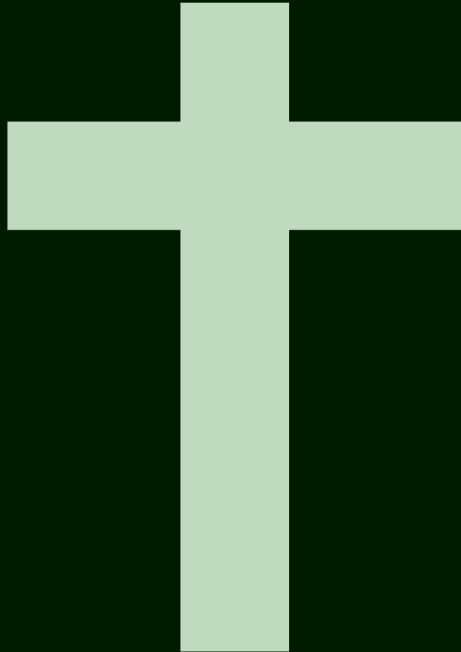

Dónbeenì páaní
fĩle vũahũ

New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

Dónbeenì páaní fīnle vūahũ
New Testament in Buamu (UV:box:Buamu)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Buamu

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

Contents

Matiye	1
Maaki	46
Luki	74
Zān	124
Bè-wénia	156
Oroomusa	198
Korɛntesa nín-yání	219
Korɛntesa ɲun níi	238
Kalasiisa	250
Efɛɛzesa	257
Filiipusa	264
Koloosisa	269
Tesaloniikisa nín-yání	274
Tesaloniikisa ɲun níi	278
Timɔtee nín-yání	281
Timɔtee ɲun níi	287
Tiite	291
Filemɔn	294
Hebere	296
Zaaki	311
Piere nín-yání	317
Piere ɲun níi	323
Zān nín-yání	327
Zān ɲun níi	332
Zān tɪn níi	333
Zude	334
Bè-sànkani	336

Le Dónbeenĩ bin-tente vūahũ na ó o Matiye túara

Vūahũ túaró ñuhũ

O Matiye lé o Yeesu ñi-keninia píru ñun ñi-kení. O bía mí vūahũ yi le o Yeesu *Krista lé o kánílo na khíi ñuen, yia le Dónbeenĩ yánkaa dó mí ñii ñon le mí ì na 6a *zúifùwa yi. O mún zéenia bío 6a zúifùwa ya-díwá pánáa o Yeesu.

O Matiye bía a Yeesu teró là a háyónmu bío. O bía le o Yeesu lé o bée na wà ñueé kání 6a ñupua mí bè-kora yi (Matiye 1-2). O mún bía bío ó o Zān bátízeraa o Yeesu, làa bío ó o Satāni khāraa wo lora (Matiye 3-4). O zéenia bío ó o Yeesu sá là mí tonló ho Kalilee kǎhũ yi (Matiye 19-28).

O Matiye sankaa o Yeesu kāránló làa cúa-hónú:

1. Ho túiá poni bèró yi bío (Matiye 5-7).
2. Le *Dónbeenĩ béenĩ bío keníló (Matiye 10).
3. Hā wāhio bío hēñun na wee zéení le Dónbeenĩ béenĩ bío yahó (Matiye 13).
4. Bío le Dónbeenĩ ñupua ko 6a 6ua là míten (Matiye 18).
5. O Yeesu biní ñuenló bío (Matiye 24-25).

O Yeesu lé o Krista bío bon (Luki 3.23-38)

¹ O Yeesu *Krista ñonkāni lé ñio kà: O Yeesu Krista ñonkāni can o *Daviide yi, ó o Daviide ñonkāni 6èn can o *Abaraamu yi. ² O o Abaraamu lé o *Izaaki 6àn maá.

O o Izaaki za lé o *Zakoobu,

ó o Zakoobu za lé o *Zudaa là mín zàwa,*

³ ó o Zudaa zàwa na ó o yú là a Tamaare lé o Farēesi là a Zeraa,

ó o Farēesi za lé o Hēsiron,

ó o Hēsiron za lé o Araamu,

⁴ ó o Araamu za lé o Aminadaabu,

ó o Aminadaabu za lé o Naasōn,

ó o Naasōn za lé o Salamōn,

⁵ ó o Salamōn za lé o Buaze na ó o yú là a Arahaabu,

ó o Buaze za lé o Obēede na ó o yú là a Uruute,

ó o Obēede za lé o Zesee,

⁶ ó o Zesee za lé o bée Daviide.

O o bée Daviide za lé o *Salomōn na ó o yú là a Uuri 6àn hāa,

⁷ ó o Salomōn za lé o Orobuaamu,

ó o Orobuaamu za lé o Abia,

ó o Abia za lé o Azaafe,

⁸ ó o Azaafe za lé o Zozafaa,

ó o Zozafaa za lé o Zoraamu,

ó o Zoraamu za lé o Oziasi,

⁹ ó o Oziasi za lé o Zuataamu,

ó o Zuataamu za lé o Akazaa,

ó o Akazaa za lé o Ezekiasi,

¹⁰ ó o Ezekiasi za lé o Manasee,

ó o Manasee za lé o Amōsi,

ó o Amōsi za lé o Zoziasi,

¹¹ ó o Zoziasi za lé o Zekonia là mín zàwa.

* **1:2** O Zudaa là mín zàwa lé bía lé o Isirayēele ñipomu zī-ñúná píru ñun 6àn maáwà.

Bún wó ká a *Isirayele nìpomu á ho *Babiloonasa kíkàa yi á 6a vaá wee kàyá 6a kǎhǎ yi.

¹² Bǐo 6a wi ho Babiloona yi mu kàyámu yi

ó o Zekonia ton o Salasiéle,

ó o Salasiéle za 6èn lé o Zorobabéle,

¹³ ó o Zorobabéle za lé o Abiyuude,

ó o Abiyuude za lé o Eliakiimu,

ó o Eliakiimu za lé o Azoore,

¹⁴ ó o Azoore za lé o Sadooki,

ó o Sadooki za lé o Akiimu,

ó o Akiimu za lé o Eliyuude,

¹⁵ ó o Eliyuude za lé o Eliazaare,

ó o Eliazaare za lé o Matan,

ó o Matan za lé o Zakoobu,

¹⁶ ó o *Zakoobu za lé o Zozéfu, o Mari 6àn báa.

O Mari mu lé wón ton o Yeesu na 6a le *Krista.

¹⁷ Á wáa lá a *Abarahaamu jii wán à 6uee 6úe o *Daviide yi, á 6a maáwà na sǎ mín á yú ho píru náa. Ó o Daviide jii à 6uee 6úe ho pǎahǎ na ó o *Isirayele nìpomu á ho Babiloonasa kíkàa yi á 6a vaá wee kàyá 6a kǎhǎ yi, á maáwà na sǎ mín á yú ho píru náa. A 6èn lá bǐo 6a wi mu kàyámu yi jii wán à 6uee 6úe o Krista yi, á maáwà na sǎ mín á mún yú ho píru náa.

*O Yeesu teró
(Luki 2.1-7)*

¹⁸ Bǐo ká lé bǐo ó o Yeesu bǐo wóràa á vaá 6ó a teró yi. Bàn nu Mari fúaamu hǎa bò nǎn o Zozéfu yi.† Ká sǎni 6a ya mín, à bǐn ò o sù le sǎni le le Dónbeenǐ Hácírí pánká. ¹⁹ Bàn fúaalè Zozéfu fù léé nùpue na téréna. O fù yí wi ò o dé nǐyio mín fúaalè Mari yi, ó o wi ò o sánka 6úe mu fúaamu. ²⁰ Bǐo mu wi o síi yi ká, ó o Núhúso Dónbeenǐ wáyai tonkaro bía làa wo hǎ kónkórà yi: «*Daviide mǎnmǎni Zozéfu, yí hézón o Mari fé yaró. Le sǎni na wi o wán ká ó o sù le le Dónbeenǐ Hácírí pánká. ²¹ O ò te o za báa. Fo ò cé o yèni làa Yeesu.‡ Orén lé yǎa á à kǎni mín nìpomu mí bè-kora yi.» ²² Mu 6úen6úen wó bèra a na à bǐo ó o Núhúso bía le mí jii-cúa fero jii à yǐo lé. ²³ O bía:

«Yia yí zǐ báa á à sí le sǎni á à te o za,§

á 6a wé è ve làa Emanuwéle.

Bún kúará le: «Le Dónbeenǐ wi làa wen». *»

²⁴ Bǐo ó o Zozéfu sína, ó o wó bǐo le Dónbeenǐ wáyai tonkaro le o wé. O fó a Mari á yan. ²⁵ Ká a Zozéfu mǎhǎ yí wó a làa hǎa yí mǎn fúaa bǐo ó o ton mí za, ó o Zozéfu mu có a yèni làa Yeesu.

2

Ba bè-zǐrlowà 6ueé 6úεkio o Yeesu

¹ O Yeesu hǎa ton ho *Zudee kǎhǎ lóhó na 6a le Betelehεmu yi. Mu pǎahǎ ká a *Heroode* lé o bée. O Yeesu mu teró mǎndén, á 6a nùpua 6úí na káranna zǐ mu bǐo á zǐ hǎ mǎnǎayio le mí kúaráwa, á ló le le wii hènǐi 6ueé dǎn ho Zeruzalεmu lóhó, ² á 6a tùara: «Ba *zúifùwa bée na ton á wi wen? Le mǎnǎayiire 6úí hà le le wii hènǐi, á zéeniá a bǐo, á wa ló 6uara wà 6ueé 6ùaaní a.» ³ Bǐo ó o bée Heroode jǎ mu, ó orén le ho Zeruzalεmusa 6úen6úen yilera lúnkaa. ⁴ O o von le *Dónbeenǐ yankarowà júnása le ho *làndá bǐo zéenǐlowa 6úen6úen na wi o nìpomu yi á kúaa mín wán. O o tùara 6a yi

† **1:18** Mu lé mu yaamu ká lé bǐo 6a ðǐn yí páania le zǐi yi. Ba zúifùwa cǎn ó o hǐnzoró hǎa wee wé keǐ mín zǐi à yí le lúú-kùure síi, à loǐnáa wo ká a jǐhǎ téréna. ‡ **1:21** O Yeesu yèni kúará le: «Le Dónbeenǐ wee kǎni 6a nùpua.»

§ **1:23** Mi loǐ Ezayii vǎahǎ 7.14 * **1:23** Mi loǐ Ezayii vǎahǎ 8.8, 10 * **2:1** O Heroode na bǐo bía hen lé o Heroode Nǐ-beeni.

làa hen na ó o kânílo á ko ò o te yi. ⁵ A 6a bía nòn wo yi: «O ko ò o te ho Zudee kōhū lóhó na 6a le Beteleheemu yi. Lé bïo á bïo kà lé bïo á le *Dónbeenĩ jì-cúa fεero túara:

⁶ «Beteleheemu, fo yínón ho *Zudaa kōhū lórá búenbúen 6àn ló-za.

Lé fo ó o Núhúso na à dí ũ nípomu *Isirayεele yahó á à lé yi.»†»

⁷ O o *Heroode wáa sànkkaa von 6a bè-zūrìlowà mu, ò o tùara 6a yi á zūrìnanáa ho pãahū binbirĩ na 6a mòn le mànàayiire yi. ⁸ Bũn món ó o le 6a lén va ho Beteleheemu, ò o bía nòn 6a yi: «Mì va a tùaka o háyónza mu bïo sese. Ká mì yú a mòn, à mì bínì 6uee bío mu na miĩ, á ìnén mún vaá 6ùaaní a.»

⁹ Bïo 6a jà hñn bíoní so o bée mu cñn vó, á 6a wà. A 6a bínía wee mì le mànàayiire na 6a nònzoñ mòn lè le wii hèníi, à le wà á 6a bò yi. Pãahū na le vaá dñn ho lahó na ó o háyónza mu wi yi, á le ñn. ¹⁰ Bïo 6a mòn le mànàayiire kà síi, á mu wó sí-wεε 6a cñn làa sòobée. ¹¹ A 6a yòò zon le zii yi, á zoó mòn o háyónza mu lè mín nu Mari. A 6a líi fàrá mí nònkórúná wán à 6a 6ùaanía a háyónza. Bũn món á 6a feera mí sĩa à 6a hñn wo lè ho sánú lè mu biowa 6úi na sãmu sí, ho *ãnsán lè ho *mĩrè. ¹² Bũn món le Dónbeenĩ jà 6a zeñ wán hã kònkórà yi le 6a yí bínì yí vaa lé o Heroode wán. A 6a wáa lá wã-veere á vannáa mín kōhū.

O Yeesu 6àn nùwá lùwa làa wo

¹³ Ba bè-zūrìlowà lénló món, á le Dónbeenĩ wáayi tonkaro 6úi 6uara a Zozeefu cñn hã kònkórà yi, á bía nòn wo yi: «Hínì fé o háyónza lè mín nu à ũ lùwí va ho *Ezipite kōhū. Va a keení bín fúuu fúaa ká ì khii le ũ bínì buen. Lé bïo ó o bée *Heroode á à bío le 6a cànká a háyónza mu 6úe.» ¹⁴ O o Zozeefu wáa hñn ho tìnàahū á fó a háyónza lè mín nu ò o jòn ho Ezipite kōhū.

¹⁵⁻²¹ Ká a Heroode zūna le 6a bè-zūrìlowà khà a, ó o síi cã làa sòobée. O o nòn le jii le 6a 6úe 6a zà-báawa búenbúen na ho Beteleheemu lóhó yi, làa hĩa bãmakaa ho yi. A wáa lá bĩa lúlúio yú hã bïo jùn jii à liiráa, à héha lè ho pãahū na 6a bè-zūrìlowà zéénía le mí mòn le mànàayiire yi. Bũn lé bïo á le *Dónbeenĩ jì-cúa fεero Zeremii bïo na ó o bía á wóràa jii sú. O bía:

«Wãamakaa 6úi sã jà ho Aramaa lóhó yi.

Mu wó lè minka wée.

Lé o Araseele wee wá mí zàwa bïo yi.

O yí tà le 6a yanka mí

lé bïo 6a jùhū 6ó.‡»

O Zozeefu là a háyónza lè mín nu kará ho Ezipite yi fúuu fúaa bío ó o Heroode húrun.

O *Heroode húmú mónđén, ó o Núhúso wáayi tonkaro bínía 6uara a Zozeefu cñn hã kònkórà yi, á 6ueé bía nòn wo yi: «Hínì fé o háyónza lè mín nu, à ũ bínì va ho *Isirayεele kōhū yi. Lé bïo á bĩa lá wee cà a háyónza mu á à 6úe wáa húrun.» O o Zozeefu hñn á fó a háyónza lè mín nu á bínía 6uararàa ho Isirayεele kōhū yi. Mu wó kà síi bèra a na à bío ó o Núhúso bía lè mí jì-cúa fεero jii à yío lé. O bía: «Ì von ì za léra ho *Ezipite kōhū yi.»§ ²² Bïo ó o Zozeefu jà à 6a le o Aakelayuusi lé yia zon mín maá Heroode lahó á lé o bée ho *Zudee kōhū yi, ó o zãna ho vaa keenílò bín. Bïo á bío ó o ò wé á zéénía nòn wo yi hã kònkórà yi, á 6a wà jòn ho Kalilee kōhū. ²³ Ba vaá kará ho lóhó 6úi na 6a le Nazareete yi. Mu wó kà síi, bèra a na à bío le *Dónbeenĩ jì-cúa fεerowà yánkaa bía à jii sí. Bán yánkaa le 6a khii wé è ve o làa Nazareete nñi.

3

O Zàn Batiisi buera le Dónbeenĩ bíoní (Maakí 1.1-8; Lukí 3.1-18; Zàn 1.19-28)

† 2:6 Mi loñ Mísee vūahū 5.1 ‡ 2:15-21 Mi loñ Zeremii vūahū 31.15 § 2:15-21 Mi loñ Ozee vūahū 11.1

¹ Pãahũ búí bueé dãn, ó o Zãn Batiisi bío 6a zũna le o wi ho *Zudee kũhũ dùure yi, á wee bue le Dónbeenĩ bíonĩ. O wee bío na 6a nùpua yi: ² «Mi khí mu bè-kora wéró yi, à bè le Dónbeenĩ yi, lé bío le *Dónbeenĩ béenĩ bueé 6ó.» ³ Lé orén Zãn mu á le *Dónbeenĩ ni-cúa fεero *Ezayii á bía bío kà síi:

«Nii búí wee bío pónpón le dùure yi kà síi:

«Mi wíoka ho wũhũ

ká a Núhũso o buen.

Mi muin ho wũhũ

na ò o bè.»*

⁴ O Zãn dà-zĩnii tã là a cón-ɲúmúkũ varà, á ku-ceèni wó lè ho sãahũ. O bè-dĩnii lé 6a hawà lè hã sò-kia sòró. ⁵ Ho Zeruzalεemu lóhósa, lè ho Zudee kũhũ nìpomu, làa bío 6ó ho muhũ na 6a le Zurudẽn yi búenbúen á wee buen o cón. ⁶ Ba wee zéeni mí bè-kora 6a nùpua yahó, ò o Zãn bátizé 6a ho Zurudẽn mu yi. ⁷ Bío ó o mɔn à 6a *Farizíewa lè 6a *Sadusíewa wee lé buen o *bátéemù lahó yi, ó o bía nɔn 6a yi: «Mi yí mɔn miten le, díhioni zàwa yén! Le Dónbeenĩ sí-cíilè na yòó lua á mi so wee leéka le mi dà à fé miten ní yi le? Lé o yén bía mu nɔn mia? ⁸ Héyii! Mi wé wé hã wára na se, hĩa wee zéeni le mi khú mu bè-kora wéró yi á bò le Dónbeenĩ yi. ⁹ Mi yí leéka le bío mi lé o *Abarahaamu mènmanía á bún mí dòn wãa à yí dé. Le í bío mu na mia: Mi yí mɔn hã huua na ká le? Hón le Dónbeenĩ yáá pá dà á à wé là a Abarahaamu zàwa. ¹⁰ A mi cén pa miten bío sese. Lé le dóorè hónhónía buan hã vĩnsia kíioró bío yi. Vĩndεε lée vĩndεε na yí máa ha hã bia na sí, á dén ñ kúii á à sía à kúee mín wán á à cíi. ¹¹ Inén wee bátizé mia lè mu ɲumu lé bío mi khú mu bè-kora wéró á bò le Dónbeenĩ yi. Ká yia á à buen ínén mɔn, wón á à bátizé mia lè le Dónbeenĩ Hácírí, lè ho dũhũ. O po mi. Í yáá yí ko là a nakãa tɛnló hũúu. ¹² O buan mí véeró dèe mí níi yi á bueé véeráa mí dĩnló. Á hĩa lé ho dín-poni o ò khuii á à kúee mí nání yi. Ká hã ɲáakãa hõn o ò cíi ho dũhũ na máa hí hũúu yi.»

O Yeesu bátéemù bío

(Maaki 1.9-11; Luki 3.21-22)

¹³ Mu pãahũ, ó o Yeesu ló ho Kalilee kũhũ yi á buara ho muhũ na 6a le Zurudẽn yi. O buara a Zãn cón le wón bátizé mí. ¹⁴ O o Zãn pá, ò o bía nɔn wo yi: «Ūnén lé fo lá ko á ũ bátizé mi, á lée webio 6èn nɔn á ũ le ínén bátizéráa fo?» ¹⁵ Ká a Yeesu màhá bía nɔn wo yi: «Día le mu wé làa bún. Lé kà síi á wa ko à wa wéráa à tíráa le Dónbeenĩ síi bío nii.» O o Zãn wãa tà. ¹⁶ Bío ó o Zãn bátizéra a Yeesu wó ó o Yeesu ló mu ɲumu yi. Ho pòn-kéní mu yi, á ho wáayi nii héra, ó o mɔn le Dónbeenĩ Hácírí à le lion lòn háponi o wán á líi wi làa wo. ¹⁷ A mu tãmu búí sã ɲá ho wáayi á bía: «Yia kà lé í Za na á í bò í tàká wán. O bío sí mii.»

4

O Satãni wi ó o khà a Yeesu lorí

(Maaki 1.12-13; Luki 4.1-13)

¹ Bún mɔn á le Dónbeenĩ Hácírí buan o Yeesu vannáa le dùure yi bèra a na ò o *Satãni khà a lorí. ² Hã wizooní búará-ɲun lè mí tĩnɔnna búará-ɲun ó o Yeesu wó ò o yí dú, á le hĩni dà a. ³ O o Satãni vá bueé 6ó a yi, á bía nɔn wo yi: «Hã huua na kà fo yí mɔn lé? Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bío bon kénkén, à ũ bío le hã huua na kà yèrémá wé ho dĩnló.» ⁴ O o Yeesu bía: «Bíò kà lé bío túara le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi: «Dĩnló mí dòn yí máa na mukãni nùpue yi. O nùpue màkóo mún wi le Dónbeenĩ bíonĩ na le wee bío yi.»*»

⁵ Bún mɔn ó o Satãni mu fó a vannáa ho Zeruzalεemu, á vaá yòó dínía wo le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ ɲún-tĩahũ, ⁶ ò o bía nɔn wo yi: «Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bío bon kénkén, à ũ yén

* 3:3 Mi lorí Ezayii vũahũ 40.3 * 4:4 Mi lorí Lándá zéeniłó vũahũ (Deutéronome) 8.3

lii ho tá yi, lé bïo mu túara: «Le Dónbeenĩ á à na le ñii mí wáayi tonkarowà yi á 6a à cǎn fo á líí wíoka à bàrá, bèra a na à ù zeñ yí túii làa huee 6úí.»†»

7 O o Yeesu bía nǎn wo yi. «Mu mún túara le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yi kà: «Yí ví ví yí khūaa ù Njúhũso Dónbeenĩ ñii yi hàrí lòn wizon-kéní.»‡»

8 O o Satāni mu pá bínía fó a yòorarāa le 6úee 6úí na dǎndǎn wán, á yòó zéenia ho tá kána 6úen6úen, lè mí nàfòró, lè mí semu na wi hā yi làa wo, 9 ò o bía nǎn wo yi: «Í ì na bïo kà 6úen6úen foñ ká fo tà líí fàrá ù nǎnkóñúná wán à ù 6úaanía mi.» 10 O o Yeesu wáa bía nǎn wo yi: «Lé bín, Satāni! Mu túara le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yi: «Ū Njúhũso Dónbeenĩ lé yía á ù ko à ù 6úaaní, à mún sá na orén mí dòn yi.»§»

11 O o Satāni wáa wà ò o día a Yeesu. A le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà 6uara a cǎn, á 6uee wó bïo ó o màkóo wi yi nǎn wo yi.

*O Yeesu 6úakáa mí tonló ho Kalilee kǎhũ yi
(Maaki 1.14-15; Luki 4.14-15)*

12 Wizonle 6úí, ó o Yeesu ñá le o Zān 6a dó ho kàsó yi, ó o wà van ho Kalilee kǎhũ. 13 O yí kará ho Nazarεete yi, ò o wà van vaá kará ho *Kapεenayuumu lóhó yi. Ho lóhó mu wi ho Kalilee vū-beenĩ ñii, ho Zabulon lè ho Nεfutalii lùaa na bín yi. 14 Mu wó kà síi, à hā bióní na le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεero *Ezayii bía à ñii sí. O bía:

15 «Ūnén Zabulon lè ūnén Nεfutalii kána na wi lè ho vū-beenĩ cǎn ho Zurudēn ñúhũ yi.

Ūnén Kalilee na lé bïa yínǎn 6a *zúifùwa kǎhũ.

16 Minén ñipomu na lá wi le túbíri yi á mǎn mu khon-beenĩ.

Minén na lá kará mu húmú kǎhũ yi mu yuumu yi á mu khoomu ló wán.*»

17 Lé bín ñii wán ó o Yeesu wáa 6úakáa wee bue le Dónbeenĩ biónĩ. Bïo kà lé bïo ó o hía wee bío: «Mi khí mu bè-kora wéró yi à bè le Dónbeenĩ yi. Lé le *Dónbeenĩ béeñi 6uee 6ó.»
(Maaki 1.16-20; Luki 5.2-11)

18 Bïo ó o Yeesu hía wee vará á bá ho Kalilee vū-beenĩ, ó o mǎn 6a ce-pawà nùwá ñun. Ba léee maá zàwa, o Simǎn na 6a mún wee ve làa Piεe, lè mín za Andere. Ba wee yénní mí zùán dé mu ñumu yi. 19 O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Mi 6uee bè mǎi, á í wé á 6a nùpua lé bïa á mi wé è yí á à 6ua à 6uennáa í cǎn làa bïo mi wee paráa 6a cewà bïo síi.» 20 A 6a dēnía kúaará mí zùánwà à 6a bò là a Yeesu wà.

21 Bïo ó o vá van cǎnú, ó o tǎn mǎn maá zàwa nùwá ñun 6úí. Ba lé o Zebedee nùwá, o Zaaki là a Zān. Ba wi mí woohũ yi lè mín maá, á wee wíoka mí zùánwà. O o Yeesu von 6a. 22 Mí lahó yi, á 6a ló día mí woohũ lè mín maá, à 6a bò là a Yeesu wà.

(Luki 6.17-19)

23 O Yeesu hía wee vará ho Kalilee kǎhũ 6úen6úen yi, á wee kàrán 6a nùpua 6a *zúifùwa kàránló zíní na wi bín yi, á wee bue le *Dónbeenĩ béeñi bín-tente. O wee wéé 6a nùpua na mu vǎmú lè mí síiwà 6úen6úen tò. 24 O Yeesu yèni ló fò ho Siirii kǎhũ 6úen6úen. A 6a wee 6ua bïa mu vǎmú lè mí síiwà wee beé lò, làa bïa sánía wee ní bïo cèrèe bïo yi à 6uennáa o cǎn: Bïa 6a cǎnáwa wi yi, làa bïa á le dǎndàhíonĩ wi yi, lè 6a mùamúawà, ó o Yeesu wee wéé 6a. 25 Ba zāamá-kúii hía wee bè o yi. Ba wee lé ho Kalilee lè hā Lórá Bïo Pírú kána yi, lè ho Zeruzalεemu lóhó yi, lè ho Zudee kǎhũ yi, lè hā kána na khíi lè ho Zurudēn muhũ mǎn.

† 4:6 Mi loñ Lení vūahũ (Psaumes) 91.11-12 ‡ 4:7 Mi loñ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 6.16 § 4:10 Mi loñ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 6.13 * 4:16 Mi loñ Ezayii vūahũ 8.23-9.1

5

O Yeesu kàránna 6a nùpua le búee wán
(Luki 6.20-23)

¹ Ká a Yeesu mən bán minka nǐ-kúii so, ó o yòora le búee yòó kará. Ó o nǐ-kenínia wà 6ueé 6ó a yi. ² Ó o wáa lá le bíonǐ ò o wee kàrán 6a kà síi:

³ «Bia zū le mí khon mí yiwa bán núná sí,
lé bǐo le Dónbeenǐ béenǐ á 6a níní wi yi.

⁴ Bia wee wá, bán núná sí,
lé bǐo le Dónbeenǐ khii hǐí 6a sía.

⁵ Bia wayika bán núná sí,
lé bǐo ho tá na le Dónbeenǐ dó mí nii le mí ì na, á bǐo á à sí 6a yi.

⁶ Bia le Dónbeenǐ síi bǐo wéró poni wee búe, bán núná sí,
lé bǐo á bǐo 6a wee ca á 6a à yí á mu nii ì sí.

⁷ Bia zū mí ninzàwa màkàrí bán núná sí,
lé bǐo le Dónbeenǐ mún khii zūn 6a màkàrí.

⁸ Bia hácírí bò le Dónbeenǐ bǐo mí dòn wán bán núná sí,
lé bǐo 6a khii mi le Dónbeenǐ.

⁹ Bia wee wé à ho héerà keń bíà làa ba páanía wi pàahǐ bán núná sí,
lé bǐo le Dónbeenǐ khii ve 6a le mí zàwa.

¹⁰ Bia 6a wee beé lò lé bǐo 6a wee wé bǐo le Dónbeenǐ síi vá yi bán núná sí,
lé bǐo ho wáayi béenǐ bǐo sǎ 6a yi.

¹¹ Ká 6a nùpua wee là mia, á wee beé mi lò, á wee fūaa hǎ sabíoní lè mi síiwà mi dǎní yi ínén bǐo yi, se mi núná sí. ¹² Mi zámaka, mi le mi sía wa làa sòobéε, lé bǐo le Dónbeenǐ búíá beenǐ pan mia ho wáayi mu bǐo yi. Mu bon, lé kà síi á 6a beéaràa le *Dónbeenǐ nǐ-cúa fεerowà na dú mi yahó lò.

(Maaki 9.50; Luki 14.34-35)

¹³ «Minén ka lòn yámú ho dí míjǎ nùpua tǐahǐ. Ká mu yámú yonyoró ló mu yi, á 6a à wé kaka á mu ù bǐnǐ ì zoráa. Mu cǔnú máa keń ká mu yínón à lée yénní mu kúia à 6a nùpua wé yonka.

¹⁴ «Minén ka lòn khoomu ho dí míjǎ nùpua tǐahǐ. Ho lóhó na son le búee wán wé dǐn denkhεen. ¹⁵ Ba máa wé dé fǐntǎní à bún yi làa láahó. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi, à bíà wi le zǐi yi búenbúen keń mu khoomu yi. ¹⁶ Minén mún ko mi keń lòn khoomu 6a nùpua yahó, bèra a na ká 6a mən mu bè-tentewà na mi wee wé, à 6a búaaní mǐn Maá na wi ho wáayi.

O Yeesu kàránna 6a nùpua ho làndá bǐo dǎní yi

¹⁷ «Mí yí leéka le í buara á wà 6ueé búe o *Məyiize làndá lè 6a nǐ-cúa fεerowà kàránló nǐhǐ dé. Bùee. I wà 6ueé tíí mu nii lé bǐo. ¹⁸ Le í mí ho tǐiá na mia: Hàrí ho wáayi lè ho tá à mía kaka, á ho làndá bàn bǐn-za na khúekhúe á máa fá ho nii, fúaa mu bǐo búenbúen véró. ¹⁹ Lé bǐn nən ká yǐa wó khon hǎ làndáwá mu bàn dà-za búí dǎní yi, á wee kàrán 6a nùpua le 6a wé wé làa bǐn, wón bànso khii keń cǐnú ho wáayi béenǐ yi. Ká yǐa bèn wee tà bè ho làndá yi, á wee kàrán 6a nùpua le 6a wé wé làa bǐn wón bànso khii wé o nǐ-beenǐ ho wáayi bá-zàmu yi. ²⁰ Le í bío mu na mia: Ká mi yí máa bè bǐo le Dónbeenǐ le mi wé yi á yí po ho *làndá bǐo zéenílowa lè 6a *Farizǐewa, á mi máa dàń máa keń ho wáayi bá-zàmu yi.

Ho héerà keńló minén lè 6a nùpua na ká pàahǐ bǐo

²¹ «Mí jǎ à 6a bíà bǐo kà nən wán búaaawa yi: <Yí búe nùpue.>* Yǐa wó nǐ-6úe á bànso 6a à 6ua á à varáa le cítíi fǐnǐi. ²² Ká ínén màhǎ à bío á à na mia: Yǐa síi cǎ mǐn za yi, wón 6a à 6ua á à varáa le cítíi fǐnǐi. Yǐa bíà le mǐn za lée bǐnbú, wón bànso á ho làndá tǐiá

* 5:21 Mi loń Léró vǐahǐ (Exode) 20.13; Làndá zéeníló vǐahǐ (Deutéronome) 5.17

fεεrowà ko 6a cítí. A yĩa bía le mín za lé o khéero, wón 6ànsò ko ò o dé le Dofníní dǎhǔ yi. ²³ «Ká fo wà 6ueé wé mu hǎmu á à na le Dónbeenǐ yi mu hǎmu cǐnǐi lahó yi, ká ũ hácírí 6uara le fo wó khon lè mi ninza ó o sǐi wee cǐ foñ, ²⁴ à ũ bàrá ũ hǎmu mu hǎmu cǐnǐi lahó yi, ká ũ lén va a cǐn à mi vaá véení mu. Ká bǔn wó vó, à ũ màhǎ 6uee wé ũ hǎmu à na le Dónbeenǐ yi.

²⁵ «O 6úí lá le fo wó khon làa mí sǐi, ó o von fo le cítíi fliníi, à ũnén na wó khon à fèn wé le pii dà-kéní làa wo ho wǎhǔ wán ká mi ðǐn yí vaá dǎn. Ká bǔn mía á wón vaá dé fo o cítí-flí níi yi, á wón 6èn á à yèrémá khíi dé fo o paro níi yi o ò dé ho kàsó yi. ²⁶ Le ì mǐ ho tǔiá na foñ: Ho kàsó mu á fo máa lé yi hùúu, ká ũ yí wǎ le wárí na á fo ko à ũ na 6úen6úen á yí tíira pii.

Mi yí le mi sǐa vá nùpue 6àn hǎa yi
(Matiye 18.8-9; Maaki 9.43, 47-48)

²⁷ «Mi jǎ à 6a bía bǐo kà: «Yí wé hǎ-fé taà bá-fé.»† ²⁸ Ká ìnén màhǎ à bío bǐo kà á à na mia: Yĩa lora mín za 6àn hǎa á sǐi vá a yi, se 6ànsò fó a wó mí yilera yi. ²⁹ Ká mu lé ũ nín-tǐánǐ yère wee dé fo mu bè-kohó wéró yi, à ũ còkon le lèe día. Mu sǐaaní à ũ sǎnía bǐo 6úí yí keñ bǐn, á po bǐo hǎ pii sú à 6a lèera dó le Dofníní dǎhǔ na máa hí lùe yi. ³⁰ Ká mu lé ũ nín-tǐánǐ níi wee dé fo mu bè-kohó wéró yi, à ũ kúii le lèe día. Mu sǐaaní à ũ sǎnía bǐo 6úí yí keñ bǐn á po bǐo hǎ pii sú á fo ò zoráa le Dofníní dǎhǔ na máa hí lùe yi.

O 6úí yí ðǐndǐn ja mín hǎa
(Matiye 19.7-9; Maaki 10.11-12; Luki 16.18)

³¹ «Mu túara: «Yĩa le mí ì ja mín hǎa, á 6ànsò ko ò o wé mu yaamu fáaró vǔahǔ à na a yi.»‡ ³² Ká ìnén màhǎ wee bío mu na mia: Báa na día mín hǎa, à 6àn hǎa mu jǎn yí fó báa, ká a wà vaá yan bá-veere, se lé 6àn báa mu dó a ho bá-fénló yi. A yĩa mún fó a hǎa na 6àn báa día wo á yan, wón mún lé o hǎ-fé.

Mi wé yí báa bǐo hùúu

³³ «Mi mún jǎ à 6a bía nǎn wàn 6úaawa yi: «Bǐo fo báa le Dónbeenǐ yahó le fo ò wé à ũ yí khíní yi. Wé mu.»§ ³⁴ Ká ìnén màhǎ wee bío mu na mia: Mi yí báa hùúu. Mi yí báa lè ho wáayi, lé bǐo á bǐn lé le *Dónbeenǐ béenǐ lùe. ³⁵ Mi yí báa lè ho tá, lé bǐo á hón lé le Dónbeenǐ zení bèenii. Mi yí báa lè ho Zeruzalεemu, lé bǐo á hón lé 6a bá-zàwa béε lóhó. ³⁶ Yáá mún pá yí báa lè ũ jǔhǔ, lé bǐo le jún-vǎní dà-kéní mí dòn 6àn cemu lè le 6àn bímu á fo yí dà máa wé. ³⁷ Mi wé le ũuu, à mi ðǐn bǔn wán. Ká mi le 6ueé, à mi ðǐn bǔn wán. Ká bǐo mi wee bǐnǐ báa à bè mu wán bǔn wee lé o *Satǎni yi.

Mi wé yí ðǐ yúaa mín wán
(Luki 6.29-30)

³⁸ «Mi jǎ à 6a bía: «Ká yĩa fia mí ninza yère á 6a mún ñ fio 6ànsò yère. Yĩa kéra mí ninza jǐn-kéza á 6a mún kén 6ànsò jǐn-kéza.»* ³⁹ Ká ìnén màhǎ wee bío na mia le ká a ñi-sǔmúí wí ò o wé mu bè-kora làa mia, à mi día le o wé. Hen ká a 6úí dó ũ nín-tǐánǐ sáahó yi, ũ jǐ mu yi ká ũ yèrémá hǐa so dá a yi. ⁴⁰ Hen ká a 6úí le mí ì cítí làa fo á à féráa ũ báká, ũ bè ũ kán6un ho wán na a yi. ⁴¹ Ká ho pánká ton-sá 6úí kǐkǐa foñ le ũ sè bǐo 6úí à varákaráa ho kilomεeterεe dà-kéní, à ũ sè mu à varákaráa hǎ kilomεeterεewa bǐo jǔn làa wo. ⁴² Yĩa flora bǐo ũ cǐn, à ũ na mu wo yi. Yĩa le mí ì ke bǐo ũ cǐn à ũ yí pǐ.

Mi wé warí mi zúkúsa
(Luki 6.27-28, 32-36)

† 5:27 Mi loñ Léró vǔahǔ (Exode) 20.14; Lándá zéeníló (Deutéronome) vǔahǔ 5.18 ‡ 5:31 Mi loñ Lándá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 24.1 § 5:33 Mi loñ Levii nùwǎ vǔahǔ (Lévitique) 19.12; Míló vǔahǔ (Nombres) 20.3; Lándá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 23.22-24 * 5:38 Mi loñ Léró vǔahǔ (Exode) 21.24; Levii nùwǎ vǔahǔ (Lévitique) 24.20; Lándá zéeníló vǔahǔ (Deutéronome) 19.21

⁴³ «Mi já à 6a bía: «Fo ko à ù wań mí ninza ká ù jin ù zúkúso.» ⁴⁴ Εε ká ínén wón wee bío mu na mia: Mi wań mi zúkúsa. Mi wé fio na bía wee beé mi lò yi, ⁴⁵ lé bún á à zéení le mi lé mǐn Maá na wi ho wáayi zàwa. Orén lé yía wee wé à le wii hà 6a nǐ-sǔmáa lè 6a nǐ-tentewà wán. O wee wé à ho viohó tè bía téréna làa bía yí téréna cǔn. ⁴⁶ Ká bía wa mia lé bán mí dòn á mi wa, á mi wee leéka le mi so pá à bǐnǐ ò yí cǔnú mu mǔn le? Hàrí 6a *lànpo féwá wee wé ká síi. ⁴⁷ Ká mǐn zàwa lè mǐn hínni lé bán mí dòn mi wee tènǐ yi, se mi so pá yú bío wó lé? Hàrí bía yí zǔ le Dónbeenǐ wee wé ká síi. ⁴⁸ Mi wé 6a nùpua na jii tun làa bío á mǐn Maá na wi ho wáayi tentemu jii tunnáa bío síi.»

6

O Yeesu kàránlò na ó o nǔn mu hǎmu wéró dǎnǐ yi

¹ «Héyǐi! Hen ká mi wé le mi ò wé bío le Dónbeenǐ làndá bò, à mi yí wé mu le 6a nùpua mi. Ká mi wó mu 6a mǔn, á mi máa yí cǔnú mǐn Maá na wi ho wáayi cǔn. ² Hen ká fo wé le fo ò hǎ mu bío lè 6a nǐ-khenia, à ù yí yényení mu le 6a nùpua jí làa bío 6a nǐ-khàwa wee wéráa mu ho kàránlò zǐnǐ lè hǎ bonfúaa yi bío síi. Ba wee wé mu à cà lè le yèni. Le ì mǐ ho tǔiá na mia: Bǎnsowa so yú mí cǔnú vó. ³ Εε ká ùnén, fo wé le fo o hǎ mu bío lè 6a nǐ-khenia, à ù yí le hàrí mǐn bǔnlo binbirǐ à zǔn dèe búí mu yi. ⁴ Le mu hǎmu mu à wé bío na sǎnkaa wó. A mǐn Maá na wee mi mu bío na sǎnkaa á à na mu cǔnú foñ.

O Yeesu kàránlò na ó o nǔn ho floró lè le jii líró dǎnǐ yi (Luki 11.2-4)

⁵ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí wé lè 6a nǐ-khàwa bío síi. Bán wee wé dǐn ho kàránlò zǐnǐ làa hen na hǎ wǎna fò mǐn yi à wéráa mí floró, bèra a na à 6a nùpua búenbúen wé mi 6a. Le ì mǐ ho tǔiá na mia: Ba yú mí cǔnú vó. ⁶ Εε ká ùnén wé le fo o fio, à ù yòo zo ù zǐi à pe ho zǔajii, à ù fio mǐn Maá Dónbeenǐ yi. Le làa fo páanía zoó wi bǐn. A lerén na zǔ bío fo zoó wee wé á à na mu cǔnú foñ.

⁷ «Hen ká mi wé wee fio, à mi yí dǐn la hǎ minka bíonǐ yi làa bío á bía yí zǔ le Dónbeenǐ wee wéráa mu. Ba wee leéka le ká mí yí bía cèrèe á le Dónbeenǐ máa jí mí cǔn. ⁸ Mi yí wé bío 6a wee wé bǎn síi, lé bío á mǐn Maá Dónbeenǐ á fèra zǔ bío mi màkóo wi yi vó, ká mi dǐn yí flora.

⁹ «Mi wé wee fio, à mi fio ká síi:
Wàn Maá na wi ho wáayi,
wé à 6a nùpua zǔn le fo lé le Dónbeenǐ na bǎn síi mía.

¹⁰ Dí ù béeñǐ hǎ lùà búenbúen yi.
Le ù síi bío wé ho tá wán làa bío mu wee wéráa ho wáayi bío síi.

¹¹ Hǎ wèn lè mu bè-dǐnii na ko làa wèn ho zuia.

¹² Sén wa bè-kora día, làa bío á warén mún wee tà sén día à na bía wó khon làa wèn yi.

¹³ Pa wèn bío wee khà wèn dé mu bè-kohó wéró yi bío yi. Kǎnǐ wèn o *Satǎni níi yi.

[Le béeñǐ, lè ho dànló, lè ho cùkú bío sǎ foñ fèe. *Amiina.]

¹⁴ «Ká bía wó khon làa mia bío á mi wee tà sén día, á mǐn Maá na wi ho wáayi mún wé è sén mi bè-kora á à día. ¹⁵ Ká mi yí máa tà sén día na 6a yi, á mǐn Maá na wi ho wáayi mún máa wé è sén mi bè-kora máa día.

¹⁶ «Hen ká mi wé lù mi jǐnǐ, à mi yí sè mi yara làa bío á 6a nǐ-khàwa wee wé wéráa mu. Ba wee wé sè mí yara à 6a nùpua búenbúen zǔn le 6a lù mí jǐnǐ. Le ì mǐ ho tǔiá na mia: Ba yú mí cǔnú vó. ¹⁷ Εε ká ùnén wé le fo ò lí ù jii à ù sèe ù yahó, à wíoka ù jǔhǔ sese, ¹⁸ bèra a na à 6a nùpua yí zǔn le fo lù ù jii. Mǐn Maá Dónbeenǐ mí dòn na wi le lùe na sǎnkaa yi á mǔn bío fo sǎnkaa wó. Orén lé yía á à na ho cǔnú foñ.»

Ho nǎfòró binbirǐ bío (Luki 12.33-36)

¹⁹ «Mi yí sá ho nàfòró ká lè miten ho òmíyá yi. Ba sūnḡowa lè 6a làkàbúaaawa wi bín á à yáa ho. Ba kònlowà wee wé háaka há wonna ká 6a zoo ḡuaa ho. ²⁰ Ho wáayi lé bín á mi sá ho nàfòró binbirí bàrá yi à ká lè miten. Bín á sūnḡowa tàá làkàbúaaawa máa yí ho máa yáa. Kònlowà mún yí dà máa yòó háa woohú bín á máa ḡuaa bío. ²¹ Mu bon, hen na á ù nàfòró wi yi lé bín á ù sīi búenbúen á à dé yi.

²² «O nùpue yíó lé o sánia fíntání. Ká ù yíó se, á ù sánia búenbúen á à keń mu khoomu yi. ²³ Ká ù yíó yi se, á ù sánia búenbúen á à keń le túbírí yi. Hen ká mu khoomu na wi foń hía yèrémáa wó le túbírí, à ù loń bío le túbírí mu á à keńnáa cícíci.»

(Luki 16.13)

²⁴ «Nii woon yí dà máa sá máa na ḡúnása nùwá ḡun yi. O ò ḡin o ñi-kení ká a wań yía so. O wé è ḡí o ñi-kení bíoni, ká yía so ó o máa kònbí. Mi yí dà máa sá máa na le Dónbeení yi ká mi mún pá henía le wárí càró bío.»

Mi dé mi sía le Dónbeení yi

(Luki 12.22-31)

²⁵ «Lé bűn nɔn á í wee bíoráa bío ká á à na mia: Mi wé yí yáa mi yilera mi mukānī bío yi, le mi ì yí mu bè-dínii lè mu bè-ḡunii wen, tàá mi sánia bío yi, le mi ì yí há sī-zínia wen á à zī. Le mukānī bío po mu bè-dínii, á há sánia bío po há sī-zínia, mu so yí bon le? ²⁶ Mi loń 6a ḡínzàwa. Ba yí máa dĩ bío á mún yí máa lá dĩnló. Ba náa mía, ká mìn Maá na wi ho wáayi màhá pá wee dĩníní 6a. A minén so bío ḡúhú yí wi yí po 6a ḡínzàwa le? ²⁷ Minén tíaḡú á yía dà mí mukānī wizooní á à dé wán cínú mí yilera yáaró bío yi so wi le?

²⁸ «Á mi yilera yáaró há sī-zínia bío yi so ḡúhú wi le? Mi loń le pūíílè. Le yí máa sá dèe, á mún yí máa tí sía. ²⁹ Le í bío mu na mia: Hàrì o *Salomɔn lè mí cùkú búenbúen ká wón pá yí zā sía na se yú lerén búí yi. ³⁰ Ká le Dónbeení wee donkhueé le ḡíní ká sīi, dĩo wé keń ho zuia ká ho yíró à 6a cǐ le, à sònkú minén á le è wé kaka máa zíní. Mi siadéro le Dónbeení yi bèntín fòora.

³¹ «Àwa, á mi wé yí yáa mi yilera à dĩn bío le lée webio mi ì dí tàá lée webio mi ì ḡu, tàá le mi ì yí há sía wen á à zī. ³² Mu bon, bíá yí zū le Dónbeení búenbúen wee dĩn cà bűn féee, ká minén mìn Maá na wi ho wáayi wón zū bío ko làa mia. ³³ Mi le mi yara sí le Dónbeení béení bío làa bío téréenna le cón, á bío ká búenbúen á le Dónbeení á à na mia. ³⁴ Mi cén yí yáa mi hácirí ho yíró bío yi. Lé ho yíró bío wi lè mi wòhú. Há wizooní lè mí dà-kení kení bè-wénia á à kǎna há.»

7

Mi wé yí cítí nùpue à síiní ḡúhú

(Luki 6.37-38, 41-42)

¹ «Mi wé yí cítí nùpue à síiní ḡúhú, á le Dónbeení mún máa cítíi mia á máa síinía ḡúná. ² Lé bío á bío mi wee síiní lè 6a nùpua ḡúná, lé bűn bân síi le Dónbeení khii síinínáa mi ḡúná. Le wíló dèe na á mi wee mènzá lè mu bío, lé dén bân síi á le Dónbeení á à mènzá lè mí bío. ³ Le zóore na wi ù yère yi á fo yí zū bío, à le zàn-dèe na wi mi ninza yère yi á fo màhá mɔn wee zéení. ⁴ Fo dà à wé kaka à bío le mi ninza díá le ù lén le zàn-dèe na wi o yère yi, ká le zóore na wi únén yère yi á fo yí zū bío le? ⁵ Yí mɔn á úten na le! Le zóore na wi ù yère yi lé dĩo á ù ko à ù lén vé, á ù yíó màhá à mi wéréwéré á à dàń ñ lénnáa le zàn-dèe na wi mi ninza yère yi.

⁶ «Mi yí lá mu bío na bío sá le Dónbeení yi à na 6a booní yi. Nún-sí, á 6a dà à yèrémá à cūaaka mia. Mi mún yí kúia ho lóro na yàwá here 6a nònbùeení tá le 6a yonka.»

Mi wé cà mu bío le Dónbeení cón

(Luki 11.9-13)

⁷ «Mi wé fio le Dónbeenĩ cǎn, á le è hã mia. Mi wé cànka mu bïo le Dónbeenĩ cǎn, á mi ì yí. Mi wé búanbúa ho woohũ á le è hén ho mi ì zo. ⁸ Lé bïo á yïa wee fio á le è hã, yïa wee cà bïo le cǎn, ó ò yí mu, yïa wee búanbúa ho woohũ á le è hén ho ó ò zo.

⁹ «Minén t̄lahũ ó o búí za flora ho búurú o cǎn, ó o so ò na huee wo yi le? ¹⁰ Tàá ká a flora a ceza o cǎn ó o so na háa wo yi? ¹¹ Awa, á bïo minén na yí seka á zũ bïo se naló mi zàwa yi, à sǎnkú m̄n Maá na wi ho wáyí á à wé kaka máa nanáa mu bè-tentewà bïa wee fio mu o cǎn yi?

¹² «Bïo mi wi à ba n̄i-vio wé na mia búenbúen à mi mún wé mu bàn síi na ba yi. Bún lé bïo ó o M̄oyiize làndá lè le *Dónbeenĩ j̄i-cúa f̄erowà zéenia.»

*Mi bánbá à mi cà le mukānĩ na máa vé
(Luki 13.24)*

¹³ «Mi zo lè ho zũaj̄ii na finía. Lé bïo á hĩa búaa w̄ohũ bèró sí, ká ba n̄upua na màhá wee bè ho á à hí mu húmú binbirĩ. Bïa wee bè ho á boo. ¹⁴ Ho zũaj̄ii na finía hón w̄ohũ bèró do, ká bïa màhá wee bè ho á à yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé. Bïa wee bè ho á yí tà yí boo sese.»

*Ba j̄i-cúa f̄erowà na bïo yí bon wee zũn kaka?
(Luki 6.43-44)*

¹⁵ «Bïa le mí lé le *Dónbeenĩ j̄i-cúa f̄erowà ká mu yí bon, á mi pa miten bïo yi. Ba wee wayí miten lòn pia bïo síi, ká ba yiwa yí se lòn dakhínkh̄inwa. ¹⁶ Mi ì zũn ba bïo ba wárá yi. Nia máa wé khé kíkahó wán. A lunkúnsòró mún máa wé fáa bódíohó wán. ¹⁷ Le v̄ind̄̄e na se wee wé ha hã bia na se. A le v̄ind̄̄e na yí se wee wé ha hã bia na yí se. ¹⁸ Le v̄ind̄̄e na se máa wé ha bia na yí se, á le v̄ind̄̄e na yí se máa we ha bia na se. ¹⁹ V̄ind̄̄e lée v̄ind̄̄e na yí máa ha hã bia na se, dén ñ kúii á à sía à kúee mín wán á à c̄íi. ²⁰ Lé ká síi á mi ì zũnnáa bïa le mí lé ba j̄i-cúa f̄erowà à ba yí n̄n ba, hã wárá na ba wee wé yi.»

(Luki 13.25-27)

²¹ «Bïa búenbúen na wee ve mi le «Núhũso! Núhũso!» yín̄n̄ bïa khii keĩ le Dónbeenĩ béenĩ yi. Bïa wee wé wán Maá na wi ho wáyí síi bïo lé bán khii keĩ mu yi. ²² Le cítii f̄i n̄nzoñ, á n̄upua c̄er̄̄e á à bío ò na miĩ: «Núhũso, wa buera le Dónbeenĩ bíonĩ, á n̄n ba c̄ináwa léra ba n̄upua yi, á wó mu yéréké bïowa c̄er̄̄e lè ũ yèni.» ²³ A ì w̄aa à bío ò na ba yi: I yí zũ mia hùúu. Mi vá lé ì n̄s̄ání, bè-kora wérowà yén.»

*Hã z̄inĩ bïo j̄un w̄ahiire
(Luki 6.47-49)*

²⁴ «Àwa. N̄upue lée n̄upue na wee jí ì bíonĩ à bè hã yi wón b̄anso bïo bonmín làa n̄upue na hácírí wi, á son mí z̄ii ho búaaahó wán. ²⁵ Ho v̄iohó b̄ueé tò, á hã b̄onnáa sú cáa, á ho pinpiró và lè mí p̄anká le z̄ii mu wán à le yí tò, lé bïo le j̄uhũ f̄ará ho búaaahó wán. ²⁶ Ká n̄upue lée n̄upue na wee jí ì bíonĩ, ò o yí máa bè hã yi, wón b̄anso bïo bonmín làa n̄upue na lé o b̄ónbú, á son mí z̄ii le h̄n̄lè wán. ²⁷ Ho v̄iohó b̄ueé tò, á hã b̄onnáa sú cáa, á ho pinpiró và lè mí p̄anká le z̄ii mu wán, á le tò p̄upè.»

²⁸ Bïo ó o Yeesu bía vó, á ba z̄aamáa wó coon làa s̄ob̄éé bïo ó o wee k̄arán lè ba n̄upua bïo yi. ²⁹ Lé bïo ó o yí k̄áranna ba n̄upua lè ho *làndá bïo zéeniłowa bïo síi. Orén wó mu lè ho p̄anká na le Dónbeenĩ n̄n wo yi.

8

*O Yeesu w̄éra a b̄ueré búii
(Maaki 1.40-45; Luki 5.12-16)*

¹ O Yeesu yòó ló le búee wán lion, á ba z̄aamá-kúii bò a yi. ² O o *b̄ueré búii vá b̄ueé b̄o a yi, á líí f̄ará mí n̄n̄k̄ój̄úná wán o yahó, ò o bía: «Núhũso, fo dà à w̄éé mi ká fo tà.» ³ O o Yeesu líí bò mi níi o wán ò o bía n̄n wo yi: «Ì tà mu, w̄aa wa.» Mí lahó yi, ó o n̄ii d̄éniá

wan. ⁴ Bún món ó o Yeesu bía n̄n wo yi: «Bìo wó foñ á ù yí bío le nùpue jí. Ká ù màhã vaa zéeni úten lè le *Dónbeenĩ yankaro. A ù mún wé mu hãmu bìo na ó o *M̄oyiize bò le 6a wé wé mu d̄nĩ yi, à 6a búenbúen z̄rĩ ká ù wan b̄io bon.»

O Yeesu wéera 6a dásíwá jùhũso ton-sá
(Luki 7.1-10)

⁵ B̄io ó o Yeesu vaá wee zo ho *Kap̄eyayuumu lóhó yi, á ho Oroomu dásíwá jùhũso búii vá buéé b̄ó a yi, á flora a le o séeni mí. ⁶ O bía: «Núhũso, í ton-sá dũmaná le z̄ii yi. O lé o mùamúa, á lò wee be d̄akhĩna.» ⁷ O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Í buéé wéé wo.» ⁸ A 6a dásíwá jùhũso bía n̄n wo yi: «Núhũso, ù buenl̄ó í z̄ii lée bìo na á ù yí koráa. Na le j̄ii mí d̄on, á ù ton-sá pá à wa. ⁹ Inén í beere j̄unása wi á ù wee bè b̄ioní yi. A inén mún wi 6a búii jùhũ wán, á bán mún wee jí í c̄s̄n. I le ȳia va hen à wón va b̄in. I le o búii buen ò o d̄èni buen. I le í ton-sá wé bìo na, ò o d̄èni wé mu mí lahó yi.»

¹⁰ B̄io ó o Yeesu j̄á h̄n̄ b̄ioní so, ó o wó coon, ò o bía n̄n bía bò a yi: «Le í mí ho t̄iá na mia: O *Isiraȳele n̄pomu búenbúen yi á ù d̄in̄ yí f̄o mín làa nùpue na s̄id̄eró m̄i yú ȳia ká yi. ¹¹ Nùpua c̄èr̄è kh̄ii lé lè le wii h̄èni lè le t̄èni, á buéé keeni ká 6a à dí ho s̄anú le *Dónbeenĩ béeni d̄in̄i là a *Abarahaamu, là a *Izaaki, là a *Zakoobu. ¹² Ká b̄ia lá ko à 6a n̄in̄i keeni le Dónbeenĩ béeni yi, bán 6a à j̄a lée kuia ho kh̄uhũ le t̄ib̄ir̄i yi, á 6a lée wá á yiwa à vá b̄in.»

¹³ Bún món ó o Yeesu wáa bía n̄n 6a dásíwá jùhũso yi: «Lén kh̄íbo, bìo fo flora á à wé, le bìo fo dó ù s̄i m̄i.» Lé h̄on p̄n̄-kení so yi, á 6a dásíwá jùhũso ton-sá á wan yi.

O Piere b̄an hio h̄aa lè 6a v̄anv̄arowà búii wéeró b̄io
(Maaki 1.29-34; Luki 4.38-41)

¹⁴ O Yeesu van o Piere z̄ii. O vaá yú a Piere mu b̄an hio h̄aa le d̄amu d̄è yi à le t̄èni wee z̄éé wo. ¹⁵ O o Yeesu buan o níi yi á le t̄èni kh̄ina. O o h̄aa mu d̄èniá h̄in̄on n̄n ho d̄inl̄ó wo yi. ¹⁶ Ho tá yuuní, á 6a buan 6a nùpua c̄èr̄è na 6a c̄ináwa wi yi á buararáa o Yeesu c̄s̄n, ó o wee bío à j̄a 6a c̄ináwa lén 6a yi. O mún wéera 6a v̄anv̄arowà búenbúen na 6a buan buararáa o c̄s̄n. ¹⁷ O wó mu bèra a na à le *Dónbeenĩ j̄i-cúa f̄ero *Ezayii bìo na ó o bía à wé: «O lá wa lònbee. O fó wa v̄amú bò mí wán.»*

Ba nùpua nùwã j̄un búii na wi 6a bè là a Yeesu b̄io
(Luki 9.57-62)

¹⁸ O Yeesu m̄on 6a z̄amáa na k̄in̄ia wo yi, ó o n̄n le j̄ii mí n̄i-ken̄in̄ia yi le 6a le mí kh̄i lè ho v̄i-beeni m̄on. ¹⁹ A ho làndá bìo zéeni lo búii buéé b̄ó a yi, á bía n̄n wo yi: «N̄i-kar̄anlo, í ù bè foñ á à varáa h̄a l̄ua búenbúen na á ù wee va yi.» ²⁰ O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Ba cawanwà yú h̄a k̄ana wee zo. A 6a j̄inzàwa mún yú mí lenna. Ká a *Nùpue Za wón màhã yí yú ho lahó na ó o dà à v̄in̄ yi.» ²¹ O o n̄i-ken̄in̄ia n̄i-kení búii bía n̄n wo yi: «Í ù bè foñ. Ká ù màhã día le í vaa nùu wàn maá vé.» ²² O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Día le 6a n̄i-hía à nùu mí n̄i-hía, ká ùnén buee bè m̄i.»

O Yeesu d̄n̄ia ho pinpi-beeni
(Maaki 4.35-41; Luki 8.22-25)

²³ O Yeesu yòó zon ho woohũ lè mí n̄i-ken̄in̄ia á 6a wà. ²⁴ Cúa-yen à ho pinpi-beeni wee v̄a ho v̄i-beeni wán á wee ȳanbónka mu j̄umu kúee ho woohũ yi fúaa ho wi ho lí. Mu wee wé ká a Yeesu dũma. ²⁵ O o n̄i-ken̄in̄ia vá buéé b̄ó a yi, á s̄in̄ia wo, à 6a bía n̄n wo yi: «Núhũso, wa à hí. K̄an̄i wen.» ²⁶ O o Yeesu bía n̄n 6a yi: «Lée webio n̄n á mi z̄ananáa? M̄i s̄ia d̄eró m̄i b̄ènt̄in̄ f̄ora.»

O o wáa líi h̄in̄on, á yòó n̄amaka a ho pinpiró lè mu j̄umu na wee ȳanbónka yi, á mu wó t̄ét̄é. ²⁷ Ba búenbúen á mu wó coon, á 6a wee bío mín yi: «Páa! O nùpue mu lé o yén s̄i ká? H̄ar̄i ho pinpiró lè mu j̄umu ó o b̄iaráa, á mu pá bò a b̄ioní yi.»

* 8:17 Mi loĩ Ezayii v̄uahũ 53.4

Ba nùpua nùwã ñun cínáwa ña lénló bïo
(Maaki 5.1-20; Luki 8.26-39)

²⁸ Bïo ó o Yeesu khii dôn ho Kadaraa kôhũ yi, á nùpua nùwã ñun búí ló 6a ñi-hía nùuníi wee sí a yahó. Ba nùpua mu 6a cínáwa wi yi á 6a záníi wi fúaa ñi woon yí máa khà miten à lá ho wôhũ mu. ²⁹ Bïo 6a mən o Yeesu á 6a wee bío kà pónpón: «Dónbeení Za, lée webio fo lon làa wən. Fo buara wà 6ueé beé wa lò ká mu pãahũ ñin yí dôn le?»

³⁰ Mu wee wé à nònɓùε-6oohũ búí khèra vaá wee dí. ³¹ A 6a cínáwa mu yankaa o Yeesu kà sii: «Hen ká ũ wi ũ ña wən, ũ wãa bío le wa vaa zo ho nònɓùε-6oohũ na kà yi.» ³² O o Yeesu le 6a vaa zo. A 6a cínáwa mu ló 6a nùpua nùwã ñun mu yi á vaá zon 6a nònɓùεɛní yi. A 6a búenbúen yóó lùwa le 6úee wán á kùenkaa líi zon ho vū-beení yi á húrun.

³³ A bïa lá wee pa 6a á lùwá lion ho lóhó, á líi lá bïo wó búenbúen á fεera, sônku bío wó 6a nùpua nùwã ñun na 6a cínáwa lá wi yi. ³⁴ A ho lóhó nùpua búenbúen ló wà lée sí a Yeesu yahó. Bïo 6a lée yú a, á 6a yanka wo le o sáberé ò o lé mín kôhũ yi à lén.

9

O Yeesu wéera a ñii búii na sánia húrun
(Maaki 2.1-12; Luki 5.17-26)

¹ O Yeesu yóó zon ho woohũ á yèrémáa kãa ho vū-beení á khú mí lóhó.* ² A 6a 6uan o mùamúa búí lè mí dāmu dèε á buararāa o cón. Bïo ó o Yeesu mən bïo 6a dórāa mí sía wo yi, ó o bía nən o ñii mu yi: «Wàn bônlo, hení ũ síi, ũ bè-kora séra día.» ³ A ho *lándá bïo zéenílowa nùwã yən búíi wee bío mín yi: «O ñii na kà wee màní miten lè le Dónbeení.» ⁴ O o Yeesu zūna 6a yilera ó o bía nən 6a yi: «Lée webio nən á hã yile-kora wirāa mia. ⁵ Lé mu yén bioró wayi? Lé à bío le o bè-kora séra día lée, tàá lé à bío le o híní varáka? ⁶ Ká í mähá wi mi zūn le o *Nùpue Za yú ho pánká ho tá wán à sénnāa mu bè-kora día.» O o wãa bía bïo kà nən o mùamúa yi: «Lii híní, lá ũ dāmu dèε à ũ khí6o.» ⁷ O o ñii mu hínən yóó ñin, á wà van mí zii. ⁸ Bïo 6a zāmāa mən mu, á 6a zāna, á wee khóní le Dónbeení ho pánká na kà 6àn síi na le nən 6a nùpua yi bïo yi.

O Yeesu von o Matiye le o bè mi yi
(Maaki 2.13-17; Luki 5.27-32)

⁹ Būn món ó o Yeesu ló hón lahó so yi wà. Bïo ó o wee khii, ó o mən o ñii búii na 6a le Matiye ká a kará mí tonló lahó yi, á wee fé ho lànpo. O o bía nən wo yi: «Híní bè mi.» O o Matiye líi hínən bò a yi.

¹⁰ O Matiye von o Yeesu lè ho ñinló mí zii. Ho *lànpo féwá lè 6a ñi-kora cèrèε wi ho ñinló mu ñiníi là a Yeesu lè mí ñi-kenínia. ¹¹ Bïo 6a *Farizíewa mən mu kà, á 6a bía nən o ñi-kenínia yi: «Lée webio nən á mi ñi-karánlo wee dí lè ho lànpo féwá lè 6a ñi-kora na kà?» ¹² O o Yeesu ñá bïo 6a bía, ó o bía nən 6a yi: «Héyii! Minén! Nùpua na lò hereka so wee wé cà tñi 6ànso ñiní le? Búee. Ba vánvárowà lé bía wee wé cà a ñiní. ¹³ Mi lén vaa karán le Dónbeení bíoní na kà à zūn kúará: «Bïo á í mākóo wi yi lé le yi na se. Ká 6a bà-kúio na 6a wee wé lè mu hāmu á í pã bïo.»† Mi zūn mu sese. Inén yí buara bía wee leéka le mí téréna bïo yi dé. Bïa zū le mí lé 6a bè-kora wérowà lé bía á í buara bïo yi.»

O Yeesu bía hã ñini lïrô bïo
(Maaki 2.18-22; Luki 5.33-39)

¹⁴ O Zān Batiisi ñi-kenínia vá 6ueé 6ó a Yeesu yi à 6a wee tūa wo yi: «Lée webio nən á warén lè 6a *Farizíewa wee lí wa ñini túntún, ũnén ñi-kenínia yí máa lí mí ñini?» ¹⁵ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Mi wee leéka le bía 6a von mu yaamu sánú ñiníi yara so dà à sè ká a hã-fla 6àn báa làa ba páanía wi le? Būn yí dà máa wé. εε ká pãahũ búí khii dā, ó o

* **9:1** O Yeesu 6àn lóhó na ó o Matiye bía bío hen lé ho Kapεenayuumu. Mi loní Matiye vūahũ 4.13 † **9:13** Mi loní Ozee vūahũ 6.6

há-fla bân báa ba à lén ba t̄ahũ, b̄n ká ba màhá wé è lí mí j̄iní. ¹⁶ Nùpue máa lá nín-ké-finle b̄io búí máa la làa báká k̄inle. Lé b̄io ká a wó mu, á le nín-ké-finle á a wíoka a lèe ho. ¹⁷ Làa b̄n síi, nùpue máa wé kúee *d̄iv̄én fl̄a s̄m̄àni-k̄ia yi. Lé b̄io ká a kúaa ho b̄n, ká ho h̄ia wee za, á h̄a à nàma, á ho d̄iv̄én á à kúia, á h̄a s̄m̄àniwa mún n̄ yáa. Ho d̄iv̄én fl̄a ba wé kúee h̄a s̄m̄àni-fl̄a yi. Ká mu wó kà, á mu búenb̄uen á à wé se.»

*Ba zúifùwa ya-dí h̄nló
là a h̄aa búí w̄ééró b̄io
(Maaki 5.21-43; Luki 8.40-56)*

¹⁸ P̄ahũ na ó o Yeesu wee b̄io lè ba nùpua yi, à b̄n ba *zúifùwa ya-dí búí bueé d̄n, á bueé líí búrá a tá ò o b̄ia: «Í h̄nló h̄urun yí míana, ká ũ màhá buen buee bè ũ níi o wán o ò v̄ee.» ¹⁹ O o Yeesu lè mí n̄i-ken̄inia h̄n̄n b̄o làa wo. ²⁰ Hón p̄ahũ so yi, à b̄n ò o h̄aa búí wee mi mí s̄ééró f̄ééé á d̄n h̄a l̄ulúio p̄irú j̄un à ho máa fl̄i, á vá bueé b̄o a yi, á zoó t̄aa o dà-z̄nii j̄i-k̄n̄í yi là a m̄n. ²¹ O wee b̄io b̄o ká mí yi: «Hen ká í d̄àrna t̄aa o dà-z̄nii yi mí d̄n, á í wa.» ²² B̄io ó o Yeesu ȳèr̄em̄aa kh̄ii m̄n wo, ó o b̄ia: «Wàn h̄nló, yí z̄n d̄èe. B̄io fo dó ũ síi m̄i, lé b̄n w̄ééra fo.» O o h̄aa mu d̄ènia wan mí lahó yi.

²³ B̄io ó o Yeesu w̄aa vaá d̄n ba zúifùwa ya-dí z̄i, ó o w̄aa m̄n ba s̄i-b̄úawá à ba wíokaa mít̄en vó o n̄i-h̄io n̄uló b̄io yi, lè ba z̄am̄aa na wee wá ká ba a zúnz̄urá. ²⁴ O o b̄ia: «Mí lé lè ho kh̄uhũ. O h̄nzo-za mu yí h̄urun, o lée ȳia na d̄uma.» A ba wee yáa mí j̄iní yi na a yi. ²⁵ B̄io ba z̄am̄aa ló vó, ó o Yeesu yòó zon le z̄i yi, á zoó fù o h̄nzo-za níi yi, ó o líí h̄n̄n, ²⁶ á mu j̄a ho k̄hũ búenb̄uen yi.

Ba muiiwà là a n̄i na o c̄ná wi yi w̄ééró b̄io

²⁷ B̄n m̄n ó o Yeesu ló b̄n wà. B̄io ó o wee kh̄í, á muiiwà n̄wã j̄un búí b̄o a yi ká ba a w̄amaka: «*Daviide Za, màk̄arí w̄en.» ²⁸ B̄io ó o Yeesu vaá d̄n le z̄i, á ba muiiwà mu bueé b̄o a yi, ó o t̄ara ba yi: «Mí l̄aa mu yi le í dà wee w̄é mia le?» A ba le: «Ũuu, N̄uh̄so, fo dà mu.» ²⁹ O o Yeesu w̄aa d̄n ba ȳio, ò o b̄ia: «Le mu wé làa b̄io mí l̄ar̄aa mu yi.» ³⁰ A ba ȳio d̄ènia wee mi. O o Yeesu hen̄ia b̄io ká n̄n ba yi: «H̄áyà, nùpue yí ko ò o jí b̄io wó mia kà.» ³¹ Ká b̄io ba wà, á ba wee b̄io o Yeesu b̄io ho k̄hũ búenb̄uen yi.

³² P̄ahũ na á bán wee lén yi, à b̄n ba buan o n̄i búí buarar̄aa o Yeesu c̄n, c̄ná búí wi o yi, ó o yí dà máa b̄io. ³³ O o Yeesu j̄n o c̄ná mu l̄era, ó o n̄i j̄ii d̄ènia fá á wee b̄io. A ba z̄am̄aa wó coon mu b̄io yi, á ba wee b̄io: «War̄én *Isiraȳele n̄pomu yi á wa d̄in yí m̄n b̄io ká b̄n síi huúu.» ³⁴ Ká ba *Fariz̄īewa bán b̄en wee b̄io: «Mu lé ba c̄náwa j̄uh̄so lé ȳia wee na ho d̄arló wo yi ò o j̄a lè ba c̄náwa lén b̄ia ba wi yi.»

Ba z̄am̄aa màk̄arí buan o Yeesu yi

³⁵ O Yeesu wee h̄é lé h̄a ló-beera lè h̄a ló-z̄awa yi, á wee k̄arán ba nùpua ba *zúifùwa k̄aránló z̄iní yi. O wee bue le *Dónbeen̄i b̄èni b̄in-tente, ká a w̄é mu v̄amú lè mí síiwà búenb̄uen na tò ba nùpua. ³⁶ Ba z̄am̄aa na ó o wee mi á màk̄arí buan wo yi. Lé b̄io ó o m̄n à ba san, á yilera lùnkaa. Ba ka lòn pia na paro mía. ³⁷ O o w̄aa b̄ia n̄n mí n̄i-ken̄inia yi: «Ho d̄inló bon d̄in c̄èr̄è, ká ho l̄arowà lé b̄ia yí boo. ³⁸ Awa. A mí fio o m̄hũ b̄anso yi le o wíoka na ba ton-sáwá le ba lá ho.»

10

*O Yeesu tonkarowà p̄irú j̄un yènn̄aa
(Maaki 3.13-19; Luki 6.12-16)*

¹ O Yeesu hueekaa mí n̄i-ken̄inia p̄irú j̄un á n̄n ho d̄arló ba yi à ba wé j̄a lè ba c̄náwa lén b̄ia ba wi yi à mún w̄é lè mu v̄amú lè mí síiwà búenb̄uen. ² H̄ia ká lé o tonkarowà p̄irú j̄un yènn̄aa: O n̄n-yání tonkaro lé o Sim̄n, na ba mún có yèni làa Piere, lè m̄n za Andere, là a Zaaki lè m̄n za Z̄an na lé o Zebedee z̄awa. ³ A dé o Filiipu là a Baatelemii,

o Toma là a lànpo fé Matiye, o Alifee za Zaaki là a Tade,⁴ o Simòn na lé 6a Zelooteva* kuure nùpua nì-kení, là a Zudaa Isikariote na khíi dé o Yeesu mí zúkúsa níi yi.

*O Yeesu tonkaa mí tonkarowà píru jun
(Maaki 6.7-13; Luki 9.1-6)*

⁵ Bán báawa píru jun so lé bía ó o tonkaa, á henía bio kà non yi: «Mi yí va hã kãna na á bía yínón 6a *zuífùwa kará yi, à mún yí zo ho *Samaríi kòhũ lórà yi. ⁶ O *Isirayεele nìpomu na ka lòn pia na vùnun bán lé bía mi va cón. ⁷ Mi lá ho wòhũ wà, à bio kà lè bío mi wé bue: Le *Dónbeení bēení á sùaràa. ⁸ Mi wεé 6a vánvárowà. Bía húrun á mi vèení. Ba bùeréwà à mi wεé, à na 6a cínáwa lén bía 6a wi yi. Mi yú mu làa kãamáa, à mi bèn mún wé na mu làa kãamáa. ⁹ Mi yí lén làa sánú, tàá wárí. Hàrí le wén-wíníwà à mi yí 6ua. ¹⁰ Mi yí 6ua puure. O búí yí 6ua báká tàá nakãa à séení hía ó o zã. O búí yí 6ua búin-za. I bía bún lé bío ó o ton-sá ko lè mí jii ðínló. ¹¹ Mi wé vaá zon lóhó lée lóhó yi, à mi cà yia á à tà mi ì làa o wán, à keení wón bànso cón fúaa mi léró ho lóhó mu yi. ¹² Mi wé vaá zon zii lée zii na yi, à mi bío le ho hээрà à keñ le zii mu nùpua wán. ¹³ Ká bía wi le yi á tà mi bío, á mi hээрà á à keñ 6a wán. Ká 6a pã mi bío, à mi fé mi hээрà tēenii. ¹⁴ Mi wé vaá zon zii, tàá lóhó na yi, ká bía wi bín pã mi bío á le mí máa jí mi cón, ká mi wee lé bín, à mi púaa mi zení khúnkhūnĩ kúia.† ¹⁵ Le í mĩ ho tũíá na mia: Le cítii fi nònzoñ, á hón lóhó so nùpua bío na khíi sá 6a yi á à poñ bío sá ho *Sodəəmu lè ho Koməəre lórása yi.»‡

*O Yeesu bía le lònbee na yòó lua bío
(Maaki 13.9-13; Luki 21.12-17)*

¹⁶ «Mijí bío kà: I wee tonka mia. Mi ka lòn pia na wà vaá zo 6a dakhínkhínwa tlahú. Mi zūn miten buaró làa bío 6a háwá zūnáa miten buaró bío síi, à wé 6a nùpua na wayika lè 6a bùaa búuní bío síi. ¹⁷ Mi pa miten bío. Ba nùpua khíi wé è 6ua mia á à varáa ho pánká bànso wà cón á bán vaá cítí mia. Ba wé è ha mia lè hã làbàani 6a *zuífùwa kàránlò zíní yi. ¹⁸ Ba wé è 6ua mia á vaá ðíní hã kãna júnása lè 6a bá-zàwa yahó bío mi tà mi bío yi. Lé bún mi ì bè yi á à zéenínaa í bío lè 6arén làa bía yínón 6a zuífùwa.

¹⁹ «Hen ká 6a khíi wé buan mia vannáa le cítii finíi, à mi yí le mi yiwa dè bío mi ì láràa mi jii-cúa làa bío mi ì bío bío yi. Mi ì yí hã bíoní na mi ì bío ho pãahũ mu yi. ²⁰ Hã bíoní mu máa wé mi kùrú bíoní. Mìn Maá Dónbeení Hácírí lé ðío á à dé hã mi jini yi á mi ì bío. ²¹ Ba nùpua búí wé è dé mìn kùrú zàwa á à na 6a à búe. Hàrí 6a maáwà búí á à wé mu bàn síi lè mí zàwa. Ba zàwa búí mún ñ híní mìn maáwà wán, á à na 6a 6a à búe. ²² Ba nùpua búenbúen á à jin mia bío mi tà mi bío yi. Ká yia màhá hã mí síi fúaa mu véení, wón á à fen. ²³ Hen ká 6a khíi wee beé mi lò lóhó na yi, à mi lùwí va dà-veere yi. Le í mĩ ho tũíá na mia: O *Isirayεele kòhũ lórà búenbúen á mi máa bèeni máa vé ká a *Nùpue Za yí buara.

²⁴ «Nì-kenínii na po yia wee kení a wón mia. A ton-sá na po mí jùhũso wón mún mia. ²⁵ Ká a nì-kenínii hía ka làa yia kenía wo bío, se bún á à kãna. Ká a ton-sá mún hía ka le mí jùhũso bío, se bún á à kãna. Ká le zii-jùhũ nì-kinle 6a hía wee ve là a *Belezebuule, S á se o zii nùpua á 6a a ve lè hã yènnáa na yí seka po dén.

*Le Dónbeení lé ðío mi wé zñ
(Luki 12.2-7)*

* **10:4** Ba Zelooteva lé 6a nùpua na fù wee cūii mìn síi bío hení. Ba hía wee fi lè 6a Oroomusa lè tibírí yi. † **10:14** Hã zení khúnkhūnĩ púaa kúiaró lée bío na 6a zuífùwa wee wé hón pãahũ so yi ká 6a vaá ló ho kã-veere búí yi á bínia wà 6ueé zo mìn kòhũ. Ká bio hen ká bún lé 6arén zuífùwa wee wé mu làa mìn, á zéení le le páníi mia 6arén làa bía pã le Dónbeení bēení bio pãahũ. ‡ **10:15** Mi loñ Bío jùhũ búenii vūahũ (Genèse) 18-19 § **10:25** Belezebuule: Mu pãahũ ká le yèni mu á 6a zuífùwa cèrè hía zū le lé 6a cínáwa jùhũso na lé o Satáni te le.

²⁶ «Mi cén wé yí zǎn ɓa nùpua. Mu bïo na sànkkaa búenbúen khii mi, á bïo sà yi búenbúen mún khii zúñ. ²⁷ Bïo á ï bía nɔn mia le túbíri yi, à mi mǐ wéréwéré le ɓa nùpua jí. Bïo á ï hūmɔnkkaa làa mia à mi yòo bue hã lóra. ²⁸ Mi wé yí zǎn bía wee búe o nùpue ká ɓa yí dà máa búe o mànákã. Le Dónbeenĩ na dà a yáa hã sǎnía lè ho mànákã le Doffní dǎhũ na máa hí yi, dén lé dïo mi wé zǎn. ²⁹ Ba jínzà-wíniwà bùaa jùn so yí máa wé yèè ho tǔmón dà-kéní le? Èε ká hàrí ɓa yà-kéní máa kùen ká mìn Maá Dónbeenĩ yí zū mu. ³⁰ Ká mu lé minén, hàrí mi jùn-vǎní búenbúen á le Dónbeenĩ zū jii. ³¹ Mi wáa yí zǎn dèε, lé mi bïo jùhũ wi po ɓa minka jínzà-wíniwà.

O Yeesu bio tàró tàd mu píló
(Luki 12.8-9)

³² «Yia dǎn ɓa nùpua yahó ò o bía wéréwéré le mí bïo sǎ miĩ, á ìnén mún khii bïo mu wéréwéré wàn Maá na wi ho wáyai yahó le ɓànsò bïo sǎ miĩ. ³³ Ká yia ɓèn bía wéréwéré ɓa nùpua yahó le mí yí zū mi, á ìnén mún khii bïo wàn Maá na wi ho wáyai yahó le ï yí zū ɓànsò.

O Yeesu bio wee khéé ɓa nùpua
(Luki 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ «Mí yí leéka le ï ɓuara wà ɓueé dé ho héerà ho dímíjǎ yi. Bùéé. Ì yí wà ɓueé dé héerà ho yi. Hã fio lé hã á ï wà ɓueé dé. ³⁵ Ì wà ɓueé khéé o za lè mìn maá, á à khéé o nu lè mí hǐnló, là a ɓùaa hǎa lè mí yàró hǎa. ³⁶ O nùpue ɓàn zii nùpua lé bán á à yèrémá à wé o zúkúsa. ³⁷ Yia wa mìn maá tàá mìn nu á po mi, wón ɓànsò yí dà máa páaní làa mi. A yia wa mí za tàá mí hǐnló á po mi, wón ɓànsò yí dà máa páaní làa mi. ³⁸ Yia yí máa lá mí *kùrùwá pí* à bèráa miĩ, wón ɓànsò mún yí dà máa páaní làa mi. ³⁹ Yia wi ò o pa mí mukāni bïo wón á à vǐini le. Ká yia màhǎ vǐinia mí mukāni ìnén bïo yi, wón á à bǐni ì yí le.

Yia ɓuan le Dónbeenĩ ton-sá cǔnú na ó ò yí
(Maaki 9.41)

⁴⁰ «Yia ɓuan mia sese, se lé ìnén á ɓànsò ɓuan sese. A yia ɓuan mi se, se lé yia tonkaa mi á ɓànsò mún ɓuan se. ⁴¹ Hen ká yia ɓuan le *Dónbeenĩ jii-cúa fεero ɓúii se lé bïo ó o lé le Dónbeenĩ jii-cúa fεero, á ɓànsò khii yí ɓa jii-cúa fεerowà cǔnú na ɓa à yí. Hen ká a ɓúii ɓuan o nùpue na téréna lé bïo ó o téréna, ó o khii yí bía téréna cǔnú na ɓa à yí. ⁴² Ká nùpue nɔn hàrí ho kóo-za yimù cúee jùn-wia bía wi hen na jùhũ mia ñi-kéní ɓúii yi, lé bïo ó o lé ï ñi-keníni, wón ɓànsò á à yí mu cǔnú máa khi.»

11

¹ Bïo ó o Yeesu zéenia mí ñi-kenínia wó, ó o ló bǐn wà, á wà vaá kàrán ɓa nùpua ká a bue le Dónbeenĩ bïo ho kǎhũ mu lórá yi.

O Zǎn Batiisi tonkaa ɓa nùpua o Yeesu cǔn
(Luki 7.18-35)

² Bïo ó o Zǎn Batiisi wi ho kàsó yi, ó o jǎ bïo ó o *Krista wee wé, ó o tonkaa mí ñi-kenínia nùwǎ yɛn ɓúii ³ le ɓa va a tùa wo yi: «Ūnén lé fo á wa jǎ bïo le fo ko ũ ɓuen léé, tàá wa pá ko à wa lòní ñi-veere?» ⁴ O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Bïo mi wee jí làa bïo mi wee mí á mi vaa bïo na a Zǎn yi. ⁵ Ba muuwwà yïo wee mi, á ɓa mùamúawà hǐnɔn wee varáka. Ba bùeréwà wee wa. Ba bekewà jikōnna wee jí mu bïo. Ba ñi-hía wee vèe. A le bǐn-tente wee bue na ɓa ñi-khenia yi. ⁶ Yia yí pǎ ï bïo ká a tà mu yi, se wón ɓànsò jùhũ sí.»

⁷ Bïo ó o Zǎn ñi-kenínia bǐniá wà, ó o Yeesu wee bïo o Zǎn mu bïo lè ɓa zǎmáa kà síi: «Lée webio á mi van vaá lora le dùure yi? Lée ho konkohó na ho pinpiró wee hée vǐnvǎ

* **10:38** Ho kùrùwá pílló bïo wee zéeni le ɓànsò sǎ mu húmú yi. Hen ká á mu wee zéeni le yia tà a Yeesu bïo á zū le bǐn sǎaani orén mí bèere mukāni.

lée? Bùéé. ⁸ A lée webio mí vaá lora? Lée nùpue búí na s̄a h̄onb̄on̄on le? B̄ia wee z̄í h̄n s̄i-sen̄iso á wi ba p̄amá-beera z̄ín̄i yi. ⁹ A lé o yén mi van b̄io yi? Lé le *Dónbeen̄i j̄i-cúa f̄εero búí le? Ká mu lé wón, se mi t̄úíá s̄í. O yáá pá po wón, le í b̄io mu na mia. ¹⁰ O Z̄án mu lé ȳia á le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ūah̄ú b̄ia b̄io ká s̄í: «Í tonka í tonkar̄o ò o dí ū yahó á bueé w̄ioka ū w̄h̄ú». ¹¹ Le í m̄i ho t̄úíá na mia: ba nùpua na wi ho d̄ím̄íj̄á yi búen̄b̄uen á ȳia b̄io j̄úh̄ú wi po a Z̄án wón mia. εε ká le *Dónbeen̄i b̄éni z̄awa m̄ón-dí mah̄á pá po a. ¹² P̄ah̄ú na ó o Z̄án Batiisi wee z̄éni le Dónbeen̄i b̄io yi á buee búe ho zuia yi, á le Dónbeen̄i b̄éni b̄io á ba wee firáa le mi s̄ob̄éε. A b̄ia wee fi làa b̄un wi ba fé mu le ho p̄anká. ¹³ Le Dónbeen̄i j̄i-cúa f̄εerowá búen̄b̄uen là a *M̄oyiize làndá á b̄ia le Dónbeen̄i b̄éni b̄io yi f̄úuu á bueé ó a Z̄án Batiisi p̄ah̄ú. ¹⁴ Ká mi tà le b̄io b̄ia búen̄b̄uen bon, se o Z̄án mu lé ȳia lé o *Elii na búen̄l̄o b̄io f̄era b̄ia. ¹⁵ Ȳia wee j̄í b̄io, á wón j̄í b̄io b̄ia sese.»

¹⁶ O Yeesu pá b̄in̄ia b̄ia: «Ho zuia nùpua á í dà à tèè le ba yén? Ba ka le ba háyúwá na lée kará ba nùpua f̄ém̄ín̄l̄o lahó yi, á ba wee háan̄i na mí n̄inz̄awa na zoó le bonf̄ón̄i yi ká: ¹⁷ «Wa búá h̄a s̄a san, á mi le mi máa lée yo. Wa bó le yèni, á mi le mi máa wá.» ¹⁸ Mi loí. B̄io ó o Z̄án búara, á yí máa dí d̄ín-poni, á mún yí máa j̄u d̄iv̄én, á ba le o c̄íná wi o yi. ¹⁹ O o *Nùpue Za b̄èn búara, á bueé wee dí ká a j̄u, á ba wee b̄io b̄io ká: «Mi loí. O n̄i na ká yí máa wé b̄io búí ká mu ȳín̄ó d̄ín̄l̄o díró làa d̄iv̄én j̄ul̄o. O lé ba *l̄anp̄ó féwá le ba n̄i-kora b̄àn b̄n̄lo.» εε ká le Dónbeen̄i bè-z̄úr̄min̄i wee z̄éni mí térén̄l̄o ba bè-z̄úr̄lowá bè-wén̄ia yi.

H̄a lórá na nùpua p̄á a Yeesu b̄io (Luki 10.13-15)

²⁰ B̄un m̄ón, ó o Yeesu wee zá le h̄a lórá na ó o wó mu yéréké b̄iowa c̄èr̄ε yi, lé b̄io á ba nùpua na wi h̄a yi á yí yèr̄em̄aa mi yilera le mi wárá. O wee b̄io b̄io ká: ²¹ «Ūn̄én Koraz̄én lohó le ūn̄én Betesayidaa lohó, ho yéréké á à sá mia. Lé b̄io ká mu yéréké b̄iowa na wó mi c̄n̄ b̄àn s̄ii lá wó ho Tiire le ho Sid̄n lórá* yi, se h̄a lórá mu nùpua lá h̄n̄on háan̄i á khiira h̄a p̄orókówá z̄á† á kúaa le s̄ani mi wán, á z̄éniánáa le mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi. ²² Lé b̄un n̄on á í wee bíoráa mu na mia: Le cítí fi n̄onzoñ á ho Tiire le ho Sid̄n lórá lònbee na a yí h̄a, á à wé làa yi min̄én lònbee yi.

²³ «εε ká ūn̄én *Kap̄εenayuumu, fo wee leéka le ba khíi lá fo á à yòoráa ho wáayi yi le? Bùéé. Ho n̄i-h̄ónb̄o-lóhó lé h̄a ba khíi líi dé fo yi. Lé b̄io ká mu yéréké b̄iowa na wó ū c̄n̄ b̄àn s̄ii lá wó ho *Sod̄om̄u yi, se ho lohó mu pá lá wi hàrí lòn zuia. ²⁴ Lé b̄un n̄on á í wee bíoráa mu na mia: Le cítí fi n̄onzoñ á ho Sod̄om̄u b̄io á à wé làa yi ūn̄én b̄io yi.»

O Yeesu dó m̄in Maá Dónbeen̄i b̄aráka (Luki 10.21-22)

²⁵ C̄in̄ú b̄un m̄ón, ó o Yeesu b̄in̄ia wee b̄io b̄io ká: «Í Maá, ūn̄én lé ho wáayi le ho tá Nuh̄úso, í wee dé ū b̄aráka. Lé b̄io mu b̄io na fo sà mu bè-z̄úr̄min̄i b̄ansowá le le hácírí b̄ansowá yi á fo tà z̄éniá làa b̄ia b̄io j̄úh̄ú mia. ²⁶ Í Maá, mu bon. B̄io mu wóráa ká lé b̄io s̄í foñ.

²⁷ «Í Maá dó mu b̄io búen̄b̄uen í n̄i yi. N̄i woon yí z̄ū a Za, ká mu ȳín̄ó o Maá. A n̄i woon mún yí z̄ū a Maá, ká mu ȳín̄ó o Za, làa b̄ia ó o Za mu wi ò o z̄éni làa wo.

²⁸ «Min̄én búen̄b̄uen na ho s̄eró na líi wee beé lò, mi buen í c̄n̄, á í na h̄a v̄ūn̄à mia. ²⁹ Mi lá í z̄úu bè mi wán à díá le í k̄arán mia. Lé b̄io á ín̄én wayi, á wee liin̄i íten, á min̄én mi bæere á à yí h̄a v̄ūn̄à. ³⁰ Í z̄úu na á í bè mi wán á yí lí, á ho s̄eró na á í bè mi wán á mún záyi.»

* **11:21** Ho Tiire lohó le ho Sid̄n lohó: H̄a h̄a le ho Fenisii k̄sh̄ú ló-beera búí. Lé b̄in̄ á ho w̄ah̄ú na ba le Baale wi yi. Hón w̄ah̄ú so le h̄a ó o béε h̄a na ba le Zezab̄eele fó zonnáa o Isiraȳele k̄sh̄ú yi. H̄a lórá mu firó b̄io b̄ia o Ezekiȳele v̄ūah̄ú yi 26.1-28.19. † **11:21** Hen ká ba z̄úif̄uwa f̄u wi ba z̄éni le mí wi le w̄é yi, tàá ká ba wi ba z̄éni le mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi, á ba wé khii h̄a p̄orókówá z̄í, ká ba wé kúee le s̄ani mí wán.

12

O Yeesu lé yia á ho Sabaa bïo wi níi yi
(Maaki 2.23-28; Luki 6.1-5)

¹ Cíinú bïn món, ó o Yeesu wee káa hã mana búí yi ho *Sabaa zoñ. A le hĩni dà a ñi-kenínia, á 6a wee khé ho ðĩnló na bon ðĩn à là. ² Bïo 6a *Farizíewa mɔn mu á 6a wee bío là a Yeesu: «Loñ ũ ñi-kenínia. Bïo 6a wee wé yí ko làa wéró ho Sabaa zoñ. Wa làndá hò mu.» ³ Ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bïo ó o *Daviide yankaa wó ká arén lè mí nùpua le hĩni dà á mi ðĩn yí kàrána yí mɔn le? ⁴ O wà zon le Dónbeenĩ pɔnsòni bùkú yi, á zoó lá ho búurú na 6a wó lè mu hãmu á 6a là. Ká 6a nɔn lá yí ko à 6a là ho. Le *Dónbeenĩ yankarowà mí dòn lé bía á ho làró níi nɔn yi.* ⁵ Tàa mi so ðĩn yí kàrána mu o *Mɔyiize làndá yi, le le Dónbeenĩ yankarowà na wee sá le Dónbeenĩ pɔnsòni bùkú yi, á máa wé bè ho Sabaa làndá yi ká mu nɔn pá yí nɔn wé khe le? ⁶ Le í bío mu na mia: Bïo wi hen á nùhũ wi po le Dónbeenĩ pɔnsòni bùkú. ⁷ Ká le Dónbeenĩ bíoní vūahũ bíoní na le bía le mínén màkóo wi le yi na se yi, ká 6a bà-kùio na 6a wee wé lè mu hãmu á mí pã bïo,† á mí lá zū kúará, se bía yí wó yí khon á mí lá máa síiní núná. ⁸ Lé bïo ó o *Nùpue Za lé yia á ho Sabaa bïo wi níi yi.»

O Yeesu wéera a ñii na bàhó húrún
(Maaki 3.1-6; Luki 6.6-11)

⁹ Bïn món ó o Yeesu ló bïn á wà van 6a *zúifùwa mu kàránló zii yi. ¹⁰ Mu zoñ à ñii búí wi bïn á bàhó húrún. A bía wi bïn wi 6a kooní a Yeesu yi. Lé bïn nɔn á 6a tũara a yi ká: «Wa làndá yi á nùpue so dà wee wéé *Sabaa zoñ le?» ¹¹ Ó o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Minén ó o búí pio yà-kéní mí dòn lá wi síi, á wó wó kùera zon le buii yi ho Sabaa zoñ, ó o so máa líí lén wo le? ¹² A bïo ó o nùpue bïo nùhũ màhá wi po a pio há. A bïn wa làndá yi, á nùpue dà à wé tentemu làa nùpue ho Sabaa zoñ.» ¹³ Bïn món, ó o Yeesu yèrémáa bía là a ñii: «Hóoní ũ bàhó.» Ó o ñii hóonía mí bàhó, á ho ðèenía wan ðĩn làa hĩa so bïo.

¹⁴ A 6a *Farizíewa wà ló, á bïo 6a à wé á à yíráa o Yeesu á à búé lé bïn 6a lée wee wãaní wán.

O Yeesu lé le Dónbeenĩ ton-sá na le mɔn léra

¹⁵ Bïo ó o Yeesu zūna mu, ó o ló bïn wà. A 6a minka zãamáa bò a yi. Ó o wéera 6a vánvárowà búenbúen na wi bïn, ¹⁶ ká a màhá henía mu nɔn 6a yi le 6a yí bá mí bïo na nùpua yi. ¹⁷ Mu wó ká síi, bèra a na ò o ñi-cúa fεero *Ezayii bíoní na ká à ñii sí. ¹⁸ Le le Dónbeenĩ bía:

«Yia ká lé í ton-sá na á í mɔn léra,
yia á í bò í tàká wán.
Í síi wan o bïo yi.
Í ì liiní í Hácírí o wán,
o ò bue í cítíi bïo á à na hã síiwà yi.

¹⁹ O làa nùpue máa wãaní.

O máa wãamaka bïo.

Ba máa ñí a sã bonfúaa yi.

²⁰ Le nàaninle na ñumaa

ó o máa khé máa díá.

A le fíntání na wee hí

ó o mún máa búe.

O ò 6ua mítén ká síi,

fúaa bïo ó o térénló bïo yòó có ló,

²¹ á hã síiwà búenbúen màhá à dé mí sía wo yi.»‡

* 12:4 Mi lorí Samuwéle nín-yání vūahũ 21.2-7 † 12:7 Mi lorí Ozee vūahũ 6.6 ‡ 12:21 Mi lorí Ezayii vūahũ 42.1-4

*O Yeesu pànká á yí ló Satāni cǎn
(Maaki 3.22-30; Luki 11.14-23)*

²² Ba ɓuan o n̄i ɓúí ɓuararáa o Yeesu cǎn ò o cǎná wi o yí, ó o lé o muíi á mún yí dà máa ɓío. Ó o Yeesu wɛɛra a, ó o n̄i dɛɛní fá á wee ɓío, á mún wee mi. ²³ A ɓa zǎamáa wó coon mu ɓío yí, á ɓa wee ɓío: «Yia kà màhá lé o *Daviide Za léé?»

²⁴ Ká ɓío ɓa *Farizíewa ná mu, á ɓa wee ɓío: «O n̄i na kà á wee na ɓa cǎnáwa lén ɓia ɓa wi yí là a *Bezebuule pànká, yia lé ɓa cǎnáwa n̄húso.» ²⁵ Ká a Yeesu màhá zūna ɓa yilera, ó o ɓía n̄n ɓa yí: «Kǎhú léé kǎhú na n̄pua wee fi mín yí á à fi ì vé. Lóhó léé lóhó, tàá zii léé zii na n̄pua wee fi mín yí á n̄hú á à ɓúe. ²⁶ Ká ɓío ó o *Satāni te ó o wee ɓíní na se o wee fi lè mítén. A ɓia ɓío sǎ a yí n̄hú so máa ɓúe le?»

²⁷ «Mi wee ɓío le ì wee na ɓa cǎnáwa lé ɓío ó o Bezebuule wee na mu ɓàn pànká mi. Ká lé ɓún mu wóráa, á yia ɓèn wee na ho pànká minén n̄pua yí à ɓa na lè ɓa cǎnáwa lé o yén? ɓia làa mia léé dà-kéní bán mí ɓɛere yáá wee zééní le mi ɓío yí bon. ²⁸ Ká le Dónbeení Hácírí lé dío wee na ho pànká ínén yí, à ì na lè ɓa cǎnáwa, se ɓún wee zééní le le *Dónbeení ɓééní á dɛɛnía ɓueé ɓó mia.

²⁹ «N̄i woon yí dà máa zo pànká ɓànsó zii á máa zoó khiui o n̄i ɓío, ká a yí can o pànká ɓànsó mu yí wó. Ká a màhá can wo wó, ó o zoó khiui ɓío wi o zii ɓúenɓúen.

³⁰ «Yia yí wi làa mi, se wón wee fi làa mi. A yia mún yí máa séení mi ho vá kúeemínwánló yí, se wón wee saawaní. ³¹ Lé ɓún n̄n á ì wee ɓío mu na mia: Ba n̄pua bè-kora na ɓa wó ɓúenɓúen lè há ɓín-kora na ɓa ɓía ɓúenɓúen, á ɓío khii sɛn ñ díá á à na ɓa yí. Ká yia ɓía khon le Dónbeení Hácírí dǎní yí, wón ɓa khii máa sɛn ɓío máa díá.

³² Yia ɓía le ɓín-kohó o *N̄pue Za dǎní yí, wón ɓa à sɛn ñ díá á à na yí. Ká yia ɓía khon le Dónbeení Hácírí dǎní yí, wón ɓa khii máa sɛn máa díá máa na yí, hàrí ho zuia.»

*Le v̄ndɛɛ semu wé zūrí hǎ ɓia na le wee ha yí
(Luki 6.43-45)*

³³ «Hen ká le v̄ndɛɛ se, à le ɓia wé sí. Ká le v̄ndɛɛ yí se, à le ɓia máa wé sí. Le v̄ndɛɛ semu wé zū hǎ ɓia na lé wee ha yí. ³⁴ Díhioni yén! ɓío mi yí se, á mi dà à wé kaka á à ɓioráa mu ɓío na se. O n̄pue ɓío na wi o síi yí, ɓún lé ɓío ó o wee wé ɓío. ³⁵ O n̄pue na se wón wee wé ɓío há ɓín-tentewà, lé ɓío á ɓío wi o síi yí se. Ká yia yí se wón wee wé ɓío há ɓín-kora lé ɓío á ɓío wi o síi yí se. ³⁶ Le ì mí ho túiá na mia: Le Dónbeení cítii fi n̄nzoñ, á há ɓín-conconwà na ɓa n̄pua ɓía á ɓa à zééní n̄hú. ³⁷ Lé ɓío á ù ɓi-cúa lé hǎ ɓa à d̄n wán á à fínáa le cítii á à zūrnáa ká ù téréna, tàá ká ù yí téréna.»

*Ba le o Yeesu wé yéréké ɓío ɓúí à mí mi
(Maaki 8.11-12; Luki 11.29-32)*

³⁸ A ho *lándá ɓío zéenílowa lè ɓa *Farizíewa n̄wǎ yɛn ɓúí wǎa ɓía n̄n o Yeesu yí: «N̄i-kàránlo, wa wi à ù wé ɓío ɓúí à wa mi.» ³⁹ O o Yeesu ɓía n̄n ɓa yí: «Ho zuia n̄pua na yí se, na wee ɓíní le Dónbeení món à wé mu bè-kora, á wee cà à ɓa mi yéréké ɓío. Éɛ ká ɓa máa mi yéréké ɓío ɓúí ká mu yínǎn le *Dónbeení ɓi-cúa fɛero Zonaasi ɓío. § ⁴⁰ Mu bon. O Zonaasi wó há wizooní ɓío t̄n lè mí t̄nǎnna ɓío t̄n o ceza píohó yí. Lé ká síi ó o N̄pue Za mún khii wéráa há wizooní ɓío t̄n lè há t̄nǎnna ɓío t̄n ho tá yí. ⁴¹ Ho Niniivesa yèrémáa mí yilera lè mí wárá, lé ɓío ɓa ná a Zonaasi ɓioní. A yia wi minén t̄hǎhú, wón ɓío n̄hú wi po a Zonaasi. Lé ɓún n̄n á le Dónbeení cítii fi n̄nzoñ, á ho Niniivesa mu á à h̄nì ì d̄n ho lònɓío n̄pua yahó, á à kooní ɓa yí. ⁴² O ɓéɛ háa na hǎ wi ho Saba kǎhú n̄hú wán á hǎ ló lùe na dǎní nà yí làa sòobéɛ, á ɓueé ná a *Salom̄n bè-zūrniní ɓioní.* A yia wi minén t̄hǎhú, wón ɓío n̄hú wi po a Salom̄n. Lé ɓún n̄n á le Dónbeení cítii fi n̄nzoñ, ó o ɓéɛ háa mu á à h̄nì ì d̄n ho lònɓío n̄pua yahó á à kooní ɓa yí.

§ 12:39 Zonaasi: O ɓío ɓía le Dónbeení páníi k̄nle v̄uhú na ɓa le Zonaasi v̄uhú yí. * 12:42 Mi loñ Bá-zàwa n̄n-yání v̄uhú (1 Rois) 10.1-13; Wizooní bè-wénia ɓa-n̄n n̄i v̄uhú (2 Chroniques) 9.1-12

Bïo ó o cíná wee bîni buee zordá yîa ó o lá ló yi
(Luki 11.24-26)

⁴³ «Hen ká a cíná ló a nùpue na ó o lá wi yi, ò o vaa héε vará le dùure yi, à cà ho lahó na ó ò keení á à vūn yi ká a máa yí ho. Ká a hîa cà san, ⁴⁴ ò o bío mí yi: «Ì ì bîní ì va hen na á ì ló yi.» Ká a bînía van bîñ ò o vaa yí ho lahó mu mí káamáa ká ho sàara, á wíokaa sesese. ⁴⁵ Ká a mən mu, ò o bîní vaa fé 6a cínáwa bùaa hènun na 6èn jii po arén, à 6a páaní buee zoo keení cìcàkà ho lahó mu yi. Ká mu wó kà, à wón nùpue so bío wíoka yáa poñ bío mu fù karáa. Lé làa bñn síi á ho lònbiò nùpua na yí se bío khíi wéráa.»

O Yeesu 6àn nu lè 6àn zàwa lé 6a yén?
(Maaki 3.31-35; Luki 8.19-21)

⁴⁶ O Yeesu wee bío lè 6a zāamáa, à bñn à 6àn nu lè 6àn zàwa 6ueé dñn. Ba lée dñn ho khūuhū, á wi 6a bío làa wo. ⁴⁷ O o 6úi bía là a Yeesu: «Loñ. Mñn nu lè mñn zàwa lée dñn ho khūuhū á wi 6a bío làa fo.» ⁴⁸ O o Yeesu bía lè 6ànso: «Wàn nu lé o yén? A wàn zàwa lé 6a yén?» ⁴⁹ Bñn món ó o dá mí níi mí ñi-kenínia yi ò o bía. «Mi loñ. Wàn nu lè wàn zàwa wi hen. ⁵⁰ Lé bío á yîa wee wé wàn Maá na wi ho wáayi síi bío, wón lé wàn za, lè wàn hñnló, lè wàn nu.»

13

O dñro wàhiire
(Maaki 4.1-9; Luki 8.4-8)

¹ Bñn zoñ ó o Yeesu hñnɔn le zii yi ló, à wà vaá kará ho vū-beení jii, á wee kàrán 6a nùpua. ² Ba minka zāamáa kñnia wo yi, ó o wó san zon ho woohū á zoó kará, à 6a zāamáa bán dñn mu jumu jii.

³ O wee wà hā wàhio à kàránnáa 6a nùpua làa bío cèrèε. O bía: «Nii 6úi ló van mí mōhū yi, á wà vaá dé mí bè-dà. ⁴ Bïo ó o wee dé mu á mu 6úi lion ho wōhū ñisání, á 6a jínzàwa sèekaa bñn vā. ⁵ Mu 6úi lion ho 6úaa hó na le tñní wi wán ká le yí lì, á mu dèénia ló, lé bío le tñní yí boo bñn. ⁶ Bío le wii jà lè mí sòobéε, á ho dñnló na ló wñíwñí á hon, lé bío ho naní yí vá yí lion. ⁷ Mu 6úi lion hen na hā kíkara bia héra yi, á mu ló, á hñn kíkara so hñnɔn yòó pà mu. ⁸ Mu 6úi bñn lion ho tá na se yi, á mu ló, á yòó han mí bia. Hā 6úi yú khimàni khimàni, hā 6úi yú 6úará-tñn tñn, hā 6úi yú 6óní làa píru píru.»

⁹ O Yeesu pá bñnia bía bò mu wán: «Yîa wi ò o jí bío, á wón jí bío bía sese.»

Lée webio nɔn ó o Yeesu wee wàráa hā wàhio
(Maaki 4.10-12; Luki 8.9-10)

¹⁰ O o ñi-kenínia vá 6ueé 6ó a yi, á wee tùa wo yi. «Lée webio nɔn fo wee wàráa hā wàhio na 6a yi?» ¹¹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Le Dónbeení wó á le béení bío na sà yi á mí yú zūna, à 6a ñi-vio yí zūna mu. ¹² Lé bío á yîa bío wi á 6a khíi bñní yòó bè mu 6úi wán á à na a yi, ó o bío á à wé boo. Ká yîa dèε 6úi mía, wón á hàrí mu bè-za na ó o wee leéka le mu wi mi cón á 6a pá à fé. ¹³ Lé bñn nɔn á ì wee wàráa hā wàhio na 6a yi. Ba wee loñ coon, ká 6a yí máa mí. Ba wee jí mu bío ká 6a yí máa 6ua mu à zūñ kúará. ¹⁴ Lé kà síi á le *Dónbeení jii-cúa fεero *Ezayii bío na ó o bía 6a dñní yi á jii sùráa. O bía bío kà:

«Mi khíi wee jí mu bío
ká mi máa zūñ mu kúará.
Mi khíi wé è loñ coon
ká mi máa mi hàrí dèε.

¹⁵ Mu ñipomu na kà 6èntñn bñnbúra.

Ba tun mí jikōnna,
á muunía mí yío.

Ba yí wi à 6a mi bío.

Ba mún yí wi à 6a jí bío.

Ba yí wi à 6a zūñ mu bío

à yèrè má buen ìnén Dónbeenĩ cǎn à ì wɛé ɓa.»*

16 «Èé ká minén bán júná sí. Mi yǎo wee mi, á jikǎnna mún wee jí mu bǐo. 17 Le ì mí ho tǔiá na mia: Le Dónbeenĩ jǐ-cúa fɛɛrowà cèrèè lè ɓa nùpua búí na téréna á sía hǐa vá à ɓa mi bǐo minén wee mi, à ɓa yí mǎn mu. Ba sía hǐa vá à ɓa jí bǐo minén wee jí, à ɓa yí ná mu.

O Yeesu zéenia o ðiro wàhiire kúará
(Maaki 4.13-20; Luki 8.11-15)

18 «Mi wǎa jí yǎo wee dé mu bè-dà wàhiire kúará. 19 Bǐa wee jí le *Dónbeenĩ béenĩ bǐo á ɓa yí zǔ mu kúará á ka lè ho wǎhǔ nǐsǎní na mu bè-dà lion yi. O *Satāni wee ɓuee lén mu ɓa sía yi. 20 Ba búí ka lòn ɓúaahó. Ba wee jí le Dónbeenĩ bíonĩ, à tà le yi fùafù, à zǎmaka le bǐo yi. 21 Ká ɓa màhá yí máa díá à le zo ɓa. Ba wee tà le bǐo ho pǎahǔ na cǐnú yi mí dòn. Ká le lònbee, tàá ho kúará lénló yú ɓa le Dónbeenĩ bíonĩ bǐo yi, à ɓa dèení pǐ le Dónbeenĩ bǐo. 22 Ba búí ka lè ho tá na hǎ kíkara bia héra yi á mu bè-dà lion yi. Ba ná le Dónbeenĩ bíonĩ, ká ho ðímǐná bǐo yilera, lè ho nǎfòró poni na wee khà ɓa nùpua, á wee hè le bíonĩ mu, à le máa wé bǐo ɓa yi. 23 Ba búí ɓèn ka lè ho tá na se bǐo, na mu bè-dà lion yi. Ba wee jí le Dónbeenĩ bíonĩ, à zǔn le kúará, á ɓa ɓèn wee ha hǎ bia. Ba búí khǐmàni khǐmàni, ɓa búí ɓúará-tǐn tǐn, ɓa búí ɓóní làa pírú pírú.»

Le jí-kohó wàhiire

24 O Yeesu bǐnía wà le wàhiire búí nǎn ɓa yi: «Ho wáayi béenĩ bǐo ɓonmín làa bǐo kà: Nǐi búí dó mu bè-dà tente mí mǎhǔ yi. 25 A ho tǐnàahǔ búí ká ɓa nùpua ɓúenɓúen dǔma, ó o nǐi mu zúkúso ɓuara, á ɓueé dó le jíní bia ho mǎhǔ mu yi, ò o bǐnía wà. 26 Pǎahǔ na ho ðǐnló ló á yòó wee te yi, á le jíní mún líí ló. 27 A ho mǎhǔ ɓànsò ton-sáwá bía nǎn wo yi: «Núhǔso, fo yí dó mu bè-dà tente ũ mǎhǔ yi le? A le jíní ɓèn ló wen bǐn.» 28 O o bía nǎn ɓa yi: «Lé ì zúkúso wó mu.» O o ton-sáwá bía: «Fo wi à wa vaa dɛɛ le jíní mu le?» 29 A ho mǎhǔ ɓànsò bía nǎn ɓa yi: «Bùéé. Mi díá, lé bǐo ká mi le mi ì dɛɛ le jíní ká mi yí wó sese á mi ì dɛɛ le á à léé lè ho ðǐnló. 30 Mi díá le mu páaní dǎ fúaa ho ðǐnló láró pǎahǔ. Hón pǎahǔ so yi, ká ì bǐo ò na ɓa ton-sáwá na à lá ho ðǐnló yi le ɓa dɛɛ le jíní vé, à kúia lè mí kúnkúwá à cǐí. Bǔn mǎn à ɓa màhá lá ho ðǐnló kúee ì nání yi.»

Ho mútáàdè ɓɛɛre lè le ja-fǐni wǎhio
(Maaki 4.30-34; Luki 13.18-19)

31 O Yeesu tǐn bǐnía wà le wàhiire búí nǎn ɓa yi: «*Le Dónbeenĩ béenĩ bǐo ɓonmín lè ho mútáàdè ɓɛɛre na ó o nǐi búí vaá dù mí mǎhǔ yi. 32 Lé ka cǐnú po hǎ bia na ká ɓúenɓúen. Ká le màhá ló, à le dǎ poñ ho zen-ɓuahó bè-vànií ɓúenɓúen, à wé mí vǐndè-kùure, à ɓa jǐnzàwa wé ɓuee tá mí lenna lakara wán.»

(Luki 13.20-21)

33 O Yeesu bǐnía wà le wàhi-veere búí nǎn ɓa yi: «Ho wáayi béenĩ bǐo ɓonmín lè le ja-fǐni na ó o hǎa búí zúnzúio kúaa mu dǔmu kiloowa ɓóní làa hònú yi á khan bàrà á mu ló.»

O Yeesu wee wà hǎ wǎhio á zéeninnda mu bǐowa yara
(Maaki 4.33-34)

34 Bǔn ɓúenɓúen ó o Yeesu wee wà lè hǎ wǎhio à na ɓa zǎamáa yi. O hǐa yí máa wé kàrán ɓa ká a yí wà wǎhio. O hǐa wee wé ká síi, 35 bèra a na à le *Dónbeenĩ jǐ-cúa fɛɛro bǐo na ó o bía à jǐi sí:

«Ì khǐi wé è bǐo làa ba
lè hǎ wǎhio.

Mu bǐo na sà yi

hàrí ho ðímǐná jǐhǔ ɓúɛɛnǐi

á ì khǐi zéení yara làa ba.»†

* 13:15 Mi loñ Ezayii vǔahǔ 6.9-10 † 13:35 Mi loñ Lení vǔahǔ (Psaumes) 78.2

O Yeesu zéenia le jí-kohó wàhiire kúará

³⁶ Bún món ó o Yeesu wà vaá zon le zii yi ò o díá 6a zâamâa. O o ñi-kenínia wà zon o cón, á zoó bía làa wo: «Le jíni na ló ho mǎhǔ yi wàhiire kúará á ù zéeni làa wen.» ³⁷ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Yia wee dé mu bè-dà tente lé o *Nùpue Za. ³⁸ Ká ho mǎhǔ lé ho ðímíjǎ. Mu bè-dà tente lé bía bío sǎ le Dónbeení béeni yi. Ká le jí-kohó lé bía bío sǎ o *Satāni yi. ³⁹ O zúkúso na dó le jí-kohó bia lé o Satāni. Ho ðínló láró wee zéeni ho ðímíjǎ véro bío. Ká 6a ton-sáwá na wee lá ho ðínló lé le Dónbeení wáayi tonkarowá. ⁴⁰ Bío 6a wee ðeεráa le jíni à kúee ho ðǎhǔ yi, lé bún bàn sii mu khii wéráa ho ðímíjǎ véro pǎahǔ. ⁴¹ O Nùpue Za khii tonka mí wáayi tonkarowá, á 6a 6ueé lén bía wee khá bía ká dé mu bè-kora wéroyi, làa bía wee wé mu bè-kora. ⁴² Ba khii kúee 6a ho ðǎ-sǔmúí yi, hen na le minka yi véε wi yi, á 6a à wá bín. ⁴³ Ká bía térénna bán á à juiika le le wii bío sii mín Maá Dónbeení béeni yi. Yia wi ò o jí bío, à 6ánsó jí bío bía sese.

Ho nǎfòró na sǎnkaa le ho lóró wǎhio

⁴⁴ «Ho wáayi béeni bío 6onmín le mu bè-seni 6úi na 6a lú ho mǎhǔ yi. O o 6úi zūna mu ðání vaá khéra á bínía sǎ vaá lú. O sii wan wan, á vaá yèera bío wi o cón 6úen6úen, ò o 6ueé yà ho mǎhǔ mu.

⁴⁵ «Ho wáayi béeni bío 6onmín là a duanlo 6úi na wee cà ho lóró na yàwá here. ⁴⁶ Bío ó o yú ho 6úi na yàwá here, ó o vaá yèera bío wi o cón 6úen6úen, ò o yà ho lóró mu.

Ho zùán wàhiire

⁴⁷ «Ho wáayi béeni bío pá bínía 6onmín le ho zùán na 6a wee lée dé ho muhǔ yi à vínáa 6a cewá le mí síiwá. ⁴⁸ Ká ho sú, à 6a ce-pawá vá ho léráa mu jumu jii, à lée keeni ká 6a hueeka 6a. A bía se 6a wee kúee mí sǎkíwá yi, ká bía yí se bán 6a wee kúia. ⁴⁹ Lé bún bàn sii khii wé ho ðímíjǎ véro pǎahǔ. Le Dónbeení wáayi tonkarowá á 6ueé lén bía yí térénna bía térénna tǎahǔ, ⁵⁰ á à kúee ho ðǎ-sǔmúí yi, hen na le minka yi véε wi yi, á 6a à wá bín.»

⁵¹ Bún món ó o Yeesu tùara 6a yi: «Bío ká 6úen6úen mi zǔ kúará le?» A 6a le ũuu. ⁵² O o Yeesu wáa bía nǎn 6a yi: «*Lándá bío zéeni lo lée lándá bío zéeni lo na kenía mítén á zǔ ho wáayi béeni bío jǔhǔ á ka lòn zii 6ánsó 6úi na nǎfòró á mu bè-fla le mu bè-kia wi yi.»

Ho Nazarεete lóhósa yí tà a Yeesu bio (Maaki 6.1-6; Luki 4.16-30)

⁵³ Bío ó o Yeesu wà hǎn wǎhio so wó, ó o ló bín, ⁵⁴ á wà van ho lóhó na ó o ðǎn yi. O wà vaá wee kǎrán 6a nùpua 6a *zúifùwa kǎránló zíní yi. A 6a nùpua na wi bín 6úen6úen wó coon á 6a wee bío: «Bún bè-zǔrímíní so ó o yú wen? O wó kaka wee wéráa mu yéréké biowa na ká? ⁵⁵ Yínǎn o 6úen-khèero te mí za le? A bán nu yínǎn o Mari le? O Zaaki là a Zozεεfu là a Simǎn là a Zude so yínǎn bán zàwa le? ⁵⁶ A bán hínni so làa wen yí wi mín wán hen le? A lé wen ó o yú hón pánká so 6úen6úen yi?» ⁵⁷ Lé bún bío yi á 6a yí wi à 6a dé mí sǎa wo yi. O o Yeesu wáa bía nǎn 6a yi: «Le *Dónbeení jí-cúa fεero wé yí le kǎnbii há lùà 6úen6úen yi. Ká 6a lóhósa le bán kùrú zii nùpua bán máa wé kǎnbi o.» ⁵⁸ O Yeesu yí ðáanna yí wó yéréké bío cèrèε bín lé bío 6a siadéro wo yi fòora.

14

O Zǎn Batiisi 6úeró (Maaki 6.14-29; Luki 9.7-9)

¹ Mu pǎahǔ ó o *Heroode* na wi ho Kalilee kǎhǔ jǔhǔ wán á ná bío 6a wee bío o Yeesu ðání yi. ² O o bía nǎn mí mónsa na làa wo páanía wi yi: «O nùpue mu na ká lé o Zǎn bínía vèera. Lé bún nǎn ó o dà wee wéráa mu yéréké biowa.» ³⁻⁴ Mu bon. O Heroode hía nǎn le jii le 6a wii o Zǎn. A 6a wíira a can dó ho kásó yi. O Heroode wó mu lé bío ó o Zǎn

* **14:1** O Heroode mu lé yia 6a wee ve làa Heroode Antipaasi.

bía nɔn wo yi le o lá yí ko ò o fé mín za Filiipu bàn háa Herodiade à ya. ⁵ O Heroode lá wi ò o búe o Zán ká a màhá zǎna 6a zǎamáa lé bío 6a búenbúen wee leéka le o Zán lé le *Dónbeení jì-cúa fεero. ⁶ Eε ká a Heroode teró wizonle sǎnú díró yi, ó o Herodiade hínló yon bía 6a von yahó. O o Heroode mu sǐi wan mu yi, ⁷ ó o báa le ká a hínzoró mu flora bío na mí cǎn á mí ì na mu wo yi. ⁸ O o hínzoró vaá bía mu nɔn mín nu yi, á bàn nu le o bío le o Zán Batiisi jùhú lé hǎa à 6a dé ho lenbuen yi à na a yi. ⁹ Bío ó o hínzoró bueé bía mu, ó o bée sǎnia tò mu bío yi. Ká bío ó o báa bía ó o von yahó, ó o nɔn le jii le 6a wé mu na a yi. ¹⁰ O o tonkaa o búí le o va ho kásó yi à vaa kúii o Zán Batiisi jùhú. ¹¹ A 6a vaá kúio ho dó ho lenbuen yi bueé nɔn o hínzoró yi ó o buan vaá nɔn mín nu yi. ¹² O o Zán mu nǐ-kenínia bueé lá a nùuna, à 6a wà vaá bía bío mu wóráa á nɔn o Yeesu yi.

O Yeesu diinia 6a minka zǎamáa
(Maaki 6.30-44; Luki 9.10-17; Zán 6.1-14)

¹³ Bío ó o Yeesu jǎ bío wó ká, ó o zon ho woohú wà, á wi ò orén mí dòn va ho lahó búí na á nùpue mía yi. Ká 6a nùpua màhá zǎna mu. A 6a lóka há lórá yi á vará mu jumu jii bò a Yeesu yi. ¹⁴ Pǎahú na ó o zoó ló ho woohú yi, ó o mɔn 6a minka zǎamáa. A 6a màkárí buan wo yi, ó o búakáa wee wée 6a vǎnvárowà na wi 6a tǎhú. ¹⁵ Bío ho zǐihú dǎn, ó o nǐ-kenínia wà bueé bó a yi, á bía nɔn wo yi: «Le wii tò, à ho lahó na ká á bío búí mún mía yi. Bío le 6a nùpua lén va há lórá yi, à vaa yí mu bío yà dí.» ¹⁶ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ba varó bǐn jùhú mía. Minén miten na mu bè-dínii 6a yi.» ¹⁷ A 6a bía nɔn wo yi: «Bío wi wa cǎn hen, léé búurú bi-zàwa bío hònú làa cezàwa bùaa jùn.» ¹⁸ O o Yeesu bía: «Mi bua mu buennáa.» ¹⁹ O o bía nɔn 6a zǎamáa yi le 6a líí kεení le jíní wán. O o fó ho búurú bío hònú lè 6a cezàwa bùaa jùn, ò o hónía mí yahó ho wáayi, ò o dó le Dónbeení bǎrákà, ò o cεεkaa ho búurú nɔn mí nǐ-kenínia yi. A bán fó sankaa nɔn 6a zǎamáa yi. ²⁰ A 6a búenbúen dú sù. A bío dú ká 6a khiira á mu sú há sǎkíwá píru jùn. ²¹ Bía búenbúen na dú mu, á 6a báawa mí dòn á à yí ho muaaseé hònú sǐi, ká 6a háawa lè 6a háyúwá níí ló.

O Yeesu wee varáka mu jumu wán
(Maaki 6.45-52; Zán 6.16-21)

²² Bún mɔn, ó o Yeesu dεení kǐkǎa mí nǐ-kenínia yi le 6a zo ho woohú dí mí yahó kǐi ho vǔ-beení mɔn ká mínén ñ na ho wǎhú 6a zǎamáa yi á 6a à 6oka. ²³ Bío ó o wó bún vó, ó o wà yòora le búee wán mí dòn, á yòó wee wé mí fioró á ho tá hǔn yú bǐn. ²⁴ Bún pǎahú à ho woohú vá zon mu jumu yi, á ho pinpi-beení hínɔn wee và lè mí pǎnká á wee lá mu jumu buee hénka lè ho woohú. ²⁵ Há tá-tǎ yi, ó o Yeesu zoó wee varáka mu jumu wán á mà mí nǐ-kenínia. ²⁶ Bío 6a mɔn wo ò o wee varáka mu jumu wán, á 6a zǎna dàkhǐna, á 6a wee bío: «O léé nǐ-hǎnbóní.» A 6a wee wǎamaka. ²⁷ O o Yeesu dεení bía ká sǐi nɔn 6a yi: «Mi hení mí sǐa, mu lé ínén, mi yí zǎn bío.» ²⁸ O o Piere wǎa bía nɔn wo yi: «Núhúso, ká mu lé fo bío bon, ù bío le í varáka mu jumu wán à buen ù cǎn.» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Buen!» O o Piere ló wee varáka mu jumu wán á wee va a Yeesu cǎn. ³⁰ Ká bío ó o mɔn bío ho pinpiró wee wéráa ó o zǎna. A bío ó o wà líí lí mu jumu yi, ó o wǎamaa: «Núhúso fení mi.» ³¹ O o Yeesu dεení dá mí níí cǎna a, ò o bía nɔn wo yi: «Û sǐidéro fòora. Léé webio nɔn á fo titikaarǎa?» ³² Bío 6a mí nùwǎ jùn yòó zon ho woohú yi, á ho pinpiró dǐn. ³³ A 6a nǐ-kenínia na wi ho woohú yi á fǎrá mí nɔnkóru ná wán o Yeesu yahó, à 6a bía nɔn wo yi: «Fo bèntǐn lé le Dónbeení Za bío bon.»

O Yeesu wεéra 6a vǎnvárowà búí
(Maaki 6.53-56)

³⁴ Bío 6a kǎa ho vǔ-beení kǐi dǎn ho Zenεzarεete kǎhú, ³⁵ á 6a nùpua na wi bǐn zǎna a Yeesu, á 6a bía a búenló bío nɔn bía sùarǎkaa bǐn búenbúen yi. A 6a buan 6a vǎnvárowà búenbúen buararǎa o cǎn. ³⁶ A 6a wee fio wo le o díá le 6a pá wǎa yí o dà-zǐnii jì-kǎní túii yi. A bía búenbúen na wee yí le túii yi á wee wa.

15

*O Yeesu lè 6a Farizɛwa wee wɔani
(Maaki 7.1-13)*

¹ Ba *Farizɛwa 6úi lè ho *làndá bio zéenílowa 6úi ló ho Zeruzalɛmu yi 6uara a Yeesu cón á 6ueé tɔara a yi: ² «Lée webio nɔn á ù nǐ-kenínia yí máa wé bǐo á wàn maáwà bò nɔn wɛn le wa wé wé? Ba yí máa sɛɛ mí níní à bè yi díráa làa bǐo mu koráa.» ³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Lée webio nɔn á minén bèn yí máa wé bǐo le Dónbeenǐ henía nɔn mia, à mi bò mi kùrú kàránlò yi? ⁴ Le Dónbeenǐ bía bǐo kà: «Kǎnbi mǐn maá lè mǐn nu»* le mún bía: «Yia bía khon mǐn maá tàá mǐn nu dǎní yi, wón ko làa búeró.»† ⁵ Ká minén wee kàrán 6a nùpua le ká a 6úi 6àn maá lè 6àn nu ó o bía bǐo kà nɔn yi: «Bǐo á ï ko à ï na à séení làa fo á ï hǎn lè le Dónbeenǐ,» ⁶ se wón 6ànso màkóo mia ò o séení mǐn maá. Mi wee pǐ le Dónbeenǐ bíonǐ ká síi à wé le làa bè-káamáa ká mi bè mi kùrú kàránlò yi. ⁷ Mi yí mɔn miten na le? Yaa o *Ezayii tǔiá sí mi wán pǎahǔ na ó o fɛɛra le *Dónbeenǐ jǐ-cúa na ká mi dǎní yi: ⁸ «Ba nùpua na ká wee 6úaaní mi lè mí jǐnǐ ká 6a yiwa yi á 6a khèra làa mi. ⁹ Le 6úaaní na 6a wee na mǐ jǐhǔ mía. Lé bǐo 6a nùpua làndáwá lé hǎa 6a wee kàrán làa mǐn.‡»»

*Bǐo wee tíi o nùpue
(Maaki 7.14-23)*

¹⁰ Bǔn món ó o Yeesu von 6a zǎamáa á bía nɔn 6a yi: «Mi jǐ bǐo kà à zǔn kúará. ¹¹ Bǐo wee zo a nùpue jǐi yí máa tíi wo. Hǎ bíonǐ na wee lé là a nùpue jǐi, hǎn lé hǎa wee tíi wo.» ¹² O o Yeesu nǐ-kenínia vá 6ueé 6ó a yi, á bía nɔn wo yi: «Fo zǔ le ù bíonǐ mu á vá 6a *Farizɛwa yi le?» ¹³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bè-fánii lée bè-fánii na á ï Maá na wi ho wáayi á yí fá, á khii dɛɛ á à kúia. ¹⁴ Mi día 6a. Ba lé 6a muiiwà na tò 6a muiiwà bǔaa wán. Ká a muui tò mí ninza muui bǔini wán, á 6a à pání vaá zo ho kǎhǔ.» ¹⁵ O o Piere wǎa bía nɔn wo yi: «Zéení le wǎhiire mu kúará làa wɛn.» ¹⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Éee! Lé minén pá dǐn yí zǔ mu bíowa yara le? ¹⁷ Mu bǐo búenbúen na wee zo a nùpue jǐi, à lii zo a píohó yi, bǔn ó o wee bíni lée ní kúia. ¹⁸ Eɛ ká hǎ bíonǐ na ó o wee bío lè mí jǐi, á wee lé o síi yi, hǎn lé hǎa wee tíi o nùpue. ¹⁹ Mu bon. Hǎ yile-kora wee lé le síi yi. Lé bǔn te le nǐ-6úee, lè ho hǎ-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà, lè ho kǎnló, làa bǐo yí bon bíoró o nùpue jǐi, lè 6a nùpua yènnáa yáaró. ²⁰ Bǔn bíowa so lé bío wee tíi o nùpue, ká ho dí le hǎ níní na yí sɛɛra, bǔn yí máa tíi nùpue.»

*O síi veere hǎa na tà a Yeesu yi bǐo
(Maaki 7.24-30)*

²¹ Bǔn món ó o Yeesu ló bǔn wà, á van ho kǎhǔ 6úi na sùaráa ho Tiire lè ho Sidǎn lórá yi. ²² A ho Kanan kǎhǔ hǎa 6úi na wi ho kǎhǔ mu yi, á wà 6uara a cón, á 6ueé wee bío pǎnpǎn ká síi: «Núhǔso, *Daviide Za, màkárí mǐi. I hǐnló á cǐná 6úi wi yi á wee beé o lò làa sòobɛɛ.» ²³ O o Yeesu yí dó mí jǐi wo yi. O o nǐ-kenínia vá 6ueé 6ó a yi, á wee bío làa wo: «O hǎa mu na bò wá món wee wáamaka fɛɛɛ á ù bío le o bíni.» ²⁴ O o Yeesu bía: «O *Isirayɛele nǐpomu na ka lòn pia na vǔnun lé bán 6a tonkaa mi bǐo yi.» ²⁵ O o hǎa yàá wǎa wà 6ueé líi fǎrá mí nɔnkó júná wán o Yeesu yahó, ò o bía: «Núhǔso, séení mi.» ²⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Mu yí se à 6a lá 6a háyónzàwa dǐnló à yénní kúia na 6a booní yi.» ²⁷ O o hǎa bía nɔn wo yi: «Núhǔso, bǔn bon. Eɛ ká 6a booní wee wé sèeka ho dǐnló na wee kùenka lii kúia mǐn so tá à dí.» ²⁸ O o Yeesu wǎa bía nɔn o hǎa mu yi: «Fo 6èntǐn dó ù síi mǐi làa sòobɛɛ.» Mu ù wé làa bǐo fo lonnáa mu. O o hǐnló dèeníá wan bǔn wán.

* 15:4 Mi lorí Léro vǔahǔ (Exode) 20.12; Làndá zéenílò (Deutéronome) vǔahǔ 5.16 † 15:4 Mi lorí Léro vǔahǔ (Exode) 21.17 ‡ 15:9 Mi lorí Ezayii vǔahǔ 29.13

O Yeesu wɛ́ɛra ɓa v́ánvárowà c̀èr̀ɛ̀ɛ̀
(Maaki 7.31)

²⁹ B́ɔ́n m̀ón ó o Yeesu ló h́ón lahó so yi á van ho Kalilee v́ũ-beenĩ jii, á vaá ỳòra le ɓúee wán ỳòó kará. ³⁰ A ɓa minka z̀aamáa ɓuara a c̀ón lè ɓa lóní, lè ɓa muiiwà, làa ɓia sánia ɓio ɓúí mía ɓín, lè ɓa bekewà, lè ɓa v́ánvárowà c̀èr̀ɛ̀ɛ̀ɛ̀ ɓúí. Ba ɓueé ɓàráka ɓa o Yeesu tá, ó o wɛ́ɛra ɓa. ³¹ ɓio ɓa z̀aamáa m̀ón à ɓa bekewà na lá yí dà máa ɓío á wee ɓío, á m̀ón à ɓia sánia ɓio ɓúí lá mía ɓín á wan, á m̀ón à ɓia lá lé ɓa lóní wee varáka sese, á m̀ón à ɓia lá lé ɓa muiiwà á wee mi, á mu wó ɓa coon dàkhíina, á ɓa wee ɓùaaní o *Isirayɛele ɓàn Dónbeenĩ yèni.

O Yeesu ɓinia diinia ɓa minka z̀aamáa
(Maaki 8.1-10)

³² O Yeesu von mí nĩ-kenínia á ɓia ǹón ɓa yi: «Ba ǹupua na kà makárí ɓuan mií. ɓio kà lé ɓa wizooní t́n ká ɓa wi làa mi, á ɓa bè-dínii wáa vó. I yí wi à ĩ día ɓa à ɓa ɓo ká ɓa yí yú ɓio yí dú. Lé ɓio ɓa dà vaá lé è l̀ùiorá ho w̃hũ wán lé le h́ini.» ³³ O o nĩ-kenínia t̀àara a yi: «Wa à yí mu bè-dínii wen le dùure na kà yi á à na ɓán minka z̀aamáa so yi?» ³⁴ O o Yeesu t̀àara ɓa yi: «Lée búurú ɓio yɛn wi mi c̀ón?» A ɓa ɓia ǹón wo yi: «Lée búurú ɓio h̀ɛnɔn làa cezàwa ɓùaa yɛn ɓúí.» ³⁵ O o Yeesu wáa ɓia ǹón ɓa z̀aamáa yi le ɓa lii kɛɛní, ³⁶ ò o fó ho búurú ɓio h̀ɛnɔn lè ɓa cezàwa, ò o dó le Dónbeenĩ ɓàrákà, ò o c̀èkkaa mu ǹón mí nĩ-kenínia yi á ɓán sankaa ǹón ɓa z̀aamáa yi. ³⁷ Ba ɓúenɓúen dú sù, ó o nĩ-kenínia khuiira ɓio ká, á mu sú h́a sàkíwá ɓio h̀ɛnɔn. ³⁸ ɓia ɓúenɓúen na dú mu, á ɓa ɓáawa mí dòn á à yí muaaseé náa síi, ká ɓa h́awa lè ɓa háyúwá níi ló.

³⁹ B́ɔ́n m̀ón ó o Yeesu ǹón ho w̃hũ ɓa z̀aamáa yi le ɓa ɓoka, ò o zon ho woohũ mí dòn á van ho Makadan k̃hũ.

16

Ba wi ò o Yeesu wé yéréké ɓio
(Maaki 8.11-13; Luki 12.54-56)

¹ Ba *Farizíɛwa lè ɓa *Sadusíɛwa wi à ɓa kh̃aa o Yeesu jii yi, á ɓa vá ɓueé ɓó a Yeesu yi á ɓia ǹón wo yi le o wé yéréké ɓio ɓúí na wee zéeni le o dàrló ló le Dónbeenĩ c̀ón. ² O o Yeesu ɓia ǹón ɓa yi: «Hen ká le wii líi wee zo, á ho wáayi mùia, à mi le ho tá h́a wé se. ³ Ká le ỳnɓii ɓùiríi, ká ho wáayi mùiamu á dó mí yuumu, à mi le ho viohó á à ɓuen. Ká mi wee loń ho wáayi à z̀úrnáa ɓio a à wé, á lée webio ǹón á ɓio wee zéeni ɓio wee wé ɓio kà wán á mi yí z̀ú? ⁴ Ho zuia ǹupua na yí se, na wee ɓíní le Dónbeenĩ m̀ón à wé mu bè-kora wee cà à ɓa mi yéréké ɓio. ɛ́ ká ɓa máa mi yéréké ɓio ɓúí ká mu yínɔn le *Dónbeenĩ jii-cúa fɛero Zonaasi ɓio.*» B́ɔ́n m̀ón ó o wà ò o día ɓa.

Ba Farizíɛwa lè ɓa Sadusíɛwa ɓio
(Maaki 8.14-21)

⁵ ɓio ɓa nĩ-kenínia wee khí lè ho v́ũ-beenĩ m̀ón o Yeesu c̀ón, á ɓa ǹonsáa yí ɓuan ho búurú. ⁶ O o Yeesu wáa ɓia làa ba: «Mi pa miten ɓa *Farizíɛwa lè ɓa *Sadusíɛwa ɓio yi. Ba ɓio ɓonmín lè le ja-fni.» ⁷ O o nĩ-kenínia wee ɓío làa mín: «O wee ɓío kà síi lé ɓio wa yí ɓuan ho búurú.» ⁸ O o Yeesu z̀úna ɓio ɓa wee ɓío, ó o t̀àara ɓa yi: «Lée webio ǹón mi wee ɓioráa le lé ɓio mi yí ɓuan ho búurú? Mi siadéro mií ɓènt́n f̀òora. ⁹ Mi pá ðin yí máa jí mu ɓio à z̀úń mu kúará le? Ho búurú ɓio h̀onú na á ĩ c̀èkkaa ǹón ɓa ɓáawa muaaseé h̀onú yi, lè h́a sàkíwá na mi khuiira ɓio ká kúaa yi jii á mi ǹonsáa ɓio yi le? ¹⁰ A ho búurú ɓio h̀ɛnɔn na á ĩ c̀èkkaa ǹón ɓa ɓáawa muaaseé náa yi, lè h́a sàkíwá na mi khuiira ɓio ká kúaa yi jii á mi ǹonsáa ɓio yi le? ¹¹ A lée webio ǹón á mi le mu lé ho búurú ɓio á ĩ wee ɓío? Mi pa miten ɓa Farizíɛwa lè ɓa Sadusíɛwa na ɓio ka lòn ja-fni ɓio yi.» ¹² O o nĩ-kenínia

* 16:4 Mi loń Matiye v́uahũ 12.39

màhá wáa zūna le o lá yí bía le 6a pa mítén le ja-fini na 6a wee wé lè ho búurú bío yi, ká lé 6a Farizíewa lè 6a Sadusiéwa kàránló na 6a wee na ó o le 6a pa mítén bío yi.

O Piere bía le o Yeesu lé yia le Dónbeenĩ mɔn lera
(Maaki 8.27-30; Luki 9.18-21)

¹³ O Yeesu wà van ho kǎhũ na sùaràa là a Filiipu ló-fáránii na 6a le *Sezaaree yi. O o tùara mí nĩ-kenínia yi: «Ba nùpua wee bío webio o *Nùpue Za dǎní yi?» ¹⁴ A 6a bía nɔn wo yi: «Ba 6úí le fo lé o Zǎn Batiisi. Ba 6úí le fo lé o *Elii. Ba 6úí yàà 6èn le fo lé o Zeremii, tàà le *Dónbeenĩ ji-cúa fεero 6úí.» ¹⁵ O o Yeesu tùara 6a yi: «Minén cǎn á ï 6èn lée wée?» ¹⁶ O o Simɔn Piere bía nɔn wo yi: «Fo lé o *Krista, le Dónbeenĩ na wi fεεε Za.» ¹⁷ O o Yeesu wáa bía nɔn wo yi: «Zǎn za Simɔn, ũ nùhũ sí. Mu yínǎn nùpue zéénia ho tǔiá poni na kà làa fo. Lé wàn Maá na wi ho wáayi á zéénia mu làa fo. ¹⁸ A ínén 6èn ñ bío bío kà á à na foñ: Fo lé o Piere bǔn kúará le huee. A lé dén huee so á ï ï fǎrá ï kuure wán, á hàrí mu húmú máa dàrĩ bío 6úí máa wé làa de. ¹⁹ Ho wáayi béeñĩ won-zàwa á ï ï na foñ. Bío lée bío na á fo khii wé pǎ bío ho tá wán, á le Dónbeenĩ mún ñ pǐ mu bío ho wáayi. A bío na fo khii wé tà bío ho tá wán, á le Dónbeenĩ mún ñ tà mu bío ho wáayi.» ²⁰ O o Yeesu wáa henía mu nɔn mí nĩ-kenínia yi le 6a yí bío le mí lé o Krista.

O Yeesu wee bío mi húmú lè mi vèeró bío
(Maaki 8.31-9.1; Luki 9.22-27)

²¹ A lá bǔn jii wán, ó o Yeesu búakáa wee bío bío kà wéréwéré lè mí nĩ-kenínia: «ÿ ko à ï va ho Zeruzalεemu, à lò vaa be bǔn làa sòobéε 6a *nĩ-kǎa, lè 6a yankarowà júnása lè ho *làndá bío zéénilowa níi yi. Ba à 6úe mi, ká hǎ wizooní tǔn zoñ á ï ï vèe.» ²² O o Piere wáa fó a 6a vá ló, ò o wee bío: «Ébé! Nùhũso, bǔn máa wé làa fo. Le Dónbeenĩ á à kǎnĩ fo mu yi.» ²³ Ká a Yeesu màhá yèrémáa bía nɔn wo yi: «Vá lé ï nǐsǎnĩ lè ũ *Satǎni bioní. Fo wee bǔmaka ï tonló. ũ yilera yínǎn Dónbeenĩ yilera. Hǎ lé 6a nùpua yilera.» ²⁴ Bǔn mɔn ó o Yeesu bía nɔn mí nĩ-kenínia yi: «Yia wi ò o bè miĩ, à 6ǎnso khí mí kùrú síi bío wéroró yi, ká a wé lá mí *kùrùwá pǐ à bèráa miĩ. ²⁵ Lé bío á yia wi ò o kǎnĩ mí mukǎnĩ wón á à vǐnĩ le. Ká yia màhá tà le mí ï vǐnĩ le ínén bío yi, wón á à yí le. ²⁶ O nùpue lá yú ho dǐmǐjá bío 6úen6úen, ò o khon le mukǎnĩ binbirĩ yi, se lé ho cǔnú yén á 6ǎnso yú? O nùpue lá khon le mukǎnĩ binbirĩ yi, ó o so dà à na bío 6úí á à bǐnĩ ï yírǎa le le? ²⁷ Mu bon. O *Nùpue Za khii bueen mǐn Maá cùkú beenĩ yi lè mí wáayi tonkarowá, á bueé sǎánĩ 6a nùpua nĩ-kénĩ kénĩ yi, á à héha làa bío 6a wó. ²⁸ Le ï mi ho tǔiá na mia: Ba nùwǎ yen zàwa 6úí na wi bǐa hen tǎhũ máa hí ká 6a yí mɔn o Nùpue Za 6uenló lè mí béeñĩ.»

17

O Yeesu miníkaa le 6úee wán
(Maaki 9.2-9; Luki 9.28-36)

¹ Wizooní bío hèzĩn bǔn mɔn, ó o Yeesu fó a Piere là a Zaaki là a Zǎn na ló o Zaaki 6àn za á yòoraràa le 6úee 6úí na dǎn wán. Bío 6a yóó wi bǔn mí dòn, ² ó o Yeesu miníkaa 6a yío yi, á yahó wee juiíka lè le wii bío síi, á sí-zǐnia ka pǔiapǔia lòn khoomu. ³ A 6a nĩ-kenínia le mí ï loĩ, á 6a mɔn o *Mɔyĩize là a *Elii* à 6a dǐn wee tà hǎ láakáwá là a Yeesu. ⁴ O o Piere wáa bía nɔn o Yeesu yi: «Nùhũso, mu wó se á wa wi hen. Ká fo tà á ï ï tá hǎ bükú zàwa bío tǔn. ũnén dà-kénĩ, o Mɔyĩize dà-kénĩ, o Elii dà-kénĩ.» ⁵ Bío ó o wee bío, à bǔn le dùndúure 6úí na wee juiíka á yóó ló líi pon 6a yi. A mu tǎmu 6úí sǎ jǎ le dùndúure mu yi: «Yia kà lé ï Za na á ï bò ï tǎká wán. O bío sí miĩ. Mi wé jí a cǎn.» ⁶ Bío ó o nĩ-kenínia jǎ mu tǎmu mu sǎ, á 6a zǎnkaa dàkhĩna, á líi búrá mí yara ho tá yi. ⁷ O o Yeesu bueé 6ó 6a yi, á bò mí níi 6a wán, ò o bía: «Mi lii híni. Mi yí zǎn bío.» ⁸ A 6a wáa hoonía mí yara á 6a yí mɔn nùpue ká yínǎn o Yeesu mí dòn. ⁹ Bío 6a ló le 6úee wán wee lii, ó o Yeesu henía

* 17:3 Mi loĩ Luki vǎahũ 9.31

bïo kà n̄n 6a yi: «Bïo mi m̄n kà à mi yí bïo le n̄pue jí fúaa o *N̄pue Za húrun á vèera ló 6a n̄-hía t̄hã.»

(Maaki 9.10-13)

¹⁰ O o n̄-kenínia t̄ara a yi: «Lée webio n̄n ho *l̄ndá bïo zéenílowa le o Elii ko ò o 6uen ho yahó?»† ¹¹ O o bía n̄n 6a yi: «Mu bon. O Elii ko ò o 6uen vé, à 6uee kúee mu b̄owa 6úen6úen mí lara yi. ¹² Le í bïo mu na mia: O Elii mu yáá 6uara vó. Ká 6a n̄pua màhã yí z̄na le lé orén. A 6a wó a làa bïo 6a sía vá yi. Lé b̄n síi 6a mún ñ beéráa o N̄pue Za lò.» ¹³ O o n̄-kenínia wáa z̄na le lé o Z̄n Batiisi ó o wee bïo bïo.

O Yeesu wéera a háyónza na le d̄nd̄hioní wi yi

(Maaki 9.14-29; Luki 9.37-43a)

¹⁴ Bïo 6a líi d̄n hen na 6a z̄amáa wi yi, ó o n̄i 6úí vá 6ueé 6ó a Yeesu yi á líi f̄ará mí n̄nkóɲúná wán o yahó, ò o bía: ¹⁵ «N̄-k̄ránlo, loí í za màkárí yi. Le d̄nd̄hioní wi o yi. Le wee beé o lò. P̄nna c̄èèè le wee lá a dé ho d̄h̄ t̄áa mu ɲumu yi. ¹⁶ A í 6uan wo 6uararáa ũ n̄-kenínia c̄n, ká 6a màhã yí dàina yí wéera a.» ¹⁷ O o Yeesu wáamaa: «Éee! Mi z̄uia n̄pua 6̄nt̄n yí máa dé mí sía le Dónbeení yi bïo bon, á mi mún yí máa jí h̄rí d̄è. Mi wee leéka le í k̄ení làa mia á wé è k̄rán mia fúuu le? Mi 6ua a háyónza mu 6uennáa.» ¹⁸ Bïo 6a 6uara làa wo, ó o Yeesu n̄amakaa o c̄ná yi, ó o ló. O o háyónza d̄enía wan mí lahó yi.

¹⁹ B̄n m̄n ó o Yeesu wà. O o n̄-kenínia wà vaá 6ó a yi à 6a t̄ara a yi: «Lée webio n̄n á warén yí dàina yí ɲonnáa o c̄ná mu.» ²⁰ O o Yeesu bía n̄n 6a yi: «Lé bïo mi sídéró m̄i ka c̄ínú d̄akh̄ina. Le í m̄i ho t̄iá na mia: Hen ká mi sídéró m̄i na khúekhúe lè ho mút̄adè b̄ere bïo á mi yáá pá lá tà le m̄i wé làa bïo, á mi lá dà à bïo ò na le 6úee na kà yi le le lé ho lahó na le wi yi, à va lòn-veere, á mu ù wé. Bïo woon á mi lá máa wé è wé máa sa. ²¹ [Ée ká mu màhã lé ho fioró lè le ɲii líró mí d̄n lé bïo dà à ɲa a c̄ná na kà 6̄n síi á à lén.]»

O Yeesu wiokaa wee bïo mí húmú lè mí vèeró bïo

(Maaki 9.30-32; Luki 9.43-45)

²² Wizonle 6úí ká a Yeesu lè mí n̄-kenínia 6úen6úen páania wi ho Kalilee k̄h̄ yi, ó o bía n̄n 6a yi: «O *N̄pue Za á 6a à dé 6a n̄pua níní yi. ²³ Ba à 6úe o, ká mu wizooní t̄n zoñ o ò vèe.» A 6a n̄-kenínia yilera yáara làa sòb̄èè.

Le Dónbeení z̄i-beení lànpo c̄aló bïo

²⁴ O Yeesu lè mí n̄-kenínia wà van ho *Kap̄enayuumu lóhó. A le *Dónbeení z̄i-beení *lànpo féwá wà 6ueé 6ó a Piere yi à 6a t̄ara a yi: «Mí n̄-k̄ránlo so wee s̄ání le Dónbeení z̄i-beení lànpo le?» ²⁵ O o Piere bía: «Ūuu o wee s̄ání ho.» P̄ah̄ na ó o Piere wà vaá zo le z̄i na ó o Yeesu wi yi, ó o Yeesu d̄enía wee t̄a wo yi: «Sim̄n, lée wée ko ò o wé s̄ání ho lànpo lè mí síwà à na ho d̄im̄ɲá na kà bá-z̄awa yi? Fo wee leéka webio mu d̄ání yi? Lé ho k̄h̄ n̄pua mí b̄ere lée t̄áa lé b̄ia 6a funnáa á dàina?» O o Piere le lé b̄ia 6a dàina. ²⁶ O o Yeesu bía n̄n wo yi: «Àwa, b̄n wee zéení le ho k̄h̄ n̄pua yí ko 6a wé s̄ání ho lànpo. ²⁷ Ée ká wa màhã máa l̄nka 6a n̄pua mu yilera. Lén líi ho v̄-beení yi, à líi pa le ce-h̄ní. O o n̄n-yání ceza na fo ò ví à ũ lén à lée h̄n ɲii, á fo ò yí le wén-h̄nló le yi na dà warén wa n̄wã ɲun lànpo á à s̄ání. A ũ wáa 6ua d̄n à ũ va 6a c̄n vaa s̄ání wa lànpo.»

18

Lée wée po b̄ia ká

(Maaki 9.33-37; Luki 9.46-48)

¹ Hón p̄ah̄ so yi, ó o Yeesu n̄-kenínia wà 6ueé 6ó a yi, à 6a wee t̄a wo yi: «Yia bïo ɲuh̄ wi po b̄ia ká le Dónbeení b̄ení yi lé o yén.» ² O o Yeesu von o háyónza 6ueé d̄nía 6a yahó, ³ ò o bía: «Le í m̄i ho t̄iá na mia: Hen ká mi yí yèrèmaa á yí ka lè 6a háyúwá bïo

† 17:10 Mi loí Malasii v̄uh̄ 3.23

síi, á mi máa zo le *Dónbeení béeńi yi. ⁴ Yia bío ɲúhú wi po bíá ká le Dónbeení béeńi yi lé yia wee liini míten à wé là a háyónza na ká bío síi. ⁵ Yia buan háyónza búí na ka làa yia ká bío síi sese, se mu lé ínén í bεere á bǎnso buan sese.

Mu bè-kohó wéró yí se

(Maaki 9.42-48; Luki 17.1-2)

⁶ «Ba háyúwá na dó mí sía mií nǐ-kéní á nùpue khà dó mu bè-kora wéró yi, se mu sǎaaní á ba ca le hue-beení bǎnso fonle yi à lèe dé ho mu-beení yi ò o lii lí. ⁷ Ho dǐmǐná á ho yéréké khíi sá yi, lé bío á bío wee khà ba nùpua dé mu bè-kora wéró yi á wi ho yi. Mu bon, mu lée bío na wéró máa khí ho yi. εε ká yia níi wee bè mu, á ho yéréké khíi sá yi. ⁸ Ká mu lé ũ níi táá ũ zeń wee dé fo mu bè-kora wéró yi, ũ kúio há lèe kúia. Fo zon le mukǎní na máa vé lùe yi lè ũ nín-kéní táá lè ũ zeń-kéní, se mu sǎaaní bío ba à lèe fo á à dé ho dǎhú na máa hí máa mi yi lè ũ níní mí bío ɲun táá ũ zení mí bío ɲun. ⁹ Ká mu lé ũ yère wee dé fo mu bè-kora wéró yi, ũ còkon le lèe día. Fo zon le mukǎní na máa vé lùe yi lè ũ yèn-kéní, se mu sǎaaní bío ba à lèe fo ò dé le *Dofíní dǎhú yi lè ũ yío mí bío ɲun.

O pio na vǔnun bǐnía yú wǎhiire

(Luki 15.3-7)

¹⁰ «Mi pa miten bío, à ba háyúwá na ká nǐ-kéní ò o búí yí zùan yi. Lé bío ba háyúwá mu wáayi tonkarowá wi lè wǎn Maá Dónbeení fεεε. ¹¹ [O *Nùpue Za buara wá buée cà bíá khèra lè le Dónbeení á à fení.] ¹² Le í tùa mia. Hen ká a búí pia khímàni lá wi síi, ó o yà-kéní wó wó séra vǔnun, ó o so máa kúia ba khímàni yà-kéní mía na ká le búee yi ká a máa cànká yia vǔnun le? ¹³ Le í bío mu na mia: Ká a hǐa yú a, ó o síi á à wa wa a bío yi á à poń ba khímàni yà-kéní mía na yí vǔnun. ¹⁴ Lé làa bún síi á mǐn Maá na wi ho wáayi mún yí wi à ba háyúwá na ká nǐ-kéní à vǐ.

Ká mǐn za búí wó khon làa fo

¹⁵ «Hen ká mǐn za wó khon làa fo, à ũ vaa zéeni a wékheró na a yi, ũnén làa wo mi nùwǎ ɲun mi dòn. Ká a tà, á mi ì bǐní ì wé ba zàwa. ¹⁶ Ká a pǎ, à ũ cà nùpue nǐ-kéní táá nùwǎ ɲun dé ũ wán, à héha làa bío le Dónbeení bioní vǔahú bíaràa mu: «Mu bío búenbúen á wa à lén yío ba seéràsa nùwǎ ɲun táá nùwǎ tǐn bè-bionii wán.»* ¹⁷ Ká a pá pǎ le mí máa ní bán cǎn, à ũ bío mu lè mǐn zàwa na kúaa mǐn wán. Ká a pǎ le mí máa ní bán cǎn, à ũ wǎa wé o lòn lǎnpó fé, táá nǐ-veere búí na yí zǔ Dónbeení. ¹⁸ Le í mǐ ho túiá na mia: Bío lée bío na mi khíi wé pǎ bío ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ pǐ mu bío ho wáayi. A bío lée bío na á mi khíi wé tà bío ho tá wán, á le Dónbeení mún ñ tà mu bío ho wáayi.

Mi wé bunbua flo

¹⁹ «Le í mún bío mu na mia. Hen ká nùwǎ ɲun búí wé ló mi tǐahú á bunbuaa flora bío lée bío ho tá wán, á wǎn Maá na wi ho wáayi á à na mu ba yi. ²⁰ Mu bon, hen na á nùwǎ ɲun táá nùwǎ tǐn kúaa mǐn wán yi í yèni yi, se í wi ba tǐahú.»

O ton-sá na pǎ ho séndiaró bío

²¹ O o Piere wǎa vá buée bó a Yeesu yi ò o tùara a yi: «Núhúso, ká wǎn za wee wé khe làa mi fεεε, á í ko à í sén día na a yi cúa-yen? Lée cúa-hèɲun lée?» ²² O o Yeesu le búee. «Í yí bíá le cúa-hèɲun mí dòn. Í le búarǎ-tǐn làa píru píru cúa-hèɲun. ²³ Lé bún nǎn á í ì tée ho wáayi béeńi làa bío ká: Bée búí le mí ì càtí mí kéní na wi mí ton-sáwá yi. ²⁴ Bío ó o búakáa wee càtí há, á ba buan o búí buararàa, à le wǎrí na ó o ko o ò wǐ mí ɲúhúso yi á boo dàkhíina. ²⁵ O nǐi mu yí dà le máa wǐ. A ba ɲúhúso nǎn le ɲii le ba wǎa yèe wo ò o wé o wobá-nǐi, à yèe bán háa, là a zàwa, làa bío wi o cǎn búenbúen, à màhá wǐnàa le kee. ²⁶ O o ton-sá mu líí fǎrá mí nǎnkóɲúná wán mí ɲúhúso yahó ò o wee yanka a: «Sabéré ũ

* 18:16 Mi loń Lándá zéeni ló vǔahú (Deutéronome) 19.15

ɲi ũ yi. I ì wí le kee mu búenbúen.»²⁷ A ɓa ɲúhúso zūna a màkàrí, ó o séra mu día nɔn wo yi ò o le o lén.

²⁸ «Ó o ton-sá mu wà lée sá mí ninza ɓúi yahó ò orén kee ɓèn wi wón yi. Le lée wén-hãani khĩmàni. Ó o wĩira mí ninza mu tun kònlè ò o wee bío: «I wárí na wi foñ á ũ wí.»²⁹ A ɓa ninza mu líí ɓúrá à tá, á wee yanka a kà: «Sábéré ũ ɲi ũ yi. I ì wí le kee mu.»³⁰ Ká a màhã pã, ò o vaá dó a ho kàsó yi á pannáa o kee wíló. ³¹ Bío ɓa ton-sáwá na ká mɔn bío wó, á mu vá ɓa yi làa sòobé. A ɓa wà vaá lá mu búenbúen fɛera nɔn mí ɲúhúso yi. ³² A ɓa ɲúhúso von o ton-sá mu á ɓueé bía nɔn yi: «Yí kohó ɓànsó yén! Unén á ì séra bío día lé bío fo yankaa mi. ³³ Fo ɓèn mún lá ko à ũ zūn mi ninza màkàrí làa bío á ìnén zūnanáa à ũ màkàrí.» ³⁴ Ba ɲúhúso sii cã dàkhĩna, ó o le ɓa ɓua a ton-sá mu vaa dé ho kàsó yi à pa le kee na wi o yi búenbúen wí véró.» ³⁵ Bũn mɔn ó o Yeesu bĩnía bía: «Lé ká sii á wàn Maá na wi ho wáayi á khii wé làa mia, ká mi yí máa tà sɛn día na mĩn zàwa lè mĩn hĩni yi lè mi sía búenbúen.»

19

Bío ó o Yeesu bía mu yaamu fáaró dǎní yi (Maaki 10.1-12)

¹ Bío ó o Yeesu kàrána ɓa nùpua kà síi vó, ó o ló ho Kalilee kòhú yi á wà khú ho *Zudee kòhú sɔn-kéní na wi ho Zurudɛn muhú mɔn. ² Nùpua cèrèe ɲɔn o mɔn khú bĩn lè mí vánvárowà, ó o weéra ɓa.

³ A ɓa *Farizíewa ɓúi wi ɓa khúaa o Yeesu ɲii yi, á ɓa wà ɓueé ɓó a yi, à ɓa tũara a yi: «Wa làndá yi, ká nùpue ɓàn hãa dá wó khon làa wo, á níi so nɔn wo yi ò o dèení ɲa a le?»⁴ Ó o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Mi so yí kàrána bío ká yí mɔn le Dónbeenĩ biónĩ vūahú yi le? «Mu ɲúhú ɓúeenii, á le Dónbeenĩ léra a báa á léra a hãa.»^{*} ⁵ Lé bũn nɔn ó o báa á à día mín maá lè mín nu, ká à lée lè mín hãa. A ɓa mí nùwã ɲun á à wé sãnía dà-kéní.† ⁶ Ba wãa yí nɔn nùwã ɲun, ɓa lée ní-kéní. Bío le Dónbeenĩ cèera mín yi à nùpue yí fáa.»⁷ A ɓa *Farizíewa bía nɔn wo yi: «Lée webio nɔn ó o Mɔyiize bíarãa le ká báa le mí ì ɲa mín hãa, o ò wé mu yaamu fáaró vūahú na a yi?»‡ ⁸ Ó o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «O Mɔyiize nɔn le níi le mí dà a ɲa mi hãnání, lé bío mi yí máa ɲí dɛ. Eɛ ká mu ɲúhú ɓúeenii á mu lá yí ka kà síi. ⁹ Le ì bío mu na mia: Báa na día mín hãa à ɓàn hãa mu ɲɔn yí fó báa, ò o kũn fó há-veere yan, se wón lée há-fé.»

¹⁰ Ó o Yeesu ní-kenínia bía nɔn wo yi: «Ká mu lé ká sii ó o báa ko ò o buarãa miten mín hãa dǎní yi, ká nùpue wãa yí yan se mu sũaaní.»¹¹ Ó o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Hón kàránlò so na ká á báawa búenbúen yí dà máa tà yi. Bĩa le Dónbeenĩ nɔn mu pànká yi, bán mí dòn lé bĩa dà à tà mu yi. ¹² Bío wee hè ɓa báawa ɓúi à ɓa máa ya á síiwà boo. Ba ɓúi wee te ká ɓa báamu húrun. Ba ɓúi lé ɓa nùpua ɓó ɓa báamu. Ba ɓúi ɓèn wee pĩ mu há-yaamu ho wáayi béenĩ bío yi. Yia dà hón kàránlò so á à tà yi, à wón tà ho yi.»

O Yeesu dúɓuaa ɓa háyúwá yi (Maaki 10.13-16; Luki 18.15-17)

¹³ Nùpua ɓúi ɓuan ɓa háyúwá buararãa o Yeesu cɔn le o bè mí níni ɓa wán, ò o fio na ɓa yi. Ó o ní-kenínia wee zá làa ba. ¹⁴ Ó o Yeesu wãa bía nɔn ɓa yi: «Mi día ɓa háyúwá le ɓa buen ì cɔn. Mi yí hè ɓa. Lé bío ho wáayi béenĩ bío sã bĩa ka lè ɓa bío sii yi.»¹⁵ Ó o Yeesu wãa bò mí níni ɓa wán. Bũn mɔn ó o ló hón lahó so yi wà.

Ho nãfòró lè le Dónbeenĩ béenĩ bio (Maaki 10.17-31; Luki 18.18-30)

¹⁶ Yio ɓueé tĩ, à nùpue ɓúi vaá vá ɓueé ɓó a Yeesu yi, á tũara a yi: «Nì-kàránlò, lée webio á ì ko à ì wé ká mu se à yírãa le mukãni binbirĩ na máa vé?»¹⁷ Ó o Yeesu bía nɔn wo yi:

* **19:4** Mi loñ Bío ɲúhú ɓúeenii vūahú (Genèse) 1.27; 5.2 † **19:5** Mi loñ Bío ɲúhú ɓúeenii vūahú (Genèse) 2.24
‡ **19:7** Làndá zéenílò vūahú (Deutéronome) 24.1

«Lée webio nɔn á fo wee tũaráa miĩ lè mu bïo na se bïo? Le Dónbeenĩ mí dòn lé dïo se. Ká fo wi à ù yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé, à le Dónbeenĩ bionĩ na le henĩa bïo à ù bè yi.» ¹⁸ O o nĩ tũara: «Hón lé há bionĩ yén?» O o Yeesu bía: «Yí búe nùpue. Yí wé há-fénló tàá bá-fénló. Yí nuaa bïo. Yí fi sabéré mi ninza nii. ¹⁹ Kònbì mìn maá lè mìn nu. Waĩ mi ninza làa bïo á fo waráa ũten bïo síi.» ²⁰ O o yàronza bía nɔn o Yeesu yi: «Bún búenbúen á ì bò yi. Lé mu yén á ì pá bĩnĩa ko à ì wé.» ²¹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ká fo wi ù wé o nùpue na bïo nii sú, à ù lén vaa yèé bïo wi ù cón búenbúen, à na wárí 6a nĩ-khenia yi, á fo khii yí ho nàfòró ho wáayi. Bún món à ù bĩnĩ 6uee bè miĩ.» ²² Bïo ó o yàronza ná hñn bionĩ so, ó o bĩnĩa wà ká a sánĩa tò, lé bïo ó o nĩ bïo boo dà.

²³ O o Yeesu bía nɔn mí nĩ-kenĩnia yi: «Le ì mi ho tũia na mia: Ho nàfòró bānsò zoró le *Dónbeenĩ béenĩ yi bēntĩn do. ²⁴ Ì pá à bĩnĩ ì bío bïo ká á à na mia: O cón-númúkũ zoró lè ho mísĩmĩ kōhũ á à wé wayi á à poĩ o nàfòró bānsò zoró le Dónbeenĩ béenĩ yi.» ²⁵ Bïo 6a nĩ-kenĩnia ná há bionĩ mu, á 6a wó coon dàkhĩna, á 6a bía: «Éee! A yĩa wáa dà à fen lée wée?» ²⁶ O o Yeesu yòó fá mí yĩo 6a yi ò o bía: «Ba nùpua cón á mu yí dà máa wé, èe ká le Dónbeenĩ cón á bïo búenbúen dà wee wé.» ²⁷ O o Piere wáa bía nɔn o Yeesu yi: «Loĩ, warén ló díá bïo lá wi wa cón búenbúen à wà bò foñ, á wa bïo khii wé kaka?» ²⁸ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Le ì mi ho tũia na mia: Hen ká a *Nùpue Za khii kará mí cùkú beenĩ kanmúinĩ wán ho ðimĩná finle yi, á minén píru nɔn na bò miĩ á mún ñ kēenĩ 6a bá-zàwa kanmúinĩ wán, á à cítiráa o *Isirayēele zĩ-núná píru nɔn. ²⁹ A bĩa búenbúen na ló díá mí zĩnĩ, lè mìn zàwa, lè mìn hñni, lè mìn maáwà, lè mìn nuwà, lè mí zàwa tàá mí manawà ñén bïo yi, bán khii yí mu bān cúa-khīmāni khīmāni á mún ñ yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé. ³⁰ Èe ká bĩa dú ho yahó há làa na ká wán, á cèrèè khii wé 6a món-díwá. A bĩa dú ho món há làa na ká wán, á cèrèè khii wé 6a ya-díwá.

20

Ho èrèzén vñsĩa buahó vārowà wāhiire

¹ «Mi loĩ, ho wáayi béenĩ bïo ka làa bïo ó o nĩ búí na èrèzén vñsĩa buahó wi á hĩa wó. Wizonle búí ó o fèra hñnɔn ló le yĩnbii bùirĩ, á wà lée cà 6a vārowà á à kúee mí èrèzén vñsĩa buahó yi. ² A 6a vārowà mu làa wo wāanía tò le wén-hñnló dà-kénĩ na lé o nùpue nĩ-kénĩ wizon-kùure sámú sàánĩ wán, ó o le 6a wáa vaa sá mí èrèzén vñsĩa buahó yi. ³ Bún món ó o bĩnĩa ló le yĩnbí-wi-bee yi, á lée yú 6a búí 6a nùpua fēmĩnló lahó yi à 6a yí máa wé dèe. ⁴ O o bía nɔn 6a yi: «Minén mún lén vaa sá ì èrèzén vñsĩa buahó yi, ká ì na le wizon-kùure sámú sàánĩ mi nĩ-kénĩ kénĩ yi.» ⁵ A bán wà van. Bún món á ho mōhũ bānsò tĩn bĩnĩa ló ká le wii yòó fārā, á kũn ló le wi-háarè, á lée wó bïo ó o wó khĩna bān síi. ⁶ Mu véenĩ ó o bĩnĩa ló ho ziihũ nii, á tĩn lée yú 6a nùpua búí ho fēmĩnló lahó yi. O o tũara 6a yi: «Mi kará hen á tò le wii kāmāa le we?» ⁷ A bán bía nɔn wo yi: «Lé bïo á nùpue yí lá wēn.» A ho mōhũ bānsò bía nɔn 6a yi: «Minén mún lén vaa sá ì mōhũ yi.»

⁸ «Bïo le wii tò, á ho mōhũ bānsò bía nɔn mi ton-sáwá nũhũso yi le o ve 6a vārowà 6uee sàánĩ yi. Le o búáká làa bĩa 6uara ho món, à vaa véenĩ làa bĩa 6uara ho yahó. ⁹ A bĩa van ho mōhũ yi ho ziihũ á 6uara. A 6a lè mí nĩ-kénĩ kénĩ yú le wén-hāani dà-kénĩ kénĩ. ¹⁰ A bĩa van ho mōhũ yi ho yahó wee leéka le minén ñ yí á à poĩ 6a. Bïo 6a 6uara, á ho mōhũ bānsò mún nɔn le wén-hāani dà-kénĩ kénĩ 6a yi. ¹¹ Bïo 6a fó mí sàánĩ, á 6a sĩa yí wan le bïo yi, ¹² á 6a wee bío là a mōhũ bānsò: «Bĩa ká sá ho ziihũ nii mí dòn. A ù pá sàánĩa 6a yi á mánĩa lè warén na tà le wizon-kùure sámú lònbee yi le wiso-hádšhũ yi.» ¹³ A ho mōhũ bānsò bía nɔn 6a vārowà mu nĩ-kénĩ yi: «Wàn bñnlo, ì yí tò ù wán. Wa so fù yí wāanía yí tò le wén-hñnló dà-kénĩ wán le wizon-kùure sámú bïo yi le? ¹⁴ Awa, fé ù wárí ù lén. Yĩa

§ 19:19 Mi loĩ ho Léró vūahũ (Exode) 20.12-16; Lándá zéeniló vūahũ (Deutéronome) 5.16-20; Levii nùwā vūahũ (Lévitique) 19.18.

buara ho món á ì mún wi à ì sàání yi à mànì lè ùnén. ¹⁵ Inén lé yia te ì wárí. Ká ì le ì wé le làa bïo na, á ì ì wé. Tàá lé bïo á ì wó mu sãamu lé bïn wee vá foñ le?» ¹⁶ O o Yeesu bïna bïa bò mu wán: «Ba món-díwá khii wé ba ya-díwá, á ba ya-díwá khii wé ba món-díwá.»

O Yeesu wiokaa wee bio mi húmú lè mí vèeró bio
(Maaki 10.32-34; Luki 18.31-34)

¹⁷ Bïo ó o Yeesu wee va ho Zeruzalεmu, ó o fó mí ñi-kenínia píru ñun mí ñii yi, á wee bïoráa làa bïo ká ká ba wi ho wõhú wán varákaa wá: ¹⁸ «Mi loñ, wa wee yòo ho Zeruzalεmu. Lé bïn ó o *Nùpue Za ba à dé le *Dónbeenì yankarowá ñúnása lè ho *lándá bïo zéenílowa ñii yi. Ba à síinì a ñúhú á à búe. ¹⁹ Ba à na a bïa yí zū le Dónbeenì yi á ba à zùanka yi, á à ha a lè hã làbàani. Bïn món, á ba à búεε wo ho *kùrùwá wán o ò hí. Ká mu wizooní tìn zoñ o ò vèe.»

Bïo ó o Zaaki là a Zân bàn nu flora a Yeesu cón
(Maaki 10.35-45; Luki 22.25-27)

²⁰ O Zebedee bàn hãa lè mí zàwa nùwã ñun wá buée bó a Yeesu yi, ó o hãa mu lí fàrá mí ñonkóñúná wán o yahó, á wi ò o fio bïo búii o cón. ²¹ O o Yeesu bía ñon wo yi: «Lée webio á ù màkóo wi yi?» O o bía: «Dé ù ñii na mi le ì zàwa nùwã ñun na ká ò o ñi-kénì khii keñ ù ñin-tiání, ká a ñi-kénì keñ ù ñin-káahó* ù béenì yi.» ²² O o Yeesu bía ñon ba yi: «Bïo mi wee fio mi yí zū. Le lònbee na á ì ì lá bàn síi á mi so dà à lá le?» A ba le úuu le mí dà mu. ²³ O o Yeesu bía ñon ba yi: «Mu bon, mi lò á à be. Ká ínén màhã yí dà máa bío wéréwéré le lé yia ká á à keñì ì ñin-tiání tàá ì ñin-káahó. Hón lùà so bïo sã bïa á wán Maá wiokaa hã káráa yi.»

²⁴ Bïo ba ñi-kenínia nùwã píru na ká ñá mu, á ba sía cã ba nùwã ñun mu yi làa sòobéε. ²⁵ O o Yeesu wãa von ba búenbúen á bía ñon yi: «Mi zū le hã kãna ñúnása wee wé mí pánká bïa ba wi ñúhú yi wán. A bïa lé ba ñi-beera wee zéení làa bïa ká le mí po ba. ²⁶ Eε ká minén bïo yí ko mu wé ká síi. Hen ká minén ñi-kénì búii wi ò o bïo ñúhú wé poñ bïa ká, ó o ko ò o wé ba ton-sá. ²⁷ Ká minén ñi-kénì búii wi ò o dí bïa ká yahó, á bãnso ko ò o wé mi wobá-ñii. ²⁸ Lé ká síi ó o *Nùpue Za bïo karáa. O yí buara à ba sá na a yi. O buara wá buée sá á à na ba nùpua yi, á mún ñ na mí mukãñi á à lénnáa ba nùpua cèrèε ñúná.»

O Yeesu héra ba muiiwá nùwã ñun yïo
(Maaki 10.46-52; Luki 18.35-43)

²⁹ Bïo ba ló ho Zerikoo lóhó yi, á ba zãamá-kúii bò a Yeesu yi. ³⁰ Mu wee wé à muiiwá nùwã ñun búii kará ho wõhú ñisání, á ñá à ba le o Yeesu wee khii. A ba wee bío pónpón: «Núhúso, *Daviide Za, màkárì wεn!» ³¹ A ba zãamáa wee zá làa ba le ba wé tété. A ba yáa wãa wiokaa wee bío pónpón: «Núhúso, Daviide Za, màkárì wεn!» ³² O o Yeesu ñin ò o von ba tùara yi: «Lée webio á mi wi à ì wé na mia?» ³³ A ba bía: «Núhúso, wé le wa yïo à wé mi.» ³⁴ A ba màkárì buan o Yeesu yi, ó o ñin ba yïo lè mí ñinì. Mí lahó yi á ba yïo dèenía wee mi, á ba bò a Yeesu yi.

21

O Yeesu zoró ho Zeruzalεmu lóhó yi
(Maaki 11.1-11; Luki 19.28-40; Zân 12.12-19)

¹ O Yeesu lè mí ñi-kenínia vaá sùaráa ho Zeruzalεmu yi. Bïo ba wi le búee na ba le Oliivewa vñsía búee wán, ho Betefazee lóhó ñii, ó o fèra tonkaa mí ñi-kenínia nùwã ñun á bía ñon ba yi: ² «Mi lén va ho lóhó na vaá mi yahó yi. Mi vaa dèenii bïn, á mi ì mi sùnpè-nu ká a can ñin lè mí za. Mi fee ba búee na mi.» ³ Ká ba tùara mia à mi bío le o Núhúso màkóo wi ba yi, á ba à dèenì ì díá ba mi ì lénnáa.

⁴ Bïn wó ká síi bèra a na le *Dónbeenì ñi-cúa fεero bíonì na ká à bio wéráa.

* **20:21** Ñin-tiání làa ñin-káahó: Mu wee zéení le hñn lara bïo ñun so lé hãa bïo ñúhú wi.

⁵ «Mi bío na ho Sion lóhó nǐpomu yi:

«Loń, lé ũ bée na bò o buen ũ cǎn.

O wayi.

O yòora a sǔnpè-nu

lè mí za.»^{*}

⁶ A 6a nǐ-kenínia wáa wà, á vaá wó bío ó o Yeesu le 6a wé. ⁷ Ba vaá 6uan o sǔnpè-nu le mí za 6uararáa, á bò mí kán6unwà 6a wán ó o Yeesu yòó kará wán. ⁸ Ba minka zâamáa na bò a yi á 6a cèrèè wee bá mí kán6unwà ho wǎhǔ wán o yahó. Ba 6úi lé hǎ vǐnsǎ vǎnna 6a wee khé à bá. ⁹ Ba minka zâamáa na varákaa dú a Yeesu yahó làa bíà bò a yi á wee bío pǎnpǎn:

«Le ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.

Le le Dónbeenǐ wé mu bè-tentewà làa yǎa bò o buen o Nǐhǔso yèni yi.

Le le Dónbeenǐ na wi ho wáayi à ho cùkú dé yi.»[†]

¹⁰ Bǐo ó o Yeesu vaá zon ho Zeruzalεmu, á ho nǐpomu 6úen6úen kánkáa. Ba wee tùaka mín yi: «Yǎa kà léé wée kà?» ¹¹ A 6a nùpua wee bío: «O lé o Yeesu, le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fεero. O ló ho Kalilee kǎhǔ lóhó na 6a le Nazarεete yi.»

O Yeesu zon le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi

(Maaki 11.15-19; Luki 19.45-48; Zǎn 2.13-16)

¹² O Yeesu vaá zon le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi, á zoó nǎn bíà wee yéé mu bío làa bíà wee yá mu bǐn. Ba wén-pùarílowà tàbáriwa làa bíà wee yéé 6a 6úaa6úunǐ kanmúinǐ ó o dónkaa kúaa, ¹³ ò o bíà nǎn 6a yi: «Le Dónbeenǐ bíonǐ vǎahǔ bíà bío kà: «ǐ zǐi 6a wé è ve làa fioró zǐi.»» O o bǐnǐa bíà: «Á minén 6èn wó le le 6a kǎnlowà lùe há?»[§] ¹⁴ Ba muiiwà le 6a mùamúawà 6úi wà 6ueé 6ó a Yeesu yi, ó o wéera 6a. ¹⁵ A 6a yankarowà júnása le ho *làndá bío zéenilowa yiwa cǎ bío 6a mǎn ò o Yeesu wee wé mu yéréké bíowa bío yi làa bío 6a háyúwá wee bío pǎnpǎn kà sii bío yi: «Ho cùkú à dé o *Daviide Za yi.» ¹⁶ A 6a wáa bíà nǎn o Yeesu yi: «Fo wee jǐ bío 6a wee bío le?» O o Yeesu le: «Ūuu, ǐ wee jǐ mu. Minén so yǐ kàráanna bío kà le Dónbeenǐ bíonǐ vǎahǔ yi yǐ mǎn le? «Fo wó, á hàrǐ 6a háyúwá le 6a kúnkúzàwa wee khòonǐ fo.»^{*}

¹⁷ Bǐn mǎn ó o ló ho lóhó yi wà díà 6a, á van ho Betanii lóhó vaá cǎana bǐn.

O Yeesu dǎnkánǐa le vǐndèè na 6a le fǐktyée

(Maaki 11.12-14, 20-25)

¹⁸ Mu tá na léé tǎn yǐnbǐi, ká a Yeesu bǐnǐa bò o buen ho Zeruzalεmu, á le hǐni dà a. ¹⁹ O o mǎn le vǐndèè 6úi na 6a le *fǐktyée ho wǎhǔ nǐsǎnǐ. O o wà vaá 6ó le yi, ká a màhá yǐ yú bíà le wán, léé vǎnna mí dòn. O o wáa bíà nǎn le yi: «Fo máa bǐnǐ máa ha bíà hùúu.» A le vǐndèè mu dèenǐa hon mí lahó yi. ²⁰ Bǐo ó o nǐ-kenínia mǎn mu, á mu wó 6a coon. A 6a tùara a Yeesu yi: «Le vǐndèè mu dèenǐa wó kaka honnáa kà?» ²¹ O o Yeesu bíà nǎn 6a yi: «Le ǐ mǐ ho tǔiá na mia: Hen ká mi dó mi sǐa miǐ, á yǐ máa titika, á bío á ǐ wó le le vǐndèè na kà bàn síi á mi wé è wé. Ká mi mún pá dà à bío ò na le 6úee na kà yi: «Hǐnǐ hen na fo wi yi à vaa zo ho mu-beenǐ yi, á mu ù wé. ²² Ká mi dó mi sǐa miǐ, á bío 6úen6úen na mi wee fio le Dónbeenǐ cǎn, á mi ì yǐ.»

O Yeesu pànká ló wen?

(Maaki 11.27-33; Luki 20.1-8)

²³ O Yeesu yòó zon le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi zoó wee kàrán 6a nùpua. A 6a yankarowà júnása le 6a *zúifùwa *nǐ-kǐa wà 6ueé 6ó a yi, á 6a tùara a yi: «Fo yú le nǐi wen wee wéráa bío kà? Lé wée nǎn mu wéó nǐi fon?» ²⁴ O o Yeesu bíà nǎn 6a yi: «ǐnén 6èn mún nǐ tùa mia làa bío dà-kénǐ mí dòn. Ká mi zéenǐa mu, á ǐnén mún nǐ zéenǐ yǎa nǎn le nǐi miǐ á ǐ

^{*} 21:5 Mi loń Zakari vǎahǔ 9.9 † 21:9 Mi loń Lenǐ vǎahǔ (Psaumes) 118.25-26 ‡ 21:13 Mi loń Ezayii vǎahǔ 56.7 § 21:13 Mi loń Zeremii vǎahǔ 7.11 * 21:16 Mi loń Lenǐ vǎahǔ (Psaumes) 8.3

wee wéráa bío kà. ²⁵ Yia tonkaa o Zán le o wé bátizé 6a nùpua lée wée? Lé le Dónbeenĩ lée, tàá lé 6a nùpua?» A 6a ðĩn wee wãanĩ mín yi: «Ká wa le lé le Dónbeenĩ tonkaa wo, o ò bío le lée webio nòn á wa yí tàráa o bío. ²⁶ Ká wa mún le lé 6a nùpua tonkaa wo, á 6a zãamãa máa día wɛn. Lé bío 6a búenbúen wee leéka le o Zán lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fɛɛro.» ²⁷ A 6a wãa bíá nòn o Yeesu yi: «Wa yí zũ yia tonkaa wo.» O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Àwa, á ñén mún máa zéení yia nòn le níi miĩ á ï wee wéráa bío kà.»

Ba zàwa nùwã jun wãhiire

²⁸ O Yeesu pá bĩnía bíá: «Mi jí bío kà: Nii búí zàwa nùwã jun hĩa wi. O o von o ñĩ-kéní á bíá nòn yi: «I za, lén vaa và ho èrèzén vĩnsĩa buahó yi ho zuia.» ²⁹ O o le mí máa va. O o hĩa bĩnía lon mi yi, ó o wà van á vaá và. ³⁰ Bũn món, ó o maá mu bíá mu bío dà-kéní mu làa yia so. A wón le mí ì va, ò o màhã yí van. ³¹ Awa, 6a nùwã jun mu tãahũ, á lé o yén wó bío á bàn maá lá wee cà?» A 6a bíá: «Lé yia ó o bíaráa ho yahó.» O o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Le ï mí ho tũíá na mia: Ba *lànpo féwá lè 6a hãawa na wee yéé mítén á à zo le *Dónbeenĩ béení yi á à dí mi yahó. ³² Lé bío ó o Zán Batiisi buara, á buée wee zéení ho wã-tente bío làa mia, á mi yí tà mu yi. Ká 6a lànpo féwá lè 6a hãawa na wee yéé mítén bán tà mu yi. A bío mi yáá pá mɔn bũn, à mi pá yí yèrémãa mi yilera lè mi wárá, á yí tà a bío.»

Ho èrèzén vĩnsĩa buahó vãrowà wãhiire (Maaki 12.1-12; Luki 20.9-19)

³³ «Mi wíoka jí wãhiire búí: Mòhũ bànso búí hĩa fá ho èrèzén vĩnsĩa mí mòhũ yi, á son ho dándá kĩnía yi. O o có ho kòhũ á wíokaa, hĩa ho èrèzén wee jaa yi. O mún son o paro lùe. Bũn món ó o wãanía tò lè 6a nùpua búí na à và ho, ò orén wà van le khúii. ³⁴ Pãahũ na ho èrèzén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sáwá le 6a va 6a nùpua mu cǔn le 6a khé bío bío sã mí yi à na. ³⁵ Ká 6a nùpua mu màhã vaá wíikaa 6a, á han o ñĩ-kéní, á bó a jun níi so, á mún lèekaa o tĩn níi so lè hã huua bó. ³⁶ O o mòhũ bànso bĩnía tonkaa 6a ton-sáwá mu búí. Bán boo po bíá lè ho yahó. Ká 6a nùpua mu màhã vaá wó bán làa bío 6a wó làa bíá so. ³⁷ Mu véení, ó o tonkaa mí za, ò o wee leéka: «I za wón 6a à kǔnbi.» ³⁸ Ká bío 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mín yi: «Yia lua kà lé yia á ho mòhũ bío khíi sĩ yi. Mí wa búe o, á ho mòhũ bío wãa à sĩ wɛn.» ³⁹ A 6a hĩnɔn wĩira a, á khèra lée bó díá.»

⁴⁰ O o Yeesu tùara 6a yi: «Àwa, ká a mòhũ bànso khíi buara, ó o buée wé 6a nùpua mu kaka?» ⁴¹ A 6a bíá nòn wo yi: «O máa cɛɛ 6a bío máa díá. Ba ñĩ-sũmãa mu o ò búe, ká a cà ñĩ-vio á à kúee mí mòhũ mu yi. O orén làa bán á à wãaní ì tɛ bío 6a khíi na a yi wán, ho pãahũ na 6a dó nòn mín yi.» ⁴² Bũn món, ó o Yeesu bíá nòn 6a yi: «Mi ðĩn yí kàráanna bío ká yí mɔn hùúu le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi le? «Le huee na 6a so-sowa fù pá díá lé ðio hĩa buee buan ho soró ðĩnía. Bío kà lé bío ó o Núhũso Dónbeenĩ wó, mu lée bè-tente wa yèndání yi.»†» ⁴³ O Yeesu pá bĩnía bíá: «Lé bũn nòn á ï ì bíorãa mu á à na mia. Le *Dónbeenĩ béení á à fé mi cǔn á à na ñĩ-vio yi, bíá á à ha le béení mu bàn bíá mí bɛere. ⁴⁴ Yia lùwá le huee mu wán, á bànso sãníá á à yáa. Ká yia á le bèn kùera lion wán, á bànso á à fùfúuka.»

⁴⁵ Bío 6a yankarowà júnásá lè 6a *Farizíewa já a Yeesu wãhio na ó o wà, á 6a zũna le lé barén ó o wee bío bío. ⁴⁶ A 6a wãa wee cà bío 6a à wé wé á à búerãa wo, ká 6a màhã zãna 6a zãamãa na wee lá a Yeesu lè le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fɛɛro.

22

Mu yaamu sãnú ðĩnló wãhiire (Luki 14.15-24)

¹ O Yeesu pá bĩnía wà hã wãhio á bíaráa làa bíá wee jí a cǔn. O bíá bío kà nòn 6a yi: ² «Ho wáayi béení bío bonmín làa bío kà: Béé búí sá ho ðĩnló mí za yaamu yi. ³ O o tonkaa mí ton-sáwá le 6a vaa yí bíá ó o vonka ho ðĩnló mu bío yi le 6a buen. Ká 6a màhã yí wĩ

† 21:42 Mí loĩ Lení vũahũ (Psaumes) 118.22.

6a 6uen. ⁴ O o binia tonkaa mí ton-sáwá 6úi á nɔn le jii na kà 6a yi: «Mi vaa bío bío kà à na bía á ì von yi: I dāanì lè ì bùaa na jini wi á fūaana, ì dīnló bío 6úen6úen wíokaa vó. Mi wáa 6uen mu yaamu sánú dīnló dīnii.» ⁵ Ká bía 6a von màhá yí càtío mu, á 6a wà vaá wee sáka mí tonni. Ba 6úi vanka mí mana. Ba 6úi vaá wee duan. ⁶ A bía ká wíira 6a ton-sáwá mu han lè mí sòobéé, à 6a 6ó 6a. ⁷ O o bée síi cá, ó o tonkaa mí dásíwá le 6a vaa 6úe bía wó mu, à cǐi 6a lóhó. ⁸ Bún mɔn ó o bía nɔn mí ton-sáwá yi: «Mu yaamu sánú dīnló sá vó, ká bía á ì von lé bía yí ko 6a dí ho. ⁹ Mi wáa lén zo ho lóhó 6onfúaa yi, à bía mi zoó yí bín 6úen6úen à mi ve le 6a 6uee dí ho dīnló mu.» ¹⁰ A 6a ton-sáwá wà zoó von bía 6a fòráa mín 6úen6úen, 6a nǐ-kora lè 6a nǐ-tentewà. A ho sánú dīnii zii 6ueé sú lè 6a nùpua.

¹¹ «O o bée yòó zon le zii yi, á zoó wee loí bía 6a vonka. O o mɔn o nǐ-kéní 6úi 6a tǎahú ò o yí zǎ ho sánú báká. ¹² O o bía nɔn wo yi: «Wàn bǔnlo, fo wó kaka zonnáa hen à ù yí zǎ ho sánú báká?» O o nǐ yí dàrna dèe yí bía. ¹³ O o bée nɔn le jii mí ton-sáwá yi: «Mi wǐi wo ca zení là a níní, à lée lée día ho khūuhū le tǐbírí yi, hen na le wée lè le minka yi véé wi yi.»»

¹⁴ O o Yeesu binia bía «Bía von boo. Ká bía hueekaa bán yí tà yí boo.»

*Ho lànpo cálo à na ho Oroomu bée yi bío
(Maaki 12.13-17; Luki 20.20-26)*

¹⁵ Ba *Farizíewa wà vaá wāanía tò bío 6a à tǔa là a Yeesu yi wán, á à yírāa o nǐ ì 6ua yi. ¹⁶ A 6a tonkaa mí nǐ-keninia nùwā yen 6úi là á *Herodee mɔn nùpua nùwā yen le 6a vaa bío bío kà na a Yeesu yi: «Nì-kàránlo, wa zū le fo wee mǐ ho tǔiá. Bío le Dónbeení le 6a nùpua 6ua lè miten, lé bún 6àn kàránló binbirí á fo wee na. Fo yí máa zǔn nùpue. Fo mún yí máa kà nùpue yío. ¹⁷ Awa, á ù zéení bío fo wee leéka bío kà dǎní yi: Wa làndá yi á ho lànpo ko ho wé cá na ho Oroomu bée yi lée, tàa mu yí ko làa wéró?»

¹⁸ O o Yeesu zūna há yile-kora na wi 6a yi, ó o bía nɔn 6a yi: «Mi yí mɔn miten le. Mi wee cà ì nǐ á à 6ua yi le we? ¹⁹ Le wárí na á mi wee sàání lè ho lànpo á mi na le ì loí.» A 6a 6uan le wén-hǔnló 6ueé nɔn wo yi. ²⁰ O o Yeesu tǔara 6a yi: «Ho yahó lè le yèni na wi le wén-hǔnló mu wán á wée te?» ²¹ A 6a bía: «Lé o bée Sezaare.» O o Yeesu wáa bía nɔn 6a yi: «Awa. Bío sǎ a bée yi, à mi na mu wo yi. Ká bío 6èn sǎ le Dónbeení yi, à mi na bún dén yi.» ²² Bío 6a já bío ó o Yeesu bía kà, á 6a wó coon, á 6a wáa día wo à 6a wà.

*Ba nǐ-hía vèeró bío
(Maaki 12.18-27; Luki 20.27-40)*

²³ Mu zon, á 6a *Sadusíewa wà 6uara a Yeesu cǔn. (Barén lé bía le 6a nǐ-hía máa vèe.) ²⁴ Ba tǔara a Yeesu yi làa bío kà: «Nì-kàránlo, bío kà lé bío ó o *Moyiize bía: «Hen ká baa 6úi yan mín háa á húrún ò o yí yú za làa wo, á 6àn za 6úi ko ò o ya a maháa mu, à te 6a zàwa yi mín za mu yèni yi.» ²⁵ Mu ù wé à zàwa nùwā hẹ̀nun 6úi hía wi làa wén. Yia nín-yání yan á húrún ò o yí yú za lè mín háa. ²⁶ A yia sǎ fó a maháa mu yan á wón húrún. O o tǐn nǐ so fó a, á wón mún húrún. Ba mí nùwā hẹ̀nun 6úen6úen yan wo bèenia á húrunka. ²⁷ Bío 6a 6úen6úen húrún, ó o háa mu mún húrún. ²⁸ Awa, á 6a nǐ-hía vèe nònzoñ ó o háa mu bío á à sí a yén yi 6a nùwā hẹ̀nun mu tǎahú? Bío 6a 6úen6úen màhá yan wo bèenia.» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mi wee vǐnǐ miten. Mi yí zū harí dèe le Dónbeení bíoní vǔahú bío dǎní yi. Mi mún yí zū le le Dónbeení dà bío 6úen6úen wee wé. ³⁰ Bío wi bín, hen ká 6a nǐ-hía khíi vèera, á 6a báawa lè 6a háawa máa ya mín. Ba à wé lè le Dónbeení wáayi tonkarowà bío síi ho wáayi. ³¹ Ba nǐ-hía vèeró bío dǎní yi, á mi so dǐn yí kàránna bío le Dónbeení bía nɔn mia le? ³² Le bía le minén lé o *Abarahaamu, là á *Izaaki, là á *Zakoobu 6àn Dónbeení. Le Dónbeení lé bía yío wi lua 6àn Dónbeení. Le yínǔn nǐ-hía 6àn Dónbeení.»† ³³ Ba zāamāa na já a bíoní á wó coon o kàránló bío yi.

* 22:24 Làndá zéeníló vǔahú (Deutéronome) 25.5-6 † 22:32 Mǐ loí Léro vǔahú (Exode) 3.6

Le Dónbeení làndá na bïo ñúhú wi po hĩa ká
(Maaki 12.28-34; Luki 10.25-28)

³⁴ Bïo 6a *Farizíewa ñá ò o Yeesu bía 6ó 6a *Sadusiéwa ñúhú, á 6a kúaa mín wán. ³⁵ A 6a ñi-kéní na lé ho làndá bïo zéenílo wi ò o yí o ñii 6ua yi, ó o tùara a yi: ³⁶ «Ñi-kàránlo, hã bíoní na bïo henía ho làndá yi, á lé le yén ñúhú wi po hĩa ká?» ³⁷ O o Yeesu bía ñon 6a yi: «Fo ko ù wañ ù Ñúhúso Dónbeení lè ù sïi 6úen6úen, lè ù mànákã 6úen6úen, lè ù yilera 6úen6úen.»[‡] ³⁸ Dén lé dïo bïo here, á ñúhú wi po hĩa ká. ³⁹ Dïo sã le yi na mún ñúhú wi lè lerén bïo sïi lé dïo ká: «Fo ko ù wañ mi ninza làa bïo á fo waráa úten bïo sïi.»[§] ⁴⁰ O *Moyiize làndá 6úen6úen, lè le *Dónbeení ñi-cúa fεerowà kàránló 6úen6úen, á can hã bíoní bïo ñun na bò henía ká yi.»

Yia le Dónbeení mən léra bïo
(Maaki 12.35-37; Luki 20.41-44)

⁴¹ Bïo 6a *Farizíewa kúaa mín wán, ó o Yeesu tùara 6a yi: ⁴² «Mi wee leéka le *Yia le Dónbeení mən léra ñonkãni can wen?» A 6a bía ñon wo yi: «O lé o *Daviide mənmaníi.» ⁴³ O o Yeesu bía ñon 6a yi: «Á bïo le Dónbeení Hácírí dú a Daviide yahó, ó o 6èn wó kaka vonnáa wo le mí Ñúhúso? Bïo ká lé bïo ó o Daviide bía:

⁴⁴ «O Ñúhúso Dónbeení bía ñon í Ñúhúso yi:

Buee keení í nín-tiání
fúaa ká í 6úrá ù zúkúsa ù tá,
á ù bò ù zení wán.»*

⁴⁵ Ká a Daviide wáa wee ve o Yia le Dónbeení mən léra le mí Ñúhúso, ó o wé o Ñúhúso ká a mún pá à bini í wé o mənmaníi kaka?»

⁴⁶ A 6a ñii woon yí dañna dèe yí bía. A lá bún zoñ ó o 6úi yí biniá yí khà mítén yí tùara a yi làa bïo 6úi.

23

Mi pa mítén 6a zúifùwa ya-díwá bïo yi
(Maaki 12.38-40; Luki 11.43, 46; 20.45-47)

¹ O o Yeesu wáa yèrémáa wee bío lè 6a zãamáa lè mí ñi-kenínia: ² «Ho *làndá bïo zéenílowa lè 6a *Farizíewa wee kàrán o *Moyiize làndá làa mia. Hón lé 6a tonló. ³ Mi ko mi wé ñí 6a cón, à bè bïo 6a wee bío na mia 6úen6úen yi. Ká 6a wára hñn mi yí dé mítén yi. Lé bïo á bïo 6a wee kàrán làa mia 6a yí máa wé. ⁴ Ba wee ñí ho sèró na lí 6a nùpua bà-ñúná wán, ká barén mí bere màhá yí máa dé mí níní hàrí cínú à séení 6a sèráa ho. ⁵ Ba wee wé mí bïo 6úen6úen à zéenínaa mítén. O Moyiize làndá bíoní 6úi kúeeníi luakùà zàwa na 6a wee ca mí 6uráa lè mí bàra yi á barén wee wé à hã wé 6úaaaka. Ba kán6unwà ñi-kãa dùbúaaní á wee keñ khèekhàa. ⁶ Ho dínló díníi keenínia na seka, lè ho kàránló zíní yahón lùà, á 6a wa keeníló. ⁷ Ba wa à 6a nùpua wé tèení 6a yi lè le kònbií 6a zãamáa fémínló lara yi, á mún wa à 6a nùpua wé ve 6a làa ñi-kàránlowà. ⁸ Eε ká minén ó o 6úi yí tà le 6a ve o làa ñi-kàránlo. Mi 6úen6úen lè 6a zàwa mín yi, á mi ñi-kàránlo mún lé o ñi-kéní. ⁹ Mi wé yí ve ñii woon lè mìn maá ho tá wán. Lé bïo á mìn Maá lé o ñi-kéní, wón wi ho wáyai. ¹⁰ O 6úi yí tà le 6a ve o làa ñúhúso. Lé bïo mi ñúhúso lé o ñi-kéní. Wón lé o *Krista. ¹¹ Yia po mi 6úen6úen ko ò o wé mi ton-sá. ¹² Yia yòonía mítén, á wón 6a à liiní. Ká yia liinía mítén, á wón 6a à yòoní.

Ho yéréké khii sá 6a zúifùwa ya-díwá yi
(Maaki 12.40; Luki 11.39-52; 20.47)

[‡] 22:37 Mi loñ Làndá zéeníló vūahú (Deutéronome) 6.5 § 22:39 Mi loñ Levii nùwá vūahú (Lévitique) 19.18
* 22:44 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 110.1.

13 «Minén *làndá bïo zéenílowa lè minén *Farizíewa nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bïo mi wee hè 6a nùpua lè ho wáayi béenǐ díró. Minén mi bæere yí dà máa dí le, á bia wi 6a dí le á mi mún wee hè.

14 [«Nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Mi wee fé 6a maháawa níi bïo búenbúen véenǐ, ká mi pá bǐnǐ wé ho fioró na túee à zéenínaa le mi téréenna. Lé bǐn nǎn á minén cítii khíi wé here làa sòobéé.]

15 «Nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Mi wee vará ho tá lùà búenbúen yi, à pà hã muna héé cà 6a nùpua le 6a yèrémá mí yilera lè mí wárá. Ká mi yú a nǐ-kénǐ sãanǐ à mi wé ò o bïo sí le *Dofnǐ dǎhǔ yi poǐ minén làa cúa-ɲun.

16 «Minén ya-dí muiiwà yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bïo mi wee bío bïo kà: Yia báa lè le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yèni, se bǐn dèé búii mía. Ká a mahá báa lè le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ 6àn sǎnú yèni, se bǐn yí dà máa díà kà. 17 Mi lé 6a bǎnbúwá, á lé 6a muiiwà. Lé mu yén ɲúhǔ wi po mu yén? Lé ho sǎnú lée, tàá lé le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ na nǎn á ho sǎnú mu bïo sǎnáa le Dónbeenǐ yi? 18 Mi mún wee bío le yia báa lè mu hãmu cǐnǐi 6àn yèni, se bǐn dèé búii mía. Ká a mahá báa lè mu hãmu na wi le wán yèni, se mu máa díà kà. 19 Muiiwà yén! Lé mu yén ɲúhǔ wi po mu yén? Lé mu hãmu lée, tàá lé mu 6àn cǐnǐi na nǎn á mu hãmu mu bïo sǎnáa le Dónbeenǐ yi? 20 Yia cén báa lè mu hãmu cǐnǐi, se 6ànso báa làa bïo búenbúen na wi le wán yèni. 21 A yia báa lè le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yèni, se 6ànso báa lè le zǐ-beenǐ mu, á mún báa lè le Dónbeenǐ na wi le yi yèni. 22 A yia mún báa lè ho wáayi yèni, se 6ànso báa lè le *Dónbeenǐ béenǐ kanmúini yèni, á báa lè le Dónbeenǐ mí bæere na kará lè wán yèni.

23 «Minén làndá bïo zéenílowa lè minén Farizíewa nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bïo hã vǎn-zà-wǐnǐwà lè mí síiwà na 6a wee kúee le zeenǐ yi á mi wee na 6àn cúa-pírú níi, à ho làndá kàránló na ɲúhǔ wi á mi mahá wee pǎn díà. Bǐn na lé ho térénló, lè le hii, lè le Dónbeenǐ bïo tǎró. A bǐn lé bïo mi ɲǎn lá ko mi wé wé, ká mi mún yí nǎnsã bïo ká wéró yi. 24 Ya-dí muiiwà yén! Mi wee líi mi bè-ɲunii à lén o dǎnwǐa díà, ká a cǎn-ɲúmúkú wón mi mahá wee vǐ.

25 «Minén *làndá bïo zéenílowa lè minén Farizíewa nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia. Lé bïo mi wee sèe mu ɲumu ɲuunǐi lè ho dǐnló dǐinǐi sía 6àn máa, ká hã yiwa mahá zoó sú lè mí kǎnló bïo, lè mi yile-kora. 26 Farizíe muii yén! U yi lé dǐo ũ ceé vé, lé bǐn á à na ká bïo ho khǔuhǔ á à ce.

27 «Minén làndá bïo zéenílowa lè minén Farizíewa, nǐ-khàwa. Ho yéréké khíi sá mia. Mi ka lè hã búráa na 6a khǔunǐa máa á hã se, ká hã yiwa mahá zoó sú lè 6a nǐ-hía hǔaa lè mu bè-soonǐ lè mí síiwà. 28 Minén mún ka ká síi. Ho khǔuhǔ á mi ka lè mí lé 6a nǐ-tentewà 6a nùpua yahó, ká mi yiwa hǎn sú lè ho nǐ-khènló lè mu bè-kora lè mí síiwà.

29 «Minén làndá bïo zéenílowa lè minén Farizíewa nǐ-khàwa yén! Ho yéréké khíi sá mia, lé bïo mi wee so le *Dónbeenǐ ɲi-cúa fèerowà na húrún búráa, á wee donkhueé bǐa fù téréenna miten búráa. 30 Mi wee bío: Ká wán maáwà pǎahǔ á warén lá yánkaa wi yi, se 6a ɲi-cúa fèerowà búero bïo á wa nínǐ mía yi. 31 A bǐn mi bionǐ lè mí wárá wee zéenǐ le bǐa 6ó le Dónbeenǐ ɲi-cúa fèerowà, bán mǎnmǎnǐa lé minén mi bæere. 32 Awa á mǐn maáwà mu bïo na á 6a búaa ɲúhǔ á mi wǎa bánbá tíi ɲii. 33 Mi ka lòn háwá, dǐhioni yén! Mi wee leéka le mi dà a kǎnǐ le Dofnǐ dǎhǔ yi le? 34 Lé bǐn nǎn, á ínén á à tonka 6a ɲi-cúa fèerowà lè mu bè-zǔnminǐ 6ànsowà, làa bǐa kàránna dǎn mi cǎn. A mi ì búee 6a búii, ká 6a búii mi ì búee hã *kùrùwáwá wán. Ba búii bán mi ì ha lè hã làbàanǐ mi kàránló zǐnǐ yi, á wé è ɲaka 6a hã lórá yi á à beé lò. 35 Lé bǐn á à na ká bǐa minén lè mǐn búaaawa 6ó ká 6a bè-yáanii mía, lònbee na wi 6a búero mǎn á à yí mia. Le nǐ-búee mu búakáa o *Abèele nǐ-tente búero ɲii wán, á búee 6ó a Barasii za Zakari yi, wón na 6a 6ó le sòobá-lùe lè mu hãmu cǐnǐi pǎahǔ. 36 Le í mǐ ho túiá na mia: Ho zuia nùpua lé bán á le lònbee na wi dén nǐ-búee so mǎn á à yí.»

O Yeesu bia ho Zeruzalεemu lóhó bïo
(Luki 13.34-35)

³⁷ «Éee Zeruzalεemusa! Minén na wee búe le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεerowà, á wee lèeka bĩa le Dónbeenĩ tonkaa mi cǎn lè hã huua à búe. Lée zen cúa-yen á ĩ wi à ĩ ve mia kúee mín wán làa bïo ó o kùeerè wee wé veráa mí zàwa kúee mí mía tá bïo síi à mi yí tà mu. ³⁸ Awa, le Dónbeenĩ á à pĩ mia á mi zĩi á à dĩn coon. ³⁹ Le ĩ bïo mu na mia: A lá ho zuia jĩi wán, á mi máa bĩnĩ máa mi mi, fúaa nònzoñ na mi khii wee bïo bïo kà: «Le le Dónbeenĩ dúgua yĩa bò o buen o Núhũso yèni yi.»*»

24

Le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ floró bïo
(Maaki 13.1-23; Luki 21.5-24)

¹ Bũn mǎn ó o Yeesu ló le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi. Bïo ó o wee lén, ó o nĩ-kenĩnia vá bueé bó a yi à ba wíokaa wee zéeni bïo le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ sonnáa síi làa wo. ² O o Yeesu wáa bía nǎn ba yi: «Bïo kà búenbúen mi yí mǎn le? Le ĩ mĩ ho túiá na mia: Mu búenbúen khii fĩ, á hàrĩ huee máa keĩ mí ninza huee wán.»

Mu bè-sũmáa na khii wé bïo

³ O Yeesu yòó kará hã Oliivewa vĩnsĩa búee wán, ó o nĩ-kenĩnia mí jĩi yi vá bueé bó a yi, à ba tùara a yi: «Zéeni ho pãahũ na le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ mu á à fi yi làa wen. Lé mu bïowa yén khii zéeni ũ buenló pãahũ lè ho ðĩmĩná véro pãahũ?» ⁴ O o Yeesu bía nǎn ba yi: «Mi pa miten bïo. Mi yí día le nùpue khà mia. ⁵ Lé bïo á nùpua cèrèe khii buen ĩ yèni yi á à bïo le mí lé o *Krista. Ba à khà ba nùpua cèrèe á à vĩnĩ. ⁶ Hã hĩa táro á mi khii wé è jí sã, hĩa bó mia làa hĩa khèra. Ká mi màhá yí zǎn. Lé bïo á bũn bïowa so ko mu wé ho yahó. Ée ká bũn ðeenĩa máa wé ho ðĩmĩná véro. ⁷ Ho síi búu khii wé è lé vaá fi làa síi veere. A ho kǎhũ búu khii wé è lé vaá fi lè ho kã-veere. Le hĩni, lè ho tá ðékéro á khii wé è wé hã lùà búu yi. ⁸ Bũn bïowa so búenbúen wéro á khii keĩ làa bïo ó o hã-sãníso sãní vía wee wé búakáráa bïo síi.

⁹ «Hón pãahũ so yi, á ba nùpua á à dé mia á à na ba à beé lò, á à búe. Hã síiwà nùpua búenbúen khii jin mia bïo mí tà mĩ bïo yi. ¹⁰ Hón pãahũ so yi, á nùpua cèrèe á à khĩnĩ mí siadéro mĩ. Ba wé è bĩnĩ mín máa, á wé è jin mín. ¹¹ Bĩa le mí lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεerowà ká mu yí bon á khii keĩ cèrèe. Ba à vĩnĩ nùpua cèrèe. ¹² Mu bè-kora khii dé wán, á ba nùpua cèrèe waminĩ á à tĩ yi. ¹³ Ká yĩa màhá hã mí síi fúaa mu véenĩ, wón á à fen. ¹⁴ Le *Dónbeenĩ béenĩ bĩn-tente mu ko le bue ho ðĩmĩná lùà búenbúen yi, á hã síiwà búenbúen jĩ le, à ho ðĩmĩná màhá bè yi veráa.

¹⁵ «Mĩ khii mi mu bè-sũmú na wee yáa mu bïo ká mu wi le Dónbeenĩ zĩ-beenĩ yi, bïo á le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fεero Daniyεele bía bïo.* (Yĩa wee kàrán bïo kà, à zũn mu kúará sese.) ¹⁶ Hón pãahũ so yi ká bĩa wi ho Zudee yi à bán lùwĩ yòo hã búaa. ¹⁷ Yĩa á à keĩ mí zĩi lòho yí ko ò o lii zoo lá mí bïo búu mí zĩi. ¹⁸ Yĩa á à keĩ hã mana yi mu pãahũ yí ko ò o bĩnĩ bô à lii lá mí kánbun mí zĩi. ¹⁹ Ho yéréké khii sá ba hã-sēnasa lè ba hã-jàawa yi mu zoñ. ²⁰ Mĩ fio le Dónbeenĩ yi à mi lùwíló mu yí wé hã yio pãahũ, tàá ho *Sabaa zoñ. ²¹ Lé bïo á hón pãahũ so yi ká le lónbee á à wé búaa á à poĩ ðĩo khĩna, à lá ho ðĩmĩná jũhũ búeenĩ na le Dónbeenĩ léra mu bïo búenbúen yi à buee búe ho zuia yi. A le bãn síi mún máa bĩnĩ máa keĩ hũúu. ²² Ká le Dónbeenĩ lá yí khò hã wizoonĩ mu yi, á nĩ woon lá máa kãní. Ée ká le màhá khò hã yi ba nùpua na le hueekaa bïo yi.»

O Nùpue Za bĩnĩ buenló bïo
(Maaki 13.24-31; Luki 17.23-24; 21.25-31)

* 23:39 Mĩ loĩ Lenĩ vũahũ (Psaumes) 118.26. * 24:15 Mĩ loĩ Daniyεele vũahũ 9.27; 11.31; 12.11.

²³ Ká a 6úi khíi bía nɔn mia: «Mi loń, lé o *Krista na hen, tàá nín-yíà vaá hen, à mi yí tà mu. ²⁴ Mu bon. Ba kristawa lè 6a ɲi-cúa fεεrowà na bïo yí bon khíi keń. Ba khíi wé è wé mu yéréké biowa lè mí sǐiwà na ka lè mu wee zéeni le Dónbeenĩ pànká á à vǐinínáa 6a nùpua. Hàrí bǐa le Dónbeenĩ hueekaa ká mu lá dà à wé, á 6a mún ñ vǐiní bán. ²⁵ Awa, ì 6èn wǎa fèra bía mu nɔn mia.

²⁶ «Ká 6a wǎa khíi bía nɔn mia le o Krista wi ho tá henĩ yi, à mi yí va bǐn. Tàá ká 6a bía le lé hen kà ó o sànkaa mǐten yi, à mi yí tà mu. ²⁷ Làa bïo ká ho vïohó ɲuiína ho wáayi lùe 6úi à mu khoomu dèeni keń lùe 6úen6úen, lé bǐn 6àn sǐi ó o *Nùpue Za bǐnĩ 6uenló bïo khíi wéráa. ²⁸ Hen na ó o yà-hínii día yi, lé bǐn 6a dù6úawá wee wé fè mǐn yi. ²⁹ Hón wizoní so 6àn lònbee khíiló món, á le wii á à dé mí yuumu. Ho pǐihũ khoomu máa bǐnĩ máa keń. Há mànáayio á à kùenka à lii. Ho wáayi bïo 6úen6úen á à dèké.† ³⁰ Bǐn ká bïo wee zéeni a Nùpue Za 6uenló á à mi ho wáayi. A ho ðimǐná nùpua 6úen6úen wé è wá ká 6a à zúnzúra. Ba à mi a Nùpue Za 6uenló há dùndúio wán ho wáayi lè mí dànló lè mí cùkú beenĩ. ³¹ Le bǐaa-beeni sǎ á à ɲí. O mún ñ tonka mí wáayi tonkarowà ho tá kón6úaa mí bïo náa yi, á 6a à ve bǐa le Dónbeenĩ hueekaa á à kúee mǐn wán.

³² «Mi loń ho fikíyee vǐndεε bïo le wee wéráa. Hen ká le 6àn lakara hía wee nàma, á wee sà mí vǎn-yórowà, se mi zǔ le ho vïohó téré dǎn. ³³ Lé làa bǐn sǐi ká mi khíi wee mi bǐn biowa so 6úen6úen wéró, à mi mún zǔn le o Nùpue Za 6uenló sùaráa. O ò 6uen máa khí. ³⁴ Le ì mǐ ho tǔiá na mia: Ho pǎahũ na ká nùpua máa hí máa vé ká bǐn bïo so 6úen6úen yi wó. ³⁵ Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká ì bionĩ hǎn ñ keń bǐn fεεε.»

*Le Dónbeenĩ mí dòn zǔ ho ðimǐná véro pǎahũ
(Maaki 13.32-37; Luki 17.26-30, 34-36)*

³⁶ «Nii woon yí zǔ ho ðimǐná véro wizonle lè ho pǎahũ máa zéeni. Le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà yí zǔ mu, hàrí le Dónbeenĩ Za mí bæere yáa pá yí zǔ mu. O Maá mí dòn lé yǐa zǔ mu. ³⁷ Bïo wó a Nòwee pǎahũ lé bïo 6àn sǐi khíi wé o *Nùpue Za bǐnĩ 6uenló pǎahũ. ³⁸ Pǎahũ na mu ɲun-beeni ðin yí 6uara, ká 6a nùpua wee dí ká 6a a ɲu, á wee ya mǐn ká 6a a yeé mí hínni. Fúaa nònzoñ na ó o Nòwee zon ho won-beeni yi. ³⁹ Ba yí zǔna bïo 6úi yahó fúaa bïo mu ɲun-beeni 6uara 6ueé lá 6a 6úen6úen. Lé bǐn 6àn sǐi mún khíi wé o Nùpue Za 6uenló pǎahũ.‡ ⁴⁰ Mu pǎahũ ká báawa nùwǎ ɲun wi mana yi, ó o ñ-kéni á à fé è lénnáa, ká yǐa so á à día. ⁴¹ Ká háawa nùwǎ ɲun páania ðin wee ni mu bïo, ó o ñ-kéni á à fé, ká yǐa so á à día. ⁴² Mi cén tǐnĩ mí yǐo, lé bïo mi yí zǔ le wizonle na mi Núhũso á à 6uen yi. ⁴³ Mi zǔ mu le ká le zǐi 6ànso lá wee wé zǔn o kǎnlo 6uenló bïo ho tǐnàahũ, se o lá wée tǐnĩ mí yǐo, á máa día ó o máa zo a zǐi. ⁴⁴ Lé bǐn nɔn á minén mún tǐnĩ mi yǐo, lé bïo ó o Nùpue Za khíi 6uen ho pǎahũ na mi yí máa dé le o ò 6uen yi.

*O ton-sá tente là a ton-sá kohó wǎhiire
(Luki 12.41-48)*

⁴⁵ «O ton-sá na yí máa lé mí ɲuhũso món, na hácirí wi lé o yén? Lé yǐa 6a ɲuhũso dó 6a ton-sáwá na ká bïo níi yi, ò o wé na ho ðinló 6a yi ho pǎahũ na mu ko yi, ⁴⁶ ó o wee sá ho tonló mu á 6a ɲuhũso bǐnía 6ueé kúaa wán. O ton-sá mu ɲuhũ sǐ. ⁴⁷ Le ì mǐ ho tǔiá na mia: O ɲuhũso mu á à bàrá a mí bïo 6úen6úen ɲuhũ wán. ⁴⁸ Εε ká a lé o ton-sá kohó, ó o wé è bío bïo ká mí yi: «Ì ɲuhũso míana ò o máa 6uen». ⁴⁹ Ká à híni wé è ha mí ninzáwa ton-sáwá, ká à dí ká à ɲu lè 6a ɲa-ɲuwà. ⁵⁰ Wón ton-sá so 6a ɲuhũso khíi 6uen le wizonle na ó o yí zǔ yi, lè ho pǎahũ na ó o yí dó yi. ⁵¹ Ká a khíi 6ueé dǎn, ó o 6ueé beé o lò làa sòobéε, á à dé o 6a ton-sáwá na ló mí ɲuhũso món tǐahũ.»

25

Ba hínni nùwǎ píru wǎhiire

† 24:29 Mi loń Ezayii vǐahũ 13.10; 34.4 ‡ 24:39 Mi loń mu Bïo ɲuhũ 6úeenii vǐahũ (Genèse) 6-7.

1 «Ho wáayi béenì bïo ònmín làa bïo kà: Hínni nùwā pírú búí hĩa buan mí fíntéena wà vaá sínáa o há-fla bàn báa yahó. 2 Ba nùwā hònú lé 6a bǒnbúwá ká 6a nùwā hònú na ká lé 6a hénlowà. 3 Bĩa lé 6a bǒnbúwá á buan mí fíntéena à 6a yí buan ho jiló yí séení. 4 A 6a hénlowà bán buan ho jiló á séení hĩa wi 6a fíntéena yi. 5 Bïo ó o há-fla bàn báa yuaanía ò o máa buen, á 6a hínni mí nùwā pírú búénbúén dǔma á mu dǎmu 6ó.

6 «Ho tá tǎahǔ á le zèerè sǎ jǎ: «Lé o há-fla bàn báa lua, mi lé léé sí a yahó. 7 A 6a hínni mí nùwā pírú sǎnkaa, á wee wíoka mí fíntéena. 8 A 6a bǒnbúwá wee bío làa bĩa hénkaa: «Mi há wén lè mí jiló cǐnú. Wa fíntéena wee hí.» 9 A bán bía nǎn 6a yi: «Búéé. Wa máa wé mu. Ho jiló na wa buan máa yí warén làa mia. Mu sǎaaní à mi va 6a jǎ-yèerowà cǎn vaa yà mi jiló.» 10 A 6a bǒnbúwá wǎa hínni wà van ho jiló yèení. Ba lénló món, ó o há-fla bàn báa buara. A 6a hínni nùwā hònú na wíokaa mí fíntéena vó pan wo, á páanía yòo zon làa wo mu yaamu sǎnú dǐnni zǐi. A 6a pon ho zǎjǎni á dó. 11 Mu ù dé mí yi, à búnn 6a hínni na so bèn búéé dǎn, á búéé wee wǎamaka: «Núhǔso, Núhǔso, hén le wa zo.» 12 O o há-fla bàn báa bía nǎn 6a yi: «Le í mí ho tǔiá na mia: I yí zǔ mia.» 13 O o Yeesu bǐnía bía bò mu wán. «Mi cén tǐnì mí yío. Lé bïo mi yí zǔ le wizonle lè ho pǎahǔ na ó o *Nùpue Za à buen yi.»

Ba ton-sáwá nùwā tǐn wǎhiire (Luki 19.11-27)

14 «Ho wáayi béenì bïo ònmín làa bïo kà: Nǐi búí le mí ì va le khúii, ó o von mí ton-sáwá á kǎràfáa mí nǐi bïo yi. 15 O òn-kéní ó o nǎn ho sǎnú kùráa khǐá-hònú yi. A yǐa sǎ ó o nǎn há kùráa khǐá-jun yi. O o tǐn nǐi so wón ó o nǎn há kùráa khǐmàni yi. Ba nǐ-kéní kéní yú á héhaa làa bïo 6a dà wee sǎráa. Búnn món ó o wà. 16 A yǐa yú há kùráa khǐá-hònú dèení hǐnni wee duan làa há, á yú há kùráa khǐá-hònú bò há wán. 17 Yǐa yú há kùráa khǐá-jun múnn wó làa búnn bïo síi, ó o yú há kùráa khǐá-jun séení. 18 Ká yǐa yú há kùráa khǐmàni wón wà vaá có ho kǎhǔ á lú mí núhǔso sǎnú kùráa yi.

19 «Mu míana, búnn món á 6a ton-sáwá mu núhǔso bǐnía buara. O o wǎa le 6a zéení bïo mí sǎnú bïo wóráa. 20 O o ton-sá na ó o nǎn há kùráa khǐá-hònú yi buara, á búéé zéení há kùráa khǐá-hònú na ó o bǐnía yú ò o bía: «Núhǔso, fo hĩa nǎn ho sǎnú kùráa khǐá-hònú mǐi. Loń, lé há khǐá-hònú na á í bǐnía yú.» 21 A 6a núhǔso bía nǎn wo yi: «Fobúa, fo wó se. Fo léé ton-sá tente. Bïo fo téréenna mu bïo na jǎhǔ tà mia bïo yi, lé búnn nǎn á bïo jǎhǔ wi po búnn á í khǐi kǎràfá foń. Buen búee zǎmaka làa mi.»

22 «Búnn món á yǐa yú há kùráa khǐá-jun buara á bía: «Núhǔso, fo hĩa nǎn ho sǎnú kùráa khǐá-jun mǐi. Loń, lé há khǐá-jun búí na á í bǐnía yú.» 23 A 6a núhǔso bía nǎn wo yi: «Fobúa, fo wó se, fo léé ton-sá tente. Bïo fo téréenna mu bïo na jǎhǔ tà mia bïo yi, lé búnn nǎn á bïo jǎhǔ wi po búnn á í khǐi kǎràfá foń. Buen búee zǎmaka làa mi.»

24 «Á yǐa yú há kùráa khǐmàni bèn buara, á búéé bía: «Núhǔso, í zǔ le fo lé o nùpue na lònbee wi. Fo wee lá ho dǐnló ho lahó na fo yí te yi, à lá ho dǐnló hen na fo yí dù yi. 25 A í zǎna, á í vaá lú ù sǎnú kùráa ho tá yi. Awa, fé ù sǎnú.» 26 A 6a núhǔso bía nǎn wo yi: «Ton-sá kohó yén! Fo lé o pa-dí. Bïo fo zǔ à í wee wé lá ho dǐnló ho lahó na á í yí dù yi, 27 á fo so lá yí ko ù vaa bàrá í wǎrí ho banki yi? Se bïo á í buara, á í lá vaá fé lé lè le bàn cǔnú. 28 Awa, mi fé ho sǎnú kùráa khǐmàni mu o cǎn, à na yǐa há kùráa khǐá-pírú wi cǎn yi.»

29 «Yǐa bïo wi á 6a à na mu búí bǎnso yi yòo bè, o ò yí á à puuní. Ká yǐa bïo mía, á hàrí mu bè-za na wi o cǎn, á 6a pa à fé. 30 Ká a ton-sá na dà-jǎnii mía á mi lá léé lèe día ho khǔhǔ, le tǐbǐ-cǔaá yi, hen na le minka yi véé lè lé wéé wi yi.»

O Nùpue Za khǐi búéé cǐtí 6a nùpua

31 «Ká a *Nùpue Za khíi bíníá bò lè mí wáayi tonkarowà búenbúen buara lè mí cùkú beení, ó o buée kéení mí bá-zàmu kanmuíní wán á à fináa le cítíi. 32 A há sítwà nùpua búenbúen á à kúee mín wán o yahó, ó o wáa à sanká ba nùpua mín yi, làa bío ó o pí-pa wee wé sénnáa ba pia lén ba via yi bío síi. 33 A ba pia ó ò kúee lè mí nín-tíání, ká ba via ó ò kúee lè mí nín-káahó. 34 Bún món ó o béε á à bío á à na bíá wi là á nín-tíání yi: «Minén na á wán Maá dúbua yi, mi buen buée fé le béení kía na wíokaa mi bío yi hàrí ho díímíjá lénlò páahú. 35 Mu bon. Le híni híá dà mi á mi nòn ho dínló mií. A le ju-hání dà mi á mi nòn mu jummu mií. A bío á í lé o ní-háni á mi tà á í huera mi wán. 36 A bío á í fù wee vará í bírí á mi nòn le dà-zínii mií. I lò fù yí here á mi buan mi sese. I fù wi ho kàsó yi, á mi buée búεεkíó mi.» 37 A bíá téréna á à bío bío kà: «Núhúso, lé wen wa mòn fo yi à le híni dà fo á wa nòn ho dínló foñ, tàá lè ju-hání dà fo á wa nòn mu jummu foñ á ù jun. 38 Lé ho páahú yén á wa mòn à ù lé o ní-háni á wa tà á ù huera wa wán. Tàá lé wen á wa mòn fo à ù wee vará ù bírí á wa nòn le dà-zínii foñ. 39 Lé ho pèn-yén á ù lò yí here, tàá á ù zon ho kàsó yi á wa vaá búεεkíó fo.» 40 Ó o béε á à bío ò na ba yi. Le í mí ho túiá na mia: Mi wé sansan wó mu nòn wán zàwa ní-kéní búí na cínú yi, se mu lé ínén á mi wó mu nòn yi.

41 «Bún món ó o béε á à bío ò na bíá wi là a nín-káahó yi: «Minén na le Dónbeení dánkáníá, mi khèn làa mi. Mi lén vaa zo ho dǎhú na máa hí máa mi yi, híá lò á pan o *Satáni lè mí tonkarowà. 42 Mu bon, le híni fù dà mi, á mi yí nòn ho dínló mií. Le ju-hání fù dà mi, á mi yí nòn mu jummu mií. 43 I fù lé o ní-háni á mi yí tà á í yí huera mi wán. I fù wee vará í bírí, á mi yí nòn le dà-zínii mií. I lò fù yí here, á fù wi ho kàsó yi, á mi yí búεεkíó mi.» 44 A ba wáa à bío bío kà: «Núhúso, lé wen wa mòn fo yi à le híni lè le ju-hání dà fo, à ù lé o ní-háni, à ù wee vará ù bírí, à ù lò yí here, à ù wi ho kàsó yi, á warén yí séeníá fo?» 45 Ó o béε á à bío ò na ba yi: «Le í mí ho túiá na mia: Mi wé sansan yí wó mu yí nòn bíá wíníwíní kà ní-kéní búí yi, se mu lé ínén á mi yí wó mu yí nòn yi.» 46 Bán nùpua so á à va le lònbee na máa vé lahó yi. Ká bíá téréna bán á à va le mukáni binbirí na máa vé lahó yi.»

26

Ba zúifùwa júnása wee lè o Yeesu wán (Maaki 14.1-2; Luki 22.1-2; Zán 11.45-53)

1 Bío ó o Yeesu bíá hén bíoní so wó, ó o bíá nòn mí ní-kenínia yi: 2 «Mi zū le hen làa wízoní bío jun ká ho *Paaki sánú á à dí. Ó o *Nùpue Za ba à dé á à na ba à búεε ho *kùrùwá wán.» 3 A ba yankarowà júnása lè ba *zúifùwa ní-kía wáa kúaa mín wán ba yankarowà júnáso beení na ba le Kayiifu lún yi. 4 Ba wáanía tò le mí ì wíi o Yeesu ká mu yí zū, á à búε. 5 Ba wee bío: «Wa yí ko wa wíi wo ho sánú páahú. Ká wa wó mu, á ba zámáa á à kánká mu bío yi.»

O háa búí kúaa ho jiló o Yeesu júná wán (Maaki 14.3-9; Zán 12.1-8)

6 Bío ó o Yeesu wi ho Betanii lóhó yi o Simòn na híá lé o *búeré níi zii á wee dí, 7 ó o háa búí buée zon ká a buan ho dǎkú-za na sú lè ho jiló na sámu sí á yàwá here. O háa mu vá buée bó a Yeesu yi, ò o kúaa ho jiló mu o júná wán. 8 Bío ó o ní-kenínia mòn mu, á ba yiwa cá mu yi, á ba wee bío: «Bíó ká yí nòn bè-yáarè le? 9 Ho jiló mu jòn lá dà à yéé ho yàwá na here yi á à sanká bân wárí á à na ba ní-khenia yi.» 10 Ó o Yeesu zúna bío ba wee bío, ó o bíá nòn ba yi: «Mi wee zá là a háa mu le we? Bío ó o wó làa mi á se. 11 Ba ní-khenia bán làa mia á a kéí mín wán féεε, éε ká ínén wón máa kéí làa mia féεε. 12 Ho jiló mu ó o kúaa í wán á fèra wíokaaráa í sáníá í nùuló bío yi. 13 Le í mí ho túiá na mia: Le Dónbeení bín-tente wé buera lùe lèe lùe yi, ho díímíjá búenbúen yi á ba à bío bío ó o háa na ká wó, á ba à leéka a bío.»

*O Zudaa wi ò o dé o Yeesu na
(Maaki 14.10-11; Luki 22.3-6)*

¹⁴ Lé mu ó o Yeesu nǐ-kenínia píru jún nǐ-kéní na 6a le Zudaa Isikariote wà van 6a yankarowà júnása cǎn, á vaá bía nǎn 6a yi: ¹⁵ «Hen ká í dó a Yeesu nǎn mia, á mi ì na webio mi?» A 6a mà le wén-hǎani 6óní làa píru nǎn wo yi. ¹⁶ A lá bǔn jii wán ó o Zudaa wǎa wee cà bǐo ó ò wé wé è dérǎa o Yeesu 6a nǐ yi.

*O Yeesu wee di ho Paaki dǎnló lè mí nǐ-kenínia
(Maaki 14.12-16; Luki 22.7-13)*

¹⁷ Ho *búurú na á ja-fíni yí dó yi sǎnú díró 6àn nín-yání wizonle zoñ, ó o Yeesu nǐ-kenínia wà 6ueé tǔara a yi: «Lé wen á fo wi à wa wíoka ho *Paaki sǎnú dǎnló bǐo yi.» ¹⁸ O o Yeesu wǎa bía nǎn 6a yi: «Mi lén zo ho lóhó yi, ká mi zoó fò mín làa nùpue na, à mi bío na 6ànso yi: O Nùhǔso bía le mí pǎahǔ dǎn, á lé ùnén cǎn á mí 6ueé dí ho Paaki sǎnú yi lè mí nǐ-kenínia.» ¹⁹ A 6a nǐ-kenínia wó bǐo ó o Yeesu bía le 6a wé, á wíokaa ho Paaki dǎnló bǐo.

(Maaki 14.17-21; Luki 22.14; Zǎn 13.21-30)

²⁰ Bǐo ho zǐihǔ dǎn, ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia píru jún kará ho dǎnló jǔhǔ yi. ²¹ Bǐo 6a wee dí, ó o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Le í mí ho tǔiá na mia: Minén nǐ-kéní lé yǎ á à dé mi ì na.» ²² O o nǐ-kenínia yilera lúnkaa mu bǐo yi làa sòobé, á 6a búakáa wee tǔa wo yi lè mí nǐ-kéní kéní. A yǎ le: «Nùhǔso, mu lé mínén le?» A yǎ le: «Mu lé mínén le?» ²³ O o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Yà páanía zoó cǎ làa mi, wón lé yǎ á à dé mi ì na. ²⁴ O *Nùpue Za á à hí làa bǐo le Dónbeení bióní vǔahǔ bíarǎa mu. Ká yǎ màhǎ nǐ ì bè mu á ho yéréké è zo jǔhǔ. Bànso yáá lá yí ton, se mu sǔaaní.» ²⁵ O o Zudaa na á à dé wo ò na á lá le bióní ò o tǔara: «Nǐ-kǎránlo, á lé ínén le, táá?» O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Ūnén lé yǎ bía mu.»

O Nùhǔso dǎnló

(Maaki 14.22-25; Luki 22.15-20; 1 Korénte 11.23-25)

²⁶ Bǐo 6a wee dí, ó o Yeesu lá ho búurú, á dó le Dónbeení bǎrákà, ò o cèekaa ho nǎn mí nǐ-kenínia yi ò o bía: «Mi fé là. Hón lé í sǎnía.» ²⁷ Bǔn món ó o lá le júnuní dèe na ho *dǐvén wi yi, á dó le Dónbeení bǎrákà ò o nǎn ho 6a yi ó o bía: «Mi búenbúen fé juka. ²⁸ Dén lé í cǎni na wíokaa wee zéeni le Dónbeení páanii na le bò bǐo, dén lé í cǎni na kúaarǎ 6a nùpua cèrèe bè-kora séndiaró bǐo yi. ²⁹ Le í bío mu na mia: A lá bǐo ká jii wán, á í máa bǐnǐ máa jū ho dǐvén mu, fúaa nǎnzoñ na á í khíi bǐnǐ ì jū ho wán Maá Dónbeení béeni yi.» ³⁰ Bǔn món, á 6a sía ho sǎnú lení à 6a wà yòora hǎ Oliivewa vǐnsǐa búee wán.

O Yeesu bía le o Piere á à pí mí bǐo

(Maaki 14.26-31; Luki 22.33-44; Zǎn 13.37-38)

³¹ O Yeesu wǎa bía nǎn mí nǐ-kenínia yi: «Ho tǐnǎn-kéní na ká yi, ká mi búenbúen á à pí í bǐo. Mu bon. Mu tǔara le Dónbeení bióní vǔahǔ yi ká síi á 6a wee kǎrán:

ǎ ì búe o pi-pa,

á ho pi-6oohǔ pia á à kénná à lén nǐ va hǎ lùà búenbúen yi.»*

³² Εε ká í vèeró món, á í ì dí mí yahó vaá pa mia ho Kalilee kǔhǔ yi.»

³³ O o Piere lá le bióní á bía nǎn wo yi: «Hǎrí à bǐa ká búenbúen pí ũ bǐo, á ínén wón máa pí mu hùúu.» ³⁴ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Le í mí ho tǔiá na foñ: Ho tǐnǎn-kéní na ká yi, ó o kò-béé máa wá, ká ùnén bía hǎ cúa-tǐn le fo yí zū mi.» ³⁵ O o Piere bía: «Í máa bío le í yí zū fo hùúu, hǎrí ká í ko á í hí làa fo.» A 6a nǐ-kenínia na ká búenbúen bía mu bǐo dà-kéní mu.

O Yeesu wee flo ho Zetesemanii yi

(Maaki 14.32-42; Luki 22.39-46)

³⁶ O o Yeesu lè mí nǐ-kenínia wǎa vaá dǎn le lùe búí na 6a le Zetesemanii, ó o bía nǎn 6a yi: «Mi kéeni hen, ká ínén wón á à lén nǐ va vaá hen, á vaá flo.» ³⁷ O o fó a Piere là a

* 26:31 Mi loí Zakari vǔahǔ 13.7.

Zebedee zàwa nùwã ñun wàráa. Ó o yi wãa búakáa wee dè, á hácirí yáara. ³⁸ Ó o bía nòn 6a yi: «Í hácirí yáara dàkhíina. Í ka lè í máa fen. Mi kεεní hen làa mi à tñí mí yío.» ³⁹ Bñn món ó o wãa vá van cínú, á vaá líí búrá, ò o wee fio kà síi: «Í Maá, ká mu lá dà à wé, à ù yí le le lònbee na kà à yí mi. Εε ká bùeé. Í yí le ñén sñi bío wé. Ùñén lé yía síi bío wé.»

⁴⁰ Ó o bñnia 6uara mí ñi-kenínia nùwã tñn mu cón, á 6ueé yú 6a à mu dāmu 6ó 6a. Ó o bía nòn o Piere yi: «Éee minén, le léèrè dà-kéní na mii fání mi yío yi á à fio làa mi lé bñn mí yí dàña yí wó lon? ⁴¹ Mi fání mi yío, à fio, bèra a na à mi yí zo mu bè-kora wérowó yi. Ó nùpue síi wee wé vá mu bè-tente wérowó yi, εε ká ho pánká na ó o ò wé làa bú lé hía mia.»

⁴² Ó o Yeesu bñnia wà mu cúa-ñun níi, á vaá wee fio kà síi: «Í Maá, hen ká le lònbee na kà yí dà máa dà í wán ká le yí yú mi, à ùñén lé fo síi bío pá wé.» ⁴³ Ó o tñn bñnia 6uara mí ñi-kenínia cón, á 6ueé yú 6a à mu dāmu 6ó 6a. Ba yí dàña yí fánia mí yío. ⁴⁴ Mu cúa-tñn níi, ó o bñnia wà, á tñn vaá flora mu bío dà-kéní mu.

⁴⁵ Bñn món, ó o bñnia 6uara mí ñi-kenínia cón, á 6ueé bía nòn 6a yi: «Mi dūma wee vūñka le? Mi loñ, ho pāahũ dñn. Ó *Nùpue Za á 6a à dé 6a bè-kora wérowà níi yi. ⁴⁶ Mi hñí wa lén. Yia á à dé mi ì na 6ueé dñn.»

Ba wñira a Yeesu

(Maaki 14.43-50; Luki 22.47-53; Zān 18.2-11)

⁴⁷ Pāahũ na ó o Yeesu wee bío yi, à bñn ó o Zudaa 6ueé dñn. Ó lé 6a ñi-kenínia píru ñun ñi-kéní. Ba zāamāa na bò làa wó á 6uan hã khà-túa lè hã bñaa. Lé le *Dónbeenñ yankarowà ñúnása lè 6a *zúifùwa *ñi-kía lé bán tonkaa 6a. ⁴⁸ Ó Zudaa, yia á à dé o Yeesu mu á à na, á zéenia bío 6a zāamāa á à zūrnāa wo. Ó bía: «Í hía vaá tēnia nùpue na yi le le kñnbii, se wón lé yia mi wee cà, à 6a wãa wñi wo.» ⁴⁹ Ó o dēnia wà 6ueé 6ó a Yeesu yi ò o bía nòn wo yi: «Nì-kàránlo, foó.» Ó o tēnia wo yi lè le kñnbii. ⁵⁰ Ó o Yeesu bía nòn wo yi: «Wàn bñnlo, bío fo wà 6ueé wé hen, à ù wãa wé.»

A bñia ká wà 6ueé 6ó a yi, á wñira a. ⁵¹ A bñia wi là a Yeesu mu ñi-kéní 6úi dò mí khà-tóní ò o hà le Dónbeenñ yankarowà ñúhũso beenñ ton-sá nín-tñani ñikāahũ kúio. ⁵² Ó o Yeesu wãa bía nòn wo yi: «Dé ù khà-tóní mí lóorè yi. Lé bío á bñia wee khuii hã khà-túa búenbúen khii hí làa hã. ⁵³ Fo yí zū ká í lá dà à ve í Maá le o 6uee séení mi le? Ó o lá à dēní ì tonka mí wáyí tonkarowà hñn-táwá ká 6a po kuio píru ñun le?† ⁵⁴ Εε ká mu wó ká, á bío túara le Dónbeenñ bíoni vūahũ yi á à wé kaka ñii ì síráa? Mu bon, ho vūahũ mu yi á mu bía le lé ká síi á mu ko mu wéráa.» ⁵⁵ Bñn món ó o Yeesu bía nòn 6a zāamāa yi: «Mi so lá ko mi 6ua khà-túa làa bñaa 6uee wñirāa mi lòn ñi-kāanii le? Làa wizooní búenbúen ká í lá wee wé kεεní le *Dónbeenñ zñ-beenñ yi à kàrán 6a nùpua á mi yí wñira mi. ⁵⁶ Εε ká bñn búenbúen wó lée bèra a na, à le *Dónbeenñ ñi-cúa fεerowà bío na 6a bía le Dónbeenñ bíoni vūahũ yi à ñii sí.» A 6a ñi-kenínia búenbúen wãa lùwa 6a día a.

Ba 6uan o Yeesu vannáa ho làndá tñiá fεerowà cón

(Maaki 14.53-65; Luki 22.54-55, 63-71; Zān 18.12-14, 19-23)

⁵⁷ Bñia wñira a Yeesu á 6uan wo vannáa 6a yankarowà ñúhũso na 6a le Kayiifu cón. Lé bñn á ho *làndá bío zéenílowa lè 6a *zúifùwa ñi-kía kúaa mín wán yi. ⁵⁸ Ó Piere khèra bò a Yeesu món fúaa o Kayiifu lún, á vaá zoó páania kará lè 6a parowà, á wee loñ bío mu hía wéráa. ⁵⁹ Ba yankarowà ñúnása, lè ho làndá tñiá fεerowà búenbúen wee cà bío 6a à koonínaa o Yeesu yi á à bè yi ì síinínaa o ñúhũ á à na 6a à 6úe. ⁶⁰ Ká 6a mähá yí yú bío 6úi, hárí bío 6a nùpua cèrèè pá wãa 6uara 6ueé koonía o yi mí cúee. Mu véeníi, á nùpua nùwã ñun 6úi ⁶¹ 6uara 6ueé bía bío ká: «Ó ñii mu bía le mí dà à fio le Dónbeenñ zñ-beenñ á à bñn ì so hã wizooní bío tñn yi.» ⁶² A 6a yankarowà ñúhũso líí hñnòn yòó ññn ò o bía nòn o Yeesu yi: «Bíó 6a nùpua mu wee bío ù dñn yi á fo le fo yí máa bío dēe 6úi yi le?» ⁶³ Ó o

† 26:53 Ho wáyí tonkarowà hñn-táwá kuio píru ñun na bío bñia ká á kuure dà-kéní wee yi hñn-táwá muaaseé hēzn síi.

11 Bìo 6a 6uan o Yeesu vannáa o *Pilaate cón, á wón tùara a yi: «Lé ùnén lé 6a *zúifùwa béε le?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía mu.» 12 Bún mɔn, á bìo 6a yankarowà júnása lè 6a nì-kíá wee kooní a yi, ó o yí bía dèε. 13 O o Pilaate wáa bía nɔn wo yi: «Bìo 6a wee bío ù jii búenbúen á fo yí máa jí le?» 14 O o Yeesu yí bía dèε mu búí dǎní yi. A mu wó a Pilaate coon dàkhíina.

Ba siinia o Yeesu jùhù le mí ì búe

(Maaki 15.6-15; Luki 23.13-25; Zán 18.39-40; 19.4-16)

15 Ho *Paaki sánú lée Paaki sánú díró yi, à yíá ho *Oroomu béε bàrá ho Zudee kòhù jùhù wán à lén o kàsó nùú búí díá, yíá 6a zámáa le o díá. 16 Mu ù wé à kàsó nùú búí wi bín á yèni ló. Ba wee ve o làa [Yeesu] Barabaasi. 17 O o Pilaate wáa tùara 6a zámáa na kúaa mín wán yi: «Lé o yén á mí wi à ì lén díá? Lé o [Yeesu] Barabaasi lée tàá lé o Yeesu na 6a le *Krista?» 18 O Pilaate zú kénkén le 6a dó a Yeesu nɔn mí yi lé bío le yandee wi 6a yi o bío yi.

19 Páahù na ó o Pilaate wi le cítii finii lahó yi, á bân háa le 6a 6uee bío bío kà na a yi: «Yí dé ù jii o nùú mu bío búí yi. Lé o yí wó yí khon. Ho tɔnàahù, á ì bèn tɔn lò bon há kónkórà yi o bío yi.»

20 A le *Dónbeenì yankarowà júnása lè 6a *zúifùwa nì-kíá á bía 6ó 6a zámáa jùhù, le 6a fio o Barabaasi lén díaró ká 6a búe o Yeesu. 21 O o Pilaate lá le bíonì ò o tùara 6a yi: «Ba nùwá jùn na kà tlahù, á lé o yén á mí le ì díá?» A 6a bía nɔn wo yi: «Díá a Barabaasi.» 22 O o Pilaate tùara 6a yi: «Ká a Yeesu na 6a le Krista á mí le ì wé kakaràa?» A 6a búenbúen bía: «Búεε wo ho *kùrùwá wán ò o hí.» 23 A wón tùara 6a yi: «Lée webio ó o wó khon yi?» A 6a wíokaa wee bío pónpón: «Búεε wo ho kùrùwá wán ò o hí.»

24 Bìo ó o Pilaate mɔn ò o yí dà bío búí máa wé, à 6a nùpua hoorà wíokaa wee dé wán, ó o lá mu jumu ò o sɛera mí níní 6a zámáa yahó ò o bía: «Ì níi ló a nùú na kà búeró bío yi.» 25 A 6a zámáa búenbúen bía: «Le o húmú bío sánsá warén lè wa zàwa.» 26 O o Pilaate wáa léra a Barabaasi díá, ò o le 6a ha a Yeesu lè há làbàani. O o nɔn wo le 6a búεε ho kùrùwá wán.

Ba dásíwá wee zùarika a Yeesu yi

(Maaki 15.16-20; Luki 23.11; Zán 19.2-3)

27 O Pilaate dásíwá 6uan o Yeesu zonnáa le zì-beenì lún yi, à 6a von mí ninzàwa na ká búenbúen á 6a 6ueé kíniá wo yi. 28-29 Bìo 6a le mí ì zùarika a yi, á 6a tɛra a sí-zíniá, à 6a zíníniá wo lè ho kánbun muhù†. Ba tá ho jùhù kíri lè há kíkara á yòò bò a jùhù wán á wó là a bá-zàmu khònlúee, à 6a dó le káani o nín-tíani, á wee líi fàrá mí nɔnkójúná wán o yahó, ká 6a a bío: «Zúifùwa béε, foó!» 30 Ba wee pùini mí jinsáni kúee o wán, á wee fé le káani vín là a jùhù. 31 Bìo 6a zùarika wo yi vó, á 6a tɛra ho kánbun muhù, à 6a bíníniá zíníniá wo là a kùrú sía, á 6uan wo wà vaá búεε ho kùrùwá wán.

O Yeesu 6a búaa ho kùrùwá wán

(Maaki 15.21-32; Luki 23.26-43; Zán 19.17-22)

32 Bìo 6a zoó wee lé ho lóhó yi, á 6a fò mín làa nùú búí na 6a le Simɔn. O wee lé ho Sirɛena lóhó yi. A 6a dásíwá kíkaa wo yi le o fé o Yeesu kùrùwá pí. 33 Bìo 6a vaá dǎn ho lahó na 6a wee ve làa Kolokota, bún kúará le «jún-6òkuee lahó,» 34 á 6a nɔn ho *divén na 6a lúnkaa lè mu bío búí na hɛε o Yeesu yi le o ju. Ká a dindío mu, ó o pá le mí máa ju mu.

35 Bìo 6a búaa wo ho kùrùwá wán vó, á 6a wó le jún-síni bío á sankaaràa o sí-zíniá, 36 à 6a kará bín pan wo yi. 37 Ba tùara bío nɔn 6a síinánáa o jùhù ho penperen wán á yòò búaa o jùhù yi: YIA KÁ LÉ O YEESU, 6A ZÚIFÙWA BÉε. 38 Nì-wanna nùwá jùn 6a mún búaa há kùrùwá wán là a Yeesu. O nì-kéní wi là a nín-tíani, ó o nì-kéní wi là a nín-káahó.

39 Ba nùpua na wee khíi làa bín wee kíbón mí júná ká 6a à là a, 40 ká 6a a bío na a yi: «Ùnén na lá wi à ù fio le *Dónbeenì zì-beenì à bíní so le bân dà-veere há wizooní bío tɔn

† 27:28-29 Mí loñ Maaki vùahù 15.17

yi, wãa fení ütén. Ká fo lé le Dónbeení Za, à ù lé ho *kùrùwá wán lii.»⁴¹ Hàrí le Dónbeení yankarowà, lè ho làndá bío zéénílowa, lè 6a nǐ-kíá wee yáa mí jíní yi na a yi ká 6a a bío:⁴² «O feníá 6a búí, ò orén màhǎ yí dà máa fení mítén. O yí le mí lé o Isirayεele nípomu bée le? O o wãa lé ho kùrùwá wán lii, á wa à dé wa sía wo yi. ⁴³ O dó mí síi le Dónbeení yi, á bía le mí lé le Dónbeení Za. Awa, ká le Dónbeení mu wa a, à le wãa fení a.»⁴⁴ Ba nǐ-wánna na 6a búaa há kùrùwáwá wán o nǐsáa mún wee là a làa bún síi.

O Yeesu húrun

(*Maaki 15.33-47; Luki 23.44-56; Zán 19.25-42*)

⁴⁵ Le wii yòo fàráló pãahǔ, á ho kǎhǔ búenbúen òòndǐn wó le tǐbírí, á míana fúuu fúaa le wi-háarè. ⁴⁶ Le wi-háarè mu pãahǔ, ó o Yeesu bía bío ká pǎnpǎn: «Elii, Elii, lama sabatanii?» (Bún kúará le «wán Dónbeení, wán Dónbeení, fo pǎ mi díá le we?»[†])⁴⁷ A bía wi bún nùwǎ yɛn búí ná mu, á 6a bía: O wee ve o *Elii. ⁴⁸ A 6a nǐ-kéní lùwa vaá lá le dèε búí na wee kúiní mu jumu 6ua, á 6ueé zǐira mu bè-jia yi, á can le 6úaaahiire yi yòó dá a Yeesu yi le o ju. ⁴⁹ Ba búí bán 6èn wee bío: «Mi díá le wa loń le o Elii 6ueé fení a le?»

⁵⁰ O o Yeesu wíokaa wãamaa pǎnpǎn, ò o húrun. ⁵¹ Hón pãahǔ so yi, á ho pǎnsò-beení na zoó céra le Dónbeení zǐ-beení yi á yòó lèera mí tǐahǔ líí ló. A ho tá dèkíó, á há 6úaarà benkaa. ⁵² Há búráa jíní hénkaa, á le Dónbeení nùpua cèrèε búí na lá húrun á vèera. ⁵³ Ba ló há búráa yi, ó o Yeesu vèeró món, á 6a líi zon le Dónbeení lóhó Zeruzalεemu yi. A 6a nùpua cèrèε mǎn 6a.

⁵⁴ A ho Oroomu dásíwá jùhúso lè 6a dásíwá na lá pan o Yeesu yi á mǎn ho tá dèkéro làa bío wó, á 6a zǎna dàkhíina, á 6a wee bío: «O 6èntǐn lá lé le le Dónbeení Za binbirí.»⁵⁵ Háawa cèrèε mún kera bún, á khèra òòndǐn wee loń. Ba lé bía bò a Yeesu yi hàrí ho Kalilee yi, á wee sá na a yi. ⁵⁶ Ba háawa mu tǐahǔ ó o Makadala Mari, là a Zaaki là a Zozεεfu bàn nu Mari, là a Zebedee nùwǎ bàn nu á wi yi.

⁵⁷ Bío ho zǐihǔ dǎn, á ho Arimatee lóhó nǐ búí na lé o nàfòró 6ànso á wà 6uara. O yèni 6a le Zozεεfu. O mún lá lé o Yeesu nǐ-kenínia nǐ-kéní búí. ⁵⁸ Wón lé yǐa wà vaá flora a Yeesu nǐ-hínmu o *Pilaate cǎn. O o Pilaate le 6a díá le o lá. ⁵⁹ O o Zozεεfu lá há, á bá lè ho pǎnsò-finle, ⁶⁰ á dó mí kùrú búure yi na ó o có ho 6úaaahó yi. O o bǐinía le hue-beení á pon le jii, ò o wà. ⁶¹ Mu wee wé ò o Makadala Mari lè mí yèn-6ua Mari na so á kará sánsáa le búure.

Ba dásíwá pan o Yeesu búure yi

⁶² Mu tá na lée tǎn, ho *Sabaa zoń, á 6a yankarowà júnása, lè 6a *Farizíewa páanía van o Pilaate cǎn, ⁶³ á vaá bía nǎn wo yi: «Cùkúso Pilaate, o sabín-fútaalo mu bíoní búí á wa hácírí 6uara wán. Bío ó o yǐo lá wi lua, ó o bía le mí húmú wizooní tǐn zoń ká mí ì vèe. ⁶⁴ Cén na le jii le 6a pa le búure yi fúaa mu wizooní tǐn níi, bèra a na ò o nǐ-kenínia yí 6uee lén o sǎnía ká 6a bío na 6a zǎamáa yi le o vèera. A dén sabéré so á à poń òòndǐn ho yahó.» ⁶⁵ O o Pilaate bía nǎn 6a yi: «Ba dásíwá na a pa le búure yi wi hen, nín-bía. Mí fé 6a à mí lén vaa pa le yi làa bío mi dà à wé làa bú.» ⁶⁶ A 6a wãa wà vaá léra le búure mu paró bío yǐo. Le hue-beení na pon le búure jii á 6a wíokaa pon kúinkúin, á bàrá 6a dásíwá le 6a pa le yi.

28

O Yeesu vèera

(*Maaki 16.1-10; Luki 24.1-12; Zán 20.1-10*)

¹ Ho dimaasi zoń tá-tǐa yi, ká ho *Sabaa khíina, ó o Makadala Mari lè mí yèn-6ua Mari na so á wà van le búure wán. ² Yǐo 6ueé tǐ, á ho tá dèkíó lè mí pánká, ó o Nùhúso Dónbeení wáayi tonkaro búí yòó ló líí bǐinía le huee khíi bàrá á yòó kará wán. ³ O wee juiíka lè ho

[†] 27:46 Mi loń Lení vǐahǔ (Psaumes) 22.2

viohó ñuúkaró bïo síi, á sî-zînia ka púiapúiapúia. ⁴ Ba parowà zâna fúaa ba wee zà, á ka lè ba húrun.

⁵ A ho wáayi tonkaro lá le bíoni, ò o bía nòn ba háawa yi: «Minén háawa mu, mi yí zón. I zū le mi wee cà a Yeesu, yia ba búaa ho *kùrùwá wán. ⁶ O mía hen, o vèera làa bïo ó o hía bíaráa mu. Mi buen buée loń ho lahó na ó o lá dūma yi. ⁷ Mi bánbá vaa bío na a ñi-kenínia yi le o vèera. A bïo kà wán, ó o dú ba yahó van ho Kalilee kōhú, lé bín ba vaá mi a yi. Bún lé bïo á ñ lá wi à ñ bío na mia.»

⁸ A ba dèenía bínía fùafùà ká ba zónkaa, á ba sîa mún pá wan làa sòobéε, á lùwa vaá bía mu là a Yeesu ñi-kenínia. ⁹ Yio buée tí, ò o Yeesu wee sí ba yahó, á bía làa ba: «Mi foó.» A ba vá buée bó a yi, á líi buan o zení yi à ba bùaanía wo. ¹⁰ O o Yeesu wáa bía nòn ba yi: «Mi yí zón. Mi lén vaa bío na wàn zàwa yi le ba lén va ho Kalilee kōhú, lé bín ba à mi mi yi.»

Ba dásíwá na lá pan o Yeesu búure yi ñi-cúa

¹¹ Bïo ba háawa wi ho wōhú wán wà, á ba dásíwá nùwā yen búii na lá pan le búure yi bèn wà lion ho lóhó yi, á líi bía bïo wó búenbúen nòn ba yankarowà ñúnása yi. ¹² Le *Dónbeení yankarowà ñúnása kúaa mín wán lè ba *ñi-kíá á wāanía tò, à ba nòn le wári na boo ba dásíwá yi, ¹³ à ba bía nòn ba yi: «Mi bío le o ñi-kenínia buée ñuaana a ho tá tlahú ká mi dūma. ¹⁴ Hári ká a *Pilaate wó wó ñá mu, á wa à zūń bïo wa à bío á à búeráa o ñúhú, á mi ñúná á à lé.» ¹⁵ A ba parowà fó le wári, à ba wó làa bïo ba bíaráa mu nòn ba yi. A mu bènbéra fò há lùà búenbúen ba *zúifùwa cón á buée bó ho zuia yi.

O Yeesu zéenia miten lè mi ñi-kenínia

(Maaki 16.14-18; Luki 24.36-49; Zàn 20.19-23; Bè-wénia 1.6-8)

¹⁶ Ba ñi-kenínia píru dòn wà van ho Kalilee kōhú, le búe-za na ó o Yeesu zéenia làa ba wán. ¹⁷ Bïo ba mòn wo, á ba bùaanía wo, ká ba búii wi ba tlahú pá titikaa. ¹⁸ O o Yeesu vá buara, ò o bía nòn ba yi: «Mu bïo búenbúen wéró ho wáayi lè ho tá wán á le Dónbeení nòn pánká mi. ¹⁹ Mi wáa lén va há sîwá nùpua búenbúen cón, à vaa wé ba lè ñi-kenínia. Mi bátizé ba o Maá là a Za lè le Dónbeení Hácírí yèni yi. ²⁰ Mi kàrán ba à ba wé bè bïo búenbúen na á ñ henía nòn mia yi. Mi zūń mu, ñ ñ keri làa mia há wizooní búenbúen yi fúaa ho ñmíñá véro.»

Le Dónbeenĩ bin-tente vūahũ na ó o Maaki túara

Vūahũ túaró ɲúhũ

O Maaki hĩa wee bè là a Piere là a Poole, á wee séení 6a le Dónbeenĩ tonló yi (Bè-wénia 13.5; Koloosisa 4.10; Piere nín-yání 5.13). O Maaki vūahũ wee zéení le o Yeesu lé le Dónbeenĩ Za na yú ho pánká mu bĩo búenbúen wán (Maaki 1.1; 15.39).

Bĩo ó o Zān na hĩa wee bátízé 6a nùpua á buara buée wíokaaráa ho wōhũ ká là a Yeesu, lé bñn ó o Maaki nín-yání túara mí vūahũ yi. O mún zéení bĩo ó o Yeesu buara buée bátízéaráa o Zān cón làa bĩo ó o Satāni khàráa wo lońna bĩo (Maaki 1.1-13).

Bĩo ó o Yeesu von lè mí nĩ-kenínia, làa bĩo ó o wó, bñn búenbúen ó o Maaki túara mí vūahũ yi (Maaki 1.14-10.52).

O Yeesu fèra bía bĩo va á wé o yi ho Zeruzalεemu yi á nɔn mí nĩ-kenínia yi. Ká 6a màhã yí zūńna a bionĩ mu kúará (Maaki 8.31; 9.30-32; 10.32-34).

Pāahũ na ó o Yeesu wee zo ho Zeruzalεemu yi, á 6a zāamáa dó ho cùkú beenĩ wo yi. Ká 6a *zúifùwa ya-díwá bán pã a bĩo (Maaki 11-13). O Maaki vūahũ véení, ó o zéení a o Yeesu húmú là a vèeró bĩo (Maaki 14-16).

Le Dónbeenĩ tonkaa o Zān Batiisi (Matiye 3.1-12; Luki 3.1-9, 15-17; Zān 1.19-28)

¹ Dño ká lé le bin-tente, dño wee zéení le Dónbeenĩ Za Yeesu *Krista bĩo ɲúhũ búεeníi ² làa bĩo le Dónbeenĩ bía mí ɲi-cúa fεero *Ezayii vūahũ yi:

«ĩ ì tonka ì tonkaro

o ò dí ũ yahó á buée wíoka ũ wōhũ.*

³ Nii búii wee bío pónpón le dùure yi ká síi:

«Mi wíoka ho wōhũ ká a Núhũso ò buen.

Mi muin ho wōhũ na o ò bè.†»

⁴ A lé bñn mu bèn wóráa. O nñi búii na 6a le Zān hĩa wi le dùure yi, á bĩo ká lé bĩo ó o wee bue: «Mi buen à ì bátízé mia, lé bñn á à zéení le mi khú mu bè-kora wéró yi, á bò le Dónbeenĩ yi, á le è sèn mi bè-kora á à día.» ⁵ Ho Zudee kōhũ nùpua lè ho Zeruzalεemu lóhósa búenbúen wee lé buen o cón. Ba wee zéení mí bè-kora 6a nùpua yahó, ò o Zān bátízé 6a ho Zurudēn muhũ yi. ⁶ O Zān dà-zínii tá là a cón-ɲúmúkũ varà, á ku-ceēnii wó lè ho sāahũ. O bè-dínii lé 6a hawà lè hã sò-kía sòró. ⁷ Bĩo ká lé bĩo ó o hĩa wee bue na 6a zāamáa yi: «Nùpue búii wi ì món wà a buen, wón po mi. I yáá yí ko là a nakāa tεnló hùúu.

⁸ Inén bátízera mia lè mu ɲumu yi, ká arén wón khii bátízé mia lè le Dónbeenĩ Hácírí.»

O Yeesu bátízemù là a kúará lénló bĩo (Matiye 3.13-17; 4.1-11; Luki 3.21-22; 4.1-13)

⁹ O Yeesu wáa ló ho Kalilee kōhũ lóhó na 6a le Nazarεete yi á van o Zān cón, á wón bátízera a ho Zurudēn muhũ yi. ¹⁰ O Yeesu zoo léení mu ɲumu yi, ó o mɔn ho wáayi à ho ɲii héra lè mí pánká, á le Dónbeenĩ Hácírí lion lòn háponi o wán. ¹¹ A mu tãmu búii sã ɲá ho wáayi, á bía: «Fo lé ì Za na á ì bò ì tàká wán, ũ bĩo sí mĩ.»

¹² Bñn món á le Dónbeenĩ Hácírí dēnía ɲàana a vannáa le dùure yi. ¹³ O wó hã wizooní búará-ɲun bñn. Lé hón pāahũ so búenbúen ó o Satāni khà a yi lońna. O kera 6a ɲaɲuwà tñahũ bñn á bĩo ó o màkóo wi yi, á ho wáayi tonkarowà wee wé na a yi.

O Yeesu von 6a ce-pawà nùwã náa (Matiye 4.12-22; Luki 4.14-15; 5.1-11)

* 1:2 Mi loń Malasii vūahũ 3.1 † 1:3 Mi loń Ezayii vūahũ 40.3

14 O Zān d'éró ho kàsó yi m'ón, ó o Yeesu wà van ho Kalilee k'òhù á vaá wee bue le Dónbeení bín-tente na 6a nùpua yi. 15 O wee bío na 6a yi: «Ho p'áhù jii tun, le *Dónbeení b'eení 6ueé 6ó. Mi khi mu bè-kora w'éró yi à bè le Dónbeení yi, à mi tà le bín-tente bío.»

16 Bío ó o Yeesu h'ía bá ho Kalilee v'ũ-beení jii wà, ó o vaá m'ón 6a ce-pawà n'uwá j'ùn. Ba lé o Sim'ón lè m'ín za Andere. Ba wee y'éní mí z'úán dé mu j'umu yi. 17 O o Yeesu b'ía n'ón 6a yi: «Mi 6uee bè mií, á ì wé á 6a nùpua lé b'ía mi wé è yí á à 6ua à 6uennáa ì c'ón làa bío mi wee paráa 6a cewà bío síi.» 18 A 6a d'èniá k'úaará mi z'úánwà à 6a bò là a Yeesu wà.

19 O Yeesu dá vá van mí yahó, ó o m'ón o n'ii 6úí na 6a le Zebedee z'áwa, o Zaaki lè m'ín za Zān à 6a wi mí woohù yi wee w'íoka mí z'úánwà. 20 O o Yeesu d'èniá von 6a, á 6a ló díá m'ín maá Zebedee lè 6a ton-s'áwá ho woohù yi, à 6a bò là a Yeesu wà.

O n'ii na ó o c'íná wee beé lò
(Luki 4.31-37)

21 O Yeesu lè mí n'ii-ken'inia wà van ho *Kap'eyuumu lóhó yi. Ba *z'uíf'ùwa v'úrló wizonle na 6a le *Sabaa z'ón ó o zon 6a k'áránl'ó z'ii yi, á zoó wee k'árán 6a. 22 A b'ía j'á a b'ioní w'ó coon làa s'òob'é. Lé bío ó o yí k'áránna 6a nùpua lè ho *l'ándá bío z'éen'ílowa bío síi. Orén w'ó mu lè ho p'ánká na le Dónbeení n'ón wo yi.

23 Mu p'áhù mí b'ere yi, à b'ún ò o n'ii 6úí na ó o c'íná wi yi 6ueé zon 6a z'uíf'ùwa k'áránl'ó z'ii yi, á b'ía p'ónp'ón: 24 «Nazarete n'ii Yeesu! Lée webio á ù wà 6ueé cà wa c'ón hen? Fo 6uara wa y'áaró bío yi lée? Ba le ì yí z'ú fo le? Unén lé y'ía lé le Dónbeení nùpue na le tonkaa.» 25 O o Yeesu n'amakaa wo yi: «Wé t'été. Lé o n'ii mu yi l'ónbío.» 26 O o c'íná z'èk'era a n'ii lè ho p'ánká, ò o ló a yi k'á a w'ámaa p'ónp'ón. 27 A 6a nùpua w'ó coon d'akh'ína, f'úaa 6a wee bío m'ín yi: «Éee! Bío kà lée webio? Ho lée k'áránl'ó finle na p'ánká wi. Hàrí 6a c'ínáwa ó o nùpue mu wee na le jii yi, à 6a wé bío ó o wi à 6a wé.» 28 O o Yeesu y'èni d'èniá ló f'ùaf'ùwa ho Kalilee k'òhù 6'úen'6'úen yi.

O Yeesu w'éera 6a v'ánv'árowà c'èr'è
(Matiye 8.14-17; Luki 4.38-41)

29 B'ún m'ón ó o Yeesu ló 6a *z'uíf'ùwa k'áránl'ó z'ii á bò m'ín là a Zaaki là a Zān á t'érénna van o Sim'ón là a Andere b'án z'ii. 30 Mu w'ó ò o Sim'ón b'án h'io h'áa wi le d'ámu d'èe yi, lé bío le t'ènií wee z'èé wo. O Yeesu 6uee d'ènií á 6a b'ía a bío làa wo. 31 O o Yeesu vá vaá d'ín o j'úhù yi, ò o líí f'ù a n'ii yi h'óon'ía làa wo, á le t'ènií kh'ína ó o d'èniá h'ín'ón n'ón ho d'ínl'ó 6a yi. 32 Le w'ii zoró m'ón, ho tá yuuní,‡ á 6a nùpua 6uan mi v'ánv'árowà làa b'ía 6a c'ínáwa wi yi 6'úen'6'úen 6uarar'áa o Yeesu c'ón. 33 Ho lóhó n'ipomu 6'úen'6'úen ló 6ueé k'úaa m'ín w'án le z'ii z'úaj'ii. 34 O Yeesu w'éera 6a nùpua c'èr'èe na mu v'ámú lè mi síiwà lá wee beé lò, á m'ún j'ón 6a c'ínáwa c'èr'èe léra b'ía 6a wi yi. O yí máa díá à 6a c'ínáwa mu bío, lé bío 6a z'ú a síí.

(Luki 4.42-44)

35 Mu tá na lée t'ōn y'ínb'ii b'uirii, k'á ho tá ka y'úíí, ó o Yeesu h'ín'ón le z'ii yi, á wà ló ho lóhó m'ón le l'ùe 6'úí na á nùpue m'ía yi, á lée wee f'io le Dónbeení yi b'ín. 36 O o Sim'ón lè mi n'inz'áwa ló lée wee cà a. 37 Bío 6a vaá y'ú a, á 6a b'ía n'ón wo yi: «L'óí, 6a nùpua 6'úen'6'úen wee cà fo.» 38 K'á a Yeesu m'áh'á b'ía n'ón 6a yi: «Mi wa lén va h'á l'órá na b'amakaa yi. I m'ún ko à ì vaa bue le bín-tente b'ín, lé bío á b'ún lé ì 6uenl'ó j'úhù.» 39 O o w'áa h'ín'ón tò ho Kalilee k'òhù 6'úen'6'úen yi wà, á wee bue le Dónbeení b'ioní na 6a nùpua yi 6a *z'uíf'ùwa k'áránl'ó z'ini yi, á m'ún wee j'á 6a c'ínáwa lén b'ía 6a wi yi.

O Yeesu w'éera a 6'úeré 6'úí
(Matiye 8.1-4; Luki 5.12-16)

‡ 1:32 Ho Sabaa j'úhù wee wé 6'úa ho y'èz'úmá z'ón z'ihù à vaa vé ho t'ib'írí z'ón le w'ii zoró p'áhù. Lé b'ún n'ón á 6a b'iar'áa hen le 6a nùpua pan le w'ii líi zoró á wee 6uar'áa mí v'ánv'árowà 6uennáa o Yeesu c'ón, lé bío 6a lá yí dà máa wé mu le wisoni yi ho Sabaa bío yi.

40 *Bùéré búí wà buara a Yeesu cǎn, á buée líí fàrá mí nǎnkóṣúná wán ò o wee yanka a kà síi: «Fo dà à wéé mi ká fo tà.» 41 Ó o nǎi makárí buan o Yeesu yi dàkhíina. Ó o líí bò mi níi o wán ò o bía nǎn wo yi: «Í tà mu, wáa wa.» 42 Ó o bùéré sǎahú dènia bǎnía se dǎn. 43 Ó o Yeesu le o lén, ò o henía bǎo kà nǎn wo yi: 44 «Háyà. Bǎo wó foṅ á ù yí bǎo le nùpue ṣí. Ká ù màhá vaa zéení ùten lè le *Dónbeenǎ yankaro. A ù mún wé mu hámu bǎo na ó o *Moyiize bò le 6a wé wé mu dǎní yi, à 6a búenbúen zǔn ká ù wan bǎo bon.» 45 Ká bǎo ó o nǎi mu wà ó o wee yényení bǎo wó a yi há lùà búenbúen yi. Lé bǔn nǎn ó o Yeesu yí máa tà zo lóhó à nùpue mi, ò o wee khèn kèení ho donkǎahú lùe búí na á nùpue mía yi. A 6a nùpua wee lé lùà búenbúen yi à buen o cǎn.

2

O Yeesu wéera a mùamúa á mún séra a bè-kora dia (Matiye 9.1-8; Luki 5.17-26)

1 Wizooní bǎo yen bǔn mǎn, ó o Yeesu bǎnía buara ho *Kapεεnayuumu. A 6a ṣá a sǎ le o wi le zǎi yi. 2 A 6a zǎamáa buée fò mín bùiríbùirí á lùe yí ká, hàrí ho zǔanǎi. Ó o Yeesu wee zéení le Dónbeenǎ bionǎ na 6a yi. 3 A 6a nùpua nùwǎ yen búí vaá ló wee buen. Ba nùwǎ náa 6a tǎahú buan o mùamúa. 4 Ká 6a màhá yí dà máa zoó bàrá a o Yeesu yahó 6a nùpua booró bǎo yi. A 6a yòó kara ho lòho sǎnsáa hen na ó o Yeesu wi yi. Lé hón kǎhú so á 6a dó a mùamúa yi lè há hǔni á liinía ká a dǔma mí dǎmu dèe wán. 5 Bǎo ó o Yeesu mǎn bǎo 6a dórǎa mí sǎa wo yi, ó o bía nǎn o mùamúa mu yi: «Wàn bǎnlo, ù bè-kora séra dia.» 6 A ho *lándá bǎo zéenílowa na wi bǎn wee bǎo mí yiwa. 7 «O nùpue mu wee bǎo kà síi le we? O wee mǎnǎi mítén lè le Dónbeenǎ. Lée wée dà à sén mu bè-kora á à díá ká mu yínǎí lè Dónbeenǎ mí dòn.» 8 Ó o Yeesu dènia zǔna 6a yilera ó o bía nǎn 6a yi: «Lée webio nǎn á há yilera na kà síi wiráa mia? 9 Lé mu yén bíoró wayi? Lé à bǎo na a mùamúa yi le o bè-kora séra díá lée, tàá lé à bǎo na a yi le o hǎnǎi lá mí dǎmu dèe ò o varáka? 10 Ká í màhá wi á mí zǔnǎ na lé o *Nùpue Za yú ho pǎnká ho tá wán à sénnáa mu bè-kora díá.» Ó o wáa bía bǎo kà nǎn o mùamúa yi: 11 «Le í bǎo mu na foṅ, lii hǎnǎi, lá ù dǎmu dèe á ù khíbo.» 12 Mí lahó yi ó o nǎi mu dènia hǎnǎn yòó dǎn, á líí lá mí dǎmu dèe ò o lée wà ká 6a búenbúen dǎn wee loǎ. A 6a búenbúen wó coon mu bǎo yi. A 6a wee khòonǎ le Dónbeenǎ kà síi: «Bǎo kà 6àn síi wa dǎn yí mǎn hùúu.»

O Yeesu buara 6a bè-kora wérowà bǎo yi (Matiye 9.9-13; Luki 5.27-32)

13 O Yeesu yèrémáa van lè ho Kalilee vǔ-beenǎ ṣii. A 6a zǎamáa wee buen ò o kàrán 6a. 14 O wee khǎí, ó o mǎn o nǎi búí na 6a le Alifee za Levii ká a kará mí tonló lùe yi, á wee fé ho lànǎpó. Ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Hǎnǎi bè mǎi.» Ó o Levii líí hǎnǎn bò a yi. 15 O Levii von o Yeesu lè ho dǎnló mí zǎi. Ho *lànǎpó féwá lè 6a nǎ-kora cèrèe wi ho dǎnló mu díinǎi là a Yeesu lè mí nǎ-kenǎnia. Mu bon. Ba nùpua cèrèe na hǎa wee bè làa wo lé bán nùpua so síi. 16 Ho *lándá bǎo zéenílowa na lé 6a *Farizǎewa kuure nùpua búí á mǎn ò o Yeesu wee dí lè 6a nǎ-kora lè ho lànǎpó féwá, á 6a bía nǎn o nǎ-kenǎnia yi: «Lée webio nǎn ó o wee díráa làa bán nùpua so síi?» 17 Ó o Yeesu ṣá bǎo 6a bía, ó o bía nǎn 6a yi: «Héyǎi! Minén! Nùpua na lò hereka so wee wé cà tǎni 6ànso dǎní le? Búée. Ba vǎnvárowà lé bǎa wee wé cà a dǎní. Inén yí buara bǎa wee leéka le mí térénná bǎo yi dé. Bǎa zǔ le mí lé 6a bè-kora wérowà lé bǎa á í buara bǎo yi.»

Mu bè-kta lè mu bè-fla wi mín ṣúná yi (Matiye 9.14-17; Luki 5.33-39)

18 Wizonle búí ó o Zǎn Batiisi nǎ-kenǎnia lè 6a *Farizǎewa nǎ-kenǎnia lù mí ṣinǎi. A 6a nùpua búí wà buée tǔara a Yeesu yi: «Lée webio nǎn ó o Zǎn Batiisi nǎ-kenǎnia lè 6a Farizǎewa nǎ-kenǎnia wee lí mí ṣinǎi à ùnén nǎ-kenǎnia bèn yí máa wé mu?» 19 Ó o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Mí wee leéka le bǎa 6a von mu yaamu sǎnú díró yi á 6a so dà a bǎo le 6a lí

mí jíní ká a há-fia bân báa làa ba wi mín wán le? Bún yí dà máa wé. ²⁰ Εε ká p̄ahú búí khíi dā, ó o há-fia bân báa ba à lén ba f̄ahú, bún ká ba màhá wé è lí mí jíní.

²¹ «Nùpue máa lá nín-ké-finle b̄io búí máa la làa báká k̄inle. Lé b̄io ká a wó mu, á le nín-ké-finle á à wíoka à lèè ho. ²² Làa bún síi, á nùpue máa kúee *div̄én fia s̄ùmàni-k̄ia yi. Lé b̄io ká a kúaa ho bún, ká ho h̄ia wee za, á há à nàma. A ho div̄én lè há s̄ùmàniwa á à páani ì yáa. Ho div̄én fia ko ho kúee há s̄ùmàni-fia yi.»

*O Yeesu wee zéeni ho Sabaa b̄io ya-binbir̄i
(Matiye 12.1-8; Luki 6.1-5)*

²³ Ho *Sabaa búí zoñ ká a Yeesu wee k̄aa há mana búí yi, ó o ñi-kenínia wee khé ho ð̄inló ho w̄ohú ñis̄ání à là. ²⁴ A ba *Fariz̄iεwa wee b̄io là a Yeesu. «Loí, lée webio ñon á ù ñi-kenínia wee sáráa ho Sabaa zoñ ká wa làndá j̄on hò mu?» ²⁵⁻²⁶ O o Yeesu b̄ia ñon ba yi: «B̄io ó o *Daviide yánkaa wó á mi ð̄in yí káránna yí m̄on le? Mu wó le *Dónbeen̄i yankarowà j̄uh̄iso been̄i Abiataare p̄ahú. O Daviide lè mí ninzàwa á le h̄ini h̄ia dà á ba yí yú b̄io ba à dí. O orén mí bæere zon le Dónbeen̄i z̄i yi á zoó lá le Dónbeen̄i h̄amu búurú là, ò o mún ðuan ho búí lée ñon mí ninzàwa yi, ká le Dónbeen̄i yankarowà mí ðon lé b̄ia j̄on lá ko ba wé là ho làa b̄io ho làndá b̄oráa mu.»* ²⁷ O o Yeesu pá b̄in̄ia b̄ia ñon ba yi: «Ho Sabaa bàrá ò o nùpue b̄io wé se, ká nùpue yí léra Sabaa b̄io yi. ²⁸ Lé bún ñon ó o Nùpue Za á ho Sabaa b̄io mún wi níi yi.»

3

*O Yeesu wéera a ñi na bàhó húrun
(Matiye 12.9-14; Luki 6.6-11)*

¹ Bún món ó o Yeesu b̄in̄ia van ba *zúifùwa káránló z̄i yi. Mu zoñ à ñi búí wi bún á bàhó húrun. ² A ba *Fariz̄iεwa na wi bún bò mí ȳo o Yeesu wán le mí ì loí ká a wéé o ñi mu ho *Sabaa zoñ, lé b̄io ba wi ba zéeni a Yeesu mu wékheró b̄io. ³ O o Yeesu b̄ia ñon o ñi na bàhó húrun yi: «Lii h̄ini ðuee lée ð̄in ba nùpua búenb̄uen yahó le ba mi fo.» ⁴ Bún món ó o Yeesu tùara b̄ia wi bún yi: «Wa làndá yi á lé mu yén ó o nùpue ko ò o wé ho Sabaa zoñ? Lée bè-tente lée, tàá lée bè-kohó? Lé ho k̄aní a nùpue lée, tàá lé ho díá ò o hí?» A b̄ia wi bún yí b̄ia ðèè. ⁵ O o Yeesu loína ba búenb̄uen yi khíi fò lè le sí-c̄ilè. O mún yi wee vá lè mi s̄obéè b̄io ba yiwa tunka b̄io yi. O o w̄aa b̄ia ñon o ñi yi: «Hóoní ù bàhó.» O o ñi hóonía ho á ho ðèenía wan. ⁶ A ba Fariz̄iεwa fó mín à ba ló á ðèenía lée kúaa mín wán là a *Herode kuure nùpua, à ba wee loí b̄io ba à wé á à búeráa o Yeesu.

Ba z̄amáa wee lé buen o Yeesu c̄n

⁷⁻⁸ O Yeesu lè mí ñi-kenínia wà van ho Kalilee v̄u-been̄i j̄ii á ba minka z̄amáa bò a yi. Ba nùpua mu búí ló ho Kalilee k̄ohú yi. Ba búí ló ho Zudee k̄ohú lóhó na ba le Zeruzalεmu yi, lè ho k̄ohú mu lórá búí yi mún. Ba búí ló ho Idumεε k̄ohú yi, lè ho Zurud̄en muhú món. Ba búí ló há ló-zàwa na b̄amakaa ho Tiire lè ho Sid̄n lórá yi. Bán z̄amáa-kúii so h̄ia wee buen o Yeesu c̄n, lé b̄io ba j̄á b̄io ó o wee wé búenb̄uen. ⁹ O o Yeesu w̄aa le mí ñi-kenínia gua ho woohú búí buennáa bèra a na ká ba z̄amáa h̄ia wee hénka a, ò o zo hon. ¹⁰ Mu bon. B̄io ó o wee wéé ba nùpua c̄èrèè ká síi, á b̄ia mu v̄amú wee beé lò wee j̄aa mín o wán, bèra à na ò o yí ba túii yi. ¹¹ Ba nùpua na ba c̄ináwa wi yi ká ba sansan m̄on o Yeesu, à ba lé lùiorá a tá, à wé w̄amaka ká ba à b̄io: «Fo lé le Dónbeen̄i Za.» ¹² Ká a Yeesu màhá wee hení mu na ba yi le ba yí bá mí b̄io na nùpua yi.

*O Yeesu hueekaa mí tonkarowà píru j̄un
(Matiye 10.1-4; Luki 6.12-16)*

¹³ Bún món ó o Yeesu yòora le búee búí wán, ò o von ba nùpua búí á ba búee yòora a c̄n. ¹⁴ O o hueekaa ba píru j̄un ba f̄ahú á có yèni làa tonkarowà. O hueekaa ba à ba k̄éñ

* 2:25-26 Mi loí Samuwεεle nín-yání v̄uahú 21.1-7

mín wán làa wo ò o wé tonka à 6a bue le Dónbeenĩ bĩo. ¹⁵ O mún non ho pànká 6a yi à 6a wé na le 6a cínáwa lén bĩa 6a wi yi. ¹⁶ Bĩa ó o hueekaa yènnáa lé hĩa kà:

O Simōn, yĩa ó o có yèni làa Piere.

¹⁷ O Zaaki le mún za Zān na lé o Zebedee zàwa. O Yeesu có 6a yèni làa Buanεzeesi, bũn kúará le «nùpua na ka lòn viohó na wee nàmaka.*»

¹⁸ O Andere, o Filiipu là a Baatelemii,

o Matiye là a Toma,

o Zaaki na lé o Alifee za,

o Tade, o Simōn na lé 6a Zelootewa† kuure nùpua nĩ-kéní.

¹⁹ O Zudaa Isikariote na khíi dé o Yeesu mí zúkúsa níi yi.

O Yeesu dànló yí ló Satāni cǎn

(Matiye 12.22-32; Luki 11.14-23; 12.10)

²⁰ Bũn mún ó o Yeesu bĩnía bueé lion le zii yi. A 6a minka zāamáa tĩn bueé fò mún fúaa o Yeesu le mí nĩ-kenínia yàá yí yú pāhũ máa díráa. ²¹ Bĩo á bān nùwā ná mu, á 6a ló wà bueé fé o, à 6a wee bío le o nùhũ mía bĩn.

²² Ho *lándá bĩo zéenílowa na ló ho Zeruzalεmu yi buara bĩn bán bèn wee bío: «Mu lé 6a cínáwa nùhũso na 6a le *Belezebuule‡ lé yĩa wí o yi. Lé wón non ho pànká wo yi ó o dà wee nanáa 6a cínáwa lén bĩa 6a wi yi.» ²³ O o Yeesu wáa von 6a wee bíoráa le hĩa wāhio: «O *Satāni yí dà máa na mí ninzàwa cínáwa. ²⁴ Ká kǎhũ dà-kéní nùpua hĩa wee fi mún yi, se hón kǎhũ so máa va yahó. ²⁵ Ká zĩ-nùhũ dà-kéní nùpua hĩa wee fi mún yi, á hón zĩ-nùhũ so máa va yahó. ²⁶ Ká a Satāni hĩa wee fi le mí ninzàwa cínáwa, ká a béení sankaa, ó o pànká máa va yahó ká ho ò yáa. ²⁷ Nii woon yí dà máa zo pànká bānso zii á máa zoó khuii o níi bĩo ká a yí can o pànká bānso mu yí vó. Ká a mǎhǎ can wo vó, ó o zoó khuii o zii bĩo búenbúen á à lénnáa. ²⁸ Le í mĩ ho tũíá na mia: Ba nùpua bè-kora le 6a bĩn-kora na 6a à bío le Dónbeenĩ dǎní yi búenbúen á le Dónbeenĩ dà khíi sén ñ díá á à na 6a yi. ²⁹ Ká yĩa mǎhǎ khíi bía le bĩn-kohó á léera le Dónbeenĩ Hácírí yi, wón bĩo á le Dónbeenĩ máa sén máa díá máa mi hũúu. Mu ù nĩ a nùhũ yi féεε.» ³⁰ O Yeesu bía ká sii non 6a yi, lé bĩo 6a wee bío le o cíná wi o yi.

O Yeesu bān nùwā binbiri

(Matiye 12.46-50; Luki 8.19-21)

³¹ Bĩo ó o Yeesu bān nu le bān zàwa wáa bueé dǎn, á 6a lée dǎn ho khũuhũ, à 6a tonkaa o búí le wón zoo ve o. ³² Ba nùpua na kará kĩnía o Yeesu yi boo, à bũn à yĩa 6a tonkaa bueé wee bío làa wo: «Loń, mĩn nu le mĩn zàwa [le mĩn hĩnni] wee cà fo, 6a lée wi ho khũuhũ.» ³³ O o Yeesu bía: «Lé o yén lé wàn nu? A wàn zàwa lé 6a yén?» ³⁴ O o lońna bĩa kará kĩnía wo yi khíi fò, ò o bía: «Mi loń! Wàn nu le wàn zàwa wi hen. ³⁵ Lé bĩo á yĩa wee wé le Dónbeenĩ sii bĩo se wón lé wàn za, tàá wàn hĩnló, tàá wàn nu.»

4

O dĩro wāhiire

(Matiye 13.1-9; Luki 8.4-8)

¹ O Yeesu tĩn wíokaa wee kǎrán 6a nùpua ho Kalilee vũ-beení nii. Ba minka zāamáa kĩnía wo yi, ó o wó san zon ho woohũ á zoó kará. Ho woohũ mu wi mu jummu yi, ká 6a zāamáa bán lée wi le bónbóore yi mu jummu nii. ² O hĩa wee wà hĩa wāhio à kǎránnáa 6a nùpua làa bĩo cèrèε. Bĩo ká lé bĩo ó o kǎráanna làa ba: ³ «Mi tántá mi jikǎnna. Nii búí ló van mí mǎhũ yi, á wà vaá dé mí bè-dà. ⁴ Bĩo ó o wee dé mu, á mu búí lion ho wǎhũ nĩsǎní, á 6a jínzàwa sèekaa bũn vǎ. ⁵ Mu búí lion ho búaaahó na le tĩní wi wán ká le yí lí, á mu dèeníá ló, lé bĩo le tĩní yí boo bĩn. ⁶ Bĩo le wii ná mu le mí sòobéε, á mu hon, lé bĩo mu

* **3:17** Ba zúífùwa cǎn, ó o nùpue na ka lòn viohó na wee nàmaka lé o nùpue na sii khúaa. † **3:18** Mi loń Matiye vūahũ 10.4 ‡ **3:22** Mi loń Matiye vūahũ 10.25

naní yí zon ho tá yi sese. ⁷ Mu búí lion hen na há kíkara bia héra yi, á mu ló, á hǎn kíkara so hǎn yòó pà mu, á mu yí yú bia húú. ⁸ Mu búí bún lion ho tá na se yi, á mu ló, á yòó dǎn, á yú há bia bóní làa píru píru, búará-tín tín, khímàni khímàni.» ⁹ Bún món ó o bía nǎn 6a yi: «Yia wee jí bǐo, à wón jí bǐo bía sese.»

O Yeesu wàhio wàró nǎhú
(Matiye 13.10-17; Luki 8.9-10)

¹⁰ Bǐo ó o Yeesu páanía wi làa bía yí máa tà lé o món là a nǐ-kenínia píru nǎn, á 6a flora a le o zéeni há wàhio mu kúará làa mí. ¹¹ O o bía nǎn 6a yi: «*Le Dónbeení béeni bǐo na kúará lá dǎn yí zǔ á minén yú zǔna. Ká 6a nǐ-vio wee jí mu bǐo búenbúen lòn wàhio. ¹² Lé bún nǎn

á 6a lé 6a nǔpua na yǐo wi
ká 6a yí máa mi sese.

Ba mún wee jí mu bǐo,

ká 6a yí máa zǔn mu bàn kúará binbirí.

Ká bún mía se 6a lá á à yèrémá à buen le Dónbeení cǎn,

á dén lá à sén nǐ díá á à na 6a yi.»*

O Yeesu zéenia o díro wàhiire kúará
(Matiye 13.18-23; Luki 8.11-15)

¹³ Bún món ó o Yeesu bía nǎn 6a yi: «Ká le wàhiire na ká bàn kúará á mi yí zǔ, á mi ì wé kaka á à zǔrínáa há wàhio búenbúen na ká bàn kúaráwa? ¹⁴ Le Dónbeení bióní ka lè mu bè-dà na ó o díro wee dé. ¹⁵ Ba nǔpua búí ka lè ho wǎhú nǐsání na le bióní lion yi. Hen ká 6a jí le Dónbeení bióní, ò o Satáni dèeni lén le 6a yiwa. ¹⁶ Ba búí ka lè ho búaa hó na le tíní wi wán ká le yí lí. Hen ká 6a jí le Dónbeení bióní, à 6a tà le yi, à zámaka le bǐo yi. ¹⁷ Ká 6a màhá yí máa tà à le bióní mu wǐi 6a sese à va yahó. Ká le lònbee, tàá ho kúará lénló yú 6a le Dónbeení bióní bǐo yi, à 6a dèeni pí le Dónbeení bǐo. ¹⁸ Ba búí ka lè ho tá na á há kíkara bia héra yi á mu bè-dà lion yi. Ba jí le Dónbeení bióní, ¹⁹ èè ká ho yǐró bǐo yilera, lè ho nàfòró símu na wee vǐnǐ 6a nǔpua, lè mu bǐowa síwà cèrèè na 6a nǔpua sía wee vá yi, bún wee wǐi 6a, à hè le bióní mu à le máa dǎn dèè búí wé. ²⁰ Ba búí bèn ka lè ho tá na se bǐo. Ba wee jí le Dónbeení bióní à tà le yi. Bán ka lòn dǎnló na yòó ton, á ho búí yú há bia bóní làa píru píru, búará-tín tín, khímàni khímàni.»

Le fǐntǎní wàhiire
(Luki 8.16-18)

²¹ Bún món ó o Yeesu bǐnǐa bía nǎn 6a yi: «O búí so wee wé dé fǐntǎní à bǐnǐ lá láahó bún yi le? Tàá bǎnso so wee wé dé le zoo bàrá kàtà tá le? Bùéé. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi. ²² Mu bǐo na sǎnkaa búenbúen khíi mi. A bǐo sà yi búenbúen bǐo khíi zǔn.

²³ Yia wee jí bǐo, à bǎnso jí bǐo bía sese.»

²⁴ O Yeesu pá bǐnǐa bía bǐo ká nǎn 6a yi: «Mi wé jí bǐo wee bǐo na mia sese. Le wǐló dèè na mi wee mǎnzǎ lè mu bǐo, lé dén bàn síi á le Dónbeení á à mǎnzǎ lè mí bǐo á à wíoka à bè mu búí wán á à na mia. ²⁵ Lé bǐo á yǐa bǐo wi á le è bǐnǐ ì na mu búí wo yi á à bè mu wán. Ká yǐa dèè búí mía, á hàrí mu bè-za na ó o wee leéka le mu wi mí cǎn, á le pá à fé.»

Bǐo mu bè-dinii wee wé wé dǎndá bàn wàhiire

²⁶ O Yeesu tín bǐnǐa bía: «*Le Dónbeení béeni bǐo bonmín làa bǐo ká: Nǐi búí dó mí bè-dà mí mǎhú yi. ²⁷ O wee da à lée sǐn làa wizooní. Hón pǎahú so ká há bia wee hàa à yòó lé ká a yí zǔ bǐo mu wee wéráa. ²⁸ Ho tá mítén wee wé à mu bǐo na dó à lé, à wé mí mùuní, à te, à kúee mí yǐo. ²⁹ Ká ho dǎnló hǐa bon, á láró dǎn, ò o mǎhú bǎnso dèeni lá mí khǎnle ká a khè ho.»

* 4:12 Mi loń Ezayii vǎahú 6.9-10

*Ho mútáàdè v̄ndèε bεεre wàhiire
(Matiye 13.31-32; Luki 13.18-19)*

³⁰ Bũn m̀n ó o Yeesu t̄n pá b̄nía bía: «Lé mu yén á wa dà à tèé lè le Dónbeenĩ b́éni? Lé le wàhiire yén á wa à d̄n wán á à zéénínáa le b́éni mu b̄io? ³¹ Mu b̄io dà à tèé lè le v̄ndèε na 6a le mútáàdè 6̀n bεεre. Le ka c̄inú á po h̄a bia búenb́uen na ho d̄m̄j̄ná yi. ³² Ká 6a dù le à le lé, à d̄a poĩ ho zen-6uahó bè-v̀nii búenb́uen, à lakara keĩ á tàró wé, à 6a j̄inzàwa wé dàĩ tá mí lenna yi.»

(Matiye 13.34-35)

³³ Lé ká s̄ii ó o Yeesu h̄ia wee wàráa h̄a wàhio c̀èrèε làa h̄ia ká 6̀n s̄ii b̄io, à zéénínáa le Dónbeenĩ b̄ionĩ na 6a ǹpua yi. O h̄ia wee k̀arán 6a à héha làa b̄io á bia wee j̄i a c̄n dà à z̄urnáa h̄a kúará. ³⁴ O h̄ia máa wé b̄io lè 6a z̄amáa ká a yí máa wà wàhio. Ká p̄ahũ na ó orén lè mí n̄-kenínia wi mí dòn, ò o zééní h̄a kúará na bán yi.

*O Yeesu d̄n̄ia ho pinpiró
(Matiye 8.23-27; Luki 8.22-25)*

³⁵ Mu ǹnzon̄ mí bεεre z̄ihũ, ó o Yeesu bía n̄n mí n̄-kenínia yi: «Mi wa khi lè ho v̄-beenĩ m̀n.» ³⁶ A 6a w̄a wà día 6a z̄amáa. Ho woohũ na ó o Yeesu lá wi yi lé h̄ia ó o n̄-kenínia zon làa wo á 6a wà. H̄a wonna búii mún s̀aráa yi làa ba. ³⁷ Cúa-yen à ho pinpi-beeni h̄in̄n wee v̄a, á mu j̄umu wee ỳnbónka zo ho woohũ. L̀nb̄io à ho ỳoó wee sí lè mu j̄umu. ³⁸ Mu wee wé ò o Yeesu líi d̄ma ho woohũ f̄k̄hũ s̄á mí j̄uhũ á mu d̄amu 6ó. O o n̄-kenínia s̄n̄ia wo á bía n̄n wo yi: «Núhũso, wa à hí. Mu so léé b̄io na yí ciran fo léé?» ³⁹ O o Yeesu s̄ina n̄amakaa ho pinpiró yi, ò o bía n̄n ho v̄-beenĩ j̄umu yi: «Wé t̄t̄é.» A ho pinpiró d̄en̄ia d̄n̄. A mu búenb́uen wó t̄t̄é. ⁴⁰ O o Yeesu bía n̄n mí n̄-kenínia yi: «Lée webio n̄n á mi z̄ananáa? A lé minén pá d̄n̄ yí dó mí s̄ia mi lon?» ⁴¹ Ká b̄io 6a z̄ana d̄akh̄ina, á 6a wee b̄io mín yi: «Páa! O ǹpue mu lé o yén s̄ii ká? H̄arĩ ho pinpiró lè mu j̄umu ó o bíaráa, á mu pá b̄o a b̄ionĩ yi.»

5

*O Yeesu j̄n̄ 6a c̄n̄awa léra o n̄ii búii yi
(Matiye 8.28-34; Luki 8.26-39)*

¹ Bũn m̀n á 6a wà khii d̄n̄ ho Kalilee v̄-beenĩ m̀n ho Zerasaa* k̄hũ yi. ² B̄io ó o zoó ló ho woohũ yi léé wee d̄n̄, à b̄n̄ ò o n̄ii búii ló 6a n̄-h̄ia ǹun̄ii† á wee sí a yahó. O c̄n̄a búii wi o n̄ii mu yi á wee beé o lò. ³ O wee c̄a 6a n̄-h̄ia ǹun̄ii. Ǹpue yí dà máa b̄in̄i máa ca a làa d̄èε woon, h̄arĩ lè h̄a z̄uak̀aríwà. ⁴ P̄n̄na c̀èrèε 6a can wo lè h̄a z̄uak̀aríwà. Ká a m̄ah̄a wee wé khò h̄a z̄uak̀aríwà, à háaka h̄a c̄an̄i na wi o zení yi. P̄anká 6̀nso na dà a b̄io wón m̄ia. ⁵ Fúuu lè h̄a wizooni, ká lé 6a n̄-h̄ia ǹun̄ii lè h̄a búaa ó o wi yi, á wee w̄amaka ká a h̄uaa m̄iten 6́oonika yi lè h̄a huaa.

⁶ O n̄ii mu kh̄era m̄n̄ o Yeesu ó o l̀wa 6uara á 6ueé líi 6úr̄a a tá ⁷ ò o wee b̄io b̄io ká p̄n̄p̄n̄: «Dónbeenĩ na wi mu b̄io búenb́uen j̄uhũ wán Za Yeesu! Léé webio fo lon làa mí? Sábéré, † wee yanka fo le Dónbeenĩ yèni yi, yí yáa † b̄io.» ⁸ O bía b̄n̄, lé b̄io ó o Yeesu wee k̄k̄á a c̄n̄a na wi o yi le o lé. ⁹ O o Yeesu t̀ara a yi: «Ū yèni 6a le we?» O o bía: «Í yèni 6a le Z̄amáa, lé b̄io wa boo.» ¹⁰ O o wee yanka a le o yí ja mí lén ho k̄hũ mu yi.

¹¹ Mu wee wé à ǹnb̀ε-6oohũ búii wee dí le 6úee n̄s̄an̄i. ¹² A 6a c̄n̄awa mu yankaa o Yeesu ká: «Na ho w̄hũ wen le wa vaa zo 6a ǹnb̀εen̄i na ká yi.» ¹³ O o Yeesu n̄n mu w̄hũ 6a yi. A 6a c̄n̄awa mu ló a n̄ii yi á vaá zon 6a ǹnb̀εen̄i yi. A 6a búenb́uen ỳoó l̀wa le 6úe wán á k̀enkaa líi zon ho v̄-beenĩ yi á h̄urun. Ba à yí l̀n̄ muaaseé j̄un s̄ii.

* **5:1** Ho Zerasaa lé h̄a Lórá B̄io Pírú k̄hũ ló-beeni. Le Dónbeenĩ b̄ionĩ v̄nna 6úii yi á ho Kadaraa lè ho Zεekesa lórá lé h̄a b̄io bía. † **5:2** Ba z̄uíf̄wa búráa lè warén búráa ȳn̄r̄i dà-kén̄i. Ba f̄u wee wé cé mí búráa h̄a 6́-leera yi kúia. Lé h̄n̄ búráa so s̄ii ó o kh̄éero ló yi guararáa o Yeesu c̄n̄.

14 A bía lá wee pa 6a lùwa vaá bía mu nɔn bía wi mí manawà yi, á bía mu nɔn bía wi ho lóhó yi. A 6a nùpua ló wà 6ueé loñ bío wó. 15 Bío 6a 6ueé dɔn hen na ó o Yeesu wi yi, á 6a mɔn o nɔi na 6a minka cínáwa lá wi yi, ò o wó mí nɔ-tente á zǎ mí sɔa kará, á 6a zǎna. 16 A bía mu wó yío yi lá bío wó a nɔi na 6a cínáwa lá wi yi làa bío wó 6a nɔnbùɛɛní yi á fɛɛra nɔn bía ló 6uaraka yi. 17 A 6a wee yanka a Yeesu le o sáberé ò o lén díá mí.

18 Páahú na ó o Yeesu bɔnɔi wà yòò zo ho woohú yi, ó o nɔi na yú mítén 6a cínáwa ní yi yankaa wo le o díá le mí bè làa wo. 19 O o Yeesu pá ò o bía nɔn wo yi: «Bɔni va mɔn zɔi à vaa bío ù màkárí na ó o Nùhúso zúrina, làa bío ó o wó nɔn foñ búenbúen à na 6a nùpua yi.» 20 O o nɔi mu bèn wǎa wà á tò há Lórá Bío Pírú kǎhú yi ká a wee yényení bío búenbúen na ó o Yeesu wó nɔn wo yi. A bía búenbúen na jíá mu á mu wó coon dàkhína.

O Zayirusi hɔnló là a háa búí wɛéró bio
(Matiye 9.18-26; Luki 8.40-56)

21 Bún mɔn ó o Yeesu zon ho woohú, á yèrémáa khú ho vù-beenɔ mɔn, hen na ó o ló yi 6uararáa. A 6a minka zǎamáa 6ueé kɔnɔi wo yi ká a wi mu jummu jii. 22 Hón páahú so yi à bún 6a *zúifúwa kàránló zɔi ya-dí búí na yèni 6a le Zayirusi 6ueé dɔn. Bío ó o 6ueé 6ó a Yeesu yi ó o líí búrá a tá, 23 á wee bónbóní a kà síi: «Í hɔnló máa fen, í wee flo fo, sáberé à ù 6uee bè ù níi o wán ò o lò fá.» 24 O o Yeesu wǎa bò làa wo á 6a wà. A 6a minka nùpua bura bò a yi. 25 Háa búí wi 6a tǎahú á wee mi mí sɛɛró fɛɛɛ á dɔn há lúlúio pírú jun à ho máa fl.‡ 26 O lò bon làa sòobɛɛ le tɔni bǎnsowà níni yi, á níi bío búenbúen vó. Ká a màhá pá yí yú mítén. O vǎmú yáá wíokaa wee dé wán. 27 O háa mu háa jíá a Yeesu bío, lé bún nɔn ó o 6ueé zon 6a zǎamáa yi, á jàana zoó 6o a Yeesu yi, á tǔaa o dà-zínii yi là a mɔn. 28 O lá wee bío bío kà mí yi: «Hen ká í dàna tǔaa o dà-zínii yi, á í ì wa.» 29 Bío ó o bèn yú zoó tǔaa o dà-zínii yi, ó o sɛɛró dɛɛnɔi dɔn, ó o zúna mu mí sǎnɔi yi le mí wan. 30 Mí lahó yi, ó o Yeesu zúna le pánká búí ló mí yi, ó o yèrémáa dɔn 6a zǎamáa yi ò o tǔara: «Lée wée tǔaa í dà-zínii yi?» 31 O o nɔi-kenɔnia bía nɔn wo yi: «Fo yí mɔn bío 6a nùpua buraráa foñ á wee jàa mɔn le? A ù pá wee tǔa le lée wée tǔaa foñ.» 32 Ká a Yeesu wí ò o zún yǎa wó mu, ó o wee loñ mí nɔsǎa yi. 33 O o háa zǎna, ó o wee zà, lé bío ó o zú bío wó a yi. O o wà 6ueé líí búrá a Yeesu tá, ò o fɛɛra bío mu wóráa búenbúen nɔn wo yi. 34 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Wàn hɔnló, bío fo dó ù síi mi, lé bún wɛéra fo. Wǎa lén, vaa yí héera. Fo wan mu vóráa.»

35 Bío ó o Yeesu wee bío kà síi à bún 6a tonkarowà búí ló a Zayirusi zɔi jɔn o mɔn á 6ueé wee bío làa wo: «Ú hɔnló wǎa húrun. Fo tɔn pa à sɛɛ o nɔi-kàránlo le?» 36 Ká a Yeesu màhá yí loina le 6a cɔn ò o bía nɔn o Zayirusi yi: «Yí titika, dé ù síi mi.» 37 O Yeesu yí tà le nùpue lɛɛní mí ká mu yínɔn o Piere là a Zaaki le mɔn za Zǎn. 38 Bío ó o vaá dɔn o Zayirusi mu zɔi, ó o Yeesu mɔn bío le lùe kánkáa dɔnnáa. Ba nùpua wee wá pónpónpón. 39 O o Yeesu yòò zon le zɔi yi ò o bía nɔn 6a yi: «Lée webio te hɔn minka kánkáa so. Lée webio nɔn mi wee wáráa kà síi? O hɔnzo-za mu yí húrun, o lée yǎa na duma.» 40 A 6a wee zúarúka a yi. O o wǎa le 6a búenbúen lé, ò o fó a hɔnzo-za bǎn maá le bǎn nu le mí nɔi-kenɔnia nùwǎ tɔn á zonnáa hen na ó o hɔnzo-za wi yi. 41 O o líí fù a níi yi ò o bía: «Talita kumi.» (Bún kúará le «hɔnzo-za, le í bío mu na foñ, líi hɔnɔi»). 42 O o hɔnzo-za dɛɛnɔi líí hɔnɔn wee varáka. O teró lúlúio yú pírú jun. Bío 6a mɔn mu kà síi á 6a wó coon dàkhína. 43 Ká a Yeesu màhá henɔi mu nɔn 6a yi le 6a yí bío mu le nùpue jí. O o bɔnɔi bía le 6a na mu bío wo yi le o dí.

6

Ho Nazarɛte lóhósa yí tà a Yeesu bio
(Matiye 13.53-58; Luki 4.16-30)

‡ 5:25 Mí loñ Levii nùwǎ vǎahú 15.25-33

¹ Bũn mɔ́n ɔ́ ɔ́ Yeesu ló hɔ́n lahó so yi á wà van ho lóhó na ɔ́ ɔ́ dɔ́n yi. ɔ́ ɔ́ nĩ-kenínia bò làa wó. ² Bĩo ho Sabaa dɔ́n ɔ́ ɔ́ zoó kàráanna ɔ́a nùpua ɔ́a *zúifùwa kàránlò zii yi. Ba minka nùpua na ɔ́a a bioní á wó coon dàkhíina. A ɔ́a wee bío: «Bìo kà búenbúen ɔ́ ɔ́ yú wen? ɔ́ bè-zúrímini lè mu yéréké bíowa na ɔ́ ɔ́ wee wé ɔ́ ɔ́ yú wen? ³ Yínɔ́n orén lé ɔ́ búen-khèero le? A bân nu yínɔ́n ɔ́ Mari le? ɔ́ Zaaki là a Zozee là a Zude là a Simɔ́n, bán so yínɔ́n bân zàwa le? A bân hínni làa wen yí wi mín wán hen le?» Lé bũn nɔ́n á ɔ́a yí tàráa ɔ́ Yeesu bío. ⁴ Ká a Yeesu màhá bíá nɔ́n ɔ́a yi: «Le *Dónbeenĩ ɔ́i-cúa fɛero wé yí le kònbii lùà búenbúen yi. Ká bân kùrú lóhó mí bæere nùpua, lè bân temínlowà lè bân zĩ-ɔ́húhú nùpua bán máa wé kònbii ɔ́.» ⁵ ɔ́ Yeesu yí wó yéréké bío bĩn, ká mu yínɔ́n ɔ́a vánvárowà nùwá yɛn na ɔ́ ɔ́ bò mí níní wán á wéera. ⁶ Bĩo ɔ́a yí dó mí sĩa wo yi á wó a coon.

O Yeesu tonkaa mi nĩ-kenínia lè ɔ́a nùwá ɔ́n ɔ́n
(Matiye 10.5-15; Luki 9.1-6)

Bũn mɔ́n ɔ́ ɔ́ Yeesu tò há lórà na bãmakaa bĩn yi, á wee kàrán ɔ́a nùpua. ⁷ ɔ́ von mí nĩ-kenínia píru ɔ́n á wee tonka lè ɔ́a nùwá ɔ́n ɔ́n. ɔ́ nɔ́n ho dànló ɔ́a yi, á ɔ́a wé kíkánáa ɔ́a cínáwa yi, ⁸ á bíá bío kà nɔ́n ɔ́a yi: «Mí yí ɔ́ua dèe à láràa ho wòhú ká mu yínɔ́n le búin-za mí dòn. Mí yí ɔ́ua bè-dínii, tàá puure. Mí yáá pá yí ɔ́ua wárí. ⁹ Mí zĩ há nakáa ká a búii yí ɔ́ua báká búii à séení hĩa ɔ́ ɔ́ zã.» ¹⁰ ɔ́ ɔ́ bĩnía bíá: «Mí wé vaá zon lóhó lée lóhó yi, à le zii na mí làara yi lé bĩn à mí kɛení yi fúaa mí léró ho lóhó mu yi. ¹¹ Ká lóhó na sa wé pá le mí máa làa mí wán, tàá ká ɔ́a pá le mí máa ɔ́i mí cón, ká mí wee lé ho yi, à mí púaa mí zení khũnkũnĩ kúia bĩn.* A bũn ñ zéení làa bán le ɔ́a wó khon.» ¹² A ɔ́a bèn wà dén ɔ́ii so wán, á vaá wee hée bue mu na ɔ́a nùpua yi le ɔ́a yèrémá mí yilera lè mí wárá. ¹³ Ba cínáwa cèrèe ɔ́a wee ɔ́a lén bĩa ɔ́a wi yi, á mún wee khii ho ɔ́iló lè ɔ́a vánvárowà cèrèe, à wéé ɔ́a.

O Zán Batiisi búeró bío
(Matiye 14.1-12; Luki 9.7-9)

¹⁴ Bũn ñ wé ò ɔ́ bɛe *Heroode† ɔ́a a Yeesu bío, lé bío ɔ́ ɔ́ yèni ló há lùà búenbúen yi. Ba nùpua búii wee bío le lé ɔ́ Zán Batiisi á vèera, le lé bũn nɔ́n ɔ́ ɔ́ dà mu yéréké bío wee wéráa. ¹⁵ Ká ɔ́a búii bán bèn wee bío le mu lé ɔ́ *Elii. Ba búii yáá bèn wee bío le mu lé le *Dónbeenĩ ɔ́i-cúa fɛerowà na yáania nĩ-kéní. ¹⁶ Bío ɔ́ ɔ́ Heroode ɔ́a mu kà, ɔ́ ɔ́ le éee! Le ɔ́ Zán Batiisi na mínén nɔ́n le ɔ́ii ɔ́a kúio ɔ́húhú lé wón bĩnía vèera le.

¹⁷⁻²⁰ Bío ká lé bío mu wóràa: ɔ́ Heroode hĩa fó mín za Filiipu‡ bân háa Herodiade yan. ɔ́ ɔ́ Zán bíá nɔ́n wo yi: «Mín za bân háa á fo yí ko à ù fé ya.»§ Bío ɔ́ ɔ́ Herodiade ɔ́a mu ɔ́ ɔ́ sii cã a Zán yi, á wi ò ɔ́ cà a búeró yahó ká a màhá yí dàna mu yí wó, lé bío ɔ́ ɔ́ Heroode mu fù wee hézón ɔ́ Zán. ɔ́ zũ le ɔ́ lée nĩ-tente na bío sã le Dónbeenĩ yi, ɔ́ ɔ́ bènɛn fù pan ɔ́ bío. Hen ká a wee ɔ́i a bioní, ò ɔ́ máa zũn bío ɔ́ ò wé sese, ò ɔ́ ɔ́n pá wa a bioní ɔ́iló. Ká bũn pá yí hò bío ɔ́ ɔ́ nɔ́n le ɔ́ii á ɔ́a wĩira a Zán mu can dó ho kásó yi, á wéeraràa ɔ́ Herodiade sii.

²¹ A nònzòn na ɔ́ ɔ́ Heroode mu teró wizonle bánbáa ɔ́ueé dɔ́n yi, ɔ́ ɔ́ Herodiade wáa bò bũn yi á wóràa bío ɔ́ ɔ́ lá wee leéka. Mu zòn ɔ́ ɔ́ Heroode wó ho sɔ́n-beení ò ɔ́ von mí béení nĩ-beera, á von ɔ́a dásíwá ɔ́násá lè ho Kalilee kòhú bá-zàwa. ²² Mu zòn ɔ́ ɔ́ Herodiade hínló á wà zon hen na ɔ́a wee dí ho sánú yi, á zoó yon. ɔ́ ɔ́ bío wéera a Heroode làa bĩa ɔ́ ɔ́ von sĩa. ɔ́ ɔ́ Heroode wáa bíá nɔ́n ɔ́ hínzoró yi: «Bìo fo le fo ò cà à ù zéení, á ì na mu foñ.» ²³ Fúaa ɔ́ hĩa báa á bíá bío ká: «Bìo búenbúen na á fo le fo ɔ́ cà á ì na foñ, hàri mu wé ì béení bán sanká màní, á ì pá à na mu foñ.» ²⁴ ɔ́ ɔ́ hínzoró wáa wà lée tũara mín nu yi: «Lé mu yén á ì ko à ì bío le ɔ́ *Heroode na mi coon?» A wón bíá nɔ́n mí hínló yi: «Lén

* **6:11** Mi loñ Matiye vũahú 10.14 † **6:14** ɔ́ Heroode na ɔ́a bíá bío hen lé ɔ́ Heroode Antipaasi. ‡ **6:17-20** ɔ́ Filiipu na ɔ́a bíá bío hen lé yĩ há wi ho Oroomu lóhó yi. Wón wi mí dòn là a Filiipu na fàrá ho Sezaaree lóhó. ɔ́ Heroode hĩa fó bân háa yan ká a yio wi lua. § **6:17-20** Mi loñ Levii nùwá vũahú (Lévítique) 18.16

zo o bío le o Zān Batiisi jùhú lé hĩa ò o na fon.» ²⁵ O o hínzoró dèenía yèrèmaa bánbáa zon o béε cǎn á zoó bía bǐo kà nǎn wo yi: «O Zān Batiisi jùhú lé hĩa à ù wǎa dé ho lenbuen yi na mi.» ²⁶ O o béε sǎnía búenbúen yòó tò. Ká a màhá yí wi ò o pí bía ó o von yahó bǐo ó o báa bǐo yi. ²⁷ Mí lahó yi ó o dèenía tonkaa mí dásí nǐ-kéní, á nǎn le jii yi le o vaa kúii o Zān Batiisi jùhú búa buennáa. O o dásí nǐ wà van ho kàsó zǐi yi, á vaá kúio o Zān Batiisi jùhú, ²⁸ á dó ho lenbuen yi á buéé nǎn o hínzoró yi, á wón buan vaá nǎn mín nu yi. ²⁹ Bǐo ó o Zān Batiisi nǐ-kenínia jǎ mu, á ba buéé lá a vaá nùuna.

*O Yeesu diinia 6a minka zāamāa
(Matiye 14.13-21; Luki 9.10-17; Zān 6.1-14)*

³⁰ Ba tonkarowà vaá bǐnía buara a Yeesu cǎn, á buéé fεera bǐo ba wó làa bǐo ba kàráanna búenbúen lè ba nùpua á nǎn wo yi. ³¹ Ba nùpua na wee buen ká ba bǐnǐ lén á boo dà, fúaa o Yeesu lè mi tonkarowà yí yú ho pǎahú máa díráa. Lé bǐn nǎn ó o bíarǎa bǐo kà nǎn ba yi: «Mí buen le wa khèn lé à mi lée yí vǔn cǐnú.» ³² A barén mí dòn wǎa zon ho woohú á khèra ló van hen na á nùpue mía yi. ³³ Ká nùpua cèrèε màhá mǎn ba lénló, á zūna ba. A ba lóka hǎ lórá búenbúen yi á búunia dú a Yeesu lè mí tonkarowà yahó van ho lahó mu yi. ³⁴ Bǐo ó o Yeesu zoó ló ho woohú yi, ó o mǎn ba minka zāamāa. A ba màkǎrí buan wo yi, lé bǐo ba bonmín lòn pia na paro mía. O o wǎa kàráanna ba làa bǐo cèrèε. ³⁵ Bǐo le wii wee tè, ó o Yeesu nǐ-kenínia vá buéé bó a yi á bía nǎn wo yi: «Le wii tò, à hen na wa wi yi, á nùpue mía yi. ³⁶ Bǐo le ba nùpua mu lén va hǎ manawà lè hǎ lórá na sùarǎkaa hen, à vaa yà mu bǐo dí.» ³⁷ O o Yeesu bía nǎn ba yi: «Minén miten na mu bè-dǐnii ba yi.» A ba bía nǎn wo yi: «Hǎrí wa vaa yà wén-hǎani* khǐá-jun búurú buee na ba yi, á hon pá máa yí ba.» ³⁸ O o Yeesu bía nǎn ba yi: «Mí vaa loń le lée búurú bǐo yεn ká mi cǎn.» Bǐo ba van buara, á ba bía nǎn wo yi: «Lée búurú bi-zàwa bǐo hònú làa cezàwa bùaa jun.» ³⁹ O o Yeesu wǎa nǎn le jii mí nǐ-kenínia yi le ba sanká ba nùpua le ba kεení lè mi kuio le jí-sio wán. ⁴⁰ A ba kará lè mí kuio. Ba búí lé ho khímàni khímàni, ba búí lé ho búarǎ-jun làa píru píru. ⁴¹ O o Yeesu wǎa fó ho búurú bi-zàwa bǐo hònú lè ba cezàwa bùaa jun buan, ò o hoonía mí yahó ho wáayi á wee fio, ò o dó le Dónbeenǐ bǎrǎkà, ò o cèεkaa ho nǎn mí nǐ-kenínia yi le ba sanká na ba nùpua yi. O mún sankaa ba cezàwa bùaa jun nǎn ba búenbúen yi. ⁴² Ba lè mi nǐ-kéní kéní yú dú á sù. ⁴³ Ho búurú lè ba cezàwa na là ká á ba nǐ-kenínia khuiira, á mu sú hǎ sǎkíwǎ píru jun. ⁴⁴ Bǐa dú mu, á ba báawa mí dòn á yú ho muaaseé hònú.

*O Yeesu wee varǎka ho vǔ-beenǐ jummu wán
(Matiye 14.22-33; Zān 6.15-21)*

⁴⁵ Bǐn mǎn ó o Yeesu dèenía kǐkǎa mí nǐ-kenínia yi le ba zo ho woohú à dí mí yahó khí ho vǔ-beenǐ mǎn lè ho Betesayidaa lóhó cǎn, ká minén ñ na ho wǎhú ba zāamāa yi á ba à boka. ⁴⁶ Bǐo ba saawaa mín yi vó, ó o vaá yòora le búee búí wán á wà yòó fio le Dónbeenǐ yi. ⁴⁷ Ho tá á à bío le mí ì hǐ, à bǐn ho woohú na ó o nǐ-kenínia zon á zoó wi ho vǔ-beenǐ sǐi yi. O o Yeesu mí dòn lée dǐn le bónbóore yi. ⁴⁸ O o mǎn ò o nǐ-kenínia lò wee be lè ho woohú pǎró, lé bǐo ho pinpiró wee sí ba yahó. Hǎ tá-tǐa yi, ó o Yeesu wee varǎka mu jummu wán á mà ba, á wà vaá nikhǐí ba. ⁴⁹ Bǐo ba mǎn wo ò o wee varǎka mu jummu wán, á ba wee leéka le o lée nǐ-hǎnbóní. A ba wee wǎamaka. ⁵⁰ Ba búenbúen á yǐa yí mǎn wo mía. A ba zǎnkaa dàkhǐina. Ká a Yeesu dèenía bía làa ba: «Mí hení mi sǐa, mu lé ínén, mí yí zǎn bǐo.» ⁵¹ O o yòó zon ho woohú yi làa ba, á ho pinpiró dǐn. O o nǐ-kenínia wó coon dàkhǐina. ⁵² Ba yí zūna mu yéréké bǐo na ó o wó lè ho búurú bàn kúarǎ, lé bǐo ba tun mí yiwa.

⁵³ Ba kǎa ho vǔ-beenǐ khíi dǎn ho lahó na ba le Zenezareεte kǎhú, á ba can mí woohú mu jummu jii. ⁵⁴ Bǐo ba zoó ló ho woohú yi á ba nùpua na mǎn o Yeesu dèenía zūna a, ⁵⁵ á ba héera bía a bǐo. A ba nùpua wee lé lùaa búenbúen yi à búa mí vánvárowà ká ba wi mí

* **6:37** Le wén-hǎnló dà-kéní wee yí o nùpue nǐ-kéní wizon-kùure sámú sǎnǐi.

dãmu sĩa wán, à varáa o cón hen na 6a wee jí le o wi yi. ⁵⁶ Lùà búenbúen na ó o Yeesu wee va yi, hã ló-zàwa lè hã ló-beera lè hã manawà, á 6a nùpua wee 6ua mí vánvárowà à varáa ho fèminló lara yi ká 6a yanka a le o díá le 6a tũika a dà-zínii jí-káa yi. A bĩa wee yí le tũii yi, bán búenbúen wee wa.

7

O Yeesu lè 6a Farizíewa wee wãani (Matiye 15.1-9)

¹ Ba *Farizíewa lè ho *lándá bío zéenílowa nùwã yèn búii na ló ho Zeruzalæmu yi, á bueé kúaa mín wán kínía o Yeesu yi. ² Ba loína mən ò o nĩ-kenínia búii wee dí à 6a yí sɛɛra mí níní á yí ceéaràa mítén làa bío ho lándá bòráa mu. ³ Mu bon, 6a Farizíewa lè 6a *zúifùwa búenbúen á wee bè ho lándá na á 6àn maáwà zéénia nən 6a yi. Ba máa wé dí ká 6a yí sɛɛra mí níní sese. ⁴ Ká 6a vaá ló ho yàwá yi à 6a máa dí ká 6a yí sɛɛra mítén. *Lándáwá cèrèè na 6a yú mín maáwà cón á 6a wee bè yi: Hã juuníi sĩa, lè hã dũunà lè hã bánámáwá, bío na á hã ko à hã wé sɛɛráa. ⁵ A 6a Farizíewa lè ho lándá bío zéenílowa wãa tũara a Yeesu yi: «Lée webio nən á ù nĩ-kenínia yí máa bèráa ho kàránló na á wán maáwà nən wən yi, á wee dí ká 6a níní yí sɛɛra làa bío ho lándá bòráa mu?» ⁶ O o Yeesu wãa bía nən 6a yi: «Nì-khàwa yèn! O *Ezayii tũiá sí mí wán pãahũ na ó o fɛɛra le *Dónbeenĩ jí-cúa na kà mi dǎní yi. Bío kà lé bío ó o hĩa túara:

«Ba nùpua na kà wee 6uàaní mi lè mí jíní,
ká 6a yiwa yi, á 6a khèra làa mi.

⁷ Le 6uàanii na 6a wee na miĩ jùhũ mía.

Lé bío 6a nùpua lándáwá

lé hĩa 6a wee kàrán làa mín.»*

⁸ O o Yeesu bínía bía: «Le Dónbeenĩ lándáwá á mi wee pí díá, ká mi bè 6a nùpua kàránló yi.» ⁹ O o pá bínía bía: «Bío mi pã le Dónbeenĩ lándáwá à mi bò mín kùrú lándáwá yi lée bío na se mi cón sá! ¹⁰ Mu bon. O *Moyiize bía: «Kònbì mìn maá lè mìn nu.»† Mu mún bía: «Yĩa bía khon mín maá tàá mín nu dǎní yi, wón ko làa búeró.»‡ ¹¹ Ká minén bán wee kàrán 6a nùpua le ká nùpue bía nən mín maá yi tàá mín nu yi le mí níi bío na mí lá ko à mí séení làa wo lée Koroban. (Bũn kúará le hãmu na bío sã le Dónbeenĩ yi.) ¹² Se mi nən le níi wo yi ò o yí séení mín maá tàá mín nu. ¹³ Ká mi wee wé kà síi se lé le Dónbeenĩ biónĩ 6àn báhéé á mi wee lén le wán lè mi kùrú lándáwá na mi wee zéení làa mín. Bũn 6àn síiwà cèrèè á mi wee wé.»

Mu bío na wee tíi o nùpue (Matiye 15.10-20)

¹⁴ Bũn món ó o Yeesu von 6a zãamãa á bía nən yi: «Mi búenbúen jí bío kà à zũn kúará: ¹⁵ Bío ó o nùpue wee dí, bũn dèè woon yí máa tíi wo. Bío wee lé o síi yi, bũn lé bío wee wé tíi wo. ¹⁶ [Yĩa wee jí bío à wón jí bío bía sese.]» ¹⁷ Bío ó o Yeesu wà díá 6a zãamãa ó o vaá zon le zĩi yi, ó o nĩ-kenínia zoó wee tũa wo yi lè le wãhiire mu 6àn kúará. ¹⁸ O o bía nən 6a yi: «Minén mún yí zũ mu biowa mu yara le? Mi yí zũ le bío ó o nùpue wee dí dèè woon yí máa tíi wo le? ¹⁹ Mu yí máa zo a síi yi, ká mu wee zo a píohó yi ò o bíní lée ní kúia.» O Yeesu wee zéení làa hñn bióní so le ho dínló búenbúen dà wee dí. § ²⁰ O pá bínía bía: «Bío wee lé o nùpue síi yi lé bío wee tíi wo. ²¹ Lé bío ó o nùpue síi lé bín á hã yile-kora wee lé yi à dé o ho hã-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà yi, lè ho kònló lè le nĩ-6úee yi. ²² Hã wee na ò o wé o bá-fé tàá o hã-fé, à síi wé vá 6a nùpua biowa yi, à wé o nĩ-sũmúí, à wé khà 6a nùpua vĩnĩ. O yú bío na ò o wé. Le yandee wee kɛn wo yi. O wé yáa 6a nùpua yèni, à wé

* 7:7 Mi loĩ Ezayii vũahũ 9.13 † 7:10 Mi loĩ Léró (Exode) vũahũ 20.12; Lándá zéeníló (Deutéronome) vũahũ 5.16

‡ 7:10 Mi loĩ Léró (Exode) vũahũ 21.17; Levii nùwã (Lévitiqye) vũahũ 20.9 § 7:19 Mi loĩ Bè-wénia vũahũ 10.9-16

6̀uaaní miten, à wé o b́nbnú. ²³ B́n b́iowa so 6̀uen6̀uen wee lé o ǹpue síi yi. B́n lé b́io wee tíi wo.»

*O síi veere h́a na tà a Yeesu yi b́io
(Matiye 15.21-28)*

²⁴ B́n ḿn ó o Yeesu ló dén l̀e so yi á wà van ho ḱhú na s̀aràa yi l̀e ho Tiire ĺhó. O vaá zon le źi b́ui yi, á yí wi à 6̀a źn o b́io. Ká a màh́ yí sà miten yí yú. ²⁵ H́a b́ui na h́nló ó o ćnà wi yi á 6̀a a sá. O o d̀enía wà 6̀uara a ćn á 6̀ueé líi b́urá a tá, ²⁶ ò o flora a Yeesu le o 6̀a a ćnà lén mí h́nló yi. O h́a mu ýnǎ źífù, o ló ho Siiro-Fenisii ḱhú yi. ²⁷ O o Yeesu b́ia làa wo: «D́ia le 6̀a háyúwá dí vé. Mu yí se à 6̀a lá 6̀a háyónzàwa d́nló yénní kúia na 6̀a booní yi.» ²⁸ O o h́a b́ia ǹn wo yi: «Núh́so, mu bon. Éé ká 6̀a booní 6̀n mún pá wee wé s̀eka ho d́nló na 6̀a háyónzàwa wee dí ká ho ò k̀enka.» ²⁹ O o Yeesu ẃa b́ia ǹn wo yi: «Ū b́ioní na á ū b́ia ká b́io yi, á ì 6̀n o ćnà léra ū h́nló yi wó. Ẃa h́n lén va ū źi.» ³⁰ O o h́a 6̀en b́nía wà van mí źi, á vaá yú mí h́nló ò o d́ma le d́mu d̀e wán, ò o ćnà ló a yi.

O Yeesu wéera a beke b́ui

³¹ B́n ḿn ó o Yeesu ló ho ḱhú na á ho Tiire ĺhó wi yi, á ló ho Sid́n ĺhó yi, á ḱa h́ Lórà B́io Pírú ḱhú yi b́nía 6̀uararàa l̀e ho Kalilee v́-beení ćn. ³² A 6̀a b̀ là a ńi b́ui 6̀uararàa o ćn ò o lé o beke, á b́ioní mún yí máa 6̀i. Ba flora a Yeesu le o b̀ mí níní o wán. ³³ O o Yeesu ẃa fó arén mí d̀n wàráa á kh̀era l̀e 6̀a źamàa, ò o kúaa mí nín-kízàwa o 6̀ikónna yi. B́n ḿn ó o b̀ mí 6̀insání o ńi denle wán, ³⁴ ò o h́onía mí yahó ho wáyai á wee fio, ò o v́una s̀e ò o b́ia ǹn o ńi yi: «Efata.» (Mu kúará le «h́en»). ³⁵ Mí lahó yi ó o ńi 6̀ikónna d̀enía wee 6̀i mu b́io, á denle fá, á wee b́io sese. ³⁶ O o Yeesu henía mu ǹn b́ia wi b́n 6̀uen6̀uen yi le 6̀a yí b́io b́io wó ká à na ǹpue yi. Ká b́io ó o hò 6̀a ká síi, á 6̀a ẃa wíokaa wee yényení mu. ³⁷ Ba ǹpua wó coon mu b́io yi dàkh́ina. Ba wee b́io: «B́io ó o wee wé 6̀uen6̀uen 6̀ent́n se. Hàrí 6̀a bekewà 6̀ikónna wee 6̀i mu b́io. A b́ia b́ioní lá yí máa 6̀i wee b́io sese.»

8

*O Yeesu b́nía d́inía 6̀a minka źamàa
(Matiye 15.32-39)*

¹ Hón p̀ahú so yi á 6̀a minka źamàa t́n wà 6̀ueé kúaa mín wán. B́io á b́io 6̀a à dí mía, ó o Yeesu von mí ń-kenínia á b́ia b́io ká ǹn yi: ² «Ba ǹpua na ká màkárí 6̀uan ḿi. B́io ká lé 6̀a wizooní t́n ká 6̀a wi làa mi, á 6̀a b̀-đínii ẃa wó. ³ Ká ì d́ia 6̀a ká síi 6̀a wà, á 6̀a wé è lé è l̀iorá ho ẃhú wán lé le h́ni. Lé b́io 6̀a c̀e léenía nà yi.» ⁴ O o ń-kenínia b́ia ǹn wo yi: «Wa à yí mu b̀-đínii wen le d̀ure na ká yi á à na bán minka źamàa so yi?» ⁵ O o Yeesu t̀ara 6̀a yi: «Lée búurú b́io yén wi mi ćn?» A 6̀a b́ia ǹn wo yi: «Lée búurú b́io h̀n.» ⁶ O o b́ia ǹn 6̀a źamàa yi le 6̀a líi k̀ení. O o fó ho búurú b́io h̀n, ò o dó le Dónbeení b́arákà, ò o c̀ekaa ho ǹn mí ń-kenínia yi le 6̀a sankaa na 6̀a źamàa yi, á 6̀a sankaa ho ǹn 6̀a yi. ⁷ Cezàwa b́uaa yén b́ui mún lá ká 6̀a ćn. O o Yeesu dó le Dónbeení b́arákà 6̀a cezàwa mu b́io yi, ò o le 6̀a ń-kenínia mún sankaa bán na 6̀a yi. ⁸ Ba 6̀uen6̀uen dú s̀, ó o ń-kenínia khuiira b́io ká, á mu sú h́ sàkíwá b́io h̀n. ⁹ Ba báawa na kera b́n á à yí muaaseé nàa síi. B́n ḿn ó o Yeesu ǹn ho ẃhú 6̀a yi le 6̀a 6̀oka. ¹⁰ O o yòd zon ho woohú b́n wán l̀e mí ń-kenínia á 6̀n ho Dalamanutaa ḱhú.

*Ba Farizéwa le o Yeesu wé yéréké b́io b́ui à mí mi
(Matiye 16.1-4)*

¹¹ A 6̀a *Farizéwa 6̀uara 6̀ueé wee ẃaní là a Yeesu. Ba wi 6̀a kh́uaa o 6̀ii yi, á 6̀a le o wé mu yéréké b́io b́ui na wee zéení le o dànló ló le Dónbeení ćn. ¹² O o Yeesu yòd v́una

sùεε ò o bía: «Lée webio nɔn á ho zuia nùpua wee càráa mu yéréké bïo? Le ì mí ho tũíá na mia: Yéréké bïo dèε woon máa zéení làa mia.»

¹³ O Yeesu wà díá 6a, á bíníá yòó zon ho woohú lè mí nǐ-kenínia á jɔn lè ho vũ-beení mɔn.

*Ba Farizíewa là a Heroode bïo
(Matiye 16.5-12)*

¹⁴ O Yeesu nǐ-kenínia nɔnsáa á yí guan mu bè-dínii. Búurú bi-za dà-kéní mí dòn lé hĩa wi 6a cɔn ho woohú yi. ¹⁵ O o Yeesu wáa bía bïo kà henía nɔn 6a yi: «Mi fání mí yïo, à pa miten bïo 6a *Farizíewa là a *Heroode bïo yi. Ba bïo 6onmín lè le ja-fíni.» ¹⁶ O o nǐ-kenínia wee bío mín yi: «O wee bío kà síi lé bïo wa yí guan ho búurú.» ¹⁷ O o Yeesu zũna bïo 6a wee bío, ó o tũara 6a yi: «Lée webio nɔn mí wee bïoráa le lé bïo mi yí guan ho búurú? Mi pá ðín yí máa jí mu bïo à zũn mu kúará le? Mi tun mi yiwa le? ¹⁸ Mi lée muiiwà lée, tàá mi yí máa jí bïo. Mi so yí máa leéka mi yiwa bïo kà wán le: ¹⁹ Bïo á ì cèεkaa ho búurú bïo hònú nɔn 6a báawa muaaseé hònú yi, á bïo dú ká na mi khiiira wàráa sú sàkíwá bïo yɛn?» A 6a bía: «Lée sàkíwá píru jɔn.» ²⁰ O o bíníá tũara 6a yi: «Á bïo á ì cèεkaa ho búurú bïo hɛjɔn á nɔn 6a báawa muaaseé náa yi, á bïo dú ká na mi khiiira wàráa á sú sàkíwá bïo yɛn?» A 6a bía: «Lée sàkíwá bïo hɛjɔn.» ²¹ O o Yeesu wáa bía nɔn 6a yi: «Ó, o! A hàrí lòn zuia à mi pá yí zũ mu bïo yara le?»

O Yeesu wó ó o muui búii wee mi

²² Bũn mɔn á 6a wà vaá ðɔn ho Bɛtesayidaa lóhó. A 6a búii guan o muui buararáa o Yeesu cɔn à 6a flora a le o tũii wo yi. ²³ O o Yeesu tò a muui mu níi yi á lóráa ho donkíahú, á lée bò mí jɔnsání o yïo wán, ò o bò mí níni o wán ò o tũara a yi: «Fo wee mi bïo búii le?» ²⁴ O o muui yòó loína ò o bía: «Ì wee mi 6a nùpua. Ba wee varáka, ká 6a màhá ka lòn vĩnsía.» ²⁵ O o Yeesu pá bíníá bò mí níni o yïo wán, ó o loína sese á mɔn mu bïo wéréwéré. O wan á wee mi mu bïo búenbúen wèɛn. ²⁶ O o Yeesu wáa le o lén va mí zĩi, ká a yí lii zo lóhó yi.

*O Piere bía le o Yeesu lé yia le Dónbeení mɔn léra
(Matiye 16.13-20; Luki 9.18-21)*

²⁷ Bũn mɔn ó o Yeesu lè mí nǐ-kenínia wà jɔn lè há lórá na sùaráa yi là a Filiipu ló-fáránii cɔn, hĩa 6a le Sezaaree. Bïo 6a lá ho wòhú wà, ó o Yeesu tũara 6a yi: «Lée webio 6a nùpua wee bío ì dání yi?» ²⁸ A 6a bía: «Ba búii le fo lé o Zán Batiisi. Ba búii le fo lé o *Elii. Ba búii bán 6èn le fo lé *Dónbeení jɔ-cúa fεerowà búii na yáania nǐ-kéní.» ²⁹ O o bíníá tũara: «Ká minén bán 6èn le ì lée wée?» O o Piere bía nɔn wo yi: «Ūnén lé yia le Dónbeení mɔn léra.» ³⁰ O o Yeesu wáa henía mu nɔn 6a yi le 6a yí bío mu na nùpue yi.

*O Yeesu wee bïo mí húmú lè mí vèeró bïo
(Matiye 16.21-28; Luki 9.22-27)*

³¹ Bũn mɔn ó o Yeesu wee kàrán mí nǐ-kenínia ká a bío: «O *Nùpue Za ko ò o lò be làa sòobéε. Ba *nǐ-kíá, lè le *Dónbeení yankarowà júnása, lè ho *lándá bïo zéenílowa á à pí a bïo. Ba nùpua à búe o ká há wizoóní tɔn zòñ o ò vèe.» ³² O hĩa wee bío mu na 6a yi wéréwéré. O o Piere wáa fó a á 6a vá ló, á lée wee bío làa wo. ³³ Ká a Yeesu màhá yèrémáa khíi loína mí nǐ-kenínia yi ò o nàmakaa o Piere yi kà síi: «Va lé ì nǐsání lè ù *Satáni bíoní. Ū yilera yínɔn Dónbeení yilera. Há lé 6a nùpua yilera.»

³⁴ Bũn mɔn ó o Yeesu von 6a zámáa lè mí nǐ-kenínia á bía nɔn yi: «Yia wi ò o bè mií, à 6ànsò khí mí kùrú síi bïo wéro yi, ká a wé lá mí *kùrùwá pí* à bèráa mií. ³⁵ O nùpue na wi ò o kání mí mukání wón á à vĩnì le. Ká yia màhá tà le mí ì vĩnì le ínén lè le Dónbeení bín-tente bïo yi, wón á à kání le. ³⁶ O nùpue lá yú ho ðímíná bïo búenbúen ò o khon le mukání binbirí yi, se lé ho cúnú yén á 6ànsò yú? ³⁷ Lée webio ó o nùpue dà à kání lè mí mànaká? ³⁸ Yia wee n̄yi ínén lè ì bíoní bïo yi ho zuia nùpua t̄ahú, bía wee bíni le

* 8:34 Mi loń Matiye v̄uahú 10.38

Dónbeenĩ mǎn à wé mu bè-kora, ó o Nùpue Za ǒn mún khii ñyi ǒanso ǒio yi ká a khii ǒinía ǒuara mǎn Maá Dónbeenĩ cùkú beenĩ yi lè le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà.»

9

¹ O Yeesu pá ǒinía ǒía ñon ǒa yi: «Le ì mǎ ho túiá na mia: Ba nùwá yen ǒúi wi hen á máa hí ká ǒa yí mǎn le *Dónbeenĩ ǒéeni láró lè ho pànká.»

*O Yeesu miníkaa le ǒúee wán
(Matiye 17.1-13; Luki 9.28-36)*

² Wizooní ǒio hēzĩn ǒĩn mǎn, ó o Yeesu fó a Piere là a Zaaki là a Zǎn á yòoraráa le ǒúee ǒúi na dǎn wán á ǒa yòó wi ǒĩn mí dòn. O o Yeesu dǎndǎn miníkaa ǒa yahó, ³ á sǐ-zǐnia wee ñuúika kúiakúia, á ka púiapúia. Hǎ cemu ǒàn sǐi a nùpue na dà à ceé làa sǐa ho dímíjǎ yi wón mía. ⁴ Yio ǒueé tí, ò o *Elii là a *Moyiize* dǎndǎn ló ǒueé wee ǒío là a Yeesu.† ⁵ O o Piere wǎa ǒía ñon o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, mu wó se á wa wi hen. Wa à tá hǎ ǒúkú zàwa ǒio tĩn: Únén dà-kéní, o Moyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.» ⁶ O yí zū ǒio o ò ǒío lé ǒio ǒa ñinzàwa là arén mí ǒere á zǎna dàkhiina. ⁷ A le dùndúure ǒúi yòó ló líi pon ǒa yi á mu tǎmu ǒúi sǎ wee ñí le dùndúure mu yi: «Yia ká lé ì Za na á ì ǒò ì tàká wán, mi wé ñí a cǎn.» ⁸ Mí lahó yi á ǒa ñi-kenínia lońkaa mí ñisǎa yi, à ǒa màhǎ yí mǎn ñi-veere ká yínǎi o Yeesu mí dòn.

⁹ ǒio ǒa ló le ǒúee wán wee lii, ó o Yeesu ǒía ñon ǒa yi: «ǒio mi mǎn ká á mi yí ǒío le nùpua ñí, ká mu yínǎi o *Nùpue Za húmú là a vèeró mǎndén.» ¹⁰ A ǒa tà ǒio ó o ǒía yi ká ǒa màhǎ wee túaka mǎn yi: «Ho vèeró mu húmú mǎndén ǒàn kúará lé mu yén?» ¹¹ A ǒa túara a Yeesu yi: «Lée webio ñon á ho *làndá ǒio zéeniłowa le o Elii ko ò o ǒuen ho yahó?»‡ ¹² O o ǒía ñon ǒa yi: «Mu bon. O Elii ko ò o ǒuen ho yahó à ǒuee kúee mu ǒiowa mí lara yi. Ee ká lée webio ǒèn mún ñon á mu túararáa le Dónbeenĩ ǒionĩ vūahú yi le o Nùpue Za lò ò be làa sòobé, á ǒa mún máa mǎ a máa dé dèe yi. ¹³ Awa, á le ì ǒío mu na mia: O *Elii mu ǒuara ho yahó, á ǒa nùpua wó a làa ǒio ǒa sǐa vá yi làa ǒio mu túararáa le Dónbeenĩ ǒionĩ vūahú yi o dǎnĩ yi.Š»

*O Yeesu wéera a háyónza ǒúi
(Matiye 17.14-20; Luki 9.37-43a)*

¹⁴ ǒio ǒa ǒueé dǎn ǒa ñi-kenínia na ká, á ǒa ǒueé yú à ǒa zǎamáa kǎnía ǒa yi, á ho *làndá ǒio zéeniłowa ǒúi dǎn wee wǎanĩ làa ba. ¹⁵ Ba nùpua miinĩ là a Yeesu á mu vǎnĩkaa ǒa. A ǒa ǒùunia wà ǒueé tēeni a yi. ¹⁶ O o Yeesu túara mí ñi-kenínia yi: «Lée webio mi wee wǎanĩ wán làa ba?» ¹⁷ O o ǒúi ló ǒa zǎamáa yi á ǒía ñon wo yi: «Nì-kàránlo, ì lá ǒuan ì za ǒuararáa ũ cǎn, cǎnǎ ǒúi wi o yi á wee ǒee o lò. O wee hē o ò o máa ǒío yí. ¹⁸ Lùe lée lùe ká a ǒio mu hǎn on wán, ò o cǎnǎ mu fé o dé ho tá yi, ò o ñinsǎ-khùankhúwa wé lé, à wé là mí ñia, à pà día. A ì flora ũ ñi-kenínia le ǒa ña a cǎnǎ mu lén wo yi, ká ǒa màhǎ yí dǎnna mu.» ¹⁹ O o Yeesu ǒía ñon ǒa yi: «Mi zúia nùpua ǒèntĩn yí dó mí sǐa le Dónbeenĩ yi ǒio bon. I màhǎ wǎa à ñí ì yi mi ǒio yi, á wé è kàrán mia vaá dǎ ho pǎahú yén coon? Mi ǒua a háyónza mu ǒuennáa.» ²⁰ A ǒa ǒuan wo ǒuararáa. O cǎnǎ miinĩ là a Yeesu ó o zèkéra a háyónza lè mí pànká. A wón líi lùwá ho tá yi, á wee ǒirónka, á ñinsǎ-khùankhúwa wee lé. ²¹ O o Yeesu túara a háyónza ǒàn maá yi: «Mu wee wé o yi míana lée tàá lé lònǒio?» A ǒàn maá ǒía: «Lé o kúnkúzàmu pǎahú á mu ǒúakáa yi. ²² Pǎnna cèrèe yi ó o cǎnǎ mu wé lá a à dé ho dǎhú yi tàá mu ñumu yi le mí ì ǒúee. Ká fo dà à wé ǒio ǒúi, à ũ màkárí wèn à ũ séeni wèn.» ²³ O o Yeesu ǒía ñon wo yi: «Fo ǒía le ká ì dà mu. Yia dó mí sǐi miĩ á ǒio ǒúenǒúen dà wee wé cǎn.» ²⁴ Mí lahó yi ó o háyónza ǒàn maá dèeniá zoó wǎamaa: «Ì dó ì sǐi foń ká ũ màhǎ séeni mi à ì yí titika.» ²⁵ O o Yeesu mǎn à ǒa zǎamáa ǒùunia wà ǒueé ǒúee ǒa

* 9:4 Mí loń Luki vūahú 9.31 † 9:4 O Elii là a Moyiize lé le Dónbeenĩ nùpua na yánkaa wee fēe le ñi-cúa na le ñipomu yi. Ba húrun míana. ‡ 9:11 Mí loń Malasii vūahú 3.23 Š 9:13 O Elii na ó o Yeesu le o ǒuara ho yahó lé o Zǎn Batiisi ó o ǒía ǒio.

yi, ó o wee zá là a cíná kà síi: «Ūnén cíná na wee wé ò o nùpue máa bíó yí, à mún máa jí mu bíó, le í bíó mu na fon, lé o háyónza mu yi, à yí bíní yí zo a yi hùúu.»²⁶ Ó o cíná wee wāama, ò o zèkéra a háyónza lè mí pánká ò o ló. Ó o háyónza díá lòn nùpue na húrún. Fúaa bíá wi bín cèrèe wee bíó le o húrún.²⁷ Ká a Yeesu màhá líí fù a níí yí á hóníá làa wo ó o yòó òó. ²⁸ Bíó ó o Yeesu wà van le zii yí á lè mí nì-kenínia mí dòn páanía wi, á ba tùara a yi: «Lée webio nòn á warén yí dàrina yí jònnaa o cíná mu?»²⁹ Ó o Yeesu bíá nòn ba yi: «Ho fioró mí dòn lé hía dà à ja a cíná na kà bàn síi á à lén.»

*O Yeesu wiokaa wee bíó mí húmú lè mí vèeró bíó
(Matiye 17.22-23; Luki 9.43-45)*

³⁰ Bún món ó o Yeesu lè mí nì-kenínia ló dén lùe so yi á káa ho Kalilee kōhú wà. O Yeesu yí wi à ba nùpua zūn o dānī, ³¹ lé bíó ó o wee kàrán mí nì-kenínia. O wee bíó na ba yi: «O *Nùpue Za á ba à dé ba nùpua níí yí á ba à búe. Ó o húmú món wízoní tìn ká a vèe.»³² Ká a nì-kenínia màhá yí zūna a bíonī mu kúará. A ba mún zāna, á yí wi ba tūa wo yi lè mu jūhú.

*Lée wée po bíá ká?
(Matiye 18.1-5; Luki 9.46-48)*

³³ Bún món ó o Yeesu lè mí nì-kenínia wà vaá dōn ho *Kapεεnyuumu lóhó. Bíó á ba wà van le zii yí ó o tūara ba yi: «Lée webio mí lá wee wāaní wán ho wāhú wán?»³⁴ A ba wó tété, lé bíó ba lá wee wāaní, á wi ba zūn yia po barén na ká. ³⁵ Ó o Yeesu wāa líí kará ò o von ba mí píru jún á bíá nòn yi: «Hen ká yia wi ò o keí bíá ká jūhú wán, à bànso liíní mítén ba búenbúen yahó, à wé ba búenbúen ton-sá.»³⁶ Ó o fó a háyónza búí bueé òó ná ba yahó, á líí lá a yòó buan ò o bíá: ³⁷ «Nùpue lée nùpue na buan o háyónza na kà bàn síi sese ínén bíó yi, se le ínén í beere á bànso buan sese. A yia buan mí sese, se mu yínón ínén á bànso buan sese, mu lé yia tonkaa mí ó o buan sese.»

*Yia yí máa fi làa wen se wón làa wen lée dà-kéní
(Luki 9.49-50)*

³⁸ Ó o Zān bíá nòn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, wa mōn o nīi búí ò o wee ja ba cínáwa lè ū yèni, á wa lá wi à wa hè o, lé bíó ó o mía wa kuure yi.»³⁹ Ká a Yeesu màhá bíá nòn ba yi: «Mí yí hè o, lé bíó á Nùpue na wó yéréké bíó lè í yèni á yí dà máa bíó bín-kohó í dānī yí mí lahó yi. ⁴⁰ Yia yí máa fi làa wen se wón làa wen lée dà-kéní. ⁴¹ Le í mí ho tūiá na mia: Yia nòn mu jumu kóo-cúe mia lé bíó mí bíó sã yia le Dónbeenī mōn léra yi, wón bànso á à yí mu cūnú máa ká.»

*Mi pa miten bíó mu bè-kohó wéró yi
(Matiye 18.6-9; Luki 17.1-2)*

⁴² «Ba háyúwá na dó mí sía mií á yia khà dó mu bè-kohó wéró yi, wón bànso á ba lá can le hue-beenī fonle yi á lèera dó ho muhú yi, bún pá à wé sūaaní le lònbee na à yí o. ⁴³ Ká mu lé ū níí wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ū kúii le díá. Fo yú le mukānī binbirī na máa vé lè ū níí dà-kéní bún sūaaní bíó ba à dé fo le Dofíní dōhú na máa hí lùe yi lè ū níí bíó jún. ⁴⁴ [«Ba sūnōowa na wee là hā sánia wi bín, ba yí máa hí. A ho dōhú mún yí máa hí bín hùúu.»] ⁴⁵ Ká mu lé ū zeñ wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ū kúii le díá. Fo yú le mukānī binbirī na máa vé lè ū zeñ kéní bún sūaaní bíó ba à dé fo le Dofíní dōhú na máa hí lùe yi lè ū zení mí bíó jún. ⁴⁶ [«Ba sūnōowa na wee là hā sánia wi bín, ba yí máa hí, á ho dōhú mún yí máa hí bín hùúu.»] ⁴⁷ Ká mu mún lé ū yère wee dé fo mu bè-kora wéró yi, à ū còkon le lén díá. Fo yú le *Dónbeenī béenī lè ū yèn-kéní bún sūaaní bíó ba à dé fo le Dofíní dōhú na máa hí lùe yi lè ū yio mí bíó jún. ⁴⁸ [«Ba sūnōowa na wee là hā sánia wi bín, ba yí máa hí. A ho dōhú mún yí máa hí bín hùúu.»]

* 9:48 Mi loñ Ezayii vūahú 6.24

49 «Nùpue lée nùpue á le Dónbeenĩ khii khén kúará lè le lònbee na ka lòn dǎhũ bïo, á à ceéráa wo, làa bïo ba hĩa wee wé kúeeráa mu yámú mu hãmu wán à ceéráa mu bïo síi.†
50 Mu yámú yoo. Eε ká mu yámú yonyoró hĩa ló mu yi, á ba à wé kaka á mu ù bĩnĩ ì zoráa? Minén mi bæere keĩ lòn yámú na yonyoró wi. Mi keĩ mín wán làa héerà.»

10

Bïo ó o Yeesu bía mu yaamu fáaró dǎnĩ yi
(Matiye 19.1-12; Luki 16.18)

1 Bũn mǎn ó o Yeesu ló bĩn á wà van ho *Zudee kǎhũ, á khú ho Zurudēn muhũ mǎn. A ba zǎamáa tĩn kúaaaka mín wán hen na ó o wi yi. Ó o wee kàrán ba làa bïo ó o lá wee wé wéráa mu. 2 A ba *Farizíewa nùwǎ yen búí vá bueé bó a yi. Ba wi à ba yí o níi búa yi, á ba tùara a yi: «Wa làndá wee na níi báa yi ò o ña mín hǎa le?» 3 Ó o Yeesu mún tùara ba yi: «Lé mu yén ó o *Mǎyiize làndá henía nǎn mia mu dǎnĩ yi?» 4 A ba bía: «O Mǎyiize nǎn le níi le ká báa wi ò o día mín hǎa ò o lén, ò o wé mu yaamu fáaró vǎahũ vé à bè yi díaráa wo.»* 5 Ó o Yeesu wǎa bía nǎn ba yi: «O Mǎyiize mà bũn lé bïo mi yí máa jí dèε. 6 Bũn mia á mu ñúhũ búεenii ká mu lá yí ka ká. Mu bïo búenbúen lénló pǎahũ, á le Dónbeenĩ léra a báa, á lera a hǎa.»† 7 Bũn bïo yi ó o báa á à día mín maá lè mín nu ká à léé lè mín hǎa, 8 á ba mí nùwǎ ñun á à wé sǎnia dà-kéní.‡ Ba wǎa yínǎn nùwǎ ñun, ba lée nĩ-kéní. 9 Bïo le Dónbeenĩ ceéra mín yi à nùpue yí fáa.»

10 A bïo ó o Yeesu lè mí nĩ-kenínia hĩa zon le zĩi yi, á ba wíokaa tùara a yi mu bïo mu dǎnĩ yi. 11 Ó o bía nǎn ba yi: «Báa na día mín hǎa ò o kũn fó hǎ-veere yan, se wón lée hǎ-fé bǎn nín-yání hǎa cǎn. 12 Mu lée dà-kéní là a hǎa na día mín báa ò o wà vaá yan bá-veere. Wón mún lée bá-fé.»

O Yeesu wee fan ba háyúwá bïo yi
(Matiye 19.13-15; Luki 18.15-17)

13 Ba nùpua búí buan mí háyúwá guararáa o Yeesu cǎn le o bè mí níni ba wán. Ó o nĩ-kenínia wee zá làa ba. 14 Ká bïo ó o Yeesu mǎn mu, ó o síi cǎ ó o bía nǎn mí nĩ-kenínia yi: «Mí wé día le ba háyúwá buen í cǎn. Mí yí hè ba. Mu bon, bĩa ka lè ba háyúwá na ká bïo síi, lé bán á à keĩ le Dónbeenĩ bá-zámu yi. 15 Le í mĩ ho tũíá na mia: Yía yí tà le *Dónbeenĩ béenĩ bïo là a háyónza bïo síi á bǎnso yí dà máa zo le yi hùúu.» 16 Bũn mǎn ó o wee láka ba búa ò o bò mí níni ba nĩ-kéní kéní wán ò o fara le le Dónbeenĩ wé mu bè-tentewá làa ba.

Ho nǎfòró bǎnso lè le Dónbeenĩ béenĩ bïo
(Matiye 19.16-30; Luki 18.18-30)

17 Bïo ó o Yeesu wee lá ho wǎhũ á à lén, à bũn ò o nĩi búí lùwá mà a, á bueé líí fǎrá mí nǎnkóñúná wán o yahó ò o tùara a yi: «Nĩ-kàránlo tente, lée webio á í ko á í wé à yíráa le mukǎnĩ binbirĩ na máa vé?» 18 Ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Lée webio nǎn fo wee veráa mi làa nĩ-tente? Nĩ-tente mia ká mu yínǎn le Dónbeenĩ mí dòn. 19 Fo zũ le Dónbeenĩ làndáwá na ká: Yí búe nùpue, yí wé hǎ-fénló tàá bá-fénló, yí ñuaa bïo, yí fĩ sabéré nùpue ñii, yí khà nùpue à fé bïo, kǎnbi mĩn maá lè mĩn nu.»§ 20 Ó o nĩi bía: «Nĩ-kàránlo, bũn búenbúen á í bò yi hàrí í yàrónzàmu pǎahũ.» 21 Ó o Yeesu loĩna a yi, á wara a. Ó o bía nǎn wo yi: «Bïo dà-kéní ká á fo yí wó. Lén vaa yèé bïo wi ù cǎn búenbúen à sanká bǎn wárí na ba nĩ-khenia yi, bũn ká le Dónbeenĩ kĩa na ho wáayi á fo ò yí. Bũn mǎn à ù bĩnĩ buee bè miĩ.» 22 Ká a nĩi ñá hǎn bíoní so, ó o sǎnia tò, á yèrémáa wá ká a yilera yáara, lé bïo ó o níi bïo boo. 23 Ó o Yeesu loĩna mí nĩ-kenínia na kĩnia wo yi ò o bía: «Ho nǎfòró

† 9:49 Mi loĩ Levii nùwǎ vǎahũ (Lévítique) 2.13 * 10:4 Mi loĩ Làndá zéeniló vǎahũ (Deutéronome) 24.1, 3 † 10:6 Mi loĩ Bïo ñúhũ búεenii vǎahũ (Genèse) 1.27; 5.2 ‡ 10:8 Mi loĩ Bïo ñúhũ búεenii vǎahũ (Genèse) 2.24 § 10:19 Mi loĩ Léro vǎahũ (Exode) 20.12-16; Làndá zéeniló vǎahũ (Deutéronome) 5.16-20

6ànsowà zoró le *Dónbeenĩ béenĩ yi 6èntĩn lònbee wi.» ²⁴ Hã bioní mu yáara 6a hácirí làa sòobéε. O o Yeesu pá bínía bía nɔn 6a yi: «Wàn bɔnlowà, ho zoró le Dónbeenĩ béenĩ yi 6èntĩn lònbee wi. ²⁵ O cón-ɲúmúkú zoró lè ho mísímí kòhú á à wé wayi á à poń o nàfòró 6ànsò zoró le Dónbeenĩ béenĩ yi.» ²⁶ Ba ñi-kenínia wó coon dàkhíina há bioní mu bïo yi. A 6a wee tùaka mín yi: «Éee! A yĩ wãa dà à fen lée wée?» ²⁷ O o Yeesu lorina 6a yi ò o bía: «Bìo yí dà máa wé 6a nùpua cón á dà wee wé le Dónbeenĩ cón. Lé bïo le Dónbeenĩ dà bïo búenbúen wee wé.» ²⁸ O o Piere bía nɔn wo yi: «Loń, warén ló día bïo lá wi wa cón búenbúen à wa bò foń.» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Le í mĩ ho tũíá na mia: Yĩ ló día mí zĩi, lè mín zàwa, lè mín hínni, lè mín nu, lè mín maá, lè mí zàwa, lè mí manawà ínén lè í bín-tente bïo yi, ³⁰ á 6ànsò ò yí há zíní, lè mín zàwa, lè mín hínni, lè 6a nuwà, á à yí 6a zàwa, lè há manawà. A le lònbee mún ñ yí o. Mu 6àn khímàni khímàni á 6ànsò ò yí ho pãahú na wa wi yi. A mún ñ yí le mukãní binbirí na máa vé ho pãahú na wà à 6uen yi. ³¹ Εε ká bĩa dú ho yahó bïo ká wán á cèrèε khíi wé 6a món-díwá. A bĩa dú ho món bïo ká wán á khíi wé 6a ya-díwá.»

*O Yeesu wioka wee bïo mi húmú lè mi vèeró bïo
(Matiye 20.17-19; Luki 18.31-34)*

³² O Yeesu làa bĩa làa wo bò mín wãa lá ho wòhú wee yòo ho Zeruzalεemu. O o varákaa dú mí ñi-kenínia yahó. O o ñi-kenínia hácirí yáara, á bĩa làa ba bò mín zána. O o Yeesu tĩn bínía fó mí ñi-kenínia píru ɲun, ò o wee bío bïo ko mu wé o yi hen làa cĩnú à na 6a yi: ³³ «Mi loń, wa wee yòo ho Zeruzalεemu, hen na ó o *Nùpue Za 6a à dé le *Dónbeenĩ yankarowà ɲúnása lè ho *làndá bïo zéenílowa níi yi. Ba à síiní a ɲúhú, á à na bĩa yínɔń 6a *zúífùwa yi á 6a à 6úe. ³⁴ Bán á à zùanika a yi, á à pũiní mí ɲinsání ì kúee o wán, á à ha a lè há làbàaní, á à 6úe o. Ká há wizooní tĩn zoń o ò vèe.»

*Bïo ó o Zaaki là a Zãn wee fio o Yeesu cón
(Matiye 20.20-28)*

³⁵ Bũn món ó o Zebedee zàwa Zaaki là a Zãn á 6ueé 6ó a Yeesu yi á bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, wa wi à ù wé bïo wa à fio ù cón à na wen.» ³⁶ O o Yeesu tùara 6a yi: «Lé mu yén á mi le í wé na mia?» ³⁷ A 6a bía nɔn wo yi: «Hen ká ù khíi wi ù béenĩ cùkú yi, à ù tà día le wa keení ù nĩsáa. O ñi-kéní keń lè ù nín-tiáni, à yĩ so keń lè ù nín-káahó.»* ³⁸ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Bìo mi wee fio á mi yí zũ ɲúhú. Mi so dà a lá le lònbee na à dé mi mu húmú yi làa mi le?» ³⁹ A 6a le ũuu le mí dà mu. O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mu bon. Le lònbee na à yí mi 6àn síi á à yí mia. Mi ì zo le lònbee mu yi. ⁴⁰ Ká mu màhá yínɔń ínén á à bío le yĩ ká 6ànsò à keení í nín-tiáni tàá í nín-káahó. Hón lùà so bïo sã bĩa le Dónbeenĩ wiokaa há karáa yi.»

⁴¹ Ká bïo 6a ñi-kenínia nùwã píru na ká ɲá mu, á 6a sía cã a Zaaki là a Zãn yi. ⁴² O o Yeesu von 6a búenbúen á bía nɔn yi: «Mi zũ mu le bĩa 6a nùpua yïo wi wán le 6a lé há kãna ɲúnása, bán ɲúnása so á wee wé zéení mí pánká 6a nùpua wán. A 6a ñi-beera wee wé zéení làa bĩa ká le mí po 6a. ⁴³ Εε ká minén bïo lá yí ko mu wé ká síi. Hen ká mi ñi-kéní búii wi ò o bïo ɲúhú wé poń bĩa ká, à 6ànsò wé minén na ká ton-sá. ⁴⁴ Hen ká mi ñi-kéní búii wi ò o dí bĩa ká yahó, á 6ànsò ko o ò wé mi búenbúen wobá-nii. ⁴⁵ O Nùpue Za mí beere yáá yí 6uara à 6a sá na a yi. O 6uara wà 6ueé sá à na 6a nùpua yi, á mún ñ na mí mukãní á à lénnáa 6a nùpua cèrèε ɲúná.»

*O Yeesu wéera a muui búii na 6a le Baatimεε yïo
(Matiye 20.29-34; Luki 18.35-43)*

⁴⁶ O Yeesu lè mí ñi-kenínia lè 6a zãamãa vaá dõn ho Zerikoo lóhó. Bïo 6a wee lé ho yi, à bũn ò o muui búii na 6a le Baatimεε á kará ho wòhú nĩsání wee fioka. Bàn maá 6a le Timεε. ⁴⁷ Bïo ó o ɲá le mu lé o Nazarεete ñii Yeesu, ó o bía pónpón: «*Daviide Za, Yeesu, màkárí

* 10:37 Mi loń Matiye vùahú 20.21

miï.» ⁴⁸ A ɓa nùpua cèrèe wee zá làa wo le o wé tété. O o yàá wáa wíokaa wee bío pónpón: «Daviide za, makári miï.» ⁴⁹ O o Yeesu ñin ò o bía: «Mi ve o le o ɓuen.» A ɓa bía nɔn o muui mu yi: «Hení ũ s̄i, lii h̄n̄í, lé o wee ve fo.» ⁵⁰ O o wáa lèera mí kánɓun díá, ò o líí tá h̄n̄ɔn á mà a Yeesu wee ɓuen. ⁵¹ O o Yeesu tùara a yi: «Lée webio á fo le í wé na fon?» O o muui bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo wé le í yío à wé mi.» ⁵² O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lén, bío fo dó ũ s̄i miï lé b̄n̄ á ï wééraráa fo.» Mí lahó yi ó o dèenía wee mi á bò là a Yeesu wà.

11

O Yeesu zoró ho Zeruzalɛmu yi

(Matiye 21.1-11; Luki 19.28-40; Zàn 12.12-19)

¹ Bío ó o Yeesu lè mí n̄i-kenínia vaá s̄uàráa ho Zeruzalɛmu yi, ho Betefazee lè ho Betanii lórá n̄s̄ání, lè h̄a Oliivewa v̄ns̄ia ɓúee c̄n̄, ó o Yeesu tonkaa mí n̄i-kenínia nùwá ñun le ɓa dí mí yahó, ² á bía nɔn ɓa yi: «Mi lén va ho lóhó na vaá mi yahó yi. Mi vaa dèenii á mi ì dèenì ì mi s̄np̄è-bòohú ɓúí na á nùpue ñin yí yòora yí m̄n̄ hùúu ká a can ñin. Mi fee wo à ɓua ɓuee na miï. ³ Ká a ɓúí tùara mia le lée webio nɔn mi wee feeráa wo, à mí bío na ɓanso yi le o Nùh̄so makóo wi o yi, ó o mún ñ b̄n̄í ì ɓuen làa wo lònɓio.»

⁴ A ɓa wà van á vaá zoó yú a s̄np̄è-bòohú ɓúí le ɓonfónii ho w̄h̄ú n̄s̄ání ká a can ñin le z̄i ɓúí z̄uajii. A ɓa feera a. ⁵ A ɓa nùpua nùwá yen ɓúí na wi b̄n̄ á tùara ɓa yi: «Lée webio mi wó kà? Mi feera o s̄np̄èenì mu le we?» ⁶ A bío ó o Yeesu lá bía nɔn ɓa yi lé b̄n̄ á ɓa bía nɔn ɓa nùpua mu yi. A ɓa díá ɓa á ɓa wà. ⁷ Ba ɓuan o s̄np̄èenì mu ɓueé nɔn o Yeesu yi, à ɓa bò mí kánɓunwà o mání wán, ó o Yeesu yòó kará wán. ⁸ Ba nùpua cèrèe wee bá mí kánɓunwà ho w̄h̄ú wán o yahó. Ba ɓúí lé h̄a v̄ns̄ia v̄onna na ɓa khó h̄a mana yi á ɓa wee bá. ⁹ B̄ia dú a yahó làa b̄ia dú a m̄n̄ á wee bío bío ká pónpón:

«Le ho cùkú à ɓio s̄i le Dónbeenì yi.

Le le Dónbeenì wé mu bè-tentewà

làa ȳia bò o ɓuen o Nùh̄so Dónbeenì yèni yi.*

¹⁰ Le le Dónbeenì wé mu bè-tentewà

làa ȳia wà ɓueé fàrá wán ɓúaa *Daviide b̄eenì á à ñinì.

Le ho cùkú à ɓio s̄i le Dónbeenì na dà mu bío ɓúenɓúen wán yi.»

¹¹ Bío ó o Yeesu vaá ñin ho Zeruzalɛmu, ó o wà van le *Dónbeenì z̄i-beenì lún yi, á zoó loŋkaa le kh̄ii fò. B̄n̄ m̄n̄ ó o fó mí n̄i-kenínia píru ñun à ɓa b̄n̄ia ñun ho Betanii. A b̄n̄ à le wii wáa tò.

O Yeesu dánkánta le v̄nd̄e na ɓa le fikiyée

(Matiye 21.18-19)

¹² Mu tá na lée t̄n̄, p̄ahú na ɓa wee lé ho Betanii yi á à lén, à b̄n̄ ò o Yeesu á le h̄ni dà.

¹³ O kh̄era m̄n̄ le v̄nd̄e na ɓa le fikiyée à le sà ñin. O o wà le mí vaá loŋ le mí ì yí bia le wán lé. O o vaá yú à lée v̄onna mí ñii yi, lé ɓio mu yí wó h̄a v̄ns̄ia mu haró p̄ahú. ¹⁴ O o Yeesu wáa bía nɔn le v̄nd̄e mu yi: «Fo máa b̄n̄í máa ha bia hùúu á nùpue máa dí.» O o n̄i-kenínia ñá ɓio ó o bía.

O Yeesu ñan ɓa bè-yèrowà

(Matiye 21.12-17; Luki 19.45-48; Zàn 2.13-22)

¹⁵ Ba vaá ñin ho Zeruzalɛmu ó o Yeesu wà vaá zon le *Dónbeenì z̄i-beenì lún yi á zoó wee ña ɓa bè-yèrowà lè ɓa bè-yàwa. Ba wén-pùarílowà tabáriwa, làa b̄ia wee yèé ɓa ɓúaaɓúunì kanmúinì ó o dónkaa kúaa. ¹⁶ O wee h̄e ɓa le nùpue yí ɓua d̄e à k̄anáa ho lún mu yi. ¹⁷ O o màhá wáa wee kàrán ɓa nùpua làa ɓio kà: «Le Dónbeenì b̄ionì v̄uahú yi á mu bía: † z̄i ɓa wé è ve le k̄ana nùpua ɓúenɓúen fioró z̄i.»† O o Yeesu b̄n̄ia bía: «Á minén wó le lè ɓa k̄n̄lowà lùe há?» ¹⁸ A le *Dónbeenì yankarowà ñúnása lè ho *làndá ɓio

* 11:9 Mi loŋ Lenì v̄uahú (Psaumes) 118.25-26 † 11:17 Mi loŋ Ezayii v̄uahú 56.7

zéenílowa ná mu á 6a wee cà bío 6a à wé wé è 6úeráa o Yeesu. Ba zãna a lé bío ó o kàránló á 6a zãamáa búenbúen sĩa wee wa bío yi. ¹⁹ Bío le wii tò ó o Yeesu lè mí nĩ-kenínia á ló ho lóhó yi lée wà.

Mi dé mi sĩa le Dónbeenĩ yi
(Matiye 21.20-22)

²⁰ Mu tá na lée tãn yĩnbíi bũirĩi ká 6a lá ho wõhũ wà, á 6a vaá mɔn ho fikíyee mu á ho hon lè mí naní búenbúen. ²¹ O o Piere leékaa bío wó khĩna bío, ó o bía nɔn o Yeesu yi: «Nĩ-kàránlo, loń. Ho fikíyee na fo dánkánia á hon.» ²² O o Yeesu wáa bía nɔn mí nĩ-kenínia yi: «Mi dé mi sĩa le Dónbeenĩ yi. ²³ Le ĩ mĩ ho tũia na mia: Ká a 6úi lá bía lè le 6úee na kà: «Hĩnĩ hen na fo wi yi à vaa zo ho mu-beenĩ yi.» Ká 6ànso yí titikaa ò o dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi le bío mí bía á à wé, á mún nè wé á à na a yi. ²⁴ Lé bũn nɔn á ĩ wee bíoráa mu á à na mia: Hen ká mi wé wee fio bío 6úi le Dónbeenĩ cɔn à mi láa mu yi le mu yú wó. Le è wé mu á à na mia. ²⁵ Mi wé sansan wee fio, ká a 6úi wó khon làa mia á mi sĩa wee cĩ bío yi, à mi sɛn mu día. Bũn ká mĩn Maá Dónbeenĩ á mún nè sɛn mi bè-kora á à día.» ²⁶ [Ká mi yí máa tà sɛn día na 6a yi, á mĩn Maá na wi ho wáayi mún máa wé è sɛn mi bè-kora máa día.]

O Yeesu pànká ló wen?
(Matiye 21.23-27; Luki 20.1-8)

²⁷ Bũn mɔn á 6a wáa nɔn ho Zeruzaleemu. Bío ó o Yeesu zoó wee varáka le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi, á 6a yankarowà júnása lè ho *làndá bío zéenílowa lè 6a nĩ-kĩa á wà 6ueé 6ó a yi ²⁸ à 6a tũara a yi: «Fo yú le nĩi wen wee wéráa bío kà? Lée wée nɔn mu wéró nĩi fon?» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ĩnén mún nè tũa mia làa bío dà-kéní. Ká mi tà á zéenia mu, á ĩ bèn mún nè zéení yĩa nɔn mu bĩowa mu 6àn wéró nĩi mĩi làa mia. ³⁰ Yĩa nɔn le nĩi o Zãn yi le o wé bátízé 6a nùpua lée wée? Lé le Dónbeenĩ lée, tàá lé 6a nùpua? Mi bío lon!» ³¹ A 6a yèrémáa wee wãanĩ mĩn yi: «Ká wa le lé le Dónbeenĩ tonkaa wo, o ò bío le lée webio nɔn á wa yí tàráa o bío. ³² Tàá ká wa 6èn le lé 6a nùpua tonkaa wo, á mu ù wé kaka?» Ba zãna 6a zãamáa lé bío á bán búenbúen wee leéka le o Zãn hĩa lé le *Dónbeenĩ jĩ-cúa fɛero binbirĩ. ³³ A 6a wáa bía nɔn o Yeesu yi: «Wa yí zũ yĩa tonkaa wo.» O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Àwa, á ĩnén mún máa zéení yĩa nɔn le nĩi mĩi á ĩ wee wéráa bío kà.»

12

Ho èrèzɛn vĩnsĩa 6uahó vàrowà wãhiire
(Matiye 21.33-46; Luki 20.9-19)

¹ Bũn mɔn ó o Yeesu wáa wee bío làa ba lè hã wãhio: «Nĩi 6úi hĩa léra ho èrèzɛn vĩnsĩa 6uahó á son ho dándá kĩnia yi, á có ho kõhũ na ó o wé è jaa ho èrèzɛn yi. O mún son o paro lùe. Bũn mɔn ó o wãanía tò lè 6a nùpua 6úi na à và ho, ò orén wà van le khúii. ² Pãahũ na ho èrèzɛn wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sá nĩ-kéní le o va 6a nùpua mu cɔn le 6a khé bío bío sã mí yi à na. ³ A 6a nùpua mu vaá han wo á día ó o wà lè mí nĩi kãamáa. ⁴ O o mɔhũ 6ànso bĩnia tonkaa mí ton-sá veere. A wón 6a vaá vĩaana vĩaana jũhũ, à 6a là là a. ⁵ O o mɔhũ 6ànso tĩn pá bĩnia tonkaa nĩ-veere. A 6a vaá 6ó wón. Lé ká sĩa 6a wó lè 6a ton-sáwá cèrèe na ó o mɔhũ 6ànso tonkaa. Ba 6úi 6a han, à 6a 6úi 6a 6ó. ⁶ O mɔhũ 6ànso za na ó o bò mí tàká wán lé yĩa wáa ká a cɔn. A wón lé yĩa ó o tonkaa, ò o wee leéka: I za wón 6a à kɔnbi. ⁷ Bío 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mĩn yi: «Yĩa lua ká lé yĩa á ho mɔhũ bío khĩi sĩa yi. Mĩ wa 6úe o á ho mɔhũ bío wáa à sĩa wen.» ⁸ A 6a hĩnɔn wĩira a za mu 6ó, á lá lée lèera día lè ho soró mɔn.» ⁹ O o Yeesu wáa tũara 6a yi: «Lé mu yén á ho mɔhũ 6ànso wáa à wé? O o ò buen 6ueé 6úe 6a nùpua mu, ká a cà nĩ-vio á à kúee mí mɔhũ mu yi. ¹⁰ Le bíonĩ na ká á mi so ñĩn yí kàránna le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi yí mɔn le? «Le huee na 6a so-sowa fù pá día lé ñĩn hĩa 6ueé 6uan ho soró ñĩnia.

11 Bïo kà lé bïo ó o Núhúso Dónbeení wó, mu léé bè-tente wa yèn-dání yi.* »

12 Ba *zúifùwa júnása wee cà bïo 6a a ðín wán á à wíiráa o Yeesu, lé bïo 6a zū le lé 6arén á le wáhiire mu wà bò wán. Εε ká bïo 6a zána 6a zāamáa, á 6a día wo à 6a wà.

Ho lànπό cāló à na ho Oroomu béε yi bïo

(Matiye 22.15-22; Luki 20.20-26)

13 Bún món á 6a tonkaa 6a *Fariziεwa nùwā yεn 6úi là a *Herodee kuure nùpua nùwā yεn 6úi o Yeesu cón le 6a 6uee tùa wo yi, à yírāa o níi 6ua yi. 14 A 6a 6ueé bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, wa zū le fo wee mǐ ho túiá. Fo yí máa zón nùpue. Fo mún yí máa kà nùpue yïo. Bïo le Dónbeení le 6a nùpua wé 6ua lè mítén lé bún 6àn kàránló binbirí á fo wee na. Awa, á ũ bío na wεn. Wa làndá yi á ho lànπό ko ho wé cā na ho Oroomu kōhú béε yi léé, tàá mu yí ko làa wéró? Wa ko wa wé cā ho léé, tàá wa wé yí cā ho?» 15 O o Yeesu zūna le bïo 6a lon binbirí á 6a yí bía. O o wāa bía nɔn 6a yi: «Mi wí mi khūaa í jii yi à yírāa í níi 6ua yi le we? Mi cà le wén-hōnló 6úi na mǐ le í loí.» 16 A 6a cà le 6ueé nɔn wo yi. O o Yeesu tùara 6a yi: «Ho yahó lè le yèni na wi le wén-hōnló mu wán á wée te?» A 6a bía: «Lé ho Oroomu béε.» 17 O o Yeesu wāa bía nɔn 6a yi: «Àwa. Bïo sã ho Oroomu béε yi à mi na mu wo yi. Ká bïo 6èn sã le Dónbeení yi à mi na mu le yi.» A 6a wó coon bïo ó o bía bïo yi.

Ba nǐ-hía vèeró bïo

(Matiye 22.23-33; Luki 20.27-40)

18 Ba *Sadusiεwa lé bía le 6a nǐ-hía máa vèe. Wizonle 6úi, á 6a 6úi á 6ueé 6ó a Yeesu yi á tùara a yi kà: 19 «Nì-kàránlo, bïo ó o *Moyiize tùara henía nɔn wεn lé bïo kà: «Hen ká a 6úi yan mín hǎa á húrun ò o yí yú za làa wo, á 6àn za ko ò o fé 6àn hǎa ya à te 6a zàwa yi mín za mu yèni yi.»† 20 Awa. Ka lòn nùpua nùwā hènun 6úi yánkaa léé zàwa síi. O o yahón so yan mín hǎa á húrun ò o yí yú za làa wo. 21 O o jùn níi so fó a mahǎa mu yan á húrun ò o yí yú za làa wo. Lé bún ó o tǐn níi so bïo mún wórāa. 22 Ba mí nùwā hènun yan wo bèenia á húrunka ò o 6úi yí yú za làa wo. Mu 6àn véenii ó o hǎa mu mún húrun. 23 Awa. Nònzoñ na 6a nǐ-hía á à vèe yi ó o hǎa mu bïo á à sí a yén yi? Bïo 6a mí nùwā hènun mahǎa yan wo bèenia.» 24 O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mi wee vǐnǐ mítén. I bía bún lé bïo mi yí zū le Dónbeení bioní vūahú bioní kúará. Mi mún yí zū le le Dónbeení dà bïo 6úen6úen wee wé. 25 Mu bon. Ba nǐ-hía khíi vèera á 6a báawa lè 6a hǎawa máa bǐnǐ máa ya mín. Ba à 6onmín lè le Dónbeení wáayi tonkarowà ho wáayi. 26 Ba nǐ-hía vèeró dání yi á mi so ðín yí kàránna ho lahó na wee bío le vǐndè-za na ho dōhú wi yi bïo o Moyiize vūahú yi yí mɔn le? Mu tùara bǐn le le Dónbeení bía nɔn o Moyiize yi: «Inén lé o *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu 6àn Dónbeení.»‡ 27 O o Yeesu wāa bía: «Le Dónbeení lé bía yïo wi lua 6àn Dónbeení ká le yínóñ nǐ-hía 6àn Dónbeení. Mi sòobáa wee vǐnǐ mítén dà.»

Le Dónbeení làndá na bïo here po hǎa ká

(Matiye 22.34-40; Luki 10.25-28)

28 Ho *làndá bïo zéenilo 6úi jǎ 6a wāanii. O o mɔn ò o Yeesu bía se nɔn 6a Sadusiεwa yi ó o vá 6ueé 6ó a yi ò o tùara a yi: «Le Dónbeení làndáwá 6úen6úen tǎahú á lé ho yén bïo here po hǎa ká?» 29 O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Le Dónbeení làndáwá yi á hǎa ká lé hǎa bïo here po hǎa ká: *Isirayεle nǐpomu, jí bïo ká: Wa Núhúso Dónbeení lé o Núhúso mí dòn. 30 Fo ko à ũ wañ ũ Núhúso Dónbeení lè ũ síi 6úen6úen, lè ũ mànáká 6úen6úen, lè ũ yilera 6úen6úen, lè ũ pánká 6úen6úen.»§ 31 Hǎa sã ho yi lé hǎa ká: «Fo ko à ũ wañ mí ninza làa bïo fo waráa ũten bïo síi.* *Làndáwá na kún bïo here á po hǎ bïo jùn na ká hǎn mía.» 32 A ho làndá bïo zéenilo wāa bía nɔn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo mu se, bïo fo bía lé ho túiá. O Núhúso lé le Dónbeení mí dòn. Dónbeení 6úi kún mía ká mu yínóñ lerén.

* 12:11 Mi loí Lení vūahú (Psaumes) 118.22-23 † 12:19 Mi loí Làndá zéeniló vūahú (Deutéronome) 25.5-6

‡ 12:26 Mi loí Léró vūahú (Exode) 2.6 § 12:30 Mi loí Làndá zéeniló vūahú (Deutéronome) 4-5 * 12:31 Mi loí Levii nùwā vūahú (Lévitique) 19.18

³³ A wañ le Dónbeenĩ lè ũ s̄ii búenbúen, lè ũ yilera búenbúen lè ũ pánká búenbúen, à mún wañ mi ninza lè ũten b̄io s̄ii, b̄un s̄iaanĩ mu h̄amu na 6a wee wé na le Dónbeenĩ yi lè 6a bà-kùio na 6a wee ya lè le muiñ na le Dónbeenĩ yi.» ³⁴ O o Yeesu m̄on ò o n̄ii mu b̄ia 6a bè-z̄ur̄lowà b̄ionĩ ó o b̄ia n̄on wo yi: «Hen làa c̄inú ká fo ò keñ le Dónbeenĩ bá-z̄amu yi.» B̄un m̄ón ó o búii w̄aa yí b̄inía yí khà m̄iten yí t̄uara a yi làa b̄io búii.

*Yia le Dónbeenĩ m̄on léra b̄io
(Matiye 22.41-46; Luki 20.41-44)*

³⁵ Mu wó ká a Yeesu wee k̄arán 6a n̄upua le *Dónbeenĩ z̄i-beenĩ yi, ó o t̄uara b̄io ká: «Ho *l̄andá b̄io z̄éenilowa dà a wé kaka a b̄ioráa le yia le Dónbeenĩ m̄on léra lé o *Daviide m̄onm̄an̄ii? ³⁶ Lé b̄io ó o *Daviide mí bæere á le Dónbeenĩ Hácírí wó ó o b̄ia b̄io ká: «O Núh̄uso Dónbeenĩ b̄ia n̄on í Núh̄uso yi:

Buee keení í n̄in-t̄iání fúaa ká í búrá ũ z̄úkúsa ũ tá á ũ bò ũ zení wán.†»

³⁷ «B̄io ó o *Daviide wee ve yia le Dónbeenĩ m̄on léra le mí Núh̄uso. O o wé o Núh̄uso ká a mún pá à wé o m̄onm̄an̄ii kaka?» Ba z̄aamáa wee jí a Yeesu c̄on lè le sí-wεε.

*Mi yí wé lè ho l̄andá b̄io z̄éenilowa b̄io
(Matiye 23.1-36; Luki 20.45-47)*

³⁸ B̄io ó o Yeesu wee k̄arán 6a z̄aamáa ó o wee b̄io na 6a yi: «Mi yí wé lè ho *l̄andá b̄io z̄éenilowa b̄io. Bán na wa h̄a b̄aká-beera z̄íló à wé héεkaráa. Ba wí 6a n̄upua wé t̄eení 6a yi lè le k̄n̄bii 6a z̄aamáa f̄em̄inlò lara yi. ³⁹ Ba *z̄uíf̄uwa k̄aránlò z̄iní yahón kanm̄uiní lè ho ð̄inlò ð̄iiní keéninía na seka á 6a wé hueeka keení yi. ⁴⁰ Ba wee khà 6a mah̄áawa à fé níi b̄io búenbúen. Ba mún wa ho floró na túee wéró à wé lè 6a t̄érinna. Barén cítii khii wee here le Dónbeenĩ c̄on.»

*O mah̄á-khenii h̄amu b̄io
(Luki 21.1-4)*

⁴¹ O Yeesu kará le *Dónbeenĩ z̄i-beenĩ h̄amu bonkoní n̄isání á wee loñ b̄io 6a z̄aamáa wee k̄ueeráa le wárí le yi. Ho n̄af̄oró b̄ansowà c̄èr̄εε wee buee k̄úee le wárí na boo. ⁴² Mah̄á-khenii búii mún bueé kúaa mí t̄óm̄onwà b̄io jun. ⁴³ O o Yeesu w̄aa von mí n̄i-keninía á b̄ia n̄on yi: «Le í mí ho t̄úia na mia: O mah̄á-khenii na ká b̄io na ó o kúaa á boo po b̄ia ká búenbúen b̄io. ⁴⁴ Lé b̄io le wárí na 6a búenbúen wó lè mu h̄amu lé ð̄io 6a yú puunía. O orén lè mí khemu, ò o pá kúaa b̄io wi o c̄on búenbúen na ó o lá wé è dí.»

13

*Ho ð̄im̄íná véró là a N̄upue Za b̄uenlò b̄io
(Matiye 24.1-44; Luki 21.5-33)*

¹ B̄io ó o Yeesu zoó ló le *Dónbeenĩ z̄i-beenĩ lún yi, ó o n̄i-keninía n̄i-kéní b̄ia n̄on wo yi: «N̄i-k̄aránlo, h̄a huua na ká b̄ent̄in seka, á h̄a mún b̄uaaka. H̄a soni d̄aamu yàá!» ² O o Yeesu b̄ia n̄on wo yi: «Fo m̄on h̄a d̄aamu lon? εε ká huee khii máa keñ mí ninza huee wán. Mu búenbúen khii fi.»

³ B̄un m̄ón ó o Yeesu yòó kará h̄a Oliivewa v̄ins̄ia búee wán á s̄ansáa le Dónbeenĩ z̄i-beenĩ. O o Piere là a Zaaki là a Z̄an là a Andere na wi làa wo mí ð̄on á t̄uara a yi: ⁴ «Lé ho p̄ah̄ú yén á mu b̄io mu ù wé yi? A lé mu b̄io yén khii z̄eení le mu wéró p̄ah̄ú ð̄on?» ⁵ O o Yeesu w̄aa b̄ia n̄on 6a yi: «Mi pa m̄iten b̄io. Mi yí día le n̄upue khà mia. ⁶ N̄upua c̄èr̄εε khii b̄uen í yèni yi á à b̄io: «Í lé o Krista.» Ba à khà n̄upua c̄èr̄εε á à v̄iní. ⁷ Ká mi khii wee jí h̄a h̄ia táró s̄ã, h̄ia lúio yi làa h̄ia khèra làa mia à mí yí le mí yiwa dé, lé b̄io á b̄un b̄iowa so ko mu wé ho yahó. Ká b̄un ð̄eenía máa wé ho ð̄im̄íná véró. ⁸ Ho síi búii khii wé è lé vaá fi lè ho síi veere. A ho k̄sh̄ú búii khii wé è lé vaá fi lè ho k̄a-veere. Ho tá ð̄ekéró khii wé h̄a l̄ua búii yi. A le h̄ini khii lé. Mu ù wé làa b̄io o h̄a-s̄ániso s̄aní vía wee wé búakaráa b̄io síi.

† 12:36 Mí loñ Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 110.1

⁹ «Èε ká minén pa miten bïo. Ba nùpua khíi wé è ɓua mia á à varáa ho pànká ɓànsowà cón á bán vaá cítí mia. Ba wé è ha mia ɓa *zúífùwa kàránló zíní yi. Ba wé è ɓua mia á vaá ðíní há kána núnása lè ɓa bá-zàwa yahó bïo mi tà miï bïo yi. Lé bún mi ì bè yi á à zéénínáa í bïo làa ba. ¹⁰ Mu bon, sáni ho ðímíjǎ vé, á le Dónbeení bín-tente ko le bue à na há síwà ɓúenɓúen yi. ¹¹ Hen ká ɓa khíi wé wiikaa mia á ɓuan vannáa le cítí yi à mi yí le mi yiwa fèn dè bïo mi vaá bïo bïo yi. Hón pǎahǔ so yi á há bioní na à bïo ò na mia lé hía à mi bïo. Lé bïo á há máa lé minén mi bæere yi. Mu lé le Dónbeení Hácírí á à dé há mi jíní yi. ¹² Ba nùpua ɓúí wé è dé mín kùrú zàwa á à na ɓa à ɓúe. Hàrí ɓa maáwà ɓúí á à wé mu ɓàn síi lè mí zàwa. Ba zàwa ɓúí mún ñ híní mín maáwà wán, á à na ɓa ɓa à ɓúe. ¹³ Ba nùpua ɓúenɓúen á à jin mia bïo mi tà miï bïo yi. Ká yia màhá há mí síi fúaa mu véenii, wón á à fen.

¹⁴ «Mí khíi mi mu bè-sūmúí* na wee yáa mu bïo ká mu wi hen na mu yí ko mu keń yi. (Yia wee kàrán bïo kà à zūn mu kúará sese.) Hón pǎahǔ so yi ká bïa wi ho Zudee yi à bán lùwí yòo há ɓúaa. ¹⁵ Yia á à keń mí zii lòho yí ko ò o lii zoo lá bïo ɓúí. ¹⁶ Yia á à keń há mana yi mu pǎahǔ yí ko ò o bíní ɓo à lii lá mí kánɓun mí zii. ¹⁷ Ho yéréké khíi sá ɓa há-sɛenasà lè ɓa há-nàawa yi mu zoñ. ¹⁸ Mi fio le Dónbeení yi à mu bïowa mu wéró yí lí há yio yi. ¹⁹ Lé bïo ho pǎahǔ mu ɓàn lònbee á à wé ɓúaa á à poñ ðio khíina. Hàrí ho ðímíjǎ nùhǔ ɓúaró pǎahǔ na le Dónbeení léra mu bïo ɓúenɓúen yi à ɓuee ɓúe ho zuia yi, á le lònbee mu síi yí kera yí mǎn. A le ɓàn síi mún máa bíní máa keń hùúu. ²⁰ O Nùhǔso lá yí khò le lònbee mu wizooní yi, á nii woon lá máa kǎní. Ká a màhá khò há yi ɓa nùpua na ó o hueekaa à ɓa wé làa wo bïo yi. ²¹ Ká a ɓúí bía nǎn mia kà síi: «Mí loń. Lé o *Krista na hen, tàá nín-yia vaá hen», à mi yí tà mu. ²² Mu bon, ɓa Kristawa lè le Dónbeení jì-cúa fεεrowà na bïo yí bon khíi keń. Ba à wé mu yéréké bïowa lè mí síwà na ka lè mu wee zéení le Dónbeení pànká á à vínínáa ɓa nùpua. Hàrí bïa le Dónbeení hueekaa ká mu lá dà à wé, á ɓa mún ñ víní bán. ²³ Awa. A minén cén pa miten bïo. Í fèra bía mu ɓúenɓúen nǎn mia wó.

²⁴ «Le lònbee khíiló mǎndén á ðe wii á à dé mí yuumu.

Ho pǎihǔ khoomu máa bíní máa keń.

²⁵ Há mànàayio á à kùenka à lii.

Bïo ɓuan ho wáayi bïowa ðíní ɓúenɓúen á à dèké.»†

²⁶ Hón pǎahǔ so yi á ɓa à mi a Nùpue Za ɓuenló há dùndúio wán lè mí ðànló lè mí cùkú beení. ²⁷ O khíi tonka le Dónbeení wáayi tonkarowà ho tá kónɓúaa bïo náa yi lè ho ðímíjǎ ɓúenɓúen yi á ɓa a ve bïa le Dónbeení hueekaa á à kúee mín wán.

²⁸ «Mí loń ho *fikíyée vǐndèε bïo le wee wéráa. Hen ká le ɓàn lakara hía wee nàma á wee sà mí vǎn-yórówà, se mi zū le ho vïohó téré dǎn. ²⁹ Lé làa bún síi ká mi khíi wee mi mu bïowa mu wéró, à mi mún zūn le o *Nùpue Za ɓuenló sùaráa. O ò ɓuen máa khí. ³⁰ Le í mǐ ho tǔiá na mia: Ho pǎahǔ na kà nùpua máa hí máa vé ká bún bïowa so ɓúenɓúen yí wó. ³¹ Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká í bioní hǎn ñ keń bín fεεε. ³² Nii woon yí zū ho ðímíjǎ véro wizonle lè ho pǎahǔ máa zéení. Le Dónbeení wáayi tonkarowà yí zū mu, hàrí le Dónbeení Za mí bæere yáa pá yí zū mu. O Maá mí dòn lé yia zū mu.

³³ «Mí pa miten bïo. Mi yí wé lòn nùpua na dǔma. Lé bïo mi yí zū ho pǎahǔ na mu ù wé yi. ³⁴ Mu bïo ɓonmín làa bïo kà: Nii ɓúí le mí ì va le khúii. O o kàrafáa mí zii mí ton-sáwá yi, á sankaa há tonni nǎn ɓa lè mí nǐ-kéní kéní yi. Bún mǎn ó o bía nǎn o paro yi le o tǐnǐ mí yǐo. ³⁵ Minén mún tǐnǐ mí yǐo, lé bïo mi yí zū a zii ɓànsò bíní ɓuenló pǎahǔ. O dà à ɓuen ziihǔ tàá tá tǎahǔ, tàá kò-bá-wéε yi, tàá yǐnbíi. ³⁶ Ká a khíi ðǐndǐn ɓuara ò o yí ɓuee yí mia ká mi ka lòn nùpua na dǔma. ³⁷ Bïo á í wee bïo na mia kà, á yahó sǎ ɓa nùpua ɓúenɓúen. Mi yí wé lòn nùpua na dǔma.»

* 13:14 Mi loń Daniyεεle vǔahǔ 9.27; 11.31; 12.11 † 13:25 Mi loń Ezayii vǔahǔ 13.10; 34.4

14

Ba zúifùwa júnása wee lè o Yeesu wán
(Matiye 26.1-5; Luki 22.1-2; Zān 11.45-53)

¹ Wizooní bïo jùn wáa ká ho Paaki sánú díró lè ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sánú díró yi. A le *Dónbeení yankarowà júnása lè ho *lándá bïo zéenílowa wee cà bïo 6a à wé wé è wíiráa o Yeesu ká mu yí zū, á à na 6a à búe. ² Ba wee bío: «Wa yí dà máa wíi wo ho sánú díró yi. Ká wa wó mu á 6a zāamáa á à kánká mu bïo yi.»

O hãa búii kúaa ho jiló o Yeesu jùhũ wán
(Matiye 26.6-13; Zān 12.1-8)

³ O Yeesu kera ho Betanii lóhó yi o Simōn na hía lé o *6ùéré nîi zii. Pãahũ na ó o kará wee dí à bñn à hãa búii bueé wee zo, á buan mí dũukó-za búii na wó lè le huee na 6a le alibaatere à ho sú làa jiló búii na sãmu sí. Ho jiló mu 6a le náàrè á yàwá here làa sòobéé. Bïo ó o bueé 6ó a Yeesu yi ó o pũina ho dũukó-za mu jii, ò o kúaa ho jiló mu o Yeesu jùhũ wán. ⁴ A bïa wi bñn búii sía cá. A 6a wee bío mín yi: «Ho jiló na kà yáaró jùhũ lé mu yén? ⁵ Ho jñn lá dà à yéé á à yí hã wén-hãani khiá-tin* á à sanká a na 6a nñ-khenia yi.» A 6a lan wee zá làa wo. ⁶ O o Yeesu wáa bía: «O hãa mu mi díá bïo. Mi wee zá làa wó le we? Bïo ó o wó làa mi á se. ⁷ Ba nñ-khenia bán làa mia á à kerí mín wán fēēē. A pãahũ lée pãahũ á mi dà wé è wé mu sãamu làa ba ká mi tà. Eε ká ínén wón máa kerí làa mia fēēē. ⁸ Bïo ó o dà à wé lé bïo ó o wó. O kúaa ho jiló na sãmu sí í sãnia wán à fèn wíokaráa hã paráa hã nùuló. ⁹ Le í mĩ ho tũiá na mia: Le Dónbeení bñn-tente wé buera lùe lèe lùe yi ho ñmĩná búenbúen yi, á 6a à bío bïo ó o hãa na kà wó, á 6a à leéka a bïo.»

O Zudaa wi ò o dé o Yeesu na
(Matiye 26.14-16; Luki 22.3-6)

¹⁰ O Yeesu nñ-kenínia píru jùn nñ-kéní na 6a le Zudaa Isikariote á wà vaá bía nñn 6a yankarowà júnása yi le mí wi à mí dé o Yeesu na 6a yi. ¹¹ A bán sía wan wan á dó mí jini nñn le mí ì na le wáí wo yi. O o wáa wee cà ho pãahũ na o ò dàñ n wé mu yi, á à dérãa wo 6a níni yi.

O Yeesu wee dí ho Paaki ñnló lè mí nñ-kenínia
(Matiye 26.17-25; Luki 22.7-14, 21-23; Zān 13.21-30)

¹² Ho *búurú na á ja-fini yí dó yi sánú díró 6àn nín-yání wizonle zoñ, ñio 6a wee wé fũaa ho Paaki piozawa yi,† ó o Yeesu nñ-kenínia tũara a yi: «Lé wen á fo wi à wa vaa wíoka ho Paaki ñnló yi?» ¹³ O o tonkaa mí nñ-kenínia nùwã jùn á bía nñn yi: «Mi lén zo ho lóhó yi, á mi zoó sí a nñi búii yahó ká a sò mu jumu lè ho dũuhũ. Mi bè o yi, ¹⁴ ká a vaá zon zii na yi à mi bío na le zii mu 6ãnsò yi: O nñ-kàránlo le wa tũa fon: Ho lahó na á ínén lè í nñ-kenínia á à dí ho Paaki ñnló yi lé ho yén? ¹⁵ O ò zéeni la-beeni búii làa mia ho nónwíohũ yi na sía bàráka wó. Lé bñn à mi wíoka wa Paaki ñnló bïo yi.» ¹⁶ A 6a wà vaá zon ho lóhó yi, á zoó yú mu búenbúen làa bïo ó o Yeesu bíarãa mu. A 6a wíokaa ho Paaki ñnló bïo.

¹⁷ Bïo le wii tò, ó o Yeesu lè mí nñ-kenínia píru jùn 6uara. ¹⁸ Bïo 6a kará wee dí ó o Yeesu bía: «Le í mĩ ho tũiá na mia: Minén na làa mi páanía kará ho ñnló jùhũ yi nñ-kéní á à dé mi ì na.» ¹⁹ O o nñ-kenínia yilera lùnkaa, á 6a wee tũaka a yi lè mí nñ-kéní kéní. A yia le: «Mu lé ínén le?» A yia le: «Mu lé ínén lé?» ²⁰ O o Yeesu bía nñn 6a yi: «Mu lé minén píru jùn nñ-kéní, yia làa mi páanía wà zoó cĩ. ²¹ Mu bon. O *Nùpue Za á à hí làa bïo le Dónbeení bíoní vũahũ bíarãa mu. Ká yia mähã níi ì bè mu á ho yéréké è zo jùhũ. Bãnsò yàá lá yi ton se mu sũaaní.»

(Matiye 26.26-30; Luki 22.15-20; 1 Korēnte 11.23-25)

²² Bïo 6a wee dí, ó o Yeesu lá ho búurú á dó le Dónbeení bàráka. O o wee cèeka ho na mí nñ-kenínia yi ká à bío: «Mi fé là, hón lé í sãnia.» ²³ O o bñnia lá le juuníi dèe na ho *dívén

* 14:5 Mu pãahũ á hã wén-hãani khiá-tin lé o nùpue lúlú-kùure sámú sãání. † 14:12 Mi loñ Léró vũahũ (Exode) 12.6, 14-20

wi yi ò o dó le Dónbeenì b́arákà. O o n̄on ho 6a yi á 6a búenb́úen ɲun. ²⁴ O o b́ía n̄on 6a yi: «Dén lé í c̄áni na wíokaa wee zéení le Dónbeenì ṕaanii na le bò b́io, dén lé í c̄áni na kúaará 6a nùpua c̄èrèè b́io yi. ²⁵ Le í m̄i ho t̄úíá na mia: Í máa b́íní máa ɲu ðiv̄én hùúu fúaa ho p̄ah̄ú na á ì kh̄ii ɲu ho bàn bè-fla yi le Dónbeenì béení yi.» ²⁶ B́ún m̄ón á 6a sía ho s̄ánú lení, à 6a wà yòora h̄ã Oliivewa v̄ins̄ia búee wán.

O Yeesu bia le o Piere á à p̄í mí b́io
(Matiye 26.31-35; Luki 22.31-34; Z̄án 13.36-38)

²⁷ O Yeesu b́ía n̄on mí n̄i-kenínia yi: «Mí búenb́úen á à lùwí ì día mi. Làa b́io le Dónbeenì b́ioráa mu mí b́ioní v̄uah̄ú yi kà síi: «Í ì búe o pi-pa á 6a pia á à kénná à lén ñ va h̄ã lùu búenb́úen.» † ²⁸ Èé ká í v̄èeró m̄ón, á ì ì dí mí yahó vaá pa mia ho Kalilee k̄sh̄ú yi.» ²⁹ O o Piere b́ía: «H̄arí à b́ia ká búenb́úen p̄í ũ b́io, á ìnén wón máa p̄í mu hùúu.» ³⁰ O o Yeesu b́ía n̄on wo yi: «Le í m̄i ho t̄úíá na foñ. Ho t̄ínòn-kéní na kà yi, s̄áni ò o kò-béé wá h̄ã cúa-ɲun, b́ún ká ũnén b́ia le fo yí z̄ú mi á d̄õn h̄ã cúa-t̄ín.» ³¹ O o Piere pá b́inia wíokaa t̄ína mí b́ioní yi: «Í máa b́io le í yí z̄ú fo máa mi hùúu, h̄arí ká í ko à ì hí làa fo.» A 6a n̄i-kenínia na ká búenb́úen b́ia mu b́io dà-kéní mu.

O Yeesu flora ho Zetesemanii yi
(Matiye 26.36-46; Luki 22.39-46)

³² B́ún m̄ón á 6a wà vaá d̄õn le lùe búí na 6a le Zetesemanii. O o Yeesu b́ía n̄on mí n̄i-kenínia yi: «Mí kéení hen le í lén vaa flo.» ³³ O o fó a Piere là a Zaaki là a Z̄án á bòráa. O búakáa z̄ána á yi wee dè ³⁴ ó o b́ía n̄on 6a yi: «Í hácírí yáara dàkh̄íina. Í ka le í máa fen. Mí kéení hen, á t̄íní mi ȳio.» ³⁵ B́ún m̄ón ó o wáa vá van c̄ínú, á vaá líí búrá ò o flora le ká mu dà à wé, à le lònbee na kà à yí yí mí. ³⁶ O b́ía b́io kà: «Í Maá, fo dà b́io búenb́úen wee wé. Yí le le lònbee na kà à yí mí. Èé ká mu yí wé ìnén síi b́io. Le ũnén lé yia síi b́io à wé.» ³⁷ O o b́inia 6uara mí n̄i-kenínia c̄s̄n á 6ueé yú 6a à mu d̄ámu 6ó 6a. O o b́ía n̄on o Piere yi: «Sim̄on, d̄ámu 6ó fo le? Fo yí dà máa t̄íní ũ ȳio h̄arí le léèrè dà-kéní yi le? ³⁸ Mí fání mi ȳio à wé flo bèra a na à mi yí zo mu bè-kora wéró yi. O nùpue síi wee wé vá mu bè-tente wéró yi, èé ká ho p̄ánká na ó o ò wé làa b́ún lé h̄ia mía.» ³⁹ O o t̄ín wíokaa kh̄era vaá flora ò o b́ia h̄ã b́ioní dà-kéní mu. ⁴⁰ B́ún m̄ón ó o b́inia 6uara mí n̄i-kenínia c̄s̄n á 6ueé yú 6a à mu d̄ámu 6ó 6a. Ba yí dàrna yí fánia mí ȳio. A b́io 6a wáa à b́io á à na a Yeesu yi á 6a yí z̄ú. ⁴¹ B́io ó o Yeesu wà á b́inia 6uara mún cúa-t̄ín níi yi, ó o 6ueé b́ia n̄on 6a yi: «Mí pá d̄uma wee v̄urika lon? Mu wáa vó. Ho p̄ah̄ú d̄õn. O *Nùpue Za á 6a à dé 6a bè-kora wéròwà níi yi. ⁴² Mí h̄íní wa lén. Yia á à dé mi ì na 6ueé d̄õn.»

Ba w̄ira a Yeesu
(Matiye 26.47-56; Luki 22.47-53; Z̄án 18.3-12)

⁴³ P̄ah̄ú na ó o Yeesu wee b́io yi, à b́ún ò o Zudaa 6ueé d̄õn. O lé 6a n̄i-kenínia pírú ɲun n̄i-kéní. Ba z̄amáa na bò làa wo á 6uan h̄ã khà-túa lè h̄ã búaa. B́ia tonkaa 6a lé le *Dónbeenì yankarowà ɲúnása lè ho *làndá b́io zéenílowa lè 6a n̄i-kía. ⁴⁴ O Zudaa, yia á à dé o Yeesu mu á à na, á zéenia b́io 6a z̄amáa á à z̄urnáa wo. O b́ia: «Í h̄ia vaá t̄ènia nùpue na yi lè le k̄n̄bii, se wón lé yia mi wee cà. A mi wáa w̄ii wo à 6ua sese lénnáa.» ⁴⁵ O Zudaa 6uee d̄èníí ó o wà vaá 6ó a Yeesu yi ò o b́ía n̄on wo yi: «Nì-kàránlo.» O o t̄ènia wo yi lè le k̄n̄bii. ⁴⁶ A b́ia làa wo bò mín wáa w̄ira a Yeesu. ⁴⁷ A 6a n̄i-kéní búí dò mí khà-tóní á hà lè le *Dónbeenì yankarowà ɲuh̄úso beenì ton-sá n̄i-kéní ɲik̄ah̄ú kúio. ⁴⁸ O o Yeesu b́ia n̄on b́ia wà 6ueé w̄ii wo yi: «Mí so lá ko à mi 6ua khà-túa làa búaa à 6uee w̄iraa mi le? Í léé n̄i-k̄ánii le? ⁴⁹ Í làa mia lá wee kéí mín wán túntún, á wee k̄arán 6a nùpua le *Dónbeenì z̄i-beení lún yi á mi yí w̄ira mi. Èé ká mu wó kà, à le Dónbeenì b́ioní v̄uah̄ú b́io ɲii síráa.» ⁵⁰ O o n̄i-kenínia búenb́úen wáa lùwa wà à 6a día a. ⁵¹ Yàrónza búí lé yia

† 14:27 Mí loñ Zakari v̄uah̄ú 13.7

bò a Yeesu yi. Lée òunlò mí dòn wi o wán. Ba le mí ì wíi wo, á 6a 6uan o 6unlò yi, ⁵² ó o kueera ho díá, ò o lùwa wà mí kãamáa.

*O Yeesu 6a 6uan vannáa 6a tũíá fɛɛrowà yahó
(Matiye 26.57-68; Luki 22.54-55, 63-71; Zãn 18.13-14, 19-24)*

⁵³ Bũn món á 6a 6uan o Yeesu vannáa le *Dónbeenĩ yankarowà òunhũso zĩi, hen na 6a yankarowà òunáa lè 6a ñi-kĩa lè ho *lándá bĩo zéenílowa búenbúen kúaa mín wán yi. ⁵⁴ O Piere khèra bò a Yeesu món. O 6ueé zon 6a yankarowà òunhũso lún yi, á zoó páanía kará lè 6a parowà á wee huee ho dõhũ. ⁵⁵ Ba yankarowà òunáa lè 6a *zúifùwa tũíá fɛɛrowà búenbúen wee cà bĩo 6a à koonínáa o Yeesu yi á à bè yi ì síinínáa o òunhũ á à na 6a à búe. Ká 6a màhá yí yú bĩo búí. ⁵⁶ Nùpua cèrèe wee 6uee fũaa hã sabíoní o òunhũ, ká 6a màhá wee bĩnĩ kán mín. ⁵⁷ A 6a nùwã yén búí wãa hĩnɔn koonía o yi lè le sabéré na kà: ⁵⁸ «Wa òunhũ á à bía le mí ì fio le Dónbeenĩ zĩi na 6a nùpua son, á à bĩnĩ ì so le búí hã wizoonĩ tĩn yi ká dèn á nùpua máa so.» ⁵⁹ Hàrí bũn á 6a yàá pá wee kán mín wán. ⁶⁰ A 6a yankarowà òunhũso wãa lii hĩnɔn yòó ðĩn 6a búenbúen yahó ò o tũara a Yeesu yi: «Bĩo 6a nùpua wee bío ù ðá ní yi á fo le fo máa bío dèe búí yi le?» ⁶¹ O o Yeesu cèkè ò o ðĩn. A 6a yankarowà òunhũso wĩokaa tũara a yi: «Le ùnén lé o Krista, le Dónbeenĩ na wa wee khòoní za le?» ⁶² O o Yeesu bía: «Ũuu, í lé orén. Mi búenbúen á à mi a *Nùpue Za ká a kará le Dónbeenĩ na dà mu bĩo búenbúen nĩn-tĩánĩ. Mi mún khíi mi a ká a kará hã dùndúio wán bò ò 6uen.Š» ⁶³ A 6a yankarowà òunhũso wãa lèkkaa mí dà-zĩnii lé bĩo mu vá a yi dàkhĩna, ò o bía: «Wa màkóo wãa mía sèéràsa yi. ⁶⁴ Hã bĩn-kora na ò o mà léera le Dónbeenĩ yi á mi òunhũ. Awa, á lé mu yén á mi wee leéka?» A 6a búenbúen le o wó khon ó o ko ò o búe. ⁶⁵ Ba nùwã yèn zàwa búí 6a tĩahũ á búakáa wee khàani kúee o Yeesu wán. Ba pon o yahó yi à 6a wee vũaa wo lè mí nĩn-kuio ká 6a à tũa wo yi le o zéení yĩa wó mu làa wo. Le *Dónbeenĩ yankarowà òunhũso lún parowà fó a, á wee dé sáara yi.

*O Piere pá a Yeesu bĩo
(Matiye 26.69-75; Luki 22.56-62; Zãn 18.15-18, 25-27)*

⁶⁶ Pãahũ na ó o Piere pá líi wi ho lún yi, à bũn le Dónbeenĩ yankarowà òunhũso beenĩ ton-sá hãawa ñi-kéní búí 6ueé ðõn. ⁶⁷ Bĩo ó o mɔn o Piere ò o wee huee ho dõhũ, ó o wĩokaa loĩna a yi sese ò o bía: «Ũnén mún lá wi là a Nazarète ñii Yeesu mu.» ⁶⁸ O o Piere pá mu ò o bía: «Bĩo á fo wee bío ká á ì yí zũ.» Bũn món ó o wà vaá bãnía ðĩn ho lún zũanĩi. [O o kò-béé wá.] ⁶⁹ Bĩo ó o ton-sá hãa mu mɔn o vaa bãnílò, ó o wee bío làa bĩa wi bĩn: «O nùpue na ká lé 6arén ñi-kéní búí.» ⁷⁰ O o Piere tĩn pá. Mu yàá yí míana, à bũn à bía wi bĩn tĩn bía nɔn o Piere mu yi: «Ho tũíá poni. Fo lé 6arén búí. Ũnén mún lé o Kalilee ñii.» ⁷¹ O o Piere wãa bía: «Ká í fã sabéré à le Dónbeenĩ le í mi mu. Í ì báa mu òunhũ wán, o nùpue na mi wee bío bĩo á ì yí zũ.» ⁷² Hón pãahũ so yi ó o kò-béé wá hã cúa-òunhũ níi. O o Piere hácírí màhá bĩnía 6uara bĩo ó o Yeesu fù bía làa wo yi wán: «Sáni ò o kò-béé wá hã cúa-òunhũ bũn ká ùnén pá le fo yí zũ mi á ðõn hã cúa-tĩn.» O o Piere wãa wee wá.

15

*Ba 6uan o Yeesu 6uararàa o Pilaate cõn
(Matiye 27.1-2, 11-14; Luki 23.1-5; Zãn 18.28-38)*

¹ Le yĩnbĩi búirĩi á 6a *yankarowà òunáa, lè 6a ñi-kĩa, lè ho *lándá bĩo zéenílowa, bán búenbúen na lè 6a *zúifùwa tũíá fɛɛrowà á kúaa mín wán, bèra a na à 6a bío tè bĩo dà-kéní wán. Ba can o Yeesu, á 6uan 6ueé nɔn o *Pilaate yi. ² O o Pilaate tũara a yi: «Lé ùnén lé 6a zúifùwa bée le?» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía mu.» ³ Ba yankarowà òunáa wee kooní a Yeesu yi làa bĩo cèrèe. ⁴ O o Pilaate wĩokaa tũara a yi: «Fo le fo máa bío dèe le? Bĩo 6a wee bío ù òunhũ á fo yí máa òunhũ le?» ⁵ Ká a Yeesu màhá yí bĩnía yí bía dèe. Bũn wó a Pilaate coon.

Ba le o Yeesu ko ò o búe
(Matiye 27.15-26; Luki 23.13-25; Zān 18.39-19.16)

⁶ Hen ká ho *Paaki sánú sansan dǎn, ò o Pilaate lén o kàsó nǐi búí díá, yǎa 6a zāamáa le o díá. ⁷ Mu ù wé à nǐi búí na 6a le Barabaasi páanía wi ho kàsó yi lè 6a búí na làa wo káa á bó a nǐi búí. ⁸ A 6a zāamáa wáa wà van o Pilaate cǎn á vaá wee fio wo ò o wé bǐo ó o lá wee wé na 6a yi. ⁹ O o Pilaate bía nǎn 6a yi: «Mi wi à 6a zúifùwa bée lé yǎa à ì díá le?» ¹⁰ O Pilaate zǔ kénkén le 6a yankarowà júnása dó a Yeesu nǎn mí yi lé bǐo le yandee wi 6a yi o bǐo yi. ¹¹ Ká 6a yankarowà júnása màhǎ sùkúra 6a zāamáa le 6a fio o Pilaate cǎn le o Barabaasi lé yǎa ò o díá. ¹² O o Pilaate wíokaa tùara 6a zāamáa yi: «Lé mu yén mi le ì wé làa yǎa mi wee ve làa zúifùwa bée?» ¹³ A 6a wee bío na a yi ká 6a a wāamaka: «Búee wo ho *kùrùwá wán ò o hí.» ¹⁴ O o Pilaate tùara 6a yi: «O wékhe lé ho yén?» A 6a yàa wíokaa wee wāamaka pǎnpǎn: «Búee wo ho kùrùwá wán ò o hí.» ¹⁵ O Pilaate wi ò o wéé 6a zāamáa sǐi, ó o léra o Barabaasi díá, ò o le 6a ha a Yeesu lè hǎ làbàaní, ò o nǎn wo le 6a búee ho kùrùwá wán.

Ba dásíwá wee zùarika a Yeesu yi
(Matiye 27.27-31; Zān 19.2-3)

¹⁶ A 6a dásíwá buan wo zonnáa ho *Zudee kǎhǎ bée lún yi, à 6a von mí ninzàwa na ká búenbúen. ¹⁷ Ba zǐinía o Yeesu lè le dà-muhǎ, á tá ho kǐrǐ lè hǎ kíkara á dó a jǔhǎ yi.* ¹⁸ Bǔn mǎn á 6a wee tǎenǐ a yi ká: «*Zúifùwa bée, foó!» ¹⁹ Ba wee vǔaa o jǔhǎ lè le kǎanǐ, á wee khàani kúee o wán ká 6a à fàrá mí nǎnkójuná wán à lii búrá a yahó. ²⁰ Bǐo 6a zùarika wo yi vó, á 6a tera le dà-muhǎ o wán, à 6a zǐinía wo là a kùrú sǐa. Bǔn mǎn á 6a buan wo lóráa ho donkǐahǎ á wà lée búee ho *kùrùwá wán.

Ba búaa o Yeesu ho kùrùwá wán
(Matiye 27.32-44; Luki 23.26-43; Zān 19.17-27)

²¹ O Sirɛena nǐi Simǎn na lé o Alekisǎndere là a Urufuusi 6àn maá, á ló hǎ mana yi bò ho wǎhǎ bueé wee khǐi, á 6a dásíwá bueé kǐkǎa yi le o fé o Yeesu kùrùwá pǐ. ²² Ba buan o Yeesu vannáa lahó búí na 6a le Kolokota yi, bǔn kúará le «jún-bòkuee lahó.» ²³ Ba lúnkaa ho *dǐvén lè mu bǐo búí na 6a le mǐrè á wi 6a na a Yeesu yi ò o ju, ká a màhǎ yǐ jun mu. ²⁴ Bǔn mǎn á 6a búaa wo ho kùrùwá wán. Ba le mí ì sanká a sǐ-zǐnía á 6a wó le jún-sǐnǐ bǐo à zǔrínáa dío á à sǐ yǎa làa yǎa yi. ²⁵ Le wi-bee pǎahǎ lé bǐo 6a búaa wo yi ho *kùrùwá wán. ²⁶ Bǐo 6a túara le dèe wán, bǐo wee zéenǐ bǐo nǎn 6a búaaráa wo lé bǐo ká: «ZÚIFÙWA BÉE.» ²⁷ Ba mún búaa 6a nǐ-wǎnna nùwǎ jun búí là a Yeesu. O nǐ-kénǐ wi là a nín-tǐánǐ ká a nǐ-kénǐ wi là a nín-káahó. ²⁸ [Bǔn wó à le Dónbeenǐ biónǐ vǔahǎ biónǐ na ká a jii sí: «Ba mà a dó 6a nǐ-kora tǐahǎ.»]† ²⁹ Ba nùpua na wee khǐi làa bǐn wee kǐbón mí júná ká 6a a là a. Ba wee bío: «Fo yǐ mǎn mu le. Ūnén na lá le fo ò fio le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ á à bǐnǐ ì so le 6àn dà-veere hǎ wizonǐ bǐo tǐn yi, ³⁰ wáa fenǐ ūten. Lii ho *kùrùwá wán le wa loǐ.» ³¹ Le *Dónbeenǐ yankarowà júnása lè ho *làndá bǐo zéenílowa mún wee yáa mí jini yi na a yi ká 6a a bío làa mín: «O fenía 6a búí ò orén màhǎ yǐ dà máa fenǐ mítén. ³² Le o Krista, o *Isirayeele bée, à lé ho kùrùwá wán lii. Ká wa mǎn mu á wa à dé wa sǐa wo yi.» Bǐa páanía búaa hǎ kùrùwáwá wán là a Yeesu bán mún wee là a.

O Yeesu húmú
(Matiye 27.45-56; Luki 23.44-49; Zān 19.28-30)

³³ Le wii yòo fàraló pǎahǎ á ho kǎhǎ búenbúen dǐndǐn wó le tǐbírǐ. Mu míana fúuu fúaa le wi-háarè. ³⁴ Le wi-háarè mu pǎahǎ, ó o Yeesu bía bǐo ká pǎnpǎn: «Eloyii, Eloyii, lama sabatanii?» Bǔn kúará le «Wán Dónbeenǐ, wán Dónbeenǐ, fo pá mi díá le we?» ³⁵ A

* 15:17 Ba bá-zàwa lè 6a nǐ-beera lé bía yánkaa dà hǎ sǐ-muna wee zǐ. Hǎ yàwá fù here. Hǎ kǐrǐwá 6a wee wé, à kúee 6a bá-zàwa júná yi à zéenínáa 6a bá-zàmu pánká bǐo. Ká bǐo 6a wi 6a zùarika a Yeesu yi, á 6a zǐinía wo lè ho kánbun muhǎ á dó hǎ kíkara kǐrǐ o jǔhǎ yi. † 15:28 Mi loǐ Ezayii vǔahǎ 53.12

bĩa wi bĩn nùwã yɛn ɓúí ná mu á ɓa bía: «Mi loń, o wee ve o *Elii.» ³⁶ A ɓa nĩ-kéní ɓúí lùwa vaá lá le dɛɛ ɓúí na wee kũnĩ mu ɓumu á zĩra mu bè-ɓia yi á can le ɓúaahiire ɓii yi á yòó dá a Yeesu yi le o yèɛ, ò o bía: «Mi dĩn, wa à loń ká a Elii ɓueé liinĩ a ho *kùrùwá wán.» ³⁷ Lé bũn pãahũ ó o Yeesu wãamaa yi pɔnpɔn, ò o húrun. ³⁸ A ho pɔnsò-beeni na zoó céra le *Dónbeeni zi-beeni á yòó lèera mí t̃ahũ líí ló. ³⁹ Ho Oroomu dásíwá ɓúhũso na dĩn o Yeesu yahó á mɔn ɓio ó o húrunnáa ó o bía: «O nùpue na kà ɓèntĩn lá lé le Dónbeeni Za binbirĩ.»

⁴⁰ Hãawa nùwã yɛn ɓúí mún hĩa wi bĩn á khèra dĩn wee loń. Ba hãawa mu t̃ahũ ó o Mari wi yi, yĩa wee lé ho Makadala lóhó yi. A séení a Mari na lé o Zaaki háyónza là a Zozee ɓàn nu, là a Salomee. ⁴¹ Ba hĩa wee bè o Yeesu yi ká a wi ho Kalilee yi á wee séení a. Hãawa cèrèɛ ɓúí mún hĩa wi ɓa hãawa mu t̃ahũ á bò là a Yeesu ɓuara ho Zeruzalɛmu yi.

Ba nùuna a Yeesu

(Matiye 27.56-61; Luki 23.50-56; Zãn 19.38-42)

⁴² O Yeesu hí-nɔnzòh ho ziihũ ɓii, à ɓio á lé bũn zoń á ɓa wee wíoka mítén ho *Sabaa ɓio yi, ⁴³ ó o Zozɛɛfu na wee lé ho Arimatee lóhó yi á ɓuara. O fù lé ɓa *zuífùwa t̃iá fɛɛrowà nĩ-kéní na ɓa ninzàwa wee kɔnbi. Wón mún lá wee lòní le Dónbeeni béeni láró pãahũ. O henía mí s̃ii ò o van o *Pilaate c̃n á vaá flora a Yeesu nĩ-hĩnmu. ⁴⁴ Ká a Pilaate ná ɓio ó o Yeesu dɛɛnía húrun ó o wó coon mu ɓio yi. O o von ɓa dásíwá ɓúhũso á ɓueé t̃uara yi le o Yeesu mu húrun míana le. ⁴⁵ A ɓio ó o ná mu ɓa dásíwá ɓúhũso c̃n vó, ó o nɔn le ɓii o Zozɛɛfu yi le o lá a s̃anía. ⁴⁶ O o Zozɛɛfu yà ho ɓun-seni dà-poni ò o liinía o Yeesu ho *kùrùwá wán á líí bá lè ho ɓunló ɓuan vaá dó le búure yi, d̃io ɓa lá có ho ɓúaahó yi díá. Bũn món ó o ɓiinía le hue-beeni pon le búure mu ɓii. ⁴⁷ O Makadala Mari là a Zozee ɓàn nu Mari á d̃in mɔn hen na ó o dó a yi.

16

O Yeesu vèeró

(Matiye 28.1-8; Luki 24.1-12; Zãn 20.1-10)

¹ ɓio ho *Sabaa khĩna, ó o Makadala Mari là a Zaaki ɓàn nu Mari là a Salomee á yà ho ɓiló na s̃amu s̃i le mí vaá kh̃ii làa Yeesu s̃anía. ² Ho dimaasi zoń yĩnbii bùir̃ii, le wii hàró pãahũ, á ɓa hĩnɔn wà ɓon le búure. ³ Ba wee bío mún yi: «Lé wée yàá vaá ɓiinĩ le hue-beeni na pon le búure ɓii á à na wen coon?» ⁴ Ká ɓio ɓa vaá d̃n, á ɓa le mí ì loń, à le hue-be-beeni ɓiinía ló le búure ɓii á kh̃ii díá le ñs̃aní. ⁵ A ɓa wà vaá zon le yi, á zoó mɔn yàronza ɓúí ò o kará lè le ñn-t̃iáñi, á z̃á ho báká poni na túee. A ɓa z̃ana. ⁶ Ká a yàronza mu mahã bía nɔn ɓa yi: «Mí yí z̃n. I z̃ú le lé o Nazarɛete ñii Yeesu na ɓa ɓúaa ho *kùrùwá wán á mí wee cà. O mía hen, o vèera. Mi loń. Lé ho lahó na kà á ɓa lá bàrá a yi. ⁷ Mi lén vaa bío mu na a Piere là a Yeesu mu nĩ-keninia na ká yi le o dú ɓa yahó van ho Kalilee k̃shũ. Lé bĩn ɓa vaá mí a yi làa ɓio ó o bíarãa mu.» ⁸ A ɓa yilera lùnkaa, á ɓa wee zà. A ɓa ló á léé lùwa wà. Ba yí bía dèɛ yí nɔn nùpue yi lé ɓio ɓa z̃ana.

O Yeesu zéenia mítén lè mí nĩ-keninia

(Matiye 28.9-10; Zãn 20.11-18)

⁹ [O Yeesu vèeró món ho dimaasi zoń yĩnbii á mu ñn-yání, ó o zéenia mítén là a Makadala Mari, wón na ó o hĩa ɓon ɓa c̃ináwa ɓúaa h̃ɛɓun léra yi. ¹⁰ O o Mari wà van ɓia là a Yeesu lá páanía wi c̃n, á vaá yú ɓa à ɓa yara sò á wee wá, ó o bía làa ba le mí mɔn o Yeesu. ¹¹ Ká ɓio ɓa ná ɓio ó o Mari bía le o Yeesu vèera, ó o mún mɔn wo, á ɓa yí tà mu.

¹² Bũn món ó o Yeesu zéenia mítén làa s̃i veere lè mí nĩ-keninia nùwã ɓun ká ɓa ɓon hã mana. ¹³ A ɓa ɓiinía ɓueé bía mu lè ɓa nĩ-keninia na ká á bán mún yí tà mu yi.

¹⁴ Mu ɓàn món, ó o Yeesu zéenia mítén lè ɓa nĩ-keninia píru dòn ká ɓa wee dí. O zà làa ba ɓio ɓa yí dó mí s̃ia wo yi, làa ɓio ɓa tun mí yiwa á yí tà ɓia bía le mí mɔn wo ò o vèera

bïo. ¹⁵ O o wãa bía nɔn ɔa yi: «Mi lén va ho ðímíɔá lùà ɔúenɔúen yi à vaa bue le Dónbeení bín-tente na ɔa nùpua ɔúenɔúen yi. ¹⁶ Yia á à dé mí sɔi le yi, á ɔa à bátízé, wón á à fen. Ká yia yí dó mí sɔi le yi, wón ɔúhú á à sí. ¹⁷ Bía dó mí sɔa le yi wé è wé mu yéréké bïowa na wee zéení le Dónbeení pánká: Ba à ɔa ɔa ɔínáwa á à lén bía ɔa wi yi lè í yèni; ɔa a bío há sɔí-viò bióní; ¹⁸ yia wé ɔuan háa yi, tàá ká a ɔun bè-ɔunii ɔúi na dà a ɔúe nùpue, á ðèe woon máa wé ɔanso; ɔa à bè mí níní ɔa vánvárowà wán á bán á à wa.»

¹⁹ Bïo ó o bía bɔn vó, ó o Núhúso Yeesu ɔuan yòora ho wáayi á yòó kará le Dónbeení nín-tiáni. ²⁰ A ɔa nǐ-kenínia wà vaá wee bue le bín-tente há lùà ɔúenɔúen yi. O Núhúso wee séení ɔa, á ɔa wee wé mu yéréké bïowa na wee zéení le Dónbeení pánká à zéení le bïo ɔa wee bío á lée tũíá poni.]

Le Dónbeenĩ bín-tente vūahũ na ó o Luki túara

Vūahũ túaró nũhũ

O Luki hĩa wee bè là a Poole va hã kúio. O yínɔ́n zúifù. O lé o *Kεεεsi nũ. O fù lé o ðàkòtúaràn. Lé orén túara ho vūahũ mu, á mún túara 6a Tonkarowà bè-wénia vūahũ.

Bĩo nɔ́n ó o Luki túararáa mí bín-tente:

1. O Luki wi à 6a kèrètíewa búenbúen zũn le bĩa dó mí sĩa o *Krista yi á bĩo bò bĩo na wó mɔ́n kénkén wán. O o wi ò o henĩ 6a sĩa à 6a wíoka fára tĩn.
2. O mún wi ó o zéení le 6a kèrètíewa yínɔ́n nùpua na wi à 6a fá mí jii ðĩnĩ lè 6a *zúifùwa.
3. Nún-sĩ ó o Tiofile hĩa lé o Poole jĩ-tà ho Oroomu yi. O o Luki túara ho vūahũ mu nɔ́n wo yi, à séenia o tonló yi.

O henĩa mu bè-kora séndiaró lè ho fioró bĩo. O zéenia a *Isirayεele nĩpomu làndáwá yara.

Yĩa lé 6a nùpua búenbúen kãnílo ó o zéenia bĩo mi vūahũ mu yi.

1-2 Tiofile,* bĩo wó khĩna wa cón lè mí dà-kénĩ kénĩ búenbúen le Dónbeenĩ ðání yi à lá mu nũhũ búεenĩ á 6a búĩ mɔ́n á lé mu seérása, bán lé bĩa wó le Dónbeenĩ bín-buerowà na zéenia mu làa wen. Ba cèrèε wi à 6a kúεeka mu mín wán à túa hã vɔ́nna yi. ³ A bĩo á ínén mún wi á ĩ túa mu lè 6a bĩo sĩa, á ĩ tũakaa mu cincĩra bĩa mɔ́n mu lè mí nĩ-kénĩ kénĩ cón á zũrnanáa mu ya-tente. A bĩo mu sãmaanáa lé búĩn á ĩ wi à ĩ túaráa mu à na únén Tiofile cùkúso yi, ⁴ búĩn lé bĩo o na á fo ò zũn kénkén ká bĩo á 6a fù kàráanna làa fo búenbúen lé ho tũia poni.

O Zãn Batiisi teró bĩo zéenílò

⁵ Ho Zudee kòhũ béε *Heroode pãahũ, á le Dónbeenĩ yankaro búĩ fù wi búĩn á yèni 6a le Zakari. O lé o Abia kuure nùpue búĩ. Bàn hĩa yèni 6a le Elizabεeti. Wón fù lé le *Dónbeenĩ yankarowà nũhũso *Aaron nɔ́nkãni hĩnló búĩ. ⁶ Ba mí nùwã jũn fù léε nùpua na téréenna le Dónbeenĩ yahó, ó o Nũhũso làndáwá là a bè-zéenínia lè mí dà-kénĩ kénĩ búenbúen á 6a wee bè yi lè mí jĩ-kãa. ⁷ Ba lá ðĩn yĩ yú za lé bĩo ó o Elizabεeti hĩana yĩ máa te, à 6a mí nùwã jũn mún kĩnkaa.

⁸ Wizonle búĩ, ó o Zakari zon le *Dónbeenĩ zĩ-beení yi lé bĩo á 6a kuure nùpua lé bán ho yankaró pãahũ yèrémáa buéé ðɔ́n, ⁹ á bĩo 6a le mí ì cà yĩa zoó cĩĩ mu bĩo na sãmu sĩ le *sòobá-lùε† yi làa bĩo mu bòráa le Dónbeenĩ yankarowà làndá yi á 6a wó le jũn-sĩni bĩo, ó orén lé yĩa ó o Nũhũso léra.

¹⁰ Hón pãahũ so yi, ká 6a zãamáa léε ðĩn ho khũuhũ á wee wé ho fioró. ¹¹ Yĩo buéé tĩ ò o Nũhũso wáayi tonkaro líĩ ðĩn o yahó mu bĩo na sãmu sĩ cĩnĩi ðèε nĩsãní 6àn nĩn-tĩánĩ. ¹² Pãahũ na ó o Zakari mɔ́n wo, ó o zãna làa sòobéε á wee zà wàwàwà. ¹³ Ká a tonkaro màhã bĩa làa wo: «Zakari, yĩ zón ðèε, le Dónbeenĩ jã ũ fioró. Mĩn hĩa Elizabεeti á à sĩ le sãní á à te o za báa; ká a khĩi ton à ũ cé o yèni le Zãn. ¹⁴ O bĩo khĩi wé hã zãmakaa lè le sĩ-wεε ũ cón, á nùpua cèrèε mún khĩi zãmaka a teró bĩo yi. ¹⁵ Lé bĩo ó o khĩi wé nĩ-beení o Nũhũso yèn-ðání yi. Bè-jũnii na dà a vĩ hã yĩo ó o máa bè mí jii yi hũúu, á le Dónbeenĩ Hácirĩ á à fèn n̄ keń wo yi ká a yáa ðĩn yĩ ton. ¹⁶ Orén lé yĩa khĩi búĩn ì fé o *Isirayεele nĩpomu cèrèε á 6a à yèrémá à buen 6a Nũhũso Dónbeenĩ cón. ¹⁷ Orén mí bære lé yĩa khĩi fèn n̄ wíoka a Nũhũso wõhũ lè le Hácirĩ lè ho ðárló na le Dónbeenĩ yãnkãa nɔ́n mí jĩ-cúa

* **1:1-2** Tiofile: Le yèni mu kúarà lé bĩo ká: «Yĩa le Dónbeenĩ wa». Yĩa ó o Luki von lè le yèni mu á bĩo yĩ tà yĩ zũ sese.

† **1:9** Le sòobá-lùε: Lé le Dónbeenĩ zĩ-beení lahó búĩ na á nùpue woon yĩ dà máa zo yi ká mu yínɔ́n le Dónbeenĩ yankarowà mí ðòn.

fεero *Elii yi. U za mu lé yia khií véení há bíoní na wi 6a maáwà lè mí zàwa p̄ahũ, á mún ñ yèrémá bíá p̄á le Dónbeení bíoní síá á 6a à wé lè 6a nùpua na téréna lè 6a bè-zũrlowà bío síi. Lé kà síi o ò wíokaráa 6a nùpua á à paráa o Nùhũso 6uenlò.»

18 O o Zakari bíá n̄n le Dónbeení tonkaro mu yi: «Bìo ò wé á ì t̄aráa mu yi lé mu yén? Bío á ì màhá kína, á wàn háa mún yìo t̄n yú.» 19 A le Dónbeení tonkaro bíá: «Ìnén na ñin ù yahó kà lé o Kabiriyεele. I wi le Dónbeení n̄s̄n̄í á wee sá na le yi. Lerén lé ñio tonkaa mi le ì 6uee bío le b̄n-tente na kà na fon. 20 Awa! A bío fo yí tà ì bíoní yi, lé b̄n n̄n á ù ñii á à ì á máa b̄n̄í máa bío fúaa ù za báa mu te n̄nzoñ. Loñ mu sese, bío á ì bíá làa fo 6úen6úen á à wé ho p̄ahũ na le Dónbeení le mu ko yi.»

21 Hón p̄ahũ so yi ká 6a z̄amáa pá lée ñin ho khũhũ á pan o Zakari. Ho p̄n-tóní na ó o zoó wó le sòobá-lùe yi á lunkaa 6a yilera. 22 P̄ahũ na ó o wà 6ueé lé yi, á b̄n ò o ñii lù, ó o wee bío lè 6a nùpua lè mí n̄n̄í. A 6a ñ̄n̄ía z̄una mu le o bío mu ȳn̄n̄ k̄amáa, Dónbeení z̄éniá bío 6úí làa wó zoó le sòobá-lùe mu yi. 23 N̄nzoñ na ó o Zakari mu tonlò wó yi, ó o wà van mí z̄i.

24 Lé b̄n m̄n̄ á 6àn háa Elizabεeti s̄uráa mí s̄n̄í. Bío ó o z̄una mí s̄n̄í mu bío, ó o wó há ñina bío hònú 6úen6úen ká a yí máa tà lé khũhũ. Hón p̄ahũ so yi ó o wee bío mí yi: 25 «P̄átí! Bío kà yàá ñin yí bon. O za máa teró bío na fù wee wé bío na miñ f̄εε á w̄aa wó ho zuia. O Nùhũso na p̄anká wi á z̄una ì màkárí á hóonía ì ñúhũ.»‡

O Yeesu teró bío z̄éniá

26 Ñina bío h̄z̄in b̄n m̄n̄, á le Dónbeení bíá n̄n mí tonkaro Kabiriyεele yi le o ñin lén va ho Kalilee k̄hũ lóhó 6úí na 6a le Nazareete yi, o h̄nzo-s̄n̄ii 6úí c̄n. 27 O h̄nzoró mu f̄aaamuŠ á bò n̄n o b̄εε *Daviide n̄nk̄ani nùpue 6úí na yèni 6a le Zozeεfu yi. O h̄nzo-s̄n̄ii mu yèni 6a le Mari. 28 Bío ó o Kabiriyεele vaá zon o z̄i yi ó o t̄en̄ía a yi: «Mari, foó. O Nùhũso Dónbeení wó mí s̄amu làa fo: Orén mí b̄εere mún wi làa fo. W̄aa z̄amaka.» 29 O o Mari kará coon á yilera yáara. O wee le mí yi, le ñ̄n̄í so ñúhũ lé mu yén. 30 A le Dónbeení tonkaro bíá: «Mari, yí z̄n̄ ñ̄n̄ woon, le Dónbeení s̄amu á ñ̄n̄ fo. 31 Loñ! Bío fo kará wán á fo ò sí le s̄n̄í á a te o za báa, ká ù le fo ò cé o yèni à ù bío le Yeesu. 32 O khií wé nùpue na ñúhũ wi á 6a wé è ve o lè le Dónbeení na wi mu bío 6úen6úen ñúhũ wán Za. A le Dónbeení mún khií b̄ará a 6àn 6úaa Daviide bá-z̄amu kanm̄in̄í wán. 33 O khií lá lé b̄éni o *Zakoobu ñipomu z̄i, á bá-z̄amu máa ve máa mi.»

34 O o Mari bíá n̄n wo yi: «Mu dà a wé kaka? Bío á ì màhá yí z̄ú báa.»

35 A ho wáayi tonkaro z̄éniá mu ya-tente làa wo: «Le Dónbeení Hácírí á à lii ù wàn, á le Dónbeení na wi mu bío 6úen6úen ñúhũ wán ñ̄n̄lò á à 6ún fon lè ho t̄aró bío síi. Lé b̄n n̄n ó o za na á ù khií te á 6a wé è ve le yi poni 6̄anso, làa Dónbeení Za. 36 Loñ! O Elizabεeti na làa fo te m̄n̄ pá sù le s̄n̄í lè mí há-k̄n̄mu; wón na 6a fù le o h̄ana yí máa te, n̄n-yia s̄n̄í ñina yú há bío h̄z̄in. 37 Lé bío á bío na le Dónbeení á à wé è sa b̄n bío so mía h̄úu.» 38 Hón p̄ahũ so yi ó o Mari bíá n̄n ho wáayi tonkaro yi: «Ì wi o Nùhũso ñii yi ho zuia, ì wi o ñii yi ho ȳró. Le mu wé miñ làa bío fo bíaráa mu.» A ho wáayi tonkaro zoó ló lée wà ò o ñia a Mari.

O Mari 6úεk̄iró là a Elizabεeti bío

39 Wizooní bío ȳn b̄n m̄n̄, ó o Mari h̄n̄n b̄nb̄aa ñ̄n ho lóhó 6úí na wi ho *Zudaa k̄hũ 6úaa yi. 40 Bío ó o vaá ñ̄n ó o téréna vaá zon o Zakari z̄i, á zoó t̄en̄ía a Elizabεeti yi. 41 Bío ó o Elizabεeti ñá a Mari t̄en̄ii s̄a, ó o za ñ̄n̄ía zoó k̄ur̄unna a yi, á le Dónbeení Hácírí w̄aa s̄u a Elizabεeti mu, 42 ó o zoó bíá p̄n̄p̄n̄: «Ba háawa 6úen6úen ñ̄ahũ ùnén lé yia le Dónbeení ñ̄b̄uaa wi wán, ó o za na s̄n̄í wi ù wán á le mún ñ̄b̄uaa yi. 43 Inén lée wée á ì Nùhũso 6àn nu ló 6uararáa ì c̄n! 44 Loñ! P̄ahũ na á ì ñá ù t̄en̄ii s̄a, á ì za s̄i wan

‡ 1:25 Ba z̄uíf̄uwa c̄n ó o háa na ton h̄n̄n yòò kína ò o yí fò za h̄úu á bío fù lée ñ̄yio na 6úaa ñ̄kh̄ina. § 1:27 Mi loñ Matiye v̄uahũ 1.18

wan á kùrúnna í yi. ⁴⁵ Yia tà le bïo ó o Nùhúso bía nòn mí yi á à wé máa khi bènťin bïo se.»

Le Dónbeenĩ khòonlǎ leni na ó o Mari sia

⁴⁶ O o Mari wáa bía:

Inén wee dé o Nùhúso yèni wán,

⁴⁷ á í sǎi mún wan le Dónbeenĩ
na lé í kǎnǎlo bïo yi.

⁴⁸ Lé bïo le lora mí ton-sá hǎa
na bïo nùhú mía.

Bïo kà wán á 6a nùpua búenbúen
na wee te le mí pǎnna
á à bío lé í bïo se.

⁴⁹ Lé bïo le Dónbeenĩ na dà mu bïo búenbúen
á wó mu bè-beera nòn miĩ.

Le yèni po hǎ yènnáa búenbúen.

⁵⁰ Le sǎamu á bènbera fò 6a nùpua
na wa le á wee kǎnbi
hǎ pǎnna búenbúen yi.

⁵¹ Le wee wé zéeni mí pǎnká
bǎa wee búaaní míten wán
á na 6a vǎnvǎná.

⁵² Le wee wé liiní 6a bá-zàwa mí kanmúiní wán
à hóoní 6a yídàwa núná.

⁵³ Bǎa le hǎni wee búe
á le wee wé síiní níní
lè mu bè-tentewá cǎrǎe,
à na ho nǎfóro bǎnsowá
á 6a lén le mí nín-kǎamáa.

⁵⁴ Le séenia mí ton-sá *Isirayǎele,
à zéenináa le le yi yí nǎnsǎa mu sǎamu

⁵⁵ na le wee wé là a *Abarahaamu le mí món yi fúuu,

làa bïo le hǎa dórǎa mí jii nòn wàn maáwà yi.

⁵⁶ O o Mari wáa kará là a Elizabǎeti á yú hǎ pǎina tǎn síi, bǎn món ó o bǎnǎa wà 6on.

O Zǎn Batiisi teró

⁵⁷ Bïo ó o Elizabǎeti teró dǎn, ó o ton mí za báa. ⁵⁸ A bǎa làa wó kará 6ó mín yi le bǎn temínlowá ná le o Nùhúso wó mí sǎamu làa wo, á 6a pǎanía wee zǎmaka làa wo. ⁵⁹ O kúnkúza mu teró wizooní bïo hètǎn zoñ á 6a buan wo búeé *kúio,* á 6a le mí ì cé bǎn

maá Zakari yèni á à na a yi. ⁶⁰ A bǎn nu Elizabǎeti pǎ ò o bía: «Bùeé. O yèni 6a le Zǎn.»

⁶¹ A 6a bía nòn wo yi; «Lée webio? Le yèni mu 6a yèn-6ua mía mǎn zǎi.» ⁶² A 6a wáa wee túa bǎn maá yi le mí níní le lé le yèni yén ó o le mí ì cé á à na mí za yi. ⁶³ O o Zakari le 6a

lǎ le dǎe na wee túa wán na mí yi, á bïo kà lé bïo ó o túara: «O yèni 6a le Zǎn.» A mu wó 6a coon. ⁶⁴ Lé bǎn wán ó o Zakari jii dǎenia feera wee bío, á wee búaaní le Dónbeenĩ.

⁶⁵ A bǎa sùarǎkaa bǎn búenbúen zǎna, á ho *Zudee kǎhú 6úaa làa búenbúen yi á 6a wee bío bïo wó. ⁶⁶ A bǎa wee jí mu búenbúen wee 6ua mu mí sǎa yi. Ba wee túa míten yi: «O kúnkúza mu bïo khií wé kaka coon?» O Nùhúso pǎnká bènťin wi làa wo.

Le Dónbeenĩ khòonlǎ leni na ó o Zakari sia

⁶⁷ O o kúnkúza mu bǎn maá Zakari á le Dónbeenĩ Hácírí sú á le le o bío hǎ bioní na kà:

⁶⁸ «Mí wé sío búaaní a Isirayǎele nǎpomu

* **1:59** Mu lé o nùpue bámu dǎe bǎn jii sǎahť wèndǎaró. Ba zúifùwa cón á mu fú lée bïo na 6a wee wé à zéenináa mu temínmu na yánkaa wi le Dónbeenĩ là a Abarahaamu le mí món nùpua pǎahť. Hǎri ho zuia á 6a món nùpua pá wee wé mu. Mi loń Levii nùwǎ vǎahť (Lévítique) 12.3

68 àn Dónbeenĩ na lé o Nùhũso.
 Lé bïo le ßuara kãnía mí nĩpomu
 á mu wi mítén.
 69 Le nòn ò kãnílo na pànká wi wɛn
 na ló le ton-sá *Daviide zĩ-jũhũ yi.
 70 Le yánkaa bía bïo kà hàání
 mí ji-cúa fɛɛrowà jini yi:
 71 I khii kãní mia mi zúkúsa
 làa bĩa jina mia búenbúen níni yi.
 72-73 Bũn sãamu so lé bïo le hĩa wó,
 le hĩa wó mu á nòn wàn ßuaawa yi.
 Le yi pá yí nãnsãa bïo lerén làa ba jini tò wán
 le mí ì ßua làa mín yi.
 Le yáania báa lè wàn ßuaa *Abarahaamu
 74-75 le mí ì fé wɛn wà zúkúsa níni yi,
 A wa à dàní ñ ðĩn wé è sá a na le yi
 wa mukãní wizooní búenbúen yi.
 Mu húaaràmu lè mu tentemu yi
 le yahó ká zãníi mia wɛn.
 76 Unén háyónza mu, ßa khii ve
 làa yĩa dà mu bïo búenbúen wán ji-cúa fɛɛro.
 Fo khii dí o Nùhũso yahó loo
 á à wíoka a wõhũ á à na a yi.
 77 O o nĩpomu à zũn ho fenló
 bïo ßa bè-kora séndiároró bïo yi.
 78 Wàn Dónbeenĩ sii se, á hii wi
 le léé waminĩ ßãnsó.
 Le wó á mu khoomu ló ho wáayi
 lè le wii na líi hà bïo síi.
 79 Le khoomu mu ù lé á à kúia
 bĩa kará le tóbiri yi wán
 làa bĩa na wi mu húmú yuumu yi,
 á à dí wa yahó ho héerà wõhũ wán.»
 80 O o háyónza mu wãa wee dã á hácírí wee dé wán ká le wà. O o ò kɛɛní hã mana tá
 henĩ yi fúaa nònzoñ na ó o khii ðĩn o Isirayɛele nĩpomu yahó á ßa a mi.

2

O kãnílo teró bïo (Matiye 1.18-25)

1 O Zãn mu teró pãahũ lé bũn á ho *Oroomu béɛ Okusite á nòn lè jii, le hã kãna na bïo
 sã mí yi à ßa túa nùpua búenbúen yènnáa à mí zũn jii. 2 Hón nín-yání mìló so wó ká a
 Kiriniyuusi lé yĩa ó o bàrá ho Siirii kõhũ jũhũ wán. 3 Lé bũn nòn ká nùpue na nãnkãni
 can lóhó na yi ò o lén va bĩn à vaa túa mí yèni.

4 O o Zozɛɛfu mún hĩnɔn ló ho Kalilee lóhó na ßa le Nazarɛɛte yi á wà van ho Zudee
 kõhũ lóhó yi, hĩa yèni ßa le Betelehɛɛmu. Lé bĩn ó o béɛ *Daviide ton yi. O Zozɛɛfu mu lé
 o Daviide m̀nmanĩi búii. 5 O o Zozɛɛfu mu lè mín fúaalè Mari hĩnɔn páania bò mín á wà
 vaá túa mí yènnáa bĩn. Hón pãahũ so yi ká àn fúaalè mu sãní ðñ.

6 Bïo ßa vaá wi ho Betelehɛɛmu yi, ó o Mari teró pãahũ ðñ, 7 ó o ton mí hĩnbii za á ßa
 bá a lè ho pãnsòrò á dó ho boohó yi, lé bïo ßa yí yú le lùè ßa nĩ-hãní làanĩ.

Ba pi-pawà ná le bĩn-tente

⁸ Mu wee wé ká 6a pi-pawà khèra vaá wee pa mí pia fé mín yi há mana na sùaràa bín yi. ⁹ Yio 6ueé tí à le Dónbeení wáayi tonkaro búí ðín 6a yahó, ó o Núhúso khon-be-beení lion 6a wán lè mí pànká á 6a yiwa lèεkaa á zána dàkhína. ¹⁰ Ká ho wáayi tonkaro màhá bía á híina 6a sía: «Mì yí zón wà. Lée bín-tente á ì bío á à na mia. Le bío á à wé há zámaka-beení mìn nípomu búenbúen cón. ¹¹ Mi yú a kánílo, o ton ho tìnàahú na ká yi o Daviide 6a lóhó yi. O lé o *Krista á lé o Núhúso. ¹² Bío mi ì zúrnáa wo lé bío ká: Mi wáa lén, ká mi hía vaá mən kúnkúza yia ká a dūma ho boohó yi á bá lè ho pōnsòró se wón lé orén.»

¹³ Mí lahó yi à bún à ho wáayi tonkarowà ku-beení búí yòó ló lion o cón á 6a páanía wee khòoní le Dónbeení:

¹⁴ «Ho cùkú lè le yèn-beení à bío sí le Dónbeení

na dà mu bío búenbúen jùhú wán yi!

O o héerá na ó o wee na 6a nùpua

na bío sí a yi à yí mí pànká ho tá wán.»

¹⁵ Bún món á ho wáayi tonkarowà bínía yòó wà à 6a día 6a pi-pawà, á 6a yèrémáa wee bío mín yi: «Mì híni le wa bánbá va ho Beteleheεmu yi à vaa mi bío ó o Núhúso zéenia làa wen à zúni mu yahó.» ¹⁶ Mí lahó yi á 6a dèenia hínon bánbáa vaá yú à Mari là a Zozeεfu là a kúnkúza yia mu ká a dūma ho boohó yi. ¹⁷ Bío 6a mən wo ká síi, á 6a dèenia lan wee bío bío ho wáayi tonkaro bía nən 6a yi o kúnkúza mu bío yi à na bíi wi bín yi. ¹⁸ A bíi ná 6a pi-pawà mu jì-cúa búenbúen á ðín coon mu bío yi. ¹⁹ O o Mari wón bèn buan há bíoní mu mí yi, á wee le mí yi há bío yi féεε. ²⁰ Bío 6a vaá mən o wán vó, á 6a bínía wà ká 6a wee bùaaní le Dónbeení yèni, á wee khòoní le bío 6a ná làa bío 6a mən búenbúen bío yi.

O Yeesu 6a vad nən le Dónbeení yi

²¹ O teró wizooní bío hètín níi zòn á 6a *kúio* wo, á có yèni le Yeesu. Dén yèni so le ðio á ho wáayi tonkaro hía zéenia lè bàn nu ká a sání yáá ðín yí sù. ²² Bún món á bío 6a ceéra mítén vó làa bío mu bòráa o *Moyiize làndá yi, ó o Mari là a Zozeεfu buan mí za Yeesu vannáa ho Zeruzalεmu á wà vaá na a jùhúso yi, ²³ làa bío mu túararàa o jùhúso làndá vūahú yi: «Ba nùpua hínbíi zà-báawa lè 6a sároní bùaa nín-yání zà-tenia bà-báa búenbúen bío sá a Núhúso yi.»† ²⁴ Ba mún ko 6a na 6a bùaaabúuní bùaa jùn, ká bán yí yú, á 6a a na 6a háponí bùaa jùn à á wé lè mu hāmu, làa bío mu túararàa o Núhúso làndá vūahú yi.‡

²⁵ Bún pāahú ká a nì-kínle búí fù wi ho Zeruzalεmu yi á yèni 6a le Simiōn. Le Dónbeení Hácírí fù wi làa wo. O lée nùpue na fù téréenna 6a nùpua yahó, á dó mí síi le Dónbeení yi, á mún bò le làndáwá lè mí dà-kéní kéní yi. O fù kará wee lòoní yia wà 6ueé kání a *Isirayεle nípomu mí wobámu yi. ²⁶ Le Dónbeení Hácírí yánkaa bía nən wo yi: «Fo máa hí ká fo yí mən o *Krista na lé le Dónbeení tonkaro lè ũ yío.»

²⁷ Ho pāahú na ó o Yeesu bàn nùwā buan wo wà 6ueé tíiráa o Núhúso làndá jii, lé hón pāahú so yi á le Dónbeení Hácírí dà-kéní kéní mu á jàana a Simiōn buararàa le *Dónbeení zì-beení yi. ²⁸ Bío ó o mən o kúnkúza mu ó o dèenia vaá fó a buan mí bàra yi, ò o wee khòoní le Dónbeení ká síi:

²⁹ Núhúso, bío á ũ fù bía

èε lé mu wáa wó ho zuia.

Lónbíō ũ ton-sá à ũ wáa día

o ò yí níi à hí làa héerá.

³⁰ O kánílo á ì yío á wáa mən,

³¹ yia ũ fèra wíokaa bàrá

há síiwá búenbúen yahó loo,

o ò wé yia wé è dé há khoomu.

* 2:21 Mi loí 1.59 † 2:23 Ba sároní bùaa nín-yání zà-tenia bà-báa bán wee búe à wé lè mu hāmu na a Núhúso yi. Mi loí Léró vūahú (Exode) 13.2, 12, 15 ‡ 2:24 Mi loí Levii nùwā vūahú (Lévitique) 12.1-8

³² Orén lé yia á à wé mu khoomu á hã sîwà nùpua á à bè yi ì zǔrnáa fo o ò wé ũ n̄pomu *Isirayεele cùkú là ho yèni loo.

O Simiǝn là a Aana b̄io na 6a b̄ia a Yeesu d̄ǎni yi

³³ O o Yeesu b̄an maá là b̄an nu wó coon hã b̄ioní na ó o Simiǝn b̄ia 6a za d̄ǎni yi b̄io yi. ³⁴ B̄un m̄ón ó o Simiǝn dú6uaa 6a yi, ò o b̄ia n̄on o Yeesu b̄an nu Mari yi: «Àwa! Le í fèn b̄io mu na foñ: Ũ za mu na kà b̄io khii wé hã kánkáa o Isirayεele n̄pomu búenb̄uen c̄ǎn. Orén b̄io yi, á le Dónbeení khii síni 6a c̄èr̄èe n̄úná, á le orén b̄io yi, á le mún ñ lén 6a c̄èr̄èe búí n̄úná. O ò wé yia wé è zéeni le Dónbeení b̄io, ká 6a nùpua màhã máa tà a yi. ³⁵ B̄un lé b̄io á à na ká 6a nùpua c̄èr̄èe sía b̄io na fù tun yi á à lé ho khũuhũ. Eε ká ũnén Mari, le lònbee na à yí fo á à k̄éñ lòn c̄àn6úa na 6a cú là ũ kos̄ii.»

³⁶ Hón p̄ahũ so yi ò o hã-k̄inle búí mún 6ueé d̄ǎn. O lé le *Dónbeení n̄i-cúa f̄εero. O yèni 6a le Aana, ká b̄an maá lé o Fanuwεele na ló a Azεere nùwã z̄ii. B̄an báa na ó o h̄ia yan là mí h̄inmu ó o kararáa d̄ǎn hã lúlúio b̄io h̄ejun. ³⁷ B̄io á wón h̄urun ó o yí b̄inía yí yan á teró lúlúio yòó yú ho búará-náa làa b̄io náa. O fù wee wé 6uen le *Dónbeení z̄i-beeni yi túntún à 6uee sá na le yi là mí n̄ii l̄iró là mí floró le wisoni là ho t̄inàahũ. ³⁸ B̄io ó o m̄on o kúnkúza Yeesu ká b̄an nùwã 6uan wo, ó o d̄èniá wee khòoní le Dónbeení ká a b̄io o háyónza yia mu b̄io à na b̄ia búenb̄uen na fù wee lòní ho p̄ahũ na le Dónbeení á à k̄áni ho Zeruzalεemu yi.

Ho Nazarεete b̄ini varó b̄io

³⁹ B̄io ó o Yeesu b̄an nùwã wó b̄io ó o Nùhũso làndá lé 6a bè yi á mu búenb̄uen n̄ii tun vó, b̄un m̄óndén á 6a van ho Kalilee k̄ohũ yi, ho Nazarεete lóhó na 6a lá wi yi. ⁴⁰ O o háyónza mu wee d̄ǎ ká a líika, á hácírí wee dé wán. O fù sú là mu bè-z̄úrn̄ini á le Dónbeení dú6uaa mún fù wi o wán.

O Yeesu fò mín là ho làndá z̄úrn̄lowà

⁴¹ Lúlúure lée lúlúure ká a Yeesu b̄an nùwã fù wee wé va ho Paaki s̄ánú§ d̄iníi ho Zeruzalεemu yi. ⁴² B̄io ho p̄ahũ mu yèr̄emáa 6ueé d̄ǎn, á 6a le mí ì va b̄in làa b̄io 6a lá wee wé wéráa mu. Hón p̄ahũ so yi, ò o Yeesu lúlúio wáa yú ho píru n̄un* ó o bò là mín nùwã van ho s̄ánú mu d̄iníi. ⁴³ B̄io ho Paaki s̄ánú mu vaá dú vó, á 6a b̄inía wee 6o, á 6a za Yeesu wón pá kará ho Zeruzalεemu yi ká 6a yí z̄u mu. ⁴⁴ Barén hácírí yi á 6a wee leéka le o wi mí n̄inzawa t̄iahũ. Lé 6a wizon-kùure v̄eni m̄ón, á 6a màhã z̄úrn̄anáa mu ká a yí bò làa bán. A 6a màhã wáa wee h̄éε tùaka a b̄io mín temínlowà là mí n̄i-z̄úrn̄lowà c̄ǎn. ⁴⁵ A b̄io 6a tùakaa san, á 6a b̄inía lá ho wõhũ van ho Zeruzalεemu á vaá wee c̄ánka a b̄in.

⁴⁶ Mu wizooní t̄in n̄ii zoñ á 6a vaá zoó yú a le *Dónbeení z̄i-beeni yi ká a páanía kará là ho làndá z̄úrn̄lowà á wee n̄i 6a c̄ǎn ká a tùaka 6a yi. ⁴⁷ A b̄ia wee n̄i a b̄ioní búenb̄uen wee wé coon le hácírí na ó o wee cikonnáa mu b̄io d̄ǎni yi, làa b̄io ó o wee b̄ini zéeniáa mu yara b̄io yi.

⁴⁸ B̄io ó o Yeesu b̄an maá le b̄an nu zoó m̄on wo b̄in á 6a d̄in concáan. A b̄an nu b̄ia làa wo: «Eee! Ũnén, fo wó wen kà le we? Loñ! Mín maá làa mi c̄ánkaa fo hã làa búenb̄uen yi san à wa yí m̄on fo, á wa hácírí yáara làa sòob̄éε ũ b̄io yi.»

⁴⁹ O o Yeesu b̄ia n̄on 6a yi: «À mi lá wee c̄ánka mi le we? Mi so yí z̄u ká í ko à í pa b̄io b̄io s̄a wàn Maá yi sese à wé o síi b̄io le?» ⁵⁰ A b̄an nùwã yí z̄una a b̄ioní mu kúará.

⁵¹ B̄un m̄ón ó o Yeesu h̄inon bò 6a yi vannáa ho Nazarεete á vaá wee bè 6a b̄ioní yi. B̄un b̄iowa so na wee wé là mí d̄a-k̄ení k̄ení búenb̄uen á b̄an nu fù wee 6ua mí síi yi, á wee le

§ 2:41 Ba z̄úifùwa Paaki s̄ánú là 6a k̄èr̄èf̄ewa Paaki s̄ánú ȳinon d̄a-k̄ení. Mi loñ Dónbeení b̄ioní v̄uahũ b̄ioní búí 6àn kúará v̄uahũ yi. * 2:42 Ba z̄úifùwa c̄ǎn ká a za báa teró lúlúio h̄ia yú ho píru n̄un b̄un ká a wáa dà wee mí dé 6a nùpua na ylo t̄on t̄iahũ le Dónbeení b̄io d̄áni yi.

mí yi mu wán féεε. ⁵² O o Yeesu wáa wíokaa wee dǎ ká a lííka. O hácírí là a bè-zúrminií wee dé wán ká mu wà. Lé bǔn nǎn ó o bǐo wεéraráa le Dónbeenǐ lè 6a nùpua sía.

3

O Zǎn Batiisi tonló nǔhǔ (Matiye 3.1-10; Maaki 1.1-6; Zǎn 1.19-23)

¹ Bǔn pǎahǔ ká 6a bá-zàwa béε Tibεere wi mí pànká láró lúlúio píru hónú níi yi.* A bǐo ká lé bǐo ó o bàráka lè mí nùpua há kǎna búii na bǐo sǎ a yi núná wán: O *Pǎnsi Pilaate lé ho Zudee á wón wi nǔhǔ wán; ká a *Heroode lé ho Kalílee. Bàn kíle Filiipu lé ho Ituree lè ho Tarakoniite á wón wi núná wán; ò o Lizaniasi 6èn lé ho Abilene á wón wi nǔhǔ wán. ² Bǐa hǐa lé le *Dónbeenǐ yankarowà núnása mu pǎahǔ lé o Aana là a Kayiifu. Lé hón pǎahǔ so yi á le Dónbeenǐ dó mí bíonǐ o Zakari za Zǎn nǐi yi ká a wi há mana yi ho tá henǐ yi. ³ O o wáa hǐnǎn tò há lórá na bá ho Zurudǎn muhǔ á wee bue bǐo ká na 6a nùpua yi: «Mi 6uen à ĩ bátízé mia, lé bǔn á à zéení le mi khú mu bè-kora wéró yi, á bò le Dónbeenǐ yi, á le è sén mi bè-kora á à día.» ⁴ Bǔn lé bǐo wee zéení le le *Dónbeenǐ nǐ-cúa féero *Ezayii bǐo mu na ó o yánkaa túara mí vǔahǔ yi ká wéró dǎn:

«Nǐi búii wee bío pǎnpǎn le dùure yi ká síi:

«Mi wíoka ho wǎhǔ ká a Núhǔso o 6uen.

Mi muin ho wǎhǔ na o ò bè.

⁵ Hǐa léé bonconǐ à mi ti há.

Hǎ búaa lè há búe-zàwa
à mi dà le há mànǐ.

Hǎ wǎna na kunka
à mi bíni téréen.

Hǎ wǎ-zàwa na kùarànkúaràn
à mi bíni wíoka.

⁶ Hón pǎahǔ so yi á 6a nùpua
na wi ho síi yi búenbúen
á à mi bǐo le Dónbeenǐ wi à le kǎnínáa 6a.»†»

⁷ A bǐo 6a zǎamáa lè mí kuio wee lé 6uen o Zǎn mu cǎn bèra a na o ò bátízé 6a, ó o wee bío na 6a yi: «Mi yí mǎn miten le, díhioni zàwa yén! Le Dónbeenǐ sí-cǐlè na yòo lua á mi so wee leéka le mi dà a fé miten níi yi le? Lé o yén bíia mu nǎn mia? ⁸ Héyǐi! Mi wé wé há wára na se, hǐa wee zéení le mi khú mu bè-kora wéró yi á bò le Dónbeenǐ yi. Mi yí bío mi yiwa le bǐo mi lé o *Abarahaamu mǎnmánía á bǔn mí dòn wáa à yí dé. Le ĩ bío mu na mia: Mi yí mǎn há huua na ká le? Hǎn le Dónbeenǐ yáa pá dà à yèrémá à wé là a Abarahaamu zàwa. ⁹ A mi cén pa miten bǐo sese. Lé le dóorè hónhónía 6uan há vǐnsǐa kúioró bǐo yi. Vǐndèε léé vǐndèε na yí máa ha há bia na sí, á dén ñ kúii á à sía à kúee mín wán á à cǐi.»

¹⁰ A bǐa wi bíni búii túara a yi: «Àwa! A bǐo wa wáa ko wa wé lé mu yén coon?» ¹¹ A bǐo ká lé bǐo ó o bíia nǎn 6a yi: «Hen ká yǐa bákáwá léé bǐo nún ká a mǎn mí ninza búii na báká mía hùúu, ó o ko ò o na ho búii wo yi. Ká yǐa bè-dínii wi ò o mún páaní sanká mu làa yǐa bè-dínii woon mía máa dí.»

¹² Ba *lǎnpó féwá búii mún 6uara a Zǎn mu cǎn á wà 6ueé bátízé. A bán mún túara a yi: «Nǐ-kàránlo, lé mu yén á warén 6èn ko wa wé?» ¹³ O o bíia nǎn 6a yi: «Mi yí fé ho lǎnpó à yòo poń bǐo ho lǎndá zéení làa mia.»

* **3:1** Bǐo ó o Tibεere wi mí pànká láró lúlúio píru hónú níi yi, à bǔn ò o Yeesu teró lúlúio yú ho 6ónǐ làa píru. Bǔn wee zéení le o Yeesu lúlúio píru nún bǐo na bíia là a Zǎn Batiisi bǐo mu yí cǎéra mín yi, ká lúlúio cèrèε wi mu pǎahǔ.

† **3:6** Mi loń Ezayii vǔahǔ 40.3-5

¹⁴ A 6a dásíwá mún 6uara á 6ueé tùara a yi làa bïo á 6arén 6èn ko 6a wé. O o bía nòn 6a yi: «Mi wé yí hìhika 6a nùpua à fé wárí, à mún yí bàká nùpue woon yi le sáberé jii wán, ká mi sàáníí lé dïo à mi kápa yi.»

(Matiye 3.11-12; Maaki 1.7-8; Zán 1.24-28)

¹⁵ Bún 6úen6úen yi ká 6a nùpua kará dó mí sía wee lòní bïo le Dónbeení le mí ì wé. Ba mí nì-kéní kéní wee leéka le jùhú sí ó o Zán mu lé yia lé o *Krista. ¹⁶ Ká a màhã bía nòn 6a yi: «Ìnén wee bátizé mia le mu jummu, èé ká a 6úi na 6èn pánká po ìnén á wi le ho món bò o 6uen. I yàá yí ko là a nakáa tenló huúu. Wón lé yia 6ueé bátizé mia le le Dónbeení Hácírí le ho dõhú. ¹⁷ O 6uan mí véeró dèe mí níi yi á 6ueé véeráa mí dínló. A hía lé ho dín-poni o ò khuui á à kúee mí nání yi. Ká hã jáakáa hén o ò cfi ho dõhú na máa hí huúu yi.»

¹⁸ O Zán mún pá kún hía bía bióní cèrèè làa bún 6àn síi á nòn 6a nùpua yi á mún zéenia le Dónbeení bín-tente bïo làa ba.

O Zán kàsó zoró bïo

(Matiye 14.3-4; Maaki 6.17-18)

¹⁹ Bún wee wé ká a *Heroode, yia wi ho Kalilee kõhú jùhú wán á fó mín kínle 6àn hãa Herodiade yan. O mún lá wee wé hã wén-kora le mí sííwá á séenia bïo ká. Bún 6úen6úen lé bïo ó o Zán já ó o vaá yú a á bía nòn wo yi le o lá yí ko ò o wé mu. ²⁰ O o yàá wíoka dó mu wán, ò o le 6a fé o Zán vaa pe jii ho kàsó yi.

O Yeesu bátèèmu bïo

(Matiye 3.13-17; Maaki 1.9-11)

²¹ Bïo 6a nùpua hía wee lé 6uen o Zán cón à 6uee bátizé, ó o Yeesu mún 6uara ó o Zán bátizéra a. Bïo o Zán bátizéra a vó ó o Yeesu wee fio. Lé hón pãahú so á ho wáayi jii héra ²² á le Dónbeení Hácírí lá a háponi síí, á lion o wán. A mu tãmu 6úi sã já ho wáayi á bía: «Fo lé í Za na á ì bò ì tàká wán, ù bïo sí mií.»

O Yeesu nankáni

(Matiye 1.1-17)

²³ Pãahú na ó o Yeesu hía wee 6úa mí tonló jùhú yi ká a teró lúlúio wee yí ho 6óní làa píru síi. A bïo 6a yánkaa wee leéka làa bún ó o hía lé o Zozeefu za, ká a Zozeefu mu 6àn maá 6èn lé o Helii,

²⁴ ó o Helii 6àn maá lé o Mataate,

ó o Mataate 6àn maá lé o Levii,

ó o Levii 6àn maá lé o Meliki,

ó o Meliki 6àn maá lé o Zanayii,

ó o Zanayii 6àn maá lé o Zozeefu,

²⁵ ó o Zozeefu 6àn maá lé o Matatiasi,

ó o Matatiasi 6àn maá lé o Amõsi,

ó o Amõsi 6àn maá lé o Nahuumu,

ó o Nahuumu 6àn maá lé o Hesilii,

ó o Hesilii 6àn maá lé o Nakayii,

²⁶ ó o Nakayii 6àn maá lé o Maate,

ó o Maate 6àn maá lé o Matatiasi,

ó o Matatiasi 6àn maá lé o Semeyee,

ó o Semeyee 6àn maá lé o Zozeeki,

ó o Zozeeki 6àn maá lé o Zodaa,

²⁷ ó o Zodaa 6àn maá lé o Yuanan,

ó o Yuanan 6àn maá lé o Erezaa,

ó o Erezaa 6àn maá lé o Zorobabele,

ó o Zorobabele 6àn maá lé o Salasiele,

ó o Salasiele 6àn maá lé o Nerii,

28 ó o Nerii b̀an maá lé o M̀eliki,
 ó o M̀eliki b̀an maá lé o Adii,
 ó o Adii b̀an maá lé o Kosaamu,
 ó o Kosaamu b̀an maá lé o Elemadamu,
 ó o Elemadamu b̀an maá lé o Eere,
 29 ó o Eere b̀an maá lé o Zozue,
 ó o Zozue b̀an maá lé o Eliyezere,
 ó o Eliyezere b̀an maá lé o Zoriimu,
 ó o Zoriimu b̀an maá lé o Mataate,
 ó o Mataate b̀an maá lé o Levii,
 30 ó o Levii b̀an maá lé o Simiɔn,
 ó o Simiɔn b̀an maá lé o Zudaa,
 ó o Zudaa b̀an maá lé o Zozefu,
 ó o Zozefu b̀an maá lé o Zonaamu,
 ó o Zonaamu b̀an maá lé o Eliakiimu,
 31 ó o Eliakiimu b̀an maá lé o Meleyaa,
 ó o Meleyaa b̀an maá lé o Menaa,
 ó o Menaa b̀an maá lé o Matataa,
 ó o Matataa b̀an maá lé o Natān,
 ó o Natān b̀an maá lé o *Daviide,
 32 ó o *Daviide b̀an maá lé o Zesee,
 ó o Zesee b̀an maá lé o Obede,
 ó o Obede b̀an maá lé o Buaze,
 ó o Buaze b̀an maá lé o Sala,
 ó o Sala b̀an maá lé o Naasɔn,
 33 ó o Naasɔn b̀an maá lé o Aminadaabu,
 ó o Aminadaabu b̀an maá lé o Ademen,
 ó o Ademen b̀an maá lé o Aanii,
 ó o Aanii b̀an maá lé o Hesiron,
 ó o Hesiron b̀an maá lé o Farresi,
 ó o Farresi b̀an maá lé o *Zudaa,
 34 ó o Zudaa b̀an maá lé o *Zakoobu,
 ó o Zakoobu b̀an maá lé o *Izaaki,
 ó o Izaaki b̀an maá lé o *Abarahaamu,
 ó o Abarahaamu b̀an maá lé o Teraa,
 ó o Teraa b̀an maá lé o Nahoore,
 35 ó o Nahoore b̀an maá lé o Seruuki,
 ó o Seruuki b̀an maá lé o Arakoo,
 ó o Arakoo b̀an maá lé o Falaki,
 ó o Falaki b̀an maá lé o Ebere,
 ó o Ebere b̀an maá lé o Sala,
 36 ó o Sala b̀an maá lé o Kayinaamu,
 ó o Kayinaamu b̀an maá lé o Aafakisaade,
 ó o Aafakisaade b̀an maá lé o Semu,
 ó o Semu b̀an maá lé o Nɔwee,
 ó o Nɔwee b̀an maá lé o Lameki,
 37 ó o Lameki b̀an maá lé o Matuzala,
 ó o Matuzala b̀an maá lé o Enɔki,
 ó o Enɔki b̀an maá lé o Yarede,
 ó o Yarede b̀an maá lé o Maleleyele,
 ó o Maleleyele b̀an maá lé o Kayinaamu,
 38 ó o Kayinaamu b̀an maá lé o Enɔsi,
 ó o Enɔsi b̀an maá lé o Sete,
 ó o Sete b̀an maá lé o Adāma,

ó o Adāma bān maá lé le Dónbeenĩ.

4

O Yeesu kúará lénló bío
(*Matiye 4.1-11; Maaki 1.12-13*)

¹ Le Dónbeenĩ Hácírí pánká wi o Yeesu wán. O o wáa ló ho Zurudēn yi lée wà, á le Dónbeenĩ Hácírí lèenía wo vannáa le dùure yi. ² A mu yú wizooní búará-ᵐun ká a *Satāni wee khà a loń bĩn. Hǎn wizooní so yi búenbúen ó o yí dú bío hùúu. Hǎ wizooní mu vaa véenii, á le hĩni dà a. ³ Bío ó o Satāni mən mu kà, ó o bía nən wo yi: «Le huee na kà á fo yí mən le? Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bío bon kénkén, à ũ bío le le huee na kà yèrémá wé ho dínló.» ⁴ O o Yeesu bía nən wo yi: «Bío kà lé bío túara le Dónbeenĩ bionĩ vūahú yi: «Dínló mí dòn yí máa na mukānĩ nùpue yi.»*»

⁵ Bũn mǎn ó o Satāni mu fó a yòoraráa le búee búii na dǎn wán á yòò dǎn ò o zéenía ho tá kána búenbúen làa wo le cúekúee wán, ⁶ ò o bía nən wo yi: «Í ì na ho pánká foń á fo ò keń hǎ ᵐúhú wán, á à na hǎ nǎfòró lè hǎ semu na wi hǎ yi foń, lé bío le Dónbeenĩ nən hǎ miĩ. I dà a na hǎ yǎ á ĩ sli vá yi. ⁷ Ká fo tà á líí fǎrá ũ nǎnkóᵐúná wán à ũ búaanía mi, á hǎ bío ò sǐ foń.» ⁸ O o Yeesu bía nən wo yi: «Mu túara le Dónbeenĩ bionĩ vūahú yi: «U Núhúso Dónbeenĩ lé yia á ũ ko à ũ búaaní à mún sá na orén mí dòn yi.»†»

⁹ Bũn mǎn ó o Satāni mu pá bĩnía fó a vannáa ho Zeruzalemu, á vaá yòò dǎn wo le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ ᵐún-tǎhú, ò o bía nən wo yi: «Ká fo lé le Dónbeenĩ Za bío bon kénkén, à ũ yén lii ho tá yi, ¹⁰ lé bío mu túara: «Le Dónbeenĩ á a na le ᵐii mí wáayi tonkarowà yi le ba pa ũ bío sese.»

¹¹ A mu mún bĩnía túara: «Ba à cǎn fo á líí wíoka à bàrá, bèra a na ũ zeń yí túii làa huee búii.»‡»

¹² O o Yeesu bía nən wo yi: «Mu mún túara lè Dónbeenĩ bionĩ vūahú yi: «Yí vǐ vǐ yí khúaa ũ Núhúso Dónbeenĩ ᵐii yi hǎri lòn wizon-kení.»§»

¹³ Bío ó o Satāni mu khà a làa bío búenbúen san ó o wà ò o día a, á pannáa pǎn-veere.

O Yeesu bān kùrú nùwā pǎ a bío
(*Matiye 4.12-17; Maaki 1.14-15*)

¹⁴ Bío á bũn búenbúen wó khĩna, ó o Yeesu wà van ho Kalilee kǎhú ká le Dónbeenĩ Hácírí pánká wi o wán. O yèni ló ho Kalilee mu kǎhú lórá búenbúen yi. ¹⁵ O fù wee wé kàrán ba nùpua ba *zúifùwa kàránló zĩni yi. A ba búenbúen bènᵐĩn fù wee wíoka a yèni.

(*Matiye 13.53-58; Maaki 6.1-6*)

¹⁶ Bũn mǎn ó o wà van ho Nazareete, hen na ó o dǎn yi. Ho *Sabaa zoń ó o van ba zúifùwa kàránló zii làa bío ó o lá wee wé wéráa mu. Bío ó o le mí ì kàrán le Dónbeenĩ bionĩ vūahú, ó o líí hĩnən yòò dǎn, ¹⁷ á ba lá le *Dónbeenĩ ᵐi-cúa fero *Ezayii vūahú nən wo yi. O o fó ho bera á fò mún làa bío kà:

¹⁸ «O Núhúso Hácírí á wi miĩ.

Lé bío ó o léra mi

le ĩ vaa bío le bĩn-tente bío
à na bíá lé ba nĩ-khenia yi.

Le tonkaa mi

le ĩ bío na ba kàsósa yi

le ba à keń mítén,
à ĩ mún bío na ba muiiwà yi
le ba yío á à bĩní wé è mi.

A ĩ na hǎ sǎní-wia

* 4:4 Mi loń Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 8.3 † 4:8 Mi loń Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 6.13

‡ 4:11 Mi loń Lení vūahú (Psaumes) 91.11-12 § 4:12 Mi loń Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 6.16

bĩa 6a wee beé lò yi.

19 A ĩ mún bue le lúlúure na ó o Nuhúso sãamu bio ò wé yi bio.»*

20 Bún món ó o bun ho vūahú á khíi n̄n ho kàránlò zii ton-sá yi ò o líi kará á wee zéeni hã bioní mu n̄nà làa ba. A bĩa wi le zii yi búenbúen fá mí yio o yi. 21 Bío ó o n̄i zoó wee hen á bío kà lé bío ó o bĩa n̄n 6a yi ho yahó: «Mí yí m̄n le? Le Dónbeenĩ n̄i-cúa f̄ero bioní na mí n̄á lé h̄n bio lan wee wé ho zuia.»

22 Bĩa wee n̄i hã bioní mu búenbúen wee wíoka a yèni á mún wó coon hã bio yi. Ba lá yí máa dé le h̄n bín-tentewà so na kà ó o dà wee bío. A 6a wee bío mín yi: «Yia kà kũani yín̄n̄i o Zozεfu yàró na wa búenbúen zū lé wón wee bío hã bioní mu na kà.» 23 O o Yeesu bĩa n̄n 6a yi: «Mí tũiá sí, mí dà à wà le wahiire na kà á à na m̄i: «Tini b̄anso wεé ūten ūten.» Lé bún n̄n á mí yàá pá dà à b̄n̄i ì b̄ioráa bio kà á à na m̄i: «Bío á fo wó ho *Kapεnayuumu yi búenbúen á wa n̄á, á ū b̄en wé mu b̄an s̄i hen kà m̄n kùrú lóhó yi le wa mí.» 24 O o Yeesu pá b̄n̄iá b̄iá: «Le ĩ m̄i ho tũiá na mia: Le Dónbeenĩ n̄i-cúa f̄ero na dà à yí le yèn-tente mín kùrú lóhó yi, wón mía. 25 Le ĩ m̄i ho tũiá poni na mia: Le Dónbeenĩ n̄i-cúa f̄ero *Elii p̄ahú, á ho v̄iohó h̄iá đ̄n̄ á yí máa tè á đ̄n̄ hã lúlúio bio t̄n̄ lè mí p̄ina bio h̄z̄n̄, á le h̄ni ló ho k̄h̄ búenbúen yi. Bún p̄ahú ká 6a mah̄awa mún boo o *Isirayεle n̄pomu t̄ahú. 26 Ká le Dónbeenĩ mah̄á pá yí tonkaa o Elii 6a n̄-kéní woon c̄n̄, ká yín̄n̄ ho Sid̄n̄ k̄h̄ lóhó búi na 6a le Sareputaa mah̄a mí d̄n̄ c̄n̄.† 27 Ba búeréwà mún h̄iá boo o Isirayεle n̄pomu t̄ahú le Dónbeenĩ n̄i-cúa f̄ero Elize p̄ahú, à 6a n̄-kéní woon ó o búi s̄n̄iá yí wan ká yín̄n̄ o Siir̄i n̄i Naaman mí d̄n̄.‡»

28 H̄n̄ bioní so bío vaa véeni, à bún à bĩa wi le zii yi búenbúen h̄n̄n̄ yòó đ̄n̄ lé le sí-c̄ilè. 29 Lé bún 6a d̄en̄iá w̄ira a wán, á vá lóráa lée líikaa lóráa ho lóhó món, á vaá yòora le búee mu na ho lóhó son wán b̄an n̄n-t̄ahú le mí ì d̄n̄ wo ò dé ho k̄h̄ yi. 30 O o đ̄n̄n̄ f̄o m̄iten 6a n̄i yí á lée wà ò o díá 6a.

*O Yeesu wεéra 6a v̄anv̄arowà
(Maaki 1.21-28)*

31 Bún món ó o wà van ho Kalilee lóhó, h̄iá 6a le *Kapεnayuumu. Ká 6a *zúifùwa v̄n̄rló wizonle na 6a le *Sabaa đ̄n̄, ò o kàrán 6a kàránlò zii yi. 32 A bĩa n̄á a bioní wó coon làa s̄obéε lé bío ó o bioní p̄anká wi binbir̄i. 33 Mu zoñ ò o n̄i búi na ó o c̄n̄á wi yi á wi 6a kàránlò zii mu yi. A wón zoó bĩa bio kà p̄n̄p̄n̄: 34 «Éee! Nazareete n̄i Yeesu, lée webio á ū wà bueé cà wa c̄n̄ hen? Fo buara wa yáaró bio yi lée? Ba le ĩ yí zū fo le? Ūn̄n̄ lé yia lé le Dónbeenĩ n̄pue na le tonkaa.» 35 O o Yeesu n̄amakaa wo yi: «Wé t̄t̄é, lé o n̄i mu yi lòn̄bio!» O o c̄n̄á mu d̄en̄iá f̄o a dó ho tá yi 6a n̄pua na wi b̄n̄ búenbúen t̄ahú ò o ló a yi ká a mah̄á yí yú a yí b̄ooniá yi. 36 A bĩa kera b̄n̄ na m̄n̄ mu wéró b̄an búenbúen z̄n̄kaa kará concán. Cúa-yen, à 6a yèrémáa wee bío mín yi: «Pát̄i! D̄io kà lé le bioní yén̄ síi kà? O n̄pue mu wee na le n̄i 6a c̄n̄áwa yi lè ho p̄anká, à 6a máa đ̄n̄ kán wo ká 6a d̄en̄i wé bio ó o le 6a wé.» 37 O o Yeesu yèni d̄en̄iá ló hã lórá na b̄makaa b̄n̄ búenbúen yi.

(Matiye 8.14-17; Maaki 1.29-34)

38 Bío ó o zoó ló ho kàránlò zii, ó o t̄erenna van o Sim̄on zii. O vaa d̄en̄i á bún 6a wee bío làa wo le o Sim̄on b̄an h̄io h̄iá le t̄en̄i wee z̄é. A 6a flora a le o wεé wo. 39 O o vaá zon á líi lún̄lurá a n̄h̄ú yi ò o bĩa le le t̄en̄i lé o yi, á le d̄en̄iá ló. Mí lahó yi ó o h̄n̄n̄ n̄n ho đ̄n̄lò 6a yi.

40 Bío le wii líi zon, § á bĩa búenbúen na 6a v̄anv̄arowà lè mí síwà wi c̄n̄ á buan 6a guararáa. O o bò mí n̄i 6a n̄-kéní kéní wán á 6a wan. 41 Ba n̄pua c̄r̄εε na 6a c̄n̄áwa wi yi á 6a wee lé yi ká 6a a bío p̄n̄p̄n̄: «Ūn̄n̄ lé yia lé le Dónbeenĩ Za.» Ká a Yeesu wón

* 4:19 Mí loñ «Dónbeenĩ sãamu lúlúure» Dónbeenĩ bioní vūahú bioní búi b̄an kúarà vūahú yi. † 4:26 Mí loñ Bá-zàwa n̄n-yání vūahú (1 Rois) 17.9 ‡ 4:27 Mí loñ Bá-zàwa cúa-n̄un n̄i vūahú (2 Rois) 5.1-14 § 4:40 Mí loñ Maaki vūahú 1.32

màhà wee zá làa ba le 6a yí bío. Lé bïo 6arén mí bæere yàá zū mu le o lé *Yia le Dónbeenĩ mən léra.

*O Yeesu wee bue le Dónbeenĩ bìn-tente
(Maaki 1.35-39)*

⁴² Bũn 6àn tá lée tɔn yĩnbii bùirĩi, ó o Yeesu hĩnɔn khèra ló van le lùe 6úi na a nùpue mía yi, á vaá kará mí dòn. Bïo 6a nùpua sĩna yí mən wo, á 6a wee cànka a. Bïo 6a vaá yú a, á 6a wáa yí wi à 6a bĩnĩ díá ò o khèn làa ba. ⁴³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ó, o! Ɔ mún ko à Ɔ va hã lórà na ká yi à vaa bue le *Dónbeenĩ béenĩ bìn-tente bĩn, lé bïo á bũn lé bïo le Dónbeenĩ tonkaa mi bïo yi.» ⁴⁴ O o hĩnɔn wà, á vaá wee bue le bìn-tente 6a *zuífùwa kàránlò zĩnĩ yi ho *Zudee kòhũ yi.

5

*O Yeesu von mí nĩn-yání nĩ-kentnia
(Matiye 4.18-22; Maaki 1.16-20)*

¹ Wizonle 6úi ká a Yeesu wi ho Zenezarɛte* vũ-beenĩ nii á 6a zãamãa kĩnĩa yi wee ɲaa mín, lé bïo 6a wi 6a ɲí le Dónbeenĩ bíonĩ, ó o mən hã wonna bïo ɲun ká hã dĩn mín nĩsãa mu ɲumu nii. ² Ba ce-pawà na zon hã 6uararãa 6úen6úen ló lée dĩn wee sɛɛ mí zùánwà. ³ Hã wonna mu 6àn dà-kénĩ lé o Simɔn te ho, á hón lé hĩa ó o Yeesu fióra zon, ò o bía nɔn wo yi le o ɲaa zo mu ɲumu yi cĩnú, bũn mɔn ó o líi kará ò o wee kàrán 6a zãamãa na dĩn bĩn.

⁴ Pãahũ na ó o bía vó yi, ó o khii wee bío là a Simɔn: «Wáa vá zo mu ɲumu na boo yi, à ùnén lè mí ninzàwa na páanía wee sá à yénnĩ mí zùánwà kúee mu ɲumu yi à mi wĩika 6a cewà.» ⁵ O o Simɔn bía làa wo: «Éee! Ɔnén! Loń! Wa púia mu ɲumu yi cáana à wa yí fò hàrí ceza. Ɛɛ ká ũ bíonĩ nii wán, á Ɔ yénnĩ hã á à kúee.» ⁶ A 6a yénnĩ hã kúaa mu ɲumu yi á hã líi vũn 6a cewà cèrèɛ, lée cĩnú ká hã zùánwà hũni lá à fáa. ⁷ A 6a von mí ninzàwa ce-pawà na wi ho won-veere yi le 6a 6uee séení mí. A bán 6uara 6ueé séení 6a á hã wonna mí bïo ɲun sú lè 6a cewà fúaa hã wi hã líi lí mu ɲumu yi.

⁸ Bïo ó o Simɔn Piere mən mu ká sii, ó o líi 6úrá a Yeesu tá ò o bía nɔn wo yi: «Búi! Núhũso, Ɔ yàá 6èntĩn lá yí ko à Ɔ sùarà foń lé bïo á Ɔ lé o bè-kora wéro.» ⁹ O Simɔn wee bío ká sii lé bïo 6a ce-kuui na 6a vũn ká bïo zãnĩa wo dàkhĩna, orén làa bĩa páanía wi ho woohũ yi làa wo. ¹⁰ Hàrí o Zebedee nùwã Zaaki làa Zãn na mún lé 6a ce-pawà, bán mún zãna lè 6a bïo sii. O o Yeesu bía nɔn o Simɔn mu yi: «Áyĩ! Yí zɔn dèɛ woon. Lii hĩnĩ. A lá ho zuia nii wán, á 6a nùpua lé bĩa fo wé è yí á à 6ua à 6uennãa Ɔ cɔn.» ¹¹ Bũn mɔn á 6a vá mí wonna 6ueé dĩnĩa mu ɲumu nii, à 6a kúará mí bïo 6úen6úen bĩn, à 6a bò là a Yeesu wà.

*O Yeesu wéera a 6ùéré nĩi
(Matiye 8.2-4; Maaki 1.40-45)*

¹² Wizonle 6úi ká a Yeesu wi ho lóhó 6úi yi, ó o fò mín là a *6ùéré nĩi 6úi. Bïo ó o mən o Yeesu ó o dèeníá líi 6úrá à yahó á 6uure 6ó ho tá yi. O o fióra a yi ká: «Núhũso! Fo dà à wéé mi ká fo tà.» ¹³ O o Yeesu líi bò mi níi o wán ò o bía nɔn wo yi: «Ɔ tá mu, wáa wa.» Mí lahó yi ó o nĩi dèeníá wan. ¹⁴ Bũn mɔn ó o Yeesu henĩa bïo ká làa sòobéɛ nɔn wo yi: «Bïo wo foń á ũ yí bío le nùpue ɲí. Ká ũ màhã vaa zéení ũten lè le *Dónbeenĩ yankaro. A ũ mún wé mu hãmu bïo na ó o *Mɔyiize bò le 6a wé wé mu dǎnĩ yi à 6a 6úen6úen zũn ká ũ wan bïo bon.»

¹⁵ Ká bũn yí hò bïo 6a wíokaa wee bío o Yeesu bïo hã lùe 6úen6úen yi. A 6a nùpua cèrèɛ wee vá kúee mín wán à ɲínãa o bíonĩ à mún 6ua mí vánvárowà lè mí síwà à 6uennãa ó cɔn le o wéé. ¹⁶ Ká a Yeesu wón màhã wee wé wé ká a lén mí dòn vaa fió le lùe 6úi na wan 6úirín yi ká a bĩnĩ buen.

* **5:1** Ho Zenezarɛte vũ-beenĩ yèni, ho Kalilee vũ-beenĩ lè ho Tiberiade vũ-beenĩ 6úen6úen lé ho vũhũ dà-kénĩ 6a wee ve ká.

*O Yeesu weéra a mùamúa
(Matiye 9.1-8; Maaki 2.1-2)*

¹⁷ Wizonle búí ò o Yeesu wee kàrán 6a nùpua. Mu nònzon ká 6a *Farizíewa lè ho *làndá bïo zéenílowa wi bïn á kará 6ó a yi. Ba ló ho Kalilee lè ho *Zudee lórá cèrèe yi. Ba búí yàá pá ló ho Zeruzalèmu lóhó yi. O Núhúso Dónbeení pànká na wi o Yeesu yi lé hĩa nòn ó o wee weéráa 6a vánvárowà. ¹⁸ Yïo 6uee tí, à nùpua búí sò mí mùamúa luaráa ká a wi mí dāmu dèe wán. Bïo 6a 6ueé dñn á 6a wi 6a zo le zii yi làa wó à zoó bàrá a Yeesu yahó. ¹⁹ A 6a wó fúuu san lé bïo 6a nùpua boo dà. A 6a díá 6a yòora làa wó le zii mu lòho, á yòó kara ho sñn-kéní à 6a can hā hñni o mùamúa mu dāmu dèe yi á liinía làa wó líí bàrá a Yeesu yahó bïa wi bïn búenbúen tíahú. ²⁰ Bïo ó o Yeesu mən bïo 6a dóráa mí sía wo yi, ó o bía nòn o mùamúa yi: «Wàn bñnlo, ũ bè-kora séra díá.»

²¹ Bïo ó o bía bïn ká á ho làndá bïo zéenílowa lè 6a Farizíewa á wee bío mí yiwa: «O nùpue mu léé wée á wee mání mítén lè le Dónbeení ká síi? Lé wée dà a sèn mu bè-kora á à díá ká yínón le Dónbeení mí dòn.» ²² Ká a Yeesu màhá zūna 6a yilera ó o bía nòn 6a yi: «Léé webio nòn á hā yilera na ká síi wiráa mia? ²³ Lé mu yén bíoró wayi? Lé à bío le o bè-kora séra díá léé tàá lé à bío le o hñní varáka? ²⁴ Ká í màhá wi á mí zūn le o *Nùpue Za yú ho pànká ho tá wán à sennáa mu bè-kora díá.» O o wáa bía bïo ká nòn o mùamúa yi: «Le í bío mu na fon, lii hñní, lá ũ dāmu dèe á ũ khí6o.» ²⁵ O o nñi mu dèenía hñnən yòó dñn bñn wán 6a búenbúen yïo yi á líí lá mí dāmu dèe ò o wee 6úaaní le Dónbeení ká a wà nòn mí zii. ²⁶ A 6a búenbúen wó coon mu bïo yi. A 6a zāna à 6a pá wee khòoní le Dónbeení ká síi: «Wa 6èntñn mən yéréké bè-bárakáwá zuia.»

*O Yeesu von o Levii le o bè mí yi
(Matiye 9.9-13; Maaki 2.13-17)*

²⁷ Bñn món ó o Yeesu ló léé wà. O vaá wee khíí ó o mən o làn pó fé búí na 6a le Levii ká a kará mí tonló lùe yi. O o bía nòn wo yi: «Hñní bè miñ.» ²⁸ O o Levii dèenía hñnən díá mí tonló lè mí bïo búenbúen, ò o bò a Yeesu yi.

²⁹ O Levii sá ho dñnló o Yeesu bïo yi, ò o von wo mí zii. O mún von 6a nùpua búí 6a 6ueé páanía kará wee dí. Ba cèrèe lé 6a ninzàwa *lànpó féwá. ³⁰ A bïo 6a Farizíewa lè ho làndá bïo zéenílowa na bïo sã 6a yi mən mu á 6a wee khí mí kíó yi. A 6a tùara a Yeesu nñ-kenínia yi: «Léé webio nòn á mí pá tà wee dí ká mí ì ju lè 6a làn pó féwá lè 6a nñ-kora na ká?» ³¹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Héyíi! Minén! Nùpua na lò hereka so wee wé cà tñni bānsò dāní le? Bùéé, 6a vánvárowà lé bïa wee wé cà a dāní. ³² Inén yí 6uara bïa wee leéka le mí térénna bïo yi dé. Bïa zū le mí lé 6a bè-kora wérowà lé bïa á í 6uara bïo yi, bèra a na à 6a khí mu bè-kora wéro yi.»

*O Yeesu bïa le jii líró bïo
(Matiye 9.14-17; Maaki 2.18-22)*

³³ Bñn món á 6a nùpua búí tùara a Yeesu yi: «O Zān nñ-kenínia wee wé lí mí jini à mún wé mí floró, á 6a Farizíewa nñ-kenínia mún wee wé ká síi. A ũnén nùpua bán 6èn wee dí ká 6a a ju léé webio?» ³⁴ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Mí yí mən le: Pāahú na 6a nùpua wi mu yaamu sánú díró yi là a hā-fla bán báa á 6a so dà à bío le 6a lí mí jini le? ³⁵ Ho pāahú búí khii dā ó o hā-fla bán báa 6a a lén 6a tíahú, bñn ká 6a màhá wé è lí mí jini.»

³⁶ O o mún bñnía wà le wāhiire na ká nòn 6a yi: «Nùpue na a lá mí báká finle á à kúii bïo búí á à la lè mí báká kínlé na lèera wón mía. Lé bïo ká a wó mu, á ho dà-finle á à yáa. A bïo lan mún yi mún máa wii mín. ³⁷ Làa bñn síi, nùpue máa kúee *dívén flia sūmāni-kia yi. Lé bïo ká a kúaa ho bñn ká ho hĩa wee za, á hā à nāma, á ho dívén á à kúia, á hā sūmāniwa mún n yáa. ³⁸ Ho dívén flia ko ho kúee hā sūmāni-flia yi. ³⁹ A nùpue mún máa díá dívén kĩa ká a máa ju dívén flia. Lé bïo á 6a wee bío le ho dívén kĩa lé hĩa sí.»

6

*O Yeesu zéenia ho Sabaa bio lè 6a nùpua
(Matiye 12.1-8; Maaki 2.23-28)*

¹ Mu wó ká a Yeesu wee kãa hã mana 6úi yi ho *vũnló wizonle na 6a le Sabaa zoñ, ó o ñi-kenínia wee báará zoo khé ho ãnló lée pùká là. ² A 6a *Farizíewa 6úi mən mu á 6a wee bío làa ba: «Lée webio nən mí wee wéráa bío ká? Wa làndá hò mu.» ³ Ó o Yeesu bíá nən 6a yi: «Bìo ó o *Daviide yánkaa wó ká arén lè mí nùpua á le hĩni dà á mi ãn yí kàrána yí mən le? ⁴ Orén mĩten zon le Dónbeenĩ zii á zoó lá le Dónbeenĩ hãmu búurú á là, ò o 6uan ho 6úi lée nən bíá làa wó bò mín yi. Ká a nən lá yí ko ò o wé mu, lé bío le *Dónbeenĩ yankarowà mí dòn lé bán wee wé là ho.» ⁵ Ó o tĩn pá bĩnía bíá nən 6a yi: «Ó *Nùpue Za lé yia á ho Sabaa bío wi níi yi.»

(Matiye 12.9-14; Maaki 3.1-6)

⁶ Ho Sabaa mu 6úi zoñ ó o Yeesu van ho kàránlò zii yi á vaá zoó wee kàrán 6a nùpua. Mu zoñ à ñii 6úi wi bĩn á nĩn-tiání bàhó húrún. ⁷ A ho *làndá bío zéenílowa lè 6a Farizíewa bò mí yío o Yeesu wán le mí ì loń ká a pá à wéé nùpue ho Sabaa zoñ, lé bĩn 6a à ãn wán á à yíráa wo ò kooní yi. ⁸ Ó o Yeesu zũna 6a yilera ò o pá bíá nən o ñii na bàhó húrún yi: «Lii hĩnĩ vá 6ueé lée ãn hen ká 6a nùpua yahó le 6a mi fo.» Ó o ñii líf hĩnən á vá 6ueé lée ãn. ⁹ Ó o Yeesu bíá làa ba: «Le ì tũa mia làa bío 6úi: Lé mu yén ó o nùpue ko ò o wé ho Sabaa zoñ? Lée bè-tente lée, tàá lée bè-kohó? Lé ho kãní a nùpue lée, tàá lé ho 6úe o?» ¹⁰ Ó o Yeesu lora 6a búenbúen yi khii fò ò o bíá nən o ñii yi: «Hóonĩ ù bàhó.» Ó o ñii hóonía ho á ho dèenía wan. ¹¹ A ho làndá bío zéenílowa lè 6a Farizíewa sía cã mu yi làa sòobéé, á 6a wee wãanĩ mín yi: «Lée webio á wa yàá à wé á à yíráa wo ò fi níi yi coon?»

*O Yeesu hueekaa mi tonkarowà píru jun
(Matiye 10.1-4; Maaki 3.13-19)*

¹² Wizonle 6úi ó o Yeesu hĩnən le mí yòó wé mí floró le 6úee wán, ó o yòó flora le Dónbeenĩ yi bĩn fúuu cãana. ¹³ Bío ho tá tñn, ó o von mí ñi-kenínia kúaa mín wán, á hueekaa 6a píru jun 6a tĩahú á có yèni làa tonkarowà. Hĩa ká lé 6a yènnáa:

¹⁴ O Simən na ó o có yèni làa Piere,
o Andere na lé o Simən mu bãn za,
o Zaaki là a Zãn, o Filiipu là a Baatelemii,
¹⁵ o Matiye là a Toma, o Alifee za Zaaki,
o Simən na lé 6a Zelootewa* kuure nùpua ñi-kéní,

¹⁶ o Zaaki za Zudaa,
là a Zudaa Isikariote na khii dé o Yeesu o zúkúsa níi yi.

*O Yeesu kàrána 6a nùpua á wéera 6a 6úi
(Matiye 4.23-25; Maaki 3.7-11)*

¹⁷ Bĩn món, ó o Yeesu bĩnía bò lè mí ñi-kenínia lion ho tá pèerú yi hen na ó o món-bèwa cèrèe ãn yi. Ba minka zãamãa mún wi bĩn. Ba ló 6a *zúifùwa kòhú kùarãa búenbúen yi, ho Zeruzalèmu lóhó, lè ho Tiire lè ho Sidõn lórã na wi mu yámú numu ñii ló-zàwa yi. ¹⁸ Ba búenbúen wà 6uee jí a Yeesu cõn á mún ñi cãnka ò o wéé 6a véena. Bíá 6a cĩnáwa wee beé lò wee yí mĩten. ¹⁹ Ba nùpua búenbúen wee cãnka à 6a yí o túii yi, lé bío le Dónbeenĩ pánkã na wi o yi á wee lé lée wéé 6a nùpua búenbúen.

(Matiye 5.1-12)

²⁰ Ó o Yeesu wãa yòó lora mí ñi-kenínia yi ò o bíá:
«Minén na lé 6a ñi-khenia, mi ñúná sí,

lé bío le Dónbeenĩ bèenĩ á mi níni wi yi!

²¹ Minén na le hĩni wee 6úe ho zuia, mi ñúná sí,

* 6:15 Mi loń Matiye vũahú 10.4

lé bïo á bïo mi wee ca á mi ì yí á mu jii ì sí!

Minén na wee wá ho zuia, mi júná sí

lé bïo mi khií ðí há konsíní!

²² «Ká 6a nùpua khií jina mia, á pá mia, á wee là mia, á wee yáa mi yèni o *Nùpue Za bïo yi, se mi júná sí. ²³ Mi zámaka à wé coronka lé bïo le Dónbeení búiá beení pan mia ho wáayi mu bïo yi. Mu bon, lé ká síi á 6arén 6àn 6úaawa mún yánkaa beéaráa le *Dónbeení jì-cúa fεεrowà lò.

²⁴ Εε ká minén nàfòró 6ànsowà á ho yéréké khií sá yi,

lé bïo á mu bïo 6úen6úen mí yú vó,

á bïo máa bíní máa bè mu wán máa na mia.

²⁵ Minén na wee ðí bùubaa ho zuia á ho yéréké khií sá yi,

lé bïo á bïo cèrèε hini khií tè mia.

Minén na wee ðí há konsíní ho zuia á ho yéréké khií sá yi,

lé bïo mí bïo khií wé ho yahó sèró lè le wéε.

²⁶ Minén na 6a nùpua wee wíoka yèni á ho yéréké khií sá yi,

lé bïo á lé ká síi á 6àn 6úaawa mún yánkaa wó làa bïa fù le mí lé le Dónbeení jì-cúa fεεrowà ká mu jòn yí bon.

*Wa ko wa wé wé mu bè-tentewà làa bïa yí wa wεn
(Matiye 5.38-48)*

²⁷ «Àwa, minén na wáa ðín wee jí ì cón 6úen6úen lé minén á ì wee bío bïo ká a na yi:

Mi waí mi zúkúsa.

Bïa jina mia à mi wé mu bè-tentewà na yi.

²⁸ Bïa wee dánkání mia

à mi wé dú6ua yi.

Bïa wee yáa mi yèni

à mi wé fio na yi.

²⁹ Hàrí ká a 6úi dó ù sáahó yi,

à ù yèrémá hïa so dá a yi.

Ká a 6úi fó ù kán6un,

à ù mún díá le o fé ù báká.

³⁰ Yïa flora bïo ù cón,

ù na mu wo yi.

Yïa lá ù bïo,

à ù díá le o 6ua.

³¹ Bïo mi wí à 6a nǐ-vio wé na mia,

à mi wé mu 6àn síi à na 6a yi.

³² Ká bïa wa mia lé bán mí dòn á mi wa, á mi wee leéka le mi so pá à bíní ì yí bïo mu món

le? Hàrí 6a bè-kora wérowà mún wa bïa wa 6a. ³³ Ká bïa wee wé mu bè-tentewà na mia

lé bán mí dòn mi wee wé mu 6àn síi na yi, á mi wee leéka le mi so pá à bíní ì yí bïo mu

món le? Hàrí 6a bè-kora wérowà mún wee wé bún. ³⁴ Ká bïa khií dàí mu á à wí mia,

lé bán mí dòn á mi wee ke lè mí bïo, á mi wee leéka le mi so pá à bíní ì yí bïo mu món

le? Hàrí 6a bè-kora wérowà mún wee ke mín bïowa làa mín làa bún síi à paráa mu khií

wíló. ³⁵ Εε ká minén yí wé bún. Mi waí mi zúkúsa, mi wé wé mu bè-tente na 6a yi. Ká

nùpue kon ù bïo, ù yí dé ù síi mu khií bíní wíló yi. Lé bún ò na ká mi ì wé le Dónbeení na

wí mu bïo 6úen6úen jùhũ wán zàwa, lé bïo á 6a bè-yízũnlowà lè 6a nǐ-sũmáa á le wee

wé mu bè-tentewà na yi. ³⁶ Mi zún le hii wéró làa bïo á mǐn Maá Dónbeení zúnáa le hii

wéró bïo sii.

Mi wé yí cítí nùpue

(Matiye 7.1-5)

³⁷ «Mi wé yí cítí nùpue, á le Dónbeení mún máa cítí mia. Mi yí síini nùpue jùhũ, á

le Dónbeení mún máa síini mí júná. Mi wé sén díá na mín yi, á le Dónbeení mún wé è

sén n̄ díá á à na mia. ³⁸ Mi wé hã mu bïo, á le Dónbeenĩ mún wé è hã mia. Mu bïo na le Dónbeenĩ á à hã làa mia á à wé bïo na à kúee mí dèe yi á à didíi fúaa ká mu sú cáa pùuu. Lé bïo le wíló dèe na mi wee m̀nzã lè mu bïo, lé dén bàn síi á le Dónbeenĩ á à m̀nzã lè mí bïo á à na mia.»

³⁹ O bĩnía wà le wàhiire na kà: «Muii so dà a tè mí ninza muii bũini wán le? Bùeé. Lé bïo ká 6a vaá d̄n ho k̄hũ á 6a mí nùwã ñun á à páanĩ ì zo ho. ⁴⁰ Nĩ-kenĩni na po yĩa wee kenĩ a wón mía. Nùpue lée nùpue na kenĩa d̄n ó o dà à wé làa yĩa kenĩa wo bïo síi. ⁴¹ Lée webio n̄n á le zóore na wi ù yère yi á fo yí zũ bïo, à le zàn-dèe na wi mi ninza yère yi á fo màhã m̄n wee zéeni? ⁴² Fo dà a wé kaka à bïo le mi ninza díá le ù lén le zàn-dèe na wi o yère yi, ká le zóore na wi ùnén yère yi á fo yí zũ bïo le? Yí m̄n úten na le! Le zóore na wi á ù yère yi lé d̄io á ù ko à ù lén vé, á ù yĩo màhã à mi wéréwéré á à d̄an n̄ lénnáa le zàn-dèe na wi mi ninza yère yi.

*Le v̄ndèe lè mí bia wàhiire
(Matiye 7.16-20; 12.33-35)*

⁴³ «V̄ndèe na se máa wé ha bia na yí se, á le v̄ndèe na yí se mún máa wé ha bia na se. ⁴⁴ Mu bon, le v̄ndèe bia lé h̄n 6a wee wé bè yi à zũn̄n̄a le síi. Lunkúnsòró máa wé fáa 6ódíohó wán. A ñia mún máa wé khé kíkahó wán. ⁴⁵ O nùpue na se wón wee wé bïo hã bín-tentewà lè bïo á bïo wi o síi yi se. Ká yĩa yí se wón wee wé bïo hã bín-kora, lé bïo á bïo wi o síi yi yí se. O nùpue bïo na wi o síi yi, lé b̄n wee wé lé là a ñii.

*Hã z̄ini bïo ñun wàhiire
(Matiye 7.24-27)*

⁴⁶ «Mi wee ve mi le (Núhũso! Núhũso!) à mi màhã yí máa wé bïo á ì wee bïo na mia á mu ñúhũ so wi le? ⁴⁷ Mi d̄in le ì zéeni a nùpue na wee 6uen ì c̄n, à ñí ì bionĩ, à mún bè hã yi bïo ó o bïo 6onnáa mín làa mia. ⁴⁸ O bïo 6onmín làa nùpue 6úi na le mí ì so mí z̄ii ó o náana ho tá á líi 6ó le huee yi a màhã bò yi fáraráa le ñúhũ. Hã vi-beera t̄eró p̄ahũ á mu ñun-beeni 6ueé d̄ekio le à le pá d̄in. Le yí tò lé bïo le ñúhũ fárá se. ⁴⁹ Ee ká yĩa wee ñí ì bionĩ ò o yí máa bè hã yi, wón bànso bïo 6onmín làa nùpue 6úi na fárá mí z̄ii ñúhũ ho tá k̄amáa yi á son. Bïo ho vi-beeni tò á mu ñun-beeni 6uara 6ueé 6ó le yi, à le d̄enía tò p̄p̄è.»

7

*Ba dásiwá ñúhũso ton-sá w̄eró bio
(Matiye 8.5-13; Z̄an 4.46-54)*

¹ Bïo ó o Yeesu bía h̄n bionĩ so 6úen6úen á n̄n 6a z̄amáa yi vó, ó o wà van ho *Kap̄eenayuumu. ² Mu p̄ahũ ká ho *Oroomu dásiwá ñúhũso 6úi wi b̄n á ton-sá ñĩ-kenĩ na ó o 6̄ent̄in wa làa s̄obéé á lò yí here díá mu húmú ñii wán. ³ Bïo 6a dásiwá ñúhũso mu ñá a Yeesu bïo, ó o tonkaa 6a *z̄uífùwa ñĩ-k̄ia nùwã ȳen 6úi le 6a vaa fio wo le o 6uee w̄é mí ton-sá. ⁴ A bán wà van o Yeesu c̄n á vaá wee 6ón6óní a ká 6a à bïo làa wo: «O ñii mu na tonkaa w̄en 6̄ent̄in ko lè ù séeni, ⁵ lé bïo ó o wa wa ñipomu. Orén lé yĩa léra mí ñii yi á séeniá w̄en á sonnáa wa k̄aránló z̄ii.» ⁶ O o Yeesu d̄enía bò làa ba á 6a wà. Bïo 6a vaá s̄uaráa o ñii mu z̄ii à b̄n ò o t̄in tonkaa mín b̄nlowà le 6a lée bïo na a yi: «Núhũso, yí seé úten ì bïo yi. Ù 6uenló ì z̄ii yi lée bïo na á ì yí koráa. ⁷ Lé b̄n bïo yi á ì yí heníanáa ì síi á yí 6uara ù c̄n iten. Na le ñii á ì ton-sá pa à wa. ⁸ Inén ì bæere ñúnása wi á ì wee bè bionĩ yi. A inén mún wi 6a 6úi ñúhũ wán, á bán mún wee ñí ì c̄n. Ì le yĩa va hen à wón va b̄n, ì le o 6úi buen ò o d̄enĩ buen. Ì le ì ton-sá wé bïo na, ò o d̄enĩ wé mu mí lahó yi.» ⁹ Bïo ó o Yeesu ñá h̄n bionĩ so, ó o wó coon o ñii mu bïo yi, ó o yèrè máa khii bía lè 6a z̄amáa na bò a yi: «Le ì bïo na mia: O *Isiraȳele ñipomu 6úen6úen yi á ì d̄in yí fò mín làa nùpue na síid̄eró mi yú yĩa ká yi.» ¹⁰ A 6a dásiwá ñúhũso bàn b̄nlowà b̄nía khíbon á vaá yú ò o ton-sá mu wan.

O Yeesu vèenia o Napee mahda za

¹¹ Bún món ó o Yeesu wà wee va ho lóhó búí na 6a le Napee. O o ñi-kenínia lè 6a zãamákúii bò làa wo. ¹² Bìo ó o vaá dõn ho lóhó ñii, ó o fò mín làa nùpua búí à 6a buan mí ñi-hío wà vaá nù. Yia húrun léee maháa búí te mí za kéní. Ho lóhó nùpua cèrèe ló á bò là a háa mu. ¹³ Bìo ó o Nùhũso mɔn o háa mu ó o màkárí buan wo yi. O o bía làa wo: «Háa mu, yí yáa ũ yilera.» ¹⁴ O o wà vaá 6ó 6a yi á lá mí ñii bò le kháare wán á bía buan o ñi-hío dín. O o Yeesu bía: «Yàrónza, lii híní, lé mi bía mu.» ¹⁵ O o dèenía líi hínɔn yòó kará wee bío. O o Yeesu hoonía wo yòó dó bàn nu ñii yi. ¹⁶ A bía wi bín búenbúen zãna á 6a wee khòoní le Dónbeení kà síi: «Yia kà màhá lé le *Dónbeení ñi-cúa fεero binbirí á wa yú. Le Dónbeení ló buara á wà buee fení mí ñipomu.» ¹⁷ O Yeesu bío na ó o wó kà dèenía ñá 6a *zúifùwa kòhũ búenbúen yi á dà khú zon hía làa ba 6ó mín yi mún.

O Yeesu zéenia mi buenlò ñuhũ nɔn o Zãn Batiisi yi
(Matiye 11.2-6)

¹⁸ O Zãn Batiisi ñi-kenínia vaá bía bío wó búenbúen á nɔn wo yi. Bún món ó o von 6a nùwã ñun búí 6a fiahũ ¹⁹ á tonkaa le 6a vaa tùa o Yeesu yi: «Ūnén lé yia á wa ñá bío le fo ko ũ buen léee, tàá wa pá ko à wa lóní ñi-veere?» ²⁰ A bán wà vaá yú a Yeesu á bía nɔn wo yi: «O Zãn Batiisi tonkaa wɛn ũ cón le wa buee tùa foñ le lé fo lé yia ko ũ buen léee, tàá wà pa ñi-veere?» ²¹ A mu wãa wó se à 6a buee dõn ò o lan wee weé 6a nùpua cèrèe na mu vãmú lè mí síiwà tò. O mún wee ña 6a cínáwa lén bía 6a wi yi, á mún wee hén 6a muiiwà yio à há mi wéréwéré. ²² Bún wéró món, ó o màhá yèrémáa wee bío là a Zãn tonkarowà: «Mi lén vaa zéeni bío mí mɔn làa bío mí ñá à na a Zãn yi: Lé 6a muiiwà yio wee mi, á 6a mùamúawà hínɔn wee varáka, 6a bùeréwà wan, 6a bekewà ñikõnna wee ñí mu bío, 6a ñi-hía wee vèe, á le bín-tente wee bue na 6a ñi-khenia yi.* ²³ Yia yí pá í bío ká a tà mu yi se wón bânso ñuhũ sí.»

O Yeesu wee bio o Zãn Batiisi bio
(Matiye 11.7-11)

²⁴ Bìo ó o Zãn tonkarowà binía wà, ó o Yeesu wãa wee bío o Zãn mu bío lè 6a zãamáa kà síi: «Lée webio á mi van vaá lora le dùure yi? Lé ho konkohó na ho pinpiró wee héε vɔnvã léee? Bùee. ²⁵ A lée webio mi vaá lora? Lée nùpue búí na sía hõnbõnɔn le? Hón sí-sení bânsowà so lé 6a pãamá-beera zíní á 6a wi yi. ²⁶ A lé o yén mi van bío yi? Lé le *Dónbeení ñi-cúa fεero léee? Ká mu lé wón se mi tũíá sí. O yáa pá po wón, le í bío mu na mia. ²⁷ Orén lé yia le Dónbeení fèra bía bío mí võnna yi: † ì tonka í tonkaro o ò dí ũ yahó á buee wíoka ũ wõhũ.»† ²⁸ Le í bío mu na mia: Ba nùpua na ho dímí ñá yi búenbúen á yia ñuhũ wi po a Zãn wón mia. Eε ká le *Dónbeení béení zàwa món-dí màhá pá po a.

(Matiye 11.16-19)

²⁹ «Ba nùpua búenbúen, hàrí ho *lànpo féwá á hía wee buee ñí a Zãn cón. A 6a tà zũína le le Dónbeení bío bon á 6a wee buen o cón ò o bátizé 6a. ³⁰ Ká 6a *Farizíεwa lè ho *làndá bío zéeni lowa bán yí tà bío le Dónbeení le mí ì wé è na 6a yi, á 6a bèn mún pá à Zãn *bátéè mù bío.» ³¹ O o Yeesu binía bía: «Ho zuia nùpua na kà á ì dà à tèe lè 6a yén? Lé 6a yén á 6a bío bonnáa mín? ³² Ba ka lè 6a háyúwá na lée kará 6a nùpua fèminló lahó yi, á wee háaní na mí ninzàwa na zoó le bonfónii yi kà:

Wa búá há sía san,

à mi le mi máa léee yo.

Wa bó le yèni,

á mi le mi máa wá.

³³ Bìo ó o Zãn Batiisi buara á yí máa dí dín-poni, á mún yí máa ñu *divén, á mi le o cíná wi o yi. ³⁴ A bío ó o *Nùpue Za bèn buara wee dí, á mún wee ñu ho ñivén á mi mún yí tà

* 7:22 Mi lorí Ezayii vùahũ 35.5; 61.1 † 7:27 Mi lorí Malasii vùahũ 3.1

bún, à mi wee bío bío kà: «Mi lon! O nni na kà yí máa wé bío búí ká mu yínóní dínló díró làa ña-ñunló. O lé 6a *lànpo féwá lè 6a bè-kora wérowà 6àn bônlo.»³⁵ Εε ká bía búenbúen na mu bè-zúminí wi yi bío bon, bán wé è wé mu bè-zúminí mu 6àn wára.»

*O bá-fé na bè-kora séra díá bío
(Matiye 26.1-13; Zán 12.1-8)*

³⁶ Wizonle búí ó o Farizíε búí von o Yeesu le o 6uee dí mí zii. O o Yeesu van á 6a vaá khónkaa dúmaka‡ wee dí. ³⁷ Hón pãahú so yi ò o háa búí na á ho lóhó nùpua búenbúen zú bá-fénló bío á ná bío ó o Yeesu wi o nni mu zii, ó o buan mí dεε búí na yáwá here na sú lè ho ñiló na sãmu sí á guararãa bín. ³⁸ Bío ó o 6ueé zon, ó o bánbãa khii hùerá a Yeesu món ò o wee wá, ó o yèn-caa wee lii o Yeesu mu zení wán. O o ñún-vãní lé dño ó o wee bíní sùuka làa há, bún món ó o wee bíní yèε há ká a kúee ho ñiló mu há wán.

³⁹ A bío ó o Farizíε na ó o wi zii á mɔn mu, ó o wee bío mi yi: «Yia ká cén lá léé Dónbeení ñi-cúa fεero kénkén, ó o lá a zúñ o háa mu na wee lanláka a zení léenii, là a bè-wénia.»

⁴⁰ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Simɔn, í ì bío bío búí á à na foñ.» O o Simɔn le: «Núhúso, bío.»

⁴¹ O o bía làa wo: «Nùpua nùwã ñun hía kon nãfòró 6ànso búí wári. O ñi-kéní léé wén-hãani khíá-hónú, ò o ñi-kéní na so léé wén-hãani búarã-ñun làa píru. ⁴² Bío á yia 6a kon le cón zú à 6a yí dà le máa wí, ó o 6ó 6a mí nùwã ñun kení. Awa! Ba nùwã ñun mu tãhú, á ù wee leéka le lé o yén ñ wañ o nni mu á à poñ mí ninza.» ⁴³ O o Simɔn bía: «Í wee leéka le lé yia ó o díá le kee na 6úaa nɔn yi.» O o Yeesu le: «Ū bío bon, fo mà ho tũíá.»

⁴⁴ O o yèrémãa khii sãnsãa o háa mu ò o wee bío là a Simɔn: «Fo yí mɔn le: í 6ueé zon hen coon à ù yí le 6a 6ua mu ñumu 6uee sεε le í zení, ò o háa na ká wón wá siinia há á bíní sùukaa lè mí ñún-vãní. ⁴⁵ Bío á í 6ueé dñn ũ zii, á ù yí hínɔn yí wíira mi á yí yèera ní, ò orén lè mí 6uee zoró hen á í zení lé hón ó o wíira lè ho yèeró. ⁴⁶ Fo mún yí kúaa ñiló í ñúhú wán á yí dórãa ho cùkú mi, ò orén wón lé ho ñiló na sãmu sí ó o kúaa í zení wán. § ⁴⁷ Lé bún nɔn à í ì bío mu á à na foñ: Bío ó o háa mu 6a séra bè-kora cèrεε díá lé bún nɔn ó o waminí wára boorãa. Εε ká yia bè-kora na séra díá ka cínú, wón waminí wára na o ò zéeni à 6èn ñ kení cínú.»

⁴⁸ Bún món ó o Yeesu bía nɔn o háa yi: «Ū bè-kora séra díá.» ⁴⁹ A bía làa wo páania wee dí wee bío mí yiwa: «O nùpue mu léé wéé á wee hení mí síi à bío le mu bè-kora séra díá?»

⁵⁰ O o Yeesu bía nɔn o háa yi: «Fo wãa yú ho héerã, híní lén, ũ siidéro mi á fenía fo.»

8

Ba hãawa na fù wee bè là a Yeesu

¹ Bún món ó o Yeesu hínɔn tò há ló-beera lè há ló-zàwa yi á wee bue le *Dónbeení béení bín-tente. Bía bò làa wó lé o ñi-kenínia píru ñun, ² lè 6a háawa nùwã yen búí, bía ó o ñon 6a cínãwa léra yi á mún wéera véena. Ba lé o Mari na 6a wee ve làa Makadala* Mari, yia ó o ñon 6a cínãwa bùaa hènun léra yi, ³ là a Kuza na ó o *Heroode bará mí zii tonni ñúhú wán 6àn háa Zaana, là a Suzaana. Háawa cèrεε mún hía wi bín á séenia 6arén á fù wee wé lén mí ní bío à séeni là a Yeesu lè mí ñi-kenínia.

*O Yeesu wà o ñiró wãhiire á bínia zéenia kúarã
(Matiye 13.1-9; Maaki 4.1-9)*

⁴ Ba nùpua hía wee léka há lórã yi buen o Yeesu cón. Bío 6a kínia wo yi boo, ó o wà le wãhiire na ká nɔn 6a yi: ⁵ «Nii búí hía ló van mí mɔhú yi, á wà vaá dé mí bè-dà. Bío ó o vaá wee dé mu á mu búí léé lion ho wãhú wán, á 6a wã-bèwa yonkaa, à mu búí á 6a ñínzàwa 6èn sèekaa vã. ⁶ Mu búí lion há huaa yi hen na le tñí yí boo yi, á mu ló ká mu

‡ 7:36 O Yeesu pãahú ká 6a zúifúwa le mí ì dí, à 6a khón darãka kñí ho dínló yi díráa. § 7:46 Le ní yèeró, há zení sεeró lè ho ñiló kúeeró ho ñúhú wán, bún búenbúen lé bío á 6a zúifúwa fù wee wé à dérãa ho cùkú mí ñi-háni yi.

* 8:2 Makadala: Lé ho lóhó búí na wi ho Kalilee vū-beení ñii lè le wii tēenii.

dèenía bínía hon, lé bïo á ho hínló mía bín. ⁷ Mu búí bñn lion hen na há kíkara bia héra yi, á mu ló á yòò zon mín yi làa há, á hñn pà mu. ⁸ Mu búí bñn lion ho tá na se yi, á mu ló á yòò dñn á han mí bia, á há lè mí dà-kéní kéní á yú há bia khímàni khímàni.» Bñn món ó o pá bínía bía bïo kà nñn 6a yi: «Yia wee jí bïo, à wón jí bïo bía sese.»

(Matiye 13.10-13; Maaki 4.10-12)

⁹ O o Yeesu ní-kenínia tùara a yi: «Le wàhiire mu kúará lé mu yén?» ¹⁰ O o bía nñn 6a yi: «Le Dónbeení béeñí bïo na ó o nùpue yí zū kúará á le wee zéení à ceé na minén mi dòn yi. Ká 6a nùpua na ká wee jí mu lòn wàhio káamáa, lé bñn nñn á 6a lé 6a nùpua na yïo wi ká há yí máa mi, á mún wee jí mu bïo ká 6a yí máa zūrín mu kúará.†

(Matiye 13.18-23; Maaki 4.13-20)

¹¹ «Le wàhiire mu kúará lé bïo kà: Mu bè-dà lé le Dónbeení bióní. ¹² Bïo lion ho wōhū wán lé 6a nùpua na ká 6a jí le Dónbeení bióní à 6a máa yí tà le yi, ká a *Satāni dèení bánbá 6uee lén le 6a yiwa yi, à mún ti 6a káníló wōhū. ¹³ Bïo lion há huua na le tñí yí boo yi lé 6a nùpua na ká 6a jí le Dónbeení bióní à 6a tà le yi, à zāmaka le bïo yi, ká ho kúará lénló yú 6a pāahū na yi, à 6a dèení lé lè mí món, lé bïo á le bióní mu yí wīira 6a sese. ¹⁴ Bïo lion há kíkara yi lé bía wee jí le Dónbeení bióní ká 6a jún-sèró, lè ho dímíjā nāfòró, lè ho bān símu á wee hē le à le máa dāñ ha há bia na dñn. ¹⁵ Bïo 6èn lion ho tá na se yi lé bía wee jí le Dónbeení bióní à 6ua le lè le sīi na se, dño púaara dí. Ba yí máa bñí lé lè mí món. Bñn lé bïo nñn á 6a wee haráa há bia na se.

Le fñntāni wāhiire

(Maaki 4.21-25)

¹⁶ «Nùpue na à dé le fñntāni mí zīi á à bñí ì lá le dèe búí á à pe yi, tàá ká a dó le vó o ò lá le zoó bàrá mí kàtà tá wón mía. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi, à bía wee zo le zīi wé mi. ¹⁷ Mu bè-sànkanií na mu khoomu khii máa lé wán bñn mía. Hàrí bïo kúará yí zūrín búenbúen bïo khii bío yi le wizon-kéní. ¹⁸ A mi cén wé jí bïo wee bío na mia sese, lé bïo á yia bïo wi á 6a à bñí ì na mu búí wo yi á à bè mu wán. Ká yia dèe búí mía, á hàrí mu bè-za bïo na ó o wee leéka le mu wi mí cñn á 6a pa à fé.»

O Yeesu bān nu lè bān zāwa bïo

(Matiye 12.46-50; Maaki 3.31-35)

¹⁹ O Yeesu bān nu lè bān zāwa buara a cñn à 6a mähā yí dà máa zoó 6ue o yi, lé bïo 6a nùpua boo dà. ²⁰ O o búí bía mu nñn wo yi: «Mìn nu lè mñn zāwa wi 6a mi ū wán, 6a lée dñn ho khūhū pan fo.» ²¹ O o Yeesu bía nñn bía wi bñn búenbúen yi: «Bía wee jí le Dónbeení bióní à bè le yi, bán lé wán nu lè wán zāwa.»

O Yeesu dñnia ho pinpiró

(Matiye 8.23-27; Maaki 4.35-41)

²² Wizonle búí, ó o Yeesu zon ho woohū lè mí ní-kenínia, ò o bía nñn 6a yi: «Mí wa khí lè ho vū-beení món.» A 6a dèenía zoó wà mu jumu yi bñn wán. ²³ Bïo 6a vá zon yú, á ho pinpi-beení hñnñn wee vā lè mí pānká ho vū-beení wán, á mu jumu wee yānbón zo ho woohū, lònbió à ho yòó wee sí lè mu jumu. Bñn búenbúen wee wé ká a Yeesu wón mu dāmu 6ó. ²⁴ O o ní-kenínia vaá wee sñní a ká 6a à bío bïo kà: «Núhūso! Núhūso! Wa à hí.» Bïo ó o sñna, ó o líí hñnñn á nāmakaa ho pinpiró lè mu jumu na wee yānbónka yi á mu búenbúen dñn wó tétété. ²⁵ O o Yeesu bía làa ba: «Mí sñā dèró mñ wāa wi wen?» A 6a búenbúen zñnkaa dñn concáan, á wee bío mín yi: «Páa! O nùpue mu lé o yén síi ká? Hàrí ho pinpiró lè mu jumu ó o bíaráa, á mu pá bò a bióní yi.»

O Yeesu wéera a nñi na 6a cñnáwa wi yi

(Matiye 8.28-34; Maaki 5.1-20)

²⁶ A 6a khii dñn ho Zerasaa kōhū, hía sánsáa mín lè ho Kalilee kōhū. ²⁷ Bïo ó o Yeesu ló ho woohū yi líí le mí ì dñn, à bñn ho lóhó na 6a wi yi nùpue búí na 6a cñnáwa wi yi á wee

† 8:10 Mi loñ Ezayii vūahú 6.9.

sí a yahó. O wee vará mí bírí míana. O mún yí máa da zíi yi, lé 6a nǐ-hía nùuníi ó o wee da yi. ²⁸⁻²⁹ Pǎnna cèrèè ká 6a cínáwa mu hínǎn o wán, à 6a sí sa ca a níní là a zení lè há zúakùaríwà ò o yí dàń yí va lùè. Ká a màhǎ wee khòo há búenbúen kúia, à 6a cínáwa na wi o yi ña a dé há mana yi. O o Yeesu nǎn le ñii 6a cínáwa na wi o yi le 6a lé. Lé bǔn nǎn ó o miiníi là a Yeesu mu, ó o líí búrá a tá ò o wee bío bío kà pǎnpǎn: «Dónbeení na wi mu bío búenbúen ñúhú wán Za Yeesu, léé webio á ù lon làa mí? Sábéré, í wee yanka fo, yí yáa í bío.» ³⁰ Bǔn mǎn ó o Yeesu tùara a ñii mu yi: «Ū yèni 6a le we?» O o bía: «Í yèni 6a le Zámáa.» Lé bío 6a cínáwa na wi o yi á boo dà. ³¹ A bán lé bía wee yanka a Yeesu le o yí ña mí vaa kúee 6a cínáwa kǎhú na nàyló ñii mía yi.† ³² Mu wee wé à nǎnbùè-6oohú búí yòó wee dí le búee yi. A 6a cínáwa mu yankaa o Yeesu le o sáberé ò o na ho wǎhú mí yi, à mí vaa yòo zo bán yi. O o nǎn mu wǎhú 6a yi. ³³ Lé bǔn wán 6a cínáwa mu ló a ñii mu yi á vaá zon 6a nǎnbùèení yi. A 6a búenbúen yòó lùwa le búee wán á kùenkaa líí zon ho vǔ-beení yi á húrún.

³⁴ Bío á bía lá wee pa 6a mǎn bío wó kà, á 6a lùwa vaá bía mu nǎn bía wi mí manawá yi, á bía mu nǎn bía wi ho lóhó yi. ³⁵ A 6a nùpua ló le mí bueé loń bío wó. Bío 6a bueé dǎn o Yeesu, á 6a mǎn o ñii mu na 6a cínáwa lá wi yi, ò o wó a nǐ-tente á zǎ mí sía kará a Yeesu tá. A 6a zǎna. ³⁶ A bía mu wó yí yi wee bío bío ó o ñii mu wó wó wannáa làa ba. ³⁷ Ho Zerasaa kǎhú ñipomu yi á yí zǎna mu bío mu wón mía, fúaa 6a wee yanka a Yeesu le o sáberé ò o lén día mí. O o Yeesu wà vaá zon ho woohú le mí ì bíní ì lén ñ va hen na ó o ló yi, ³⁸ ó o ñii na yú mítén 6a cínáwa níi yi yankaa wo le o día le mí bè làa wo. O o Yeesu pǎ ò o bía nǎn wo yi: ³⁹ «Lén va mǐn zǐi à vaa bío bío búenbúen na le Dónbeení wó nǎn foń à na 6a nùpua yi.» O o ñii mu bíní wà á vaá wee yényení bío búenbúen na ó o Yeesu wó nǎn wo yi ho lóhó búenbúen yi.

O Zayiruusi hǐnló là a háa búí wééró bio
(Matiye 9.18-26; Maaki 5.21-43)

⁴⁰ Bío ó o Yeesu bíní khíi dǎn hen na ó o ló yi buararáa, ó o khíi yú 6a nùpua cèrèè à 6a wee zámaka a bíní buenló bío yi. Ba búenbúen lá wee lòní a. ⁴¹ Hón pǎhú so yi à bǔn ò o ñii búí na lé 6a *zúifùwa kàránló zǐi ya-dí na yèni 6a le Zayiruusi bueé dǎn, á bueé líí búrá a Yeesu tá ò o wee yanka a le o bè làa mí va mí zǐi, ⁴² lé bío ó o hǐnló yà-kéní na ó o yú á wee hí. O lúlúio wáa lá wee yí ho píru ñun síi. Bío ó o Yeesu bò làa wo wà a va a zǐi, á 6a minka nùpua bura bò a yi.

⁴³ Háa búí wí 6a tǎhú á wee mí mí sèeró fèèè á dǎn há lúlúio píru ñun à ho máa fí. O níi bío yáara le tǐni bǎnsowá cèrèè cǎn ká bán búenbúen màhǎ yí dàńna a yí wééra. ⁴⁴ Bío ó o vá zoó bó a Yeesu yi, ó o zoó tǔaa o dà-zǐnii ñi-kání yi là a mǎn. O o sèeró dèenía dǐn bǔn wán. ⁴⁵ O o Yeesu dǐn ò o tùara: «Lé o yén tǔaa mií?» A bía bó a yi búenbúen à yí le mí yí tǔaa wo yi, à yí le mí yí tǔaa wo yi. O o Piere lé yí bía làa wo: «Éee! Núhúso! Fo yí mǎn bío 6a nùpua buraráa foń á wee ñaa mín le?» ⁴⁶ O o Yeesu le: «Í mǎn mu, ká a búí màhǎ pá tǔaa mií. Lé bío á í zǔna mu le pánká búí ló mií.»

⁴⁷ Bío ó o háa mu mǎn ò o zǔna a bío ó o wà buara ká a wee zàka á bueé líí búrá a Yeesu tá, ò o zéenia bío nǎn ó o tǔaanáa wo yi, làa bío ó o wó wó wannáa mí lahó yi bía wi bǐn búenbúen yahó. ⁴⁸ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Wán hǐnló, bío fo dó ù síi mií, lé bǔn wéera fo. Wáa lén, vaa yí héerà.»

⁴⁹ Bío ó o Yeesu wee bío ó o ñii yáa yí tò, à bǔn ò o tonkaro búí ló a Zayiruusi zǐi á ñn o mǎn bueé dǎn á bueé wee bío làa wo: «Ū hǐnló wáa húrún. Wáa yí seé o ñi-káranlo.»

⁵⁰ Bío ó o Yeesu ña mu, ó o bía nǎn o Zayiruusi yi: «Yí titika, dé ù síi mií, á ù hǐnló á à wa.»

⁵¹ Bío 6a vaá dǎn, ó o le bía ká dǐn ho khúhú, ò o Piere là a Zǎn là a Zaaki là a hǐnzo-za bǎn maá lè bǎn nu lé bán ó o fó zonnáa le zǐi yi. ⁵² Ba nùpua búenbúen wee wá kùaará a hǐnzo-za mu bío yi. O o Yeesu bía: «Mí yí wá bío. O hǐnzo-za mu yí húrún, o léé yí na

† 8:31 Ba zúifùwa cǎn á ho kǎhú na nàyló ñii mía mu lé 6a cínáwa kásó lùè.

dūma.» ⁵³ A 6a nùpua wee zùarika a yi lé bïo 6a zū kénkén le o húrun. ⁵⁴ O o Yeesu lii fù a nii yi, ò o von wo pónpón: «ĩ hínló, lii híní.» ⁵⁵ O o vèera á dèenía líi hínòn. O o Yeesu bía le 6a na mu bïo wo yi le o dí. ⁵⁶ A 6àn nùwā can dīn coon mu bïo yi. Ká a Yeesu màhá henía mu nòn 6a yi le 6a yí bío bïo wó kà le nùpue jí.

9

O Yeesu tonkaa mí nĩ-kenínia píru jùn (Matiye 10.5-9, 11-14; Maaki 6.7-13)

¹ O Yeesu von mí nĩ-kenínia píru jùn á nòn ho dànló lè le jii 6a yi, à 6a wé kíkánáa 6a cínáwa yi á mún wéé 6a vánvárowà. ² O tonkaa 6a le 6a vaa bue le *Dónbeení béení bïo à mún wéé 6a vánvárowà. ³ Bïo kà lé bïo ó o henía nòn 6a yi: «Mi yí 6ua hàrí dèe à láráa ho wōhū. O 6úi yí 6ua būin-za, tàá puure, tàá bè-díni. Mi yàá pá yí 6ua wáí. O 6úi yí 6ua báká 6úi à séení hĩa ó o zā. ⁴ Mi wé vaá làara nùpue na wán, à wón zii lé dïo mi kēení yi fúaa mi léró ho lóhó mu yi. ⁵ Mi wé vaá zon lóhó na yi, ká bĩa wi ho yi pã mi bïo, ká mi wee lé ho yi, à mi púaa mi zení khũkhũnĩ kúia bĩn.* A bĩn ñ zéení làa bán le 6a wó khon.» ⁶ A 6a bèn wà dén jii so wán á vaá wee hée bue le Dónbeení bĩn-tente, á mún wee wéé 6a vánvárowà há lórà lè mí dà-kéní kéní yi.

O Heroode hácirí ydara a Yeesu bïo yi (Matiye 14.1-2; Maaki 6.14-16)

⁷ Bĩn bïowa so na wee wé kà búenbúen ó o *Heroode na 6a bàrá ho kōhū jūhū wán jà á mu lúnkaa o yilera, lé bïo 6a 6úi wee bío le lé o Zān Batiisi vèera. ⁸ Ba 6úi bèn le lé o *Elii bĩnía 6uara. Ba 6úi yàá bèn wee bío le mu lé le *Dónbeení jii-cúa fēerowà na yáania nĩ-kéní lé yĩa vèera. ⁹ Ká a Heroode wón wee bío mí yi: «O Zān á ínén í beere nòn le jii á 6a kúio jūhū. O o nii mu na bèn wee wé bĩn bè-beera so na à ĩjã bïo lée wée coon?» O o wāa wee cà ò o mi a Yeesu wán konloon.

O Yeesu diinia 6a nùpua na po muaaseé hònú (Matiye 14.13-21; Maaki 6.30-44; Zān 6.1-15)

¹⁰ Bïo ó o Yeesu tonkarowà bĩnía 6ueé dñn á bïo 6a wó búenbúen á 6a lá fēera nòn wo yi. Bĩn món ó o fó 6arén mí dòn á 6a khèra van lè ho lóhó 6úi na 6a le Betesayidaa cñn. ¹¹ A bïo 6a zāamāa zūna mu, á 6a bò a món. O o Yeesu mōn 6a ó o yèrēmāa sã 6a yahó, á wee bío le Dónbeení béení bïo na 6a yi. A bĩa wee cà le lòn-hebúee ó o mún wééra. ¹² Bïo ó o nĩ-kenínia píru jùn mōn à le wii wee tè, á 6a vá 6ueé 6ó a yi à 6a bía làa wo: «Bío na 6a zāamāa yi le 6a lén va há ló-zàwa lè há manawà na sùarāa hen à vaa làa, à mún yí mu bïo dí. Lé bïo á hen na wa wi yi á lóhó yí sùarāa yi, dèe woon mía hen.» ¹³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Minén miten na mu bè-díni 6a yi.» A 6a bía nòn wo yi: «Búurú bi-zàwa bïo hònú làa cezàwa bùaa jùn mí dòn lé bĩn wi wa cñn hen, tàá fo le wa lén vaá yà ho dīnló à 6uee na 6a nĩ-kúii na kà yi le?» ¹⁴ Lé bïo á 6a báawa na wi bĩn mí dòn mu zōn á à yí ho muaaseé hònú síi. O o Yeesu bía nòn mí nĩ-kenínia yi: «Mi sankaa 6a nùpua le 6a kēení lè mí kuio ho 6úará-jùn làa píru píru wán.» ¹⁵ A 6a hínòn sankaa 6a á 6a búenbúen karáka. ¹⁶ O o Yeesu wāa fó ho búurú bïo hònú lè 6a cezàwa bùaa jùn mu á buan ò o hoonía mí yahó yòó dá ho wáayi, ò o dó le Dónbeení bārākà mu bïo yi. Bĩn món ó o cēekaa mu nòn mí nĩ-kenínia yi le 6a dá lè 6a zāamāa. ¹⁷ A 6a búenbúen dú sù, á bïo ká á 6a khuiira á mu sú há sàkiwá píru jùn.

O Piere le o Yeesu lé o Krista (Matiye 16.13-21; Maaki 8.27-31)

¹⁸ Wizonle 6úi, ó o Yeesu khèra vaá wee fio, ò o nĩ-kenínia wi bĩn, ó o tūara 6a yi: «Ba nùpua wee bío webio í dānĩ yi?» ¹⁹ A 6a bía: «Ba 6úi le fo lé o Zān Batiisi, 6a 6úi le fo lé o

* 9:5 Mi lorí Matiye vūahú 10.14

Elii. Ba búí bán bèn le fo lé le Dónbeenì jì-cúa fεεrowà na yáania ñi-kéní búí na vèera.»
²⁰ O o Yeesu bínía tùara 6a yi: «Ká minén cón á mi le í léé wée?» O o Piere bía: «Fo lé o *Krista na le Dónbeenì tonkaa.»²¹ O o bía bío kà henía nòn 6a yi: «Mi yí ví ví bío mu le nùpue jí dé.»²² O o pá bínía bía nòn 6a yi: «O *Nùpue Za ko ò o lò be. Ba ñi-kíá, lè le *Dónbeenì yankarowà júnáasa, lè ho *làndá bío zéenílowa á à pí a. Ba à na a 6a à búé, ká há wizooní tìn zoñ ó ò vèe.»

*O Yeesu wee bè yi kaka
 (Matiye 16.24-26; Maaki 8.34-9.1)*

²³ Bún món ó o yèrémáa wee bío làa bía wi bín búenbúen: «Yia wi ò o bè mií, à bânso khí mí kùrú sîi bío wéro yi, ká a wé lá mí *kùrùwá pí† lè há wizooní búenbúen, à bèráa mií.²⁴ O nùpue na wi ò o kání mí mukānī, wón á à vīnī le. Ká yia màhá tà le mí ì vīnī le ínén bío yi, wón á à kání le.²⁵ O nùpue lá yú ho ðímíjá bío búenbúen ò o khon le mukānī binbirí yi, tàà o bío yáara búenbúen, se lé ho cúnú yén á bânso yú? ²⁶ Yia wee ñyi ínén lè í bioní bío yi, ó o Nùpue Za bèn mún khii ñyi bânso bío yi ká a khii bínía buara lè mí cùkú beenì, là a Maá Dónbeenì lè mí wáayi tonkarowà cùkú beenì yi. ²⁷ Le í mí ho tūia na mia: Bía wi hen tlahú, á 6a búí wi yi á máa hí ká 6a yí mən le *Dónbeenì béenì.»

*O Yeesu miníkaa le búee wán
 (Matiye 17.1-8; Maaki 9.2-8)*

²⁸ Bío á bún búenbúen bía khíina, wizooní bío hētín bún món ó o fó a Piere là a Zān, là a Zaaki á yòraráa le búee wán á wà yòó fio. ²⁹ Páahú na ó o wee fio yi, ó o yahó ðindín miníkaa, á sî-zínia mún yèrémáa wee juiika kúiakúia. ³⁰⁻³¹ Yio bueé tí à nùpua nùwá jún búí ðín là a Yeesu ho wáayi cùkú beenì yi á wee tà há láakáwá làa wo. *Ba lé o Mōyiize là a *Elii.‡ Há láakáwá na 6a wee tà lé o Yeesu bío na ó o ò va ho Zeruzalemu á vaá hí á à tíiráa ho tonló na ó o buara bío yi jii. ³² Bún búenbúen wee wé ká a Piere lè mí ninzàwa dūma kákáká. Bío 6a sīna á 6a mən o Yeesu cùkú beenì lè 6a nùpua nùwá jún na páania ðín làa wo. ³³ Páahú na á 6a nùpua mu le mí ì lén, ó o Piere wáa yí zū bío o ò bío, ó o bía nòn o Yeesu yi: «Núhúso, mu wó se á wa wi hen. Wà à tá há bükú-zàwa bío tìn: Unén dà-kéní, o Mōyiize dà-kéní, o Elii dà-kéní.» ³⁴ Páahú na ó o wee bío yi, á le dùndúure búí yòó ló lii pon 6a yi. Bío ó o ñi-kenínia mən bún, á 6a zāna. ³⁵ A mu tāmú búí sá wee jí le dùndúure mu yi: «Yia ká lé í za na á í mən léra. Mi wé jí a cón.» ³⁶ Bún tāmú so bío vaa véenii, á 6a le mí ì loñ ò o Yeesu ðín mí dòn. A lá bún jii wán á barén ó o búí yí bía bío 6a mən yí nòn nùpue yi hùúu.

*O Yeesu wéera a háyónza na ó o cíná wi yi
 (Matiye 17.14-18; Maaki 9.14-27)*

³⁷ Mu bân tá na léé tōn ká 6a ló le búee wán wee lii, á 6a zāamáa léé sá a Yeesu yahó. ³⁸ Ba ñi-kúii mu tlahú á ñii búí ðín ðín ò o wāamaa yi: «Ñi-kàránlo! Í wee yanka fo, loñ í za bío yahó yi; lé orén mí dòn lé yia á í ton kánaa yi. ³⁹ Cíná búí wi o yi, á wee ðín ðín fé wo dé, ò o wé wāama ká a táara, à jinsā-khùankhúá wé lé. Mu wee wé híní o wán túntún. Hen ká mu hínən o yi á mu bío le mí ì khí ká a díá sùrèn lòn ñi-hío. ⁴⁰ A ũ ñi-kenínia á í yáá fèra yú á yankaa le 6a ja a lén wo yi, ká 6a màhá yí dàina mu.» ⁴¹ O o Yeesu bía: «Mi zuia nùpua bèn tìn yí máa dé mi sía le Dónbeenì yi bío bon, á mi mún yí máa jí hàrí dèε. Mi wee leéka le í kεεní làa mia á wé è kàrán mia fúuu le?» Bún món ó o mún bía là a ñii: «Bua ũ za mu à ũ buen le í loñ.» ⁴² Bío ó o háyónza vá wà bueé sùará a yi, ó o cíná mu tìn fó a dó ho tá yi ó o lii wee dá kèkèkè. O o Yeesu kíkáa o cíná mu yi le o lé, ò o wéera a yàrónza nòn bân maá yi. ⁴³ A bía wi bín búenbúen can ðín le Dónbeenì na dá mu bío búenbúen pánká na 6a mən bío yi.

† 9:23 Mi loñ Matiye vūahú 10.38 ‡ 9:30-31 O Mōyiize bío wee zéení ho Làndá bío o Isirayεele ñipomu cón. Ká a Elii bío bún wee zéení le Dónbeenì bioní táníló bío. O Yeesu lé yia bèn bueé tíra mu mí cúa-jún jii.

O Yeesu wee bio mi húmú lè mí vèeró bio
(Matiye 17.22-23; Maaki 9.30-32)

Bio 6a lè mí nǐ-kení kéní ðin wee loń mu bè-beera na ó o Yeesu wó kà, ó o yèrèmaa wee bio lè mí nǐ-kenínia: ⁴⁴ «Hã bioní na á ì ì bio ò na mia á mi jí à 6ua mi yiwa: O *Nùpue Za á 6a à dé 6a nùpua níi yi.» ⁴⁵ Le bioní mu ó o nǐ-kenínia yí ná jùhú sese, le kúará á tun 6a yi, lé bún nǎn á 6a yí zū le 6àn ya-tente, á 6a mún hézãna mu bini tũaró làa wo.

Lée wée po bia ká?
(Matiye 18.1-5; Maaki 9.33-37)

⁴⁶ O Yeesu nǐ-kenínia wee wãaní mín yi á à zũrnáa yia po 6a búenbúen. ⁴⁷ Bio ó o Yeesu zũna 6a yilera, ó o vaá fó a háyónza búí bueé bára mí nísání ⁴⁸ ò o wee bio làa ba: «Nùpue lée nùpue na buan o háyónza na kà sese ínén bio yi, se lé ínén á 6anso mún buan sese. A yia buan mi se, se wón mún buan yia tonkaa Mi sese. Lé bio á yia bio jùhú mía mi búenbúen ðahú wón lé yia po minén na ká.»

Yia yi máa fi làa mia se wón sã mi jii
(Maaki 9.38-40)

⁴⁹ O o Zãn lá le bioní ò o bía: «Núhũso, wa mǎn o nǐ búí ò o wee ja 6a cínáwa lè ũ yèni, á wa lá wi wa hè o, lé bio ó o mía wa kuure yi.» ⁵⁰ O o Yeesu bía bio kà nǎn 6a yi: «Mi yí hè o, lé bio á yia yi máa fi làa mia se wón làa mia lée dà-kení.»

Ho Samarii lóhó búí nùpua yi tà a Yeesu bio

⁵¹ Bio ó o Yeesu léró ho ðimíjá yi pãahú wà bueé sũará, ó o hã mí sii ò o le mí wãa à lén á à va ho Zeruzalæmu. ⁵² O o fèra tonkaa 6a nùpua á 6a dú a yahó. A 6a wà vaá zon ho *Samarii lóhó búí yi le mí zoó wíoka le lùe á à ká làa wo. ⁵³ A ho lóhó mu nùpua pã le o máa làa mí wán, lé bio ó o veenĩ yahó sã ho Zeruzalæmu. ⁵⁴ Bio ó o Zaaki là a Zãn mǎn mu kà, á 6a bía nǎn o Yeesu yi: «Núhũso, fo le wa bio le ho ðhú lé ho wáayi à lii cǐ 6a búe jùhú le?» § ⁵⁵ O o Yeesu yèrèmaa khii zá làa ba. * ⁵⁶ Bún mǎn á 6a wà van ló-veere.

Yia le mí ì bè o Yeesu bio
(Matiye 8.19-22)

⁵⁷ Pãahú na á 6a wi ho wõhú wán, ó o nǐ búí vaá ló bueé wee bio là a Yeesu: «Ì ì bè foń á à varáa hã lùe búenbúen na á ũ wee va yi.» ⁵⁸ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Ba cawanwà yú hã kãna wee zo, á 6a jínzawa mún yú hã lenna. Ká a *Nùpue Za wón màhã yí yú ho lahó na ó o dà à vũn yi.»

⁵⁹ O o Yeesu biniá bía làa búí: «Buee bè mi.» A wón bía làa wo: «Ì ì bè foń. Ká ũ màhã día le ì vaa nù wán maá vé.» ⁶⁰ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Día le 6a nǐ-hía à nù mí nǐ-hía, ká ũnén vaa bue le Dónbeenĩ béenĩ bio.»

⁶¹ O o búí pá biniá bía làa wo: «Núhũso, ì ì bè foń, ká ũ màhã día le ì vaa dé wán nùwã cãawése vé à ì biniá buen.» ⁶² O o Yeesu bía làa wo: «Yia wee và lè mí nàwa sũnóuahó ká a yèrèma khii loń lè mí mǎn, wón yí ko lè le *Dónbeenĩ béenĩ.»

10

O Yeesu tonkaa mí nǐ-kenínia búí

¹ Bún mǎn ó o Núhũso pá biniá hueekaa 6a nùpua búará-tin làa píru làa nùwã jun* búí á tonkaa lè 6a nùwã jun jun le 6a dí mí yahó va hã ló-beera lè hã lùe búenbúen na ó orén mí bæere ko ò o va dá. ² O o bía nǎn 6a yi: «Ho ðinló bon ðin cèrèè, ká ho lárówà lé bia yí boo. Awa. A mi fio o màhú 6anso yi le o wíoka na 6a ton-sáwá le 6a lá ho. ³ Mi lén! Ká mi jí bio kà: I wee tonka mia. Mi ka lòn piózawa na wà vaá zo 6a dakhinkhinwa ðahú.

§ 9:54 Le Dónbeenĩ bioní vǎnna búí yi á bio kà lé bio túara sã le bioní mu jii: «Làa bio ó o Elii hã wórãa mu bio sii.»

* 9:55 Le Dónbeenĩ bioní vǎnna búí yi á bio kà lé bio túara sã le bioní mu jii: «Le hácirí na wee jaãa mia dé bio ká yi á mí yí zū sí. O Nùpue Za 6uara 6a nùpua kãniló bio yi ká a yí 6uara 6a búeró bio yi.» * 10:1 Le Dónbeenĩ bioní vǎnna búí yi á 6a tonkarowà mu lée búará-tin làa píru.

⁴ Mi yí ɓua wárí, mi yí ɓua puure, hàrí nakáa. Mi yí dǎn la ɓa nùpua tèníló yi ho wǎhǔ wán.

⁵ «Mi wé vaá zon zǐi léé zǐi, à mi fèn bío le ho héérà keń le zǐi mu yi. ⁶ Ká nùpue na ko le ho héérà wi le yi, á mí héérà á à dǎ ɓànsó. Ká a ɓèn yí ko làa ho, á ho máa dǎ a. ⁷ Dén zǐi so lé dǎo à mi keení yi, ká mi wé yí làa zǐi yi à ɓíní lé vaa làa le ɓúi yi. Ba wé yú bío na nɔn mia à mi dí ɓún. I ɓía ɓún lé bío ó o ton-sá ko le mí jǐi dǎnló.

⁸ «Lóhó léé lóhó na mi wé vaá zon yi, ká ɓa tà ɓuan mia, ká ɓa wé yú bío na bàrá mi tá, à mi dí ɓún. ⁹ A ɓa vǎnvárowà na wi ho lóhó mu yi à mi wéé, à mi mún bío na ho nùpua yi le le *Dónbeenǐ ɓéení ɓueé ɓó ɓa yi. ¹⁰ Ká lóhó na mi vaá zon yi ká ho nùpua yí tà mi bío, à mi zoo dǎn ho lóhó mu sǐi yi ká mi bío bío kà na ɓa yi: ¹¹ «Mi lóhó khǔnkhǔnǐ na fà wa zení á wa à púaa á à kúee mi wán,† ká mi màhá pá zǔn mu le le Dónbeenǐ ɓéení ɓueé ɓó.» ¹² Le † bío mu na mia: Le cítii fǐ nònzoñ, á hón lóhó so nùpua bío na khǐi sá ɓa yi á à poń bío sá ho *Sodɔomu lóhósa yi.‡

(Matiye 11.20-24)

¹³ «Ūnén Korazēn lóhó le ūnén Betesayidaa lóhó, ho yéréké á à sá mia. Lé bío á ho yéréké bè-beera na wó minén cǎn ɓàn sǐi lé ɓún lá wó ho Tiire le ho Sidǎn lóráŦ yi, se hǎ lórá mu nùpua lá hǐnɔn hàánǐ á khuiira hǎ pórókówá zǎ, á kúaa le sǎni mí wán, á zéeniánaa le mí wi à mí khí mu bè-kora wéró yi. ¹⁴ Lé ɓún nɔn le cítii fǐ nònzoñ á ho Tiire le ho Sidǎn lórá lònbee na à yí hǎ á à wé làa yi minén lònbee yi. ¹⁵ Εε ká ūnén *Kapεεnayuumu, fo wee leéka le ɓa khǐi lá fo á à yòráa ho wáayi le? Bùee. Ho nǐ-hǎnbó-lóhó lé hǐa ɓa khǐi líi dé fo yi.» ¹⁶ O o wee bío le mí nǐ-kenínia: «Yia wee jí mí cǎn, se ɓànsó mún wee jí † cǎn. A yǐa pǎ mia se wón mún pǎ mi. A yǐa pǎ mi, se lé yǐa tonkaa mi ó o mún pǎ.»

Ba tonkarowà ɓíní ɓuenló bío

¹⁷ ɓía ó o tonkaa mí ɓúará-tǐn làa píru làa nùwǎ jɔn* ɓínía ɓuara à ɓa sǐa wan làa sòobéé, á ɓa ɓía nɔn o Yeesu yi: «Núhúso, hàrí ɓa cǐnáwa ká wà von ū yèni le ɓa wé bío na, à ɓa wé mu.» ¹⁸ O o Yeesu ɓía nɔn ɓa yi: «† lá wee wé mi a *Satǎni, ɓa cǐnáwa núhúso ká a yòó kùera ho wáayi wee líi le ho viohó na juiína bío sǐi. ¹⁹ Mi loń! I nɔn ho pànká mia, hǐa mi wé è varákaráa ɓa háwá, le ɓa naawà wán, à mún pùpúuraa o zúkúso pànká ɓúenɓúen, ká dèe woon máa yí mia. ²⁰ Εε ká mi màhá yí zámaka bío mí yú ho pànká ɓa cǐnáwa wán bío yi, ká mi zámaka lé bío á mi yènnáa túara ho wáayi le Dónbeenǐ cǎn.»

(Matiye 11.25-27)

²¹ Hón pǎhǔ dà-kení so yi á le Dónbeenǐ Hácírí wééra Yeesu sǐi, ó o wee bío bío kà: «Éee! I Maá, ūnén lé ho wáayi le ho tá Núhúso, † wee dé ū bǎrákà. Lé bío mu bío na fo sà mu bè-zǔnminǐ ɓànsowà le le hácírí ɓànsowà yi á fo tà zéeniánaa làa ɓía bío jǐhǔ mia. I Maá, mu bon. Bío mu wóráa kà lé bío sǐ foñ. ²² † Maá dó mu bío ɓúenɓúen † níi yi. Nǐi woon yí zǔ a Za, ká mu yínɔń o Maá. A nǐi woon mún yí zǔ a Maá, ká mu yínɔń o Za, làa ɓía ó o Za mu wi ò o zéeniánaa làa wo.»

(Matiye 13.16-17)

²³ ɓún món ó o yèrémáa wee bío le mí nǐ-kenínia mí jǐhǔ wán: «Minén na wee mi bío kà le mí yǐo, mi júná ɓèntǐn sǐ. ²⁴ Lé bío le *Dónbeenǐ jí-cúa fεerowà le ɓa bá-zàwa cèrèe sǐa hǐa vá à ɓa mi bío minén wee mi à ɓa yí mɔn mu. Ba sǐa hǐa vá à jí bío minén wee jí, à ɓa yí jǎ mu.»

O Samarii nǐi na wó le hǐi wǎhiire

† 10:11 Mi loń o Matiye 10.14 ‡ 10:12 Ho Sodɔomu lé hǎ ló-beera bío jɔn na le Dónbeenǐ yánkaa ɓó jǐhǔ o Abarahaamu pǎhǔ dà-kení. Ho bío wee zéeniánaa mu bè-kora mǎnló le le Dónbeenǐ cítii bío. Mi loń Bío jǐhǔ ɓúeenǐ vǎhǔ (Genèse) 18.20-21; 19.24-25 § 10:13 Mi loń Matiye vǎhǔ 11.21 * 10:17 Mi loń o Luki 10.1

²⁵ Ho *làndá bïo zéénìlò búí wi ò o yí o Yeesu níi ɓua yi, ó o tùara a yi: «Nì-kàránlo, ì ko à ì wé kaka à bè yi yíráa ho yíróon mukānī na máa vé?» ²⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Lé mu yén tùara wa làndá vūahū yi? Fo wee jí mu kaka?» ²⁷ O o nīi bía nɔn wo yi: «Fo ko ū wañ ū Nūhūso Dónbeenī lé ū sīi búenbúen, lè ū mànákā búenbúen, lè ū pánká búenbúen, lè ū yilera búenbúen† à ū mún wañ mi ninza làa bïo á fo waráa ūten bïo sīi.‡» ²⁸ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo bía se. Bánbá ū wé bŭn, á fo ò yí le mukānī.»

²⁹ O o nīi pá wi ò o cà ho tūiá sīni, ó o bīniá tùara a yi: «Lé o yén lé wa ninza?» ³⁰ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Nīi búí hīa ló ho Zeruzalεmu yi á wee va ho Zerikoo, á ɓa wā-tiwa vaá tun wo ho wōhū kuio yi á fó sīa, à ɓa han wo ɓóonía yi ó o yuunia día, à ɓa wà. ³¹ Mu wó fò mín à le *Dónbeenī yankaro búí lá ho wōhū mu. Bïo ó o ɓueé mɔn o nīi mu ò o día ó o hà yòó ló á khíi lá mí wōhū wà. ³² O o *Levii nùwā nī-kéní búí mún lá ho wōhū mu á ɓueé mɔn o nīi mu ò o día, á wón mún hà yòó ló á khíi wà. ³³ Bŭn món ó o *Samarīi nīi búí mún lá ho wōhū dà-kéní mu. Bïo ó o ɓueé mɔn o nīi ó o màkárí ɓuan wo yi. ³⁴ O o vaá ɓó a yi, á kúaa ho ðivén lè ho jiló o dokuaa wán á bá, ò o lá a yòó bò mí yà-yòonii wán á vannáa ɓa nī-hānī làanī zīi, á vaá wee loñ wo yi ká a váaní a. ³⁵ Mu tá na lée tōn yīnbīi ó o léra le wén-hāani bïo jūn á nɔn le zīi ɓanso yi, ò o bía: «O nīi mu á ū pa bïo sese, ká ì khíi bīniá wà ɓueé khíi hen, ká bïo fo wó a bïo yi á po le wárí na á ì nɔn foñ, á ì sàání mu.» ³⁶ O o Yeesu màhā bīniá wee tūa wo yi: «Ba nùwā tīn mu tīahū ó o yén lé yīa zéeniá le o nùpue na ɓa wā-tiwa tun lé mí ninza?» ³⁷ A ho làndá bïo zéénìlò bía: «Lé yīa wó le hīi làa wo.» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Wáa lén à wé vaa wé làa bŭn sīi.»

O Yeesu làara a Maate là a Mari ɓàn zīi

³⁸ Bïo ó o Yeesu lè mí nī-keníniá wi ho wōhū wán wà, ó o vaá dān ho lóhó búí, ó o zoó làara a hāa búí na ɓa le Maate zīi. ³⁹ O hāa mu ɓàn hīnló búí wi bīn á yēni ɓa le Mari. Bïo ó o mɔn o Yeesu ó o wà ɓueé kará a tá á wee jí a bioní. ⁴⁰ Hón pāahū so yi, ò o Maate wón ɓèn yahó bon mí zīi tonni sáró yi. Bïo ó o mɔn mín hīnló mu ò o kará, ó o wà ɓueé wee bío là a Yeesu: «Nūhūso, wán hīnló bïo ó o kará yí máa séení mi á fo yí mɔn le? Bío le o hīnī dé mí nīi mī.» ⁴¹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Héyīi, Maate. Fo wee yáa ū yilera ká ū hée tāmá mu bïo cèrèè wéró yi, ⁴² ká bïo dà-kéní lé bïo bïo here. O Mari léra bïo se po mu búenbúen, bïo á nùpue yí dà máa fé o cōn máa yí.»

11

O Yeesu wee zéeni ho floró wéró (Matiye 6.9-13)

¹ Wizonle búí ó o Yeesu vaá wee wé mí floró le lùe búí. A bïo ó o flora wó, ó o nī-keníniá nī-kéní bía làa wo: «Nūhūso, kení wēn lè ho floró làa bïo ó o Zān Batiisi keníanáa mí nī-keníniá.» ² O o Yeesu bía nɔn ɓa yi: «Hen ká mi wé wee fio, à mi bío kà:

Wàn Maá,

wé à ɓa nùpua zūn le fo lé le Dónbeenī na ɓàn sīi mia.

Dí ū béenī hā lùe búenbúen yi.

³ Hā wēn lè mu bè-dīnīi na ko làa wēn
hā wizooní lè mí dà-kéní kéní yi.

⁴ Sēn wa bè-kora día,

làa bïo á warén mún wee tà sēn día
à na bīa wó khon làa wēn yi.

Pa wēn bïo wee khà wēn dé mu bè-kohó wéró yi bïo yi.»

⁵ O o pá bīniá bía nɔn ɓa yi: «O búí ɓàn ɓónlo wáa lá wi sīi. Wizonle búí ó o hīnɔn vaá yú a ho tá tīahū á bía nɔn yi: «Ì ɓónlo, ke mi làa búurú bi-zàwa bïo tīn, ⁶ wàn ɓónlo nī-kéní

† 10:27 Mí loñ Levii nùwā vūahū (Lévítique) 19.18 ‡ 10:27 Mí loñ Làndá zéénìlò vūahū (Deutéronome) 6.5

6úí ló le kúii yi á 6ueé ló í wán, à bè-dínii mía í cón máa na a yi.» ⁷ A yía zoó le zii yi 6èn bía bío kà: «Día mi, yí bũmaka mi. Ho woohũ pon, á í zàwa làa mi dũma vó. Í yí dà máa híni máa na búurú foñ. Bónlo na à wé bún mía.» ⁸ Le í mi ho tũíá na mia: Hári ká a pã le mí máa híni máa na ho búurú mu wo yi 6a bõnmu bío yi, á bío ó o yí wi ò o yèni yáa, ó o pá hĩa híni á à na bío ó o wee cà 6úen6úen wo yi.

(Matiye 7.7-11)

⁹ «Ínén wee bío mu na mia: Mi wé fio le Dónbeenĩ cón, á le è há mia. Mi wé cànká mu bío le Dónbeenĩ cón, á mi ì yí. Mi wé 6úan6úa ho woohũ á le è hén ho mi ì zo. ¹⁰ Lé bío á yía wee fio á le è há, yía wee cà bío le cón, ó o yí mu, yía wee 6úan6úa ho woohũ á le è hén ho ó ò zo.

¹¹ «Minén ñahũ ó o 6úí za* flora a ceza o cón, ó o so o na háa wo yi le? ¹² Tàá ká a flora le fũaale ó o so o na naa wo yi le? ¹³ Awa, á bío minén na yí seka á zũ bío se naló mi zàwa yi, à sànkú mĩn Maá na wi ho wáyí á à wé kaka máa nanáa mí Hácírí bía wee fio le o cón yi?»

Béeni na nùpua wee fi mín yi yi dà máa va yahó

(Matiye 12.22-30; Maaki 3.20-27)

¹⁴ Wizonle 6úí ò o Yeesu wee ja a cíná á à lén o ñii 6úí na ó o cíná mu wó ó o yí dà máa bío yi. Bío ó o ló a yi vó, ó o ñii ñii dèniá fá á wee bío. A 6a zãamáa wó coon mu bío yi.

¹⁵ Ká 6a ñi-kéní kéníwà 6úí màhá pá wee bío: «Mu lé 6a cínáwa ñúhũso *Belezebuule† lé yía ñon ho pànká wo yi, ó o dà wee ñanáa 6a cínáwa lén bía 6a wi yi.» ¹⁶ Ba 6úí bán 6èn le mĩ khũaa o ñii yi, á 6a bía ñon wo yi: «Wé ho yéréké bío 6úí na wee zéeni le ũ dànló ló le Dónbeenĩ cón le wa mi.»

¹⁷ Ká a Yeesu màhá zũna 6a yilera, ó o bía ñon 6a yi: «Kõhũ lée kõhũ na nùpua wee fi mín yi, á à fi ì vé. A zĩ-ñúhũ na nùpua mún wee fi mín yi á ñúhũ á à 6úe. ¹⁸ Ká a *Satãni hĩa bĩniá wee fi lè mítén ó o béeni á à wé kaka à keĩnáa? Bío á mi màhá wee bío le mu lé o Belezebuule lé wón ñon ho pànká mĩ á í wee ja lè 6a cínáwa.

¹⁹ Ká lé bún mu wóráa, á bía làa mia lé le dà-kéní 6èn wee ja 6a cínáwa mu lè ho pànká yén? Bán mí bæere wee zéeni le mi bío yí bon. ²⁰ Le í mi ho tũíá na mia: Lé le Dónbeenĩ pànká lé hĩa á í wee ja lè 6a cínáwa. Bún wee zéeni le le Dónbeenĩ mu béeni wãa 6ueé 6ó mia. ²¹ Ká a pànká 6ànso 6úí á hĩa sĩa wi ó o kará pannáa mí lùe yi, ó o níi bío á dèe 6úí máa wé. ²² Èe ká yía pànká wi po a vaá ló 6uara 6ueé dàina a han, o ò fé o hĩa sĩa na ó o lá dó mí sii yi, á mún ñ khuii o níi bío á à sanká.

²³ «Yía yí tà í bío se wón lé í zúkúso, á yía mún yí máa séeni mi ho kúeemínwánlò bío yi, se wón wee saawaní.

(Matiye 12.43-45)

²⁴ «Hen ká a cíná ló a nùpue na ó o lá wi yi, ò o vaa hée vará le dùure yi, à cà ho lahó na ó ò keeni á à vũn yi ká a máa yí ho. Ká a wó san ò o bío mí yi: «Mu sũaaní à í bĩni va hen na á í ló yi.» ²⁵ Ká á bĩniá van bĩn, ò o vaa yí ho lahó mu ká ho sàara á wíokaa sesese.

²⁶ Ká a mən mu, ò o bĩni vaa fé 6a cínáwa bùaa hènun na 6èn ñii po arén à 6a páani 6uee zoo keeni cìcàkà ho lahó mu yi. Ká mu wó kà, à wón nùpue so bío wíoka yáa poñ bío mu fù karáa.»

²⁷ Bío ó o Yeesu ñin wee bío, à bún ò o háa 6úí na wi 6a zãamáa ñahũ bía ñon wo yi pñpñ: «O háa na ton fo á yèniá 6èntĩn ñúhũ sí.» ²⁸ O o Yeesu bía ñon wo yi: «Bía ñuná sí lé bía wee ñí le Dónbeenĩ bíoní à mún tà bè le yi.»

Ba le o Yeesu wé yéréké bío à mí mi

(Matiye 12.38-42)

* **11:11** Le Dónbeenĩ bíoní vónna 6úí yi á bío ká lé bío túara sã le bíoní mu ñii: Ká a za flora ho búurú o cón ó ò na le huee wo yi le. † **11:15** Mi loñ Matiye vũahũ 10.25

²⁹ Pãahũ na 6a zãamãa kĩnia o Yeesu yi wee ñaa mín, ó o wee bío làa ba: «Ho lònbiò nùpua yiwa yí se. Ba wi à ì wé yéréké bío búí à 6a mi. Èé ká 6a máa mi yéréké bío búí ká mu yínóí le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεero Zonaasi bío. ³⁰ Bío ó o Zonaasi bío hĩa zéénianáa ho Niniivesa,‡ lé bún 6àn sii ó o *Nùpue Za bío mún khii zéénináa ho lònbiò nùpua.

³¹ «O béé hãa na hĩa wi ho Sabaa kãhũ ñúhũ wán§ á hĩa ló le lùe na dãní nàyi làa sòobéé á 6ueé ñá a Salomøn bè-zũrminĩ bíoní. A bío wi minén ñahũ bún 6èn po a Salomøn. Lé bún ñon á le Dónbeenĩ cítii fi ñonzoñ ó o béé hãa mu á à hĩní ì ñin ho lònbiò nùpua yahó á à kooní 6a yi.» ³² «Ho Niniivesa khú mu bè-kora wéró yi lé bío 6a ñá a Zonaasi bíoní. A bío wi minén ñahũ bún 6èn po a Zonaasi. Lé bún ñon á le Dónbeenĩ cítii fi ñonzoñ á ho Niniivesa mu á à hĩní ì ñin ho lònbiò nùpua yahó á à kooní 6a yi.

Le fĩntãní wãhiire

(Matiye 5.15; 6.22-23; Maaki 4.21)

³³ «Nùpue máa dé fĩntãní á máa sãnka, ó o mún máa 6ún le yi làa láahó. Ba wé dé le bàrá hen na le ko le bàrá yi, à bĩa wee zo le zii wé mi.

³⁴ «Û yĩo lé ù sãnia fĩntãní. Ká ù yĩo se, á ù sãnia búenbúen á à keń mu khoomu yi. Ká ù yĩo yáara á ù sãnia á à keń le tĩbíri yi. ³⁵ Awa! A ù cén pa ùten bío, à ù khoomu à yí wé le tĩbíri. ³⁶ Ká ùnén ù beere á wi mu khoomu yi á bío búí yúii mía yi, á fo ò ñin wé è mi làa bío ká fo ñin le fĩntãní khoomu yi à ù mináa bío sii.»

O Yeesu wee kooní ho làndá ñúnãsa yi

(Matiye 23.4-36; Maaki 12.38-40)

³⁷ Pãahũ na ó o Yeesu bíá wó yi, ó o *Farizíε búí 6ueé von wo lè ho ñinló mí zii. Ó o Yeesu hĩnãn á vaá zoó kará wee dí. ³⁸ O Farizíε mu na von wo á wó coon bío ó o wee dí ò o yí sεεkaa míten làa bío 6a wee wé wéráa mu. ³⁹ O o Núhũso bíá ñon wo yi: «Minén Farizíεwa, mi ka lè mu ñumu ñuuníi lè ho ñinló ñiiníi sĩa na máa mí ñon wee ce wéréwéré, ká mi yiwa hãn màhã sú lè ho kònló lè mu sũnsũmámu. ⁴⁰ Mi lé 6a bõnbúwá. Le Dónbeenĩ na wó bío wee mi ho khũuhũ á so mún yí wó bío wi lè ho yi le? ⁴¹ Mu hãmu wéró se, ká mi yiwa naló le Dónbeenĩ yi à mi yí ñonsã yi, lé bún ñ na ká mu bío búenbúen á à ce wéréwéré. ⁴² Ká minén Farizíεwa, ho yéréké khii sá mia, lé bío á hàrí hã võn-zà-wíníwà na 6a wee kúee le zéení yi búenbúen á mi wee na 6àn cúa-pírú níi, à mu húaaramu lè le Dónbeenĩ waminĩ á mi màhã wee põn día, à bún lé bío mi ñon lá ko à mi wé wé ká mi yiwa mún yí ñonsã bío ká wéró yi.

⁴³ «Ho dõhũ khii cĩ minén Farizíεwa, lé bío mi wa ho yahón lùà keeníló ho kàránló zĩní yi, á mún wa à 6a nùpua wé tēení mia lè le kònbii 6a zãamãa fèminló lara yi. ⁴⁴ Ho yéréké khii sá mia, lé bío mi ka lòn búráa na yí máa mi sese na 6a wee vará wán à 6a yí zũ mu*.»

⁴⁵ A ho *làndá bío zéenílo ñi-kéní bíá làa wo: «Nì-kàránlo, fo wee bío kà, se lé warén fo mún wee là.» ⁴⁶ O o Yeesu bíá ñon wo yi: «Minén làndá bío zéenílowa á ho dõhũ mún khii cĩ, lé bío á mi wee ñi ho sèró na lí 6a nùpua wán, à mi màhã yí máa dé mi níni ho sèró bío yi hàrí cĩnú. ⁴⁷ Ho yéréké khii sá mia, lé bío á 6a ñi-cúa fεerowà na á mĩn maáwà 6ó bán búráa lé hãn á minén wee so. ⁴⁸ Bũn wee zéení le bío á mĩn maáwà mu wó á mí tà á ñon mi wee soráa 6a ñi-cúa fεerowà mu na 6a 6ó búráa.

⁴⁹ «Lé bún ñon le Dónbeenĩ bè-zũrminĩ bíarãa bío kà: † ì tonka 6a ñi-cúa fεerowà lè 6a tonkarowà 6a cõn, á 6a búí 6a à 6úe 6a ñahũ, ká 6a búí 6a à beé lò.» ⁵⁰ Ho ñimíñá ñúhũ fãráló pãahũ, á 6a ñi-cúa fεerowà na 6a 6ó búenbúen á ho zuia nùpua lé bán á le lònbee na wi 6a húmú món á à ñi wán. ⁵¹ A lá a *Abεele búeró pãahũ à 6uee ñá a Zakari búeró

‡ 11:30 Mi loñ Zonaasi vũahũ 2.11-3.9 § 11:31 Mi loñ Bá-zàwa ñin-yání vũahũ (1Rois) 10.1-13 * 11:44 Hã búráa bío: Ho làndá bío zéenílowa cõn ká yia ñon o ñi-hío à 6a le wón tun. Lé bún á hàrí hã búráa á nùpue yàá pá yi ko ò o vará wán táá ò o ñá, bún ká a pá ñéniã tun. Lé bún ñon á 6a zúífùwà fù wee wé khũunínáa mí búráa à hã wé mi sese.

yi, wón na 6a 6ó le *Dónbeenì zì-beenì yi mu hãmu wéeni lahó lè le *sòobá-lùe pãahũ.† Le ì mí ho tũíá na mia: Dén cãni so na kúará búenbúen lé ho lònbiò nùpua lé bán á le lònbee na wi mu món á à ñí wán.

⁵² «Minén làndá biò zéenílowa: Ho yéréké khíi sá mia, lé biò le Dónbeenì zũnló binbirí wãhũ á mi tun. Minén mi bæere á yí bò ho, á bía le mí ì bè ho á mi mún hò.» ⁵³ Biò ó o Yeesu ló le zii yi, à biò ho làndá biò zéenílowa mu lè 6a Farizíewa sía wee cí a yi làa sòobéé, á 6a léee wee tuaka a yi mu biowa lè mí síiwà dǎní yi. ⁵⁴ Ba le mí ì jí a ñii yi ká a hía bía khon à 6a yí o níi 6ua yi.

12

Mi pa miten biò

(Matiye 10.26-27, 19-20)

¹ Mu wee wé ká 6a nùpua fò mín bín 6uirí6uirí6uirí fúaa 6a wee yonka mín zení lé 6a booró. O o Yeesu wãa sãnsãa mi ñi-kenínia á wee bíoráa: «Héyí! Mi pa miten 6a *Farizíewa biò yi. Ba biò 6onmín lè le ña-fíni. Biò 6a wee kàrán lè 6a nùpua á 6arén mí bæere yí máa bè yi. ² Mu biò na sãnkãa búenbúen khíi mi, á biò sà yi búenbúen mún khíi zũn. ³ Lé bũn nɔn á biò mi ì bío le túbírí yi, á 6a nùpua khíi mí wéréwéré. Biò mi wee hũmɔnka kúee mín ñikɔnna yi hã zíní fikãna á mún khíi bue hã lora.

Mi wé kɔnbi le Dónbeenì

(Matiye 10.28-31)

⁴ «Wàn bɔnlowà, ì ì bío mu ù na mia. Mi wé yí zɔn bía wee 6úe o nùpue ká 6a máa bíní dǎn mu 6úí wé. ⁵ Yia mi ko à mi wé zɔn á ì ì zéení làa mia. Mi wé zɔn le Dónbeenì na dà à dé mia le Dofíní dǎhũ na máa hí yi mu húmú món. Le ì bío mu na mia: Dén le dǎo mi ko mi wé zɔn. ⁶ Ba ñínzà-wíníwà bùaa hònú so yi máa yéé hã tɔmɔnwà biò ñun le? A le Dónbeenì yi pá yí máa nɔnsã bán yà-kéní 6úí yi. ⁷ Hàrí mi ñún-vãní búenbúen á le Dónbeenì zũ ñii. Mi wãa yí zɔn dèe, lé mi biò ñúhũ wi po 6a minka ñínzà-wíníwà.

Yia tà làa yia pǎ a Yeesu biò

(Matiye 10.19-20; 10.32-33)

⁸ «Le ì bío mu na mia: Yia dǎn 6a nùpua yahó ò o bía wéréwéré le mí biò sã mií, ó o *Nùpue Za mún khíi bío le Dónbeenì wáayi tonkarowà yahó le 6ãnsò biò sã mí yi. ⁹ Ká yia 6èn bía wéréwéré 6a nùpua yahó le mí yí zũ mi, ó o Nùpue Za mún khíi bío le Dónbeenì wáayi tonkarowà yahó le mí yí zũ 6ãnsò. ¹⁰ Nùpue na bía le bín-kohó o Nùpue Za dǎní yi, á wón 6ãnsò á 6a à sɛn ñ dǎa á à na yi. Ká yia khíi bía le bín-kohó le Dónbeenì Hácírí dǎní yi, á wón 6ãnsò máa yí mu 6àn sɛndíaró.

¹¹ «Hen ká 6a khíi wé 6uan mia vannáa 6a *zúífùwa kàránló zíní yi, tàá ho pànká 6ãnsowà yahó à bán cítí mia, à mi yí le mi yiwa dè biò mi ì láráa mi ñi-cúa làa biò mi ì bío biò yi. ¹² Lé biò á biò mí vaá bío á le Dónbeenì Hácírí á à zéení làa mia hɔn pãahũ so yi.»

O ñàfòró 6ãnsò na lé o bɔnbú wãhiire

¹³ O ñii 6úí bía nɔn o Yeesu yi 6a zãamãa tǎahũ: «Nì-kàránlo, bío na wàn za yi le o sankã wàn kía ò o na ì biò.» ¹⁴ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Wàn bɔnlo, léee wéé dó mi le ì fáa mìn tũíawà à mún sankã mìn kía na mia?» ¹⁵ Bũn món ó o wee bío làa bía wi bín búenbúen: «Mi pa miten biò. Mi yí wé nùpua na yí yí máa sí làa biò, lé biò hàrí ò o nùpue níi biò wé boo kaka, á so o mukãní pá po mu.»

† **11:51** O Abéle là a Zakari húmú biò: Le Dónbeenì bióní vùahũ làa biò 6a zúífùwa fù túara làa ho, ó o Abéle lé yia lé o yahón nùpue na 6a 6ó, á ho vùahũ mu vaa véení ó o Zakari lé yia 6a 6ó dú ho món. Mi loí Biò Nùhũ Búeení vùahũ (Genèse) 4.8; Wizooní bè-wénia nín-yání vùahũ (1 Chroniques) 24.20-22

16 O o wáa wà le wàhiire na kà nòn 6a yi: «Nì búí na nàfòró wi hĩa bó ho ðínló làa sòobéé mí mǎhú yi. 17 O o lon mí yi, ò o wee bío bío kà lè mí sǐi: «Lé mu yén á ì ko à ì wé? I ðínló na á ì yú á máa zo ì náa.» 18 A bío kà lé bío ó o wáa le mí ì wé: «I ì fi ì náa búenbúen, ká ì bíní ì so hĩa búaaka á à khiui ì ðínló le ì bío búenbúen á à kúee yi.» 19 Bún món á ì wáa à bío ì sǐi yi: «Ayì, wàzaa, à ù bío bènñin se. Fo ò wé hĩa lúlúio zànzàn ká dèe búí máa fòo foñ. Wáa wé vǔn, wé dí, wé ñu ká ù wé bío sǐ foñ.» 20 Ká le Dónbeení màhá bía nòn wo yi: «Fo lé o bǎnbú. Ho tǐnàahú na kà lé hón á ì ì fé ù mukānǐ yi. Awa, hón pǎahú so yi, ká ù bío na á ù khiuiira zoó bàrá pan yi á bío á à sǐ wée yi.» 21 Lé kà sǐi á yǐa wee khiui ho nàfòró zoo pa yi ká a máa cà hĩa le Dónbeení cǎn á bío khií wéráa.»

*Mi cà le Dónbeení béenǐ vé
(Matiye 6.25-34)*

22 Bún món ó o wee bío lè mí ñi-kenínia: «Lé bún nòn á ì wee bíoráa bío kà á à na mia: Mi wé yǐa mi yilera mi mukānǐ bío yi, le mi ì yǐ mu bè-ðinii wen á à dí, tàa mi sǎnia bío yi, le mi ì yǐ hĩa sǐ-zǐnia wen á à zǐ. 23 Mu bon. Le mukānǐ bío po mu bè-ðinii, á hĩa sǎnia bío po hĩa sǐ-zǐnia. 24 Mi loñ 6a khànkxonwà, 6a yǐ máa ðǐ bío, á mún yǐ máa lá ðínló. Ba náa mia, ká le Dónbeení màhá pá wee ðíni 6a. A bío mínén bío ñúhú màhá wi po 6a ñínzàwa. 25 Minén tǐahú á yǐa dà mí mukānǐ wizooní á à dé wán ðínú mí yilera yáaró bío yi so wi le? 26 A bío mí yǐ dà dèe woon máa wé bío ðínú bío yi, á mí wee yǐa mi yilera bío kà ðání yi le we? 27 Mi loñ le pǔilè. Le yǐ máa sá dèe, á mún yǐ máa tǐ sǐa. Le ì bío mu na mia: hàrí o *Salomǎn lè mí cùkú búenbúen ká wón pá yǐ zǎ sǐa na se yǐ lerén búí yi. 28 Ká le Dónbeení wee donkhueé le ñíní kà sǐi, ðio wé keí ho zuia ká ho yǐró à 6a cǐ le, à sǝnkú mínén á le è wé kaka máa zǐni. Mi sǐadéro le Dónbeení yi bènñin fòora. 29 Mi wé yǐ yǐa mi yilera à wé ðin cà bío mi ì dí làa bío mi ì ñu. 30 Mu bon, bía yǐ zǐ le Dónbeení ho ðimǐjá yi lé bán wee wé ðin cà bún búenbúen fèeε. εε ká mínén mǐn Maá Dónbeení wón zǐ bío ko làa mia. 31 Mi le mi yara sǐ le Dónbeení béenǐ bío, á bío ká á le Dónbeení á à na mia.

32 «Minén nùwǎ yen zàwa na á ì pan bío, mi yǐ zǝn dèe, lé bío á mu wó sǐna mǐn Maá Dónbeení yi à le na mí béenǐ mia.

(Matiye 6.19-21)

33 «Mi yèé mi ñii bío à sanká wǎrí na mi yú à na 6a ñi-khenia yi. Mi cà ho nàfòró binbirí na máa vé bàrá ho wáayi ká lè miten. Bǐn á 6a kǝnlowà máa ñuaa ho, á bùaa mún máa yáa ho. 34 Mu bon, hen na mi nàfòró wi yi lé bǐn á mi sǐa búenbúen á à dé yi.

*Ba ton-sáwá na wee fǎni mí yǐo bío
(Matiye 24.45-51)*

35 «Mi zǐ mí tonló sǐa, à zǎní mí fǐntéεna wíoka ðinnáa. 36 Mi wé lè 6a nùpua na pan mí ñúhúso na van mu yaamu cεenǐ bío. Ká a bueé ðǝn pǎahú na yi, á búanbúaa ho woohú à 6a dèenǐ hén ho. 37 Bán ton-sáwá so na á 6a ñúhúso bueé yú à 6a fǎnia mí yǐo pan wo bènñin ñúná sǐ. Le ì mǐ ho tǐiá na mia: O ñúhúso mí beere á à lá mí tonló sǐa á à zǐ ká a bío le 6a keenǐ, ká a lá ho ðínló á à sanká à na 6a yi 6a à dí. 38 Hàrí ò o ñúhúso mu buee ðá ho tá tǐahú tàa mu yáa dà bún wán, ká a bueé yú 6a ká 6a yǐo fá á kará pan wo, se bán ton-sáwá so ñúná bènñin sǐ.

39 «Mi zǐ le ká le zǐi bǎnso lá wee wé zǐrǐ o kǝnlo buenló pǎahú, ó o lá máa wé è día ó o máa zo a zǐi. 40 Minén mún tǐni mí yǐo, lé bío ó o *Nùpue Za khií buen ho pǎahú na á mí yǐ máa dé le o buen yi.» 41 O o Piεre tǐara a yi: «Ñúhúso, le wàhiire mu á ù wà nòn warén wa ðòn yi léε, tàa lé 6a nùpua búenbúen á le wà nòn yi?»

42 O o Yeεsu bía nòn wo yi: «O ton-sá na yǐ máa lé mí ñúhúso món, na hácirí wi le o yén? Lé yǐa ó o ñúhúso á à bàrá mí zǐi tonni ñúhú wán, le o wé sanká ho ðínló na mí zǐi nùpua lè mí ñi-kéní kéní yi ho pǎahú na mu ko yi, 43 ó o wee sá ho tonló mu ó o ñúhúso bǐnia

6ueé kúaa wán. O ton-sá mu ɲúhú sí. ⁴⁴ Le í mǐ ho túiá na mia: O ɲúhúso á à bàrá a mí bǐo búenbúen ɲúhú wán.

⁴⁵ «Ká a ton-sá mu díá ò o wee bío mí yi: «Í ɲúhúso míana ò o máa buen.» O o wǎa hǐnɔn wee ha mí ninzàwa ton-sáwá, 6a báawa lè 6a háawa, á wee dí ká a ɲu khée, ⁴⁶ wón ton-sá so 6a ɲúhúso khíi buen le wizonle na ó o yí zǔ yi, lè ho pǎahú na ó o yí dó yi. Ká a ɲúhúso mu khíi 6uee dǎn, ó o 6ueé beé o lò làa sòobéε, ká a pá à dé o 6a ton-sáwá na ló mí ɲúhúso món tǎhú.

⁴⁷ «O ton-sá na zǔ mí ɲúhúso síi bǐo, ò o yí wíokaa mítén á yí wó mu làa bǐo ó o lonnáa mu, wón á ho haró ò jí. ⁴⁸ Ká yia yí zǔ mí ɲúhúso síi bǐo, ò o wó há wén-kora á 6a ko 6a ha, wón haró máa tà máa jí a làa yia so bǐo. Yia 6a nɔn mu bǐo na boo yi, á 6a khíi fé bǐo boo cǔn, á yia 6a kàràfáa mu bǐo na boo yi, á 6a khíi tùa yi làa bǐo po bún.

Ho kharó lè lé citi bǐo

⁴⁹ «Lé ho dǎhú á í 6uan wa 6ueé dé ho tá yi, á í 6èntǐn lá wi à ho dèení zà! ⁵⁰ Ká í màhá ko à í kǎa lònbe-beenǐ búí yi, á í hácirí 6èntǐn lúnkaa mu bǐo yi, ká mu yí wó yí wó, á í máa yí iten.

(Matiye 10.34-36)

⁵¹ «Mi wee leéka le í 6uara wà 6ueé dé héerà ho dí mí ɲá yi le? Bùéé. Le í bío mu na mia: Lé há bíoní á í wà 6ueé kúee á à kheéráa 6a nùpua. ⁵² Bǐo ká wán á 6a nùpua nùwǎ hònú na wi le zǐi dà-kéní yi á à kha. Ba nùwǎ tǐn á à fi lè 6a nùwǎ ɲun na so, á 6a nùwǎ ɲun á mún ò fi lè 6a nùwǎ tǐn mu. ⁵³ O maá máa wé sí lè mí za, ó o za mún máa wé sí lè mín maá. O nu máa wé sí lè mí hǐnló, ó o hǐnló mún máa wé sí lè mín nu. O 6úaa háa máa wé sí lè mí yàró háa, ó o yàró háa mún máa wé sí lè mín 6úaa háa.»

(Matiye 16.2-3)

⁵⁴ Bún món ó o wee bío lè 6a zǎamáa: «Hen ká mi mɔn ká há dùndúio wee vá kúee mín wán lè le wii tènii, à mi le ho viohó ò tè, à mu 6èn wé làa bún. ⁵⁵ Hen ká mi mɔn ká ho pinpiró wee lé lè le wii hènii bàn nín-káahó à buen, à mi le ho wunwuró ò keí, à mu 6èn wé làa bún.* ⁵⁶ Ni-khàwa yén! Mi wee loí ho tá lè ho wáayi à zǔ ɲnáa bǐo wee wé pònna. A léé webio nɔn á mu bǐo na wee wé lòn bǐo á mí yí zǔ máa zéení kúará?

(Matiye 5.25-26)

⁵⁷ «Léé webio nɔn á mínén mi beere yí dà máa hueeka mu bǐowa mín yi à zǔ ɲnáa bǐo téréenna. ⁵⁸ O búí lá wó khon lè mi ninza síi, ó o von fo le cítii yi, à ùnén na wó khon bánbá à ù fèn wé le ɲii dà-kéní lè mi ninza mu ho wǎhú wán ká mi ñín yí vaá dǎn. Ká bún mía ó o vaá dé fo o cítii-fi ní yi, á wón 6èn á à yèrémá khíi dé o paro ní yi, á wón ò dé ho kàsó yi. ⁵⁹ Le í bío mu na mia: Ho kàsó mu á fo máa lé yi hùúu ká ù yí wǎ le wárí na fo ko á ù na búenbúen á yí tíira ɲii.»

13

Le vǐndèe na yi máa ha wàhiire

¹ Mu pǎahú, á nùpua nùwǎ yèn búí ló 6ueé wee bío ho Kalileesa búí bǐo là a Yeesu, bíá ó o *Pilaate na wi ho *Zudee kǎhú ɲúhú wán á nɔn le ɲii 6a 6ó ká 6a ñín wee wé mu hámu. ² O o Yeesu bíá nɔn 6a yi: «Mi wee leéka le bán nùpua so lé bíá hǐa wee wé mu bè-kora po ho Kalileesa na ká á nɔn 6a bǐo wóráa ká síi le? ³ Bùéé. Ká mínén mún yí khú mu bè-kora wéró yi, á mi ò hí lè 6a bǐo, le í bío mu na mia. ⁴ Tàá mi wee leéka le 6a nùpua píru hètín na ho Silowee nónwíohú hǐa tò ɲá yi á 6a húrún lé bán hǐa wee wé mu bè-kora po ho Zeruzalεmu nùpua na ká le? ⁵ Bùéé. Ká mínén mún yí khú mu bè-kora wéró yi, á mi ò hí lè 6a bǐo, le í bío mu na mia.» ⁶ Bún món ó o wà le wàhiire na ká nɔn 6a yi: «Nii búí hǐa fá le vǐndèe búí na 6a le *fikiyée mí vǐnsǐa 6uahó yi. Wizonle búí ó o le mí 6ueé loí le mí ò

* **12:55** Ba zúifúwa kǎhú bío síi wi mí dòn lè warén bǐo. Mu yámú ɲumu wi lè le wii tènii. Lé làa bún á ho viohó wee wé lé yi 6uennáa. Ká le wii hènii bàn nín-káahó á ho tá hení 6úaa yi. Lé làa bún á ho wunwuró wee wé lé yi 6uennáa.

yí bia ho wán á à khò le, ó o ɓueé khon. ⁷ O o wáa wee bío le mí ton-sá: «Bíò kà le mu lúlúio bíò tɪn ká í sansan le í ɓueé khò le vɪndèε mu na kà bia, à í ɓuee khe. Mu ɲúhú mía à í díá le à le fé le lùe káamáa. Búe le.» ⁸ O o ton-sá bía nɔn wo yi: «ɲúhúso, díá lé ho dueera loń, ká í ì búnú le ɲúhú á à kúee ho duioró yi. ⁹ Nún-sí á lóhóló ká le è ha. Ká le wáa yí han làa bún, à ù màhá ɓúe le.»»

O Yeesu wéera há-mónkú búí ho Sabaa zon

¹⁰ Mu háa wó *Sabaa búí zon ká a Yeesu wee kàrán ɓa nùpua ho kàránló zii yi. ¹¹ Mu zon à háa búí wi bún á lò yí here yú há lúlúio píru hētɪn. O cɪná búí wó a là a mónkú ó o yí dà máa hɪnɪ máa yòo muin. ¹² Bíò ó o Yeesu mɔn wo, ó o von wo á ɓueé bía bíò kà nɔn yi: «Háa mu, fo wáa yú ũten ũ vǎmú níi yi.» ¹³ O o yòo bò mí níni o wán, ó o dɛɛnía hɪnɔn yòo muina dɪn á wee ɓàaani le Dónbeení. ¹⁴ Ká ho kàránló zii ɲúhúso màhá yí wara mu, lé bíò ó o Yeesu wéera vǎnváro ho Sabaa zon, ó o bía nɔn ɓa zǎamáa yi: «Há wizooní bíò hɛzɪn lé hɪn á ho tonló ko à ho wé sá yi ho yàwá ɲúhú yi, á mí wé ɓuen le ɓa wéé mia hón pǎahú so yi, ká mi yí wé mu há wizooní bíò hɛɲun níi na le ho Sabaa zon yi.» ¹⁵ O o Núhúso bía nɔn wo yi: «Nì-khàwa yén! Minén á yǎa yí máa fee mí nàa tàá mí sɪnpɛɛnɪ à lée ɲuú ho Sabaa zon lée wéé? ¹⁶ O háa na kà na lé o *Abarahaamu mɔnmání búí na ó o *Satáni can há lúlúio píru hētɪn yi á so lá yí ko ò o fee díá ho Sabaa zon le?» ¹⁷ Dén bíonɪ so na ó o Yeesu bía á dó há nɪyio bía làa wo wee wǎani yi. Ká ɓa zǎamáa na wi bún búenbúen bán ɓèn wee zǎmaka mu bè-tentewà na ó o wee wé bíò yi.

Ho mútáàdè ɓɛɛre lè le ɲa-fɪni wǎhio

(Matiye 13.31-33; Maaki 4.30-32)

¹⁸ O Yeesu bɪnɪa bía bíò kà: «Le *Dónbeení ɓéɛnɪ á ɓonmɪn làa webio? Lée webio á í dà à tèé làa de? ¹⁹ Le bíò ɓonmɪn lè ho mútáàdè* ɓɛɛre na ó o nɪi búí dù mí vɪnsɪa ɓuahó yi, á le ló á hɪnɔn yòo wó mí vɪndè-beenɪ, á ɓa ɲɪnzàwa wee tá mí lenna yi.» ²⁰ O o pá bɪnɪ bía bíò kà: «Lée webio á í dà à tèé lè le Dónbeení ɓéɛnɪ? ²¹ Le bíò ɓonmɪn lè le ɲa-fɪni na ó o háa búí zúnzúio kúaa mu dǔmu kiloowa ɓóní làa hɔnú yi á khan bàrá á mu ló.»

Ho zoró lè ho zǎaɲii na fɪnɪa bíò

(Matiye 7.13-14, 22-23)

²² O Yeesu háa tò há ló-beera lè há ló-zàwa yi á wee kàrán ɓa nùpua ká a va lè ho Zeruzalɛɛmu cɔn. ²³ O o búí tɔara a yi: «Núhúso, bía á à kǎnɪ yɪnɔn ɓa à wé ɓa nɪ-dòndáa le?» O o bía nɔn ɓa yi: ²⁴ «Mí bánbá à mi zo lè ho zǎaɲii na fɪnɪa. Le í bío mu na mia: Ba nùpua cɛrɛε khii cà ho zoró yahó ká mu yǐo máa lé. ²⁵ Ká a zii ɓànso khii hɪnɔn á vá mí woohú pon á dó, à bún minén lée wi ho khũuhũ á wee ɓúanbúa ká mi ì bío bíò kà: «Núhúso, hén le wa zo.» O o bío o na mia: «Í yí zǔ mi léenii.» ²⁶ A mi ɓèn á à bío o na a yi: «Eee! Ká wa ɲɔn páanía dú á ɲun làa fo, á fo mún kàránna ɓa nùpua wa lóhó ɓonfúaa yi.» ²⁷ O o tɪn á à bío ò na mia: «Mí vá lé í nɪsání, bè-kora wérowà yén! Í yí zǔ mi léenii.»

²⁸ «Ká mi khii mɔn o Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu lè le Dónbeení ɲi-cúa fɛɛrowà búenbúen le Dónbeení bá-zàmu yi à minén ɓa lée kúaarà ho khũuhũ, á mi ì wá á yiwa à vá bún. ²⁹ Ba nùpua khii lé ho dɪmɪɲá kùaràa búenbúen yi á ɓueé kɛɛnɪ ká ɓa à dí ho sǎnú le Dónbeení ɓéɛnɪ dɪinii. ³⁰ Bún ká bía dú ho món ho zuia khii wé ɓa ya-díwá, ká bía dú ho yahó ho zuia ɓèn khii wé ɓa món-díwá.»

O Yeesu varákaa wee va lè ho Zeruzalɛɛmu cɔn

³¹ Hón pǎahú so yi á ɓa *Farizɪɛwa nùwǎ yɛn búí vá ɓueé ɓó a Yeesu yi á wee bíò làa wo: «Héyii! Hɪnɪ lén hen à va lòn-veere, lé bíò ó o *Heroode wi ò o ɓúe fo.» ³² O o bía nɔn ɓa yi: «Mí lén va à bío na wón cawan† so yi: «Í wee ɲa ɓa cɪnáwa á mún wee wéé ɓa vǎnvárowà

* **13:19** Ba zúifùwa cɔn á ho mútáàdè ɓɛɛre lé dɪo ka cɪnɪ. Ba wee wé ni ho ɓàn bia kúee le zéeni yi, à le símu wioka dé wán. † **13:32** Ba zúifùwa cɔn ó o cawan lé yǎa ɓèn héra làa bíò ó o zanká hɛraràa warén cɔn bíò síi.

ho zuia lè ho yǐró, ká mu wizooní tǐn zoñ á ĩ tí ĩ tonló jii. ³³ Ká ĩ mǎhǎ ko à ĩ lá ĩ wǎhǔ lén ho zuia lè ho yǐró lè ho yǐró níi ló, lé bǐo mu yí se à le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fεero hí lòn-veere ká mu yínǎí ho Zeruzalεemu yi.»

(Matiye 23.37-39)

³⁴ «Éee Zeruzalεemusa! Minén na wee búe le Dónbeenǐ jǐ-cúa fεerowà, á wee lèeka bǐa le Dónbeenǐ wee tonka mi cón lè hǎ huua à búe. Lée zen cúa-yen á ĩ wi à ĩ vá mia kúee mín wán làa bǐo ó o kùeerè wee wé veráa mí zàwa kúee mí mía tá bǐo síi à mi yí tà mu! ³⁵ Awa! Le Dónbeenǐ á à pǐ mia hùú.‡ Le ĩ bío mu na mia: Mi máa bǐnǐ máa mi mi fúaa nǎnzoñ na mi khíi wee bío bǐo ká: «Le le Dónbeenǐ dúbua yǐa bò o buen o Núhúso yèni yíŝ.»»

14

O Yeesu wεéra vǎnváro búii ho Sabaa zoñ

¹ Ho *Sabaa búii zoñ ó o Yeesu á ba *Farizǐewa jǐhúso búii von lè ho dǐnló mí zǐi. A bǐa wi bǐn fá mí yǐo wo yi le mí ì loñ bǐo o ò wé. ² A bǐn ò o níi búii na mu vǎmú búii tò ó o sǎnía lon á dǐn o yahó. ³ O o Yeesu lá le bíonǐ ò o tǔara ho *làndá bǐo zéenílowa lè ba Farizǐewa yi: «Wa làndá yi á nǔpue so dà à wεé vǎnváro ho Sabaa zoñ le?» ⁴ A ba yí bǐa, à ba dǐn búirín. O o Yeesu wǎa buan wo yi, á wεéra, ò o le o lén khíbo. ⁵ Bǐn món ó o wee bío làa bǐa wi bǐn: «Minén á yǐa za tàa o nàa tò le buii yi ó o máa dèení máa suee wo fúafúà harí mu wé ho Sabaa zoñ lé o yén?» ⁶ O o búii mún yí dàina dèe yí bǐa mu dǎní yi.

Bǐo wi ho yahón lùà lè ho mónén lùà kεentló yi

⁷ Bǐn món á bǐo ó o Yeesu mǎn à bǐa ba von wee yǐ ho yahón lùà à kεení yi, ó o wà le wǎhiire na ká nǎn ba yi: ⁸ «Hen ká a búii von fo mí yaamu sǎnú dǐinǐ, à ũ yí dèení yí vaa kεení ho yahó, lé bǐo mu dà a wé le o búii na jǐhú wi po fo á ba mún von. ⁹ A fo ò kεení ũ zàamu ká yǐa von mia mi nùwǎ jǐn á buee wee bío làa fo: «Hǐnǐ à ũ na le lùe yǐa ká yi.» A fo mǎhǎ à còonǐ ì hǐnǐ lé ũ nǐyio á à lén khíi kεení ho món. ¹⁰ Ba wé von fo làa bǐn síi, à ũ buee khíi lii kεení ho món, ká yǐa von fo buee dǎn, o ò bío ò na foñ: «Wàn bǐnlo, hǐnǐ buee yòo kεení ho yahó.» Hón pǎahǔ so yi bǐn ká bǐa ba von mu yaamu sǎnú dǐinǐ búenbúen á à mi bǐo ba bùaaníanaa fo. ¹¹ Lé bǐo á nǔpue lée nǔpue na wee yòonǐ mítén wón à le Dónbeenǐ á à liinǐ. Ká yǐa wee liinǐ mítén wón à le è yòonǐ.» ¹² Bǐn món ó o yèrémáa wee bío làa yǐa von wo: «Hen ká fo wé le fo ò ve nǔpua à ba buee dí ũ cón, à mu wé wisoni yi tàa ho tǐnǎahǔ, à ũ yí le mu wé mǐn bǐnlowà, lè mǐn zàwa lè mǐn temínlowà, tàa mi nǐnzàwa bío bànsowà. Lé bǐo ba khíi dǎn fo ò ve làa bǐn bǐo síi á à dé bǐo fo wó nǎn ba yi lahó yi. ¹³ Ká fo wíokaa ho dǐnló ho sǎnú bǐo yi á le fo o ve lè ba nǔpua, à ba nǐ-khenia, lè ba mùamúawà, lè ba lónǐ lè ba muiiwà lé bán à ũ ve. ¹⁴ Ká fo wó bǐn, á ũ bǐo á à wé se, lé bǐo á bán yí dà mu síi máa wé máa na foñ. Le Dónbeenǐ le dǐo khíi sǎánǐ foñ bǐa wó mu bè-tentewà vèeró zoñ.»

Bǐa ba von lè ho dǐnló wǎhiire
(Matiye 22.1-10)

¹⁵ Bǐo á bǐa làa wo páanía wee dí nǐ-kénǐ jǎ hǎn bíonǐ so, ó o bǐa nǎn o Yeesu yi: «Yǐa khíi kεé le *Dónbeenǐ bεení dǐnló dǐinǐ bεntǐn bǐo se.» ¹⁶ O o Yeesu bǐa nǎn wo yi: «Nǔpue búii hǐa le mí ì dí sǎn-beenǐ, ó o fεera bǐa mu nǎn ba nǔpua cèrèe yi. ¹⁷ Bǐo ho dǐnló mu dǐró pǎahǔ dǎn, ó o le mí ton-sá vaa bío na bǐa ó o von yi: «Mi hǐnǐ buen, lé ho dǐnló wíokaa wó pan mia.» ¹⁸ A ba lè mí nǐ-kénǐ kénǐ yú bǐo ba à bío máa buennáa. O nǐn-yánǐ nǔpue bǐa nǎn o ton-sá yi: «Sábéré, ĩ bεntǐn yí dà máa buen; ĩ yà ho mǎhǔ lònbiò, á ĩ ko à ĩ vaa loñ ho.» ¹⁹ O o búii wón bǐa nǎn wo yi: «Sábéré, ĩ yà ho varó nàwa bùaa píru, lé bán á ĩ wi à ĩ dǐndǐ loñ.» ²⁰ O o nǐ-kénǐ wón bεn bǐa: «Ĭ yan lònbiò á ĩ bεntǐn yí dà máa buen.» ²¹ O o

‡ 13:35 Mi loñ Zeremii vǎahǔ 12.7, 22.5 § 13:35 Mi loñ Lení vǎahǔ (Psaumes) 118.26.

ton-sá mu bínia bueé bía mu búenbúen nɔn mí jùhũso yi, á wón sɪi cã, ó o bía nɔn wo yi: «Wãa bánbá lén va 6a nùpua fèminló lara yi, à zo ho lóhó bonfúaa yi, à 6a nĩ-khenia, 6a mùamúawà, 6a muiwà lè 6a lóni na fo ò fèráa mín bín à ù 6ua buennáa.» ²² Mu ù dé mí yi, ò o ton-sá bínia bueé wee bío lè mí jùhũso: «Bíó fo le í wé á í wó ká há lùà búí màhã pá ká.» ²³ O o bía nɔn mí ton-sá yi: «Wãa héé lá há wãna, à léka há manawà yi loń, ká ù fò mín làa nùpua na, à ù bíó búe 6a júná le 6a búen í zii, bèra a na à le sí. ²⁴ Le í bíó mu na mia: Bía á í von ho yahó búenbúen á nĩ-kéní ká á í dínló mu máa zo jii.»»

O Yeesu bèró yi bíó
(Matiye 10.37-38)

²⁵ Pãahũ búí ó o Yeesu lá ho wãhũ á 6a zãamãa bò a yi, ó o yèrèmaa wee bíó làa ba: ²⁶ «Yia le mí ì búen í cǎn, ká bãnsò yí pã mín maá, lè mín nu, á yí pã mín háa lè mí zàwa, á yí pã mín zàwa lè mín hĩnni, á yàá pá yí pã míten mí bæere, á bãnsò yí dà máa wé í nĩ-kenínii. ²⁷ Yia yí máa lá mí *kùrùwá pĩ* à bèráa miĩ, wón bãnsò yí dà máa wé í nĩ-kenínii. ²⁸ Hen ká minén ó o búí lá le mí ì so le zĩ-beeni, ó o so máa kɛɛní ká a máa le mí yi le wáří na o ò dé le yi bíó yi, à loń ká dño wi o cǎn á dà le wee so á à bueé le? ²⁹ Ká bún pã ká a fárá le jùhũ á le yí dàńna yí bon, jún-sí á bía wee mi le wé è yáa mí jini yi á à na a yi ká 6a à bíó: ³⁰ «O nni na ká son mí zii hũinía yi ò o yí dàńna le yí bueéra.»

³¹ «Mu mún lée dà-kéní là a bée búí na á 6a ninza bée ló wà bueé tá le há hía. O so máa kɛɛní ká a máa loń le mí dásíwá muaaseé píru á dà wee sãnsá mí zúkúso dásíwá muaaseé bóni na wà bueé fi làa wo le? ³² Ká a zũ le mí yí dà mu, o ò fèn n tonka 6a nùpua á 6a à khèn vaá sí a yahó á à tùa wo yi làa bíó ó o ko ò o wé na a yi, à bè yi yíráa ho héera.» ³³ O o Yeesu wãa bía: «Mi le mí yiwa sese. Minén ó o búí yí dà máa wé í nĩ-kenínii ká bãnsò yí pã bíó wi o cǎn búenbúen.»

Mu yámú na pãnká mia bíó
(Maaki 9.50)

³⁴ «Mu yámú yoo. Eɛ ká mu yámú yonyoró hía ló mu yi, á 6a à wé kaka á mu ù bini ì zoráa.† ³⁵ Mu cǎnú wãa mia, mu yí dà máa yèrèmaa máa wé bíó búí ho tá yi, á mu mún yí dà máa wé duioró. Ba wé yénni mu kúia. Yia wee jí bíó, à wón jí bíó bía sese.»

15

O pio na vñnun á bñnia yú wãhiire
(Matiye 18.12-14)

¹ Wizonle búí á ho *lãnpó féwá lè 6a bè-kora wérowà vá bueé kɪnía o Yeesu yi á wee jí a bioní. ² Bíó 6a *Farizíewa lè ho *lãndá bíó zéenilowa mɔn mu á 6a sĩa wee cĩ á 6a wee bíó mín yi: «Mi loń, o nùpue mu mána mín lè 6a bè-kora wérowà á wee dí làa ba.» ³ O o Yeesu wà le wãhiire na ká nɔn 6a yi: ⁴ «Minén ó o búí pia khĩmàni lá wi, ó o yà-kéní wó wó séra vñnun, ó o so máa kúia 6a khĩmàni yà-kéní mia na ká le dùure yi ká a máa vaá cãnka yia vñnun fúaa o yú a le? ⁵ Ká a hía vaá yú a, ó o sɪi ì wa wa á à lá a yòó pĩ á à khíboráa. ⁶ O buee dɛɛní o ò ve mín bñnlowà làa bía làa wó bó mín yi á à bíó ò na yi: «Í pio yà-kéní na lá vñnun á í wãa cà yú. Mi le wa páaní zãmaka mu bíó yi.» ⁷ Le í bíó mu na mia: Lé ká sɪi á le sí-wɛɛ mún n wéráa hen na le Dónbeeni lè mí tonkarowà yòó wi yi, o nùpue nĩ-kéní na khú mu bè-kora wérowà yi bíó yi, á à poń 6a nĩ-tentewà khĩmàni nĩ-kéní mia na màkóo mia ho yèrèmaló yi.»

O hãa na wén-hñnló vñnun ó o cà yú bíó

⁸ «Tàá ká a háa búí wén-hãani bíó píru lá wi, ó o wó wó vñinía le dà-kéní, ó o so máa dé le fɪntãní á máa sàa mí zii ká a cà le kùarãa búenbúen yi fúaa o yú le le? ⁹ Ká a yú le o ò

* **14:27** Mi loń Matiye vñahũ 10.38 † **14:34** Hón pãahũ so yi ká mu yámú á yí máa ce sese. Mu bíowa búí hía lùnkãa mu yi. Lé bún nɔn á mu yonyoró hía wee wé lé mu yi ká mu búí pá ká à 6a lá lée kúia.

ve mín bǎnlowà làa bǎa làa wó 6ó mín yi á à bío ó na yi: «Í wén-hǎnló na lá vǎnun á ĩ yú. A mí le wa páaní zǎmaka mu bío yi.» ¹⁰ Le í bío mu na mia: Lé kà síi á le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà sía á à waráa o bè-kora wéro ñi-kéní na khú mu bè-kora wéro yi bío yi.»

O za na van vǎnun wǎhiire

¹¹ Bǎn mǎn ó o Yeesu pa bǎnía bía bío kà: «Ñií búi zàwa nùwǎ ñun hǎa wi. ¹² Wizonle búi ó o fèeso bía nǎn mín maá yi: «Í maá, sanka wàn kǎa à ù na ínén bío.» O o maá bèn sankaa mí nǎfòró á nǎn mí zàwa nùwǎ ñun mu yi.

¹³ «Wizooní bío yèn bǎn mǎn, ó o fèeso yèéra bío ó o yú búenbúen á lá wǎrí ò o wà van ho kǎhǎ búi na dǎní nàyi. Bío ó o vaá wi bǎn ó o zon mu koomu yi á yáara mí wǎrí búenbúen véenía. ¹⁴ Pǎahǎ na ó o wǎrí mu yáara wó yi, à bǎn le hǎn-sǔmúí búi ló ho kǎhǎ mu yi, á mu bío búenbúen hǎni wee tè o. ¹⁵ O o vaá yú ho kǎhǎ mu nùpue búi á wón le o wé vaa pa mí nònbnùεení mí mǎhǎ yi. ¹⁶ A 6a nònbnùεení dǎnló ó o síi wee bǎn vǎ yi lè ho díró ká nùpue mǎhǎ yí máa na ho wo yi.

¹⁷ «Ó o hácírí bǎnía 6uara bío ó o wó khǎina wán, ó o zǔna le mí wó khon, ó o wee bío mí yi: «Wàn maá ton-sáwá búenbúen wee dí ho dǎnló sa mítén, à ínén wón 6ueé wee hí hen lè le hǎni. ¹⁸ Í ñi bǎn í va wàn maá cǎn á vaá bío ò na a yi: Í maá, í 6èntǎn wó khon lè le Dónbeenĩ á mún wó khon làa fo, ¹⁹ á ĩ wǎa yí ko à ù bǎnía 6ua mi lè ù kùrú za tenii bío, ká ù 6ua mi lè ù ton-sá bío síi.» ²⁰ O o wǎa hǎnǎn wà ñun mín maá zǎi. Bío ó o khèra yòó ló lua, á bǎn maá fèra mǎn wo, ó o mǎkárí 6uan wo yi làa sòobéε, ó o lùwa wee sí mí za mu yahó á vaá wǎira a kùkà á wee bèéñí yi. ²¹ O o za wee bío làa wo: «Í maá, í wó khon lè le Dónbeenĩ á mún wó khon làa fo. Í yí ko à ù bǎnía 6ua mi lè ù kùrú za bío síi.» ²² Ká bǎn maá mǎhǎ bía nǎn mí ton-sáwá yi: «Mí bǎnbá zoo lońka à mi lén ho báká beenĩ na se po hǎa ká à 6uee léε zǎiní làa wo. A mi dé le nín-kízà-fibεere o nín-kíza yi, à mún zǎiní a lè hǎ nakǎa. ²³ Mí léε lén o nòn-bòohǎ na ñini wi à 6úε à wà dí ho sǎnú à wéε wa sía. ²⁴ Lé bío, á ĩ za mu lá ka lòn ñi na húrun ká a bǎnía vèera. O lá vǎnun, á ĩ bǎnía yú.» A 6a wǎa cǎaana ho sǎnú díró.

²⁵ «Bǎn búenbúen wee wé ká a ñi mu za kǎnle so van hǎ mana. Bío ó o ló hǎ mana yi 6ueé wee sǎará mín zǎi, ó o wee ñi hǎ sía lè ho yoró sǎ. ²⁶ O o dǎn ò o von o ton-sá búi tùara yi làa bío wee wé bǎn lún yi. ²⁷ O o ton-sá bía nǎn wo yi: «Lé mǎn fèε bǎnía 6uara, á mǎn maá léra a nòn-bòohǎ na ñini wi á 6ó, lé bío ó o za bǎnía 6uara lè le lòn-hebúεe.» ²⁸ O o kǎnle so dèenía síi cǎ bǎn wán á hen6uua le mi máa zo. A bǎn maá ló le mi léε yanka a ò o 6uee zo. ²⁹ Ká a mǎhǎ bía nǎn mín maá yi: «Loń, ínén sǎ nǎn foń hǎ lúlúio cèrèε yi, á hǎrí wizon-kéní á ĩ dǎn yí pá ù ñii, ò o vio za sǎaní á ù yáá pá dǎn yí nǎn mi le í dí lè ho sǎnú lè wàn bǎnlowà. ³⁰ A ùnén za na lá ù ní bío vaá yáara véenía 6a hǎ-kora wán bǎnía 6uara, á ù mǎhǎ le 6a lén o nòn-bòohǎ na ñini wi 6úε.» ³¹ A bǎn maá bía nǎn wo yi: «Í za, ínén làa fo páanía wi mín wán fèεε, á bío á ĩ te búenbúen bío sǎ foń. ³² Ká wa mǎhǎ ko wa dí ho sǎnú à wéε wa sía, lé bío á mǎn fèε mu lá ka lòn ñi na húrun á bǎnía vèera. O lá vǎnun á ĩ bǎnía yú.»»

16

O ton-sá kohó na hácírí wi wǎhiire

¹ Bǎn mǎn ó o Yeesu wee bío lè mí ñi-kenínia: «Nǎfòró 6ànso búi hǎa lá nùpue búi bàrá mí tonni ñuhǎ wán. Wizonle búi á 6a 6ueé bía nǎn wo yi le o ton-sá mu wee yáa o níi bío dàkhǎina. ² O o von wo 6ueé wee bíoráa: «Bíó á ĩ ñá ù dǎn yí á so bon le? Wǎa wa lá bío á ù wó búenbúen bǎn cǎtii, bǎn mǎn á wa à kúia mín. A ù tonló wó í cǎn zuia.» ³ O o ñii wee bío mí yi: «Eee! Í ñuhǎso wǎa léra mi mí tonni sǎró yi á ĩ ñi wé kaka? Bío ho vǎró á ĩ yí dà bío, á ho hée fio mún ñiyio wi mi. ⁴ Awa, í wǎa zǔ bío á ĩ wé ká í tonló yáara á ĩ pá à yí 6a búi na à 6ua mi.» ⁵ A bǎa búenbúen na 6a ñuhǎso kení wi yi ó o von lè mí ñi-kéní kéní. A yǎa 6uara ho yahó ó o tùara yi: «Í ñuhǎso kee na wi foń lè le yén?» ⁶ A wón bía:

«Lée oliivewa bia jiló bàrikónwa khímàni.» O o bía nòn wo yi: «Lii keení fùafùà. Fé ù kee vūahū à ù túa: Niló bàrikónwa búarà-jun làa píru.» ⁷ O o bínía tùara a búí yi: «A ùnén bèn kee lé le yén?» A wón bía: «Lée ðínló pórókówá khíá-hònú.» O o bía nòn wo yi: «Fé ù kee vūahū à ù túa: ðínló pórókówá khíá-náa.» ⁸ Bío ó o ton-sá mu yí térénna ká 6a jùhúso màhá pá khòniá wo há hénní na ó o yú bío yi. Lé bío á ho ðímíjǎ na kà nùpua zū mín buaró á po mu khoomu nùpua.»

⁹ O o Yeesu mu bínía bía: «Le í bío mu na mia: Mi wé yú ho ðímíjǎ nàfòró à mi wé wé bío mi ì yíràa 6a bǐnlowà làa ho, ká ho khíi vó mi cǐn, á 6a à fé mia á à zoràa le mukǎní na máa vé lahó yi. ¹⁰ Yia yú mu bío na cǐnú ó o zūna mu buaró, wón 6a nòn bío boo yi ó o mún ñ zūn mu buaró. Yia yí térénna mu bío na cǐnú yi, ó o mún máa térén mu bè-beera yi. ¹¹ Ká mi yú ho ðímíjǎ nàfòró á mi yí zūna hón buaró, á lée wée á à tá à na ho nàfòró tente mia? ¹² O ñ-veere bío na 6a kàràfáa mia á mi yí zūna buaró, á mi kùrú bío á 6a mún máa na mia.

(Matiye 6.24)

¹³ «Ton-sá woon yí dà máa sá máa na júnáasa nùwǎ jun yi. O ò jin o ñ-kéní, ká a waí yǎ so. O wé è jí a ñ-kéní bióní, ká yǎ so ó o máa kǐnbi. Mi yí dà máa sá máa na le Dónbeení yi ká mi mún pá henía le wárí càró bío.» ¹⁴ Bío 6a *Farizíewa jǎ há bióní mu, á 6a wee yáa mí jini yi na a Yeesu yi, lé bío á 6a dó mí sǎ le wárí càró yi dàkhíina. ¹⁵ Ká a Yeesu màhá bía nòn 6a yi: «Minén wee wé míten lè 6a ñ-tentewà 6a nùpua yahó, èè ká le Dónbeení dén zū bío wi mi yiwa, lé bío á bío 6a nùpua wee mi à wé lè mu bè-beení á le Dónbeení yí máa tà yi.

Ho làndá lè le Dónbeení béení bío

(Matiye 11.12-13)

¹⁶ «O *Moyiize làndá lè le *Dónbeení jǐ-cúa fèerowà vǒnna á pǎahū wà fèèe buéé 6ó a Zǎn Batiisi buenló yi. Wón buenló jii lé bǐn á le *Dónbeení béení bío bueró jùhú 6úa yi, á 6a nùpua lè mí ñ-kéní kéní wee jàa mín le béení mu zoró yi wán.

(Matiye 5.18)

¹⁷ «Ho wáayi lè ho tá véro á wayi po ho làndá bín-za dèe na cǐnú vǐló.

(Matiye 5.32)

¹⁸ «Báa na día mín háa ò o bínía fó há-veere yan lée há-fé. A yia fó a háa na bàn báa día wo á yan mún lé o há-fé.»

O nàfòró 6ànso là a Lazaare wáhiire

¹⁹ Bǐn mǒn ó o Yeesu pá bínía bía bío kà: «Nùpue búí hǎ wi bǐn á nàfòró wi á wee zǐ há sǐ-sení na yàwá here. Wizooní búenbúen lée sǎnú díró o cǐn. ²⁰ Ñi-khenii búí na yèni 6a le Lazaare, na sǎniá búenbúen vó lè há dokuaa á hǎa wee buée da a nàfòró 6ànso mu khúuhū. ²¹ O sǐi yáa wee wé vá a ñi mu ðínló na wee kùenka lii kúia yi lè ho díró. A bè bǐn wán, á 6a booní wee wé buée ðenka a dokuaa. ²² Wizonle búí ó o ñi-khenii mu húrun, á le Dónbeení wáayi tonkarowà buéé líí lá a yòó bàrá a *Abarahaamu ñisǎní. Bǐn mǒn ó o nàfòró 6ànso mún húrun á 6a nùuna. ²³ Bío ó o wi ho ñi-hǐnbó-lóhó yi, ó o lò wee be dàkhíina. O o hóoniá mí yahó le mí ì loí, ó o khèra mǎn o Abarahaamu ò o Lazaare kará a ñisǎní.

²⁴ «Ó o von wo pǎnpǎn: «Wàn 6úaa Abarahaamu, loí í màkǎrí yi à ù tonka a Lazaare le o dé mí ñin-kíza jùhú mu jumu yi, à buée wéé lè í ðenle, lé bío á ì lò bènfin wee be ho dǎhū na ká yi dàkhíina.» ²⁵ Ká a Abarahaamu màhá bía nòn wo yi: «I za, le ù yi, bío á ù yǐo fù lua á ù yú mu bè-sení cèrèe á wéera lè ù sǐi, ò o Lazaare bío wó há yinyio. Ho zuia á wón yú mí lònbee cǐnú à ùnén bèn yú le lònbee. ²⁶ Bǐn pá níí ló, á ho kǎ-be-beení wi warén làa mia pǎahū, bèra a na ká bǐa le mí ì lé hen á à khíí mí cǐn à 6a yí ðaí mu. A nùpue mún yí dà máa lé hen na á ù khíi wi yi máa buen wa cǐn.»

²⁷ «Ó o nàfòró ǵànsò bíá nǵn wo yi: «Í pá à bíní ì fio fo. Sábéré à ù tonka a Lazaare mu ò o lii wàn maá zii. ²⁸ Wàn zàwa nùwá hǵnú líí wi bín, ò o lii nǵ ǵa zeñ wán à bán wáa yí ǵuee zo le lǵnbe-beení na kà lahó yi.» ²⁹ Ó o Abarahaamu bíá nǵn wo yi: «Ó *Mǵyiize lándá lè le *Dǵnbeení nǵ-cúa fεεrowà bíóní wi bín, le mǵn zàwa mu wé nǵ hǵn.» ³⁰ Ó o nàfòró ǵànsò bíá: «Wàn ǵúaa Abarahaamu, bǵn pá máa yí ǵa. Hen ká bíá húrún nǵ-kéní ǵúí lá ló lion ǵa cǵn á ǵa à yèrémá wárá.» ³¹ Ká a Abarahaamu màhá bíá nǵn wo yi: «Ká ǵa yí máa nǵ a Mǵyiize lè le Dǵnbeení nǵ-cúa fεεrowà cǵn, á hàrí à nǵ-hío ǵúí vèe, á ǵa pá máa tà.»»

17

Yí khà mi ninza dé bè-kohó wéró yi (Matiye 18.6-7; Maaki 9.42)

¹ Bǵn mǵn ó o Yeesu bíá nǵn mí nǵ-kenínia yi: «Bío wee vá a nǵpue dé mu bè-kohó wéró yi bǵn yí dà máa hè hǵúú. εε ká yǵa màhá nǵi bǵ mu bío, wǵn á ho yéréké è sá yi. ² Hàrí ǵa ca le hue-beení o fonle yi à lèe dé ho muhǵ yi, bǵn pá à wé wayi á à poñ le lǵnbee na à yí o ká mu lé orén nǵn á ǵa háyúwá na kà nǵ-kéní ǵúí wó mu bè-kohó. ³ Mi cén pa miten bío sese.

Mi ninza bè-kora séndlaró bío (Matiye 18.21-22)

«Hen ká mi ninza ǵúí wó khon làa fo à ù zéení a wékheró na a yi. Ká a tà le mí ì khí mu yi, à ù sén mu día na a yi. ⁴ Ká a wó khon làa fo le wizon-kùure yi há zen cúa-hèjun, à mu lè mí dà-kéní kéní ó o wee ǵuee dǵn ù yahó le mí ì khí mu yi, à ù sén mu día na a yi.»

Le síidéró na ka lè ho mútáàdè bèere bío (Matiye 17.20)

⁵ Ba tonkarowà bíá nǵn wo yi: «Núhǵso, dé wa síidéró wàn.» ⁶ Ó o Núhǵso bíá: «Hen ká mi síidéró na khúekhúe lè ho mútáàdè bèere bío á mi yàá pá lá tà le mí ì wé làa bío, á mi lá dà à bío ò na* le vǵndèe na kà yi: «Dè ho lahó na ù wi yi a vaa zoo fá ũten ho muhǵ yi», á le è wé mu.

O ton-sá tonló bío

⁷ «Hen ká minén ó o ǵúí ton-sá lá wi á wee và a mǵhǵ tàá o wee pa a sáron ǵúaa síi, ká a ló há mana yi ǵuara, á mi ì bío le o dèení ǵuee kèení ò o dí le? ⁸ Yǵnǵn bío ká mi ì bío ò na a yi le: «Sá ho dǵnló na mií, wíoka ũten à ù lá ho ǵuennáa le í dí à ì ju. Bǵn mǵn á ũnén màhá à dí ká ù ju.» ⁹ O so o tèení mí ton-sá mu yi bío ǵa le o wé ó o wó bío yi le? Bùeé. ¹⁰ Minén bío làa bǵn mún lée dà-kéní. Bío le Dǵnbeení le mi wé ká mi wó mu wó, à mi bío bío kà: «Wa lée ton-sáwá na á nǵpue yí ko ò o na bío yi. Bío ǵa le wa wé lé bǵn mí dǵn á wa wó.»»

O Yeesu wéera ǵa ǵùeréwà nùwá píru

¹¹ Bío ó o Yeesu wee va ho Zeruzalεemu, ó o bǵ le síii na wi ho *Samaríi lè ho Kalílee páahǵ yi. ¹² Ó o vaá wee sùará ho lóhó ǵúí yi, à *ǵùeréwà nùwá píru wee sí a yahó. Á ǵa khèra dǵn ¹³ à ǵa wee wáamaka pǵnpǵn: «Yeesu! Nǵ-kàránlo! Zǵn wa màkárí.» ¹⁴ Bío ó o Yeesu mǵn ǵa, ó o bíá nǵn ǵa yi: «Mi lén vaa zéení míten lè le *Dǵnbeení yankarowà.»†

Á bío ǵa bǵ mǵn wee va bín, á ǵa wan. ¹⁵ Bío ǵa nǵ-kéní mǵn ò o wan, ó o bǵnia tò mí làa yi á wee khǵoní le Dǵnbeení pǵnpǵn ká a ǵuen, ¹⁶ á ǵueé líí ǵúrá a Yeesu tá, á yahó ǵó ho tá yi, ò o wee dé o bárákà. Ó lée Samaríi nǵi. ¹⁷ Ó o Yeesu wáa bíá: «Ba mí nùwá

* **17:6** Bío ó o Yeesu bíá binbirí lé bío kà: «Hen ká mi síidéró lá ǵúaa yú ho mútáàdè bèere na cǵnú yi.» Ba zúífùwa cǵn á ho mútáàdè bèere lé dío ka cǵnú po mu bè-dǵnii bia ǵúenǵúen. Ba wee wé ni ho ǵàn bia kúee le zéení yi, à le símu wíoka dé wán. † **17:14** Le Dǵnbeení yankarowà mí dǵn lé bíá háa wee wé bío le o nǵpue na mu ǵuemu vámú lá wi yi á wán, ó o wáa dà à zo ǵa nǵpua fǵahǵ. Mi loí Levíi nùwá (Psaumes) 13.49.

pírú búenbúen yí wan le? A 6a nùwã dènú na ká 6èn zon wen? ¹⁸ Bán t̄ahũ ó o búí yí leékaa ò o b̄n̄í 6uee búaaní le Dónbeení ká mu yín̄n̄ ho s̄í veere nùpue na ká mí dòn le?» ¹⁹ B̄n̄ m̄n̄ ó o Yeesu b̄ía n̄n̄ wo yi: «Lii h̄n̄í lén, à ù s̄id̄éró miĩ w̄ééra fo.»

O Nùpue Za b̄n̄í 6uenl̄ó b̄io

²⁰ Wizonle búí á 6a *Fariz̄iɛwa t̄àara a Yeesu yi le lé ho p̄ahũ yén á le *Dónbeení b̄éen̄í á à 6uen yi. O o b̄ía n̄n̄ 6a yi: «Le Dónbeení b̄éen̄í 6uenl̄ó yín̄n̄ b̄io na wee mi làa ȳio. ²¹ Ba máa b̄io le: «Mí loĩ, mu wi hen» t̄áá «Lé vaá hen á mu wi yi.» Lé b̄io á mi ko à mi z̄ũn̄ mu le le Dónbeení b̄éen̄í wi làa mia wó.» ²² B̄n̄ m̄n̄ ó o b̄ía n̄n̄ mí n̄i-ken̄inia yi: «P̄ahũ búí 6ueé d̄á ó o *Nùpue Za wizoní dà-kéní búí á mi s̄ia á à vá yi lè ho miló ká mi máa mi le.

(Matiye 24.23-28)

²³ «Ba à b̄io ò na mia: «O wi hen» t̄áá «Lé vaá làa hen ó o wi yi.» Ɛɛ ká mi yí va b̄n̄, mi yí lùwí mu b̄io yi. ²⁴ Làa b̄io ká ho v̄iohó ɲuĩna ho wáayi lùe búí à mu khoomu d̄èen̄í keĩ lùe búenbúen, lé b̄n̄ 6àn s̄ii ó o Nùpue Za b̄n̄í 6uenl̄ó wizonle b̄io khiĩ w̄éera. ²⁵ Ɛɛ ká a màhá ko ò o lò be làa s̄òb̄éé vé, à ho p̄ahũ na ká nùpua p̄í a b̄io.

(Matiye 24.37-41)

²⁶ «B̄io wó a N̄wee p̄ahũ lé b̄io 6àn s̄ii khiĩ wé o *Nùpue Za b̄n̄í 6uenl̄ó p̄ahũ.‡ ²⁷ Ba nùpua h̄ia wee dí ká 6a à ɲu, á wee ya mín ká 6a a yéé mí z̄àwa mín yi fúaa n̄n̄zòn na ó o N̄wee zon ho won-been̄í yi á mu ɲun-been̄í ɓuara 6ueé 6ó 6a búenbúen. ²⁸ Mu mún khiĩ wé làa b̄io h̄ia wó a Loote p̄ahũ. § Ba nùpua h̄ia wee dí á wee ɲu, á wee yà ká 6a a yéé mí b̄iowa, á wee dí ká 6a a so. ²⁹ Ɛɛ ká n̄n̄zòn na ó o Loote ló ho Sod̄ɔmu yi, á ho d̄õhũ lè ho k̄irib̄í ló ho wáayi á tò 6a wán, á 6ó 6a véenia. ³⁰ Lé b̄n̄ 6àn s̄ii mún khiĩ wé n̄n̄zòn na ó o Nùpue Za ko ò o mi wán. ³¹ Mu zòn à ȳia wi mí z̄ii lòho yí b̄io le mí ì lii á zoó khiĩ mí s̄ia, à ȳia h̄a mana yi mún yí b̄io le mí ì b̄n̄í ì 6uen mí z̄ii. ³² Mi leéka a Loote 6àn h̄aa b̄io.* ³³ Ȳia wi ò o fen̄í mí muk̄n̄í wón á à v̄in̄í le. Ká ȳia v̄in̄ia mí muk̄n̄í wón á à yí le.

³⁴ «Le ì b̄io mu na mia: Mu zòn t̄n̄àahũ á 6a nùpua nùwã ɲun na p̄aan̄ia d̄ũma le d̄amu d̄èe dà-kéní wán, ó o n̄i-kéní á à fé è lén̄n̄aa, ká ȳia so á à día. ³⁵ Ba h̄aa nùwã ɲun na p̄aan̄ia wee ni mu b̄io, ó o n̄i-kéní á à fé è lén̄n̄aa, ká ȳia so á à día. ³⁶ [Ba báawa nùwã ɲun na wi h̄a mana yi, ó o n̄i-kéní 6a à fé è lén̄n̄aa, ká 6a à día a n̄i-kéní.] ³⁷ O o n̄i-ken̄inia t̄àara a yi: «N̄uh̄so, lé wen á mu ù wé yi?» O o b̄ía n̄n̄ 6a yi: «Hen na ó o yà-h̄inii día yi, lé b̄n̄ á 6a dùb̄uawá wee wé fè mín yi.»

18

O mah̄aa là a citi-fi w̄ahiire

¹ B̄io ó o Yeesu wi ò o z̄éen̄í lè mí n̄i-ken̄inia le 6a ko 6a wé fio féɛɛ à bàra yí tè hùúu, ó o wà le w̄ahiire na ká n̄n̄ 6a yi: ² «Citi-fi búí h̄ia wi lóhó búí yi. O yí máa z̄n̄ Dónbeení, á mún yí máa k̄n̄bi nùpue. ³ Mah̄aa búí mún h̄ia wi ho ló-kéní mu yi á wee 6uen o n̄ii mu c̄n̄ féɛɛ à 6uee b̄io b̄io ká na a yi: «Mí ín̄n̄ le ì fioso t̄iá.» ⁴ O wó mu míana ò o n̄ii mu wee p̄í a b̄io. Ká mu màhá a va à yí, ò o s̄á san ó o wee b̄io mí yi: «Ì yí máa z̄n̄ le Dónbeení, á ì mún yí máa k̄n̄bi nùpue b̄n̄ bon, ⁵ ká a mah̄aa na ká 6ènt̄n̄ lan miĩ dàkh̄ina. Ì ì wé b̄io ó o wee cà, ò o wé yí 6uee d̄n̄ s̄éé mi.» ⁶ O o N̄uh̄so b̄n̄ia b̄ía n̄n̄ 6a yi: «Mí loĩ b̄io ó o citi-fi-kohó mu na ká wó. ⁷ Mi wee leéka le le Dónbeení so máa na ho t̄iá s̄ini b̄ia le hueekaa yi na wee ve le p̄n̄p̄n̄ le wisoni lè ho t̄n̄àahũ yi le? ⁸ Le ì b̄io mu na mia: Le è na ho t̄iá s̄ini 6a yi ho p̄ahũ na mu ko yi. Ɛɛ ká a *Nùpue Za màhá khiĩ b̄n̄ia ɓuara, ó o 6ueé yí 6a nùpua na dó mí s̄ia le Dónbeení yi ho tá wán le?»

O Fariz̄iɛ là a làn̄pó fé w̄ahiire

‡ 17:26 Mi loĩ B̄io N̄uh̄ B̄úeen̄ii v̄uuh̄ (Genèse) 6-9 § 17:28 Mi loĩ B̄io N̄uh̄ B̄úeen̄ii v̄uuh̄ (Genèse) 19 * 17:32 Mi loĩ B̄io N̄uh̄ B̄úeen̄ii v̄uuh̄ (Genèse) 19.26

⁹ O mún bíníá wà le wàhiire búí á bò bía wee leéka le mí térénna à 6a wee zùarí bía ká yi wán: ¹⁰ «Nùpua nùwá ñun búí hía wà yòò wé ho fióró le *Dónbeení zì-beení yi. O ñi-kéní léé *Farizíe ká yía so léé *lànpo fé. ¹¹ O o Farizíe zoó fàrá ðín ho wáyí á wee fio mí yi kà: «Dónbeení, í wee dé ù bāràkà, lé bío á ï yí ka le 6a nùpua na ká bío. Ba wee tè 6a nùpua wán, á wee ñuaa, á lé 6a há-féwá, sònkú o lànpo fé na kà. ¹² Inén wee lí ï ñii há cúa-ñun ho yàwá ñúhú dà-kéní yi, á bío á ï wee yí bàn cúa-pírú níí á ï mún wee na foñ.» ¹³ O o lànpo fé wón vá líí ðín le kùéèrè yi á yàá yí wi ò o hóóní mí yahó ho wáyí á wee hiimika ká a bío mí ñi-káa yi kà: «Dónbeení, màkàrí mií, í léé bè-kora wéro.» ¹⁴ O o Yeesu bíníá bía bío kà: «Le í bío mu na mia: Ba nùwá ñun mu ðahú ó o lànpo fé lé yía bíníá van mí zii ká a térénna le Dónbeení yahó. Lé bío á yía wee yòóní mítén á le Dónbeení á à liíní, ká yía wee liíní mítén á le è yòóní.»

*Ba buan 6a háyúwá buararàa o Yeesu cón
(Matiye 19.13-15; Maaki 10.13-16)*

¹⁵ Hàrí 6a háyúwá á nùpua búí buan buararàa o Yeesu cón le o bè mí níí 6a wán. Bío ó o ñi-kenínia mən mu, á 6a wee zá làa ba. ¹⁶ Ká a Yeesu màhá von 6a, ò o bía: «Mi díá le 6a háyúwá wé buen í cón, mi yí hè 6a, lé bío le *Dónbeení béení bío sã bía ka le 6a bío sii yi. ¹⁷ Le í mí ho tũíá na mia: Yía yí tà le Dónbeení béení bío là a háyónza bío sii, á 6anso yí dà máa zo le yi hùú.»

*Ho nàfòró 6ansowà le le Dónbeení béení bío
(Matiye 19.16-30; Maaki 10.17-31)*

¹⁸ Ba *zúifùwa ñúnása ñi-kéní búí tũara a Yeesu yi: «Ñi-kàránlo tente, í ko à ï wé mu yén à yíráa le mukāñi na máa vé.» ¹⁹ O o Yeesu bía nən wo yi: «Léé webio nən á fo wee veráa mi làa ñi-tente? Ñi-tente mía ká mu yínən le Dónbeení mí dòn. ²⁰ Fo zũ le Dónbeení làndáwá na kà: Yí wé há-fénló tàá bá-fénló, yí búe nùpue, yí ñuaa bío, yí fi sáberé mi ninza ñii, kñbi mìn maá le mìn nu.*» ²¹ O o ñii bía nən wo yi: «Bún búenbúen á ï bò yi hàrí í yàrónzàmu pàahú.» ²² Bío ó o Yeesu ñá a ñi-cúa vó, ó o bía nən wo yi: «Bío dà-kéní pá fòora foñ. Vaa yéé bío wi ù cón búenbúen à sanká 6àn wárí na 6a ñi-khenia yi, bún ká fo ò yí ho nàfòró ho wáyí. Bún món à ù bíní 6uee bè mií.»

²³ Ká a ñii mu ñá há bióní mu, ó o sáníá tò, lé bío ó o níí bío boo dà. ²⁴ Bío ó o Yeesu mən ò o yahó so, ó o bía bío kà: «Ho nàfòró 6ansowà zoró le Dónbeení béení yi 6èntín á à wé here. ²⁵ O cón-ñúmúkú zoró le ho mísímí kōhú á à wé wayí á à poñ o nàfòró 6anso zoró le Dónbeení béení yi.» ²⁶ A bía ðín wee ñí a bióní tũara a yi: «Éee! A yía wáa dà à fen léé wée?» ²⁷ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Bío yí dà máa wé 6a nùpua cón á dà wee wé le Dónbeení cón.»

²⁸ Bún món ó o Piere bía nən wo yi: «Loí, warén ló díá bío lá wi wa cón à wa bò foñ.» ²⁹ O o Yeesu bía nən 6a yi: «Le í mí ho tũíá na mia: Yía ló díá mí zii, tàá mìn háa, le mìn zàwa, le mìn nùwá, le mí zàwa le Dónbeení béení bío yi, ³⁰ ó ò yí bío cèrèé á à poñ bún ho pàahú na wa wi yi, á mún pá à yí le mukāñi na máa vé ho yíró na lua yi.»

*O Yeesu wiokaa wee bío mí húmú le mí vèeró bío
(Matiye 20.17-19; Maaki 10.32-34)*

³¹ O Yeesu fó mí ñi-kenínia pírú ñun mí ñúhú wán á bía nən 6a yi: «Mi loí, wa wee yòò ho Zeruzalæmu, á bío búenbúen na le *Dónbeení ñi-cúa færowà tũara o *Nùpue Za ðání yi á ñii yòò sí bín. ³² Lé bío 6a à dé o bía yí zũ le Dónbeení níí yi, á bán ñ zùarí yi, á à là, á à pũíní mí ñinsání ì kúee o wán. ³³ Ba à ha a le há làbàaní, á à búe o. Ká mu wizooní tñ zoñ, o ò vèe.» ³⁴ Ká a ñi-kenínia màhá yí zũna dèe woon mu yi. Há bióní mu 6àn kúará á sà 6a yi á 6a yí zũ bío ó o Yeesu wi ò o bío ñúhú.

* 18:20 Mi loí Léró vūahú (Exode) 20.12-16; Làndá zééníló vūahú (Deutéronome) 5.16-20

*O Yeesu héra a muui búí yïo ho Zerikoo yi
(Matiye 20.29-34; Maaki 10.46-52)*

³⁵ Bïo ó o Yeesu vaá wee sùará ho Zerikoo yi, à bún ò o muui búí kará ho wǒhũ nǐsǎní wee fioka. ³⁶ Bïo ó o ná 6a zǎamáa na wee khíí sǎ, ó o tùara bïo wee wé. ³⁷ A 6a bía nǎn wo yi le lé o Nazarεete nǐi Yeesu lé yǎa wee khíí. ³⁸ O o wee bío pǎnpǎn: «*Daviide Za, Yeesu, màkárí mií!» ³⁹ A bía wi ho yahó wee nàmaka a yi le o wé tété. Ká a yàá wíokaa wee wǎama lè mí sòobéε: «Daviide Za, màkárí mií!» ⁴⁰ O o Yeesu ðín ò o le 6a 6ua a muui mu buennáa. Bïo ó o 6ueé ðǎn, ó o tùara a yi: ⁴¹ «Lée webio á fo le í wé na foñ?» O o bía: «Núhũso, wé le í yïo à wé mi.» ⁴² O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Wǎa mi, bïo fo dó ũ sǐi mií lé bún á í wεérarǎa fo.» ⁴³ Mí lahó yi ó o ðéénia wee mi, á bò a Yeesu yi á wee khòoní le Dónbeení. A 6a zǎamáa búenbúen mǎn mu á 6a mún wee khòoní le Dónbeení.

19

O Yeesu là a Zasee bïo

¹ Bïo ó o Yeesu vaá zon ho Zerikoo, ó o tò ho yi wee kǎa. ² O nǐi búí wi ho lóhó mu yi á yèni 6a le Zasee. O lé ho *lǎnpó féwǎ jùhũso búí, á nǎfòró wi. ³ O wee cà ò o mi a Yeesu à zǔn, ó o wó san, lé bïo 6a nùpua boo dà, ò o mún lé o nǐ-6úin6úí. ⁴ O o lùwa dú ho yahó á vaá yòora le vǐndè-beení búí na 6a le sikomǎore, na ðín hen na ó o Yeesu wà 6uee khíí yi, ò o ðǎn mináa wo.

⁵ Bïo ó o Yeesu 6ueé ðǎn le lùe mu, ó o hoonía mí yahó ò o von wo: «Zasee, 6uee lii fùafùu. Lé fo á í ko à í làa wán ho zuia.» ⁶ O o Zasee ðéénia bánbáa lion, á líí fó a Yeesu vannáa mí zǐi lè hǎ zǎmakaa.

⁷ A bía búenbúen na mǎn mu á mu yí sǐ yi á 6a wee hǎhũaaka: «O nùpue mu vaá làara a bè-kora wéro wán.» ⁸ Ká a Zasee wón màhǎ hǐnǎn yòò ðín o Yeesu yahó ò o wee bío: «Núhũso, loí, í nǐi bïo bàn sanká màní á í ò na 6a nǐ-khenia yi, ká í mún tò a búí wán mu búí yi, á í ò na mu bàn cúa-náa bánso yi.» ⁹ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Le zǐi na kà nùpua wǎa kǎnía ho zuia, lé bïo ó o nǐi na kà mún lé o *Abarahaamu mǎnmǎnii búí. ¹⁰ Lé bïo ó o *Nùpue Za 6uara wà 6ueé cà bǐa khèra lè le Dónbeení, á à fení.»

*Ho sǎnú kùráa wǎhiire
(Matiye 25.14-30)*

¹¹ O o Yeesu bǐnía wà le wǎhiire dà-kéní á nǎn bǐa ðín ná hǎ bioní mu yi. Lé bïo ó o sùaráa lè ho Zeruzalεemu, á 6a mún wee leéka le le *Dónbeení béení á à ðéení ò zéení mítén mí lahó yi. ¹² Bïo kà lé bïo ó o bía: «Nǐi búí na sǎ se mín zǐi á ko ò o lá le béení, ó o ló van ho kǒhũ búí na ðǎn nàyi á wà vaá lá le bǐn ká a bǐnii ò buen.* ¹³ Sǎni ò o lén, ó o von mí ton-sáwá nùwǎ píru á sankaa ho sǎnú kùráa† dà-kéní kéní nǎn yi, ò o bía: «Mí bánbá duan làa ho ká í ò buen.» ¹⁴ Ká 6a kǒhũsa màhǎ jina a á 6a tonkaa 6a nùpua le 6a na a mǎn à vaa bío bïo kà: «Wa yí wi ò o nǐi mu wé wa béε.»

¹⁵ «Bïo ó o vaá lá mí béení bǐnía 6uara mín kǒhũ, ó o von 6a ton-sáwá na ó o kàràfáa mí sǎnú yi. O wi ò o zǔn bïo 6a sá yú làa ho.

¹⁶ «Ó o nín-yání nùpue 6uara á bía: «Núhũso, ũ sǎnú kùúrè na á ũ nǎn mií á í bǐnía yú hǎ kùráa bïo píru séenia.» ¹⁷ O o béε bía nǎn wo yi: «Fo6úa, fo wó se. Fo lée ton-sá tente, bïo á fo téréenna mu bè-wíníwà yi, á í ò bǎrá fo hǎ ló-beera bïo píru jùhũ wán.»

¹⁸ «Á yǎa sǎ 6uara 6ueé bía: «Núhũso, ũ sǎnú kùúrè na á ũ nǎn mií á í bǐnía yú hǎ kùráa bïo hònú séenia.» ¹⁹ O o béε bía nǎn wo yi: «A ùnén á í ò bǎrá hǎ ló-beera bïo hònú jùhũ wán.»

* **19:12** Mu bàn sii hǎa wó ho pǎahũ mu yi: Bïo ó o Heroode Nǐ-beení hǎa húrún, ó o za Heroode Aakelayuusi ló van ho Oroomu á wà vá cà le béení á 6ueé zorǎa mín màá lahó yi, á 6a zúífùwa tonkaa 6a nùpua le 6a na a mǎn à vaa bío le mí yí tà a bío. † **19:13** Mu pǎahũ ká ho sǎnú kùúrè dà-kéní á 6a yèera a ho bàn wǎrí á à yí ó nùpue nǐ-kéní wizooní khímǎni sǎmú sǎanii.

²⁰ «Ó o búí bíníá buara buée bía: «Núhúso, ũ sánú kùúrè na á ũ nòn mií, nín-dño. I lá dó le le nín-kéní yi bàrá, ²¹ lé bño á ĩ zána fo. Fo lé o nùpue na mukání jii. Fo wee lá bño á ũ yí bàrá, á wee lá ho dñlò na á ũ yí dù.»

²² «Ó o bée bía nòn wo yi: «Ton-sá kohó yén! I ì cítí fo ũ kùrú jii-cúa wán. Fo fù zū le ĩ jii, á wee lá bño á ĩ yí bàrá, á mún wee lá ho dñlò na á ĩ yí dù, ²³ ká bñn fo zū, á léé webio nòn á ũ yí vaá bàrá le ho banki yi? Se bño á ĩ bíníá buara, á ĩ lá buée fé le le bòn cñnú.»

²⁴ «Bñn món ó o bía nòn bña wi bñn yi: «Mi fé ho sánú kùúrè mu o cñn à na hã kùráa bño píru bñso yi.» ²⁵ A ba bía nòn wo yi: «Núhúso, wón á hã bño píru wi cñn vó.» ²⁶ O o bía nòn ba yi: «Le ĩ bío mu na mia: Yia bño wi á ba à bñn ì na mu búí wo yi á à bè mu wán. Ee ká yia bño mía, á hàrí mu bè-za na wi o cñn á ba pá à fé. ²⁷ Ká ĩ zúkúsa na yí wi á ĩ wé ba bée á mí bua buennáa hen à buée búe ĩ yio yi.» ²⁸ Bño ó o Yeesu bía bñn vó, ó o khíina dú ba yahó á nòn ho Zeruzalèmu.

O Yeesu zoró ho Zeruzalèmu yi

(Matiye 21.1-11, 15-17; Maaki 11.1-10; Zån 12.12-16)

²⁹ Bño ó o Yeesu vaá sùaràa ho Betefazee le ho Betanii yi, le búee na ba wee ve làa Oliivewa vñsía búee nñsání, ó o tonkaa mí nñ-kenínia nùwã jun á bía nòn yi: ³⁰ «Mi lén va ho lóhó na vaá mi yahó yi, ká mi vaá dñn, á mi ì mi sñnpè-za na á nùpue dñn yí yòora yí mòn hùúu ká a can dñn. Mi fee wo bua buennáa. ³¹ Ká a búí tùara mia le léé webio nòn mi wee feeráa wo, à mi bío na bñso yi: «O Núhúso màkóo wi o yi.» ³² A bña ó o tonkaa wà van, á mu búenbúen vaá wó làa bño ó o Yeesu biaràa mu.

³³ Bño ba wee fee o sñnpè-za mu, á bña te o wee tùa ba yi: «Léé webio nòn á mi wee feeráa o sñnpè-za mu?» ³⁴ A ba bía: «O Núhúso màkóo wi o yi.» ³⁵ Bñn món á ba buan o sñnpè-za mu buararàa o Yeesu cñn, à bò mí kánbunwà o wàn, à ba buan wo yi ó o Yeesu yòora. ³⁶ Bño ó o lá ho wõhũ wà, á ba nùpua wee bá mí kánbunwà ho wõhũ wàn o yahó. ³⁷ Bño ó o búakáa wee birón hã Oliivewa vñsía búee á wà vaá sùaràa ho Zeruzalèmu yi, á ba zãamáa na lé o nñ-kenínia búenbúen wee zãmaka, á ba búakáa wee khòoní le Dónbeení pñnpñn ho yéréké bè-beera na ba mòn bño yi: ³⁸ Ba wee bío:

«Le le Dónbeení wé mu bè-tentewà
là a bée *Daviide na bò o buen o Núhúso yèni yi.

Ho héerà keń ho wáyí,
à ho cùkú le le yèn-beení bño sí le Dónbeení
na dà mu bño búenbúen jùhũ wán yi.»

³⁹ A ba *Farizíewa búí na wi ba zãamáa tñahũ bía nòn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, bío le ũ nñ-kenínia wé tété.» ⁴⁰ O o Yeesu bía: «Ká ba wó tété, á hã huua pá à wãmaka.»

O Yeesu wee wá ho Zeruzalèmu bño yi

⁴¹ Bño ó o Yeesu vaá sùaràa ho Zeruzalèmu yi, á yio mòn ho, ó o wee wá ho nìpomu bño yi, ⁴² ká a bío: «Eee Zeruzalèmusu, mi yàá mún lá zūna bño dà à na ho héerà mia ho zuia bño há. Ee ká mu màhá wáa sánkaa mia. Mi yí dà mu máa mi. ⁴³ Lé bño ho pãahũ búí khíi dã, á mi zúkúsa á à keení ì kñnì mia, á à fifãka yi. ⁴⁴ Ba à fi mi lóhó le minén búenbúen dúkúdúkúdúkú. Ba máa díá á hàrí huee máa keń mí ninza huee wán mi lóhó mu yi, lé bño mí yí zūna ho pãahũ na le Dónbeení buara mi bño yi.»

O Yeesu nòn ba bè-yèérowà

(Matiye 21.12-13; Maaki 11.15-17; Zån 2.13-16)

⁴⁵ Bñn món ó o Yeesu zon le *Dónbeení zì-beení yi á zoó wee ja ba bè-yèérowà ká a bío na ba yi: ⁴⁶ «Le Dónbeení bía mí bíonñ vñnna yi: «I zii á à wé fioró zii,»‡ ká minén wó le le ba kñnlowà lùe.»

‡ 19:46 Mi loń Ezayii vñahũ 56.7

⁴⁷ O Yeesu lá wee wé kàrán 6a nùpua le Dónbeenì zì-beenì yi làa wizooní búenbúen. A le *Dónbeenì yankarowà júnása, lè ho *làndá bío zéenílowa, lè mu nìpomu júnása wee cà bío 6a à wé è búeráa o Yeesu. ⁴⁸ Ká bío 6a à wé è yíráa wo á 6a yí zū, lé bío ó o bioní jíló sí 6a nùpua búenbúen yi.

20

Ba wi 6a zūri hen na ó o Yeesu pànká ló yi
(Matiye 21.23-27; Maaki 11.27-33)

¹ Wizonle búí ká a Yeesu wee kàrán 6a nùpua le *Dónbeenì zì-beenì yi ká a bue le bín-tente, á 6a *yankarowà júnása, lè ho *làndá bío zéenílowa, lè 6a *zuífùwa nì-kíá ² 6ueé wee tùa wo yi: «Zéení bío nòn á ù wee wéráa há wárá mu? Lée wée nòn mu bòn níi foñ?» ³ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Inén mún ò tùa mia, mi bío na mií: ⁴ Lée wée hía nòn le níi le o Zán wé bátízé 6a nùpua? Lé le Dónbeenì lée, tàá lé 6a nùpua?»

⁵ A 6a òn wee bío mún yi: «Hen ká wa le lé le Dónbeenì, o ò bío le lée webio nòn á wa yí tàráa o bío. ⁶ Ká wa mún le lé 6a nùpua tonkaa wo, á 6a zāamáa á à lèeka wen lè há huua á à búe. Lé bío á 6a láa mu yi kénkén le o Zán lé le *Dónbeenì jì-cúa fεero.» ⁷ A 6a wáa bía le mí yí zū yia nòn le níi mu o Zán yi. ⁸ O o Yeesu bèn bía nòn 6a yi: «Àwa, inén mún máa zéení yia nòn le níi mií á ì wee wéráa bío ká.»

Ho èrészén vīnsīa buahó vārowà wāhiire
(Matiye 21.33-46; Maaki 12.1-12)

⁹ Būn mún ó o Yeesu wà le wāhiire na kà nòn 6a zāamáa yi: «Nìi búí hía léra mí èrészén vīnsīa buahó á nòn 6a nùpua na làa wó wānía tò bío 6a khíi na a yi wán, le 6a wé và ho, ò o wà van le khíi na nàyi á wà vaá mía bín. ¹⁰ Pāhū na ho èrészén wee be yi, ó o tonkaa mí ton-sá nì-kénì le o va 6a nùpua mu cún le 6a khé bío bío sá mí yi à na. A 6a nùpua mu vaá han wo, á díá ó o wà lè mí nín-kāamáa. ¹¹ O o mōhū bānsō bīnía tonkaa mí ton-sá veere, á 6a mún vaá là wón á han jòn, ó o wà à 6a yí nòn dèe wo yi. ¹² O o pá bīnía tonkaa 6a nūwā tīn níi, á wón 6a mún vaá han bōoníkāa yi, á jòn.

¹³ «Ó o mōhū bānsō wāa bía: «Eee ì wāa à wé kaka coon? Awa, ì ì tonka ì za na á ì wa làa sòobéε, jún-sí á wón 6a à kēnbi.» O o bía nòn mí za mu yi le o hínì lén, á wón hīnòn wà. ¹⁴ Eε ká bío 6a nùpua mu yère dá a wán, á 6a wee bío mún yi: «Yia lua ká lé yia á ho mōhū bío khíi sí yi. Mi wa búe o, á ho mōhū bío wāa à sí wen.» ¹⁵ A 6a hīnòn wīira a á khèra lée bó díá.» O o Yeesu wāa tùara 6a yi: «Àwa! Lé mu yén á ho mōhū bānsō ò wé làa ba? ¹⁶ O ò buen 6ueé búe 6a nùpua mu, ká a cà nì-vio á à kúee mí mōhū mu yi.» Bío 6a nùpua já há bioní mu, á 6a bía: «Póon! Būn máa wé.»

¹⁷ Ká a Yeesu mähá fá mí yío 6a yi ò o bía: «Le Dónbeenì bioní vūahú bioní na ká kúará lé mu yén?

«Le huee na 6a so-sowa lá pá díá,
lé dío hía bīnía 6ueé 6uan ho soró ònía.»

¹⁸ Yia lùwá le huee mu wán á bānsō sānía á à yáa.

Ká yia á le bèn kùera lion wán, á bānsō á à fufúuka.»*

¹⁹ A 6a *yankarowà júnása lè ho *làndá bío zéenílowa zūna le lé 6arén á le wāhiire mu wà bò wán, á 6a dēnía wee cà a wīiró yahó, ká 6a mähá zāna 6a nùpua.

Ho lànpo cāló à na ho Oroomu bés yi bío
(Matiye 22.15-22; Maaki 12.13-17)

²⁰ Būn mún á 6a wee hūen o Yeesu. Ba tonkaa 6a nīnbáwa búí na wee wé mīten lòn nùpua na téréna. Ba le bán khūaa o jii yi à yí o bín-kohó búí bè yi dérāa wo yia wi ho kōhū jūhū wán níi yi. ²¹ A 6a tùara a yi: «Nì-kàránlo, wa zū le bío fo wee bío làa bío fo

* 20:18 Mi loí Lení vūahú (Psaumes) 118.22

wee kàrán lè 6a nùpua á téréna. Fo yí máa kà nùpue yí. Bìo le Dónbeenì le 6a nùpua wé 6ua lè míten lé bǔn bàn kàránlò binbirì á fo wee na. ²² Awa! A ù bío na wɛn: Wa làndá yí á ho lànpó ko ho wé cǎ na ho Oroomu kǎhǔ bɛɛ yí lée, tàá mu yí ko làa wéró?»

²³ O o Yeesu zūna 6a hénní bǐo, ó o bía nɔn 6a yi: ²⁴ «Mi zéení le wén-hǎnló búí làa mi. Ho yahó lè le yèni na wi le wén-hǎnló mu wán á wée te?» A 6a bía: «Lé o bɛɛ.» ²⁵ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Àwa. Bìo sǎ a bɛɛ yí à mi na a yi, ká bǐo 6èn bǐo sǎ le Dónbeenì yi à mi na mu dén yi.» ²⁶ O bioní na ó o bía á 6a yí mɔn bín-kohó búí na 6a dà a bè yi á à wǐiráa wo 6a nùpua yahó. Bìo ó o bía wó 6a coon, á 6a ðín tétété.

Ba nǐ-hía vèeró bǐo
(Matiye 22.23-33; Maaki 12.18-27)

²⁷ Ba *Sadusíewa lé bía le 6a nǐ-hía máa vèe. Lé bán nùwǎ yɛn búí 6uara a Yeesu cǔn 6ueé tùara a yi: ²⁸ «Nì-kàránlò, bǐo ó o *Mɔyíize túara henía nɔn wɛn lé bǐo kà: Hen ká a búí yan mín háa á húrun ò o yí yú za làa wo, á bàn za ko ò o fé bàn háa ya, à te 6a zàwa yi mín za mu yèni yi.† ²⁹ Ka lòn nùpua nùwǎ hɛɲun búí lá lée zàwa síi, ó o yahón so yan mín háa á húrun ò o yí yú za làa wo. ³⁰ O o ɲun níi so fó a maháa mu yan, ³¹ bǔn món ó o tǐn níi so fó yan, á 6a mí nùwǎ hɛɲun yan wo bèenia á húrunka, ò o búí yí yú za làa wo. ³² Mu bàn véeníi ó o háa mu mún húrun. ³³ Ayà, nònzoñ na 6a nǐ-hía á à vèe yi, ó o háa mu bǐo ò sǐ a yén yi? Bìo 6a mí nùwǎ hɛɲun màhá yan wo bèenia.»

³⁴ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ho ðímíjǎ na lòn bǐo báawa lè 6a háawa wee ya mín. ³⁵ ɛɛ ká 6a báawa lè 6a háawa na ko 6a khii vèe à yí le mukǎnì ho ðímíjǎ na bò o 6uen yi bán máa ya mín. ³⁶ Ba yí dà máa bǐnì máa hí, lé bǐo 6a 6onmín lè le Dónbeenì wáyai tonkarowà. Ba lé le Dónbeenì zàwa lé bǐo 6a vèera. ³⁷ Ho lahó na bía le vǐndè-za na ho dǎhǔ wi yi bǐo, ó o Mɔyíize zéení mu wéréwéré le 6a nǐ-hía khii vèe, ò o von o Nùhúso le *Abarahaamu bàn Dónbeenì là a *Izaaki bàn Dónbeenì là a *Zakoobu bàn Dónbeenì.‡ ³⁸ Le Dónbeenì lé bǐa yí wi lua bàn Dónbeenì, ká le yínɔn nǐ-hía bàn Dónbeenì. Lé bǐo 6a 6úen6úen yí wi lua lerén bǐo yi.»

³⁹ A ho *làndá bǐo zéenílowa nùwǎ yɛn búí bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlò, fo bía se.» ⁴⁰ Lé bǐo 6a yí wi à 6a bǐnì khà míten tùa wo yi làa bǐo búí.§

O Krista sǐnì zǔnló bǐo
(Matiye 22.41-46; Maaki 12.35-37)

⁴¹ O Yeesu bǐnía tùara 6a yi: «Ba da à wé kaka à bíoráa le o *Krista lé o *Daviide mènmaníi? ⁴² Lé bǐo ó o Daviide mí bɛɛre bía mu há Leni vǔahǔ yi:

«O Nùhúso Dónbeenì bía nɔn í Nùhúso yi:

Buee kɛɛní í nín-tǎnì,

⁴³ fúaa ká í 6úrá ù zúkúsa ù tá,

á ù bò ù zení wán»*

⁴⁴ Bìo ó o Daviide wee ve o Krista lè mí Nùhúso, o ò wé o ɲúhúso ká a mún pá à wé o mènmaníi kaka?»

Mi pa míten ho làndá bǐo zéenílowa bǐo yi
(Matiye 23.6; Maaki 12.38-40)

⁴⁵ Bìo 6a zǎamáa ðín wee ɲí a bioní, ó o bía nɔn mí nǐ-kenínia yi: ⁴⁶ «Mi pa míten ho *làndá bǐo zéenílowa bǐo yi. Ba wa há báká-beera zǐlò à wé hɛɛkaráa. Ba wa 6a wé tɛɛní 6a yi lè le kǎnbii 6a zǎamáa fémínló lara yi. Ho kàránlò zǐnì yahón lù, lè ho ðínlò díiníi kɛɛnínía na seka 6a wé hueeka kɛɛní yi. ⁴⁷ Ba wee khà 6a maháawa ɲuaa bǐo, á mún wa ho floró na túee wéró à 6a nùpua leéka le 6a téréna. Lé bǔn 6úen6úen nɔn á 6a lònbee khii wíoka à dérǎa wán.»

† 20:28 Mi loí Làndá zéenílò vǔahǔ (Deutéronome) 25.5 ‡ 20:37 Mi loí Léró vǔahǔ (Exode) 3.6 § 20:40 Mi loí Léró vǔahǔ (Exode) 3.6 * 20:43 Mi loí Lení vǔahǔ (Psaumes) 110.1

21

O mahá-khenii hámu bio (Maaki 12.41-44)

¹ O Yeesu hónia mí yahó á lora khii fò, ó o mən ho nàfòró b̀ansowà na wee kúee mí hámu há 6onkoní yi le *Dónbeení zì-beení yi. ² O o mún mən o mahá-khenii 6úi ò o wee kúee mí t̄mónwà bio ɲun, ³ ó o bía: «Le í m̄i ho t̄iá na mia: O mahá-khenii na kà bio na ó o kúaa á boo po b̄a ká 6úen6úen bio. ⁴ Lé bio le wárí na 6a 6úen6úen wó lè mí hámu lé d̄io 6a yú puunía. O orén lè mí khemu, ò o pá kúaa bio wi o c̄n 6úen6úen na ó o lá wé è dí.»

Le Dónbeení zì-beení floró bio (Matiye 24.1-8; Maaki 13.1-8)

⁵ Bio 6a nùpua nùwà yən 6úi wee bío le Dónbeení zì-beení bio, le le donkhueéra lè há *hue-sení lè mu biowa na 6a wó lè mu hámu, ó o Yeesu bía nən 6a yi: ⁶ «P̄ahú 6úi khii d̄a ká bio mí ȳo wi wán kà á à fi. H̄arí huee máa keń mí ninza huee wán.»

Ho yéréké biowa na khii wé á ho d̄m̄j̄á á à véraa

⁷ A 6a t̄uara a yi: «N̄i-kàránlo, lé ho p̄ahú yén á b̄n bio so ò wé yi, á lé mu bio yén khii zéení le mu bio mu wéró p̄ahú d̄n?» ⁸ O o Yeesu bía: «Mi pa miten bio. Mi yí día le 6a v̄iní mia. Lé bio á nùpua c̄èèè khii 6uen í yèni yi á à bio: «Í lé o *Krista, ho p̄ahú d̄n.» Ká mi mahá yí bè 6a yi. ⁹ Hen ká mi khii wee ɲí há h̄a táró, lé ho k̄aló bio, à mi yí d̄é mi yiwa. Lé bio á b̄n biowa so ko mu wé ho yahó. Ká b̄n d̄enía máa wé ho d̄m̄j̄á véro p̄ahú.»

¹⁰ O o b̄nía bía bò mu wán: «Ho sí 6úi khii wé è lé vaá fi lè ho sí veere, á ho k̄h̄ 6úi khii wé è lé vaá fi lè ho k̄a-veere. ¹¹ Ho tá d̄ékén̄n s̄m̄aa khii wé há l̄a 6úi yi, á le h̄ni lè mu v̄n-kora khii keń l̄a c̄èèè yi. Mu bè-beera 6úi na bio á à wé le z̄n̄i á à wé ho wáayi lè ho tá yi.

(Matiye 10.17-22; Maaki 13.9-13)

¹² «Èè ká s̄ni à b̄n 6úen6úen d̄a, á 6a à w̄ika mia á à beé lò. Ba à 6ua mia á à varáa 6a *z̄uif̄uwa k̄aránlò z̄iní yi á vaá cítí, á à kúee mia ho k̄asó yi. Ba wé è 6ua mia á vaá d̄n̄i há k̄ana ɲúnása lè 6a bá-z̄awa yahó bio mi tà m̄i bio yi. ¹³ Lé b̄n mi ì bè yi á à zéenínaa í bio. ¹⁴ Mi bè mi h̄c̄irí bio kà lè bio wán: Mi yí d̄é mi yiwa bio mi vaá bío á à fenínaa miten bio yi. ¹⁵ Inén í b̄ere lé ȳa á à na há b̄oní lè mu bè-z̄n̄miní mia, á mi z̄úkúsa ó o 6úi máa d̄an máa s̄ansá mia á mún máa kán. ¹⁶ H̄arí m̄n maáwà lè m̄n nuwà, m̄n z̄awa lè m̄n nùwà na ká, lè m̄n b̄nlowà miten lé bán á à dé mia á à na, á mi c̄èèè 6úi 6a à 6úe. ¹⁷ Ba nùpua 6úen6úen á à ɲin mia bio mi tà m̄i bio yi. ¹⁸ Èè ká h̄arí mi ɲún-v̄aní d̄a-kéní 6úi máa v̄i. ¹⁹ Mi f̄ará d̄in sese, b̄n lé bio á à na ká mi ì yí le muk̄n̄i na máa vé.

O Yeesu wee bio ho Zeruzal̄emu floró bio (Matiye 24.15-21; Maaki 13.14-19)

²⁰ «P̄ahú na mi khii mi 6a h̄n-táwá lè mí kuio ká 6a k̄nía ho Zeruzal̄emu yi, b̄n ká mi ì z̄n̄ le c̄inú ká ho floró yi. ²¹ Hón p̄ahú so yi á b̄a á à keń ho *Zudee yi ko 6a l̄uwí yòo há 6úaa. B̄a á à keń ho Zeruzal̄emu yi ko 6a lé ho yi l̄én, á b̄a wi há mana yi yí b̄n̄i 6uee zo ho yi. ²² Lé bio mu ù wé le cítí fló wizooní na le Dónbeení b̄oní v̄uhú bè-b̄onii 6úen6úen á ɲii ì sí yi. ²³ Ho yéréké khii sá 6a há-s̄ēnasa lè 6a há-ɲàawa yi mu zoñ. Lé bio mu ù wé le yi-v̄éè l̄aa s̄ob̄éè ho k̄h̄ mu yi, á le Dónbeení á à zéení le le síi wee c̄i 6a nùpua mu yi. ²⁴ Ba à 6úe 6a 6úi lè há h̄a kh̄ara, ká 6a 6úi 6a à 6ua à varáa há k̄a-vio yi, á b̄a ȳin̄ 6a z̄uif̄uwa 6ueé fi ho Zeruzal̄emu á à keení ho yi f̄úaa 6a p̄ahú ɲii sú.

O Nùpue Za b̄n̄i 6uenl̄ó bio (Matiye 24.29-35; Maaki 13.24-31)

²⁵ «Mu bïowa búí na síí yí zū khíi wé le wii le ho pïihú lè há mànàayio yi. Ho ðímíjǎ kánasa búenbúen á yilera à yáa mu yámú ñumu na wee kúrún sǎ ñiló bïo yi. ²⁶ Ba nùpua búí yiwa á à dè dè è yuunika ká 6a leékaa bïo khíi wé ho tá wán mu pǎahú, lé bïo á ho wáayi bïo búenbúen á à dèké. ²⁷ Bún ká 6a à mi a *Nùpue Za há dùndúio wán ká a yòó lua lè mí dànló lè mí cùkú beení. ²⁸ Ká bún bïowa so wéró ñii khíi héra, à mi híní ðín à hóoní mi ñúná lé bïo á mi kǎniló wǎa sùarǎa.»

*O Yeesu lá ho fkiyée bïo á kàrǎna lè 6a nùpua
(Matiye 24.32-35; Maaki 13.28-31)*

²⁹ Bún món ó o Yeesu wà le wáhiire na kà nǎn 6a yi: «Mi loń ho *fkiyée vǐndèè lè há vǐnsǎ na ká. ³⁰ Ká há hǎa wee sà mí vǎn-yórowà, se mi zū le ho viohó téré dǎn. ³¹ Làa bún síi ká mi khíi món ká bún bïowa so wee wé, à mi zún le le *Dónbeení béeńi sùarǎa. ³² Le í mǐ ho tǔiá poni na mia: Ho pǎahú na kà nùpua máa hí máa vé ká bún bïowa so búenbúen yí wó. ³³ Ho wáayi lè ho tá khíi vé, ká í bioní hǎn ñ kǎń bǐn fǎèè.

Mi wé fǎni mi yio

³⁴ «Hen ká mi wee pa miten bïo sese, á mi máa na miten ho dàndǐnló lè ho ña-ñunló, lè ho ðímíjǎ bïo yilera yi. Ká bún mia le wizonle mu khíi vǐ mia lè ho zún bïo síi. ³⁵ Lé bïo le khíi yòoka ho ðímíjǎ nùpua búenbúen wán. ³⁶ Mi fǎni mi yio. Mi wé fio fǎèè, á mi ì yí ho pǎnká à fenínaa miten bïo wà bueé wé búenbúen yi, á à dàń ñ ðinnáa o *Nùpue Za yahó.»

³⁷ Le wisoni yi ó o Yeesu fù wee wé kàrán 6a nùpua le *Dónbeení zǐ-beení yi. Ká ho zǐihú ò o lén yòo cǎa há Oliivewa vǐnsǎ búee wán. ³⁸ Ba nùpua búenbúen fù wee wé bueen le Dónbeení zǐ-beení yi le yǐnbíi búiríi, à buee ñí a cǎn.

22

*O Yeesu dénaló bïo
(Matiye 26.1-5, 14-16; Maaki 14.1-2, 10-11; Zǎn 11.47-53)*

¹ Ho *búurú na á ña-fini yí dó yi sǎnú na 6a le Paaki wà bueé sùarǎa. ² A 6a *yankarowà ñúnása lè ho *làndá bïo zéenílowa wee cà bïo 6a à wé wé è búerǎa o Yeesu, lé bïo 6a zǎna 6a zǎamǎa. ³ A bún ó o *Satǎni dó há yile-kora ò Zudaa na 6a wee ve làa Isikariote yi. O lé 6a ñi-kenínia píru ñun ñi-kení. ⁴ O o Zudaa mu wà vaá wǎanía lè 6a yankarowà ñúnása lè le *Dónbeení zǐ-beení parowà ñúnása, à zúnnaa bïo o ò wé wé è dérǎa o Yeesu 6a níi yi. ⁵ A bán sǎa wan wan le mí ì na le wǎrí wo yi. ⁶ O o Zudaa wǎa tà, á hínnon wee cà bïo o ò ðín wán á à dérǎa wo 6a níi yi ká 6a zǎamǎa yí zún mu.

*O Yeesu le 6a wioka ho Paaki ðínló bïo
(Matiye 26.17-19; Maaki 14.12-16; Zǎn 13.21-30)*

⁷ Pǎahú na 6a wee dí ho búurú na á ña-fini yí dó yi sǎnú yi, á le wizonle na 6a ko 6a fǔaa ho Paaki piozàwa yi à wé lè mu hámu dǎn, ⁸ ó o Yeesu tonkaa o Piere là a Zǎn á bía nǎn yi: «Mí lén vaa wioka ho Paaki ðínló bïo.» ⁹ A 6a tǔara a yi: «Lé wen á fo wi à wa wioka mu yi?» ¹⁰ O o bía nǎn 6a yi: «Mí loń! Hen ká mi hǎa wà líi zo ho lóhó yi, á mi ì fè mín làa ñii búí na sò mu ñumu lè ho ðúuhú, à mi bè o yi va le zǐi na ó o vaá zo yi, ¹¹ à vaa bío na le zǐi mu bǎnso yi: «O ñi-kàránlo le wa tǔa foń: Ho lahó na á ínén lè í ñi-kenínia á à dí ho Paaki ðínló yi lé ho yén?» ¹² O ò zéení la-beení búí làa mia ho nónwíohú yi na sǎa bàrǎka vó. Lé bǐn à mi wioka ho ðínló bïo yi.» ¹³ A 6a wà vaá yú mu búenbúen làa bïo ó o Yeesu bíarǎa mu á 6a wiokaa ho Paaki ðínló bïo.

*O Núhúso ðínló
(Matiye 26.26-29; Maaki 14.22-25; 1 Korénte 11.23-25)*

¹⁴ Bïo ho pǎahú dǎn, ó orén lè mí tonkarowà páanía kará ho ðínló ñuhú yi. ¹⁵ O o bía nǎn 6a yi: «Í bènǐn wee cà à í dí ho Paaki sǎnú ðínló na ká làa mia à bè yi lò berǎa. ¹⁶ Lé bïo

á ĩ máa bĩnĩ máa dí ho làa mia hùúu, fúaa nònzoñ na á mu ù wé á jii á à sí yi le *Dónbeenĩ béenĩ yi, le ĩ bío mu na mia.» ¹⁷ O o wáa lá le juuníi dèe á buan, ò o dó le Dónbeenĩ bārákà, ò o bía: «Mi fé le juuníi dèe na kà à ju fé mín yi. ¹⁸ Le ĩ bío mu na mia: A lá ho zuia jii wán, á ĩ máa bĩnĩ máa ju divén hùúu, ká mu yínón le Dónbeenĩ béenĩ buenlò món.»

¹⁹ Bũn món ó o lá ho búurú, á dó le Dónbeenĩ bārákà, ò o cèekaa ho nòn ba yi, ò o bía: «Hia kà lé ĩ sánia [na nòn mi bío yi. Mi wé wé mu à leékaráa ĩ bío.» ²⁰ Lé bũn bân síi ó o mún láráa le juuníi dèe ho dīnló díró món, ò o bía: «Le juuníi dèe na kà lé le páaníi finle na bò lè ĩ cāni na á à kúia mi bío yi.]

(Matiye 26.20-25; Maaki 14.17-21)

²¹ «Èe ká mi mahá loñ, yia á à dé mi ì na làa mi á páania kará ho dīnló jũhũ yi hen. ²² Mu bon, o *Nùpue Za á à hí làa bío le Dónbeenĩ le mu wéráa. Ká yia mahá níi ì bè mu á ho yéréké è zo jũhũ. ²³ A ba búakáa wee túaka mín yi le lé o yén mahá à wé mu mí t̄ahũ coon?»

Yia po bia ká lé o yén?

(Matiye 20.25-28; Maaki 10.42-45)

²⁴ O Yeesu nĩ-keninia wee wāanĩ mín yi à zũrnáa yia po barén na ká. ²⁵ O o Yeesu bía nòn ba yi: «Ho dīmíjā kána bá-zàwa wee wé mí pánká hã wán, á bia ho pánká wi níni yi le ba wé ve mí làa «bè-tente wérowà». ²⁶ Èe ká minén bío yí ko à mu keñ kà. Minén á yia jũhũ wi po bia ká wón ko ò o wé miten cīnú bia ká yahó. A yia á ho pánká wi níi yi wé bia ká ton-sá. ²⁷ Yia jũhũ wi lée wée? Lé yia ba wee lá ho dīnló na yi ò o dí lée, tàà lé yia wee lá ho na? Yínón yia ba wee lá ho na yi le? Awa! Inén wi mi t̄ahũ lòn ton-sá bío síi.

(Matiye 19.28)

²⁸ «Bìo á mi wee tà keñ làa mi fèe le lònbee na wee yí mi yi, ²⁹ le bũn nòn á le béenĩ na á ĩ Maá nòn miĩ á ĩ mún nòn mia. ³⁰ Mi khíi dí á à ju làa mi ĩ béenĩ yi, á mi mún khíi keení ba bá-zàwa kanmúini wán á à cítíraa o *Isirayeele zĩ-júná píru jun.»

O Yeesu bia le o Piere h̄a pt̄ mi bío

(Matiye 26.31-35; Maaki 14.27-31; Zān 13.36-38)

³¹ O Yeesu bía nòn o Simōn Piere yi: «Simōn, Simōn, héyii! Loñ! O *Satāni flora ho w̄hũ le Dónbeenĩ c̄n yú à didiráa mia làa bío ba wé didiráa mu dũmu à lén zàn-bìo. ³² Èe ká ĩ mahá flora nòn foñ, à le sídéró yí fòo foñ. Ká ũ khíi tà yèrémáa buara ĩ c̄n, à ũ hení m̄n zàwa sía.» ³³ O o Piere bía nòn wo yi: «Núhũso, h̄arí à mu wé kàsó, á ĩ ì zo ho làa fo. A mu wé húmú, á ĩ ì hí làa fo.» ³⁴ O o Yeesu bía: «Piere, le ĩ bío mu na foñ: Ho zuia ó o kò-bée máa wá, ká ũ p̄ le fo yí zũ mi a d̄n hã cúa-t̄in.»

Mi wé wioka miten hã fio bío yi

³⁵ Bũn món ó o Yeesu bía nòn ba yi: «Bìo á ĩ h̄a tonkaa mia, à ĩ le mi yí bua wárí à yí bua puure làa nakāa, á bío búii cén fòora mia le?» A ba bía: «Dèe búii yí fòora wen.» ³⁶ O o wáa bía nòn ba yi: «Àwa! Bío kà wán ká yia wárí wi ò o lá le bua, à yia puure wi mún lá le bua. Yia khà-tóni mia à wón yèe mí báká beenĩ, ò o yà ho búii. ³⁷ Le ĩ bío mu na mia: Le Dónbeenĩ bíoni v̄ahũ bíoni na kà bío ko à mu sá miĩ à jii sí: «Ba mà a dó ba bè-kora wérowà jii.»* Mu bon. Bío túara ĩ d̄nĩ yi á à wé jii ì sí.» ³⁸ O o nĩ-keninia bía nòn wo yi: «Núhũso, lé hã khà-túa bío jun na.» O o Yeesu bía: «Mi wáa díá kà.»

O Yeesu flora h̄a Oliivewa Búee wán

(Matiye 26.36-45; Maaki 14.32-41)

³⁹ O Yeesu ló ho lóhó yi á wà van hã Oliivewa búee wán làa bío ó o wee wé wéráa mu. O o nĩ-keninia bò a yi. ⁴⁰ Bío ó o vaá d̄n ho lahó mu ó o bía nòn ba yi: «Mi wé fio bèra a na à mi yí zo mu bè-kora wéró yi.» ⁴¹ Bũn món ó o khèra làa ba á à yí lòn hen na ó o nùpue

* 22:37 Mi loñ Ezayii v̄ahũ 53.12

hue-lèenii dà vaá dā yi sīi, á líí fàrá mí nǎnkóŋúná wàn ò o wee fio kà sīi: ⁴² «ĭ Maá, ká fo tà, à ũ yí le le lònbee na kà dā mi. Εε ká mu yí wé ínén sīi bǐo ká ũnén sīi bǐo lé bǐo wé.» ⁴³ [Bǔn món á le Dónbeenǐ tonkaro búí bueé zéenía mítén làa wo, á hǐina a sīi. ⁴⁴ O Yeesu wíokaa wee fio lè mí sòobéε, lé bǐo á bǐo wà bueé wé làa bǐo á à sá a yí búenbúen ó o mǎn, á mu wee beé o lò dàkhǐina, ó o fεεnǐ yèrémáa ka lòn cāni, á wee luioka lii kúia ho tá yi.] ⁴⁵ Bǐo ó o flora vó, ó o bǐnía buara mí nǐ-kenínia cǎn á bueé yú 6a à mu dāmu 6ó 6a, lé bǐo 6a yiwa wee váráa. ⁴⁶ O o bía nǎn 6a yi: «Mi yí da. Mi hǐni fio à mi yí zo mu bè-kora wéró yi.»

*Ba wǐira a Yeesu
(Matiye 26.47-55; Maaki 14.43-49; Zān 18.2-11)*

⁴⁷ Bǐo ó o Yeesu dǐn wee bío, à bǔn 6a zāamáa búí vaá ló lua. Yia dú 6a yahó lé o Zudaa, wón na lé o nǐ-kenínia píru jǔn nǐ-kéní mi bεεre. O buee dεenii, ó o wà bueé 6ó a Yeesu yi, á le mí ì tēenǐ a yi lè le kǎnbii. ⁴⁸ A wón bía nǎn wo yi: «Éee, Zudaa, lé le kǎnbii tēenii á fo ò bè yi á à déráa o *Nùpue Za á à na le?» ⁴⁹ Ká bǐa làa wo bò mín zūna bǐo hǐa à wé, á 6a tùara a yi: «Núhǔso, wà dà à fi lè wa khà-túa le?» ⁵⁰ A 6a nǐ-kéní búí dēenía hà 6a *yankarowà jǔhǔso ton-sá nín-tǐánǐ jikāahǔ kúio. ⁵¹ Ká a Yeesu màhǎ bía: «Héyǐi! Mi día kà.» O o dǎn o nǐi jikāahǔ ó o dēenía wan. ⁵² Bǔn món ó o Yeesu yèrémáa bía nǎn 6a yankarowà júnása, lè le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ parowà júnása lè 6a nǐ-kǐa na wà bueé wǐi wo yi: «Mi buan mi khà-túa lè mi búaa buararáa ĩ wán le we? I lée nǐ-kāanii le? ⁵³ Hǎ wizooní búenbúen á ĩ lá wee wé keń láa mia le Dónbeenǐ zǐ-beenǐ yi á mi yí wǐira mi hón páahǔ so yi. Εε ká ho páahǔ na kà hón bǐo sǎ minén lè le tǐbírí pánká jǔhǔso yi.»

*O Piere pǎ a Yeesu bǐo
(Matiye 26.57-58, 69-75; Maaki 14.53-54; Zān 18.12-18, 25-27)*

⁵⁴ Bǔn món á 6a wǐa wǐira a Yeesu á buan vaá zonnáa 6a yankarowà jǔhǔso zǐi. O Piere bò 6a yi ká a màhǎ khèra wi. ⁵⁵ Ba zoó lò ho dǎhǔ ho lún sǐi yi á 6a búí kará kǐnía yi. O o Piere bueé zoó kará làa ba. ⁵⁶ O o ton-sá hǐa búí mǎn wo ho dǎhǔ khoomu yi ò o kará, ó o fá mí yǐo wo yi, ò o bía: «O nǐi na kà mún fù wi làa wo.» ⁵⁷ O o Piere pǎ mu, ò o bía: «Héyǐi! Hǐa mu, ĩ yáá yí zū a.»

⁵⁸ Mu ù dé mí yi ò o búí tǐn mǎn wo, á wón bía nǎn wo yi: «Ũnén mún lé o nǐi mu bàn nǐ-kéní búí.» Ká a Piere màhǎ bía: «Nǐi mu, ĩ yí nǎn wo.» ⁵⁹ Bǐo mu dá dò mí yi lòn lèèrè dà-kéní sǐi ó o nǐ-veere búí tǐn pá bǐnía bía mu: «Mu bon kǎnkǎn. O nǐi mu fù wi làa wo, lé bǐo ó o mún lé o Kalilee nǐi.» ⁶⁰ Ká a Piere màhǎ bía: «Bǐo á ũnén yáá wee bío á ĩ yí zū.» Ho páahǔ dà-kéní kéní na ó o wee bío mu yi ó o kò-béε wá. ⁶¹ O o Núhǔso yèrémáa fá mí yǐo o Piere yi. Lé bǔn ó o Piere hácírí màhǎ buara bǐo ó o Núhǔso bía nǎn wo yi wán: «Ho zuia ó o kò-béε máa wá ká ũ pá le fo yí zū mi á dǎn hǐa cúa-tǐn.» ⁶² O o Piere hǐnǎn ló á lée wá bùbùbù.

*Ba dásiwá wee ha a Yeesu ká 6a a là a
(Matiye 26.67-68; Maaki 14.65)*

⁶³ Ba nùpua na pan o Yeesu yi wee yáa mí jǐnǐ yi na a yi ká 6a a ha a. ⁶⁴ Ba wee pe o yahó yi ká 6a tùa wo yi: «Ká fo lé le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fεero bǐo bon, à ũ zéení yǐa vǐna fo.» ⁶⁵ Hǎ bǐn-kora lè mí sǐiwá á 6a wee bío na a yi.

*Ba buan o Yeesu vannáa ho làndá tǔiá fεerowà cǎn
(Matiye 26.59-65; Maaki 14.55-65; Zān 18.19-24)*

⁶⁶ Bǐo ho tá tǎn, á 6a *zúifùwa nǐ-kǐa, lè 6a *yankarowà júnása *lè ho làndá bǐo zéenilowa kúaa mín wán, à 6a le 6a bua a Yeesu buennáa minén na lé ho làndá tǔiá fεerowà yahó. ⁶⁷ A 6a tùara a yi: «Fo lé o *Krista à ũ bío mu le wa jí.» O o bía nǎn 6a yi: «ĭ bía mu nǎn mia á mi máa tà mu, ⁶⁸ ká ĩ mún tùara mia á mi máa bío dεε. ⁶⁹ Ká hǎ

laà na kà wán, ó o *Nùpue Za á à κενί le Dónbeenì na dà mu bïo búenbúen nín-tíánì.»†
70 A 6a búenbúen wáa bíá: «À bún à fo lé le Dónbeenì Za lon?» O o bíá nòn 6a yi: «Lé minén miten bíá le í lé orén.» 71 A 6a wáa bíá: «Wa màkóo wáa mía seéràsa yi. Warén waten wáa jí a jí-cúá.»

23

Ba buan o Yeesu buararàa o Pilaate cón (Matiye 27.2, 11-14; Maaki 15.1-5; Zàn 18.28-38)

1 Ho làndá tũíá fεεrowà búenbúen hínnòn buan o Yeesu vannáa o *Pilaate cón. 2 Bïo 6a vaá dñn bñn, á 6a wee bá a ká 6a a bío: «O nñi na kà á wa yú ò o wee khá wa nïpomu vñíní le 6a yí cá ho lànpó à na a béε yi. O o mún wee bío le mí lé o *Krista, o béε.» 3 O o Pilaate tũara a yi: «Lé ùnén lé 6a *zúífùwa béε le?» O o Yeesu bíá nòn wo yi: «Fo bíá mu.» 4 O o Pilaate bíá nòn 6a yankarowà jíúnása lè 6a zãamáa yi: «Bíoní na à í ì dñn wán á à síinínáa o nñi na kà jíuhú á í yí mòn.» 5 Ká 6a màhá pá wíokaa wee bío lè mí pánká: «O wee kãání wa nïpomu lè mí káránló. O búá mu jíuhú ho Kalilee yi á tò ho *Zudee yi fεεε wà bueé bó hen.»

6 Bïo ó o Pilaate jí há bíoní mu, ó o tũara: «O nñi mu léε Kalilee nñi le?» A 6a le ũuu. 7 A bïo ó o zũna mu kà, ó o le 6a bua a varáa o *Heroode cón, lé bïo ó o Heroode lé yia wi ho Kalilee jíuhú wán, à wón mún wi ho Zeruzalεemu yi mu pãahú.

Ba buan o Yeesu buararàa o Heroode cón

8 Bïo ó o Heroode mòn o Yeesu, ó o sñi wan, lé bïo ó o jí a sã míana, á lá wi ó o mi a wán hàrí hàánì. O lá wi ò o mi a ká a wee wé yéréké bïo búí. 9 O tũara a yi làa bïo cèrèε ká a Yeesu màhá yí dó mí jíi wo yi húúu.

10 Ba *yankarowà jíúnása lè ho *làndá bïo zéenílowa dñn wee kooní a Yeesu yi lè le hεεrè. 11 O Heroode lè mí dásíwá wee yáa mí jíiní yi na a Yeesu yi ká 6a a zũarũka a yi. Ba zĩinía wo lè ho báká beenì na se làa sòobéε, à 6a bíinía buan wo vannáa o Pilaate cón. 12 Lé bún zon ó o Heroode là a Pilaate bíinía wó 6a bñnlowà ká 6a jíon lá wee fi.

Ba le o Yeesu ko ò o búε

(Matiye 27.15-26; Maaki 15.6-15; Zàn 18.39-40; 19.4-16)

13 Bún món ó o Pilaate von 6a yankarowà jíúnása, lè 6a ya-díwá lè 6a zãamáa á kúaa mín wán, 14 ò o bíá nòn 6a yi: «O nñi na kà á mí buan buararáa í cón, á le o wee kãání mu nïpomu. Awa! I mún wáa tũara a yi mí búenbúen yïo yi, á há wén-kora na mí le o wó na dà à dé o jíuhú á í yí mòn. 15 O Heroode bíinía buan wo bueé nòn wen, lé bïo á wón mún yí mòn o wékheró. O bènñin yí wó bïo búí na nòn ó o koráa lè mu húmú. 16 Í ì bío le 6a ha a lè há làbàaní, ká í ì díá wo o ò lén.» 17 [Hen ká ho Paaki sãnú díró dñn, ó o Pilaate ko ò o lén o kàsó nñi búí díá.]

18 A bún 6a búenbúen páanía wee bío pñnpñn: «Búε o, à ũ díá o Barabaasi!» 19 Wón Barabaasi so kàsó zoró jíuhú lé bïo ó o hía wi ho kãaló fio yi, á bó a nñi búí. 20 Bïo ó o Pilaate wi ò o díá a Yeesu, ó o wíokaa tũara 6a zãamáa yi. 21 Ká 6a màhá wee wãamaka: «Búεε wo ho *kùrùwá wán ò o hí! Búεε wo ho kùrùwá wán ò o hí!»

22 Mu cúá-tñn níí ó o Pilaate bíá nòn 6a yi: «Lée webio ó o wó khon yi? Í yí mòn bïo búí na nòn ó o koráa lè mu húmú. Í ì bío le 6a ha a lè há làbàaní, ká í ì díá wo o ò lén.» 23 Ká 6arén bán pá lan wee wãamaka pñnpñn le 6a búεε o Yeesu ho kùrùwá wán. A 6arén wãamakaa lé hía yú ho pánká. 24 O o wáa tà le mí ì wé bïo 6a wee cà. 25 O nñi na 6a le o díá, wón na kera ho kãaló fio yi á wó le ñí-búεε 6a dó ho kàsó yi, ó o léra díá, ò o nòn o Yeesu 6a dásíwá yi le 6a wé làa bïo 6a zúífùwa sía vá yi.

† 22:69 Mí loñ Lení vüahú (Psaumes) 110.1, Daniyεεle vüahú 7.13

Ba dásíwá guan o Yeesu wàráa
(Matiye 27.32-34; Maaki 15.21-23; Zān 19.17-22)

²⁶ Bìo 6a guan o Yeesu wàráa, á 6a vaá fò mín làa Siréna* nii búí na 6a le Simón, ò o ló há mana yi lua. A 6a dásíwá wíira a 6ueé séenia lè ho kùrùwá, ò o bèráa o Yeesu món.
²⁷ Ba minka zāamāa bò a yi á séenia 6a háawa búí na wee wá kùaará a bío yi. ²⁸ O o Yeesu yèrèmaa wee bío làa ba: «Zeruzalému háawa, mi yí wá ínén bío yi, ká mi wá minén miten lè mí zàwa bío yi. ²⁹ Lé bío há wízoní búí na lua yi, á 6a khíi wé è bío: «Ba háawa na yí máa te làa bíi dín yí ton za yí yènia yí mōn bán júná bēntín sí.» ³⁰ Hón páahú so yi ká 6a à bío ò na há búaa yi: «Mi tē ní wēn» á mún ñ bío lè há dōnbúaa: «Mi pe wēn.»† ³¹ Lé bío ká 6a wee wé ínén na ka lòn bñen-siire ká síi, á minén na ka lòn bñen-heni bío khíi dà bñ wán.»

Ba búaa o Yeesu ho kùrùwá wán
(Matiye 27.35-44; Maaki 15.24-32; Zān 19.17-27)

³² Ba mún guan nñ-wanna nùwá jún búí na 6a à páaní ì búe là a Yeesu. ³³ Bìo 6a vaá dñn ho lahó na 6a wee ve làa «Nún-bòkuee» á 6a búaa o Yeesu ho *kùrùwá wán bñ. Ba nñ-wanna nùwá jún á 6a mún búaa há kùrùwáwá wán bñ. O nñ-kení wi là a Yeesu nín-tiáni ká yia so wi là a nín-káhó. ³⁴ [O o Yeesu bía: «Í Maá, sēn día na 6a yi, lé bío 6a yí zū bío 6a wee wé.»] Bñn món á 6a dásíwá wó le jún-sini bío á sankaaráa o sí-zinia. ³⁵ Ba zāamāa dñn bñ á wee loñ. Ba *zúifùwa júnása bán wee yáa mí jini yi na a yi ká 6a à bío: «O fenía 6a búí, le orén mún fení miten ká a lé o *Krista bío bon, yia le Dónbeení mōn léra.» ³⁶ Ba dásíwá mún wee yáa mí jini yi na a yi. Ba vá 6ueé bó a yi, á hoonía mu bè-nia yòo nōn wo yi ³⁷ à 6a wee bío: «Hen ká fo lé 6a zúifùwa béé, à ũ fení ũten ũten.» ³⁸ Yòo o jùhú yi á bío ká lé bío 6a túara: «YIA KÁ LÉ 6A ZÚIFÙWA BÉÉ.» ³⁹ Ba nñ-wanna na 6a búaa nñ-kení wee là a ká a bío: «Fo yínōñ o Krista le, á ũ fení ũten ũten à ũ mún fení warén lon!» ⁴⁰ Ká a nñ-kení na so wón bñn wee zá lè mí ninza mu ká a bío: «Fo yí máa zñn Dónbeení le? Yínōñ le lōnbee dà-kení mu á ũ wi yi le? ⁴¹ Warén bán ko lè le lōnbee, lé bío wa wékhe lé háa dó wēn mu yi, ká arén wón yí wó bè-kohó.» ⁴² Bñn món ó o bñnia bía: «Yeesu, hen ká fo khíi 6uara lè ũ béení, à ũ pa í bío.» ⁴³ O o Yeesu bía nōn wo yi: «Le í mñ ho tñiá poni na foñ: Ho zuia ká fo ò keñ làa mi le Dónbeení cñn.»

O Yeesu húmú
(Matiye 27.45-56; Maaki 15.33-41; Zān 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Mu wó à le wii wá yòo fàrá, á ho kñhú búenbñen dñndñn wó le tibirí á míana fúuu fúaa le wi-háarè. Ho pōnsòró na zoó le *Dónbeení zñ-beení yi á lenkaa mín tñahú. ⁴⁶ O o Yeesu bía pñnpñn: «Í Maá, í wee dé í mànáká ũ níi yi.» Bìo ó o bía bñn wó, ó o húrun. ⁴⁷ Bìo ho Oroomu dásíwá kuure jùhúso mōn bío wó, ó o khōnía le Dónbeení, ò o wee bío: «O nñi na ká bēntín lá téréna.» ⁴⁸ Ba zāamāa na 6uara 6ueé lora mu bío mu á mōn bío wó, á 6a bñnia wá ká 6a yara sò làa sòobéé. ⁴⁹ O Yeesu bñn bñnlowá búenbñen lè 6a háawa na bò làa wó hàri ho Kalilee yi á 6ueé khèra dñn wee loñ bío wee wé.

O Yeesu nùuló bío
(Matiye 27.57-61; Maaki 15.42-47; Zān 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Nii búí háa wi bñn á yèni 6a le Zozēfu. O wee lé 6a *zúifùwa lóhó na 6a le Arimatee yi. O fù léé nñ-tente na téréna, á háa wee lōnó le *Dónbeení béení buenló. O fù lé 6a zúifùwa làndá tñiá fērowá nñ-kení, ká a mähá fù yí tà bío 6a ninzawa jini tò wán wó. ⁵² O o wá van o Pilaate cñn vaá flora a Yeesu nñ-hínmu. ⁵³ Bñn món ó o huera a ho *kùrùwá wán, á líi pon yi lè ho bunló, á lá vaá nùuna le búure na có ho búaaahó yi, na

* 23:26 Siréna: Ho léé lóhó búí na wi ho Afriiki kñhú yi á suaráa yi lè ho Mediterané yámú jumu. O Yeesu páahú á 6a zúifùwa búí háa wi ho lóhó mu yi. † 23:30 Mi loñ Ozee vñahú 10.8.

á nǐ-hío lá ðĩn yí nùuna yi yí mǎn.‡ 54 Mu wó ho yèzǔmá zon zǐihú á ho *Sabaa ñúhú búaráa. 55 Ba háawa na bò là a Yeesu hàrí ho Kalilee yi á bò mín là a Zoεεfu vaá mǎn le búure, á lora bío ó o Yeesu nǐ-hínmu dǔmanáa. 56 Bǔn mǎn á 6a bǐnía vaá wee wíoka ho ñiló lè mu bío na sǎmu sí o Yeesu mu sǎnía bío yi. Ho Sabaa zon á 6a vǔrǐna làa bío ho làndá heníanáa mu.

24

O Yeesu vèeró bío (Matiye 28.1-9; Maaki 16.1-8; Zǎn 20.1-10)

1 Ho dimaasi zon yǐnbíi búirǐi á 6a háawa hǐnǎn lá ho ñiló na sǎmu sí na 6a lá wíokaa, á buan vannáa le búure wán. 2 Ba vaá yú le hue-beenǐ na lá pon le búure ñii à le bǐnía khíi día. 3 A 6a yóó zon, ká 6a màhá yí zoó mǎn o Ñúhúso Yeesu sǎnía. 4 A 6a ðĩn yilera lùnkkaa, à bǔn à báawa nùwǎ ñun na sí-zǐnía wee ñuiika ðĩn 6a yahó. 5 Bío 6a zǎna ðĩn cúiorá mí ñúná, á 6a nùpua mu bía làa ba: «Lée webio nǎn á yǐa yǐo wi lua á mí 6ueé wee cà 6a nǐ-hía lùe yi? 6 [O mía hen. O vèera.] Mi le mi yiwa bío ó o hǐa bía nǎn mia wán ká a wi ho Kalilee yi: 7 «O *Nùpue Za ko ò o dé 6a bè-kora wérowà níi yi, à búεε ho *kùrùwá wán, à vèe há wizooní tǐn níi zon.»

8 A 6a hácirí màhá bǐnía 6uara o Yeesu bíoní wán. 9 A 6a bǐnía wà vaá bía mu búenbúen nǎn 6a tonkarowà píru dòn làa bíi ká búenbúen yi. 10 Ba lé o Makadala Mari, là a Zaana, là a Zaaki 6àn nu Mari. Ba há-vio na lá páanía wi làa ba á mún bía mu bío dà-kéní mu nǎn 6a tonkarowà yi. 11 εε ká 6a tonkarowà màhá lá há bíoní mu lòn bǐn-conconwà, á 6a yí tà 6a bío. 12 [Ká a Piεεre màhá pá hǐnǎn lùwa van le búure wán à vaá líi lúnlúra ò o lora le yi. A ho nùuló dèε lé ðío ó o mǎn. O o wó coon bío wó bío yi á bǐnía vannáa mí zǐi.]

O Yeesu zéenia mǐten lè mí nǐ-kenǐnia búii (Maaki 16.12-13)

13 Le wizonle mu mí bæεεre zon, ó o Yeesu nǐ-kenǐnia nùwǎ ñun búii bò mín ñǎn ho lóhó na 6a le Emayuusi. Horén lè ho Zeruzalεεmu á à yí léèrèwa bío ñun vεεnǐ síi. 14 Bío wó khǐina búenbúen lé bǔn 6àn láakáwá á 6a wee tà. 15 Bío 6a wee bío ká 6a à wǎaní mín ká 6a wà, ó o Yeesu mí bæεεre 6ueé bó 6a yí á bò làa ba. 16 Ba ñǎn wee mí a, ká bío búii màhá hò 6a á 6a yí zǔna a. 17 O o Yeesu tùara 6a yi: «Lée webio á mí wee wǎaní wán ká mí wà?»

A 6a ðĩn sò mí yara. 18 A 6a nǐ-kéní na 6a le Keliopaasi bía nǎn wo yi: «Ba nùpua na 6uara ho Zeruzalεεmu yi búenbúen, á ùnén ù dòn lé yǐa yí zǔ mu bíowa na wó há wizooní yεn na ká yi le?» 19 O o tùara 6a yi: «À bǔn bíowa so lè mu yén?» A 6a bía nǎn wo yi: «Bìo wó a Nazarεεte ñii Yeesu yi há. O lá lé le *Dónbeenǐ ñi-cúa fεεro. Le Dónbeenǐ lè 6a nùpua zǔna le o pánká wi mí bè-wénia lè mí bíoní yi. 20 Wa *yankarowà ñúnása lè wa ya-díwá nǎn wo bíi yí zǔ le Dónbeenǐ yi à bán sínía ñúhú à búe, á 6a búaa wo ho *kùrùwá wán. 21 Wa lá wee leéka le orén lè yǐa ko ò o kǎnǐ a *Isirayεεle ñipomu, ká mu yǐo wǎa máa lé. Ho zuia lé mu bíowa mu wéroró wizooní bío tǐn. 22 Wa kuure háawa nùwǎ yεn búii wó wεn coon. Ba fù hǐnǎn le yǐnbíi búirǐi á van le búure wán, 23 ká 6a màhá yí vaá yú a sǎnía. A 6a bǐnía 6ueé bía mu nǎn wεn, à 6a mún bía le Dónbeenǐ wáayi tonkarowà búii zéenia mǐten làa mí, à 6a bía nǎn mí yi wéréwéré le o yǐo wi lua. 24 Wa ñinzàwa nùwǎ yεn búii mún van le búure wán á vaá mǎn mu búenbúen làa bío 6a háawa bíaráa mu, ò o Yeesu wón 6a yí mǎn.»

25 O o Yeesu màhá wǎa wee bío làa ba: «Mí lé 6a bǐnbúwá. Mí yí máa dé mí sía le Dónbeenǐ ñi-cúa fεεrowà bè-bíonii yi fúa. 26 O *Krista so lá yí ko ò o lò be ká síi à yíráa mí cùkú beenǐ le Dónbeenǐ cǎn le?» 27 Bǔn mǎn ó o wǎa zéenia bío bía a ðǎnǐ yi le Dónbeenǐ

‡ 23:53 Ba zúifúwa búráa: O Yeesu páahú ká 6a zúifúwa na níni se fù wee wé cé mí búráa há 6úaarà yi. Há búii wee wé há bú-kǎnǐ à ho zǐ-ñúhú dà-kéní nùpua wé nùu yi. Há búráa mu 6a fù wee wé pe ñini lè há hue-beera. Bíi yí dà hǎn búráa so síi máa cé, bán búráa fù wee wé cé ho tá kǎamáa yi. Ba fù wé khūunǐ há à há wíoka wé mí, lé bío ká yǐa vará há wán tàà o ðǎn há, se 6ànso tun.

bíoní vūahú yi búenbúen bân kúará. O búa mu júhú là a *Moyiize vōnna á vaá lá le le Dónbeení jì-cúa fεerowà vōnna búenbúen.

²⁸ Bìo ba vaá bó ho lóhó na ba wee va yi, ó o Yeesu wó lòn nǐ na le mí ì khíí á à va làa yahó. ²⁹ Ká ba màhá hò a le o yí wé mu, à ba bía nòn wo yi: «Día à ù cǎa làa wεn, ho tá wee hí.»

O o Yeesu wǎa zoó làara ba wán. ³⁰ Bìo ba wee dí, ó o lá ho búurú, á dó le Dónbeení bǎrákà, ò o cèekaa ho nòn ba yi. ³¹ Lé bǔn wán á ba yìo màhá fá, á ba zūna a. O o dèenía jūuna vūnun ba yahó. ³² A ba wee bío làa mín: «Bìo ó o fù wee bío ká a zéení le Dónbeení bíoní kúará làa wεn ho wǎhú wán á wa sǎa so fù yí há le?»

³³ A ba dèenía hínòn bǐnía jòn ho Zeruzalemu. Ba vaá yú ba tonkarowà píru dòn le mí ninzàwa mín wán bǐn, ³⁴ á bán wee bío làa ba: «O Núhúso vèera bío bon. O Simòn mòn wo.» ³⁵ A bǎrén mí bεere lá bío wó ho wǎhú wán bía nòn ba yi, làa bío ba zūnanáa o Yeesu pǎahú na ó o wee cèekaa ho búurú yi.

*O Yeesu wiokaa zéenia miten le mí tonkarowà
(Matiye 28.16-20; Maaki 16.14-18; Zǎn 20.19-23; Bè-wénia 1.6-8)*

³⁶ Bìo ba wi bǔn bíoró yi, à bǔn ò o Yeesu mí bεere dèenía wi ba tǎahú [ó o bía nòn ba yi: «Le ho héerà keńí làa mia.»] ³⁷ A ba zǎna dàkhíina, lé bío ba mòn wo wó làa nǐ-hónbóní. ³⁸ Ká a Yeesu màhá bía làa ba: «Mi yilera yáara le we? Léé webio nòn há titikaa wiráa mí sǎa yi? ³⁹ Mi loń í níní le í zení. Mu lé ínén í bεere. Mi buee dǎ mi loń, lé bío ó o nǐ-hónbóní sǎnía mía làa bío mi mòn à ínén sǎnía wiráa bío síi.» ⁴⁰ [O bía hǒn bíoní so nòn ba yi, ò o zéenia mí níní le mí zení làa ba.] ⁴¹ Ká ba minka sí-wεε làa bío mu wó ba coon bío yi, á ba pá yí tà yí tà le o Yeesu vèera bío bon, ó o wǎa bía nòn ba yi: «Bè-dínii wi mi cǒn le?» ⁴² A ba nòn o ceza na sǎn sǎn-kéní wo yi, ⁴³ ó o fó a là ba yìo yi.

⁴⁴ Bǔn mǒn ó o bía nòn ba yi: «Bìo kà lé bío á í bía nòn mia pǎahú na á í làa mia páanía wi: Bìo túara í dǎní yi búenbúen o Moyiize làndá le ba jì-cúa fεerowà vōnna, le há leni vūahú yi á lá ko mu wé.» ⁴⁵ Bǔn mǒn ó o Yeesu wó á ba wee zūń le Dónbeení bíoní vūahú bíoní kúará, ⁴⁶ ò o bía nòn ba yi: «Mu túara kà: O *Krista ko ò o lò be, bǔn mǒn ò o vèe há wizooní tǐn nǐi zòn. ⁴⁷ Bìo kà lé bío mi bue o yèni yi à na há síiwà nùpua búenbúen yi: «Mi yèrémá mi yilera le mí wára à mi yí mu bè-kora séndíaró.» Mi búa mu júhú ho Zeruzalemu yi. ⁴⁸ Bìo mi mòn à mí bío na ba nùpua yi. ⁴⁹ Inén í bεere á à tonka le Dónbeení Hácírí na le dó mí jii le mí ì na á le è lii mí wán, ká mí màhá ko mí keńí ho lóhó yi fúaa le Dónbeení pǎnká lé ho wáayi à lii mí wán.»

*O Yeesu yòora le Dónbeení cǎn
(Maaki 16.19-20; Bè-wénia 1.9-11)*

⁵⁰ Bǔn mǒn ó o Yeesu fó ba á ba ló ho lóhó yi wà vaá sùarǎa ho Betanii yi, lé bǐn ó o hóonía mí níní ò o dúbuaa ba yi. ⁵¹ Pǎahú na ó o wee dúbua ba yi, ó o làa ba saawaa mín yi, [ó orén wón buan yòora ho wáayi.] ⁵² [Ká bǎrén bán búaania wo] à ba bǐnía van ho Zeruzalemu ká ba sǎa wan làa sòobéε. ⁵³ Ba yí máa khí le *Dónbeení zǐ-beení yi. Ba wee buee búaani le bǐn fεεε.

Le Dónbeenì bin-tente vūahú na ó o Zân túara

Vūahú túaró jùhú

O Zân na hĩa lé o Yeesu ñi-kenínia ñi-kéní lé wón túara ho vūahú na kà. O sansan wee bío míten bío, ò o le o ñi-kenínii búí (18.15), tàá o ñi-kenínii na ó o Yeesu wa (13.23; 19.26; 20.2; 21.7, 20,41).

Bíio o Matiye là a Maaki là a Luki túara cèrèè ó orén wáa yí bíníá yí tò yí mí vūahú yi. Bíio o Zân túara mí vūahú lé bíio kà:

1. O zééníá le o Yeesu lé le Dónbeenì bíonì na wi féεε, le o wó míten là a nùpue á buée kará làa wεn. O zééníá bíio ó o Zân Batiisi féεεra a Yeesu tũíá poni dǎní yi. O mu zééníá bíio ó o Yeesu fòráa mín lè 6a nùpua lè mí síwà (1).
2. O Zân zééníá le o Yeesu ló le Dónbeenì cǎn, á mún zééníá bíio o Yeesu kàráanna lè 6a nùpua (2-12).
3. O zééníá bíio ó o Yeesu kàráanna lè mí ñi-kenínia ho tĩnàahú na 6a wĩira a yi (13-17).
4. O Zân bíá bíio wó a Yeesu yi bíio (18-19).
5. Ho vūahú vaa véení, ó o mún bíá a vèeró, làa bíio ó o zééníánáa míten lè mí ñi-kenínia mí vèeró món bíio (20-21).

O Yeesu Krista lé le Dónbeenì Bíonì

¹ Mu jùhú búεεní, á yĩa lé le Bíonì á wi ká bíio búí ðĩn yí léra. O páanía wi lè le Dónbeenì. Orén mí bεεre lé le Dónbeenì. ² Mu bíio búenbúen jùhú búεεní, ká arén lè le Dónbeenì páanía wi. ³ Lé orén á le Dónbeenì ðĩn wán léraráa mu bíio búenbúen. Bíio ó o níi yí kera lénló yi bún mía. ⁴ Orén lé yĩa le mukǎní wee lé cǎn. Dén mukǎní so ka lòn khoomu na wee zéení bíio le Dónbeenì karáa lè 6a nùpua. ⁵ Mu khoomu mu wee dé le tĩbíri yi, á bíá wi le tĩbíri mu yi wee pí mu bíio.*

⁶ Nii búí hĩa wi bĩn á le Dónbeenì tonkaa. O yèni 6a le Zân.† ⁷ Lé orén 6uara buée wó yĩa ka lòn khoomu seéràso, á wee mì ho tũíá o jii, bèra a na à 6a búenbúen tà le yĩa ka lòn khoomu á bíio bon orén pǎnká yi. ⁸ Orén mí bεεre hĩa yínǎn yĩa ka lòn khoomu, ká a buée wó o seéràso, á mà ho tũíá o jii. ⁹ Yĩa lé mu khoomu binbirì á 6uara ho ðĩmíjǎ yi á buée wee dé mu khoomu 6a nùpua búenbúen wán.

¹⁰ Yĩa lé le Bíonì á wi ho ðĩmíjǎ yi, ho ðĩmíjǎ na le Dónbeenì ðĩn orén wán á léra. εε ká ho ðĩmíjǎ mu nùpua màhá yí zũna a. ¹¹ O 6uara mín kùrú lùe yi, á bíá bíio sǎ a yi pǎ a bíio. ¹² Ká 6a tĩahú á 6a búí màhá tà a bíio, á dó mí sĩa wo yi. Bán ó o wó á 6a wó le Dónbeenì zàwa. ¹³ Ba yí wó le Dónbeenì zàwa làa bíio 6a nùpua wee teráa 6a zàwa bíio. Ba mún yí wó le Dónbeenì zàwa làa bíio ó o báa là a hĩa wee páaní à yírǎa 6a zàwa bíio. Le Dónbeenì míten lé ðio wó á 6a lé le zàwa.

¹⁴ Yĩa lé le Bíonì á buée wó a nùpue, á kará làa wεn. O sǎamu jii mía. Lé orén wee zéení ho tũíá poni binbirì làa wεn. Wa fá wa yĩo o cùkú yi, hĩa ó o Za kéní na ló mín Mǎá Dónbeenì cǎn wé yí.

¹⁵ O Zân na lé o seéràso á bíá bíio ká pǎnpǎn o dǎní yi: «Yĩa ká lé yĩa á ñ fèra bíá bíio ñon mia. I bíá le o wi ñ món bò o 6uen, ká a màhá po mi lé bíio ó o wi ñ yahó hàání.»

¹⁶ Mu bè-tentewà lè mí síwà na lé o sǎamu na jii mía á wa búenbúen yú jàmaa mín wán. ¹⁷ Ho làndá lé o *Mǎyíize á le Dónbeenì bò yi ñonnáa ho wεn. Ká mu sǎamu lè ho tũíá poni lé orén na lé o Yeesu *Krista á le Dónbeenì bò yi zééníánáa mu làa wεn.

* **1:5** á bíá wi le tĩbíri mu yi wee pí mu bíio: Le Dónbeenì bíonì vǎnna búí yi, á mu bíá ká síi: á le tĩbíri máa ðǎní mu bíio. † **1:6** O Zân na bíio bíá hen lé yĩa hĩa wee bátízé 6a nùpua. Mi lorì Matiye vūahú 3.1-17

18 Nùpue na òò m̄n le Dónbeenì wón míá. Ká arén na lé o Za kéní na lé le Dónbeenì, yíá pááníá wi là a Maá Dónbeenì, lé wón n̄n ó o Maá bío zūnáá.

Bíó ó o Zān Batiisi bíá miten d̄nì yì

(Matiye 3.1-12; Maaki 1.2-8; Luki 3.15-17)

19-20 Wizonle búí á 6a *zúífùwa júnása na wi ho Zeruzaleemu yì á tonkaa 6a yankarowà là a Levii nùwā le 6a 6uee t̄a o Zān yì le o lé o nùpue yén síí. Ó o yí sà mu, ò o mà ho t̄iá wéréwéré n̄n bíá 6a tonkaa yì: «Ínén yín̄n̄ o Krista, yíá le Dónbeenì m̄n léra.» 21 A 6a t̄ara a yì: «Á fo lé o nùpue yén síí? Fo lé le *Dónbeenì jì-cúa f̄ero *Elii‡ le?» Ó o Zān le mí yín̄n̄ Elii. A 6a bíniá t̄ara: «Á fo lé le *Dónbeenì jì-cúa f̄ero na wa wee l̄oníſ le?» Ó o Zān le 6úeé. 22 A 6a wāá bíá n̄n wo yì: «Ūnén 6èn lé o nùpue yén síí? Wa ko wa vaa zéeni bío búí à na bíá tonkaa wen yì. Fo léé wée?» 23 Ó o Zān bíá: «Ínén lé yíá le *Dónbeenì jì-cúa f̄ero *Ezayii bíá bío:

«N̄i búí wee bío p̄np̄n le dùure yì kà síí:

Mi wíoka ho w̄h̄ ká a N̄h̄so o 6uen.»*

24 Bíá 6a tonkaa o Zān c̄n búí lé 6a Farizíewa. 25 A bán t̄ara a Zān mu yì: «Ká fo yín̄n̄ yíá le Dónbeenì m̄n léra, á yín̄n̄ o Elii, á mún yín̄n̄ le Dónbeenì jì-cúa f̄ero na wa wee l̄oní, á léé webio n̄n fo wee bátízéráa 6a nùpua?» 26 Ó o Zān wāá bíá n̄n 6a yì: «Ínén wee bátízé 6a nùpua lè mu jumu. Ée ká a búí wi mi t̄ah̄ á mi yí zū bío. 27 Inén f̄era dú wón yahó. O nakāa tenl̄ó á ínén yáá pá yí koráa.» 28 Bío kà búenb̄uen wó ho Betanii† l̄oh̄ yì, ho muh̄ na 6a le Zurud̄n m̄n, h̄ia ó o Zān h̄ia wee bátízé 6a nùpua yì.

O Yeesu ka lòn muinì pioza á le Dónbeenì n̄n

29 Mu tá na léé t̄n, ó o Zān m̄n ò o Yeesu mà a wee 6uen, ó o bíá: «Yíá kà ka lòn muinì pioza á le Dónbeenì n̄n à sénnáa ho d̄m̄j̄n̄á nùpua bè-kora díá.‡ 30 Lé orén lé yíá á í bíá bío kà síí: Nùpue búí wi í m̄n b̄o o 6uen, ká a màh̄á po mi lé bío ó o wi í yahó hàání. 31 Í lá yí zū yíá lé orén, ká í màh̄á 6ueé wee bátízé 6a nùpua lè mu jumu, bèra a na ò o *Isirayele n̄pomu à zūn wo.» 32 Ó o Zān mu pá bíniá bíá bío kà wéréwéré: «Í m̄n le Dónbeenì Hácírí à le lion o wán lòn háponi, á líí wi làa wo. 33 Í lá òò yí zū yíá lé orén, ká le Dónbeenì na tonkaa mi le í bátízé 6a nùpua lè mu jumu màh̄á bíá n̄n m̄i: «Fo ó mi le Dónbeenì Hácírí ká le yòò ló wee líi o nùpue búí wán. Wón lé yíá á à bátízé 6a nùpua lè le Dónbeenì Hácírí.» 34 Í m̄n mu, á í wee bío mu wéréwéré le o lé le Dónbeenì Za.»

O Yeesu lé yíá le Dónbeenì m̄n léra

35 Mu tá na léé t̄n, ká a Zān t̄n wi ho lahó dà-kéní mu yì lè mí n̄i-kenínia nùwā j̄un, 36 ó o m̄n o Yeesu ò o wee kh̄í, ó o bíá: «Yíá wee kh̄í kà lé le *Dónbeenì Pioza.» 37 Ó o Zān n̄i-kenínia nùwā j̄un mu j̄n̄á bío ó o bíá, á 6a d̄enía b̄o a Yeesu yì. 38 Ó o Yeesu yèrémáa kh̄í lora á m̄n à 6a b̄o a yì, ó o t̄ara 6a yì: «Léé webio mi wee cà.» A 6a bíá: «Arabii (b̄n kúará le: «n̄i-kàránlo»), lé wen fo wi yì?» 39 Ó o Yeesu bíá n̄n 6a yì: «Mi 6uen, á mi vaa mi hen na á í wi yì.» A 6a wāá b̄o a yì á vaa zūna b̄n. Mu wó le wi-háarè. A 6a wāá kará tò le wii b̄n làa wo.

40 Ó o Zān n̄i-kenínia nùwā j̄un na j̄n̄á a bíoní á b̄o a Yeesu yì n̄i-kéní 6a le Andere, o Sim̄n Piere 6àn za. 41 Yíá ó o Andere mu n̄n-yání van c̄n lé 6àn za Sim̄n mu á vaa bíá n̄n wo yì: «Wa m̄n o Mesii.» (Mesii lé mu heberemu. Ká mu kúará lè mu ker̄ekimu 6a le Krista,

‡ 1:21 Bío le Dónbeenì jì-cúa f̄ero Elii tonl̄ó sá vó, ó o 6uan yòora ho wáayi. Ba búí h̄ia wee lééka le o ko ò o bíni 6uen à dí yíá le Dónbeenì m̄n léra yahó, à 6uee wíoka a 6uenl̄ó bío. Mi lor̄ Malasii 3.23 § 1:21 Ó jì-cúa f̄ero na 6a Farizíewa t̄ara bío lé o jì-cúa f̄ero na ó o M̄ȳize bíá bío le o ka lè mínén bío síí á le Dónbeenì kh̄í tonka. Mi lor̄ Lándá zéeníl̄ó v̄uah̄ (Deutéronome) 18.15 * 1:23 Mi lor̄ Ezayii v̄uah̄ 40.3 † 1:28 Ho Betanii na 6a bíá bío hen h̄on wi ho Zurud̄n muh̄ n̄sání. Ho wi mí d̄on làa h̄ia wi ho Zeruzaleemu n̄sání. ‡ 1:29 Ba zúífùwa f̄u wee wé ya h̄a muinì lè 6a bà-kúio, à càráa mí bè-kora séndiaró. Ó o Zān le o Yeesu ka lòn muinì pioza á le Dónbeenì n̄n, lé bío ó o Yeesu mu á 6a à 6úe 6a nùpua bè-kora séndiaró bío yì. Mi lor̄ Ezayii v̄uah̄ 53.

bún kúará le yia le Dónbeenì m̀on léra.) ⁴² O o fó a buararáa o Yeesu c̀n. O o Yeesu lora a yi ò o bía: «Fo lé o Sim̀on, o Zàn za. Awa! Bìo kà wán á ̀ba wé è ve fo làa Sefaasi.» (Sefaasi lé mu heberemu. Mu kerεεkimu yi ̀ba le Piere, bún kúará le búaaahó.)

⁴³ Mu tá na lée t̀n, ó o Yeesu le mí ì va ho Kalilee k̀shù, ó o fò mín là a ǹi búii na yèni ̀ba le Filiipu, ó o bía ǹon wo yi: «Bè mi.» ⁴⁴ O Filiipu mu wee lé ho Betesayidaa lóhó yi, hen na ó o Andere là a Piere wee lé yi. ⁴⁵ Bún món ó o Filiipu b̀en vaá fò mín là a Natanayεele, ó o bía ǹon wón yi: «Yia ó o *Moyiize bía b̀io ho làndá v̀onna yi, wón na ̀ba ni-cúa fεerowà mún bía b̀io, á wa yú. O lé o Nazarεete ǹi Yeesu, o Zoεεfu za.» ⁴⁶ O o Natanayεele bía ǹon wo yi: «Bè-tente so dà a lé Nazarεete yi le?» O o Filiipu bía ǹon wo yi: «Buen á fo vaá mi a.» ⁴⁷ Bìo ó o Yeesu m̀on o Natanayεele ò o vará mà a, ó o bía b̀io kà o d̀nì yi: «Yia kà á k̀uaak̀uaamu mía yi. O lé o *Isirayεele ǹi binbirì.» ⁴⁸ O o Natanayεele tùara a Yeesu yi: «Fo wó kaka z̀unanáa mi?» O o Yeesu bía ǹon wo yi: «Ì fèra m̀on fo ká ù kará le v̀indèe na ̀ba le fikiyée tá, ká a Filiipu yàá d̀in yí von fo.» ⁴⁹ O o Natanayεele bía ǹon wo yi: «Nì-kàránlo, fo lé le Dónbeenì Za. Fo lé o Isirayεele ǹipomu béε.» ⁵⁰ O o Yeesu bía ǹon wo yi: «Fo dó ù s̀ii mi lé b̀io á ì bía le ì m̀on fo ho *fikiyée tá. Awa! Bè-beera búii yàá khii wé fo ò mi ká mu po b̀io kà.» ⁵¹ O o pá b̀inía bía: «Le ì m̀i ho t̀iá na mia: Mi khii mi ho wáayi ká ho héra, á le Dónbeenì wáayi tonkarowà wee bè o *Nùpue Za yi à liiráa à b̀iní yò. S»

2

O Yeesu yéréké b̀io na ó o ǹin-yání wó

¹ Hã wizooní b̀io t̀in zòh, à bún mu yaamu s̀nú búii wee dí ho Kalilee k̀shù lóhó na ̀ba le *Kanaa yi. O o Yeesu b̀an nu kera b̀in. ² Ba mún von o Yeesu le mí ǹi-kenínia mu yaamu mu s̀nú d̀iiní. ³ Bìo ho *d̀ivén hía vó, ó o Yeesu b̀an nu bueé bía ǹon wo yi: «Ba d̀ivén vó.» ⁴ Ká a Yeesu màhá bía ǹon wo yi: «Háa mu, lé ùnén ko ù zéeni b̀io á ì ko à ì wé làa mi le? I p̀ahù d̀in yí d̀n.» ⁵ O o Yeesu b̀an nu wáa bía ǹon ̀ba ton-sáwá yi: «Bìo búenbúen na ó o hía à bío le mi wé, à mi wé mu.»

⁶ Numu s̀ia b̀io hèzìn wi b̀in. Hã lé hã huua á ̀ba tan. Hã mí dà-kéní kéní á liiterewa khimani s̀ii dà à kúee yi. Ba *zúifùwa wee wé kúee mu jumu hã yi, à sεeka le míten làa b̀io ̀ba làndá b̀oráa mu à ceéráa míten. ⁷ O o Yeesu bía le ̀ba ton-sáwá hà mu jumu siiní hã s̀ia mu. A bán siinía hã yòó bó mí ni-káa yi. ⁸ O o Yeesu wáa bía ǹon ̀ba yi: «Mi k̀i mu c̀inú à vaa na yia dú ho s̀nú tonni yahó yi.» A ̀ba ká mu vaá ǹon wo yi, ⁹ ó o d̀indío à mu lé ho d̀ivén. O o yí zù hen na á hón d̀ivén so ló yi, ká ̀ba ton-sáwá na hà mu jumu, bán zù hen na ho ló yi. O o von o há-ña b̀an báa ¹⁰ á bía ǹon wo yi: «Ba nùpua búenbúen wee wé dá ho d̀ivén na sí ho yahó. Ká p̀ahù na á bìa ̀ba von yìo hía wee v́i ̀ba, à ̀ba màhá wé dá hía yi tà yí sí. A ùnén wón b̀en b̀ará hía sí fúuu fúaa hã làa na kà wán.»

¹¹ Bìo kà lé o Yeesu ǹin-yání yéréké b̀io na wee zéeni le o ló le Dónbeenì c̀n na ó o wó. Mu wó ho Kalilee k̀shù lóhó na ̀ba le Kanaa yi. Bìo ó o wó kà lé bún zéenia o beemu, ó o ǹi-kenínia wíokaa dó mí s̀ia wo yi. ¹² Bún món ó o Yeesu le mín nu, le mín zàwa, le mí ǹi-kenínia á b̀o mín van ho *Kapεεnyuumu lóhó yi. Ba kará b̀in wó hã wizooní b̀io yen.

O Yeesu zoó j̀on ̀ba duanlowà

(Matiye 21.12-13; Maaki 11.15-17; Luki 19.45-46)

¹³ Bìo ̀ba *zúifùwa s̀nú na ̀ba le *Paaki díró wà bueé s̀ará, ó o Yeesu wà yòora ho Zeruzalεemu lóhó yi. ¹⁴ Bìo ó o vaá zon le *Dónbeenì zì-beeni lún yi, ó o zoó yú ̀ba nùpua b̀in à ̀ba wee yèè ̀ba nàwa, le ̀ba pia, le ̀ba búaaáúuní. O mún zoó yú bìa wee p̀arí le wárí

§ 1:51 Bìo ó o Yeesu bía hen á b̀io ̀bonmín le le yòoni na ó o Zakoobu hía m̀on hã kònkórá yi ká ho wáayi tonkarowà wee lii à b̀iní yòo làa de. Mu wee zéeni le o Yeesu ka lòn yòoni na wi le Dónbeenì le ̀ba nùpua p̀ahù. Mi lorì Bìo j̀uhù búeení v̀uahù (Genèse) 28.12-13

bín, à 6a karáka mí tàbáriwa júná yi.* ¹⁵ O o wáa lá ho húló pá lè le làbàani, á nòn lè 6a búenbúen á 6a ló lè mí nàwa lè mí pia. A 6a wén-pùarilowà wári ó o pónkaa kúaará, á líikaa 6a tàbáriwa kúaaaka. ¹⁶ O o bía nòn 6a bùaaabú-yèérowa yi: «Mi khuii 6a le 6a lé. Mi yí wé í Maá zii làa duanló zii.» ¹⁷ O o nì-kenínia hácirí yòó buara le Dónbeení bióní vūahú bióní na kà wán: «Dónbeení, bío á í heníanaa ũ zii bío bènṭin hía máa ká mi†» ¹⁸ A 6a zúifùwa júnása na wi bín tūara a yi: «Lé mu yéréké bío yén á fo dà à wé á à zéení le bío fo wó kà bân wéró pánká á fo yú le Dónbeení cón?» ¹⁹ O o Yeesu bía nòn 6a yi: «Ká le Dónbeení zí-beení na kà mi lá fù, á ínén ñ bíní ì so le hã wizooní bío ṭin yi.» ²⁰ A 6a zúifùwa júnása bía nòn wo yi: «Le Dónbeení zí-beení na 6a son hã lúlúio búará-jun làa bío hēzin‡ lé dén á ũnén le ká 6a lá fù, á fo dà à bíní ì so hã wizooní bío ṭin yi le?»

²¹ Eε ká le Dónbeení zí-beení na ó o Yeesu wee bío bío lé orén mí bεεre sánia. ²² O Yeesu vèeró món lé hón pāahú so ó o nì-kenínia hácirí bínia buara hã bióní na ó o hía bía wán. A 6a tà le le Dónbeení bióní vūahú bióní á bon, á mún tà le o Yeesu bióní á bon.

O Yeesu zū bío wi 6a nùpua s̄ta yi

²³ Pāahú na ó o Yeesu hía wi ho Zeruzalemu yi ho *Paaki sánú bío yi, á 6a nùpua cèrèε mən mu yéréké bío wa na ó o wee wé, á 6a tà a bío. ²⁴ Ká a Yeesu màhá yí dó mí s̄i 6a yi, lé bío ó o zū bío wi 6a nùpua búenbúen yi. ²⁵ O màkóo mía à 6a zéení bío wi o nùpue yi làa wo. Orén mítén zū bío wi o nùpue s̄i yi.

3

O Yeesu zéenia le mukānī binbirī bío

¹ Nii búii hía wi bín á yèni 6a le Nikodεemu. O lé 6a *zúifùwa jūhúso búii á mún lé 6a *Farizlewa kuure nùpue búii. ² Ṭinàahú búii, ó o buara a Yeesu cón á buéé wee bío làa wo: «Nì-kàránlo, wa zū le ũnén lé yia le Dónbeení tonkaa. Lé bío á nùpue yí dà máa wé mu yéréké bío wa làa bío ũnén wee wéráa mu ká le Dónbeení yí nòn mu wéró pánká bānso yi.» ³ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Le í m̄i ho tūiá na foñ: Nùpue yí dà máa zūn le *Dónbeení béenī bío, ká bānso yí bínia yí ton.*» ⁴ O o Nikodεemu tūara a Yeesu yi: «O nùpue na yio tōn dà à bíní ì te kaka? Bío ó o màhá yí dà máa bíní máa zo mín nu píohó yi á máa te.» ⁵ O o Yeesu bía nòn o Nikodεemu yi: «Le í m̄i ho tūiá na foñ: Nùpue yí dà máa keñ le Dónbeení béenī dīnīi, ká bānso yí ton mu jumu lè le Dónbeení Hácirí yi. ⁶ Yia ton o nùpue yi, wón mu n̄pomu mukānī wi yi. A yia ton le Dónbeení Hácirí yi, wón le Dónbeení Hácirí na wee na le mukānī binbirī wi yi. ⁷ Awa, á bío á í bía nòn foñ le mí búenbúen ko à mi bíní te, ũ cén yí le mu wé fo coon. ⁸ Ho pinpiró wee wé vā lùe lée lùe na bío s̄i ho yi. A fo ò jí ho s̄a, ká fo yí zū hen na ho ló yi, làa hen na ho wee va yi. Lé kà s̄i ó o nùpue na ton le Dónbeení Hácirí yi á bío karáa.» ⁹ O o Nikodεemu wáa bía nòn o Yeesu yi: «Ho bíní teró mu bío á dà à wé kaka?» ¹⁰ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Ūnén n̄-kàránlo na yèni ló a *Isirayεle n̄pomu ṭlahú, á pá yí zū b̄n le? ¹¹ Le í m̄i ho tūiá na foñ: Bío wa zū làa bío wa mən á lé mu s̄éràsa, b̄n lé bío wa wee bío bío wéréwéré. Ká mi màhá yí wi à mi tà mu yi. ¹² Hen ká í wee bío bío wee wé ho tá wán làa mia, à mi máa tà bío á í wee bío yi. A mi bèn ñ wé kaka à tàráa bío á í wee bío yi ká í wee bío bío wee wé ho wáayi làa mia?»

¹³ Nùpue ḍin yí yòora ho wáayi. O *Nùpue Za mí dòn lé yia ló ho wáayi á lion.

* **2:14** Le wári pùariló: Ba zúifùwa na hía wee lé hã kã-vio yi buen á wee buée pùarika hã kã-vio wári na 6a buan le mín ksh̄ wári, à dān yārāa 6a bà-kùio 6a muiní yaró bío yi, lè le Dónbeení zí-beení lānpó cāló bío yi. † **2:17** Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 69.10 ‡ **2:20** Le Dónbeení zí-beení soró jūhú 6úa yú hã lúlúio 6óní ó o Yeesu tonnāa. B̄n pāahú ká a Heroode Nī-beení lé yia lé ho Zudee ksh̄ béε. O Yeesu teró mōn lúlúio búará-ṭin làa bío náa lé b̄n le zí-beení mu son vó yi. B̄n pāahú ká a Heroode Akiripaa lé yia bèn lé o béε. * **3:3** Yí bínia yí ton: Mu kerεekimu yi á le bióní mu na yèrémāa kà bān kúará mún lé bío ká: Yí ton ho wáayi.

14 Bïo ó o Isirayεεle nïpomu hïa wi ho tá henï yi, ó o *Møyiize hïa can ho hñnló háa le bũεenï yi á hoonía fára.† O Nùpue Za mún ko ò o ca le bũεenï yi à hooní fára làa bñn síi, 15 bèra a na ká nùpue léε nùpue dó mí sïi wo yi, à bñnso yí le mukānï binbirï na máa vé.

16 Mu bon. Le Dónbeenï wara ho ðímíjǎ nùpua ðakhíina, fúaa le nɔn mí za kéní, bèra a na ká nùpue léε nùpue na dó mí sïi wo yi, à bñnso bïo yí yáa, ká a yí le mukānï binbirï na máa vé. 17 Le Dónbeenï yí tonkaa mí Za ho ðímíjǎ yi à síinínáa ba nùpua júná, ká le tonkaa wo ò o buee kǎní ba. 18 Yia dó mí sïi wo yi, wón bñnso jùhũ máa sí. Ká yia yí dó mí sïi wo yi, wón jùhũ sú wó. Bñnso jùhũ sú lé bïo ó o yí dó mí sïi le Dónbeenï Za kéní yi. 19 Bïo nɔn á ba nùpua júná súráa lé bïo ká: Yia na lé mu khoomu binbirï ló buara ho ðímíjǎ yi. Ká bïo ba nùpua wára yí seka á ba wara le túbírí á po a. 20 Mu bon, nùpue léε nùpue na wee wé mu bè-kora, wón wee jïn mu khoomu. O yí máa tà léε ðïn mu yi ò o wén-kora à mi wéréwéré. 21 εε ká yia wee bè le Dónbeenï túiá poni yi, wón wee wé le mu khoomu yi, à ba mi wéréwéré le o wee bè le Dónbeenï bíonï yi.

Bïo ó o Zān Batiisi bíá a Yeesu ðáni yi

22 Bñn món ó o Yeesu lè mí nï-kenínia ló ho Zeruzalεεmu yi wà van la-veere ho *Zudee kōhũ yi. O vaá kará bñn á cáakaa làa ba, á wee bátizé ba nùpua. 23 O Zān wón mún hïa wee bátizé ba nùpua ho lahó na ba le Enɔn yi, ho wi ho Saliimu lóhó nísání, lé bïo mu jumu boo bñn. Ba nùpua hïa wee buen o cñn ò o bátizé ba. 24 Mu wee wé ká a Zān ba ðïn yí dó ho kásó yi.

25 Wizonle búí, ó o Zān nï-kenínia nùwǎ yen búí wǎanía là a zúifù nñi búí bïo ho làndá le ba wé wé ceéráa mítén wán. 26 O o Zān nï-kenínia mu wà van o cñn, á vaá bíá nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, ũ hácírí so buara a nùpue na nɔnzoñ wi làa fo khíi ho Zurudēn món bïo yi le? Yia fo mà ho túiá jii. Awa, lé o wǎa wee bátizé ba nùpua, á ba nùpua cèrèε mún wee va a cñn.» 27 O o Zān bíá nɔn ba yi: «Nùpue yí ðá máa yí bïo ká Dónbeenï yí nɔn mu wo yi. 28 Minén mi bæεεre jǎ ho túiá na á ï mà le ï yínɔí yia le Dónbeenï mɔn léra, ká ï léε nùpue na le Dónbeenï tonkaa á ï dú a yahó buara. 29 Mu ka lòn há-fla, wón bïo sǎ mín báa yi. εε ká bñn báa mu bñn bñnlo wón wee wé ðïn o nísání, à wé jí a bíoní. O sïi wé wa a há-fla bñn báa bíoní yi. Lé bñn á ïnén sïi mún wee waráa. Lé ï sí-wεε mu jii màhá wǎa sú bïo ká wán. 30 Yia mi bíá bïo ko ò o bïo jùhũ wé, à wé dé wán, ká ïnén bïo ko mu tï yi.

31 «Yia ló ho wáayi lion, wón po ba nùpua búenbúen. Yia bïo sǎ ho tá yi, wón wee wé ba nùpua wára, á wee bío ba nùpua bíoní. Ká yia ló ho wáayi lion wón po ba nùpua búenbúen. 32 Bïo ó o mɔn làa bïo ó o jǎ ho wáayi le Dónbeenï cñn, lé bñn bñn túiá ó o wee mï na ba nùpua yi. Ká ba nùpua màhá yí máa tà bïo ó o wee zéeni yi. 33 Yia tà ho túiá na ó o mà nɔn ba yi, se bñnso wee zéeni le bïo le Dónbeenï bíá léε túiá poni. 34 Yia le Dónbeenï tonkaa wón wee fεε le jï-cúa, lé bïo le Dónbeenï wee na mí Hácírí bñnso yi à yòo puuní. 35 O Maá Dónbeenï wa a Za, á bàrá a mu bïo búenbúen jùhũ wán. 36 Yia dó mí sïi o Za yi, se bñnso yú le mukānï binbirï na máa vé. Ká yia pǎ a Za mu bïo, se wón yí yú ðén mukānï so. Ká le Dónbeenï sïi pá wé è cñ bñnso yi fεεε.»

4

O Yeesu là a Samarii hñzoró fò mín le buii wán

1 Ba *Fariziεwa jǎ le o Yeesu món nùpua á po a Zān nùpua, ó o mún wee bátizé ba nùpua po a. 2 (O Yeesu mí bæεεre yí máa bátizé ba nùpua. O nï-kenínia lé bíá wee bátizé ba). Bïo ó o Yeesu jǎ bïo ba bíá a ðáni yi, 3 ó o ló ho *Zudee kōhũ yi lè mí nï-kenínia á bñnía jɔn ho Kalilee kōhũ. 4 Ká ba màhá ko ba kǎa ho *Samarïi kōhũ yi à varáa bñn. 5 Ba wà á vaá sùaráa ho Samarii lóhó búí na ba le Sikaare yi. Ho lóhó mu bó ho mǎhũ na ó o

† 3:14 Pǎahũ búí ó o Isirayεεle nïpomu á ba háwá hïa wee háa ho tá henï yi, à ba hí. Ká yia yòo lora a háa na o Møyiize wó lè ho hñnló á hoonía fára yi, à wón fen. Mi lorí Míló vǎahũ (Nombres) 21.9

*Zakoobu yánkaa nɔn mí za Zozεεfu yi.*⁶⁻⁸ Buii búí ó o Zakoobu yánkaa có bín. Bío ó o Yeesu buée dɔn dɔn buii so ɲúhú yi, ò o san le veɛní yi, ó o líí kará bín wee vūńka. O o nĩ-kenínia bán wà zoó yà mu bè-dínii ho lóhó yi. Mu wó à le wii yòó fàrá.

O o Samarii hínzoró búí ló wà buée hà mu ɲumu, ó o Yeesu bía làa wo: «Háa mu, há mi lè mu ɲumu le í ɲu.»⁹ O o háa bía nɔn wo yi: «Éée! Ʋnén zúifù nĩ wó kaka wee fio mu ɲun-ɲunii ínén na lé o Samarii hínzoró cón?» O háa bía bún lé bío ba *zúifùwa fù yí máa páaní bío búí yi lè ba Samariisa hùúu.¹⁰ O o Yeesu bía nɔn o háa mu yi: «Fo lá zū bío na le Dónbeení le mí ì há làa fo, á lá zū yía wee fio mu ɲumu ũ cón, ũnén lé fo lá à fio mu ɲumu, ó o lá à na mu ɲumu na wee na le mukānĩ binbirĩ foñ.»¹¹ O o háa bía nɔn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, le buii nà yi, á ũ hūló mún mía máa hàráa. A fo lá à wé kaka á à yíràa mu ɲumu na wee na le mukānĩ binbirĩ mu?»¹² Wàn bùaa Zakoobu lé yía có le buii mu. Orén mí bæere ɲun le ɲumu, ó o zàwa là a sánii mún ɲun mu. A ũnén so dà à bío le fo po wón le?»¹³ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Nùpue lée nùpue na wee ɲu le buii na kà ɲumu, wón á le ɲu-hānĩ pá wé è dàń. ¹⁴ Eε ká nùpue na à ɲu mu ɲumu na á í na bānso yi, wón á ɲu-hānĩ máa bíní máa dàń hùúu. Mu ɲumu na á í na a yi, á à wé lòn ɲun-dāńi na yí máa fí hùúu bānso yi, á mu ù na le mukānĩ binbirĩ.»¹⁵ O o háa bía nɔn o Yeesu yi: «Nì-kàránlo, yàá wāa na bún ɲumu so miĩ, à le ɲu-hānĩ yí bíní yí dàń mi, à í wāa yí bíní yí buee hà ɲumu hen.»

¹⁶ O o Yeesu bía nɔn o háa yi: «Lén zoo ve mìn báa à mi buee lé.»¹⁷ O o háa bía nɔn wo yi: «Í yí yan.» O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ū túiá sí à ũ bío le fo yí yan. ¹⁸ Bío fo bía bon. Ba báawa na fo yan yú ba nùwā hònú, á yía làa fo páanía wi kà yínɔń mìn báa.»¹⁹ O o háa wāa bía nɔn o Yeesu yi: «Wàn yàró, í wāa zū le ũnén lé le *Dónbeenĩ ɲi-cúa fεero búí. ²⁰ Warén wàn bùaaawa á bùaanía le Dónbeenĩ le búee na kà wán, ká minén zúifùwa bán wee bío le hen na le Dónbeenĩ ko le wé bùaaní yi á wi ho Zeruzalεemu yi. A lé mu yén wāa bío bon?»²¹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Háa mu, tà bío á à í bío yi. Pāahú búí khii dā, á le Dónbeenĩ bùaaníló le búee na kà wán lè ho Zeruzalεemu yi á bío ɲúhú máa wé. ²² Minén Samariisa wee bùaaní le Dónbeenĩ ká mi yí zū le. Warén zúifùwa bán zū le Dónbeenĩ na wa wee bùaaní lé bío le Dónbeenĩ dín warén wán á wee kánínáa ba nùpua. ²³ Eε ká pāahú búí khii dā, ho yàá wāa dɔn vó, á le Dónbeenĩ bùaanílowa binbirĩ á wé è bùaaní a Maá Dónbeenĩ lè lerén mí bæere Hácírí pánká, lè ho túiá poni na le zéenia làa ba. Mu bon, bán bùaanílowa so lé bía ó o Maá síi vá yi. ²⁴ Le Dónbeenĩ lé le hácírí, á bía wee bùaaní le ko ba bùaaní le lè lerén mí bæere Hácírí pánká, lè ho túiá poni na le zéenia làa ba.»

²⁵ O o háa bía nɔn o Yeesu yi: «Í zū mu le *Yia le Dónbeenĩ mɔn léra yia ba le *Krista, á wà à buen. Ká a khii buée dɔn, ó o buée zéenika mu bñowa búenbúen yara làa wen.»

²⁶ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ínén na wee bío làa fo kà lé orén mí bæere.»

²⁷ Bún pāahú ò o Yeesu nĩ-kenínia bínía buée dɔn. Bío ba buée mɔn ò o Yeesu wee bío là a háa, á mu wó ba coon. Ká barén ó o búí màhá yí tùara a yi le mu wó kaka tàá lée webio nɔn ó o wee bíoráa là a háa mu. ²⁸ O o háa wāa día mí ɲumu dεε bín, ò o wà zon ho lóhó yi à zoó wee bío lè ba nùpua ²⁹ le ba buee lée loń o nĩ na zūńna bío á mí wó búenbúen á bía. Le o màhá à wé Yia le Dónbeenĩ mɔn léra na ba le Krista lée? ³⁰ A ba nùpua ló mà a Yeesu.

³¹ Hón pāahú so yi, ó o Yeesu nĩ-kenínia le o dí. Ba wee bío: «Nì-kàránlo, sáberé à ũ dí.»

³² Ká a màhá bía nɔn ba yi: «Í bè-dínii á mi yí zū síi.»³³ A ba nĩ-kenínia wee tùaka mìn yi le o búí màhá buan bè-dínii buée nɔn wo yi lée. ³⁴ O o Yeesu bía nɔn ba yi: «Yia tonkaa mi síi bío wéró, lè ho tonló na ó o le í sá à síiní ɲii, bún lé bío lé í dínló. ³⁵ Minén wee wé bío le hen làa piina bío náa ká ho dínló láró dɔn. Ká ínén bèn wee bío na mia: Mi loń há manawà sese, ho dínló bon dín á pan mí láró. ³⁶ Yia wee lá ho dínló dèenia búakáa mí

* 4:5 Mi loń Bío ɲúhú búeenii vūahú (Genèse) 33.19; 48.22; Zozue vūahú 24.32

tonló á wee yí mí sàánfi. Ho dínló na ó o wee lá lé 6a nùpua na à keń le mukānī binbirī na máa vé yi. Lé kà síi ó o dīro là a láro sīa wee wé páanī waráa. ³⁷ Bīo bía kà bènťin bon: O dīro wi, á yīa wee lá ho dínló wi. ³⁸ Awa, ínén wáa tonkaa mia 6a nùpua cón bera a na à mi yí 6a buennáa làa bīo ho dínló lárówà wee láráa ho ho mǎhǔ na á 6a yí sá yi bīo síi. Nī-vio lé bīa 6úa ho tonló mu jǔhǔ, á minén á à sá à sǐ jii.»

³⁹ Ho Samariisa na wi ho lóhó mu yi cèrèè dó mí sīa o Yeesu yi, lé bīo ó o háa mítén bía nǎn 6a yi le o Yeesu bía bīo mí wó búenbúen nǎn mí yi. ⁴⁰ Lé bǔn nǎn ká 6a Samariisa bueé dǎn, á 6a yankaa wo le o keení làa mí. O o Yeesu kará bǔn há wizooní bīo jǔn. ⁴¹ A bīa dó mí sīa wo yi wíokaa dó wán há bioní na ó orén mí beere bía nǎn 6a yi bīo yi. ⁴² A 6a bía nǎn o háa yi: «Bīo kà wán, á wa wáa dó wa sīa wo yi lé bīo warén wa beere já a jǐ-cúa, ká mu yínǎn bīo fo bía nǎn wén mí dòn bīo yi. Wa wáa zū le orén lé ho dímǐjása kánílo.»

O Yeesu wéera a ya-dí beení búí za

⁴³ Bīo ó o Yeesu lè mí nǐ-keninia wó há wizooní bīo jǔn ho lahó mu yi, á 6a ló bǔn wá van ho Kalilee kǎhǔ yi. ⁴⁴ O Yeesu mítén háa bía le *Dónbeení jǐ-cúa fεero máa wé yí le kǎnbii mín kùrú kǎhǔ yi. ⁴⁵ Eε ká bīo ó o vaá dǎn ho Kalilee, á ho kǎhǔ mu nùpua 6uan wo se. Lé bīo á bán mún van ho *Paaki sǎnú díró ho Zeruzalεemu yi, á vaá mǎn bīo búenbúen na ó o wó bǔn.

⁴⁶ O Yeesu bǐnía van ho Kalilee kǎhǔ lóhó na 6a le *Kanaa, hen na ó o háa yèrémáa mu jǔmu wó lè ho dǐvén yi. Ho kǎhǔ mu béε tonni ya-dí beení búí wi bǔn á za lò yí here wi ho *Kapεenayuumu yi. ⁴⁷ Bīo ó o tonni ya-dí beení mu jǐa le o Yeesu ló ho *Zudee kǎhǔ yi á 6uara ho Kalilee, ó o ló van o cón, á vaá yankaa wo le o 6uen ho Kapεenayuumu, à 6uee wéé mí za na día mu húmú jii wán. ⁴⁸ O o Yeesu bía nǎn o nǐi yi: «Yínǎn mí wé yí mǎn mu yéréké bīowa na wee zéeni le Dónbeení pǎnká, á mi máa dé mí sīa mǐ lon?» ⁴⁹ O o béε tonni ya-dí beení bía nǎn o Yeesu yi: «Nǐ-karánlo, sáberé à ũ wa bè mín va hen na á ĩ za wi yi ò o yí hí.» ⁵⁰ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Lén va, ũ za á dèε búí máa wé.» O o nǐi dó mí síi bīo ó o Yeesu bía nǎn wo yi ó o bǐnía wá.

⁵¹ Mu tá na lée tǎn, ó o ton-sáwá ló 6ueé sǎ a yahó, á bía nǎn wo yi le o za wáa wan. ⁵² O o tǔara ho pǎahǔ na ó o za mu bīo díká dó yi làa ba. A 6a bía nǎn wo yi le mu wó ho hǐhǔ ká le wii dá yeenia. Lé hón pǎahǔ so á le tènǐ búakáa ló a sǎnía yi. ⁵³ O o za bǎn maá wáa zǔna le mu wó ho pǎn-kéní na ó o Yeesu bía nǎn wo yi le o za á dèε búí máa wé. O orén lè mí zǐi nùpua búenbúen dó mí sīa o Yeesu yi. ⁵⁴ Bǔn lé bīo wó a Yeesu cúa-jǔn nǐi yéréké bīo na wee zéeni le o ló le Dónbeení cón na ó o bǐnía 6ueé wó ho Kalilee kǎhǔ yi, ká a ló ho Zudee kǎhǔ yi 6uara bǔn.

5

O Yeesu wéera a mùamúá búí

¹ Wizooní bīo yen bǔn mǎn, à bǔn 6a *zúifúwa sǎnú búí díró dǎn, ó o Yeesu wá yòora ho Zeruzalεemu. ² Ho lóhó mu yi á súeenii la-beení búí wi yi á 6a wee ve lè mu heberemu le Betezadaa. Le 6ó ho zǔajii na 6a wee ve làa Pia Zǔajii. Há sǎnsáwá bīo hǎnǔ son kǐnía le súeenii la-beení mu yi. ³ Lé hǎn tá á 6a vǎnvárowà cèrèè háa wee wé da yi. Ba vǎnvárowà mu tǎhǔ á 6a muiiwà, lè 6a lóní, lè 6a mùamúawà wi yi. [Ba háa wee da bǔn à pa bīo mu jǔmu háa à bùcán. ⁴ Lé bīo á pǎnna búí, à le Dónbeení wáayi tonkaro 6uee bùcán mu. Ká a vǎnváro na zon mu yi ho yahó, hǎrǐ mu wé vǎmú lée vǎmú tò à o ò pá wa.] ⁵ Vǎnváro búí háa wi bǔn á vǎmú míana a wán yú há lúluio 6óní làa píru láa bīo hētín. ⁶ Bīo ó o Yeesu mǎn wo ò o dǔma, ó o zū le o lò yí here míana, ó o tǔara a yi: «Fo wi à ũ wa le?» ⁷ O o nǐi bía nǎn wo yi: «Nǐ-karánlo, nùpue na à lá mi líí dé mu jǔmu yi mu bùcánló pǎahǔ á mía. Hen ká ĩ dǎmákaa le ĩ líí zo, bǔn ká a búí zon vó.» ⁸ O o Yeesu bía nǎn wo yi: «Lii hǐnǐ,

lá ũ dāmu dèè à ũ varáka.» ⁹ Mí lahó yi ó o nni mu dèènia wan, á lá mí dāmu dèè ò o wee varáka.

Èé ká bïo mu wó 6a *zuífùwa vūnló wizonle na 6a le *Sabaa zoñ, ¹⁰ á 6a zuífùwa júnása wee bío là a nni na wan: «Wa làndá yi, á fo yí ko à ũ lá ũ dāmu dèè 6ua, lé bïo ho Sabaa lé ho zuia.» ¹¹ O o nni bíá nòn 6a yi: «Yia weéra mi lé yia bíá nòn mi le í lá í dāmu dèè à í varáka.» ¹² A 6a wáa tùara a yi: «Yia le ũ lá ũ dāmu dèè ũ varáka lée wée?» ¹³ Ká a nni màhá yí zū yia weéra a, lé bïo ó o Yeesu vūnun 6a nùpua na wee jàa mín bín tīahú.

¹⁴ Bún món, ó o Yeesu vaá fò mín là a nni mu le *Dónbeení zī-beení lún yi, ó o bíá nòn wo yi: «Loñ lon. Bïo ká wán, á fo wáa wan. Awa. Ká fo yí wi à mu búí na po bïo yú fo khíina à bíní yí fo, à ũ yí bíní yí wé bè-kohó.» ¹⁵ O o nni wá vaá bíá nòn 6a zuífùwa júnása yi le lé o Yeesu weéra mí. ¹⁶ Lé bún nòn á 6a zuífùwa júnása vā bōráa o Yeesu yi wee sèé, bïo ó o weéra a nùpue ho Sabaa zoñ bïo yi. ¹⁷ Ká a Yeesu màhá bíá nòn 6a yi: «Í Maá Dónbeení wee sá féé, á ínén mún wee sá.» ¹⁸ Dén bioní so na ó o Yeesu bíá bïo yi, á 6a zuífùwa júnása wíokaa sòobáa míten o búero bïo yi. Lé bïo á mu yínón bïo ó o wó khon ho Sabaa bïo yi mí dòn, ká lé bïo ó o le le Dónbeení lé mín kùrú Maá. Bún wee zéeni le o mània míten lè le Dónbeení.

Le Dónbeení Za pànká

¹⁹ O Yeesu wíokaa lá le bioní ò o bíá nòn 6a yi: «Le í mí ho tūiá na mia: O Za* yí máa wé bïo búí míten. Bïo á bân Maá Dónbeení wee wé ò o mi, bún lé bïo ó o wee wé. Bïo á bân Maá wee wé búenbúen ó o mún wee wé. ²⁰ Mu bon, o Maá wa a Za, á bïo ó orén mí beere wee wé ó o wee zéeni làa wo. O pá à bíní ì zéeni a lè mu bè-beera na po bïo mi mən á buéé bó ho zuia yi, ó o ò wé, á mu ù wé mia coon. ²¹ Làa bïo síi ó o Maá wee vèenínáa 6a nī-hía à na le mukānī binbirī 6a yi, lé làa bún síi ó o Za mún wee nanáa le mukānī binbirī bíá ó o wi ò o na le yi. ²² O Maá mún yí máa cítí nùpue, ká a màhá nòn le cítíi fló pànká búenbúen o Za yi, ²³ bèra a na à 6a nùpua búenbúen wé kònbi o Za, làa bïo 6a wee kònbiráa o Maá. Yia yí máa kònbi o Za, se bānso mún yí máa kònbi o Maá na tonkaa wo. ²⁴ Le í mí ho tūiá na mia: Yia wee tà jí í bioní, á dó mí síi í Maá na tonkaa mi yi, wón bānso yú le mukānī binbirī na máa vé hā làa na ká wán. Bānso á í máa cítí. O dèènia ló mu húmú yi, á yú le mukānī binbirī. ²⁵ Le í mí ho tūiá na mia: Ho pāhú búí khíi dā, ho yáa wáa dōn wó, á bíá yí yú le mukānī binbirī, na ka lòn nī-hía á à jí le Dónbeení Za tāmú. Bíá á à jí mu, bán á à yí le mukānī binbirī. ²⁶ Mu bon, làa bïo ó o Maá á le mukānī binbirī wee lé cón, lé làa bún síi ó o wó ó o Za á le mukānī binbirī mún wee lé cón. ²⁷ O nòn ho pànká wo yi ò o fináa le cítíi, lé bïo ó o lé o *Nùpue Za.

²⁸ «Mí yí le bïo bíá ká wé mia coon, lé bïo á pāhú búí khíi dā, ká 6a nī-hía búenbúen á à jí a Nùpue Za tāmú, ²⁹ á 6a à vèe. A bíá wó mu bè-tentewá á à yí le mukānī binbirī na máa vé. Ká bíá wó mu bè-kora bán júná à sí. ³⁰ Inén yí dà dèè máa wé íten. I wee wé fi le cítíi à héha lè í Maá jí-cúa na ó o mà nòn mi. A í cítíi fló mún térénna, lé bïo á í yí máa fi le làa bïo á í síi vá yi. I wee fi le làa bïo ó o Maá na tonkaa mi síi vá yi.

³¹ «Mu lá lé ínén í dòn á wee mí ho tūiá í jii, á mi lá dà a pí í tūiá. ³² Èé ká nī-veere lé í sèérà, á í zū le ho tūiá na ó o wee mí í jii á bon. ³³ Minén lé bíá tonkaa 6a nùpua á 6a van o Zàn Batiisi cón, á wón vaá mà ho tūiá í jii á nòn 6a yi. ³⁴ Inén wón màkóo mía à nùpue wé í bïo sèéràso. Ká í màhá bíá mu bèra a na à mí dàñ kání.

³⁵ «Bïo ó o Zàn hía wee bío ka lòn flintání na khoomu yenkeen, á mi tà zāmakaa mu khoomu mu bïo yi ho pòn-za dèè yi. ³⁶ Bïo búí wi bín á wee zéeni bïo á í bïo karáa. Bún po ho tūiá na ó o Zàn mà í jii. Mu bïo mu lé mu bè-wénia na á í Maá le í wé, bïo á í wee wé ká, lé bún wee zéeni le lé í Maá tonkaa mi bïo bon. ³⁷ A í Maá na tonkaa mi wón mí beere mún wee mí ho tūiá í jii. Mi yí jà a bioní, á mi mún yí zū a. ³⁸ Mi yí tà a bioní yi binbirī, lé bïo mi yí tà yia ó o tonkaa bïo. ³⁹ Mi wee kàrán le Dónbeení bioní à cikon, lé

* **5:19** Hen ká a Yeesu sansan le Za táá Dónbeení Za se lé orén Yeesu mí beere wee bío míten bïo.

bïo mi wee leéka le lé lerén wee na à mi zūn bïo mi ì wé á à yíràa le mukānī binbirī na máa vé. Awa, lé dén bionī so lé ðio wee zéeni bïo á ì bïo karáa wéréwéré, ⁴⁰ à mi mahá pá yí wi à mi buen í cón à yíràa le mukānī binbirī.

⁴¹ «Inén makóo mia à ba nùpua khòoní mi. ⁴² Εε ká minén bán á ì zū bïo mi karáa. Le Dónbeenī mi yí wa. ⁴³ I Maá lé yīa á ì buara yèni yi, á mi pá í bïo. Ká a búí mahá lá buara mí kùrú yèni yi, á mi ì tà wón bïo. ⁴⁴ Minén na wi mi wé khòoní mín, à mi yí wi à mi cà à ðio lé le Dónbeenī mí dòn à khòoní mia, á à wé kaka à déràa mi sía inén yi? ⁴⁵ Mi yí leéka le lé inén khíi kooní mia le Dónbeenī yahó dé. Bùeé. O *Moyiize na mi wee lòní le o ò séeni mia lé wón wee kooní mia le Dónbeenī yahó. ⁴⁶ O Moyiize bïo mi lá tà kékékén, se inén á mi mún lá à tà bïo, lé bïo á inén lé yīa ó o Moyiize bía bïo mí vónna yi. ⁴⁷ Εε ká bïo ó o túara í dānī yi á mi yí tà yi, á mi mún yí dà máa tà inén bioní yi.»

6

O Yeesu diinia ba zāamāa (Matiye 14.13-21; Maaki 6.30-44; Luki 9.10-17)

¹ Būn món ó o Yeesu le mí nī-kenínia zon ho woohú á khú ho Kalilee vū-beeni món, hīa ba mún wee ve làa Tiberiade vū-beeni. ² A ba minka zāamāa bò a yi, lé bïo ba vānvārowà na ó o wee wεé à ba mi á bïo wee wé ho yéréké. ³ O o Yeesu wà vaá yòora le búee búí, á yòò kará bīn le mí nī-kenínia. ⁴ Mu wee wé, à ba *zúifùwa sánú na ba le *Paaki díró sùarāa. ⁵ O o Yeesu le mí ì loñ, à ba minka zāamāa wee buen wo yi, ó o túara a Filiipu yi: «Lé wen á wa à yí mu bè-díni yi á à na ba minka nùpua na kà búenbúen yi?» ⁶ O Yeesu túara a Filiipu yi kà, lé bïo ó o wi ò o khén o kúará, ká arén wón zū bïo ó o ò wé. ⁷ O o Filiipu bía nōn o Yeesu yi: «Hàrí wa lá yí le wén-hāani khíá-ḡun* à vaa yà le ho búurú buee cèeka wīnīwīnī, á ba búenbúen pá máa yí.» ⁸ O o nī-kenínia nī-kéní, o Simōn Piere bān za Andere á bía nōn o Yeesu yi: ⁹ «Yàronza búí wi hen á ba cezàwa bùaa ḡun, le ho búurú bi-zàwa bïo hònú na wó le mu bïo búí na ba le ooze† dūmu á wi cón. Ká lee webio á būn ñ wé le ba minka zāamāa na kà?» ¹⁰ O o Yeesu wāa bía: «Mi bío le ba búenbúen líi keení.» Le ḡíní sà le lùe mu yi boo, á lé dén ba wāa líi kará wán. Ba báawa mí dòn á à yí muaaseé hònú síi. ¹¹ O o Yeesu fó ho búurú bi-zàwa, á dó le Dónbeenī bārākà, ò o nōn ho le ba sankà na bīa kará bīn búenbúen yi. Lé būn bān síi ó o mún wó le ba cezàwa, á ba búenbúen dú làa bïo ba sía vá yi. ¹² Bïo ba búenbúen dú sù, ó o Yeesu bía nōn mí nī-kenínia yi: «Mi yí día le bïo dú ká à yáa. Mi khuii mu búenbúen.» ¹³ A ba khuiira mu, á ho ooze búurú bi-zàwa bïo hònú bïo na là ká á sú hā sākíwá píru ḡun. ¹⁴ Bïo ba nùpua mōn mu yéréké bïo na ò o wó, á ba bía: «O nī na kà bèntīn lé le *Dónbeenī ḡi-cúa fεero, yīa lá ko ò o buen ho dímíjā yi.» ¹⁵ Bïo ó o Yeesu zūna le ba nùpua bueé fé mí á à wé le mí béε le ho pánkà, ó o tīn wà yòora le búee wán mí dòn.

O Yeesu varākaa mu ḡumu wán (Matiye 14.22-27; Maaki 6.45-52)

¹⁶ Ho zīihú, ó o Yeesu nī-kenínia wà lion ho vū-beeni ḡii, ¹⁷ á líi zon ho woohú wee khí le ho *Kapεεnayuumu lóhó cón. Ho tá hūn ká a Yeesu ḡīn yí bueé dān ba. ¹⁸ Ho pinpiró wee vā le mí pánkà, á ho vū-beeni ḡumu wee yānbónka. ¹⁹ Bïo ba vá zon á à yí lòn kilomεeterewa bïo hònú tàá bïo hēzīn síi le le óónbóore‡, á ba mōn o Yeesu ò o wee varāka mu ḡumu wán wà bueé sùarā ba yi, á ba zāna. ²⁰ O o Yeesu bía nōn ba yi: «Mu lé inén, mi yí zón.» ²¹ A ba wāa wi ba bío le o Yeesu yòo zo ho woohú yi, à būn ba dēniá dñn hen na ba wee va yi vó.

* **6:7** Le wén-hānló dà-kéní wee yí o nùpue nī-kéní wizon-kùure sámú sáání. † **6:9** Ooze: Mu lee bè-vānii búí na ba zúifùwa hīa wé vā à wé le ba nāwa dīnló. Ho ooze mu dūmu á ba nī-khenia wee è wé le ho búurú. Horén dūmu yāwá sí. ‡ **6:19** Ho Kalilee vū-beeni: Ho vū-beeni mu tóntómú á à yí kilomεeterewa óóní síi, ká ho bùaaró á à yí kilomεeterewa píru ḡun síi.

O Yeesu ka lòn dñnló na wee na le mukāñi binbirĩ

²² Mu tá na lée tñn, á 6a zãamáa na khii wi lè ho vū-beenĩ món á zūna le lée woohũ dà-kení mí dòn lá wi bñn. Ba zūna le o Yeesu yí zon ho woohũ lè mí nĩ-kenínia, ká lé 6arén wà mí dòn. ²³ Εε ká wonna 6úi ló ho Tiberiade lóhó yi 6ueé dñn ho lahó na ó o Yeesu dó le Dónbeenĩ bārakà ò o nñn ho búurú 6a là yi. ²⁴ Bìo 6a zãamáa mñn ò o Yeesu mía bñn, ó o nĩ-kenínia mún mía bñn, á 6a yòò zon hñn wonna so yi nñn ho *Καρεενayuumu lóhó, á wà khii cà a.

²⁵ Bìo 6a bñnia khii yú a Yeesu ho vū-beenĩ món, á 6a wee tùa wo yi: «Nĩ-kàránlo, fo 6uara hen dià?» ²⁶ O o Yeesu bía nñn 6a yi: «Le ì mí ho tũia na mia: Mí wee cà mi yínǎñ bño mi zūna mu yéréké bño na á ì wó 6àn kúará, ká lé bño mi yú ho búurú á là sù bño yi. ²⁷ Mí wé yí sá ho dñnló na dà wee yáa bño yi, ká mi wé sá hĩa yí máa yáa bño yi, hón na wee na le mukāñi binbirĩ na máa vé. Hón dñnló so lé o Nùpue Za á à na ho mia, lé bño ó orén lé yia ó o Maá Dónbeenĩ zéenia bño le mí nñn mu bño 6úen6úen wéró pánká yi.» ²⁸ A 6a tùara a yi: «Lé ho tonló yén á le Dónbeenĩ wi à wa sá?» ²⁹ O o Yeesu bía nñn 6a yi: «Bìo le Dónbeenĩ le mi wé, lé à mi dé mi sĩa yia le tonkaa yi.»

³⁰ Bìo ó o bía ká sii, á 6a bía nñn wo yi: «Ūnén 6èn lé mu yéréké bño yén fo dà à wé á wa à mi á à dérãa wa sĩa fon? Wé mu 6úi le wa mi! ³¹ Pãahũ na á wàn 6úaawa hĩa wi ho tá henĩ yi, á 6a yú ho *maanε á là, làa bño mu túararãa le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ yi: «O hĩa nñn ho dñnló na ló ho wáayi 6a yi á 6a dú.Š» ³² O o Yeesu 6èn bía nñn 6a yi: «Le ì mí ho tũia na mia: Mu yínǎñ o *Moyiize lé yia hĩa nñn ho búurú na ló ho wáayi mia. Lé ì Maá Dónbeenĩ nñn ho mia. Lé orén mún wee na ho dñnló binbirĩ na ló ho wáayi mia. ³³ Mu bon, ho dñnló binbirĩ na le Dónbeenĩ wee na lé yia ló ho wáayi lion. Lé orén wee na le mukāñi binbirĩ ho ðimíjása yi.» ³⁴ A 6a bía nñn wo yi: «Nĩ-kàránlo, wé na hón dñnló so wen fεεε.»

³⁵ O o Yeesu wãa bía nñn 6a yi: «Inén lé yia lé ho dñnló na wee na le mukāñi binbirĩ. Yia bò miĩ á dó mí sii miĩ, á hĩni làa ju-hãní máa 6úe 6ànso hũúu. ³⁶ Ì bía mu nñn mia le mi mñn bño á ì wó, à mi nñn pá yí dó mi sĩa miĩ. ³⁷ Bĩa á ì Maá wee wé à 6a bño sĩa miĩ le mí nĩ-kení kení wé è bè miĩ. Yia bò miĩ, á ì máa bño le o bñni hũúu. ³⁸ Lé bño á ì yí ló ho wáayi yí wà 6ueé wé ì sii bño. Yia tonkaa mi lé wón sii bño á ì wà 6ueé wé. ³⁹ Yia tonkaa mi sii bño lé à ì yí vñini bĩa ó o kàràfãa miĩ nĩ-kení 6úi, ká ì vèeni 6a ho ðimíjã vé nñnzoñ. ⁴⁰ Mu bon, ì Maá sii bño lé à bĩa 6úen6úen na fá mí yio o Za yi á dó mí sĩa wo yi, à yí le mukāñi binbirĩ na máa vé, à ì vèeni 6a ho ðimíjã vé nñnzoñ.»

⁴¹ A 6a *zúifùwa wãa wee khii mí kío yi, lé bño ó o bía le mínén lé ho dñnló binbirĩ na ló ho wáayi lion. ⁴² A 6a bía: «Yínǎñ orén lé o Zozεεfu za Yeesu le? Wa zū 6àn maá lè 6àn nu. O o wãa à wé kaka á à biorãa le mí ló ho wáayi lion?» ⁴³ O o Yeesu bía nñn 6a yi: «Mí yí khii mi kío yi. ⁴⁴ Nùpue woon yí dà máa bè miĩ, ká a Maá na tonkaa mi yí 6uan wo yí buararãa, á inén á à vèeni 6ànso ho ðimíjã vé nñnzoñ. ⁴⁵ Bìo ká lé bño túara le Dónbeenĩ ni-cúa fεerowà vñna yi: «Le Dónbeenĩ khii kàrán 6a 6úen6úen.*» Nùpue lée nùpue na wee jí a Maá Dónbeenĩ tãmu, á wee día mĩten ò o kàrán, wón á à bè miĩ. ⁴⁶ Bñn yí máa zéeni le ì le nùpue 6úi mñn o Maá. Yia ló le Dónbeenĩ cñn 6uara, lé wón mí dòn mñn wo. ⁴⁷ Le ì mí ho tũia na mia: Yia dó mí sii wo yi, wón yú le mukāñi binbirĩ na máa vé. ⁴⁸ Inén lé ho dñnló na wee na le mukāñi binbirĩ. ⁴⁹ Mĩn 6úaawa là ho *maanε ho tá henĩ yi, εε ká bñn màhã yí hò 6a húmú. ⁵⁰ Ká inén lé ho dñnló binbirĩ na ló ho wáayi lion. Yia dú ho, á 6ànso ò yí le mukāñi binbirĩ na máa vé. ⁵¹ Inén lé ho dñnló na wee na le mukāñi binbirĩ, hĩa ló ho wáayi lion. Yia dú ho, á 6ànso á à yí le mukāñi binbirĩ na máa vé. Ho dñnló na á ì na bèra a na à ho ðimíjã yí le mukāñi binbirĩ, lé ì sãnia.»

Š 6:31 Mí loñ Lení vūahũ (Psaumes) 78.24; Léro vūahũ (Exode) 16.1-15. Ba zãamáa bía le bionĩ mu à zéeni le o Moyiize lé yia hĩa nñn ho dñnló mín 6úaawa yi. * 6:45 Mí loñ Ezayii vūahũ 54.13

⁵² Bïo 6a *zuífùwa ná hã bíoní mu, á 6a wee kán mín lè mí sòobée. Ba wee bío: «O ñii mu dà a wé kaka a nanáa mí sánia wɛn á wa a là?» ⁵³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Le í mĩ ho tũíá na mia: Hen ká mi yí là a Nùpue Za sánia, á yí ñun o cãni, á le mukãñi binbirí máa kɛñ mia. ⁵⁴ Yia là í sánia, á ñun í cãni, wón 6anso yú le mukãñi binbirí na máa vé. I ì vèni 6anso ho ðímíjá vé nònzoñ. ⁵⁵ Mu bon, ínén sánia lé ho ðínló binbirí, á ì cãni lé mu bè-ñunii binbirí. ⁵⁶ Yia là í sánia á ñun í cãni, se wón páania làa mi á ínén páania làa wo. ⁵⁷ O Maá na tonkaa mi lé wón mí beere wee na le mukãñi binbirí. A lé orén pánká yi á le mukãñi binbirí mún wiráa ínén yi. Lé làa bún síi, á yia là í sánia, á 6anso mún ñ yí le mukãñi binbirí ínén pánká yi. ⁵⁸ Inén lé ho ðínló na ló ho wáayi lion, hón yí ka làa hĩa á mín 6uaawa yánkaa dú bïo síi. Bán dú hón à 6a pá húrun. Eɛ ká yia dú ho ðínló na ló ho wáayi lion, á 6anso á à yí le mukãñi binbirí na máa vé.» ⁵⁹ O Yeesu bía hã bíoní na kà, ká a wee kàrán 6a nùpua 6a zuífùwa kàránló zii ho *Kapɛɛnyuumu lóhó yi.

Le mukãñi binbirí na máa vé bíoní

⁶⁰ Bïo á bĩa bò a yi ná a bíoní, á 6a cèrɛɛ bía: «O ñii mu bíoní 6èntín hereka. Nùpue na dà à tà hã yi á mia.» ⁶¹ O o Yeesu zũna le bĩa bò a yi wee khí mí kíó yi bío ó o bía bïo yi, ó o bía: «Hã bíoní mu 6óonia mia léé? ⁶² Eɛ ká mi 6èn wáa khíi mɔn o *Nùpue Za ká a bínia wee yòo hen na ó o ló yi 6uara há? ⁶³ Le Dónbeení Hácírí lé ðio wee na le mukãñi binbirí. O nùpue mítén yí dà ðèe máa wé. Hã bíoní mu na á ì bía nɔn mia kà lé le Dónbeení Hácírí á hã ló cón. Hã wee na le mukãñi binbirí. ⁶⁴ Eɛ ká 6a nùwá yɛn 6úi mi t̄iahũ á yí dó mí sía mĩ.» A mu 6èn bon, mu ñúhũ 6úɛɛní á bĩa yí dó mí sía o Yeesu yi ó o zũna bïo, á mún zũna yia á à dé o ò na bío. ⁶⁵ O o Yeesu pá bínia bía ká síi: «Lé bún te bío á ì bía mu nɔn mia le nùpue yí dà máa bè mĩ, ká a Maá Dónbeení yí nɔn mu wéró pánká 6anso yi.»

⁶⁶ A wáa lá bún ñii wán, á bĩa bò a yi cèrɛɛ bínia o món, á yí máa bè làa wo. ⁶⁷ O o wáa tũara mí ñi-kenínia píru ñun yi: «Minén mún máa bíní le?» ⁶⁸ O o Simɔn Piere bía nɔn wo yi: «Núhũso, lé o yén á wa à bíní vaá bè yi? Unén lé yia le mukãñi binbirí na máa vé bíoní wee lé cón. ⁶⁹ Warén dó wa sía foñ, á zũ le ùnén lé yia lé le Dónbeení nùpue yi poni 6anso na le tonkaa.» ⁷⁰ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mu so yínɔñ ínén hueekaa minén píru ñun le? Eɛ ká mi ñi-kéní 6úi màhá pá lé o *Satãni nùpue.» ⁷¹ Mu lé o Simɔn Isikariote za Zudaa ó o wee bío bío. Mu bon, 6a píru ñun mu t̄iahũ ó orén lé yia à dé o ò na.

7

O Yeesu 6àn zàwa yí dó mí sía wo yi

¹ Bún món, ó o Yeesu tò ho Kalilee k̄shũ yi. O yí wi ò o zoo tè ho *Zudee k̄shũ yi, lé bío 6a *zuífùwa ñúnása wi 6a 6úe o. ² Bïo 6a zuífùwa sánú na 6a le *Búkúwá Sánú díró wà 6ueé sùará, ³ ó o Yeesu 6àn zàwa bía nɔn wo yi: «Fo lá ko à ù lé hen à lén va ho Zudee k̄shũ yi, à bĩa bò foñ bún mún mi mu bè-wénia na fo wee wé. ⁴ Nùpue na wi 6a zũn wo, wón bè-wénia máa wé sánka wé. Mu bè-beera na fo wee wé, á fo ko à ù wé à 6a nùpua 6úen6úen mi.» ⁵ Mu bon, o Yeesu 6àn zàwa mí beere yí dó mí sía wo yi. ⁶ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ínén á ho páahũ ðíñ yí ðñ cón, ká minén bán á ho páahũ wi cón wà fɛɛɛ. ⁷ Ho ðímíjá nùpua yí dà máa ñin mia, ká ínén wón 6a ñina, lé bío á ì wee mĩ ho tũíá le 6a wára yí seka. ⁸ Minén lén va ho sánú ðíiní. Inén wón máa va, lé bío ho páahũ ðíñ yí ðñ í cón.» ⁹ O Yeesu bía hñn bíoní so nɔn 6a yi ò o kará ho Kalilee k̄shũ yi.

O Yeesu van hã bukúwá sánú ðíiní

¹⁰ Bïo ó o Yeesu 6àn zàwa wà van ho sánú ðíiní, ó orén mún wà van. Ká a màhá sánkaa mítén vannáa, ò o bío yí zũn. ¹¹ Ba *zuífùwa ñúnása wee cà a ho sánú mu ðíiní. Ba wee héɛ tũaka hen na ó o Yeesu mu wi yi. ¹² O Yeesu bío wó le wãaníi làa sòobée 6a zãamãa t̄iahũ. Ba 6úi wee bío le o ñii mu léé ñi-tente. Ba 6úi 6èn le o wee v̄iní 6a nùpua. ¹³ Ká

nùpue na màhá à hení mí sîi á à bío mu wéréwéré 6a nùpua yahó wón mía, lé bío 6a zâna 6a zúifùwa júnása.

¹⁴ Ho sánú dú zon ho t̄ahũ lòn wizooní bío náa sîi ó o Yeesu zonnáa le *Dónbeení zî-beení lún yi, á zoó wee kàrán 6a nùpua. ¹⁵ Ba zúifùwa wee wé coon o bío yi, á 6a wee bío: «O n̄i mu kàránlò j̄n̄n̄ yí van yahó ò o pá zū le Dónbeení bíoní vūahũ bío kà sîi le we?»

¹⁶ O o Yeesu bíá n̄n̄ 6a yi: «Bìo á ì wee kàrán làa mia á yí ló ìnén ì b̄εεre c̄n̄. Yia tonkaa mi lé yia mu ló c̄n̄. ¹⁷ Yia tà wee wé le Dónbeení sîi bío, wón b̄anso á à zūn̄ ká ì kàránlò ló le Dónbeení c̄n̄, tàá ká ì wee bío ì kùrú bíoní. ¹⁸ Yia wee bío mí kùrú bíoní, wón wee cà le yèni. Ká yia wee cà le yèni à na yia tonkaa wo yi, wón wee m̄i ho t̄iá, o t̄érinna. ¹⁹ O *M̄oyiize so yí n̄n̄ ho làndá mia le? A yia màhá wee bè ho yi mi t̄ahũ wón mía. Lée webio n̄n̄ mi wí mi búeráa mi?» ²⁰ A 6a zâamáa bíá n̄n̄ wo yi: «O c̄iná wi fon̄! Yia wí ò o búe fo lé o yén?» ²¹ O o Yeesu bínia lá le bíoní ò o bíá n̄n̄ 6a yi: «Ì wó mu yéréké bío dà-kéní mí dòn wa vūnlò wizonle na lé ho *Sabaa zon̄, á mi búenb̄uen wó coon mu bío yi. ²² O M̄oyiize bò mu henía n̄n̄ mia le mi wé *kúio mi zà-báawa, á mi yáa wee kúio 6a hàrí ho Sabaa zon̄. Ho làndá mu yáa yín̄n̄ M̄oyiize búá ho j̄uhũ, mu lé m̄in̄ búaaawa. ²³ Awa, ká minén dà wee kúii o za báa ho Sabaa zon̄, bèra a na à mi yí wé yí khe o M̄oyiize làndá d̄ání yi, á lée webio n̄n̄ á mi s̄ia wee c̄ináa m̄i, lé bío á ì wó ó o n̄i-kùure wan cun ho Sabaa zon̄? ²⁴ Bío mi wee mi à ð̄in̄ wán c̄it̄iráa o nùpue à mi k̄hí yi. Mi wé c̄it̄i o nùpue làa bío t̄érinna le Dónbeení c̄n̄.»

O Yeesu lé yia le Dónbeení m̄n̄ léra

²⁵ A ho Zeruzal̄εmusa búí wáa wee bío: «Éee! Yia kà so yín̄n̄ o n̄i na á wa júnása wí 6a búe le? ²⁶ N̄in̄-yia wee bío 6a nùpua yahó, ò o búí yí dó mí j̄ii wo yi. Wa júnása màhá wáa zūna le lé orén lé yia le Dónbeení m̄n̄ léra lée? ²⁷ Yia kà wón á warén zū léenii. Éε ká yia le Dónbeení m̄n̄ léra k̄hii búara, á nùpue woon máa zūn̄ hen na ó o ló yi.» ²⁸ Bío ó o Yeesu wee kàrán 6a nùpua le *Dónbeení zî-beení lún yi, ó o bíá bío kà p̄n̄p̄n̄: «Mí so zū mi k̄énk̄én, á zū ì léenii le? Ìnén yí búara ìten, ká ho t̄iá poni b̄anso lé yia tonkaa mi. Mí yí zū a, ²⁹ ká ìnén wón zū a, lé bío á mu lé orén á ì ló c̄n̄ búararáa. Orén lé yia tonkaa mi.» ³⁰ A 6a wáa wee cà a w̄iró yahó, ká nùpue woon yí w̄ira a, lé bío ó o p̄ahũ ð̄in̄ yí d̄n̄. ³¹ Éε ká 6a zâamáa mu t̄ahũ, á 6a c̄èr̄εε j̄n̄n̄ pá tà a bío. Ba wee bío: «*Yia le Dónbeení m̄n̄ léra k̄hii búara, ó o so búeé wé yéréké bíowa na po bío ó o n̄i na kà wee wé le?»

Ba tonkaa 6a parowà le 6a vaa w̄ii o Yeesu

³² A 6a *Fariz̄īewa búí ná bío 6a zâamáa wee h̄uh̄ūaaka a Yeesu d̄ání yi, á 6a Fariz̄īewa mu kuure lè le *Dónbeení yankarowà júnása tonkaa 6a parowà búí le 6a vaa w̄ii wo. ³³ O o Yeesu bíá: «Ì k̄er̄lò mí t̄ahũ máa wé bío na á à mía. Hen làa c̄in̄ú ká ì ì bíní ì va yia tonkaa mi c̄n̄. ³⁴ Mí k̄hii wé è cà mi, ká mi máa yí mi, á hen na á ì ì k̄er̄ yi á mi mún yí dà máa va yi.» ³⁵ A 6a *zúifùwa wee tùaka mín yi le lé wen o ò va ká mí máa yí o coon? Lé 6a zúifùwa na h̄éera wika bíá yín̄n̄ 6a zúifùwa t̄ahũ ó o màhá wi ò o lén va c̄n̄ lée? O màhá wi o ò vaa kàrán bíá yín̄n̄ 6a zúifùwa lée? ³⁶ Bío ó o bíá le wa k̄hii wé è cà mí ká wa máa yí mí, á hen na mí ì k̄er̄ yi á wa yí dà máa va yi, bún̄ kúará lée webio?

O Yeesu le bíá le j̄u-h̄ání dà buen mí c̄n̄

³⁷ Ho sánú dí vé n̄n̄zon̄ d̄én wizonle so lé ð̄io j̄uhũ wi po h̄ia ká. Bún̄ zon̄ ó o Yeesu ð̄in̄ 6a zâamáa yahó ò o bíá p̄n̄p̄n̄: «Hen ká yia le j̄u-h̄ání dà, à b̄anso buen ì c̄n̄ á ì ì na mu j̄umu wo yi ó o ò j̄u. ³⁸ Yia dó mí s̄ii m̄i, làa bío mu túararáa le Dónbeení bíoní vūahũ yi kà sîi: «Á wón b̄anso s̄ii á à wé lòn j̄un-d̄ání, á mu j̄umu na wee na le muk̄n̄i wé è tà á à lé yi.» ³⁹ Mu lé le Dónbeení Hácírí ó o Yeesu wee bío bío kà sîi, ð̄io á bíá dó mí s̄ia wo

yi khii yi. Mu p̄ahũ ká le Dónbeenĩ ðĩn yi n̄n mí Hácírí b̄ia dó mí s̄ia o Yeesu yi, lé b̄io le Dónbeenĩ ðĩn yi léra a yèni.

Ba z̄amáa ñi-cúa wi m̄n ñúná yi o Yeesu b̄io yi

⁴⁰ Ká 6a z̄amáa na wi b̄n ñá a Yeesu b̄ioní mu, á 6a 6úí wee b̄io le ȳia kà wón 6ènt̄ĩn lé le *Dónbeenĩ ñi-cúa f̄ero. ⁴¹ Ba 6úí bán 6èn le o lé *Ȳia le Dónbeenĩ m̄n léra. Ba 6úí 6èn le mu so bon ká ȳia le Dónbeenĩ m̄n léra ko ò o lé ho Kalilee k̄sh̄ũ yi le. ⁴² Mu so ȳi túara le Dónbeenĩ b̄ioní v̄uahũ yi le o *Daviide n̄nk̄ni, là a Daviide mu 6a lóhó Beteleh̄emu lé b̄n á Ȳia le Dónbeenĩ m̄n léra ko ò o lé yi le? ⁴³ A 6a z̄amáa ñi-cúa wó m̄n ñúná yi o Yeesu mu b̄io yi. ⁴⁴ Ba z̄amáa mu t̄ahũ á n̄wã ȳen 6úí wi 6a w̄i wo, ká n̄pue woon ȳi t̄úaa wo yi.

Ba z̄uif̄uwa ñúnása yi tà a Yeesu b̄io

⁴⁵ B̄io 6a parowà na le Dónbeenĩ yankarowà ñúnása lè 6a Fariz̄iewa tonkaa b̄inía buara, á bán t̄úara 6a yi: «Lée webio n̄n á mi ȳi 6uannáa wo ȳi 6uararáa?» ⁴⁶ A 6a parowà b̄ia: «Hã b̄ioní na ó o n̄pue mu wee b̄io 6àn s̄ii á wa ðĩn ȳi ñá a 6úí ñii yi ȳi m̄n h̄úú.» ⁴⁷ A 6a Fariz̄iewa b̄ia n̄n 6a yi: «Minén m̄n día miten ó o khà lon? ⁴⁸ Warén ñúnása t̄ahũ lè warén Fariz̄iewa t̄ahũ á ñi-kéní kà so tà a b̄io le? ⁴⁹ Ká lé 6a z̄amáa na kà mí dòn, bán na ȳi z̄ũ d̄e o M̄ȳiize lándá b̄io yi, bán le Dónbeenĩ dánkánía.» ⁵⁰ A 6a Fariz̄iewa ñi-kéní na 6a le Nikod̄emu, ȳia van o Yeesu c̄sn ho t̄nàahũ 6úí, ⁵¹ á b̄ia n̄n 6a yi: «Wa lándá yi, á wa ȳi dà máa s̄iiní n̄pue ñúhũ ká wa ȳi ñá 6ànso ñi-cúa, á ȳi z̄ũna ká a wó khon.» ⁵² A 6a b̄ia n̄n wo yi: «Ūnén m̄n wee b̄io lòn Kalilee ñii! Kàrán le Dónbeenĩ b̄ioní v̄uahũ á cikon, á fo ò mí mu le *Dónbeenĩ ñi-cúa f̄ero ñi-kéní kà ȳi máa lé Kalilee yi.»

[⁵³ Lé b̄n á 6a 6úen6úen wà khí6on wán,

8

¹ ò o Yeesu wón wà yòora le 6úee na 6a le Oliivewa 6úee wán.

O h̄a-bá-fé na ó o Yeesu k̄nía

² Mu tá na lée t̄n ȳinb̄ii b̄uir̄ii, ó o b̄inía van le *Dónbeenĩ z̄i-beenĩ lún yi, á 6a z̄amáa 6ueé k̄nía wo yi. O o líí kará ò o wee k̄rán 6a. ³ A ho *lándá b̄io z̄eenílowa lè 6a *Fariz̄iewa 6uan o h̄aa 6úí na 6a z̄u yi là a bá-veere 6ueé zonnáa, á zoó ðĩnía wo 6a n̄pua 6úen6úen yahó, ⁴ à 6a b̄ia n̄n o Yeesu yi: «N̄i-kàránlo, o h̄aa na kà 6a z̄u yi là a báa. ⁵ A wa lándá yi, ó o *M̄ȳiize b̄o mu henía n̄n w̄en le ká wa wé yú bán h̄aawa so s̄ii, à wa lèeka 6a lè h̄a huua 6úe.* Awa, ūnén 6èn le we mu d̄ání yi?» ⁶ Ba b̄ia b̄n à kh̄uaanáa o Yeesu ñii yi à ȳiraa wo kooní yi. Ká a Yeesu màh̄á líí lúnlúrá, ò o wee túa ho tá p̄np̄uró yi lè mí n̄n-kíza. ⁷ B̄io 6a ðĩn lan wee túa wo yi, ó o líí h̄n̄n yòó ðĩn, ò o b̄ia n̄n 6a yi: «Ȳia ðĩn ȳi wó b̄e-kohó h̄úú mi t̄ahũ, à wón w̄aa lèe wo lè le huee ho yahó.» ⁸ O o Yeesu b̄inía líí lúnlúrá, á wee túa ho tá p̄np̄uró yi. ⁹ B̄io ho lándá b̄io z̄eenílowa lè 6a Fariz̄iewa mu ñá h̄sn b̄ioní so, á 6a wee lén lè mí ñi-kéní kéní, à 6úaká lè 6a ñi-kía, á ká a Yeesu là a h̄aa ho t̄ahũ. ¹⁰ O o Yeesu w̄aa líí h̄n̄n yòó ðĩn ò o wee b̄io là a h̄aa: «O, o, h̄aa mu, 6a n̄pua mu b̄o làa wen? O 6úí mía máa s̄iiní ū ñúhũ le?» ¹¹ O o h̄aa b̄ia n̄n o Yeesu yi: «Núh̄uso, o 6úí mía máa s̄iiní ho.» O o Yeesu w̄aa b̄ia n̄n wo yi: «Àwa, á ñén m̄n máa s̄iiní ū ñúhũ. Fo dà a lén, ká ū 6èn ȳi b̄iní ȳi wé b̄e-kohó.»]

O Yeesu ka lòn khoomu ho ð̄m̄j̄ása c̄sn

¹² O Yeesu pá b̄inía b̄ia b̄io kà n̄n 6a z̄amáa yi: «Ūnén ka lòn khoomu ho ð̄m̄j̄ása c̄sn. Ȳia tà b̄o m̄i, se 6ànso yú mu khoomu na wee na le muk̄ni binbirí. O máa keñ t̄ibirí yi h̄úú.» ¹³ A 6a Fariz̄iewa b̄ia n̄n o Yeesu yi: «Ūnén w̄aa wee m̄i ho t̄úia ū ñii, à b̄n à b̄io fo wee b̄io á n̄pue ȳi ko ò o tà yi.» ¹⁴ O o Yeesu b̄ia n̄n 6a yi: «H̄arí ká ñi wee m̄i ho t̄úia ñi

* **7:42** Mi loñ Samuw̄ele ñun níi v̄uahũ 7.12; M̄isee v̄uahũ 5.1
17.6-7

* **8:5** Mi loñ Lándá z̄eeníló v̄uahũ (Deutéronome)

jii, se bio á ï wee bio ó o nùpue ko ò o tà yi. Lé bio á ï zū hen na á ï ló yi buararáa, á ï mún zū hen na á ï wee va yi. Ká minén bán yí zū ï léení, á mún yí zū hen na á ï wee va yi. ¹⁵ Minén wee fi ba nùpua cítii fló sí, ká ïnén wón máa cítii nùpue. ¹⁶ Ká ï lá ko à ï fi cítii, á ï cítii mu jùhú á à wé. Lé bio mu yínó ïnén ï dòn á à fi le cítii mu. Mu lé ïnén lè ï Maá na tonkaa mi á à páaní ï fi le. ¹⁷ Mi lándá vūahú yi á mu túara le ká seéràsa nùwā jùn mà ho tūiá mu bio dà-kéní bio yi, se bñn bio so á nùpue ko ò o tà yi. ¹⁸ ïnén wee mǐ ho tūiá ï jii. A ï Maá na tonkaa mi mún wee mǐ ho tūiá ï jii.» ¹⁹ A ba túara a yi: «Mìn maá mu wi wen?» O o Yeesu bía nòn ba yi: «Mi yí zū mi, á mún yí zū ï Maá. Ká mi lá zū mi, se mi mún lá à zū ï Maá.» ²⁰ O Yeesu bía hñn bíoní so ká a wee kàrán ba nùpua le *Dónbeení zǐ-beení lún yi, mu hāmu kúeení lahó nǐsání. Nùpue yí wǐira a lé bio ó o pāhú ñn yi dñ.

O Yeesu wee bio mi varó mìn Maá cñn bio

²¹ O Yeesu pá bñnia bía bio kà nòn ba yi: «Ïnén ñ lén á mi ï càráa mi. Èé ká mi màhá à hí lè mi bè-kora. Hen na á ïnén wee va yi, á minén yí dà máa va yi.» ²² A ba *zúifùwa wee bio mìn yi: «O wi ò o búe mítén léé? Bio ó o màhá le hen na minén wee va yi á warén yí dà máa va yi.» ²³ O o Yeesu bía nòn ba yi: «Minén ló ho tá yi. Ká ïnén ló ho wáyí. Minén bio sǎ ho ñmǐná na kà yi, ká ïnén wón bio yí sǎ ho yi. ²⁴ Lé bñn te bio á ï le mi ï híráa lè mi bè-kora. Mu bon, hen ká mi yí tà le ïnén lé yǐa wi fééé, á mi ï hí lè mi bè-kora.» ²⁵ A ba túara a yi: «Ûnén lé o yén?» O o Yeesu bía nòn ba yi: «Ï wee bio mu na mia fééé hǎrí mu jùhú búéeni. ²⁶ ï dà à bio bio cèrèé mi dǎní yi, á dà à fi le cítii mi bio cèrèé wán. Ká yǐa tonkaa mi lé ho tūiá poni bǎnso, á bio á ï ná a cñn, bñn lé bio á ï wee bio na ho ñmǐnáa yi.»

²⁷ Ba yí zū ká lé o Maá Dónbeení ó o wee bio bio. ²⁸ O o Yeesu wǎa bía nòn ba yi: «Ká a *Nùpue Za á mi can le búéeni wán hoonía fǎrá, bñn ká mi ï zū ká ïnén lé yǐa wi fééé. A mi ï zū ká ï yí máa wé bio woon ïten. Bio á ï Maá bía nòn mǐ, bñn lé bio á ï wee bio. ²⁹ ï Maá na tonkaa mi á wi làa mi, o yí día mi ï dòn, lé bio á ï wee wé bio sí a yi fééé.» ³⁰ Bio ó o Yeesu wee bio kà, á ba nùpua cèrèé dó mí sía wo yi.

Le Dónbeení tūiá poni wee wé ó o nùpue kǎn mítén

³¹ O o Yeesu wǎa bía nòn ba zúifùwa na dó mí sía wo yi: «Ká mi wee bè ï bíoní yi, se mi màhá lé ï ñ-kenínia bio bon. ³² Mi ï zū ho tūiá poni binbirí na ló le Dónbeení cñn. Lé bñn ñ wé á mi ï kǎn mítén.» ³³ A ba bía nòn wo yi: «Warén lé o *Abarahaamu mǎnmǎnia. Wa yí wó a búí wobáaní yí mǎn. A léé webio nòn á ùnén bíaráa le wa à kǎn waten?» ³⁴ O o Yeesu bía nòn ba yi: «Le ï mǐ ho tūiá na mia: Nùpue léé nùpue na wee wé mu bè-kora wón ka lòn wobá-níi mu bè-kohó níi yi. ³⁵ A mi zū le o wobá-níi bio yí sǎ ho zǐ-jùhú yi fééé. Ká a za na ton ho zǐ-jùhú yi, wón bio sǎ ho yi fééé. ³⁶ Ká le Dónbeení Za wǎa wó mia lè ba nùpua na wi mítén, á mi ï wé mítén binbirí. ³⁷ ï zū le mi lé o Abarahaamu mǎnmǎnia, èé ká mi màhá wee cà à mi búe mi, lé bio á bio á ï wee kàrán làa mia yí máa zo mia. ³⁸ Bio á ï Maá zéenia làa mi, lé bñn á ï wee bio, ká minén bèn wee wé bio á mìn maá bía nòn mia.» ³⁹ A ba bía nòn wo yi: «Warén wán maá lé o Abarahaamu.» O o Yeesu bía nòn ba yi: «Ká mi lá lé o Abarahaamu zàwa bio bon, se mi lá wee wé hǎ wǎrá na ó o Abarahaamu wó bǎn síi. ⁴⁰ A mi yí máa wé hñn, à mi wi mi búe ïnén na mà ho tūiá poni nòn mia, hǐa na á ï ná ï Maá Dónbeení cñn. Bñn ó o Abarahaamu yí wó. ⁴¹ Mi wee wé mìn maá wǎrá.» A ba bía nòn wo yi: «Wán maá lé le Dónbeení mí dòn. Wa yínó zǐnǐ zàwa.» ⁴² O o Yeesu bía nòn ba yi: «Ká mìn maá lá lé le Dónbeení, á mi lá à wǎn mi, lé bio á ïnén ló le Dónbeení cñn buara. ï yí buara ïten. Lé lerén tonkaa mi. ⁴³ Bio nòn á mi yí máa zūnǎa hǎ bíoní na á ï wee bio na mia kúará lé mu yén? Lé bio á mi yí wi mi jí há. ⁴⁴ Yǐa lé mìn maá lé o *Satāni. A mìn maá síi bio lé bñn á mi wi à mi wé. O lé o ñ-búe hǎrí ho ñmǐná lénlò pāhú. O yí dà máa mǐ ho tūiá poni, lé bio á tūiá poni mía wo yi. Hen ká a fǎ le sabéré,

se lé orén mí bæere síí ó o wee zéení, lé bío ó o lé o sabín-fútaalo. Orén lé yia á hã sabíoní wee lé yi. ⁴⁵ Εε κά ἰνέν wee mĩ ho túiá poni, lé bũn nɔn á mi yí tàráa í bióní yi. ⁴⁶ Minén t̄ahũ, ó o búí so dà a bío le í wó bè-kohó le? Ká í wee mĩ ho túiá poni, á léé webio nɔn mi yí tàráa í bióní yi? ⁴⁷ Bĩa na lé le Dónbeenĩ zàwa binbirí wee wé jí le Dónbeenĩ bióní. Εε κά minén yínɔn le Dónbeenĩ zàwa, lé bũn nɔn mi yí máa jíńáa le bióní.»

O Yeesu le minén po a Abarahaamu

⁴⁸ A 6a *zúifùwa bía nɔn wo yi: «À bũn wa túiá sí à wa bío le fo lé o *Samaríi n̄i†, á wa mún túiá sí à wa bío le o cíná wi foñ.» ⁴⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «ἰnén á cíná mía yi. I Maá lé yia á í wee kɔnbi. Ká minén bán wee zuań mĩ. ⁵⁰ Inén yí máa bío le nùpue dé cùkú mĩ. O búí wi á à bío le 6a dé ho mĩ, á lé wón mún lé o cítí-fl. ⁵¹ Le í mĩ ho túiá na mia: Yia tà bò í bióní yi, á 6anso máa hí máa cén.»

⁵² A 6a zúifùwa bía nɔn wo yi: «Hã laà na kà wán, á wa wãa láa mu yi kénkén le o cíná wi foñ. O *Abarahaamu húrun, á le *Dónbeenĩ jí-cúa fεεrowà húrunka. A ũnén pá wee bío le ká yia tà bò ũ bióní yi á 6anso máa hí máa cén. ⁵³ ũnén 6èn wee leéka le ũ jíhũ so wi po a Abarahaamu le? Wón húrun, á le Dónbeenĩ jí-cúa fεεrowà mún húrunka, á ũnén 6èn wee leéka le fo léé wée?»

⁵⁴ O o Yeesu bía: «Í lá wee dé ho cùkú íten yi, se mu jíhũ mía. Yia wee dé ho cùkú mĩ lé í Maá, yia mi le o lé m̄n Dónbeenĩ. ⁵⁵ A mi nɔn yí zũ a. Ká ἰnén wón zũ a. I lá le í yí zũ a, se í lé o sabín-fútaalo lè mi bío sii. Εε κά í zũ a, á wee bè o bióní yi. ⁵⁶ M̄n maá Abarahaamu hĩa wee leékaa le mí ì mí í buenlò, ó o zámakaa mu bío yi. O o 6èn mɔn í buenlò, á síi wan mu bío yi.» ⁵⁷ A 6a zúifùwa bía nɔn wo yi: «Ūnén na lúlúio máa yí ho búará-ɣun làa píru á mɔn o Abarahaamu wen?» ⁵⁸ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Le í mĩ ho túiá na mia: O Abarahaamu á à bío le mí ì te, à bũn à ἰnén wi.»

⁵⁹ A 6a wãa sèekaa hã huua le mí ì lèeka làa wo á à búé. O o Yeesu sà míten ló le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi léé wà.

9

O Yeesu wɛéra a n̄i na ton ká a lé o muui

¹ Bío ó o Yeesu lè mí n̄i-kenínia wee khĩí, á 6a fò mín làa n̄i búí na ton ká a lé o muui. ² O o n̄i-kenínia t̄ara a yi: «N̄i-kàránlo, léé webio nɔn ó o n̄i na kà ton ká a lé o muui? Lé orén kùrú bè-kora bío yi léé, tàá lé 6àn nùwã bè-kora bío yi?» ³ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Mu yínɔn orén bè-kora bío yi, á mu mún yínɔn 6àn nùwã bè-kora bío yi. O n̄i mu ton ká a lé o muui, léé bèra a na à bío le Dónbeenĩ dà a wé à 6a nùpua búenbúen mi a yi. ⁴ Bío mu khoomu wi hã laà na kà wán, á wa ko wa wé le Dónbeenĩ na tonkaa mi bè-wénia. Le t̄ibirí hĩa wi, á nùpue máa dàń máa wé bío búí. ⁵ Bío á í wi ho d̄m̄j̄ná yi hã laà na kà wán, á í ka lòn khoomu ho yi.» ⁶ Bío ó o Yeesu bía h̄n bióní so wó, ó o p̄inía mí jínsāní, á khan lè le t̄íní, á khĩira là a muui yio, ⁷ ò o bía nɔn wo yi: «Lén vaa sεε ũ yahó le s̄úeenii la-beenĩ na 6a le Silowee yi.» (Ho Silowee mu kúará le «tonkaro».) O o muui wà vaá sεεra mí yahó, á b̄nía wee buen, ò o wee mi. ⁸ A bĩa làa wo kará 6ó mín yi, làa bĩa lá wee wé mi a ká a wee fioka, á wãa wee t̄uaka mín yi: «Yia kà so yínɔn o n̄i na lá wee wé kεεní fioka le?» ⁹ A 6a búí le mu lé orén. Ba búí 6èn le mu yí bon, le o làa wo 6onmín. O o n̄i le mu lé mínén. ¹⁰ A 6a t̄ara a yi: «Fo wó kaka wee mináa?» ¹¹ O o n̄i bía nɔn 6a yi: «O n̄i na 6a le Yeesu, lé wón khan le t̄íní lè mí jínsāní, á khĩira lè í yio, ò o le í lén vaa sεε í yahó ho Silowee yi. A í wà van b̄n vaá sεεra í yahó, á í wee mi.» ¹² A 6a t̄ara a yi le o n̄i mu wi wen, ó o le mí yí zũ.

Ba Fariz̄ewa wee t̄uaka a muui yi là a waró bío

† 8:48 Samaríi n̄i: Ba zúifùwa c̄n á 6a Samariisa yí máa ce le Dónbeenĩ yahó. Ba yí máa bè le Dónbeenĩ làndá yi. Ba von o Yeesu lè le yèni mu hen á là làa wo.

¹³ A 6a bò là a n̄i na lá lé o muii vannáa 6a *Farizíewa cón. ¹⁴ Yaa b̄io ó o Yeesu khan le t̄íní lè mí n̄insān̄í á w̄éera a n̄i ȳio, á wó ho *Sabaá z̄on̄. ¹⁵ Lé b̄un̄ n̄on̄ á 6a Farizíewa b̄èn s̄á wee t̄uà o n̄i yi làa b̄io wó wó ó o wee mináa. A wón b̄ía n̄on̄ 6a yi: «O kh̄ira le t̄i-sio lè í ȳio, á í s̄era í yahó, á í w̄aa wee mi.» ¹⁶ A 6a Farizíewa n̄uw̄a ȳen b̄úi w̄aa b̄ía: «O n̄i na wó b̄io k̄á á Dónbeen̄í yí tonkaa, lé b̄io ó o yí bò ho Sabaá làndá yi, ò o s̄á ho tonló.» Ba b̄úi bán b̄èn wee b̄io: «Bè-kora wéro so dà wee wé yéréké b̄io na wee zéení le Dónbeen̄í p̄anká na á ȳia k̄á wó b̄àn s̄ii le?» A 6arén̄ n̄i-cúa b̄in̄ía wi mín̄ n̄úná yi. ¹⁷ A 6a b̄in̄ía t̄uàra a n̄i yi: «Lé mu ȳén̄ ūn̄én̄ b̄èn wee leéka o n̄i mu d̄án̄í yi, b̄io á lé orén̄ w̄éera ū ȳio?» A wón b̄ía: «O n̄i mu lé le *Dónbeen̄í n̄i-cúa f̄ero.»

¹⁸ B̄io ó o n̄i lá lé o muii, á ȳio b̄in̄ía wee mi, á 6a z̄uíf̄uwa n̄únása yí tà yi. ¹⁹ A 6a von b̄àn n̄uw̄a wee t̄uà yi: «Ȳia k̄á lé min̄én̄ te mì za le? Lé orén̄ á mì le o ton k̄á a lé o muii le? A mu wó kaka ó o wee mináa?» ²⁰ O o n̄i b̄àn n̄uw̄a b̄ía: «Lé warén̄ te wa za, á ton ò o lé o muii. ²¹ K̄á b̄io wó wó ó o wee mináa á wa yí z̄ū, á ȳia w̄éera a ȳio á wa mún̄ yí z̄ū. M̄i t̄uà wo yi, o ȳio t̄ōn̄, o dà wee b̄io mí b̄io m̄iten.» ²² Ba b̄ía k̄á s̄ii lé b̄io 6a z̄āna 6a z̄uíf̄uwa n̄únása. Bán wó le n̄ii le k̄á n̄upue b̄ía wér̄wér̄é 6a n̄upua yahó le o Yeesu lé *Ȳia le Dónbeen̄í m̄on̄ léra, á b̄āns̄o 6a à h̄è lè mí k̄ar̄ánl̄ó z̄ii zoró. ²³ Lé b̄un̄ n̄on̄ á b̄àn n̄uw̄a b̄iaráa le 6a t̄uà orén̄ mí b̄ere yi, le o ȳio t̄ōn̄.

²⁴ A 6a z̄uíf̄uwa n̄únása b̄in̄ía von o n̄i na lá lé o muii, á b̄ía n̄on̄ wo yi: «Loñ le Dónbeen̄í yi à ū b̄ènt̄ín̄ m̄i ho t̄ūiá. Warén̄ bán z̄ū le o n̄i mu lé o bè-kora wéro.» ²⁵ O o n̄i b̄ía n̄on̄ 6a yi: «O n̄i mu lé o bè-kora wéro lée, o ȳin̄on̄ o bè-kora wéro lée, b̄un̄ á ín̄én̄ yí z̄ū. B̄io dà-kén̄í lé b̄io á í z̄ū, í lá lé o muii, k̄á b̄io k̄á wán̄ á í wee mi.» ²⁶ A 6a b̄ía n̄on̄ wo yi: «Lée webio ó o wó làa fo. O wó kaka á w̄éeraráa ū ȳio?» ²⁷ O o n̄i b̄ía n̄on̄ 6a yi: «Í lá b̄ía mu n̄on̄ mia, á mì yí n̄á lè í cón. A lée webio n̄on̄ á mì wi à í b̄in̄í b̄ioráa mu na mia? Min̄én̄ ȳáá mún̄ w̄aa wi à mì wé o n̄i-ken̄inia s̄á?» ²⁸ A 6a wee là a, à 6a b̄ía: «Ūn̄én̄ lé ȳia lé o n̄i mu n̄i-ken̄inii k̄è. Warén̄ bán lé o *M̄oyiize n̄i-ken̄inia. ²⁹ Wa z̄ū le le Dónbeen̄í b̄ía là a M̄oyiize. K̄á ȳia k̄á wón̄ á wa yí z̄ū léení.» ³⁰ O o n̄i b̄ía n̄on̄ 6a yi: «Mu b̄ènt̄ín̄ lée bè-v̄in̄ikani. M̄i yí z̄ū a léení, è k̄á arén̄ lé ȳia màhá w̄éera í ȳio. ³¹ Wa z̄ū le le Dónbeen̄í yí m̄áa n̄í a bè-kora wéro floró. K̄á ȳia wee k̄on̄bi le, á wee wé le s̄ii b̄io, wón̄ lé ȳia á le wee n̄í floró. ³² B̄io ho d̄im̄ín̄á wi wi, á wa d̄in̄ yí n̄á k̄á n̄upue na ton k̄á a lé o muii ó o b̄úi w̄éera ȳio. ³³ O n̄i na k̄á lá yí ló le Dónbeen̄í cón, á b̄io ó o wó k̄á ó o lá m̄áa d̄án̄ m̄áa wé.» ³⁴ A 6a b̄ía n̄on̄ wo yi: «Ūn̄én̄ na ton lè mu bè-kora mí n̄ii yi lé fo wee k̄ar̄án̄ warén̄ le?» A 6a n̄on̄ wo ó o ló, á hò a lè mí k̄ar̄ánl̄ó z̄ii zoró.

B̄ia lé 6a muiiwà binbiri

³⁵ B̄io ó o Yeesu n̄á à 6a hò a n̄i lè mí k̄ar̄ánl̄ó z̄ii zoró, ó o wà vaá yú a, á b̄ía n̄on̄ wo yi: «Fo dó ū s̄ii o *N̄upue Za yi le?» ³⁶ O o n̄i b̄ía: «N̄i-k̄ar̄ánl̄o, zéení a làa mì bèra a na á í d̄án̄ dé í s̄ii wo yi.» ³⁷ O o Yeesu b̄ía n̄on̄ wo yi: «Fo m̄on̄ wo, ín̄én̄ na wee b̄io làa fo lé orén̄.» ³⁸ O o n̄i w̄aa b̄ía: «Núh̄ūso, í dó í s̄ii foñ.» O o líí b̄urá a yahó. ³⁹ O o Yeesu w̄aa b̄ía: «Ín̄én̄ buara ho d̄im̄ín̄á yi le cít̄ii b̄io yi, bèra a na à 6a muiiwà à wé mi. K̄á b̄ia wee mi, à bán wé 6a muiiwà.» ⁴⁰ B̄io 6a *Farizíewa n̄uw̄a ȳen b̄úi na wi b̄in̄ n̄á h̄á b̄ion̄í mu, á 6a b̄ía n̄on̄ o Yeesu yi: «Á lé warén̄ mún̄ lé ūn̄én̄ muiiwà le?» ⁴¹ O o Yeesu b̄ía n̄on̄ 6a yi: «K̄á mì lá lé 6a muiiwà binbiri, á bè-kohó b̄io lá m̄áa m̄i m̄áa l̄éé mia. È k̄á b̄io mì le mì wee mi, lé b̄un̄ n̄on̄ á mu bè-kohó b̄io wee mì l̄éér̄áa mia.»

10

Le pi-loore w̄ahiire

¹ O Yeesu b̄ía n̄on̄ 6a yi: «Le í m̄i ho t̄ūiá na mia: Ȳia yí m̄áa zo le pi-loore yi lè le b̄àn z̄ūan̄ii, k̄á a wee zo le yi làa lòn-veere, wón̄ b̄āns̄o lée k̄on̄lo làa n̄i-w̄aah̄. ² Ȳia wee zo le ho z̄ūan̄ii, wón̄ lé o pi-pa. ³ Ȳia wee pa le pi-loore yi wee h̄én̄ le n̄ii ò o zo. A 6a pia wee n̄í a cón. O wee ve mí pia lè 6a ȳènnáa à l̄ér̄áa ho kh̄ūh̄. ⁴ K̄á a von mí pia b̄úen̄b̄úen̄ 6a ló,

ò o dí 6a yahó lén à 6a bè món, lé bïo 6a zū a tãmu. ⁵ Ká yïa 6a yí zū wón 6a máa bè món. Ba yàá à lùwí á à khèn làa wo, lé bïo 6a yí zū a tãmu.»

⁶ O Yeesu wà dén wãhiire so non 6a yi, ká bïa ó o wà le non yi màhá yí zūna a bioní kúará.

O Yeesu ka lòn pi-pa tente

⁷ O Yeesu pá bíníá bía: «Le í mĩ ho tũíá na mia: Inén ka lòn pi-loore bân zũajii. ⁸ Bïa dú í yahó búenbúen lée kônlowà làa nĩ-wanna. Eε ká í pia yí ná 6a cón. ⁹ Inén ka lòn zũajii. Yïa zon làa ho, á wón ñ fen. Bànso dà wé è zo ká a lé mítén, á mún ñ yí mí bè-dínii. ¹⁰ O kônlo wón wee wé buen ho juaáló, lè ho búeró, lè ho yáaró bïo yi mí dòn. Eε ká inén wón buara, bèra a na à í pia yí le mukāñi binbirí na bân síi mia.

¹¹ «Inén ka lòn pi-pa tente. O pi-pa tente wee tà dé mí mukāñi na mí pia bïo yi. ¹² Ká yïa wee pa 6a pia le wáí bïo yi, wón ká a mən o dakhínkhín ò o lùwí ká a díá 6a, à wón yí 6a búí wíika, à bïa ká kénná. O wé lùwí lé bïo 6a pia bïo yí sã a yi. O yínon pi-pa binbirí. ¹³ O wee sá le wáí bïo yi, ká 6a pia bïo yí ciran wo.

¹⁴ «Inén ka lòn pi-pa tente. Bïa bïo sã mĩ ka lòn pia. Í zū 6a, á 6a mún zū mi, ¹⁵ làa bïo ó o Maá zūnáa mi á í mún zūnáa wón bïo síi. Í wee dé í mukāñi na í pia bïo yi. ¹⁶ Í pia búí pá wi, á ñn yí zon le pi-loore na kà yi. Bán á í mún ko à í hè buennáa. Ba à jí í tãmu, á 6a à wé pi-6oohũ dà-kéní, làa pi-pa ñi-kéní. ¹⁷ O Maá wa mi, lé bïo á í wee tà dé í mukāñi na, à bíní yíráa le. ¹⁸ Nùpue yí dà máa vñini inén mukāñi làa pánká. Inén lé yïa wee tà dé le na íten. Le bân naló pánká wi í cón, á le bân bíní yíró pánká mún wi í cón. Bũn lé bïo á í Maá non le jii le í wé.»

¹⁹ Hón bioní so bïo yi, á 6a *zúifùwa jì-cúa tĩn wó mín júná yi. ²⁰ Ba tĩahũ, á 6a cèrèè wee bío bío kà: «O cíná wi o yi, o wee khée. Mi yí jí a cón.» ²¹ Ba búí bèn wee bío: «Nùpue na á cíná wi yi yí dà máa bío há bioní na kà bân síi. Cíná so dà a wéé muuwa yïo le?»

Ba zúifùwa júnása pã a Yeesu bïo

²² Mu wó le tènñi pãahũ, ká 6a *zúifùwa wee dí le *Dónbeení zĩ-beení ceéró sánú ho Zeruzalεmu yi, ²³ ó o Yeesu zoó wee varáka ho sãnsá na 6a le Salomən sãnsá yi, le Dónbeení zĩ-beení lún yi. ²⁴ A 6a zúifùwa wãa bueé kĩnía wo yi, à 6a túara a yi: «Fo màhá à díá wen há yilera yi á vaá dã ho pãahũ yén coon? Hen ká fo lé *Yia le Dónbeení mən lera, à ù bío mu wéréwéré na wen.» ²⁵ O o Yeesu bía non 6a yi: «Í bía mu non mia, á mi yí tà mu. Há wára na á inén wee wé lè í Maá pánká, lé hón wee zéeni í léenii. ²⁶ Eε ká bïo non á minén yí taráa mu, lé bïo á mi yí máa mĩ dé bïa bïo sã mĩ jii. ²⁷ Bïa bïo sã mĩ wee jí í cón làa bïo 6a pia wee jínáa o pi-pa cón bïo. Í zū 6a, á 6a wee bè mĩ. ²⁸ Í wé è na le mukāñi binbirí na máa vé 6a yi. Ba bïo máa yáa hùúu. O búí máa fé 6a í níi yi. ²⁹ O Maá na kàrafáa 6a mĩ, wón po mu búenbúen, ó o búí máa fé 6a í Maá níi yi máa yí. ³⁰ Inén lè í Maá lée dà-kéní.»

³¹ A 6a zúifùwa tĩn khuiira há huua le mí ì lèeka làa wo ò búe. ³² O o Yeesu wãa bía non 6a yi: «Í wó mu bè-tentewà cèrèè lè í Maá pánká á mi mən. Á lé mu yén bïo yi á mi le mí ì lèekaráa mi lè há huua á à búe?» ³³ A 6a bía non wo yi: «Mu yínon ù bè-tente búí na fo wó bïo yi á wa le wa à lèekaráa fo lè há huua á à búe. Ká lé bïo fo wee là le Dónbeení. Unén nùpue kãamáa á le fo lé le Dónbeení.» ³⁴ O o Yeesu wãa bía: «Mu túara mi lándá vũahũ yi ká síi: «Inén Dónbeení bía le mí lé há doffina.»* ³⁵ A wa non zū le bïo túara le Dónbeení bioní vũahũ yi á yí dà máa khíní yi. Wa mún zū le minén lándá yi á le Dónbeení bía le 6a nùpua na le non mí bioní yi lé há doffina. ³⁶ Ká inén wón ó o Maá Dónbeení mən lera á í bïo sã a yi á tonkaa ho ñmĩná yi. A mí ì wé kaka à bíoráa le inén wee là le Dónbeení lé bïo á í bía le í lé le za? ³⁷ Hen ká í yí máa wé bïo á í Maá wee wé, à mi yí tà í bïo. ³⁸ Ká í

* 10:34 Mi loñ Lení vũahũ (Psaumes) 82.6

wee wé mu, hàrí ká mi le mi máa tà í bioní yi, à mi pá wáa tà bïo á í wee wé yi, bèra a na à mi zūn kénkén le o Maá páanía làa mi, á í páanía làa wo.»

³⁹ A 6a tɪn le mí ì wii wo, ká a màhá porónna wà ò o díá 6a.

⁴⁰ O Yeesu bɪnía khú là ho Zurudēn muhú mɔn, hen na ó o Zān lá wee bátízé 6a nùpua yi, á khii kará bɪn. ⁴¹ Nùpua cèrèè buara a cɔn. Ba wee bío: «O Zān yí wó hàrí yéréké bïo dà-kéní na wee zéení le Dónbeení pánká. Ká bïo búenbúen na ó o bía a nni mu dání yi bènɪn lée túiá.» ⁴² A 6a nùpua cèrèè dó mí sía o Yeesu yi bɪn.

11

O Lazaare húmú làa vèeró bïo

¹ Nii búí na 6a le Lazaare hía lò yí here. O Lazaare mu là mín hɪnni nùwā jun, o Maate là a Mari, á wi ho Betanii lóhó yi. ² O Mari mu lé yia hía kúaa ho jiló na sámu sí o Yeesu zení wán á bɪnía sùukaa là mí jún-vání.* Lé wón bàn za Lazaare á lò yí here. ³ O o Lazaare mu bàn hɪnni mí nùwā jun tonkaa o búí le o vaa bío bïo kà na a Yeesu yi: «Núhúso, mìn bɔnlo á lò yí here.» ⁴ Bïo 6a vaá bía mu nɔn o Yeesu yi, ó o bía: «Mu vāmú mu yínɔn bïo na à wé o ò hí ì cén. Mu ù wé á le Dónbeení yèni á à lé. Mu ù wé á le Dónbeení Za cùkú á à mi.»

⁵ O Yeesu á wa a Maate là a Mari là bàn yàró Lazaare. ⁶ Eε ká bïo ó o jà a Lazaare vāmú bïo, ó o bɪnía wó há wizooní jun hen na ó o wi yi. ⁷ Bɪn mɔn, ó o bía nɔn mí nɪ-kenínia yi: «Mi bɪnɪ le wa lén va ho *Zudee kòhú.» ⁸ O o nɪ-kenínia bía nɔn wo yi: «Nì-kàránlo, yínɔn bɪn á 6a còonía le mí ì lèeka fo là há huua á à búe le? A lé bɪn á ù pá wi à ù bɪnɪ va yi le?» ⁹ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Há léèrèwa píru jun lé hía wi le wizon-kùure yi, tàá? Ká a nùpue wee varáka le wisoni yi, ò o máa hūaa míten, lé bïo á mu khoomu wi. ¹⁰ Eε ká a nùpue wee varáka ho tɪnàahú, ò o wé hūaa míten, lé bïo mu khoomu mía.» ¹¹ Bïo ó o Yeesu bía hɪn bioní so vó, ó o pá bɪnía bía: «Wán bɔnlo Lazaare dūma, ká í màhá vaá sɪnɪ a.» ¹² O o nɪ-kenínia bía: «Hen ká a dūma, se o vāmú díká wee dé, o ò wa.» ¹³ O Yeesu wi ò o bío le o Lazaare húrun. Ká a nɪ-kenínia bán wee leéka le lé mu dāmu binbirí ó o bía bïo. ¹⁴ O o Yeesu wáa bía mu wéréwéré nɔn 6a yi: «O Lazaare húrun. ¹⁵ Bïo mu yí wó yí yú mi bɪn á í wee zāmaka minén bïo yi, lé bïo á lé bɪn á à na á mi ì wíoka à dérāa mi sía mi. Mi wáa wa lén va hen na ó o Lazaare mu wi yi.» ¹⁶ O o Toma na 6a wee ve làa Hénbéní á wáa bía nɔn 6a nɪ-kenínia na ká yi: «Mi mún wa lén va, à vaa páaní hí làa wo.»

¹⁷ Bïo ó o Yeesu wà vaá zo ho Betanii lóhó yi, ó o jà à 6a le o Lazaare nùuna á yú há wizooní bïo náa. ¹⁸ Ho Betanii là ho Zeruzalεemu yí nà yi mín yi. Mu máa yí kilomεeterewa bïo tɪn sese, ¹⁹ á 6a *zúifùwa cèrèè ló ho Zeruzalεemu yi buara a Maate là á Mari cɔn, á wà búeé tɛení bàn yàró yúmú. ²⁰ Bïo ó o Maate jà à 6a le o Yeesu bò o buen, ó o ló lée sá a yahó, ò o Mari wón kará le zii yi. ²¹ Bïo ó o lée yú a, ó o bía nɔn wo yi: «Núhúso, fo nònzoñ lá wi hen, se wán yàró yí húrun. ²² Eε ká í zú le há làa na ká wán pá, á bïo búenbúen na fo ò fio le Dónbeení cɔn, á le è wé.» ²³ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Mìn yàró á à vèe.» ²⁴ O o Maate bía: «Í zú le ká le Dónbeení wee vèení 6a nɪ-hía ho díjíjā vé nònzoñ, ó o ò vèe.» ²⁵ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ínén lé yia wee vèení 6a nɪ-hía á wee na le mukānɪ binbirí. Yia dó mí síi mi, ó o mukānɪ á à keí, hàrí à bānso hí. ²⁶ A nùpue lée nùpue na dó mí síi mi á yú le mukānɪ binbirí, wón máa hí máa cén. Maate, fo tà bɪn le?» ²⁷ O o Maate bía: «Ūuu Núhúso, í tà le fo lé *Yia le Dónbeení mɔn lera, le Dónbeení Za na ko ò o buen ho díjíjā yi.»

²⁸ Bïo ó o Maate bía bɪn vó, ó o wà búeé von mín hɪnló wee hūmɔnkarāa: «O nɪ-kàránlo lée wi hen. O le ù buen.» ²⁹ Bïo ó o Mari jà bïo bía, ó o dɛénia hɪnɔn bánbāa mà a Yeesu. ³⁰ Mu pāahú ò o Yeesu lá díñ yí búeé zon ho lóhó yi. O wi hen na ó o Maate lée sá a yahó yi. ³¹ Bïo 6a zúifùwa na lá wi le zii yi làa Mari, á wee hí o síi mɔn wo ò o hɪnɔn bánbāa

* 11:2 Mi loñ Zān vūahú 12.3

ló, á 6a bò a món. Ba wee leéka le o bò ò lé le búure wán á lée wá. ³² Bïo ó o Mari vaá dñn hen na ó o Yeesu wi yi, ó o líí búrá a yahó, ò o bía nòn wo yi: «Núhúso, fo nònzoñ lá wi hen, se wàn yàró yí húrun.» ³³ Ká a Yeesu mòn ò o wee wá, á 6a nùpua na bò làa wo mún wee wá, á mu v́ a yi làa sòobéε, ó o sò mí yahó. ³⁴ O o tùara 6a yi: «Lé wen á mi nùuna a yi?» A 6a bía nòn wo yi: «Núhúso, buen 6uee loñ.» ³⁵ O o Yeesu yèn-caa wee lé. ³⁶ A 6a zúifùwa na wi b́n á wee bío: «Mi loñ bïo ó o lá wa làa wo.» ³⁷ Ká 6a nùwá yèn búí bán 6èn wee bío: «Orén na weéra a muíi yïo, á so mún lá yí dà máa hè o Lazaare húmú le?»

³⁸ Bïo 6a wee va hen na le búure wi yi, ó o Yeesu á mu wíokaa v́ yi làa sòobéε. Le búure mu lée 6ó-leεhó búí kòhú, á jii pon lè le hue-beení. ³⁹ O o Yeesu bía: «Mi b́ini le huee lén b́n.» O o Maate na lé yia húrun 6àn h́nló, á bía nòn o Yeesu yi: «O sámu á à wé, lé bïo ó o wi le búure yi yú h́a wizooní bïo náa.» ⁴⁰ O o Yeesu bía nòn wo yi: «Í so yí bía yí nòn fon le ká fo dó ũ sîi mîi, á fo ò mi le Dónbeení cùkú beení le?» ⁴¹ A 6a wáa b́iniá le huee léra. O o Yeesu yòó dá mí yahó ho wáayi, ò o bía: «Í Maá, í wee dé ũ b́arákà, lé bïo fo tà j́á í fioró. ⁴² Í zū le fo wee jí í cón f́εε, εε ká í wee bío làa fo bïo ká wán 6a nùpua na ḱniá mîi ká bïo yi, bèra a na 6a tà le lé ũnén tonkaa mi bïo bon.» ⁴³ Bïo ó o Yeesu bía h́n b́ioní so vó, ó o bía pónpón: «Lazaare, 6uee lé.» ⁴⁴ O o Lazaare na lá húrun 6ueé ló, ká a zení là a níní bá lè h́a nín-kéníwá, á yahó pon yi. O o Yeesu bía: «Mi fee wo, à díá le o lén.»

*Ba zúifùwa j́únása le mí ì na a Yeesu 6a à 6úe
(Matiye 26.1-5; Maaki 14.1-2; Luki 22.1-2)*

⁴⁵ Bïo 6a *zúifùwa na 6uara a Mari cón mòn bïo ó o Yeesu wó, á 6a cèrèε dó mí sía wo yi. ⁴⁶ Ká 6a t́ahú á 6a nùwá yèn búí wá vaá yú 6a *Farizíεwa, á lá bïo ó o Yeesu wó á f́εera nòn 6a yi. ⁴⁷ A 6a Farizíεwa lè le *Dónbeení yankarowá j́únása á von mí ninzáwa *lándá t́iá f́εerowá na ká à 6a kúaa mín wán, á bía nòn mín yi: «Wa 6ènt́in ko à wa wé bïo búí. O nîi mu sòobáa wee wé mu yéréké bïowa dàkhína. ⁴⁸ Ká wa díá ó o wee wé mu, á 6a nùpua 6úen6úen h́ia yèrémá à dé mí sía wo yi. A ho Oroomusa j́únása á à h́ini ì fi wa *Dónbeení zî-beení, á à 6úe wa nîpomu j́uhú.†» ⁴⁹ A 6a nî-kéní na 6a le Kayiifu, yia lé le Dónbeení yankarowá j́uhúso beení le lúlúure mu yi, á bía nòn 6a yi: «Mi yí zū bïo búí mu yi. ⁵⁰ Mi so yí zū le warén cón á mu śaaní ò o nùpue nî-kéní hí wa nîpomu 6úen6úen bïo yi à mu bè yi fennáa le?» ⁵¹ O Kayiifu mu yí bía h́a b́ioní mu mítén. Ká bïo ó o lé le Dónbeení yankarowá j́uhúso beení le lúlúure mu yi, lé b́n nòn ó o wee f́εε le Dónbeení j́i-cúa ká sîi, le o Yeesu ko ò o hí mín nîpomu bïo yi. ⁵² Mu yínóñ bán mí dòn bïo yi. O mún ko ò o hí, à le Dónbeení zàwa 6úen6úen na saawaa wi ho dímíj́á 6úen6úen yi, ò o v́a kúee mín wán, à wé lè mu nîpomu dà-kéní.

⁵³ Lé b́n bïo yi, á 6a zúifùwa j́únása bía tò mu wán mu zoñ le mí ì na a Yeesu 6a à 6úe. ⁵⁴ A lé b́n nòn ó o Yeesu wáa yí máa h́εε 6a zúifùwa t́ahú à 6a mi, ò o wá van ho lóhó búí na 6a le Efarayiimu, h́ia 6ó le dùure yi, á vaá kará b́n lè mí nî-kenínia.

⁵⁵ Hen ká 6a zúifùwa sánú na 6a le Paaki wá 6ueé d́á, à 6a cèrèε léka à fèn va ho Zeruzalεemu, á vaa ceé mítén à dàñ díráa ho sánú mu. ⁵⁶ Ba nùpua wee cà a Yeesu, á wee t́aka mín yi le Dónbeení zî-beení lún yi le o Yeesu mu á à yí ì buen ho sánú díini lée, tàá o máa buen. ⁵⁷ Mu ù wé à le *Dónbeení yankarowá j́únása lè 6a *Farizíεwa á nòn le j́ii le ká yia zū hen na ó o Yeesu wi yi, à 6anso 6uee bío mu, à mí wíi wo.

12

*O Mari kúaa ho j́iló na sámu sî o Yeesu zení wán
(Matiye 26.6-13; Maaki 14.3-9)*

¹ Bïo á ho *Paaki sánú díró ká h́a wizooní bïo hèzín, ó o Yeesu 6uara ho Betanii lóhó, hen na ó o Lazaare wee lé yi, yia ó o vèenia. ² Ba wee dí ho sánú o Yeesu bïo yi b́n, ó o

† 11:48 Ho páahú mu yi, ká ho Oroomusa pánká wi 6a zúifùwa wán.

Maate wee na ho dīnló 6a nùpua yi. Bĩa là a Yeesu páanía kará ho dīnló jùhú yi ó o Lazaare wi t̄iahú.

³ O o Mari 6uan ho jiló na s̄amu s̄i á yàwá here liitere sanká màní, hĩa wó lè mu b̄io 6úi na 6a le náàrè mí j̄ii yi, á 6ueé kúaa o Yeesu zení wán, á b̄inía s̄uukaa lè mí j̄ún-v̄aní. A ho jiló s̄amu h̄in̄on sú le z̄ii mu 6úen6úen. ⁴ O o Yeesu n̄i-ken̄inia n̄i-ken̄í na 6a le Zudaa Isikariote, ȳia á à dé wo ò na, á w̄aa b̄ia: ⁵ «Lée webio n̄on 6a yí ȳéeraráa ho jiló mu lè w̄én-h̄āni kh̄iá-t̄in, á yí n̄on 6a n̄i-khenia yi?» ⁶ O Zudaa b̄ia b̄in ȳin̄on b̄io 6a n̄i-khenia b̄io here wo yi, ká lé b̄io ó o lé o k̄n̄lo. Ba 6un6ua-w̄arí na wi o c̄on ó o wee lén dí. ⁷ Ká a Yeesu m̄ah̄á b̄ia: «O h̄aa mu á ũ día. Ho jiló mu ó o lá b̄ará pan lè í s̄anía w̄iokaró h̄a n̄uló b̄io yi. ⁸ Ba n̄i-khenia á à ker̄i làa mia f̄éεε, ká ínén wón máa ker̄i làa mia f̄éεε.»

⁹ Ba minka *zúifùwa j̄á le o Yeesu wi ho Betanii yi, á 6a wà van b̄in. Mu ȳin̄on o Yeesu b̄io yi mí dòn 6a vannáa, 6a mún wi 6a vaa mi a Lazaare na ó o Yeesu v̄enía. ¹⁰ A le *Dónbeen̄i yankarowá j̄únása mún w̄ānía tò le mí ì na a Lazaare 6a à 6úe ¹¹ lé b̄io á mu lé o Lazaare mu v̄èrò b̄io yi á 6a zúifùwa c̄èεε wee ȳèrémá dé mí s̄ia o Yeesu yi.

O Yeesu zoró ho Zeruzal̄εmu lóhó yi b̄io

(Matiye 21.1-11; Maaki 11.1-11; Luki 19.28-40)

¹² Mu tá na lée t̄on, á 6a minka z̄āamáa na 6uara ho s̄ánú díró b̄io yi, á j̄á le o Yeesu wà 6ueé zo ho Zeruzal̄εmu, ¹³ á 6a khó h̄a yùkúio v̄on̄na na 6a lée dérāa ho cùkú wo yi 6uan, á 6a wà lée s̄á a yahó. Ba wee b̄io b̄io ká p̄on̄p̄on̄: «Le ho cùkú à b̄io s̄i le Dónbeen̄i yi. Le o N̄uh̄uso Dónbeen̄i wé mu bè-tentewá làa ȳia bò o 6uen o ȳeni yi, o *Isiraȳεele b̄éε.» ¹⁴ O Yeesu yòora a s̄ūnp̄è-bòoh̄ú 6úi, làa b̄io le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ūah̄ú b̄iarāa mu ká s̄ii:

¹⁵ «*Sion lóhó n̄ipomu, yí z̄on̄ d̄èε.

Loí, lé ũ b̄éε bò o 6uen,
o yòora a s̄ūnp̄è-bòoh̄ú.»

¹⁶ P̄āh̄ú na mu wee wé yi, ó o Yeesu n̄i-ken̄inia yí z̄ūna mu kúará. Ká p̄āh̄ú na le Dónbeen̄i léra a Yeesu ȳeni yi, á 6a hácírí m̄ah̄á 6uara b̄io le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ūah̄ú b̄ia a d̄ání yi wán. A b̄io ho v̄ūah̄ú mu b̄ia, lé b̄in ó o b̄io wórāa.

¹⁷ Bĩa n̄onzoñ páanía wi là a Yeesu p̄āh̄ú na ó o von o Lazaare á wón v̄èera ló le búure yi, bán 6úen6úen wee m̄i b̄io 6a m̄on̄ t̄úia. ¹⁸ B̄io mún n̄on 6a minka z̄āamáa lée s̄ánāa o yahó, lé b̄io mu ȳéréké b̄io na wee z̄éeni le o ló le Dónbeen̄i c̄on̄ t̄úia na mà á 6a j̄á. ¹⁹ A 6a *Fariz̄iεwa w̄aa wee b̄io mín yi: «Mi yí m̄on̄ mu le, mi yí dà d̄èε 6úi máa wé. Ba nùpua 6úen6úen wee ȳèrémá bè o yi.»

O Yeesu wee b̄io mí h̄umú b̄io

²⁰ Bĩa wà 6ueé 6úaaní le Dónbeen̄i ho Zeruzal̄εmu yi ho s̄ánú díró p̄āh̄ú á b̄ia ȳin̄on̄ *zúifùwa 6úi wi t̄iahú. ²¹ Ba v̄a 6ueé 6ó a Filiipu na wee lé ho Kalilee k̄h̄ú lóhó na 6a le Betesayidaa yi, á b̄ia n̄on wo yi: «Wa wi à wa mi a Yeesu wán.» ²² O o Filiipu w̄aa b̄ia mu là a Andere, á 6a mí n̄uwā j̄un wà vaá b̄ia mu là a Yeesu. ²³ O o Yeesu b̄ia n̄on 6a yi: «H̄ia ká lé ho p̄āh̄ú na le Dónbeen̄i á à lén o *N̄upue Za ȳeni yi. ²⁴ Le í m̄i ho t̄úia na mia: Ká ho d̄in̄ló b̄εere á yí dù, á mukān̄i yí hà á b̄io ká yí soora, á le è d̄in̄ ká. Ká le mukān̄i hà, á b̄io ká soora, á le è ha h̄a b̄ia na boo. ²⁵ Ȳia henía mí mukān̄i b̄io, wón á à v̄in̄i le. Ká ȳia yí máa c̄at̄i mí mukān̄i b̄io h̄úuu ho d̄im̄j̄á na ká yi, wón á à yí le mukān̄i binbir̄i na máa vé. ²⁶ Ȳia wi ò o s̄á na miĩ, á wón bè miĩ. A hen na á ì wi yi, á ì ton-sá mún ñ ker̄i yi. Ȳia wee s̄á na miĩ, wón á ì Maá á à dé ho cùkú yi. ²⁷ B̄io ká wán, á ì hácírí ȳāara. Lé mu yén á ì ì b̄io? Í b̄io le í Maá k̄n̄i mi le lònbee na à yí mi h̄a làa na ká wán lée? εε ká lé b̄in̄ b̄io yi á ì j̄on̄ 6uararāa. ²⁸ Í Maá, z̄éeni ũ cùkú le 6a nùpua mi.» A t̄amu 6úi s̄á j̄á ho wáayi á b̄ia: «Í z̄éenia í cùkú, á ì pá à w̄ioka à z̄éeni ho.» ²⁹ Ká 6a z̄āamáa na d̄in̄ b̄in̄ j̄á mu, á 6a le lée v̄iohó v̄a. Ba 6úi 6èn le lée tonkaro na ló ho wáayi b̄ia làa wo.

³⁰ O o Yeesu b̄inía b̄ia: «Mu ȳin̄on̄ ínén b̄io yi á mu t̄amu s̄á j̄ánāa. Mu lé minén b̄io yi. ³¹ B̄io ká wán lé ho d̄im̄j̄á na ká nùpua c̄it̄iró p̄āh̄ú. Lé b̄io ká wán á le Dónbeen̄i

lùwàráa ho ðímíjǎ na kà jùhúso. ³² Ká ìnén 6a khii can le 6ùεεñí wán hóonía yòó fàrá, á ì wé á 6a nùpua búenbúen á à buen ì cǎn.» ³³ O bía kà sii á zééníanáa bío ó o ò híráa síí. ³⁴ A 6a zǎamáa bía nǎn wo yi: «Wa zǔ le le Dónbeení lándá vǔahú yi á mu bía le *Yia le Dónbeení mǎn léra ko ò o keń bín féeε, á ũ wó kaka wee bíoráa le o *Nùpue Za 6a ko 6a ca le 6ùεεñí wán hóoní yòó fàrá? A wón Nùpue Za so 6èn lé o yén?» ³⁵ Ó o Yeesu bía mítén bío nǎn 6a yi: «Mí yú mu khoomu, ká ho pǎahú na mu ù wé á yí túee. A bío mí yú mu khoomu, á mí wǎa wé varáka mu yi, à le tǐbírí hǎa yí yòoka mí wán. Mu bon, yǎa wee varáka le tǐbírí yi á yí máa mí bío wi o yahó. ³⁶ Mí tà dé mí sía yǎa lé mu khoomu yi, pǎahú na mí yú mu yi, à mí wé mu khoomu nùpua.»

Bíó ó o Yeesu bía hǎn bíoní so wó, ó o khèra vaá sà mítén 6a yi.

Ba zúifùwa cèrèε pá pǎ a Yeesu bío

³⁷ Bíó ó o wó mu yéréké bíowa cèrèε na wee zéení le o ló le Dónbeení cǎn 6a mǎn mí cúee, ká 6a pá yí dó mí sía wo yi. ³⁸ Mu wó ò o *Ezayii jii-cúa na ó o fεεra, à jii sí. O bía: «Núhúso, lé o yén yàá dó mí sii le bín-tente na wa wee bue yi?

A lé o yén ó o Núhúso zéénía lè mí pǎnká?»*

³⁹ Bíó nǎn 6a yí dà máa tàráa mu yi, lé bíó ó o Ezayii mu pá bínía bía:

⁴⁰ «Le Dónbeení wó á 6a ka lòn muiiwà,
bèra a na à 6a wé yí mi.

Le wó á 6a yiwa tunka

bèra a na à 6a wé yí dàń zǔń bíó á le wee wé.

Le wó kà sii bèra a na

à 6a yí dàń yèrémá buen le cǎn à le wεé 6a.»†

⁴¹ O Ezayii bía hǎn bíoní so lé bíó ó o mǎn ho cùkú na le Dónbeení á à dé o Yeesu yi, ó o bía a bío yi. ⁴² εε ká 6a *zúifùwa ya-díwá mí bεεre tǎahú, á 6a cèrèε jǎn pá dó mí sía o Yeesu yi. Ká 6a màhǎ yí máa tà bío mu wéréwéré, lé 6a *Farizíεwa bío yi, à bán yí hè 6a lè 6a zúifùwa kàránló zǐ zoró. ⁴³ Ba wa le yèni càró 6a nùpua cǎn á po le yèni càró le Dónbeení cǎn.

Yia yí máa tà a Yeesu bíoní bío, wón jùhú á à sí

⁴⁴ O Yeesu bía bío kà pǎnpǎn: «Yia dó mí sii mií, se yínǎń ìnén ì dòn á bǎnso dó mí sii yi. Bǎnso dó mí sii yǎa tonkaa mí yi. ⁴⁵ Yia mǎn mi, se lé yǎa tonkaa mí á bǎnso mún mǎn.

⁴⁶ Ìnén ka lòn khoomu á buara ho ðímíjǎ yi, bèra a na ká nùpue léee nùpue na dó mí sii mií, à bǎnso yí keń le tǐbírí yi. ⁴⁷ Ká a búí jǎ ì bíoní ò o yí bò hǎ yi, á mu máa wé ìnén lé yǎa á à sííní bǎnso jùhú. Mu bon, ìnén yí wà bueé sííní ho ðímíjǎ nùpua júná, ká ì wà bueé fení 6a. ⁴⁸ Yia pá ì bío, á yí máa tà ì bíoní yi, wón jùhú á à sí. Hǎ bíoní na á ì bía lé hǎn á à sííní bǎnso jùhú ho ðímíjǎ vé nǎnzoń. ⁴⁹ Lé bíó á ì yí bía lè ì pǎnká. Ká a Maá na tonkaa mí, wón mítén lé yǎa nǎn le jii mií, á zéénía bíó á ì bío binbirí lè 6a nùpua. ⁵⁰ A ì mún zǔ le bíó ó o wee na le jii à ì hení na 6a nùpua yi, bún wee na le mukǎní binbirí na máa vé. Hǎ bíoní na á ì wee bío lé hǎa ó o Maá nǎn le jii le ì bío.»

13

O Yeesu sεεra mí nǐ-kenínia zení

¹ Sǎní ho *Paaki sǎnú díró búaká, á bíó ó o Yeesu zǔna le mí léró ho ðímíjǎ yi à va mín Maá cǎn pǎahú ðǎn, á bío bío sǎ yi na wi ho ðímíjǎ yi ó o wa, ó o wíokaa zéénía le bío mí wa làa ba bǎn síí mía.

² O Yeesu lè mí nǐ-kenínia lan wee dí ho zǐihú jii. A bún, ò o *Satǎni wó ó o Yeesu dénaló bío wi o Zúdaa na lé o Simǎn Isikariote za síi yi wó. ³ O Yeesu zǔ le o Maá dó mu

* 12:38 Mí loń Ezayii vǔahú 53.1 † 12:40 Mí loń Ezayii vǔahú 6.10

bïo búenbúen mí níi yi. Ó o mún zū le mí ló le Dónbeenì cón, á bíníà wà à va le cón. ⁴ Ó o wáa líí hínòn ho dínlò jùhú yi, á ò lá le nín-kéní can lè mí kuio. ⁵ Ó o kúaa mu jummu le dèe búí yi, ò o wee sèe mí nǐ-kenínia zení, à bíní sùuka lè le nín-kéní na ó o can lè mí kuio.

⁶ Bïo o buée dōn o Simōn Piere, á wón bía nōn wo yi: «Núhúso, lé ūnén wi à ū sèe ínén zení le?» ⁷ Ó o Yeesu bía nōn wo yi: «Bïo á ínén wee wé bïo kà wán á ūnén yí zū kúará. Èe ká fo khíi zūn mu làa món.» ⁸ Ó o Piere bía: «Bùeé, ūnén máa sèe í zení hùú.» Ó o Yeesu bía nōn wo yi: «Ká í yí sèera ū zení, á ūnén làa mi máa páani bïo búí yi.» ⁹ Ó o Simōn Piere wáa bía: «Núhúso, ká mu ka kà, à ū yí sèe í zení mí dōn, ká ū sèe í níní lè í jùhú.» ¹⁰ Ó o Yeesu bía nōn wo yi: «Yia súa, wón bïo búenbúen wee ce. O hía le mí ì sèe bïo, se mu lé o zení. Minén bán wee ce, èe ká mu yínǎn mi búenbúen.» ¹¹ Ó o Yeesu zū yia á à dé o ò na, lé bñn te bïo ó o le ba búenbúen yí máa ce.

¹² Bïo ó o sèera ba zení vó, ó o lá mí báká beenì zǎ ò o bíníà líí kará ho dínlò jùhú yi, ò o wáa wee bío lè mí nǐ-kenínia: «Mi so zū bïo á í wó kà kúará le? ¹³ Mi wee ve mi làa nǐ-kàránlo, làa Núhúso, á mi tǔiá sí, í lé o nǐ-kàránlo á lé o Núhúso. ¹⁴ Ká ínén hía sèera minén zení, se minén mún ko mi wé sèe mín zení. ¹⁵ Í wó mu zéenia làa mia, bèra a na, à minén mún wé wé mu làa mín, làa bïo á í wóráa mu làa mia. ¹⁶ Le í mǐ ho tǔiá na mia: Ton-sá na po mí jùhúso wón mia. Ó o tonkaro na po yia tonkaa wo, wón mún mia. ¹⁷ Bïo mi zū bñn, ká mi wee wé mu, se mi júná sí.»

*O Yeesu le mí nǐ-kenínia nǐ-kéní á à dé mí ì na
(Matiye 26.20-25; Maaki 14.17-21; Luki 22.21-23)*

¹⁸ Ó o Yeesu bía: «Mu yínǎn mi búenbúen á í wee bío bïo. Inén lé yia zū bía á í hueekaa. Èe ká bïo túara le Dónbeenì bioní vūahú yi ko mu wé à jii sí. Mu túara kà sii: «Yia làa mí páania dú í dínlò á bíníà wee fi làa mi.»* ¹⁹ Í wee bío mu na mia bïo kà wán ká mu bïo mu dñn yí dōn, bèra a na ká mu khíi dōn, à mi tà le ínén lé yia wi fèe. ²⁰ Le í mǐ ho tǔiá na mia: Nùpue na khíi buan í tonkaro sese, se lé ínén á bànso buan sese. A yia buan mi sese, se lé yia tonkaa mi á bànso buan sese.»

²¹ Bïo ó o Yeesu bía hñn bioní so vó, ó o hácirí wíokaa yáara, ó o wáa bía wéréwéré: «Le í mǐ ho tǔiá na mia: Minén nǐ-kéní lé yia á à dé mí ì na.» ²² A ba nǐ-kenínia wee lońka mín yi. Ba yí zū yia ó o wee bío bïo. ²³ Mu wee wé, ò o Yeesu nǐ-kenínia nǐ-kéní, yia ó o wa, á kará bó a yi. ²⁴ Ó o Simōn Piere bía làa wón lè mí níi le o túa o Yeesu yi le lé o yén ó o wee bío bïo. ²⁵ Ó o nǐ-kenínii mu búera van là a Yeesu cón, á túara a yi: «Núhúso, lé o yén fo wee bío bïo?» ²⁶ Ó o Yeesu bía: «Í zoó cǐ ho búurú, ká yia á í nōn ho yi, se wón lé orén.» Ó o Yeesu wáa lá ho búurú zoó cǎ á nōn o Zúdaa na lé o Simōn Isikariote za yi. ²⁷ Ó o Zúdaa féenii lè ho búurú, ó o Satāni dèenia zon wo. Ó o Yeesu bía nōn o Zúdaa yi: «Bïo fo le fo ò wé, à ū wé fúa.» ²⁸ A ba nǐ-kenínia na ká tǎhú á nǐ-kéní woon yí zū bïo nōn ó o Yeesu bíaràa làa wo kà sii. ²⁹ Bïo ó o Zúdaa ba bunbua-warí wi cón, á ba búí wee leéka le o Yeesu wi ò o bío le o vaa yà bïo ba màkóo wi yi ho sánú bïo yi. Tàá ká a Yeesu wi ò o Zúdaa mu na bïo búí ba nǐ-khenia yi. ³⁰ Bïo ó o Zúdaa wáa fó ho búurú kà sii, ò o dèenia hínòn yòó ló. Mu wee wé à ho tá hñn.

O Yeesu bin-finle búí na ó o bía bïo henía

³¹ Ó o Zúdaa léró mónđen, ó o Yeesu bía: «Hã làa na kà wán, ó o *Nùpue Za cùkú wee mi, ó o Nùpue Za mún wee zéeni le Dónbeenì cùkú. ³² [Ká a Nùpue Za wee zéeni le Dónbeenì cùkú] á le mún n wé ó o Nùpue Za cùkú mún n mi, á le è wé mu hen làa cínú. ³³ Í nǐ-kenínia na á í wa làa sòobé, ho páahú na á í wé làa mia á yí túee. Mi khíi wé è cà mi. Èe ká bïo á í bía nōn ba *zúifúwa yi, lé bñn bàn sí á í mún n bío á à na minén yi: Mi yí dà máa va hen na á í wee va yi. ³⁴ Í ì bío bín-finle búí á à hení ì na mia: Mi wé warí mín. Mi

* 13:18 Mi loń Lení vūahú (Psaumes) 41.10

ko mi wé wań mìn, làa bïo á ï waráa mia bïo síi. ³⁵ Ká mi wa mìn, á 6a nùpua búenbúen màhá à zũn le mi lé ï ñi-kenínia.»

³⁶ O o Simõn Piere tũara a yi: «Núhũso, lé wen á fo ò va yi?» O o Yeesu bía nõn wo yi: «Hã laà na kà wán, á fo yí dà máa bè làa mi máa va hen na á ï wee va yi. Ká fo màhá khii bè làa mi làa mómóndén.» ³⁷ O o Simõn Piere bía nõn wo yi: «Núhũso, lée webio nõn á ï yí dà máa bè làa fo há laà na kà wán? I tà à ï ï dé ï mukãní na ù bïo yi.» ³⁸ O o Yeesu bía: «Fo ò tà á à dé ù mukãní ï na ïnén bïo yi kénkén le? Le ï mĩ ho tũia na foñ: Sãni o kò-béé wá, ká fo bía le fo yí zũ mi há cúa-tĩn.»

14

O Yeesu lé yia lé ho wõhũ

¹ O Yeesu bía nõn mí ñi-kenínia yi: «Mi yí yáa mi yilera. Mi dé mi sía le Dónbeenĩ yi, à mún dé mi sía miĩ. ² Wán Maá zĩi á há kēnínía lùà cèrèè wi yi. Ká mu lá yí bon, se ï lá yí bía le ï vaá wíoka lùè á à ká làa mia. ³ Ká le lùè vaá wíokaa vó, á ï bĩní 6ueé fé mia, à mi vaa páaní kēnĩ làa mi hen na á ï ï kēnĩ yi. ⁴ Mi zũ ho wõhũ na wee va hen na á ï wà à va yi.»

⁵ O o Toma bía nõn wo yi: «Núhũso, bïo wa yí zũ ù veení, á wa à zũn ho wõhũ kaka?» ⁶ O o Yeesu bía nõn wo yi: «Inén lé yia lé ho wõhũ, á lé ho tũia poni b̀anso, lé inén le mukãní binbirĩ wee lé c̀n. Nùpue yí dà máa va a Maá c̀n ká b̀anso yí ló ï wán. ⁷ Ká mi lá zũ mi, ó o Maá á mi mún ñ zũn. Hã laà na kà wán, ó o Maá mi zũ, á mõn wo.» ⁸ O o Filiipu bía nõn o Yeesu yi: «Núhũso, zéeni a Maá làa wen, á bũn wãa à yí wen.» ⁹ O o Yeesu bía nõn wo yi: «Éee! Filiipu, inén wi làa mia míana, à ù pá yí zũ mi le? Yia mõn mi, se b̀anso mõn o Maá. A fo tĩn le ï zéeni a Maá làa fo le we? ¹⁰ A le fo yí tà le inén páanía là a Maá ó o Maá páanía làa mi lon? Hã bíonĩ na á ï wee bío na mia á inén yí te. Hã bíonĩ mu wee lé o Maá na wi làa mi c̀n. Lé orén wee wé bïo ó o síi vá yi. ¹¹ Mi tà bïo á ï bía nõn mia yi le inén páanía là a Maá ó o Maá páanía làa mi. Ká bũn mía à mi pá wãa tà mu bè-wénia na á ï wó á mi mõn bïo yi. ¹² Le ï mĩ ho tũia na mia: Yia dó mí síi miĩ, á b̀anso ò wé há wára na á ï wee wé b̀an síi. O yáa à wé hã po h́n, lé bïo á ï wee va a Maá c̀n. ¹³ A bïo búenbúen na mi wé è fio ï yèni yi á ï ï wé, bèra a na ò o Maá yèni lé inén na lé o Za p̀anká yi. ¹⁴ Ká mi wé flora bïo búi ï yèni yi, á ï ï wé mu.»

O Séenilo veere naló bïo

¹⁵ «Ká mi wa mi, á mi wé è bè bïo á ï henía nõn mia yi. ¹⁶ A inén á à fio o Maá yi, ó o na a Séenilo veere mia, ò o wé kēnĩ làa mia féèè. ¹⁷ O Séenilo mu lé le Dónbeenĩ Hácíri tũia poni b̀anso, dén na á ho ðímínása yí dà máa yí, lé bïo á 6a yí máa mi le, á yí zũ le. Minén bán zũ le, lé bïo le wi làa mia, á khii kēnĩ mia.

¹⁸ «I máa día á mi máa wé lòn híiminĩ, ï ï bĩní ï 6uen mi c̀n. ¹⁹ Hen làa c̀inú ká ho ðímínása máa mi mi, ká minén bán ñ mi mi, lé bïo á le mukãní binbirĩ wi miĩ á minén le mukãní binbirĩ mún ñ wé yi. ²⁰ Ká mu pãahũ khii dõn, á mi ï zũn le inén páanía lè ï Maá, á minén páanía làa mi, á inén páanía làa mia. ²¹ Yia wee pa ï bíonĩ na á ï bõ henía bïo, á wee bè há yi, wón lé yia wa mi. I Maá á à wań yia wa mi, á inén mún ñ wań b̀anso, á wé è zéeni iten làa wo.»

²² O o Zudaa, yia wi mí dòn làa Zudaa Isikariote, bía nõn wo yi: «Fo ò wé kaka à zéeni ùten làa wen ká fo máa zéeni ùten lè ho ðímínása?» ²³ O o Yeesu bía nõn wo yi: «Yia wa mi, wón wee bè bïo á ï wee bío yi. I Maá á à wań b̀anso, á ï Maá làa mi á à 6uen b̀anso c̀n, á 6ueé kēnĩ làa wo. ²⁴ Yia yí wa mi, wón yí máa bè ï bíonĩ yi. Hã bíonĩ na á ï wee bío ká yí ló inén ï bèèè yi. Mu lé ï Maá na tonkaa mi á há ló yi.

²⁵ «I bía bïo ká nõn mia ho pãahũ na á ï wi làa mia. ²⁶ Èè ká a Séenilo na lé le Dónbeenĩ Hácíri, ðio ó o Maá Dónbeenĩ á à tonka ï yèni yi, dén wé è kēnĩ mia lè mu bïo búenbúen, á à bĩní ï leéka mia lè mu biowa búenbúen na á ï bía nõn mia.

²⁷ «Í wee lén, ká í màhá a na ho héerà mia. Í héerà lé hĩa á í wee na mia. Ho wi mí dòn lè ho ðímíjńá héerà. Mi yí le mi yilera yáa. Mi yí zń. ²⁸ Mi jńá à í bía le í wee lén, ká í bńí ì buen mi cń. Mi lá wa mi, se bĩo á í bía le í va a Maá cń á mi sĩa lá à wa bĩo yi, lé bĩo ó o Maá po mi. ²⁹ Í bía mu nńn mia hĩa laà na kà wán, ká mu biowa mu wéró ðĩn yí ðń, bèra a na, ká mu khĩi ðń, à mi wĩoka dé mi sĩa mi. ³⁰ Í máa bńí máa bĩo bĩoní cèrèè làa mia, lé bĩo á ho ðímíjńá na kà jńhũso wà a buen. O yí yú pánká í wán. ³¹ Èé ká ho ðímíjńása ko ba zńn le í wa a Maá, á bĩo ó o bò henía nńn miĩ lé bńn á í wee wé. Mi lii hńí, mi wa lén hen.»

15

O Yeesu lé ho èrèzén vńdèè binbirí

¹ O Yeesu bía: «Ínén lé ho èrèzén vńdèè binbirí, ká í Maá lé ho èrèzén vńdèè bńnso. ² Ká lakahó lée lakahó na can miĩ à ho yí máa ha, ó o ò kúii ho. Ká hĩa wee ha, hńn búenbúen ó o wee kí, à hĩa wĩoka wé ha lè mí sòobèè. ³ Làa bńn síi á minén ðèenía wee ce vó lòn lakara na ba kú í kàránlò na á mi tà yi bĩo yi. ⁴ Mi páaní làa mi, á í mún ñ páaní làa mia. Lakahó yí dà máa ha bia ká ho yí can le vńdèè yi. Làa bńn síi, ká minén mún yí páanía làa mi, á le Dónbeenĩ Hácírí bĩa máa keń mia.

⁵ «Ínén ka lòn vńdèè, ká minén ka lòn lakara. Yia páanía làa mi, á ínén páanía làa wo, á wón bńnso á le Dónbeenĩ Hácírí bĩa á à keń yi cèrèè. Inén bĩo níi mía, á mi yí dà ðèè woon máa wé. ⁶ Yia yí páanía làa mi ka lòn vńdèè lakara na ba kúiora lée kúaará. Ká hĩa lakara mu hon à ba khuii hĩa bè mín wán à dé ho ðhũ yi cń. ⁷ Ká mi páanía làa mi, á wee bè í bĩoní yi sese, à bĩo mi wee cà, à mi fio, á mi ì yí mu. ⁸ Ká le Dónbeenĩ Hácírí bĩa wi mia cèrèè se mu wee zéení le mi lé í ñ-kenínia binbirí, á ba núpua búenbúen á à mi í Maá cùkú mu bĩo yi. ⁹ Làa bĩo ó o Maá waráa mi, lé bńn bńn síi á ínén mún waráa mia. Mi páanía làa mi, á mi ì wĩoka à zńn bĩo á í waráa mia. ¹⁰ Ká mi wee bè bĩo á í bò henía yi, se mi páanía làa mi á mi ì zńn bĩo á í waráa mia bĩo, làa bĩo ínén páanía làa Maá á zń bĩo ó o waráa mi, lé bĩo á í bò bĩo ó o bò henía yi.

¹¹ «Í bía bńn nńn mia, bèra a na à ínén sí-wèè bńn síi à keń mia, à mi sí-wèè jii sí. ¹² Bĩo á í ì hení á à na mia lé bĩo kà: Mi wań mín làa bĩo á í waráa mia bĩo síi. ¹³ Núpue na dà à wań mín bńnlowà á à poń yia nńn mí mukāńi ba bĩo yi wón mía. ¹⁴ Ká mi wee bè bĩo á í bò henía nńn mia yi, á mi ì wé wán bńnlowà. ¹⁵ Í wĩa máa bńí máa ve mia làa ton-sáwá, lé bĩo ó o ton-sá yí zń bĩo ba jńhũso wee wé. Mi lé wán bńnlowà, lé bĩo á bĩo ó o Maá bía nńn miĩ búenbúen á í fèera nńn mia. ¹⁶ Minén yí léra mi. Inén lé yia hueekaa mia á tonkaa, à mi lén vaa wé hĩa wára na se, hĩa le Dónbeenĩ Hácírí bia wee mi yi, á bĩo á à mía, bèra à na ká bĩo mi wee fio o Maá cń í yèni yi à mi yí mu. ¹⁷ Bĩo á í ì wĩoka à hení á à na mia lé bĩo kà: Mi wań mín.»

Ho ðímíjńása jina a Yeesu lè mí ñ-kenínia

¹⁸ «Ká ho ðímíjńása jina mia, à mi zńn le ba jina mi ló mia. ¹⁹ Ká minén lè ho ðímíjńása lá lée dà-kení, á ba lá à wań mia làa bĩo ba waráa bĩo bĩo sĩa ba yi. Bĩo nńn á ho ðímíjńása jinanáa mia, lé bĩo á í hueekaa mia á mi wi mí dòn làa ba. Mi bĩo wĩa yí sĩa ho ðímíjńá yi. ²⁰ Mi liiní mi hácírí bĩo á í bía nńn mia wán: «Ton-sá na po mi jńhũso wón mía.» Ká ínén á ba beéra lò, á minén á ba mún ñ beé lò. Ká ba bò bĩo á í kàránna làa ba yi, á ba mún ñ bè minén kàránlò yi. ²¹ Èé ká lé ínén bĩo yi á ba wé è beéráa mi lò, lé bĩo ba yí zń yia tonkaa mi. ²² Bĩo á í buara á buéé bía làa ba á ba pĩa, lé bńn nńn á mu bè-kohó bĩo wee mi lèra ba yi. A bĩo kà wán, á ba wĩa yí dà máa bĩo le mí yí zń mu. ²³ Yia jina mi, se wón mún jina í Maá. ²⁴ Í lá yí wó wára na á ñ-veere yí dà máa wé hũúu ba tĩahũ, á se bè-kohó bĩo máa mi máa léé ba yi. Èé ká bĩo ba mńn mu mí cúee, à ba pá jina ínén, á jina í Maá. ²⁵ Èé ká bĩo túara ba làndá yi á ko mu wé à jii sí: «Ba jina mi ká mu jńhũ jńn mia.»*

* 15:25 Mi loń Lení vńahũ (Psaumes) 35.19; 69.5

²⁶ «O Séenilo khii buen. Orén lé le Dónbeenĩ Hácírí tũíá poni ãanso. I ì tonka a, ó o ò lé I Maá cón á à buen. Ká a khii buara ó o buee mi ho tũíá I jii. ²⁷ A minén mún wé è mi ho tũíá I jii, lé bïo mi wi làa mi hàrí I tonló búakáro pãahũ.»

16

¹ «I wee bío bún na mia à mi yí bíní I món. ² Mi kàránló zíní zoró á ba khii wé è hè làa mia. Hàrí pãahũ búí khii dã, á bía wee búe mia pá à leéka le mí wee sá na le Dónbeenĩ yi ká sii. ³ Ba à wé mu lé bïo ba yí zũ a Maá Dónbeenĩ, á mún yí zũ ínén ⁴ Ká I wee bío mu làa mia bèra a na ká ba khii hínnon wee wé mu, à mi bíní leéka le I bía mu non mia. I tonló búakáro pãahũ, á I yí bía mu làa mia, lé bïo á I lá wi làa mia.»

Le Dónbeenĩ Hácírí bè-wénia

⁵ «Hã làa na ká wán, á I bínía wee va yia tonkaa mi cón, á mi tãahũ á ñi-kéní ká yí tũara mi le lé wen á I wee va yi? ⁶ Èé ká lé bïo á I bía mu non mia lé bún wee vá mia. ⁷ Ká mu bèn lé ho tũíá á I mí á à na mia: Mu sũaaní minén cón à I lén. Ká I yí wà, ó o Séenilo máa buen mi cón. Èé ká I van, á I ì tonka a ó ò buen mi cón. ⁸ Ká a khii buara, ó o buee zéení le ho ðímíjása le ba wee víní mítén mu bè-kora, làa bïo térénna, le le Dónbeenĩ cítii bïo dání yi. ⁹ O ò zéení le ba wó mu bè-kohó, lé bïo ba yí dó mí sĩa mi. ¹⁰ O ò zéení le I térénna bïo á I wee va a Maá cón á mi máa bíní máa mi mi bïo yi. ¹¹ Le Dónbeenĩ cítii bïo dání yi, o ò zéení le le Dónbeenĩ ðèenía cítio ho ðímíjá na ká jũhũso á siinía jũhũ.

¹² «Bïo cèrèè á I lá wi à I bío na mia, ká I ðín máa bío mu lé bïo mu here po mia. ¹³ Ká le Dónbeenĩ Hácírí tũíá poni ãanso khii buee dãn, á le è wé á mi ì zũí le Dónbeenĩ tũíá poni búenbúen. Hã bioní na le è bío máa lé lerén mí bæere cón. Ká bïo le já I cón búenbúen lé bún á le khii bío, á à bue bïo ko à mu buen bïo. ¹⁴ Le è zéení I cùkú lé bïo le è lá bïo á I le le zéení á à bue è na mia. ¹⁵ Bïo bïo sã a Maá yi búenbúen bïo sã mi, lé bún non á I wee bíoráa mu na mia le le è lá bïo á I le le zéení búenbúen á à bue è na mia.»

Mi yara sèró món mi sĩa á à wa

¹⁶ «Hen làa cínú ká mi máa mi mi, ká cínú bún món á mi ì bíní ì mi mi.» ¹⁷ O o ñi-kenínia nũwã yèn wee bío mín yi: «Bïo ká kúará léé webio coon? O bía: «Hen làa cínú ká mi máa mi mi, ká cínú bún món á mi ì bíní ì mi mi» làa bïo ó o bínía bía: «Bïo á I wee va a Maá cón.» ¹⁸ Ho cínú na ó o wee bío bïo kúará léé webio? Wa bènfin yi zũ bïo ó o wee bío.»

¹⁹ Bïo ó o Yeesu zũna le ba wi ba tũa wo yi, ó o bía non ba yi: «Bïo á I bía le hen làa cínú ká mi máa mi mi, ká cínú bún món á mi ì bíní ì mi mi, lé bún bïo yi á mi wee tũakaráa mín yi le? ²⁰ Awa, le I mí ho tũíá na mia: Mi khii wé è wá ká mi ì zúnzúrá ká ho ðímíjása bán wee zãmaka. Mi yara khii sè, èé ká mi yara sèró mu màhã á à yèrémá à wé le sí-wèé. ²¹ Hen ká a hãa wee te à mu wé le lònbee o wán hón pãahũ so yi. Ká a ton wó, ò o sli wa, lé bïo ó o yú a kúnkúza. O wé nonsã le lònbee na yú a yi. ²² Minén mún bïo ka ká. Bïo ká wán, á mi yara sò, èé ká I bíní ì mi mia, hón pãahũ so ká mi sĩa á à wa. Dén sí-wèé so á nùpue máa hè yi làa mia. ²³ Ká dén wizonle so khii dãn, á mi máa bíní máa tũa mi làa bïo búí. Le I mí ho tũíá na mia: Bïo búenbúen na mi khii fio o Maá cón I yèni yi ó o ò na mia. ²⁴ Mi lá ðín yí flora bïo búí I yèni yi. Mi wé fio, á mi ì yí, bèra a na à mi sí-wèé jii sí.

²⁵ «I wá hã wãhio á bíarãa bïo ká búenbúen non mia. Ká pãahũ búí khii dã, ká I máa wé è wá wãhio máa na mia. I khii wé è bío bïo bïo ciran o Maá wéréwéré á à na mia. ²⁶ Ká hón pãahũ so khii dãn, á mi wé è fio o Maá Dónbeenĩ yi I yèni yi. I máa bío máa na mia le I wé è fio o Maá mu yi mi bïo yi. ²⁷ Mu bon. O Maá Dónbeenĩ mí bæere wa mia, lé bïo mi wa mi á tà le I ló a cón bïo bon á buara. ²⁸ I ló a cón á buara ho ðímíjá yi. Bïo ká wán, á I wee lé ho ðímíjá yí á à bíní ì va a Maá cón.» ²⁹ O o ñi-kenínia bía non wo yi: «Ó, o! Fo màhã wãa wee bío làa wèn wéréwéré ká fo máa wá wãhio. ³⁰ Bïo ká wán, á wa wãa zũ le fo zũ mu bïo búenbúen. U màkóo mía à ù pa le o búí tũa foñ. Bún lé bïo non á

wa tà le fo ló le Dónbeenĩ cón bïo bon.» ³¹ O o Yeesu bía nɔn ɔa yi: «Mi tà mu hã laà na kà wán le? ³² Eε ká ho pãahũ lua, ho yàà ɔueé dãn wó, ká mi ì kéná á à lén mĩn ɔúná yi á à díá mi ì dòn. Eε ká ì míá ì dòn, o Maá Dónbeenĩ wi làa mi. ³³ I bía bũn ɔúenɔúen nɔn mia bèra a na à mi yí ho hээрà mi páaníló làa mi bïo yi. Mi lò ò be ho ðimíjã pãnká-sũmáa níi yi, eε ká mi hení mi sía, lé ì dàina hã.»

17

O Yeesu floró na ó o wó

¹ Bïo ó o Yeesu bía ká síi wó, ó o hónía mí yahó ho wáayi, ò o bía: «Ì Maá, ho pãahũ dãn. Wé zéeni ínén na lé ù Za cùkú, bèra a na à ínén ɔèn mún wé zéeni ùnén cùkú. ² Fo nɔn ho pãnká miĩ ɔa nùpua ɔúenɔúen wán bèra a na à ì dàí nanáa le mukãní binbirĩ na máa vé bía ɔúenɔúen na fo kàràfáa miĩ yi. ³ Le mukãní binbirĩ na máa vé lé à ɔa zũn ùnén na lé le Dónbeenĩ binbirĩ na bàn sii míá, à zũn ínén Yeesu *Krista na fo tonkaa. ⁴ I wó á ɔa nùpua mɔn ù cùkú ho tá wán ho tonló na fo le ì sá á ì sá á ho ɔii sú bïo yi. ⁵ I Maá, bïo ká wán, á ù wé le ì bini yí ho cùkú ù nĩsání, hĩa á ì yú le ho yahó ká bïo ɔúi ðin yí léra.» ⁶ «Ì zéenia ù bïo le ɔa nùpua na fo hueekaa ho ðimíjãsa tãahũ á kàràfáa miĩ. Ba bïo sã foñ, ká fo kàràfáa ɔa miĩ, á ɔa bò ù bionĩ yi. ⁷ Bïo ká wán á ɔa zũ le bïo ɔúenɔúen na fo nɔn miĩ á ló ùnén ù bæere cón. ⁸ Mu bon. Hã bionĩ na ù nɔn miĩ lé hĩa á ì fεera nɔn ɔa yi. A ɔa tà hã yi. A ɔa zũna kénkén le ínén ló ù cón ɔuara, á tà le ùnén lé yia tonkaa mi.

⁹ «Ì yí máa fio foñ ho ðimíjãsa ɔúenɔúen bïo yi. Bía fo kàràfáa miĩ lé bán á ì wee fio bïo yi, lé bïo ɔa bïo sã foñ. ¹⁰ Bía ɔúenɔúen na bïo sã miĩ á bïo sã foñ, á bía ɔúenɔúen na bïo sã foñ á mún bïo sã miĩ, á ì cùkú wee mi ɔa yi. ¹¹ Inén binia wee ɔuen ù cón, ì wãa máa keñ ho ðimíjã yi, ká ɔarén bán wi ho yi. I Maá na bàn síi míá, pa ɔa yi le ù pãnká, hĩa fo nɔn miĩ, bèra a na à ɔa wé le dà-kéní làa bïo á ùnén làa mi lé le dà-kénináa. ¹² Bïo á ì hĩa wi làa ba, á ì wó á ɔa bò bïo á ùnén karáa yi, ù bïo na fo le ì zéeni. I pan ɔa bïo á hãri nĩ-kéní yí vũnun, ká mu yínɔn yia ko ò o vĩ, bèra a na à bïo túara le Dónbeenĩ bionĩ vũahũ yi à ɔii sí. ¹³ Hã laà na ká wán á ì binia wee ɔuen ù cón, ká bïo á ì pá wi ho ðimíjã yi, á ì wee bío hã bionĩ na ká ɔúenɔúen, bèra a na à ɔarén mí bæere yí le sí-wεε na á ì yú á le ɔii sú bàn síi. ¹⁴ U bionĩ á ì fεera nɔn ɔa yi. Ká ho ðimíjãsa mãhã ɔina ɔa, lé bïo ɔa bïo yí sã ho ðimíjã yi làa bïo á ínén bïo yí sãnáa ho yi. ¹⁵ I yí le ù lén ɔa ho ðimíjã yi, ká ù mãhã kãní ɔa o *Satãni níi yi. ¹⁶ Ba bïo yí sã ho ðimíjã yi làa bïo á ínén bïo yí sãnáa ho yi. ¹⁷ I Maá, wé à ɔa bïo sí foñ ɔúenɔúen ù túiá poni pãnká yi. Mu bon, ù bionĩ lé ho túiá poni. ¹⁸ Bïo fo tonkaa làa mi ho ðimíjã yi, lé bũn á ì mún wee tonkaráa ɔarén ho yi. ¹⁹ Inén ì bæere nɔn ìten foñ ɔúenɔúen ɔa bïo yi, bèra a na à ɔarén ɔèn mún na mítén foñ ɔúenɔúen ù túiá poni pãnká yi.

²⁰ «Ì yí máa fio foñ bía dó mí sía miĩ bïo yi mí dòn. Ká bía á à dé mí sía miĩ ɔa bionĩ pãnká yi, á ì mún wee fio bïo yi. ²¹ I wee fio foñ bèra a na à ɔa ɔúenɔúen wé le dà-kéní. I Maá, làa bïo á ùnén páania làa mi, á ínén páania làa fo, mún wé le ɔarén páaní làa wen, bèra a na à ho ðimíjãsa zũn le lé ùnén tonkaa mi. ²² Bïo fo wó ù cùkú wee mi miĩ, lé bũn bàn sii á ì mún wó ù cùkú mu wee mi ɔa yi, bèra a na à ɔa wé le dà-kéní làa bïo á ínén làa fo léé dà-kénináa. ²³ Mu bon, ínén páania làa ba, á ùnén páania làa mi. Bũn wó bèra a na à ɔa páaníló làa wen ɔii sí, à ho ðimíjãsa zũn le lé ùnén tonkaa mi, á fo wa ɔa làa bïo fo waráa mi. ²⁴ I Maá, bía fo kàràfáa miĩ á ì wi à ɔa keñ hen na á ínén ñ keñ yi, bèra a na à ɔa mi ì cùkú, ho cùkú na fo dó miĩ lé bïo fo wara mi ká ho ðimíjã ðin yí léra. ²⁵ I Maá na téréna, ho ðimíjãsa yí zũ fo, ká ínén wón zũ fo, á bía fo kàràfáa miĩ zũ le lé ùnén tonkaa mi. ²⁶ I zéenia ù bïo làa ba á ɔa zũ fo. I pá à wíoka wé è zéeni mu làa ba, bèra a na à bïo fo wa le ínén, à dén waminĩ so mún wé mi ɔarén yi, à ínén làa ba páaní.»

18

O Yeesu wĩrɔ bĩo

(Matiye 26.47-56; Maaki 14.43-50; Luki 22.47-53)

¹ Bĩo ó o Yeesu fiara wó, ó o Yeesu lè mí nĩ-kenĩnia hĩnɔn ló lée wà, á waá kãa ho Sedoron bonconĩ. Vĩnsĩa buahó búii wi bĩn ó o waá zon yi làa ba. ² O Zudaa na à dé o ò na zũ ho lahó mu. Lé bĩo ó o Yeesu lá dàn buen bĩn lè mí nĩ-kenĩnia. ³ Ho *Oroomu dásiwá kuure lè ba parowà na ba yankarowà júnása lè ba *Farizíewa tonkaa, lé bán ó o Zudaa mu wãa dú yahó buararãa hã vĩnsĩa buahó mu yi. Ba nùpua mu buan hã fĩntéena, lè hã kãanĩ na ba zãnia, lè hã fio sĩa. ⁴ Bĩo ó o Yeesu zũ bĩo á à sá a yi búenbúen, ó o vá bueé bó ba yi, ò o tũara: «Lé o yén mi wee cà?» ⁵ A ba bía nɔn wo yi: «Lé o Yeesu, o Nazareete nĩi.» O o Yeesu le mu lé mínén. Bũn wee wé ká a Zudaa na dó a nɔn wi bĩn làa ba. ⁶ Bĩo ó o Yeesu bía le mu lé mínén, á ba ló lè mí món á lée lùiorá. ⁷ O o Yeesu tũara ba yi mu cúa-jun nĩi le lé o yén á ba wee cà. A ba le lé o Yeesu, o Nazareete nĩi. ⁸ O o Yeesu bía nɔn ba yi: «Í mà mu nɔn mia le mu lé ínén. A bĩo mu lé ínén mi wee cà, á mi wãa día bía kà le ba lén.» ⁹ O Yeesu bía bũn bèra a na à le bíonĩ na ó o bía à jii sí: «Bia á ù kàràfãa miĩ, á hàrĩ nĩ-kénĩ á ĩ yĩ vĩnia.» ¹⁰ Mu wee wé ò o Simɔn Piere buan ho khà-tónĩ. O o dènia dò ho, á hà lè le *Dónbeenĩ yankarowà jùhũso beenĩ ton-sá nĩn-tĩanĩ jikãahũ kúio. O ton-sá mu yèni ba le Malekuusi. ¹¹ O o Yeesu bía nɔn o Piere yi: «Dé ù khà-tónĩ mí lóorè yi. Fo wee leéka le ĩ máa tà le lònbee na á ĩ Maá le le yĩ mi lon?»

Ba buan o Yeesu vannãa o Aana cɔn

(Matiye 26.57-58; Maaki 14.53-54; Luki 22.54)

¹² A ba dásiwá lè mí jùhũso, lè ba *zúifùwa júnása parowà wãa wĩira a Yeesu á can. ¹³ A yĩ ba buan wo vannãa cɔn ho yahó lé o Aana. O Aana mu lé o Kayiifu bãn hio báa. Wón Kayiifu so lé le *Dónbeenĩ yankarowà jùhũso le lúlúure mu yi. ¹⁴ Lé orén hĩa zéenia ba zúifùwa júnása, le mu sũaanĩ ò o nùpue nĩ-kénĩ hí mu nĩpomu búenbúen bĩo yi.

O Piere pã le mí yínɔn o Yeesu nĩ-kenĩnii

(Matiye 26.58, 69-70; Maaki 14.54, 66-68; Luki 22.55-57)

¹⁵ O Simɔn Piere lè mí ninza nĩ-kenĩnii búii bò a Yeesu món. O nĩ-kenĩnii mu lè ba yankarowà jùhũso zũ mín. Lé bũn nɔn ó o dàrina yòó zonnãa ba yankarowà jùhũso zĩ-beenĩ lún yi là a Yeesu. ¹⁶ O o Piere wón ãn ho khũhũ ho zũajii. Ká a nĩ-kenĩnii na so, yĩ lè le Dónbeenĩ yankarowà jùhũso zũ mín, wón bĩnia yòó ló á lée bía là a ton-sá hãa na pan ho zũajii, ò o fó a Piere zonnãa. ¹⁷ O o ton-sá hãa na lá pan ho zũajii wãa tũara a Piere yi: «Ūnén so yínɔn o nĩi mu nĩ-kenĩnii búii le?» O o Piere bía: I yínɔn o nĩ-kenĩnii búii. ¹⁸ Bĩo le tɛnĩ wi, á ba ton-sáwá lè ba parowà zãnia hã hĩa wee huee, ó o Piere mún pãania wee huee làa ba.

O Aana túakaa o Yeesu yi

(Matiye 26.59-66; Maaki 14.55-64; Luki 22.66-71)

¹⁹ Le Dónbeenĩ yankarowà jùhũso wee tũa o Yeesu yi, là a nĩ-kenĩnia bĩo làa bĩo ó o wee kàrán lè ba nùpua dãnĩ yi. ²⁰ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Í bía mu wéréwéré ba zãamãa yahó. Pãahũ lée pãahũ, á ĩ lá wee wé kàrán ba nùpua ba zúifùwa kàránló zĩnĩ yi lè le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi, hen na ba zúifùwa wee wé kúee mín wán yi. I yĩ sà ĩten yĩ wórãa bĩo búii. ²¹ Lée webio nɔn fo wee tũarãa miĩ? Tũa bía jã ĩ bíonĩ yi. Bán zũ bĩo á ĩ bía.»

²² Bĩo ó o Yeesu bía bũn, á ba parowà nĩ-kénĩ búii na ãn o nĩsãní dó a sãahó yi, ò o bía nɔn wo yi: «Lé làa bũn á ù ko à ù bío sínãa le Dónbeenĩ yankarowà jùhũso le?» ²³ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Ká ĩ bía khon, à ù zéeni hen na á ĩ bía khon yi. Ká ĩ bèn bía se, á lée webio nɔn á fo vĩnanãa mi.» ²⁴ O o Aana wãa le ba bua a Yeesu varãa le Dónbeenĩ yankarowà jùhũso beenĩ Kayiifu cɔn ká a pá can.

O Piere tɪn pǎ le mí yínǎn o Yeesu nǐ-kenínii
(*Matiye 26.71-75; Maaki 14.69-72; Luki 22.58-62*)

²⁵ Bún wee wé ká a Simǎn Piere pá wi ho lahó dà-kéní na ó o lá wi yí á wee huee ho dǎhǔ. Ó o búí bía nǎn wo yí: «Ūnén so yínǎn o nǐ mu nǐ-kenínii búí le?» Ó o Piere pǎ ò o bía: «Īnén yínǎn o nǐ-kenínii.» ²⁶ Bún mǎn á le *Dónbeenǐ yankarowà jǔhǔso beenǐ ton-sá nǐ-kéní na te mǐn làa yǎ ó o Piere hà jikāahǔ kúio á bía nǎn wo yí: «Ī so yí mǎn fo là a nǐ mu há vǐnsǐa buahó yi le?» ²⁷ Ó o Piere tɪn pǎ mu. Mí lahó yi ó o kò-béε wá.

Ba buan o Yeesu vannáa o Pilaate cǎn
(*Matiye 27.1-2, 11-14; Maaki 15.1-5; Luki 23.1-5*)

²⁸ Ba *zúifùwa júnása wǎa fó a Yeesu o Kayiifu cǎn vannáa o *Oroomu nǐi *Pilaate zǐ-beenǐ yi, yǎ ho Oroomu béε bàrá ho Zudee kǎhǔ jǔhǔ wán. Mu wó há tá-tǎa yi. Bǐa bò là a Yeesu mí bεεre yí zon le zǐi yi. Lé bǐo 6a wi 6a bua mǐten sese le Dónbeenǐ yahó à diráa ho Paaki sǎnú ká 6a wee ce. ²⁹ Lé bún te bǐo ó o Pilaate lóráa 6a cǎn ho khǔuhǔ á léε tǔara 6a yi: «Lé mu yén á mi le o nǐ mu wó khon bǐo yi?» ³⁰ A 6a bía: «O lá yí wó yí khon se wa yí buan wo yí buararáa ũ cǎn.» ³¹ Ó o Pilaate bía: «Mí bǐnǐ lén làa wo. Mí vaa cítí o à héha lè mi làndá.» A 6a bía: «Mí yí nǎn nǐi wen le wa búε nǔpue.» ³² Mu wó ká sǐi à le bǐonǐ na ó o Yeesu bía á zééníánáa bǐo o ò híráa sǐi, à jǐi sí.*

³³ Ó o Pilaate wǎa yèrémáa yòó zon le zǐ-beenǐ yi ò o le 6a bua a Yeesu búεε zoráa. Bǐo ó o Yeesu búεε zon ó o tǔara a yi: «Lé ūnén lé 6a zúifùwa béε le?» ³⁴ Ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Fo zǔna mu ūten bía léε, tàá lé 6a búí bía ĩ bǐo nǎn fon?» ³⁵ Ó o Pilaate bía: «Īnén so léε zúifù le? Mǐn sǐi nǔpua lè mǐn yankarowà júnása léε bǐa dó fo ĩ nǐi yi. Léε webio á fo wó?» ³⁶ Ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Ī béεnǐ bǐo yí sǎ ho đímǐná na ká yi. Ká mu bǐo lá sǎ ho đímǐná na ká yi, se ĩ nǔpua lá à hǐnǐ ì fi há fio à ĩ yí yí yí zo 6a zúifùwa júnása nǐnǐ. Éε ká búεé, ĩnén béεnǐ yínǎn ho đímǐná na ká béεnǐ.» ³⁷ Ó o Pilaate bía nǎn wo yi: «Á fo lé o béε lon, tàá?» Ó o Yeesu bía nǎn wo yi: «Lé ūnén ūten bía mu, ĩ lé o béε. ĩ búεé ton ho đímǐná yi à zééní ho tǔiá poni lè 6a nǔpua. Yǎ bǐo sǎ ho tǔiá poni yi wón wee jí bǐo á ĩ wee bǐo.»

³⁸ Ó o Pilaate tǔara a yi: «Tǔiá poni léε webio?»

(*Matiye 27.15-31; Maaki 15.6-20; Luki 23.13-25*)

Bǐo ó o bía bún wó ó o tɪn ló léε yú 6a zúifùwa á bía nǎn 6a yi: «Īnén cǎn ó o nǐ mu yí wó yí khon bǐo woon yi. ³⁹ Hen ká ho *Paaki sǎnú sansan dǎn, à mi le ĩ lén o kàsó nǐi búí día. Awa, á mi wi à 6a zúifùwa béε léε yǎ à ĩ día le?» ⁴⁰ A 6a wee bǐo na a yi ká 6a wǎamaka: «Búεé! Yí día wón. O Barabaasi léε yǎ á ũ lén día.» Ó o Barabaasi jǎn hǐa lé o nǐ-kǎanii.

19

¹ Ó o *Pilaate wǎa nǎn le jǐi 6a dásíwá yi le 6a bua a Yeesu léε ha lè há làbàani. ² Ba dásíwá mu tá ho kǐrǐ lè há kíkara á dó a jǔhǔ yi, à 6a zǐinǐa wo lè ho kánbun muhǔ.* ³ Ba wee búεε đǐn o yahó ká 6a bǐo: «*Zúifùwa béε, Foó!» Ká 6a à dé o sáarà yi.

⁴ Ó o Pilaate tɪn zoó ló mí zǐi yi, á léε bía nǎn 6a zúifùwa yi: «Àwa, ĩ bía le 6a bua a búεε léráa à mi zǔn le ĩnén cǎn o nǐ mu yí wó yí khon bǐo woon yi.» ⁵ Ó o Yeesu 6a wǎa buan lóráa ho khǔuhǔ, ká há kíkara kǐrǐ wi o jǔhǔ yi, á mún zǎ ho kánbun muhǔ. Ó o Pilaate bía nǎn 6a zúifùwa yi: «Lé o nǐ mu na wǎa.» ⁶ Bǐo 6a yankarowà júnása lè 6a parowà mǎn o Yeesu á 6a wee bǐo pǎnpǎn: «Búεε wo ho *kùrùwá wán! Búεε wo ho kùrùwá wán!» Ó o Pilaate bía nǎn 6a yi: «Mǐnén mí bεεre wǎa fé o vaa búεε ho kùrùwá wán. ĩnén cǎn ó o

* **18:32** Hen ká 6a zúifùwa le mí ì búε o nǔpue, à 6a lèeka a lè há huua. Ká ho Oroomusa le mí ì búε o nǔpue, à 6a búεε wo ho kùrùwá wán. * **19:2** Ba bá-zàwa lè 6a nǐ-beera léε bǐa yánkaa dà há sǐ-muna wee zǐ. Há yàwá fù here. Há kǐrǐwá na wó lè ho sǎnú 6a wee wé kúεε 6a bá-zàwa júná yi à zééníánáa 6a bá-zàmu pánká bǐo. Ká bǐo 6a wi à 6a zǔarǐka a Yeesu yi, á 6a yú ho kánbun muhǔ búí á 6a lá zǐinǐa làa wo á dó há kíkara kǐrǐ o jǔhǔ yi.

n̄i mu yí wó yí khon b̄io woon yi.»⁷ A 6a zúifùwa bía n̄on wo yi: «Warén làndá yi, ó o n̄i mu ko lè ho búeró lé b̄io ó o le mí lé le Dónbeen̄i Za.»[†]

⁸ B̄io 6a bía kà wíokaa zānía o Pilaate làa sòobé. ⁹ O o wáa bò mín là a Yeesu yòò zon le z̄i-been̄i yi, á zoó tùara a yi: «Lée wen ùnén wee lé yi?» O o Yeesu yí dó mí j̄ii wo yi. ¹⁰ O o Pilaate wáa bía n̄on wo yi: «Éee! Lé ìnén á fo le fo máa bíoráa le? Fo so yí z̄ú le ù díaró tàá ù búeró ho kùrùwá wán b̄àn pànká wi ìnén c̄n le?» ¹¹ O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Fo yí dà máa yí pànká ìnén wán, ká le Dónbeen̄i yí n̄on ho fon. Lé b̄un n̄on á yia dó mí ù níi yi wékheró b̄úaa á po ùnén wékheró.»

¹² A lá b̄un j̄ii wán ó o Pilaate wáa wee cà b̄io ó o ò díaráa o Yeesu ó o ò lén. Ká 6a zúifùwa wíokaa wee b̄io p̄np̄n̄: «O n̄i na ká á fo díá ó o wà se fo yín̄n̄ ho *Oroomu b̄é b̄àn b̄n̄lo. Nùpue na le mí lée b̄é se wón wee penka lè ho Oroomu b̄é.» ¹³ B̄io ó o Pilaate j̄á h̄n̄ b̄ion̄i so, ó o le 6a 6ua a Yeesu léráa ho kh̄uh̄ à vaá ð̄n̄i ho lahó na 6a le «Lún na há hue-p̄en̄enwà bá yi.» Mu heberemu 6a le «Kabataa.» Lé h̄n̄ lahó so ó o Pilaate lée kará yi mí cítii f̄in̄ii. ¹⁴ Mu wó le wizonle na lée h̄n̄i ì wé 6a ho *Sabaa zon, ho *Paaki s̄nú díró p̄ah̄, ká le wii yòò f̄ará. O o Pilaate wáa bía n̄on 6a zúifùwa yi: «Lé mi b̄é na.» ¹⁵ A 6a wee b̄io p̄np̄n̄: «Búe o! Búe o! Búe wo ho kùrùwá wán.» O o Pilaate bía: «Mí wi à ì búe mi b̄é ho kùrùwá wán kénkén le?» A le *Dónbeen̄i yankarowà j̄únása bía n̄on wo yi: «Wa b̄é búí mía ká mu yín̄n̄ ho Oroomu b̄é.» ¹⁶ O o Pilaate wáa dó a 6a níi yi le 6a búe ho kùrùwá wán.

O Yeesu húmú

(Matiye 27.32-56; Maaki 15.21-41; Luki 23.26-39)

A 6a dásíwá wáa fó a Yeesu. ¹⁷ Ba n̄on o *kùrùwá wo yi, ó orén mí b̄ere p̄á á lóráa ho lóhó m̄n̄, ho lahó na 6a le «Nún-6òkuee» yi. Mu heberemu á 6a wee ve ho lahó mu làa «Kolokota.» ¹⁸ Lé h̄n̄ lahó so 6a búaa wo yi ho kùrùwá wán. Ba mún búaa 6a nùpua nùwá j̄un búí há kùrùwá wán làa wo. O ñi-kéní wi là a n̄in-t̄án̄i, ká a ñi-kéní wi là a n̄in-káahó, ó orén zoó wi ho t̄ah̄. ¹⁹ O Pilaate n̄on le j̄ii le 6a túa b̄io kà yòò búe o Yeesu j̄uh̄ yi ho kùrùwá wán: «Yeesu, NAZARÉTE N̄I, ZÚIFÙWA B̄É.» ²⁰ Ba *zúifùwa c̄èèè kàráanna b̄io túara a Yeesu j̄uh̄ yi, lé b̄io ho lahó na 6a búaa wo yi yí n̄ayi lè ho lóhó, á mu mún túara lè mu heberemu lè mu lat̄enmu, lè mu ker̄ekimu.‡ ²¹ A le Dónbeen̄i yankarowà j̄únása wà 6uara a Pilaate c̄n̄ á 6ueé bía n̄on wo yi: «Fo lá yí ko à ù túa <zúifùwa b̄é>, ká ù túa <o nùpue mu le mí le 6a zúifùwa b̄é.>» ²² O o Pilaate bía: «B̄io á ì túara á à ð̄n̄ làa b̄io mu ð̄nnáa.»

²³ B̄io 6a dásíwá búaa o Yeesu wó, á 6a nùwá náa na búaa wo sankaa o s̄i-z̄inia á ká a báká na 6a t̄á á b̄imin̄i mía yi. ²⁴ A 6a dásíwá wee b̄io mín yi: «Mí yí le wa l̄eka ho à sankaráa ho. Mí wa wé le j̄ún-s̄ini b̄io à z̄únáa yia ho ò s̄i yi.» Mu wó ká s̄ii à le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄uh̄ b̄io na túara à wé à j̄ii sí: «Ba sankaa ì s̄i-z̄inia, á wó le j̄ún-s̄ini b̄io à z̄únáa yia á ì dà-z̄inii dà-kéní búí s̄a yi.» § A b̄un lé b̄io 6a dásíwá b̄en̄ wó.

²⁵ B̄ia ð̄n̄ 6ó a Yeesu kùrùwá yi, lé b̄àn nu, lè b̄àn nu b̄àn h̄n̄lò, là a Mari, o Kolopaasi b̄àn háa, á séenia a Mari na wee lé ho lóhó na 6a le Makadala yi. ²⁶ B̄io ó o Yeesu m̄n̄ mín nu, á m̄n̄ mí ñi-ken̄inii na ó o wa à wón ð̄n̄ b̄àn nu ñis̄án̄i, ó o Yeesu bía n̄on mín nu yi: «Háa mu, lé ù za na.» ²⁷ O o bía n̄on o ñi-ken̄inii mu yi: «Lé mín nu na.» A wáa lá h̄n̄ p̄ah̄ so j̄ii wán, ó o ñi-ken̄inii wáa fó a á vaá 6uan.

²⁸ B̄un m̄n̄, ó o Yeesu wáa z̄ú le mu b̄io búenb̄uen j̄ii sú, ó o bía b̄io kà: «Nu-h̄n̄i dà mi»*, à s̄in̄ináa le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄uh̄ b̄ion̄i j̄ii. ²⁹ Mu wee wé à d̄é búí bàrá s̄àaráa

† 19:7 Mí loñ Levii nùwá v̄uh̄ (Lévítique) 24.16 ‡ 19:20 Mu heberemu lé 6a zúifùwa b̄àn b̄ion̄i, á mu lat̄enmu lè ho Oroomusa b̄àn b̄ion̄i, ká mu ker̄ekimu dén lé le b̄ion̄i na 6a dà wee bíoráa làa mín. Mu túara lè há b̄ion̄i b̄io t̄n̄ mu à 6a búenb̄uen dàt̄ mu wé kàrán. § 19:24 Mí loñ Lení v̄uh̄ (Psaumes) 22.18 * 19:28 Mí loñ Lení v̄uh̄ (Psaumes) 69.22; 22.16

bín á sú lè ho òwè bèn-*nia*†, á 6a dásíwá lá le dè na wee kùiní mu òumu á cú le v̄indè-za búí na 6a le *izoopu b̄uèení yi á z̄íra ho òwè bèn-*nia* yi yòó dá a Yeesu yi. ³⁰ B̄io ó o Yeesu yèera mu, ó o bía: «Mu b̄io búenb̄uen j̄ii wáa sú.» B̄io ó o bía b̄un, ó o búera mí j̄úh̄ú ò o húrun.

³¹ Mu wó le wizonle na lée h̄íní ì wé ho *Sabaa zòñ, à b̄io á h̄ón Sabaa so lée Sabaa beení‡, á 6a zúifùwa j̄únása yí wi à 6a díá b̄ia 6a búaa há kùrùwáwá wán. A 6a b̄ueé flora a Pilaate le o b̄io le 6a fi 6a zení à 6a hí f̄uaf̄uà à 6a liiní 6a. ³² A 6a dásíwá wáa b̄ueé f̄u 6a nùwá j̄un na 6a búaa o n̄sáa zení, ³³ A 6a le mí ì loñ ò o Yeesu húrun. Lé b̄un te b̄io 6a yí f̄uráa o Yeesu zení. ³⁴ Ká 6a dásíwá n̄-kéní màhá pá cú a dòkóní lè mí cànóúa. A le c̄áni lè mu òumu d̄enía ló b̄in. ³⁵ Yia mà mu b̄iowa mu t̄úia á m̄on mu mítén. B̄io ó o wee mí bon. O z̄ú k̄énk̄én le b̄io mí wee mí lé ho t̄úia poni. O wee mí mu t̄úia bèra a na à minén mún dé mi sía o Yeesu yi. ³⁶ Mu bon. Mu wó ká bèra a na à b̄io túara le Dónbeení b̄ioní v̄uah̄ú yi à j̄ii sí: «H̄ari o h̄ule dà-kéní á yí f̄u.» § ³⁷ A mu mún pá b̄inía túara: «Ba à fá mí ȳo ȳia 6a cú wán.»*

O Yeesu n̄uló b̄io

(Matiye 27.56-61; Maaki 15.42-47; Luki 23.50-56)

³⁸ B̄io á b̄un wó kh̄ína, ó o Zozeefu na wee lé ho Arimatee lóhó yi á vaá flora a *Pilaate le o na le níí mí yi le mí lá a Yeesu s̄anía vaá n̄u. Orén mún lé o Yeesu n̄-keníni búí, ká a màhá lá yí wi à mu z̄ún lé b̄io ó o wee z̄n 6a *zúifùwa j̄únása. O o Pilaate n̄on mu níí wo yi. O o Zozeefu wáa b̄ueé lá a Yeesu n̄-hínmu. ³⁹ O o Nikodemu, ȳia h̄ia buara a Yeesu c̄ón ho t̄nàah̄ú búí yi, á mún buara. O buan mu b̄io búí na s̄amu sí na wó lè ho m̄irè á lunkaa làa b̄io 6a le aloweesi á buararáa. Mu búenb̄uen yú há kiloowa b̄oní làa píru. ⁴⁰ O orén là a Zozeefu páanía lá a Yeesu n̄-hínmu à 6a kúaa mu b̄io mu ho n̄uló d̄è wán á bá là a Yeesu n̄-hínmu, làa b̄io 6a zúifùwa wee wé n̄unáa mí n̄-hía. ⁴¹ V̄ins̄ta buahó búí wi hen na 6a búaa o Yeesu ho *kùrùwá wán n̄s̄aní á bú-finle búí wi yi á n̄upue òwè yi n̄una yi. ⁴² Lé dén 6a dó a Yeesu yi, lé b̄io mu zòñ à 6a zúifùwa wee wíoka mítén á lée h̄íní ì wéráa ho Sabaa, à le búure mu mún s̄aráa yi b̄in.

20

O Yeesu v̄era

(Matiye 28.1-10; Maaki 16.1-8; Luki 24.1-12)

¹ Ho dímaasi zòñ ȳinb̄ii búir̄ii, ó o Makadala Mari wà van le búure wán. Mu wee wé ká ho tá pá ka ȳúii. O o Mari m̄on à le hue-beení na lá pon le búure j̄ii á h̄era. ² O o l̄uwa vaá yú a Sim̄on Piere là a n̄-keníni na ó o Yeesu wa, á bía n̄on 6a yí: «Ba léra a N̄úh̄so le búure yi, á wa yí z̄ú hen na 6a dó a yi.» ³ O o Piere là a n̄-keníni na so wáa wà van le búure j̄ii. ⁴ Ba mí nùwá j̄un wee l̄uwí ká a n̄-keníni na so màhá dàn l̄uwí po a Piere, ó o vaá òwè ló a. ⁵ O o zoó búera lora le búure yi, ó o m̄on ho n̄uló d̄è à le díá, ká a màhá yí zon. ⁶ O o Sim̄on Piere j̄on o m̄on b̄ueé òwè, á wón yòó zon le búure yi, á zoó m̄on ho n̄uló d̄è à le díá. ⁷ O mún zoó m̄on le n̄in-kéní na lá pon o yahó yi à le bun sese b̄ará mí òwè, dén yí páanía yí b̄ará lè ho n̄uló d̄è. ⁸ O o n̄-keníni na lá b̄ueé òwè ho yahó màhá yòó zon. B̄io ó o m̄on mu ká, ó o tà le o Yeesu v̄era b̄io bon. ⁹ Mu bon. Le Dónbeení b̄ioní v̄uah̄ú bía le o Yeesu ko ò o v̄è, ká 6a n̄-kenínia lá òwè yí z̄ú le b̄ioní mu kúará. ¹⁰ B̄un m̄on á 6a n̄-kenínia nùwá j̄un b̄inía kh̄íbon.

O Yeesu z̄éenia mítén là a Makadala Mari

(Matiye 28.9-10; Maaki 16.9-11)

† 19:29 Ho òwè bèn-*nia* f̄u lé 6a n̄-khenia lè 6a dásíwá bè-j̄unii. Ho ȳawá sí. ‡ 19:31 Ho Sabaa beení: Ho Sabaa mu wi mí òwè lè há Sabaawa na ká lé b̄io ho l̄u m̄in yi lè ho Paaki s̄anú. § 19:36 Mi loñ Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 34.20

* 19:37 Mi loñ Zakari v̄uah̄ú 12.10

¹¹ Ká a Mari wón bíníá ßuara ßueé ðín le búure jii wee wá. O wee wá ká a ßúεε loń le búure yi. ¹² O o mɔn le Dónbeenĩ tonkarowà na ló ho wáayi nùwã jun na zã hã sĩ-poa. Ba kará ho lahó na ó o Yeesu ñi-hínmu lá wi yi. O ñi-kéní kará làa hen na ó o jùhũ lá dó yi, ò o ñi-kéní kará làa hen na ó o zení lá dó yi. ¹³ A ßa tonkarowà mu wee tùa o Mari yi: «Háa mu, léé webio nɔn fo wee wáráa?» O o Mari bía nɔn ßa yi: «Ba ßueé léra í Nùhũso á í yí zũ hen na ßa dó a yi.» ¹⁴ Bío ó o Mari bía bũn vó, ó o yèrémáa khii mɔn o Yeesu ò o ðín. Ká a màhã yí zũna a. ¹⁵ O o Yeesu wee tùa wo yi: «Háa mu, léé webio nɔn fo wee wáráa? Léé wée á fo wee cà?» O o Mari wáa wee leéka le lé o vĩnsĩa ßuahó ßanso wee tùa mí yi, ó o bía: «Hen ká lé ùnén ßueé léra a Yeesu mu à ù zééní hen na fo dó a yi làa mi, á í vaá lá a.» ¹⁶ O o Yeesu von wo: «Mari!» O o Mari ðééníá zũna a, ó o von o Yeesu lè mu heberemu: «Arabunii!» Mu kúará le: «Nì-kàránlo.» ¹⁷ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Día mi. Í ðín yí yòora í Maá cǔn. Lén vaa yí bia dó mí sĩa miĩ ßúenßúen, bia lé wàn zàwa, à bío na ßa yi le í wee yòo í Maá Dónbeenĩ na mún lé mĩn Maá Dónbeenĩ cǔn.» ¹⁸ O o Makadala Mari mu wáa wà vaá bía bío kà nɔn ßa ñi-kenínia yi: «Í mɔn o Nùhũso!» O o Mari lá bío ó o Yeesu bía á fεera nɔn ßa yi.

O Yeesu zéenia miten lè mí ñi-kenínia
(Matiye 28.16-20; Maaki 16.14-18; Luki 24.36-49)

¹⁹ Ho dimaasi kéní kéní mu zòh ziihũ, ó o Yeesu ñi-kenínia kúaa mĩn wán le zii ßúí yi. Ba pon hã wonna ßúenßúen á dóka, lé bío ßa zãna ßa *zúifùwa júnása. Yio ßueé tí, ò o Yeesu ßueé ðín ßa tĩahũ, ò o bía nɔn ßa yi: «Le ho héerà keń làa mia.» ²⁰ Bío ó o bía bũn vó, ó o zééníá mí níní lè mí dòkóní làa ba. A ßa ñi-kenínia sĩa wan làa sòobéε bío ßa mɔn o Nùhũso bío yi. ²¹ O o Yeesu tĩn bíníá bía nɔn ßa yi: «Le ho héerà keń làa mia. Bío á í Maá tonkaaráa mi ho ðímíjã yi, lé bũn ßàn sĩa á ínén mún ñ tonkaráa mia.» ²² Bío ó o bía bũn vó, ó o pèera mí jii sònsãmu kúaa ßa wán ò o bía: «Mí yí le Dónbeenĩ Hácírí. ²³ Hen ká mí wé tà séra nùpue léé nùpue bè-kora díá nɔn wo yi, á le Dónbeenĩ mún ñ sén ßanso bè-kora á à díá. Ká mí wé pã le mí máa sén nùpue léé nùpue bè-kora máa díá, á le Dónbeenĩ mún máa sén wón ßanso bè-kora máa díá.»

O Yeesu zéenia miten là a Toma

²⁴ Pãahũ na ó o Yeesu ßueé zééníá miten lè mí ñi-kenínia, ká ßa ñi-kéní lá mía bĩn. O yèni ßa le Toma, ßa mún wee ve o làa Hénbéní. ²⁵ A ßa ñi-kenínia na ká bía nɔn wo yi le mí mɔn o Nùhũso. O o Toma bía nɔn ßa yi: «Ká ínén yí mɔn hã hĩa fãani o níní yi, á yí bò í nín-kíza hã wán, á yí bò í níi o dòkóní fǔnló wán, á í máa tà mu.»

²⁶ Ho dimaasi na sã bĩn, á ßa ñi-kenínia tĩn kúaa mí wán le zii yi ká a Toma wi làa ba. A ßa pon hã wonna á dóka. O o Yeesu tĩn ßuara ßueé ðín ßa tĩahũ, ò o bía nɔn ßa yi: «Le ho héerà keń làa mia.» ²⁷ O o bía nɔn o Toma yi: «Buee bè ù nín-kíza í níní fãani wán loń, à bè ù níi í dòkóní fǔnló wán. Wáa yí bíní yí titika, ká ù tà le í vèera bío bon.» ²⁸ O o Toma bía nɔn o Yeesu yi: «Fo lé í Nùhũso á lé í Dónbeenĩ.» ²⁹ O o Yeesu bía nɔn wo yi: «Fo dó ù sli miĩ lé bío á fo mɔn mi. Ká bĩa màhã dó mí sĩa miĩ à ßa yí mɔn mi bán júná sĩ.»

³⁰ O Yeesu pá bíníá wó yéréké bíowa cèrèε á ßa ñi-kenínia mɔn ká mu yí túara ho vùahũ na kà yi. ³¹ Bío túara ká léé bío na à na à mí ðàn tà le o Yeesu lé *Yia le Dónbeenĩ mɔn léra, le o lé le Dónbeenĩ Za bío bon, à bío mi ì dé mi sĩa wo yi, à mí yí le mukãñĩ binbirĩ orén pánkã yi.

21

O Yeesu wíoka zéenia miten lè mí ñi-kenínia

¹ Bũn mɔn, ó o Yeesu bíníá zééníá miten lè mí ñi-kenínia. Bũn wó ho Tiberiade vù-beenĩ jii. Bío ká léé bío ó o zééníá lè miten làa ba. ² Wizonle ßúí, ó o Yeesu ñi-kenínia ßúí páanía wi. Ba lé o Simɔn Piere, là a Toma na ßa wee ve làa Hénbéní, là a Natanayεele na wee lé ho Kalilee kǔhũ lóhó na ßa le *Kanaa yi, là a Zebedee zàwa, là a Yeesu ñi-kenínia

nùwā j̄un búí. ³ O o Simōn Piēre bía n̄on b̄ia ká yi: «ǐ ì lén vaá pa 6a cewà.» A 6a le mí ì bè làa wo. A 6a wāa zon ho woohũ wà, á vaá pan f̄ééé ho tá t̄ōn à 6a yí fò hàrí ceza yà-kéní.

⁴ B̄io ho tá wee t̄í, à b̄ūn ò o Yeesu 6ueé d̄īn mu j̄umu j̄ii. Ká a n̄i-kenínia màh̄á yí z̄ūna a. ⁵ O o Yeesu von 6a tùara yi: «Wàn b̄ónlowà, mi yú cewà le?» A 6a bía n̄on wo yi: «Wa yí fò d̄éé.» ⁶ O o bía n̄on 6a yi: «Mi wāa lèe mi z̄uán dé lè ho woohũ n̄in-t̄iání á mi ì yí 6a cewà.» A 6a lèera ho z̄uán dó á vá le mí ì h̄óní yòó dé ho woohũ yi, á 6a h̄óníá san lé b̄io ho sú lè 6a cewà. ⁷ O o n̄i-kenínii na ó o Yeesu wa wāa bía n̄on o Piēre yi: «Yia d̄īn kà lé o Nùhũso.»

B̄io ó o Piēre j̄á le o lé o Nùhũso, ó o lá mí báká na ó o lá t̄era á z̄á ò o yéran zon mu j̄umu yi wee lé o Yeesu c̄ón. ⁸ Ba n̄i-kenínia na ká bán pà ho woohũ vá lè 6a cewà na 6a v̄ūn c̄èr̄éé 6ueé lóráa. Ba lá yí n̄ayi lè le b̄ónb̄óore, 6a à yí lòn m̄esterewa kh̄im̄ani síi làa de. ⁹ B̄io 6a lée d̄ōn á 6a m̄on h̄ā donf̄ūaa à 6a cezàwa bò h̄ā wán, á m̄on ho búurú. ¹⁰ O o Yeesu bía n̄on 6a yi: «Mi lén 6a cewà na mi v̄ūn bùaa ȳen búí 6uennáa.» ¹¹ O o Simōn Piēre yòó zon ho woohũ ò o vá ho z̄uán lè 6a cewà lée día. Ce-beera búará-h̄èj̄un làa píru làa bùaa t̄in lé b̄ia ló ho z̄uán mu yi, à ho pá yí fáara. ¹² O o Yeesu bía n̄on 6a yi: «Mi 6uee dí.» Ba búenb̄úen á yia henía mí síi tùara a Yeesu yi le o lé o yén wón mía. Ba z̄ū le mu lé o Nùhũso. ¹³ O o Yeesu vá 6ueé b̄ó 6a yi, ò o lá ho búurú lè 6a cezàwa sankaa n̄on 6a yi. ¹⁴ B̄io kà lé mu zen cúa-t̄in ká a Yeesu wee z̄éeni m̄iten lè mí n̄i-kenínia o v̄èeró m̄ón.

B̄io ó o Yeesu bía n̄on o Piēre yi

¹⁵ B̄io 6a dú vó, ó o Yeesu tùara a Simōn Piēre yi: «Zān za Simōn, fo wa mi po b̄io á b̄ia ká waráa mi le?» O o Simōn le: «Ūuu, Nùhũso, fo z̄ū le ì wa fo.» O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Wé pa b̄ia b̄io s̄á m̄i b̄io làa b̄io ó o pi-pa wee wé paráa mí pia b̄io.» ¹⁶ O o Yeesu b̄inía tùara a yi mu cúa-j̄un níi: «Zān za Simōn, fo wa mi le?» O o Simōn le: «Ūuu, Nùhũso, fo z̄ū le ì wa fo.» O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Wé pa b̄ia b̄io s̄á m̄i b̄io làa b̄io ó o pi-pa wee wé paráa mí pia b̄io.» ¹⁷ O o Yeesu pá b̄inía tùara a yi mu cúa-t̄in níi: «Zān za Simōn, fo wa mi le?» A mu b̄óonía a Simōn Piēre yi lé b̄io ó o Yeesu tùara a yi mu cúa-t̄in níi le o wa mí le. O o bía n̄on o Yeesu yi: «Nùhũso, fo z̄ū b̄io búenb̄úen. Fo z̄ū le ì wa fo.» O o Yeesu bía n̄on wo yi: «Wé pa b̄ia b̄io s̄á m̄i b̄io làa b̄io ó o pi-pa wee wé paráa mí pia b̄io. ¹⁸ Le ì m̄i ho t̄iá na foñ: B̄io á fo h̄ia lé o yàró ká ū wee ca ū kuio ká ū lén va hen na á ū síi vá yi. Ká fo kh̄ii k̄ina po b̄io kà, á ū wé è ben ū bàra á n̄i-veere 6ueé ca ū kuio mu á à 6ua fò ò varáa hen na á fo yí wi á ū va yi.» ¹⁹ O o Yeesu bía h̄ón b̄ioní so à z̄éenináa b̄io ó o Piēre á à h̄iráa síi á à déráa ho cùkú le Dónbeen̄i yi. B̄io ó o bía h̄ā b̄ioní mu vó, ó o le o Piēre bè mí yi f̄ééé.

²⁰ O o Piēre yèr̄emáa kh̄ii m̄on o n̄i-kenínii na ó o Yeesu wa ò o bò 6a yi. O lé yia n̄onzon̄ búera van là a Yeesu c̄ón ká 6a kará ho d̄īnló j̄uhũ yi á tùara a yi: «Nùhũso o, lé o yén á à dé fo ò na?» ²¹ B̄io ó o Piēre wāa m̄on o n̄i-kenínii mu, ó o tùara a Yeesu yi: «Nùhũso o, á wón na kà b̄io 6èn kh̄ii wé kaka?» ²² O o Yeesu bía n̄on o Piēre yi: «Hen ká ì wi ò o keñ b̄in à ì b̄iní 6uee yí, se b̄ūn wāa yí ciran fo. Ūnén díá à ū bè m̄i.» ²³ Dén b̄ioní so b̄io yi, á b̄ia tà a Yeesu b̄io wāa wee h̄éé b̄io le o n̄i-kenínii mu máa hí. O o Yeesu j̄on̄ yí bía là a Piēre le o n̄i-kenínii mu máa hí. O bía le: «Hen ká ì wi ò o keñ b̄in à ì b̄iní 6uee yí, se b̄ūn wāa yí ciran fo.»

²⁴ Wón n̄i-kenínii n̄i-kéní kéní so lé yia mà b̄io wó kà t̄iá, á túara mu. A wa mún z̄ū le b̄io ó o mà, á bon. ²⁵ O o Yeesu pá b̄inía wó b̄io c̄èr̄éé. Ká 6a lá le mí ì t̄è mu yi lè mí dà-kéní kéní á à túa, á h̄ā v̄ōnna na mu ù túa yi á kúeení lá máa yí lé h̄ā booró.

O Yeesu tonkarowà Bè-wénia vūahú

Vūahú túaró jūhú

Ho vūahú na kà lé o Luki vōnna bïo jūn níi na o túara.

Bïo zéénia wéréwéré ho vūahú mu yi, lé bïo 6a kèrètíewa kuure wee dérää wán ká le wà:

1. O Yeesu yòoró ho wáayi lè le Dónbeení Hácírí liiró o ñi-kenínia wán bïo (1.1–2.36).
2. Ba kèrètíewa kuure jūhú búaró ho Zeruzalεmu yi o Yeesu yòoró ho wáayi món (2.37–7).
3. Le bín-tente bueró ho kōhú lùà na ká yi bïo (8–12).
4. Bïo le wó wó dōnnáa ho ñímíjǎ kǎna búenbúen yi (13–28).

Ho vūahú mu yi á wa mún ñ mí le lònbee lè mí síiwà na 6a kèrètíewa kuure kǎa yi.

Mu bïowa na bïo bía ho vūahú mu yi, lé bñn héra ho tonló na 6a kèrètíewa ko a 6a sá lén fée jii: O Yeesu *Krista bín-tente bueró ho ñímíjǎ lè mí kùarǎa búenbúen yi.

O Yeesu dó mí jii nɔn le le Dónbeení Hácírí á à lii

¹⁻² Tiofile, * bïo ó o Yeesu hía wee wé làa bïo búenbúen na ó o hía wee kení lè 6a nùpua mí tonló jūhú búaró pǎahú à vaa búe bïo le Dónbeení buan wo yòorarǎa ho wáayi á ñ bía bïo ñ nín-yání vūahú yi. Sǎni ò o yòo ho wáayi, ó o bía mí sòobá-bióní lè le Dónbeení Hácírí pànká á nɔn 6a nùpua na ó o hía hueekaa wó lè mí tonkarowà yi. ³ Bïo ó o húrun bñnia vèera ó o zéénikaa mítén làa ba hǎ wizooní búarǎa-jun yi á wó bïo cèrèè à 6a zūñ ká a yïo wi lua bïo bon. Hñn wizooní so yi ká 6a páanía wi mín wán, ó o wee bïo le *Dónbeení béení bïo na 6a yi.

⁴ Wizonle búí ká a làa ba wee dí, ó o henía bïo kà nɔn 6a yi: «Mí yí lé ho Zeruzalεmu yi. Mí kèení bñn à pa bïo á ñ fèra bía bïo làa mia, mu hǎmu na á ñ Maá dó mí jii le mí ñ na.

⁵ O Zǎn hía wee bátizé lè mu jumu ká minén bán á à bátizé lè le Dónbeení Hácírí hen làa wizooní bïo yèn.»

O Yeesu buan yòora ho wáayi

⁶ A bía làa wo páanía kará túara a yi: «Núhúso, lé hón pǎahú so á fo ò wíoka a *Isirayεele ñipomu bïo á 6a à kèñ mítén le?» ⁷ O o Yeesu bía nɔn 6a yi: «Ho pǎahú lè le wizonle á mí yí ko mí túa zūñ. O Maá mí dòn lé yǎ bàrá mu mítén. ⁸ Èé ká pǎahú na le Dónbeení Hácírí á à lii mí wán yi, á mí ñ yí ho pànká. Mí ñ wé ñ séérǎsa á à bío ñ bïo ho Zeruzalεmu yi, lè ho *Zudee lè ho *Samaríi kǎna búenbúen yi, lè ho ñímíjǎ kùarǎa búenbúen yi mún.»

⁹ Bïo ó o bía hñn bióní so vó, ó o buan yòo wà ho wáayi ká 6a ñn wee loñ. A le dùndúure búí ló búee tun wo yi, á 6a yí máa mi a. ¹⁰ Bïo 6a ñn fá mí yïo ho wáayi, hen na ó o Yeesu yòo wà yi, yïo búee tí à báawa nùwǎ jun na zǎ hǎ sí-poa á ñn 6a ñsǎní, ¹¹ á wee bío làa ba: «Kalileesa, mi ñn hen wee loñ ho wáayi lée webio? O Yeesu mu na le Dónbeení léra mi tǎhú á buan yòorarǎa ho wáayi á kǎñ bñní ñ buen làa bïo mi mǎnnáa wo ká a yòo wà bïo síi.»

O Yeesu tonkarowà kuure

¹² Bñn món á 6a tonkarowà ló le búee na 6a wee ve làa Oliivewa vñsǎa búee wán á bñnia lion ho Zeruzalεmu. Le búee mu lè ho lóhó á à yí kilomεtere dà-kéní síi. ¹³ Bïo 6a líi zon ho Zeruzalεmu yi, á 6a vaá yòora ho nónwíohú na 6a láa wee wé kúee mín wán yi. Bía kera bñn lé o Piere, o Zǎn, o Zaaki là a Andere, o Filiipu là a Toma, o Baatelemii là a

* **1:1-2** Tiofile: Le yèni mu kùarǎa lé bío ká «Yia le Dónbeení wa.» Yia ó o Luki von lè le yèni mu á bío yí tà yí zū sese.

Matiye, o Alifee za Zaaki, o Simōn na 6a le Zeloote†, là a Zaaki za Zudaa. ¹⁴ Ba 6úen6úen fù wó mí yilera làa dà-kéní, á wee kúee mín wán túntún à páaní fio le Dónbeení yi là 6a háawa 6úí, là a Yeesu 6àn zàwa là 6àn nu Mari.

Yia zon o Zudaa laho

¹⁵ Wizonle 6úí, ká 6ia tà a *Krista bïo na kúaa mín wán á à yí lòn nùpua 6úará-hèzín sii, ó o Piere hīnōn yòó dīn 6a tīahū ò o bía: ¹⁶ «Wàn zàwa, bïo le Dónbeení Hácírí bía là a *Daviide jii le Dónbeení bioní vūahū yi á lá ko à mu wé. Le fèra bía mu ho vūahū mu yi o Zudaa dānī yi, wón na dú 6ia wīira a Yeesu yahó. ¹⁷ O Zudaa lá lé wa kuure nùpua nī-kéní, á nūí lá wi ho tonló dà-kéní yi làa wen.» ¹⁸⁻¹⁹ Ho Zeruzalεmusa 6úen6úen zū mu le o wékheró wárí na 6a sàánía làa wo, lé dīo ó o yà là ho mōhū. Hón mōhū so lé hīa ó o lion yi là mí yahó, á pióhó nà, á fin-sānīwà ló kúaarà ho tá yi. Lé bīn te bïo 6a wee veráa ho mōhū mu làa «Hakelidama.» Bàn bioní yi á mu kúará le «cāni mōhū.»

²⁰ O o Piere bīnía bía: «Bïo túara hā lení vūahū yi lé bïo kà: «O zii ko le dīn coon à nùpue yí zo‡ Mu mún pá bīnía túara: «O 6úí ko ò o zo a laho». § ²¹⁻²² Lé bīn nōn ó o nùpue 6úí ko ó o dé wa wán à wé o Núhūso Yeesu vèeró seéraso. Bía ó o nùpue mu ko ò o lé tīahū, lé 6ia làa wen páanía bō mín ho pāahū 6úen6úen na ó o Núhūso Yeesu làa wen vará yi, à lá pāahū na ó o Zān Batiisi bátizera wo jii wán, à vaa 6úe pāahū na ó o buan yòora ho wáayi.» ²³ A 6a wāa zéénía 6a nùpua nūwā jūn, o Matiasi là a Zozεefu na 6a wee ve làa Baasabaasi taa Zusituusi. ²⁴ Bīn mōn á 6a 6úen6úen páanía flora kà sii: «Núhūso, ūén lé yia zū 6a nùpua 6úen6úen sia. Zéení yia á ū léra 6a nūwā jūn na kà tīahū làa wen, ²⁵ yia á à zo a Zudaa laho ū tonkarowà tonló yi, hón na á wón ló díá ò o van hen na ó o ko ò o va yi.» ²⁶ A 6a wó le jūn-sīni bïo à zūnāa yia le Dónbeení léra, ó o Matiasi lé yia á mu tò wán. Lé wón dó 6a tonkarowà píru dōn na ká wán.

2

Le Dónbeení Hácírí lion

¹ Ho Pāntekoote zoñ, á 6ia tà a *Krista bïo 6úen6úen kúaa mín wán laho dà-kéní yi. ² Yio 6ueé tī à mu bïo 6úí sã wee jí ho wáayi lòn pinpi-beení na wee và là mí pānká bïo sii, á 6ueé líí sú le zii na 6a kará yi. ³ A 6a le mí ì loñ à bïo 6úí lòn dōhū dēnní á sankaa le mí dà-kéní kéní, á wi 6a 6úen6úen wán. ⁴ A 6a 6úen6úen sú là le Dónbeení Hácírí, á 6a wee bío hā sī-viò bioní, làa bïo le Dónbeení Hácírí mu le 6a bioraa.

⁵ Mu pāahū ká 6a *zúifūwa 6úí na wee bè le Dónbeení yi sese á ló ho dīmíjā kāna 6úen6úen yi, á 6ueé kará ho Zeruzalεmu yi. ⁶ Bïo 6a já mu bïo mu sã, á 6a dēnía 6ueé fò mín 6ùirí6ùirí. Bīa tà a Krista bïo bïo na á 6a wee bío á bīa wi bīn là mí nī-kéní kéní wee jí là mín kùrú bioní, á mu sòobáa vīnīkaa 6a dà. ⁷ Mu wó 6a coon dākhiina á 6a wee bío: «Ba nùpua mu na wee bío kà 6úen6úen so yīnōr Kalileesa le? ⁸ A mu 6èn wó kaka á wa là wa nī-kéní kéní wee jīnāa bïo 6a wee bío là wán kùrú bioní? ⁹ Warén na wi hen, á 6a 6úí lé 6a Paatewa. Ba 6úí ló ho Mēdii là ho Elaamu là ho Mezopotamii kāna yi. Ba 6úí ló ho *Zudee, là ho Kapadoosi, là ho Pōn, là ho Azii kāna yi. ¹⁰ Ba 6úí ló ho Firizii, là ho Pānfilii, là ho *Ezipite kāna, là ho Libii kōhū sán-kéní na sùarāa là ho Sirēna yi. Bīa ló ho *Oroomu yi mún wi wa tīahū. ¹¹ Ba zúifūwa binbirí làa 6ia yèrēmāa bō 6a zúifūwa mu 6àn Dónbeení yi á mún wi hen. Ho Kerētesa là 6a araabuwā mún wi hen. Wa 6úen6úen á yia yí máa jí le Dónbeení bè-beera na le wó na 6a wee bío là wán kùrú bioní wón mia.»

¹² Ba 6úen6úen wó coon, 6a yí zū mu síí. A 6a wee bío làa mín: «Bïo kà mähā lée webio coon?» ¹³ Ká 6a 6úí bán 6èn wee yāa mí jīnī yi ká 6a à bío: «Áyí, 6a bùaa jūn sù wee khée.»

O Piere jī-cúa na ó o fēra

† 1:13 Mi loñ Matiye vūahū 10.4 ‡ 1:20 Mi loñ Lení vūahū (Psaumes) 69.26 § 1:20 Mi loñ Lení vūahū (Psaumes) 109.8

14 O o Piere wáa hínən yòó òn lè mí ninzàwa tonkarowà píru dòn, ò o bía pónpón nən 6a zāamáa yi: «Minén *zúifùwa lè minén na kará ho Zeruzalεmu yi búenbúen, mi jí bío á ì bío á a na mia sese: Mi ko à mi zūn bío kà júhú. 15 Ba búí wee leéka le 6a nùpua mu jun sú wee khée, εε ká bùeé. Lé bío á mu lé le yǐnbíi léèrèwa bío dènú níi á wa wi yi! * 16 Bío ó o jí-cúa fεero Zowεele hía bía lé bún lan wee wé hā laà na kà wán. 17 Bío kà lé bío le Dónbeenì bía:

«Hā pónna vaa véenì á ì ben ì Hácírì
à le è fè 6a nùpua búenbúen.

Mi zà-báawa lè mi zà-hínni
á wé è fεε ì jí-cúa.

Mi yàron-fla á wé è mi mu bíowa búí na 6a lá yí dà máa mi.

Mi nǐ-kía á hā kònkórá wé è jí yi.

18 Mu bon. Hón pónna so yi á ì ben ì Hácírì
á le è fè 6a báawa lè 6a háawa na lé ì ton-sáwá,
á 6a wé è fεε ì jí-cúa.

19 Mu bíowa búí na síi yí zū
á ì lén yòó ho wáayi,
á à wé mu yéréké bíowa ho tá wán.

Le cāni, lè ho dǎhú,
lè le minka yǐnì á à kεn.

20 Le wii á à dé mí yuumu
á ho píihú á à wé cūencūen lòn cāni.
Bún bíowa so búenbúen á à wé è vé
ó o Núhúso wizon-beenì na cùkú wi á à dānáa.

21 Hón pāahú so yi ká nùpue lée nùpue na tà von o Núhúso yèni
à wón á à fen.†

22 «*Isirayεlesa, mi jí bío á ì bío á à na mia: O Nazarεete níi Yeesu fù lée nùpue na le Dónbeenì zéenia bío làa mia le mí wiráa. Mu yéréké bíowa na wee zéeni le Dónbeenì pánká na le wó là a níi mi tǎahú, lé bún wee zéeni mu. Minén miten yáa zū mu. 23 O níi mu á le Dónbeenì dó mí níi yi làa bío á le wi à mu wéráa. Le fèra zū bío mi ì wé làa wo. Minén lé bía dó a bía yí zū le Dónbeenì níi yi, á 6a búaa wo ho *kùrùwá wán, ó o húrun. 24 Ká le Dónbeenì màhá fáa wo mu húmú níi yi, le vèenia wo. Mu húmú lá yí dà máa yí pánká o wán hùuu. 25 O *Daviide hía bía bío kà o dǎnì yi:

Ì hía wee wé mi á Núhúso ì yahó fεεε.

Orén lé yia wee 6ua mi bera a na á yí dèdèeka.

26 Lé bún nən á ì síi wan,
á bioní búenbúen lée sí-wεε bioní.

Hàrí à ì zūn ì húmú bío,
á ì síi pá à hí.

27 Lé bío á fo máa día mi
á ì máa va hen na 6a nǐ-hía wee va yi.
Fo máa tà ũ ton-sá na á ũ wa á máa soo.

28 Fo zéenia mi lè ho wǎhú na wee va le mukānì lahó yi.

Hen ká ì wi ũ nǐsǎnì à ì síi wa wa dà khǐi.‡

29 «Wán zàwa, mi le ì bío wán 6úaa Daviide bío wéréwéré na mia: O Daviide hía húrun á 6a nùuna, á búure pá dà wee zéeni ho zuia. 30 Bío ó o hía lé le *Dónbeenì jí-cúa fεero, á zū le le Dónbeenì hía báa á dóráa mí jii nən le mí ì na a béenì o mōnmānia nǐ-kénì búii

* 2:15 Ba zúifùwa fù yí máa híni dí bío yǐnbii hùuu, ká mu yínǎn 6a floró na 6a wee wé hā léèrèwa bío dènú pāahú wó wó. † 2:21 Mi loñ Zowεele vūahú 3.1-5 ‡ 2:28 Mi loñ Leni vūahú (Psaumes) 16.8-11

yi, ³¹ ó o fèra zūna bïo wa ßueé wé, ó o wǎa bía a *Krista vèeró bïo kà síi: Le Dónbeenï máa díá ó o máa va hen na ßa nǐ-hía wee va yi, le máa díá ó o máa soo. §

³² «O Yeesu mu le Dónbeenï vèenía, á warén ßúenßúen lé mu seérása. ³³ O ßuan yòora le Dónbeenï nín-tíánǐ. Lé bǐn ó o yú le Hácírí yi, ðïo ó o Maá dó mí jii le mí ì na. O ßera le fò wa nǐ-kéní kéní. A bǐn lé bïo mi wee mi á wee jí lònßïo. ³⁴ O Daviide wón yí yòora ho wáayi ká a màhǎ bía bïo kà:

«O Núhúso bía nǎn í Núhúso yi:

Buee κενί í nín-tíánǐ,

³⁵ fúaa ká í ßúrá ũ zúkúsa ũ tá,

á ũ bò ũ zení wán.»*

³⁶ «Minén Isirayele nǐpomu ßúenßúen ko à mi zǔrú mu kénkén le o Yeesu mu na mi ßúaa ho kùrùwá wán lé wón le Dónbeenï wó là a Núhúso là a Krista.»

Bïa tà a Krista bïo nín-yáni kuure

³⁷ Bïo ßa jí há bióní mu, á há zon ßa dàkhíina, á ßa tùara a Piere le mí ninzàwa tonkarowà yi: «Wán zàwa, á lé mu yén á wa ko à wa wé.»

³⁸ O o Piere bía nǎn ßa yi: «Mi yèrémá mi yilera le mí wárá, à mi nǐ-kéní kéní bátízé o Yeesu *Krista yèni yi, á mi bè-kora á à sèn ñ díá. Bǐn ká le Dónbeenï á à na mí Hácírí mia. ³⁹ Le Dónbeenï dó mí jii nǎn minén le mí mònmanía yi, làa bïa na dání nàyi, bïa ßúenßúen na ó o Núhúso á à ve.» ⁴⁰ O Piere pá bǐnía bía há bióní cèrèe á ßó le ßa núhú, á henía ßa sía. O bía: «Ho lònßïo nùpua yí se, mi lé ßa món, à tà ho káníló bïo.» ⁴¹ Ba cèrèe tà a Piere bióní yi á ßa bátízera ßa. Mu zon á bïa zon sǎ bïa tà a *Krista bïo yi jii, á à yí nùpua muaaseé tǐn síi. ⁴² Ba wee tà jí ßa tonkarowà kàránló na á bán wee na ßa yi sese, á hácírí wó dà-kéní, á wee páaní sanká ho búurú†, à páaní fio.

⁴³ Barén le mí nǐ-kéní kéní á mu zon dà. Ba tonkarowà wee wé ho yéréké bïowa na wee zéeni le Dónbeenï pánká. ⁴⁴ Bïa tà a Krista bïo ßúenßúen fù ßunßuaa, á wee páaní kúee mí níi bïo mín wán. ⁴⁵ Ba fù wee yéé mí manawà, le mí zíní, le mí bïowa, à sanká wárí na mín yi làa bïo ßa nǐ-kéní kéní koráa. ⁴⁶ Làa wizooní ßúenßúen ká ßa wee páaní kúee mín wán le *Dónbeenï zǐ-beenï lún yi à máa khí. Ba wee páaní sanká ho búurú mí zíní yi, à dí mí ðǐnló le le sí-wèe ká bióní mía mu yi. ⁴⁷ Ba wee khòoní le Dónbeenï, á mu nǐpomu ßúenßúen wee wíoka ßa yèni. Làa wizooní ßúenßúen ká a Núhúso wee vá bïa ó o kǎnía à kúee ßa kuure nùpua wán.

3

O Piere là a Zǎn wéera a mùamúa

¹ Wizonle ßúí, ó o Piere là a Zǎn hǐnǎn wee yòo le *Dónbeenï zǐ-beenï lún yi le wi-háare fioró pǎahú. ² Ba yòó wee ðá ò o nǐi ßúí na ton ká a le o mùamúa a kará le *Dónbeenï zǐ-beenï zǔajii na ßa wee ve làa Zǔajii-senǐ* jii. Làa wizooní ßúenßúen ká ßa wee lá a ßuee díá bǐn ò o wé fioka le wárí bïa wee ßuee zo le zǐ-beenï lún mu yi cǐn. ³ Bïo ó o Piere là a Zǎn wà ßueé zo ó o mǎn, ó o le ßa há mí. ⁴ A bán fá mí yǐo wo yi, ò o Piere bía: «Loí wen sese.» ⁵ O o nǐi ßèn wǎa wíokaa fá mí yǐo ßa yi. O wee leéka le ßa hía a na bïo ßúí mí yi. ⁶ O o Piere wǎa bía nǎn wo yi: «Wárí ßèntǐn mía í cǐn máa na foñ. Bïo í cǐn lé bïo á ì ì na foñ. O Nazareete nǐi Yeesu *Krista pánká yi, à ũ lii hǐnǐ yòo varáka.» ⁷ O o ßuan o nín-tíánǐ bàhó yi á wee hóoní làa wo. Mí lahó yi à bǐn ò o mùamúa mu zení là a nǎnkikàá-yǐo ðèenía fá, ⁸ ó o tá yòó ðǐn mí zení wán á wee varáka. O varákaa bò làa ba a zon le Dónbeenï zǐ-beenï lún yi, á wee yénka ká a khòoní le Dónbeenï. ⁹ Ba zǎamáa ßúenßúen mǎn wo ò o

§ 2:31 Mi loí Lení vǔahú (Psaumes) 132.11 * 2:35 Mi loí Lení vǔahú (Psaumes) 110.1 † 2:42 Ba zúífùwa fù wee wé cèeka ho búurú là vé, à bè yi díráa. Ká a Yeesu ðǐnló na ó o dú le mí nǐ-kenínia món, á bïa tà a bïo wǎa wee wé mu à leékaráa o Yeesu mu bïo. * 3:2 Zǔajii-senǐ: Ba wee leéka le ho lé le Dónbeenï zǐ-beenï zǔajii ßúí na lée wi bïa yǐnǎn ßa zúífùwa lahó na ßa wee keñ yi le há lara na bïo sǎ ßa zúífùwa binbirí yi pǎahú.

wee varáka ká a khòoní le Dónbeení. ¹⁰ Bïo 6a zūna le lé o nñi na wee 6uee kεεní fioka le Dónbeení zì-beení Zūaji-seni jii, á 6a búenbúen zāna á wó coon bïo wó a yi bïo yi.

O Piere wee zéeni bïo non ó o nñi wannáa

¹¹ Bïo ó o nñi yí máa lé o Piere là a Zān món á 6a nùpua búenbúen wee 6ùuni 6uee zo 6a cón o *Salomān Sānsá † yi. Ba búenbúen wó coon bïo wó bïo yi. ¹² Bïo ó o Piere mōn mu, ó o bía bïo kà non 6a zāamāa yi: «*Isirayεεlesa, lée webio non ó o nñi mu waró bïo wórāa mia coon? Lée webio non mi wee loínāa wen kà síi, ka lè mu lé warén waten lè wa pānká á non ó o wee varákarāa, tàá lé bïo wa bò le Dónbeení yi bïo yi. ¹³ O *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu‡ lè wàn 6ùaaawa na ká 6àn Dónbeení lé yīa dó ho cùkú mí ton-sá Yeesu yi. Minén miten lé bīa dó a ho pānká 6ānsowà nñi yi, á pā a bïo o *Pilaate yahó, ká wón jōñ wāa lá tà le mí ì día a. ¹⁴ O nñi-térénnii na bïo sí le Dónbeení yi á mi pā bïo, ò o nñi-6úe na ho kāsó yi lén díaró á mi sía màhā vá yi á flora a Pilaate cón. ¹⁵ Lé bñn mi wó 6órāa yīa le mukānī bïo wi nñi yi. Ká le Dónbeení màhā vèenía wo. Warén lé mu 6àn sēérāsa. ¹⁶ O Yeesu yèni pānká, làa bïo wa dó wa sía o yi lé bñn wééra a nñi mu na mi búenbúen zū á yīo wi wán kà. Bïo wa dó wa sía o Yeesu yi lé bñn non ó o nñi mu wan cunnāa làa bïo mi búenbúen mōn làa wo.

¹⁷ «Wàn zāwa, † zū le bïo minén lè mi júnāsa wó là a Yeesu á mi yí zū jūhū. ¹⁸ εε ká lé kà síi á le Dónbeení wórāa, à bïo le hīa bía mí jñ-cúa fεerowà búenbúen jñnī yi á yīo lé. Le bía le o *Krista ko ò o lò be. ¹⁹ A mi cén yèrémá mi yilera lè mi wárā, à na miten le Dónbeení yi, á dén á à sén mi bè-kora á à día. ²⁰ Bñn ká le è na hā pōnna na mi ì yí ho hēerā yi mia, á mi ì yí á à vūñ yi, á mún ñ na a *Krista na le fèra léra mia, o Yeesu. ²¹ O Yeesu ko ò o kεεní ho wáayi mání fúaa pāahū na mu bïo búenbúen khīi yèrémāa wó mu bè-fla yi làa bïo le Dónbeení bíarāa mu hàānī mí jñ-cúa fεerowà jñnī yi. ²² O *Mōyize bía bïo kà: «Mi Nūhūso Dónbeení á à lén o jñ-cúa fεero búí mñn zāwa fīahū na ka lè † bïo. Bïo búenbúen na ó o wé è bío á à na mia à mi wé jñ sese. ²³ Nùpue lée nùpue na khīi yí máa jí a jñ-cúa fεero mu bíonī, wón á à lén le Dónbeení nīpomu fīahū á à 6úe.» § ²⁴ A lá a Samuwεεle jii wán á 6a jñ-cúa fεerowà na khīina lè mí nñi-kéní kéní búenbúen á mún bía hā wizooní na kà bïo.

²⁵ «Bïo le Dónbeení dó mí jii non mñn 6ùaaawa yi lè mi jñ-cúa fεerowà jñnī á bïo sã mia. Mi nñi mún wi le *pāanī yi, dío le Dónbeení bò lè mñn 6ùaaawa pāahū na le bía bïo kà non o *Abarahaamu yi: «Ū mōnmānía bïo yi, á hā zì-júnā búenbúen na ho tá wán á ì ì dú6ua yi.» * ²⁶ εε ká mu nín-yání, á lé minén lé bīa le Dónbeení tonkaa mí ton-sá Yeesu ó o 6uara bïo yi. Le tonkaa wo ò o 6uee dú6ua mia, à mi lè mi nñi-kéní kéní khí mi wén-kora yi orén bïo yi.»

4

O Piere là a Zān đñn ho lāndá tūiá fεerowà yahó

¹ Bïo ó o Piere là a Zān wee bío lè 6a zāamāa, à bñn le *Dónbeení yankarowà, lè le *Dónbeení zì-beení parowà júnāsa lè 6a *Sadusīewa 6ueé đñn. ² Ba sía 6èntñn yí wan 6a tonkarowà nùwā jñn mu bïo yi hùúu, lé bïo 6a wee kārán 6a nùpua, á wee bío le o Yeesu vèera, á bñn bïo yi á 6a nñi-hía mún dà à vèe. ³ A 6a wīira 6a kúaa ho kāsó yi á pannāa ho tá tīló, lé bïo le wii tò vó. ⁴ Bñn pá yí hò bïo á bīa jñ hā bíoní mu á cèrèè tà hā yi, á bīa dó mi sía a *Krista yi á dó wán á yú báawa muaaseé hònú síi.

⁵ Mu tá léé tōn á 6a *zúífùwa júnāsa, lè 6a *nñi-kīa, lè ho *lāndá bïo zéeniłowa kúaa mún wán ho Zeruzalεεmu yi. ⁶ Ba nùpua búí na wi bīa kúaa mún wán bñn fīahū lé o Aana

† 3:11 O Salomān Sānsá: Ho lé le Dónbeení zì-beení sānsá na wi lè le wii hēenī. Ho son á pon le zì-beení mu lún sñn-kéní na á bīa yínōñ 6a zúífùwa dà wee zo yi. Lé bñn á ho lāndá bïo zéeniłowa hīa wee kārán 6a nùpua yi. ‡ 3:13 Mi loñ Léró vūahū (Exode) 3.6, 15 § 3:23 Mi loñ Lāndá zéeniłó vūahū (Deutéronome) 18.15, 18, 19 * 3:25 Mi loñ Bïo jūhū búeenī vūahū (Genèse) 22.18, 26.4

na lé 6a yankarowà òhúhúso beení, là a Kayiifu là a Zān là a Alekisāndere, à séení 6a yankarowà òhúhúso beení zii nùpua búenbúen. ⁷ Ba le 6a 6ua 6a tonkarowà 6uee ðíní mí tlahú. Bío 6a 6ueé ðān á 6a tūara 6a yi: «Lé o yén pánká yi tàá lé o yén yèni yi á mí wéérarāa o nii mu?»

⁸ A bñn ò o Piere wāa sú lè le Dónbeení Hácírí, ó o wee bío làa ba: «Minén nìpomu òhúnása lè mí nì-kīa, ⁹ bío mi wee tūa wen ho zuia lè mu bè-tente na wó nān o mùamúa yi bío, làa bío ó o wó wó wannāa. ¹⁰ Awa, mi búenbúen ko à mi zūn mu, ò o Isirayēle nìpomu mún zūn mu. Bío nān ó o nīi na kà wannāa á ðín mi yahó lé o Nazarēete nīi Yeesu yèni pánká yi, yīa mi búaa ho *kùrùwá wán ó o húrun, na le Dónbeení vèniā. ¹¹ O Yeesu lé yīa le Dónbeení bíoní vūahú bía bío le o lé le huee na á 6a sorowà pā bío, minén sorowà. Dén huee so lé ðío bíniā buan ho soró ðíníā.* ¹² O Yeesu mí ðòn lé yīa dà wee kānī 6a nùpua. Mu yínān orén yèni, á yèni búí na kūn dà à kānī wen á le Dónbeení yí nān nīi woon yi ho ðímíjā yi.»

¹³ A 6a zúifúwa làndá tūiā fēerowà mu á mu wó coon ðakhīna, lé bío 6a mōn ò o Piere là a Zān wee bío ká 6a poní séra. Ba mún zūna le 6a lé 6a nùpua na yí kārānna. Ba zūna mu le 6arén là a Yeesu kera mín wán míana. ¹⁴ Ká bío 6a mún mōn o nīi mu ò o wan á ðín o Piere là a Zān nīsānī, á 6a wāa yí dà bío máa bío. ¹⁵ A 6a wāa le 6a tonkarowà lée ðín ho khūhū vé, à 6arén bán kará wee wāanī. ¹⁶ Ba wee bío mín yi: «Lée webio wa yāá à wé lè 6a nùpua mu coon? Ho Zeruzalēemusa búenbúen zū mu kénkén le ho yéréké bío na wó á 6a mōn lé 6arén wó mu, á warén mún yí dà máa bío le mu yí bon. ¹⁷ A mi cén wa là le hēerè làa ba, à hē 6a à 6a yí bíni yí bío o Yeesu bío là a búí hūúu. Lé bñn á à na ká bío wó kà máa ben máa fè 6a zāamāa.»

¹⁸ Bñn mōn á 6a bíniā von o Piere là a Zān á bía heníā nān yi le 6a khi à yí bío, tàá à yí kārān 6a nùpua o Yeesu yèni yi hūúu. ¹⁹ Ká a Piere là a Zān mǎhǎ bía nān 6a yi: «Minén mi bēere wāa loñ le mu so térénnā le Dónbeení cōn à wa bè mi bíoní yi ká wa pī lerén bíoní le? ²⁰ Warén cén yí dà máa pe wa jini ká bío wa mōn làa bío wa ná á wa yí máa bío bío.» ²¹ A ho làndá tūiā fēerowà wíokaa là le hēerè làa ba, à 6a kúaarā 6a. Bío 6a à ðín wán á à beérāa 6a lò á 6a yí zū, lé bío 6a zāamāa búenbúen wee khōnī le Dónbeení bío wó bío yi. ²² O nīi na waró bío wó ho yéréké á teró lúluío po búarā-jun.

Bíā tà a Krista bío wee flo

²³ Bío ó o Piere là a Zān ló ho kāsó yi, á 6a wà van mí kuure nùpua cōn, á vaá lá bío búenbúen na 6a yankarowà òhúnása lè 6a nī-kīa bía nān 6a yi á fēera nān mí ninzāwa mu yi. ²⁴ Bío 6a ná mu wó, á 6a búenbúen wó mí yilera làa dà-kéní á wee flo le Dónbeení yi ká síi: «Núhúso, ūnén lé fo léra ho wáyí lè ho tá, lè ho muhú lè mu bío búenbúen na wi ho yi. ²⁵ Ūnén lé fo bía lè ū Hácírí ū ton-sá *Daviide na lé wán búaa jii yi ká:

«Lée webio nān á hǎ síi-viò nùpua wee kánkárāa?

Lée webio nān á ho ðímíjāsa wee lè ká mu òhúhú mía?

²⁶ Ho ðímíjā bá-zāwa wíokaa míten ðín hǎ flo bío yi.

Ba òhúnása mún hīnān von mín kúaa mín wán à 6a lò.

Ba búenbúen wó mí jii làa dà-kéní là a Núhúso làa yīa o mōn léra wán.»†

²⁷ A mu 6èn bon ò o *Heroode là a *Pōnsi Pilaate wó le jii dà-kéní ho lóhó yi hen, 6arén là a *Isirayēle nìpomu, lè hǎ síi-viò nùpua à 6a hīnān ū ton-sá Yeesu na bío síi foñ wán, yīa fo mōn léra. ²⁸ Bío fo hīa fèra bía le fo ò wé á à kǎna lè ū pánká lè ū síi bío yi, bñn búenbúen lé bío 6a wó ká à tíra jii. ²⁹ Núhúso, wāa loñ 6a hēerè na 6a wee là. Na le sí-hebúee warén na lé ū ton-sáwá yi à wa wé bue lè ū bíoní. ³⁰ Dé ū níi, à 6a vānvārowà waró lè mu yéréké biowa na wa wee wé ū ton-sá Yeesu na bío síi foñ yèni pánká yi, à zéení ká ū bío bon.» ³¹ Bío 6a flora wó, á ho lahó na 6a wi yi á zà kíkíkí, á 6a búenbúen sú lè le Dónbeení Hácírí, á 6a hīnān wee bue le Dónbeení bíoní lè le sí-hebúee.

* 4:11 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 118.22 † 4:26 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 2.1-2

Bĩa tà a Krista bïo wee páani sanká mí nïi bïo

³² Bĩa tà a *Krista bïo búenbúen á fù bunbuaa, á sĩa lè 6a hácirí wó dà-kéní. O búí fù yí máa bío mí nïi bïo á mí te mí dòn. Ba bïo búenbúen na fù wi 6a cón á 6a bunbuaa yi. ³³ Ba tonkarowà fù wee zéeni a Núhúso Yeesu vèeró bïo lè ho pànká beení, á le Dónbeení wee na há dúbuaa cèrèè 6a búenbúen yi. ³⁴ Nì-khenii fù mia 6a t̄ahú, lé bïo á bĩa manawà lè 6a zíní wi á fù wee yèé há, ³⁵ à 6a wárí 6uee dé 6a tonkarowà níi yi, à 6a bíní wé s̄i sanká na mín yi làa bïo 6a n̄i-kéní kéní koráa. ³⁶ Mu bàn síi ó o Ζοζεφυ hĩa wó. O lé o *Levíi nùwã n̄i-kéní na wee lé ho Siipere‡ yi. Ba tonkarowà wee ve o làa Baanabaasi, mu kúará le yĩa wee hení há sĩa. ³⁷ O hĩa yèera mí m̄ohú á 6uan wárí 6ueé n̄on 6a tonkarowà yi.

5

O Ananiasi lè m̄in hĩa Safiraa bïo

¹ Nii búí hĩa wi b̄in 6a le Ananiasi, ká bàn hĩa 6a le Safiraa. O hĩa yèera mí m̄ohú, ² á fá wárí s̄on-kéní bàrá, á bàn hĩa mún zū mu, à d̄io ká ó o 6uan vaá n̄on 6a tonkarowà yi. ³ O o Piere bía n̄on wo yi: «Ananiasi, lée webio n̄on ó o *Satāni dórāa há yile-kora foñ, ū fã le sabéré le Dónbeení Hácirí nii, á fá ho m̄ohú wárí s̄on-kéní bàrá? ⁴ Bïo ho m̄ohú mu lá d̄in yí yèera ká yín̄n fo te ho le? A bïo ho yèera, á ho bàn wárí bïo s̄a a yén yi? Yín̄n fo le? A lée webio n̄on á fo wórāa bïo kà? Fo yí fã sabéré n̄upua nii, le Dónbeení lé d̄io á fo fã le sabéré nii.» ⁵ Bïo ó o Ananiasi ná há bíoní mu, ó o ló lùwá, á líi húrun. A bĩa ná mu búenbúen z̄ana dàkhĩna. ⁶ A 6a yàrówá h̄in̄on cà le d̄èe pon o yi, á 6uan vaá nùuna.

⁷ Lèrèwa bïo t̄in síi b̄in m̄on á bàn hĩa wà 6ueé zon ká a yí zū bïo wó. ⁸ O o Piere t̄uara a yi: «Mi ho t̄iá na m̄i: M̄in m̄ohú na mi yèera bàn wárí búenbúen lé d̄io kà le?» O o le ūuu, le dén lé lerén. ⁹ O o Piere wãa bía n̄on wo yi: «Ūnén lè m̄in báa wó kaka wãania tòráa á wee khénnáa le Dónbeení Hácirí kúará? Lon, bĩa lée wi ho z̄uani ká lé bĩa vaá nùuna m̄in báa. Ūnén 6a mún ñ lá á à lénnaa.» ¹⁰ Mí lahó yi ó o hĩa mu b̄en d̄ènia ló lùwá o Piere tá, á líi húrun. Bïo 6a yàrówá 6ueé zoó d̄on ò o húrun, á 6a lá a 6uan vaá nùuna bàn báa n̄is̄áni. ¹¹ Bĩa tà a *Krista bïo kuure làa bĩa ná mu búenbúen z̄ana dàkhĩna.

Ba tonkarowà wee wé mu yéréké bïowa

¹² Mu yéréké bïowa cèrèè na wee zéeni le Dónbeení pànká á 6a tonkarowà hĩa wee wé mu n̄ipomu t̄ahú. Bĩa tà a Krista bïo búenbúen hĩa wee wé mí yilera làa dà-kéní à wé kúee mín wán le *Dónbeení z̄i-beení lún yi o *Salom̄on S̄ansá* yi. ¹³ N̄i-vio yí máa hení mí sĩa zo 6a t̄ahú, èe ká 6a z̄amáa màhá pá wee wíoka 6a yèni. ¹⁴ Ba báawa lè 6a h̄awa na wee dé mí sĩa o Núhúso yi á wee wé boo ká 6a wà. ¹⁵ A 6a wãa wee 6ua 6a vánvárowà à 6uee lée bàráka há wãna n̄is̄aa há d̄amu s̄ia wán, bèra a na ká a Piere hĩa 6ueé wee khĩí, ò o bóní pá wãa yí kúia 6a búí wán. ¹⁶ H̄arí há lórā na s̄uarāa lè ho Zeruzal̄emu à n̄upua mún wee 6uuni buen lè mí vánvárowà lè 6a n̄upua na 6a c̄ináwa wee beé lò. A 6a búenbúen wee wa.

Ba wee beé o Krista tonkarowà lò

¹⁷ A 6a yankarowà núhúso beení làa bĩa làa wo páania wi na lé 6a *Sadus̄iēwa kuure n̄upua á le yandee sú 6a tonkarowà bïo yi. ¹⁸ A 6a w̄iika 6a tonkarowà á kúaa 6a z̄amáa kàsó yi. ¹⁹ Ká a Núhúso wáayi tonkaro búí màhá lion ho t̄in̄ahú à lii héra ho kàsó z̄i wanna, ò o léra 6a á bía n̄on yi: ²⁰ «Mi lén va le *Dónbeení z̄i-beení lún yi á vaa bue le mukāni binbirí na máa vé bïo búenbúen à na 6a z̄amáa yi.» ²¹ A 6a tonkarowà bò bïo ó o bía yi. Le ȳinbii bùir̄ii á 6a wà van le Dónbeení z̄i-beení lún yi á vaá zoó wee k̄arán 6a n̄upua.

‡ 4:36 Siipere: Lé ho k̄sh̄ú búí na ho M̄edit̄eraneē yámú jumu k̄n̄ia yi. Ho wi lè mu yámú jumu mu bàn wii h̄èni. Ba tonkarowà páahú ká 6a z̄úifùwa na wi b̄in á boo. * 5:12 Mi lorí Bè-wénia v̄uah̄ú 3.11

Ba yankarowà jùhúso beení làa bíà làa wo páanía wi á von o *Isirayεele nípomu *ní-kíá. A barén na lé ho làndá tǔiá fεerowà búenbúen kúaa mín wán, á 6a tonkaa 6a búí le 6a lén vaa lén 6a tonkarowà ho kàsó yi 6ua buennáa. ²² Ká 6a parowà màhá yí vaá yú 6a bín, á 6a wà 6ueé bíá bío kà nòn 6a yi: ²³ «Wa vaá yú ho kàsó zǐi wonna ká há pon dǐn sese, á 6a parowà na bín búenbúen mún dǐnka mí lara yi. Εε ká bío wa héra à wa zon, á wa yí zoó yú nùpue.»

²⁴ Bío le Dónbeení zǐ-beení parowà jùhúso lè 6a yankarowà júnása já há bíoní mu, á 6a wǎa yí zǔ hen na 6a à dé mítén yi 6a tonkarowà mu vǐló bío yi, á 6a wee tùa mítén yi le mu yáá wó kaka wóráa coon. ²⁵ Hón pǎahǔ so yi ò o búí 6ueé dǎn, á bíá nòn 6a yi: «Mí loń, 6a nùpua mu na mí pon jǐi ho kàsó yi, lé barén vaá wi le Dónbeení zǐ-beení lún yi á wee kàrán 6a nùpua.» ²⁶ A le Dónbeení zǐ-beení parowà jùhúso dèenía hǐnǎn fó mí nùpua à 6a vaá 6uan 6a tonkarowà 6uararáa ká 6a màhá yí wó mu làa hεεrè, lé bío 6a zǎna le ká mí wó mu, á 6a nùpua á à lèeka mí lè há huua.

²⁷ Bío 6a 6ueé dǎn ho làndá tǔiá fεerowà yahó làa ba, á 6a yankarowà jùhúso beení tùara 6a yi: ²⁸ «Wa so nònzoń yí hò mia lè le sòobéε le mí yí bǐnǐ yí kàrán 6a nùpua o nǐi mu yèni yi le? A mí wǎa loń bío mí wó. Ho Zeruzalεemu lóhó búenbúen á mí wó lè mí kàránló, á mún wi à mí bàká warén yi là a nǐi mu húmú bío.»

²⁹ O o Piere lè 6a tonkarowà bíá nòn 6a yi: «Wa ko à wa bè le Dónbeení bíoní yi á sǔaaní bío wa à bè 6a nùpua bíoní yi. ³⁰ O Yeesu mu na mí búaa ho *kùrùwá wán ó o húrun, á wán 6úaawa 6àn Dónbeení vèenía, ³¹ á 6uan yòó bàrá mí nín-tǐánǐ. Le wó a là a jùhúso na lé o kǎńilo, ò o *Isirayεele nípomu bè yi á yèrémá mí yilera lè mí wára, à yí mu bè-kora séndíaró. ³² Warén, lè le Dónbeení Hácírí na le nòn bíá wee tà le bío yi, á lé mu bè-wénia mu 6àn sεérása.»

³³ Bío ho làndá tǔiá fεerowà já há bíoní mu, á 6a yiwa câ câ, á wi 6a búe 6a tonkarowà. ³⁴ Εε ká *Farizǐe búí màhá kera 6a tǐahǔ á yèni 6a le Kamaliyeli. O lé ho *làndá bío zéenílowa nǐ-kéní na 6a zǎamáa búenbúen wee kǎnbi. Wón lé yǐa líi hǐnǎn yòó dǐn 6a tǔiá fεerowà tǐahǔ ò o le 6a bío le 6a tonkarowà mu lée dǐn ho khǔuhǔ mànǐ. ³⁵ Bún món ó o bíá nòn bíá kúaa mín wán yi: «Isirayεlesa, mí câ hácírí bío mí ì wé lè 6a nùpua na ká bío yi. ³⁶ Nǐi búí 6ueé còonía hǐnǎn á yèni 6a le Tedaasi. O hǐa wee wé mítén lòn nùpue na bío jùhǔ wi. Nùpua na 6ueé tà bò a yi á à yí báawa khǐá-náa síi. Bío ó o húrun, á bíá búenbúen na tà bò a yi mu pǎahǔ á saawaa, ó o bío jùhǔ bó. ³⁷ Bún món á ho mǐló pǎahǔ, ó o Kalilee nǐi Zudaa 6èn hǐnǎn á yú 6a nùpua cèrèε á 6a bò a yi. A wón 6a mún bó, á bíá bò a yi búenbúen saawaa. ³⁸ Awa, á mí le ǐ bío mu na mí: Ba nùpua mu á mí díá bío. Mí díá 6a le 6a lén. Lé bío ká 6a tonló mu á bío ló nùpue níi yi, á ho jùhǔ á à 6úe. ³⁹ Ká ho bío 6èn ló le Dónbeení níi yi, á mí yí dà dèε búí máa wé làa ho. Mí yí wó sese á mí ì kεǐ lòn nùpua na wee fi lè le Dónbeení.»

Bío ó o fεera mí jǐ-cúa wó, á ho làndá tǔiá fεerowà tà a bío. ⁴⁰ A 6a von 6a tonkarowà, á 6ueé han lè há làbaanǐ, á 6a le 6a yí bǐnǐ yí bío bío o Yeesu yèni yi, á 6a wǎa díá 6a à 6a wà.

⁴¹ Ba tonkarowà ló le zǐi yi ká 6a sía wan, lé bío le Dónbeení le 6a ko lè le lònbee o Yeesu yèni bío yi. ⁴² Làa wizooní búenbúen ká 6a wee kàrán 6a nùpua, á wee bue le bín-tente le Dónbeení zǐ-beení lún yi lè há zǐnǐ na ká yi le o Yeesu lé *Yǐa le Dónbeení mǎn léra á wó là a kǎńilo.

6

Ba nùpua na wé è séení 6a tonkarowà

¹ Mu pǎahǔ ká 6a nǐ-kenǐnia wee dé wán ká 6a wà. A 6a *zúífùwa na wi 6a tǐahǔ na wee bío mu kεεekimu sía yí wan bío á 6àn zàwa na lé 6a zúífùwa binbirí wee wé yi. Ba wee zá le làa wizooní búenbúen le mǐnén maháawa á 6a yí máa loń yi sese ho dǐnló sankaró pǎahǔ. ² A 6a tonkarowà pírú jún von 6a nǐ-kenǐnia búenbúen kúaa mín wán

bía nɔn yi: «Wàn zàwa, wa yí ko à wa día le Dónbeení bíoní bueró ká wa yèrémá wa yara sí ho dínló bío. ³ Mi cén hueeka 6a nùpua nùwā hẹ̀nun mi t̄ahú na mi zū le 6a téréna, á sú lè le Dónbeení Hácírí lè mu bè-zūríní. Bán lé bía á wa à dé mu níi yi. ⁴ Bún ká warén 6èn dà à na waten ho floró lè le Dónbeení bíoní bueró yi lè wa sòobéε.»

⁵ Bío 6a tonkarowà fεera mí j̄i-cúa vó, á 6a kuure nùpua tà 6a bío. Bía 6a hueekaa lé o Etiεna na lé o nùpue na síidéro wi, na sú lè le Dónbeení Hácírí. A séení a Filiipu, là a Porokoore, là a Nikonɔre, là a Timɔn, là a Paamεnaasi, là a Antiosi n̄i Nikolaa na h̄a yèrémáa bò 6a zúifùwa mu 6àn Dónbeení yi. ⁶ Ba 6uan 6a vannáa 6a tonkarowà c̄n, á bán bò mí níni 6a wán à 6a flora nɔn 6a yi.

⁷ Le Dónbeení bíoní wee ben fè h̄a lara ká le wà, á 6a n̄i-kenínia wee dé wán ho Zeruzalεmu yi, á 6a yankarowà c̄rεε á wee tà dé mí sía o *Krista yi.

O Etiεna 6a w̄ira

⁸ O Etiεna le Dónbeení dúbuaa nɔn ho pánká yi, ó o wee wé mu yéréké bè-beera na wee zéení le Dónbeení pánká 6a nùpua t̄ahú. ⁹ A 6a zúifùwa nùwā yεn búí á h̄nɔn p̄a a bío. Ba búí lé 6a zúifùwa káránló z̄i nùpua na 6a wee ve làa wobáaní na wi mítεn. Ba lé bía ló ho Sirεena lè ho Alekisándiri lóra yi. Ká 6a búí lé bía ló ho Silisii lè ho Azii k̄ana yi. Lé bán lé bía 6ueé wee w̄aní là a Etiεna. ¹⁰ Ká 6a m̄ah̄á yí dàrna a bío, lé bío le Dónbeení Hácírí bè-zūríní na le wee na a yi lé bío ó o wee bíoráa. ¹¹ A 6a yà 6a nùpua j̄iní à 6a le 6a bío bío kà: «Wa j̄á ò o n̄i mu bía khon o *M̄oyiize lè le Dónbeení d̄ání yi.» ¹² Lé bún 6a bía á súkúra lè 6a z̄amáa, lè 6a *n̄i-k̄ía, lè ho *l̄andá bío zéenílowa. Bún m̄ón á 6a 6ueé w̄ira a Etiεna á 6uan vannáa ho l̄andá t̄úíá fεerowà yahó. ¹³ Ba mún fó 6a nùpua búí b̄oráa na 6ueé f̄úaa h̄a sabíoní o Etiεna mu j̄ii. A bán 6ueé bía: «Féεε ká a n̄i mu wee bío h̄a bín-kora à léε le *Dónbeení z̄i-beení là a M̄oyiize l̄andá yi. ¹⁴ Wa j̄á ò o bía le o Yeesu, wón Nazarεete n̄i so, á à fio le Dónbeení z̄i-beení, á mún n̄ yèrémá h̄a l̄andáwá na ó o M̄oyiize nɔn wεn.»

¹⁵ Ho l̄andá t̄úíá fεerowà na wi le z̄i yi mu z̄on 6úen6úen fá mí ȳio o Etiεna yi, á m̄on ò o yahó 6onmín lè le Dónbeení wáayi tonkaro yahó.

7

O Etiεna j̄i-cúa na ó o fεera

¹ Ba yankarowà j̄uh̄so beení t̄uara a Etiεna yi: «H̄à! Bío 6a wee bío ū j̄ii so bon le?»

² O o Etiεna bía: «Minén wàn maáwà lè wàn zàwa, mi j̄i bío á ĩ bío á à na mia. Le Dónbeení c̄ukúso h̄a zéénia mítεn lè wàn 6úaa *Abarahaamu ká a wi ho Mezopotamii yi á d̄in yí ló yí vaá kará ho Haran lóhó yi, ³ á bía nɔn wo yi: «Lé día m̄in k̄h̄ú lè m̄in z̄i á lén va ho k̄h̄ú búí na á ĩ ò zéení làa fo yi.» ⁴ O o Abarahaamu w̄aa h̄nɔn día ho Kalidee k̄h̄ú á vaá kará ho Haran yi. Bío ó o Abarahaamu 6àn maá h̄urun á le s̄á léra a ho Haran yi á 6uararáa ho k̄h̄ú mu na mi wi yi ho zuia. ⁵ Dónbeení á yí nɔn tá wo yi b̄in. Hàrí h̄a lè le n̄in-t̄aah̄ú bío ó o yí yú. Ká le Dónbeení m̄ah̄á nɔn le j̄ii le mí ì na ho k̄h̄ú mu na ká wo yi, orén lè mí m̄onm̄anía na à h̄iní o m̄ón. A ho p̄ah̄ú na le Dónbeení wee bío mu yi làa wo ká za woon m̄ía o c̄n. ⁶ Bío kà lé bío á le bía nɔn wo yi: «Ū m̄onm̄anía kh̄ii keń k̄a-veere yi, á à wé 6a wobáaní b̄in. Ba à beé 6a lò h̄a l̄ulúio kh̄iá-náa yi. ⁷ εε ká ho sí na à wé 6a lè mí wobáaní á ĩnén Dónbeení m̄ah̄á à cítí. Bún m̄ón á 6a à lé b̄in á à lén wé 6ueé 6úaaní mi ho lahó na kà yi.» ⁸ Bún m̄ón á le bò le *p̄aaní là a Abarahaamu. Bío wee zéení le p̄aaní mu bío lé ho *k̄úiró. Lé bún nɔn ó o Abarahaamu za *Izaaki teró wizooní bío h̄étin níi yi ó o *k̄úio wo. Lé bún ó o Izaaki mún k̄úio o *Zakoobu, á wón 6èn k̄úiora mí zàwa p̄irú j̄un na lé wa z̄i-j̄úná 6àn 6úaaawa.

⁹ «O zàwa mu dú le yandee lè m̄in f̄εeso Zozεεfu†, á yéera a ó o wó a wobá-n̄i ho *Ezipite yi. Ká le Dónbeení m̄ah̄á kera làa wo. ¹⁰ Le léra a mí l̄onbee 6úen6úen yi. Le wó ó o dàrna

* 7:7 Mi lorí Bío j̄uh̄ú 6úeení v̄uah̄ú (Genèse) 15.13-14, Léró v̄uah̄ú (Exode) 12.40 † 7:9 Mi lorí Bío j̄uh̄ú 6úeení v̄uah̄ú (Genèse) 37-50

dĩn ho Ezipite béε yahó á zéénia mí bè-zũnmini, ó o bïo wó sina a yi. A wón bàrá a mí zii bïowa lè ho Ezipite kǎhũ bïowa búenbúen jùhũ wán.

11 «Mu pǎahũ á le hĩni ló ho Ezipite kǎhũ búenbúen yi lè ho Kanan kǎhũ yi mún. Mu wó lònbee làa sòobéε, á wàn bùaawa mu yí máa yí bïo ba à dí. 12 Bïo ó o Zakoobu ná à ba le ho dĩnló wi ho Ezipite yi, ó o nín-yání tonkaa wàn bùaawa le ba va bĩn. 13 Mu cúa-jun níi na ba bĩnia van bĩn, ó o Zoεεfu wǎa zéénia mítén lè mín zàwa. Lé bũn ó o béε bò yi zũnnanáa hen na ó o Zoεεfu nǎnkāni can yi. 14 O o Zoεεfu wǎa tonkaa mín zàwa le ba vaa fé mín maá lè mín zii nùpua búenbúen. Ba à yí nùpua búará-náa hònú mia. 15 O o Zakoobu wǎa buara ho Ezipite. Lé bĩn ó o buéé húrun yi, á wàn bùaawa mún húrun bĩn. 16 Ba buan ba ñi-hĩnmu vannáa ho Sisεemu yi, á vaá nùuna le búure na ó o Abarahaamu hĩa yà a Hamǎre zàwa cǎn.

17 «Bïo ho pǎahũ na le Dónbeenĩ ko à le tii bïo le hĩa dó mí jii nǎn o Abarahaamu yi jii wà buéé sùará, á bũn wa ñipomu boo, á wee dé wán ho Ezipite yi. 18 Bũn món ó o béε búii na yí zũna a Zoεεfu á kará ho Ezipite kǎhũ jùhũ wán. 19 O khà wa ñipomu, á beera wàn bùaawa lò, á kíkǎa ba yi le ba pí mí zàwa kúia à ba hí. 20 Lé bũn pǎahũ ó o *Mǎyĩize ton yi. O hĩa léé kúnkúza na se, na bïo sí le Dónbeenĩ yi. Pina bïo tĩn ká a wi mín zii á bàn nu wee yéni. 21 Ba día a yí máa loĩ yi, ó o béε hĩnló lé yia lá a buan á hǎn lè mí kùrú za bïo. 22 Lé o béε zii á ba kenía o Mǎyĩize yi lè ho Ezipitesa bïo na ba zũ búenbúen, ó o wó a nùpue na pànká wi mí bíoní lè mí wára yi.

23 «Bïo ó o Mǎyĩize lúlúio yú ho búará-jun, ó o kará lon mí yi, ó o hĩnǎn le mí vaá loĩ mín zàwa na lé o *Isirayεele ñipomu. 24 O o vaá mǎn o Ezipite ñii búii ò o wee ha bàn za ñi-kení, ó o tà mín za na ba wee ha jii, ò o bó a Ezipite ñii. 25 O lá wee leéka le o Isirayεele ñipomu na lé bàn zàwa á à zũn le le Dónbeenĩ le mí ì dĩn orén wán à lénnáa ba júná, yaa ba yí zũna mu. 26 Mu tá na léé tǎn, ó o Mǎyĩize fò mín lè mín síi nùpua nùwǎ jun ká ba wee fi. O o le mí ì yanka ba, ó o bía bïo kà: «Wàn zàwa, minén na lé lè dà-kení á bĩnia wee fi mín yi le?» 27 A yia dà mí ninza na so á lío o Mǎyĩize ò o bía nǎn wo yi: «Lé o yén bàrá fo wa jùhũ wán le ù wé cítí wén?» 28 Fo wi à ù búe mi làa bïo á fo hĩhũ bórǎa o Ezipite ñii bïo síi le?» 29 Bïo ó o Mǎyĩize ná hǎn bíoní so, ó o lùwa á vaá kará ho Madia kǎhũ yi. Lé bũn ó o yú ba zàwa nùwǎ jun yi.

30 «Lúlúio búará-jun bũn món, á le Dónbeenĩ wáyai tonkaro búii zéénia mítén làa wo le vĩndè-za dǎhũ na wee cí yi, ho tá henĩ yi, ho Sinayii búee ñisǎní. § 31 Bũn bè-minii so wó a Mǎyĩize coon. A bïo ó o wi ò o vaa sùará mu yi à wíoka loĩ sese, ó o ná a Núhũso tǎmu na bía làa wo: 32 «O *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu na lé mĩn bùaawa bàn Dónbeenĩ lé mi.» O o Mǎyĩize zǎna, á wee zà wàwàwà, á yí wi ò o loĩ mu yi. 33 O o Núhũso wǎa bía làa wo: «Ten ù nakǎa, lé bïo á ho lahó na á ù wi yi léé tá na bïo sǎ mi. 34 Le lònbee na á ñi ñipomu wi yi ho Ezipite yi á ñi mǎn. † ná ba wéε sǎ, á ñi lion wà líi kǎni ba. Wǎa buen. † ñi tonka fo ho *Ezipite yi.» †

35 «O Mǎyĩize ñi-kení mu na ó o *Isirayεele ñipomu fù pǎ bïo le lé o yén dó a le o wé mí jùhũso lè mí cítí fi, † wón lé yia le Dónbeenĩ tonkaa ò o wé o jùhũso làa yia wee lén hǎ júná. Le wó mu ho wáyai tonkaro pànká yi, yia hĩa zéénia mítén là a Mǎyĩize le vĩndè-za na wee cí yi. 36 O Mǎyĩize lé yia léra a Isirayεele ñipomu ho *Ezipite yi. O wó mu yéréké bïowa na wee zéeni le Dónbeenĩ pànká ho kǎhũ yi, lè ho muhũ na ba wee ve làa muhũ na mùia yi, lè ho tá henĩ yi hǎ lúlúio búará-jun pǎahũ. 37 Lé o Mǎyĩize mu lé yia pá bía bïo kà nǎn o Isirayεele ñipomu yi: «Le Dónbeenĩ á à lén o jii-cúá fεero búii mĩn zàwa tǎhũ na ka lè ñi bïo síi á à tonka mi cǎn.» § 38 Bïo mu ñipomu hĩa kúaa mín wán ho tá henĩ yi, á lé orén pá hĩa wee vará wàn bùaawa lè le Dónbeenĩ wáyai tonkaro pǎahũ, yia hĩa wee

‡ 7:28 Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 2.14 § 7:30 Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 3.2 * 7:32 Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 3.6 † 7:34 Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 3.7, 8, 10 ‡ 7:35 Mi loĩ Léró vǎahũ (Exode) 2.14 § 7:37 Mi loĩ Lándá zéeníló vǎahũ (Deutéronome) 18.15

bíò làa wo ho Sinayii búee wán. Lé orén á le Dónbeenĩ bíonĩ na wee na le mukānĩ á nən yi, ò o buée lii na wən. ³⁹ Ká wàn bùaawa màhã yí tà ká 6a à bè hã bíoní mu yi. Ba pã a bíò, á wi 6a bíní va ho Ezipite yi. ⁴⁰ Ba bíá nən o *Aaron yi: «Cà hã wōnna búí na wən na à dí wa yahó, lé bíò á wa yí zū bíò wó a Məyiize mu na léra wən ho Ezipite yi.» ⁴¹ A 6a wãa pà a nən-za kansí á wee wé mu hãmu na yi, á dú ho sǎn-beenĩ bíò 6arén miten dàrna wó bíò yi. ⁴² Ká le Dónbeenĩ màhã bíníá 6a mǎn, á díá 6a á 6a wee bùaaní ho wáayi bíowa, làa bíò mu túararãa 6a ɲi-cúa fɛerowà vūahũ yi:

«Isirayɛɛle ɲipomu,

hã lúlúio búarã-ɲun na mi wó ho tá henĩ yi,

á 6a bà-kúio na mi fūaana lè mu hãmu na mi wó,

lé ínén á mi so wó mu nən yi le?

⁴³ Bùéé. Mu lé mi Məlooki wãahũ búkú za

lè mi Erefãñ† wãahũ mànàayiire á mi 6uan,

hǎn na á mi wó miten á wee bùaaní,

lé búñ nən á ï ì sèráa mia á à dàráa ho *Babiloona wán.»‡

⁴⁴ «Hã pǎnsòni búkú na hĩa wi wàn bùaawa cǎn ho tá henĩ yi lé hǎn á hã pənminí na le Dónbeenĩ làndá túara wán wi yi. Lé hǎn pǎnsòni búkú so hĩa wee zéení le le Dónbeenĩ wi 6a tãahũ. O *Məyiize hĩa wó ho làa bíò le Dónbeenĩ zéení le o wé làa ho. Le hĩa le o wé ho làa hĩa ó o mǎn bíò síi. ⁴⁵ Búñ mǎn á hã pǎnsòni búkú mu á wàn bùaawa lè mí mǎnmǎnía na sã mín á mún 6uan. Pãahũ na le Dónbeenĩ ɲən hã kãna nùpua á fó táwá nən 6a yi ká a Zozue dú 6a yahó ká lé horén 6a 6uan. A ho 6èn wi bíñ fúuu fúaa o *Daviide pãahũ. ⁴⁶ O Daviide bíò hĩa wó sína le Dónbeenĩ yi, ó o fíora le níi le cǎn, à soráa ho lahó búí à na a *Zakoobu 6àn Dónbeenĩ yi. ⁴⁷ Ká a *Salomǎn lé yĩa màhã son le zĩi mu nən le Dónbeenĩ yi. ⁴⁸ Ɛɛ ká le Dónbeenĩ na dà mu bíò búenbúen wán màhã yí máa zo zoo kɛení 6a nùpua zĩ-sonia yi làa bíò ó o ɲi-cúa fɛero bíarãa mu.

⁴⁹ Ho wáayi lé ì béeni kanmúíni,

ká ho tá lé ì zení bènii.

Lé le zĩi yén síi á mi dà à so á à na mií.

Lé ho lahó yén á ï dà a kɛení yi?

⁵⁰ Búñ bíowa so búenbúen so yínǎn mi wó mu íten le?§

⁵¹ «Búí! Isirayɛɛlesa, mi yiwa tunka dà, mi yí máa tà hén mi sía lè mi ɲikǎnna le Dónbeenĩ veró yi. Minén lè mǎn bùaawa lée dà-kéní. ⁵² Lé o ɲi-cúa fɛero yén á mǎn bùaawa mu á yí beéra lò? Bĩa buera yĩa mí dòn na wee wé le Dónbeenĩ síi bíò buenlò bíò, bán à mǎn bùaawa 6ó. Bíò ká wán, lé orén ɲi-kéní mu á minén ló mǎn á mún 6ó. ⁵³ Minén na le Dónbeenĩ wáayi tonkarowà dó ho làndá níi yi, lé minén miten yí bò ho làndá mu bè-bíonii yi.»

O Etiəna búeró bíò

⁵⁴ Bíò ho làndá túiá fɛerowà ɲá hã bíoní mu á 6a sía ka le hã à fáa o Etiəna bíò yi lè le sí-cíilè. ⁵⁵ Ká arén wón sú lè le Dónbeenĩ Hácírí, ó o hoonía mí yahó á lora ho wáayi, ó o mǎn le Dónbeenĩ cùkú là a Yeesu ò o wi le Dónbeenĩ nín-tíání, ⁵⁶ ó o bíá: «Mí tántá mi ɲikǎnna, ho wáayi ɲii héra, á ï mǎn o *Nùpue Za ká a dǎn le Dónbeenĩ nín-tíání.» ⁵⁷ A 6a wee wãama pǎnpǎn à 6a tun mí ɲikǎnna. ⁵⁸ Búñ mǎn á 6a búenbúen dèení kúaaka a wán á wíira lórãa ho donkiahũ á lée wee lèeka lè hã huua á à búe. Bĩa wee wé mu á tenkaa mí sía bàrá a yáronza búí na 6a le Soole tá le o pa yi. ⁵⁹ Bíò 6a wee lèeka a Etiəna lè hã huua, ó o wee fíio ká síi: «Núhũso Yeesu, tà fé ì mànákã.» ⁶⁰ Búñ mǎn ó o ló lion mí

* **7:40** Mi loñ Léró vūahũ (Exode) 32.1, 23 † **7:43** Məlooki: Lé ho Kanan kǎhũ hàání nùpua wãahũ na 6a fù wee hã. Erefãñ: Lé le mànàayiire búí na ho Ezipitesa fù pã síi, á wó lè mí wãahũ à wee hã. ‡ **7:43** Mi loñ Aməssi vūahũ 5.25-27 § **7:50** Mi loñ Ezayii vūahũ 66.1-2

nənkórjúná wán, ò o wāamaa pǎnpǎn: «Núhúso, yí bè mu bè-kohó na kà 6a wán.» Bïo ó o bía hǎn bíoní so wó, ó o húrun. **8**

¹ O Etiəna búeró ó o Soole tà.

O Soole wee beé bía tà a Krista bïo lò

Mu nǎnzon mí bεere, á bía tà a *Krista bïo na ho Zeruzalεemu yi, á 6a búakáa wee beé lò làa sòobεε. Ba tonkarowà níi ló, ká bía ká búenbúen saawaa zon ho *Zudee là ho *Samarïi kána yi. ² Ba núpua búii na wee bè le Dónbeenĩ yi sese lé bía lá a Etiəna vaá nùuna, à 6a wá wá a bïo yi. ³ O Soole wón bèn lé bía tà a Krista bïo jǎhǎ búeró ó o hǎnən can mí kuio bïo yi. O wee hεε wika 6a báawa là 6a háawa há zíní yi, à 6ua vaa kúee ho kásó yi.

O Filiipu wee bue le bín-tente ho Samarïi yi

⁴ Bía saawaa wà bán tò há kána yi, á wee bue le bín-tente. ⁵ O Filiipu wà van ho Samarïi kǎhǎ lò-beenĩ yi, á vaá wee bue o Krista bïo à na ho núpua yi. ⁶ Bïo 6a zámáa jǎ bïo ó o Filiipu wee bío, á mún mən mu yéréké bïowa na wee zéeni le Dónbeenĩ pánká na ó o wee wé, á 6a wíokaa wee tántá mí jikǎnna sese bïo ó o wee bío yi. ⁷ Ba núpua cèrεε na 6a cínáwa wi yi, á 6a wee fáara lé yi ká 6a à wāamaka pǎnpǎn. A 6a mùamúawà là 6a lóni cèrεε mún wee wa. ⁸ A mu wó sí-we-beenĩ ho lóhó mu yi.

⁹ Nii búii na 6a le Simən à hǎa wi ho lóhó mu yi, á wó mí níi símú bǎn míana. Ho Samarïi núpua búenbúen wee wé coon bïo ó o wee wé bïo yi. O lá wee wé míten lòn núpue na bïo jǎhǎ wi. ¹⁰ Ba núpua búenbúen hǎa wee jǎ a cǎn sese, à lá 6a háyúwá yi à yòo búe 6a nǎ-ká yi. Ba wee bío: «O nǎi na ká á le Dónbeenĩ pánká na 6a wee ve làa pánká beenĩ á wi cǎn.» ¹¹ Bïo nən 6a wee dǎn jǎnáa o cǎn sese ká síi, lé bïo ó o wee wé 6a coon là mí níi símú bïowa mu míana. ¹² Ká bïo 6a yèrémáa dó mí sía le bín-tente na ó o Filiipu buera nən 6a yi le *Dónbeenĩ béenĩ là a Yeesu *Krista bïo yi, á 6a báawa là 6a háawa á 6a bátizéra. ¹³ O Simən mí bεere mún dó mí síi le yi, á 6a bátizéra a. Bǎn jii wán, ó o wǎa yí máa tà lé o Filiipu mǎn. Mu yéréké bïowa na wee zéeni le Dónbeenĩ pánká na ó o wee mi, ó o wee wé coon bïo yi.

¹⁴ Bïo 6a tonkarowà na ho Zeruzalεemu yi jǎ le ho Samariisa búii tà le Dónbeenĩ bíoní bïo, á 6a tonkaa o Piere là a Zǎn 6a cǎn. ¹⁵ Bïo 6a vaá dǎn á 6a fiara nən 6a nǎ-kenínia nǎ-fla yi bèra a na à 6a yí le Dónbeenĩ Hácírí. ¹⁶ Le Dónbeenĩ Hácírí mu lá dǎn yí lion 6arén búii wán: Ba bátizéra 6a o Núhúso Yeesu yèni yi mí dòn. ¹⁷ O o Piere là a Zǎn wǎa bò mí níni 6a wán á 6a yú le Dónbeenĩ Hácírí. ¹⁸ Bïo ó o Simən mən à bía dó mí sía o Krista yi yú le Dónbeenĩ Hácírí pǎahǎ na á 6a tonkarowà bò mí níni 6a wán yi, ¹⁹ ó o bía nən o Piere là a Zǎn yi: «Mí fé le wáari à mi na ho dǎnló mu 6àn síi mi, bèra a na ká í wé bò í níi núpue wán à wón yí le Dónbeenĩ Hácírí.» ²⁰ O o Piere bía nən wo yi: «Le ünén là ũ wáari búenbúen páani cǎ, lé bïo fo wee leéka le le Dónbeenĩ bè-hǎnii á dà a yà. ²¹ Mu bïo mu á ũ níi yí túee yi, á fo mún yí ko làa bǎn, lé bïo á le Dónbeenĩ cǎn á fo yínǎi húaarà. ²² Bïo wi ũ síi yi yínǎi bïo na se. Cén día mu à ũ fio o Núhúso yi ká mu dà a wé, ò o sén día na foñ há yile-kora na wi foñ bïo yi. ²³ I mən à mu koomu zon fo dàkhúina ũ yí dà máa fé ũten mu bè-kora níi yi.» ²⁴ O o Simən wǎa bía nən o Piere là a Zǎn yi: «Mínén miten fio o Núhúso yi à na mi, bèra a na à bïo mi bía ká búii yí yí mi.» ²⁵ O Piere là a Zǎn wee zéeni bïo 6a zǎ a Núhúso dǎni yi là 6a núpua, á wee bue o bíoní. Bǎn mǎn á 6a bǎnía jən ho Zeruzalεemu, á wee bue le bín-tente ho Samarïi lórá cèrεε yi ká 6a wà.

O Filiipu buera le bín-tente nən o Etiopii nǎi yi

²⁶ Mu pǎahǎ ó o Núhúso wáayi tonkaro búii bía nən o Filiipu yi: «Híní dé ũ yahó là le wii hēenii 6àn nín-káahó. Lá ho wǎhǎ na ló ho Zeruzalεemu yi á lion ho Kazaa, ho bèrowà yí boo lònbi.» ²⁷ O o Filiipu dēenía hǎnən wà. Ho wǎhǎ na ó o lá, á Etiopii nǎi búii bò.

O lé ho Etiopii kōhū béε hāa Kandaasi ton-sá beeni na wi o nàfòró nūhū wán. O buara ho Zeruzalεemu buée búaania le Dónbeenī 28 á bīnia wee 60. Le *Dónbeenī ni-cúa fεero *Ezayii vūahū lé hīa ó o kará mí wòtóró yi wee kàrán. 29 A le Dónbeenī Hácírí bía nɔn o Filiipu yi: «Bánbá vaa búe ho wòtóró na kà yi à bí ho lén.» 30 O o Filiipu lùwa vaá 60 ho yi, á ná ò o Etiopii nīi wee kàrán o ni-cúa fεero Ezayii vūahū, ó o tūara a yi: «Bí fo wee kàrán kà á fo zū kúará le?» 31 O o nīi bía: «Í ì wé kaka á à zūnāa mu ká a búí yí zéenia mu làa mi.» O o wāa le o Filiipu buée yòo kεení mí nīsání. 32 Ho vūahū bío na ó o nīi wee kàrán lé bío kà:

O bío bonmín là a pio
na 6a buan wà vaá búe,
O bío bonmín là a pioza
na 6a wee khè vará,
ká a ðīn cèkè yí máa wá.

33 Ba zīra a nūhū,
yīa dà a fεε ho tūiá o nīi á yí ló.
Ba vīnīa o mukānī ho tá wán,
á lé o yén á à ðán ñ bío
6a zàwa bío á a léé wo yi?*

34 O o Etiopii nīi tūara a Filiipu yi: «Lée wée ó o ni-cúa fεero mu wee bío bío kà? Lé orén míten bío ó o wee bío lée tàá lée nī-veere?» 35 O o Filiipu wāa ðīn ho vūahū bío na ó o nīi kàráanna wán á lárāa le bíonī, ò o buera a Yeesu *Krista bīn-tente nɔn wo yi.

36 Bío 6a wi ho wōhū wán wà, cúa-yen à 6a vaá ðōn ho saahó búí na mu numu wi yi. O o Etiopii nīi bía: «Lé mu numu na. Bío á à hē mi á í máa bátízé lé mu yén.» 37 [O o Filiipu bía nɔn wo yi: «Ká fo tà a Krista bío lè ū sīi búenbúen á fo dà à bátízé.» O o nīi bía nɔn wo yi: «Ūuu, í tà le o Yeesu Krista lé le Dónbeenī Za.»] 38 O o ðēnia le 6a ðīnī ho wòtóró. O orén là a Filiipu lion líi zon mu numu yi, á wón bátízera a. 39 Bío 6a ló mu numu yi, á le Dónbeenī Hácírí lá a Filiipu wàráa, ó o Etiopii nīi yí bīnīa yí mɔn wo. O o wāa lá mí wōhū wà ká a sīi wan làa sòobéε. 40 O Filiipu le mí ì loñ ò o wi ho Azote lóhó yi. Lé bīn ó o ðīn yi á wee héε buε le bīn-tente hā lórá búenbúen na ó o wee kāa yi, fúaa bío ó o vaá ðōn ho *Sezaaree.

9

Bío wó a Soole yi ho Damaasi wōhū wán

1 Hón pāahū so yi à bío ó o Soole pá can mí kuio bío yi, lé bíi tà a *Krista bío lò beéró lè 6a búeró. O o wà van 6a yankarowà nūhūso cōn, 2 á wón na ho vūahū wo yi, ò o bua varāa ho Damaasi lóhó yi, à vaa zéeni lè 6a *zúifūwa kàránló zínī núnāsa. Hón vūahū so lé hīa á à zéeni le ká a yú 6a báawa lè 6a hāawa na bò a Krista wōhū, ò o wīika 6a bua varāa ho Zeruzalεemu. 3 Bío ó o lá ho Damaasi wōhū á wà vaá sùará ho yi, yīo buée tí à khoomu búí ló ho wáayi líi kúará a wán. 4 O o ló lùwá ho tá yi, á mu tāmū búí wee bío làa wo: «Soole, Soole. Fo wee beé í lò kà sīi lé we?» 5 O o tūara: «Nūhūso, fo lée wée?» A mu tāmū bía nɔn wo yi: «Í lé o Yeesu na á fo wee beé lò. 6 Wāa líi hīnī vaa zo ho lóhó yi. Ká fo zoó ðōn, á 6a à zéeni bío fo ko à ū wé.» 7 A 6a nūpua na bò là a Soole á ðīn coon yí dà máa bío. Ba wee ní mu tāmū sā ká 6a yí mɔn nūpue. 8 O o Soole líi hīnɔn á héra mí yīo, ká a mǎhā yí máa mi bío. A 6a fù a níi yi á zonnāa ho Damaasi lóhó yi. 9 Wizoóní bío tīn ká a yí máa mi. O yí máa dí, á yí máa nu.

10 Nī-kenīnīi búí hīa wi ho Damaasi lóhó yi á yēni 6a le Ananiasī. O Nūhūso zéenia míten làa wo á von wo: «Ananiasī.» O o tà: «Nūhūso, lé mi na.» 11 O o Nūhūso bía nɔn wo yi: «Dēnī lén vaa lá ho wōhū na 6a le «Wōhū na muina», à va a Zudaa zīi, à vaa tūa o Taasi nīi na 6a le Soole bío. Bío kà wán ó o lan wee fīo. 12 A bío búí zéenia míten làa wo. O

* 8:33 Mi loñ Ezayii vūahū 53.7-8

mən n̄i búi na 6a le Ananiasi na 6ueé wee bè mí n̄íní o wán, ò o ȳio dàń b̄íní mi.» ¹³ O o Ananiasi b̄ia: «Núh̄uso, n̄upua c̄èr̄εε b̄ia a n̄i mu b̄io n̄on mī, á mún z̄éénia mu bè-kora búenb̄úen na ó o wó lè ũ n̄upua na ho Zeruzal̄εmu yi n̄on mī. ¹⁴ Ba yankarowà j̄únása á n̄on ho p̄anká wo yi ò o 6uee w̄iikar̄aa b̄ia búenb̄úen na wee ve ũ ȳeni hen.» ¹⁵ Ká a Núh̄uso m̄ah̄á b̄ia n̄on wo yi: «Lén va, lé b̄io ó o n̄i mu á ĩ léra le o sá ĩ tonló. Orén lé ȳia á à z̄éení ĩ b̄io á a na h̄á s̄i-viò lè mí bá-z̄awa là a *Isiraȳεle n̄ipomu yi. ¹⁶ Le lònbee búenb̄úen na a ȳi o ĩnén b̄io yi á ĩ ì z̄éení làa wo.»

¹⁷ O o Ananiasi w̄aa h̄in̄on wà, á vaá zon le z̄i yi, á zoó bò mí n̄íní o Soole wán ò o b̄ia n̄on wo yi: «Wán za Soole, o Núh̄uso Yeesu na z̄éénia m̄iten làa fo ho w̄h̄ũ na fo lá wee 6uennáa wán lé wón tonkaa mi ũ c̄n̄, à ũ b̄íní wé mi, à ũ mún sí lè le Dónbeen̄i Hácírí.» ¹⁸ Mí lahó yi, á b̄io búi lòn donkuaa á ló a ȳio yi, á k̄uenkaa lí k̄úaará ó o w̄aa wee mi. O o h̄in̄on á 6a bátízera a. ¹⁹ B̄in̄ món ó o dú ó o b̄ínia yú ho p̄anká.

O Soole wó a Yeesu Krista sc̄ér̄aso

O Soole wó h̄a wizooní b̄io ȳen lè 6a n̄i-ken̄inia na wi ho Damaasi yi. ²⁰ Mí lahó yi ó o d̄éénia wee z̄éení le Dónbeen̄i b̄io 6a *z̄uíf̄uwa k̄ar̄ánl̄ó z̄íní yi, á wee bue le o Yeesu lé le Dónbeen̄i Za. ²¹ B̄ia búenb̄úen na j̄á a b̄ioní á mu v̄á, á 6a wee b̄io: «B̄ia wee ve o Yeesu ȳeni ho Zeruzal̄εmu yi ó o n̄i na k̄a so h̄ia ȳi máa beé lò lè mí s̄òob̄éε le? A ȳin̄on̄i 6arén ó o so ló b̄io ȳi 6uara á wà 6ueé w̄iika hen á vaá na 6a yankarowà j̄únása yi le?» ²² Ká a Soole ȳáá w̄iokaa wee z̄éení le Dónbeen̄i b̄io lè mí p̄anká f̄éεε. B̄io ó o w̄aa wee z̄éení mu w̄ér̄éw̄éré le o Yeesu lé o *Krista, á 6a z̄uíf̄uwa na ho Damaasi yi w̄aa ȳi z̄ũ b̄io 6a à b̄io á à na a yi.

²³ Wizooní b̄io ȳen b̄in̄ món, á 6a z̄uíf̄uwa w̄aan̄ia tò à 6a le mí ì 6úe o Soole. ²⁴ Ká a búi m̄ah̄á j̄á a zeń wán. Ho lóhó z̄ũap̄iní á 6a wee pa yi le wisoni lè ho t̄in̄aah̄ũ à dàń ȳir̄aa wo 6úe. ²⁵ Hón p̄aah̄ũ so yi ó o Soole n̄i-ken̄inia f̄ó a ho t̄in̄aah̄ũ á dó ho lío-been̄i yi, á lée liin̄ia lè ho d̄ándá na 6a son k̄oonia ho lóhó yi m̄on.

²⁶ O Soole wà vaá d̄ñ ho Zeruzal̄εmu, ó o wi ò o zo 6a n̄i-ken̄inia t̄iah̄ũ, ká 6a búenb̄úen m̄ah̄á z̄ána a lé b̄io 6a ȳi láa mu yi le o lée n̄i-ken̄inii binbirí. ²⁷ O o Baanabaasi lé ȳia w̄aa f̄ó a á dú yahó á vannáa 6a tonkarowà c̄n̄, á vaá lá b̄io ó o Soole m̄onnáa o Núh̄uso ho w̄h̄ũ wán làa b̄io á wón b̄iaráa làa wo á f̄εera n̄on 6a yi. O mún f̄εera b̄io ó o Soole pon̄i sérar̄aa á z̄éénia lè le Dónbeen̄i b̄io o Yeesu ȳeni yi ho Damaasi yi á n̄on 6a yi. ²⁸ A lá hón p̄aah̄ũ so yi ó o Soole w̄aa wi làa ba, á wee bue le Dónbeen̄i b̄ioní à tè ho Zeruzal̄εmu yi yòo lé ká a pon̄i séra. ²⁹ O mún wee b̄io lè 6a z̄uíf̄uwa na wee b̄io mu k̄εr̄εkimu, á wee w̄aaní làa ba. Ká bán m̄ah̄á wee cà b̄io 6a à ȳir̄aa wo ò 6úe. ³⁰ B̄io á b̄ia tà a Krista b̄io z̄ũna mu, á 6a l̄éénia o Soole vannáa ho *Sezaaree, á día a b̄in̄ ó o j̄on ho Taasi.

³¹ Mu p̄aah̄ũ á b̄ia tà a Krista b̄io wi ho h̄ér̄a yi ho *Zudee, lè ho Kalilee, lè ho *Samar̄ii k̄ana yi. Ba p̄anká wee dé wán, á wee 6ua m̄iten là a Núh̄uso k̄n̄bii, á le Dónbeen̄i Hácírí wee dé mí níi 6a yi á 6a wee j̄in.

O Piere w̄éera a En̄ε

³² O Piere h̄in̄on tò ho k̄h̄ũ búenb̄úen yi. Wizonle búi ó o wà van b̄ia tà a *Krista b̄io yi c̄n̄ ho Lidaa lóhó yi. ³³ O vaá yú n̄i búi b̄in̄ na ȳeni 6a le En̄ε. O lé o mùamúa, á wi le d̄amu d̄é yi yú h̄á l̄ulúio b̄io h̄ét̄in̄. ³⁴ O o Piere b̄ia n̄on wo yi: «En̄ε, o Yeesu Krista wee w̄éé fo. H̄in̄i h̄ooní ũ d̄amu d̄é.» O o En̄ε d̄éénia lí h̄in̄on. ³⁵ Ho Lidaa lóhó lè h̄á lór̄a na wi ho Saar̄on k̄h̄ũ tá p̄ér̄ú yi n̄upua búenb̄úen m̄on wo, á 6a tà n̄on m̄iten o Núh̄uso yi.

O Piere v̄éénia o Tabita

³⁶ H̄aa búi na tà a Krista b̄io na ȳeni 6a le Tabita á h̄ia wi ho Zopee lóhó yi. Le ȳeni mu lè mu k̄εr̄εkimu á 6a le Dookaasi. Mu k̄uará le «h̄á-won̄i.» O h̄ia wee wé mu bè-tentewà f̄éεε, á wee séení 6a n̄i-khenia. ³⁷ Mu p̄aah̄ũ ò o tò mu v̄ámú á h̄urun. B̄io 6a súeenia wo wó, á 6a yòo b̄ar̄a a ho n̄ónw̄ioh̄ũ yi. ³⁸ Ho Lidaa lè ho Zopee s̄uar̄aa mín yi. B̄io 6a n̄i-ken̄inia j̄á ò o Piere wi ho Lidaa yi, á 6a léra 6a n̄upua n̄uw̄a j̄un tonkaa á b̄ia b̄io k̄a

nɔn yi: «Wa wee fio fo, bánbá à ù buen wa cón fùafù.»³⁹ A 6a vaá bía mu nɔn wo yi, ó o dɛnía hínɔn bò làa ba. Bío ó o buée dɛn, á 6a fó a yòraráa ho nónwíohú na ó o nǐ-hío wi yi. A 6a maháawa búenbúen wee vá buee búe o yi ká 6a à wá. Hã sǐ-zǐnia na ó o Dookaasi mu bã ká a ðìn yí húrun á 6a wee lá zéeni làa wo.⁴⁰ O o Piere le 6a búenbúen lé, ò o líí fàrá mí nɔnkóhúná wán, ò o flora. Bún món ó o yèrémáa sánsáa o nǐ-hío ò o bía: «Tabita, lii híní.» O o héra mí yío. Bío ó o mɔn o Piere, ó o lii hínɔn yòó kará.⁴¹ O o Piere buan o nǐ yi, á séenía wo ó o líí hínɔn yòó ðìn. Bún món ó o von bǐa tà a Krista bío, lè 6a maháawa, á buée zéenia wo làa ba ká a yío wi lua.

⁴² Ho Zopee nùpua búenbúen jí mu, á 6a cèrèè tà a Núhúso bío. ⁴³ Bún món ó o Piere dá cãakaa ho Zopee yi o sǎn-fi búí na yèni 6a le Simɔn cón.

10

O Piere veró bía yínǎ 6a zúifùwa cón

¹ Nii búí hía wi ho *Sezaaree lóhó yi á yèni 6a le Koronɛye. O hía lé ho Oroomu dásíwá ku-beenǐ búí kuure jíhúso, ðio 6a wee ve làa Itali dásíwá kuure. ² O nùpue mu hía wee bè le Dónbeenǐ làndá yi sese, orén lè mí zǐi nùpua búenbúen wee kǎnbi le Dónbeenǐ. Ba *zúifùwa nǐ-khenia ó o hía wee séeni lè mí sòobéè, á wee fio le Dónbeenǐ yí máa khí. ³ Wizonle búí wi-háarè yi, á bío búí zéenia mítén làa wo. O mɔn le Dónbeenǐ wáayi tonkaro wéréwéré ò o buée zoó wee bío làa wo: «Koronɛye.» ⁴ O o yòó lora wo yi lè le zǎní ò o bía: «Núhúso, mu wan le?» A ho wáayi tonkaro bía: «Le Dónbeenǐ tà jí ù floró, á mún mɔn le séenii na fo wee wé na 6a nǐ-khenia yi, á le leékaa ù bío. ⁵ Awa, wáa tonka 6a nùpua bío ká wán le 6a va ho Zopee lóhó à vaa fé o nǐ búí na 6a le Simɔn buennáa, yǐa 6a mún wee ve le Piere. ⁶ O làara a nǐ búí na wee fi há sǎnna wán. O yèni 6a le Simɔn, á zǐi wi mu yámú jumu jii.»

⁷ Bío ho wáayi tonkaro na bía làa wo wà, ó o Koronɛye von mí ton-sáwá nùwã jún lè mí dásíwá nǐ-kéní na sá a cón míana á wa le Dónbeenǐ, ⁸ á bía bío wó búenbúen nɔn 6a yi, ò o tonkaa 6a le 6a va ho Zopee.

⁹ A 6a wà. Ho tá tǎn yú 6a ká 6a pá wi ho wǎhú wán. Le wii á a bío le mí yòó fàrá à ðìn, à 6a sùaráa ho Zopee. Lé hón pǎahú so yi ó o Piere yòora le zǐi lòho á wà yòó wé mí floró. ¹⁰ Bío ó o yòó wi bǐn, á le hǐni dà a, ó o le mí ì dí. Bío 6a lan wee sǐ ho ðínlò, á bío búí buée zéenia mítén làa wo. ¹¹ O mɔn ho wáayi à ho héra. A dèè búí lòn pǎnsò-beenǐ á 6a buan jí-kǎa bío náa yi, á yòó ló wee lii, á wà líí búe ho tá yi. ¹² Le dèè mu yi á naɔuwà làa náa náa sowa, làa bǐa wee vára mí píora wán, lè 6a jǐnzàwa lè mí síwá búenbúen wi yi. ¹³ A tǎmu búí bía nɔn wo yi: «Piere, lii híní búe 6a à là.» ¹⁴ O o Piere bía: «Ébé, Núhúso, í máa wé mu. Dínlò na ù hò yi, làa hǐa tun á ì ðìn yí dú yí mɔn hùú.» ¹⁵ A mu tǎmu bǐnía sǎ jí á bía nɔn wo yi: «Bío na le Dónbeenǐ le mu wee ce vó à ùnén yí wé làa bío na tun.» ¹⁶ Mu wó làa bún á dɛn há zen cúa-tǐn. Bún món á le dèè mu dɛnía buan yòora ho wáayi.

¹⁷ O o Piere wáa wee tùa mítén yi lè mu bío na ó o mɔn bàn kúará. Hón pǎahú so yi, ò o Koronɛye nùpua na ó o tonkaa le 6a buen o Simɔn zǐi á tùakaa buée dɛn le bàn zǔajii. ¹⁸ A 6a von à 6a tùara: «Lé hen ká ó o Simɔn na 6a le Piere á làara yi le?» ¹⁹ Bío ó o Piere pá lan wee le mí yi mí bè-minii bàn kúará wán, à bún le Dónbeenǐ Hácírí wee bío làa wo: «Loń, 6a nùpua nùwã tǐn wi hen á wee cà fo. ²⁰ Yí titika bío, híní lii bè làa ba, ínén lé yǐa tonkaa 6a.» ²¹ O o Piere wáa hínɔn lion 6a nùpua mu cón, á líí bía nɔn 6a yi: «Yǐa mi wee cà lé ínén í beere, lée webio nɔn mi buararáa hen?» ²² A 6a bía: «Ba dásíwá jíhúso búí na 6a le Koronɛye lé yǐa tonkaa wɛn ù cón. O lée nǐ-tente á wee kǎnbi le Dónbeenǐ, á 6a *zúifùwa búenbúen wee wíoka a yèni. Le Dónbeenǐ wáayi tonkaro búí bía nɔn wo yi le o bío le 6a buee ve fo buennáa mí cón, ò o jí bío fo ò bío á à na a yi.» ²³ O o Piere fó 6a, á 6a zoó cãana làa wo.

Bïo wó a Koronεeye zïi

Mu tá na lée tōn, ó o Piere làa ba páania lá ho wōhū, á bïa tà a *Krista yi nūwā yen búii ló ho Zopee yi á lēnia 6a. ²⁴ Ba vará cāana á tá lée tōn vaá dōnnāa ho Sezaaree. Būn ñ wé ò o Koronεeye, le mín zïi nùpua, le mín bñlowà binbirí na ó o von á kará pan wo bñn. ²⁵ Pāahū na ó o Piere wà bueé zo yi, ó o Koronεeye hñnōn sã a yahó, á vaá líí búrá a tá, ò o tēnia wo yi le le kñnbii. ²⁶ Ká a Piere mahá fù a yi á hōonia ò o bía nōn wo yi: «Lii hñní, ñén mún lé o nùpue le ũ bïo síi.» ²⁷ Būn mōn ó o pá lan wee bío làa wo á vaá zonnāa le zïi yi, á zoó yú 6a nùpua cèrèè ká 6a kúaa mín wán, ²⁸ ó o bía nōn 6a yi: «Mi zū le 6a zúifùwa cōn, á ho va ho síi veere nùpue cōn, tàá à páani kēni làa wo lée bío na yí ko à mu wé, ká le Dónbeení mahá zēnia mu nōn mii le í yí ko à í lá nùpue woon lòn ñ-tinii na á nùpue yí ko ò o wé va cōn. ²⁹ Lé būn nōn á í yí pá mi veró à í dēnia buara. Awa, á mi wāa zēni í veró nūhū.»

³⁰ Ó o Koronεeye bía: «Mu wizooní tñn lée zuia, ho pāahū dà-kéní kéní na kà yi, le wi-háarè, á í wee fio í zïi. Yio bueé tí à nùpue búii na dà-zñnii wee juíika á ññn í yahó, ³¹ ò o bía: «Le Dónbeení tà jí ũ floró, á mún mōn le séenii na fo wee wé à na 6a ññ-khenia yi, á le leékaa ũ bío. ³² Wāa tonka 6a nùpua ho Zopee yi le 6a vaa bío le o Simōn na 6a le Piere à buen. O làara a Simōn wán, yia wee fi hã sōnna, na zïi wi mu yámú jumu jii.» ³³ A í dēnia tonkaa 6a nùpua le 6a vaa ve fo, á fo tà buara būn se. Hã laà na kà wán, á wa búenbúen wi le Dónbeení yahó hen à jínāa bío búenbúen na ó o Nūhūso dó ũ jii yi le ũ bío.»

³⁴ Ó o Piere wāa lá le bíoní á bía: «Bïo kà wán á í wāa zū kēnkēn le le Dónbeení yí máa hueeka 6a nùpua mín yi. ³⁵ Nùpue lée nùpue, ò o lé kōhū lée kōhū yi, ká a wee kñnbi le, á wee wé le síi bío, se wón bío sí le yi. ³⁶ Mi zū bío le Dónbeení bía nōn o *Isirayεele ñipomu yi ká le nōn ho hēerā bñn-tente 6a yi, ñño ó o Yeesu *Krista buararāa, wón na lé 6a nùpua búenbúen Nūhūso. ³⁷ Bïo ó o Zān bía le Dónbeení bío le 6a nùpua á bátizéra 6a, á bío búakāa wó ho Kalilee yi, à lá bío wó ho Zudee yi búenbúen á mi mún zū. ³⁸ Mi mōn bío le Dónbeení liināna mí Hácírí pánká o Nazarεete ñii Yeesu wán. Mi mún zū bío ó o Yeesu mu vararāa ho kōhū yi, á wee wé mu bè-tente ká a wéé bïa ó o *Satāni pánká wi wán búenbúen, lé bío le Dónbeení hía wi làa wo. ³⁹ Bïo búenbúen na ó o wó 6a zúifùwa kōhū le ho Zeruzalεemu yi á wa mōn, á lé mu seérāsa. Ba búaa wo ho *kūrùwá wán ó o húrūn. ⁴⁰ Ká le Dónbeení mahá vēnia wo mu wizooní tñn ñii zoñ á 6a nùpua mōn. ⁴¹ Mu yínōñ 6a nùpua búenbúen mōn wo. Warén na lé fēra hueekaa wó le 6a seérāsa lé warén mōn wo. Bío le Dónbeení vēnia wo mōndén, á warén làa wo páania dú á jun. ⁴² O henía mu nōn wen le wa zēni le Dónbeení bío, á mún bue na 6a nùpua yi le orén lé yia le Dónbeení bàrá ò o cítí 6a yēn-vēniasa le 6a ññ-hía. ⁴³ Le *Dónbeení jii-cúa fεerowà búenbúen bía a bío, le nùpue lée nùpue na dó mí síi o yi, ó o ò yí mu bè-kora séndiaró o yēni pánká yi.»

⁴⁴ Pāahū na ó o Piere lan wee bío yi, á le Dónbeení Hácírí lion bïa wee jí a bíoní wán. ⁴⁵ Bïa tà a *Krista bío na lé 6a *zúifùwa binbirí na bò là a Piere buararāa á wó coon dàkhíina le Dónbeení Hácírí na le nōn á le bera fò bïa yínōñ 6a zúifùwa bío yi. ⁴⁶ Lé bío 6a wee jí à 6a wee bío hã síi-viò bíoní na 6a yí zū, á wee khōnó le Dónbeení le bè-beera na le wó bío yi. Ó o Piere bía: ⁴⁷ «Ba nùpua na ká á 6a dà à hē le 6a yí bátizé 6a le mu jumu, ká 6a jōñ yú le Dónbeení Hácírí le wa bío síi le?» ⁴⁸ Ó o nōn le jii le 6a bátizé 6a o Yeesu Krista yēni yi. Būn mōn á 6a flora a Piere le o wé hã wizooní bío yen làa mí.

11*O Piere fεera bío wó a Koronεeye zïi*

¹ Ba tonkarowà làa bïa tà a *Krista bío na wi ho *Zudee yi á jí le bïa yínōñ 6a *zúifùwa á mún tà le Dónbeení bío. ² Bío ó o Piere bñnía van ho Zeruzalεemu, á bïa tà a Krista bío na lé 6a zúifùwa binbirí á wee zá làa wo: ³ «Lée webio nōn á fo vannāa bïa yínōñ 6a zúifùwa

cón á páania dú làa ba?» ⁴ O Piere wáa líí lá bïo mu wóráa lè mí dà-kéní kéní búenbúen á fεera nɔn ɔa yi kà síi: ⁵ «Mu wee wé ká í wi ho Zopee lóhó yi á wee wé í floró. Yïo bueé tí à bïo búí zéenia míten làa mi. Mu léé dèe búí lòn pōnsò-beení á ɔa buan ɲi-káa bïo náa yi, na yòó ló ho wáayi á bueé líí ɔó mií. ⁶ A í lora le yi sese, á mɔn ɔa naɲuwà làa náa náa sowa, bïa ho lóhó yi làa bïa há mana yi, làa bïa wee várá mí píorà wán, lè ɔa ɲínzàwa. ⁷ A í ɲá tãmu búí sã na wee bío làa mi: «Piere, líi híní búe ɔa à là.» ⁸ Ká í màhá bía: «Ebé, Núhúso, í máa wé mu. Dínló na ũ hò yi, làa hía tun á í dín yí dú yí mɔn hùuu.» ⁹ A mu tãmu tɪn pá bínia sã ɲá á bía nɔn mií: «Bïo na le Dónbeení le mu wee ce vó ũnén yí wé làa bïo na tun.» ¹⁰ Mu wó làa bún á dōn há zen cúa-tɪn. Bún mɔn á le dèe mu dèenia bínia buan yòora ho wáayi. ¹¹ Hón páahú dà-kéní so yi, à bún ɔa nùpua nùwã tɪn búí na ɔa tonkaa á ló ho *Sezaaree yi á bueé dōn le zii na á í wi yi. ¹² A le Dónbeení Hácírí bía le í yí titika, le í híní bè làa ba. Wán zàwa nùwã hèzɪn na bò làa mi buara hen, lé bán lènia mi vannáa ho Sezaaree, á wa vaá páania zon o Koronεεye zii. ¹³ A wón lá bïo ó o wó wó mɔnnáa ho wáayi tonkaro mí zii ká a dín wee bío làa wo kà síi: «Tonka ɔa nùpua le ɔa va ho Zopee à vaa ve o Simɔn na ɔa le Piere le o buen. ¹⁴ Há bioní na á à kání ũnén lè ũ zii nùpua búenbúen lé hōn ò o bío á a na foñ.»

¹⁵ «Bïo á í búakáa wee bío à bún le Dónbeení Hácírí lion ɔa wán, làa bïo le hía lionnáa warén wán mu ɲúhú búeenii bïo síi. ¹⁶ A í hácírí màhá buara bïo ó o Núhúso hía bía wán: «O Zán hía wee bátizé lè mu ɲumu, εε ká minén bán á à bátizé lè le Dónbeení Hácírí.» ¹⁷ Bïo le Dónbeení hía hōn làa wen, páahú na wa tà a Núhúso Yeesu Krista yi, lé bún á le mún hōn lè ɔarén. A ínén léé wée á à pí bïo le Dónbeení le mí ì wé.» ¹⁸ Bïo ɔa ɲá hōn bioní so, á ɔa yòó wan tēen, á wee khòoní le Dónbeení kà síi: «Mu bèntɪn bon. Le Dónbeení mún tà nɔn ho wōhú bía yínɔn ɔa zúífúwa yi à ɔa dàñ yèrémá mí yilera lè mí wárá, à yí le mukáni binbirí na máa vé.»

Bïo ho Antiosi kèrètíewa kuure ɲúhú búakáarã

¹⁹ Bïa tà a *Krista bïo lò beéro na búakáa o Etiēna búero páahú lé bún nɔn á ɔa saawaarãa. Ba búí wà fúaa ho Fenisii lè ho Siipere kána, lè ho Antiosi lóhó yi. Ká ɔa màhá vaá yí máa bue le Dónbeení bioní à na nì-vio yi, ká mu yínɔn ɔa *zúífúwa. ²⁰ εε ká bïa tà a Krista bïo nùwã yēn búí na wee lé ho Siipere lè ho Sirēena yi, á ló van ho Antiosi, á mún vaá wee bue le Dónbeení bín-tente na bïo ciran o Núhúso Yeesu à na bïa yínɔn ɔa zúífúwa yi. ²¹ O Núhúso dànló fù wi làa ba, á nùpua cèrèe á tà yèrémáa bò a Núhúso yi.

²² Ho Zeruzalεemu kèrètíewa kuure ɲá mu bïo mu, á ɔa wáa tonkaa o Baanabaasi le o va ho Antiosi. ²³ Bïo ó o vaá dōn bín ó o mɔn bïo le Dónbeení dúbuaarãa bïa tà a Krista bïo yi, ó o zãmakaa mu bïo yi, ò o henía ɔa búenbúen sía, à ɔa yí lé o Núhúso mɔn, ká ɔa tà a bïo mí sía yi. ²⁴ Mu bon, o Baanabaasi bèntɪn fù léé nùpue na se, á sú lè le Dónbeení Hácírí, á dó mí síi o Núhúso yi. Nùpua cèrèe tà nɔn míten o Núhúso yi.

²⁵ Bún mɔn ó o Baanabaasi wà van ho Taasi lóhó, á wà vaá cà a Soole. ²⁶ Bïo ó o vaá yú a, ó o bò mín làa wo buara ho Antiosi yi. Ba mí nùwã ɲun á wó le lúlú-kùure ká ɔa wee páani kúee mín wán lè ho Antiosi kèrètíewa, á kàrána nùpua cèrèe. Lé ho Antiosi yi á ɔa búakáa wee verãa bïa tà a Krista bïo làa kèrètíewa.

²⁷ Mu páahú á le *Dónbeení ɲi-cúa fεerowà búí ló ho Zeruzalεemu yi á van ho Antiosi. ²⁸ Ba nì-kéní na ɔa le Akabuusi á le Dónbeení Hácírí bía nɔn yi, ó o híñɔn yòó dín ò o bía le hen làa cɪnú ká le híñ-sūmúí á à lé ho tá búenbúen wán. A le bèn ló páahú na ó o Koloode wó ho *Oroomu bá-zàwa bée yi. ²⁹ A ɔa nì-kenínia wãania tò, le mí nì-kéní kéní á a na bïo na mí dà a na á à wé lè le séenii á à toní ì na bïa tà a Krista bïo ho *Zudee yi. ³⁰ A bún lé bïo ɔa wó, à ɔa tonkaa o Baanabaasi là a Soole le ɔa bua mu vaa na ho Zudee kōhú kèrètíewa kuio ya-díwá yi.

¹ Mu p̄ahũ ká a bée *Heroode* wee beé 6a kèrètíewa nùwā yēn 6úi s̄anía lò. ² O 6ó a Z̄ān 6àn k̄inle Zaaki lè ho khà-tóní. ³ B̄un m̄ón, á b̄io ó o m̄on à mu sí 6a *zúifùwa yi, ó o mún w̄ira a Piere. B̄un wó ho *búurú na á ja-fini yí dó yi s̄ánú díró p̄ahũ. ⁴ B̄io ó o Piere 6a w̄ira, ó o Heroode n̄on le j̄ii le 6a dé o ho kàsó yi, ò o bàrá 6a dásiwá nùwā náa náa kuio b̄io náa le 6a pa a yi. O lá wee leéka le ká ho *Paaki s̄ánú dú kh̄ína, o ò cítí o 6a nùpua ȳio yi. ⁵ O Piere wón 6a w̄aa pan yi ho kàsó yi, ká 6a kèrètíewa kuure 6èn wee fio le Dónbeenĩ yi na a yi lè mí sòobée.

⁶ Ho t̄inàahũ na tá lée tí ó o Heroode á à cítí o 6a nùpua ȳio yi, ká a Piere 6a can lè h̄a zúakùaríwà b̄io j̄un ó o d̄uma 6a dásiwá nùwā j̄un p̄ahũ. A 6a parowà mún ñin mí lara yi ho kàsó z̄ii z̄ūaj̄ii. ⁷ Ȳio 6ueé tí à wáayi tonkaro 6úi ñin, á mu khoomu 6úi j̄uúina zoó ho kàsó z̄ii. O o Nùh̄uso wáayi tonkaro líí 6úan6úaa o Piere d̄okóní, á s̄ínia wo, ò o b̄ia n̄on wo yi: «Lii h̄íní f̄uaf̄u.» Hón p̄ahũ so yi á h̄a zúakùaríwà feera a níní yi líí kúaa. ⁸ A ho wáayi tonkaro b̄ia n̄on wo yi: «Ca ū k̄irí à ū z̄í ū nak̄aa.» O o Piere wó b̄un. O o b̄ia n̄on wo yi: «Lá ū kán6un z̄í à ū bè mi.»

⁹ O o Piere wó b̄un ò o ló lée b̄o a yi. O yí máa leéka le b̄io ho wáayi tonkaro wee wé á bon. O wee leéka le h̄a lée kònkórá. ¹⁰ Ba lée kh̄ína 6a nín-yání parowà, á b̄ínia vaá kh̄ína b̄ia s̄á, á wà vaá 6ó ho h̄ónló woohũ na s̄ans̄aa ho lóhó yi, á h̄ón h̄era mítén á 6a yòó ló. B̄io 6a lá ho w̄hũ wà, ȳio 6ueé tí à ho wáayi tonkaro wà ò o día a Piere.

¹¹ O o Piere w̄aa z̄ūna le b̄io wó kà bon, ó o b̄ia: «H̄a laà na kà wán á ĩ w̄aa z̄ū mu kénkén le o Nùh̄uso lé ȳia tonkaa mí tonkaro na ló ho wáayi ó o 6ueé líí k̄ánia mi o Heroode níi yi, á mún k̄ánia mi le lònbee 6úen6úen na 6a zúifùwa lá wee fan le le yí mi yi.» ¹² B̄io ó o lon mí yi wó, ó o wà van o Z̄ān na 6a le Maaki 6àn nu Mari z̄ii. Ba nùpua c̄èr̄e kúaa mín wán b̄in á wee fio. ¹³ O vaá 6úan6úaa ho z̄ūaj̄ii woohũ, ó o ton-sá h̄aa 6úi na 6a le Oroode á h̄in̄on wà 6ueé h̄én ho. ¹⁴ B̄io ó o 6ueé z̄ūna a Piere t̄amu, ó o s̄ii wan wan á yi h̄era ho woohũ ò o b̄ínia lùwa zoó b̄ia le o Piere lée wi ho z̄ūaj̄ii. ¹⁵ A 6a b̄ia n̄on wo yi: «Fo ȳaa wee kh̄ee.» Ká a màh̄á wee b̄io le mu bon kénkén. A 6a w̄aa b̄ia: «Áyí! Mu lé o n̄i-h̄ónbómu.» ¹⁶ O o Piere pá ñin wee 6úan6úaa ho woohũ. B̄io 6a wó san h̄era ho, á 6a m̄on wo á mu wó 6a coon. ¹⁷ O o lá mí níí dá 6a yi le 6a wé t̄été, ò o z̄éenia b̄io ó o Nùh̄uso wó wó léraráa wo ho kàsó yi làa ba, ò o pá b̄ínia b̄ia: «Mi b̄io mu na a Zaaki lè wán z̄awa na so yi.» B̄un m̄ón ó o ló á wà van lòn-veere.

¹⁸ B̄io ho tá t̄n á 6a dásiwá 6úen6úen kánk̄aa, á wee cà à 6a z̄ūn b̄io ó o Piere b̄io wór̄aa. ¹⁹ O o Heroode le 6a cà a, á 6a cà a san 6a yí yú a, ó o t̄akaa b̄ia lá pan wo yi, ò o n̄on le j̄ii le 6a 6úe 6a. B̄un m̄ón ó o Piere ló ho *Zudee yi á vaá kará dóka mí yi ho *Sezaaree yi.

O bée Heroode h̄umú b̄io

²⁰ O Heroode s̄ii h̄ia wee c̄i ho Tiire lè ho Sid̄on lór̄asa yi dàkh̄ína. A b̄io 6a bè-d̄inii wee lé o Heroode mu 6àn k̄h̄ũ yi, á 6a wó le j̄ii dà-kéní à 6a le mí ì va a c̄n. A 6a 6ueé ñin o Bilasutuusi wán, ȳia wi o Heroode mu z̄ii tonni j̄uhũ wán. Ba wà zoó yanka a ò o le mí véení h̄a b̄ioní. ²¹ B̄io le wizonle na 6a bàrá ñin, ó o Heroode lá mí bá-z̄amu s̄ia z̄á, ò o kará mí b̄eenĩ kanm̄uini wán, ò o lá le b̄ioní 6a z̄am̄aa yahó. ²² A mu n̄ipomu 6úen6úen b̄ia p̄np̄n: «Mu yí n̄on nùpue wee b̄io, mu lée dof̄iní 6úi.» ²³ P̄ahũ na 6a wee b̄io mu yi, à b̄un le Dónbeenĩ wáayi tonkaro 6úi v̄ina a Heroode, lé b̄io ho cùkú na b̄io s̄á le Dónbeenĩ yi ó o fó b̄o mítén wán. A 6a s̄un6owa zon wo ó o húrun.

²⁴ Le Dónbeenĩ b̄ioní wee ben f̄e h̄a lùu ká le wà. ²⁵ B̄io ó o Baanabaasi là a Soole tonló wó ho Zeruzal̄emu yi, á 6a fó a Z̄ān na 6a le Maaki á w̄ar̄aa.

13

Ba hueekaa o Baanabaasi là a Soole á tonkaa

* 12:1 O Heroode na 6a wee b̄io b̄io hen lé o Heroode Akiripa nín-yániso.

¹ Ho Antiosi kèrètíewa kuure yi á 6a ɲi-cúa fεerowà lè 6a ɲi-kàránlowà hía wi yi. Ba lé o Baanabaasi là a Soole, là a Simion na 6a wee ve làa ɲi-bírí, là a Siréena ɲi Lisiyuusi, là a Manajee na páania dɔn là a bée *Heroode.* ² Wizonle búí, ká 6a wee 6uaani a ɲúhúso, á lù mí ɲiní, á le Dónbeení Hácírí bía nɔn 6a yi: «Mí lén o Baanabaasi là a Soole mí dòn à 6a sá ho tonló na á ï von 6a bío yi.» ³ A bío 6a lù mí ɲiní à 6a flora vó, á 6a bò mí ɲiní 6a wán à 6a nɔn ho wǎhú 6a yi á 6a wà.

⁴ Bío ó o Baanabaasi là a Soole á le Dónbeení Hácírí wǎa von ká síi, á 6a wà van ho Selesii lóhó. Lé bín á 6a zon ho won-beení yi vannáa ho Siipere kǎhú na wi mu ɲumu tǎhú. ⁵ Bío 6a vaá dɔn ho Siipere kǎhú lóhó na 6a le Salamiina á 6a wǎa wee bue le Dónbeení bióní 6a *zúifùwa kàránló zíní yi. Yia kera bín làa ba á wee séení 6a lé o Zǎn Maaki. ⁶ Ho kǎhú búenbúen 6a tò yi yòó ló, á vaá bó ho Pafóosi lóhó yi. Lé bín á 6a fò mín là a zúifù ɲi búí na wee wé mu nín-símú na 6a le Bara-Yeesu yi. O lá wee lá mítén lòn ɲi-cúa fεero. ⁷ O hía wi ho kǎhú mu ɲúhúso na 6a le Sεeziyuusi Poluusi cón. O ɲi mu fù lé núpue na hácírí wi. O wi ò o ɲi le Dónbeení bióní. O o von o Baanabaasi là a Soole le 6a buen mí cón. ⁸ Ká a nín-símú 6ànso Elimaasi á yí wi à ho kǎhú mu ɲúhúso à tà a *Krista bío ó o wi ò o hè 6a. (Ba *Kεεsisa wee ve o Bara-Yeesu mu làa Elimaasi.) ⁹ Hón pǎahú so yi, ó o Soole na 6a mún wee ve làa Poole† á le Dónbeení Hácírí wǎa sú ó o fá mí yǎ wo yi, ¹⁰ ò o bía: «Ūnén *Satáni za sabín-fúaaló yén. Fo wee vǎiní 6a núpua. Mu bío na se búenbúen fo wee firáa. O ɲúhúso síi bío bún téréenna, à ūnén wón wee báaráka làa bú. Cén kǎhú mu yi. ¹¹ Awa, wǎa loń mu. O ɲúhúso á à bóoní foń. Fo ò wé o muíi, á à cǎaka ká ū máa mi le wii khoomu.» Mí lahó yi ó o Elimaasi yǎ dèenía coora, á wó mí tǎbírí. O o wee hée vǎná, á wee cà yǎ á à tè o níi yi ì lénnáa. ¹² Bío ho kǎhú ɲúhúso mɔn bío wó, ó o tà dó mí síi o Krista yi. O ɲúhúso bío na ó o wee ɲi á zon wo dà.

O Baanabaasi là a Poole van ho Antiosi

¹³ O Poole lè mí ɲinzáwa á zon ho won-beení ho Pafóosi yi á van ho Pǎnfilii kǎhú lóhó na 6a le Pεeze. Bío 6a vaá dɔn bín, ó o Zǎn Maaki díá 6a, ò o bǎnía van ho Zeruzalεemu. ¹⁴ Barén bán đǎn ho Pεeze yi à 6a lá ho won-beení, á vaa dɔn ho Pizidii kǎhú lóhó na 6a le Antiosi. Ho *Sabaa zon, á 6a zon ho kàránló zǎi yi á zoó kará. ¹⁵ Bío 6a kàránna ho làndá vǎahú lè le *Dónbeení ɲi-cúa fεerowà vǎahú vó, á ho kàránló zǎi ɲúhúso le 6a bío bío ká na 6a yi: «Wán zǎwa, hen ká bióní wi mí cón á mí le mí ì hǎi lè 6a núpua sía se mí wǎa dà à bío.»

¹⁶ O o Poole líi hǎnɔn yòó đǎn ò o dá mí níi le 6a wé tété, ò o bía: «Minén *Isirayεelesa, lè minén na wee kǎnbi le Dónbeení búenbúen, mí ɲi bío á ì ì bío: ¹⁷ O Isirayεele ɲipomu na ká 6àn Dónbeení lé dén hueekaa wán 6uaawa. Le wó á mu ɲipomu na ká ɲina ho *Ezipite yi pǎahú na 6a wi mu ɲi-hǎmu yi bín. Bún món á le léra 6a bín lè mí pánká. ¹⁸ Le 6uan 6a hǎ mana tá hení yi á yú lòn lúlúio búará-ɲun síi. ¹⁹ Ho Kanan kǎhú yi á hǎ síiwà bío hɛɲun núpua á le bó ɲúhú, á fó táwá nɔn mí ɲipomu yi, à hǎ bío sí 6a yi. ²⁰ Mu búenbúen wó á míana yú hǎ lúlúio khǎa-náa làa búará-ɲun làa pírú síi.

«Bún món á le Dónbeení hueekaa 6a búí wán 6uaawa tǎhú á wó lè 6a ɲúnása, à bán wé fáa 6a tǎiáwà. A mu wó làa bún fée á bueé bó a ɲi-cúa fεero Samuwεele pǎahú yi. ²¹ Bún món á 6a flora a bée le Dónbeení cón á le nɔn o Kiisi za Sayuule 6a yi. Wón na wee lé o Bēnzamεε zǎ-ɲúhú yi. A wón kera 6a ɲúhú wán á dɔn hǎ lúlúio búará-ɲun. ²² Bío le hía pǎ a Sayuule díá á le nɔn o *Daviide 6a yi á wó lè 6a bée. Wón Daviide so á le bía bío ká đǎní yi: «Í síi núpue á ì wǎa yú, o lé o Zesee za Daviide‡ wón lé yǎ á à wé bío búenbúen na á ì ì bío le o wé á à tíi ɲii.» ²³ O Daviide mǎnmǎní ɲi-kéní búí lé o Yeesu. Lé wón le Dónbeení

* **13:1** O Heroode na 6a wee bío bío hen lé o Heroode Antipaasi na wi ho Kalilee ɲúhú yi. † **13:9** Bío nɔn ó o Soole 6a yèrémáa wee ve là a Poole: Ba zúifùwa na bío sá ho Oroomu yi á yènnáa fù lé mu bío ɲun ɲun. Ba zúifùmu yèni wee kǎi. Ká yǎa bío sá ho Oroomu yi, à wón 6a bǎn cǎ le búí na yi. Ho Soole lé 6a zúifùwa yèni. Ká ho Poole lé bío ó o bío sá ho Oroomu yi. ‡ **13:22** Mí loń Samuwεele nín-yání vǎahú 13.14

wó là a Isirayεele n̄pomu k̄n̄l̄o, làa b̄io á le h̄ia d̄or̄aa mí j̄ii le mí ì wé làa b̄ũ. ²⁴ S̄áni ò o Yeesu b̄uen, à b̄ũn ó o Z̄án buera n̄n̄n o Isirayεele n̄pomu b̄úenb̄úen yi le ba yèrè má mi yilera le mi wárá à ba bátízé ba. ²⁵ P̄aah̄ũ na ó o Z̄án muk̄n̄i véro wà b̄ueé d̄ã, ó o wee b̄ío: «Mi wee leéka le ì léé wée? Ȳia mi wee lòoní wi mí dòn le ìnén. εε ká mi màh̄ã loñ, b̄ãnsò wi ì món lù. Hàrì o nak̄aa tenlò á ì pá yí kor̄aa.»

²⁶ «Wàn z̄àwa, minén na lé o *Abarahaamu m̄onm̄anía làa b̄ia mi t̄lah̄ũ na wee k̄n̄bi le Dónbeen̄i, lé warén á ho fenlò b̄ion̄i na kà á buera n̄n̄n yi. ²⁷ Ho Zeruzalεemusa le mí j̄ún̄ása á yí z̄ũna a Yeesu b̄io b̄àn j̄úh̄ũ á mún yí z̄ũna ba j̄i-cúa f̄erowà b̄ion̄i na wee k̄arán ho *Sabaa wizoon̄i le mí dà-kéní kéní yi k̄uará. O Yeesu mu á ba s̄in̄ia j̄úh̄ũ á t̄irar̄aa ba j̄i-cúa f̄erowà b̄ion̄i j̄ii. ²⁸ B̄io ba à ð̄n̄ wán á à b̄úer̄aa wo á ba yí yú, á ba le o *Pilaate b̄ío le ba b̄úe o. ²⁹ B̄io á b̄io b̄úenb̄úen na le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ũah̄ũ b̄ia a Yeesu d̄án̄i yi á ba wó á mu j̄ii tun á ba liin̄ia wo ho *k̄ur̄uwá wán á líi n̄ũna. ³⁰ Ká le Dónbeen̄i màh̄ã v̄en̄ia wo. ³¹ H̄ã wizoon̄i c̄èr̄ε yi ó o Yeesu z̄een̄ia m̄iten làa b̄ia na h̄ia l̄en̄ia wo ho Kalilee yi f̄úaa ho Zeruzalεemu. Lé bán w̄ãa wó a s̄ér̄asa á wee b̄ío o b̄io à na a Isirayεele n̄pomu yi.

³² «Warén lé b̄ia wee bue le Dónbeen̄i b̄in-tente à na mia: Le Dónbeen̄i j̄ii na le dó n̄n̄n wàn b̄ūaawa yi ³³ á b̄io j̄ii sú. Le v̄en̄ia o Yeesu á t̄irar̄aa mu j̄ii b̄io kà wán á n̄n̄n warén na lé ba m̄onm̄anía yi, làa b̄io mu t̄uarar̄aa h̄ã Lení v̄ũah̄ũ lení b̄io j̄un n̄i yi: «Fo lé ì Za. Ho zuia j̄ii wán á ì lé m̄in Maá». § ³⁴ Le Dónbeen̄i h̄ia b̄ia mu le mí ì v̄en̄i a ó o máa b̄in̄i máa hí. B̄io kà lé b̄io le h̄ia b̄ia: «Ì ì dúbua mia le h̄ã dúbuaa na láayi wi. H̄ia á ì dó ì j̄ii n̄n̄n o Daviide yi le ì na». * ³⁵ Lé b̄ũn n̄n̄n ó o pá w̄iokaa b̄ia mu le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄ũah̄ũ lahó b̄úí yi: «Fo máa díá á ȳia b̄io s̄ã foñ máa soo le búure yi». † ³⁶ O Daviide p̄aah̄ũ, ó o h̄ia tà sá ho tonlò na le Dónbeen̄i le o sá. B̄ũn món ó o h̄urun á ba n̄ũna a b̄àn b̄ūaawa n̄s̄án̄i ó o soora. ³⁷ Ká ȳia le Dónbeen̄i v̄en̄ia wón yí soora.

³⁸⁻³⁹ «Wàn z̄àwa, mi ko mi z̄ũn̄ mu le lé o Yeesu b̄io yi á mu bè-kora s̄énd̄iaró b̄io á buerar̄aa n̄n̄n mia. Orén lé ȳia á n̄pue léé n̄pue dó mí s̄ii yi, ó o ò fen mí bè-kora b̄úenb̄úen yi, b̄io ó o *M̄oyiize l̄andá lá yí dà máa fení mia yi. ⁴⁰ A mi cén pa miten b̄io, à b̄io ba j̄i-cúa f̄erowà b̄ia à yí yí mia, mu b̄ia kà s̄ii: ⁴¹ «Minén khònlowà, mi loñ. Mi b̄io á à v̄in̄ika mia. Mi ì hí á à lé b̄in̄. B̄io mi ȳlo wi lua, á ì wé yéréké b̄io b̄úí na ba b̄ia b̄io n̄n̄n mia, á mi máa dé mi s̄ia mu yi.» ‡

⁴² B̄io ó o b̄ia b̄ũn vó, ó orén là a Baanabaasi ló ba *z̄uíf̄uwa k̄aránlò z̄ii yi. A b̄ia wi b̄in̄ flora ba le ba b̄in̄i b̄uen ho *Sabaa wizonle na s̄ã yi, à w̄ioka b̄uee b̄ío mu b̄io dà-kéní mu d̄án̄i yi. ⁴³ Ho k̄úeem̄in̄wánlò m̄ondén á ba z̄uíf̄uwa c̄èr̄ε, le ba n̄i-vio na yèrè máa zon ba yi, á tà b̄ò a Poole là a Baanabaasi yi. A bán wee b̄ío làa ba ká ba à hení ba s̄ia à ba ca t̄in le Dónbeen̄i s̄amu yi.

⁴⁴ Ho Sabaa na s̄ã z̄on̄, léé c̄in̄ú ká, ká ho lóhó n̄pua b̄úenb̄úen á lá à lé è vé, á b̄ueé j̄í a N̄úh̄ũso b̄ion̄i. ⁴⁵ B̄io ba z̄uíf̄uwa m̄on ba z̄ãam̄aa, á le yandee sú ba, á ba wee kán o Poole ká ba à là a. ⁴⁶ O o Poole là a Baanabaasi w̄ãa wee b̄ío b̄io kà làa ba ká ba poní s̄era: «Le Dónbeen̄i b̄ion̄i á lá ko à le bue na minén yi vé. Ká b̄io mi p̄ã le, á wee leéka le mi yí ko le le muk̄n̄i binbir̄i na máa vé, à wa w̄ãa a yèrè má à va b̄ia ȳin̄on̄ ba z̄uíf̄uwa c̄n̄. ⁴⁷ B̄io kà lé b̄io le Dónbeen̄i b̄ia n̄n̄n w̄en: «Ì b̄ar̄á fo á wó le h̄ã k̄ana b̄úenb̄úen n̄pomu khoomu, bèra a na à ù bue ho fenlò b̄io ho ð̄m̄in̄á k̄uar̄aa b̄úenb̄úen yi.» ⁴⁸ B̄io á b̄ia ȳin̄on̄ ba z̄uíf̄uwa j̄á h̄n̄ b̄ion̄i so, á ba wee z̄ãmaka ká ba à khòní a N̄úh̄ũso b̄ion̄i. B̄ia b̄úenb̄úen na b̄io s̄ã le muk̄n̄i binbir̄i na máa vé yi, á tà n̄n̄n m̄iten.

⁴⁹ O N̄úh̄ũso b̄ion̄i wee b̄en f̄è ho k̄h̄ũ b̄úenb̄úen n̄pomu. ⁵⁰ Ká ba z̄uíf̄uwa màh̄ã h̄in̄on̄ s̄ũna ba h̄ãawa na n̄in̄i se na wee k̄n̄bi le Dónbeen̄i, le ho lóhó ya-d̄iwá, á wó le j̄ii dà-kéní làa ba, à ba wee beé o Poole là a Baanabaasi lò, á j̄on̄ ba léra m̄in̄ k̄h̄ũ yi. ⁵¹ A

§ 13:33 Mi loñ Lení v̄ũah̄ũ (Psaumes) 2.7 * 13:34 Mi loñ Ezayii v̄ũah̄ũ 55.3 † 13:35 Mi loñ Lení v̄ũah̄ũ (Psaumes) 16.10 ‡ 13:41 Mi loñ Habakuuki v̄ũah̄ũ 1.5

6a báawa nùwã ñun mu púaara mí zení khũnkũnĩ á kúaa 6a wán,[§] à 6a wà van ho Ikoniyuumu lóhó. ⁵² Ba ñĩ-kenínia á sĩa wan làa sòobéé, á sú lè le Dónbeenĩ Hácírí.

14

O Poole là a Baanabaasi van ho Ikoniyuumu

¹ Bĩo ó o Poole là a Baanabaasi vaá dñn ho Ikoniyuumu lóhó yi, á 6a vaá zon 6a *zúifùwa kàránlò zli. A bĩo 6a zoó bía á wó, á 6a zúifùwa làa bĩa yínɔ́n 6a zúifùwa cèrèè á tà a *Krista bĩo. ² Ká 6a zúifùwa na pã a Krista bĩo á súkúra bĩa yínɔ́n 6a zúifùwa, fúaa 6a wee leéka mu bè-kora làa bĩa tà a Krista bĩo. ³ Bũn lé bĩo nɔ́n ó o Poole là a Baanabaasi á kará míana ho Ikoniyuumu yi. Ba wee bĩo ká 6a ponĩ séra, á dó mí sĩa o Núhũso yi. O Núhũso wee na mí pànká 6a yi à 6a wéráa mu yéréké bĩowa na wee zéení le Dónbeenĩ pànká, à zéení le bĩo 6a wee bĩo o sãamu dñn yi lée tũíá. ⁴ A ho lóhó nùpua sankaa lè hã kuio bĩo ñun. Ba sñn-kéní tà 6a zúifùwa ñii, ká bĩa so bèn tà 6a tonkarowà ñii. ⁵ Ba zúifùwa làa bĩa yínɔ́n 6a zúifùwa lè mí ñúnása wee wíoka mítén ká 6a à beé o Poole là a Baanabaasi lò, á à lèeka 6a lè hã huua á à búe. ⁶ Bĩo 6a mí nùwã ñun zũna mu, á 6a lùwa, á dó mí yara lè ho Lisitere lè ho Dεεbe na lé ho Likawonii kũhũ lórá cñn, lè hã lórá na bãmakaa hã. ⁷ Bĩo 6a vaá dñn á 6a lan wee bue le bĩn-tente bĩn.

O Poole là a Baanabaasi wi ho Lisitere lè ho Dεεbe yi

⁸ Nii búí wi ho Lisitere yi á zení húrun kará. O ton ká a lé o mùamúa, á dñn yí varákaa yí mɔ́n hũúu. ⁹ O kará wee ñí bĩo ó o Poole wee bĩo. O o Poole fá mí yĩo wo yi, á mɔ́n à bĩo ó o dó mí sĩa o *Krista yi á dà à wee wéé, ¹⁰ ó o wãa bĩa nɔ́n wo yi pñnpñn: «Lii hĩnĩ yòo muin dñn ũ zení wán.» O o ñii yéran fàrá mí zení wán á varákaa wà. ¹¹ Bĩo 6a zãamãa mɔ́n bĩo ó o Poole wó, á 6a bĩa pñnpñn lè ho Likawonii kũhũsa bionĩ: «Éee! Hã doffina búí lá a nùpue sĩa á búeé líí bó wɛn.» ¹² O Baanabaasi 6a wee ve làa Zeesi, ká a Poole 6a wee ve làa Hεεmεεsi, lé bĩo ká mu lée bĩo na ò o Poole lé yĩa bĩo.* ¹³ Ho Zeesi na lé 6a doffnĩ búí á zli hĩa wi ho lóhó ñii. Dén doffnĩ so yankaro lé yĩa buan 6a dñanĩ na 6a donkhueéra lè le pũíflè á búeé dñnãa ho lóhó dándá na son kòonia ho zũajinĩ ñii. O wi ò orén lè 6a zãamãa à wé mu hãmu à na a Poole là a Baanabaasi yi.

¹⁴ Bĩo 6a tonkarowà mí nùwã ñun zũna mu, á 6a lèekaa mí sĩa-zĩnia à zéení ká 6a yí wa bĩo 6a le mí ì wé, à 6a fáara yòó zon 6a zãamãa tĩahũ, ¹⁵ ká 6a à bĩo pñnpñn: «Éee! Minén nùpua mu, lée webio nɔ́n á mi wee wéráa bĩo ká? Warén mún lé 6a nùpua lè mí bĩo sĩa, á wee bue le bĩn-tente na mia le mi ko à mi díá hñn wòn-kãamãawa so, ká mi yèrémá sãnsá le Dónbeenĩ na wi fẽεε, dño léra ho wáayi, lè ho tá, lè mu yámú ñumu làa bĩo wi mu yi búenbúen. ¹⁶ Hã pñna na khĩina yi, á le Dónbeenĩ díá hã sĩa wà nùpua búenbúen á 6a bò mí sĩa wãna. ¹⁷ Ká le ñn̄n wee zéení mítén lè mu bè-tentewà na le wee wé: Làa lúlúio ká le wee na ho viohó mia, à ho dñnló be wé se, à mi wé dí sĩa à sĩa wa.» ¹⁸ Hãrí hã bionĩ na ó o Poole là a Baanabaasi bĩa ká à hèráa 6a zãamãa mu hãmu na 6a le mí ì wé á à na 6a yi bĩo yi, á pá wó le lònbee. ¹⁹ Mu pãahũ, à 6a zúifùwa búí ló ho Antiosi lè ho Ikoniyuumu lórá yi á buara ho Lisitere yi. Lé bán lè 6a zãamãa wó le ñii à 6a lèekaa o Poole lè hã huua, á vará wo lórãa ho donkĩahũ, lé bĩo 6a wee leéka le o húrun. ²⁰ Bĩo 6a ñĩ-kenínia ló lée dñn kĩnĩa wo yi, ó o líí hĩnɔ́n, á zon ho lóhó yi. Mu tá na lée tñn, ó orén là a Baanabaasi bò mín van ho Dεεbe.

O Poole là a Baanabaasi bĩnia buara ho Antiosi

²¹ O Poole là a Baanabaasi buera le bĩn-tente ho Dεεbe yi, á 6a nùpua cèrèè tà wó 6a ñĩ-kenínia. Bũn món, á 6a yèrémãa van ho Lisitere lè ho Ikoniyuumu yi, lè ho Antiosi na wi ho Pizidii kũhũ yi. ²² Ba wee hení bĩa tà a *Krista bĩo sĩa, á wee hení mu na 6a yi le 6a

§ 13:51 Mi loĩ Matiye vũahũ 10.14 * 14:12 Ho Kεεsisa lè ho Oroomusa doffina boo. Dño 6a le Zeesi lé dñn wi hã búenbúen ñũhũ wán. Ká dño 6a le Hεεmεεsi dñn lé hã tonkaro.

fára ðín, à dé mí sía o Krista yi. Ba wee bío bío kà na 6a yi: «Wa ko wa káa lònbee cèrèe yi à bè yi zoráa le *Dónbeení béeñí yi.»²³ Ba hueekaa 6a nùpua 6úi 6a kèrètíewa kuio le mí dà-kéní kéní yi á wó le 6a ya-díwá. Bún món á 6a lù mí jíní à 6a flora, á dó 6a bío o Nùhúso na 6a tà nòn míten yi níi yi.

²⁴ Bún món á 6a káa ho Pizidii kōhū yi á vaá ðòn ho Pānfilii kōhū. ²⁵ Ba buera le Dónbeení bíoní ho Pεεze lóhó yi à 6a wà jòn ho Atalii lóhó. ²⁶ Lé bín á 6a ðín yi láráa ho won-beení á van ho Antiosi. Lé hón lóhó so yi á 6a hía dó 6a bío le Dónbeení sáamu 6ánsò níi yi, à le séení 6a ho tonló na 6a vaá sá á ho jii sú bío yi. ²⁷ Bío 6a vaá ðòn ho Antiosi, á 6a von 6a kèrètíewa kúaa mín wán, á lá bío 6úen6úen na le Dónbeení làa ba páanía wó á fεera nòn 6a yi, làa bío á le mún h́eraráa ho wōhū á nòn bíi yínón 6a zúífùwa yi, à bán mún ðán tà a Krista bío. ²⁸ A 6a kará dá míana bín làa bíi tà a Yeesu bío le 6a ní-kenínia.

15

Ba kèrètíewa ya-díwá kúaa mín wán

¹ Nùpua nùwá yèn 6úi ló ho *Zudee yi á 6uara ho Antiosi yi, á 6ueé wee kàrán bíi tà a *Krista bío làa bío ká: «Mí yí dà máa fen ká mí yí kúiora làa bío mu bòráa o *Mòyiize làndá yi.» ² O o Poole là a Baanabaasi pá 6a bío, á wáanía làa ba le mí sòobéé mu bío yi. Mu véení, á 6a le o Poole là a Baanabaasi, le ho Antiosi nùpua nùwá yèn 6úi ko 6a va ho Zeruzalεemu, à vaa fεe ho tūiá mu na a Krista tonkarowà le 6a kèrètíewa ya-díwá yi. ³ A 6a kèrètíewa kuure nòn bío 6a màkóo wi yi le vεení mu bío yi 6a yi. Ba káa ho Fenisii le ho *Samaríi kána yi ká 6a à bío bío á bíi yínón 6a *zúífùwa wó wó yèrémáa tàráa le Dónbeení bío le mí dà-kéní kéní. A mu wó sí-wε-beení bíi 6úen6úen na tà a Krista bío cón. ⁴ Ba vaá ðéení ho Zeruzalεemu yi á 6a wà van 6a kèrètíewa cón á bán le 6a tonkarowà, le 6a ya-díwá, á béeñía 6a yi. A 6arén 6èn lá bío 6úen6úen na 6a wó le le Dónbeení pánká á fεera nòn 6a yi. ⁵ Ká 6a *Farízíewa kuure nùpua nùwá yèn 6úi na tà a *Krista bío á hínon bíi: «Bíi yínón 6a zúífùwa na tà a Krista bío ko 6a *kuíio. O o Mòyiize làndá bèró bío mún hení na 6a yi.»

⁶ A 6a tonkarowà le 6a ya-díwá kúaa mín wán, à loínáa le bíoní mu yahó yi. ⁷ Ba kára mín míana. Bún món ó o Piere líi hínon lá le bíoní ò o bíi nòn 6a yi: «Wàn zàwa, mí zū le le Dónbeení mən mí léra mí t́ahū mu míana à í bue le bín-tente à na bíi yínón 6a zúífùwa yi, bèra a na à 6a jí le, à tà le bío. ⁸ Le Dónbeení zū bío wi 6a nùpua sía yi. Le nòn mí Hácírí 6a yi làa bío warén yúráa le bío síi, à zéení le le tà 6a bío. ⁹ Le yí wó bío woon na wee zéení le warén làa ba wi mín júná yi. Le ceéra 6a sía, le bío 6a tà le bío. ¹⁰ A lée webio nòn á mí wáa wi à mí sèení 6a le ho sèró na á wàn 6úaaawa le warén wa bεere á yí ðánna yí sò, á à khúaanáa le Dónbeení jii yí? ¹¹ Bùeé dé. Bío warén kánía o Nùhúso Yeesu sáamu bío yi, le bún 6arén bío mún wóráa.» ¹² A bíi wi bín 6úen6úen wó tété. Bún món á 6a wee jí á Baanabaasi là a Poole cón. Ba wee bío mu yéréké bíowa na wee zéení le Dónbeení pánká na le wó le 6a níní bíi yínón 6a zúífùwa cón. ¹³ Bío á 6a bíi wó, ó o Zaaki hínon lá le bíoní ò o bíi: «Wàn zàwa, mí jí bío á í ò bío. ¹⁴ Bío le Dónbeení tà lora bíi yínón 6a zúífùwa bío hàrí mu júhū 6úeení, á léraráa mu nípomu na bío sá le yi 6a t́ahū, ó o Simón* zéeníá.

¹⁵ «Mu fò mín le le *Dónbeení jii-cúa fεerowà bíoní, le bío mu túara le Dónbeení bíoní vūahū yi ká síi:

¹⁶ O Nùhúso bíi: «Bún món ðén á í ò bíi ò bueen
á 6ueé so a *Daviide zii na lá tò.
Le soni na fù á í ò bíi ò hóoní,
á le è fárá á à ðín.

¹⁷ Hón pāhū so yi á 6a nùpua na ká 6úen6úen,

* **15:14** Simón: Le lé o Piere zúífumu yèni na có nòn wo yi. Ká ðío 6a le Piere ðén lé o Yeesu có le.

lè hã kãna búenbúen na á ĩ von à hã bio sí mií á à cà a Núhũso.†

«Hĩa kã lé o Núhũso ni-cúa,

yĩa nɔn á mu biowa mu ¹⁸ bio zũnnanáa hàání.»

¹⁹ O Zaaki pá bínía bía: «Lé bũn nɔn á ĩ le mu sũaaní à bĩa yínɔn 6a zúífùwa na yèrémáa bò le Dónbeení yi à 6a yí sɛé. ²⁰ Ká mi màhã wa túa 6a yi, à bio na 6a yi le 6a wé yí là le muiní taa, lé bio hã tun. A pa miten ho hã-fénló là ho bá-fénló là mí síiwà yi. A yí là bùaa na yí fũaana taa. A yí dí cãni.‡

²¹ Hàání bĩn ká 6a nùpua wee kàrán o Mɔyĩize làndá làa mín hã lórà là mí dà-kéní kéní yi, à kàrán ho 6a zúífùwa kàránló zíní yi hã *Sabaawa búenbúen zòh.»

Ba kèrètíewa na yínɔn 6a zúífùwa vũahũ bio

²² A 6a tonkarowà, là 6a ya-díwá, là 6a kèrètíewa kuure wãanía tò le mí ì hueeka 6a búí mí tĩahũ á à dé o Poole là a Baanabaasi wán, á à tonka ho Antiosi yi. A 6a hueekaa o Silaasi là a Zude na 6a wee ve làa Baasabaasi. Ba mí nùwã jun á bĩa tà a *Krista bio wee kɔnbi.

²³ Bio kã lé bio túara ho vũahũ na 6a a 6ua á à varáa yi:

«Warén tonkarowà là 6a kèrètíewa ya-díwá wee tɛɛní minén na lé wán zàwa na yínɔn 6a *zúífùwa yi, bĩa ho Antiosi lóhó yi là ho Siirii là ho Silisii kãna yi.

²⁴ Wa ná à 6a nùpua búí ló wa cɔn, ká warén nɔn yí tonkaa 6a, á bueé lùnkaa mi yilera là mí bíoní, á mi yí zũ bio mi ì wé. ²⁵ Lé bũn nɔn á wa wãanía tò à wa le wa à hueeka 6a búí á à tonka mi cɔn. Ba à bè là a Baanabaasi là a Poole na lé wán bɔnlowà na wa wa làa sòobéɛ, ²⁶ bán na zàanía mí mukãní wa Núhũso Yeesu *Krista tonló bio yi. ²⁷ O o Zude là a Silaasi lé bĩa wa wãa tonkaa mi cɔn, à bán miten 6uee wíoka fɛɛ bio túara ho vũahũ yi à na mia. ²⁸ Warén á tò mu wán á le Dónbeení Hácírí mún tà mu le wa máa nĩ sèró mi wán máa dà máa khíí. Hã làndáwá na bio henía nɔn mia na mi ko mi bè yi lé hĩa kã: ²⁹ Mi wé yí là le muiní taa. Mi yí dí cãni. Mi yí là bùaa na yí fũaana taa. Mi pa miten ho hã-fénló là ho bá-fénló là mí síiwà yi. Ká mi wee dàni pa miten bio bũn búenbúen yi, se mu se.

Ká mi foó.»

³⁰ Bũn món á 6a nɔn ho wãhũ bĩa 6a le mí ì tonka yi á 6a wà van ho Antiosi. Bio 6a vaá dɔn bĩn, á 6a von bĩa búenbúen na tà a Krista bio á kúaa mín wán, à 6a nɔn ho vũahũ mu 6a yi. ³¹ Bio 6a kàráanna ho, á 6a búenbúen zãmakaa ho bán bíoní na henía 6a sía bio yi. ³² Bio ó o Zude là a Silaasi hĩa lé 6a ni-cúa fɛɛrowà búí, á 6a kará bĩn míana là mín zàwa kèrètíewa, á henía 6a sía, à 6a wíoka yí ho pànká. ³³ Ba dá dóka mí yi ho Antiosi yi. Bũn món á 6a dó 6a cãawése, á bán le 6a bè wã-tente, à 6a día 6a á 6a yèrémáa van bĩa tonkaa 6a cɔn, ³⁴ [§] ³⁵ ò o Poole là a Baanabaasi kará ho Antiosi yi. A barén làa bĩa tà a Krista bio cèrèè búí wee kàrán 6a nùpua, á wee bue o Núhũso bíoní.

O Poole là a Baanabaasi saawaa mín yi

³⁶ Wízoní bio yɛn bũn món, ó o Poole bía nɔn o Baanabaasi yi: «Wa bíní tɛ hã lórà búenbúen na wa buera le Dónbeení bíoní yi, à búɛkí wán zàwa kèrètíewa à loń le 6a bio wó kaka.» ³⁷ O Baanabaasi lá wi ò o fé o Zãn na 6a le Maaki à bèráa. ³⁸ Ká a Poole màhã yí tà a féró, lé bio ó o bínía 6a món ho Pãnfilii kãhũ yi, á yí bínía yí sá tonló làa ba.* ³⁹ Wãaní na here kɛra 6a pãahũ mu bio yi, fúaa 6a saawaa. O o Baanabaasi fó a Maaki á 6a lá ho won-beení à 6a nɔn ho Siipere kãhũ. ⁴⁰ O o Poole wón bèn léra a Silaasi. Sãni ò o lén, á bán zàwa kèrètíewa kàráfáa wo o Núhũso yi. ⁴¹ O kãa ho Siirii là ho Silisii kãna yi, á wee séení 6a kèrètíewa kuio à 6a síadéro o Krista wíoka fárá tĩn.

† 15:17 Mi loń Amɔsi vũahũ 9.11-12 ‡ 15:20 Mi loń Léro vũahũ (Exode) 34.15-16; Levii nùwã vũahũ (Lévítique) 18.6-23; 17.10-16 § 15:34 Le Dónbeení bíoní vɔnna búí yi á bio kã lé bio túara sã là bíoní mu jii: «Ká a Silaasi wón le mí ì kɛɛní bĩn.» * 15:38 Mi loń Bè-wénia 13.13

16

O Poole fó a Timotee á ba bò mín

¹ Bǔn mǎn ó o Poole wà van ho Dεεbe lóhó, á ðǎn bǐn vannáa ho Lisitere lóhó. Nǐi búii na ba le Timotee na tà a *Krista bǐo á wi ho lóhó mu yi. O lé o zúifù hínzoró na lé o kèrètíε háa á te mí za. Ká bǎn maá lé o *Kεεεki nǐi. ² Ba kèrètíεwa na wi ho Lisitere lè ho Ikoniyuumu lórá yi á wee wíoka a yèni. ³ O Poole lá wi ò o fé o à ba wé páaní bè mín. O o le ba kúii wo ba *zúifùwa na wi bǐn bǐo yi, lé bǐo ba búenbúen zú mu le bǎn maá lé o Kεεεki nǐi. ⁴ Há lórá búenbúen na ba wee kǎa yi, á ba wee bío bǐo ba tonkarowà lè ba kèrètíεwa ya-díwá wǎanía tò wán ho Zeruzalεemu yi à na bǐa tà a Krista bǐo yi, ká ba à bío na ba yi le ba wé bè mu yi. ⁵ Ba kèrètíεwa kuio wíokaa fǎrá ðǎn, á síadéró o Krista yi wi, á bǐa tà a Krista mu bǐo wee dé wán làa wizooní.

Le Dónbeenǐ le o Poole lén va ho Maseduana

⁶ Le Dónbeenǐ Hácírí hò ba le ba yí vaá bue le Dónbeenǐ bíonǐ ho Azii kǎhǔ yi. A ba kǎa ho Firizii lè ho Kalasii kǎna yi á wà. ⁷ Bǐo ba vaá ðǎn ho Mizii kǎhǔ jǐi á ba le mí ì va ho Bitinii kǎhǔ yi á à loí. Ká a Yeesu Hácírí màhá yí nǎn mu wǎhǔ ba yi. ⁸ A ba wǎa kǎa ho Mizii kǎhǔ yi á lion ho Torowaasi lóhó wonna ðǎnnǐ. ⁹ Ho tǐnàahǔ á bǐo búii zéénia mítén là a Poole. O mǎn ho Maseduana kǎhǔ nùpue búii ò o muina ðǎn á wee fio wo kà síi: «Buen ho Maseduana yi à buee séení wεn.» ¹⁰ Mǐ lahó yi á wa ðéénia wee cá bǐo wa à wé wé á à varáa ho Maseduana, lé bǐo wa wǎa zú le lé bǐn á le Dónbeenǐ von wεn le wa vaa bue mí bǐn-tente à na ho kǎhǔ mu nùpua yi.

Ho Filiipu yi, ó o háa na ba le Lidi tà a Núhúso bǐo

¹¹ Wa zon ho won-beenǐ ho Torowaasi yi á téréenna van ho Samótaraasi kǎhǔ na mu jumu kǐnǐa yi. Mu bǎn tá na lée tǎn, á wa van ho Niapoliisi lóhó. ¹² Lé bǐn á wa ðǎn yi vannáa ho Maseduana kǎhǔ sǎn-kéní na bǐo sǎ ho Oroomu yi bǎn ló-beenǐ na ba le Filiipu. Ho Oroomusa cèrèε háa kará ho lóhó mu yi. Hón lóhó so á wa wó wizooní bǐo yεn yi. ¹³ Ho *Sabaa zoñ, á wa hínnon ló ho donkǐahǔ á wà lion ho vǔhǔ jǐi, le jún-sǐ á wa líi yí ba *zúifùwa fioró lahó bǐn. Wa líi yú ba háawa búii à ba kúaa mín wán, á wa kará tà há láakáwá làa ba. ¹⁴ Ba háawa mu nǐ-kéní ba le Lidi. O wee lé ho Tiatire lóhó yi, á wee duan lè há pǎnsò-muna na yàwá here. O wee kǎnbi le Dónbeenǐ. O kará wee tántá mí jǐkǎnna wa bíonǐ yi, ó o Núhúso wó ó o wíokaa wee jí bǐo ó o Poole wee bío sese. ¹⁵ Orén lè mí zǐi nùpua á ba bátízera. Bǔn mǎn ó o bǐa bǐo kà á vonnáa wεn: «Ká mi wee leéka le í tà a Núhúso yi bǐo bon, à mi buee làa í zǐi.» O o ðǎn lan wεn fúuu á wa tà van.

Bǐo wó ho Filiipu kàsó zǐi yi

¹⁶ Wizonle búii, ká wà wee va ho fioró lahó yi, á ton-sá háa búii na lé o tǐahǎnǐi bueé sǎ wa yahó. O wee yí wǎrí cèrèε ho tǐnló mu bǐo yi à na mí júnása yi. ¹⁷ O bò warén là a Poole mǎn, á wee bío pǎnpǎn kà síi: «Ba nùpua na kà lé le Dónbeenǐ na dà mu bǐo búenbúen wán ton-sáwá. Ho wǎhǔ na wee kǎnǐ ba nùpua lé hón bǐo ba wee bue à na mia.» ¹⁸ Wizooní cèrèε yi ká lé bǔn ó o háa mu wee wé. Fúaa o Poole síi cá cá, á yèrémáa bǐa nǎn o cǐná na ó o wee sáráa yi: «Le í bío mu na foñ: O Yeesu yèni pǎnká yi, à ù lén día a háa mu lònbbǐo.» Mǐ lahó yi ó o cǐná ðéénia wà día a háa. ¹⁹ Bǐo ó o háa mu júnása mǎn à bǐo ó o lá wee yí na ba yi á jǐhǔ wǎa bó, á ba wǐira a Poole là a Silaasi vannáa ho pǎnká bǎnsowà cǎn ba zǎamáa fémínló lahó yi. ²⁰ Ba buan ba vannáa bán na lé ho *Oroomusa tǔiá fεerowà cǎn, à ba bǐa: «Ba nùpua na kà ðǎn wee kǎnká wa lóhó. Barén lé ba *zúifùwa, ²¹ à warén na lé ho Oroomusa á ba màhá wee kǎrán lè mu bè-wénia búii na wa làndá le wa yí wé.» ²² A ba zǎamáa mún sía cá a Poole là a Silaasi yi. A ba tǔiá fεerowà le ba ten ba sía, à ba le ba ha ba lè há fǐnfoóní. ²³ Bǐo ba han ba wó, á ba kúaa ba ho kàsó yi, à ba henía mu nǎn o paro yi le o pa ba yi sese. ²⁴ Bǐo ó o paro jǎ bǔn kà síi, ó o buan ba zoó kúaa ho kàsó zǐi fǐkǎhǔ, á kúaa há súrúkùwa ba zení yi.

²⁵ Bïo ho tá wà vaá sanká à mànì, ó o Poole là a Silaasi wee fio ká 6a à khòní le Dónbeenì. A 6a kàsósa na ká wee jí 6a cón. ²⁶ Yïo bueé tí à ho tá zà lè mí sòobéε, á dèkíó ho kàsó zii. Hã wonna búenbúen dèénia hénkaa, á 6a kàsósa búenbúen zúakùaríwà feera. ²⁷ O o paro sína. Bïo ó o mən à ho kàsó zii zūajiní hénkaa, ó o wee leéka le 6a kàsósa búenbúen lùwa, ó o dò mí khà-tóní le mí ì búe lè mítén. ²⁸ O o Poole wāamaa pónpón o wán: «Yí yáa ūten. Wa búenbúen wi hen.» ²⁹ O o paro le 6a buen lè mu khoomu. A 6a buan mu buararáa ó o fó ò o bánbáa vaá zon le zī-za yi ká a wee zà lé le zánii, á zoó búrá a Poole là a Silaasi tá. ³⁰ Būn món ó o fó 6a lóráa ò o tùara 6a yi: «Minén nùpua mu, lé mu yén á ì ko à ì wé à fennáa?» ³¹ A bán bía nən wo yi: «Tà a Nuhúso Yeesu bïo, á ūnén lè ū zii nùpua á à fen.» ³² A 6a bía a Nuhúso bïo nən orén là a zii nùpua búenbúen yi. ³³ Ho tīnàahú mu yi, ho pāahú dà-kéní kéní mu yi, ó o nñi fó 6a vaá seera dokuaa. O orén lè mí zii nùpua búenbúen á 6a dèénia bátizéra. ³⁴ Būn món ó o fó a Poole là a Silaasi yòoraráa mí zii, á yòò nən mu bè-dínii 6a yi. O nñi mu lè mí zii nùpua búenbúen sía wan, lé bïo 6a tà le Dónbeenì bïo.

³⁵ Bïo ho tá tən, á ho Oroomu tūiá fεerowà tonkaa 6a nùpua le 6a vaa bío le yia wee pa ho kàsó zii yi à kúia 6a nùpua mu le 6a lén. ³⁶ O o paro bueé bía mu nən o Poole yi kà síi: «Ba tūiá fεerowà á nən le jii le 6a kúia mia. Mi wáa dà a lé á à lén làa héera» ³⁷ Ká a Poole mähá bía nən bía 6a tonkaa yi: «Warén na bïo sã ho Oroomu yi á 6a han 6a zāamāa yïo yi à 6a yí cítio wen làa bïo mu lá ko mu wéráa, á buan wen vaá kúaa ho kàsó yi. A 6a wáa dīn dīn le mí ì kúia wen ká mu sã máa jí. Būn lée bïo na yí dà máa wé. Mi vaa bío le barén mítén buen buee kúia wen.» ³⁸ A bán bīnía vaá bía mu nən ho Oroomu tūiá fεerowà yi. Bïo 6a já le o Poole là a Silaasi á bïo sã ho Oroomu yi, á 6a zónkaa. ³⁹ A 6a wáa buara bueé bía nən 6a yi le mí wó khon. Būn món á 6a kúaará 6a, à 6a yankaa 6a le 6a lé ho lóhó yi à lén. ⁴⁰ Bïo ó o Poole là a Silaasi ló ho kàsó yi, á 6a wà van o Lidi zii. Ba mənka mín zàwa kèrètíewa wán, á henía 6a sía. Būn món á 6a wà.

17

O Poole là a Silaasi wà van ho Tesaloniiki lóhó

¹ O Poole là a Silaasi ló lè ho Anfipliisi lè ho Apolonii lórá yi á vaá dōnnáa ho Tesaloniiki. Ho lóhó mu á 6a *zúifùwa kàránlò zii wi yi. ² O o Poole wà van bīn làa bïo ó o lá wee wé wéráa mu. Orén lè 6a nùpua na bīn wāanía le Dónbeenì bioní vūahú bioní wán hã *Sabaawa bïo tīn na sã mín yi. ³ O wee zéeni hã bioní mu yara làa ba, le mu túara ho vūahú mu yi le yia le Dónbeenì mən léra ko ò o lò be, à hí, à vèe. O wee bío na 6a yi: «O Yeesu mu na á ì wee bío bïo làa mia, wón lé *Yia le Dónbeenì mən léra.» ⁴ Ba nùwá yen búii tà mu yi, á léera là a Poole là a Silaasi. Ho *Kerεεsisa cèrèε na wee kōnbi le Dónbeenì á mún tà 6a bïo á wee bè làa ba, lè 6a hāawa cèrèε búii na níní se mún. ⁵ Ká 6a zúifùwa á le yandee mähá sú mu bïo yi. Á 6a hīnən cōnkaa 6a nñi-kora nùwá yen búii hã bonfúaa yi á kúaa mín wán, á súkúra 6a zāamāa séénia, á kánkáa lè ho lóhó dīnía. Ba fira van o Zasōn zii á wà vaá zoó cà a Poole là a Silaasi á à léráa ho lóhó nùpua na kúaa mín wán yahó. ⁶ A bïo 6a zoó khon 6a yi, á 6a fó a Zasōn làa bīa tà a *Krista bïo nùwá yen búii á lóráa ho lóhó tūiá fεerowà cón, à 6a wee bío pónpón: «Ba nùpua na kà héera kánkáa 6a nùpua hã lùa búenbúen yi lè mí kàránlò. Ba mún wáa bueé dōn hen, ⁷ ó o Zasōn tà á 6a làara a wán. Ba búenbúen yí máa tà bè 6a bá-zàwa bée Sezaare làndá yi. Ba le bée búii wi á yèni 6a le Yeesu.» ⁸ Hã bioní mu á cīina 6a zāamāa lè ho lóhó tūiá fεerowà sía. ⁹ O Zasōn làa bīa tà a Krista bïo á sàánia le wári na 6a ko 6a sàáni á 6a día 6a.

O Poole là a Silaasi wà van ho Beeree

¹⁰ Ho tá hīnii, á 6a kèrètíewa na bīn dèénia le o Poole là a Silaasi lé à lén va ho Beeree lóhó. Bïo 6a vaá dōn bīn á 6a wà van 6a zúifùwa kàránlò zii yi. ¹¹ Ba zúifùwa na 6a vaá yú bīn á wee tà hén mí yiwa á po bīa ho Tesaloniiki lóhó yi. Ba tà já le Dónbeenì bioní sese. Làa wizooní ká 6a wee kàrán le Dónbeenì bioní sese, à loí le bïo ó o Poole wee bío

so bon le. ¹² Bĩa tà a Krista bĩo 6a tĩahũ á boo. Ho Kerεεsisa tĩahũ, á 6a hãawa na nĩnĩ se cèrèe lè 6a báawa cèrèe á mún tà a Nũhũso bĩo. ¹³ Ká bĩo ho Tesaloniiki zúifùwa ná ò o Poole wee bue le Dónbeenĩ bionĩ ho Beeree yi, á 6a wà 6uara bĩn á tĩn 6ueé kánkáa hón lóhó so nùpua, á lùnkáa 6a yilera. ¹⁴ A 6a kèrètĩewa dèenĩa le o Poole hĩnĩ lén à dé mí yahó lè mu yámú ñumu cón. O o Silaasi là a Timotee bán kará ho Beeree yi. ¹⁵ Bĩa bò là a Poole á lèenĩa wo fúuu fúaa ho Ateena lóhó. Bĩo 6a le mí ì bĩnĩ á à va ho Beeree, ó o Poole háanĩa 6a le 6a vaa bío le o Silaasi là a Timotee bánbá ña mí món 6uen fùafùu.

O Poole ñi-cúa na ó o fεera ho Ateena yi

¹⁶ Pãahũ na ó o Poole wi ho Ateena yi á pan o Silaasi là a Timotee, ó o mən à ho lóhó mu sú lè hã dofi-kansiwa, á mu wee vá a yi. ¹⁷ O wee wãanĩ lè 6a *zúifùwa làa bĩa yínɔn 6a *zúifùwa na wee 6uanaĩ le Dónbeenĩ na ó o wee yĩ 6a kàránlò zĩ yi. Làa wizoonĩ ká a wee wãanĩ lè 6a nùpua na ó o wee yĩ 6a fèminlò lahó yi. ¹⁸ Ba Epikurĩewa* lè 6a Sitoyisĩewa† nùwã yɛn mún wee 6uee wãanĩ làa wo. Ba 6úi wee tùaka mín yi ká síi: «O dàn bíoro mu, lée webio ó o yáá ñĩn wee bío kà.» Ba 6úi bán 6èn le: «Mu ka lòn dofi-vio bĩo ó o wee bue.» Ba wee bío bũn lé bĩo ó o Poole wee bío o Yeesu bĩo, lè ho vèeró bĩo.

¹⁹ A 6a 6uan wo vannáa ho lóhó tũia fεerowà cón, á 6a bĩa nən wo yi: «Mu bè-ñinle na á ù wee kàrán lè 6a nùpua á fo dà a zéeni yahó làa wɛn le? ²⁰ Bĩo wa wee ñĩ ká lée bè-ñia wa cón, á wa wi à wa zũn mu kúará.» ²¹ A bĩo ho Ateenasá 6úen6úen lè mí kàyáwá 6èn wa lè mí sòobéε lé mu bè-ñia na wee wé 6àn ñiló lè mu láakáwá tàró.

²² O o Poole wãa líi hĩnən yòó ñĩn ho lóhó tũia fεerowà yahó ò o bĩa: «Ateenasá, ì mən mu le hã dofiina 6uanaĩlò bío 6èntĩn wi mia làa sòobéε. ²³ Lé bĩo á ì hékkaa mi lóhó yi á mən mu bĩowa na mi sonka mi dofiina 6uanaĩlò bío yi. Ì yáá pá mən le muini yɛnĩ lahó 6úi à bío ká lé bío túara le wán: «Dofinĩ na á nùpue yĩ zũ.» Awa! A bĩo mi wee 6uanaĩ ká mi yĩ zũ mu, lé bũn á ñén 6uara wà 6ueé zéeni làa mia. ²⁴ Le Dónbeenĩ na lera ho ñimĩná lè mu bĩowa na wi ho yi 6úen6úen, na lé ho wáayi lè ho tá Nũhũso, á yĩ máa zoo keení hã zĩnĩ na 6a nùpua wee so mítén na le yi. ²⁵ Le màkóo mía à nùpue wé bío 6úi na le yi. Lerén lé ñio wee na le mukānĩ 6a nùpua yi, lè mu bío 6úen6úen. ²⁶ Le ñĩn o nùpue ñi-kénĩ wán á lérarāa hã síiwà nùpua 6úen6úen hēera bārāka ho tá wán, á wãana 6a kãna sũaa, á fũaana hã pōnna ñinĩ ñinĩ. ²⁷ Le Dónbeenĩ wó ká síi bèra a na à 6a nùpua cànka le. Hàrĩ ká 6a wee hēε vĩná càrāa le, ñun-sĩ 6a à yĩ le. Tũia poni, le Dónbeenĩ yĩ khèra lè wa ñi-kénĩ kénĩ. ²⁸ «Lé bío wa mukānĩ ló lerén lé ñio ñii yi. Lé lerén nən wa wee ñan varákarāa.» Mi len-béwá 6úi yáá mún bĩa mu wéréwéré ká síi: «Wa lé le zàwa.» ²⁹ A bĩo wa lé le zàwa, á wa yĩ ko à wa tée le Dónbeenĩ làa sánú tàá wári tàá huaa kansiwa hùúu, bũn na 6a nùpua kará lon mí yiwa á wó mítén. ³⁰ Hã pōnna na 6a nùpua fù yĩ zũ mu bío yi, bũn le Dónbeenĩ wãa yĩ máa loñ yi ho zuia. Bío ká wán á 6a nùpua 6úen6úen lé bĩa le wee ve hã lùu 6úen6úen yi, le 6a yèrémá mí yilera lè mí wárá. ³¹ Wizonle dà-kénĩ 6úi lé ñio le Dónbeenĩ bārā, ò o nùpue na le lera à cítĩ ho ñimĩná 6úen6úen lè ho térénlò. Le vèenĩa o nùpue mu, à zéeni lè 6a nùpua le orén lé yia le lera ò o fi le cítii mu.» ³² Bĩo 6a ñá ò o Poole wee bío ho vèeró bĩo, á 6a 6úi wee yáa mí ñinĩ yi na a yi. Ba 6úi 6èn wee bío: «À ù bíonĩ mu ñiló á wa à pa làa pōn-veere.» ³³ Lé bũn wán ó o Poole 6èn wà ò o díá 6a. ³⁴ Ká 6a nùwã yɛn 6úi bán pá bò a Poole yi, á tà a *Krista bĩo. O 6úi lé 6a tũia fεerowà ñi-kénĩ na 6a le Denii, là a hã 6úi na 6a le Damariisi, à pá bĩnĩ séeni 6a 6úi.

18

O Poole van ho Korente

* **17:18** Epikurĩewa: Ba lé ho Kerεεsi kōhũ bè-zũrĩlo 6úi na lé o Epikuure ñi-kenĩnia. Ba wee cà bío 6a a wé ká le lònbee máa yĩ 6a. Ba wee leéka le ho ñimĩná bío 6úen6úen lé ho wé fèráa mín. † **17:18** Sitoyisĩewa: Ba lé ho Kerεεsi kōhũ bè-zũrĩlo 6úi na 6a le Zenən ñi-kenĩnia. Ba wi 6a zũn bío ho ñimĩná bĩowa wee wéráa, á wi 6a yĩ le sí-he6úee à sánsá le lònbee lè mí síiwà 6úen6úen.

¹ Bũn mɔ́n ó o Poole ló ho Atɛna yi á van ho Korɛnte* lóhó yi. ² O vaá fò mín làa zúifù nĩ 6úi na 6a le Akilaasi bĩn. O nĩ mu ton ho kǎhũ na 6a le Põn yi. Orén lè mín hã Pirisiye ló ho Italii kǎhũ yi á 6uara ho Korɛnte yi yí míana, lé bĩo ho *Oroomu bá-zàwa béε Koloode nɔn le jii le 6a *zúifùwa 6úen6úen lé ho Oroomu lóhó yi. O o Poole wà van 6a cǎn. ³ A bĩo ó orén làa ba tonló léé dà-kéní, á 6a wãa páania kará wee bĩ hã sǎnna na wee tá lè hã búkúwá. ⁴ Hã *Sabaawa lè mí dà-kéní kéní yi ó o Poole wee wé lá le bionĩ 6a zúifùwa kàránló zii yi, á wee cà ò o bío 6úe 6a zúifùwa lè ho *Kεεεsisa júná.

⁵ Bĩo ó o Silaasi là a Timotee ló ho Maseduana yi 6ueé dǎn, ó o Poole yahó wãa sã le Dónbeenĩ bío zéeníló mí dòn, á wee bío mu wéréwéré na 6a zúifùwa yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeenĩ mɔn léra. ⁶ Ká 6a zúifùwa mu màhã pã a bío à 6a wee là a, ó o Poole pùrúnna mí sí-zǎnia khũnkũnĩ kúaa 6a wán† ò o bíá nɔn 6a yi: «Hen ká mi vũnun, se mu lé minén mi béεre á mu ló yi. Nùpue máa tùa mi bío làa mi. Bío ká wán á ì wãa à va bíá yínɔn 6a zúifùwa cǎn.»

⁷ O o ló bĩn á wà van nĩ 6úi na 6a le Titiyuusi Zusituusi cǎn. O nĩ mu wee kǎnbi le Dónbeenĩ, á zii wi 6a zúifùwa kàránló zii nĩsǎn. ⁸ Ba zúifùwa kàránló zii jũhũso na 6a le Kirisipuusi lè mí zii nùpua 6úen6úen á tà a Núhũso bío. A ho Korɛntesa cèrèε na já a Poole bíoní á mún tà a Núhũso bío á 6a bátízera.

⁹ Ho tĩnàahũ 6úi yi, ó o Núhũso zéenia míten là a Poole, á bíá nɔn wo yi: «Yí zǎn bío 6úi. Yí wé tété, wé bío ká ũ wà. ¹⁰ Inén wi làa fo á nùpue na dà a sánsá fo á à bóoní yi wón mía, lé bío 6a nùpua na bío sã miĩ á boo ho lóhó na ká yi.» ¹¹ O Poole wó le lúlú-kùure lè mí sanká ho Korɛnte yi, á kàránna 6a nùpua bĩn lè le Dónbeenĩ bío.

¹² Bũn mɔ́n á ho Oroomu nĩ Kaliyon á 6a bàrá ho Akayii kǎhũ jũhũ wán. Lé bũn pãahũ á 6a zúifùwa lò a Poole wán. Ba wĩira a 6uan vannáa le cítii flinii, ¹³ à 6a wee bío: «Bíó ó o nĩ na kà le 6a nùpua wé 6úaanínáa le Dónbeenĩ á wi mí dòn làa bío á wa làndá le mu wéráa.» ¹⁴ Bíó ó o Poole le mí zoó bío, ó o Kaliyon kúio o jii ò o wee bío lè 6a zúifùwa: «Minén zúifùwa, mu lá léé wékhe 6úi na 6úaa tàá bè-vio 6úi na wa làndá hò á ì lá à tà á à jí mí cǎn làa bío mu lá ko mu wéráa. ¹⁵ Ká bío mu lé hã bíoní, lè hã yènnáa, lè mí kùrú làndá bío, á lé minén miten ko à mi loĩ mu yahó yi. Inén máa fi hǎn tũiáwà so sii bàn cítii.» ¹⁶ O o le 6a lén. ¹⁷ A 6a 6úen6úen wãa wĩira a Sositeena na lé 6a kàránló zii jũhũso á wee ha le cítii flinii. O o Kaliyon cèkè ò o yí dó mí jii 6a yi.

O Poole bĩnia van ho Antiosi

¹⁸ O Poole pá kará dá dóka mí yi ho Korɛnte yi. Bũn mɔ́n ó o díá mín zàwa kèrètíewa ò o wà van ho Sǎnkeree lóhó wonna dǎnní. Sǎnĩ ò o zo ho won-beenĩ ó o nɔn mí jũhũ á 6a lɛera, lé bío ó o lá dó mí jii nɔn le Dónbeenĩ yi bío 6úi dǎnĩ yi.‡ O orén là a Pirisiye lè mín báa Akilaasi á zon ho won-beenĩ á vannáa ho Siirii kǎhũ. ¹⁹⁻²¹ Bío 6a vaá dǎn ho Efεeze yi, ó o Poole wà van 6a *zúifùwa kàránló zii yi, á vaá zoó wee wãanĩ làa ba. Ba flora a le o cãaka cúa-yen, ó o yí tà. O o bíá bío ká nɔn 6a yi á wà díaráa 6a: «Ká le Dónbeenĩ tà á ì va ká ì ì bĩnĩ ì 6uen mi cǎn.» O o Poole zon ho won-beenĩ ho Efεeze yi á wà ò o díá a Pirisiye là a Akilaasi. ²² Bío 6a vaá dǎn ho *Sezaaree lóhó, ó o ló van ho Zeruzalεemu, á vaá tɛenia 6a kèrètíewa kuure yi. Bũn mɔ́n ó o wà van ho Antiosi. ²³ O cãakaa yú bĩn á bò yi wàráa. O kãa ho Kalasii lè ho Firizii kãna yi, á wee hení 6a kèrètíewa 6úen6úen sía le Dónbeenĩ bío yi.

O Apoloosi van ho Efεeze lè ho Korɛnte

* **18:1** Korɛnte: Ho lé ho Akayii kǎhũ ló-beenĩ. O Poole pãahũ ká ho nĩpomu boo làa sòobéε. Ho yèni hĩa wee lé ho hã-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà na wee wé ho yi bío yi. † **18:6** Mi loĩ Matiye vũahũ 10.14 ‡ **18:18** Mi loĩ Miló vũahũ (Nombres) 6.1-21. Ba zúifùwa cǎn ká yia fù wé dó mí jii le mí ì wé bío 6úi á à na le Dónbeenĩ yi, à 6ãnsó jũhũ á foohũ máa bĩnĩ bè wán. Ká ho pãahũ na ó o wee leéka bío á jii sú, ò o màhã lɛε mí jũhũ.

²⁴ Zúifù búí na 6a le Apoloosi á 6uara ho Efεεze yi. O wee lé ho Alekisāndiri lóhó yi. O lé o nùpue na zū hā bióní. O mún zū le Dónbeení bióní vūahú bióní làa sòobéε. ²⁵ Ba kàráanna a là a Nùhúso wōhú bío. O nòn mítén á wee bue ká a zéení bío ó o Yeesu bío wóráa binbirí à na 6a nùpua yi. Ho *bátéèmu bío dāní yi, ó o Zān bátéèmu bío na 6a kàráanna làa wo lé bún mí dòn ó o zū. ²⁶ O wee bío 6a *zúifùwa kàránló zii yi ká a poní séra. Bío ó o Pirisiye là a Akilaasi ná a bióní, á 6a fó a, á wíokaa zéénia le Dónbeení wōhú bío binbirí á nòn wo yi. ²⁷ Bún món ó o Apoloosi wi ò o va ho Akayii kōhú, á bān zāwa kèrètíewa henía o sīi mu bío yi. Ba yāá túara ho vūahú tonía nòn bīa tà a *Krista bío na wi ho kōhú mu yi, le ká a Apoloosi mu vaá dōn 6a, à 6a 6ua a sese. Bío ó o vaá dōn bún á le Dónbeení sāamu wó ó o séénia bīa tà a Krista bío làa sòobéε. ²⁸ O jī-cúa na ó o wee lá búenbúen á 6a zúifùwa yí máa dàñ bío bío búí dāní yi. O wee dīn le Dónbeení bióní vūahú bióní wán à zéénináa mu wéréwéré na 6a yi le o Yeesu lé *Yia le Dónbeení mōn léra.

19

O Poole van ho Efεεze

¹ Pāahú na ó o Apoloosi wi ho Korēnte yi, ó o Poole lá ho wōhú na ló hā búaa yi á van ho Efεεze. Kèrètíewa nūwā yēn búí ó o vaá yú bún, ² ó o túara 6a yi: «Pāahú na mi tà a *Krista bío á mi so yú le Dónbeení Hácírí le?» A 6a bía nòn wo yi: «Wa yāá dīn yí ná Dónbeení Hácírí bío yí mōn.» ³ Ó o Poole bīnia túara 6a yi: «Ó, o, á lé ho *bátéèmu yēn á mi yú?» A 6a bía: «Lé o Zān bátéèmu.» ⁴ Ó o Poole wāa bía: «O Zān hīa wee bátízé bīa wee tà yèrémá mí yilera lè mí wárá, á wee bío là a *Isirayεele nīpomu le 6a tà yīa wà a buen orén món bío, o Yeesu.»

⁵ Bío 6a ná hñn bióní so vó, á 6a tà ó o bátízera 6a o Nùhúso Yeesu yēni yi. ⁶ Ó o Poole bō mí níní 6a wán, á le Dónbeení Hácírí lion 6a wán. A 6a wee bío hā sīi-viò bióní, á wee fεε le Dónbeení jī-cúa. ⁷ Ba nùpua mu búenbúen á à yí píru jūn sīi.

⁸ O Poole yí máa khí 6a zúifùwa kàránló zii yi. Pīina bío tīn ká lé bún ó o wee 6uee bío yi ká a poní séra. O wee bue le *Dónbeení bēení bío, á wee cà à bīa wee jí a cōn à tà mu yi. ⁹ Ká 6a búí mähá tun mí yiwa, á pā le mí máa tà a Yeesu bío, á wee zūarka a Nùhúso wōhú yi 6a zāamāa yīo yi. Ó o Poole fó bīa tà a Krista bío á wārāa ò o día 6a. Làa wizooní búenbúen ká a wee 6uee wāaní lè 6a nùpua o Tiranuusi kàránló zii yi. ¹⁰ O wó mu á dōn hā lúlúio bío jūn. Lé bún nòn á 6a zúifùwa làa bīa yínōñ 6a zúifùwa na wi ho Azii kōhú yi búenbúen á jánáa o Nùhúso bío.

O Sevaa zāwa nūwā hēnun bio

¹¹ Le Dónbeení wee wé mu yéréké bè-beera là a Poole níi. ¹² Hārí hā sī-zīnia lè hā nín-kéníwà na dōn o Poole sānia á 6a wee bè 6a vānvārowà wán à 6a wa, à 6a cīnáwa lé bīa 6a wi yi. ¹³ *Zúifùwa nūwā yēn búí na wee héε léka hā lūa yi à ja 6a cīnáwa lén bīa 6a wi yi, á mún le mí ì wé è loñ ká mí dà a ja 6a là a Yeesu yēni pānká. Ba wee bío lè 6a cīnáwa kà sīi: «Mí lé là a Yeesu yēni pānká, yīa ó o Poole wee bue bío.» ¹⁴ Bīa wee wé mu lé o zúifù níi na 6a le Sevaa na lé 6a yankarowà jūhúso beení zāwa nūwā hēnun. ¹⁵ Ká a cīná mähá bīa nòn 6a yi: «O Yeesu á ì zū, á mún zū a Poole. Ká minén bēn lé 6a yēn?» ¹⁶ O o nīi na ó o cīná wi yi á zon 6a wán, á dàña 6a, á han lè mí sòobéε bóoníkāa yi á 6a lūwa ló le zii yi mí kāmāa. ¹⁷ Ho Efεεze zúifùwa làa bīa yínōñ 6a zúifùwa búenbúen ná bío wó, á 6a búenbúen zāna, á wíokaa wee kōnbi o Nùhúso Yeesu yēni. ¹⁸ Bīa tà a *Krista bío cērēε búí wee 6uee bío à zéení bío 6a wó ká mu yí se wéréwéré 6a zāamāa yīo yi. ¹⁹ Mu nín-símú wérowà cērēε á buan mí vōnna á bueé cīna 6a nùpua búenbúen yahó. Ba càtío

hã v̄onna mu yàamu, á mu yú wén-hãani* muaaseé búarà-ɲun làa píru. ²⁰ Lé kà síi ó o Núhúso bíoní wee ben fèráa hã lùu ká le wà. Le bàn pànká á ba nùpua wee mi.

O Demetiriyuusi bíoní na ó o kánkáa ho Efεεze yi

²¹ Ká b̄n b̄iowa so búenb̄uen wó kh̄ína, ó o Poole le mí ì k̄aa ho Maseduana lè ho Akayii k̄ana yi á à va ho Zeruzalεmu. O wee bío bío kà mí yi: «Hen ká í vaá d̄n b̄n, á í mún ko à í d̄a ho *Oroomu.» ²² O o tonkaa o Timotee là a Erasiite na làa wo wee séení mún le ba va ho Maseduana, ò orén mí bæere wón kará dóka mí yi ho Azii k̄h̄ú yi.

²³ Mu p̄ah̄ú ò o Núhúso w̄h̄ú bío á kánkáa ba nùpua dàkh̄ína ho Efεεze yi. ²⁴ O donkhue-s̄i-pà búu na ba le Demetiriyuusi á h̄ia wi ho Efεεze yi. Orén lé ȳia wee pà a dofiní h̄a-n̄ii Aatemiisi† z̄i-been̄i bàn bè-zàwa lè le wén-hãani. B̄ia wee sá a c̄n á wee yí le wárí na boo mu bío yi. ²⁵ Wizonle búu ó o n̄ii mu von mí ton-sáwá làa b̄ia làa ba tonló le mí ì wé dà-kéní á kúaa mún wán, ò o b̄ia n̄n ba yi: «Minén nùpua mu, mi z̄u mu k̄énk̄én le lé ho tonló na kà bío yi á wa n̄ii bío wee dérãa wán. ²⁶ Háyà! O o n̄ii mu na ba le Poole bío na ó o wee wé á mi wee mi, á wee jí. O wee bío le h̄a dofi-kansiwà na ba nùpua wó mítén á ȳin̄ó dofiina. A ba nùpua c̄r̄εε tà a bío ho Efεεze yi. Hàrí ho Azii k̄h̄ú nùpua ó o vó ká c̄inú. ²⁷ Mu wà làa b̄n, á wa tonló yèni á à yáa. Mu ȳin̄ó b̄n mí dòn. Wa dofiní h̄a-n̄ii Aatemiisi z̄i-been̄i na ba son n̄n wo yi á bío ɲh̄ú mún máa keí. Orén mí bæere á bío mún máa b̄n máa wé here ba nùpua yi. Wón na á ho Azii k̄h̄usa lè ho d̄im̄ɲá nùpua búenb̄uen wee búaaní.» ²⁸ Bío ba ɲá h̄a bíoní mu, á ba sía c̄a, á wee w̄amaka ká ba a bío: «Ho Efεεzesa Aatemiisi lée dofiní h̄a-been̄i!»

²⁹ Ho lóhó nùpua búenb̄uen kánkáa. Ho Maseduana k̄h̄ú nùpua nùwã ɲun búu na là a Poole lá wee bè mún va h̄a kh̄úio, á ba w̄ikaa á búunia bò yí buararãa le w̄aanii la-been̄i yi. Ba lé o Kayuusi là a Arisitaaki. ³⁰ O Poole lá wi ò o va a zoo d̄n ba nùpua yahó, ká ba k̄èr̄t̄εwa hò a. ³¹ Ho pànká ton-sáwá búu na wi ho Azii k̄h̄ú yi na lé o Poole mu bàn b̄nlowà le ba bío na a yi le o wé mí sáberé ò o yí va b̄n. ³² Hón p̄ah̄ú so yi, à ba z̄amãa yí máa jí mún yi. Ba wee h̄e bío mún ɲúná yi fúaa ba c̄r̄εε búu yáa w̄aa yí z̄u mí kúeem̄wánló ɲh̄ú. ³³ Ba zúif̄uwa ɲàana a nùpue búu na ba le Alekisãndere á lée d̄n̄ia ba nùpua yahó. A ba búu ló ba t̄ah̄ú á zéénia bío ó o ko ò o bío na ba z̄amãa yi. O o Alekisãndere w̄aa h̄ónia mí n̄ii dá ba z̄amãa yi le ba wé t̄é, ò o wi ò o lá le bíoní ba z̄amãa yahó ká a zéení le orén lè mún zàwa á n̄iní mia mu yi. ³⁴ Ká bío ba nùpua z̄una mu le o lé o zúif̄u, á mu bío dà-kéní na kà lé bío á ba búenb̄uen páania wee w̄ama á yú h̄a l̄èr̄ewa bío ɲun síi: «Ho Efεεzesa Aatemiisi lée dofiní h̄a-been̄i!» ³⁵ Mu véení, á ho lóhó pànká ton-sá v̄n-túaro been̄i lé ȳia d̄ar̄na b̄ia lè ba z̄amãa á ba wó t̄é, ò o b̄ia n̄n ba yi: «Efεεzesa, ba nùpua búenb̄uen z̄u le ho Efεεze lóhó lé h̄a pan wa dofiní h̄a-n̄ii Aatemiisi z̄i-been̄i yi, á pan o bàn kansi na ló ho w̄ayi lion yi. ³⁶ Nùpue yí dà máa kán mu. εε ká mi m̄ah̄a ko à mi wé wayi, ò o búu h̄a yí wé bío ká bànso á yí lon mí yi. ³⁷ Ba nùpua na kà á mi buan buararãa hen à ba ɲn yí yáara bío búu wa dofiní h̄a-n̄ii z̄i, á mún yí b̄ia yí khon yí n̄n wo yi. ³⁸ Hen ká a Demetiriyuusi lè mí ton-sáwá le o búu wó khon làa mí, á le cítii filó wizonle wi, á b̄ia wee f̄i le mún wi. Le ba va bán c̄n. ³⁹ Ká bíoní pá b̄n̄ia wi mi c̄n bío búu d̄n̄i yi, á b̄ia wee kúee mún wán à loñ ho làndá bío, á dà à loñ mu yahó yi. ⁴⁰ Wa yí wó sese, á ba h̄ia bío le lé warén wee k̄an̄i ba nùpua bío wó ho zuia kà bío yi. Lé bío ho kúeem̄wánló na kà á ɲh̄ú mia máa zéení.» Bío ó o b̄ia h̄n bíoní so vó, ó o le ba z̄amãa saawaa.

* **19:19** Wén-h̄nló: Hón p̄ah̄ú so yi, ká le wén-h̄nló dà-kéní lé o nùpue n̄i-kéní wizon-kùre sámú s̄an̄ii. † **19:24** Aatemiisi: O lé le dofiní h̄a-n̄ii búu. Ho Efεεze yi, á ba wee bío le orén lé ȳia á ho tá le mí bío búenb̄uen s̄a yi. Orén lé ȳia ba wee wé fio yi à búeraa ho d̄nló, à s̄an̄i mún ɲinnãa. Ba z̄i-been̄i na ba h̄ia son o dofiní h̄a-n̄ii mu bío yi bàn síwã h̄a yí boo mu p̄ah̄ú.

20

O Poole van ho Maseduana lè ho Kεεεsi

¹ Bïo mu bïo na lá wee kánká ho lóhó yòò kǎina, ó o Poole von bïa tà a *Krista bïo kúaa mín wán, á henía 6a sïa. Bǔn mǎn ó o dó 6a cǎawése ò o wà nǎn ho Maseduana. ² O kǎa hón kǎhǔ so yi á bía bïo cèrèè á heníanáa bïa tà a Krista bïo sïa, ò o ló bǐn wà van ho *Kεεεsi kǎhǔ. ³ O kará bǐn á dǎn hǎ pǐina bïo tǐn. Bǔn mǎn ó o wi ò o lá ho won-beenǐ à va ho Siirii kǎhǔ yi. Lé hón pǎahǔ so yi á 6a bía nǎn wo yi le 6a *zúifùwa lò a wán. O o díá ò o yèrémáa kǎa ho Maseduana. ⁴ Bïa lèenía wo lé o Beeree nǐi Sopateere na lé o Piruusi za, là a Arisitaaki, là a Sekūnduusi na páanía wee lé ho Tesaloniiki yi, là a Deebe nǐi Kayuusi, là a Timotee. A séení ho Azii kǎhǔsa Tisiiki, là a Torofimu. ⁵ Ba dú wa yahó á vaá pan wen ho Torowaasi yi. ⁶ Warén bán lá ho won-beenǐ ho Filiipu yi ho *búurú na á na-fǐni yí dó yi sǎnú díró mǎn á wó hǎ wizooní bïo hònú á bò yi vaá dǎnnáa. Bǔn mǎn á wa vaá yú 6a ho Torowaasi yi. Lé yàwá nǔhǔ dà-kéní á wa wó bǐn.

Bïo wó ho Torowaasi yi

⁷ Ho tǐbírí zon ká le wii wà líi zo, á wa kúaa mín wán le wa à sanká ho búurú* á à là. A bïo ó o Poole lée sǐn á à lén, ó o tà hǎ láakáwá lè 6a nǔpua fúuu fúaa ho tá sanká màní. ⁸ Lé hǎ nónwíora bïo nǔn nǐi yi á wa yòò kúaa mín wán yi. Hǎ fǐntéena cèrèè á 6a zǎnía bǐn. ⁹ Yàrónza fèè búí na 6a le Etiisi á kará le bonkεε nǐi. Bïo ó o Poole wee bío ká a wà fèè, á mu dǎmu bó a yàrónza fèè mu. O o yòò kùera hǎ nónwíora bïo nǔn nǐi yi, á líi lùwá. A 6a le mí 6ueé hoonía a ò o húrún. ¹⁰ O o Poole yòó lion, á líi bánbáa vaá lá a 6uan mí bàra yi ò o bía: «Mi yí dée mi yiwa, lé o yǐo wi lua.» ¹¹ O o bǐnía wà yòora, á yòò cèekaa ho búurú là. Bǔn mǎn ó o pá bǐnía bía fúuu fúaa ho tá tǎn á wii hà, ó o màhá wà. ¹² O yàrónza fèè 6a 6uan wàráa ká a yǐo wi lua. A 6a 6úen6úen á mu wó sí-hǐlè cǎn làa sòobée.

O Poole dǐn ho Torowaasi yi á vannáa ho Milee

¹³ Bïo ó o Poole lon, lé ho bè ho wǎhǔ à varáa ho Asoosi lóhó, hen na á wa ko wa vaa yí o yi à wa páaní zo ho won-beenǐ. A warén zon ho won-beenǐ dú a yahó nǎnnáa bǐn. ¹⁴ Bïo ó o 6ueé yú wen ho Asoosi yi, ó o páanía zon làa wen á wa wà van ho Mitilεena lóhó. ¹⁵ Wa dǐn bǐn vaá ló ho Siyoo kǎhǔ na mu nǔmu kǐnía yi mu tá na lée tǎn. Bǔn bàn tá na kǔn bǐnía lée tǎn, á wa vaá dǎn ho Samǎosi kǎhǔ na mu nǔmu kǐnía yi. Mu bàn tá na bèn bǐnía lée tǎn lé bïo wa vaá dǎnnáa ho Milee lóhó. ¹⁶ O Poole yí wi ò o dǐn bǔmaka mítén ho Azii kǎhǔ yi. Lé bïo ó o wi ò o bánbá vaa dá ho Zeruzalεemu à ho Pǎntekoote dí yí bǐn ká mu dà a wé. Lé bǔn nǎn ó o yí ló lè ho Efεeze cǎn.

O Poole bia lè ho Efεeze kèrètǐewa kuure ya-díwá

¹⁷ O Poole tonkaa 6a nǔpua ho Milee yi le 6a va ho Efεeze, à vaa ve 6a kèrètǐewa kuure ya-díwá na bǐn le 6a 6uen. ¹⁸ Bïo 6a 6ueé dǎn, ó o bía nǎn 6a yi: «À lá í 6uen-nǎnzon ho Azii kǎhǔ yi nǐi, á bïo á í 6uan lè íten ho pǎahǔ 6úen6úen na á í làa mia kará mín wán á mi zǔ. ¹⁹ Í liinía íten á sá a Nǔhǔso tonló lè le wéè lè le lònbee na yú mi, bïo 6a *zúifùwa lò í wán bïo yi. ²⁰ Mi zǔ mu le bïo dà a séení mia bàn dèè woon á í yí sǎnkaa mia. Mu 6úen6úen á í buera, á kàrána làa mia 6a zǎamáa yahó lè mi zǐnǐ yi. ²¹ Ba zúifùwa làa bïa yínǎn 6a zúifùwa á í henía mu nǎn yi le 6a yèrémá mí yilera lè mí wára, à tà wa nǔhǔso Yeesu bïo. ²² Bïo ká wán lé mi tǐn wee na ho Zeruzalεemu làa bïo le Dónbeenǐ Hácírí le í wéráa mu konloon, ká í mún yí zǔ bïo wà vaá yí mi bǐn. ²³ Hǎ lórá lè mí dà-kéní kéní yi á le Dónbeenǐ Hácírí wee fèn nǐ í zeñ wán le ho kásó zoró, lè le lònbee lè mí síwá á pan mí bǐn. Bǔn mí dòn lé bïo á í zǔ. ²⁴ Inén cǎn á í mukǎnǐ bïo nǔhǔ mia, díká à bïo le Dónbeenǐ tonkaa mi bïo yi à yǐo lé, à le Dónbeenǐ sǎamu bín-tente bïo zéenílò tonló na ó o nǔhǔso Yeesu kàráfáa mǐi à í sá à tíí nǐi. ²⁵ Í héera buera le *Dónbeenǐ béenǐ bïo mi 6úen6úen tǎhǔ, ká bïo ká wán á í wáa zǔ le minén ó o búí máa bǐnǐ máa mi mi. ²⁶ Lé bǔn nǎn á í

* 20:7 Mi lonǐ Bè-wénia vǔahǔ 2.42

wee bíoráa bío kà á à na mia ho zuia: Mi nǐ-kéní búí vǐnǐa mǐten á bǎnso bío máa tùa làa mi. ²⁷ Lé bío le Dónbeenǐ bío na á lé le mí ì wé búenbúen á ì zéenia làa mia á yí ká dè. ²⁸ Minén miten pa miten bío, à mún pa ba kèrètíewa kuure bío làa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí pia yi bío síi bío le Dónbeenǐ Hácírí kàrafáa mia le mi pa yi. Ba kèrètíewa kuure á mi wé loǐ bío sese. Lé le Dónbeenǐ kúrú Za cǎni kúaará ba bío yi á ba bío sǎ le yi. ²⁹ I zǔ mu le ì lénló món ká ba núpua búí na bonmín lòn dakhínkhínwa na zǎnǐ wi á à zo mi tǐahǔ. Ba à dé le bóonǐ ho pi-6oohǔ yi. ³⁰ Hárí minén tǐahǔ á ba núpua búí ì lé yi, á à hǐnǐ wé è fǔaa há sabíonǐ á à khàráa bío tà a *Krista bío à bán bè ba yi. ³¹ Mi cén tǐnǐ mi yǐo, à zǔn mu le ì jǎ mi zeñ wán há lúlúio bío tǐn yi, há wisonáa le mí tǐnǎna yi ká ì wee wá.

³² «Hǎ làa na ká wán, á ì wǎa à dé mí bío le Dónbeenǐ le mí sǎamu bíonǐ níi yi. Dén bíonǐ so lé dío pánká á à na ká mi síadéro á à fǎrá à tǐn. Lè è na ho nǎfóro mia, hǐa le bǎrá ká làa bío sǎ le Dónbeenǐ yi. ³³ I síi yí vá núpue búí wǎrǐ là a sǎnú, là a sí-zǐnia yi yí mǎn. ³⁴ Minén mi bæere zǔ le ì nǐnǐ na ká lé hǐa á ì sǎráa, á jǎánanáa ínén làa bío làa mi lá páanía wi màkóo. ³⁵ Lé búñ á ì wó á zéenia làa mia à mi wé sá làa búñ à séenínáa ba nǐ-khenia. Mi wa bíñí leéka le o jǔhǔso mí bæere á bío bío ká: Yǐa wee há mu bío wón cǔnú na ó o yú á búaa po yǐa ba wee na mu yi.»

³⁶ Bío ó o bío làa ba wó, ó orén làa ba búenbúen líí fǎrá mí nǎnkóǐúná wán, ò o flora. ³⁷ Ba búenbúen wee wá, á wee wǐi o Poole bua yi à yèe kíó à dérǎa o cǎawése. ³⁸ Ba yara sò dàkhǐina, lé bío ó o Poole bío le ba máa bíñí máa mi mí. Búñ món á ba lèenia wo vannáa ho won-beenǐ lahó yi.

21

O Poole wà van ho Zeruzalæmu

¹ Búñ món á wa saawaa mín yi. Wa zon ho won-beenǐ téréna van ho Koosi lóhó. Mu tá na léé tǎn lé bío wa vaá dǎnnáa ho Oroode lóhó, á díñ bíñ vannáa ho Pataraa lóhó. ² Wa yú ho won-beenǐ búí bíñ na wà a va ho Fenisii kǔhǔ, á wa zon hón wǎráa. ³ Bío wa vaá sǔarǎa ho Siipere kǔhǔ, á wee mi ho, á wa hà ho dó le wa nín-káara. Wa dó wa yara le ho Siirii kǔhǔ cǔn á vannáa ho Tiire lóhó. Lé bíñ á ho won-beenǐ sèró ko ho búen yi. ⁴ Wa yú ba kèrètíewa búí bíñ á wa wó ho yǎwá jǔhǔ dà-kéní làa ba. Le Dónbeenǐ Hácírí jǎ ba zeñ wán, á ba bío làa a Poole le o yí va ho Zeruzalæmu. ⁵ Ká bío ho páahǔ na wa ko à wa wé bíñ wó, á wa lá wa wǔhǔ wà. Á ba kèrètíewa le mí háawa le mí háyúwá búenbúen ló á lèenia wen léé cúa ló ho lóhó yi. Bío wa líí dǎn mu yámú jumu jǐi á wa líí fǎrá wa nǎnkóǐúná wán à wa flora. ⁶ Búñ món á wa dó mín cǎawése, á tǎeníkaa mín yi, à wa yóo zon ho won-beenǐ, à barén bèn bíñia khíbon.

⁷ Wa díñ ho Tiire yi á vannáa ho Pitolemayiisi lóhó, á tǎenia wán zàwa kèrètíewa na bíñ yi, à wa kará làa ba le wizon-kúure. Lé bíñ á wa vænǐ mu yámú jumu wán wó yi. ⁸ Mu tá na léé tǎn á wa ló wà á van ho *Sezaaree. Le Dónbeenǐ bíñ-buero búí wi bíñ á yèni ba le Filiipu. Lé wón á wa làara zǐi. O lé ba núpua nùwǎ hǐjǔn na ba hueekaa ho Zeruzalæmu yi nǐ-kéní.* ⁹ O hǐnni nùwǎ náa wi á yí yan, á wee fǐe le Dónbeenǐ jǐ-cúa na ba núpua yi. ¹⁰ Wa wó há wizoonǐ cèrèe bíñ, á le *Dónbeenǐ jǐ-cúa fǐero búí na ba le Akabuusi ló ho *Zudee yi á bueé yú wen bíñ. ¹¹ O o wà buara wà cǔn, á bueé fó a Poole ku-cènnǐ, ò o can mí zenǐ le mí nǐnǐ ò o bío: «Bíó ká lé bío le Dónbeenǐ Hácírí bío: «Lé ká síi á ba *zúífùwa á à ca làa yǐa te le ku-cènnǐ na ká ho Zeruzalæmu yi, á à dé bío yí zǔ le Dónbeenǐ níi yi.» ¹² Bío wa jǎ há bíonǐ mu, á warén le wán zàwa na ho Sezaaree yi á yankaa o Poole le o yí va ho Zeruzalæmu. ¹³ Ká a màhá bío nǎn wen: «Mi wee wá á wi à mi yáa ì yilera le we? I wíokaa ìten wó ì caró bío yi ho Zeruzalæmu yi. Hárí ì búero bíñ o jǔhǔso Yeesu bío yi á ì pá wíokaa ìten wó bío yi.» ¹⁴ Bío wa hò a san làa bío ó o le mí ì wé, á wa khú a yankaró yi à wa bío: «O Nǔhǔso lé yǐa síi bío wé.» ¹⁵ Wa wó há wizoonǐ bío yèn

* 21:8 Mi loǐ Bè-wénia vǔahǔ 6.1-6

bín. Bún món á wa wíokaa waten à wa ñon ho Zeruzalεemu. ¹⁶ Ho Sezaaree kèrètíewa búí lèenía wen. Ba dú wa yahó vannáa Siipere ñí búí na 6a le Munasôn cón. O lé o kèrètíe míana. Lé wón zii á wa làara yi.

O Poole van o Zaaki cón

¹⁷ Bío wa vaá dñn ho Zeruzalεemu, á wàn zàwa kèrètíewa na bín á sá wa yahó lè há zámakaa. ¹⁸ Mu tá na lée tñn, ó o Poole làa wen bò mín van o Zaaki cón. Lé bín á 6a kèrètíewa kuure ya-díwá búenbúen kúaa mín wán yi. ¹⁹ Ó o Poole tènía 6a yi, ò o lá bío le Dónbeení dóráa mí ñí wo yi ho tonló na ó o sá bía yínón 6a *zúífùwa tiahú á fεera le mi dà-kéní kéní ñon 6a yi. ²⁰ Bío 6a ñá à cón wó, á 6a wee khòní le Dónbeení, à 6a bía ñon wo yi: «Wàn za Poole, wáa loñ bío 6a kèrètíewa na lé 6a zúífùwa booráa. Ba búenbúen sòobáa o *Moyiize làndá bío dàkhíina. ²¹ Ba bía ñon 6a yi le 6a zúífùwa búenbúen na wi há síí-viò nùpua tiahú á fo wee kàrán le 6a pí ho làndá mu. Le fo wee bío le 6a wé yí *kúio mí zàwa, le o búí yàá yí bíní yí bè 6a zúífùwa làndá yi hùúu. ²² Háya! A mu wáa à wé kaka? Bío 6a màhá à jí mu kénkén le fo wi hen. ²³ Awa! A bío wa à bío á à na foñ lé bío à ù wé. Nùpua nùwá náa búí wi hen á dó mí ñíní le mí ì wé bío búí á à na le Dónbeení yi. ²⁴ Wáa fé bán bèráa à 6a ceéró làndá à ù páaní wé làa ba, à bío 6a ko 6a lén mu bío yi à ù sàání, à 6a bè yi à dàn lεeráa mí ñúná.† Ká mu wó ká síí á 6a nùpua búenbúen á à zúí le bío 6a wee bío ù ñii yí bon. ²⁵ Ká mu lé bía yínón 6a zúífùwa na tà a *Krista bío, bán wa túara ho vūahú ñon yi á zéénía bío wa wi à 6a 6ua lè mítén: Ba yí ko 6a là le muiní taa, à yí dí cāni, à yí là bùaa na yí fūaana taa, á mún pa mítén ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí sííwà yi.» ²⁶ Ó o Poole wáa fó 6a nùpua nùwá náa mu, á mu tá na lée tñn ó o làa ba páanía wó 6a ceéró làndá. Bún món ó o wà zon le *Dónbeení zí-beení lún yi, ò o bía le mí ceéró làndá á à vé há wízoní bío hēñun yi. Bún wee zéení le lé ho pāahú na á 6a à wé mu hámu yi 6a ñí-kéní kéní bío yi.

O Poole 6a wíira le Dónbeení zí-beení lún yi

²⁷ Há wízoní bío hēñun mu wáa lá ká véró, à bún à ho Azii kōhú *zúífùwa búí mən o Poole le Dónbeení zí-beení lún yi. A 6a hínon súkúra 6a zāamáa búenbúen, à 6a wíira a Poole. ²⁸ A 6a wee bío pñpñ: «*Isirayεlesa, mi buen wen, yia ká lé o ñii na wee héε kàrán 6a nùpua le 6a yí kñnbi o Isirayεele ñipomu búenbúen là a Moyiize làndá, lè le Dónbeení zí-beení na ká. Há làa na ká wán ó o yáá bò mín làa bía yínón 6a zúífùwa á zonnáa le Dónbeení zí-beení lún na bío sá 6a zúífùwa yi á zoó tíira dén sòobá-lùe so.» ²⁹ Ba wee bío bún, lé bío ó o Efεeze ñí Torofimu á 6a lá mən ò orén là a Poole páanía bò mín ho lóhó yi. A 6a wee leéka le lé o Poole 6uan wo zonnáa le Dónbeení zí-beení lún na bío sá 6a zúífùwa yi. ³⁰ Ho lóhó búenbúen kánkáa yòó ló, á 6a nùpua wee lé lùaa búenbúen à lùwí buen. Ba 6ueé wíira a Poole le Dónbeení zí-beení lún yi á 6uan lóráa ho khūhú, à 6a dèenía pon há wonna. ³¹ Ba wi 6a búe ó Poole à bún 6a 6ueé bía á ñon ho *Oroomu dásíwá kuure ñúhúso yi le ho Zeruzalεemu búenbúen kánkáa. ³² Mí lahó yi ó o dèenía fó 6a dásíwá búí lè mí ñúnása, à 6a lùwa mà 6a zāamáa. Bío á bán mən 6a dásíwá kuure lè mí ñúhúso á 6a día a Poole haró. ³³ A 6a dásíwá ñúhúso vá vaá 6ó a Poole yi ò o ñon le ñii le 6a wíi wo à ca lè há zúakùaríwà bío ñun. Bún món ó o túara a léenii làa bío ó o wó. ³⁴ Ká 6a zāamáa màhá wee héε wāamaka ká 6a a bío mín ñúná yi, á 6a dásíwá ñúhúso yáá wáa yí máa jí bío 6a wee bío sese. Ó o ñon le ñii le 6a 6ua a Poole vaa dé 6a dásíwá lún yi. ³⁵ Bío ó o Poole á 6a dásíwá 6uan vaá dñnnáa ho lún zūañii, á bán sá san lá à 6uan lé bío 6a zāamáa wee ñàa buennáa o wán lè le hεεrè. ³⁶ Ba búenbúen 6ura bò a yi ká 6a a bío pñpñ: «O ò búe.»

O Poole wee fεε ho tíidá mí ñii

† 21:24 Mí loñ Bè-wénia vūahú 18.18

³⁷ Pãahũ na ó o Poole vaá wee zo 6a dásíwá lún yi ó o bía lè 6a dásíwá ñúhũso lè mu kerεεkimu: «Fo dà a na le ní miĩ á ì ì bío bío 6úi làa fo le?» A wón bía ñon wo yi: «Éee! Yaa fo wee ñí kerεεkimu. ³⁸ I lá mən le lé fo lé o *Ezipite ñii na cònía káa á fò 6a ñi-6úewá muaaseé náa zonnáa le dùure yi.» ³⁹ O o Poole bía ñon wo yi: «Ìnén léé zúifù ñii. I wee lé ho Silisii kōhũ ló-beenĩ 6úi na 6a le Taasi na yèni ló yi. Sábéré à ù na le ní miĩ le ì bío lè 6a zãamáa.» ⁴⁰ A 6a dásíwá ñúhũso ñon mu ñii wo yi. O o Poole wãa ñin ho lún zũajii ò o dá mí ní 6a zãamáa yi á 6a búenbúen wó tétété, ò o lá le bíonĩ ò o wee bío làa ba lè mu zúifùmu.

22

¹ «Wàn maáwà lè wàn zàwa, mi ñí bío á ì bío hã làa na kà wán, á a lénnáa ì ñúhũ.»
² Bío 6a ñá ò o wee bío mu zúifùmu, á 6a wíokaa wan tétété. O o Poole wíokaa lá le bíonĩ ò o bía: ³ «Ìnén léé zúifù ñii. I ton ho Silisii kōhũ lóhó na 6a le Taasi yi, ká ì màhá ñin ho Zeruzalεεmu yi hen. O Kamaliyeli lé yia kenía mi lè wàn 6úaawa làndá sesese. Inén mún lá can ì kuio le Dónbeenĩ bío yi làa bío minén wee wéráa mu ho zuia bío sii. ⁴ Bía wee bè o Ñúhũso wōhũ 6úi á ì beéra lò á 6ó, á wíikaa 6a báawa lè 6a hãawa 6úi kúaa ho kàsó yi. ⁵ Le *Dónbeenĩ yankarowà ñúhũso beenĩ lè 6a *ñi-kia búenbúen á zũ le bío á ì wee bío bon. Bán lé bía á ì fò hã vōnna cōn, na á ì ì 6ua á à varáa wàn zàwa *zúifùwa na ho Damaasi yi cōn, hãa wee zéeni le ì dà vaá wíika bía tà a *Krista bío bín á à 6ua à buennáa ho Zeruzalεεmu yi á buéé beé lò.

⁶ «Bìo á ì wi ho wōhũ wán á wà vaá sùará ho Damaasi yi, ká le wii yòó fàrá, yio buéé tí à khon-beenĩ 6úi ló ho wáayi líi kúaará ì wán á kñía miĩ. ⁷ A ì ló lùwá ho tá yi, á tãmu 6úi wee bío làa mi: «Soole! Soole! Léé webio ñon á fo wee beéráa ì lò.» ⁸ A ì tùara: «Ñúhũso, fo léé wée?» A mu tãmu bía: «Inén lé o Nazarεete ñii Yeesu na á fo wee beé lò.» ⁹ Bía làa mi bò mín á mən mu khoomu ká 6a màhá yí ñá bío bía. ¹⁰ A ì tùara: «Ñúhũso, léé webio á ì ko á ì wé?» O o Ñúhũso bía ñon miĩ: «Lii híní vaa zo ho Damaasi yi. Bío le Dónbeenĩ wi à ù wé búenbúen á 6a zoó bío á à na foñ.» ¹¹ Ká bío mu khoomu cueéra ì yio á ì yí máa mi, á bía làa mi bò mín tò ì ní yi á zonnáa ho Damaasi yi.

¹² «Ñii 6úi na yèni 6a le Ananiasi wi bín. O wee kōnbi le Dónbeenĩ á wee bè wa làndá yi sese. Ba zúifùwa búenbúen na ho Damaasi yi wa a bío. ¹³ Wón lé yia 6uara buéé yú mi á bía ñon yi: «Wàn za Soole, bíní wé mi.» Mí lahó yi á ì yio héra á mən wo. ¹⁴ O pá bínía bía: «Wàn 6úaawa 6àn Dónbeenĩ fèra léra fo bèra a na à ù zūr le sii bío, à ñin mi a Yeesu, o ñi-térénnii, à ñí a bíoní. ¹⁵ A ùnén lé fo á à wé o seéràso á à zéeni bío fo mən làa bío fo ñá á à na 6a ñupua búenbúen yi. ¹⁶ Fo ñin pan mu yén? Híní ve o Ñúhũso le 6a bátizé fo, à ù bè-kora à sèn día.»

¹⁷ «Bìo á ì bínía van ho Zeruzalεεmu, á wizonle 6úi ká ì wee wé ì fioró le *Dónbeenĩ zĩ-beenĩ lún yi, ¹⁸ ó o Ñúhũso zéeniá míten làa mi á bía ñon miĩ: «Híní fùafùà lé ho Zeruzalεεmu yi, lé bío á 6a ñupua máa tà ho tũiá na á fo wee mĩ ì ñin yi bío.» ¹⁹ A ì bía ñon wo yi: «Ñúhũso, 6a zũ mu kénkén le inén ñin lá wé va 6a kàránlò zíní yi, à ha bía tà ù bío, à fé 6a vaa kúee ho kàsó yi. ²⁰ A pãahũ na á ù seéràso Etiëna 6a 6ó yi ká a inén ì beere wi bín, á tà mu wéró á pan 6a sĩ-zínia yi.» ²¹ O o Ñúhũso wãa bía ñon miĩ: «Día à ù lén va, ì ì tonka fo á fo ò khèn ñ va làa bía yínōñ 6a zúifùwa cōn.»»

O Poole bío sã ho Oroomu yi

²² Ba zãamáa ñá mí yiwa á ñá a Poole cōn fúuu á vaá 6ó dén bíonĩ so yi, á 6a wee bío pónpón: «Wón ñupue so sii á ko ò o 6úe. O mukāñi ko le vĩ.» ²³ Ba wee wãamaka á wee ten mí sĩ-zínia yòó dáka ká 6a a wé le ñin yòó mĩ ho wáayi. ²⁴ A 6a dásíwá kuure ñúhũso ñon le ñii le 6a 6ua a Poole zoo dé 6a dásíwá lún yi, à 6a ha a lè hã làbàani ò o zéeni bío ó o wó á ñon 6a zãamáa wee wãamakaráa o wán ká sii. ²⁵ Bío 6a wee ca a Poole lè hã hũni á à ha, ó o bía ñon o dásí ñii na wi bín yi: «Ní so ñon mia à mi ha ñupue na bío sã ho

*Oroomu yi ká mí yí cítíó wo le?» ²⁶ Bío 6a dásíwá jùhúso ná mu ó o wà vaá bía mu lè mí kuure jùhúso: «Páa! Loń bio fo lá à wé. O nńi mu bńo sã ho Oroomu yi.» ²⁷ A 6a kuure jùhúso wà van o Poole cńn, á vaá tũara a yi: «À ù bńo sã ho Oroomu yi kénkén à ù bío mu làa mi.» O o Poole le «Ūuu.» ²⁸ A 6a dásíwá kuure jùhúso bía: «Īnén léra le wén-kúii á bò yi yúráa mu.» O o Poole bèn bía: «Īnén wón ton làa bũ.» ²⁹ A bĩa lá ko 6a ha a dèenía día a. Ba dásíwá kuure jùhúso mí bæere á zãna bńo ó o le 6a ca yĩa bńo sã ho Oroomu yi bńo yi.

O Poole đĩn 6a zũifùwa tũia fɛerowà yahó

³⁰ Lé bũn nɔn á mu bãn tá na lée tɔn á bńo 6a dásíwá kuure jùhúso wi ò o zũn bńo nɔn á 6a zũifùwa le o Poole wó khonnáa, ó o feera a, ò o bía le 6a yankarowà júnása lè 6a tũia fɛerowà búenbúen kúee mín wán. Bũn mɔn ó o buan o Poole vannáa 6a yahó.

23

¹ O o Poole wãa fá mí yĩo ho làndá tũia fɛerowà yi ò o bía: «Wàn zàwa, ĩ yi yí máa dè. Īnén ĩ bæere zũ le ĩ bò le Dónbeenĩ yi sese á bueé 6ó ho zuia yi.» ² A le *Dónbeenĩ yankarowà jùhúso beenĩ Ananiasi nɔn le jii bĩa đĩn 6ó à Poole yi le 6a vĩaa o jii. ³ Ká a Poole màhã bía nɔn wo yi: «Fo la lòn soró na 6a khũunía.* Le Dónbeenĩ á à vĩaa fo. Fo đĩn ho làndá wán á kará wee cítíráa mi, à ù màhã le 6a vĩaa mi ká ho làndá jɔn ho mu.» ⁴ A bĩa 6ó a Poole yi bía nɔn wo yi: «Cáa, yaa fo yáa wãa wee là le Dónbeenĩ yankarowà jùhúso beenĩ.» ⁵ O o Poole bía: «Wàn zàwa, ĩ lá yí zũ ká a lée Dónbeenĩ yankarowà jùhúso beenĩ. Bío á ĩ màhã zũ le le Dónbeenĩ bionĩ bía bńo kà: «Yí mĩ bín-kohó à lée mí nĩpomu jùhúso yi.»†» ⁶ O Poole zũ mu le ho làndá tũia fɛerowà sɔn-kéní lé 6a *Sadusíewa, ká 6a sɔn-kéní lé 6a *Farizíewa, lé bũn nɔn ó o bíarãa bńo kà pɔnpɔn 6a yahó: «Wàn zàwa, wàn maáwà lé 6a Farizíewa, á ĩnén mún lé o Farizíe. Bío á ĩ dó ĩ sũ 6a nĩ-hía vèeró bńo yi, lé bũn nɔn 6a wee cítíráa mi.» ⁷ Bío ó o bía hɔn bionĩ so vó á 6a Farizíewa lè 6a *Sadusíewa wee kán mín, á 6a khan, á sankaa mín lè hã kuio bńo jɔn. ⁸ Ba Sadusíewa bán wee bío le nĩ-hía máa vèe. Le wáayi tonkarowà mía, á bè-vio búii na yí dà máa mí mún mía. A 6a Farizíewa bèn tà bũn búenbúen bńo. ⁹ Hã wãamakaa wee dé wán ká hã wà, á ho *làndá bío zéenílowa na lè 6a Farizíewa lé le kuure á hĩnɔn pã, á wee là mí hɛerè ká 6a a bío: «Wa yí mɔn bè-kohó o nńi na kà yi. Mu ù wé bńo búii zéeníá mĩten là wo, tàa wáayi tonkaro búii bía làa wo.»

¹⁰ Le wãanii wó herera dà fúaa 6a dásíwá kuure jùhúso zãna le 6a hĩa lèeka a Poole. O o le mí dásíwá búii lii fé o Poole 6a zãamãa tĩahũ à zorãa 6a dásíwá lún yi. ¹¹ Mu zɔn tĩnãahũ, ó o Nùhúso zéeníá mĩten là a Poole á bía nɔn wo yi: «Henĩ ù sũ. Fo zéeníá ĩ bńo ho Zeruzalɛmu yi hen, fo mún ko à ù zéení ĩ bńo ho Oroomu yi.»

Ba lò a Poole wán le mí ì búe

¹² Mu tá na lée tɔn yĩnbii, á 6a *zũifùwa lò. Ba dó mí jini nɔn le Dónbeenĩ yi á le mí máa dí, á máa jɔ ká mí yí yú a Poole yí 6ó. ¹³ Bĩa lò hã lĩo mu á po nũpua búarã-jɔn. ¹⁴ Ba wà vaá yú 6a yankarowà júnása lè 6a ya-díwá á bía nɔn yi: «Wa dó wa jini nɔn le Dónbeenĩ yi lè le sòobé le wa máa dí, á máa jɔ ká wà yí yú a Poole yí 6ó. ¹⁵ Minén lè ho làndá tũia fɛerowà búenbúen, mi wãa fio mu 6a dásíwá kuure jùhúso cńn le o bío le 6a 6ua a Poole buennãa mí cńn, à wé le mí wi à mí wíoka loń o bńo yahó yi sese. Warén bán wãa wíokaa waten vó đĩn pan, á à búe o ká a đĩn yí bueé đĩn hen.» ¹⁶ Ká a Poole bãn hĩn-za màhã đĩn ná hã lĩo mu. O o wà zɔn 6a dásíwá lún yi, á zoó bía mu nɔn o Poole yi. ¹⁷ O o Poole von 6a dásíwá jùhúso nĩ-kéní, á bueé bía nɔn yi: «Bè là a yàronza na kà varãa mí kuure jùhúso cńn. O bionĩ wi làa wo.» ¹⁸ A wón fó a vannãa mí jùhúso cńn, ò o

* 23:3 Ho pãahũ mu yi ká hã soni 6a wee wé khũuni à hã flani wé yi mi. † 23:5 Mĩ loń Léro vĩaahũ (Exode) 22:27

bía: «O kàsó n̄i Poole le í ɓua a yàronza na kà ɓuennáa ũ c̄n, le o bióni wi làa fo.» ¹⁹ A ɓa dásíwá kuure ɓúhúso fù a yàronza níi yi, á ɓa khèra vaá ðin ò o tùara a yi: «Lée webio á fo le fo ò bío á à na mi.» ²⁰ A wón bía: «Ba zúifùwa wó lè nii dà-kéní à ɓa le mí ì flo fo, à ho yíró, à ũ bío le ɓa ɓua a Poole à varáa ho làndá t̄iá f̄erowà yahó, le lé bío á ɓa wi ɓa wíokaa loñ o bío yahó yi sese. ²¹ Ee yí jí mu. Ba búí wíokaa mítén wó, á wi ɓa párá w̄i wo. Ba po n̄pua ɓúará-ɓun. Ba dó mí ɓiní n̄n le Dónbeení yi, á le mí máa dí, á máa ɓu ká mu yín̄n̄ o Poole á ɓa yú ɓó. Ba wíokaa mítén wó, á pan à ũnén lé ȳia nii.» ²² A ɓa dásíwá kuure ɓúhúso henía mu n̄n o yàronza mu yi le bío ó o bía n̄n mí yi ò o yí bío le n̄pue jí. O o día a ó o wà.

Ba ɓuan o Poole vannáa o kuv̄eneere Felikisi c̄n

²³ B̄n m̄n á ɓa dásíwá kuure ɓúhúso von mí dásíwá ɓúnása n̄wã ɓun á bía n̄n yi: «Mi ve ɓa dásíwá kh̄iá-ɓun à kúee mín wán, à bè ɓa cón-yòdorowà ɓúará-t̄in làa píru wán, à séení ɓa n̄pua kh̄iá-ɓun na ɓuan h̄a c̄nɓúawá, à mí wíokaa miten ho *Sezaaree varó bío yi ho t̄in̄ah̄ú l̄èr̄ewa bío d̄enú p̄ah̄ú. ²⁴ Mi mún cà ɓa cúawa na mí ì lá là a Poole, à ɓua vaa dé o kuv̄eneere Felikisi níi yi ká mí yí le d̄e ɓúí wé o.» ²⁵ O o tùara h̄a bióní na kà ho v̄ah̄ú yi á n̄n ɓa yi:

²⁶ «Ínén Koloode Liziasi á wee t̄ení ũnén Felikisi na lé o kuv̄eneere yi.

²⁷ Ba *zúifùwa lá w̄ira a n̄i na kà, á lá wi ɓa ɓúe o. Ká í z̄una mu le o bío s̄a ho *Oroomu yi, á ínén dásíwá á k̄nía wo. ²⁸ Í wi à í z̄un bío n̄n ɓa zúifùwa wee koonínáa wo yi, lé b̄n á í ɓuan wo vannáa ɓarén làndá t̄iá f̄erowà c̄n. ²⁹ A í z̄una le lé ɓarén k̄urú làndá bío á n̄n ɓa wee koonínáa wo yi, ká n̄pue màh̄á yí dà máa bío le o wó khon ó o ko ò o ɓúe, tàà ò o dé ho kàsó yi. ³⁰ B̄n m̄n, á ɓa ɓà í zeñ wán le ɓa zúifùwa wee lè o wán, lé b̄n n̄n á í d̄enía le ɓa ɓua a varáa ũ c̄n, à í mún le b̄ia wee kooní a yi à ve o ũ c̄n.»

³¹ A ɓa dásíwá wó bío ɓa ɓúhúso bía n̄n ɓa yi. Ba fó a Poole ho t̄in̄ah̄ú mu yi á ɓuan wàráa fúaa ho Antipatiriisi lóhó. ³² Mu tá na lée t̄n, á ɓa dásíwá na wee varáka b̄nía ɓuara mí lún yi, à ɓa día b̄ia yòora ɓa cúawa á bán bò là a Poole. ³³ Ba vaa d̄enii ho Sezaaree yi, á ɓa dó ho v̄ah̄ú o kuv̄eneere níi yi, à ɓa n̄n o Poole wo yi. ³⁴ O o kuv̄eneere káránna ho ò o tùara a Poole yi le o wee lé ho k̄h̄ú yén yi? O o Poole bía: «Í wee lé ho Silisii yi.» Bío ó o z̄una le o ló ho Silisii yi, ³⁵ ó o Felikisi bía n̄n wo yi: «Bia wee kooní foñ h̄ia ɓueé d̄n, á í màh̄á à tùa foñ.» O o n̄n le ɓa dé o o *Heroode béení z̄i-beení‡ yi à pa yi.

24

O Poole á ɓa zúifùwa le o wó khon

¹ Wizooní bío hònú b̄n m̄n, á ɓa yankarowà ɓúhúso beení Ananiasi, lè ɓa ya-díwá n̄wã yen ɓúí, à séení n̄pue ɓúí na z̄u ho *Oroomu làndáwá na ɓueé bío ɓa nii á bò mín ɓuara ho *Sezaaree. O yèni ɓa le T̄etuluusi. Ba wà vaá von o Poole o Felikisi na le o kuv̄eneere c̄n. ² A ɓa ɓuan o Poole ɓuararáa. O o T̄etuluusi w̄a wee z̄ení bío ó o wó khonnáa kà síi: «Wa ɓúhúso, ũnén lé ȳia n̄n wa yúráa ho h̄erà. Mu bè-yèr̄emákana na wíokaa wa k̄h̄ú lé ũ bè-z̄un̄m̄n̄ n̄n á b̄n ɓúenɓúen wóráa. ³ Mu biowa na wa wee yí ɓúenɓúen f̄eε h̄a l̄ua ɓúenɓúen yi á wa z̄u bío, á wa yiwa yí dà máa n̄nsã foñ huúu. ⁴ Í yàá máa ðin máa yáa ũ p̄ah̄ú. I wee flo fo, sáberé à ũ jí í c̄n c̄inú. ⁵ Wa m̄n mu le o n̄i na kà dà à yáa bío ká mu ɓúaa. Ba *zúifùwa na ho ðim̄ɓá yi ɓúenɓúen ó o wee kánká. Lé orén lé ho Nazaret̄esa kuure ɓúí ɓúhúso. ⁶ Le *Dónbeení z̄i-beení na bío s̄a le yi ó o lá wi o ò tíí, lé b̄n te o w̄iró. Wa lá le wa à ðin [wa làndá wán á à cítíráa wo, ⁷ ká ɓa dásíwá ɓúhúso Liziasi lé ȳia fáa wo wa níi yi lè le sí-suee, ⁸ ò o n̄n le ɓa b̄ia wee kooní a yi le ɓa

‡ 23:35 Heroode béení z̄i-beení: Le lée z̄i-beení ɓúí ó o Heroode h̄ia son ho Sezaaree lóhó yi. Le z̄i-beení mu lé ðio á ho Oroomu kuv̄eneerewá h̄ia wee wé k̄n̄ yi.

buen ũ cón.] Fo tùara a n̄i mu yi, á ũnén à ũten á à mi b̄io 6a le o wó khonnáa.»⁹ A 6a zúifùwa b̄ia s̄a a n̄i mu j̄ii le b̄io ó o b̄ia lé ho t̄iá.

O Poole wee f̄ε mi t̄iá o Felikisi yahó

¹⁰ O o kuvεεεere w̄áa dá mí n̄i o Poole yi le o b̄io. O o Poole lá le b̄ion̄i ò o b̄ia b̄io kà: «ĩ z̄ū le fo f̄ā le cítii ho k̄h̄ū na kà yi mu míana. Lè b̄ūn te b̄io á ĩ láarāa fon̄ á à f̄εrāa ĩ t̄iá á à lénnāa ĩ j̄úh̄ū ũ yahó. ¹¹ Fo dà à t̄uaka à loń. ĩ 6uara ho Zeruzalεemu yi á wà 6ueé 6uaan̄i le Dónbeen̄i mu wizoon̄i á ðĩn̄ máa dà p̄irú j̄un wán. ¹² Ba yí yú mi ká ĩ wee w̄aan̄i là a 6úii le Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi. Ba mún ðĩn̄ yí yú mi ká ĩ wee khà n̄upua k̄úee mín yi 6a zúifùwa k̄aráló z̄in̄i yi, tàá ho lóhó yi. ¹³ Ba yí dà máa zéení le b̄io 6a wee b̄io ĩ j̄ii á bon. ¹⁴ B̄io á ĩ z̄ū à ĩ wee wé lé b̄io kà: Ho w̄h̄ū na á 6arén le ho b̄io yí bon, h̄on̄ lé h̄iá á ĩnén b̄o á wee sá na wán 6uaawa 6àn Dónbeen̄i yi. B̄io 6úen̄6úen̄ na wi ho lándá lè le *Dónbeen̄i j̄i-cúa f̄εrowà v̄on̄na yi á ĩ tà b̄io. ¹⁵ B̄io á ĩ dó ĩ s̄ii yi, lé b̄ūn á 6arén mún s̄ia dó yi le 6a n̄i-tentewà lè 6a n̄i-kora á kh̄ii v̄ee. ¹⁶ Lé b̄ūn n̄on̄ á ĩ wee hen̄i ĩ lò à 6ua ĩten sese le Dónbeen̄i lè 6a n̄upua yahó.

¹⁷ «Mu ù yí l̄ulúio b̄io ȳen ká ĩ máa va ho Zeruzalεemu. Ká ĩ b̄in̄i buen̄ló b̄in̄ j̄úh̄ū lé le séen̄ii w̄arí á ĩ 6uan 6ueé n̄on̄ wán n̄ipomu yi, lè mu h̄amu na á ĩ 6ueé n̄on̄ le Dónbeen̄i yi. ¹⁸ B̄ūn lé b̄io 6àn tonló á ĩ kera yi le Dónbeen̄i z̄i-been̄i lún yi á 6a 6ueé zoó yú, à b̄ūn ho ceéró lándá wó vó. N̄upua na boo yí kera b̄in̄ làa mi, á w̄orónlè mún yí wó. ¹⁹ Ho Azii k̄h̄ū zúifùwa n̄uw̄a ȳen 6úii lé b̄ia n̄on̄z̄on̄ wi b̄in̄. Bán lé b̄ia lá ko à 6a 6uee ðĩn̄ ũ yahó, à koon̄i m̄i ká 6a m̄on̄ ĩ wékheró. ²⁰ Tàá le ĩ t̄uá 6arén na kà yi: N̄on̄z̄on̄ na á ĩ ðĩn̄ ho lándá t̄iá f̄εrowà yahó à f̄εra ho t̄iá lérarāa ĩ j̄úh̄ū vaá vó, ká b̄io 6a le ĩ wó khonnáa 6úii 6a m̄on̄ à 6a zéení mu. ²¹ Ká yín̄on̄ b̄io á ĩ b̄ia p̄on̄p̄on̄ 6a yahó le ĩ tà 6a n̄i-h̄iá v̄eéro b̄io, á n̄on̄ 6a wee cítirāa mi ho zuia.»* ²² O Felikisi z̄ū b̄io o N̄úh̄uso w̄h̄ū b̄io karāa sese, ó o b̄arā le cítii fló p̄on̄-veere yi, ò o b̄ia: «Hen ká 6a dásiwá kuure j̄úh̄uso Liziasi 6uara, á ĩ m̄ah̄á à f̄i mi cítii.» ²³ O o n̄on̄ le j̄ii 6a dásiwá j̄úh̄uso na pan o Poole yi le o dé o ho kàsó yi, ká a m̄ah̄á díá le o dá wé mít̄en, ò o mún na ho w̄h̄ū 6àn b̄s̄n̄lowà yi à 6a wé ð̄an̄ 6uee 6úεεk̄i o à yí o séen̄i.

O Poole ð̄in̄ o Felikisi là a Durusiye yahó

²⁴ Wizoon̄i b̄io ȳen b̄ūn m̄on̄, ó o Felikisi lè mín h̄áa zúifù h̄in̄zoró Durusiye á b̄o mín 6uara. O le 6a vaa ve o Poole le o buen, ó o 6ueé j̄á b̄io á wón b̄ia le siidéro o *Krista yi b̄io yi. ²⁵ Ká b̄io ó o Poole h̄iá wee b̄io ho t̄erén mít̄en lè ho 6ua mít̄en sese, lè le cítii na wà a buen b̄io, ó o Felikisi z̄āna, ó o b̄ia: «Fo w̄áa dà a lén. Ká ĩ yú n̄ii p̄ah̄ū na yi, á ĩ ĩ b̄in̄i ĩ ve fo.» ²⁶ O mún lá wee cà ò o Poole na le w̄arí wo yi, lé b̄ūn n̄on̄ ó o wee verāa wó túntún à 6uee tà lè h̄ā láakáwá. ²⁷ L̄ulúio b̄io j̄un b̄ūn m̄on̄, ó o Poosiyuusi F̄εsituusi á zon o Felikisi lahó, á wó a kuvεεεere. O Felikisi wi ò o w̄é 6a zúifùwa s̄ia, ó o díá a Poole ho kàsó yi.

25

O Poole le 6a bá-z̄awa b̄ε lé ȳia á à cítii mí

¹ O F̄εsituusi buen̄ló ho k̄h̄ū mu yi wizoon̄i t̄in̄ b̄ūn m̄on̄, ó o ð̄in̄ ho *Sezaaree yi á vannāa ho Zeruzalεemu. ² B̄io ó o vaá ð̄on̄ b̄in̄, á le *Dónbeen̄i yankarowà j̄únása lè 6a *zúifùwa ya-d̄iwá á 6ueé b̄ia a Poole wékheró b̄io n̄on̄ wo yi. Ba flora a F̄εsituusi ³ le o j̄iá mí yi ò o na ho w̄h̄ū mí yi à mí 6ua a Poole varāa ho Zeruzalεemu. Yaa 6a lò a wán, á wi 6a 6úe o ho w̄h̄ū wán. ⁴ Ká a F̄εsituusi m̄ah̄á b̄ia n̄on̄ 6a yi: «O Poole wi ho kàsó yi ho Sezaaree yi, á hen làa c̄in̄ú ká ĩnén ĩ b̄εere á a b̄in̄i ĩ va b̄in̄.» ⁵ O o b̄in̄ia b̄ia: «Hen ká 6a 6úii wi mi t̄iá h̄ū á dà vaá zéení a wékheró, à bán w̄áa le wa bè mín va.»

* 24:21 Mi loń Bè-wénia v̄ūah̄t̄ 23.6

⁶ O Fesituusi wó hã wizooní bïo hêtin, tàà bïo píru mí dòn làa ba, bún món ó o bínia van ho Sezaaree. Mu tá na léé tǎn, ó o Fesituusi léé kará mí cítii fliníi lahó yi, ò o le 6a 6ua a Poole 6uennáa. ⁷ Ká a Poole 6ueé dǎn, á 6a zúifùwa na ló ho Zeruzalεemu yi kínia wo yi á wee kooní a yi làa biowa síiwà cǎrǎe na á 6arén mí bεere yáá yí dà máa zéení yara. ⁸ Ká a Poole màhǎ pǎ ò o fεera ho tǔiá léraráa mi nǔhǔ kà síi: «ǐ yí wó bè-kohó 6úi 6a zúifùwa làndá lè le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ dǎní yi. I mún yí wó yí khon lè ho *Oroomu bée.» ⁹ Bïo ó o Fesituusi wi ò o wéé 6a zúifùwa sía, ó o wǎa tùara a Poole yi: «Fo o tà á à va ho Zeruzalεemu á 6a vaá cítii fo ǐ yǐo yi bǐn le biónǐ mu dǎní yi le?» ¹⁰ O o Poole bía: «ǐ wi o bée cítii fliníi, á le bǐn á ǐ ko à ǐ cítii yi. I yí wó yí khon lè 6a zúifùwa. A ùnén ù bεere yáá zǔ mu. ¹¹ Ká ǐ 6uan khon, á wó mu 6úi na bïo yi á 6a ko 6a 6úe mi, á ǐ máa pí ǐ húmú. Ká bïo 6a 6èn le ǐ wó khonnáa á yí bon, á nùpue 6úi 6èn mún yí ko ò o dé mi 6a níi yi. O bée lé yǎ á à fεe ǐ tǔiá.» ¹² O o Fesituusi lè 6a nùpua na wee na hã yile-tentewà wo yi mǎn mín. Bún món ó o bía: «O bée lé yǎ á à fεe ù tǔiá làa bïo fo le mu wéráa.»

O Poole dǐn o Akiripaa là a Bereniisi yahó

¹³ Wizooní bïo yen bún món, ó o bée *Akiripaa lè mín hǐnló Bereniisi á van ho *Sezaaree á wà vaá tǎnǎa a Fesituusi yi. ¹⁴ Ba wó hã wizooní bïo yen bǐn, ó o Fesituusi yú zéení a Poole bïo là a bée Akiripaa kà síi: «Nùpue 6úi wi hen ó o Felikisi á dó ho kàsó yi día. ¹⁵ Pǎahǔ na á ǐ van ho Zeruzalεemu, á 6a yankarowà núnása lè 6a *zúifùwa ya-díwá 6ueé bía a níi mu wékheró bïo nǎn miǐ, á 6a le ǐ bío le o ko ò o 6úe. ¹⁶ A ǐ bía nǎn 6a yi le ho Oroomusa yí máa tà síiní nùpue nǔhǔ kà síi, ká 6ànso làa bía le o wó khon yí dǐn mín yara ó o yí mà ho tǔiá yí léraráa mi nǔhǔ bïo 6a le o wó khon dǎní yi. ¹⁷ Ba bò mín làa mi á 6uara hen, á ǐ wǎa yí día á mu yí míana, à mu 6àn tá na léé tǎn, á ǐ van le cítii fliníi, à ǐ le 6a 6ua a nùpue mu 6uennáa. ¹⁸ A bía le o wó khon á 6uara. Ká hã wékhewa na á ǐnén lá wee leéka bïo 6àn dǎe woon á 6a yí mà a níi. ¹⁹ Mu lé 6arén kùrú làndá bïo á 6a làa wo wǎanǎa wán, là a níi 6úi na 6a le Yeesu na húrun ó o Poole wee bío le o yǐo wi lua bïo yi. ²⁰ Bïo á ǐ ì wé wé è fáarǎa hã tǔiáwà mu á ǐ yí zǔ. Lé bún nǎn á ǐ tùara a Poole yi le o tà á à va ho Zeruzalεemu á 6a vaá cítii o ho tǔiá mu dǎní yi le? ²¹ Ká a Poole màhǎ cà mu le o bée lé yǎ à cítii mí. A ǐ wǎa nǎn le níi le 6a día le o wé ho kàsó yi fúaa ká ǐ yú a nǎn o Sezaare yi.» ²² O o Akiripaa wǎa bía nǎn o Fesituusi yi: «Mu mún ò wé sí ǐnén yi à ǐ ní a níi mu bióní.» O o Fesituusi bía nǎn wo yi: «Ho yíró ká ù ní hã.»

²³ Mu tá na léé tǎn, ó o Akiripaa là a Bereniisi lè 6a dásíwá núnása lè ho lóhó ní-beera á bò mín, á bán dó ho cùkú 6a yi lǎnǎa 6ueé zonnáa le cítii fliníi. O o Fesituusi nǎn le níi le 6a 6ua a Poole 6uennáa. ²⁴ Bïo ó o 6ueé dǎn, ó o Fesituusi bía: «À ùnén bée Akiripaa, lè minén na làa wen páanǎa wi hen ká 6úen6úen, o níi na dǐn mi yahó ká lé yǎ bïo yi nǎn á 6a zúifùwa 6úen6úen vonnáa mín ǐ cǎn hen, lè ho Zeruzalεemu yi, á wee wǎamaka le o ko ò o 6úe. ²⁵ ǐnén cǎn á ǐ yí mǎn bïo 6úi na nǎn ó o koráa lè mu húmú. Eε ká bïo ó orén míten le 6a bá-zàwa bée lé yǎ ko ò o cítii mí, á ǐ le bún lé bïo á mu wǎa à wéráa. ²⁶ Bïo á ǐ ì túa sese o níi mu dǎní yi á à na 6a bá-zàwa bée mu yi á mía. Lé bún nǎn á ǐ 6uan wo á 6ueé dǐnǎa mi yahó, sǎnkú à ùnén Akiripaa ù bεere yahó. Ká fo tùara a yi, á ǐ ì yí bïo 6úi á à túa. ²⁷ Lé bïo mu nǔhǔ mía ǐ cǎn à ǐ bío le 6a 6ua kàsó níi varáa ho Oroomu ká ǐ yí zéení a wékheró.»

26

O Poole lá le bioní o bée Akiripaa yahó

¹ O o *Akiripaa bía nǎn o Poole yi: «Ho wǎhǔ nǎn fon, wǎa fεe ù tǔiá à lénnáa ù nǔhǔ.» O o Poole wǎa dó a Akiripaa kǎfére ò o wee fεe ho tǔiá à lénnáa mí nǔhǔ kà síi: ² «Bée Akiripaa, ǐ síi 6èntǐn wan ho wǎhǔ na á ǐ yú ho zuia bïo yi à fεe ǐ tǔiá à lénnáa ǐ nǔhǔ ùnén yahó, làa bïo 6úen6úen na 6a zúifùwa le ǐ wó khon bïo yi. ³ A ùnén ùten yáá zǔ 6a zúifùwa làndáwá 6úen6úen làa bïo 6a wee wé kán mín wán. A ǐ bǐnǎa wee fio fo à ù ní ù

yi à jínáa í cón. ⁴ Ba zúifùwa búenbúen zū bǐo á í karáa hàrì í yàronmu pàahú. Ba zū bǐo á í buan lè iten hàánì wàn síi nùpua t̄ahú lè ho Zeruzalεemu yi. ⁵ Ba zū mi míana, á lá tà mu á 6a à bío mu wéréwéré le ínén mún lé wa kuure nùpua na wee hení ho làndá bǐo nǐ-kénì, bíá 6a le Farizíεwa. ⁶ Ho zuia á 6a wee cítí mi lé bǐo á í dó í síi bǐo le Dónbeenì dó mí jii le mí ì na wàn bùaawa yi. ⁷ Wàn síi nùpua zǐ-júná píru jùn á mún dó mí sía le mí wé è sá máa khí á wé è bùaani le Dónbeenì fúuu le wisoni lè ho t̄inàahú. Bée Akiripaa, bún lé bǐo nòn 6a zúifùwa wee koonínáa mi. ⁸ Minén zúifùwa, léé webio nòn á mi wee leéka le le Dónbeenì yí dà máa vèní 6a nǐ-hía?

⁹ «Ínén í bεere lá wee leéka le í ko à í wé bǐo búenbúen à hèráa o Nazarεete nǐ Yeesu bǐo. ¹⁰ Bún lé bǐo á í wó ho Zeruzalεemu yi. Mu bàn wéró wǎhú á í yú 6a yankarowà júnása cón á wíikaa le Dónbeenì nùpua cèrèε kúaa ho kàsó yi. Ká 6a le mí ì búe 6a à í mún tà bún. ¹¹ Pònna cèrèε yi ká í wee hée léka 6a zúifùwa kàránló zínì búenbúen yi à beé 6a lò, á wi à í kíká 6a yi à 6a yèrémá mí jínì à pí a Yeesu bǐo. Í lá jii 6a wán dà, fúaa í wee màjā lé vaa beé 6a lò há kā-vio búí lórá yi.

¹² «Wizonle búí á í ló jòn ho Damaasi mu bǐo yi lè le *Dónbeenì yankarowà júnása jii na 6a nòn mi. ¹³ Bée Akiripaa, mu wó le wisoni yi ká í lá ho wǎhú wà, á í mòn mu khoomu na pànká wi po le wii khoomu à mu yòó ló ho wáayi á líí k̄nía ínén làa bíá làa mi bò mún yi. ¹⁴ A wa búenbúen ló lùiorá, á í wee jí à mu tãmu búí wee bío bǐo ká làa mi lè wàn bíonì: «Soole, Soole, fo wee beé í lò ká síi le we? Fo ka lòn varó nàa na wee yén tá mún so ká wón v̄ina a. εε ká ũ màhá à wé á à sa.» ¹⁵ A í t̄uara: «Núhúso, fo léé wée?» O o bíá: «Ínén lé o Yeesu na fo wee beé lò. ¹⁶ εε ká ũ líi híni yòó ð̄n. Í wi à ũ wé í ton-sá. Lé bún nòn á í zéénianáa iten làa fo. Fo ò wé í sèéraso á à zéení ì na 6a nùpua yi le fo mòn mi, á mún ñ bío bǐo á í bíni ì zéení làa fo á à na 6a yi. ¹⁷ Ínén á à k̄nì fo 6a zúifùwa làa bíá yínǎ 6a zúifùwa níi yi. Í wee tonka fo 6a cón, ¹⁸ bèra a na à ũ hén 6a yǐo, à vá bíá wi le t̄ibirí yi léráa mu khoomu yi, á mún fé 6a o *Satāni pànká níi yi à na le Dónbeenì yi. Ká 6a tà ínén bǐo yi, á 6a bè-kora á à sèn ñ díá á à na 6a yi, á 6a à yí ho lahó bíá bǐo sá le Dónbeenì yi t̄ahú.»

¹⁹ «Bée Akiripaa, lé ká síi mu wóráa. Í yí p̄a mu bǐo na zéénia m̄iten làa mi bǐo. ²⁰ Í nín-yání bíá le Dónbeenì bǐo ho Damaasi yi. Bún món á í zéénia mu ho Zeruzalεemu yi, à lá ho *Zudee k̄hú búenbúen, á zéénia mu làa bíá yínǎ 6a zúifùwa. Í wee bío na 6a yi le 6a yèrémá mí yilera lè mí wárá, à sí mí yara lè le Dónbeenì, à wé wé há wárá na wee zéení le 6a yèrémáa bǐo bon. ²¹ Lé bún bǐo yi 6a zúifùwa w̄iraráa mi ká í wi le Dónbeenì zǐ-beenì lún yi, á le mí ì búe. ²² Ká le Dónbeenì màhá pan mi fúuu á búeé bó ho zuia. A í t̄in ð̄n mí yahó á wee zéení bío á í mòn làa bǐo á í j̄á à na 6a nǐ-beera làa bíá ká búenbúen yi. Bǐo á í wee bío yí wi mí dòn làa bǐo 6a j̄i-cúa fεerowà là a *M̄oyiize bíá le mu ù wé. ²³ Ba bíá le ȳia le Dónbeenì m̄on léra á lò ò be, le orén lé ȳia á à wé o nín-yání nùpue na à vèe. Le lé orén lé ȳia á à zéení ho k̄nìlò bǐo na lé mu khoomu á à na wàn n̄ipomu lè há síi-vio yi.»

²⁴ Bǐo ó o Poole wee fεε ho t̄iá á à lénnáa mí j̄uhú ká síi, ó o Fεsituusi w̄amaa o wán: «Éee Poole. Fo wee khée le? A ũ minka bè-z̄ūminì lé bǐo w̄aa nòn á ũ j̄uhú míanáa b̄in.»

²⁵ O o Poole bíá nòn wo yi: «Fεsituusi c̄ukúso, í yí máa khée. Há bíonì na á í wee bío ká á j̄uhú wi, á há mún bon. ²⁶ O bée Akiripaa j̄á mu bàn t̄iáwà. Í dà a bío o yahó ká í ponì séra. Í zū mu k̄énk̄én le mu lè mí dà-kénì kénì ó o zū. Lé bǐo mu yínǎ bǐo na s̄ankaa wó k̄uérè yi. ²⁷ Bée Akiripaa, fo dó ũ síi bǐo le *Dónbeenì j̄i-cúa fεerowà bíá yi le? Í zū mu le fo dó ũ síi mu yi.» ²⁸ O o Akiripaa bíá nòn o Poole yi: «Fo w̄aa wi à hen làa c̄inú à í yèrémá wé o k̄èrèt̄ε.» ²⁹ O o Poole bíá nòn wo yi: «À mu wé lòn bǐo, tàá à mu míá poñ bún, á í pá wee fio le Dónbeenì yi le mu yí k̄j̄a ũnén ũ dòn yi, ká bíá búenbúen na wee jí í bíonì ho zuia à wé le í bǐo, ká há zúak̄aríwà na can làa mi níi ló.»

³⁰ O o bée, là a Bereniisi, là a kuvεεεere, làa bíá búenbúen na làa ba wi mún wán á híñnòn yòó ð̄n, ³¹ à 6a fó mún 6a ló á léé wee bío làa mún: «Wékheró búí na nòn ó o n̄i na ká ko

ò o búe, tàá ò o dé ho kàsó yi hón mía.»³² O o Akiripaa bía nòn o Fesituusi yi: «Mu yínǎn bǐo ó o nǐi mu le o béε fi mí cítii, ó o lá dà à díá.»

27

Ba buan o Poole nǎnda ho Oroomu

¹ Bǐo mu bía le wa ko wa lá ho won-beenǐ à varáa ho Italii kǎhǔ yi, á ba nòn o Poole le ba kàsósa nùwǎ yèn búii ba dásíwǎ nǐhǔso na ba le Zuliyuusi yi. O dásí nǐi mu á ló ho *Oroomu dásíwǎ kuure búii yi, dío ba wee ve làa bá-zàwa béε dásíwǎ kuure. ² Wa zon ho Adaramiite lóhó won-beenǐ dà-kéní na ko ho dé mí yahó le ho Azii kǎhǔ wonna dǐnníi cǎn á hǐnǎn wà. Nǐi búii na ba le Arisitaaki á zon làa wèn. O ló ho Maseduana kǎhǔ lóhó na ba le Tesaloniiki yi. ³ Mu tá na léε tǎn, á wa vaá dǎn ho Sidǎn lóhó. O Zuliyuusi buan o Poole se, ó o nòn le nǐi wo yi ò o léka mín bǎnlowà wán à ba yí o séení. ⁴ Bǔn mǎn á wa hǐnǎn bǐn wà. Ká ho pinpiró wee sí wa yahó, á wa kun á khǐi tun waten yi le ho Siipere kǎhǔ na wi mu numu tǐahǔ, á bá hón wà. ⁵ Wa tò mu yámú numu yi á ló ho Silisii le ho Pánfilii kǎna nǐsǎnǐ yi á vaá dǎn ho Lisii kǎhǔ lóhó na ba le Miraa. ⁶ Lé bǐn á ba dásíwǎ nǐhǔso yú ho Alékisǎndiri lóhó won-beenǐ búii na wà a va ho Italii kǎhǔ. A hón lé hǐa ó o kúaa wèn yi. ⁷ Wa wó wizooní ká hǎ boo ho wǎhǔ wán. Wa wà yèrèdèdè, á lò bon làa sòobéε á bò yi vaá dǎnnáa ho Kǐniide lóhó nǐi. A bǐo ho pinpiró hò wèn á wa yí dà máa lá dén dǎnǐ so, á wa kun vaá ló le ho Salamǎneε cǎn, á bá ho Kerεete kǎhǔ na wi mu numu tǐahǔ wà. ⁸ Wa bá ho kǎhǔ mu, ká mu màhǎ wó lònbee làa sòobéε. Wa vaá dǎn ho lahó búii na ba wee ve làa «Wonna Dǐnníi La-senǐ.» Ho wi ho Lasee lóhó nǐsǎnǐ. ⁹ Wa míana le veenǐ mu yi dà, á ba *zúifùwa nǐnǐ líró pǎahǔ* khǐina yú, á ho won-beenǐ pǎró lònbee wíokaa wee wé. Lé bǔn ó o Poole nǎnǎa ba zeñ wán ká síi: ¹⁰ «Wán zàwa, í mǎn mu le le veenǐ na wa wi yi á à wé lònbe-beenǐ. Ho won-beenǐ le mí sèró á ho yáaró na bùaa á à yí. A bè bǔn wán, á warén wa beere yí bánbáa á wa mukǎnǐ á à vǐ mu yi.» ¹¹ Éε ká ba dásíwǎ nǐhǔso màhǎ dó mí síi bǐo ho won-beenǐ nǐhǔso làa yǐa te ho leékaa le mí ì wé yi, á po bǐo ó o Poole bía. ¹² Ho keenǐ hǎ wonna dǐnníi na ká yi yínǎn bǐo na se le tènǐ pǎahǔ. Lé bǔn te bǐo á bǐa wi ho won-beenǐ yi boomuso á wó le nǐi dà-kéní à ba le mí ì hǐnǐ ho lóhó mu yi á à lén. Ba lá wi à ba vaa dá ho Kerεete kǎhǔ wonna dǐnníi la-veere búii na ba le Fenikisi. Hǎ yèrémáa wi le lé wii tènǐi. Lé bǐn ba wi à ba vaa cǎaka yi, à le tènǐ pǎahǔ khǐi ká mu lá dà à wé.

¹³ Ho pinpi-zàwa búii hǐnǎn le le wii hènǐi bàn nín-káahó á wee pèεka, á ba wee leéka le mí dà à wé bǐo ba lá le mí ì wé. Ba hǐnǎn á vá léε bá le ho Kerεete kǎhǔ bàn nǐ-kǎnǐ á wà. ¹⁴ Cúa-yèn á pinpi-beenǐ búii na ba le Erakiyon á ló ho kǎhǔ mu wii hènǐi bàn nín-tǐánǐ. ¹⁵ A ho yèrémá sí ho pinpiró léε bǐo na yí dà máa wé. A wa sǎ san díá waten, á ho buan wàráa. ¹⁶ Ho kǎhǔ dà-za búii na wi mu numu tǐahǔ á yèni ba le Koda, ká ho wi le wii hènǐi bàn nín-káahó, lé hón á wa khǐina nǐsǎnǐ, á ho dá tun wèn cǐnú, á wa màhǎ wǎa yú ho won-za na ba wee wé zo fenínáa mítén ká mu here na can wa mǎn á lá yòó dó. Ká wa lò màhǎ bon wórǎa mu. ¹⁷ Bǐo wa lá ho yòó dó vó, á ba won-pàwa canka hǎ hǔni á bánbáa ho won-beenǐ à ho hǐa yí hekenka. Ba zǎna ho hǐa vaa fùunǐ le hǎnlè yi ho Libii nǐi, á ba lá le dèε na wee tǐ ho won-beenǐ lùwǐi yi á can ho won-beenǐ yi le ho hǔló á líí dó mu numu yi, à ba wǎa díá mítén á ho pinpiró lá wàráa. ¹⁸ Bǐo ho tá tǎn à ho pinpiró pá lan wee vǐnvǎ ho won-beenǐ le mí sòobéε, á ba búakáa wee bùen ho sèró à kúee mu numu yi. ¹⁹ Mu bàn tá na bǐnǐa léε tǎn, á ho won-beenǐ bǐowa búii á barén le mí nín-bia wee khǔaa yénnǐ kúee mu numu yi. ²⁰ Mu yú wizooní bǐo yèn ká nùpue yère máa dá lé wii le hǎ mànǎayio wán, à ho pinpiró pá lan wee và le mí pǎnká. Mu ù va à yí, à wa yǎa wǎa yí máa leéka le o búii ì fen.

* **27:9** Ba zúifùwa nǐnǐ líró: Ba zúifùwa wee wé lí mí nǐnǐ hǎ wiso-poa pǐihǔ vaa véenǐ le ho tá khóorè pǐihǔ búakáró pǎahǔ. Ba nǐnǐ mu líró mǎn lé bǐo á hǎ pinpi-beera wee wé và yi. Hǎ wonna pǎró yidèrè wé keñ hón pǎahǔ so yi.

²¹ Bĩa wi ho won-beenĩ yi míana à 6a máa dí bĩo. O o Poole wáa hĩnɔn dĩn 6a yahó ò o bĩa nɔn 6a yi: «Mĩ nɔnzòh lá zũ se bĩo á ĩ le mi yĩ le wa lé ho Kεεεte yi á mi tà yi. Se mu minka biowa na wee yáa kà á lá máa yĩ máa wé. ²² Εε ká hã laà na kà wán á mi henĩ mi sĩa. O búĩ mukãní máa vĩ. Ho won-beenĩ mí dòn lé hĩa á à yáa. ²³ Ho hĩhũ tĩnãahũ, á le Dónbeenĩ na á ĩ bĩo sã yi á wee bùaanĩ, lé dén wáayi tonkaro á buara ĩ cǎn, ²⁴ á buéé bĩa nɔn miĩ: «Poole, yĩ zǎn. Fo ko à ũ vaa dĩn ho Oroomu béε yahó. Le Dónbeenĩ á à fenĩ ũnén làa bĩa làa fo páania wi búenbúen.» ²⁵ Wa nùwã, mi cén henĩ mí sĩa. ĩ dó ĩ sii le Dónbeenĩ yi. Mu ù wé làa bĩo mu bĩa nɔnnáa miĩ. ²⁶ Ho pinpiró á à dón wen á à varáa ho kã-veere búĩ yi.»

²⁷ Mu tĩnɔnna píru náa yú ká ho pinpiró buan wen wàráa ho *Mediteranεε yámú numu wán. Ho tá tĩahũ, á ho won-beenĩ ton-sáwá wee leéka le wa wà vaa sùará le bónbóore yi. ²⁸ A 6a lèera ho hũlò na ho hũnlò dèε búĩ na lí á can yi á dó mu numu yi, á mu booró yú hã mæterewa bónĩ làa píru làa bĩo hẽjun. Bĩo 6a vã van cĩnú, á 6a tĩn lèera ho dó, á 6a yú mæterewa bónĩ làa bĩo hẽtĩn. ²⁹ Ba zãna le wa won-beenĩ hĩa vaa hén hã hue-beera búĩ. Lé bũn nɔn á 6a khũaana ho hũnlò biowa bĩo náa na líka na wee bua ho dĩnĩ á can ho won-beenĩ yi á kúaa mu numu yi le ho mɔn, á 6a wáa kará wee lòonĩ ho tá tĩlò. ³⁰ Ho won-beenĩ ton-sáwá wi 6a lùwĩ, á 6a vã ho won-za na 6a wee wé zo fenínáa mĩten ká mu here á dó mu numu yi, á 6a wee bío le lé mu biowa na wee bua ho dĩnĩ á mí wee kúee le ho yahó. ³¹ O o Poole bĩa nɔn 6a dásíwá nũhũso le 6a dásíwá na ká yi: «Héyĩ! Ba nùpua mu á yĩ kará ho won-beenĩ yi, á mí máa fen.» ³² A 6a dásíwá wáa fáara ho won-za mu hũni á díá á ho wà.

³³ Bĩo 6a wee lòonĩ ho tá tĩlò, ó o Poole henía 6a sĩa le 6a dí mu bĩo. O bĩa làa ba kà: «Bĩo ká lé mu wizoonĩ píru náa ká mi yĩ máa dí bĩo hũuu. ³⁴ Mĩ cén cà mu bĩo dí, à mí pánkává à keĩ. Mĩ nĩ-kénĩ woon á dèε búĩ ká máa khuee yi.» ³⁵ Hĩn bionĩ so bío vaa véenĩ, ó o Poole lá ho búurú, á dó le Dónbeenĩ bárakà, ò o cèekaa ho wee là. ³⁶ A 6a búenbúen màhã wáa yú le sí-hebúee á wee dí. ³⁷ Warén na wi ho won-beenĩ mu yi léε nùpua khĩá-jun làa búará-tĩn làa píru làa nùwã hẽzĩn. ³⁸ Bĩo 6a dúka sù á 6a khũaana ho dĩnlò á kúaa mu numu yi bèra a na à ho won-beenĩ wé záyi.

³⁹ Bĩo ho tá tǎn, á ho won-beenĩ ton-sáwá á yĩ zũ ho lahó na 6a wi yi. Lahó búĩ na sùaráa le le bónbóore na ho pinpiró yĩ tà yĩ here yi, lé bĩn á 6a lá wi à 6a vaa zoo dĩnĩ ho won-beenĩ yi ká mu lá dà à wé. ⁴⁰ A 6a feera mu biowa na líka na wee bua ho dĩnĩ á kúaará. Ho won-beenĩ mu bàn pèenía á 6a mún feera kúaará, á 6a can ho pǎnsò-beenĩ ho won-beenĩ mu yahó, à ho pinpiró wáa dón ho à janáa hón lahó so yi. ⁴¹ Ká 6a màhã vaa bó le hènle yi. Ho won-beenĩ mu bàn yahó á fùunía le hènle yi á ho yĩ dà máa va lùe. Ká ho bàn mɔn á mu numu na wee hĩnĩ le mí pánká á háakaa. ⁴² A 6a dásíwá wi à 6a búe 6a kásósa, ò o búĩ hĩa yĩ wáa lén à fen. ⁴³ Ká 6a dásíwá nũhũso màhã wi ò o fenĩ a Poole, ó o pã le 6a yĩ wé mu. O o bĩa nɔn bĩa zũ mu numu yi le 6a yénka lé ho yahó à bánbá ja le bónbóore. ⁴⁴ Ká bĩa ká bán á à buaka hã penminĩ táa ho won-beenĩ biowa búĩ yi á janáa 6a mɔn. Lé ká sii á wa búenbúen wórã á dàina lórãa mu numu yi à dèε woon á yĩ wó a búĩ.

28

Bĩo wó ho Malite yi

¹ Bĩo wa mɔn à wa fera wó, á wa jã à 6a le ho kǎhũ na wa wi yi yèni 6a le Malite. ² Ho nùpua buan wen se. Mu wó à ho vlohó wee tè á le tèenĩ wi, á 6a lò ho dǎhũ á wa kará kĩnía yi. ³ O o Poole khuiira hã bùεenĩ le mí ì yénnĩ á à kúee ho dǎhũ yi. A bĩo ho dǎhũ wunwuró wi, ó o dĩhioni ló hã bùεenĩ mu yi, á cúaana a Poole níi buan yi wee dándu. ⁴ Bĩo ho Malitesa mɔn mu, á 6a wee bío làa mín: «Wa nùwã, o nĩi na ká léε nĩ-búe. O fera yĩ hũrun mu numu yi ká le dofinĩ na téréna màhã pá yĩ tà le o mukãní keĩ.» ⁵ Ká a Poole màhã paránna a fá dó ho dǎhũ yi. O yàá yĩ mɔn o vía. ⁶ Ba búenbúen wáa pan le cúa-yen

le mí máa jí bïo.
 Ba muuníá mí yïo
 á yí wi 6a mi.
 Ba yí wi 6a jí bïo lè mí ñikōnna.
 Ba tun mí yiwa.

Ba pǎ le mí máa yèrè má máa 6uen í cǎn à ï wεé 6a.

²⁸ Awa, á mi wǎa zūí mu. Le Dónbeení wó á ho fenló bíoní mu á à bue á à na bíá yínóí zúifùwa yi. Bàn ñ tà á à jí le.» ²⁹ [Bïo ó o Poole bíá hǎn bíoní so wó, á 6a zúifùwa saawaa wà ká 6a a kán mín.] ³⁰ Zii 6úi na ó o Poole wee da yi ká a sàání, lé dén ó o kará yi lúlúio bío ñun. Bíá wi 6a mi a wán 6úen6úen wee 6uee yí o bín. ³¹ O wee bue le Dónbeení béeñí bío, á wee kàrán o Yeesu Krista bío lè 6a nùpua ká a poní séra, á bío 6úi yí máa hè.

Ho vūahũ na ó o Poole túara nɔn ho Oroomu kèrètíewa kuure yi

Vūahũ túaró jūhũ

Ho vūahũ mu lé o Poole túara ho nɔn ho Oroomu kèrètíewa kuure yi.

O bía le 6a nùpua búenbúen wó khon lè le Dónbeenĩ, ká bía màhá tà dó mí sía o Yeesu *Krista yi á le Dónbeenĩ á à wé á 6a à térén le yahó. Le è kǎní 6a mu bè-kora yi á à na le mukǎní binbirĩ na máa vé 6a yi (1–8).

O Poole bía lè 6a *zúifùwa na wee pĩ a Yeesu bío le 6a yí dà máa pĩ le Dónbeenĩ máa lén f́́́́. (9–11).

O le há laà na kà wán á le Dónbeenĩ sáamu na le wee wé làa bía yínɔní 6a zúifùwa á ko mu wé à 6a na mítén búenbúen o Yeesu yi, à bío sí le Dónbeenĩ yi f́́́́ (12.1–15.13).

O mún bía le mí wi à mí va ho Oroomu, à ðĩn bĩn varáa ho Εσιπααγε. O o tènía bía ó o zū ho Oroomu lóhó yi búenbúen (15.14–16.27).

Le tènĩ

¹ Inén Poole na lé o Yeesu *Krista ton-sá, lé mi wee túa ho vūahũ na kà á à na mia. Le Dónbeenĩ von mi à ĩ wé o Yeesu Krista tonkaro. Le léra mi à ĩ bue le Dónbeenĩ bín-tente, ² ðio le fèra ðĩn mí jĩ-cúa f́́́́wà wán dóráa mí jĩi nɔn mí biónĩ vūahũ yi.* ³ Le bín-tente mu bío ciran le Za Yeesu Krista. O lé o *Daviide m̀̀̀̀m̀̀nĩ mu nĩpomu ðání yi. ⁴ Εε ká le Dónbeenĩ Hácírĩ zéenia mu lè mí p̀̀̀̀kà le o lé mí za bío le vènia wo bío yi, wón na lé wa Núhũso Yeesu Krista.

⁵ Lé o Yeesu Krista mu p̀̀̀̀kà yi á le Dónbeenĩ sáamu wóráa mi là a tonkaro, bèra a na há kǎna búenbúen nùpua à dé mí sía wo yi, à wé bè o biónĩ yi, à déráa ho cùkú wo yi. ⁶ Minén mún lé bán nùpua so búĩ, minén na le Dónbeenĩ von, á mi bío sǎ a Yeesu Krista yi.

⁷ Awa! I wee túa ho vūahũ na kà á à na minén búenbúen na le Dónbeenĩ wa làa sòobéε á von á mi bío sǎ le yi ho Oroomu lóhó yi. Le wán Maá Dónbeenĩ lè wa Núhũso Yeesu Krista wé mí sáamu làa mia, à na ho h́́́́rǎ mia.

O Poole wi o ò vaa búεεkĩ ho Oroomu

⁸ I ò búaká lè wán Dónbeenĩ b́́́́kà déró mi búenbúen bío yi o Yeesu Krista p̀̀̀̀kà yi. Lé bío mí síadéró le Dónbeenĩ yi á bío wee bío ho ðĩmĩjǎ làa búenbúen yi. ⁹ Le Dónbeenĩ na á ĩ wee sá na yi lè ĩ síi búenbúen le bín-tente na á ĩ wee bue bío yi, ðio bío ciran le Za, ðén zū le bío á ĩ wee mí lé ho túiá poni. Le zū le ká ĩ wee fio à ĩ leéka mi bío. ¹⁰ Pǎahũ lée pǎahũ ká ĩ wee fio, à ĩ le ká mu lé le Dónbeenĩ síi bío, à le tà na mu ní, à ĩ ðán buen mi ć́́́n. ¹¹ Mu bon, ĩ b̀̀̀̀tĩn wi à ĩ mi mi wán làa sòobéε, bèra a na à mu bío wéró p̀̀̀̀kà na le Dónbeenĩ Hácírĩ dó mi à mi mún yí, à mi p̀̀̀̀kà wíoka kɛní. ¹² A há síadéró le Dónbeenĩ yi na wa léera yi á wa à hení mín sía bío yi.

¹³ Wán zàwa lè wán hĩnni kèrètíewa, ĩ wi à mi zūn le ĩ wi à ĩ buen mi ć́́́n ká há búmakaa màhá hò mi á ĩ ðĩn yí yú mu wǎhũ. I ò buen mi ć́́́n, bèra a na à ĩ tonló c̀̀̀̀nú kɛní làa bío ho kɛraráa há kǎna na ká nùpua ć́́́n bío síi. ¹⁴ I ko à ĩ bue le Dónbeenĩ bín-tente na 6a nùpua búenbúen lè mí síiwà yi, bía yío h́́́́ra làa bía yío yí h́́́́ra, bía kǎráanna, làa bía yí kǎráanna. ¹⁵ Lé bĩn te bío á ĩ wi à ĩ buee bue le bín-tente mu à na minén na mún wi ho Oroomu lóhó yi.

Le Dónbeenĩ bín-tente p̀̀̀̀kà wi

* 1:2 Mi lorĩ Ezayii vūahũ 52.7; 61.1

¹⁶ Mu bon, le bín-tente bueró n̄yio yí máa dí mi. Le bín-tente mu lé le Dónbeenĩ pànká na le wee kânínáa b̄ia búenbúen na wee dé mí s̄ia le yi, à búaká làa b̄ia lé 6a *zúífùwa, à dānāa b̄ia ká. ¹⁷ Le bín-tente mu wee zéení le le Dónbeenĩ wee wé à 6a n̄pua téréen le yahó 6a siádéró le yi mí dòn b̄io yi, làa b̄io mu túararáa: «Yia téréenna le Dónbeenĩ yahó b̄io á 6anso dó mí s̄ii le yi b̄io yi, wón á à k̄er̄ le mukān̄i binbir̄i yi.»†

Ba n̄pua wee wé mu bè-kora lè mí s̄iíwà

¹⁸ Le Dónbeenĩ wi ho wáayi, á wee zéení le mí yi wee c̄i 6a n̄pua yi b̄io 6a p̄á le à 6a wee wé b̄io yí se b̄io yi. Ba wee ti ho t̄iíá poni yi lè mí wén-kora. ¹⁹ Lé b̄io á b̄io ó o n̄pue dà à z̄ūn le Dónbeenĩ b̄io d̄ání yi á yí sà 6a yi, lerén mítén zéení mu wéréwéré làa ba. ²⁰ A lá ho d̄im̄j̄ná j̄uh̄ú búεεn̄ii, á le Dónbeenĩ pànká na j̄ii m̄ia, làa b̄io le karáa b̄ūn ó o n̄pue ȳio yí máa mi. Εε ká mu màh̄á wee z̄ūn le bè-wénia yi. Lé b̄ūn te b̄io 6a t̄iíá yí dà máa wé s̄ináa. ²¹ Ba z̄ū le le Dónbeenĩ dà, à 6a yí dó le b̄arákà làa b̄io mu koráa. Lé b̄ūn wó á b̄io 6a wee leéka á j̄uh̄ú m̄ianáa, á háciira m̄ia, á wi le t̄ib̄ir̄i yi. ²² Ba le mí lé mu bè-z̄ūr̄im̄in̄i 6ansowà, à 6a màh̄á wó 6a b̄ónb̄úwá. ²³ S̄ani 6a búaan̄i le Dónbeenĩ c̄ukúso na máa hí, á 6a díá 6a wee búaan̄i mu bè-lénnia na 6a wee ta lòn n̄pue, tàá j̄inza, tàá napu làa náa so, tàá b̄ia wee v̄ará mí p̄iorà wán, bán na búenbúen wee hí.

²⁴ Lé b̄ūn b̄io yi á le Dónbeenĩ díaráa 6a á 6a wi mu b̄io na tun wéró yi, à héha lè 6a s̄ia wárá na yí se, á wee wé h̄á n̄yi-wárá làa mín. ²⁵ Ba p̄á le Dónbeenĩ t̄iíá poni à 6a bò h̄á sab̄ion̄i m̄ón. Ba wee búaan̄i b̄io le Dónbeenĩ léra, á wee sá na mu yi, à lerén Dónbeenĩ na léra mu á 6a díá, dén na màh̄á ko lè le khòon̄i f̄éεε. Amiina!

²⁶ Lé b̄ūn b̄io yi á le Dónbeenĩ díaráa 6a á 6a wee wé h̄á n̄yi-wárá na b̄io s̄i 6a yi. Ba h̄áawa wee da làa mín, à 6a yí máa da làa báawa. ²⁷ Lé làa b̄ūn s̄ii á 6a báawa mún yí máa da làa h̄áawa, à 6a s̄ia wee b̄in̄i v̄á mín yi làa s̄ob̄éε. Lé b̄ūn b̄io yi á le lònbee na ko làa ba wee yíráa 6a b̄io 6a v̄ūnun wee wé b̄io yi.

²⁸ B̄io 6a p̄á le mí máa z̄ūn le Dónbeenĩ, á le b̄èn díá á 6a bò mí hácin-kora m̄ón, á wee wé b̄io yí ko. ²⁹ Mu b̄io na yí téréenna lè mí s̄iíwà búenbúen 6a wee wé: Ba wee wé mu yikomu, 6a ȳio wee lé mí n̄inzawa b̄io, 6a lé 6a n̄i-s̄umáa, le yandee wi 6a yi làa s̄ob̄éε. Ba lé 6a n̄i-b̄úewá, á wa h̄á warà. Ba wee khà 6a n̄pua, 6a wa mu bè-kora wéró lè 6a n̄pua. Ba wee f̄úaa h̄á sab̄ion̄i 6a n̄pua j̄in̄i, ³⁰ á wee yáa mín yènnáa. Ba lé le Dónbeenĩ z̄úkúsa. Ba wee là 6a n̄pua, á wee yòon̄i mítén. Ba wee khòn, 6a dà mu bè-kora wéró làa s̄ob̄éε. Ba wee p̄í mín n̄uwā b̄ion̄i. ³¹ Ba lé 6a b̄ónb̄úwá. Ba dó mí j̄in̄i le mí ì wé b̄io na, à 6a máa wé mu. Ba yiwa tunka, 6a yí z̄ū màkárí. ³² Ba j̄on̄ z̄ū le Dónbeenĩ cit̄ii b̄io le b̄ia wee wé h̄ón wárá so s̄ii b̄io s̄á mu húmú yi. Εε ká barén mí b̄εεre màh̄á pá wee wé mu, á 6a mún wee tà b̄ia wee wé mu j̄ii.

2

Ba n̄pua cit̄tr̄ó b̄io

¹ Ū wé n̄pue léee n̄pue á wee cit̄i b̄ia ká, á ũ j̄uh̄ú máa lé, fo wee s̄iin̄i ho ũten. Lé b̄io á b̄ia fo wee cit̄i, bán wárá b̄àn s̄ii lé h̄ia ũnén mún wee wé. ² A wa b̄èn z̄ū le b̄ia wee wé h̄ón wárá so s̄ii á le Dónbeenĩ á à cit̄i làa b̄io téréenna. ³ A ũnén na wee cit̄i 6a n̄pua à ũ j̄on̄ wee wé 6a wárá b̄àn s̄ii, fo so wee leéka le ũ j̄uh̄ú á à lé le Dónbeenĩ cit̄ii yi le? ⁴ Tàá b̄io le Dónbeenĩ s̄ii se, á wee j̄n̄i mí yi, á z̄ū mu bè-tente wéró, á fo so wee lá làa bè-k̄amáa le? Z̄ūn le lé b̄ūn tentemu so wee j̄aa fo à ũ yèrémá ũ yilera lè ũ wárá. ⁵ Awa, á b̄io fo yí wi ũ j̄í d̄εε, á yí wi ũ yèrémá ũ yilera lè ũ wárá, á le lònbe-s̄um̄ú lé d̄io fo b̄èn ñ dé ũten yi le Dónbeenĩ s̄i-c̄iíle wizonle z̄on̄. B̄ūn z̄on̄ ká le è f̄i le cit̄ii làa b̄io téréenna. ⁶ Le è s̄aan̄i 6a n̄pua yi á à héha lè 6a bè-wénia.* ⁷ B̄ia wee wé mu bè-tentewà làa s̄ob̄éε, á wee cá ho c̄ukú lè le yèni le Dónbeenĩ c̄s̄n, lè le mukān̄i binbir̄i, bán le è na le mukān̄i na máa vé yi.

† 1:17 Mi loñ Habakuuki v̄uah̄ú 2.4 * 2:6 Mi loñ Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 62.13

⁸ Ká bĩa káa le Dónbeenĩ yi, na pã ho tũĩá poni à 6a tà mu bè-kora bĩo, bán le è zéenináa le mí yi wee cĩ 6a yi làa sòobéε. ⁹ Le lònbee lè le yi véε á à yí bĩa búenbúen na wee wé mu bè-kora. Mu ù búaká làa bĩa lé 6a *zúifùwa, á à dãnáa bĩa yínɔ́ 6a zúifùwa. ¹⁰ Εε ká bĩa wee wé mu bè-tentewà, bán le Dónbeenĩ á à dé ho cùkú yi, le è wé á 6a à yí le kɔ̀nbii á à kɛ́n ho héerà yi. Le nín-yání ì wé mu làa bĩa lé 6a zúifùwa, á bĩa yínɔ́ 6a zúifùwa màhã à sĩ. ¹¹ Mu bon, le Dónbeenĩ yí máa hueeka nùpua mín yi.

¹² Lé bũn nɔ̀n á bĩa búenbúen na wó mu bè-kora à 6a yí zũ a *Mɔ̀yiize làndá, bán húmú bĩo á làndá nĩ mĩa yi. Ká bĩa zũ ho làndá mu à 6a wee wé mu bè-kora, bán á à cítí lè ho làndá. ¹³ Mu bon, bĩa téréna le Dónbeenĩ yahó yínɔ́ bĩa wee jí a Mɔ̀yiize làndá mí dòn ká 6a máa bè ho yi. Bĩa wee wé bĩo ho làndá le 6a wé, bán lé bĩa le Dónbeenĩ wee wé à 6a téréna le yahó. ¹⁴ Hen ká bĩa yínɔ́ 6a zúifùwa na ó o Mɔ̀yiize làndá mĩa cɔ̀n á wee wé bĩo ho làndá bò, se ho làndá mu wi 6a yiwa. ¹⁵ Bũn wee zéeni le bĩo ho làndá le 6a wé wé á wi 6a sĩa yi, á 6a yiwa lé mu seéràsa. Lé bĩo á pãhũ búii à barén mítén yilera pí 6a bĩo, ká pãhũ búii à hã tà 6a jii. ¹⁶ Le Dónbeenĩ cítii fi nònzon, ká mu bĩo á à zũn. Bũn zon ká le è ðĩn o Yeesu *Krista wán á à cítiráa 6a nùpua 6a bĩo búenbúen na sà yi ðání yi, làa bĩo le Dónbeenĩ bín-tente bíaràa mu, ðĩo á ì wee bue.

Ba zúifùwa yí máa bè ho làndá yi làa bĩo mu kordá

¹⁷ Εε ká ùnén na lé o zúifù, á zũ a *Mɔ̀yiize làndá, á le ù sii wan le Dónbeenĩ bĩo yi, ¹⁸ fo zũ bĩo sĩ le Dónbeenĩ yi. Lé ho làndá nɔ̀n á fo zũnàa bĩo se. ¹⁹ Fo láa mu yi le fo lé 6a muuwa ya-dí, á lé bĩa wi le túbiri yi khoomu. ²⁰ Fo le fo lé bĩa yí zũ mu bĩo nĩ-karánlo, á lé 6a háyúwá nĩ-karánlo. Lé bĩo fo zũ le mu bĩo zũnló lè ho tũĩá poni á wi ho làndá yi.

²¹ Awa, ùnén na màhã le fo lé bĩa ká nĩ-karánlo 6èn wó kaka yí máa káránnaa ùten? Fo wee hení mu na 6a nùpua yi le 6a yí juaa bĩo, à ùnén màhã wee juaa le we? ²² Fo wee kárán 6a nùpua le ho há-fénló lè ho bá-fénló 6a kھی yi, à ùnén màhã wee wé mu le we? Fo jina hã wɔ̀nna à ù màhã wee zoo juaa mu bĩo hã wɔ̀nna zíní yi le we? ²³ Fo wee yòni ùten ho làndá bĩo yi, à le Dónbeenĩ yèni dèn 6èn wee yáa bĩo fo yí máa bè ho làndá mu yi bĩo yi. ²⁴ Mu bon, bĩo ká lé bĩo túara le Dónbeenĩ bíoni vũahũ yi: «Lé minén bĩo yi á bĩa yí zũ le Dónbeenĩ wee yáaràa le yèni.»†

²⁵ Mu bon, ká fo wee wé bĩo ho làndá bò, se ù *kúiiro‡ bĩo jũhũ wi. Ká fo *kúio à ù màhã yí máa bè bĩo ho làndá bò henía yi, se fo ka lòn nùpue na yí kúio. ²⁶ Ká yĩa yí kúio ò o 6èn wee bè bĩo ho làndá bò henía yi, á le Dónbeenĩ so máa cãtí òanso lòn nùpue na kúio le? ²⁷ A yĩa yí kúio ò o wee bè bĩo ho làndá bò henía yi lé wón kھی cítí ùnén na yí máa bè ho yi, ká ùnén ho làndá mu jɔ̀n wãa túara nɔ̀n yi, á fo mún kúio. ²⁸ Mu bon, mu yínɔ́ o nùpue sãnia wee wé òanso là a zúifù, á mu mún yínɔ́ ho kúiiro wee wé o là a zúifù. ²⁹ Ká a zúifù binbirí lé yĩa lé orén zoó mí sii yi. A ho kúiiro binbirí, hón lé le sii na yèrémáa. Bũn lé le Dónbeenĩ Háciri wee wé mu, ká yínɔ́ ho kúiiro na ó o Mɔ̀yiize làndá bò. O zúifù binbirí yí máa yí le yèni nùpua cɔ̀n. Le Dónbeenĩ lé ðĩo ó o wee yí le yèni cɔ̀n.

3

Le Dónbeenĩ le mí ì wé bĩo à le wé mu

¹ Awa, á mu zúifumu lè ho kúioró lée bĩo na cũnú wi le? ² Mu cũnú wi làa sòobéε hã ðãa búenbúen yi. Barén lé bĩa le Dónbeenĩ káràfáa mí bíoni yi ho yahó. ³ Awa, á hàri ká 6a búii 6a tãhũ á yí bò bĩo le Dónbeenĩ le 6a wé yi, á bũn so ò hè lerén á le máa bè mí bíoni yi le? ⁴ Bùéé. Wa ko wa zũn le le Dónbeenĩ dèn wee ðĩn ho tũĩá poni wán, ká 6a nùpua búenbúen lé 6a sabín-fũaalowa, làa bĩo mu túararàa le Dónbeenĩ bíoni vũahũ yi lerén mítén ðání yi:

«Ba nùpua ko 6a zũn

le bĩo fo wee mí búenbúen lé ho tũĩá poni.

† 2:24 Mi loń Ezayii vũahũ 52.5 ‡ 2:25 Mi loń Luki vũahũ 1.59

A hàrí 6a yáa ũ yèni,
se ũ bïo pá bon.»*

⁵ Ká bio warén wee wé à mu yí térénná lé bŭn wó á le Dónbeenĩ térénló bio wíokaa zŭnanáa, se ĩ wáa dà à bío bío kà á à héha lè 6a nùpua leékaró: Hen ká le Dónbeenĩ wee beé wa lò bío 6úi dǎní yi, bŭn so wee zéení le le yí térénná le? ⁶ Bùéé dé! Bŭn lé 6a nùpua leékaró. Lé bío ká le Dónbeenĩ yí térénná, á le è cíti ho ðímíjǎ nùpua kaka?

⁷ Ká ĩnén lá fá le sabéré á le Dónbeenĩ tŭiá poni bio wíokaa zŭna á dóráa ho cùkú le yi, á lé mu yén 6èn wáa nɔn á ĩ jŭhŭ á à síráa le ĩ lé o bè-kora wéro? ⁸ Ba 6úi na wee là wen á yáa wee bío le wa wee bío bío kà: Mi wé wa wé mu bè-kora à mu bè-tentewà lé yi. Bán nùpua so júná á à sí.

Nùpue na térénná le Dónbeenĩ yahó á mía

⁹ Awa, á warén *zúifùwa màhá 6èn wee leéka le wa bío jŭhŭ so wi po bía ká lée? Bùéé dé! I zéení mu le 6a *zúifùwa làa bía yínɔn 6a *zúifùwa búenbúen á mu bè-kohó pánká wi wán, ¹⁰ làa bío mu túararáa le Dónbeenĩ bionĩ vŭahŭ yi:

«Ba nùpua búenbúen yi

á ñi-kéní kà yí térénná,

¹¹ hácírí 6ànsò ñi-kéní kà á mía,

hàrí ñi-kéní kà yí máa cà le Dónbeenĩ.

¹² Ba búenbúen día ho wā-tente,

6a páanía wó 6a nùpua na bío jŭhŭ mía.

Bè-tente wéro ñi-kéní kà

á mía 6a tŭahŭ.

¹³ Ba jini ka lòn bŭráa na hénkaa.

Ba wee khà 6a nùpua.

Ba bionĩ ka lòn díhioni sŭró.

¹⁴ Ba wee dánkání 6a nùpua làa sòobéε,

6a wee bío há bín-kora.

¹⁵ Ba can mí kuio le ñi-búee bío yi.

¹⁶ Há dǎa na 6a wee tè yi

búenbúen á 6a wee fi mu bío yi,

à dé há yinyio 6a nùpua yi.

¹⁷ Ba yí zŭ héerà wǎhŭ.

¹⁸ Ba yèn-dǎní yi á Dónbeenĩ kǎnbii jŭhŭ mía.»†

¹⁹ A wa jɔn zŭ le ho làndá bò nɔn bía wee bè bío ho wee bío yi. Bŭn wó bèra a na à bío léení yí keń o 6úi cǎn, à ho ðímíjǎ nùpua búenbúen mún zŭn le mí wó khon le Dónbeenĩ yahó. ²⁰ Nii woon yí dà máa wé bío ho làndá le o wé búenbúen á máa térénnáa le Dónbeenĩ yahó. Mu bon, ho làndá jŭhŭ, lée bèra a na à 6a nùpua zŭn le mí wó khon.

Bío le Dónbeenĩ wee kǎní là a nùpue

²¹ εε ká há làa na kà wán, á bío le Dónbeenĩ wee wé à wa wé 6a nùpua na térénná le yahó ká ho làndá níi ló, bŭn le Dónbeenĩ mu wáa zéení làa wen. O *Moyiize làndá mí bæere lè le Dónbeenĩ jì-cúa fεerowà zéení mu wéréwéré. ²² Le Dónbeenĩ wee wé à 6a nùpua térénná le yahó 6a siadéro o Yeesu *Krista yi bío yi. Le wee wé mu làa bía búenbúen na wee dé mí sía wo yi, hueekaró mía mu yi. ²³ Lé bío 6a nùpua búenbúen wó mu bè-kohó, á 6a búenbúen khèra lè le Dónbeenĩ cùkúso. ²⁴ εε ká le Dónbeenĩ sǎamu bío yi, á le wó á 6a térénná o Yeesu Krista pánká yi, wón na wó á 6a yú mítén mu bè-kohó níi yi. Le wó mu káamáa. ²⁵ Le Dónbeenĩ wó a lè le muini yǎ. Lé bŭn bío yi ó o Krista mu húmú pánká yi á bía dó mí sía wo yi búenbúen á yúráa mu bè-kora séndiáro. Le Dónbeenĩ wó kà síi, à zéenínaa bío le wee wé à 6a nùpua térénná le yahó. Hàrí ho yánkaa, á 6a nùpua

* **3:4** Mi loń Lení vŭahŭ (Psaumes) 51.6 † **3:18** Mi loń Lení vŭahŭ (Psaumes) 14.1-3; 53.2-4; 5.10; 10.7; 140.4; Ezayii vŭahŭ 59.7-8

bè-kora na 6a wó ²⁶ á le hã mí sîi bïo yi, à zéenináa bïo le wee wé à 6a térén le yahó. Hàrí lòn zuia ká le Dónbeenĩ pá térénna, á wee wé à 6a nùpua térén le yahó 6a siadéro o Yeesu yi bïo yi.

²⁷ Lé bïo á mu lé le siidéro le Dónbeenĩ yi wee wé ò o nùpue térén le yahó, á mu ñúhũ mía ò o yòoní mítén mí wára bïo yi. ²⁸ Mu bon, wa wee leéka le o nùpue wee térén le Dónbeenĩ yahó o siidéro le yi bïo yi, ká yínón o Mòyiize làndá na ó o wee bè yi bïo yi. ²⁹ Tàá le Dónbeenĩ mu so lé 6a *zúifùwa mí dòn bàn Dónbeenĩ le? Le so yínón hã síiwà na ká búenbúen bàn Dónbeenĩ le? Úuu, le mún lé hã síiwà na ká bàn Dónbeenĩ. ³⁰ Mu bon, lerén lé le Dónbeenĩ dà-kéní mí dòn. Lé lerén wee wé à 6a zúifùwa térén le yahó 6a siadéro le yi bïo yi, á le mún wee wé à hã síiwà na ká nùpua mún térén le yahó 6a siadéro le yi bïo yi. ³¹ A bún so wee zéení le lé dén siidéro so le yi bïo yi ó o Mòyiize làndá ñúhũ wáa míanáa le? Bùéé dé! Ho làndá mu bïo ñúhũ kèrló á wa yàá wíokaa wee tíi ñii lè wa siadéro le Dónbeenĩ yi.

4

O Abarahaamu siidéro le Dónbeenĩ yi bïo

¹ A bïo wa wáa à bïo wàn 6úaa *Abarahaamu dání yi lé mu yén? Lé mu yén ó o yú? ² Ká a Abarahaamu lá térénna le Dónbeenĩ yahó bïo ó o wó bïo yi, se o dà à yòoní mítén, ká a màhá yí dà máa yòoní mítén le Dónbeenĩ yahó. ³ Mu bon, bïo ká lé bïo túara le Dónbeenĩ bíoní vūahũ yi: «O Abarahaamu dó mí sîi le Dónbeenĩ yi, lé bún ñon le càtio wo là a nùpue na térénna le yahó.»* ⁴ O ton-sá wón saánii ko làa wo, ká le yínón dèe na 6a wé hã làa wo. ⁵ Èé ká a búí yí máa wé dèe, à bànso màhá dó mí sîi le Dónbeenĩ na wee wé ò o bè-kora wéro à térén le yahó, wón le Dónbeenĩ wee càti le o térénna mí yahó o siidéro le yi bïo yi. ⁶ Lé bún te bïo ó o nùpue na le Dónbeenĩ wee càti le o térénna le yahó ká mu bè-wénia ñii ló ó o *Daviide wee bío ñún-sîni bïo ká síi:

⁷ «Bia le Dónbeenĩ séra wékheró díá, á 6ó bè-kora ñúhũ, bán ñúná sí.

⁸ O nùpue na bè-kora ó o Nùhũso yí ñà a ñúhũ yi, wón ñúhũ sí.»†

⁹ Dén ñún-sîni so bïo ciran bïa kúiora mí dòn lée, tàá bïa yí kúiora á mu mún ciran? Mu bon, wa wee bío bïo ká: «O Abarahaamu siidéro le Dónbeenĩ yi lé bún wó a là a nùpue na térénna le yahó.» ¹⁰ Ká lé o *kúiiro mónđen á le wóràa wo là a nùpue na térénna lée, tàá le wó mu wó ó o kúioráa? Bùéé, le Dónbeenĩ wó a Abarahaamu là a nùpue na térénna wó ó o kúioráa. ¹¹ Sáni ò o Abarahaamu kúii, à bún le Dónbeenĩ wó a là a nùpue na térénna le yahó o siidéro le yi bïo yi. Ká ho kúiiro hón lée fíiminí na bò a wán, à zéení le le Dónbeenĩ wó a là a nùpue na térénna mí yahó o siidéro le yi bïo yi. Lé bún bïo yi ó o Abarahaamu mu wóràa bïa búenbúen na dó mí sía le Dónbeenĩ yi à 6a yí kúiora bàn maá. ¹² Èé ká a mún lé bïa kúiora bàn maá, bán na yí káña ho kúioró mí dòn yi, à 6a bò bïo á wàn maá Abarahaamu wó yi, wón na dó mí sîi le Dónbeenĩ yi sáni ò o kúii.

Hã kía wee yi le siidéro le Dónbeenĩ yi pánká yi

¹³ Le Dónbeenĩ dó mí ñii ñon o *Abarahaamu là a mòmánia yi, le mí ì na ho dímíñá 6a yi á ho ò wé 6a kía.‡ Ká mu màhá yínón bïo ó o Abarahaamu wee wé bïo ho làndá le o wé bïo yi. Le wó mu lé bïo ó o térénna le yahó o siidéro le yi bïo yi. ¹⁴ Ká hã kía bïo lá sã a *Mòyiize làndá bèrowà yi mí dòn, se le siidéro le Dónbeenĩ yi ñúhũ mía, á bïo le Dónbeenĩ dó mí ñii le mí ì na mí ñipomu yi mún lá à kái. ¹⁵ Lé bïo á bïo 6a nùpua yí máa wé bïo ho làndá le 6a wé sese, lé bún wee cîi le Dónbeenĩ síi. Ká làndá lá mía, se làndá yáaró bèn mún mía.

* 4:3 Mi lorí Bïo ñúhũ búenbúen vūahũ (Genèse) 15.6 † 4:8 Mi lorí Lení vūahũ (Psaumes) 32.1-2 ‡ 4:13 Mi lorí Bïo ñúhũ búenbúen vūahũ (Genèse) 12.2-3; 17.4-6; 22.15-18

¹⁶ Lé bñn bño yi á hã kĩa bño sãnáa bĩa dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi, bèra a na à hã wé bño na hñn làa ba, à bño le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na à bño sĩa bĩa lé o Abarahaamu mòmànía búenbúen yi. Mu yínorĩ bĩa mí dòn na wee wé bño ho làndá le 6a wé, ká mu mún lé bĩa búenbúen na dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi. ¹⁷ Làa bño mu túararáa le Dónbeenĩ bíonĩ vūahũ yi: «ĩ wó fo là hã kãna cèrèè nĩpomu bãn maá.» § Le Dónbeenĩ na ó o dó mí sĩa yi yahó, ó o lé wa maá. Dén Dónbeenĩ so lé dño wee dé le mukãñĩ 6a nĩ-hía yi, le wee wé à bño lá mía à kèñĩ.

¹⁸ O Abarahaamu dó mí sĩa lòonía mu bño na lòonílo do, á dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi, lé bñn te bño ó o wórãa hã sñwà na boo bãn maá, làa bño le Dónbeenĩ bíarãa mu kã sĩa: «Ū mòmànía jii máa zũñ.» * ¹⁹ O lúlúio á à yí ho khĩmàni mu pãahũ, á ká mu húmú, á mún zũ mín hãa Sara máa teró bño, èè ká a sñidéro le Dónbeenĩ yi màhã pá fãrá dñn. ²⁰ Bño le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé ó o yí titikaa bño yi hàrĩ cñnú. Ká a sñidéro le Dónbeenĩ yi bño yi ó o wíokaa yú ho pãnká, á dórãa ho cùkú le yi. ²¹ O Abarahaamu láa mu yi binbirĩ le bño le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé á wéroro pãnká mún wi le cñn.

²² Lé bñn nòn á mu túara a Abarahaamu dãnĩ yi le «le Dónbeenĩ càtío wo là a nùpue na téréna.» † ²³ Èè ká le bíonĩ mu «le Dónbeenĩ wó a là a nùpue na téréna» á yí túara orén mí dòn bño yi. ²⁴ Le mún túara warén bño yi, warén na le Dónbeenĩ càtío là 6a nĩ-térénnia, warén na dó wa sĩa le yi, lerén na vèenía wa Nũhũso Yeesu 6a nĩ-hía ñahũ. ²⁵ Le Dónbeenĩ díá á 6a bó a wa bè-kora bño yi, á wó ó o vèera, bèra a na à wa wé 6a nùpua na téréna le yahó.

5

Le Dónbeenĩ wó á 6a nùpua làa de bñnia sĩa

¹ Bño le Dónbeenĩ wó wèn là 6a nùpua na téréna wa sñadéro le yi bño yi, á warén làa de á ho hээрà wãa wi pãahũ wa Nũhũso Yeesu *Krista pãnká yi. ² Lé orén pãnká yi á wa wee zãmakarãa mu sãamu na wa wi yi wa sñadéro le Dónbeenĩ yi bño yi, á sĩa wan bño wa dó wa sĩa wee lòoní wa páanílo le Dónbeenĩ mu cùkú yi làa de. ³ Mu yàá yínorĩ bñn mí dòn, wa wee zãmaka le lònbee na wee yí wèn bño yi, Lé bño wa zũ le le wee wé à wa hñ wa sĩa. ⁴ Ká wa hã wa sĩa, lé bñn ñ wé á wa à dàñ ñ yí le sée ho kúarã khénlò wán. Ká wa dàña kãa ho kúarã khénlò mu yi, á wa à dàñ ñ dé wa sĩa á à lòoní bño le Dónbeenĩ le mí ì wé. ⁵ Wa sñadéro à lòoní á bño máa dé nĩyio wèn, lé bño le Dónbeenĩ zéenía le mí wa wèn làa sòobèè le Hácirĩ na le nòn wèn pãnká yi. ⁶ Mu bon, wa lá yí dà dèè búí máa wé waten. A bño ho pãahũ na le Dónbeenĩ bàrá á dñn, ó o Krista bueé húrun 6a bè-kora wérowà bño yi. ⁷ Ho tà à hí o nùpue na téréna bño yi lònbee wi. Nún-sĩ á nùpue dà à hení mí sĩa á à hí yĩa wee wé mu bè-tente bño yi. ⁸ Èè ká le Dónbeenĩ wee zéení le le wa wèn làa bño kã: Bño wa lá lé 6a bè-kora wérowà mí cúee, ká a Krista màhã pá tà húrun wa bño yi. ⁹ Wa wó 6a nùpua na téréna le Dónbeenĩ yahó o Krista húmú cãni pãnká yi. A léé kènkèn ká wa mún khíi kãñĩ le Dónbeenĩ sñ-cñlè yi.

¹⁰ Mu bon, bño wa lá lé le Dónbeenĩ zúkúsa, ó o za húmú pãnká yi á wa làa de wãa bñnia sĩa. A bño wa sĩa làa de kã sĩa, á wa láa mu yi kènkèn le wa à kãñĩ bño ó o yño wi lua pãnká yi. ¹¹ Mu yàá yínorĩ bñn mí dòn, wa wee zãmaka le Dónbeenĩ bño yi wa Nũhũso Yeesu Krista pãnká yi, wón na wó á wa là le le Dónbeenĩ mu bñnia sĩa.

O Adãma là a Yeesu Krista bño

¹² Lé o nùpue nĩ-kéní wékheró bño yi á mu bè-kohó wéroro zonnãa ho ñmĩjã yi. A lé mu bè-kohó wéroro bèn nòn á mu húmú wirãa. A 6a nùpua búenbúen mún wee hí, lé bño 6a búenbúen lé 6a bè-kora wérowà. ¹³ Sãni le Dónbeenĩ bè o *Moyiize làndá, à bñn mu bè-kohó wi ho ñmĩjã yi wó. Ká bño á ho làndá lá ññn mía, á le Dónbeenĩ bèn lá yí máa mĩ mu

§ 4:17 Mi loñ Bño jũhũ búeenĩ vūahũ (Genèse) 17.5 * 4:18 Mi loñ Bño jũhũ búeenĩ vūahũ (Genèse) 15.5 † 4:22 Mi loñ Bño jũhũ búeenĩ vūahũ (Genèse) 15.6

bè-kohó bïo dé dèè yi. ¹⁴ A lá a Adáma pãahũ à vaa búe o Mɔyiize pãahũ yi, á mu húmú yú le sée 6a nùpua wán. Hàrí bïo á bán nùpua so wékheró yí ka là a Adáma wékheró bïo síi, wón na wó bïo le Dónbeenĩ le o yí wé, à 6a búenbúen pá húrun, o Adáma na bïo wee zéeni yia khíi 6uen bïo. ¹⁵ Ká ho wékheró na wó, bún lè le Dónbeenĩ sãamu yí dà máa tée. Lé bïo ká lé o nùpue nĩ-kéní mí dòn wékheró bïo yi á 6a nùpua cèrèè húrunnáa, á le Dónbeenĩ sãamu na le wó lè 6a nùpua cèrèè o nùpue nĩ-kéní pànká yi, wón na lé o Yeesu Krista, bún sãamu so bïo 6èn yí dà máa bío. ¹⁶ Le Dónbeenĩ sãamu là a nùpue nĩ-kéní wékheró á wi mín júná yi. Mu bon, o nùpue nĩ-kéní wékheró lé bún wó á le Dónbeenĩ síinía 6a nùpua júná. Èé ká mu bè-kora cèrèè wéró món, á le wó mí sãamu lè 6a nùpua, le wó á 6a téréna le Dónbeenĩ yahó. ¹⁷ Mu bon, o nùpue nĩ-kéní wékheró lé bïo wó á mu húmú yú ho pànká. Èé ká a Yeesu *Krista mí dòn pànká yi, á 6a nùpua na wee yí mu sãamu lè mí síiwà, bïa le wee wé à 6a téréna le yahó, bán yí à wé lua, á à páaní ì dí le béenĩ làa wo. ¹⁸ Lé ká síi ó o nùpue nĩ-kéní wékheró non á 6a nùpua búenbúen júná súrúaa. Làa bún síi, ó o nùpue nĩ-kéní bè-wénii na téréna, lé bún 6èn wee wé à 6a nùpua búenbúen téréna, à bè yi yírúaa le mukānĩ. ¹⁹ O nùpue nĩ-kéní mí dòn lé yia yí bò bïo le Dónbeenĩ bíaa yi, lé bún non á 6a zãamáa wórúaa 6a bè-kora wérúwà. Làa bún síi, ó o nùpue nĩ-kéní na tà le Dónbeenĩ bïo lé yia 6èn wó á 6a zãamáa á à téréna le yahó.

²⁰ Bïo ho làndá bò, á mu bè-kora 6èn mún wee dé wán ká mu wà. Èé ká hen na mu bè-kora wee dé wán yi, lé bún á le Dónbeenĩ sãamu 6èn mún wíokaa wee dé wán yi ká mu wà. ²¹ Bún wee wé bèra a na à bïo síi mu bè-kora yírúaa ho pànká á wee wé à 6a nùpua hí, lé làa bún 6àn síi á le Dónbeenĩ sãamu 6èn mún wee yírúaa ho pànká, à wé à 6a nùpua téréna le yahó, à na le mukānĩ binbirĩ na máa vé 6a nùpua yi 6a páaníló là a Nuhúso Yeesu Krista bïo yi.

6

Bïo ho bátéèmu bïo wee zéeni

¹ Awa, á bïo wa wáa à bío lé mu yén? Wa so ko wa wíokaa wé wé mu bè-kora à le Dónbeenĩ wé wérúaa mí sãamu cèrèè làa wen léé? ² Bùéé dé! Mu bè-kora dānĩ yi, á wa ka lòn nùpua na húrun. A wa so ko à wa bĩnĩ wé wé bè-kora le? ³ Mĩ so yí zũ le warén búenbúen na bátízera wa páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi, á ka lè wa páanía húrun làa wo le? ⁴ Awa, ho *bátéèmu wó á wa ka lè wa páanía húrun làa wo, á páanía nùuna làa wo, bèra a na à bïo síi ó o Maá Dónbeenĩ vèeníanáa o Krista léra 6a nĩ-hía tãahũ lè mí pànká na cùkú wi, lé làa bún síi á warén mún wirúaa le mukān-finle yi.

⁵ Mu bon, wa ka lòn nùpua na húrun wa páaníló làa wo bïo yi. Làa bún síi á wa mún khíi vèe wa páaníló làa wo bïo yi làa bïo ó orén vèerarúaa bïo síi. ⁶ Mĩ wa zũn le bïo wa fù karúaa, bún là a Krista páanía búaa ho *kùrúwá wán, bèra a na à mu bè-kora wéró jùhũ búe wa cón, à wa yí bĩnĩ yí wé mu 6àn wobáaní. ⁷ Mu bon, O nùpue na húrun, wón wáa jùhũ ló mu bè-kora wéró yi.

⁸ A bïo wa páanía húrun làa wo, á wa láa mu yi kénkén le wa mún ñ páaní ì keñ le mukānĩ yi làa wo. ⁹ Wa zũ le bïo ó o Krista wáa vèera, ó o máa bĩnĩ máa hí. Húmú máa bĩnĩ máa dānĩ o bïo, ¹⁰ lé bïo ó o húrun mu bè-kora bïo yi le cúekúee á mu vórúaa. A le mukānĩ na ó o wáa wi yi ó o wi yi le Dónbeenĩ bïo yi. ¹¹ Lé làa bún 6àn síi á minén mún zũn le mi ka lè mi húrun mu bè-kora dānĩ yi, á le mukānĩ na mi wi yi á mi wáa wi yi le Dónbeenĩ bïo yi mí páaníló là a Yeesu Krista bïo yi. ¹² A warén na wi le mukānĩ yi ho tá wán á mu bè-kora wáa yí ko mu bĩnĩ yí pànká wán. ¹³ Mĩ yí bĩnĩ yí díaa mi sánía mu bè-kora níi yi à há wé mu bïo na yí téréna tonló sía, ká mi wé lòn nùpua na húrun bĩnía vèera bïo síi, à sánía wé mu bïo na téréna tonló sía, à wé sá na le Dónbeenĩ yi. ¹⁴ Bïo mi ka lòn nùpua na húrun vèera, á mi le mi sánía wé mu bïo na téréna tonló sía, à wé sá na le Dónbeenĩ yi. Lé bïo ó o Mɔyiize làndá pànká wáa mía mi wán, mu lé le Dónbeenĩ sãamu á mi wi yi.

Wa yi máa sá na mu bè-kora yi

¹⁵ Awa, á bǐo ó o *Mɔ̀yíize làndá pànká wáa mǐa wa wán à wa wi le Dónbeenǐ sǎamu yi, á lé bǔn bǐo yi á wa wé è wéráa mu bè-kora le? Bùéé dé! ¹⁶ Ká mi wee wé mu bè-kora, se mi lé mu bè-kora ɓàn wobáaní. Bǔn wee ɓuen lè mu húmú. Ká mi ɓèn wee bè bǐo le Dónbeenǐ wee bío yi, á dén ñ wé mia lè ɓa nùpua na téréna le yahó. ¹⁷ Mi wa dé le Dónbeenǐ bǎrákà! Mi fù lé mu bè-kora wobáaní. ƐƐ ká há laà na kà wán, á bǐo ɓa kàrána làa mia na mi tà yi, á mi bò yi lè mí sǐa ɓúenɓúen. ¹⁸ Mi júná ló mu bè-kora wéró yi, á wáa lé bǐo téréna wobáaní. ¹⁹ I wee bío làa mia làa bǐo ɓa nùpua wee bíoráa, lé bǐo mi yí máa wé zǔn mu bǐo yara fùafù. Mi fù ka lòn wobáaní, á wee dé mítén mu koomu wárá lè mí sǐwà yi, á kǎa le Dónbeenǐ yi. Làa bǔn ɓàn sǐi á há laà na kà wán, á mi mún día mítén lòn wobáaní, á wé wé bǐo téréna, á bǐo sǐ le Dónbeenǐ yi.

²⁰ Bǐo mi fù ka lòn wobáaní mu bè-kora wéró níi yi, á bǐo téréna wéró bǐo mǐa mia. ²¹ Awa, á lé ho cǔnú yén mi wáa yú há wárá na mi wee níi bǐo yi há laà na kà wán. Bǐo wee lé mu mún lé mu húmú. ²² ƐƐ ká há laà na kà wán, á le Dónbeenǐ fáa mia mu bè-kora níi yi, á mi wáa lé le ton-sáwá. Cǔnú na wi mu yi, lé bǐo mí bǐo sǎ le yi, á bǐo wee lé mu mún lé le mukǎnǐ binbirǐ na máa vé. ²³ Mu bon, mu bè-kora wéró sǎánǐi lé mu húmú. ƐƐ ká le Dónbeenǐ bǐo na le wee há làa wen wa páaníló là a Yeesu *Křista na lé wa Nùhǔso bǐo yi, bǔn lé le mukǎnǐ binbirǐ na máa vé.

7

O kèrètɛ á ho làndá pànká wáa mǐa wán

¹ Wán zàwa lè wán hǐnni, bǐo á ï bío ò na mia á mi zǔ kénkén, lé bǐo mi zǔ ho làndá: O nùpue na yǐo wi lua, wón lé yǐa ho làndá pànká wi wán. ² Làa bǐo sǐi ká a háa yan o báa, á ho làndá cǎé wo ɓàn báa mu yi ho pǎahǔ ɓúenɓúen na á wón yǐo wi lua yi. Ká ɓàn báa háa húrun, se o háa jǔhǔ ló hón làndá so yi. ³ Ká ɓàn báa mu yí húrun ò o bǐnǐa yan bá-veere, se o lé o bá-fé. ƐƐ ká ɓàn báa húrun ó o bò yi yannáa, se làndá mǐa o wán, se o yínǎi bá-fé. ⁴ Lé làa bǔn sǐi á minén bǐo mún karáa. Mi páaníló là a *Křista bǐo yi á minén mún ka lè mi húrun, á ho làndá wáa bǐnǐa mǐa mi wán. Mi bǐo wáa sǎ yǐa vèera ló ɓa ñi-hía tǎhǔ yi, bèra a na à wa wé sá ho tonló na bǐo sǐ le Dónbeenǐ yi. ⁵ Mu bon, pǎahǔ na á mu bǐo na yí se poni fù yú ho pànká wa wán, á ho làndá wee wé à mu bè-kora poni ɓúe wen. A wa sá há ton-kora na wee ɓuen lè mu húmú. ⁶ ƐƐ ká há laà na kà wán, á wa ka lè wa húrun ho làndá dǎnǐ yi, á wáa yú waten mu bǐo na á wa lá lé ɓa wobáaní níi yi. Wa wáa dà à sá à na le Dónbeenǐ yi lè le hácin-finle, lerén mí bɛɛre Hácírǐ pànká yi, ká wa wáa máa bǐnǐ máa bè *Mɔ̀yíize làndá yi máa sá máa nanáa le Dónbeenǐ yi.

Bǐo nǎn ho làndá bòráa

⁷ Awa, á wa wáa bío mu yén? Ho làndá lée bè-kohó le? Bùéé. *Làndá lá mǐa se ï yí zǔ bè-kohó. Mu bon, ká ho làndá lá yí bǐa le: «Yí le ù yǐo lé mi ninza bǐo,»* á ï lá máa zǔn le bǔn lée bè-kohó. ⁸ Lé ho làndá á mu bè-kohó bò yi dóráa le sǐi bǐo na yí se lè mí sǐwà ɓàn wéró poni mǐi. Làndá lá mǐa, se bè-kohó mún mǐa. ⁹ Bǐo á ï fù yí zǔ ho làndá, á ï yǐo wi lua. Ká bǐo ho làndá bò, á mu bè-kohó ɓèn yú ho pànká, ¹⁰ á ï wáa ká mu húmú. Lé bǔn te bǐo á ho làndá na lá à wé á ï yí le mukǎnǐ, lé hón á à dé mi mu húmú yi. ¹¹ Mu bon, mu bè-kohó bò ho làndá yi á khà mi yáara.

¹² Ká ho làndá hón wee ce, á bǐo bò henía mún wee ce, á téréna, á se. ¹³ Awa, á lé mu bǐo na se bǐnǐa wó ínén ɓúero le? Bùéé! ƐƐ ká mu bè-kohó màhá dǐn mu bǐo na se wán á bóráa mi. Lé bǔn wa zǔnanáa le mu bè-kohó yí se làa sòobɛɛ, á mún zǔnanáa mu bè-kohó sǔnsǔmámu bǐo le Dónbeenǐ bò henía pànká yi. ¹⁴ Mu bon, wa zǔ le ho làndá hón lé le Dónbeenǐ bò ho le Dónbeenǐ mu Hácírǐ pànká yi. Ká ínén wón lé o nùpue, pànká mǐa mǐi. I ka lòn wobá-nǐi na ɓa yèera mu bè-kohó yi.

* 7:7 Mi lon Léró vǎahǔ (Exode) 20.17; Làndá zéeníló vǎahǔ (Deutéronome) 5.21

O nùpue á mu bè-kohó pànká wi wán

¹⁵ Ho tũíá poni, bïo á ï wee wé á ï 6èntĩn yí zũ òhũ: Bïo á ï wi à ï wé á ï yí máa wé, ká bïo á ï òina, bũn lé bïo á ï màhá wee wé. ¹⁶ Ká ï hía wee wé bïo á ï yí wi à ï wé, se ï tà le ho làndá se. ¹⁷ Awa, se bïo á ï wee wé ká á yí ló miĩ, ká lé bïo mu bè-kohó yú ho pànká ï wán. ¹⁸ Mu bon, ï zũ le mu bïo na se wéró pànká mía miĩ. ï wee wé le ï wé mu bïo na se, ká ho pànká na á ï wé làa bũ lé hĩa mía. ¹⁹ Bïo se na á ï wi à ï wé á ï yí máa wé, à mu bïo na yí se na á ï yí wi à ï wé, bũn lé bïo á ï màhá wee wé. ²⁰ Ká ï wee wé bïo á ï yí wi à ï wé, se bũn wáa yí ló miĩ. Lé mu bè-kohó na yú ho pànká ï wán á mu ló yi.

²¹ Lé bũn bïo yi á ï zũnanáa bïo ká: Hen ká ï le ï wé mu bïo na se, à bïo yí se lé bũn à ï día ká ï wé. ²² Le Dónbeenĩ làndá à ïnén ï bæere sïi wee wa bïo yi. ²³ Èé ká bè-veere búí màhá wi, bũn 6èn wee fi làa bïo á ï tà bïo. Mu wee wé mi lè mu bè-kohó bïo na wi miĩ kàsó nũ. ²⁴ A hĩa 6èn lée yéréké wee sá miĩ! Yia màhá à kãní mi mu ñi-hĩnmu mu yi lé o yén coon? ²⁵ Èé ká mi wa dé le Dónbeenĩ bára ká o Yeesu *Krista na lé wa Nũhũso pànká yi.

Awa, ï hácíri yi, á le Dónbeenĩ làndá pànká wi ï wán. Ká hã sãnía dãní yi, á mu bè-kohó 6èn pànká wi ï wán.

8

Le Dónbeenĩ Hácíri wee wé ò o nùpue òhũ lé

¹ Hã làa na ká wán á bĩa wáa páanía là a Yeesu *Krista, bán òúná máa sí. ² Mu bon, le Dónbeenĩ Hácíri, òio wee na le mukãní o nùpue yi o páaníló là a Krista bïo yi, á kãnía mi mu bè-kohó bïo lè mu húmú níi yi. ³ O *Moyiize làndá lá yí dà máa wé bũn, lé bïo 6a nùpua yídãmu tun mu wéró wõhũ. Èé ká le Dónbeenĩ wó mu. Le òon mí za ó o 6ueé lá hã sãnía lè 6a bè-kora wérowà bïo, á léraráa 6a òúná mu bè-kora níi yi. Lé ká síi le Dónbeenĩ wó á 6órãa mu bè-kora òhũ, bũn na lá wee yí ho pànká 6a nùpua wán. ⁴ Le Dónbeenĩ wó ká síi bèra a na à wa dàní wé bïo ho làndá le wa wé à mu òií sí, warén na yí máa wé bïo wa sía wee vá yi na yí se, à wa wee wé bïo sí le Dónbeenĩ Hácíri yi. ⁵ Mu bon, bĩa wee 6ua mítén héha làa bïo sí 6a yi na yí se, bán yilera bò bïo sí 6a yi wán. Ká bĩa wee 6ua mítén làa bïo le Dónbeenĩ Hácíri le 6a 6uaráa mítén, bán yilera 6èn bò bïo sí le Hácíri mu yi wán. ⁶ Yia wee 6ua mítén héha làa bïo sí a yi, wón lá mu húmú wõhũ. A yia wee bè bïo le Dónbeenĩ Hácíri le o wé yi, wón 6èn lá le mukãní na máa vé lè ho héerà wõhũ. ⁷ Lé bïo á bĩa wee 6ua mítén héha làa bïo sí 6a sãnía yi, bán lé le Dónbeenĩ zúkúsa. Ba yí máa wé bïo le Dónbeenĩ làndá le 6a wé. Ba yáá yí dà mu máa wé hũúu. ⁸ Bĩa wee 6ua mítén héha làa bïo sí 6a yi, bán bïo yí dà máa wé sí le Dónbeenĩ yi.

⁹ Èé ká minén bán yí máa 6ua mítén làa bïo sí mi sãnía yi. Mi wee wé bïo le Dónbeenĩ Hácíri le mi wé, lé bïo le Hácíri mu wi mia. Hen ká a Krista Hácíri* mía nùpue na yi, se wón 6ãnsò bïo yí sã a yi. ¹⁰ Èé ká a Krista wi minén yi, á mi yú le mukãní le Dónbeenĩ Hácíri pànká yi, lé bïo mi térénna le Dónbeenĩ yahó. Mi ï hí bũn bon, ¹¹ Èé ká le Dónbeenĩ na vènía o Yeesu á Hácíri wi mia, á lerén na vènía o Krista mu á mún ñ na le mukãní mi sãnía yi le Hácíri mu na wi mia pànká yi, hõn sãnía so na bïo sã mu húmú yi.

¹² Wán zàwa lè wán hĩnni, bïo lé hã kíkãa wa wán lé à wa wé bïo sí le Dónbeenĩ yi, ká yínõn à 6ua waten héha làa bïo sí wèn. ¹³ Ká mi wee 6ua mítén héha làa bïo sí mia, á mi ï hí. Èé ká mi khú mi kùrú síi bïo wéró yi le Dónbeenĩ Hácíri pànká yi, á mi ï keń le mukãní yi.

¹⁴ Mu bon, bĩa le Dónbeenĩ Hácíri wee dí yahó, bán 6úen6úen lé le Dónbeenĩ zàwa. ¹⁵ Le Hácíri na mi yú máa wé mia làa wobáaní, le máa dé zãníi mia. Le wee wé mia lè le Dónbeenĩ zàwa, á wa dà wee veráa le le «Abaa.» Mu kúará le: ï Maá. ¹⁶ Le Dónbeenĩ Hácíri mí bæere yáá wee bío mu wéréwéré wa sía yi le wa lé le Dónbeenĩ zàwa. ¹⁷ Awa,

* 8:9 O Krista Hácíri na bïo bĩa hen dén lè le Dónbeenĩ Hácíri 6úen6úen lée dà-kéni.

á bïo wa lé le Dónbeenĩ zàwa, á hã kĩa na le dó mí jii le mí ì na mí zàwa mu yi á bïo mún sã warén yi. Wa à páaní hã yi là a Krista. Mu bon, ká wa tà wee páaní le lònbee yi làa wo, á wa mún khiĩ páaní a cùkú yi làa wo.

Le Dónbeenĩ wi à 6a nùpua keĩ le cùkú yi

¹⁸ Le lònbee lè mí sliwà na wee yí wɛn ho zuia á yí dà máa tèè lè ho cùkú na wa khiĩ yí le Dónbeenĩ cón. ¹⁹ Mu bon, mu bïo búenbúen na le Dónbeenĩ léra á sli vá làa sòobéé wee lòní bïo le Dónbeenĩ khiĩ zéenináa bïa lé le zàwa. ²⁰ Mu bon, mu bïo búenbúen á wi ho pánká na bïo jùhũ mía níi yi. Yínɔn munén màkóo kera mu yi, yia léra mu lé yia wó mu.† Éé ká ho dé mí sli lòní á jùhũ pá wi mu bïo mu cón. ²¹ Le Dónbeenĩ khiĩ fé mu bè-lénnii búenbúen ho yáaró pánká na mu wi níi yi lòn wobá-nii níi yi, á mu ù keĩ mítén, á à keĩ ho cùkú yi làa bïo le Dónbeenĩ zàwa wiráa mítén bïo síi. ²² Mu bon, wa zũ le hãrí lòn zuia á mu wee jinika là a hãa na sãní wee búe bïo síi. ²³ Ká mu màhá yínɔn mu bè-lénnia mu mí dòn wee jinika. Warén na yú le Dónbeenĩ Hácírí vó, dén na lé le nín-yání bè-hãni, warén mún wee jinika á pannáa bïo le khiĩ màjá à lén wa júná, à zéení le wa lé le zàwa. ²⁴ Wa fera bún bon. Ká wa fenló mu màhá léé bïo na wa dó wa sía wee lòní. Éé ká a nùpue hĩa mɔn mu bïo na ó o wee lòní, se bún bïo so ó o máa bini máa lòní. Mu bïo na ó o nùpue yio wi wán ó o so tɛn bini ì lòní le? ²⁵ Éé ká wa dó wa sía wee lòní bïo wa yio mía wán, se wa hã wa sía wee lònínáa mu.

²⁶ A le Dónbeenĩ Hácírí mún wee séení wɛn, lé bïo wa lé 6a yidàwa le Dónbeenĩ bïo dání yi. Mu bon, wa yí zũ bïo wa à fioráa. Lé bún te bïo le Hácírí mu wee fio wa bïo yi lè hã jinikaa na bïo yara yí dà máa zéení. ²⁷ A le Dónbeenĩ na wee mi bïo khiĩna zoó wi hã sía yi, dén zũ bïo le Hácírí wi le fio. Mu bon, le Hácírí mu wee fio bïa dó mí sía le Dónbeenĩ yi bïo yi. Le wee wé mu làa bïo le Dónbeenĩ le mu koráa.

²⁸ Le Dónbeenĩ wee wé à mu bïo búenbúen wé ho cùnú bïo bïa wa le cón, bán na le hueekaa làa bïo le lon làa bũ. ²⁹ Mu bon, le Dónbeenĩ fèra hueeka 6a, á le mún fèra lon à le wé à 6a 6onmín lè le za, bèra a na à wón wé 6a zà-kúii kíleso. ³⁰ Bán na le Dónbeenĩ fèra le mí ì wé bïo ká síi á le mún von, á bïa le von á le mún wó á 6a téréna le yahó, á bïa le wó á 6a téréna le yahó á le mún wó á 6a yú le cùkú.

Le Dónbeenĩ waminĩ bïo

³¹ Bïo wa yáá wáa à bini ì bío lé mu yén? Bïo le Dónbeenĩ wi làa wɛn, á yia dà à sánsá wɛn lé o yén? ³² Le Dónbeenĩ na yí pã mí za húmú, à le tà nɔn wo ó o húrun wa búenbúen bïo yi, á so máa na mu bïo búenbúen wɛn máa bè mí za mu wán le? ³³ Nùpue na dà à bàká bïa le Dónbeenĩ hueekaa yi wón mía. Lé bïo le Dónbeenĩ wó á 6a téréna le yahó. ³⁴ Nùpue na wáa dà à siini 6a júná wón mía. Lé bïo ó o *Krista húrun. Mu yáá yínɔn bún mí dòn, o vèera, á wi le Dónbeenĩ nín-tiáni, á wee fio le yi wa bïo yi. ³⁵ Léé wée dà à fáa wɛn o Krista na wa wɛn níi yi? Lé ho yéréké na wé sá a nùpue yi léé, tàá lé le yidèèrè? Tàá lé bïo 6a nùpua wee beé wa lò bïo yi le? A lé le hini lè mu khemu léé, tàá lé mu bïo na dà wee dé le 6oonii. Tàá lé mu húmú le? ³⁶ Mu ù wé wɛn làa bïo mu túararáa le Dónbeenĩ bíoní vūahũ yi: «Lé ũnén Dónbeenĩ bïo yi á wa wee zàanínáa wa mukáni làa wizooní búenbúen. Ba nùpua wee lá wɛn lòn pia na 6a wà vaá búe.»‡ ³⁷ Éé ká mu búenbúen yi, á warén lé bïa lé 6a san-báa binbirí o Krista na wa wɛn pánká yi. ³⁸ I láa mu yi binbirí le mu húmú, lè ho keĩ le mukáni yi, lè le Dónbeenĩ tonkarowà na ho wáayi, lè hã pánkáwá búenbúen, làa bïo hã làa na ká wán, làa bïo khiĩ wé, ³⁹ lè ho wáayi pánkáwá, làa hĩa ho tá yi, lè mu bè-lénnia búenbúen, á dèe woon yí dà máa fáa wɛn le Dónbeenĩ waminĩ na le dín wa Núhũso Yeesu Krista wán zéení làa wɛn níi yi.

9

O Isirayele nipomu bïo sã le Dónbeenĩ yi

† 8:20 Mi loĩ Bïo jùhũ búenii vūahũ (Genèse) 3.17 ‡ 8:36 Mi loĩ Lení vūahũ (Psaumes) 44.23

¹ I ì mĩ ho tũíá poni, ì máa fi sabéré lé bĩo á ì bĩo sã a *Krista yi. A le Dónbeenĩ Hácírí mún wee zéení mu wéréwéré ì sli yi le bĩo á ì bĩo á bon. ² I yi wee dè làa sòobéé, á lò wee be mu bĩo yi. ³ Mu bon, ìnén ì bεεre lá à fan le le Dónbeenĩ dánkání mi, à ì là a Krista fáa mín yi ká bũn lá dà à séení wàn zàwa lè wàn hĩnni na làa mi lé ho sĩ kéní bĩo yi. ⁴ Ba lé o *Isirayεele nĩpomu. Le Dónbeenĩ wó 6a lè mí zàwa, á zéení mí cùkú làa ba, á bò le páanii lè mí sĩwà làa ba. Le nɔn ho làndá 6a yi, á zéení bĩo 6a wé è 6ùaaaní làa de làa ba. Le dó mí jii nɔn 6a yi bĩo cèrèè dání yi. ⁵ Lé 6arén lé o *Abarahaamu là a *Izaaki là a *Zakoobu m̀nmanía, á mu nĩpomu dání yi, á lé 6arén 6àn sĩ ó o Krista mún 6ueé ton yi, wón na wi mu bĩo 6úen6úen jũhũ wán, á lé le Dónbeenĩ, á le khòoní bĩo sã yi fεεε. *Amiina.

Bĩa lé o Isirayεele nĩpomu binbirí

⁶ Bũn wee zéení le bĩo le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé á le so khú yi le? Bùéé. εε ká bĩa 6a wee ve làa Isirayεele zàwa yínɔn bán 6úen6úen lé bĩa lé o zàwa binbirí. ⁷ O o Abarahaamu zàwa mún yínɔn bán 6úen6úen lé bĩa lé o zàwa binbirí. Mu bon, bĩo kà lé bĩo le Dónbeenĩ bĩa nɔn o Abarahaamu yi: «Ba zàwa na á ì dó ì jii le ì na foñ, lé o Izaaki á ì ì dĩn wán á fo ò yíràa 6a.»* ⁸ Bũn wee zéení le o Abarahaamu zàwa na ó o ton 6úen6úen yínɔn Dónbeenĩ zàwa. Bĩa lé le zàwa lé bĩa le Dónbeenĩ dó mí jii bĩo yi, na lé o Abarahaamu m̀nmanía. ⁹ Mu bon, hã jii-cúa na kà lé hĩa le Dónbeenĩ mà á dóràa mí jii: «Lóhó ló tíkà ká ì bĩn ì 6uen ũ cón ká mĩn hĩa Sara ton o za báa.»† ¹⁰ Bũn pá yínɔn mu mí dòn. O Erebekea mún ton 6a hénbéní lè wàn maá Izaaki. ¹¹⁻¹² Pãhũ na 6a yàá dĩn yí ton yi á yí wó bĩo se làa bĩo yí se, á le Dónbeenĩ bĩa bĩo kà: «O kĩnleso á à wé o fεeso ton-sá.»‡ Le Dónbeenĩ bĩa bũn bèra a na à bĩo le le mí ì wé à wé à lén. Le wee hueeka 6a nùpua làa bĩo sĩ le yi. Mu yí máa lé 6a nùpua wárá yi, ká mu wee lé lerén na wee ve 6a yi. ¹³ Làa bĩo mu túararàa le Dónbeenĩ bíoní vũahũ yi ká sii: «O wara a Zakoobu ò o día a Ezayuu.»§

Le Dónbeenĩ le mí ì wee bĩo na à le wé mu

¹⁴ Awa, á bũn kúará lé mu yén? Mu so wee zéení le le Dónbeenĩ yí téréna le? Bùéé dé! ¹⁵ Mu bon, bĩo kà lé bĩo le bĩa nɔn o *Moyiize yi: «Ì le ì wé hii làa nùpue na, à ì wé le lè 6ànso. I le ì zũn nùpue na màkárí à ì zũn 6ànso màkárí.»* ¹⁶ Bũn wee zéení le yínɔn bĩo 6a nùpua wee cà mu, tàá bĩo 6a wee jii mí lò bĩo yi. Ká le Dónbeenĩ na wee wé le hii lé dño mu wee lé yi. ¹⁷ Bĩo kà lé bĩo bĩa le Dónbeenĩ bíoní vũahũ yi: «Ì dó fo lè ho *Ezipite kšhũ béε bèra a na à ì dànló bĩo zũn, à ì yèni mún lé ho dímíná 6úen6úen yi.»† ¹⁸ Lé bũn nɔn ká le Dónbeenĩ le mí ì zũn nùpue na màkárí, à le zũn 6ànso màkárí. Le le mí ì wé ò o nùpue yi ti, à le wé à 6ànso yi ti.

¹⁹ Ká lé bũn mu karáa, jún-sĩ ó o 6uí á à tùa mĩ le lée webio nɔn le Dónbeenĩ mu pá wee zàráa lè 6a nùpua? Mu bon, yĩa dà à pí bĩo le Dónbeenĩ le mí ì wé wón mía. ²⁰ Nùpue so dà à pí bĩo le Dónbeenĩ le mí ì wé le? Dà-mínii so dà à tùa yĩa má le yi le lée webio nɔn ó o má mi kà le? ²¹ O sĩ-mí so yí dà máa mí ho córó làa bĩo ó o sĩ vá yi le? O le mí ì mí dèe na bĩo jũhũ wi làa sòobéé, tàá dño bĩo jũhũ tà mía lè ho córó mu, ò o mí.

²² Awa, le Dónbeenĩ wi le zéení le mí sii wee cĩ, á wi le zéení mí pánká. A le jɔn pá jà mí yi làa sòobéé bĩa le sii wee cĩ yi bĩo yi, na bĩo sã ho yáaró yi. ²³ Ká le màhã mún wi le zéení mí cùkú beenĩ làa bĩa le zũna màkárí, bán na le fèra wíokaa à 6a kén le cùkú beenĩ mu yi. ²⁴ Bán sowaso lé warén. Le von wen léra 6a *zúifùwa làa bĩa yínɔn 6a zúifùwa tĩahũ. ²⁵ Bĩo kà lé bĩo le Dónbeenĩ bĩa mí jii-cúa fεero Ozee vũahũ yi:

«Bĩa lá yínɔn ì nĩpomu

á ì wé è ve le ì nĩpomu.

* **9:7** Mi loñ Bĩo jũhũ 6úenĩ vũahũ (Genèse) 21.12 † **9:9** Mi loñ Bĩo jũhũ 6úenĩ vũahũ (Genèse) 18.10, 14

‡ **9:11-12** Mi loñ Bĩo jũhũ 6úenĩ vũahũ (Genèse) 25.23 § **9:13** Mi loñ Malasii vũahũ 1.2-3 * **9:15** Mi loñ Léro vũahũ (Exode) 33.19 † **9:17** Mi loñ Léro vũahũ (Exode) 9.16

Mu nìpomu na á ì lá yí wa,
á ì wǎa wań làa sòobéε.

²⁶ Hen na 6a lá wé le:

«Mi yínǎń ì nìpomu»,

á 6a wée ve mia yí lè

le Dónbeenì na wi fεεε zàwa.»‡

²⁷ O ɲi-cúa fεεro *Ezayii wón 6èn bíá bío kà pónpón o *Isirayεele nìpomu dǎní yi: «Hàrí ò o Isirayεele nìpomu wé boo lè mu yámú ɲumu ɲii hèn lè bíá bío síi, á 6a sǎn-kéní mí dòn lé bíá á à fen. ²⁸ Mu bon, bío ó o ɲúhúso bíá le mí ì wé o ò wé fua fua ho tá wán.» § ²⁹ Làa bío ó o Ezayii mu mún pá fèra bíaràa bío kà:

«Le Dónbeenì na dà mu bío búenbúen

lá yí ká bíá wa nǎnkāni can yi,

se wa bío lá à kεń

lè ho Sodǎmu lóhó bío síi,

wa bío lá à 6onmín

lè ho Komǎre lóhó bío síi.»*

Le Dónbeenì wee wé à 6a nùpua téréen le yahó

³⁰ Awa, á bío wa wǎa à bío lé mu yén? Bíá yínǎń 6a *zúifùwa na yí cà à 6a téréen, á le Dónbeenì wó á 6a téréenna le yahó 6a síadéro le yi bío yi. ³¹ O *Isirayεele nìpomu bán 6èn lá wi 6a ðin ho làndá wán à téréennáa le Dónbeenì yahó á mu yí wó yí yú. ³² Lée webio nǎn 6a yí wóràa mu yí yú? Lé bío 6a yí cà à 6a téréen le Dónbeenì yahó lè 6a síadéro le yi, à 6a wi 6a téréen le yahó lè hǎ wárà na 6a wee wé. Á 6a kākāna le huee na wee wé ò o nùpue lùwá wán.

³³ Làa bío mu túararàa le Dónbeenì bíonì vūahǎ yi:

«Mi loń, ho Sion lóhó yi,

á ì bàrá le huee

na wee kǎkǎn wán,

ho búaaahó na wee lùwá a nùpue.

Ɛε ká yia màhá dó mí síi ho yi,

á 6ànso máa ɲiyi.»†

10

Ba zúifùwa làa bíá yínǎń 6a à bío sǎ a ɲúhúso yi

¹ Wán zàwa lè wán hínni, bío wi ì síi yi làa sòobéε na á ì wee fio le Dónbeenì cǎn 6a *zúifùwa dǎní yi, lé 6a kǎníló bío. ² Mu bon, ì dà à bío mu 6a ɲii le 6a 6èntfin henía le Dónbeenì bío làa sòobéε, εε ká mu yara binbirí á 6a yí zū. ³ Bío le Dónbeenì wee wé ò o nùpue téréen le yahó á 6a yí zū, á 6arén mítén wi 6a cà bío 6a à wé ká 6a à téréen le yahó. Lé ká síi á 6a pǎnáa bío wee wé ò o nùpue téréen le Dónbeenì yahó. ⁴ Mu bon, lé o *Krista nǎn ó o *Mǎyiize làndá bèró bío ɲii súràa, bèra a na à bíá búenbúen na wee dé mí sía o Krista mu yi, à bán téréen le Dónbeenì yahó.

⁵ Bío ó o Mǎyiize bíá ho làndá na wee wé ò o nùpue téréen le Dónbeenì yahó dǎní yi lé bío kà: «Yia wee wé bío ho làndá bò henía wón ylo á à wé lua ho pǎnká yi.»* ⁶ Le síidéro o Krista yi dǎní yi na wee wé ò o nùpue téréen le Dónbeenì yahó á bío kà lé bío bíá: Yí bío ũ síi yi le «lé o yén á à yòo ho wáayi?» Mu wee zéeni le lé o yén á yòo wé ó o Krista 6ueé lii. ⁷ Mún yí bío ũ síi yi le «lé o yén á à lii ho ɲi-hǎnbó-lóhó yi?» Mu wee zéeni le lé o yén á líi vèení a Krista 6a ɲi-hía tǎahǎ.

‡ 9:26 Mi loń Ozee vūahǎ 2.1-3, 25 § 9:28 Mi loń Ezayii vūahǎ 10.22-23 * 9:29 Mi loń Ezayii vūahǎ 1.9; Bío ɲúhú búenbúen vūahǎ (Genèse) 19.23-28 † 9:33 Mi loń Ezayii vūahǎ 28.16 * 10:5 Mi loń Levii nùwá vūahǎ (Lévitique) 18.5

⁸ Ká bïo kà lé bïo bía: «Le bïonĩ ðueé ðó fon. Dén bïonĩ so lé ðïo wee zéeni le siidéro o Krista yi bïo.»† Lé lerén bïonĩ mu á wa wee bue. ⁹ Ká fo tà bía wéréwéré le o Yeesu lé o Núhũso, ká fo dó ũ sïi binbirĩ le le Dónbeenĩ vèniá wo léra ða ñi-hía t̄ahũ, á fo ò fen. ¹⁰ Mu bon, le sïi na wee dé le Dónbeenĩ yi binbirĩ lé bïo wee wé ò o nùpue téréni le yahó. Yia bía mí siidéro o *Krista yi bïo wéréwéré, wón ðanso á le Dónbeenĩ á à fení. ¹¹ Mu bon, bïo kà lé bïo túara le Dónbeenĩ bïonĩ v̄ahũ yi: «Nùpue léee nùpue na dó mí sïi le Dónbeenĩ yi wón máa ñiyi.»‡ ¹² Ba *zuífùwa làa bïa yínón ða zuífùwa á hueekaró mía yi. Ba búenbúen léera o Núhũso ñi-kéní yi, wón na wee wé mu tentemu làa bïa búenbúen na wee fio mu o cón. ¹³ Mu bon, bïo kà lé bïo túara le Dónbeenĩ bïonĩ v̄ahũ yi: «Nùpue léee nùpue na à ve o Núhũso, ó ò kãní.»§

¹⁴ Eé ká ða so dà à ve o Núhũso ká ða yí dó mí sïa wo yi le? A ða so dà à dé mí sïa wo yi ká a búí yí zéeniá o bïo á ða yí ðá le? A ða so dà à ðí mu ká a búí yí buera mu le? ¹⁵ A mu so dà à bue ká a búí yí tonkaa mu bïo yi le? Làa bïo mu túararàa le Dónbeenĩ bïonĩ v̄ahũ yi ká sïi: «Bia wee ðuen lè hã bín-tentewà á miló s̄i-wéé ðènt̄in wi làa sòobéé.»* ¹⁶ Ká ða búenbúen màhá yí bò le Dónbeenĩ bín-tente yi. Mu bon, bïo kà lé bïo ó o *Ezayii bía: «Núhũso, lé o yén yàá dó mí sïi le bín-tente na wa wee bue yi?»† ¹⁷ Lé ká sïi á le siidéro le Dónbeenĩ yi wee lé le bïonĩ na ó o nùpue wee ðí yi, á le bïonĩ mu lé o Krista bïo bueró.

¹⁸ Awa, le ì tùa mia: O *Isirayéle ñipomu á yí ðá le bín-tente mu le? Ba ðá le. Bïo kà lé bïo túara le Dónbeenĩ bïonĩ v̄ahũ yi:

«Le Dónbeenĩ bín-tente
á bènbéra hã lùà búenbúen.

Le buera non

ho ðimíjã nùpua búenbúen yi.»‡

¹⁹ Le ì wíoka tùa mia: A lé o Isirayéle ñipomu yí zūna mu kúará le? Awa, á bïo kà lé bïo ó o *Moyiize fèra bía mu ðání yi:

«Ì ì wé á bïa yínón ì ñipomu
á mi ì dí lè le yandee.

Ì ì wé á mi sïa á à c̄í

mu ñipomu na hácirí mía yi.»§

²⁰ Le *Dónbeenĩ ñi-cúa fèero Ezayii yàá henía mí sïi ò o bía bïo kà:

«Bia lá yí máa cà mi
á yú mi.

Bia lá yí máa fio ðèé ì cón

á ì zéeniá lè ìten.»*

²¹ Ká a Isirayéle ñipomu ðání yi, á le Dónbeenĩ ñi-cúa fèero Ezayii pá biniá le le Dónbeenĩ bía bïo kà: «Làa wizooní búenbúen ká ì wee dá ì ñii ve o Isirayéle ñipomu na yí máa bè ì bïonĩ yi, à ða kãa.»†

11

Le Dónbeenĩ yi pá a Isirayéle ñipomu bïo

¹ Awa, le ì tùa mia: Le Dónbeenĩ pá a *Isirayéle ñipomu le? Bùee dé! Lé bïo á ñén mún lé ða ñi-kéní, á lé o *Abarahaamu m̄onm̄anií. Ì ló a Bēnzamēē nūwā ðan z̄i-ñuhũ yi. ² Le Dónbeenĩ ñipomu na le fèra hueekaa á le yí pá. Mi bini leéka le Dónbeenĩ bïonĩ v̄ahũ bïonĩ na ká bïo, h̄ia ó o ñi-cúa fèero *Elii mà non le Dónbeenĩ yi ká a sïi yí wan o Isirayéle ñipomu bïo na ða wó yi. O le: ³ «Núhũso, ũ ñi-cúa fèerowà á ða ðó. Ũ muini yēnií lùà á ða fù. Lé ñén ì ðon ká, á ñén ða mún wi ða búe.»* ⁴ A bïo kà lé bïo le Dónbeenĩ bïa non wo

† **10:8** Mi loñ Lándá zéeniíló v̄ahũ (Deutéronome) 30.12-14 ‡ **10:11** Mi loñ Ezayii v̄ahũ 28.16 § **10:13** Mi loñ Zowéle v̄ahũ 3.5 * **10:15** Mi loñ Ezayii v̄ahũ 52.7 † **10:16** Mi loñ Ezayii v̄ahũ 53.1 ‡ **10:18** Mi loñ Lení v̄ahũ (Psaumes) 19.5 § **10:19** Mi loñ Lándá zéeniíló v̄ahũ (Deutéronome) 32.21 * **10:20** Mi loñ Ezayii v̄ahũ 65.1 † **10:21** Mi loñ Ezayii v̄ahũ 65.2 * **11:3** Mi loñ Bá-zàwa nín-yání v̄ahũ (1 Rois) 19.10, 14

yi: «Ba báawa muaaseé hènun á ï ká lè ïten. Bán yí 6úrá le dofiní na 6a le Baale yahó á yí 6úaanía le.»† 5 Mu mún ka ká síi ho zuia. Le Dónbeenĩ sãamu bïo yi, á 6a s3n-kení lé bïa le léra. 6 Lé le sãamu bïo yi á le hueekaaráa 6a, ká yínóñ bïo 6a wó bïo yi. Ká bñn mía se le sãamu wãa yínóñ sãamu.

7 Léee webio á mu wee zéení? Mu wee zéení le bïo ó o Isirayεele nïpomu lá wee cà á 6a yí yú. Bïa le Dónbeenĩ hueekaa lé bïa yú mu. Ká bïa ká bán yiwa wãa tunka. 8 Mu bon, bïo ká lé bïo túara le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ yi:

«Le Dónbeenĩ wó á 6a háciira mía.

Le wó á hàrí lòn zuia
à 6a yí dà máa mi,
á yí dà máa jí bïo.»‡

9 O *Daviide mún bía bïo ká:

«Le 6a bè-dínii wé lòn dádá,
lòn k3hũ na 6a à tè yi,
à bïo ko làa ba à sá 6a yi.

10 Le 6a wé 6a muiiwà,
à yí bñn yí mi dèε.

Ni le lònbee 6a júná yi.»§

11 Awa, le ï túa mia: Mi wee leéka le lé 6a *zúifùwa lùwá á mu vóráa le? Bùee dé! εε ká lé 6a wékheró pánká yi á hã síiwà na ká nùpua bò yi feraráa. A bñn lé bïo dó le yandee 6a zúifùwa mu yi. 12 Ba wékheró wó á ho ðímíjána nùpua yú mu bè-tentewà le Dónbeenĩ bïo ðání yi. A bïo 6a khon ho káníló yi wó á bïa yínóñ 6a zúifùwa yú mu bè-tentewà le Dónbeenĩ bïo ðání yi. Bñn wee zéení le ká 6arén zúifùwa hĩa tà ho káníló bïo, á mu bè-tentewà mu á à wíoka à dé wán.

Le vñdèε na ló mítén làa ðio 6a fá bïo

13 Hã làa na ká wán, á minén na yínóñ 6a *zúifùwa lé mia á ï wee bíoráa. ï lé o Yeesu tonkaro bïa yínóñ 6a zúifùwa c3n, á ï síi wan ho tonló mu bïo yi. 14 ï wi à mu yandee zo wán síi nùpua na lé 6a zúifùwa à kánínáa 6a nĩ-dòndáa. 15 Mu bon, bïo le Dónbeenĩ jàana 6a bánía, á bñn wó á ho ðímíjása làa de bñnía sí. Awa, ká le Dónbeenĩ bñnía tà 6a bïo, á bñn so máa keñ lé 6a húrun vèera le? 16 Ká ho ðínló bè-yáa bïo sã le Dónbeenĩ yi, se hĩa ká 6úen6úen bïo mún sã le yi.* Ká le vñdèε naní bïo sã le Dónbeenĩ yi, se le 6àn lakara bïo mún sã le yi. 17 O *Isirayεele nïpomu ka lòn oliivewa vñdèε na fá, á 6a kúiora lakara 6úi. Ùnén na yínóñ o zúifù ka lòn oliivewa vñdèε na ló mítén lakahó á 6a séra 6ueé cèéra hã oliivewa vñdèε na fá yi, á ho lakahó mu bò yi wee yíráa dén yuaamu. 18 Lé bñn n3n á fo yí ko à ù yòoní ùten, à zùan bïa ka lòn lakara na 6a kúiora yi. Fo ò yòoní ùten le we? Yínóñ ùnén n3n á hã naní yïo wi luaráa, hã naní lé hĩa n3n á ùnén yïo wi lua.

19 Jún-sí fo dà à bío: Hã lakara mu kúiora bèra a na à ïnén ðaní cèé. 20 Mu bon, 6a ka lòn lakara na kúiora, lé bïo 6a yí dó mí sía le Dónbeenĩ yi. Ùnén 6a 6èn cèéra, lé bïo ù dó ù síi le Dónbeenĩ yi. εε ká ù màhá pa ùten bïo, yí yòoní ùten mu bïo yi. 21 Mu bon, ká le Dónbeenĩ hĩa wee kúio le vñdèε na fá lakara, se le mún dà à wé mu 6àn síi le ùnén. 22 Awa, loñ: Le Dónbeenĩ wee wé mu tentemu le 6a nùpua, á le mún jii. Le jii bïa yí máa bè le Dónbeenĩ mu bionĩ yi wán, ká ùnén á le è wé le mí tentemu ká fo tà bò mu w3hũ. Ká bñn mía á ùnén á le mún ñ sén lòn lakahó. 23 Ká 6a zúifùwa khii bñnía tà dó mí sía le Dónbeenĩ yi, á le è bñn ì cèé 6a hen na 6a fù wi yi le ho yahó, mu wéro pánká wi le c3n. 24 Mu bon, ùnén wón síi binbirĩ ka lòn vñdèε na ló mítén 6àn lakahó. Fo séra á 6ueé cèéra le vñdèε na fá yi, ká h3n yínóñ ù síi. Ba zúifùwa bán lá lé le vñdèε na fá 6àn lakara. A 6a bñn cèéro le vñdèε na 6a ló yi á lònbee máa keñ le Dónbeenĩ c3n.

† 11:4 Mi loñ Bá-zàwa nín-yání vūahũ (1 Rois) 19.18 ‡ 11:8 Mi loñ Lándá zéeníló vūahũ (Deutéronome) 29.3; Ezayii vūahũ 6.10 § 11:10 Mi loñ Lení vūahũ (Psaumes) 69.23-24 * 11:16 Mi loñ Miló vūahũ (Nombres) 15.19-21

O Isirayεele n̄pomu k̄n̄l̄o b̄io

²⁵ W̄an z̄awa l̄è w̄an h̄inni, b̄io le Dónbeen̄i le mí ì wé na sà yi á ì zéení làa mia, bèra a na à mi yí wé miten lè mu bè-z̄úr̄m̄in̄i b̄ansowà: O *Isirayεele n̄pomu s̄n̄-kén̄i á à d̄in máa z̄úr̄n̄ b̄io b̄úi yara, fúaa ká h̄a s̄í-viò n̄pua na le Dónbeen̄i hueekaa b̄úenb̄úen yú ho k̄n̄l̄o vó. ²⁶ B̄ún m̄ón ó o Isirayεele n̄pomu m̄ah̄á à k̄n̄i, làa b̄io mu túarar̄aa le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄uah̄ú yi:

«O k̄n̄l̄o á à lé ho Sion lóhó yi.

O *Zakoobu z̄i-n̄úh̄ú n̄pua
p̄l̄ó làa de á le è kh̄in̄i yi.

²⁷ Dén lé le páan̄i na á ìn̄én Dónbeen̄i

á à bè làa ba ká ì séra 6a bè-kora día.»†

²⁸ B̄io 6a z̄úif̄úwa p̄á le b̄in̄-tente b̄io, á 6a wó le Dónbeen̄i z̄úkúsa, lé b̄ún b̄io yi á minén yúráa ho k̄n̄l̄o. Ká b̄ia le Dónbeen̄i hueekaa wó le mí n̄pomu, á le wa b̄an maáwà b̄io yi. ²⁹ Mu bon, le Dónbeen̄i h̄ia h̄n̄ b̄io, à le máa b̄in̄i fé mu. Le h̄ia von n̄pue na, à le máa b̄in̄i p̄í b̄anso. ³⁰ B̄io mi yánkaa yí bò le Dónbeen̄i b̄ion̄i yi, á h̄a làa na ká wán á le Dónbeen̄i wó le h̄ii làa mia 6a *z̄úif̄úwa p̄l̄ó làa de b̄io yi. ³¹ Lé làa b̄ún á b̄arén mún yí bò le Dónbeen̄i b̄ion̄i yi h̄a làa na ká wán, bèra a na à b̄io le Dónbeen̄i z̄úr̄nan̄aa minén màk̄ar̄i, à le mún z̄úr̄n̄ b̄arén màk̄ar̄i làa b̄ún b̄io. ³² Mu bon, le Dónbeen̄i día á 6a n̄pua b̄úenb̄úen wee p̄í le b̄ion̄i b̄io, à le bè yi b̄in̄i z̄úr̄n̄aa 6a b̄úenb̄úen màk̄ar̄i.

Le Dónbeen̄i dà po mu b̄io b̄úenb̄úen

³³ Eee! Le Dónbeen̄i b̄io b̄úenb̄úen b̄ènt̄in̄ j̄ii sú. Le bè-z̄úr̄m̄in̄i lè le b̄io z̄úr̄l̄o á j̄ii yí z̄ú. B̄io le le mí ì wé á n̄pue yí dà máa z̄úr̄n̄. A mu wéró yara á n̄pue mún yí dà máa z̄úr̄n̄. B̄io ká lé b̄io túara le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄uah̄ú yi:

³⁴ «Lée wée dà à z̄úr̄n̄ o N̄úh̄úso yilera?

Lée wée dà le zéení á à na a yi?

³⁵ A lée wée dà mu b̄io á à h̄a làa wo
ò o bè yi h̄an̄aa b̄anso?»‡

³⁶ Lé b̄io mu b̄io b̄úenb̄úen wee lé o c̄n̄. Lé orén p̄anká yi á mu b̄úenb̄úen wir̄aa, á b̄io s̄a a yi. Le ho c̄k̄ú b̄io s̄i a yi f̄ééé. *Amiina!

12

Wa wi le muk̄n̄-finle yi là a Krista

¹ W̄an z̄awa l̄è w̄an h̄inni, b̄io le Dónbeen̄i w̄aa zéeníá mí tentemu làa wen ká s̄ii, á ì ì heni b̄io ká làa s̄obéé á à na mia: Mi na miten b̄úenb̄úen le Dónbeen̄i yi lòn muin̄i ȳia ká mi ȳio n̄n̄ wi lua, à b̄io s̄i le yi, à b̄io wé s̄i le yi. B̄ún lé le b̄úaan̄i binbir̄i na mi ko mi b̄úaan̄i lè le Dónbeen̄i. ² Mi yí bè ho d̄im̄iná b̄iowa na yí se yi, ká mi día le le Dónbeen̄i yèrémá mí hácír̄i à wé lè le hácír̄i dà-finle. Lé b̄ún á à na ká mi ì z̄úr̄n̄ b̄io le Dónbeen̄i s̄ii vá yi, b̄ún na se, á b̄io s̄i le yi, á j̄ii tun.

³ Le Dónbeen̄i s̄amu na le wó làa mi b̄io yi, á ì ì b̄io b̄io ká á à na mi b̄úenb̄úen yi: O b̄úi yí leéka le mí b̄io n̄úh̄ú wi po b̄io ó o b̄io kar̄aa. Ká mi n̄i-kén̄i kén̄i wé b̄ua miten làa b̄io mi b̄io kar̄aa à héha lè mi s̄iadéró le Dónbeen̄i yi, b̄io le n̄n̄ p̄anká mia. ⁴ Mu bon, o n̄pue s̄anía lée dà-kén̄i, ká b̄io c̄ékaa mín yi wó h̄a b̄ún lé b̄io boo, á mu lè mí dà-kén̄i kén̄i bè-wénia mún wi mín̄ n̄úná yi. ⁵ Làa b̄ún s̄ii á warén mún boo, ká wa b̄úenb̄úen lé h̄a s̄anía dà-kén̄i wa páan̄l̄o là a *Krista b̄io yi. Wa b̄úenb̄úen c̄ékaa mín yi, ȳia lè mí lahó, ȳia lè mí lahó, làa b̄io ó o n̄pue s̄anía b̄iowa c̄ékaar̄aa b̄io s̄ii. ⁶ Mu b̄io wéró p̄anká á le Dónbeen̄i n̄n̄ wa n̄i-kén̄i kén̄i yi mín̄ n̄úná yi. Ȳia le Dónbeen̄i n̄n̄ mí j̄i-cúa f̄éeró p̄anká yi, à b̄anso wé wé mu à héha lè le s̄iidéró le Dónbeen̄i yi. ⁷ Ȳia le n̄n̄ ho p̄anká yi ò o wé séení 6a n̄pua, à wón wé séení 6a. Ȳia le n̄n̄ ho p̄anká yi ò o wé k̄ar̄án 6a n̄pua, à wón

† 11:27 Mi loñ Ezayii v̄uah̄ú 59.20-21 ‡ 11:35 Mi loñ Ezayii v̄uah̄ú 40.13; Zoobu v̄uah̄ú 41.3

wé kàrán 6a. ⁸ Yia le nɔn ho pànká yi ò o wé hĩ 6a nùpua sĩa, à wón wé hĩ 6a sĩa. Yia le Dónbeenĩ nɔn ho pànká yi ò o wé hã 6a nùpua lè mu bïo, à wón wé hén mí yi à hãnaa 6a. Yia le nɔn ho pànká yi ò o wé dí 6a nùpua yahó, à wón sòobá mítén mu wéró yi. Yia le nɔn ho pànká yi ò o wé zũn 6a nùpua màkárí, à wón wé wé mu lè le sí-wɛɛ.

⁹ Mi le bïo mi wa làa mín à bïo wé ho tũíá poni. Mi jin mu bè-kora, à ca mi kuio mu bè-tente wéró yi. ¹⁰ Mi wań mín làa sòobéɛ làa bïo á 6a zàwa mín yi ko 6a wańnaa mín bïo sii. Mi wé kɔnbi mín, à dé mí sòobéɛ mu yi. ¹¹ Mi ca mi kuio o Nùhũso tonló sáró yi, mi yí dí parí, à wé mu lè mí sĩa búenbúen. ¹² Mi wé zãmaka bïo mi dó mi sĩa wee lònĩ bïo yi. Mi wé hĩ mi sĩa le lònbee pãahũ, à wé fio le Dónbeenĩ yi fɛɛɛ. ¹³ Mi wé séení mĩn zàwa lè mĩn hĩnni kèrètɛwa làa bïo 6a màkóo wi yi. Bia wee làa mi wán á mi wé 6ua sese.

¹⁴ Mi wé fan mu bè-tentewà à na bĩa wee beé mi lò yi, mi wé fan bũn, ká mi wé yí dánkání 6a. ¹⁵ Bia wé wee zãmaka, à mi zãmaka làa ba. Bia wé wee wá, à mi wá làa ba. ¹⁶ Mi wé mí yilera làa dà-kéní. Mi wé yí yòonĩ mítén, ká mi wé liinĩ mítén, à tà páanĩ lè 6a nĩ-khenia. Mi yí wé mítén làa bè-zũrĩminĩ 6ànsowà.

¹⁷ Yia wé wó khon làa mia, à mi yí wé yí khe lè 6ànsò. Mi wé wé mu tentemu lè 6a nùpua búenbúen. ¹⁸ Ká mu dà wee wé, à mi sòobá mítén, à ho héérà keń minén lè 6a nùpua búenbúen pãahũ, ká ho 6àn yáaró yí lé mia. ¹⁹ Minén na á ĩ wa làa sòobéɛ, mi wé yí dĩ yúaa mitén, ká mi dé mu le Dónbeenĩ nĩi yi. Mu bon, bïo ká lé bïo túara le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi: «Hã yúaa dĩró bïo sã miĩ. Yia ko làa bïo na, á ĩ wé mu lè 6ànsò, lé ĩnén Nùhũso Dónbeenĩ bía mu.»* ²⁰ Mu pá bĩnía túara: «Hen ká ũ zúkúso le hĩni wee búe, à ũ na mu bïo wo yi le o dí. Ká le ju-hãní dà a, à ũ na mu jummu wo yi le o ju. Ká fo wee wé ká, á mu ù keń lòn donfũaa á fo wee khá bè 6ànsò juhũ wán.»† ²¹ Mi yí le mu bè-kora yí pànká mi wán, ká mi wé wé mu bè-tentewà à yírãa ho pànká mu wán.

13

Ho pànká ya-díwá lé le Dónbeenĩ bàrà 6a

¹ Ba nùpua búenbúen ko 6a wé bè ho pànká ya-díwá bíonĩ yi. Pànká ya-díwá yí dà máa keń ká le Dónbeenĩ yí nɔn mu níi. ² Lé bũn nɔn ká yĩa pã 6a bïo, se 6ànsò pã le Dónbeenĩ bïo na le bò. Ká yĩa wee wé bũn se o wee síinĩ mí juhũ mítén. ³ Yia wee wé mu bè-tente wón yí ko ò o zɔn ho pànká ya-díwá. Ká yĩa wee wé mu bè-kora wón ko ò o zɔn 6a. Hen ká fo wi à ũ wé yí zɔn ho pànká ya-díwá, à ũ wé wé mu bè-tentewà, á 6a wé è wíoka ũ yèni. ⁴ Mu bon, ho pànká ya-díwá lé le Dónbeenĩ ton-sáwá ũ séeníló bïo yi. Ɛɛ ká ũ 6èn wee wé mu bè-kora, à ũ zɔn, lé bïo le Dónbeenĩ nɔn ho wɔhũ 6a yi à 6a bé bĩa wee wé mu bè-kora. Hen ká 6a wee bé 6ànsò, se lé le Dónbeenĩ tonló na le kàràfãa 6a yi á 6a wee sá, à zéení làa yĩa wee wé mu le le Dónbeenĩ sii wee cĩ 6ànsò yi. ⁵ Lé bũn nɔn ó o nùpue ko ò o wé wé bïo ho pànká ya-díwá le o wé, bèra a na à le Dónbeenĩ sii yí cĩ a yi, à mún wé bè mu yí lé bïo ó o zũ le bũn lé bïo téréna.

⁶ Lé bũn bïo yi á mi mún ko mi wé sàánínãa ho lànpo. Lé bïo le Dónbeenĩ lé dño kàràfãa ho tonló mu 6a yi le 6a sá ho sese. ⁷ Mi ko mi na bïo nùpue na yi, à mi na mu wo yi: Yia bïo léé lànpo, à mi sàání ho wo yi. Bïo ko mu sàání ho pànká ya-díwá yi à mi sàání mu. Yia mi ko mi kɔnbi, à mi kɔnbi o. Yia ko làa hézãni, à mi hézɔn wo.

Yia wa 6a nùpua se 6ànsò bò le Dónbeenĩ làndá yi

⁸ Mi yí le kee búi keń mia. Bïo ko mu keń mia lòn kee fɛɛɛ lé mi wańmínló. Yia wa mín zàwa lè mín hĩnni, se wón wee wé bïo ho làndá le o wé binbirĩ. ⁹ Mu bon, hã làndáwá na ká á mi zũ: «Yí wé hã-fé tàá bá-fé. Yí búe nùpue. Yí juuaa bïo. Yí le ũ yĩo lé mi ninza

* 12:19 Mi loń Làndá zéeníló vũahũ (Deutéronome) 32.35 † 12:20 Mi loń Wãhio vũahũ (Proverbes) 25.21-22

bïo.»* Hón làndáwá so làa hĩa ká búenbúen á jii wee sí le bíoní dà-kéní na kà yí: «Wán mi ninza làa bïo á fo waráa úten bïo síi.»¹⁰ Yia wa mí ninza binbirí á máa wé bïo na yí se làa wo. Yia wa mí ninzáwa se wón wee wé bïo ho làndá le o wé binbirí.

Mi wa bua waten sese à lònindá o Krista buenló

¹¹ Mi wa wé làa bún, sònkú bïo mi yàá zū ho pãahú na wa wi yí síí. Ho pãahú dñn à mi fání mí yïo. Mu bon, hã làa na kà wán á ho káníló wãa sùarãa làa wen á po pãahú na wa búa wa siadéro o *Krista yí jùhú. ¹² Ho tá nĩ-kĩa, hen làa cínú ká ho ò tí. Awa, á mi wãa le wa día hã wárá búenbúen na wee wé le tibírí yí. Mi wa lá mu khoomu tonló sía à sárãa. ¹³ Mi wa bua waten sese lòn nùpua na wi mu khoomu yí bïo síi. Mi yí wa dé waten ho dándínló lè ho ja-junló yí. Mi yí wa dé waten ho bá-fénló lè ho há-fénló yí, à yí dé waten mu koomu yí. Mi yí wa dé waten hã fio lè le yandee yí. ¹⁴ Mi le o Núhúso Yeesu Krista bïo à kɛn mia. Mi yí día le bïo mí sía wee vá yí na yí se à yí pánká mi wán, à mi wé wé bïo sí mia.

14

Mi wé yí cítí mìn dñnló bïo yí

¹ Yia siidéro yí fárá yí tina sese le Dónbeení yí á mi wé zūn buaró, à wé yí wãaní bïo ó o wee leéka. ² Làa bïo síi á 6a búí wee leéka le mi dà mu bè-dínii búenbúen wé è dí, ɛɛ ká 6a búí na siadéro le Dónbeení yí á yí fárá yí tina sese bán bèn lé ho dñn-poni mí dòn 6a wee dí ká hã taa nùí ló. ³ A yia wee dí mu bè-dínii búenbúen yí ko ò o zùan yia yí máa là hã taa yí. Làa bún síi, á yia yí máa là hã taa mún yí ko ò o cítí yia wee dí mu bè-dínii búenbúen, lé bïo le Dónbeení mún tà wón bïo. ⁴ Ùnén lé o yén á à cítirãa o nĩ-veere ton-sá? O wó se loo, o wó khon loo, se 6a jùhúso lé yia á à fɛɛ mu tũíá. O yàá à wé á mu ù wé se, lé bïo ó o Núhúso pánká wi dà à séení a.

⁵ O búí cñn á hã wizooní júná wi po mìn. ɛɛ Ká a búí cñn á hã wizooní búenbúen lée dà-kéní. Mi nĩ-kéní kéní ko mi láa bïo mi wee leéka yí mu dñn yí. ⁶ Yia le hã wizooní júná wi po mìn wee wé mu o Núhúso bïo yí. Yia bèn wee dí mu bè-dínii búenbúen wón mún wee wé mu o Núhúso bïo yí. Mu bon, o wee dé le Dónbeení báraká mí bè-dínii bïo yí. A yia wee dí ho zen-buahó bïo mí dòn wón mún wee wé mu o Núhúso bïo yí. Wón mún wee dé le Dónbeení báraká. ⁷ Mu bon, wa tãhú á yia mukãní wi miten bïo yí wón mia, á yia á à hí miten bïo yí wa tãhú wón mún mia. ⁸ Hen ká wa yïo wi lua, se lé o Núhúso á wa yïo wi lua bïo yí. Ká wa húrun, se lé o Núhúso á wa mún húrun bïo yí. Awa, á hãrí wa hí loo, à wa yïo wé lua loo, se wa bïo pá sã a Núhúso yí. ⁹ Mu bon, o *Krista húrun á vèera bèra a na ò o wé bia húrun làa bia yïo wi lua Núhúso. ¹⁰ Ká ùnén, lée webio nɔn á fo wee cítirãa mìn za tàá mìn hñnló? A ùnén bèn, lée webio nɔn á fo wee zùanãa mìn za tàá mìn hñnló yí? Wa búenbúen khúí dñn Le Dónbeení yahó á le è cítí. ¹¹ Mu bon, bïo kà lé bïo túara le Dónbeení bíoní vūahú yí:

«Ìnén Núhúso á wi fɛɛɛ.

Ho dñmíjã nùpua búenbúen

á à fárá mí nɔnkójúná wán í yahó,

6a búenbúen á à bío le í lé le Dónbeení bïo bon.»*

¹² Làa bún síi, á bïo wa nĩ-kéní kéní wó á wa ko wa zéení na le Dónbeení yí.

Yí dé mìn za tàá mìn hñnló bè-kora wéroró yí

¹³ A mi wãa yí le wa wé cítí mìn. Bïo kà lé bïo á mi le mu kɛn mi yiwa: Mi yí wé bïo búí na à dé mìn za tàá mìn hñnló kèrètɛ mu bè-kora wéroró yí. ¹⁴ Í páaníló là a Núhúso Yeesu bïo yí, á í zū mu, á mún láa mu yí le mu bïo búenbúen wee ce le Dónbeení yahó. ɛɛ ká a búí wee leéka le mu búí yí máa ce, se mu bèn yí máa ce bãnsò cñn. ¹⁵ Ká mìn za tàá mìn

* **13:9** Mi loñ Léró vūahú (Exode) 20.13-17; Làndá zéeníló vūahú (Deutéronome) 5.17-21; Lení vūahú (Psaumes) 19.18 * **14:11** Mi loñ Ezayii vūahú 45.23

hĩnló lò hĩa wee be ũnén bè-dínii bïo yi, se fo wãa yí máa zéení le fo wa a. Yí wé bèra a na à mĩn za tàá mĩn hĩnló na ó o *Krista húrún bïo yi à hĩa ví ũnén bè-dínii bïo yi. ¹⁶ Bïo se minén cǎn á yí ko mu wé à 6a nùpua wé bĩnĩ bío mu bè-kohó bïo mi dǎnĩ yi. ¹⁷ Mu bon, le Dónbeenĩ bá-zàmu bïo yí máa zéení bè-dínii tàá bè-ᵐunii bïo. Mu lé ho térénló, lè ho héerà, lè hã zãmakaa na le Dónbeenĩ Hácírĩ wee na. ¹⁸ Yĩa wee sá a Krista tonló làa bũn bïo síi wón bïo á à wé sí le Dónbeenĩ yi, á 6a nùpua mún ñ tà a bïo.

¹⁹ Awa, á wa ko wa ca wa kuio à wé wé bïo á à dé ho héerà wa pãahũ, làa bïo wa ñi-kénĩ kénĩ ì wé á wa siadéro le Dónbeenĩ yi á à wíoka à dé wán. ²⁰ Yí loñ mu bè-dínii yi à yáará le Dónbeenĩ tonló. Mu bon, mu bïo búenbúen dà wee dí. Eε ká mu bè-dínii na à wé á mi ninza à wé mu bè-kohó bũn yí se. ²¹ Bïo se, lé ũ khĩ mu bïo búenbúen na dà à dé mĩn za tàá mĩn hĩnló mu bè-kora wéro yi. Hãrĩ mu wé taa, tàá ðivén ᵓuló, tàá bè-vio. ²² Le siidéro na fo yú mu bïo mu dǎnĩ yi ũ 6ua ũ dòn le Dónbeenĩ yahó. Yĩa síi yí máa kán wo bïo á 6anso wee 6ua lè mĩten dǎnĩ yi, wón ᵓúhũ sí. ²³ Ká yĩa síi wee kán wo o bè-dínii 6úi dǎnĩ yi, se wón 6anso ᵓúhũ sú, lé bïo ó o yí máa wé mu à héha lè mí siidéro le Dónbeenĩ yi. Bïo léé bïo na yí máa wé héha lè le siidéro le Dónbeenĩ yi, bũn léé bè-kohó.

15

Wa ko wa wé hĩ wa sia

¹ Warén na siadéro le Dónbeenĩ yi fǎrá tĩna ko wa wé hĩ wa sia bia siadéro yí fǎrá yí tĩna bïo yi. Wa yí ko wa wé wé bïo sí wɛn. ² Wa ñi-kénĩ kénĩ ko wa wé wé bïo sí wán zàwa lè wán hĩnni yi, na à séení 6a, bèra a na à 6a siadéro le Dónbeenĩ yi va lè ho yahó. ³ Mu bon, o *Krista yí wó bïo sí a yi, 6ueé. Bïo kà lé bïo bía le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi: «Hã bĩn-kora na 6a nùpua bía nɔn ũnén Dónbeenĩ yi lé ínén á hã bía nɔn yi.»* ⁴ Le Dónbeenĩ bíonĩ vǎnna na túara hàánĩ búenbúen túara bèra a na à hã kàrán wɛn, à wa dàñ hĩ wa sia, à sia wé hereka. Lé bũn wee na à wa dàñ dé wa sia lòonĩ bïo le Dónbeenĩ dó mí ᵓii le mí ì wé. ⁵ Le le Dónbeenĩ na le sí-hĩlè lè le sí-hebúee wee lé cǎn à wé à mi wé wíoka ᵓi mĩn yi, làa bïo ó o Yeesu Krista le mu wéráa. ⁶ Lé bũn ñ na ká mi búenbúen á à wé le ᵓii dà-kénĩ, á à dérǎa ho cùkú le Dónbeenĩ yi, dén na lé wa ᵓúhũso Yeesu Krista 6àn Maá.

⁷ Awa, á mi cén wé tà mĩn yi làa bïo ó o Krista tàráa mia bïo síi à dérǎa ho cùkú le Dónbeenĩ yi. ⁸ O Krista 6ueé wó 6a *zúifùwa ton-sá, á tírarǎa bïo le Dónbeenĩ dó mí ᵓii le mí ì wé è na 6àn maáwà yi ᵓii à zéení le ká le Dónbeenĩ bía bïo na à le máa lé mu món. ⁹ O Krista mún 6ueé wó á bĩa yínɔñ 6a zúifùwa wee dé ho cùkú le Dónbeenĩ yi le hii bïo yi, làa bïo mu túrarǎa le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ yi kà síi:

«Lé bũn te bïo á ì wé è sío
á à khòonínáa fo hã síiwà nùpua tǎahũ.»†

¹⁰ Mu mún túara:
«Síiwà nùpua,
mi páanĩ zãmaka lè le Dónbeenĩ ñipomu.»‡

¹¹ Mu mún bĩnía túara:
«Dímíná kána búenbúen nùpua,
mi khòonĩ a ᵓúhũso,
síiwà búenbúen nùpua,
mi zéení a beemu.»§

¹² Le *Dónbeenĩ ᵓi-cúa fεero *Ezayii mún bía bïo kà:
«Nùpue 6úi á à lé o Zesee zĩ-ᵓúhũ nùpua tǎahũ
á à dí hã síiwà ñipomu yahó,
á mu ñipomu mu mún ñ dé mí síi wo yi.»*

* 15:3 Mi loñ Lení vũahũ (Psaumes) 69.10 † 15:9 Mi loñ Samuwεele nín-yání vũahũ 22.50 ‡ 15:10 Mi loñ Lándá zéeníló vũahũ (Deutéronome) 32.43 § 15:11 Mi loñ Lení vũahũ (Psaumes) 117.1 * 15:12 Mi loñ Ezayii vũahũ 11.10

¹³ Le le Dónbeenĩ na wee wé à mi dé mí sĩa lòní bĩo le dó mí jii le mí ì wé, à wé à mi keĩ ho héerà lè hã zãmakaa na jii mía yi mi siadéro le yi bĩo yi. Lé bũn ñ na ká le Dónbeenĩ mu Hácírí pánká yi, á mi ì dàñ ñ dé mí sĩa làa sòobéé á à lòní bĩo le dó mí jii le mí ì wé.

O Poole lé o Krista ton-sá

¹⁴ Wàn zàwa lè wàn hínni, ínén ì bæere láa mu yi le mu bè-tentewà wéró bĩo wi mia làa sòobéé. Bĩo mi ko mi zũn á mi zũ búenbúen, á dà wee zéení mín. ¹⁵ Bũn jòn pá yí hò bĩo á ì bĩnía leékaa mia ho vũahũ na kà lara búí yi làa bĩo mi zũ vó, á yí titikaa mu bĩo yi. I wó mu lé bĩo le Dónbeenĩ lè mí sãamu ¹⁶ á wó á ì lé o Yeesu *Krista ton-sá bĩa yínón ba *zúifùwa bĩo yi. Le Dónbeenĩ tonló na á ì wee sá lé le bín-tente na á ì wee bue, bèra a na à le Hácírí pánká yi à bĩa yínón ba zúifùwa wé lòn hãmu na bĩo sã le Dónbeenĩ yi, á bĩo sí le yi. ¹⁷ I páaníló là a Krista bĩo yi, á ì sũ wan le Dónbeenĩ tonló na á ì wee sá bĩo yi. ¹⁸ Mu bon, bĩo á ì wee hení ì sũ bío á yínón bè-veere ká mu yínón bĩo ó o Krista ñn ì wán á wó. O Krista ñn ì wán á ì wee wé à bĩa yínón ba zúifùwa tà le Dónbeenĩ bĩo. O wó mu lè ì bíoní, lè ì bè-wénia, ¹⁹ lè mu yéréké bíowa lè mí síiwà, le Dónbeenĩ Hácírí pánká yi. Lé làa bũn á ì bueraráa o Krista bín-tente, à ñn ho Zeruzalæmu lóhó yi à vaa búe ho Ilirii kòhũ yi.† ²⁰ Ká bĩo dà-kéní na kera ì sũ yi, lé à ì bue le Dónbeenĩ bín-tente hã dĩa na nùpua ñn yí jná a Krista bĩo yi, bèra a na à nùpue hĩa yí bío le ì wee so a búí zĩ jũhũ na ó o bàrá wán. ²¹ I wó mu á héhaa làa bĩo le Dónbeenĩ bíoní vũahũ bĩa:

«Bĩa na ba ñn yí buera a bĩo yí ñn yi
 á à mi a,
 bĩa ñn yí jná bĩo búí o ñn yi
 á à zũn o bĩo yara.»‡

O Poole wee bío mí kuio varó bío

²² Lé bũn láa wee hè mi ñn á ì ñn yí bueraráa mi cón. ²³ Éé ká hã làa na kà wán á bĩo á ì lá ko à ì wé bĩn á jii wãa tun. Mi búεεkíró bĩo ñn ñn wi miĩ míana. ²⁴ I wi à ì va ho Esipaape. Ká ì yú wee va bĩn, jún-sí á ì bueé búεεkí mia. Mu bon, ì wi à ì buee mi mi wán à khĩnía, à mi séení mi à ì dàñ varáa hón kòhũ so. Ká ì màhá bueé wé wízoní bĩo yen mi cón á à khĩnía. ²⁵ Ká hã làa na kà wán á ì va ho Zeruzalæmu, á vaá séení bĩa bĩo sã le Dónbeenĩ yi bĩn. ²⁶ Mu bon, ho Maseduana lè ho Akayii kãna kèrètíewa á mu ló sĩa yi le mí ì cã le wárí á à séenína ho Zeruzalæmu kèrètíewa kuure nùpua búí na lé ba ñi-khenia. ²⁷ Lé barén mítén leékaa mu. Éé ká lé ho tũíá le ba mí mí, á ba ko ba séení ba. Lé bĩo á hñ kãna so kèrètíewa yínón *zúifùwa, à ho Zeruzalæmu kèrètíewa na lé ba zúifùwa màhá pá tà séení ba lè le Dónbeenĩ bĩo. Awa, á barén ñn mún ko ba séení bán lè mí ní bĩo. ²⁸ Ká ì yú le wárí mu dó ho Zeruzalæmu kèrètíewa ní yi, á ì bueé lé lè mi cón á à varáa ho Esipaape kòhũ. ²⁹ I zũ le ká ì wee búen mi cón, á ì búen là a *Krista bè-tentewà cèera na ó o wee wé lè ba nùpua.

³⁰ Wàn zàwa lè wàn hínni, mi páaní ca mi kuio làa mi, à wé fio le Dónbeenĩ yi ì bĩo yi. Bũn lé bĩo á ì wee cà mi cón wa páaníló là a Núhũso Yeesu Krista, lè le waminĩ na le Dónbeenĩ Hácírí wee dé wen bĩo yi. ³¹ Mi wé fio, bèra a na à ì kãní ho *Zudee kòhũsa na yínón ba kèrètíewa ní yi. Mi mún wé fio, bèra a na à ho Zeruzalæmu kèrètíewa vaa tà le séení na á ì búa vaá na ba yi bĩo lè le sí-wεε. ³² Ká mu wó ká sũ, ká le Dónbeenĩ tà á ì búen mi cón lè hã zãmakaa, á bueé vũnka mi cón. ³³ Le le Dónbeenĩ na wee wé à wa keĩ ho héerà yi à keĩ lè mi búenbúen. *Amiina!

16

Le tènĩ

† 15:19 Ho Ilirii: Ho lé ho Oroomu kòhũ sñn-kéní búí. ‡ 15:21 Mi loñ Ezayii vũahũ 52.15

¹ I wee tonka a Febe mi cón, wón na lé wàn hínló mu kèrètíemu dǎní yi, na wee sá le Dónbeení tonló ho lóhó na 6a le Sánkeree yi. ² Ká a 6ueé dǎn mia à mi 6ua a sese o Nùhúso yèni yi. Mi 6ua a làa bío á bíá dó mí sía le Dónbeení yi wee 6uaráa mín bío síi. Mi wé séení a bío léé bío na ó o màkóo wi mia yi. Orén mí bεεre séeníá 6a nùpua cèrèε, sǎnkú ínén.

³ I wee tèní a Pirisiye là a Akilaasi yi, bán na làa mi páanía lé o Yeesu *Krista ton-sáwá. ⁴ Ba zàanía mí mukání á káníanáa mi. I yi yí dà máa sà bún yi. A 6a kèrètíewa na yínǎn 6a *zúífúwa mún yiwa máa sà mu yi. ⁵ Ba kèrètíewa na wee kúee mín wán 6àn zǐi á í mún wee tèní yi. I wee tèní wàn bǎnlo na 6a le Epayinεete yi. Wón lé o nín-yání nùpue na dó mí síi o Krista yi ho Azii kǎhú yi. ⁶ I wee tèní a háa na 6a le Mari yi, wón na séeníá mia làa sòobéε. ⁷ I wee tèní a Andoronikuusi là a zúniasi yi. Ba làa mi léé síi kéní, á 6a mún kera ho kàsó yi làa mi. Ba lé o Krista tonkarowà na bío nùhú wi làa sòobéε. Ba tà a Krista bío á dú ínén yahó.

⁸ I wee tèní a Anpiliatuusi yi, wón na á í wa làa sòobéε wa páaníló là a Nùhúso bío yi. ⁹ I wee tèní a Uubēn yi, wón na làa wén páanía wee sá a Krista tonló, á wee tèní a Sitakiisi yi, wón na á í wa làa sòobéε. ¹⁰ I wee tèní a Apelεεsi yi, wón zéeníá le mi dó mí síi binbirí o *Krista yi. O nǐi na 6a le Arisitobuule lè mí zǐi nùpua á í wee tèní yi. ¹¹ O Herodion, yǐa lé ho síi kéní làa mi á í wee tèní yi. I wee tèní a Naasiisi zǐi nùpua yi, bán na dó mí sía o *Krista yi. ¹² I wee tèní a háa na 6a le Tirifεena làa yǐa 6a le Tirifooze yi. Ba wee sá a Nùhúso tonló làa sòobéε. Wàn bǎnlo háa na 6a le Pεεsiide á í wee tèní yi. Wón mún sá a Nùhúso tonló làa sòobéε. ¹³ I wee tèní a Urufuusi yi, wón na bío nùhú wi làa sòobéε o Krista tonló sáró yi. Bǎn nu á í wee tèní yi. O mún lé ínén wàn nu. ¹⁴ O Aεenkiriite, là a Filekon, là a Hεεmεεsi, là a Patorobaasi, là a Hεεmaasi, lè wàn zàwa kèrètíewa na páanía wi làa ba, bán búenbúen á í wee tèní yi. ¹⁵ O Filolooki là a Zulii á í wee tèní yi. I wee tèní a Nεree lè mín hínló yi, á wee tèní a Olenpaasi yi, làa bíá búenbúen na dó mí sía o Krista yi, na páanía wi làa ba á í wee tèní yi.

¹⁶ Mi tèní mín yi lè le kǎnbii tèníi. Ba kèrètíewa kuio búenbúen wee tèní mia.

Le zéení na ó o Poole nǎn

¹⁷ Wàn zàwa lè wàn hínni kèrètíewa, bío á í hení á à na mia lé bío kà: Mi pa miten bío 6a nùpua na wee dé ho sankaró 6a kèrètíewa kuure yi. Ho kǎránló na mi yú á 6a pǎ bío, à 6a wee kǎrán mia làa bè-veere á à vǐinínáa mia. Mi pǐ 6a bío, ¹⁸ lé bío 6a nùpua mu síi á wa Nùhúso na lé o *Krista tonló sáró bío yí here cón. Bío bío here 6a cón lé 6a dío bío. Ba wee bío há bín-sǐa à vǐinínáa bíá yí máa dǎn zǐn le sabéré lè ho túiá poni à hueeka mín yi. ¹⁹ Mu bon, 6a nùpua búenbúen zǐ bío mi wee tà bèráa bío ó o Nùhúso wee bío yi. Lé bún nǎn á í síi wannáa mi bío yi. Eε ká í màhá wi à mi wé mu bè-zúríminí 6ǎnsowà binbirí à wé wéráa bío se. I wi à mi ce, à wé yí wé mu bío na yí se. ²⁰ Hen làa cǐnú ká le Dónbeení na lé ho hээрà 6ǎnso á à yáa o Satǎni pǎnká, á à dé o mi zení tá.

Le o Nùhúso Yeesu wé mí sǎamu làa mia!

²¹ O Timotee, yǐa làa mi páanía wee sá ho ton-kéní á wee tèní mia. O Lisiyuusi là a Zasǎn là a Sosipatεere, bán làa mi lé ho síi kéní á mún wee tèní mia.

²² Inén Tεεtiyuusi* na túara a Poole jǐ-cúa á mún wee tèní mia wa Nùhúso na wó á wa lé le dà-kéní yèni yi.

²³ O Kayuusi, yǐa á í làara wán mún wee tèní mia. Lé wón zǐi á 6a kèrètíewa wee kúee mín wán yi. Ho lóhó wén-bàrálo na 6a le Erasiite, wón lè wàn za Kaatuusi á wee tèní mia. ²⁴ [Le wa Nùhúso Yeesu Krista à wé mí sǎamu lè mi búenbúen. *Amiina!]

Mi wa khòoní le Dónbeení mi dòn

* **16:22** O Tεεtiyuusi: O Tεεtiyuusi hǐa lé o kèrètíε wǎn-túaro. Lé orén ó o Poole fεera mí jǐ-cúa nǎn yi ó o túara.

²⁵ Mi wa khòoní le Dónbeenĩ. Lerén lé dño dà à wé, á mi sñadéro le yi á à fàrá à tñn. Le è wé mu le bín-tente na bño ciran o Yeesu Krista, dño á ï wee bue pànká yi. Lé dén bín-tente so á le Dónbeenĩ wee dñn wán zéenináa mí bño na lá sà yi hã lúlúio zànzàn. ²⁶ Εε ká hã laà na ká wán, á mu wãá ló mu khoomu yi wéréwéré le Dónbeenĩ ñi-cúa fεεrowà vñnna na 6a yáania túara pànká yi. Lé le Dónbeenĩ na wi fεεε á nɔn dén ñii so bán yi le 6a túa mu, bèra a na, à hã sñi-viò nùpua zñn le, à dé mí sña le yi, à wé bè le bíoní yi.

²⁷ Le le Dónbeenĩ na mí dòn lé mu bè-zñnmini 6ànso, à yí ho cùkú fεεε, o Yeesu *Krista pànká yi. *Amiina!

Ho nín-yání vūahū na ó o Poole túara nɔn ho Korɛnte kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró jūhū

Le Dónbeení tonló lé o Poole búakáa ho ho Korɛnte lóhó yi. O kará bín á yú le lúlú-kùure lè mí pīina bío hèzín (Bè-wénia 18.11).

Ho Korɛnte hía lée lóhó na á mu bè-kora lè mí síwà wee wé yi. A mu lùnkáa o Poole yilera. Lé bín te bío ó o túararáa hā vɔnna nɔn 6a kèrètíewa kuure na wi bín yi, à 6a zūí bío 6a à 6ua lè mítén.

O 6úa ho Korɛnte kèrètíewa kuure yi: Le ho sankamínló à 6a khí yi à día mu koomu wára (1–5). Ba tūiáwà fɛeró làa bío 6a wé è 6ua lè mítén ó o zéenía yara làa ba (6).

Bío 6a túakaa bío làa wó ó o zéenía yara: Mu yaamu, le muiní taa, o Yeesu dínló, le Dónbeení Hácírí bè-hānii na le wee na, lè 6a nì-hía vèeró bío (7–15).

O Poole vūahū vaa véení, ó o bía ho Zeruzalɛmu kèrètíewa nì-khenia séeníló bío, bín món, ó o tènía 6a yi (16).

Le tɛnii

¹⁻² Inén Poole na le Dónbeení lè mí síi bío á léra à ì wé o Yeesu *Krista tonkaro, á wee túa ho vūahū na kà. Inén lè wàn za Sositeena á wee tɛní minén kèrètíewa kuure na wi ho Korɛnte lóhó yi, minén na le Dónbeení ceéra à mi bío sí le yi mi páaníló là a Yeesu Krista bío yi. Le hueekaa minén làa bía búenbúen na wee ve wa Núhúso Yeesu Krista mu yèni hā lùà búenbúen yi, à mi wé 6ua miten làa bío le Dónbeení síi vá yi. O Krista mu lé wa búenbúen Núhúso. ³ Le wàn Maá Dónbeení, là a Núhúso Yeesu Krista à wé mu sáamu làa mia à na ho hɛerá mia.

O Poole wee dé le Dónbeení bāraká

⁴ I wee dé le Dónbeení bāraká fɛɛɛ mi bío yi, lé bío le wó mu sáamu làa mia mi páaníló là a *Krista Yeesu bío yi. ⁵ Mu bon. Mu lé mi páaníló là a Núhúso á nɔn mi yúráa le Dónbeení bè-hānia lè mí síwà búenbúen, sònkú le Dónbeení bíoní bueró lè le Dónbeení bío zūíló, ⁶ lé bío ó o Krista bín-tente na zéenía nɔn mia á mi tà bío làa sòobɛɛ. ⁷ Lé bín te bío le Dónbeení bè-hānii búí á yí fòoraráa mia, minén na wee lòní ho pāahū na wa khii mi wa Núhúso Yeesu Krista yi. ⁸ Le Dónbeení lé dío á à sí mia á à díní fúaa mu véení, à wékhe bío yí mí kɛé mia wa Núhúso Yeesu Krista buen nònzoñ. ⁹ Lerén mí beere von mia à mi wé le dà-kéní lè le za Yeesu Krista na lé wa Núhúso. Hen ká le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé bío na, à le wé mu.

Ba kèrètíewa jì-cúa yí maa fè mìn

¹⁰ Wàn zàwa lè wàn hínii, ì wee yanka mia wa Núhúso Yeesu *Krista yèni yi, le mi wé le jii dà-kéní. Mi yí tà le ho sankaró à zo mi pāahū. Mi wé mi yilera làa dà-kéní. ¹¹ Wàn zàwa lè wàn hínii, ì wee bío kà síi lé bío 6a nùpua búí na wi o Kulowee cón á bueé bía nɔn mii le hā fio wi mi pāahū. ¹² Bío nɔn á ì bíaráa bín lé bío mi búenbúen jì-cúa wi mìn júná yi. O búí le mínén bò a Poole yi, ká a búí bèn le mínén bò a Apoloosi táá o Piere yi. O búí wón bèn le mínén bò a Krista yi. ¹³ Minén so wee leéka le o Krista á dà wee sankaa le? Lé o Poole lé yia húrun ho *kùrùwá wán mi bío yi le? Lé o Poole yèni á 6a bátízéraráa mia le? ¹⁴ I yáá wee dé le Dónbeení bāraká, lé bío ká mu yínɔñ o Kirisipuusi là a Kayuusi, á mi nì-kéní búí á inén yí bátízera. ¹⁵ O o búí tìn wáa à lé wen ká a bío le mí bátízera lè ì yèni. ¹⁶ Mu bon, ì lá le ì nɔnsá. I mún bátízera o Sitefanaasi lè mí zii nùpua. Bán nii ló, á ì wáa ka le ì yí bínía yí bátízera a búí mi cón. ¹⁷ O Krista yáá yí tonkaa mi le ì bátízé nùpua. Bueé. O tonkaa mi, bèra a na à ì bue le bín-tente à na 6a yi. O le ì bue le ká ì yí

wé mu lè mu bè-zūrminì bióní. Ká ì wó mu làa bǔn, ó o Krista húmú ho kùrùwá wán á báhéé máa kẹ́rì.

Le Dónbeenì pànká lè le bè-zūrminì bío

¹⁸ Mu bon. Bĩa lá mu húmú wǎhù cǔn, ó o *Krista húmú ho *kùrùwá wán bío zéenílò lé mu bǔnbúmu. Eé ká warén na lá ho kǎnìlò wǎhù cǔn, á mu wee zéení le Dónbeenì pànká.

¹⁹ Bío ká lé bío túara le Dónbeenì biónì vǔahù yi:

«Mu bè-zūrminì òansowà bè-zūrminì á ì khíi búe jǔhù.

Bĩa le mí zū mu bío bío na 6a zū á ì khíi pí bío.»*

²⁰ Ká mu wó ká síi, á léé webio á mu bè-zūrminì òansowà, làa bĩa zū há làndáwá, le ho òimíjǎ ná ká bín-zūrìlowà wáa dà a bío? Le Dónbeenì zéení mu le ho òimíjǎ bè-zūrminì léé bǔnbúmu. ²¹ Ho òimíjǎ nùpua lè mí bè-zūrminì hácírí á yí dàna yí zūna le Dónbeenì le bè-zūrminì wára ná á le wee wé yi. Lé bǔn nǎn á warén biónì na wa zéení na ka lòn bǔnbúmu bío, á le Dónbeenì òin wán á kǎníanáa bĩa tà le yi. ²² Ba *zúifùwa wi à 6a mi mu yéréké biowa na wee zéení le Dónbeenì pànká. A bĩa yínǎn 6a zúifùwa bán 6èn lé mu bè-zūrminì á 6a wee cà. ²³ Eé ká warén bán lé o Krista na 6a búaa ho kùrùwá wán bío á wa wee bue. Bǔn lé bío wee óóní 6a zúifùwa yi, á bĩa 6èn yínǎn 6a zúifùwa cǔn, á mu lé mu bǔnbúmu. ²⁴ Eé ká bán na le Dónbeenì hueekaa cǔn, à 6a wé zúifùwa tàá 6a yí wé zúifùwa, bán zū le o Krista wee zéení le Dónbeenì pànká lè le bè-zūrminì. ²⁵ Mu bon. Le Dónbeenì bío na 6a nùpua le mu lé mu bǔnbúmu, bǔn dà 6arén bè-zūrminì wán. A bío 6a nùpua le mu lé mu yídàmu le Dónbeenì cǔn, bǔn dà 6a nùpua pànká wán.

²⁶ Wàn zàwa lè wàn hínni, mi loí mu sese. Minén na le Dónbeenì hueekaa á mi wó le kuure, ká wa lá mu lè 6a nùpua dǎnì yi, á 6a bè-zūrminì òansowà, lè ho pànká òansowà, lè há zì-júná nùpua na bío se, á yí boo mi tǎhù. ²⁷ Eé ká le Dónbeenì màhá òin bío ho òimíjǎsa le mu lé mu bǔnbúmu wán, á zéeníanáa le mu bè-zūrminì òansowà bío jǔhù mía. Le òin bío ho òimíjǎsa le mu lé mu yídàmu wán, á zéeníanáa le bĩa pànkáwá wi bío jǔhù mía. ²⁸ Le hueekaa bĩa ho òimíjǎsa wee loí dà wán, bĩa lé 6a nǐ-kǎamáawa na bío jǔhù mía, bèra a na à bío 6a le mu bío jǔhù wi, à bǔn wé mu bè-kǎamáa. ²⁹ Lé bǔn nǎn á nùpue yí dà máa khòn le Dónbeenì yahó. ³⁰ Le Dónbeenì wó á wa páanía là a Yeesu Krista. Lé bǔn nǎn á wa yúráa mu bè-zūrminì binbirì na ló le cǔn. Mu lé o Krista mu á wa òin wán á wóráa 6a nùpua na téréna le Dónbeenì yahó. Lé orén wó á wa bío sǎ le Dónbeenì yi. Lé orén kǎnía wen. ³¹ Lé bǔn bío yi á le Dónbeenì biónì vǔahù á mu túara yi ká síi: «Yì le mí ì khòn, à wón khòn bío ó o Nùhùso wó bío yi.»†

2

Bío ó o Poole buera ho Korente yi

¹ Wàn zàwa lè wàn hínni, bío á òinén ì beere 6uara mi cǔn á 6ueé zéení le Dónbeenì bío na sà yi làa mia, á ì yí bía làa mia làa biónì na kokókaa. Mu mún yínǎn ho òimíjǎ bè-zūrminì biónì á ì bíaráa làa mia. ² Ho pǎahù na á ì wi làa mia, á bío á ì lá wi à ì zéení làa mia yínǎn bè-veere búí ká mu yínǎn o Yeesu *Krista bío, o Yeesu na 6a búaa ho *kùrùwá wán. ³ Ho pǎahù na ì 6uara mi cǔn ká ì pànká mía, á le zǎnì wi yi. ⁴ I biónì làa bío á ì kàráanna lè 6a nùpua á wi mí dòn lè ho òimíjǎsa òen-sǎ biónì na 6a wee bío à 6úeráa 6a nùpua júná. Ká mu lé le Dónbeenì Hácírí pànká á zéení mu làa mia le bío á ì bía á bon. ⁵ Lé bǔn nǎn á mi síidéro le Dónbeenì yi á yí fàrá 6a nùpua bè-zūrminì wán, ká ho fàrá le Dónbeenì pànká wán.

Le Dónbeenì bè-zūrminì

⁶ Wa wee zéení mu bè-zūrminì lè 6a kèrètíewa 6úen6úen na síidéro fàrá tǐna o Yeesu *Krista yi, bǔn bon. Eé ká mu bè-zūrminì mu màhá yínǎn ho òimíjǎ bè-zūrminì. Mu

* 1:19 Mi loí Ezayii vǔahù 29.14 † 1:31 Mi loí Zeremii vǔahù 9.23

bè-zūrminì mu mún yínǎí ho ðímíjǎ ní-beera bè-zūrminì. Bán khíi hí ì vé. ⁷ Bǐo á warén wee zéení lè 6a nùpua lé le Dónbeenì bè-zūrminì na bǐo sà ho ðímíjǎsa yi. Mu bè-zūrminì mu bǐo fèra wi le Dónbeenì sǐi yi hàrí ká ho ðímíjǎ ðìñ yí léra, bèra a na à wa páaní le cùkú yi làa de. ⁸ Mu bè-zūrminì mu á ho ðímíjǎ ní-beera yí zū. Ká 6a lá zūna mu, se 6a yí búaa o Núhúso na lé o cùkúso ho *kùrùwá wán. ⁹ Bǐo kà lé bǐo túara le Dónbeenì biónì vūahǔ yi:

«Mu bǐo na ó o nùpue ðìñ yí mǎn, á ðìñ yí jǎ,
bǐo na ó o nùpue yàá ðìñ yí leékaa hùúu,

lé bǔn le Dónbeenì wíokaa á bàrá ká làa bǐa wa le.»*

¹⁰ Bǔn bǐo so á le Dónbeenì zéení lè warén lè mí Hácírí. Mu bon. Le Dónbeenì Hácírí wee mí mu bǐo búenbúen sese á zūr, hàrí le Dónbeenì mí bæere bǐo na khíina zoo sà yi.

¹¹ O nùpue hácírí mí dòn lé ðio zū hǎ yilera na wi o yi. Lé làa bǔn sǐi á le Dónbeenì Hácírí mí dòn lé ðio 6èn mún zū le Dónbeenì yilera na wi le yi. ¹² Le hácírí na warén yú á yínǎí ho ðímíjǎ na ká hácírí, ká ðio wa yú lé le Dónbeenì Hácírí. Le Dónbeenì dó mí Hácírí mu wɛn, à wa ðàñ zūrńáa mu sǎamu na le wó làa wɛn. ¹³ Warén yí máa bío mu sǎamu mu bǐo yi lè ho ðímíjǎ bè-zūrminì kàránló na wa yú. Bùéé. Wa wee bío mu sǎamu mu bǐo yi lè le Dónbeenì Hácírí biónì na le wee zéení làa wɛn. Lé ká sǐi á wa wee zéeníńáa le Dónbeenì bǐo yara lè le Dónbeenì Hácírí mu biónì. ¹⁴ O nùpue na bò mí kùrú hácírí mǎn, wón nùpue so yí dà máa tà bǐo wee lé le Dónbeenì Hácírí cǔn. Mu ka lòn bǔnbúmu bǎnso cǔn. O yí dà máa zūr mu kúará. Lé bǐo le Dónbeenì Hácírí mí dòn lé ðio wee na ò o nùpue ðàñ cikon mu bǐo. ¹⁵ Ká a nùpue na le Dónbeenì Hácírí wi yi, wón wee ðàñ cikon mu bǐo búenbúen, ká ñi-veere yí dà máa cikon bǐo wi orén yi. ¹⁶ Làa bǐo mu túararǎa le Dónbeenì biónì vūahǔ yi kà:

«Lée wée dà à zūr o Núhúso yilera?

Lée wée dà le zéení á à na a yi?»†

Ɛɛ ká warén na le Dónbeenì Hácírí wi yi, bán yilera là a *Krista yilera lée dà-kénì.

3

Wa lé le Dónbeenì ton-sáwá

¹ Wán zàwa lè wán hínni, mu bon. Mi ka lòn ðímíjǎsa na le Dónbeenì Hácírí mía yi. Lé bǔn nǎn á ñ yí ðàńna yí bía làa mia lè 6a nùpua na sǐidéro fǎrá tína bǐo sǐi, à ñ bía làa mia lòn nùpua na lée kúnkúzàwa mi sǐidéro ðáńi yi. ² Lé bǔn te bǐo hǎ biónì na á ñ bía nǎn mia ka lòn yoomu. Hǎ yí ka lòn ðínló na lí. Mu bon, ñ lá bía làa mia lè hǎ biónì na ka lòn ðínló na lí á mi máa ðàñ máa zūr hǎ kúará. Hàrí hǎ làa na ká wán, á mi pá yí dà máa zūr hǎ kúará, ³ lé bǐo á mi pá 6uan miten lè ho ðímíjǎsa bǐo sǐi. Le yandee na mi wee dí làa mǐn lè hǎ fio na wi mi pǎahǔ á so yí máa zéení le mi 6uan miten lè 6a bǐo sǐi, á wára búenbúen so yínǎí 6a wára le? ⁴ Bǐo ó o búí le mínén bò a Poole yi, ò o búí le o Apoloosi lé yǎa á mínén bò yi. A bǔn 6a ðímíjǎsa wára lè mi wára yínǎí dà-kénì le? ⁵ Le ñ yàá tùa mia. O Apoloosi lée wée? A ñén Poole lée wée? Wa so yínǎí le Dónbeenì ton-sáwá na mi bò níńi yi á tàráa le bǐo le? Warén lè wa ñi-kénì kénì wee sá ho tonló na ó o Núhúso nǎn wɛn le wa sá. ⁶ ñén lé yǎa dù, ó o Apoloosi hǎn. Ká le Dónbeenì lé ðio wee ðéé mu. ⁷ Bǔn wee zéení le yǎa dù làa yǎa hǎn á yínǎí ðéé. Le Dónbeenì mí dòn lé ðio wee wé à mu ðá. ⁸ Yǎa dù làa yǎa hǎn búenbúen lée dà-kénì. Le Dónbeenì khíi sàání 6a ñi-kénì kénì yi á à héha lè ho tonló na 6a sá. ⁹ Mu bon. Wa páanía wee sá na le Dónbeenì yi. Mínén lé le Dónbeenì mǎhǔ na le wee vǎ. Mi mún lé le Dónbeenì zǐi na le wee so.

¹⁰ ñén le Dónbeenì nǎn mí pǎnká yi, á ñ ka lòn zǐi-so tente na wǎ le zǐi á bàrá jǔhǔ. Hǎ làa na ká wán á ñi-vio lé bǐa wee so le zǐi jǔhǔ na á ñ bàrá wán. Ɛɛ ká 6a lè mí ñi-kénì kénì mǎhá ko 6a yí hácírí bǐo 6a à soráa wán. ¹¹ Le zǐi jǔhǔ ðén wǎa bàrá vó, mu lé o Yeesu Krista. A nùpue na kǔn dà a bàrá zǐi jǔhǔ veere wón mia. ¹² Ba búí wee so le zǐi jǔhǔ mu

* 2:9 Mi loń Ezayii vūahǔ 64.3 † 2:16 Mi loń Ezayii vūahǔ 40.13

wán lè ho sánú, tàá tǝ̀n. Ba 6úi lé hã huua na yàwá here á 6a wee soráa. Ba 6úi yàá 6èn lée 6ùεní, tàá ɲáakáa, tàá kãaní á 6a wee soráa. ¹³ Ká bǝ́o á 6a lè mí nǝ́-kéní kéní tonló sáráa, bǝ́n á à wé le cítí fí nǝ̀nzon á mu ù zǝ́n yí wéréwéré. Mu zon ká ho dǝ́hǝ́ lè hǝ́a á à khén wa nǝ́-kéní kéní tonni kúará. ¹⁴ Ká yǝ́a son lè mu bǝ́o na dà ho dǝ́hǝ́, á wón á à yí mu cǝ́nú. ¹⁵ Ká yǝ́a bǝ́o na ó o sonnáa 6èn cá, á wón á à khe 6úen6úen. Bànso á à kǝ́nǝ́, ká a màhǝ́ à kǝ́nǝ́ lòn nǝ́pue na kǝ́a ho dǝ́hǝ́ yí khǝ́i ló á bò yí kǝ́nǝ́nǝ́a. ¹⁶ Mi so yí zǝ́ ká minén lè le Dónbeenǝ́ zǝ́i, á le Dónbeenǝ́ Hácírí wi mia le? ¹⁷ Awa, ká a 6úi yáara minén na lè le Dónbeenǝ́ zǝ́i, á le Dónbeenǝ́ á à síní wón 6ànso ɲúhǝ́, lè bǝ́o le Dónbeenǝ́ zǝ́i bǝ́o sǝ́ lerén mí dòn yí.

¹⁸ Héyǝ́i! O 6úi yí khà mítén. Hen ká a 6úi wi mi tǝ́ahǝ́ á wee leéka le mí lée bè-zǝ́nminǝ́ 6ànso làa bǝ́o ho ðímǝ́ɲá nǝ́pua wee leékaráa mu, à 6ànso wé lòn bǝ́nbú, lè bǝ́n ò na ká à wé mu bè-zǝ́nminǝ́ 6ànso binbirí. ¹⁹ Lé bǝ́o á ho ðímǝ́ɲá na ká bè-zǝ́nminǝ́ á lé mu bǝ́nbúmu le Dónbeenǝ́ cǝ́n. Mu túara le Dónbeenǝ́ bioní vǝ́ahǝ́ yí ká sii: «Le Dónbeenǝ́ wee ví mu bè-zǝ́nminǝ́ 6ànso wà lè 6a hénní na wi 6a yí.»* ²⁰ Mu mún pá bǝ́nǝ́ túara ho vǝ́ahǝ́ mu yí: «O Nǝ́hǝ́so zǝ́ le mu bè-zǝ́nminǝ́ 6ànso wà yilera lée kǝ́amáa.»† ²¹ Bǝ́n bǝ́o yí, ò o 6úi wǝ́a yí yòní mítén 6a nǝ́pua bǝ́o yí. Bǝ́n ɲúhǝ́ mía. Lé bǝ́o á mu bǝ́o 6úen6úen bǝ́o sǝ́ mia. ²² Inén Poole là a Apoloosi là a Piεre 6úen6úen bǝ́o sǝ́ mia. Hàrí ho ðímǝ́ɲá lè le mukǝ́nǝ́ lè mu húmú á bǝ́o pá sǝ́ mia. Bǝ́o wee wé ho zuia làa bǝ́o yǝ́ró ò wé 6úen6úen bǝ́o sǝ́ mia. ²³ A minén bán bǝ́o sǝ́ a *Křta yí, ó o Křta bǝ́o 6èn sǝ́ le Dónbeenǝ́ yí.

4

O Křta tonkarowà tonló

¹ Mi ko mi zǝ́n le warén lé o *Křta tonkarowà á lé o ton-sáwá ɲa le Dónbeenǝ́ kàràfáa mu bǝ́o na sǝ́ yí le wa zééní lè 6a nǝ́pua. ² Bǝ́o 6a wee cà a ton-sá cǝ́n lé ò o bè bǝ́o 6a le o wé yí lè mí dà-kéní kéní. ³ Hàrí mu wé minén, tàá 6a nǝ́-vio à cítí mí í tonló na 6a dó miǝ́ ðǝ́nǝ́ yí, se bǝ́n 6úen6úen lée coon. Inén í bεεre yàá yí máa cítí íten. ⁴ Í láa íten yí bǝ́n bon, εε ká bǝ́n màhǝ́ yí máa zééní le í téréna. O Nǝ́hǝ́so lé yǝ́a á à cítí mí. ⁵ Lé bǝ́n bǝ́o yí, à mí yí cítí nǝ́pue ká mu pǝ́ahǝ́ á yí ðǝ́n. Mi pa a Nǝ́hǝ́so 6uenló. Ká a khǝ́i 6ueé ðǝ́n, á bǝ́o 6a nǝ́pua wee sǝ́ mítén le tǝ́bírí yí wé 6úen6úen ó o 6ueé dé mu khoomu wán, á bǝ́o 6a wee leéka mí yiwa ó o 6ueé benka. Hón pǝ́ahǝ́ so yí, ká yǝ́a ko làa fo6úá, á le Dónbeenǝ́ ò dé 6ànso fo6úá.

⁶ Wán zàwa lè wán hǝ́nni, bǝ́o á í bǝ́a khǝ́ina wán bǝ́n á í bǝ́a bò inén là a Apoloosi wán, bèra a na à mu séení mia à mí zǝ́nǝ́a le bionǝ́ na ká kúará: «Mí yí dà bǝ́o túara wán.» Minén tǝ́ahǝ́ ó o 6úi yí yòní mítén bǝ́o ó o bò a 6úi yí á pǝ́nǝ́a o 6úi bǝ́o. ⁷ O 6úi yí bǝ́o le mí po bǝ́a ká. Bǝ́o wi mi cǝ́n lé le Dónbeenǝ́ nǝ́n mu mia. Ká mu ka ká, á lée webio nǝ́n á mí wee yònínǝ́a miten ka lè mu lée bǝ́o na á mí yú miten? ⁸ Minén bán wǝ́a yú bǝ́o mí màkóo wi yí 6úen6úen lon? Bǝ́o 6úi yí fòora mia sá? Mí wǝ́a wee dí le béenǝ́ ká warén níi ló lon? I yàá 6èn wee fan le mu wé làa bǝ́n à warén mún páaní dí le béenǝ́ mu làa mia. ⁹ Mu bon. I wee leéka le warén na lè o Yeesu Křta tonkarowà á le Dónbeenǝ́ wó á wa ka lè wa dú 6a nǝ́pua na ká món. Wa ka lòn kǝ́sósá na 6a ko 6a 6úe 6a nǝ́pua yahó lè ho wǝ́ayi tonkarowà yahó.* ¹⁰ Warén ka lòn bǝ́nbúwá ho ðímǝ́ɲáa cǝ́n wa páaníló là a Křta bǝ́o yí. Ká minén bán wee leéka le mí lé mu bè-zǝ́nminǝ́ 6ànso wà mí páaníló làa wo bǝ́o yí lon? Warén ka lòn yídàwa, ká minén bán wee leéka le mí pǝ́nkáwá wi lon? Warén 6a nǝ́pua wee loń dà wán, ká minén bán 6a wee dé ho cùkú yí lon?

* **3:19** Mi loń Zoobu vǝ́ahǝ́ 5.13 † **3:20** Mi loń Lení vǝ́ahǝ́ (Psaumes) 94.11 * **4:9** Mu pǝ́ahǝ́ ká hǝ́ hǝ́a táró wi, ká kǝ́hǝ́sa na ló le mí hǝ́n-táwá vaá ðǝ́rǝ́na bíá 6a funnáa, à 6a sè 6a níi bǝ́o 6úen6úen à bǝ́nǝ́ varáa mín kǝ́hǝ́. Hàrí 6a zúkusá na 6a wǝ́ikaa á 6a mún wee wé 6ua varáa lè mí yèn-véení. Ká 6a vaá ðǝ́n à 6a zǝ́amáa lè lée ðǝ́n, à 6a wé 6uee khǝ́i yahó làa bǝ́o 6a sò. Ká mu 6úen6úen khǝ́ina vó, à 6a màhǝ́ 6úe bíá 6a wǝ́ikaa 6uan 6a zǝ́amáa yahó.

11 Hàrí lòn zuia, ká warén le hĩni lè le ñu-hání wee búe. Hã sǐ-zǐnia wee fòo wɛn. Ba wee hɛɛ ha wɛn. Wa lòn-kéní mia. 12 Wa wee sá à lò be, à bè yi yíràa wa ñii dǐnló. Hen ká yǐa là wɛn, à wa dúbua bǎnso yi. Hen ká 6a wee beé wa lò, à wa hǐ wa sǐa. 13 Hen ká 6a wee yáa wa yèni, à wa bío mu sǎamu bíoní làa ba. Ho dǐmíjǎsa yèn-dǎní yi, á hàrí lòn zuia á warén ka lòn zàn-bío na 6a wee cǎ léé kúia. Ba wee cǎtí wɛn lòn yíràa.

14 Bío á ï túara kà á yínǎn bío na á ï túara à dérǎa ñiyio mia. Búeé. I wi à ï zéení mia le ï zàwa na á ï wa làa sòobéɛ bío sǐi. 15 Mu bon. Hàrí ká bǐa wee pa mi bío o Krista wǎhǐ wán á ka cèrèɛ, se mǐn maá o Krista mu bío dǎní yi lé ínén ï dòn. Lé bío á ínén lé yǐa á buera a Yeesu Krista bín-tente nǎn mia, á mi tà le yi. 16 Awa, á ï bɛntǐn wee yanka mia, mi sǎbéré à mi wé bè bío á ínén wee wé yi. 17 Lé bǐn bío yi á ï ï tonka a Timotee na lé ï za na á ï wa làa sòobéɛ, wón na bò a Núhǐso wǎhǐ lè mí sòobéɛ. I ï tonka a ò o búee wíoka leéka mia làa bío á ínén ï bɛere buannáa ïten o Yeesu Krista wǎhǐ wán. Lé bǐn á ï mún wee kǎrán lè 6a kèrètǐewa kuio hã lùà búenbúen na á ï wee va dǎ yi.

18 Ba búí mi tǐahǐ wǎa búakáa wee bío le ï máa bǐnǐ máa kǎa lè mi cǎn, á 6a wee búaaní mǐten. 19 Ɛɛ ká a Núhǐso tà mu, á hen làa cǐnú ká ï bǐnǐ búeé búeɛkǐ mia. Hón pǎahǐ so yi ká mu máa wé 6a nùpua mu khòn-bíoní na 6a bǐa á ï jǎ á mu ù kǎna yi mí dòn, ká bío 6a dà wee wé á ï mún ñ mi. 20 Mu bon. Le Dónbeenǐ bɛenǐ bío yǐ kǎnaa bíoní mí dòn yi, búeé. Ba nùpua ko 6a mi le Dónbeenǐ pǎnká wa wǎrá yi. 21 Mi wi à ï 6ua búini buennáa mi wán léé, tàá ï wayíí ïten à buennáa, à mi zǐn ká ï wa mia?

5

Mu koomu na wó 6a kèrètǐewa kuure yi

1 I jǎ à 6a le mu koomu na á bǐa yǐ zǐ le Dónbeenǐ yáá yǐ máa wé, á 6a búí wee wé minén tǐahǐ. Ba le o búí á wee fé mǐn nu fɛɛ. 2 A bǐn pá yǐ máa vá mia, à mi pá wee búaaní mǐten lon? Yǐa wee wé bǐn bío so á ko ò o ña lén mi tǐahǐ. 3 Inén wón hàrí bío á ï mia mi tǐahǐ mi cúee, ká ï hácírí dɛn wi làa mia. I ka le ï wi mi tǐahǐ á fǎnáa le cǐtǐi bǎnso bío yi 4 wa Núhǐso Yeesu yèni yi. Mi kúaa mǐn wán, á mi zǐn le ï wi làa mia lè ï hácírí, á wa Núhǐso Yeesu pǎnká mún wi làa mia. 5 Mu zoñ, à mi lén bǎnso mi tǐahǐ ò o *Satǎni yáa o sǎnía. Ká mu wó kà, á le Dónbeenǐ á à kǎnǐ a mǎnákǎ wa Núhǐso búenlò pǎahǐ. 6 Miten búaaníló ñúhǐ mia. Mi so yǐ zǐ ká le ña-fini 6a dó mu dǔmu yi cǐnú khan à mu búenbúen lé le? 7 A mi cén ceé mǐten. Bǐn bè-kohó so sǐi na ka lòn ña-fini á mi búe ñúhǐ mi tǐahǐ. Ká mi wó bǐn, á mi ï wé 6a nùpua na wee ce, á à kɛn lòn dǔn-khanii na á ña-fini mia yi. Mi yáá lé 6a nùpua na wee ce vó, lé bío á ho *Paaki muinǐ *Pioza á 6a 6ó wa bío yi, wón Pioza so lé o *Krista mí bɛere. 8 Lé bǐn nǎn á mi wǎa yǐ le wa dí ho Paaki sǎnú lè mu bío na yǐ se lè mu sǔnsǔmámu na ka lòn ña-fini. Ká mi wa dí ho lè mu cemu lè ho tǔiá poni na ka lòn búurú na á ña-fini mia yi.

9 I mónɛn vǔahǐ na á ï túara nǎn mia á ï bǐa le mi wé yǐ va dǎ bǐa wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sǐiwà. 10 I yǐ bǐa le mi wé yǐ va dǎ bǐa yǐ zǐ le Dónbeenǐ na wee dé mǐten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sǐiwà yi, á sǐa wee vá mí nǐnzàwa bío yi, á wee ñuaa, á wee hǎ hǎ wǎnna. Mu lá lé làa bǐn, se mi lá à lé ho dǐmíjǎ yi. 11 Ɛɛ ká bío á ï wi à ï bío, lé bǐa mǎhǎ le mí lé 6a kèrètǐewa, à 6a wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí sǐiwà, á sǐa wee vá mí nǐnzàwa bío yi, á wee hǎ hǎ wǎnna, á wee yáa mí nǐnzàwa yènnáa, ká 6a a ñu khée, á lé 6a kǎnlowà, bǎn sǐi lé bǐa á ï le mi wé yǐ va dǎ. Mi yáá yǐ ko à mi wé páanǐ dí làa ba. 12-13 Ho dǐmíjǎsa na yǐ zǐ le Dónbeenǐ á bío yǐ cǐran mi. Le Dónbeenǐ lé dǐo khíi cǐtǐi bǎn. Ɛɛ ká minén bèn ko mi wé fǐ mi kuure nùpua cǐtǐi. Bío ká lé bío túara le Dónbeenǐ bíonǐ vǔahǐ yi: «Mi ña a ñǐ-sǔmúí lén mi tǐahǐ.»*

* 5:12-13 Mi lorí Làndá zéeníló vǔahǐ (Deutéronome) 17.7

6

Ba kèrètɛwa na wee ve mìn le cìtí yi

¹ Bìo lon lon ká minén ó o búí lè mìn za kèrètɛ á há bioní wi p̄ahũ ò o máa va le Dónbeenĩ nùpua c̄s̄n à bán fáa há, ká a va b̄ia yí z̄ũ le Dónbeenĩ c̄s̄n le bán wé mu lée webio? ² Mi so yí z̄ũ ká b̄ia b̄io s̄ã le Dónbeenĩ yi lé bán khii c̄tí ho ðímíjása le? Ká lé minén khii c̄tí ho ðímíjása á se mi mún dà á c̄tí b̄io j̄úhũ mía. ³ Mi so yí z̄ũ ká lé warén á khii c̄tí ho wáayi tonkarowà le? Ká mu wó kà se ho ðímíjá b̄io á wa mún dà a c̄tí. ⁴ Lée webio n̄on ká há bioní wi mi p̄ahũ à mi lén va b̄ia 6a kèrètɛwa kuure b̄io j̄úhũ mía c̄s̄n na lé ho ðímíjása à bán c̄tí mia? ⁵ Há n̄iyio so yí máa dí mia le? Bè-z̄ũr̄m̄in̄i b̄anso so mía mi t̄iahũ na dà à f̄ɛ há bioní na wi b̄ia lé 6a z̄àwa p̄ahũ le? ⁶ Awa, b̄io á mi wé lén va b̄ia yín̄on 6a kèrètɛwa c̄s̄n à bán fáa mi t̄iáwà so lée b̄io na ko làa wéró le?

⁷ B̄io mi wee 6ua m̄in varáa le c̄tí yi b̄un yàá wee z̄éni le mi b̄io yáara búenb̄uen. Ho wékheró so lá yí ko à ho wé kúu mia le? Mi so lá yí ko mi wé tà à 6a tè mi wán le? ⁸ Minén lé b̄ia yàá wee wé khe lè mìn z̄àwa lè mìn h̄inni, á wee tè 6a wán. ⁹ Mi so yí z̄ũ kénkén le b̄ia wee wé mu bè-kora á n̄iní máa k̄ɛn le Dónbeenĩ béen̄i yi le? A mi cén yí khà miten. Lé 6a nùpua na wee dé miten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà yi, làa b̄ia wee há há w̄onna, 6a bá-féwá lè 6a há-féwá, 6a báawa mìn yi na wee da làa mìn, ¹⁰ 6a k̄onlowá, làa b̄ia sía wee vá mí ninzàwa b̄io yi, làa b̄ia wee j̄u khée, làa b̄ia wee yáa mí ninzàwa yènnáa, lè 6a n̄i-wànná, bán búenb̄uen n̄iní máa k̄ɛn le Dónbeenĩ béen̄i yi. ¹¹ B̄io á ï tò yi ká búenb̄uen lé b̄un 6a búí f̄u wee wé mí t̄iahũ. Ɛɛ ká le Dónbeenĩ wáa ceéra mia. Mi b̄io s̄ã le yi. Mi wó 6a nùpua na térénna le Dónbeenĩ yahó. B̄un búenb̄uen wó wa Nùhũso Yeesu *Krista p̄anká lè le Dónbeenĩ Hácírí p̄anká yi.

Mi wé 6ua miten sese

¹² Ba búí wi mi t̄iahũ wee bío le mu b̄io búenb̄uen wéro níi n̄on mí yi, á b̄un wáa bon. Ɛɛ ká mu b̄io búí wéró màhá yí máa na à mi va làa yahó. Inén dà a bío le mu b̄io búenb̄uen wéró níi n̄on mi. Ɛɛ ká ï màhá máa díá á mu b̄io mu búí máa yí p̄anká ï wán. ¹³ Mi mún wee bío le ho ðínló wó ho píohó b̄io yi, á ho píohó b̄en wó ho ðínló b̄io yi. Ɛɛ ká ho píohó loo, ho ðínló loo á le Dónbeenĩ khii búe j̄úhũ. Mi cén yí hácírí, wa s̄anía yí wó ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà b̄io yi. Há b̄io s̄ã a Nùhũso yi, ó o Nùhũso wee pa há b̄io. ¹⁴ B̄io á le Dónbeenĩ vèeníanáa o Nùhũso lé b̄un b̄an síi ó o mún khii vèenínáa w̄en lè mí p̄anká. ¹⁵ Mi so yí z̄ũ ká mi s̄anía lé o *Krista s̄anía b̄io búí le? O Krista s̄anía b̄io búí so ko à há páaní là a háa na wee ȳé miten le? B̄ueé dé. ¹⁶ Tàá mi so yí z̄ũ ká a báa na páanía là a háa na wee ȳé miten á lée dà-kéní làa wo le? B̄io ká lé b̄io túara le Dónbeenĩ bioní v̄iahũ yi: «Ba mí n̄uwá j̄un á à wé s̄anía dà-kéní.»* ¹⁷ Ɛɛ lé b̄un ká ȳia b̄en páanía là a Nùhũso á wón b̄anso á à wé dà-kéní làa wo mí hácírí yi.

¹⁸ Mi khii ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà wéró yi. Mu bè-kora na ó o nùpue dà a wé búenb̄uen á yí máa 6oonía s̄anía yi ká mu yín̄on ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà. Yia wee dé miten ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà wéró yi, á wee wé khe lè mí k̄urú s̄anía. ¹⁹⁻²⁰ Mi so yí z̄ũ ká mi s̄anía lé le Dónbeenĩ Hácírí z̄i le? Le Dónbeenĩ n̄on mí Hácírí mia à le k̄ɛn mia. Le Dónbeenĩ yà mia ho yà-n̄on heb̄úee yi. Mi wáa yí te miten. A mi cén wáa dé ho c̄ukú le Dónbeenĩ yi lè mi s̄anía.

7

Mu yaamu b̄io

¹ Há làa na ká wán, á b̄io mi t̄uakaa làa mi, lé b̄un á ï wáa à z̄éni yara làa mia. Mi wee bío le mu se ò o báa yí páaní là a háa. ² Ɛɛ ká b̄io ho há-fénló lè ho bá-fénló boo há làa na ká wán, á inén b̄en le o báa ko ò o wé páaní lè mìn háa, ò o háa mún wé páaní lè mìn báa.

* 6:16 Mi loí B̄io j̄úhũ búeen̄i v̄iahũ (Genèse) 2.24

³ O báa yí ko ò o pí mín hãa ká wón màkóo wi o yi, ó o hãa mún yí ko ò o pí mín báa ká wón màkóo wi o yi. ⁴ O hãa sãnía bïo yí sã a yi, lé bãn báa á hã bïo sã yi. O o báa sãnía bïo mún yí sã a yi, lé bãn hãa á hã bïo sã yi. ⁵ O báa lè mín hãa á yí ko 6a pí mín. Ká 6a hãa yí máa páaní á mu ko mu wé bïo na 6a bía tò wán le mí ì khí mún yi á à dã pãahũ búí, ká mí ì dé mí sòobéé ho fíoró wéró yi. Ká ho pãahũ mu khíina, à 6a bíní wé páaní làa mín. Ká bïn yí wó á nún-sí 6a hãa máa dàí miten máa 6ua yi bïo ó o *Satãni wee khà lè 6a nùpua vîní dãní yi. ⁶ Bïo á ì bía nòn mia kà á yí máa zéení le ì le mi wé mu konloon. Eé ká mi màhã mún dà wé è wé làa bïn. ⁷ Inén wón lá wi à 6a nùpua búenbúen yí yaka lè ì bïo síi. Eé ká le Dónbeení wee na mu bïo wéró pánká wa nì-kéní kéní yi mín núná yi. O búí á à ya, ká a búí dà á a kèení máa ya.

⁸ Bïo kà lé bïo á ì bãn ñ bío ò na 6a mabáawa lè 6a mahãawa yi: Mi wãa lá kará á yí yanka lè inén bïo, se mu se. ⁹ Eé ká mi yí dà mu, à mi yaka. O nùpue yan, á súaani bïo ó o ò kèení á máa ya, ká a nòn yí dà mí síi máa hí.

¹⁰ Bïa lé 6a kèrètíewa na yan mín, bán á ì ì bío bïo kà á à na yi. Hón ni-cúa so yínón inén te hã, lé o Núhúso te mí ni-cúa. O hãa á yí ko ò o pí mín báa díá ká a lén. ¹¹ Ká a hãa wà, ò o bãn mún yí bíní vaa ya. Tãá ká a wi ò o bíní ya, ò o véení hã bioní lè mín báa, à 6a ya mín. Lé mu ó o báa mún yí ko ò o na mín hãa.

¹² Hã ni-cúa na á ì bãn ñ fèe bïo kà wán á à na bïa ká yi, hón yínón o Núhúso te hã, lé inén te ì ni-cúa. Ká a báa là a hãa yan mín, ó o báa hãa wó a kèrètíe, à bãn hãa na yínón kèrètíe á tà le mí ì kèení làa wo, á bãn báa yí ko ò o na a. ¹³ Lé làa bïn síi, ká a hãa là a báa yan mín, ó o hãa hãa wó a kèrètíe, à bãn báa na yínón kèrètíe á yí pá a, á bãn hãa yí ko ò o lén díá mín báa. ¹⁴ I wee bío kà síi lé bïo ó o báa na ò ò yínón o kèrètíe á bïo sã le Dónbeení yi bãn hãa na lé o kèrètíe bïo yi. Mu mún lée dà-kéní là a hãa na yínón o kèrètíe. Wón mún bïo sã le Dónbeení yi bãn báa na lé o kèrètíe bïo yi. Mu lá yí ka kà, á 6a zãwa bïo máa sí le Dónbeení yi. Eé ká 6a bïo sã le yi. ¹⁵ Eé ká yia màhã yínón o kèrètíe hãa wi ò o fáa mu yaamu à yia lé o kèrètíe díá le o fáa. Ká mu wó kà, se yia lé o kèrètíe wi miten. Le Dónbeení von mia à mi kèení mín wán làa héerà. ¹⁶ Nún-sí, á minén hãawa na lé 6a kèrètíewa á le Dónbeení dà à ò ò wán á à kãnínáa mí barání na yínón 6a kèrètíewa. Tãá minén báawa na lé 6a kèrètíewa á le Dónbeení dà à ò ò wán á à kãnínáa mí hãnání na yínón 6a kèrètíewa.

Mi díá miten làa bïo mi fù karáa

¹⁷ Ká bïo á ì bía nòn mia kà níí ló, á bïo ó o Núhúso wó á mi nì-kéní kéní bïo karáa á le Dónbeení vonnáa mia, lé bïn à mi pá díá lè miten. Bïn lé bïo á ì wee kàrán lè 6a kèrètíewa kuio hã lùà búenbúen yi. ¹⁸ O búí lá *kúio á le Dónbeení vonnáa wo, à bãnso yí sà mu. Tãá yia le Dónbeení von ò o ò ò ò yí kúio à wón mún yí kúii miten. ¹⁹ Ho *kúiiró lè ho yí kúiiró bïo nùhũ míá. Bïo bïo nùhũ wi lé à wé bè le Dónbeení bïo na le bò henía yi. ²⁰ Mi nì-kéní kéní díá miten làa bïo mi fù karáa á le Dónbeení vonnáa mia. ²¹ Yia lá lée wobá-níi á le Dónbeení vonnáa wo, ò o yí yáa mí yilera bïn bïo yi. Eé ká bïo á bãnso á à kèínáa miten níí khíi nòn wo yi, ò o wãa bè bïn bàhó yi. ²² O wobá-níi na ó o Núhúso von ó o bïo sã a yi, wón wãa wi miten o páaníló là a Núhúso bïo yi. Lé làa bïn síi ó o nùpue na ó o *Krista von ká a wi miten wón bèn lé o Krista wobá-níi. ²³ Le Dónbeení yà mia ho yà-nòn hebúee yi, á mi wãa yí díá le 6a nùpua wé mia lè mí wobáani. ²⁴ Wán zãwa lè wán hínni, bïo mi fù karáa á le Dónbeení vonnáa mia lé bïn à mi díá lè miten le Dónbeení yahó.

Bïa ò ò yí yan bïo

²⁵ Ká bïa ò ò yí yan hùúu, bán bïo na à ì bío 6a dãní yi na le o Núhúso bïo na ó o bò henía bïn míá. Eé ká bïo á ì lé o nùpue na á 6a dà a dé mí sía yi mu sãamu na le Dónbeení wó làa mi bïo yi, á ì ì zéení 6a. ²⁶ Le lònbee na ho zuia kà bïo yi á bïo kà lé bïo á ì wee leéka: Mu se à 6a díá miten làa bïo 6a bïo karáa. ²⁷ Yia bò mu fúamu à wón wãa yí cà bïo ò o

6úe làa bũ. Ká yĩa bèn òn yí bò mu, à wón wáa díá. ²⁸ Ká yĩa màhã pá yan, se mu yínǎn bè-kohó. O hínzoró na bân fũaalè wi ká a yan, se mu yínǎn bè-kohó. Ká bĩa yanka bán wi le lònbee yi ho òmíjǎ yi. A le dén lònbee so á ì yí wi à le yí òarén.

²⁹ Wàn zàwa lè wàn hinni, bĩo kà lé bĩo á ì wi à ì bĩo na mia. Ho pãahũ na ká á yí túee. A wáa lá bĩo kà jii wán, le bĩa yan à wé le óa yí yan. ³⁰ Le bĩa wee wá à wé le óa yí máa wá. Le bĩa wee zãmaka à wé le óa yí máa zãmaka. Le bĩa wee yà mu bĩo à yí dé mí sĩa bĩo óa yà yi. ³¹ A bĩa ho òmíjǎ bĩo símu zon, à ho òmíjǎ bĩo wé lòn bè-kãamãa cón. Lé bĩo á ho òmíjǎ làa bĩo mí mǎn làa ho á máa mía ká ho ò vé.

³² Mi lá wi miten, á yilera yí máa yáa, se ì wa mu. O báa na yí yan wón wee dé mí sòobéé o Núhũso tonló yi. O wee cà ò o wé bĩo sí a Núhũso yi. ³³ Ká a báa na yan, wón bèn yahó sã ho òmíjǎ bĩo. O wee cà ò o wé bĩo sí mín hãa yi. ³⁴ O wáa wi lè hã sãa jún. Lé bũn mún lé o hãa na yí yan tàá o hínzoró na bân fũaalè wi. Ba wee dé mí sòobéé o Núhũso tonló yi. Ba wee cà à óa bĩo búenbúen sí a Núhũso yi. Ká yĩa yan wón yahó sã ho òmíjǎ bĩo. O wee cà ò o wé bĩo sí mín báa yi. ³⁵ Ì wee bĩo kà síi lé mi séeníi bĩo yi, ká ì yí máa kíkã mia. Ká ì màhã wi à bĩo ko lè ho wéró bũn lé bĩo à mi wé, à na miten búenbúen o Núhũso tonló yi á yí titika.

³⁶ Ká a yàronza búii wee leéka le ká mí yí yan mín fũaalè se mi wó khon làa wo, ká a zũ le mí yí dà mí síi máa hĩ hũúu, ò o wee leéka le mí ko à mí ya mín, se bũn yínǎn bè-kohó. A óa ya mín. ³⁷ Éé ká a yàronza búii màhã lon mu míten le mí máa ya mín fũaalè, á zũ le mí dà à hĩ mí síi, ká mu ló arén míten yi binbirì, ò o búii yí kíkãa wo yi, se o wó se. ³⁸ Bĩo wi bũn lé bĩo kà: O yàronza na fó mín fũaalè á yan á wó se. Éé ká yĩa le mí máa ya, wón bèn bĩo sã sũaaní.

³⁹ O hãa là a báa na mu yaamu cèéra á yí dà máa fáa mín yi ká yínǎn o báa húrún. Ká bân báa húrún, se o wi míten, á dà a ya a báa na ó o síi vá yi. Ká a báa mu màhã ko ò o wé o kèrètíé. ⁴⁰ Éé ká a màhã kará yí yan, se o bĩo á à wíoka à wé se. Bũn lé bĩo á ínén wee leéka. A ì mún zũ le le Dónbeení Hácírí wi làa mi.

8

Le muini taa bĩo

¹ Hã làa na ká wán, á wa bèn òn loń ho túaró na sã óa búaa na yan lè le muini taa bĩo. Mi wee bĩo le wa búenbúen lé óa bè-zũnlówà, bũn bon. Bũn bĩo zũnló so lé bĩo wee na ò o nùpue búaanínaa mítén. Éé ká le wamini dén wee wé à wa síadéro va lè ho yahó. ² Yĩa wee leéka le mí lé o bè-zũnlo wón bânso òn yí zũ mu làa bĩo ó o ko ó o zũnnaa mu. ³ Éé ká yĩa wa le Dónbeení wón le Dónbeení zũ le o bĩo sã mí yi.

⁴ Awa! Ba búaa na óa yan lè le muini hã wõnna wán taa làró dání yi, á bĩo kà lé bĩo á ì bĩo: Wa búenbúen zũ le mu biowa na óa nùpua wee lá lòn doffina ho òmíjǎ yi á bĩo jũhũ mía. Warén zũ le le Dónbeení léé dà-kení mí dòn. ⁵ Hã pánkã-beera na yí máa mi, á óa nùpua búii wee ve làa doffina tàá júnása, á boo. Hàrí ká hõn pánkã-beera so wi ho wáayi lè ho tá wán, ⁶ se warén bán zũ le le Dónbeení léé dà-kení mí dòn. Dén lé òn lé wa Maá na léra mu bĩo búenbúen. Lé lerén mún léra wen à wa bĩo sí le yi. Wa mún zũ le o Núhũso léé ní-kení mí dòn. Wón lé o Yeesu *Krista, yĩa nǎn á mu bĩo búenbúen wiráa. Lé orén mún nǎn á wa à yíráa le mukãní binbirì.

⁷ Warén zũ le mu biowa na óa nùpua wee lá lòn doffina bĩo jũhũ mía. Éé ká óa kèrètíéwa búenbúen màhã òn yí yú bũn bĩo zũnló so. Ba búii na sòobãa dó mí sĩa hã wõnna hãló yi á hàrí lòn zuia ká óa wee là le muini taa, à kèní le óa níni pá wi hã wõnna hãló yi. A bĩo óa lé óa nùpua na pánkãwá mía le Dónbeení bĩo dání yi, ká óa wee là hã taa mu, à óa leéka le mí wó khon. ⁸ Mu yínǎn òn ló lé hĩa wee wé à wa bĩo wé sí le Dónbeení yi. Wa dú ho loo, á bĩo búii máa bè wa bĩo wán. Wa mún yí dú ho loo, á bĩo búii máa fá wa bĩo jii. ⁹ Minén bán zũ le mi dà ho òn ló búenbúen wé è dí. Éé ká mi màhã le mi yiwa. Nún-sí, á yĩa pánkã tà mía le Dónbeení bĩo dání yi á dà a va a ví bĩo minén wee wé bĩo yi.

¹⁰ Ká yia pànká mía le Dónbeení bïo dǎní yi á mǎn ũnén na zū mu bïo à ũ kará hã wǎnna zii á wee là le muini taa, ó o so mún máa yí hã làró sí-heóúee le? ¹¹ Bún ká yia pànká mía le Dónbeení bïo dǎní yi, wón na ó o Krista húrun bïo yi, á hĩa ví ũnén bïo zúnló bïo yi. ¹² Hen ká mi wee wé khe lè mǐn zàwa lè mǐn hǐnni na pànkáwá mía le Dónbeení bïo dǎní yi ká síi, se lé o Krista mí bæere á mi wee wé kheráa. ¹³ Lé bún nǎn, ká í bè-dínii búii dà à vǐini wàn za tàá wàn hǐnló, á í máa bǐni máa là taa húúu, bèra a na à 6a hĩa yí ví ínén bïo yi.

9

Bïo ó o Poole bia mí tonkaa tonló dǎni yi

¹ Inén so yínǎn nùpue na wi íten le? Í so yínǎn o Yeesu tonkaro búii le? Inén í bæere á mǎn wa Núhúso Yeesu. Minén so yínǎn ho cúnú na ló í tonló na á í sá a Núhúso bïo yi le?

² Ba búii dà a pí á máa zǔn le ínén mún lé o Yeesu tonkaro. Ká minén bán zū le í lé orén. Lé bïo mi páaníló là a Núhúso á wee zéeni le í lé orén tonkaro bïo bon.

³ Bïo ká lé bïo á í wee bío na bĩa wee yáa í yèni yi à búeráa 6a núhú. ⁴ Wa so lá yí ko làa bè-dínii tàá bè-ɲunii bïo wa wee sá a *Krista tonló bïo yi le? ⁵ Warén lé wa nǐ-kénii kénii so lá yí ko à wa ya a hĩa na lé o kèrètíe ò o wé bè làa wén wa tonló mu sáró yi, làa bïo ó o Núhúso bǎn zàwa, là a Piere là a Yeesu tonkarowà na ká wee wéráa mu le? ⁶ Tàá ínén là a Baanabaasi wa dòn lé wén so ko wa wé sá à bè yi yíráa wa ɲii dǐnló le? ⁷ Dásí nǐi na á à lén mí níi yi á à wéráa mu dásímu wón mía. A nùpue na á à fá le vǐndèe ká a máa wé è dí le bia wón mía. O o nǎn-pa na yí máa ɲu 6a nàwa na ó o wee pa yoomu wón mún mía.

⁸ Bïo á í wee bío ká yínǎn 6a nùpua bïo na 6a wee wé mí dòn á í mǎn mu yi. Le Dónbeení làndá na ó o *Mɔyize túara yi á mu pá ka ká. ⁹ Bïo ká lé bïo túara ho làndá mu yi: «O nàa na 6a wee sáráa ho dǐnló làró pǎahú á 6a yí ko 6a hè lè ho dǐnló làró.»* Bïo le Dónbeení bia ká síi so wee zéeni le lé 6a nàwa bïo here le yi le? ¹⁰ Mu so yínǎn warén bïo yi á le bíaráa ká síi le? Ká wɛɛɛ. Mu lé warén bïo yi á le bíonǐ mu túararáa. Yia 6a lá ó o wee và ko ò o dé mí síi bïo ó o khii yí bïo yi. Yia 6a lá ó o wee vǐaa ho dǐnló ko ò o dé mí síi bïo o ò yí bïo yi. ¹¹ Le Dónbeení bín-tente na wa zéeni làa mia á ka lòn bïo na wa dù. Ká mi lá wee na mi níi bïo wén, se mu léee bïo na so po wén le? ¹² Ká mi wee na mu 6a búii yi, á warén so yí ko làa bú yí po bán le? Eɛ ká warén bán yí wi à wa bío le mi ko à mi wé na mi níi bïo wén. Wa yí wi à bïo búii cǐnú à búmaka a *Krista bín-tente bueró. Lé bún bïo yi á wa díaráa á mu bïo búenbúen wee kúu wén. ¹³ Mi so yí zū le bĩa wee sá ho tonló le *Dónbeení zǐ-beeni yi á bè-dínii wee lé bïo 6a nùpua wee wé lè mu hǎmu yi bǐn le? A bĩa wee fǐaa 6a bùaa le muini yɛnii bán mún wee yí bïo sǎ 6a yi. ¹⁴ Lé làa bún síi ó o Núhúso mún bǎráa mu henía le yia wee bue le Dónbeení bín-tente á ɲii dǐnló wé è lé ho tonló mu yi.

¹⁵ Bïo á í lá wi làa mia, á bïo ko làa mi, á í yí le mi na hàrí dèe mi. A bïo á í wee túa ká síi, mún yí máa zéeni le í le mi wé mu na mi. Bún yi ká í yàá lá húrun se mu sǐaaní. Dén sí-wɛɛ so na wi mi á nùpue yí dà máa hè yi. ¹⁶ Í yí ko à í khòní íten le Dónbeení bín-tente bueró bïo yi. Mu yàá léee bïo na á í ko à í wé konloon. Ká í le í máa bue le bín-tente mu, à wàn dèe suaa mi. ¹⁷ Mu lá lé ínén íten dó íten ho tonló mu yi, se í lá le 6a wé sǎaní mi. Eɛ ká ho lé dèe na á í ko à í sá konloon, á í máa pí ho sáró. ¹⁸ Ká í sǎanii lé le sí-wɛɛ na í wee yí le bín-tente na á í wee bue làa kǎamáa bïo yi ká í yí máa fé bïo ko làa mi.

¹⁹ Mu bon, ínén léee nùpue na wi íten, á yínǎn wobá-nǐi. Eɛ ká í màhá wó íten lè 6a nùpua búenbúen wobá-nǐi, bèra a na à í yíráa 6a boomuso à 6a tà a Krista bïo. ²⁰ Hen ká í wi làa bĩa lé 6a *zúifùwa, à í wé íten làa zúifù, bèra a na à í yí bán à 6a tà a Krista bïo. O Mɔyize làndá á ínén mía yi. Eɛ ká í wi làa bĩa wi ho yi, à í 6ua íten lè 6a bïo síi, ká í ɲǎn mía ho làndá mu yi, bèra a na à í yí bán à 6a tà a Krista bïo. ²¹ Ká í mún wi làa bĩa

* 9:9 Mi lorí Làndá zéeni ló vǐahú (Deutéronome) 25.4

yí zū dèe o Məyiize lándá bïo dǎní yi, à ì ɓua iten lè ɓa bïo sii bèra a na à ì yí bán à ɓa tà a Krista bïo. Bɓn yí máa zéeni le le Dónbeenì lándá bïo yí ciran mi. I wee bè o Krista lándá yi. ²² Hen ká ì wi làa bïa pànkáwá mía le Dónbeenì bïo dǎní yi, à ì mún wé lòn nùpue na pànká mía, bèra a na à ì yí bán á ɓa tà a Krista bïo. Lé làa bɓn á ì wee wé à zoráa ɓa nùpua le mí sliwà t̄ahú à yíráa ɓa n̄-dòndáa ɓúi à kǎní konloon. ²³ Bɓn ɓúenɓúen á ì wee wé bèra a na à le Dónbeenì bín-tente à bènben, à ìnén ní mún kɛí mu bè-tentewà na le bín-tente mu wee zéeni yi.

²⁴ Mi zū le bia wee lùwí khíika mín ɓúenɓúen ó o n̄-kéní na khíina bïa ká lé yia ɓa wee wé na mu bïo yi. Minén mún hení mi lò làa bïa wee lùwí khíika mín bïo sii bèra a na à mi yí mu bïo. ²⁵ Bia wee wé hã penkaa jínkaa ɓúenɓúen á wee wé mání mí sǎnía lè le lònbee à càráa mu bïo. Ká mu bïo mu màhá dà wee yáa. Ká warén bán wee mání wa sǎnía lè le lònbee à càráa mu bïo na yí dà máa yáa. ²⁶ Lé bɓn n̄n á ìnén yí máa wé lòn nùpue na wee lùwí concon. I mún yí máa wé lòn nùpue na wee núaa concon. ²⁷ I wee kíká iten yi làa sòobéε á wee mání ì sǎnía lè le lònbee bèra a na ká ì khíi buera le Dónbeenì bín-tente vó à le Dónbeenì yí p̄i mi día.

10

Mi día hã wǎnna hǎló

¹ Wàn zàwa lè wàn h̄inni, ì wi à mi b̄nì leéka mi yiwa bïo yánkaa wó wán p̄ahú na á wàn ɓúaawa bò a *Məyiize yi. Le dùndúure yánkaa pon ɓa ɓúenɓúen yi. A ɓa ɓúenɓúen mún kǎa ho muhú yi.* ² Ba ɓúenɓúen ka lè ɓa yú ho *bátèèmu lè dùndúure lè ho muhú yi, à ɓa là a Məyiize wé dà-kéní. ³ Ba ɓúenɓúen dú ho d̄nló dà-kéní na ló le Dónbeenì c̄n. ⁴ A ɓa ɓúenɓúen mún j̄un mu j̄umu dà-kéní na ló le Dónbeenì c̄n. Bɓn j̄umu so ló ho l̄εhó na le Dónbeenì n̄n ɓa yi. Ho l̄εhó mu lé o *Krista na bò làa ba.† ⁵ εε ká ɓa boomuso màhá pá bïo yí wó s̄ina le Dónbeenì yi, á ɓa húrun ho tá hení yi.

⁶ Bɓn b̄iowa so ɓúenɓúen lée bïo na wee zéeni w̄en, à wa s̄ia yí vá mu bïo na yí se yi, làa bïo á ɓarén wóráa mu. ⁷ Mi yí dé mi s̄ia hã wǎnna yi làa bïo á ɓarén ɓúi wóráa bïo s̄ii. Mu túara le Dónbeenì b̄ion̄i v̄ūahú yi ká s̄ii: «Mu n̄pomu lée kará à ɓa dú á j̄un, à ɓa h̄in̄n̄n wee wé hã kàakó-wará.»‡ ⁸ Mi yí wa dé waten ho h̄á-fénló lè ho bá-fénló lè mí sliwà yi làa bïo ɓarén ɓúi wóráa mu bïo s̄ii, á ɓa nùpua muaaseé ɓóní làa muaaseé t̄in á húrunnáa le wizon-kéní.§ ⁹ Mi yí wa kh̄ūaa o Krista j̄ii yi làa bïo á ɓarén ɓúi wóráa mu á ɓa háwá hàararáa ɓa ɓó. ¹⁰ Mi yí bío le le Dónbeenì yí wó yí se làa mia, làa bïo á ɓarén ɓúi wóráa mu, á le Dónbeenì wáayi tonkaro ɓueé ɓóráa ɓa.

¹¹ Bɓn b̄iowa so ɓúenɓúen wó, à zéeni náa w̄en. Mu túara le Dónbeenì b̄ion̄i v̄ūahú yi à f̄en j̄in̄áa warén na wi ho d̄im̄j̄á véro p̄nna yi zen wán. ¹² Lé bɓn n̄n ká yia wee leéka le mí pànká wi le Dónbeenì bïo yi, à ɓanso pa m̄iten bïo, ò o h̄ia yí lé lùwá. ¹³ Ho s̄ūnló na wee yí mia á mún wee yí ɓa nùpua na ká. Le Dónbeenì na b̄ia mu bïo à le máa yèrè má mí j̄ii, á máa día á ho s̄ūnló máa yí mia máa dà mi pànká wán. Ho s̄ūnló p̄ahú á le Dónbeenì á à wé á mi ì z̄ūn le ho ò khíi. Lé bɓn ñ na ká mi ì dàní mi yiwa á à j̄i ho bïo yi.

¹⁴ Wàn b̄nlowà na á ì wa làa sòobéε, bɓn b̄iowa so ɓúenɓúen bïo yi á mi pa m̄iten hã wǎnna hǎló yi. ¹⁵ I wee bío ká s̄ii làa mia lé bïo á ìnén c̄n á mi ka lòn nùpua na ȳio t̄n. Minén mi b̄εere wáa loñ bïo á ì b̄ia ká mu bon, tàá mu yí bon. ¹⁶ Hen ká wa lá ho b̄arákà déro j̄uun̄i d̄εε ɓuan à wa dó le Dónbeenì b̄arákà à wa j̄un làa de, à mu so máa páaní w̄en là a Krista c̄ani le? A ho búurú na wa wee c̄εka ká wa wee là ho, à ho so máa páaní

* **10:1** Mi loñ Léró v̄ūahú (Exode) 13.21-22; 14.22-29 † **10:4** Mi loñ Léró v̄ūahú (Exode) 16.4-35; Miló v̄ūahú (Nombres) 20.8-11 ‡ **10:7** Mi loñ Léró v̄ūahú (Exode) 32.6 § **10:8** Mi loñ Miló v̄ūahú (Nombres) 25.1-9

wen là a Krista sǎnía le? ¹⁷ A bǐo ho búurú lé ho dà-kéní, á wa lè wa booró mí cúee, ká wa lé hǎ sǎnía dà-kéní ho búurú mu na wa wee sanká bǐo yi.

¹⁸ Mi loń o *Isirayele nǐpomu lon, bǐa wee là 6a búa na 6a fúaana le muinǐ yeenǐ na bǐo sǎ le Dónbeenǐ yi wán bán búenbúen páanía lè le Dónbeenǐ. ¹⁹ Bǔn so wee zéeni le o yǐa na 6a fá ho wǎahǔ wán, lè ho wǎahǔ mí beere á bǐo nǐhǔ wi le? Bùee. ²⁰ I wi à ĩ bǐo le 6a búa na 6a yan lè le muinǐ hǎ wǎnna wán lé hǎ pánká sǔmáa 6ansowà na á nǔpue yǐ dà máa mi á mu wó nǎn yi, ká mu yǐ nǎn Dónbeenǐ yi. A bǐo á ĩnén màhá yǐ wi à minén lè hǎ pánká-sǔmáa 6ansowà mu à páaní bǐo 6úi yi. ²¹ O Nǐhǔso nǐunǐ dèe á mi yǐ dà máa núnáa á máa bǐnǐ máa khii nǐ lè hǎ pánká-sǔmáa 6ansowà nǐunǐ dèe. Mi mún yǐ dà máa dí o Nǐhǔso dǐnló á máa bǐnǐ máa vaá dí hǎ pánká sǔmáa 6ansowà dǐnló. ²² Tàá wa wi à wa wé ò o Nǐhǔso sǐi cǐ wen wa wára bǐo yi le? Wa so wee leéka le wa pánká wi po a Nǐhǔso mu le?

Mi le mi bè-wénia à dé ho cùkú le Dónbeenǐ yi

²³ Ba 6úi wi mi fǐahǔ á wee bǐo le mu bǐo búenbúen dà wee wé. Mu bon. Ee ká bǐo búenbúen yínǎn bǐo na se. Bǐo búenbúen dà wee wé, ee ká mu búenbúen yǐ máa wé à 6a kèrètǐewa kuure va lè mí yahó. ²⁴ Mi nǐ-kéní kéní yǐ ko à mi leéka mi kùrú bǐo mí dòn. Mi mún ko à mi leéka bǐo mi ì wé ká mu ù séeni mǐn zàwa na ká. ²⁵ Mu bǐo búenbúen na wee yéé ho yáwá yi á mi dà à yá à à dí, ká mi yǐ lúnkaa mi yilera á dǐn tǔa miten yi le mu ló wen, ²⁶ lé bǐo á bǐo ká lé bǐo túara: «Ho tá làa bǐo wi ho yi búenbúen á bǐo sǎ a Nǐhǔso yi.»* ²⁷ Hen ká yǐa yínǎn o kèrètǐe á von mia lè ho dǐnló mí zǐi, ká mi tà van, à bǐo 6a à na mia búenbúen à mi dí, ká mi yǐ lúnkaa mi yilera à tǔa miten yi làa hen na mu ló yi. ²⁸⁻²⁹ Ká a 6úi màhá bǐa le hǎ taa na ká lé 6a búa na 6a yan lè le muinǐ taa, à mi yǐ là hǎ. Hǎrǐ ká minén yilera yǐ lúnkaa mu bǐo yi, à mi pá yǐ là hǎ yǐa bǐa mu nǎn mia bǐo yi, à lúnkaráa wón yilera.

Bǐo á ĩnén wee wé ká ĩ ponǐ séra, á so lá ko à mu lúnka a 6úi yilera le? ³⁰ Ho dǐnló na á ĩ dó le Dónbeenǐ bǎráká à ĩ dú, á 6a à yáa ĩ yèni bǐo yi léee webio? I so yǐ dó le Dónbeenǐ bǎráká yǐ dǔráa ho le?

³¹ Lé bǔn nǎn ká mi wé wee dí, ká mi wee nǐ, tàá ká mi wé wee wé bǐo léee bǐo, à mi wé mu, à dérǎa ho cùkú le Dónbeenǐ yi. ³² Bǐa wee vǐinǐ 6a *zúifùwa, tàá bǐa yínǎn zúifùwa, tàá mǐn zàwa lè mǐn hǐnni kèrètǐewa na ká, á minén yǐ dé miten yi. ³³ Lé ká sǐi á ĩ wi à ĩ wérǎa. I wi à ĩ bǐo búenbúen wé sǐ bǐa ká yi. I yǐ máa cà ĩ kùrú bǐo. Bǐo á ĩ ì wé á 6a cèrèe á à kǎnínáa lé bǔn á ĩ wee bánbá yi.

11

¹ Bǐo á ĩ wee wé á mi wé bè yi, làa bǐo á ĩnén wee bèráa bǐo ó o Krista wó yi.

Bǐo mi ko mi 6ua lè miten ho kúeemǐnwánló yi

² I yáa 6èntǐn wee tèeni mia, mi fo6úa, lé bǐo á bǐo á ĩ wó nǎn mia á mi wee leéka bǐo fèee, á wa kèrètǐewa kǎránló na á ĩ yú á kǎránna làa mia á mi mún wee bè yi. ³ Ee ká ĩ màhá pá wi à mi zǔnǐ bǐo ká yara: O báa nǐhǔso lé o *Krista, ó o hǎa nǐhǔso lé o báa, ó o Krista nǐhǔso lé le Dónbeenǐ. ⁴ Awa. Ká a báa 6úi wee fǐo, tàá o wee fèe le Dónbeenǐ nǐ-cúa ò o pon mí nǐhǔ yi, se o wee zùanǐ o Krista na lé o nǐhǔ yi. ⁵ Ká a hǎa 6úi 6èn wee fǐo tàá o wee fèe le Dónbeenǐ nǐ-cúa lè 6a nǔpua ò o yǐ pon mí nǐhǔ yi se o wee zùanǐ o báa na lé o nǐhǔ yi, se o ka lòn hǎa na nǐhǔ lèera.* ⁶ Ká a hǎa 6úi yǐ máa pe mí nǐhǔ yi se o wǎa dà a khè ho. Mu búenbúen lé dà-kéní. Ká ho nǐhǔ khèró tàá ho lèeró á lé hǎ nǐyio o hǎa cǎn, ò o wǎa wé pe ho yi. ⁷ O báa yǐ ko ò o pe mí nǐhǔ yi, lé bǐo ó o 6onmǐn lè le Dónbeenǐ, le Dónbeenǐ cùkú wee mi a yi. Ee ká a hǎa ko ò o pe mí nǐhǔ yi, lé bǐo ó o báa cùkú wee mi a yi. ⁸ Ho léee tǔiá, le Dónbeenǐ yǐ léra a hǎa bǐo 6úi á yǐ wó là a báa. O báa bǐo 6úi lé bǐo

* **10:26** Mi loń Lení vǔahǔ (Psaumes) 24.1 * **11:5** Mu páahǔ, ká a hǎa lèera mí nǐhǔ se o dó hǎ nǐyio miten yi.

le léra á wó là a háa. ⁹ O báa yí léra a háa bío yi. O háa lé yíá léra a báa bío yi. ¹⁰ Lé bñn nòn le Dónbeení wáayi tonkarowà bío yi, ó o háa na wee fio táá o wee fεε le Dónbeení ñi-cúa á ko ò o pe mí ñúhú yi à zéénínáa ho pánká na o yú bío. ¹¹ Εε ká wa páaníló là a Núhúso bío yi, ó o háa yí dà máa kεí ká a báa níí ló, ó o báa mún yí dà máa kεí ká a háa níí ló. ¹² Mu bon, o háa ló a báa yi, ó o báa bèn wee te o háa yi, ká ba mí nùwã ñun màhá lé le Dónbeení léra 6a.

¹³ Minén mi bεεre wáa loí mu sese. Mu so lée bío na se ò o háa hén mí ñúhú yi díá ká a wee fio le? ¹⁴ Ba nùpua zū le ká a báa ñún-vání á túeeka, se mu lé hã ñiyio o wán. ¹⁵ Εε ká a háa cón á le ñún-vání na túeeka so yínón cùkú bío le? O háa ñún-vání le Dónbeení nòn wo yi, à le wé le nín-kení na pon o ñúhú yi. ¹⁶ Ká a búí wi ò o pá bñí wãaní bío á ï bía, à bãnsò zūn le lé bñn á warén lè 6a kèrètíewa kuio búenbúen wee wé.

O Núhúso dñnló dñní yi

¹⁷ Bío á mu lé le zéení túiáwà á wa wi yi, á bío búí wi bñn á ï yí dà máa khòoní mia bío yi. Mu lé bío á mi kúeemínwánlò yí máa wé à mi va lè ho yahó. Ho yáá wee lén mia lè mi món. ¹⁸ Bío á ï ï cí wán lé bío ká: I ñá à 6a le ká mi san san kúaa mín wán, à mi wé cūii mín. Mu ka lè mu bon. ¹⁹ Mu bon, ho sankamínlò ko ho wé mí tñahú, à bñá lé 6a kèrètíewa binbirí bío dàñ zūnna. ²⁰ Lé bñn te bío ká mi kúaa mín wán, á 6a yí dà máa bío le lé o Núhúso dñnló á mi wee dí. ²¹ Mu bon, mi ñí-kení kení dñnló na mi wee 6ua 6uennáa lé hñá mi wee wé bánbá dí. Bñn lé bío wee na à 6a búí le hñni búé, ká 6a búí ñun sù wee khée. ²² Mi zíní so mía á mi máa wé è dí ká mi ï ñu yi le? Tàá lé 6a kèrètíewa kuure á mi wi mi zuañ yi, à dé hã ñiyio bñá khon yi le? Lée webio á mi yáá wáa le ï bío na mia? Mi wi à ï pá dé mí fobúa le? Εε ká bùeé. I bènñn yí dà máa dé mí fobúa mu bío yi.

²³ Awa, ho kàránlò na ló a Núhúso cón na á ñnén yú á 6èn yèrémáa nòn mia lé hñá ká: Ho tñnàahú na 6a à dé o Núhúso Yeesu á à na, ó o lá ho búurú, ²⁴ á dó le Dónbeení bárakà ò o cèekaa ho ò o bía: «Hìa lé ï sãnía na á ï nòn mi bío yi. Mi wé wé mu, à leékaráa ï bío.»

²⁵ Lé làa bñn bío sñi, ká 6a dú vó, ó o 6èn lá le ñuuní dèε na ho *dñvén wi yi ò o bía: «Bíò ká lé le páanii finle na le Dónbeení bò lè ï cãni. Pãahú lée pãahú ká mi wé wee ñu mu, à mi wé mu à leékaráa ï bío.» ²⁶ Awa, á pãahú lée pãahú na mi wé là ho búurú mu, á ñun mu bío mu, se lé o Núhúso húmú á mi wee zéení bío. Mi wé wé mu, fúaa ká a khíi bñnía 6uara.

²⁷ Lé bñn nòn ká nùpue lée nùpue wé là a Núhúso búurú mu, á ñun o bío mu làa bío mu yí koráa, se bãnsò wó khon, lé bío ó o zuañna a Núhúso sãnía là a cãni yi. ²⁸ Nùpue na wé le mí ï là ho búurú mu, á à ñu mu bío mu, à bãnsò cén loí mítén sese à bè yi wéráa mu. ²⁹ Mu bon. Yíá wee là ho búurú mu, á wee ñu mu bío mu ò o yí máa kònbi o Núhúso sãnía, se bãnsò wee sñini mí ñúhú. ³⁰ Lé bñn te mu á mi tñahú á 6a cèrèε lé 6a vánvárowà, 6a cèrèε pánkáwá mía, á 6a búí húrun. ³¹ Ká wa lá wee fèn loí waten sese, se le Dónbeení lá máa wé è cítí wεn. ³² Εε ká a Núhúso màhá wee cítí wεn, à bé wεn, bèra a na à wa ñúná khíi yí páaní yí sí lè ho dñmíñása.

³³ Awa, wán zàwa lè wán hñni, mi wé kúaa mín wán o Núhúso dñnló bío yi, à mi yí dí mín ñúná yi, mi wé pa mín. ³⁴ Ká yíá le hñni wé dà, à bãnsò dí mí zñi à bè yi 6uennáa, bèra a na ká mi wé kúaa mín wán, à le Dónbeení sñi yí cí mia. Bío ká na mi tñakaa bío, bñn á ï ï díá ká ï khíi 6uara mi cón, á ï 6ueé zéení bñn yara làa mia.

12

Le Dónbeení Hácírí bè-hãnia

¹ Wán zàwa lè wán hñni, hã làa na ká wán, á le Dónbeení Hácírí bè-wénii na wa wee mi lé bío á ï bío dñní yi. I wi à mi zūn mu yara. ² Mi zū le pãahú na mi dññ yí zū le Dónbeení, ká mi díá mítén á hã wèñna na yí dà máa bío á yú ho pánká mi wán. ³ Lé bñn te mu, á ï wi à ï zéení mu làa mia à mi zūn le o nùpue na wee bío lè le Dónbeení Hácírí

pànká, wón yí dà máa dánkání Yeesu. A nùpue mún yí dà máa bío le Yeesu lé o Núhúso ká le Dónbeení Hácírí yí dó mu òanso jii yí.

⁴ Mu bíowa wéró pànká na le Dónbeení Hácírí wee na á síwà boo, ká lé le Hácírí dà-kéní màhà wee na mu. ⁵ O Núhúso tonló á júná boo, ká lé o Núhúso ñi-kéní á wa wee sá na yí. ⁶ Mu bè-wénia á júná boo, ká lé le Dónbeení dà-kéní lé ðio wee na mu búenbúen wéró pànká 6a nùpua búenbúen yí.

⁷ Le Dónbeení Hácírí wee zéeni míten wa ñi-kéní kéní yí lè mí bè-wénia à séenínáa wa búenbúen. ⁸ Le Dónbeení Hácírí wee wé ò o búí wé bío mu bè-zúrmini bíoní. O búí wón le Hácírí mu wee wé ò o wé bío mu bío zúrnló bíoní. ⁹ O búí wón le Hácírí mu wee wé à le síidéro na òan síi mía à keñ wo yí, ká a búí wón lé 6a vánvárowà wééro pànká á le Hácírí dà-kéní mu wee na a yí. ¹⁰ Le Dónbeení Hácírí wee na mu yéréké bíowa wéró pànká o búí yí. O búí lé le Dónbeení ji-cúa fεero pànká ó o wee yí. Ká a búí wón òen lé le Dónbeení Hácírí lè hã hácín-kora hueeka lénló mín yí òan pànká á òon wo yí. O búí le Dónbeení Hácírí mu wee wé ò o wé bío hã bíoní na a nùpue yí zú, ká a búí le Hácírí mu òen wee wé ò o wé jí hã bíoní mu à tání na 6a nùpua yí. ¹¹ Lé le Dónbeení Hácírí dà-kéní mu á wee wé bún búenbúen. Lé lerén wee na mu bío wéró pànká wa ñi-kéní kéní yí mín júná yí làa bío á le síi vá yí.

O Krista sánia

¹² Wa zú le hã sánia léé dà-kéní, ká bío cεékaa mín yí wó hã lé bío á boo. Eε ká bún màhà yí hò bío mu páania lé hã sánia dà-kéní. Wa páaníló là a *Krista bío mún ka kà síi. ¹³ Wa búenbúen zíira le Hácírí dà-kéní yí á wóràa hã sánia dà-kéní. Wa wé *zúifùwa loo, à wa yí wé zúifùwa loo, à wa wé wobá-ñi, tàa nùpua na wi míten, se lé le Hácírí dà-kéní mu á wa búenbúen yú.

¹⁴ O nùpue sánia yínón bío dà-kéní mí òon á wó làa hã, mu boo. ¹⁵ Ká le zen lá bío le bío mínén yínón le níi, á mí wáa yínón hã sánia bío búí, se bún pá máa hè bío le can hã sánia mu yí. ¹⁶ Ká ho jikāahú lá le bío mínén yínón le yère, á mí wáa yínón hã sánia bío búí, se bún pá máa hè bío ho can hã sánia mu yí. ¹⁷ O nùpue sánia lá lé le yère mí òon, á hã lá wé è jí mu bío kaka? Ká hã lá lé ho jikāahú mí òon, á hã lá wé è tá mu bío síii kaka? ¹⁸ Mu bon, mu bíowa dà-kéní kéní na lé o nùpue sánia á le Dónbeení cεékaa mín yí làa bío le síi vá yí. ¹⁹ Mu lá léé bío dà-kéní mí òon, se hã yínón sánia. ²⁰ Bío wee cεéka mín yí wé hã sánia bún lé bío boo, ká hã sánia hñn léé dà-kéní. ²¹ Lé bún òon á le yère yí dà máa bío máa na le níi yí le mí màkóo mía le yí, á ho júhú yí dà máa bío le hã zení le mí màkóo mía hã yí. ²² Harí hã sánia bíowa na ka lè hã júhú mía sese wa cón á wa màkóo yàá pá wi yí. ²³ Híia bío cùkú mía wa cón lé híia wa wee pa bío. A híia bío bíoró ñiyio wi, hñn lé híia á wa yàá wíokaa wee pa bío. ²⁴ Híia cùkú wi màkóo mía bún yí. Ká le Dónbeení wíokaa o nùpue sánia bíowa à híia cùkú mía ò o wé dé ho cùkú yí. ²⁵ Le Dónbeení wó mu kà síi bèra a na à mu bíowa na cεékaa mín yí wó hã sánia à cūiina yí keñ yí, ká hã lè mí dà-kéní kéní wé lééka mín bío. ²⁶ Ká hã sánia bío búí yú le lònbee, à bío ká léé le yí làa bú. Ká hã sánia bío búí yú ho cùkú, à bío ká léé le sí-wεε yí làa bú.

²⁷ Minén mún ka lòn sánia dà-kéní na bío sã a *Krista yí, á mi le mi ñi-kéní kéní lé hã sánia mu bío búí. ²⁸ Lé làa bún síi á 6a kèrètíewa kuure yí, á le Dónbeení nín-yání wó 6a búí là a Yeesu tonkarowà. Bíia sã lé le *Dónbeení ji-cúa fεerowà, mu tñn níi lé bíia wee kàrán le Dónbeení bío lè 6a nùpua. Bíia ká lé bíia yú ho pànká à wéràa mu yéréké bíowa, làa bíia wee wéé 6a vánvárowà, làa bíia wee séeni 6a nùpua, làa bíia dà wee dí 6a kèrètíewa yahó, làa bíia wee bío hã bíoní na á nùpue yí zú. ²⁹ Ba búenbúen so lé o Yeesu tonkarowà le? Ba búenbúen so wee fεε le Dónbeení ji-cúa le? Ba búenbúen so wee kàrán le Dónbeení bío lè 6a nùpua le? Mu so lé 6a búenbúen á dà mu yéréké bíowa wee wé le? ³⁰ Tàá lé 6a búenbúen so wee wéé 6a vánvárowà le? A lé 6a búenbúen so wee bío hã bíoní na á nùpue yí zú le? A lé 6a búenbúen so wee tání hã le? Bùéé. ³¹ Bío le Dónbeení òon

wérorò pànká wén, á bïo òúhú wi po bïo ká lé búñ á mi wé cà lè mi síà búenbúen. Búñ bïo yi, á ì zéeni wòhú búí na se po bïo ká làa mia.

13

Le waminí bïo

¹ Ká ì lá dà wee bío há sí-viò bíoní, lè le Dónbeení wáyí tonkarowà bíoní, ká ì yí wa 6a nùpua, se ì ka lòn bírínboóní na 6a wee búá, tàá hõn-dèè búí na 6a wee vúaa. ² Ká ì lá dà wee fèè le Dónbeení òi-cúa à na 6a nùpua yi, á zú le Dónbeení bío na sà yi, lè mu bío na ká búenbúen, hàrí ká ì lá dó ì síi le Dónbeení yi á dà wee hõnó há búaa mí lara yi, ká ì yí wa 6a nùpua, se ì bío òúhú mía. ³ Hàrí ká ì lá wee lá ì níi bío à sanká na 6a ní-khenia yi, á dà wee khòn bío á ì tà le lònbee yi bíà ká bío yi* ká ì yí wa 6a nùpua, á ì pá máa yí dèè búí mu yi.

⁴ Yía wa 6a nùpua wón wee wé dàñ mí síi hí. O wee wé mu tentemu lè 6a nùpua. O yí máa dí yandee. O yí máa khòn. O yí máa dé mítén. ⁵ O yí máa wé òyi-wará. O yí máa bàrá mí bío bíà ká bío yahó. O síi yí máa cí fùafù. Ba wó khon làa wo ó o máa 6ua mu mí yi. ⁶ Yía wa 6a nùpua á síi máa wé wa mu bío na yí téréna bío yi, o síi wee wé wa ho túiá poni bío yi. ⁷ Yía wa 6a nùpua á mu bío búenbúen wee wé kúu yi. Mu bío búenbúen yi, o wee tà le Dónbeení bío, á dé mí síi le yi. O wee hí mí síi mu bío búenbúen yi.

⁸ Le waminí léè dèè na máa vé máa mí. Le Dónbeení òi-cúa fèerowà bío á khíi vé. Há bíoní na a nùpue yí zú á bíoró òii khíi bàrá. Mu bío zúnló á khíi vé. ⁹ Mu bon. Wa bío zúnló á òii yí sú, á le Dónbeení òi-cúa na wa wee fèè á òii mún yí máa sí. ¹⁰ Èè ká mu bío na òii sú pàahú khíi dõn, búñ ká bío òii yí sú á à vé. ¹¹ Mi loñ, bío á ì fù lé o háyónza, á ì bíoní, lè ì yilera, làa bío á ì zú lé mu bío yara, búñ búenbúen á mu háyónmu wi yi. Ká bío á ì yìo yòò tñn, á ì ló mu háyónmu yi. ¹² Há làa na kà wán, á bío wa wee mí ka sùiyóon. Èè ká ho pàahú mu khíi dõn wa wé è mi mu bío búenbúen wéréwéré. Há làa na kà wán á ì Dónbeení zúnló òii òii yí sú. Èè ká ho pàahú mu khíi dõn, á ì zúnló làa de òii ì sí, làa bío lerén mí bèere zúnáa mí. ¹³ Bíowa bío tñn wi bíñ á máa vé huúu máa mí. Búñ lé le waminí, lè le síidéro le Dónbeení yi làa bío wa pan bío le Dónbeení dó mí òii le mí ì wé. Ká mu mí bío tñn tñahú á le waminí lé òio po bío ká.

14

Le Dónbeení Háçírí bè-hànii búí bío

¹ Awa, á mi wáa bè le waminí wòhú na á ì zéenia làa mia, à mu bíowa wérorò pànká na le Dónbeení Háçírí wee na à mi wé cà lè mi síà búenbúen, sònkú le Dónbeení òi-cúa fèeró. ² Yía wee bío há bíoní na á nùpue yí zú, wón yí máa bío lè 6a nùpua, o wee bío lè le Dónbeení. Nùpue yí máa òi bío ó o wee bío. Le Dónbeení Háçírí pànká wee wé ò o bío há bíoní na á nùpue yí dà máa zúñ. ³ Ká yía wee fèè le Dónbeení òi-cúa, wón wee bío lè 6a nùpua. O wee wé à 6a kèrètíewa síidéro le Dónbeení yi va lè mí yahó, o wee hení 6a síà, á híi há. ⁴ Yía wee bío há bíoní na á nùpue yí zú, wón wee wé ò orén mí dòn síidéro le Dónbeení yi va lè mí yahó. Ká yía wee fèè le Dónbeení òi-cúa wee wé á 6a kèrètíewa kuure síidéro va lè mí yahó. ⁵ I wee fan à mi búenbúen wé bío há bíoní na á nùpue yí zú. Èè ká mi màhá wee fèè le Dónbeení òi-cúa á mu ù wé sí mii á à poñ búñ. Yía wee fèè le Dónbeení òi-cúa wón bío cúnú wi po yía wee bío há bíoní na á nùpue yí zú, se o búí bèn wee dàñ bíni tñni há bíoní mu à 6a kèrètíewa kuure síidéro le Dónbeení yi va làa yahó.

⁶ Wán zàwa lè wán hínni, ká ì wáa lá 6ueé bíà há bíoní na á nùpue yí zú á nòn mia mí dòn, á ì kènló mí cón cúnú lá à wé ho yén? I yí dà máa séeni mia ká mu yínón bío búí na le Dónbeení zéenia làa mi, tàá mu bío zúnló á ì zéenia làa mia, tàá le Dónbeení òi-cúa á ì fèera nòn mia, tàá kàránló búí á ì nòn mia. ⁷ Mi loñ há sí-6úania, ho cáahú tàá ho coohú,

* **13:3** «á ì tà le lònbee yi bíà ká bío yi» Le Dónbeení bíoní vñn-kía búí yi, á bío ká lé bío bíà: «á nòn íten 6a cíina.»

ká há búaró yí bò bío wán á 6a à zún bío há wee bío kaka? ⁸ Lé o yén á à òò òò à lálá há hía síá ká a yí ná bío le tínbúaní bía wéréwéré? ⁹ Minén mún bío ka kà síí. Hen ká mi wee bío há bíoní na á nùpue yí zū, à nùpue na dà à tǎní há á mía, á 6a à wé kaka à nínáa bío mi wee bío? Há à kéń lòn bín-conconwà. ¹⁰ Ho òòòó ná yí á há sííwà boo, ká há búenbúen wi lè mín bíoní á síí na bân bíoní kúará mía hón mía. ¹¹ Ká yía wee bío làa mi á í hía yí maa ní bíoní, bűn ká í ka lòn nǐ-hǎni o cǎn, ó orén mún ò kéń lòn nǐ-hǎni ínén cǎn. ¹² Minén mún bío ka kà síí. Bío mi wee cǎ mu bíowa na le Dónbeení Hácírí wee na wérò pánká lè mi síá búenbúen, á mi cén bánbá à mi cǎ bío wee wé à 6a kéréteewa kuure síidéro le Dónbeení yí va lè mí yahó.

¹³ Awa, yía wee bío há bíoní na á nùpue yí zū ko ò o fio le Dónbeení yí ò o wé dàní há tǎní à 6a nùpua ní. ¹⁴ Hen ká í wee fio lè há bíoní na á nùpue yí zū, á í hácírí dén á à kéń ho fioró wán, ká í yí maa le í yí à wéráa ho. ¹⁵ Awa, á lé mu yén á í wé? I ò fio lè há bíoní na á nùpue yí zū lè í hácírí, ká í mún pá à le í yí á à fio lè le bíoní na 6a nùpua zū à 6a ní. I ò síó há lení lè há bíoní na á nùpue yí zū lè í hácírí, ká í mún pá à le í yí á à síó lè le bíoní na 6a nùpua zū à 6a nùpua ní. ¹⁶ Ká wa yí maa wé làa bűn, ká yía wee wé ho bǎráká déro fioró lè há bíoní na á nùpue yí zū lè mí hácírí á bía ká á à wé kaka à tàráa ho «*Amiina» ho fioró mu vaa véení. ¹⁷ Hàrí à ũ bǎráká déro fioró mu wé se kaka, á bía yí ná ho maa yí cǎnú ho yí.

¹⁸ I wee dé le Dónbeení bǎráká, lé bío há bíoní na á nùpue yí zū, á ínén wee bío po mi búenbúen. ¹⁹ Eé ká 6a kéréteewa kúaa mín wán, á há bíoní bío hònú na á í bío làa ba le le bíoní na 6a zū á í bío á à kǎrán làa ba, á í wa á po há bíoní muaaseé píró na á í bío làa ba na á nùpue yí zū.

²⁰ Wàn zàwa lè wàn hínni, mi yí wé lòn háyúwá mi yilera yí. Mu bè-kora dǎní yí bűn mi wé lòn háyúwá. Ká mi mǎhá wé leéka mi yiwa lòn yèn-tínia sa. ²¹ Bío ká lé bío túara le Dónbeení bíoní vǎhú yí:

«Í ò òò há síí-vió nùpua wán
á à bíoráa lè í nípomu lè há bíoní na 6a yí maa ní.
Hàrí ká í wó bűn,
á í nípomu pá maa ní í cǎn.»*

²² Lé bűn á há bíoní na á nùpue yí zū hǎn bíoró wee zéení làa bía yínǎn 6a kéréteewa le 6a níí mía 6a kéréteewa bío yí. Bűn bè-zéeníni so yahó yí sǎ 6a kéréteewa. Ká le Dónbeení ní-cúa hǎn fээрó bèn wee zéení lè 6a kéréteewa le le Dónbeení wi làa ba. Bűn yahó yí sǎ bía yínǎn 6a kéréteewa. ²³ Mi loń. Ká 6a kéréteewa kuure nùpua búenbúen lá kúaa mín wán síí, á 6a búenbúen wee bío há bíoní na á nùpue yí zū, ó o búí na òò yí zū 6a kéréteewa bío yara, tàá o búí na yínǎn o kéréteewa buée òò, á 6a so maa bío le mi wee khée le? ²⁴ Eé ká 6a búenbúen wee fээр le Dónbeení ní-cúa, ó o búí na yínǎn o kéréteewa, tàá o búí na òò yí zū 6a kéréteewa bío yara buée òò, á 6a so maa le mí yiwa, á maa zún le mí wó khon bío 6a wee ní bío yí le? ²⁵ Bío wi 6a yiwa na á nùpue yí zū, á bío ò zún. Hón pǎhú so yí, ká 6a mǎhá líí búrá á à búaaní le Dónbeení ká 6a à bío: «Túíá poni, le Dónbeení bèn-tín wi làa mia.»

Ba kéréteewa kúeeminwánló bío

²⁶ Wàn zàwa lè wàn hínni, á bío wǎa ko mu wé le mu yén? Hen ká mi wé kúaa mín wán, ká yía yú lení ò o síó le, ká yía yú bío o ò kǎrán làa bía ká, ò o kǎrán 6a. Ká yía le Dónbeení zéení láa bío búí ò o zéení mu, ká yía yú há bíoní na á nùpue yí zū bíoró pánká, ò o bío há, ká yía bèn yú há tǎnító pánká, ò o tǎní há. Bűn búenbúen á à dàní ò séení 6a kéréteewa kuure à 6a síidéro le Dónbeení yí wíoka fǎrá òò. ²⁷ Ká 6a búí wi mi tǎhú á wee bío há bíoní na á nùpue yí zū, á bűn ko làa nùpua nùwǎ jun, tàá nùwǎ tǎn à wé mu. Ká yía wé bía mí bío, á yía so bèn bío mí bío, ò o búí mún wé tǎní bío 6a ní-kení

* 14:21 Mi loń Ezayii vǎhú 28.11

kéní wee bío. ²⁸ Ká yĩa á à tǎní mu mía, á òanso ko ó o wé tété, ò o bío le le Dónbeenĩ mí yí.

²⁹ Ká mu lé 6a 6úi wee fεε le Dónbeenĩ ɲi-cúa, á bán nùwā ɲun tàá nùwā tɪn á ko 6a wé bío ká bĩa ká wee và mí yiwa bío hã ɲi-cúa mu wi à 6a 6ua lè mítén wán. ³⁰ Ká le Dónbeenĩ zéenia bío 6úi là a 6úi mi tǎhũ, á yĩa lá wee bío ko ò o wé tété ká a día le biónĩ na wón òanso yí. ³¹ Ká mu wee wé kà, á mi 6úen6úen dà wé è fεε le Dónbeenĩ ɲi-cúa, yĩa wé bía mí bío, á yĩa á à bío mí bío, bèra a na à mi 6úen6úen yí ho kàránlò, à mún yí le sí-hebúee. ³² Yĩa wee fεε le Dónbeenĩ ɲi-cúa ko ò o zǔn mítén ò o yí wé mu concon. ³³ Le Dónbeenĩ yí wa bío na lúnkaa. Bío wee wé ho hээрà bún lé bío le Dónbeenĩ wa. Bún lé bío mu wee wéráa bĩa bío sã le Dónbeenĩ yí kuio 6úen6úen yí.

³⁴ Ká 6a kèrètǎewa wé kúaa mín wán, á 6a hãawa ko 6a wé tété. Nii yí nɔn 6a yí à 6a bío. Ba ko 6a wé liiní mítén làa bío 6a *zúifùwa làndá bíaráa mu. ³⁵ Ká 6a wi à 6a zǔn bío 6úi yara, à 6a túa bún lè mí bǎrání mí zíní yí. Mu yí se ò o hãa bío 6a kèrètǎewa kúeemínwánlò yí.

³⁶ Mi wee leéka le le Dónbeenĩ bín-tente so ló mínén cǔn le? Tàá mu so lé mínén mí dòn á le bío sã yí le? ³⁷ Hen ká a 6úi wee leéka le mí lé le *Dónbeenĩ ɲi-cúa fεero, tàá òanso wee leéka le mí yú le Dónbeenĩ bío wéró pánká, à òanso zǔn mu le bío á ï túara nɔn mia ká lé o Núhũso bío na ó o bò henía. ³⁸ Ká yĩa yí tà mu, á le Dónbeenĩ máa tà wón bío.

³⁹ Wán zàwa lè wán hínni, á bío mi wãa ko mi cà lè mi sía 6úen6úen lé le Dónbeenĩ ɲi-cúa fεeró, à bĩa wee bío hã bióní na á nùpue yí zǔ à mi mún yí hè. ⁴⁰ Bío here, lé à mu 6úen6úen wé làa bío mu koráa, à mu yí lúnka.

15

O Krista vèeró bío

¹ Wán zàwa lè wán hínni, le Dónbeenĩ bín-tente na á ï buera nɔn mia, lé dén á ï bínía wee leéka bío làa mia. Lé lerén á mi tà bío á bò yí lè mi sòobéε. ² Lerén lé ðio á à kǎnĩ mia ká mi wee 6ua le sese làa bío á ï bueraráa le nɔn mia. Ká bún mía se mi tà le bío con.

³ Ho kàránlò na bío ɲúhũ wi po hĩa ká, hĩa ínén ï bεere yú á nɔn mia le hĩa ká: O *Krista húrun wa bè-kora bío yí làa bío mu túararáa le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yí. ⁴ Ba nùna a, á mu wizooní tɪn zoñ, ó o vèera làa bío mu túararáa le Dónbeenĩ biónĩ vūahũ yí. ⁵ O zéenia mítén là a Piere, bún món ó o màhã zéenia mítén lè mí tonkarowà píru ɲun. ⁶ Bún món á wán zàwa lè wán hínni na po kǎhã-hònú ó o zéenia lè mítén làa cúekúee. Ba cèrèε pá ylo wi lua hàrí lòn zuia. Ba nùwā yɛn 6úi lé bĩa húrun 6a tǎhũ. ⁷ Bún món ó o zéenia mítén là a Zaaki, á màhã zéeníanáa mítén lè mí tonkarowà 6úen6úen. ⁸ Bío ó o zéenia mítén lè 6a 6úen6úen vó, ó o mún zéenia mítén lè ínén na ka lòn za na teró cú wán. ⁹ Mu bon, ï lé 6a tonkarowà 6úen6úen món dí. Ba yàá yí ko 6a ve mi làa tonkaro, lé bío á bĩa bío sã le Dónbeenĩ yí á ï beéra lò. ¹⁰ Bío á ï karáa ho zuia, lé le Dónbeenĩ sãamu pánká yí. A le sãamu na le wó làa mi á yí tò, 6ùee. I sá ho tonlò á lò bon po 6a tonkarowà na ká 6úen6úen. Eε ká mu yínɔn ínén lè ï pánká á wó mu. Lé le Dónbeenĩ sãamu lé bío nɔn á ï dàina wóráa mu. ¹¹ Lé bún bío yí, à mu wé ínén loo, tàá 6arén loo, se ðio ká lé le biónĩ na wa wee bue, á lé lerén mi tà bío.

Ba ñi-hía vèeró bío

¹² Ká mu lé o *Krista vèeró bío á wa wee bue, á lée webio nɔn á mi tǎhũ á 6a 6úi wee bíoráa le 6a ñi-hía máa vèe? ¹³ Ká 6a ñi-hía máa vèe bío bon, se o Krista mún yí vèera. ¹⁴ Ká a Krista yí vèera, se bío wa wee bue ɲúhũ mía, á bío mi tà yí mún mía. ¹⁵ A bè bún wán, á se wa lé 6a sabín-fúaalowa, lé bío wa bía kénkén le le Dónbeenĩ vèenia o Krista lera 6a ñi-hía tǎhũ. Ká mu bon ká 6a ñi-hía máa vèe, se bío á wa le le Dónbeenĩ vèenia o Krista mún yí bon. ¹⁶ Ká 6a ñi-hía yí dà máa vèe, se o Krista mún yí vèera. ¹⁷ Eε ká a Krista yí vèera, se bío mi tà yí ɲúhũ mía, á mi bè-kora pá ɲà mi ɲúná yí. ¹⁸ Mu yàá po bún, mu wee zéeni le bĩa tà a Krista bío á húrunnáa á bío yàara 6úen6úen. ¹⁹ Ká mu lé

le mukānī na wa wi yi hā laà na kà wán mí dòn bǐo yi á wa dórāa wa sǐa o Krista yi, se wa miinà po 6a nùpua na ká búenbúen miinà.

²⁰ Εε ká a Krista 6èntǐn vèera bǐo bon. Bǐo á mu bè-yáa wee zéeni le ho dǐnló á à be è wé se, lé bún bán sǐi ó o Krista vèeró bǐo mún wee zéeni le 6a nǐ-hía à vèe. ²¹ O nùpue nǐ-kéní lé yǐa nǎn á 6a nùpua wee híráa, lé bún bán sǐi ó o nùpue nǐ-kéní lé yǐa mún nǎn á 6a nǐ-hía wee vèeráa. ²² Bǐo 6a nùpua búenbúen wee hí lé bǐo 6a lée sǐi dà-kéní là a Adāma, lé bún á 6a búenbúen mún nǐ vèe, 6a páanǐló là a Krista bǐo yi. ²³ Ká ho vèeró mu mahá à wé làa bǐo mu sánáa mín. O Krista lé yǐa dú 6a búenbúen yahó lòn bè-yáa. Bún mǎn ó o búenló páahǔ á bǐa bǐo sǎ a yi mahá à vèe. ²⁴ Hón páahǔ so yi ká mu bǐo búenbúen jǐhǔ á à búe. O Krista á à búe hǎ pánká sǔmáa 6ansowà le mí sǐiwà búenbúen na yǐ máa mi júná ká a bǐnǐ ì na le béenǐ o Maá Dónbeenǐ yi. ²⁵ Mu bon, o Krista 6ueé lá le béenǐ fúaa bǐo ó o búrá mí zúkúsa mí tá á bò mí zeñ wán.* ²⁶ O zúkúso na o ò yáa ho mǎn lé mu húmú. ²⁷ Mu bon, mu túara le Dónbeenǐ bǐonǐ vǔahǔ yi le le Dónbeenǐ dó mu bǐo búenbúen o tá.† Ká lé le Dónbeenǐ dó mu bǐo búenbúen o tá, se mu wee zéeni le le Dónbeenǐ na dó mu dén níi ló. ²⁸ Ká a Krista khǐi wi mu bǐo búenbúen jǐhǔ wán, ó orén na lé o Za á 6èn nǐ dé mítén le Dónbeenǐ tá. Bún ká le Dónbeenǐ na lá dó mu bǐo búenbúen o tá, á à wé mu bǐo búenbúen béε.

²⁹ Ká 6a nǐ-hía yǐ máa vèe, á lée webio á bǐa wee bátízé mítén 6a bǐo yi á wee cà? Lée webio nǎn 6a wee wéráa mu? ³⁰ A warén 6èn lée webio nǎn á wa wee zàanínáa wa mukānǐ làa wizoonǐ. ³¹ Wizonle lée wizonle ká ì wee sánsá mu húmú. Wán zàwa le wán hǐnni, ì wee bǐo bún lé bǐo á bǐo wa Núhǔso Yeesu Krista wee wé mi tǐahǔ á ì sǐi wan bǐo yi. ³² Ho Efεeze yi, á ì lò bon 6a nùpua níi yi le ì san làa zǐn-búaa. Ká mu lé ho dǐmǐjǎ bǐo mí dòn bǐo yi á ì wórāa mu se lé ho cǔnú yén á ì yú? Ká 6a nǐ-hía yǐ máa vèe, se le bǐonǐ na ká bǐo bon: «Mí wé wa dí ká wa a jǐu, lé bǐo wa yǐró húrun se mu vó.»‡ ³³ Mí yǐ khǎ mítén: «Lé o nùpue na térénna ò o wee bè là a bè-kora wéro á hǐa wé là a bǐo sǐi.» ³⁴ A mi cén tǐnǐ mi yǐo, à mi khǐi mu bè-kora wéro yi. Ba búii wi mi tǐahǔ á yǐ zǔ le Dónbeenǐ. I wee bǐo ká sǐi à hǎ nǐyio dí mia.

Wa sǎnǐa yèrémǎló bǐo

³⁵ Εε ká 6a búii páa wee túa le 6a nǐ-hía vèeró á à wé kaka sǐi. Ba sǎnǐa á à keñ kaka 6a vèeró páahǔ? ³⁶ Mí 6èntǐn lé 6a bǎnbúwá. Mí loñ, hen ká a búii dù dèε búii béεre, ká le yǐ sǔna, á yǐ ló bǐo le lá karáa wán, á le so ò dàñ lé á yòó dǎ le? ³⁷ Mu bǐo na hà yòó ló yǐnǎn bún mi dù, mu 6àn béεre lé dǐo á mi dù. Mu dà á wé wéenǐ tàá bè-dǐnii búii. ³⁸ Bǐo á le bǐo hǐa wéráa, bún sǎ le Dónbeenǐ yi. Mu bè-dǐnii búenbúen bǐo na mu wee lé à sárāa sǐi yǐnǎn dà-kéní. ³⁹ A bǐa yǐo wi lua búenbúen sǎnǐa yǐnǎn dà-kéní. Ba nùpua, 6a sároñ búaa, 6a jǐnzàwa le 6a cezàwa búenbúen sǎnǐa wi ká hǎ búenbúen mahá wi mín júná yi. ⁴⁰ Ho wáayi bǐowa semu wi mí dòn làa bǐa yǐo wi lua na wi ho tá yi semu. ⁴¹ Le wii semu wi mí dòn, ho pǐihǔ semu wi mí dòn, á hǎ mànàayio semu wi mí dòn. A hǎ mànàayio mu le mí dà-kéní kéní semu páa wi mín júná yi.

⁴² Lé bún le 6a nǐ-hía vèeró bǐo lée dà-kéní. Hen ká 6a sǎnǐa hǐa líi dó ho tá yi làa bǐo le béεre wee dǐráa bǐo sǐi, à hǎ soo. Ká hǎ hǐa vèera, à hǎ sǐi yèrémá á máa bǐnǐ hí. ⁴³ Hǎ sǎnǐa na 6a nùuna, á cùkú mía, hǎ yǐ dà bǐo búii máa wé. Ká hǎ hǐa vèera à hǎ cùkú wé à pánká keñ. ⁴⁴ Hǎ sǎnǐa na wee nùu, hǎn bǐo sǎ ho dǐmǐjǎ na ká yi. Ká hǎ khǐi vèera, á hǎ a yèrémá á bǐo ò sǐi ho wáayi yi. Bǐo hǎ sǎnǐa na bǐo sǎ ho dǐmǐjǎ yi wiráa, lé bún bán sǐi á hǎ sǎnǐa na bǐo sǎ ho wáayi yi mún wiráa.

⁴⁵ Mu so yǐ túara le Dónbeenǐ bǐonǐ vǔahǔ yi ká sǐi le? «O Adāma na lé o yahón nùpue, á le Dónbeenǐ wó ó o yǐo wi lua.»§ Ká a *Krista na lé o mónđen Adāma wón lé ho wáayi nùpue na wee na le mukānǐ. ⁴⁶ Bǐo dú ho yahó yǐnǎn hǎ sǎnǐa na bǐo sǎ ho wáayi, hǎ

* 15:25 Mí loñ Lení vǔahǔ (Psaumes) 110.1 † 15:27 Mí loñ Lení vǔahǔ (Psaumes) 8.6 ‡ 15:32 Mí loñ Ezayii vǔahǔ 22.13 § 15:45 Mí loñ Bǐo jǐhǔ búεenǐ vǔahǔ (Genèse) 2.7

sǎnía na bïo sǎ ho ðímíjǎ yi lé hǎa dú ho yahó. Ho wáayi sǎnía hǎn wi làa món. ⁴⁷ O yahón nùpue na má lè le tǎn wón bïo sǎ ho tá yi. Ká a «nùn ní nùpue» bïo sǎ ho wáayi. ⁴⁸ Bïa bïo sǎ ho tá yi ka làa yǎ má lè le tǎn bïo síi. Ká bïa bïo sǎ ho wáayi yi, bán òn ka làa yǎ bïo sǎ ho wáayi bïo síi. ⁴⁹ Bïo wa láráa ho tá yi nùpue síi, lé bún wa mún khii láráa ho wáayi nùpue síi.*

⁵⁰ Wàn zàwa lè wàn hǎnni, bïo á ì wi à ì zéeni làa mia, lé à mi zǔn le wa yí dà máa keñ hen na le Dónbeení wee dí mí béeni yi lè wa sǎnía na bïo sǎ ho ðímíjǎ yi. Mu bïowa na dà wee yáa ní yí dà máa keñ bïo yí dà máa yáa yi. ⁵¹ Mi jí bïo ká. Ì zéeni bïo búii na le Dónbeení lá sà yi làa mia: Mu yínǎn wa búenbúen lé bïa à hí. Ká 6a nǐ-hía làa bïa yǐo wi lua lé warén búenbúen síi á à yèrémá. ⁵² Mu ù wé fùafù, lè le yèrè kèbúenló bïo síi, ho pǎahǔ na le búaaní sǎ á à jí yi le mónðén wizonle zòñ. Ká le búaaní mu sǎ jǎ, á 6a nǐ-hía á à vèe, á sǎnía à yèrémá, á wǎa máa bǐnǐ máa hí hùúu. Ká warén na yǐo wi lua, á sǎnía à yèrémá. ⁵³ Mu bon, hǎ sǎnía na wee hí à soo, á ko hǎ yèrémá à wé hǎa yí dà máa hí máa soo. ⁵⁴ Ká hǎ sǎnía na wee hí à soo á khii yèrémáa á wó hǎa yí dà máa hí máa soo, bún ká bïo túara le Dónbeení bioní vǎahǔ yi ká màhǎ wǎa jii ì sí:

«Húmú, ù fǔuhǔ fá á mu vóráa.†

⁵⁵ Húmú, ù pánká wi wen?

Húmú, ù hǎn na ù wee táarǎa wi wen?»‡

⁵⁶ Mu húmú hǎn na mu wee táarǎa lé mu bè-kohó. A bïo òn wee na à mu bè-kohó yírǎa ho pánká wa wán lé o *Moyiize làndá. ⁵⁷ Eε ká wa wee dé le Dónbeení bǎrǎkǎ, lerén na wó á wa dàrnǎa mu húmú wa Núhǔso Yeesu Krista pánká yi.

⁵⁸ Wàn zàwa lè wàn hǎnni na á ì wa làa sòobéε, bún lé bïo nǎn á mi fǎrá tǎn, à yí día le 6a dèké mia. Mi ca mi kuio o Núhǔso tonló sǎró yi. Lé bïo mi wǎa zǔ le le lònbee na mi wee lá a Núhǔso bïo yi á yínǎn kǎamǎa.

16

Le wǎri na cǎn nǎn ho Zeruzalεmu kèrètǔewa yi

¹ Mi wǎa le wa khii zo le wǎri na wee cǎ à séeninǎa bïa bïo sǎ le Dónbeení yi na wi ho Zeruzalεmu yi túiáwà yi. Ì bïa bïo le wǎri cǎló mu bïo ko mu wérǎa á nǎn ho Kalasii kèrètǔewa kuure yi vó. Minén mún wé làa bún bïo síi. ² Hǎ dimaasiwa búenbúen à mi nǐ-kéní kéní wǎri na mi sá yú búii á mi bǎrá mí ðòn làa bïo mi dàráa mu. Bèra a na à mi wǎa yí pa ì buenló mi cǎn à bío le mi ì cǎnǎa wǎri. ³ Ì khii bueé ðǎn mi cǎn, á 6a nùpua na á minén mi beere hueekaa lé bán á ì fé mi hǎmu bïo á à túa hǎ vǎnna à bè wán á à na yi, á 6a à 6ua à varǎa ho Zeruzalεmu. ⁴ Ká ìnén ì beere pá ko à ì 6ua mu varǎa, á 6a à bè làa mi.

Bïo ó o Poole wi ò o wé

⁵ Ì wi à ì buen mi cǎn, ká ì màhǎ à kǎa ho Maseduana kǎhǔ yi á à buennǎa. ⁶ Nún-sǐ á ì bueé cǎaka làa mia cúa-yen, jún-sǐ á le tènǐ pǎahǔ búenbúen á ì yáa à wé mi cǎn. Bún ká mi wǎa à yí mi á à séeni á ì vaá ðǎnǎa hen na á ì bò ò va yi. ⁷ Mu bon, ì yí wi à ì buee mi mia làa mìló ká síi ká ì khii. Ì wi à ì buee cǎaka làa mia ká a Núhǔso tà mu. ⁸ Bïo ká wán, á ì ì keení ho Efeze lóhó yi á ho *Pǎntekoote á à yí mi bǐn. ⁹ Lé bïo á ton-beeni sǎró jii héra día nǎn mi bǐn, á bïa wi 6a hè ho sǎró mún boo.

¹⁰ Ká a Timotee bueé ðǎn mia, à mi sǎbéré à mi wíoka a 6ua, lé bïo ó o wee sá a Núhǔso tonló lè ìnén bïo. ¹¹ O búii yí zùan wo yi. Ká a khii bǐnǎa wà à buen ì cǎn, à mi séeni a ò o bueé ðǎ làa héerǎ. Ì pan wo, orén lè wàn zàwa na bò làa wo.

* **15:49** Le Dónbeení bioní vǎn-kǎa búii yi á bïo ká lé bïo túara: Lé bún á mi mún wa láráa ho wáayi nùpue síi. † **15:54** Mi loí Ezayii vǎahǔ 24.8 ‡ **15:55** Mi loí Zeze vǎahǔ 13.14

¹² Ká mu lé wàn za Apoloosi, wón á ĩ henía s̄i á à yí cúa-yen le o bè lè wàn zàwa na b̄nía wà à buen mi c̄n à buennáa, ká a s̄i b̄ent̄n yí tà le v̄en̄i mu b̄io b̄io kà wán. I z̄u mu le p̄ah̄u na ò o yí le níi yi, o ò buen.

O Poole b̄ioní véení

¹³ Mi t̄n̄i mi ȳo, mi f̄ará d̄n̄ mi s̄id̄eró le Dónbeen̄i yi. Mi z̄eení le mi lé 6a n̄pua na s̄ia hereka, á p̄ankáwá wi. ¹⁴ Mi bè-wénia b̄uenb̄uen á mi wé wé lè le wamin̄i.

¹⁵ Wàn zàwa lè wàn h̄inni, le ĩ pá b̄iní hení b̄io dà-kéní b̄io na mia. Mi z̄u a Sitefanaasi lè m̄n z̄i n̄pua. Mi z̄u le ho Akayii k̄oh̄u b̄uenb̄uen yi, á bar̄én lé b̄ia nín-yání tà a Núh̄so b̄io. Mi m̄n z̄u le 6a d̄en̄ia bánbáa wee séení b̄ia b̄io s̄a le Dónbeen̄i yi. ¹⁶ Awa, bán n̄pua so s̄i, làa b̄ia làa ba léera ho tonló yi, á mi wé tà día le 6a dí mi yahó. ¹⁷ B̄io á wàn zàwa Sitefanaasi là a Akayikuusi, là a F̄otunatuusi á b̄ueé b̄úek̄io mi á b̄ent̄n lée b̄io na wan ĩ s̄i làa s̄ob̄é. Lé b̄io á b̄io mi yí dà máa wé máa na m̄i b̄io mi kh̄era làa mi b̄io yi, lé b̄n̄ á bar̄én wó mi lahó yi. ¹⁸ Ba b̄ent̄n h̄ina ĩ s̄i làa b̄io 6a wee w̄eraa mu làa mia p̄n̄na c̄er̄e yi. Ba n̄pua mu s̄i á mi wé k̄n̄bi.

Le t̄en̄i

¹⁹ Ba k̄er̄et̄ewa kuio na wi ho Azii k̄oh̄u yi á wee t̄en̄i mia. O Akilaasi là a Pirisiiye lè 6a k̄er̄et̄ewa na wee b̄uee k̄úee m̄n wán 6a c̄n, á wee t̄en̄i mia wa Núh̄so ȳeni yi. ²⁰ Wàn zàwa b̄uenb̄uen wee t̄en̄i mia. Min̄én m̄n t̄en̄ika m̄n yi sese.

²¹ L̄onb̄io lé ĩn̄én Poole lè ĩ nín-bia á wee túa le t̄en̄i ì na mia.

²² Ká a b̄uí yí wa a Núh̄so mi t̄ah̄u, à mi lén wo mi t̄ah̄u. «Maranataa», le wa Núh̄so buen.

²³ Le wa Núh̄so Yeesu *Krista s̄amu à k̄er̄i làa mia. ²⁴ I b̄ent̄n wa mia lè ĩ s̄i b̄uenb̄uen wa p̄an̄l̄o là a Yeesu Krista b̄io yi. *Amiina!

Ho pun nɛi v̄ahũ na ó o Poole túara nɔn ho Korɛnte kèrètɛwa kuure yi

V̄ahũ túaró jũhũ

O Poole lé ȳia wíokaa túara ho v̄ahũ na kà nɔn ho Korɛnte kèrètɛwa kuure yi. S̄ani ò o túa ho, à b̄ɛn 6a 6úi 6a t̄iahũ lá p̄á a Poole mu b̄io le o ȳínɔ́ o Yeesu *Krista tonkaro.

Ká a Poole màh̄á túara 6a yi, á zéénia mí b̄io yahó làa ba. O le mí wa 6a búenbúen, á wi à 6a b̄iní wé sí.

O n̄in-yání zéénia b̄io ó o lò bonnáa, làa b̄io le Dónbeení s̄éniánaa wo (1.1-11). H̄ã b̄in-zàwa na wi orén làa ba p̄ahũ ó o b̄ia d̄ání yi, á zéénia le lé o Yeesu nɔn le j̄ii mí yi à mí j̄í 6a zeñ wán. O Poole v̄ahũ 6úi yi ó o zá làa ba, èé ká ho v̄ahũ na kà yi ó o le mí síi wan làa s̄òb̄éé b̄io 6a tà yèrèmaa mi yilera le mi wárá b̄io yi (1.12-7.16).

O Poole le ho Korɛnte kèrètɛwa wé hén mí n̄iní à wéráa mu h̄amu s̄éni ho Zeruzalɛmu kèrètɛwa na lé 6a n̄i-khenia (8-9).

Ho v̄ahũ mu lii véenii, ó o Poole zá làa b̄ia le o ȳínɔ́ le Dónbeení tonkaro, á zéénia le 6a b̄io yí bon (10-13).

Le t̄ɛn̄i

¹ Mu lé ínén Poole na le Dónbeení le mí síi b̄io á wó là a Yeesu Krista tonkaro, le wàn za Tim̄tee á wee t̄ɛn̄i 6a kèrètɛwa kuure na wi ho Korɛnte lóhó yi ho Akayii k̄shũ yi. Wa mún wee t̄ɛn̄i b̄ia b̄io s̄ã le Dónbeení yi na wi ho k̄shũ mu búenbúen yi ² Le wàn Maá Dónbeení le wa N̄uh̄so Yeesu Krista wé mu s̄ãamu làa mia, à na ho h̄érà mia.

O Poole wee dé le Dónbeení b̄árká

³ Le le kh̄on̄ii à b̄io sí wa N̄uh̄so Yeesu *Krista 6àn Maá yi. Wón na lé o maá na z̄ũ le màkárí, á wee hení wa sía f̄éé. ⁴ O wee hení wa sía le lònbee na wee yí w̄en búenbúen yi, bèra a na à warén b̄èn d̄án d̄in b̄in wán à henínáa b̄ia lò wee be sía, à 6a yí le sí-hebúee na warén wa bæere yú le Dónbeení c̄ón. ⁵ Mu bon, làa b̄io síi á le lònbee wee yíráa w̄en dà kh̄í o Krista b̄io yi, lé làa b̄in síi á le sí-hebúee na wa wee yí le Dónbeení c̄ón o Krista p̄ánká yi á wa wee yí puuní. ⁶ Hen ká wa lò wee be, se lée bèra a na à mi yí le sí-hebúee, à mún k̄n̄i. Èé ká wa yú le sí-hebúee, se lée bèra a na à minén mún yí le à bè yi d̄án láráa le lònbee dà-kéní kéní na warén wee lá. ⁷ Mi s̄adéró le Dónbeení yi á wa láa yi binbirí. B̄io mi páanía le lònbee yi làa w̄en, á wa 6èn mún z̄ũ le mi mún páanía le sí-hebúee na wa yú yi làa w̄en. ⁸ Mu bon, wàn zàwa le wàn h̄inni kèrètɛwa, wa ko wa zéení b̄io sá w̄en ho Azii k̄shũ yi làa mia. Wa lá le lònbee b̄in làa s̄òb̄éé. Le lònbee mu 6ènt̄in wó herera wa wán fúaa wa yàá lá máa d̄án le. Wa yàá lá wee leéka le le máa ká w̄en. ⁹ Wa 6ènt̄in lá wee leéka le 6a à 6úe w̄en. Lé b̄in nɔn á wa yí dó wa sía waten yi à wa dó h̄ã le Dónbeení na wee v̄éni 6a n̄i-hía yi. ¹⁰ Le Dónbeení lé d̄io k̄n̄ia w̄en b̄in húmú so síi yi, á le pá à b̄iní ì k̄n̄i w̄en. Mu bon, wa láa mu yi le le pá wé è k̄n̄i w̄en. ¹¹ Minén mún s̄éni w̄en le mí floró. Lé b̄in á à na ká mu s̄ãamu na wa à yí 6a c̄èr̄éé floró p̄ánká yi, á 6a n̄upua c̄èr̄éé á à bè yi á à déráa le Dónbeení b̄árká wa b̄io yi.

O Poole kh̄inia mí v̄éni yi

¹² B̄io wa sía wee zéení làa w̄en lé b̄in wa sía wee wa b̄io yi, mu lé b̄io wa wee 6ua le waten ho d̄im̄já yi le mu h̄uuar̄amu, le le yi na wee ce, d̄io wee lé le Dónbeení c̄ón, s̄ònkú b̄io wa 6uan le waten minén d̄ání yi. Mu yí wó le h̄ã s̄anía bè-z̄úr̄miní p̄ánká, ká mu wó le Dónbeení s̄ãamu p̄ánká yi. ¹³ Mu bon, wa v̄õnna na wa wee túa na mia á wa yí máa túa bè-vio 6úi yi ká mu ȳínɔ́ b̄io mi wee k̄arán làa b̄io mi wee j̄í h̄ã yi. Í láa mu yi le mi ì

ɲí bïo wa túara wéréwéré. ¹⁴ Mi ðin yí ɲá bïo kà búenbúen: Mi dà à zámaka wa bïo yi, làa bïo á warén mún ñ zámakaráa mi bïo yi ñnzoñ na wa Núhũso Yeesu ù buen yi.

¹⁵ I láa bũn yi. Lé bũn ñn á ï lá wi à ï buée lé mi cón vé, bèra a na à mi séení mi há cúa-ɲun. ¹⁶ Mu bon, ï lá wi à ï buée ðin mi cón vé à buennáa hen ho Maseduana yi. Ká ï bĩnía, á ï tĩn buée ðin mi cón à mi séení mi à ï dàñ varáa ho *Zudee kǎhũ. ¹⁷ Bïo á ï bía le ï wé kà à mu yí wó so wee zéení le ï láa yi mía le? Hen ká ï le ï wé bïo, à ï so wé mu là a ɲiní ɲun bânso bïo sii le, yĩa wee tà ho ũuu ho zuia ká ho yĩró ò o le bùeé lòn nùpue na yí zũ Dónbeenĩ le? ¹⁸ Le Dónbeenĩ na máa wé yèrémá mí ɲii lé ï sééràso. Há ɲi-cúa na wa wee fεε na mia yínǎñ ũuu làa bùeé. ¹⁹ Le Dónbeenĩ Za, o Yeesu Krista, yĩa á ïnén là a Silivēn là a Timotee bía bïo ñn mia ɲi-cúa yínǎñ ũuu làa bùeé. Mu bon, o ɲi-cúa lée ũuu mí dòn. ²⁰ Orén lé yĩa lé ho ũuu na wee zéení le bïo búenbúen na le Dónbeenĩ dó mí ɲii le mí ï wé lé ho tũíá. Lé bũn ñn á lé orén Yeesu *Krista mu á wa wee bè yi à tàráa wa amiina à dérää ho cùkú le Dónbeenĩ yi. ²¹ Lé lerén ñn á warén làa mia wee dàñ fàrá ðin wa páaníló là a Krista yi. Lé lerén mí bæere hueekaa wen, ²² á bò mí fiminĩ wán. Le dó mí Hácirí wa sĩa yi, à zéení le bïo le dó mí ɲii le mí ï na wen á le è wé máa khí.

²³ I wee báa mu ɲii wán le Dónbeenĩ yahó á à dé ï mukāñ ï na mu bïo yi, le bïo ñn á ï yí bĩnía yí buararää mi cón ho Korente yi, lé bïo á ï yí wi à ï bóoní mia. ²⁴ Wa yí wi à wa kíkǎ mia à mi dé mi sĩa, lé bïo wa zũ le mi siadéro o Krista yi fàrá tĩna, á wa wi à wa séení mia bèra a na à mi sĩa wa.

2

¹ Awa! A ï wǎa le ï máa buen mi cón lé bïo á ï yí wi à ï tĩn véení mi yiwa. ² Ká ï véeníá mi yiwa, á lé 6a yén wǎa dà à wéé ï sii, bïo á bĩa dà à wéé ï sii lé bán á ï véeníá yiwa. ³ Lé bũn ñn á ï túararää ho vǎahũ mu. I lá buara mi cón ho pǎahũ mu yi, á mi bïo lá à véení ï yi, ká minén lé bĩa ɲn lá ko mi wéé ï sii. Mu bon, ï bènĩn láa mu yi le ká ïnén sii wan, á minén búenbúen sĩa mún ñ wa. ⁴ Pǎahũ na á ï wee túa ho vǎahũ mu, ká ï hácirí yáara fúaa ï yàá wá há yèn-ca-poa. Bïo á ï túara ho yí yínǎñ à véení mi yiwa, ká ï wi à mi zũñ le ï wa mia làa sòobéε.

O Poole séra dia ñn bĩa wó khon làa wo yi

⁵ Yĩa wó khon làa mi mi tǎahũ á yí véeníá ïnén ï dòn yi, mu lé mi búenbúen á bânso véeníá yiwa. Bùeé yàá, ï bía dà ï níi wán, mu lé 6a búí mi tǎahũ á bânso véeníá yiwa. ⁶ Wón nùpue so á nùpua cèrèε mi tǎahũ á zaráa, á bũn wǎa à yí o. ⁷ Há làa na ká wán á mi sén mu día na a yí à hení a sii, bũn mía ó o yi ï vá dàkhĩna, á yilera à yáa. ⁸ Bũn bïo yi á ï wee fio mu mi cón le mi zéení mu na a yí wéréwéré le mi wa a. ⁹ Mu bon, ï túara ho vǎahũ mu à loñnáa le mi wee bè bïo á ï bía ñn mia yi le. ¹⁰ Awa! A ï wǎa à bío bïo kà à na mia: Hen ká mi wé séra nùpue bè-kora día ñn wo yi, á ïnén mún ñ sén mu ù día á à na bânso yi. Ká ï lá ko à ï sén bïo búí día na a búí yi, á ï ï sén mu ù día á à na a yí minén bïo yi o *Krista yahó. ¹¹ I wé è wé mu bèra a na ò o *Satāni yí yí sée mi wán, lé bïo á bïo ó o wi ò o wé á wa zũ.

O Poole khon o Tiite yi ho Torowaasi yi

¹² Bïo á ï vaá ðn ho Torowaasi lóhó o Krista bín-tente bueró bïo yi, á ï mǎn ò o Núhũso héra ï tonló sáró wǎhũ. ¹³ Ká ï yi pá wee dè, lé bïo á ï yí yú wán za Tiite bĩn, á bũn lé bïo ñn á ï dórää ho Torowaasisa mu cǎa wé se, à ï wá buara ho Maseduana kǎhũ wá buée loñ le ï yí o hen le.

Wa wee fáa há fũna o Krista pánkǎ yi

¹⁴ εε ká mi le wa khòoní le Dónbeenĩ, lé bïo á le wee dí wa yahó à fáarää há fũna fεεε wa páaníló là a *Krista bïo yi. Le Dónbeenĩ wee ðin wa wán à zéenínáa o Krista à 6a nùpua zũñ wo há lùà búenbúen yi. O zũñló mu ka lòn sǎmu na sí á wee bènben fè há lùà búenbúen. ¹⁵ Mu bon, wa ka lòn bïo na sǎmu sí na ó o Krista wee na le Dónbeenĩ yi, bĩa

kânía làa bîa wee vîinî mîten tîahû. ¹⁶ Bîa wee vîinî mîten cón á mu ka lòn sâmu na wee na mu húmú, ká bîa kânía cón á mu bèn ka lòn sâmu na wee na le mukânî binbirî. Yîa yàá dà à sá hón tonló so lée wée. ¹⁷ Ba nùpua cèrèe wee bue le Dónbeenî biónî à càráa mu bîo, ká warén yí máa wé làa bán bîo síi. Le Dónbeenî tonkaa wèn, á wa wee hén wa yiwa à sáráa hã tonkaa mu tonló le yahó wa páaníló là a Krista bîo yi.

3

Le páanîi finle ton-sáwá bîo

¹ Wa so wi à wa tîn zéení waten làa mîa le? Tàá wa so màkóo wi à wa búa vūahû na wee zéení làa mîa le á tonkaa wèn mî cón làa bîo á búi wee wéráa mu le? Tàá wa bío le mî túa ho búi na wèn à wa búa vaa zéeníáa waten lòn-veere yi le? ² Minén mi bæere ka lè mî lé ho vūahû na túara wa sía yi á á nùpua búenbúen wee kàrán à zūn. ³ Mu bon. Minén mi bæere lé ho vūahû na ó o *Krista túara á kàràfáa wèn. Ho yí túara lè le dèe na áa wee túaráa ho vūahû wán, ká ho túara lè le Dónbeenî na wi féee Hácírî. Ho yí túara huee wán, ká ho túara á nùpua sía yi. ⁴ Wa wee bío ká, lé bío wa láa le Dónbeenî yi o Yeesu Krista pànká yi.

⁵ Wa yí máa leéka le ho tonló mu wa dà à sá lè wa kùrú pànká. Lé Le Dónbeenî wee na à wa dàrî wéráa mu. ⁶ Lé lerén nòn á wa dàrîna wóráa le páanîi finle ton-sáwá. Dén páanîi finle so yí yú mî pànká ho làndá na túara yi. Le yú ho le Dónbeenî Hácírî pànká yi. Ho làndá na túara wee wé à á nùpua hí mu húmú binbirî, ká le Dónbeenî Hácírî bèn wee wé à á nùpua yí le mukânî binbirî.

⁷ O *Moyiize làndá hîa túara hã hue-penlenwà wán.* Ho pãahû mu yi á le Dónbeenî cùkú juiíkaa làa sòobé, fúaa o Moyiize yahó wee juiíka ho cùkú mu bîo yi. Bío ó o Moyiize yahó juiíkaró yí máa mîa mî cúee, ká a *Isirayeele zàwa yí dàrîna yí lora ho yi lé bío ho wee juiíka dàkhîna. Ká hón làndá so na wee na ò o nùpue hí á zéení le Dónbeenî cùkú beenî ká síi, ⁸ á le Dónbeenî cùkú beenî mu bío so khîi máa poñ bún ká mu lé le Dónbeenî Hácírî wee sá mî tonló le? ⁹ Wa zū le ho làndá tonló na vaa véenî á dà à síinî a nùpue juiíhû á cùkú wi. Ká mu ka ká, á ho tonló na wee na ò o nùpue téréen so cùkú máa keñ máa poñ bún le? ¹⁰ Wa yàá dà à bío le ho cùkú na yánkaa wi wáa yí máa mî, lé bío á hîa hã làa na ká wán á bèn po po horén. ¹¹ Mu bon, ká mu bío na hîa khîi á cùkú wi, se bío wee keñ bún féee cùkú bèn ñ poñ bún cùkú.

¹² A bío wa dó wa sía wee lònî ho cùkú mu, lé bún nòn wa ponî sénkkaa kúaará wee bîoráa. ¹³ Warén yí máa wé là a Moyiize bío, wón yánkaa pon mî yahó yi lè le nín-kénî, bèra a na ò o Isirayeele nîpomu yí mî ho cùkú na máa mîa véro o yahó mu wán.† ¹⁴ O Isirayeele nîpomu hácírî fù yí dà máa jí le páanîi kíle vónna biónî na wee kàrán na áa yi. Hàrî ho zuia á mu pá ka lè áa pon mî yara yi lè le nín-kénî mu. O nùpue páaníló là a *Krista lé bún mî dòn wee wé à le nín-kénî mu hén lén hã yara yi. ¹⁵ Mu bon, hàrî ho zuia ká a Isirayeele nîpomu wee kàrán o Moyiize vónna à áa máa zūn hã àn kúará. Mu ka lòn nín-kénî na pon áa sía yi. ¹⁶ Ká yîa tà a Núhúso bío à le nín-kénî mu hén lén o yahó yi. ¹⁷ O Núhúso na bío bía lé le Dónbeenî Hácírî. O Núhúso Hácírî hîa wi lahó na yi à hón lahó so nùpua keñ mîten. ¹⁸ Warén búenbúen na á nín-kénî yí pon yara yi áa wee loñ mî a Núhúso cùkú làa bío ó o nùpue wé mináa mî yahó ho zùbálén yi bío síi. O cùkú mu wee juiíka wa wán. O Núhúso na lé le Dónbeenî Hácírî áa wee wé à wa wé yèrémá ká wa wá, à keñ là a bío síi, à cùkú wé dé wán féee.

4

O Poole yí tèera mî bàra le Dónbeenî tonló sáró yi

* 3:7 Mî loñ Léró vūahû (Exode) 34.27-35 † 3:13 Mî loñ Léró vūahû (Exode) 34.33-35

¹ Le Dónbeenĩ lè mí tentemu á kàràfáa ho tonló mu wɛn. Lé bɛn nɔn wa yí máa tèè wa bàra ho sáró yi. ² Wa yí máa sà waten wéráa bïo, á pã hã n̄yi-wárá díá. Wa yínɔn n̄i-khàwa, á wa mún yí máa dé yèrémáló le Dónbeenĩ bíonĩ yi. Ká wa wee zéení ho tũíá poni bïo wéréwéré. Wa wee wé kà síi le Dónbeenĩ yahó bèra a na à ɓa nùpua ɓúenɓúen zũn le wa lé ɓa húaaràwa. ³ Ká le bín-tente na wa wee bue á kúará sà yi, se lé ɓia wee v̄í á le kúará sà yi c̄ɔn. ⁴ Bán nùpua so yí zũ le bín-tente kúará lé bïo ó o *Satāni na wee dí mí béenĩ ho ðimíjã yi, á wee wé à ɓa háciira máa dàrĩ mu kúará zũn à dé mí sía le Dónbeenĩ yi. Ba yí máa mi le bín-tente mu khoomu juiĩkaró. Bɛn na wee zéení a *Krista cùkú. ⁵ Mu bon, wa yí máa bío waten bïo ká a Yeesu Krista na lé o Nùhũso lé yia á wa wee bue bïo. Warén wa bæere lé mi ton-sáwá o Yeesu bïo yi. ⁶ Le Dónbeenĩ yánkaa bíá: «Le mu khoomu keĩ le túbírĩ lahó yi». Lerén lé ðio mún wó á mu khoomu wi wa sía yi, á wa zũnna le cùkú bïo na wee mi a Yeesu Krista yahó yi.

⁷ Bɛn bè-beenĩ so wi warén na ka lòn sía na má lè ho córó yi, bèra à na à ɓa nùpua zũn le ho dàrló na bàn síi mía wee lé le Dónbeenĩ c̄ɔn, ká ho yí máa lé warén c̄ɔn. ⁸ Le lònbee lè mí síiwà wee yí wɛn, èè ká le màhá yí yú sée wa wán. Wa yiwa wee dè, èè ká wa háciira màhá pá yí yáara. ⁹ Ba nùpua wee juiĩ wa sãnia, èè ká le Dónbeenĩ yí pã wɛn yí díá. Ba wee lùiorá wɛn, èè ká mu yí máa yáa wɛn. ¹⁰ Pònna ɓúenɓúen ká ɓa wee cà wa ɓúeró yahó làa bïo ɓa wó wó ɓórãa o Yeesu, bèra a na à le mukānĩ binbirĩ na ló a Yeesu c̄ɔn à mi wɛn wéréwéré. ¹¹ Mu bon, wa wi le mukānĩ yi. Èè ká ɓa wee cà ɓa ɓúe wɛn pònna ɓúenɓúen yi o Yeesu bïo yi. Bɛn wee wé bèra a na à le mukānĩ binbirĩ na ló a Yeesu c̄ɔn à mi wa sãnia na dà à hí yi. ¹² Lé kà síi á warén wee zàanínãa wa mukānĩ pònna ɓúenɓúen yi, bèra a na à le mukānĩ binbirĩ na ho pánkã mia.

¹³ Wa páania le siidéro dà-kénĩ yi. Mu ka làa bïo mu túararãa le Dónbeenĩ bíonĩ v̄uahũ yi le: «ĩ bíá lé bïo á ï dó ï síi.»* Awa, á warén mún dó wa sía làa bɛn síi, lé bɛn nɔn á wa mún wee bíorãa. ¹⁴ Wa zũ le yia vèenía o Nùhũso Yeesu lé wón mún ñ vèení wɛn, lé bïo wa páania là a Yeesu. O ò páaní ì fé wɛn làa mia yòò bàrá mí c̄ɔn. ¹⁵ Bïo wee wé kà ɓúenɓúen lé minén bïo yi, bèra a na à ɓa nùpua cèrèè wé yí le Dónbeenĩ sãamu ká ɓa wà. Ká mu wó kà, á ɓa nùpua na à dé le Dónbeenĩ bārãkã á à dé ho cùkú le yi, á wé è dé wán.

Wa khii yi hã sãnia bè-fla

¹⁶ Lé bɛn nɔn á wa yí máa tèérãa wa bàra. Hàrí ká wa sãnia pánkã wee t̄i yi ká ho wà, á wa hácirí flamu bɛn wee dé wán ká mu wà lè hã wizoní. ¹⁷ Le lònbee na wee yí wɛn hã làa na kà wán na khii vé á máa tèè lè ho cùkú beenĩ na wa khii yí, hón na máa vé máa mi. ¹⁸ Warén yí máa cà mu bïo na wee mi. Bïo yí máa mi lé bïo wa wee cà. Lé bïo á bïo wee mi yí máa mía, ká mu bïo na yí máa mi bɛn wi b̄in féèè.

5

¹ Wa zũ le ká le wizonle na wa sãnia na lé wa mànákãwa zínĩ yáara, á le Dónbeenĩ ì na hã sãnia wa n̄i-kénĩ kéníwà yi ho wáayi. Hón mànákãwa zínĩ so na á nùpue níi yí wó á à keĩ b̄in féèè. ² Bïo kà wán á wa yiwa wee vá lé bïo wa wee cà mu lè wa sòobèè à le Dónbeenĩ na hã sãnia bè-fla mu wɛn ho wáayi. ³ Ká wa yú hón sãnia bè-fla so, á wa mànákãwa máa wé bïo na wee héeka mí bírí á yí yú sãnia. ⁴ Mu bon, Bïo wa wi hã sãnia na ka lòn zínĩ yí á wa yiwa wee vá, á lò wee be. Wa yí le le Dónbeenĩ fé wa sãnia mí dòn, ká wa wi à le wé hã làa bè-fla, bèra a na à hã sãnia na à keĩ b̄in féèè à zo hã bè-kia na à hí lahó. ⁵ Le Dónbeenĩ mí bæere lé ðio wíokaa wɛn bɛn bïo yi. Le nɔn mí Hácirí wɛn à zéení le bïo le dó mí jii le mí ì na, á le è na máa khi. ⁶ Lé bɛn bïo yi á wa yí máa tèè wa bàra, ká wa jɔn zũ le bïo wa wi ho tá wán, á wa ðánĩ n̄ayi là a Nùhũso.

* 4:13 Mi lorĩ Lenĩ v̄uahũ (Psaumes) 116.10

⁷ Mu bon, bïo wa wee ɓua lè waten á wa wee wé héha làa bïo wa dóráa wa sía le Dónbeenĩ yi, ká mu yínɔ́n bïo wa wee mi lè wa yïo bïo yi. ⁸ Wa sía hereka, á mu mún lá à wé sí wɛn à wa lé ho ðímíjána na kà yi à vaa κενί a Núhũso nĩsání. ⁹ Hàrí à wa κενί ho ðímíjána yi, tàá à wa lén vaa κενί a nĩsání, se bïo wa màkóo wi yi lé ho wé bïo sí a yi. ¹⁰ Lé bïo wa búenbúen ko à wa khíi vaa ðĩn o *Krista yahó ò o cítí. Ká wa wó mu bè-tente tàá ká wa wó mu bè-kora, ó ò sàání wɛn á à héha làa bïo wa nĩ-kéní kéní wó ho ðímíjána yi.

Wa lè le Dónbeenĩ bĩnía sí o Yeesu pànká yi

¹¹ Bïo wa zū a Núhũso kònbi jùhũ, á wa wee bánbá à ɓa nùpua tà ho tũíá poni. Le Dónbeenĩ zū wɛn binbirí, á ï wee leéka le minén mún zū mi mi sía yi. ¹² Wa yí máa cà à wa zéení làa mia le mi ko mi tà wa bïo. Bïo mí sía á à waráa wa bïo yi lé bũn wa wee cà, bèra a na à mi ðàn bío sí bĩa wee yòní mĩten bïo ɓa karáa ðání yi, ká bïo ɓa sía yi á ɓa yí máa loń. ¹³ Ká lé bïo wa wee wé lòn khéerowà, lé le Dónbeenĩ yahó á wa wee wéráa mu. Ká lé bïo wa wee wé lòn nùpua na júná wi bĩn, bũn lé minén bïo yi. ¹⁴ O *Krista waminí pànká ɓúaa wa wán. Wa láa mu yi le orén lé o nùpue nĩ-kéní na húrun ɓa nùpua búenbúen bïo yi, á le Dónbeenĩ cǎn á wa búenbúen páanía húrun làa wo. ¹⁵ O húrun ɓa búenbúen bïo yi bèra a na à bĩa yïo wi lua wé yí wé bïo sí ɓa yi, ká ɓa wé wé bïo sí yïa húrun ɓa bïo yi, á vèera.

¹⁶ Lé bũn bïo yi, á wa wáa yí máa loń ɓa nùpua làa bïo wa wee mi làa ba à héha lè mu nĩpomu. Hàrí ká wa yánkaa wee loń o Yeesu yi làa bũn bïo, á hã laà na kà wán á wa wáa yí máa loń wo yi làa bũn.

¹⁷ Hen ká a nùpue páanía là a *Krista, se wón ɓanso lée nĩ-finle. Mu bè-kíá wáa khíina, mu bïo búenbúen wáa wó bè-fla. ¹⁸ Bũn búenbúen lé le Dónbeenĩ wó mu. O Krista pànká yi, á le wó á warén làa de bĩnía sí, á ho tonló na á le le wa sá, lé ho wé à bĩa ká mún wé sí làa de. ¹⁹ Mu bon, o Krista pànká yi, á le Dónbeenĩ nɔn le níi à ho ðímíjána làa de bĩn wé sí. Le wáa yí máa loń ɓa nùpua búenbúen bè-kora yi. Le le wa bío na ɓa nùpua na ká yi le ɓa bĩn wé sí làa mín.

²⁰ Awa, á wa lé o Krista tonkarowà, á wee lá le bioní o Krista yèni yi. A mu ka lè mu lé le Dónbeenĩ mí bɛere ðĩn wa wán á wee bíoráa làa mia. Wa wee ɓónɓóní mia o Krista yèni yi le mi día le le Dónbeenĩ làa mia bĩn wé sí. ²¹ O Krista yí wó mu bè-kohó yí mɔn, à le Dónbeenĩ síinia a jùhũ lòn bè-kora wéro bïo síi warén bïo yi, bèra a na à wa wé ɓa nùpua na térinna le Dónbeenĩ yahó wa páaníló làa wo bïo yi.

6

¹ Lé kà síi á warén na lè le Dónbeenĩ páanía wee sá, á pá wíokaa wee hení mu na mia, le mi yí día le le Dónbeenĩ sáamu na le wó làa mia bïo wé káamáa. ² Lerén lé ðio bía mu kà síi:

«Ho pãahũ na mu ko yi,
 á ï jí ũ floró.
 Ho kãníló wizonle zoñ,
 á ï ɓueé séení fo.»*

Awa, ho pãahũ na wa wi yi lé ho pòn-tente, ho zuia lé ho kãníló wizonle.

³ Wa yí wi à wa wé bïo búii na hĩa na ká wa à wé è khe lè ɓa nùpua, lé bïo wa yí wi à nùpue woon yáa wa tonló yèni. ⁴ Bïo wa wee sá búenbúen yi, á wa wee zéení le wa lé le Dónbeenĩ ton-sáwá. Wa wee hĩ wa sía le lònbee lè mí síiwà, lè le yi véé yi, ⁵ ho haró yi, ho kásó yi, le lònbee na wee yí wɛn ɓa zãamáa níi yi, hã ton-hebúaa sáró yi, mu ðãmu fòoró lè le hĩni yi. ⁶ Wa ɓuan waten lè le yi na wee ce, á zū le Dónbeenĩ, á wee jĩ wa yiwa, á wayika. Le Dónbeenĩ Hácírí wi làa wɛn, wa wa ɓa nùpua lè wa sía búenbúen. ⁷ Wa wee wé mu lè ho tũíá poni bioní na wa wee bue le Dónbeenĩ pànká yi. Wa wee wé bïo térinna, bũn ka lòn fio sía na wa wee firáa lè wa zúkúso, á mún wee paráa waten yi. ⁸ Ba

* 6:2 Mi loń Ezayii vñahũ 49.8

nùpua búí wee dé ho cùkú wɛn ká 6a búí bán wee yáa wa yèni. Ba búí wee khòoní wɛn, ká 6a búí wee là wɛn. Ba wee bío le wa lé 6a sabín-fúaalowa, ká wa ɲòñ wee mǐ ho tǔiá poni. ⁹ Ba wee bío le nùpue woon yí zǔ wɛn, à 6a nùpua ɲòñ zǔ wɛn. Ba nùpua yèn-dǎní yi, á wa ka lè wa húrun, à wa ɲòñ yǐo wi lua. Ba wee beé wa lò, ká 6a màhá máa búe wɛn. ¹⁰ Hàrí bío 6a wee véení wa yiwa, ká wa sía pá wee wa féεε. Wa lé 6a nǐ-khenia, ká wa ɲòñ wee wé à 6a nùpua cèrèε wé ho nàfòró bànsowà. Wa ka lòn nùpua na dèε búí mía, à mu bío búenbúen ɲòñ bío sǎ wɛn.

¹¹ Minén Korénte lóhó kèrètɛwa kuure, wa héra wa yiwa á bía wéréwéré nɔn mia. ¹² Wa yí pǎ le wa máa wañ mia, minén lé bía yí tà yí wa wɛn. ¹³ I wee bío làa mia ka lè mí lé ì zàwa: Mi mún wañ wɛn làa bío wa waráa mia.

Le tǐbiri lè mu khoomu yí dà máa páani

¹⁴ Bía yí dó mí sía o Yeesu yi bè-wénia mi yí páani yi làa ba. Mu bon, mu bío na téréna lè mu bío na yí téréna dà à wé kaka à páanínáa? A mu khoomu lè le tǐbiri so dà à páani le? ¹⁵ O Yeesu *Krista là a *Satāni so dà à páani bío dà-kéní yi le? Yǐa dó mí síi o Yeesu yi làa yǐa dó mí síi o Satāni yi yilera so dà à wé dà-kéní le? ¹⁶ Lé le páani yén yàá wi le *Dónbeenǐ zǐ-beenǐ lè hǎ wǒnna pǎahǔ? Mu bon, mi so yí zǔ le warén lé bía lé le Dónbeenǐ na wi féεε zǐ-beenǐ le? Mu ka làa bío á le bíaráa mu ká síi:

«Ì ì kɛñ 6a tǐahǔ,

ì ì vará làa ba,

ì ì wé 6àn Dónbeenǐ,

á 6a à wé ì ɲipomu».

¹⁷ Lé bún bío yi ó o Nùhǔso bíaráa bío kà:

«Mí lé 6a tǐahǔ,

mi yí páani làa ba.

Mi yí dǎ bío na tun hùúu,

á ìnén á à tà mi bío.

¹⁸ I ì wé mǐn maá,

á minén á à wé ìnén zà-hǐnni lè ì zà-báawa.

O Nùhǔso na dà mu bío búenbúen lé wón te mí ɲi-cúa.»†

7

¹ Wán zàwa na á ì wa làa sòobéε, bún bíowa so búenbúen á le Dónbeenǐ dó mí ɲii le mí ì wé. A bío mu ka kà, á mi le wa ceé wa sǎnía lè wa yiwa. Mi wa 6ua waten, à bío sí le Dónbeenǐ yi, à wé kǎnbi le.

O Poole yi véε yèrèmda wó le sí-wεε

² Mi wañ wɛn! Wa yí wó yí khon làa nǐi woon, wa yí yáara a búí bío, wa mún yí tò a búí wán. ³ I yí bía bún à síinínáa mi ɲúná. I yàá lá bía mu le wa 6èntǐn wa mia làa sòobéε. A wa yǐo wé lua, tàá à wa hí, se wa pá wa mia. ⁴ I 6èntǐn láa mia, ì síi wan mi bío yi làa sòobéε. Le lònbee na wee yí mi búenbúen á ì síi here yi, á wee zámaka.

⁵ Mu bon, bío wa 6ueé dǎn ho Maseduana, á wa yí yú vǔrǐnà, le lònbee lè mí síiwà yú wɛn hen. Ba nùpua wee pǐ wa bío à kán wɛn, wa yilera hǎn yí kará lòn-kéní ⁶ Hen ká a nùpue bàra tò, à le Dónbeenǐ bǐnǐ hení a síi. O Tiite 6uenló wa cǎn lé bún á le dǐn wán heníanáa warén sía. ⁷ Mu yàá yǐnǎn bún mí dòn. Bío ó o Tiite 6ueé bía á mún henía wa sía. O bía nɔn wɛn le mi henía mí síi, o le mi sía vá làa sòobéε à mi bǐnǐ mi mi, le bío mi wó làa mi khǐina á bǐnǐa yí sí mia, le mi henía ì bío. Bío á ì ɲá bún, á ì síi wíokaa wan.

⁸ Hàrí ká ho vǔahǔ na á ì túara nɔn mia á véení mi yiwa, á ìnén mu yí máa vá yi. Mu lá dà à vá mǐi lé bío á ì zǔ le ì véení mi yiwa ho pǎn-za dèε yi, ⁹ εε ká ì màhá síi wan hǎ làa na ká wán. I síi yí wan bío á ì véení mi yiwa bío yi. I wee zámaka lé bío mi yiwa

† **6:18** Mi loñ Levii nùwǎ vǔahǔ (Lévitique) 26.12; Ezekiyεεle vǔahǔ 27.37; Ezayii vǔahǔ 52.11; Ezekiyεεle vǔahǔ 20.34; Samuwεεle ɲun níi vǔahǔ 7.14; Ezayii vǔahǔ 43.6

vá hã wén-kora na mi wó bïo yi, á pã hã díá. Le yi-véε na yú mia kà, lé le Dónbeenĩ wi à mu wé làa bũn, bèra a na à mi sĩa cĩ mi wén-kora mu bïo yi à pí hã. Ká mu wó kà, se wa vũahũ mu túaró yínǎn bïo na wa wó khon làa mia. ¹⁰ Ká a nùpue yi wee vá lé bïo mu lé le Dónbeenĩ sii bïo, à dén yi-véε so wé ò o yèrémá mí yilera lè mí wára, lé bũn wee na à le Dónbeenĩ kǎnĩ òanso. Dén yi-véε so sii bïo máa vá wén. Éε ká le yi-véε na màhã ka làa bĩa yí zũ le Dónbeenĩ yi-véε bïo sii, á wee òua a nùpue varáa mu húmú yi. ¹¹ Mu bon, mi yiwa na wee vá lé bïo mu lé le Dónbeenĩ sii bïo, á mi wãa loń bïo wó mia bïo kà wán. Mi loń bïo mi nǎnnáa miten, á yilera búenbúen yèrémáa. Mi wee bïo sĩ miten yi làa sòobéε. Mi wee zéení bïo kà wán le mi yí wa mu bè-kora. Mi wee cĩ mi sĩa mu bïo yi. Bïo lá dà à yí mia mu bïo yi á mi yáá zãna. Mi sĩa vá à mi bĩnĩ mi mi, á mi wi à mi bĩnĩ wé le Dónbeenĩ sii bïo, ká mi bé yĩa wó mu bè-kohó. Mi zéení mu bïo cèrèε yi le mi nínĩ mĩa bũn bïowa so wéení.

¹² Ká í túara ho vũahũ nǎn mia, se mu yínǎn yĩa wó khon bïo yi, á mu mún yínǎn yĩa òa wó khonnáa bïo yi. Í túara ho bèra a na à bïo mi nǎnnáa miten wa bïo yi à bïo zũn wéréwéré le Dónbeenĩ yahó. ¹³ Lé bũn bïo yi á wa yúráa le sí-hebúεe.

Mu bon, mu yáá yínǎn bũn mí òn á wa sĩa hã bïo yi. Wa mún wee zãmaka bïo ó o Tiite sii wan bïo yi, lé bïo mi búenbúen hĩna a sii. ¹⁴ Í khònía mia o Tiite yĩo yi, á bïo ó o van mi cǎn bĩnĩ, á mi òèn yí dó nĩyio miĩ. Bïo á bïo wa wee bío búenbúen lé ho túiá ponináa, lé làa bũn á bïo wa khònía làa mia o Tiite yĩo yi mún wóráa ho túiá. ¹⁵ Bïo ó o òuara mi cǎn á mi òuan wo se. Mi bò a bíonĩ yi lè le sòobéε lè le kǎnbii. Hen ká a leéka mu, ò o wíoka wań mia. ¹⁶ Í wee zãmaka lé bïo á í láa mia mu bïo búenbúen yi.

8

Mu hãmu cǎló bïo

¹ Wán zàwa lè wán hĩnni, wa wi mi zũn bïo nǎn le Dónbeenĩ wóráa mu sãamu lè ho Maseduana kèrètíεwa kuio. ² Ba lò bon làa sòobéε, ká òa sĩa òèntĩn pá wan làa sòobéε. Ba khon binbirĩ, éε ká òa màhã wó mu hãmu cèrèε le Dónbeenĩ tonló sáró bïo yi. ³ Í lé mu òan sèéràso, òa wó bïo òa dà wee wé, òa wó mu miten á yòó puunĩa lé bïo mu sí òa yi. ⁴ Ba flora mu wa cǎn á henĩa, le wa díá le mí dé mí nínĩ à sèenína ho Zeruzalεmu kèrètíεwa kuure. ⁵ Ba wó mu á dà bïo wa lá wee leéka wán. Barén nǎn miten le Dónbeenĩ yi, á òa díá miten nǎn wén làa bïo mu sínáa le Dónbeenĩ yi.

⁶ Lé bũn bïo yi á wa le ho cǎló tonló mu na ó o Tiite lá búakáa mi cǎn ò o wíoka sá à tíí nii. ⁷ Mi sładéró lè mí bíonĩ yi, mi bïo zũnló lè miten naló yi, lè le waminĩ na mi yú wa cǎn, bũn búenbúen á mi dó mi sòobéε yi, á wó mu sese. Lé ká sii á mi sòobáaráa miten sáráa ho cǎló tonló na kà.

⁸ Í yí máa kíká mia. Í wi à í zéení bïo òa kèrètíεwa kuio na ká wóráa làa mia, bèra a na à mi òan zéení le mi wa bĩa ká bïo bon. ⁹ Lé bïo mi zũ wa Núhũso Yeesu *Krista sãamu na ó o wó nǎn wén bïo. Orén na mu bïo búenbúen wi níi yi, á díá bũn búenbúen ò o tà mu khemu yi mi bïo yi. O wó ká sii bèra a na ò o khemu mu wé mia lè ho nǎfòró òansowá mi sĩa yi.

¹⁰ Í wi à í bío bïo á í wee leéka ho cǎló mu òanĩ yi: Bïo mi wó á se, minén lé bĩa zenĩn lé òa nín-yání nùpua na tà ho bïo, á lé minén mún nín-yání wó ho. ¹¹ Hã làa na ká wán á mi tíí ho tonló mu nii. Bïo mi fù sòobáa miten á tà mu, lé làa bũn à mi pá wé sòobáaráa miten à sá ho tonló mu vaa tíí nii. Mi wé mu làa bïo mi òaráa mu. ¹² Lé bïo ká mi sòobáa miten á nǎn bïo le Dónbeenĩ yi, á le è tà à fé bïo wi mi cǎn, ká le máa loń bïo mĩa mi cǎn. ¹³ Mi yí leéka le í wee sèení bĩa ká lònbee làa mia bèra a na à òarén vũn ká minén lò be. Bùéé, í wi à mi màní.

¹⁴ Hã làa na ká wán á mi bïo wi cèrèε á mu sũaanĩ à mi wé hã bĩa khon. Ká nǎnzoń na minén òèn khon à òarén bïo wi boo, á òa à hã mia. Ká mu wee wé kà, bũn ká mi màa.

15 Mu ù wé làa bïo mu túararâa le Dónbeenĩ bïonĩ vūahũ yi: «Yia yú ho dĩnló cèrèè á yí yú yí puunía, á yia yí yú bïo na boo á bïo búu mún yí fòora yi.»*

O Tiite lè 6a búu varó ho Korente yi bïo

16 Wa wee dé le Dónbeenĩ bārākà, dén na wó ó o Tiite sòobáa miten mi bïo yi làa bïo warén wó làa bũ. 17 Lé bïo á bïo wa le o Tiite va mi cón ó o tà. Mí lahó yi ó orén miten lé yia yáá henía mí bĩnĩ varó mi cón bïo. 18 Wa wãa à tonka a Tiite mu lè wàn za na 6a kèrètíewa kuio búenbúen wee wíoka yèni le Dónbeenĩ bĩn-tente bueró bïo yi. 19 Mu yínǎnĩ bũn mí dòn, 6a kèrètíewa kuio lé bĩa léra wàn za mu ò o wé bè làa wèn wa varáa yi. O wee bè làa wèn à sárâa ho cǎló mu tonló na wee dé ho cùkú o Núhũso mí bæere yi, á mu wee zéení le wa wi wa wé bïo se. 20 Le minka wárí mu á wa wé è pa bïo bèra a na à nùpue yí bío khe na wèn le búaró dĩnĩ yi. 21 Lé bïo wa wi à wa wé bïo se o Núhũso yahó lè 6a nùpua yahó. 22 Wa mún ñ páanĩ ì tonka wàn za búu làa ba. Põnna cèrèè wa lora a, á mǎn ò o wee sòobá miten le Dónbeenĩ tonló sáró yi. Hã laà na kà wán ó o yáá wíokaa wee na miten ho tonló mu yi á po bïo lè ho yahó lé bïo ó o láa mia. 23 O Tiite wón làa mi léera ho tonló yi, wa páanía wee sá à séenínáa mia. Ká bĩa á à bè mín làa wo bán lé 6a kèrètíewa kuio tonkaa 6a mi cón. Ba tonló wee dé ho cùkú o *Krista yi. 24 Ká 6a búeé dĩn mi cón, à mi zéení làa ba le mi wa 6a, à 6a kèrètíewa kuio na tonkaa 6a à zũn le bïo wa wee khòonĩ mia bïo yi á bènĩn lée tũá poni.

9

Le Dónbeenĩ wa yia wee hã mu bïo lè le sí-wèè

1 Mu yáa ka lè mu jùhũ mía à ì túa ho vūahũ na kà na mia 6a kèrètíewa kuure séenii mu dĩnĩ yi. 2 Lé bïo á ì zũ bïo mi sòobáarâa miten 6a séeníló bïo yi. I síi wan mi bïo yi á wee bío na ho Maseduana kèrètíewa yi hen le «Ho Akayii kèrètíewa wi 6a séení 6a kèrètíewa kuure na wi ho *Zudee yi. Ba yáa búakâa wee wíoka miten mu bïo yi hárí zenĩn». Ká ho Maseduana kèrètíewa mún jâ mu, á 6a cèrèè wíokaa nǎn miten le séenii mu bïo yi. 3 È ká ì mǎhã à tonka wàn zàwa mu mi cón bèra a na à bïo nǎn wa khòoníanáa mia à yí wé kǎamâa. A ì wi à mi wíoka miten làa bïo á ì bíarâa mu. 4 Bũn mía ká ìnén lè ho Maseduana kèrètíewa búeé dĩn mia ká mi dĩn yí wíokaa miten ho cǎló mu bïo yi, á warén lé bĩa hã nĩyio ò dí 6a yío yi, lé bïo wa láa mia. I zũ le minén á hã nĩyio mún ñ dí. 5 Lé bũn nǎn á ì leékaa le mu sũaanĩ à ì fio wàn zàwa mu à 6a dí ì yahó buen mi cón, à búeè loĩ le séenii mu bïo, dén na mi dó mi jinĩ nǎn bïo yi. Ká ì búeé dĩn ká mu yío ló, á bũn ñ zéení le mi héra mi yiwa wórâa mu ká kíkãa yí kera mu yi.

6 Mi zũn mu! Nùpue yí dù bïo na boo, ó o máa lá bïo na boo. Nùpue na dù mu bïo na boo, wón ñ lá mu bïo na boo. 7 Mi na, à héha làa bïo wi mi nĩ-kénĩ kéníwà sía yi. Mi yí wé mu làa yi véè, à kerĩ lè mu lée kíkãa mi wán. Lé bïo á yia wee na mu bïo lè le sí-wèè wón bïo sí le Dónbeenĩ yi. 8 Le Dónbeenĩ dà à na bïo cèrèè mia á yóó puuní bïo mi mǎkóo wi yi, bèra a na ká mi yú hã pǎnna búenbúen yi á yóó puunía, á mi ì dĩn ñ wé bïo na se cèrèè làa bũ. 9 Mu ù kerĩ làa bïo mu túararâa le Dónbeenĩ bïonĩ vūahũ yi: «O wee hén mí yi à hǎnâa 6a nĩ-khenia, o wee wé mu tentemu féèè.»* 10 Yia wee na mu bè-dà 6a nùpua yi á wee hã 6a làa bïo 6a à dí, á mún ñ na mu bè-dà minén yi. O o ò wé á mu ù jin á mí tentemu cũnú wé è dé wán. 11 O o ò na bïo cèrèè mia bèra a na à minén bèn hén mi yiwa à hǎnâa 6a nùpua. Mu ù wé á 6a nùpua cèrèè á à dé le Dónbeenĩ bārākà bïo mi nǎn wèn á wa nǎn 6a yi bïo yi. 12 Le séenii na mi wee wé yínǎnĩ dèè na wee séení ho Zeruzalèemu kèrètíewa kuure 6a mǎkóo bïo yi mí dòn, le mún wee wé à 6a wíoka wé dé le Dónbeenĩ bārākà cèrèè. 13 Le séenii na mi wee wé kà á à zéení le mi héra mi yiwa. Mu bon, mi wee

* 8:15 Mi loĩ Léró vūahũ (Exode) 16.18 * 9:9 Mi loĩ Lení vūahũ (Psaumes) 112.9

bío o *Krista bín-tente bío, á bò le yi, á ba nùpua cèrèe wee dé ho cùkú le Dónbeenî yi mu bío yi. Ba mún wé è dé ho cùkú le yi bío mi héraráa mi yiwa á nòn mi nîi bío 6arén lè 6a nùpua 6úen6úen yi bío yi. ¹⁴ Á 6a wé è fio ò na mia à zéení le mí wa mia, lé bío le Dónbeenî wó mí sáamu làa mia yóó puunía. ¹⁵ Mi wa dé le Dónbeenî bárakà mu bè-tente na 6àn síi mía, na le wó nòn wèn bío yi.

10

O Poole wee bío mi tonkaró tonló bío

¹ Inén Poole í bεere á wee fio mia, o *Krista wayiró là a síi na se pánkà yi. Ba le ká í wi làa mia à í wé hézón, ká í khèra làa mia à í síi wé here. ² Ká í màhá wee fio mia le mi yí día le ká í khií bínía 6uara mi cón à í yí mia zaráa. Ba nùpua 6úi wi mi òhàhú á wee bío le í wee 6ua íten lòn nùpue na yí zū Dónbeenî. Bán sowaso á í 6ueé mî lè sòobéε á à na yi. ³ Mu bon, wa wi ho ðímíjá yi, ká há fio na wa wi yi á wa yí máa fi lè ho ðímíjá fio bío síi. ⁴ Há fio sía na wa wee firáa yínón ho ðímíjá fio sía. Bùéé! Warén fio sía lé le Dónbeenî na pánkà wi fio sía. Há pánkà wi à firáa há lùna na 6a zúkúsa wee sà mítén yi. Wa wee bío 6úe 6a sabín-fúaalowa júná. ⁵ Há yile-kora 6úen6úen na á bía wee yóní mítén wee lá à ðín sánsaráa le Dónbeenî bío zúnló á wa wee kánkà kúia. Wa wee yèrémá 6a nùpua hácirí à 6a bè o Krista bióní yi. ⁶ Ká pàahú na mi cèrèe khií zéení le mí bò a Krista bióní mu yi bío bon, á warén ñ bé bía ká na yí bò le yi.

⁷ Minén wee loñ bío wee mi mí dòn. Hen ká a 6úi bía le mí bío sá a *Krista yi, ó o ko ò o zúñ le inén mún bío sá a Krista mu yi. ⁸ Hàrí ká í ka lè í dá khònía íten ho pánkà na ó o Núhúso nòn wèn bío yi, á nìyio máa dí mi. Hón pánkà so na ó o Núhúso nòn wèn, lé à wa séenínaa mí kuure, ká mu yínón mi yáaró bío yi. ⁹ I yí wi à í keñ lè í wi à í zání mia lè í vónna na á í wee túa, ¹⁰ lé bío 6a 6úi le: «O Poole vónna bióní lée bióní na hereka làa bióní na wee vá. Éε ká a màhá wi làa wèn ò o pánkà máa keñ, à bióní pánkà máa keñ.» ¹¹ Bía wee bío hñn bióní so zúñ le bío wa wee túa há vónna yi à toní na 6a yi lé bún mí bεere wa à wéráa ká wa khií 6ueé ðñn 6a. ¹² Ba 6úi sòobáa wee wíoka mí yènnáa dàkhíina. Bán á warén so yàà à tà á à màní lè waten le? Ba wee wé mítén lòn mònzání sía à mònzá lè mítén mí dòn. Ba hácirí so wi le?

¹³ Ká warén bán máa khòní waten máa dà máa khií. Ho tonló na le Dónbeenî dó wèn lé hón wa wee kája yi. Lé bún bío yi wa 6uararáa mi cón. ¹⁴ Wa yí dà bío le Dónbeenî le wa wé wán. Mu bon, warén lé bía nín-yání 6uara mi cón 6ueé buera le bín-tente na bío ciran o Krista. ¹⁵ Wa yí máa khòní waten ho tonló na á 6a 6úi sá bío yi. Wa láa mu yi le mi síadéro le Dónbeenî yi wee dé wán ká mu wà, á warén tonló mún ñ va lè mí yahó làa sòobéε mi cón, ká wa máa dà bío le Dónbeenî le wa wé wán. ¹⁶ Ká mu wó làa bún, á wa à ðáñ ñ va lè wa yahó á vaá bue le Dónbeenî bín-tente há kána na dà minén wán yi. Wa yí wi wa sá ho lahó na 6a 6úi 6úakáa wee sá yi à khòní waten ho tonló na 6a sá bío yi.

¹⁷ «Yia le mí ì khòn, à wón khòn bío ó o Núhúso wó bío yi.»* ¹⁸ Yia wee khòní mítén yínón yia ó o Núhúso tà bío, mu lé yia ó o Núhúso mí bεere wee khòní.

11

O Poole lè 6a tonkarowà na bío yi bon bío

¹ I wi à mi tà à í bío làa mia lòn khéero cùéé. Úuu! Mi tà mu yi. ² Mi bío sí miì làa sòobéε fúaa í yí wi ò o 6úi túii mia làa bío le Dónbeenî yí wi ò o 6úi túiináa mia bío síi. Mu bon, í bò mi fúamu nòn báa ñ-kéní yi. Wón báa so lé o *Krista. I wee zéení mia làa wo lòn hínzo-sínii na yí zū báa. ³ Éε ká bío ó o háa khàráa o Éεve víníia, á í zána à minén mún yilera hía lúnka à ví làa bún síi, à yí día mitén naló lè mí cemu mi páaníló là a Krista bío yi.* ⁴ Mu bon, ká a 6úi 6ueé wee bío Yeesu veere na warén yí bía bío làa mia, tàá ká a

* **10:17** Mi loñ Zeremii vūahú 9.23 * **11:3** Mi loñ Bío jūhú 6úeeníi vūahú (Genèse) 3.1-6, 13

6úí 6ueé nɔn hácín-veere na wi mí dòn lè le Dónbeení Hácírí mia, tàá ká a 6úí 6ueé wee bue bín-tente veere na wi mí dòn làa dño warén buera nɔn mia, à bñn mi dèení tà fùafù.

⁵ A Ìnén cón, á 6a nùpua mu na mi wee ñàkã bño le 6a lé o Yeesu tonkarowà binbirí, á yí po Ìnén. ⁶ Nùhũ sí á ì yí dàn bío lè 6arén bño, ká mu bño zũrló á ì po 6a. Wa zéenia mu làa mia wéréwéré hã pñna búenbúen lè mu bño búenbúen yi.

⁷ Tàá bño á ì buera le Dónbeení bín-tente nɔn mia hã kãamáa yi, á liinia Ìten nɔn mia bèra a na à minén ñúná hooní, á ì so wó khon le? ⁸ I tà á fó 6a kèrètíewa kuio 6úí nii bño á sáráa ho tonló nɔn mia. ⁹ Bño á ì fù wi mi cón á màkóo wi le séenii yi á ì bño yí wó Nún-sèró o 6úí wán. Wàn zàwa kèrètíewa na ló ho Maseduana yi lé bán 6uan bño á ì màkóo wi yi 6ueé nɔn mií. Ho pãahũ mu yi á ì bño yí wó Nún-sèró minén 6úí wán, á ì mún yí wi à ì bño wé sèró o 6úí wán mi tãhũ. ¹⁰ I dà à khòoní Ìten bñn bño yi, á nùpue na à hè mi ho Akayii kãhũ yi mu wéro yi wón mía. O *Krista na wi mií yèni yi á bño á ì wee bío kà lé ho tũia poni. ¹¹ Bño á ì bía kà so wee zéeni le ì yí wa mia le? Bùéé! Le Dónbeení zũ le ì wa mia.

¹² Bño á ì bño lá yínɔn ñún-sèró o 6úí wán, lé bñn mu pá karáa, bèra à na à bña le mí lé o Yeesu tonkarowà ká mu yí bon à yí bè bñn yi khòonínáa miten le mi wee sá làa bño á warén wee sáráa. ¹³ Ba nùpua mu yínɔn Krista tonkarowà, 6a lé 6a ñi-khàwa, á wee wé míten lòn Krista tonkarowà. ¹⁴ Mi yí le mu wé mia coon, lé bño á pãahũ 6úí ò o *Satãni mún yèrémá míten wé lòn Dónbeení tonkaro na ló ho wáayi, à wé ñuika lòn khoomu. ¹⁵ A mi yí le bño ó o Satãni ton-sáwá bño na 6a wee yèrémá míten wé lòn ton-sáwá na térénaa wé mia coon. Mu vaa véenii á bño 6a wó sàánii á 6a so máa yí le?

Le lònbee na yú a Poole bño

¹⁶ Le ì wíoka bío mu na mia: O 6úí yí leéka le ì wee khée. Èe ká mi wee leéka le ì wee khée, à mi na le nii mií le ì khòoní Ìten làa bño mi lá à nanáa le o khéero yi. ¹⁷ Bño á ì bío hã làa na ká wán yínɔn bño ó o Nùhũso wi à ì bíoráa, 6ùéé! Bño á ì wãa lan wee khòoní Ìten ká, á ì wee bío lòn khéero. ¹⁸ Yínɔn 6a nùpua cèrèe wãa wee khòoní míten ho ðimíjã bño dãnii yi le? Awa, á Ìnén mún wãa à khòoní Ìten. ¹⁹ Minén na lé mu bè-zũnminí 6ànsowà á wee tà bño 6a khéerowà wee wé yi. ²⁰ Ba nùpua wee wé mia lè mí wobáani, à wé hñn mia, à wé ñuaa mi bño, à wé ñin mia, à wé fño mi sáara, á mi wee día à bñn búenbúen kúu mia. ²¹ Mu 6àn bíoró ñiyio wi. Mi sáberé, warén sía yí wó herera yí vaá 6ó bñn yi. Èe ká ì pá à bío lòn khéero ò lén. Bño á bña ká wee khòoní míten bño yi, bñn á Ìnén mún dà à khòoní Ìten bño yi. ²² Ba lé 6a *Heberewa le? Awa, á Ìnén mún lé o hebere nii. Ba ló a *Isirayele ñipomu yi léé? A Ìnén mún ló a ñipomu yi. Ba ló a *Abarahaamu nɔnkãni yi léé? A Ìnén mún lé o mòmànii. ²³ Ba lé o *Krista ton-sáwá léé? I yáá à bío lè ì ñúhũ mía bñn, Ìnén lé o Krista ton-sá po 6a. I sá lò bon po 6a, 6a dó mi ho kàsó yi á po 6arén, 6a han mi po po 6arén. I zàanía ì mukãni cúa cèrèe po 6a. ²⁴ Ba *Zúifùwa han mi lè le làbàani yimù cúa-6úará-ñun dà-kéní mía á dñn hã zen cúa-hònú. ²⁵ Ba nùpua vñaana mi lè le búini, á dñn hã zen cúa-tñn. Cúekúee 6úí á 6a lèekaa mi lè hã huua le mí ì 6úe. Ho won-beení lú mu ñumu yi làa mi dñn hã zen cúa-tñn. Cúekúee 6úí á ì wó le wizon-kùure lè mí tñnàahũ mu ñun-beení yi. ²⁶ Pñna cèrèe ká ì wi le veeni yi á ì lò bon bño cèrèe bño yi: Hã muna 6úí na sú cáa á ì lò bon kãaló yi. Ba kñnlowà, lè wàn síi nùpua, làa bña yínɔn wàn síi nùpua, bán búenbúen beéra ì lò ì veeni yi. I lò bon hã ló-beera yi, hã mana yi, mu ñun-beení yi. Wàn zàwa na le mí lé 6a kèrètíewa à mu ñòn yí bon bán mún beéra ì lò. ²⁷ I sá lò bon dàkhíina. Hã pñna 6úí á ì cãana yí dũma, le hñni lè le ñu-hãní beéra ì lò. Pñna cèrèe à ì máa yí bño dí. Le tèeni lè ho péerú mún beéra ì lò. ²⁸ Mu yáá pá yínɔn bñn mí dòn. Bño á ì wee leéka bño hã wízoní búenbúen mún wi bñn: Ba kèrètíewa kuio búenbúen á ì yi wee dè bño yi. ²⁹ Hen ká a 6úí léé yídà, à ì lò wé be mu bño yi. Ká a 6úí wó bè-kohó à mu vá mií làa sòbée.

³⁰ Ká ì ko à ì khòoní Ìten, à ì wé mu ì yídamu bño yi. ³¹ Le Dónbeení na lé wa Nùhũso Yeesu 6àn Maá, dén na ko lè le 6úaaníi fèe, á zũ le ì yí máa fñ sabéré. ³² Pãahũ na á ì 6ueé

wi ho Damaasi lóhó yi, ó o Kυεεεεεε na wee sá a béε Aretaasi yèni yi le 6a pe ho lóhó zūajiní búenbúen, à 6a wii mi. ³³ Ká 6a màhá can ho lío-beení lè há hūni á ì zon yi á 6a léé liinía lè ho soró món, lé bún fenía mi.†

12

Bìo ó o Nùhúso zéenia là a Poole

¹ I ko à ì khòoní ìten à mu jòn jùhú míá. Èé ká ì màhá à bío mu bè-sànkania na ó o Nùhúso zéenia làa mi dání yi. ² I zū a kèrètíe búí. Le Dónbeení buan wo yòraráa ho wáayi jún-tíahú mu wáa à yí lúlúio píru náa. O lá van ho wáayi binbirí léé, tàá há léé kònkórá jà a yi léé, bún á ì yí zū. Le Dónbeení léé ðio zū mu. ³ Mu bon! I zū le le Dónbeení buan wo yòraráa ho wáayi. Ká a lá van ho wáayi binbirí léé tàá há léé kònkórá jà a yi léé, bún á ì yí zū. Le Dónbeení léé ðio zū mu. ⁴ Bìo ó o vaá jà le Dónbeení cón ho wáayi mu yi á yí dà máa bío, á mu níi mún yí nòn nùpue yi ò o bío mu. ⁵ I ì khòoní ìten bío wó a níi mu yi bío yi. Ká ìnén ì béere dání yi, á ì khòoní ìten ì yídàmu bío yi. ⁶ Ká ì yàá pá lá wi à ì khòoní ìten, se ì pá yínón khéero, lé bío á ì ì mí ho túiá poni. Èé ká ì màhá máa bío, ì yí wi à 6a nùpua càtí mi à dà bío á ì wee wé làa bío á ì wee bío wán.

⁷ Mi yí mòn le, ì lá dà à yòoní ìten bún bè-beera so na le Dónbeení zéenia làa mi bún bío yi. Èé lé bún nòn á le dó bío búí mi na wee vá ì sánia yi. Le díá ó o *Satáni tonkaro wó mu làa mi, bèra a na à ì yí yòoní ìten. ⁸ I flora a Nùhúso dñn há zen cúa-tín le o véení ì lònbee mu. ⁹ O o bíá nòn mi: «ì sãamu ù kãna fo, lé bío á ho pãahú na fo wee mi ù yídàmu yi lé hón pãahú so yi á ì pánká bèn wíokaa wee mi yi». Awa, á mu sũaaní à ì wé khòn bío á ì lé o yídà bío yi, bèra a na ò o *Krista pánká kèrì mi binbirí. ¹⁰ Lé bún bío yi, á ì sũ wan bío á ì lé o yídà bío yi. O Krista bío yi hàrí 6a wé là mi, à le lònbee yí mi, hàrí à 6a wé jíní ì sánia, à ì hácírí yáa, á ì sũ pá à wa. Lé bío ká ì lé o yídà pãahú na yi, à ì yí ho pánká hón pãahú so yi.

O Poole yilera lunkaa ho Korente kèrètíewa bío yi

¹¹ I bíá lè ì jùhú míá bún, èé ká lé minén nòn á ì bíaráa kà. Mu bon, minén lé bíá lá ko à mi mí ho túiá ì jii 6a nùpua yahó. Hàrí ká ì yínón dèé á bíá mí wee jàkã bío le 6a lé 6a tonkarowà binbirí á yí sũaaní mi bío woon yi. ¹² Bío á ìnén lé o Yeesu tonkaro, á ì jà ì yí làa sòobéé, á le Dónbeení ðin ì wán á wóráa mu yéréké bíowa lè mí síiwà. ¹³ Lé mu yén á ì wó nòn 6a kèrètíewa kuio na ká yi ká ì yí wó mu yí nòn mia, ká mu yínón bío á ì yí díá á mi lá ì jún-sèró. Mi wáa sén díá na mi bún bío yi.

¹⁴ Hen làa cínú ká ì buen mi cón á bún wáa à wé mu cúa-tín níi. Bún á ì mún máa bío le mi na bío búí mi. Minén mi béere lé bíá á ì wee cà, ì màkóo míá mi níi bío yi. Mu yínón 6a zàwa wee bàrá mí níi bío ká lè mìn nùwã, ká 6a zàwa bàn nùwã lé bíá wee bàrá mu ká làa ba. ¹⁵ Inén cón á ì níi bío búenbúen lá déró ho tonló yi mi bío yi á à wé sí mi. I yàá dà à na ì mukání búenbúen mi bío yi. Bío á ìnén wa mia lè ì sòobéé jún-sí lé bún wee lén mu búí bío mi wa làa mi yi.

¹⁶ Mi tà à zún le ì bío yí wó jún-sèró mi wán. Ba búí wee bío le o Poole bèn-tín héra, o wee khà wen à fé níi bío. ¹⁷ Bíá búenbúen na á ì tonkaa mi cón ó o búí á ì so ðin wán á tò mi wán le? ¹⁸ I hĩa flora a Tiite, ó o buara mi cón, á wán za ní-kéní búí na mi zū á bò làa wo. O Tiite mu so bueé khà mia fó bío búí le? Inén làa wo so yí wó yilera dà-kéní á yí sáráa le? Le dání na wa lá so yínón dà-kéní le?

¹⁹ Bío wa bíá ho vūahú yi bueé 6ó hen, jún-sí mi wee leéka le wa wee bío sí waten yi. Èé ká bueé. Wa bíá mu le Dónbeení yahó wa páaníló là a *Krista bío yi. Wán zàwa lè wán hínni na á ì wa làa sòobéé, wa wee bío bún búenbúen bèra a na mi jàa va lè mí yahó le Dónbeení wòhú wán. ²⁰ I zãna à ì buee yí mia ká mi yí ka làa bío á ì wee leéka, ká ìnén bèn yí ka làa bío á minén wee leéka. I zãna le jún-sí á ì buee yí mia ká mi wi há fio yi, á

† 11:33 Mi loí Bè-wénia vūahú 9.25

wee dí le yandee làa mín, á sía wee cí mín yi, á wee penka làa mín ká mi ì là mín, á wee òùu mín ká mi ì yoní miten, á yú bío na à mi wé. ²¹ I zãna le ká í òuara mi cón, à wàn Dónbeení díá à hã ñiyio dí mi mi bío yi. I zãna à ì òuee mi mia à wá mi bío yi, lé bío á bía fù wi mu bè-kora wéró yi á yí yèrémáa mí yilera lè mí wárá, á pá wi ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwà wéró yi. I zãna à ì òuee yí òa ká òa pá wee wé mu bío na yí se lè mí síwà óúenóúen.

13

O Poole mándén zéeni là a tènii bío

¹ Bío á ì òuen mi cón ká á wáa à wé ì òuenlò cúa-tín ní. Mu túara ká sji: «Mu bío óúenóúen á wa à lén yío òa sèràsa nùwã jun tàá nùwã tín bè-bionii wán.»* ² Mu cúa-jun ní na á ì òuara mi cón, á ì òa bía wee wé mu bè-kora làa bía ká óúenóúen zeñ wán. Bío á ì wáa khèra làa mia bío ká wán, á ì wíokaa wee òi mi zeñ wán le ká í khíi bínía òuara á ñii woon ní máa lé ho béró yi. ³ Mi wi à mi zún wéréwéré le o *Krista wee òin ínén wán à bíoráa. Awa! A mi zún mu le o Krista yínón yí dà mi tñahú. I wee òi mi zeñ wán, o ò zéeni mí pánká làa mia. ⁴ O óúeró ho *kùrùwá wán ó o zéeni le mí lé o yídà bún bon, ká há làa na ká wán ó o yío wi lua le Dónbeení pánká yi. Warén páaníló làa wo bío yi á wa mún lé òa yídàwa bún bon. Ee ká wa màhá wee òi mi zeñ wán: Le Dónbeení pánká yi á warén làa wo yío á à wé lua mi tñahú!

⁵ Mi loñ miten à dándá miten miten, à zún le mi dó mi sía o Yeesu Krista yi. Mi so yí zū le o wi mia le? Nún-sí á mi loñna miten mən à mi yí ka làa bún! ⁶ Ee ká í láa mu yi le mi zū le warén bán zéeni le wa dó wa sía wo yi. ⁷ Wa wee fio le Dónbeení yi bèra a na à mi wé yí wé mu bè-kora. Ee ká wa màhá yí máa wé mu à zéeniáa le warén á sée wi yi. Wa wee wé mu bèra a na à mi wé wé ho tñiá poni bío mí òn, hàrí ká wa bío óúenóúen ka lè mu òii yí sú. ⁸ Wa yí dà máa kán ho tñiá poni, bío bon bún mí òn lé bío wa dà wee wé. ⁹ Mu bon, wa wee zãmaka bío á warén lé òa yídàwa, à minén pánká wi bío yi. Bío wa wee cà wa fioró yi lé à mi wé òa nùpua na á wékheró bío yí máa mĩ léé yi. ¹⁰ Bío òn á ì fèra wee túaráa ho vñahú mu ù na mia lée bèra a na ká í khíi òuee òn mia à ì yí òin ho pánká na ó o Nùhúso òn mii wán à zaráa làa mia. Mu bon, le Dónbeení yí òn ho mii à ì yáa mia, ká lée bèra a na à ì sèeni mia à mi síadéro le yi va làa yahó.

¹¹ Wàn zàwa lè wàn hínni, mi le mi sía wa, à síadéro le Dónbeení yi va làa yahó. Mi wé hení mín sía à òi-cúa wé dà-kéni à kéni mín wán làa héra. A le Dónbeení na wa wen á wee na ho héra òa nùpua yi á à kéni làa mia.

¹² Mi tènii mín yi sese lòn nu zàwa. Bía bío sã le Dónbeení yi hen óúenóúen wee tènii mia. ¹³ Le wa Nùhúso Yeesu *Krista sãamu, lè le Dónbeení waminí, lè le Dónbeení Hácíri páaníló làa wen, à kéni lè mi óúenóúen.

* 13:1 Mi loñ Lándá zéeni ló vñahú (Deutéronome) 19.15

Ho vūahū na ó o Poole túara nɔn ho Kalasii kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró nūhū

Ho vūahū mu lé o Poole túara ho nɔn ho Kalasii kǎhū kèrètíewa kuure yi. Bío ó o yánkaa buera le Dónbeení bín-tente bín, á 6a nùpua búí dó mí sía o Yeesu yi (Bè-wénia 16.6).

Ba búí ló 6ueé bía le bía yínɔ́n 6a *zúifùwa ko 6a kúio míten làa bío ho làndá bòráa mu. O o Poole túara ho vūahū nɔn 6a yi le 6a yí bè hón kàránló so yi, lé bío ho yí héhaa là a Yeesu *Krista bín-tente. O bía le bío 6a dó mí sía o Yeesu yi, lé bǔn te bío 6a térénnanáa le Dónbeení yahó, ká yínɔ́n bío 6a bò ho làndá yi. O Poole nín-yání zéénia bío ó o Yeesu yánkaa vonnáa wo ó o wó a tonkaro (1-2).

O Poole dǔn le Dónbeení vǎn-kǎa wán á zéénia le yía dó mí síi o Yeesu yi, á wón n̄ kǎní, ká yínɔ́n 6a zúifùwa làndá bèró lé bío ò kǎní 6ànsò (3-4).

Ho vūahū lii véenii ó o bía le 6a ko 6a 6ua miten lòn nùpua na wi miten bío síi. Ba ko 6a día le le Dónbeení Hácírí dí 6a yahó, á 6a à yí le mukǎn-finle, á mún n̄ wań mín (5-6).

Le tɛn̄ti

¹ Inén Poole lé o Yeesu *Krista tonkaro. Mu yínɔ́n nùpua wó mi là a tonkaro, á ï mún yí dǔn nii woon wán á wóráa wo. Mu lé o Yeesu Krista là a Maá Dónbeení lé bía tonkaa mi, lerén Dónbeení mu na vèénia wo léra 6a ñi-hía tǎahū. ² Mu lé inén lè wàn zàwa na làa mi páanía wi búenbúen lé warén wee túa ho vūahū na ká á à na minén kèrètíewa kuio na wi ho Kalasii kǎhū yi.

³ Le wàn Maá Dónbeení lè wa Núhúso Yeesu Krista à wé mí sǎamu làa mia, à na ho héerà mia. ⁴ O Krista tà nɔn míten á wó wa bè-kora séndiaró muini yía, á kǎníanáa wen ho zuia dǔmǎná kohó na ká nii yi. Lé ká síi ó o Krista wóráa wàn Maá Dónbeení síi bío, ⁵ wón na ho cùkú bío sǎ yi há lúlúio na nii mía yi. *Amiina!

Le Dónbeení bín-tente lée dà-kéní mí dòn

⁶ Bío mi pá le Dónbeení na von mia o *Krista sǎamu pánká yi à mi yèrémáa bò bín-tente veere na bío yí bon yi fùafùà 6èntǔn lée bío na vǎ mi làa sòobéε. ⁷ Mu yí máa zéení le bín-tente búí bǐnía wi, 6ueé! Ba nùpua búí lé bía wee lúnka mi yilera, á wi 6a yèrémá a Krista bín-tente. ⁸ Awa! Ká a búí, tàá warén wa beere, tàá wáayi tonkaro búí khii 6ueé buera bín-tente búí na wi mí dòn làa dǔo á warén buera nɔn mia, à wón 6ànsò à há dánkáa yí. ⁹ Wa bía mu, á ï pá bǐnía wee bío mu: Hen ká a búí ló 6ueé buera bín-tente na wi mí dòn làa dǔo mi tà bío, à 6ànsò à há dánkáa yí. ¹⁰ Awa! A mi so wee leéka le ï wi à 6a nùpua tà ï bío lée, tàá lé le Dónbeení? Lé 6a nùpua á ï so wi à ï bío wé sí yi le? Ká mu lé à wé à ï bío wé sí 6a nùpua yi, se ï lá máa wé Krista ton-sá.

Bío ó o Núhúso vonnáa o Poole wó là a tonkaro

¹¹ Wàn zàwa lè wàn hínni, le ï bío bío ká na mia: Le Dónbeení bín-tente na á ï buera nɔn mia á yí ló nùpue cǔn. ¹² A le mún yínɔ́n dèε na á ï yú nùpue búí cǔn, tàá dèε na ó o búí kàránna làa mi. Le bín-tente na á ï wee bue lé o Yeesu *Krista mí beere lé yía zéénia le làa mi. ¹³ Mi yàá ná bío á ï kuio lá cannáa 6a *zúifùwa làndá bèró yi. ï lá wee jíiní le Dónbeení ñipomu sǎnía làa sòobéε, á wi à ï búe mu nūhū. ¹⁴ Ba zúifùwa làndá bèró á ï lá henía bío po wa ninzàwa na ká. A bío á wàn maáwà bò henía á ï lá wee là héerè á po 6a nùpua na ká. ¹⁵ εε ká le Dónbeení màhá fèra léra mi bàrá mí dòn ká ï yàá dǔn yí ton. Le sǎamu na le wó làa mi lé bǔn bío yi á le vonnáa mi. ¹⁶ Le zéénia mí Za Yeesu bío làa mi, à inén 6èn bǐní zéení mu làa bía yí zū le Dónbeení. A ï dèénia hínnon wà à ï yí túara

nùpue yi làa bïo á ì wé. ¹⁷ I yàá yí van ho Zeruzalεemu á yí vaá m̄n m̄n làa bïa wó a Yeesu tonkarowà ló mi, à ì wà van ho Arabii kōhū, á ðñ bñ bñía ðuararāa ho Damaasi lóhó yi. ¹⁸ Lúlúio bïo tñ bñ m̄n á ì wà van ho Zeruzalεemu á vaá zūna a Sefaasi, á wó hã wizooní píru hōnú bñ làa wo. ¹⁹ O Yeesu tonkarowà na ká ó o búí á ì yí m̄n ká yínōn̄ o Núhūso ðàn za Zaaki. ²⁰ Le Dónbeení lé ì seéràso, bïo á ì wee túa á à na mia ká yínōn̄ sabéré. ²¹ Bñ m̄n á ì wà van ho Siirii lè ho Silisii kãna yi. ²² Εε ká ho *Zudee kōhū kèrètíewa kuio màhã lá ðñ yí m̄n mi. ²³ Bïo ða ðá mí ðòn lé bïo ká: «Yia lá wee ðíní wa sãnía lé wón wãa wee bue le siidéro bïo na ó o lá wi ò o búe ðúhū». ²⁴ A ða wee khōoní le Dónbeení ì bïo yi.

2

O Poole lè ða tonkarowà na ká

¹ Lúlúio píru náa bñ m̄n á ñén là a Baanabaasi bò m̄n yòora ho Zeruzalεemu. I mún fó a Tiite bòráa.

² I tà yòora ho Zeruzalεemu, lé bïo le Dónbeení zéenia mu làa mi le ì wé mu. I yòó ðñ, á ða kèrètíewa ya-ðíwá mí ðòn lé bïa á ì zéenia le bñ-tente na á ì wee bue na bïa yínōn̄ ða *zúifùwa yi bïo n̄n yi. Lé bïo á ì lá yí wi à ho tonló na á ì sá khúna, làa hia á ì lá lan wee sá hã làa na ká wán à wé ton-kãamãa.

³ O Tiite lé o kerεeki ñii, à ða yàá pá yí kíkãa wo yi le o bè ho *kúiró làndá yi. ⁴ Ká ða búí na le mí lé wán zàwa à mu ðñ yí bon, á sà mítén zon wa tñahū, à loñ bïo ó o Yeesu *Krista wó á wa wiráa waten, bèra a na ða yèrémá wén wé lè ho làndá wobáani.

⁵ Εε ká wa màhã yí tà yí n̄n mu ñii ða yi hūúu, bèra a na à le bñ-tente túia poni ker̄ bñ mi bïo yi.

⁶ Ba kèrètíewa kuure ya-ðíwá (bïo ða karáa bïo yí ciran mi, le Dónbeení yí máa hueeka nùpua m̄n yi), ða ya-ðíwá mu á yí kíkãa mi le ì bñí bè bïo búí mu wán. ⁷ Ba yàá zūna le le bñ-tente bue naló bïa yínōn̄ ða zúifùwa yi ðàn tonló á le Dónbeení kàràfáa mi làa bïo le kàràfáarãa ho o Piere yi le o bue le na ða zúifùwa yi. ⁸ Mu bon, yia wó ó o Piere lé o Yeesu tonkaro ða zúifùwa c̄n, lé wón mún wó á ì lé o Yeesu tonkaro bïa yínōn̄ ða zúifùwa c̄n. ⁹ O Zaaki, là a Piere là a Zãn, bán na ða wee lá lòn bòròbòròwa na ðuan ða kèrètíewa búenbuen kuure ðñía á zūna le lé le Dónbeení lè mí sãamu á kàràfáa ho tonló mu mi. Lé bñ n̄n á ða dá mí ñíní ñén là a Baanabaasi yi á wa t̄enia m̄n yi, à zéení le ða tà wa bïo, le ða lée dà-kéní làa wén. A wa le warén ñ va làa bïa yínōn̄ ða zúifùwa c̄n, ká ðarén ðèn ñ va làa bïa lé ða zúifùwa c̄n. ¹⁰ Bïo ða cà wa c̄n séenia, lé à wa wé pa ða kèrètíewa kuure ñi-khenia bïo. A ñ ðèn sòobáa ñten bñ wéro yi.

¹¹ Ká pãahū na ó o Piere ðuara ho Antiosi lóhó yi, á ì zéenia o wékheró làa wo ða búenbuen yio yi. ¹² Mu bon, pãahū na ða nùpua búí na là a Zaaki zū m̄n ðñ yí ðuara, ká a Piere mu wee páani dí lè wán zàwa na yínōn̄ ða *zúifùwa. Ká pãahū na á bán nùpua so ðueé ðñ yi, ó o khú á yí máa dí làa ba, lé bïo ó o zãna ða kèrètíewa na wee hení ða zúifùwa làndá bïo. ¹³ Wán zàwa kèrètíewa na lé ða zúifùwa mún zon o Piere mu bïo yi. Hàrí o Baanabaasi ða yàá pá cá dó mu yi. ¹⁴ Εε ká pãahū na á ì m̄n à ða varáa yí téréna à héha lè ho túia poni na le Dónbeení bñ-tente le mu koráa, á ì bía làa wo wán zàwa búenbuen yio yi ká sii: «Ūnén na lé o zúifù à ū wee ðua ūten làa bïa yínōn̄ ða zúifùwa bïo sii à ū día mu zúifumu, á dà à wé kaka à kíkãnaa wán zàwa na yínōn̄ ða zúifùwa yi le ða ðua mítén lè ða zúifùwa bïo sii?»

Bïa le ða zúifùwa làa bïa yínōn̄ ða kãniló bïo

¹⁵ Warén na lé ða *zúifùwa tonnãa, wa yí mà yí dó bán bè-kora wérowà so na yínōn̄ ða zúifùwa ñii. ¹⁶ Εε ká wa màhã zū le mu yínōn̄ o *Moyiize làndá bèró wee wé ò o nùpue téréna le Dónbeení yahó, ká lé bïo á ðãnsó dó mí sii o Yeesu *Krista yi. Lé bñ n̄n á wa dórãa wa sia o Yeesu Krista mu yi á à wérãa ða nùpua na téréna bïo wa dó wa sia wo yi bïo yi, ká mu yínōn̄ bïo wa bò ho làndá yi. ¹⁷ Ká warén wi à wa téréna le Dónbeení

yahó o Yeesu Krista pànká yi, à lé bǔn tǐn bǐnía wee wé wɛn lè 6a bè-kora wérowà, se bǔn so wee zéeni le o Krista wee sá na mu bè-kora yi le? Bùéé dé! ¹⁸ Mu bon, hen ká í yèrémáa bò ho làndá na á í pǎ día yi, se bǔn wee zéeni le í síinía í jǔhú íten. ¹⁹ Ho làndá bǐo dǎní yi, á í ka lòn nùpue na húrun. A lé horén làndá mu jǔn mún wó mu. Bǔn wó bèra a na à í dǎn keń le mukǎní yi le Dónbeení bǐo yi. I ka lòn nùpue na páanía búaa ho *kùrùwá wán là a Krista. ²⁰ I mukǎní wi bǔn bon, ká í wǎa yí te íten, o Krista mí bæere lé yǎa wi mií. Le mukǎní na á í wi yi há laà na kà wán á í wi yi í síidéro o Krista yi bǐo yi, wón na wara mi, á tà nɔn mítén í bǐo yi. ²¹ I yí dà máa pǐ le Dónbeení sǎamu na le wó làa mi bǐo. Mu bon, hen ká mu lá lé o Mɔyíize làndá lé hǎa wee wé ò o nùpue téréen le Dónbeení yahó, se o Krista húrun kǎamáa.

3

Ho Kalasiisa bǐnbúmu bǐo

¹ Eee! Kalasii kǔhúsa, mi so lée bǐnbúwá le? Yǎa khà mia vǐinía lée wée? O *Krista na búaa ho *kùrùwá wán bǐo jǔn zéeni làa mia wéréwéré. ² I ì tǔa mia làa bǐo dà-kení: Bǐo mi yú le Dónbeení Hácírí so lé bǐo mi tíra ho làndá jii lée? Bùéé! Mu lé bǐo mi dó mi sía le Dónbeení bín-tente na mi jǎ yi. ³ Mi bǐnbúra vaá 6ó bǔn yi le? Mi búakáa lè le Dónbeení Hácírí, á lé há laà na kà wán á mi wi mi dǐn mi kùrú pànká wán le? ⁴ Bǐo sá mia búenbúen so lée kǎamáa le? Bùéé! Mu yí dà máa wé kǎamáa. ⁵ Mi wa loń lon! Hen ká le Dónbeení wee na mí Hácírí wɛn, á wee wé ho yéréké bǐowa mi tǎhú à le so wé mu lé bǐo mi wee bè o *Mɔyíize làndá yi lée, tàá lé bǐo mi dó mi sía le bín-tente na mi jǎ yi?

Le Dónbeení wee wé ò o nùpue téréen le yahó

⁶ Bǐo ó o *Abarahaamu bǐo wóráa lé bǐo kà: «O dó mí síi le Dónbeení yi, lé bǔn nɔn le càtío wo là a nùpue na téréenna le yahó.»* ⁷ Awa, mi wǎa zǔn bǐo kà: Bǐa dó mí sía le Dónbeení yi bán lé bǐa lé o Abarahaamu zàwa. ⁸ Mu fèra túara le Dónbeení bióní vǔahú yi le bǐa yínɔń 6a *zúífùwa á le Dónbeení ì wé á 6a à téréen le yahó 6a síadéro le yi bǐo yi. Le bín-tente fèra túara a Abarahaamu dǎní yi á bǐa nɔn wo yi: «Le Dónbeení á à dǐn ũnén wán á à wéráa mu bè-tentewà lè há síiwà búenbúen.»† ⁹ Awa, á bǐa dó mí sía le Dónbeení yi á le è wé lè mu tentemu là a Abarahaamu mu bǐo síi. ¹⁰ Mu bon, bǐa wi 6a bè ho làndá yi à kǎnínáa á há dǎnkáa á à yí. Mu túara le Dónbeení bióní vǔahú yi kà síi: «Le o nùpue na yí máa bè bǐo túara ho làndá vǔahú yi búenbúen féee à tí jii à dǎnkání.»‡ ¹¹ Mu lée kénkén, nùpue yí dà máa téréen le Dónbeení yahó ho làndá na á bǎnso bò yi bǐo yi, lé bǐo mu túara le Dónbeení bióní vǔahú yi le «yǎa téréenna le Dónbeení yahó bǐo á bǎnso dó mí síi le yi bǐo yi, wón á à keń le mukǎní binbirí yi.»§ ¹² Ho làndá bèró bǐo yí cɛéra le síidéro le Dónbeení yi. Ká yǎa màhá wee bè bǐo ho làndá bò henía yi à tí jii, wón yǐo á à wé lua ho pànká yi. ¹³ Há dǎnkáa na lá jǎ wa júná yi ho làndá bǐo yi ó o *Krista fó bò mítén wán wa lahó yi, á wa wi waten. Lé bǐo mu túara: «Le yǎa búaa le búeení wán à dǎnkání.»* ¹⁴ Bǔn wó bèra a na à mu bè-tentewà na le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé là a Abarahaamu à bènben dǎ bǐa yínɔń 6a zúífùwa 6a páaníló là a Krista bǐo yi, à wa yí le Dónbeení Hácírí na le dó mí jii le mí ì na, wa síadéro le yi bǐo yi.

Ho làndá lè le jii déró bǐo

¹⁵ Wán zàwa lè wán hínni, mi wa héha mu lè 6a nùpua bǐo. Mu bǐo na ó o nùpue le mí ì wé na ó o túara bàrá, ká mu héhaa lè ho kǔhú làndá, á nùpue yí dà máa yèrémá mu. ¹⁶ Lé kà síi le Dónbeení dó mí jii nɔn o *Abarahaamu là a nɔnkáni yi. A mu jǔn lé o Abarahaamu làa yǎa nɔnkáni can wo yi á bǐo le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé bǐo sǎ yi.

* **3:6** Mi loń Bǐo jǔhú búeení vǔahú (Genèse) 12.3 † **3:8** Mi loń Bǐo jǔhú búeení vǔahú (Genèse) 12.3 ‡ **3:10** Mi loń Làndá bǐo zéeníló vǔahú (Deutéronome) 27.26 § **3:11** Mi loń Habakuuki vǔahú 2.4 * **3:13** Mi loń Làndá zéeníló vǔahú (Deutéronome) 21.23

Mu yí túara le: «Làa bĩa n̄nkānī can wo yi», à wāa keŋ lè hā boo. Mu túara le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ yi le: «Yia n̄nkānī can foñ», wón na lé o *Krista. ¹⁷ Awa! A ĩ wāa wee bío bĩo kà: Le Dónbeenĩ bío na le le mí ì wé na le dó mí jii bío yi vó á ho làndá na ɓuara hā lúlúio khiá-náa làa ɓóní làa píru le jii déro mu m̄n yí dà máa khíní yi, tàá máa yèrémá le. ¹⁸ Mu bon, ká hā k̄ia wee yí le Dónbeenĩ c̄n ho làndá bèro p̄nká yi, se hā bío wāa yí ló bío le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé yi. A mu j̄n̄n lé bío le dó mí jii le mí ì wé á le ñn wán wóráa mí s̄amu là a Abarahaamu.

Ho làndá bèro ɓàn j̄hũ

¹⁹ Awa, á lée webio n̄n le Dónbeenĩ b̄rāa ho làndá? Le bò ho bèra a na ɓa n̄pua wé z̄ñ mí wékheró fúaa ho p̄ahũ na á yia khii te o *Abarahaamu yi ɓueé ton. Lé orén bío yi á le Dónbeenĩ dó mí jii. Le Dónbeenĩ tonkarowà na ho wāayi lé bĩa zéenia ho làndá. Ká a n̄pue ɓúí lé yia mu ñn wán wóráa. ²⁰ Ká mu lée n̄pue ñi-kéní le mí ì wé mí bío, se o m̄kóo máa keŋ yia o ò ñn wán yi. A le Dónbeenĩ dén m̄h̄á lé lerén mí d̄n, á le dó mí jii n̄n. ²¹ Awa! B̄ñ so wee zéení le ho làndá làa bío le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé yí máa tà mín yi le? B̄ueé, hen ká làndá ɓúí lá dà wee na le mukānī ɓa n̄pua yi, á h̄n làndá so p̄nká yi, á ɓa lá dà à térén le Dónbeenĩ yahó. ²² Ká le Dónbeenĩ bionĩ vūahũ yi á mu bía le mu bè-kohó p̄nká wi ho ñm̄j̄ná n̄pua ɓúenɓúen wán, bèra a na à bío le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na bĩa s̄a dó le yi à bío s̄i ɓa yi ɓa s̄adéro o Yeesu Krista yi p̄nká yi.

Hā k̄ia na le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na w̄n

²³ S̄ani à le s̄idéro o *Krista yi p̄ahũ d̄a, à wa ka lè wa wi ho k̄asó yi ho làndá níi yi, á pannáa ho p̄ahũ na le Dónbeenĩ ì wé á wa à z̄ñ dén s̄idéro so. ²⁴ Ho làndá lé h̄a wó wa paro fúaa o Krista ɓuenlò, bèra a na à wa térén le Dónbeenĩ yahó wa s̄adéro o Krista mu yi p̄nká yi. ²⁵ Hā laà na kà wán á le s̄idéro o Krista yi p̄ahũ ñn, wa bío wāa b̄nía mía o paro mu níi yi.

²⁶ Mu bon, mi ɓúenɓúen lé le Dónbeenĩ z̄awa mi s̄adéro o Krista yi bío yi. ²⁷ Minén ɓúenɓúen na ho *bátè̀m̄ wó á mi p̄anía là a Krista á wāa ka lè mi z̄á a Krista mu. ²⁸ Hueekaró wāa mía ɓa *z̄úifùwa làa bĩa yin̄n ɓa z̄úifùwa p̄ahũ. Hueekaró mía ɓa wobáani làa bĩa wi m̄iten p̄ahũ, hueekaró mía báawa làa h̄awa p̄ahũ, lé bío mi ɓúenɓúen lée dà-kéní mi p̄aníló là a Yeesu Krista bío yi. ²⁹ Ká mi bío s̄a a Krista yi, se mi wāa lé o *Abarahaamu m̄nm̄nía. A hā k̄ia na le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na a yi á bío ò s̄i mia.

4

Mu wobámu lè ho keŋ m̄iten bío

¹ Bío kà lé bío á ĩ wi à ĩ zéení: P̄ahũ na ó o k̄ia ɓ̄anso lé o háyónza yi, ó orén là a wobá-n̄i á hueekaró mía p̄ahũ, h̄arí bío mu bío ɓúenɓúen s̄a a yi mí cúee. ² Ɛ̄e ká ɓa n̄pua ɓúí lé bĩa m̄h̄á wee loñ orén làa bío s̄a a yi yi, à paráa ho p̄ahũ na á ɓàn maá bàrá. ³ P̄ahũ na warén mún h̄a ka lòn háyúwá, á wa lé ho ñm̄j̄ná b̄iowa wobáani.

⁴ Ká ho p̄ahũ na le Dónbeenĩ bàrá á ñn, á le tonkaa mí za ó o ɓueé ton o h̄aa yi. O ɓuan m̄iten làa bío ó o *M̄oyiize làndá b̄rāa mu. ⁵ O ɓuara ɓueé wó bèra a na à bĩa lá wee bè ho làndá yi keŋ m̄iten, á mún wó w̄n lè le Dónbeenĩ z̄awa. ⁶ Mu bon, mi lé le Dónbeenĩ z̄awa. Lé b̄ñ n̄n le dó mí Za Hácirí wa s̄a yi, ño wee wé à wa dàñ ve le p̄ñp̄ñ le: «Abaa.» Mu k̄ará le: I Maá. ⁷ Awa, á fo wāa yin̄n wobá-n̄i, fo lé le Dónbeenĩ za. A bío fo lé le za, á le k̄ia na bío s̄a le z̄awa yi, á le mún ñ na foñ.

O Poole yilera l̄nkaa ho Kalasiisa bío yi

⁸ Bío mi yánkaa yí z̄u le Dónbeenĩ, á mi wee s̄a lòn wobáani à na hā doñina na yin̄n le Dónbeenĩ yi. ⁹ Ɛ̄e ká hā laà na kà wán á mi z̄u le Dónbeenĩ. Bío yáá here lé bío le z̄na le mi bío s̄a mí yi. Awa! A mu wó kaka á mi b̄nía bò b̄ñ b̄iowa so na p̄nkáwá mía, á

bïo ñúhú mía yi? Mi wi mi bîní wé mu bïowa mu wobáání le? ¹⁰ Hã wizooní 6úí, lè hã ñina 6úí, lè hã ñonna 6úí, lè hã lúluío 6úí á mi wee hení bïo dà. ¹¹ I zãna à ho tonló na á ï sá mi bïo yi à wé kãamãa.

Le bin-tente zúkúsa

¹² Wàn zàwa lè wàn hînni, ï wee fio mu mi cón, mi wé lè ï bïo síi. Inén so yí wó ïten lè mi bïo síi le? Mi yí wó bïo na yí se làa mi. ¹³ Mi zū le mu vãmú lé bïo ñon á ï ñinnãa mi cón á nín-yání buerarãa le bin-tente ñon mia. ¹⁴ Mi lò bon ï vãmú bïo yi. Mi lá dà à ñí ï bïo, ká mi yí wó mu. Mi 6uan mi lòn Dónbeení wáyai tonkaro. Mi yáá 6uan mi là a *Krista Yeesu bïo. ¹⁵ Mi sí-wεε na fù dén bïo wó kaka? Mu bon, ï láa mu yi le ká mi lá dà à khúaa mi yïo á à na miï, se mi wó mu. ¹⁶ Lé ho tũíá poni na á ï wee mï na mia bïo yi á ï wórãa mi zúkúso le? ¹⁷ Ba nùpua mu here mi sã, ká hã yilera na màhã wi 6a yi mi ñání yi á yí se. Ba wi 6a khεé mia làa mi ká 6a wé à mi yèrémá hení 6arén bïo. ¹⁸ Ká a nùpue here mu bïo na se sã, se mu se. Ká a wee wé mu hã ñonna 6úen6úen yi, se mu se, ká mu yí wé ñahú na á ï wi làa mia mí dòn. ¹⁹ I zàwa, ï wíokaa lò wee be mi bïo yi lòn hãa na wee te bïo síi, fúaa bïo mi lá a Krista ferenkóomu. ²⁰ Mu 6èntín lá à wé sí miï à ï keñ mi ñsání, à yèrémá ï bioní bioró à biorãa làa mia. Lé bïo á ï yilera yáara mi bïo yi.

O Akaare là a Sara bïo

²¹ Mi bío lon! Minén na wi mi bè ho làndá yi, mi yí ñá bïo ho bía le? ²² Mu bon, mu túara ho *làndá vūahú yi le «o *Abarahaamu yú 6a zàwa bùaa ñun. O yà-kéní ó o yú là a Akaare na lé o wobá-hãñi, ká yia so ó o yú lè mín hãa Sara.»* ²³ O za na ó o wobá-hãñi ton, wón ton héhaa lè 6a nùpua sía bïo. Ká a za na ó o yú lè mín hãa wón ton le Dónbeení ñii déró ñanká yi. ²⁴ Bïo bía ká 6àn kúará binbirí wi: Ba hãawa nùwã ñun mu bïo wee zéení le pánii cúa-ñun na le Dónbeení bò. Le nín-yání pánii bò ho ñahú na le Dónbeení ñon ho làndá yi le Sinayii 6úee wán. Dén pánii so zàwa lé 6a wobáání làa bïo ó o wobá-hĩnzoró Akaare zàwa lé 6a wobáání bïo síi. ²⁵ O Akaare bïo wee zéení ho Sinayii 6úee na wi ho Arabii kōhú yi bïo. O bïo mún wee zéení ho Zeruzalεemu na hã làa na ká wán bïo, hón na lè mí zàwa lé 6a wobáání. ²⁶ Ká ho Zeruzalεemu na ho wáyai hón wi mítén. Lé horén lé wàn nu. ²⁷ Mu bon! Bïo ká lé bïo túara le Dónbeení bioní vūahú yi:

«Ūnén na yí dà máa yí za,

wεé ū síi.

Ūnén na yí zūna a za teró vía,

wé zèeka lè le sí-wεε.

Mu bon, o hãa na 6a ñá díá

zàwa boo po a hãa na 6àn báa wi.»†

²⁸ Minén wàn zàwa lè wàn hînni, mi lé le Dónbeení ñii déró zàwa là a *Izaaki bïo síi. ²⁹ Ká ho fù lè ho yahó ó o Abarahaamu za na ton héhaa lè 6a nùpua sía bïo á wee beé yia ton le Dónbeení Hácírí ñanká yi lò. Lé bñn mu pá karãa hã làa na ká wán. ³⁰ εε ká lée webio túara le Dónbeení bioní vūahú yi? «Díá le o wobá-hãñi lén lè mí za. Lé bïo ó o wobá-hãñi za yí ko ò o léé hã kía yi là a hãa na wi mítén za.»‡ ³¹ Awa, wàn zàwa lè wàn hînni, wa yínón wobá-hãñi zàwa, ká wa lé o hãa na wi mítén zàwa.

5

O Krista wó d wa wi waten

¹ O *Krista léra wa ñúná bèra a na à wa keñ waten binbirí. A mi cén ca vñvñ. Mi yí bñn yí díá mítén mu wobáamu níi yi. ² Inén Poole wee bío le ká mi wee *kúio mítén, se o Krista bïo ñúhú wãa bñnía mía mi cón. ³ I wi à ï pá bñn wíoka bío mu na mia: Nùpue lée

* 4:22 Mi lon Bïo ñúhú 6úeení vūahú (Genèse) 16.15; 21.2 † 4:27 Mi lon Ezayii vūahú 54.1 ‡ 4:30 Mi lon Bïo ñúhú 6úeení vūahú (Genèse) 21.10

nùpue na bɪnɪa kúio miten ho *lándá bɪo yi ko ò o bè ho lándá mu búenbúen yi à tíí jii. ⁴Minén na wi à le Dónbeenɪ wé mia lè ɓa nɪ-térénnia ho lándá na mi wee bè yi bɪo yi, mi là a Krista fáara mín yi. Mu sãamu na ó o wó làa mia á mi vɪnɪa. ⁵Ká warén bán wee lòní le Dónbeenɪ Hácírí pánká yi bɪo wa à téréen le yahó wa siadéro le yi bɪo yi. ⁶Mu bon, bɪa páania là a Krista cón, á bɪo here yínɔ́ à ù kúii tàá à ù yí kúii. Ká bɪo here lé ù siidéro le Dónbeenɪ yi na wee mi le waminɪ wára na fo wee wé yi.

⁷Minén na lá wee va lè mí yahó sese, lé o yén hò mia le mi yí bɪnɪ yí bè ho tɪiá poni yi? ⁸Bɪo hò mia ká yí ló le Dónbeenɪ na von mia yi. ⁹Mu ka lè le ja-fi-za dɛɛ na ká le dó mu dũmu yi khan à mu búenbúen lé. ¹⁰Ɛɛ ká í láa mia, á dó í sɪi o Nuhúso yi le bɪo mi wee leéka máa kɛ́n mí dòn lè ínén bè-leékani. Ká yia màhá kúaa mia mín yi hàrì ò o kɛ́n kaka, ó o nùhú á à sí.

¹¹Wàn zàwa lè wàn hɪnni, ká ínén lá bɪnɪa wee kàrán ɓa nùpua le ho *kúiiro lée bɪo na ko, á lée webio nɔ́n á ɓa tɪn lá wé è jɪinɪnɪa í sánia? Mu bon, ká í lá wee wé bɪn, se o Krista húmú ho *kùrùwá wán bɪo lá máa kánká ɓa nùpua. ¹²Awa! Le bɪa wee kúee mia mín yi wáa búe mí bámu nùhú kènkèrèkè le wa loń!

Mi wé día le le Dónbeenɪ Hácírí dí mi yahó

¹³Wàn zàwa lè wàn hɪnni, le Dónbeenɪ von mia à mi kɛ́n miten, èɛ ká mi màhá yí bè bɪn yi à wé wéráa bɪo mí sia wee vá yi na yí se. Mi wé sá na mín yi lè le waminɪ. ¹⁴Mu bon, o *Mɔyize lándá búenbúen jii tun le bionɪ na ká yi: «Wáń mi ninza làa bɪo á ùnén ù bɛɛre waráa ũten bɪo sɪi.»* ¹⁵Ɛɛ ká mi wee ɓoonika mín yi, á wee fi mín yi, à mi zúrɪ mu le lé minén mi bɛɛre wee yáa mín.

¹⁶I wáa à bɪo bɪo ká à na mia: Mi día le le Dónbeenɪ Hácírí dí mí bɪo búenbúen yahó. Lé bɪn n̄ na ká mi máa bè bɪo mí sia wee vá yi na yí se yi. ¹⁷Bɪo há sánia sɪi wee vá yi na yí se lè le Dónbeenɪ Hácírí wee fi. A le Dónbeenɪ Hácírí mún yí máa tà bɪo ó o nùpue sɪi wee vá yi. Mu mí bɪo jɪun yí máa tà mín yi. Lé bɪn nɔ́n á mi yí dà máa wé bɪo mi le mi ì wé. ¹⁸Ká mi wee día à le Dónbeenɪ Hácírí dí mi yahó, se mi bɪo wáa mia ho lándá ní yi.

¹⁹Bɪo wa sia wee vá yi na yí se á wee mi wéréwéré. Mu lé ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síiwà, lè há n̄yi-wára. ²⁰Há wónna háló, lè mu nín-símú wéro. Ho jɪnmínló, há fio lè le yandee. Le sí-khúaarè, ho penka làa mín, ho máa jí mín yi à sanká mín lè há kuio. ²¹Há yio na wee lé mí ninzàwa bɪo, ho ja-jɪunló, ho dándínló, lè mu ɓàn síiwà. Bɪo á í bɪa nɔ́n mia lè ho yahó, lé bɪn á í pá wíokaa wee bɪo ò na mia: Bɪa wee wé h̄n wára so búenbúen lahó mia le Dónbeenɪ béenɪ díiní.

²²Bɪo le Dónbeenɪ Hácírí wee wé à mu kɛ́n o nùpue yi lé bɪo ká: Mu lé le waminɪ, le sí-wɛɛ, ho h́erà, le yi n̄ló, le hii wéro, le sɪi na se, le siidéro le Dónbeenɪ yi, ²³Ho wayiró, ho dàń miten ɓua yi. Bɪn bɪowa so búenbúen á ho lándá yí pá bɪo. ²⁴Bɪa bɪo sá a *Krista yi bán ka lè ɓa ɓúaa bɪo ɓa sia wee vá yi lè mí síiwà na yí se ho *kùrùwá wán. ²⁵Bɪo le Dónbeenɪ Hácírí nɔ́n á wa yio wi luaráa, à mi le wa día waten à le Hácírí mu dí wa bɪo búenbúen yahó. ²⁶Mi yí le wa wé yòoní waten, à wé yí cà há bioní làa mín, à yio wé yí lé mín bɪowa.

6

Mi wé tà séení mín

¹Wàn zàwa lè wàn hɪnni, ká a ɓúí mi zù yi ò o wee wé mu bɪo na yí se, à minén na le Dónbeenɪ Hácírí dú yahó à bàrá a ho wá-tente wán. Ɛɛ ká mi màhá wayii miten à wéráa mu. Ká minén na wee wé mu cén pa miten bɪo, à yí día à minén mi bɛɛre bɪnɪ wé mu bè-kora. ²Mi wé séení mín à láráa mín jún-sèro. Ká mi wee wé ká, á mi ì bè o *Krista lándá yi á à tíí jii. ³Ká a ɓúí wee leéka le minén bɪo nùhú wi ò o yàa yínɔ́ dɛɛ, se o wee khà miten. ⁴Le mi n̄-kéní kéní wíoka loń bɪo minén mi bɛɛre wee ɓua lè miten, á mi ì mí

* 5:14 Mi loń Levii nùwá vùahú (Lévitique) 19.18

bïo mi dà à wéé mi sía bïo yi miten dǎní yi, ká mi máa tée miten là a búí. ⁵ Mu bon, mi lè mí nǐ-kéní kéní wára na mi wee wé bïo ciran mia. ⁶ Le yǎ 6a wee kàrán lè le Dónbeenǐ bionǐ wé lén bïo ó o wee yí búenbúen búí à hǎ làa yǎ wee kàrán wo. ⁷ Mi yí khà miten. Le Dónbeenǐ yí máa zùarí yi. Bïo ó o nùpue dù lé búñ ó o ò lá. ⁸ Yǎa wee ði bïo sí hǎ sǎnía yi wón bïo khii yáa. Ká yǎa wee ði bïo sí le Dónbeenǐ Hácírí yi, ó ò yí le mukǎní na máa vé. ⁹ Mi yí le wa tée wa bàra mu bè-tentewà wéró yi. Mu bon, ká wa yí khú mu wéró yi, á wa khii lá bïo wa dù ho pǎahú na mu ko yi. ¹⁰ Lé búñ te mu á pǎahú lée pǎahú na wa yú mu 6àn níi yi, à mi wa wé mu bè-tentewà lè 6a nùpua búenbúen, sǝnkú bǎa dó mí sía le Dónbeenǐ yi lè warén bïo.

Móndén tɛɛni

¹¹ Mi loñ ho túaró na kà 6uakaró. Lé ínén lè ì nín-bia wee túa bïo ká á à na mia. ¹² Bǎa wee kǐká mia à mi *kúio miten, bán nùpua so wi 6a zéeni miten à 6a mi. Bïo 6a wee cà lé bïo 6a à wé ká 6a nùpua máa beé 6a lò o *Krista *kùrùwá bïo yi. ¹³ Ba nùpua mu wee hení ho *kúiiro bïo ká 6arén mí beere yí máa bè ho làndá yi. Ká 6a màhǎ wi à mi mún kúio à 6arén khòoní mítén bïo yi. ¹⁴ Inén máa khòoní ìten bïo búí bïo yi ká yínɔñ wa Núhúso Yeesu Krista kùrùwá bïo yi. O Yeesu húmú ho kùrùwá wán bïo yi, á ho ðímíjǎ ka lòn dèe na húrun ínén cǝn. A ho ðímíjǎ bïo dǎní yi á ì mún ka lè ì húrun. ¹⁵ Mu bon, fo kúio loo tàá fo yí kúio loo, búñ yínɔñ bïo na here. Bïo here lé bïo le Dónbeenǐ bǐnǐa wó wen lè 6a nǐ-fla. ¹⁶ Le bǎa búenbúen na à bè ho kàránló na á ì nɔn 6a yi yi à le Dónbeenǐ wé lè mí héerà, à zǔn 6a màkárí, à le mún wé mu lè mí nǐpomu búenbúen. ¹⁷ Le bïo ká wán ò o búí wǎa yí bǐnǐ yí sɛé mi. Lé bïo ó o Krista bïo yi á hǎ fǎani wi ì wán. ¹⁸ Wán zàwa lè wán hǐnni, le wa Núhúso Yeesu Krista wé mu bè-tentewà làa mia. *Amiina!

Ho vūahū na ó o Poole túara n̄n ho Efeze kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró n̄hū

O Poole lé yia túara ho vūahū na kà. Ho Efeze lé ho Azii kōhū ló-beenī lé b̄n te b̄io ó o n̄nnaa ho vūahū mu 6a kèrètíewa kuure na b̄n làa b̄ia ká búenb̄uen yi. O Poole kará ho Efeze yi yú hã lúlúio b̄io t̄in (Bè-wénia 19.1–20.1). Lé b̄n m̄n ó o túararáa ho vūahū mu ká a wi ho kàsó yi (3.1; 4.1).

Ho vūahū mu yi ó o Poole dó le Dónbeenī b̄arákà, ò o zéenia b̄io le hueekaarãa mí n̄pomu, á sérarãa 6a bè-kora día o Yeesu húmú ho *kùrùwá wán p̄nká (1–3).

B̄n m̄n, ó o Poole wee fan à b̄ia búenb̄uen na dó mí s̄ia o Yeesu yi à wé dàñ 6ua m̄ten làa b̄io le Dónbeenī le mu korãa (4–6).

B̄io le Dónbeenī n̄pomu wórãa le dà-kéní ó o Poole zéenia làa b̄iowa b̄io t̄in:

1. O le mu ka lòn n̄pue s̄anía, ó o Yeesu lé hã n̄hū (1.23).
2. O le mu ka lòn z̄i m̄nkúio, ó o Yeesu lé le huee na 6uan ho soró ñ̄nia (2.20–22).
3. O le mu ka lòn hãa, ó o Yeesu lé o hãa 6àn báa (5.21–33).

Le t̄enī

¹ Mu lé ñ̄n Poole, yia le Dónbeenī le mí s̄i b̄io á wó á ñ̄ lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé mi wee túa ho vūahū na kà. I wee t̄enī min̄n na b̄io s̄a le Dónbeenī yi [ho Efeze lóhó yi], á páania là a Yeesu Krista, á s̄adéró wo yi f̄ará t̄ina. ² Le wán Maá Dónbeenī, là a N̄hūso Yeesu Krista à wé mu s̄amu làa mia, à na ho h̄erà mia.

Le Dónbeenī s̄amu na le wó làa w̄n b̄io

³ Mi wa khòoní le Dónbeenī, ñ̄o lé wa N̄hūso Yeesu *Krista 6àn Dónbeenī le 6àn Maá. Le wó á le Hácírí bè-tentewà le mí s̄iwà na wee lé le c̄n á wi w̄n wa páaníló là a Krista b̄io yi. ⁴ Mu bon. Le Dónbeenī f̄era hueekaa w̄n à wa páaní là a Krista ká b̄io 6úí ñ̄n yí léra. Le wó b̄n à wa wé 6a n̄pua na wee ce le yahó, à wékhe b̄io yí m̄ lé yi. B̄io le Dónbeenī wara w̄n, ⁵ á le f̄era le mí ñ̄ ñ̄n o Yeesu Krista wán á à wérãa w̄n le mí z̄awa binbirí. B̄n lé b̄io le s̄i vá yi le mí ñ̄ wé. ⁶ A wa w̄ã ko wa wé khòoní le Dónbeenī le s̄amu beenī b̄io yi. B̄n s̄amu beenī so le wó làa w̄n b̄io le Za na le wa làa s̄ob̄é wó b̄io yi.

⁷ B̄io wa páania là a Krista, wón na kúaarãa mí c̄ni húrunnãa wa b̄io yi, á le Dónbeenī k̄anía w̄n á séra wa bè-kora día. B̄n lé le s̄amu na n̄i mia, ⁸ b̄io le wó á wa yú yòo puunía. Le Dónbeenī le mí bè-z̄ñminí na n̄i tun ⁹ á wó á wa dàña z̄na b̄io le s̄i vá yi le mí ñ̄ wé na lá s̄a yi, b̄io le f̄era le mí ñ̄ ñ̄n o Krista wán á à wé. ¹⁰ B̄n lé à b̄io ho wáayi làa b̄io ho tá wán búenb̄uen à le vá kúee mín wán ho p̄ahū na le le mu ko yi o n̄hūso n̄-kéní tá, wón na lé o Krista.

¹¹ B̄io wa páania là a Krista á le Dónbeenī hueeka w̄n à wa b̄io s̄i le yi. Le wó mu lé b̄io le f̄era le mí ñ̄ wé mu. A b̄io le le mí ñ̄ wé búenb̄uen á le wee wé làa b̄io le s̄i vá yi. ¹² A warén na n̄n-yání dó wa s̄ia o Krista b̄io yi wee lòní á w̄ã ko wa wé khòoní le le c̄kú beenī b̄io yi.

¹³ Min̄n mún páania là a Krista. Mi n̄á le b̄n-tente na lé ho t̄iá poni na wee k̄aní mia á dó mí s̄ia o Krista yi. B̄io mi páania làa wo, á le Dónbeenī n̄n mí Hácírí mia, ñ̄o á le dó mí n̄i le mí ñ̄ na. Dén Hácírí so le le Dónbeenī f̄iminí na bò mi wán. ¹⁴ B̄io le Dónbeenī f̄era n̄n dén Hácírí so w̄n, á wa w̄ã dà à z̄ñ le. Le mún ñ̄ na hã k̄ia na le dó mí n̄i le mí ñ̄ na w̄n. H̄ñ k̄ia so á wa à yí p̄ahū na á le kh̄i tí warén búenb̄uen na b̄io s̄a le yi k̄áníló n̄i. A wa w̄ã ko wa wé khòoní le Dónbeenī le c̄kú beenī b̄io yi.

O Poole floró na ó o wó bïo

¹⁵ Lé bŭn nɔn á bïo á ìnén já bïo mi dóráa mi sía o Núhŭso Yeesu yi bïo, làa bïo mi waráa bïa búenbúen na bïo sã le Dónbeenĩ yi bïo, ¹⁶ á ì wee dé le Dónbeenĩ b́arákà fɛɛɛ mi bïo yi, á wee fio mi bïo yi. ¹⁷ Ì wee fio wa Núhŭso Yeesu *Krista b́an Dónbeenĩ yi, ðïo lé wàn Maá cùkúso, le le na mu bïo zŭr̀lò p̀nká mia, à wé zéeni mu bïo làa mia mí Hácírí p̀nká yi, bèra a na à mi wíoka zŭr̀ le sese. ¹⁸ Le le hén mi hácírí à bïo mi dó mi sía wee l̀oní na le von mia bïo yi à mi ðàr̀ zŭr̀. A mi mún ðàr̀ zŭr̀ le Dónbeenĩ ḱia na semu b́an síi mía bïo, h́ia á bïa bïo sã le yi níni wi yi. ¹⁹ A mi mún ðàr̀ zŭr̀ le Dónbeenĩ p̀nká beenĩ na b́an síi mía bïo, h́ia le wee séeni lè warén na dó wa sía le yi. Hón p̀nká beenĩ so lé h́ia ²⁰ ó o vèniá là a Krista á yòó b́ará mí nín-t́iáni ho wáayi. ²¹ Le Dónbeenĩ yòniá a Krista ká síi h́a p̀nkáwá lè mí síwà búenbúen jŭhŭ wán, o yèni po h́a p̀nkáwá búenbúen yènnáa, h́ia h́a làa na ká wán làa h́ia wi lè ho món. ²² Le Dónbeenĩ b́ará a Krista mu bïo búenbúen jŭhŭ wán, á wón na wi mu bïo búenbúen jŭhŭ wán á le wó lè 6a kèr̀t́ewa búenbúen kuure jŭhŭso. ²³ Dén kuure so lé o sánia, ó o Krista mu mí kùure wi yi jii sú, ó o mún sú h́a làa búenbúen.

2

Le Dónbeenĩ śamu na kánia wen bïo

¹ Minén wékhewa lè mi bè-kora na mi lá wee wé bïo yi, á mi lá lé 6a nùpua na húrun mu húmú binbirí le Dónbeenĩ ćn. ² Mi lá wee 6ua miten lè ho ð́míj́asa na yí zŭ le Dónbeenĩ bïo síi, á wee wé 6a ćnáwa jŭhŭso síi bïo. Ba ćnáwa jŭhŭso mu lé yia wee wíoka v́ini b́ia ṕa le Dónbeenĩ síi bïo wéró. ³ Warén búenbúen mún lá ka lè 6a bïo, á wee wé bïo wa sía wee vá yi na yí se. Wa lá wee wé bïo yí se na sí wa sánia lè wa yilera yi. Lé bŭn nɔn á le Dónbeenĩ mún lá ko le síini warén j́uná làa b́ia ká bïo.

⁴ Eɛ ká le Dónbeenĩ màkárí b̀nt́n jii mía. Bïo á le wa wen ðàkh́ina, ⁵ lé bŭn te bïo le nɔnnáa le mukáni binbirí wen wa páanílò là a *Krista bïo yi, hàr̀ ká wa lá lé 6a nùpua na húrun mu húmú binbirí wa bè-kora bïo yi. Mu bon. Lé le Dónbeenĩ śamu kánia mia. ⁶ A wa páanílò là a Yeesu Krista bïo yi á le mún páania vèniá wen làa wo, á yòó b́ará ho wáayi. ⁷ Le Dónbeenĩ wó mu tentemu làa wen wa páanílò là a Yeesu Krista bïo yi, bèra à na à le śamu na jii mía à le zéeni lè 6a nùpua búenbúen ho ýr̀ na lua yi. ⁸ Mu bon, mu lé le Dónbeenĩ lè mí śamu nɔn mi kánianáa mi síadéró le yi bïo yi. Ho kánílò mu bïo yí ló mia, mu lé le Dónbeenĩ wó mu làa mia làa ḱamáa. ⁹ Ho kánílò mu bïo yáa pá yí ló mi wára yi, ó o búí wáa yí ko ò o yòni mítén mu bïo yi. ¹⁰ Mu bon. Le Dónbeenĩ lé ðïo má wen, á nɔn le mukáni binbirí wen wa páanílò là a Yeesu Krista bïo yi, bèra a na à wa wé wé h́a wén-tentewá, h́ia le fèra bò le wa wé wé.

Ba zúifùwa làa b́ia yínɔn 6a zúifùwa wó le ðà-kéní

¹¹ Minén na yínɔn 6a *zúifùwa, mi b́ini leéka bïo mi lá karáa bïo. Ba zúifùwa le mí lé le Dónbeenĩ nìpomu bïo 6a kúiora bïo yi. A 6a jina mia lé bïo mi yí kúiora lè 6a bïo síi. ¹² Ho ṕahŭ mu yi, ká mi yí zŭ a Krista. Mi lá yí ðà máa ḿi máa dé o *Isirayɛle nìpomu jii, bŭn na le Dónbeenĩ léra á mu bïo sã le yi. Le Dónbeenĩ páani na le bò làa bïo le dó mí jii le mí ì wé á mi níi lá mía yi. Mi lá 6uan miten ho ð́míj́a yi ká bïo mi dó mi sía wee l̀oní lá mía, mi lá yí zŭ le Dónbeenĩ. ¹³ Eɛ ká h́a làa na ká wán, mi páanílò là a Yeesu *Krista bïo yi, á minén na lá khèra le Dónbeenĩ yi á wáa vá 6ueé 6ó le yi, o Krista na kúará mí ćani húrunnáa mi bïo yi p̀nká yi. ¹⁴ Mu bon. O Krista mu mítén lé yia dó ho h́erà wa ṕahŭ. H́a jinmia na lá wi 6a zúifùwa làa b́ia yínɔn 6a zúifùwa ṕahŭ lòn soró, ó o 6ueé fù léra mí húmú p̀nká yi, á wó 6a lè mu nìpomu ðà-kéní. ¹⁵ Ba zúifùwa làndá làa bïo 6a bò henía búenbúen ó o 6ueé 6ó jŭhŭ, bèra a na à 6a wé le kuure ðà-finle 6a páanílò làa wo bïo yi. Lé bŭn ó o wó á dóráa ho h́erà 6a ṕahŭ. ¹⁶ O Krista mu wó á h́a jinmia na lá wi b́arén mín yi ṕahŭ á wáa vó. O wó á 6a lé le kuure ðà-kéní, á wó á 6a

bíníá sí lè le Dónbeení o húmú ho *kùrùwá wán pànká yi. ¹⁷ O Krista mu ɓueé buera ho héerà bín-tente á nɔn minén na lá khèra lè le Dónbeení yi, lè warén na ɓó le yi. ¹⁸ Mu bon, lé o Krista mu ɓio yi á wa ɓúenɓúen dà à ðínnáa wán Maá Dónbeení yahó, le Dónbeení Hácírí dà-kéní na wa yú pànká yi.

¹⁹ Awa, á minén na yínɔ́ ɓa zúífùwa, mi wáa yínɔ́ nǐ-hǎní na ɓio yí sǎ le Dónbeení nǐpomu yi, mi wáa wee mǐ dé le Dónbeení nǐpomu jii, mi lé le Dónbeení zii nùpua. ²⁰ Mi ka lòn zii na ɓa wee so ɓàn mónkúio. Ba tonkarowà lè ɓa jii-cúa fεerowà ka lòn zii jùhú. Ká a Yeesu Krista mí ɓεere ka lòn huee na ɓuan ho soró ðínná. ²¹ Lé wa páaníló làa wo ɓio yi á wa ɓuannáa mín yi sese lòn zii mónkúio, á soni wee yòo, à wé le zii na ɓio sǎ a Nùhúso yi. ²² Lé mi páaníló là a Krista ɓio yi á minén mún làa ɓia ká ɓuannáa mín yi lòn zii mónkúio, à wé le zii na le Dónbeení wi yi lè mí Hácírí.

3

Ho tonló na le Dónbeení kàràfáa o Poole yi

¹ Lé ɓún te ɓio á ínén Poole wee fio le Dónbeení yi mi ɓio yi. Ba dó mi ho kàsó yi lé ɓio á ï lé o Yeesu *Krista ton-sá minén na yínɔ́ ɓa *zúífùwa ɓio yi.

² Ho tonló na le Dónbeení kàràfáa mi lè mí sǎamu mi ɓio yi á mi jǎ ɓio kénkén. ³ Le Dónbeení zééníá mu ɓio na lá sǎ yi làa mi, ɓio á ï túara ðání yi cǐnú. ⁴ Mi kàráanna ho, á mi ï mi ɓio á ï zúnáa mu ɓio na lá sǎ yi o Krista ðání yi ɓio. ⁵ Mu ɓio mu á le yí fèra yí zééníá lè ɓa nùpua na hàání làa ɓio á le zééníánáa mu hǎ laà na kà wán lè warén na le le tonkarowà, lè le jii-cúa fεerowà, mí Hácírí pànká yi. ⁶ Mu ɓio mu lé ɓio kà: ɓia yínɔ́ ɓa zúífùwa páaníló là a Yeesu Krista ɓio yi, á ɓa wáa léera hǎ kǐa yi làa ɓia lé ɓa zúífùwa, ɓa lé le kuure dà-kéní làa ba, á mu bè-tentewà na le Dónbeení dó mi jii le mí ï wé è na mí nǐpomu yi á ɓa níní mún wi yi. ɓún dà wee wé le bín-tente pànká yi.

⁷ Lé dén bín-tente so á ï wee bue lé ɓio le Dónbeení lè mí sǎamu á nɔn ho tonló mu mi ï á ï wee sǎ lè lerén mí ɓεere pànká. ⁸ ɓia ɓio sǎ le yi ɓúenɓúen tǎhú ínén lé yǐa ɓio jùhú mía po ɓa. Eε ká le Dónbeení lè mí sǎamu màhá pá nɔn ho tonló mu mi lè ï bue o Krista bè-tentewà na jii mía ɓio à na ɓia yínɔ́ ɓa zúífùwa yi. ⁹ A le mún nɔn ho tonló mi ï à ɓio le le mí ï wé na lá sǎ yi wéró à ï zéení ɓio wéréwéré na ɓa nùpua yi. Le Dónbeení, ðio léra mu ɓio ɓúenɓúen, á lá sǎ mu yi hàání. ¹⁰ Mu wó bèra a na à ho wáayi pànkáwá wáa zún le bè-zúrnini lè mí síiwá ɓio, ɓa kèrétíewa ɓúenɓúen kuure pànká yi. ¹¹ ɓún á le Dónbeení fèra le mí ï wé ká ɓio ɓúí ðín yí léra, lé ɓún le wáa tíra jii wa Nùhúso Yeesu Krista yi. ¹² Wa páaníló làa wo lè wa síadéro wo yi ɓio yi, lé ɓún nɔn á wa dà wee ðínnáa le Dónbeení yahó ká zánii mía wen. ¹³ Lé ɓún te ɓio á ï ï fioráa mia à le lònbee lè mí síiwá na á ï wee lá mi ɓio yi à mi yí tée mi bàra ɓio yi. Le lònbee mu wee zéení le mi ɓio jùhú wi binbirí.

Le waminí binbirí na ó o Krista zééníá

¹⁴ Lé ɓún te ɓio á ï wee fǎrá ï nɔnkójúná wán wán Maá Dónbeení yahó à fio, ¹⁵ dén na lé hǎ zǐ-júná na ho wáayi làa hǐa ho tá wán ɓúenɓúen ɓàn Maá. ¹⁶ ï wee fio lerén na semu ɓàn síi mía yi, le le Hácírí dé ho pànká mia ¹⁷ à mi síadéro o *Krista yi ɓio yi, ò o keń làa mia fεεε. ï wee fio le mi wań le Dónbeení, à minén mún wań mín. Ká mi wee wé ɓún, á mi ï keń lòn vǐndεε na naní zon ho tá yi, tàá lòn zii na jùhú fǎrá se. ¹⁸ ɓún lé ɓio á à na á minén làa ɓia ɓio sǎ le Dónbeení yi ɓúenɓúen á à zúrnáa le o Krista ɓèntín wa wen làa sòobεε. ¹⁹ A ɓio ó o Krista wa làa wen á mi ï zún, hàrí ká nùpue yí dà máa zún mu máa véení. Lé ɓún ñ na ká mi ï keń làa ɓio le Dónbeení le mi keńnáa ɓúenɓúen.

²⁰ Le Dónbeení dà mu ɓio ɓúenɓúen. ɓio wa dà à fio le cǐn, hàrí ɓio wa yàá wee leéka, ɓún ɓúenɓúen á le bè-wéníá wee puuní yi lè le pànká na le wee séení làa wen. ²¹ A mi wáa wa khòní le Dónbeení ɓio le wee ðín ɓa kèrétíewa ɓúenɓúen kuure là a Yeesu Krista wán à wé ɓio yi. Mi wa khòní le fεεε hǎ lúlúio na jii mía yi. *Amiina!

4

Wa lé le dà-kéni

¹ A bïo á ìnén Poole na wi ho kàsó yi o Nùhúso tonló na á ì wee sá bïo yi wáa wee cà mi cón làa sòobéé lé bïo kà: Minén na le Dónbeení von, mi ɓua miten làa bïo mu koráa. ² Mi wé liiní miten à wé wayi, à wé jï mi yiwa. Mi wé hĩ mi sĩa mín bïowa yi bïo mi wa mín bïo yi. ³ Le Dónbeení Hácírí wó mia lè le dà-kéni, á mi bánbá à ho héerà kéni mi pãahũ, à mi wé le dà-kéni fɛɛɛ.

⁴ Wa lée dà-kéni làa bïo á hã sãnia lée dà-kéniáa, á le Dónbeení Hácírí dà-kéni lé dïo á wa ɓúenɓúen yú, á bïo wa ɓúenɓúen mún dó wa sĩa wee lòní lée dà-kéni, bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì na wɛn pãahũ na le von wɛn yi. ⁵ Wa Nùhúso lée nĩ-kéni, á mu bïo na wa tà yi lée dà-kéni, á ho *bátéèmu na wa yú mún lée dà-kéni. ⁶ Le Dónbeení lée dà-kéni á lé wa ɓúenɓúen Maá. Le wi wa ɓúenɓúen jùhũ wán, le wee dïn wa ɓúenɓúen wán à wéráa bïo le le mí ì wé, le wi wa ɓúenɓúen yi.

⁷ Ɛɛ ká le Dónbeení màhã hõn wa nĩ-kéni kéni lè mu bïowa wéró pánká làa bïo ó o *Krista le mu koráa. ⁸ Bïo kà lé bïo túara le Dónbeení bioní vūahũ yi: «O wĩkaa mí zúkúsa na ó o dàina á khèra yòoraráa.

O nɔn mí bè-hãnia ɓa nùpua yi.»*

⁹ Bïo ɓa wee bïo le «o yòora», bñn kúará lée webio? Bñn wee zéeni le sãni ò o yòo, ó o lion ho tá wán vó. ¹⁰ O orén mu na lion làa bñn bïo, lé orén nĩ-kéni mu lé yĩa pá bñnia yòora ho wáayi jún-tãahũ á tíraráa mu bïo ɓúenɓúen jii. ¹¹ Lé orén hõn ɓa nùpua lè mu bïowa wéró pánká: Ba ɓúí ó o wó lè mí tonkarowà, ɓa ɓúí ó o wó á ɓa wee fɛɛ le Dónbeení jii-cúa, ɓa ɓúí ó o wó á ɓa wee bue le Dónbeení bín-tente. Ba ɓúí ó o wó á ɓa wee pa le Dónbeení nĩpomu bïo à kàrán ɓa. ¹² O nɔn bñn bïowa so wéró pánká à bán nùpua so wé dàñ séeni bĩa bïo sã le Dónbeení yi à ɓa dàñ sá nanáa le yi, bèra a na à ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure na lé o *Krista sãnia à pánká wé dé wán. ¹³ Lé bñn ñ na á wa siadéro le Dónbeení Za yi là a zũnló á à wé wɛn lè le dà-kéni, à wé ɓa kèrètɛwa na dõn vó, là a Krista na á bïo ɓúí yí fòora yi bïo sii. ¹⁴ Ká mu wó kà, á wa wáa máa bñn máa kéni lòn háyónzáwa na khàró yí do, lòn woohũ na ho pinpiró lè mu jumu yànbónló wee héé yèrémáka. Nì-khàwa máa bñn máa vñn wɛn máa yí lè mí kàránló. ¹⁵ Ká wa wee mĩ ho tũia na mín yi bïo wa wa mín bïo yi, á wa kénló là a Krista bïo sii wé è dé wán ká mu wà, wón na lé ho jùhũ. ¹⁶ Lé orén wee wé ò o nĩpomu wé le dà-kéni, làa bïo ó o nùpue sãnia bïo cɛékaaráa mín yi wó a nùpue bïo sii. Ká a nùpue sãnia bïowa lè mí dà-kéni kéni wee sá mí tonló làa bïo mu koráa, à hã dã wé se. Lé ká sii ɓa kèrètɛwa ɓúenɓúen kuure bïo karáa. Ká ɓa lè mí nĩ-kéni kéni wa mín, á wee sá mí tonni làa bïo mu koráa, à le kuure mu dã wé se.

Le mukãn-finle na ɓa kèrètɛwa yú bïo

¹⁷ Awa, á bïo kà lé bïo á ì ì hení ì na mia wa Nùhúso yèni yi: Mi wáa yí bñn yí ɓua miten làa bĩa yí zũ le Dónbeení bïo sii. Ba wee bè mí yilera mu bè-káamáa wán. ¹⁸ Ba yí zũ dèɛ le Dónbeení bïo dãní yi. Le mukãni binbirí na wee lé le Dónbeení cón á ɓa níi mia yi. Lé bïo ɓa tun mí yiwa, á le Dónbeení bïo dãní yi á ɓa mún yí zũ hàrì dèɛ. ¹⁹ Ba yí zũ nĩyio. Mu koomu lè mí síiwà á ɓa wee wé ká ɓa wà, mu jii fñnii mia. ²⁰ Ká pãahũ na minén tà a *Krista bïo yi, á yínɔ́ làa bñn sii á ɓa le mi ɓua lè miten. ²¹ Bïo bïo ciran wo ɓúenɓúen á minén jã kénkén, á mi páaniló làa wo bïo yi á ɓa mún kàránna mia là a Yeesu Krista mu tũia poni. ²² Bñn wee zéeni le mi ko mi día bïo mi fù wee ɓua lè miten ká mi yínɔ́ ɓa kèrètɛwa. Bñn pãahũ ká bïo ɓa nùpua sĩa wee vá yi na wee vñn ɓa á wee yáa mia. ²³ Mi día le le Dónbeení yèrémá mia à mi yilera wé hã bè-fla. ²⁴ Mi yèrémá wé ɓa nĩ-fla. Le Dónbeení wó mia lè ɓa nĩ-fla à mi ɓonmín làa de. A mi wáa ɓua miten héha làa bñn, à wé ɓa nùpua na téréna á wee ce le Dónbeení yahó làa bïo le tũia poni bòráa mu.

* 4:8 Mi lorí Lení vūahũ (Psaumes) 68.19

²⁵ Awa, á mi wáa khi há sabióní fūaaló yi. Mi wé mǐ ho tūiá na mín yi, lé bǐo wa lé há sǎniá dà-kéní. ²⁶ Ká mi sǎa wé cǎ à mi yí wé bè-kora. Mi wé yí díá le le wii tɛ ká mi sǎa pá wee cí. ²⁷ Mi yí díá le o *Satáni yí pánká mi wán. ²⁸ Yia lá lée kǎnlo à ǎnsó yí bǐnǐ yí ǎuaa bǐo. ǎnsó wé sá ó ò yí mu bǐo á à ǎniánáa mí màkóo, á mún n̄ séenínáa ǎa nǐ-khenia. ²⁹ Mi wé yí mǐ bǐn-kora na mín yi. Há bǐn-tentewà na dà à hení ǎa n̄pua sǎa ho pǎahǔ na mu ko yi lé há mi wé bǐo bèra a na à ǎia wee ǎi há à há wé séení. ³⁰ A le Dónbeenǐ Hácírí na le n̄n̄ mia á mi yí véenǐ yi. Dén Hácírí so lé le Dónbeenǐ fliminí na bò mi wán, à zéení le mi bǐo sǎ le yi, á pan ho pǎahǔ na le khi tí mi kǎnǐló ǎii. ³¹ Bǐo ǎa wó làa mia ká mu yí se, à mi yí ǎua mi yiwa yi. Mi wé yí cí mi sǎa mín wán. Mi wé yí zá làa mín, mi wé yí là mín. Mi díá mu sǔnsúmámu lè mí sǐwà. ³² Mi wé wé mu tentemu làa mín, à zǔn̄ mín màkárí. Mi wé sɛn díá na mín yi làa bǐo le Dónbeenǐ đin o *Krista wán á séra díá n̄n̄náa mia.

5

¹ A bǐo mi lé le Dónbeenǐ zàwa na le wa làa sòobɛɛ, á mi cén wé wé lè le bǐo síi. ² Mi le le waminí wé mi mi wárá búenbúen yi làa bǐo ó o *Krista wararáa wɛn á húrún wa bǐo yi. O wara wɛn á n̄n̄ mí mukǎnǐ wa bǐo yi. Bǐo ó o wó lé le muiní na bǐo sí le Dónbeenǐ yi. ³ Bǐo mi bǐo sǎ le Dónbeenǐ yi, á mi wáa ko mi khi ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà yi, à khi há n̄yi-wárá na sǔii mia yi. Mi yí wé n̄pua na yǐo yí máa sí làa bǐo. Bǔn bǐowa so búenbúen á yí ko à mu bǐo wé mǐ lɛɛ mia hùúu. ⁴ Há n̄yi-bióní lè há bǐn-conconwà lè há kàakó-bióní á mi yí ko mi wé bǐo. Bǐo mi ko mi wé wé lé le Dónbeenǐ bǎrákà déró. ⁵ Mi ko mi zǔn̄ mu sese le ǎia wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà, làa ǎia wee wé há n̄yi-wárá na sǔii mia bán búenbúen máa dí le Dónbeenǐ là a Krista béenǐ hùúu. A ǎia yǐo yí máa sí lè mu bǐo, bán mún máa dí le béenǐ mu. Lé bǐo á bǐo ǎa wee cǎ ka lòn wǎnna na ǎa dó mí sǎa yi. ⁶ Mi yí díá le ǎa nǐ-khàwa à v̄iní mia lè mí bióní, lé bǐo á ǎia yí máa bè le Dónbeenǐ bióní yi à ǎa wee wé bǔn bǐowa so á le khi síiní ǎúná. ⁷ Awa, á minén yí lɛɛ ǎa wárá yi làa ba.

⁸ Mu bon. Mi lá wi le tǐbírí yi, ká mi páanǐló là a Krista bǐo yi á mi wáa wi mu khoomu yi. A mi cén wáa ǎua miten làa ǎia wi mu khoomu yi bǐo. ⁹ Lé bǐo á ǎia bǐo sǎ mu khoomu yi á wee wé há wárá na se, na téréna, á bǐo lé ho tūiá. ¹⁰ A mi cén bánbá à mi zǔn̄ bǐo sí a Núh̄sɔ yi, ¹¹ à há wárá na cǔnú mia, há ǎa ǎia bǐo sǎ le tǐbírí yi wee wé à minén yí lɛɛ yi làa ba. Mi yáá bǐo mu wéréwéré le bǐo ǎa wee wé á yí se. ¹² Mu bon, bǐo ǎa wee sánka miten wé á bǐoró n̄yio yáá wi. ¹³ ɛɛ ká ǎa wárá mu búenbúen á bǐo bǐa wéréwéré, à mu kɛn̄ lòn khoomu á ló mu wán. ¹⁴ Mu bon, mu bǐo búenbúen na mu khoomu ló wán bǔn bǐo so bǐo sǎ mu yi. Lé bǔn n̄n̄ á bǐo ká bǐaráa:

«Ūnén na dǔma, sǎn.

Híní lé ǎa nǐ-hía tǎahǔ,

ó o Krista á à dé mí khoomu ū wán.»

¹⁵ Awa, á mi cén pa miten bǐo bǐo mi ò ǎua lè miten dǎnǐ yi sese. Mi wé mu bè-zǔn̄miní ǎansowà ká mi yí wé bǔnbúwá. ¹⁶ Pǎahǔ lée pǎahǔ na mi dà à wé mu bè-tentewà yi à mi wé mu lé bǐo ho pǎahǔ na wa wi yi n̄pua wee wé mu bè-kora dàkh̄ina. ¹⁷ Lé bǔn n̄n̄ á mi ko à mi bánbá à mi zǔn̄ bǐo ó o Núh̄sɔ le mi wé wé ká mi yí wé ǎa n̄pua na yí wi mi zǔn̄ bǐo. ¹⁸ Mi wé yí ǎu ho divén dà khií, bǔn wee yáa o n̄pue. Ká mi wé díá le le Dónbeenǐ Hácírí pánká à kɛn̄ mi wán. ¹⁹ Mi wé sío há lení lè mí síiwà na wee lé le Dónbeenǐ cǎn à henínáa mín sǎa. Mi wé sío à khòoní a Núh̄sɔ lè mí sǎa búenbúen. ²⁰ Mi wé dé wán Maá Dónbeenǐ bǎrákà féɛɛ mu bǐo búenbúen bǐo yi, wa Núh̄sɔ Yeesu Krista yèni yi.

Bǐo ǎa kèrɛtɛwa ko ǎa wé ǎua làa mín

²¹ Bǐo mi wee kǎnbi o Krista, á mi wé liiní mítén na mín yi.

²² Hãawa, mi wé liiní miten na mi b́arání yi làa b́io mi wee liinínáa miten à na a *Krista yi b́io síi. ²³ Mu bon, o hãa ñúhúso lé b́an b́aa, làa b́io 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure ñúhúso lé o Krista b́io síi. Le kuure mu lé o sánia na ó o kánia. ²⁴ B́io á 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure wee liinínáa miten à na a Krista yi, lé b́un b́an síi à 6a hãawa mún wé liinínáa miten à na mí b́arání yi mu b́io búenb́uen yi.

²⁵ Báawa, mi wé wań mi h́ánání làa b́io ó o Krista waráa 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure b́io síi, á ñon mi mukání le b́io yi. ²⁶ O wó b́un b́era a na à le b́io ś le Dónbeení yi. O ceéra le le mu ñumu le le b́ioní, ²⁷ b́era a na à 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure mu wé d̀e na wee ce, á fíaní mía yi, á cùkú wi, à le dàń ñin o yahó ká bè-kohó yèni yí máa ve lɛé le yi. ²⁸ B́un búenb́uen wee zéeni b́io ó o b́aa ko ò o wańnáa mín h́aa. O ko ò o wań wo làa b́io ó o waráa mi kùrú sánia. B́aa na wa mín h́aa se o wa míten. ²⁹ A ñupue na b́en ñin ñina mí sánia wón mía. O yàá wee wé ñini h́a à pa h́a b́io, làa b́io ó o Krista wee wéráa mu le 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure ³⁰ na lé o sánia b́io síi. A warén so yínón o sánia b́iowa búí le? ³¹ Le Dónbeení b́ioní v́uahú yi á b́io ká lé b́io túara: «Lé b́un ñon ó o b́aa á à ñia mín maá le mín nu ká à lɛé le mín h́aa, á 6a mí ñuwá ñun á à wé sánia dà-kéní.»* ³² B́io b́ia ká lée bè-beeni na sà yi. A ínén wee b́io le mu lé o Krista le 6a kèrètɛwa búenb́uen kuure b́io á mu wee zéeni. ³³ Ká mu màhá mún wee zéeni minén b́io: Ba báawa le mí ñi-kéní kéní ko 6a wań mí h́ánání làa b́io 6a waráa míten b́io síi. A 6a h́awa mún ko à 6a wé k̀nbi mí b́arání.

6

¹ Zàwa, mi wé bè mi maáwà le mi nuwà b́ioní yi mi páaníló là a Ñúhúso b́io yi. Lé b́io á lé b́un mi ko à mi wé wé. ² Le Dónbeení b́io na le bò henía t́ahú, á b́io lé ñin-yání dó mí ñii bò wán lé b́io ká: «Wé k̀nbi m̀n maá le m̀n nu, ³ á ù b́io á à wé se á à yí le muk̀n-tóní ho tá wán.»*

⁴ Maáwà, mi wé yí ćí mi zàwa śa. Mi wé bé 6a sese à zéeni 6a làa b́io ś a Ñúhúso yi à guaráa 6a.

⁵ Wobáaní, mi wé bè mi ñúnása na wi ho ñimíña yi b́ioní yi. Mi wé k̀nbi 6a sese le le yi poni. Mi wé bè 6a b́ioní yi làa b́io mi wee bèráa o *Krista b́ioní yi b́io síi. ⁶ Mi wé yí wé mu 6a ýo yi mí ñon à càráa le yèni 6a cón. Ká mi wé wé b́io le Dónbeení śi vá yi le mi śa búenb́uen lé b́io mi lé o Krista wobáaní. ⁷ Mi wé sá na mi ñúnása yi le mi śa búenb́uen, à keń le mu lé o Ñúhúso á mi wee sá na yi, ká mi yí máa sá na ñupua yi. ⁸ Mi źn le b́io mi ñi-kéní kéní wee wé ká mu se á mi ḱhi yí b́an c̀nú o Ñúhúso cón, à mi wé wobáaní tàá ñupua na wi míten.

⁹ Wobáaní ñúnása, mi mún 6ua mi wobáaní sese. Mi wé yí là h́erè làa ba. Mi źn le minén làa ba á ĺera a Ñúhúso ñi-kéní yi, wón wi ho wáayi, o yí máa hueeka ñupua mín yi.

Hã fio śa na le Dónbeení ñon wen b́io

¹⁰ B́io á í b́io ò na mia á à véenínáa lé b́io ká: B́io mi páanía là a Ñúhúso, á mi cà ho pánká orén na pánká beení b́an síi mía cón. ¹¹ Mi khuii h́a fio śa na le Dónbeení ñon mia, à dàń f́ará ñin śansáráa o *Satáni ñi-khènló. ¹² Mu yínón ñupua á wa wee firáa, búeé. Lé h́a pánká-súmáa na yí máa mi, h́a wee dí le b́eení ho ñimíña na b́io śa a Satáni yi yi, le h́a pánká-súmáa na wi ho wáayi, lé h́n wa wee firáa. ¹³ Lé b́un ñon á í le mi khuiiráa h́a fio śa na le Dónbeení ñon mia búenb́uen, b́era a na ká ṕahú na mu wé here yi à mi dàń ñin à śansá mu, á mu véenii ká mi pá à f́ará à ñin. ¹⁴ Awa, á mi wáa wíoka miten. Mi ñin le Dónbeení t́iáa poni wán à b́un wé lòn ku-cèní na mi can le mi kuio. Mi wé 6a ñi-térennia à b́un wé lòn h́a h́eenii śa á mi pon mi kosía yi. ¹⁵ Mi ca mi kuio le Dónbeení b́in-tente na wee na ho h́erà buero yi, à b́un wé lòn nakáa á mi ź. ¹⁶ Ṕahú lée ṕahú,

* **5:31** Mi loń B́io ñúhú búeenii v́uahú (Genèse) 2.24 * **6:3** Mi loń Léró v́uahú (Exode) 20.12; Lándá zéenióló v́uahú (Deutéronome) 5.16

à mi wé wíoka dé mi sía le Dónbeenĩ yi, à bũn wé lòn hĩa hènii sía na mi ɓuan mi yahó à hɛráa o Satāni hĩa dānaso. ¹⁷ Mi wíoka zũn kɛnkɛn le le Dónbeenĩ kǎnía mia, à bũn wé lòn kónlè na mi ɓúra. Mi wíoka zũn le Dónbeenĩ bionĩ sese à bũn wé lòn khà-tóní, hĩa le Dónbeenĩ Hácírí nɔn mia. ¹⁸ Mi wé fio le Dónbeenĩ yi fɛɛɛ mu ɓio ɓúenɓúen ɓio yi, à wé día le le Dónbeenĩ Hácírí dí mi yahó à mi floráa. Bũn ɓio yi à mi na miten ɓúenɓúen le yi à yí sa ho floró tá. Mi wé fio na ɓia ɓio sã le Dónbeenĩ yi ɓúenɓúen yi fɛɛɛ. ¹⁹ Mi mún wé fio na ínén yi, bèra a na à hã bioní na á ĩ ko à ĩ bío à le Dónbeenĩ dé ĩ jii yi, à ĩ dàń zéeni le bín-tente ɓio na lá sà yi lè le sí-heɓúee. ²⁰ O Yeesu *Krista dó mi le ĩ zéeni le bín-tente mu lè ɓa nùpua. Lé bũn nɔn ɓa dóráa mi ho kàsó yi. Awa, á mi fio na miĩ à ĩ dàń zéeni le bín-tente mu ɓio lè le sí-heɓúee làa ɓio mu koráa.

Móndén tɛɛni

²¹ Wàn za Tisiiki na wa wa làa sòobéɛ, wón na wee sá a Núhũso tonló sese, wón ɓueé zéeni bío á ĩ ɓio karáa ɓúenɓúen làa mia, à mi zũn mu. ²² Lé bũn ɓio yi á ĩ wee tonkaráa wo mi cǎn, ò o ɓuee zéeni ɓio wa ɓio karáa làa mia, à hĩi mi sía.

²³ Le wàn Maá Dónbeenĩ là a Núhũso Yeesu *Krista à na ho hɛrà minén na lé wàn zàwa lè wàn hĩnni kèrètɛwa yi. Le ɓa wé à mi wań mín, à wíoka dé mi sía o Yeesu yi.

²⁴ Le le Dónbeenĩ wé wé mu sãamu làa ɓia ɓúenɓúen na wa wa Núhũso Yeesu Krista lè le waminĩ na jii mía.

Ho vūahú na ó o Poole túara nɔn ho Filiipu kèrètíewa kuure yi

Vūahú túaró nūhú

Ho vūahú na kà lé o Poole túara ho nɔn ho Filiipu lóhó kèrètíewa kuure yi. Lé 6arén lé 6a nín-yání nùpua na ó o Poole buera le bín-tente nɔn yi ho Maseduana kōhú yi (Bè-wénia 16.12-40), á 6a tà dó mí sía o Yeesu *Krista yi. Ho vūahú mu ó o Poole hía wee túa ká a wi ho kàsó yi ká a màhã túara ho lè le sí-wεε.

Ho vūahú mu nūhú 6úεεníi ó o Poole zéenía le mí síi wan ho Filiipusa bïo yi. Bún món ó o zéenía bïo ó o bïo kará làa ba, ò o henía 6a sía. O mún bía nɔn 6a yi le 6a wé liiní mïten làa bïo ó o Yeesu wóráa mu bïo síi. O zéenía le mí ì tonka a Epaforodiite là a Timotee ho Filiipu kèrètíewa cón (1-2).

O nà 6a zeñ wán le 6a wé yí jí ho kàránló na bïo yí bon bïo, ká 6a sòobá mïten à wé wé là arén bïo síi (3).

O zéenía bïo le Dónbeení wee nanáa le sí-wεε lè ho hээрà bïa 6úen6úen na páanía là a Krista yi (4).

Le tɛení

¹ Inén Poole là a Timotee na lé o Yeesu *Krista ton-sáwá wee tɛení minén kèrètíewa na wi ho Filiipu lóhó yi. Wa wee tɛení 6a ya-díwá làa bïa wee séení 6a yi, làa bïa ká 6úen6úen na bïo sã le Dónbeení yi 6a páaníló là a Yeesu Krista bïo yi. ² Le wán Maá Dónbeení là a Núhúso Yeesu Krista à wé mí sãamu làa mia, à na ho hээрà mia.

O Poole flora ho Filiipusa bïo yi

³ Pãahú léé pãahú ká ì leékaa mi bïo, à ì dé wán Dónbeení bárakà. ⁴ Pãahú léé pãahú ká ì wee fio à ì mún fio na mi 6úen6úen yi lè le sí-wεε. ⁵ Lé bïo, à lá ho pãahú na mi dó mi sía o *Krista yi á 6ueé 6ó ho zuia yi, á mi dó mi níní mïl le Dónbeení bín-tente bueró tonló yi. ⁶ I láa mu yi le ho ton-tente na le Dónbeení 6úa nūhú mia, á le è sá á à tíi jii o Yeesu Krista bíní buen-nɔnzoñ. ⁷ I tũiá sí à hñn yilera so kerí mïl mi 6úen6úen dání yi, lé bïo á ì wa mia làa sòobéε. Mu bon, le Dónbeení wó á mi lééra le bín-tente bueró tonló yi làa mi. A pãahú na á ì wi ho kàsó yi, á wee tà le Dónbeení bióní jii o cítí-fl yahó, á ì wee zéení mu wéréwéré le mu lé ho tũiá. ⁸ Mu bon, le Dónbeení zũ le mu lé ho tũiá poni, le ì wa mia làa sòobéε làa bïo ó o Yeesu Krista waráa mia. ⁹ A ì wee fio le Dónbeení cón le mi waminí wíoka wé dé wán, à mi bïo zũnló le Dónbeení bïo dání yi, làa bïo se làa bïo yí se hueekaró mín yi à wíoka wé dé wán. ¹⁰ Bún ká mi ì dàñ ñ lén bïo se po bïo ká bèra a na à mi ce le Dónbeení yahó à wékheró bïo yí mï yí léé yi à vaa 6úe o Krista bíní buen-nɔnzoñ. ¹¹ A mi bè-wénia 6úen6úen á à téréen o Yeesu Krista pánká yi, á 6a nùpua á à dé ho cùkú le Dónbeení yi, á à khòoní le.

Le bín-tente bueró bïo

¹² Wán zàwa lè wán hñni, ì wi à mi zũn le bïo sá mïl lé bún wó á le bín-tente bueró tonló vannáa lè mí yahó. ¹³ Mu bon, ho *Oroomu béε zĩ-beení parowà núnása làa bïa ká 6úen6úen zũ le lé o *Krista bïo yi á ì wiráa ho kàsó yi. ¹⁴ Bïo á ì wi ho kàsó yi lé bún mún wó á wán zàwa lè wán hñni boomuso wíokaa dó mí sía o Núhúso yi, á wíokaa henía mí sía le Dónbeení bióní bueró yi. ¹⁵ Ba 6úi wi 6a tãahú wee bue o Krista bín-tente lé bïo 6a wee dí le yandee làa mi, á wi à 6a bïo nūhú wé poñ mi. εε ká 6a 6úi bán wee bue le bióní mu lè le yi na se. ¹⁶ Bánsowa so wee wé mu lé bïo 6a wa mi, á zũ le ì wi hen le bín-tente jii tàró bïo yi. ¹⁷ Ká bïa wi à 6a bïo nūhú wé poñ mi o Krista bín-tente bueró bïo yi, bán yilera na wi 6a yi yí se. Ba wi à 6a beé ì lò à bè bïo á ì wi ho kàsó yi wán. ¹⁸ εε ká bún

6úen6úen nùhù mia. A mu wé le yi na se loo, tàá yi na yí se loo, bún yí here. Bïo nùhù wi lé ò o Krista bïo wé bue. Bïo ó o Krista bïo yú wee bue bún léé zámakaa í cón, á ì wé è zámaka mu bïo yi féeε. ¹⁹ Lé bïo á ì zù le bïo wee wé kà 6úen6úen vaa véenii lé í káníló mi floró pànká yi, là a Yeesu Krista Hácírí* na wee séení mi pànká yi. ²⁰ Bïo á ì pan làa sòobée á dó ì sïi wee lòní lé bïo kà: I máa wé bïo 6úi na hã nÿio dà à dí mi bïo yi. Ká ì sïi á à wé here á wáa wé è dé ho cùkú o Krista yi ì wára yi làa bïo á ì wee wéráa mu, à ì yïo wé lua, tàá à ì hí. ²¹ Mu bon, ínén cón ká ì yïo wi lua, se lé ho cùkú dérò o Krista yi bïo yi. Ká ì 6èn húrun loo, á ì mún ñ yí cùnú bún yi. ²² εε ká bïo á ì yïo wi lua wà, á tonló cùnú wi 6a nùpua cón, á bïo á ì wáa à lén á ì yí zù. ²³ I wee héhéeka mu mí bïo nùn pãahù. I lá húrun á vaá wi là a Krista, se mu lá à wé sí mi, lé bïo á bún lé bïo 6èntín súaani. ²⁴ εε ká minén bïo yi á ì keñlò làa mia á nùhù 6èn wíokaa wi po bún. ²⁵ A bïo á ì wáa láa mu yi, á ì zù le ì keñ bïn, á à keñ lè mi 6úen6úen á wé è séení mia, à mi wíoka zún le Dónbeení bïo, à sía wa mi siadéro o Yeesu yi bïo yi. ²⁶ Lé bún ñ na ká ì khíi bïnía 6uara mi cón, á mi ì wíoka zámaka làa sòobée ì bïo yi mi páaníló là a Krista yi.

Bïo 6a kèrètłewa ko 6a 6ua lè miten

²⁷ Bïo bïo here lé bïo mi ì 6ua miten sese á à héha làa bïo ó o *Krista bïn-tente le mu koráa, bèra a na ká ì 6uara mi cón loo tàá ká ì yí 6uara loo, à ì wé nì le mi fára ñin mi siadéro o Krista yi wán lè le hácírí dà-kéní, á wó le nii dà-kéní páanía lá le lònbee wee tà le Dónbeení bïn-tente nii. ²⁸ Mi yí día le mi zúkúsa záníka mia bïo woon yi. Bún ñ zéení làa ba le 6a à yáa, ká mu 6èn ñ zéení lè minén le mi ì kání. Bún 6úen6úen lé le Dónbeení wó mu. ²⁹ Mu bon, le Dónbeení wó mu sãamu làa mia: Le wó á mi dó mi sía o Krista yi á mún lò wee be o bïo yi. ³⁰ Mu bon, ínén làa mia páanía wee lá le lònbee dà-kéní, ñio á ì hía lá lè ho yahó á mi mæn. A lé dén lònbee so á ì pá lan wee lá á mi wee nì bïo.

2

¹ Mi pànká wee wíoka keñ mi páaníló là a *Krista bïo yi. O waminí wee hení mi sía. Mi páanía le Dónbeení Hácírí pànká yi. Mi sía se á zù le màkárí. ² Awa, á mi cén wáa wé nì mín yi, à wañ mín, à wé mi yilera làa dà-kéní. Mi wé bún 6úen6úen á tíiraa ì sí-weε nii. ³ Mi yí wé bïo 6úi na wee wé à mi bïo nùhù keñ poñ bía ká. Mi wé yí yoní miten bía ká wán à 6a mi mia. Ká mi wé liiní miten à wé leéka le bía ká súaani mia. ⁴ Mi wé yí leéka minén mi dòn bïo, ká mi mún wé leéka bía ká bïo.

- ⁵ Bïo mi páanía là a Yeesu Krista, á mi 6ua miten làa bïo ó o 6uannáa miten bïo síi:
⁶ Orén na ka lè le Dónbeení bïo, á yí le mí ì 6ua mí màamínló làa de konloon.
⁷ Bueé. O tà día bún 6úen6úen ò o bueé ton lè 6a nùpua bïo síi á lé o nùpue binbirí, á wó miten là a ton-sá bïo síi.
⁸ O liinía miten á tà bô le Dónbeení bioní yi fúaa o tà mu húmú yi, hãrí mu húmú ho *kùrùwá wán.
⁹ Lé bún nòn le Dónbeení wáa yoníanáa wo ó o wi mu bïo 6úen6úen nùhù wán, á wó ó o yú le yèni na po hã yènnáa 6úen6úen.
¹⁰ A bía wi ho wáayi làa bía wi ho tá wán làa bía wi ho ñi-hónbó-lóhó yi 6úen6úen ñ fára mí nankópúná wán o yahó.
¹¹ A 6a 6úen6úen á à bío wéréwéré le o Yeesu *Krista lé o Nùhúso, á à déráa ho cùkú o Maá Dónbeení yi.

Ba kèrètłewa ka lòn khoomu ho ñmĩndá yi

¹² Minén na á ì wa làa sòobée, bïo mi wee bè le Dónbeení bioní yi, á mi wé wé bïo á bía le kánía ko 6a wé. Mi wé kònbi le Dónbeení làa sòobée à wéráa mu. Bïo mi láa wee wé mu ká ì wi làa mia, á mi pá wíoka wé wé mu hãrí bïo á ì mia làa mia. ¹³ Lé le Dónbeení wee na ho pànká mia à mi sía vá hã wára na sí le yi à ña wéráa hã.

* **1:19** Yeesu Krista Hácírí: O Yeesu Krista Hácírí na bïo bía hen lè le Dónbeení Hácírí léé dà-kéní.

¹⁴ Bïo lée bïo na mi wee wé, à mi yí khi mi kíó yi ká mi ì zá làa mín à wéráa mu, ¹⁵ bèra a na à wékhe bïo yí mǐ yí léé mia, à mi wé 6a nùpua na wee ce le Dónbeenǐ yahó, le Dónbeenǐ zàwa na á fianǐ mía yi ho lòn bïo nùpua na lé 6a nǐ-sǔmáa tǎhǔ. Mi ka lòn khoomu 6a tǎhǔ lòn fɪntɛɛna na dó bïo síi, ¹⁶ minén na wee bue le bín-tente, dïo wee na le mukǎnǐ binbirǐ. Ká mi wee wé làa bǔn, á ì dà à zámaka mi bïo yi o *Krista bǐnǐ 6uen-nònzoñ, lé bïo le lònbee na á ì lá mi bïo yi yínǎñ kǎamáa. ¹⁷ Bïo mi dó mi sía le Dónbeenǐ yi á mi nǎn miten le yi bǔn ka lòn muinǐ na 6a yan bïo síi. A hàrí ká 6a ko 6a 6úe mi, à ì wé lòn hámu na bò mu wán, á ì wee zámaka mu bïo yi á à zámaka lè mi 6úen6úen. ¹⁸ Làa bǔn bïo síi, á minén mún wé zámaka, à mún zámaka làa mi.

O Timotee là a Epaforodiite tonkaa bïo

¹⁹ I wee leéka le hen làa cǐnú ká a Nùhúso Yeesu tà, á ì tonka a Timotee mi cǐn bèra a na à ì jí mi sǎ à síi hǐ mi bïo yi. ²⁰ Lé bïo ká mu yínǎñ wón á nùpua na wee leéka mi bïo làa bïo á ìnén wee leékaráa mu á mía. ²¹ Bǐa ká 6úen6úen yara sǎ mí kùrú bïo ká a Yeesu *Krista bïo níi ló. ²² Minén mi beere zǔ bïo ó o wó. O páanía sá le bín-tente tonló làa mi làa bïo ó o za wé sáráa lè mín maá. ²³ Awa! Ká ì zǔna bïo á ì bïo ò wéráa, ó orén lé yǎa á ì wee leéka à ì dèení tonka mi cǐn. ²⁴ I láa mu yi le hen làa cǐnú ká a Nùhúso ò na ho wǎhǔ miǐ á ìnén ì beere á à 6uen mi cǐn. ²⁵ Ee ká wán za Epaforodiite na mi lá tonkaa ì cǐn ò o 6uee na mi níi bïo na mi le mi ì séení làa mi miǐ, á ì le mu ko à ì día wo ò o bǐnǐ 6uen mi cǐn. O sá le bín-tente tonló á lá le lònbee làa mi làa sòobéε. ²⁶ O 6èntǐn wi ò o mi mi wán, á mún yilera lúnkaa lé bïo ó o zǔ le mi ná mí vánvámu bïo. ²⁷ Mu bon, o lò lá yí here làa sòobéε, lée cǐnú ká a yáá lá à hí. Ká le Dónbeenǐ màhǎ zǔna a màkǎrí, mu yáá yínǎñ orén mí dòn, ìnén á le mún zǔna màkǎrí bèra a na à le yi-véε na wi ì wán à yí dé wán. ²⁸ Lé bǔn nǎn á ì wi à ì día wo ò o 6uen mi cǐn fùafù, bèra a na ká mi mǎn wo, à mi sía wa, à ìnén yi-véε 6èn yòo tǐ yi. ²⁹ Awa! A mi sí a yahó lè há zámaka-beenǐ mi páaníló là a Krista bïo yi. Ba nùpua na ka là a bïo á mi wé kǎnbi, ³⁰ lé bïo á cǐnú ká ká a lá à hí o Krista tonló bïo yi. Bïo mi yí dà máa wé máa na miǐ lé bïo mi khèra làa mi, lé bǔn ó orén zàanía mí mukǎnǐ á wó séeníánaa mi.

3

O Krista bïo jùhǔ wi po bïo ká

¹ Wán zàwa lè wán hínni, á bïo ká wán á ì wee bïo bïo ká làa mia: Mi wé zámaka bïo mi páanía là a Nùhúso bïo yi. Mu bïo na á ì túara nǎn mia na á ì bǐnǐa wee tǐi yi yínǎñ bïo na wee seé mi, ká mu lée bïo na á à séení mia, à bïo 6úi yí dàní mia yí vǐnǐ. ² Mi pa miten bïo 6a ton-sá-kora yi, 6a ka lòn boonǐ, 6a sòobáa wee hení ho kúioró bïo dàkhǐna. ³ Mu bon, warén lé bǐa kúiora binbirǐ. Wa wee 6úaanǐ le Dónbeenǐ lè le Hácírǐ pànká, á wee zámaka wa páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi, á yí dó wa sía waten yi. ⁴ Ká a 6úi lá wee leéka le mí dà à dé mí síi míten yi, se ìnén dà à dé ì síi bǔn yi á à poñ wón 6ànso. Mu bon, ì túiá lá à wé sí à ì dé ì síi ìten yi, ⁵ lé bïo á ìnén 6a *kúio ì teró wizoonǐ bïo hètǐn zoñ. Wán síi lé o *Isirayεele nǐpomu, ì ton o Bēnzamεε zǐ-jùhǔ yi. Wán nùwǎ lé 6a *zúífùwa binbirǐ, á ì lé o zúífù binbirǐ. Ì lé o *Farizǐε á henía o *Mɔyǐize làndá bèró bïo, ⁶ á ì can ì kúio làa sòobéε le Dónbeenǐ tonló yi fúaa ì lá wee beé 6a kèrètǐεwa kuure lò. A ho *làndá mu bèró dàní yi, á nùpue lá yí dà máa bïo le ì wó khon mu 6úi yi hùúu. ⁷ Ee ká a Krista bïo yi, á bǔn biowa so na lá ka lòn cǔnú bïo ì cǐn á ì wǎa wee wé lòn bè-kǎamáa. ⁸ Mu bon, mu bïo 6úen6úen ka lòn bïo na jùhǔ mía ì cǐn, lé bïo á ì Nùhúso Yeesu Krista zǔnló bǔn lé bïo jùhǔ wi po bïo ká 6úen6úen. Lé orén Krista mu bïo yi á ì pǎnáa mu 6úen6úen, á wee wé mu lòn zàn-bïo, bèra a na à ì bïo wíoka sí a yi binbirǐ ⁹ à páaní làa wo. Mu yínǎñ bïo á ìnén bò ho làndá yi á nǎn á ì térénnánaa, ká lé bïo á ì dó ì síi o Krista yi á le Dónbeenǐ wóráa mi là a nǐ-térénnii. ¹⁰ Bïo á ì wee cà lé o Krista zǔnló, à mún zǔn ho pànká na le

Dónbeenĩ nɔn wo yi o vèeró mɔn. I wi à ï páaní a lònbee yi làa wo à tà mu húmú yi là a bïo síi. ¹¹ Ká mu wó kà, á ïnén mún ñ láa mu yi le le Dónbeenĩ khii vèení mi.

Wa ko wa bánbá vaa yí bïo wa wee cà

¹² Wàn zàwa lè wàn hĩnni, ï yí dà máa bío le bïo á ï wee cà á ï wáa yú vó, tàá bío á ï ko à ï keĩnáa á jii wáa tun. Eε ká ï màhá wee hení ï lò bèra a na à ï yí mu, lé bïo ó o Yeesu *Krista léra mi á ï bïo sã a yi búenbúen. ¹³ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, ïnén yí máa leéka le ï yú mu vó. Bïo bïo here mi lé bïo kà: Bïo á ï wó khiĩna á ï wáa yí máa loĩ, bïo wi ï yahó lé bũn á ï wee bánbá bïo yi. ¹⁴ A bïo á ï wee cà lé bũn á ï wáa wee lùwí bïo yi, bèra a na à ï vaa yí ï veró cúnú ho wáayi le Dónbeenĩ cɔn ï páaníló là a Yeesu Krista bïo yi. ¹⁵ Lé hɔn yilera so ko à há wé keĩ warén kèrètɛwa na dɔn vó le Dónbeenĩ bïo dǎní yi yi. Eε ká mi wee leéka bè-vio búu mu bïo yi, à le Dónbeenĩ zéení mu yara wéréwéré làa mia. ¹⁶ Bïo wi bĩn, á hen na wa van vaá bó yi á mi wáa le wa wíoka bánbá làa bũn bïo.

¹⁷ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, mi wé wé bío á ï wee wé. Bïa wee bè bïo mi mɔn à wa wee wé yi lé bán á mi fá mi yĩo yi. ¹⁸ Mu bon, ba nùpua cèrèe wáraa wee zéení le ba lé o Krista na húrun ho *kùrùwá wán zúkúsa. I láa wee wé bío mu na mia fɛɛɛ, á ï pá bĩnía wee bío mu làa mia ká ï wá. ¹⁹ Bán nùpua so píora lé ba doffina, á há ñyi-wáraa na ba wee wé lé hɔn á ba wee khòní miten bïo yi. Bïo ba wee leéka lé ho ñmíjǎ bío mí dòn. Mu vaa véení ká ba à yáa búenbúen. ²⁰ Eε ká warén kùrú lahó hɔn yòó wi ho wáayi. A wa kǎnĩlo Yeesu Krista na à lé bĩn á à buen lé wón wa wee lòoní. ²¹ Hen ká a khii buara á wa sǎnía na cùkú mia ó o bueé wé á há à keĩ là a sǎnía na cùkú wi bïo síi. O o ò wé mu lè ho pǎnká na wi o cɔn, hĩa ó o ò yíraa le sée mu bïo búenbúen wañ.

4

¹ Awa, wàn zàwa lè wàn hĩnni na ï wa làa sòobéε, ï síi bèntĩn vá à ï bĩnĩ mi mia. Mi bïo wee wé ï síi, á lé minén bïo yi à ï yí ho cùkú, á mi wáa wíoka fǎrá ñn mi páaníló là a Nùhũso yi.

Le zéenti bïo

² O Evodii là a Sentiisi á ï wee hení bïo kà á à na yi le ba jii-cúa wé le dà-kéní ba páaníló là a Nùhũso bïo yi. ³ Eε ká ïnén na páanía wee sá ho tonló làa mi lè mí yahó á ï wee bío bïo kà á à na yi: Ba háawa mu mí nùwǎ jɔn á ï séení. Ba páanía lá le lònbee làa mi le Dónbeenĩ bĩn-tente bueró bïo yi. O Kileman lè wàn zàwa na ká mún páanía lá le lònbee làa mi le Dónbeenĩ bĩn-tente bueró bïo yi. Bán yènnáa túara bïa yú le mukǎnĩ binbirĩ yènnáa vǔahũ yi.

⁴ Mi wé zǎmaka fɛɛɛ mi páaníló là a Nùhũso bïo yi. I wíokaa wee bío mu, mi wé zǎmaka. ⁵ Mi wé ba nùpua na wayika à ba nùpua búenbúen zũn bïo. Mi wé leéka le hen làa cĩnũ ká a Nùhũso á à buen. ⁶ Mi yí le mi hácírí yáa bïo woon yi. Eε ká mi màkóo wé wi bïo lée bïo yi, à mi zéení mu lè le Dónbeenĩ. Mi mún wé dé le bǎrákà fɛɛɛ. ⁷ Ká mi wee wé kà, á le Dónbeenĩ á à na mí héerà mia, hɔn héerà so dà bío wa wee leéka búenbúen wán, ho ò wé á mi yiwa máa wé è dè, á yilera máa wé è lùnká mi páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi.

⁸ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, á bío kà wán á ï ï bío bïo kà làa mia: Bïo ko mu wé here mia lé ho tũíá poni bïo, làa bïo búenbúen na ko lè le kɔnbii, làa bïo téréna, làa bïo wee ce, làa bïo ó o nùpue ko ò wañ, làa bïo ko lè ho cùkú. Bïo búenbúen na se làa sòobéε, làa bïo ko lè le búaanii lé bũn bïo ko mu wé here mia. ⁹ Bïo á ï kǎráanna làa mia á mi tà yi, bïo mi jǎ ï cɔn làa bïo mi mɔn à ï wee wé lé bũn á mi wé bè yi. Ká mi wee wé kà, á le Dónbeenĩ na wee na ho héerà, á à keĩ làa mia.

Ho Filiipu lóhó kèrètɛwa bǎrákà déró bïo

¹⁰ I wee zǎmaka làa sòobéε ï páaníló là a Nùhũso yi, lé bïo mi màhá wáa dǎnna zéení làa mi le mi pan ï bïo. Mu bon, mi pan ï bïo yí khú ká lé bïo mi lá ñn yí yú mu wéró níi. ¹¹ Mu yínɔn bïo búu fòora mi á nɔn á ï wee bíoráa kà. Hen ká ï bïo ka làa bïo na, à ï síi wa

mu bïo yi lé bïo á ï mána mu búenbúen. ¹² I khon loo, á ï zũ bïo á ï ì 6ua lè ìten. I bïo wi loo á ï zũ bïo á ï ì 6ua lè ìten. I yú bïo á ï dí loo, tàá ï yí yú bïo á ï dí loo, à ï yí puuní loo, tàá à bïo wi ï cǎn fòo mií loo, mu búenbúen yi á ï zũ bïo á ï ì 6ua lè ìten sese. ¹³ Bũn bïowa so wéró pànká ó o *Krista wee na mií. ¹⁴ Èè ká bïo mi séení mi le lònbee na yú mi bïo yi 6èntĩn lée bïo na se.

¹⁵ Minén Filiipusa, mi zũ le pãahũ na á ï 6úa le Dónbeenĩ bín-tente bueró ñúhũ mi cǎn, á ló ho Maseduana kǎhũ yi, á lé minén mi dòn lé 6a kèrètɛwa kuure na séení mi. ¹⁶ Pãahũ na á ï wi ho Tesaloniiki yi lé bĩn mi 6úa mu ñúhũ yi, á séení mi làa bïo á ï màkóo wi yi á dǎn hã cúa-ñun. ¹⁷ Bũn yí máa zéení le ï wee cà à mi wé séení mi làa bũn síi fèèè, èè ká ï màhã wi à le Dónbeenĩ na bïo mi wee wé 6àn cǎnú mia. ¹⁸ Mi hãmu na mi tonkaa là a Epaforodiite 6ueé dǎn mi lè mí ñi-kãa, mu yàá puunía bïo á ï màkóo wi yi búenbúen. Bïo mi nǎn mií ka lòn muinĩ yia na cǎina á sãmu sí le Dónbeenĩ yi. ¹⁹ Wàn Dónbeenĩ na nãfòró ñii mía á à na bïo mi màkóo wi yi búenbúen mia mi páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi. ²⁰ Le ho cùkú à bïo sí wàn Maá Dónbeenĩ yi fèèè hã lúlúio na ñii mía yi. *Amiina!

Le tɛnĩ

²¹ Bĩa bïo sã le Dónbeenĩ yi 6a páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi á mi tɛení yi lè mí ñi-kéní kéní. Wàn zàwa lè wàn hĩnni na làa mi páanía wi mún wee tɛení mia. ²² Bĩa hen na bïo sã le Dónbeenĩ yi búenbúen wee tɛení mia, sǎnkú bĩa wee sá ho *Oroomu béè cǎn.

²³ Le o Núhũso Yeesu Krista wé mu sãamu làa mia.

Ho vūahú na ó o Poole túara n̄n ho Koloosi kèrètíewa kuure yi

Vūahú túaró n̄hú

Ho vūahú na kà lé o Poole túara ho n̄n ho Koloosi lóhó kèrètíewa kuure yi. Yia nín-yání buera le Dónbeení bioní b̄n lé yia 6a le Epafaraasi, o là a Poole páanía wee sá ho tonló dà-kéní. O wee lé ho Koloosi lóhó mí bæere yi (1.7; 4.12).

Pāahú na ó o Poole wi ho kàsó yi ho Oroomu yi (4.3), ó o Epafaraasi 6ueé 6úεkíó wo á bía n̄n wo yi le 6a n̄pua 6úi h̄n̄n wee v̄iní ho Koloosi kèrètíewa lè ho kàránló 6úi síí.

Lé b̄n̄n n̄n ó o Poole túararáa ho vūahú na kà n̄n 6a yi, à zééní le Dónbeení t̄úá poni làa ba, bèra a na à 6a p̄í 6a n̄pua mu kàránló. O mún bía n̄n 6a yi le le Dónbeení ð̄n o Yeesu *Krista wán léraráa ho ð̄m̄j̄ná, á lé orén le wee ð̄n wán k̄n̄ínáa 6a n̄pua (1–2).

O zéénía bio 6a wé è 6ua lè mítén 6a pááníló là a *Krista yi (3–4).

Lé o Tisiiki là a Oneziimu ó o Poole tonkaa lè ho vūahú mu á 6a vaá n̄n ho Koloosi kèrètíewa kuure yi.

Le t̄èní

¹ Mu lé ínén Poole, yia le Dónbeení lè mí síí bio á wó á ì lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé mi wee túa ho vūahú na kà. Inén lè wán za Tim̄tee ² á wee t̄èní minén wán zàwa lè wán h̄nni na bio s̄a le Dónbeení yi ho Koloosi lóhó yi á páanía là a Krista, á siadéro wo yi f̄ará t̄ina. Le wán Maá Dónbeení à wé mu s̄amu làa mia, à na ho héerà mia.

O Poole Dónbeení b̄aráká déró bio

³ Hen ká wa sansan wee fio wa N̄h̄úso Yeesu *Krista 6àn Maá Dónbeení yi mi bio yi, à wa dé le b̄aráká. ⁴ Wa wee dé le b̄aráká lé bio wa j̄á bio mí sía dóráa o Yeesu Krista yi bio, làa bio mí waráa bía 6úén6úén na bio s̄a le Dónbeení yi. ⁵ Mi dó mi sía á wa mín, lé bio mi dó mi sía á wee lòní le Dónbeení bè-tente na le dó mí j̄ii le mí ì ká làa mia ho wáayi. Mu bè-tente mu á mi j̄á bio p̄ahú na 6a buera le b̄in-tente n̄n mia yi, dén na lé ho t̄úá poni. ⁶ Ho ð̄m̄j̄ná 6úén6úén yi, á b̄ia wee tà le b̄in-tente mu bio, à wé bio sí le Dónbeení yi á wee dé wán ká 6a wà. Lé kà síí á mu mún wee wéráa minén c̄n à lá ho p̄ahú na mi j̄á le b̄in-tente mu yi, á z̄una le Dónbeení s̄amu bio binbirí à 6uee 6úe ho zuia j̄ii wán. ⁷ Mu lé o Epafaraasi, yia wa wa làa sòobéε na làa w̄en páanía wee sá a Krista tonló, lé wón buera le b̄in-tente mu n̄n mia. O wee sòobá mítén à sáráa o Krista tonló wa lahó yi mi c̄n. ⁸ Lé orén 6ueé bía le waminí na á le Dónbeení Hácirí wó á mi wa làa mín bio làa w̄en.

⁹ Lé b̄n̄n n̄n á p̄ahú na wa j̄á mi bio yi j̄ii wán, á wa wee fio le Dónbeení yi f̄éε mi bio yi. Wa wee fio le le Dónbeení na mu bè-z̄úr̄miní lè mu bio z̄úr̄ló 6úén6úén na wee lé lerén mí bæere Hácirí c̄n mia. Lé b̄n̄n ñ na ká mi ì z̄úr̄ bio le síí vá yi á mu j̄ii ì sí. ¹⁰ B̄n̄n ká mi ì dàñ ñ 6ua mitén làa bio mu koráa là a N̄h̄úso, á mi wé è wé bio sí a yi 6úén6úén f̄éε lè h̄a wárá na se lè mí síiwà 6úén6úén, á à wíoka à z̄úr̄ le Dónbeení. ¹¹ Bio le Dónbeení p̄ánká j̄ii míá, á wa wee fio le yi le le wé à mi p̄ánká keñ bèra a na à mi wé dàñ h̄í mi sía, à j̄í mi yiwa lè le sí-wεε. ¹² Mi wé dé wán Maá Dónbeení b̄aráká. Le wó á mi ko à mi ní keñ h̄a k̄ia na le b̄ará ká làa b̄ia bio s̄a le yi mu khoomu yi le c̄n. ¹³ Le k̄anía w̄en le t̄ibirí p̄ánká níi yi, á wa w̄aa wi le Za na le wa làa sòobéε béení ð̄iníi ¹⁴ Lé o Za mu p̄ánká yi á le k̄anía w̄en, á séra wa bè-kora díá.

O Krista khòniló leni

¹⁵ O Za mu yi á wa wee mi le Dónbeení na yí dà máa mi.

O kí mu bio 6úén6úén, á wi mu bè-lénnia 6úén6úén j̄h̄ú wán.

16 Lé bïo ó orén lé yïa le Dónbeenĩ ðĩn wán léraráa mu bïo búenbúen,
 bïo ho wáayi, làa bïo ho tá yi,
 bïo wee mi, làa bïo yí máa mi,
 hã pánkává lè mí síiwà búenbúen.

Le Dónbeenĩ ðĩn orén wán á léraráa mu bïo búenbúen,
 mu bïo búenbúen le léra orén bïo yi.

17 Orén wi ká bïo búii ðĩn yí léra.

Lé orén pánká yi á mu bïo búenbúen wi mí lara yi sese.

18 Ba kèrètíewa búenbúen kuure na ka lòn sánia bàn ñúhũ lé orén.

Lé orén le kuure mu búia wán.

Lé orén lé ba ñi-hía ñin-yání so na vèera á máa bini máa hí
 bèra a na ò o dí mu bïo búenbúen yahó.

19 Lé bïo mu wó sína le Dónbeenĩ yi à bïo lerén karáa búenbúen à le Za mún kerí làa bún.

20 A mu mún wó sína le yi à le ðĩn orén wán à bïo ho wáayi làa bïo ho tá yi búenbúen làa
 de bini wé sí.

Lé o Za na húrun ho *kùrùwá wán á cãni kúará pánká yi á le dóráa ho héerà lerén lè mu
 bïo búenbúen pãahũ.

21 A minén na lá lé ba ñi-hání le Dónbeenĩ cón, á lá lé le zúkúsa mi yile-kora lè mí bè-
 kora wéró bïo yi, 22 á le wáa wó á mi binia sí làa de bïo le wó á le Za wó a nùpue á húrun
 pánká yi. Le wó ká síi bèra a na à mi dàn ðĩn le yahó ká mi wee ce á fiani mia yi á bè-kohó
 yèni yí máa ve léé yi. 23 Ká mi màhá ko mi wíoka dé mí sía o Za mu yi, à fará ðĩn. Bïo mi
 dó mi sía wee lòní bïo le Dónbeenĩ dó mí ñii le mí ì wé le bin-tente yi á mi yí khènnáa.
 Le bin-tente mu lé ðio mi ñá khíina, ðio buera ñon ho ðimíña nùpua búenbúen yi. A lé
 lerén bin-tente mu bueró tonló á ñén Poole mún wee sá.

O Poole lònbee na ó o wee lá bïo

24 Hã làa na ká wán á le lònbee na á ì wee lá mi bïo yi á ì wee zãmaka bïo yi. Lé ká
 síi á ì sánia lò ò beráa á à tíráa le lònbee na wa ko wa kãa yi ñii* o *Krista tonló sáró yi
 ba kèrètíewa búenbúen kuure na lé o sánia bïo yi. 25 Ñén wáa lé ba kèrètíewa búenbúen
 kuure mu ton-sá lé bïo le Dónbeenĩ karáfáa ho tonló mi, á le ì zéeni mí bionĩ bïo yahó
 búenbúen mi séeniló bïo yi. 26 Le bionĩ mu lé mu bïo na le Dónbeenĩ lá sà ho ðimíña
 nùpua búenbúen yi hàání. Éé ká hã làa na ká wán á le wáa zéenia le bionĩ mu bïo làa
 bïa bïo sã le yi. 27 Le Dónbeenĩ le mí ì zéeni làa ba le le bïo na lá sà yi na semu bàn síi
 mia á ba nùpua búenbúen ñini dàn kerí yi. Bún bïo so lé o Krista páaniló làa mia. Lé bún
 ñon á mi dó mi sía wee lòní ho cùkú na le Dónbeenĩ dó mí ñii le mi ñini ì kerí yi. 28 Lé
 wón Krista so á wa wee zéeni bïo, á wee ñi le Dónbeenĩ ñipomu ñi-kéni keni zení wán,
 á wee kàrán ba lè mí ñi-kéni keni mu bè-zúrmini pánká yi. Wa wee wé bún bèra a na à
 ba ñi-kéni keni dàn ðã vé ba páaniló là a Krista pánká yi. 29 Lé bún te bïo á ì wee sáráa
 ho tonló mu lè ì sòobéé là a Krista pánká beenĩ na wee mi bïo á ì wee wé yi.

2

1 I wi à mi zúr le ì wee sá lè ì sòobéé minén lè ho Lawodisee lóhó kèrètíewa, làa bïa
 ká búenbúen na yère mún ðĩn yí dá ì wán bïo yi. 2 I wee sá lè ì sòobéé bèra a na à mi
 búenbúen sía wé hereka à mi wé le dà-kéni bïo mi wa làa mín bïo yi. Bún bïo yi á mi ì
 yí mu bè-tentewà lè mí síiwà búenbúen na ko làa mia ká mi bènín zúna le le Dónbeenĩ
 bin-tente na mi ñá lé ho túiá poni. Lé bún ñi na ká mi ì zúr le Dónbeenĩ bïo na lá sà yi,
 bún na lé o *Krista. 3 Lé orén mí ðon á mu bïo zúrú lè mu bè-zúrmini búenbúen na lé
 ho nàfóro binbirí wee lé cón. 4 I bía bún ñon mia bèra a na à mi yí día míten le o búii khá
 lè mí bin-sia vini. 5 I mia mi tíahũ bún bon, ká ì hácirí dén màhá wi làa mia. Bïo mi
 guannáa mín sese, làa bïo mí siadéro o Krista yi fará tína á ì síi wan bïo yi.

* 1:24 Mi loñ Matiye vüahũ 24.3-14; Maaki vüahũ 13.19-23

Wa páaníló là a Krista bïo

⁶ Awa, á bïo mi tà ò o Yeesu *Krista wé mi Núhũso, á mi wáa 6ua miten làa bïo sí a yi mi páaníló làa wo bïo yi. ⁷ Mi fára mi siadéro wo yi lòn vïndεε na naní zon ho tá yi bïo síi. Mi le mi siadéro mu wo yi à wíoka wé dé wán. Mi wíoka fára ðĩn mi siadéro wo yi. Mi wé mu búenbúen héha là ho kàránlò na mi yú, à wíoka wé dé le Dónbeenĩ bárakà féεε.

⁸ Mi pa miten bïo. Mi yí día le 6a núpua ví mia là mí kàránlò na yí bon á jùhũ mia. Hón kàránlò so fára 6a núpua làndáwá là ho ðímíjńá pánkáwá na yí máa mi wán, ká ho yí fára Krista wán. ⁹ Mu bon, bïo ó o Krista wó a núpue mí cúee á bïo le Dónbeenĩ karáa búenbúen ó o mún karáa. ¹⁰ A le Dónbeenĩ bïo ðání yi á mi bïo búenbúen jii sú mi páaníló là a Krista yi, wón na wi há pánkáwá na yí máa mi búenbúen jùhũ wán. ¹¹ Bïo mi páanía làa wo, á mi lé 6a núpua na 6a kúiora. Ká hón kúioró so màhá yí wó mi sánia yi. Ho *kúiiro na ó o *Krista wó lé mu bè-kohó pánká na ó o léra mia. ¹² Páahũ na mi bátízera yi, á mi ka lòn núpua na páanía nùuna là a Krista á mún páanía vèera làa wo lé bïo mi dó mi sía le Dónbeenĩ pánká na vèenia wo léra 6a ñi-hía tíahũ yi. ¹³ A minén na lá húrun le Dónbeenĩ cón mu bè-kora na mi lá wee wé làa bïo mi yí kúiora bïo yi, á le wáa vèenia mia mi páaníló là a Krista bïo yi. Le séra wa bè-kora búenbúen día. ¹⁴ Wa wékheró bïo na jà wa júná yi á le 6ó jùhũ lòn kení vūahũ bïo síi. Le 6úaa mu ho *kùrùwá wán á 6óráa mu jùhũ. ¹⁵ Le fáara há pánkáwá na yí máa mi búenbúen fūna á dó há ñiyio há yi 6a núpua búenbúen yahó o Krista húmú ho kùrùwá wán pánká yi.

¹⁶ Ó o 6úii wáa yí ko ò o cíti mia bïo mi yí bò 6a *làndá yi mu bè-dínii là mu bè-junii ðání yi, tàá bïo mi yí máa dí há són-beera, tàá ho píihũ miló nín-yání wizonle sánú, tàá 6a *zúifùwa vūnkalo wizonle sánú. ¹⁷ Bũn búenbúen fù lé bïo lá wà 6ueé wé 6àn khãkhãnaamu. Ká mu binbiriso wee lé o Krista yi. ¹⁸ Mi yí día le o 6úii bío le mi yí ko là ho cūnú le Dónbeenĩ cón. I wee bío bïa wee wé là 6a wee liini miten à 6úaaní ho wáayi tonkarowá bïo. Ba wee bío le mi bïo jùhũ wi po bïa ká 6a bè-minii bïo yi. Lé 6arén te mí kùrú yilera. Ba wee yòni miten mu bïo yi kãamáa. ¹⁹ Ba yí cεéra a Krista na ka lòn sánia 6àn jùhũ yi. Lé orén wee wé à há sánia bïowa na cεékaa mín yi à wé ðá làa bïo le Dónbeenĩ le mu wéráa.

Wa húmú là wa vèeró là a Krista bïo

²⁰ Mi páanía húrun là a Krista, á kánia ho ðímíjńá pánkáwá na yí máa mi níi yi. A lée webio ñon á mi pá wee día miten à 6a kíkáka yi là mí *làndáwá, ka là mi bïo pá sã ho ðímíjńá yi? ²¹ Ba le mi yí lá bïo ká, à yí dí bïo ká, à bïo ká mi yí ðá. ²² Hón làndáwá so bïo ciran mu bïo na ká a núpue jńána mu là mí màkóo, à mu vé. Lé 6a núpua bò há á wee kàrán làa mín. ²³ Mu bon, mu ka lòn bè-zúrminĩ bïo na se á wee zéeni le 6a núpua wé dé mí sòobεε le Dónbeenĩ bïo yi, à wé liini miten, à wé beé mí sánia lò. εε ká mu jùhũ màhá mia. Mu wee kãna bïo 6a núpua sía wee vá yi mí ðon yi.

3

¹ A bïo mi ka là mi vèera là a *Krista, á mi wáa wé cànka bïo bïo sã ho wáayi, hen na ó o Krista yòó kará yi le Dónbeenĩ nín-tíani. ² Mi wé leéka bïo bïo sã ho wáayi bïo, ká mi wé yí leéka bïo bïo sã ho ðímíjńá yi bïo. ³ Mu bon, mi ka là mi húrun, á mi wáa yú le mukõn-finle là a Krista, wón na páanía là le Dónbeenĩ. Bïa bïo sã ho ðímíjńá yi á le mukõn-finle mu bïo sã yi. ⁴ O Krista lé yia lé mi mukãni. Ká a Krista khii wà 6ueé zéeni miten là ho ðímíjńása, á mún ñ zéeni làa ba le mi bïo sã mí yi, á mi ñ páani a cùkú yi làa wo.

Le mukõn-finle là le mukõn-ktnle bïo

⁵ Awa, á bïo wi mia na bïo sã ho ðímíjńá yi á mi 6úe jùhũ. Bũn na lé ho há-fénló là ho bá-fénló là mí síiwá, là há ñiyi-wará, là mu bïo na yí se na mi sía wee vá yi, là há yïo na yí máa sí là mu bïo. Bũn na ka lòn wõnna na mi dó mi sía yi. ⁶ Hón wékhwewa so lé hã

wee wé à le Dónbeenĩ s̄i c̄n̄áa [b̄ia yí m̄áa bè le b̄ionĩ yí.] ⁷ Lé b̄ũn b̄àn s̄i á minén mún lá wee wé p̄áahũ na h̄ã wékhewa p̄ánká wi mi wán. ⁸ Εε ká h̄ã laà na ká wán á mi khí mu búenbúen yí. Mi wé yí le mi s̄ia c̄ĩ, mi día le muk̄ōn-ñīlè, lè h̄ã lantàa, lè h̄ã kàakó-b̄ioní. ⁹ Mi wé yí f̄īaa sab̄ioní na mín yí. Mi wé yí wé b̄ũn b̄iowa so, lé b̄iō mi w̄áa día b̄iō mi f̄u wee b̄ua lè miten. ¹⁰ Mi w̄áa yèrè máa wó 6a ñi-f̄ia. Lé le Dónbeenĩ wó mia lè 6a ñi-f̄ia á wee yèrè máa mia f̄éεε, à mi 6onmín làa de, à mi z̄ũn le binbirĩ. ¹¹ Lé b̄ũn ñon á 6a *z̄uif̄uwa làa b̄ia yín̄ōñ 6a z̄uif̄uwa, làa b̄ia k̄uíora làa b̄ia yí k̄uíora, lè 6a ñi-h̄ání, làa b̄ia ȳiō yí h̄era, lè 6a wobáaní làa b̄ia wi miten, bán búenbúen á hueekaró m̄ia yí. O *Krista mí dòn lé ȳia b̄iō ñúhũ wi. B̄ia dó mí s̄ia wo yí búenbúen ó o p̄áan̄iánaa.

¹² Awa, minén na le Dónbeenĩ wa á hueekaa á mi b̄iō s̄ã le yí, mi w̄áa wé 6a ñupua na z̄ũ le mak̄arí. Mi wé wé mu tentemu. Mi wé liiní miten à wé wayika. Mi wé ñi mi yiwa. ¹³ Mi wé yí le mi s̄ia c̄ĩ mín yí. Ká a búi wé wó khon lè mí ninza, à mi s̄én día na mín yí. B̄iō ó o Ñúhũso séraráa mi wékhéró día, lé b̄ũn b̄àn s̄i á minén mún wé s̄én día nanáa mín yí. ¹⁴ Mi wañ mín, b̄ũn lé b̄iō b̄iō here á po b̄iō ká búenbúen. Lé b̄ũn á à wé mia lè le dà-kéní binbirĩ.

¹⁵ Le o Krista h̄éerà na ó o wee na mia à dí mi b̄iowa búenbúen yahó. Lé hón h̄éerà so á le Dónbeenĩ hueekaa mia à mi keñ yí, à mi wé lòn s̄ánia dà-kéní. Mi wé dé le b̄arákà. ¹⁶ Le o Krista b̄ioní keñ mi yiwa à ñii sí, à mi wé k̄arán mín, à wé hení mín s̄ia lè mu bè-z̄ũnminĩ na ñii sú. Mi wé sío h̄ã lení lè mí síwà lè mi s̄ia búenbúen à dérãa le Dónbeenĩ b̄arákà. ¹⁷ B̄iō mi wee bío làa b̄iō mi wee wé búenbúen á mi wé wé là a Ñúhũso Yeesu yèni. Mi wé dé o Maá Dónbeenĩ b̄arákà o Yeesu mu p̄ánká yí.

B̄iō wa ko wa b̄ua làa mín

¹⁸ H̄ãawa, mi wé liiní miten na mi b̄arání yí, làa b̄iō mi ko mi wé wé làa b̄ũ mi p̄áaníló là a Ñúhũso b̄iō yí. ¹⁹ Báawa, mi wañ mi h̄ánání. Mi wé yí ñiiní mi muk̄ání 6a wán.

²⁰ Z̄àwa, mi wé bè mi maáwà lè mí nuwà b̄ioní yí mu b̄iō búenbúen yí, lé b̄iō á b̄ũn sí a Ñúhũso yí. ²¹ Maáwà, mi wé yí c̄īi mi z̄àwa s̄ia à tèè 6a bàra.

²² Wobáaní, mi wé bè mi ñúnása na wi ho ñim̄iñá yí b̄ioní búenbúen yí. Mi wé yí wé mu 6a ȳiō yí mí dòn à càráa le yèni 6a c̄ñ. Ká mi mah̄ã wé sá na 6a yí lè le yí na wee ce, b̄iō mi wee k̄onbi o Ñúhũso b̄iō yí. ²³ Mi wé wee sá tonló lée tonló, à mi h̄én mi yiwa s̄aráa ho, à keñ lè mu lé o Ñúhũso á mi wee sá na yí, ká mi yí m̄áa sá na ñupua yí. ²⁴ Lé b̄iō mi z̄ũ le o Ñúhũso á à s̄ání mia, dén s̄ánii so lé h̄ã k̄īa na ó o bàrá ká làa b̄ia b̄iō s̄ã a yí. Yia lé mi Ñúhũso lé o Yeesu Krista, lé wón á mi wee sá na yí. ²⁵ Ká b̄ia 6èn wee wé b̄iō yí térénna, bán ó o Ñúhũso á à s̄ání yí á à héha làa b̄ũn, o m̄áa hueeka ñupua mín yí.

4

¹ Wobáaní ñúnása, mi wé wé b̄iō térénna á héhaa lè mi wobáaní. Lé b̄iō mi z̄ũ le minén mún Ñúhũso wi ho wáayi.

Le z̄éenti lè le t̄éenti b̄iō

² Mi yí khí ho fioró yí. Mi dé s̄obéε ho yí à wé dé le Dónbeenĩ b̄arákà f̄éεε. ³ Mi mún wé fio na warén yí bèra a na à le Dónbeenĩ h̄én mí b̄in-tente bueró ñii na wen, b̄ũn na lé o *Krista b̄iō na lá s̄ã yí. Lé b̄ũn b̄iō yí á ï wiráa ho k̄àsó yí. ⁴ Mi fio na mīl bèra a na à ï dàñ z̄éeni mu wéréwéré làa b̄iō á ï ko à ï z̄éeni làa b̄ũ.

⁵ Mi wé z̄ũn miten guaró b̄ia yín̄ōñ 6a k̄èrèt̄iεwa t̄īahũ. P̄áahũ lée p̄áahũ na mi dà à wé mu bè-tentewà yí à mi wé mu. ⁶ Mi wé 6a ñupua na z̄ũ h̄ã b̄ioní à wé bío h̄ã b̄in-tentewà, à wé dàñ bío lè 6a ñupua làa b̄iō mu koráa.

⁷ O Tisiiki buéé z̄éeni b̄iō á ï b̄iō karáa búenbúen làa mia. Wón lé wàn za mu k̄èrèt̄iεmu d̄ání yí á ï wa làa s̄obéε. O wee s̄obá miten à s̄aráa o Ñúhũso tonló làa mi. ⁸ B̄iō ñon á ï wee tonkaráa wo mi c̄ñ lée bèra a na à mi z̄ũn b̄iō wa b̄iō karáa, o ò h̄īi mi s̄ia. ⁹ O Onziimu na wee lé mi c̄ñ á à bè mín làa wo. Wón mún lé wàn za mu k̄èrèt̄iεmu d̄ání yí

á ĩ wa làa sòobéε. O sñidéro o Krista yi fára tina. Lé 6arén mí nùwã pun á à bè mín 6ueé zéení bïo wó wa cón 6úen6úen làa mia.

¹⁰ O Arisitaaki, yia làa mi páanía wi ho kàsó yi á wee tèení mia. O Baanabaasi 6àn za na 6a le Maaki mún wee tèení mia. O 6uenló bïo fèra bía nòn mia. Ká a 6ueé dñn mia, à mi 6ua a sese. ¹¹ O Yeesu, yia 6a mún wee ve le Zusituusi wón mún wee tèení mia. Ba *zúifùwa na lé 6a kèrètíewa tñahũ, á bán mí dòn lé bïa làa mi páanía wee sá, à zéení le Dónbeenĩ bá-zàmu bïo. Ba henía ĩ sñi. ¹² O Epafaraasi, yia wee lé mí cón, á mún wee tèení mia. Wón mún lé o Yeesu Krista ton-sá, á wee sòobá mítén à fio fèεε mi bïo yi bèra a na à mi siadéro le Dónbeenĩ yi wíoka fára tñn, à wé 6a kèrètíewa na dñn vó, á yí máa titika le Dónbeenĩ sñi bïo wéro yi. ¹³ Inén ĩ beεre mən bïo ó o wee beéráa mítén lò làa sòobéε minén le ho Lawodisee le ho Hiyerapoliisi lórá kèrètíewa bïo yi. ¹⁴ O Luki na lé o dőkòtúarán, yia á ĩ wa làa sòobéε, là a Demaasi mún wee tèení mia.

¹⁵ Mi tèení wàn zàwa le wàn hñni kèrètíewa na wi ho Lawodisee lóhó yi. Mi mún tèení a Ninfa le 6a kèrètíewa na wee kúee mín wán o zñi yi.

¹⁶ Ká mi kàráanna ĩ vñahũ mu vó, à mi na ho ho Lawodisee kèrètíewa kuure yi à bán mún kàrán. Ká bán mún tonía ho vñahũ na nòn 6a yi á nòn mia, à mi mún kàrán hón.

¹⁷ Mi hení na a Aasiipu yi le ho tonló na o Nùhũso kàràfáa wo yi ò o wé sá à ho pñi sí.

¹⁸ Lòn bïo lé inén Poole le ĩ nín-bia á wee túa bïo kà à na mia. Mi yí le mi yiwa sà mñ ĩ ho kàsó na á ĩ wi yi. Le le Dónbeenĩ à wé mí sãamu làa mia.

Ho nín-yání vūahū na ó o Poole túara nɔn ho Tsaloniiki kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū mu lé o Poole túara ho á nɔn ho Tsaloniiki kèrètíewa kuure yi. Ho Tsaloniiki mu lé ho Maseduana kōhū ló-beenī. Ba kèrètíewa kuure na ho lóhó mu yi lé orén Poole fára le. Eε ká a màhā yí dàina yí kará bín yí míana. Lé bío á ho kàránló na ó o wee na á 6a *zúifùwa búí yí tà bío, á 6a jɔn wo (Bè-wénia vūahū 17.1-17). Bío nɔn ó o túararáa ho vūahū mu lé ho tonló na ó o sá hūinia yi bín ó o wi ò o bíní sí jii.

Bío le kuure mu yí fára yí míana, ká bío le kèrètíewa wee wé ká mu se búenbúen ó o já, ó o wee zámaka mu bío yi, á wee hení 6a sía le 6a bánbá à 6a kèrètíemu wé va lè ho yahó. O bía 6a nī-hía vèeró bío làa ba, làa bío ó o *Krista à bíní ì buen á bueé fé bía dó mí sía wo yi. O mún bía le 6a wé sá à yí dí parí.

Ba bè-zúrlowà tò mu wán le ho vūahū mu lé hĩa lé o Poole nín-yání vūahū na ó o túara. O túara ho hã lúlúio búarà-jun làa píru (50), lè ho búarà-jun làa píru làa dà-kéní (51) pāhū o Yeesu teró mún.

¹ Mu lé warén, o Poole, là a Silivēn là a Timotee á wee túa ho vūahū na kà á à na minén Tsaloniiki kèrètíewa kuure yi, minén na bío sá a Maá Dónbeenī là a Núhūso Yeesu *Krista yi. Le le Dónbeenī wé mí sāamu làa mia à na ho héerà mia.

Bío ho Tsaloniiki kèrètíewa buan lè miten

² Wa wee dé le Dónbeenī bārakà féεε mi búenbúen bío yi. Wa yí máa khí le Dónbeenī fioró yi mi bío yi. ³ Wa wee leéka mi bío fúuu wàn Maá Dónbeenī yahó. Lé bío á mi yí dú parí mi síadéro le Dónbeenī yi. Le waminí na wi mia lé dén nɔn á mi wee wéráa mu bè-tentewà. A mi síadéro wa Núhūso Yeesu *Krista yi á mún fára ðin. ⁴ Wàn zàwa lè wàn hīnni, wa zū mu le le Dónbeenī wa mia á hueekaa à mi bío sí le yi. ⁵ Wa yí buera le bín-tente yí nɔn mia lè wa jini mí dòn, wa mún wó mu lè le Dónbeenī Hácírí pánká, á mún láa mu yi kénkén le le bín-tente mu bío lé ho tūiá. Bío wa buan lè waten mi tīahū à mi bío wé seráa á mi zū. ⁶ Bío warén wó á mi bò yi, á mún bò bío ó o Núhūso wó yi. Hári bío mi lò wee be làa sòobéε mí cúee, à mi pá tà bò le Dónbeenī bioní yi lè le sí-wεε, ðio le Dónbeenī Hácírí wee na.

⁷ Bío mi wó kà lé bñn á bĩa tà a Krista bío ho Maseduana lè ho Akayii kána yi búenbúen lá ko 6a wé loní yi à wé. ⁸ Lé lè minén cón ó o Núhūso bioní ðin yi á sã jánáa ho Maseduana lè ho Akayii yi. Mu yínɔí bñn mí dòn. Mi Dónbeenī bío tàró á bènbéra hã lùu búenbúen, á mu bân bíoró yàá wãa jūhū mía wa cón. ⁹ Ba nùpua búenbúen wee bío bío mi buan làa wɛn bío, pāhū na wa van mi cón yi. Ba mún wee bío bío mi pã hã wónna à mi tà le Dónbeenī binbirí na wi féεε bío, á nɔn miten le yi ¹⁰ á pannáa le Za Yeesu na à lé ho wáyai ì buen, wón na le vèenía. Orén Yeesu mu lé yia á à kání wɛn le Dónbeenī sí-cílé cítii pāhū.

2

Ho tonló na ó o Poole sá ho Tsaloniiki lóhó yi bío

¹ Wàn zàwa lè wàn hīnni, minén miten mɔn wa buenló mi cón cūnú. ² Mi zū mu le sání wa buen mi cón, á 6a beéra wa lò, á zuaína wɛn ho Filiipu lóhó yi. Ká le Dónbeenī màhā henía wa sía á wa bueraráa le Dónbeenī bín-tente nɔn mia lè hã kánkáa.* ³ Wa bè-bionii

* 2:2 Mi loní Bè-wénia vūahū 16.19-24; 17.1-9

yí dín bío na yí bon wán. Yilera na yí se mía wɛn. Wa yí máa cà à wa vīnī nùpue. ⁴ Bùéé. Le Dónbeení lora wɛn, á mɔn à wa ko làa bú, á le kàràfáa mí bín-tente wɛn á wa wee bue. Hen ká wa wee bío, se mu yínɔ́n nùpua á wa le wa à wɛé sía, ká mu lé le Dónbeení. Dén na zū bío khiína zoó wi wa sía yi. ⁵ Mi zū mu kénkén le wa bióní yínɔ́n nǐ-khènló bióní. Wa yí máa bío à cà bío nùpue búí cón. Bún le Dónbeení mí bɛɛre zū. ⁶ Wa mún yí cà à minén tàá nǐ-vio khòoní wɛn. ⁷ Wa yàá lá ko à wa wé fé bío búí mi cón lé bío wa lé o *Krista tonkarowà. Ɛɛ ká wa màhá tà wayíira waten mi t̄ahú làa bío ó o há-ɲàa wé wayíiraa mǐten à loínáa mí zàwa yi bío síi. ⁸ Wa wa mia làa sòobéé lé bún nɔn á wa yí káɲaa le Dónbeení bín-tente bueró à na mia yi mí dòn, à wa le wa à na waten búenbúen mi bío yi. Bún wee zéení le mi bío ɓènt̄ín here wɛn dàkhíina. ⁹ Wàn zàwa lè wàn hínni, ho tonló na wa sá, làa bío wa lò bonnáa á mi zū bío. Wa sá le wisoni lè ho t̄nàahú, bèra a na à wa bío yí wé sèró mi nǐ-kéní búí wán. Lé ká síi á wa wóràa á bueraràa le Dónbeení bín-tente nɔn mia. ¹⁰ Minén na tà a Krista bío á wa ɓuan waten sese yahó, á térénnà waten. Bío ɓa dà à bío le wa wó khon yi á mía. Minén lè le Dónbeení lé mu sɛéràsa. ¹¹ Mi zū mu le mi nǐ-kéní kéní á wa ɓuan làa bío ó o maá wee wé ɓua lè mí zàwa bío síi. ¹² Wa nɔn há yile-tentewà mia, á híina mi sía, á bía mu henía nɔn mia le mi ɓua mǐten làa bío le Dónbeení síi vá yi. Dén na von mia à mi kɛ́n le bá-zamu cùkú yi.

¹³ Wa mún pá bǐnía wee dé le Dónbeení bǎrákà bè-vio búí bío yi. Pǎahú na mi ɲá le Dónbeení bióní wa ɲíní yi, á mi yí ɓuan le lòn nùpue bióní, à mi ɓuan le lè le Dónbeení bióní bío síi. Mu bon. Le ɓènt̄ín ló le Dónbeení cón làa t̄úíá. Le bióní mu bè-wénia wee mi minén na tà a Krista bío cón. ¹⁴ Wàn zàwa lè wàn hínni, ho *Zudee kòhú kèrèt̄ɛwa kuio na bío sǎ le Dónbeení yi bío na sá ɓa yi lé bún ɓàn síi á minén mún kǎa yi. Le lònbee na yú ɓa ɓa *zúífùwa nǐ yi, lé dé n lònbee so síi á mǐn zàwa mún beéra lè mi lò. ¹⁵ Lé ɓarén zúífùwa yáania ɓó le *Dónbeení ɲi-cúa fɛɛrowà. Lé ɓa zúífùwa mún ɓó a Nùhúso Yeesu. Warén wa bɛɛre á ɓa beéra lò. Le Dónbeení síi bío wéró mía ɓa yi hùúu. Bío bío wi ɓa nùpua búenbúen yi á ɓa tun wǎna. ¹⁶ Wa lá wi à wa bue le Dónbeení bióní à na bǐa yínɔ́n ɓa zúífùwa yi à ɓàn fen, á ɓa wi ɓa hè wɛn. Lé ká síi á ɓa wó à tíraràa mí bè-kora na ɓa wee wé féɛɛ ɲii. Ɛɛ ká mu véení á le Dónbeení síi cǎ ɓa yi.

O Poole síi vá ò o mi ho kèrèt̄ɛwa wán

¹⁷ Wàn zàwa lè wàn hínni, wa saawaa mǐn yi á yú pǎahú à wa máa mi mǐn, ká wa màhá wee leéka mi bío. A wa wee ɓánbá, á wi wa mi mi wán, lé bío á mi bío wi wɛn làa sòobéé. ¹⁸ Lé bún nɔn á wa lá wi à wa bǐnǐ ɓuee búɛkí mia. Inén Poole wó mu lora dǔn há zen cúa-yɛn. Ká a *Satāni màhá hò wɛn. ¹⁹ Bío nɔn á wa dóràa wa sía, á wi le sí-wɛɛ yi, lé minén bío yi. Lé minén lé le sǎánii na á à wɛé wa sía wa Nùhúso Yeesu yahó o khií bǐnǐ ɓuenló pǎahú. ²⁰ Mu bon. Lé minén lé wa cùkú lè wa sí-wɛɛ.

3

¹ Bío wa míana wa máa ɲí mi sǎ, á wa ɲà wa yiwa san. Lé bún nɔn á wa tò mu wán le wa à kɛ́nǐ ho Atɛna lóhó yi wa dòn, ² à wa tonkaa wàn za Timotee mi cón, wón na wee sá le bín-tente bueró tonló lè le Dónbeení, dǐo bío ciran o *Krista. Wa tonkaa wo ò o ɓuee wé à mi síadéro le Dónbeení yi wíoka fǎrá dǐn, ò o mún hení mi sía. ³ Lé bún á à na ká minén búí máa día mǐten á ho zuia lònbee na wee yí mia máa lúnka mi yilera. Minén mǐten yàá zū mu le warén na tà a *Krista bío ko wa kǎa le lònbee mu yi. ⁴ Bío wa híia wi mi cón á wa fèra bía mu nɔn mia le wa lò ò be làa sòobéé. Mi zū le bún lé bío ɓè n wó. ⁵ Lé bún nɔn á ï ɲà ï yi san á ï tonkaa o Timotee mi cón ò o ɓuee loín bío mi síadéro le Dónbeení yi bío karàa à bǐnǐ ɓuee bío na mǐi. Bío dà-kéní á ï lá zǎna yi, le ɲún-sǐ ó o *Satāni khà mia vīnía. Ká mu lá wó làa bún se wa sɛéra waten mi bío yi kǎamáa.

⁶ Ɛɛ ká bío ó o Timotee ló mi cón ɓueé dǔn, á bío ó o bía mi síadéro le Dónbeení yi lè mi waminǐ dǎnǐ yi lée sí-wɛɛ bío. O bía le ká mi san san lon wa bío à mi sía wa. O le mi wee cà à mi mi wa wán làa bío á warén mún wi à wa mináa mi wán bío síi. ⁷ Wàn zàwa

lè wàn hínni, lé bǔn nɔn wa yúráa le sí-híflè mi síadéro le Dónbeení yi bío yi le hácírí yáaró le le lònbee na wee yí wɛn yi. ⁸ Hã laà na kà wán á bío mi can tǐna o Nùhũso yi á wee fání wa sǎnía. ⁹ Wa yàá yí zǔ bío wa à dé le le Dónbeení bǎrákà le sí-wɛɛ na wa wee yí le yahó mi bío yi. ¹⁰ Wa wee fio le Dónbeení yi le wa sòobéɛ le wisoni le ho tǐnàahú à wa làa mia bǐnǐ mi mín, à bío fòora mia mi síadéro le Dónbeení yi bío yi à wa tíí bǔn jii.

¹¹ Le wàn Maá Dónbeení mí bɛere le wa Nùhũso Yeesu à wíoka ho wǒhú na wa à bè bueé mináa mi wán. ¹² Le o Nùhũso wé à le waminí na mi wa làa mín á mún wa le 6a nùpua búenbúen, à wé dé wán à yòo puuní. Le le waminí mu 6onmín làa dío á wa waráa mia. ¹³ Bǔn ká a Nùhũso á à hení mi sía, á mi yiwa á à ce wàn Maá Dónbeení yahó, wa Nùhũso Yeesu làa bío búenbúen na bío sǎ a yi búenló pǎahú.

4

Bíio 6a kèrètíewa ko 6a 6ua le miten

¹ Wàn zàwa le wàn hínni, wa kenía mia làa bío mi ì 6uaráa miten á bío á à wé sínáa le Dónbeení yi. A le làa bǔn mi 6uan le miten. ɛɛ ká wa màhá wee fio mu mi cǔn làa sòobéɛ á wee hení mu na mia o Nùhũso Yeesu yèni yi le mi wíoka dé mu wán.

² Hã yile-tentewà na wa nɔn mia á mi zǔ. Lé o Nùhũso Yeesu á há ló yi. ³ Bío le Dónbeení wee cà lé à minén mi kuio bío sí le yi: Mi pa miten bío ho há-fénló le ho bá-fénló le mí sííwà yi. ⁴ Mi nǐ-kéní kéní zǔn bío mi ì hénínáa mi sǎnía yi mu bío yi à héha làa bío le Dónbeení síi vá yi. ⁵ Mi yí día miten à mu bío na yí se poní wé 6úe làa bío á bío yí zǔ le Dónbeení wee wéráa mu. ⁶ Nǐi woon yí wé yí khe le mín za mu bío mu dǎnǐ yi hùúu. Wa bío mu nɔn mia vó á jǎ mi zeñ wán le bío wee wé hǔn wára so síi ó o Nùhũso síi á à cǐ yi á à cíí. ⁷ Bío bío bon, le Dónbeení yí von wɛn le wa wé há-fénló làa bá-fénló le mí sííwà. Le von wɛn à wa bío sí le yi búenbúen. ⁸ Lé bǔn nɔn ká yǐa pǎ há bíonǐ na kà, se mu yínɔn nùpue á 6anso pǎ bío. Mu lé le Dónbeení ó o pǎ, dío wee na mí Hácírí mia.

⁹ Bǔn khiína bǐn, á mu jǔhú mún wǎa mia à 6a túa vǔahú na mia 6a kèrètíewa waminí dǎnǐ yi. Bío mi ì wañ làa mín á le Dónbeení zéénia làa mia vó. ¹⁰ Bǔn lé bío á mi yàá 6uan le wàn zàwa le wàn hínni búenbúen na ho Maseduana kǒhú búenbúen yi. ɛɛ ká wa pá wee fio mia le mi wíoka dé mu wán. ¹¹ Mi sòobá miten à keñ mín wán ho héerà yi. Bío bío ciran mia lé bío mi wé loñ. Mi wé sá à jǐá mi màkóo miten làa bío wa heníanáa mu nɔn mia. ¹² Lé bǔn á à na ká bío yínɔn 6a kèrètíewa wé è kǔnbi mia á mi bío mún máa wé sèro o búí wán.

O Nùhũso bǐnǐ búenló bío

¹³ Wàn zàwa le wàn hínni, wa wi mi zǔn bío húrún tǔiá. Lé bǔn á à na ká mi yilera máa yáa làa bío yí dó mí sía 6a nǐ-hía vèeró bío yi bío síi. ¹⁴ Wa dó wa sía le o Yeesu húrún á vèera. Lé o Yeesu mu bío yi á le Dónbeení á à ve bío húrún á à kúee mín wán làa wo.

¹⁵ O Nùhũso bíonǐ 6úí dǎnǐ yi, á bío kà lé bío wa à bío: Ká a Nùhũso khií bǐnǐa 6uara, á warén na yǐo á à wé lua hón pǎahú so yi á máa dí bío húrún yahó. ¹⁶ Le zèerè á à dé, á le Dónbeení wáayi tonkarowà jǔhúso tǎmu, le le Dónbeení búaanǐ tǎmu sǎ á à jí. Bǔn ká a Nùhũso mí bɛere á à lé ho wáayi á à lii. A bío húrún ká 6a dó mí sía o *Krista yi á à vèe ho yahó. ¹⁷ Bǔn món á warén na yǐo wi lua á le Dónbeení á à páanǐ ì lá làa ba há dùndúio wán á yòo sínáa o Nùhũso yahó. Bǔn ká wa à keñ là a Nùhũso féɛɛ. ¹⁸ Mi wé bío há bíonǐ mu na mín yi à henínáa mín sía.

5

¹ Wàn zàwa le wàn hínni, mu jǔhú mia à 6a túa vǔahú na mia mu bíowa mu búenbúen 6àn wéro pǎahú le mu 6àn wizonle dǎnǐ yi. ² Minén mi bɛere yàá zǔ mu sese le o Nùhũso búenló á khií wé mu bè-vǐnikanii làa bío ó o kǔnlo wee wé búennáa ho tǐnàahú bío síi. ³ Ká 6a nùpua khií wee bío: «Wa wi ho héerà yi. Bío na yí se máa yí wɛn.» Lé hón pǎahú

so 6a yïo 6ueé tí ká mu bïo 6úen6úen fù lùnkáa mín yi 6a wán. Mu khíi yòoka 6a wán làa bïo ó o há-sániso sání vía wee wé yòokaráa o wán bïo síi o teró pãahú. Ba máa fen le wizonle mu zoñ. ⁴ Εε ká minén wán zàwa lè wán hínni, minén bán mía le tibirí yi, á le wizonle mu máa yòoka mi wán là a kònló bïo. ⁵ Mi 6úen6úen bïo sã mu khoomu yi, mi bïo sã le wisoni yi. Mu yínòñ tìnàahú wa wi yi. Wa mía tibirí yi. ⁶ Awa, á mi yí le dãmu 6úe wɛn làa bïa ká bïo. Mi wa fání wa yïo à zúñ waten 6uaró mu bïo 6úen6úen yi. ⁷ Lé ho tìnàahú á 6a nùpua wee wé da yi, á lé ho tìnàahú á 6a mún wee wé ñu khée yi. ⁸ Εε ká warén bán bïo sã le wisoni yi á wa ko wa zúñ waten 6uaró mu bïo 6úen6úen yi. Wa siadéro le Dónbeení yi, lè wa waminí á ko mu wé lòn hĩa táro báká na wa à zí á à paráa waten yi, á wa siadéro ho kãniló bïo yi á ko mu wé lòn hãnló kónlè na wa wé è 6ún. ⁹ Le Dónbeení yí lera wɛn cítii bïo yi. Le wi à le kãní wɛn lè wa Núhúso Yeesu *Krista níi. ¹⁰ Wón lé yia húrun wa bïo yi, bèra a na ká wa yïo wi lua loo, tàá ká wà húrun loo, à wa làa wo páaní keñ mín wán. ¹¹ Mi wé hení mín sia ká síi, à wé séenika mín à mi siadéro le Dónbeení yi wé dé wán làa bïo mi yàá wee wéráa mu.

Hã bioní na bïo henia ñon 6a kèrètíewa yi

¹² Wán zàwa lè wán hínni, wa wee fio bïo ká mi cón: Mi wé kònbí bïa wee sá le Dónbeení tonló mi cón, bán na ó o Núhúso bàrá mi ñuhú wán le 6a wé zéení mia. ¹³ Mi wé kònbí 6a, à wañ 6a lè mí sòobéε le Dónbeení tonló na 6a wee sá bïo yi. Mi keñ mín wán làa héerà.

¹⁴ Wán zàwa lè wán hínni, wa pá binía wee fio mia: Mi wé bío 6a paríwà cón. Bïa le hézãníi wi yi à mi hení bán sia. Mi wé sí 6a yídàwa. Mi wé ñí mi yiwa 6a nùpua 6úen6úen bïowa yi. ¹⁵ Mi pa miten bïo, mi wé yí ði yúaa mín wán. Minén mín yi wé sòobá miten à wé mu bè-tentewà làa mín féεε, à mún wé mu làa bïa ká 6úen6úen.

¹⁶ Mi wé le mi sia wa féεε, ¹⁷ à yí khí ho floró yi. ¹⁸ Mi wé dé le Dónbeení bárakà bïo 6úen6úen yi. Bún lé bïo le Dónbeení cà minén na lé lè dà-kéní là a Yeesu *Krista cón.

¹⁹ Mi yí hè le Dónbeení Hácírí bè-wénii. ²⁰ Le Dónbeení ñi-cúa na lé wee féε á mi yí pí à wé làa kàakó-bïo. ²¹ Mi wé cincíi mu bïo 6úen6úen vé, à lén bïo se mu yi à 6ua. ²² Mu bïo na yí se lè mí síiwà á mi khènnáa.

²³ Le le Dónbeení na wee na ho héerà lé ðio wé à mi keñ lè lerén bïo binbirí. Le minén mi kúio, mi hácírí, lè mi mànákã, lè mi sánia à le pa bïo à fianí yí zo, à lònínáa wa Núhúso Yeesu Krista 6uenló. ²⁴ Le Dónbeení na von mia wee wé bïo le dó mí ñii le mí ì wé. Lerén lé ðio á à wé mu á à tíí ñii.

²⁵ Wán zàwa lè wán hínni, mi wé fio na wɛn.

Le tèníi

²⁶ Mi tèníi wán zàwa lè wán hínni kèrètíewa 6úen6úen yi lè le kònbii.

²⁷ I ðin o Núhúso wán wee 6ón6ónínáa mia, le ho vúahú na ká à mi kàrán le 6a kèrètíewa 6úen6úen ñí.

²⁸ Le wa Núhúso Yeesu Krista sãamu à keñ làa mia.

Ho jun nni vūahū na ó o Poole túara non ho Tesaloniiki kèrètíewa kuure yi

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū mu na kà yi, ó o Poole binia lá a Nuhūso buenló bío wee zéeni yahó. Lé bío ba nupua búii hía wee bío wéréwéré le o buara vó. A mu dó le zánii ba kèrètíewa kuure yi. Ba wee bío le o Yeesu pá le mí máa fé mí. O Poole bía le sáni ò o Yeesu biní buen, ó o nī-sūmúii búii á à hīnii ì káanii ba nupua, á ba à sánsá le Dónbeení. Ba búii wee leéka le bío ó o Nuhūso buenló wáa sùaráa kà síi, á mí ì kèení máa wé è sá dèè, á ba ninzàwa wé è díinii. Ó o Poole pá mu, ò o bía bío kà non ba yi: «Yia yí wi ò o wé sá dèè, á bànsò bèn mún yí ko ò o wé dí.»

O túara ho nín-yání vūahū á píina bío yèn bún mán ó o bèn túara hía kà.

¹ Mu lé warén, o Poole là a Silivēn là a Timotee á wee túa ho vūahū na kà á à na minén Tesaloniiki kèrètíewa kuure yi, minén na bío sá wán Maá Dónbeení là a Nuhūso Yeesu *Krista yi. ² Le o Maá Dónbeení là a Nuhūso Yeesu *Krista wé mí sáamu làa mia, à na ho héerà mia.

O Nuhūso Yeesu buéé fi le cttii

³ Wán zàwa lè wán hīnni kèrètíewa, wa ko wa wé dé le Dónbeení bārákà féèè mi bío yi. Mu térénna à wa wé mu, lé bío mi síadéro le Dónbeení yi wee va lè mí yahó làa sòobéè, á le waminí na mi nī-kénii kénii wa làa mún á wee dé wán. ⁴ Lé bún non wa wee khòonínaa waten ba kèrètíewa kuio tīahū bío mi tà fàrá dīn sese bío yi, làa bío ba nupua jina mia á wee beé mi lò à mi pá tà dó mi sía o Yeesu *Krista yi.

⁵ Mu wee zéeni le le Dónbeení cttii filó térénna. Lé bún nà na ká mi ì koñ lè le Dónbeení bá-zàmu, bío mi lò wee be bío yi. ⁶ Bío térénna lé bío le Dónbeení á à wé. Bía wee beé mi lò á le è beé lò. ⁷ Minén na lò wee be á le Dónbeení khii na hā vūnà yi làa wèn pāahū na ó o Nuhūso Yeesu khii yòó lé ho wáayi lè mí wáayi tonkarowà na pánká wi á buéé líi zéeni mítén. ⁸ O ò buen ho dshū na yèkèyèkè yi, á buéé beé bía yí wi ba zūn le Dónbeení lò, á yí máa bè wa Nuhūso Yeesu bín-tente yi. ⁹ Lònbee na jii mía lé dīo á à yí ba. Le Dónbeení á à ja ba à ba á khèn lerén lè mí dànló na cùkú wi yi. ¹⁰ Nònzoñ na o ò lé á à buen yi, á bía bío sá a yi á à dé ho cùkú wo yi. Bía dó mí sía o yi á à mi a, á à zāmaka a bío yi. Minén mún n kèñ ba tīahū, lé bío mi tà le bíoní na wa buera non mia bío.

¹¹ Lé bún non wa wee fio féèè mi bío yi. Wa wee fio le Dónbeení yi le le wé à mi koñ lè ho veró na le von làa mia. Wa wee fio le le Dónbeení dànló pánká yi, à mu tentemu na mi wee leéka wéro lè mi síadéro le Dónbeení yi à le Dónbeení tíi jii. ¹² Ká mu wó làa bún, á wa Nuhūso Yeesu yèni á à yí ho cùkú mi bío yi, á minén mún n yí ho cùkú o bío yi. Bún lé wán Dónbeení là a Nuhūso Yeesu Krista sáamu.

2

Bío zéenia le Dónbeení zúkusó dāni yi

¹ Wán zàwa lè wán hīnni, hen ká mu lé bío ciran wa Nuhūso Yeesu *Krista buenló lè wa fémínló làa wo bío, á wa wee fio mia ² le mi yí dèeni lúnka mi yilera à wé lè mi júná mía bīn, ka lè o Nuhūso buara mi ja sá. Mu dà à wé le mu féera non mia lòn Dónbeení jii-cúa, tàá mu bía non mia, tàá mu zéenia le wa ka lè wa túara mu ho vūahū yi non mia. ³ Mi yí díia le nupue khà mia làa bío búii síi hūúu, lé bío le wizonle mu máa dá ká ba nupua

á yí káa, á yí pá le Dónbeení bío. A le Dónbeení zúkúso*, yíá nùhú sú á yí zééníá míten yí vó. ⁴ Bío 6a nùpua wee búaaní búenbúen lòn dofina ó o ò firáa. O ò yòoní míten bún búenbúen wán. Ó khíi hení mí síi á yòó zo le *Dónbeení zí-beení yí á zoó kéení ká a bío le mínén lé le Dónbeení. ⁵ Bío á ì hía òn yí ló mi cón, á ì bía mu làa mia, tàá mi yí sà mu yí le? ⁶ Mi wáa zú bío buan wo ònía bío kà wán. Lé bún nòn ó o máa zéení míten ká mu yínón ho páahú na fèra bò díá òn. ⁷ Mu bè-súmúí na bío sànkáa á òéniá búakáa wee wé. Páahú na á bío pá buan mu ònía á à khèn làa bú, ⁸ bún ká le Dónbeení zúkúso máhá à zéení míten. Ó o Nùhúso Yeesu nii sònsámu pànká á à búe o. O ò yáa wo lè mí búenlò pànká. ⁹ Le Dónbeení zúkúso mu khíi búen là a *Satáni dànló, á búeé wé mu yéréké bíowa lè mí síiwá á à khà lè 6a nùpua. ¹⁰ Há wén-kora lè mí síiwá o ò wé á à khà làa bíá wee víní míten. Ba wee víní míten lé bío 6a pá ho túiá poni na dà 6a wee kání, á yí wa ho. ¹¹ Lé bún nòn á ho pànká na wee víní á le Dónbeení á à dé 6a yí, bèra a na à 6a dé mí sía bío yí bon yí. ¹² A bíá búenbúen na yí máa dé mí sía ho túiá poni yí à 6a wee wéé mí sía mu bè-kora wéró yí, bán búenbúen núná á à sí.

Le Dónbeení hueekaa mia á káníá

¹³ Wán zàwa lè wán hínni, mínén na ó o Nùhúso wa, wa ko wa wé dé le Dónbeení báraká fèéé mi bío yí. Lé bío mu nín-yání, á le Dónbeení hueekaa mia le mí ì kání lè mí Hácírí pànká, dío wee wé à wa bío sí le yí, à séení bío mi dó mi sía ho túiá poni yí. ¹⁴ Lé bún le Dónbeení von mia bío yí le bín-tente na wa buera nòn mia pànká yí. Le von mia bèra a na ò o Nùhúso Yeesu *Krista cùkú à mi nni kéí yí.

¹⁵ Wán zàwa lè wán hínni, lé bún nòn à mi cén hení mi lò, à fàrá òn. Bío wa bíá lè wa níní nòn mia làa bío wa túara há vónna yí á keníá làa mia à mi bè yí sese. ¹⁶ Wa Nùhúso Yeesu Krista mí bèere lè wán Maá Dónbeení á wó á wa yú le sí-hebúee na nii mia lè le síidéro binbirí. ¹⁷ Le 6a wíoka dé mi sí-hebúee wán, à na ho pànká mia, há mi ì wéráa mu bío búenbúen na se, mi bíoní lè mi wára yí.

3

Mi wé fio na wén

¹ Wán zàwa lè wán hínni, mu véení á mi wé fio na wén bèra a na ò o Nùhúso bíoní wíoka wé òn ben fè há lùà fùafùà à le yí ho cùkú há lòn-vio yí làa bío á le bío wóráa mínén cón bío síi. ² Mi mún fio à le Dónbeení kání wén 6a ní-kora lè 6a ní-súmáa níní yí, bío 6a búenbúen yínón nùpua na wee tà à dé mí sía le Dónbeení yí. ³ Éé ká a Nùhúso wón le mí ì wé bío na ò o wé mu. O ò sí mia á à pa mi bío ó o ní-súmúí máa yí mia. ⁴ O Nùhúso hína wa sía mi bío yí, o wee zéení mu na wén le bío wa heníá nòn mia á mi wee wé, á mún wee wé mu ká mi wá fèéé. ⁵ Le o Nùhúso séení mia mi yílera yí, à mi warí le Dónbeení, à mi mún òn wé ní mi yíwa làa bío ó o *Krista nánáa mí yí bío síi.

Mi wé sá làa bío á warén wóráa mu

⁶ Wán zàwa lè wán hínni, wa wee hení mu ò na mia wa Nùhúso Yeesu *Krista yèni yí, le bíá búenbúen na lé 6a paríwá mi tíahú á yí máa 6a míten héha lè ho kàránlò na wa nòn mia, á mi pa miten bío yí. ⁷ Mínén mi bèere zú bío mi ì 6a lè miten á à wéráa lè wa bío. Warén kéra làa mia á wa yí dú parí. ⁸ Wa yí díá waten ó o búí yí ònía káamáa. Bùeé! Wa sá á lò bon làa sòobéé le wisoni lè ho tìnàahú, bèra a na à wa bío yí wé sèró mi ní-kéní woon wán. ⁹ Ho pànká na wa yú bío yí, á wa lá dà à bío le mí wé séení wén. Éé ká wa le wa máa bío mu. Wa wó mu ká síi á zéeníá làa mia le mí bè yí. ¹⁰ Páahú na wa kéra mi cón á bío ká lè bío wa heníá nòn mia: Yíá yí wí ò o sá òé, á bānsò bèn mún yí ko ò o wé dí. ¹¹ Wa wee bío làa mia ká síi lé bío wa wee ní le 6a búí wí mi tíahú lé 6a paríwá. Ba yí máa sá òé. Ba bè-wéníá búí mia ká yínón à dé míten 6a ní-vio bíowa yí. ¹² Bán nùpua

* **2:3** Dónbeení zúkúso: O zúkúso mu lé o Satáni tonkaro. O pá le Dónbeení bío. Orén mí bèere làndá na ó o bò yí mia. Le Dónbeení dánkáa wí o wán fèéé.

so á wa wee fio á à hení bïo kà á à na yi o Nùhùso Yeesu Krista yèni yi, le 6a ko 6a wé sá à dàńńáa míten 6ua.

¹³ Wàn zàwa lè wàn hínni, minén bán yí le mi bàrá tẹ mu bïo na se wéró yi. ¹⁴ Hen ká a 6úi pǎ le mí máa bè bïo wa bía ho vǎahǔ na ká yi, à mi zǔń 6ànsò bïo, à wé yí va dǎ a, á hǎ nǐyio ò dí o. ¹⁵ Εε ká mi màhǎ yí wé o lè mi zúkúso, ká mi wé zéení a lè mǐn za bïo síi.

Hǎ dú6uaa lè le tẹeni

¹⁶ Le o Nùhùso míten, yía lé ho hээрà 6ànsò, à wé na ho hээрà mia hǎ pǎnna 6úen6úen yi fээε. Le o Nùhùso кеń lè mi 6úen6úen. ¹⁷ Lé ínén Poole lè í nín-bia á te le tẹeni na ká bïo wee túa. I wee wé túa mu à véeníńáa í vǎnna. Lé bǔn le í vǎnna túaró síi. ¹⁸ Le o Nùhùso Yeesu Krista wé mí sǎamu lè mi 6úen6úen.

Ho nín-yání vūahū na ó o Poole túara nɔn o Timotee yi

Vūahū túaró jūhū

O Timotee b̄an maá h̄ia lé o *Kεεεsi n̄i, ká b̄an nu h̄ia lé o zúifù h̄inzoró, á lé o kèrèt̄ɛ. O Poole là a Timotee zūna mín ká a Poole mu wà vaá bue le Dónbeen̄i b̄ion̄i ho Lisitere lóhó yi. Mu p̄ahū ká a Timotee lé o yàrónza f̄ε. O h̄ia dó mí s̄i le Dónbeen̄i yi làa sòob̄εε (Bè-wénia 16.1-3). A lá b̄un̄ j̄ii wán, ó o Timotee wáa b̄o a Poole yi á 6a wee sá le Dónbeen̄i tonló (Bè-wénia 17.14; 18.5; 19.22).

O Poole v̄ɔnna na ó o túara nɔn o Timotee yi lé h̄a b̄io j̄un.

Ho nín-yání vūahū yi ó o b̄ia b̄iowa b̄io t̄in b̄io:

1. O j̄à 6a kèrèt̄ɛwa zeñ wán le 6a pa mít̄en b̄ia wee kàrán 6a le mu b̄io na yí bon b̄io yi.
2. O zéenia b̄io 6a kèrèt̄ɛwa ko 6a wé 6̄uaan̄ináa le Dónbeen̄i. O mún zéenia b̄io á 6a kèrèt̄ɛwa búen̄b̄uen, le 6a kuio n̄i-k̄ia làa b̄ia wee séení 6a ko 6a 6ua le mít̄en.
3. Mu véení ó o Poole zéenia b̄io ó o Timotee ko ò o 6ua le 6a kèrèt̄ɛwa à dàñ sáráa le Dónbeen̄i tonló sese.

Le t̄en̄i

¹ Inén Poole lé o Yeesu *Krista tonkaro, lé b̄io le Dónbeen̄i na lé wa k̄an̄ilo là a Yeesu Krista mu le í sá ho tonló mu konloon. ² Timotee, lé ūnén á í wee túa ho vūahū na kà á á na yi, lé b̄io á wa siadéró o Krista yi d̄ání yi á ū lé í za. Le wán Maá Dónbeen̄i là a Yeesu Krista na lé wa j̄uh̄uso à wé mu bè-tentewà làa fo. Le 6a na mí wamin̄i le mí h̄éerà mia.

Yi hácr̄i b̄ia wee v̄ini 6a n̄upua le mí kàránl̄o yi

³ Làa b̄io á í b̄iaráa mu nɔn fon̄, díá à ū k̄een̄i ho Ef̄εze yi. Ba n̄upua 6̄ui wi ho lóhó mu yi á wee v̄ini 6a n̄upua le mí kàránl̄o. Cén h̄e 6a le 6a díá mu. ⁴ Mún b̄io na 6a yi le 6a yí na mít̄en h̄a w̄ah̄io bè-b̄ion̄i yi, làa b̄io á b̄an 6̄uaawa b̄io wóráa b̄io b̄ioró. B̄un̄ lé b̄io wee dé le w̄aan̄i na here 6a p̄ahū, mu yí máa wé à 6a na mít̄en b̄io le Dónbeen̄i le mí ì wé yi, á wa yí dà máa z̄ūñ b̄io le Dónbeen̄i le mí ì wé ká wa yí dó wa s̄ia le yi. ⁵ B̄io nɔn á í le ū b̄ioráa mu na 6a yi le b̄io á 6a ko 6a wañ mí n̄inzàwa. Ká 6a le mí wa mí n̄inzàwa á 6a ko à 6a s̄ia ce à wé le h̄a yile-tentewà, à dé mí s̄ia búen̄b̄uen le Dónbeen̄i yi. ⁶ H̄ón wén-tentewà so búen̄b̄uen á 6a 6̄ui p̄á díá à 6a wee v̄ini mít̄en le le w̄aan̄i-kánl̄e na j̄uh̄ú mia. ⁷ O *M̄oyiize làndá kàránl̄o le 6a n̄upua b̄io á 6a wee hen̄i ká b̄io 6a wee b̄io làa b̄io 6a wee kàrán á 6arén mí b̄εere yí z̄ū kúará. ⁸ Mu bon, o M̄oyiize làndá se, ká wa wee bè ho yi làa b̄io á mu koráa. ⁹ Wa ko à wa z̄ūñ le ho yí bàrá n̄upua na t̄ér̄enna b̄io yi. B̄uée! B̄ia ho bàrá b̄io yi lé b̄ia yí máa bè le Dónbeen̄i b̄ion̄i yi, le 6a n̄i-k̄aania le 6a n̄i-s̄umáa, le 6a bè-kora wérowà. Ho bàrá b̄ia yí máa k̄n̄bi le Dónbeen̄i, làa b̄ia wee 6ua mít̄en le le b̄io j̄uh̄ú mia b̄io yi, làa b̄ia wee 6̄ue mí maáwà táá mí nuwà b̄io yi. N̄i-6̄ue lée n̄i-6̄ue á ho bàrá b̄io yi. ¹⁰ Ho mún bàrá b̄ia wee wé ho h̄á-fénl̄o le ho bá-fénl̄o le mí s̄iíwà, le 6a báawa na wee da le mí n̄inzàwa báawa, làa b̄ia wee ȳéé 6a n̄upua b̄io yi. Ho làndá mu bàrá 6a sab̄in-f̄uaalowa làa b̄ia wee dé mí j̄in̄i na ká 6a máa bè mu yi b̄io yi. Ho bàrá b̄ia búen̄b̄uen na yí máa bè ho kàránl̄o na t̄ér̄enna yi b̄io yi. ¹¹ H̄ón kàránl̄o so héhaa le le Dónbeen̄i c̄ukúso b̄in-tente. Le Dónbeen̄i na wee wé mu bè-tentewà lé dén kàrafáa le b̄in-tente mu mī.

O Poole wee dé o Krista b̄arákà

¹² I wee dé wa j̄uh̄uso Yeesu *Krista b̄arákà lé b̄io ó o nɔn ho p̄anká mī á í wee sáráa o tonló. I wee dé o b̄arákà lé b̄io ó o láa mī, á léra mi wó le mí ton-sá. ¹³ Inén na f̄u wee yáa o yèni, á wee beé b̄ia tà a b̄io lò, á mún wee là a, εε ká arén wón màhá zūna í màkárí

lé bïo á ï lá yí zū bïo á ï wee wé, á ï yí dó ï sïi wo yi. ¹⁴ Wa Núhúso Yeesu Krista wó mu sãamu lè mí sïiwà làa mi. O wó á ï dó ï sïi wo yi, á wa a, á mún wa 6a nùpua. ¹⁵ Bïo á ï wee bïo kà láayi wi á ko à 6a nùpua dé mí sïa mu yi: O Yeesu Krista 6uara ho ðímíjá yi bèra a na à 6a bè-kora wérowà kǎní. A ïnén lé yïa lé o bè-kora wéro po bïa ká. ¹⁶ Ká a Yeesu màhá zūna ï màkárí, ïnén na bè-kora wi po bïa ká, á jà mí yi ï bïo yi. O wó mu á zéenia lè 6a nùpua na khíi tà a bïo á à yíràa le mukǎní binbirí na máa vé. ¹⁷ Le 6a nùpua búenbúen dé ho cùkú le Dónbeení yi à wé kǎnbi le, lerén na á nùpue yí dà máa mi, á wi fέεε, á wee dí le bέεní fέεε. Lerén mí dòn lé le Dónbeení. *Amiina!

O Poole wee hení a Timotee sïi

¹⁸ I za Timotee, bïo kà lé bïo á ï hení ï na foñ, à héha lè há bioní na le Dónbeení jì-cúa fεεrowà yánia bía ũ dǎní yi, bèra a na ũ sïi wé here le bín-tente tonló na fo wee sá yi. ¹⁹ Wíoka dé ũ sïi, à sá ho lè le yi na se. Ba ñi-dòndáa búí pǎ bún á 6a 6èn yí bínia yí dó mí sïa le Dónbeení yi. ²⁰ Bán nùpua so ó o Himεεε là a Aleksǎndere wi tíahú. A ï día 6a á 6a bïo sǎ a Satǎni yi, bèra a na à 6a yí bíní yí là le Dónbeení.

2

Bïo á wa ko à wa wé fio bïo yi

¹ Bïo á à wé here mia á à dí bïo ká búenbúen yahó lé bïo kà: Mi wé fio le Dónbeení yi lè mí sòobέε, á 6ón6óní le, á dé le bǎrákà 6a nùpua búenbúen bïo yi. ² Mi wé fio na 6a bá-zàwa làa bïa á ho pǎnká wi níi yi búenbúen yi, lé bún ñ na ká wa à kerí ho héerà yi, á à wé waten, á mún wé è wé há wára na se. ³ Ho fio à na 6a nùpua yi lée bïo na se, á mu mún sí le Dónbeení na kǎnia wen yi. ⁴ Le wi à 6a nùpua búenbúen kǎní à zūñ ho tūiá poni. ⁵ Mu bon, le Dónbeení lée dà-kéní. A yïa wi 6a nùpua làa de pǎahú lée ñi-kéní. Wón lé o Yeesu *Krista na 6ueé wó a nùpue. ⁶ O 6uara 6ueé ñon mítén á kǎnianáa 6a nùpua. O wó mu á zéenianáa le le Dónbeení wi le kǎní 6a nùpua búenbúen ho pǎahú na mu ko yi. ⁷ Lé bún bïo yi á le Dónbeení wóràa mi lè mí bín-buero, á tonkaa mi le ï kǎrán bïa yínǎñ 6a *zúifùwa, à 6a dé mí sïa le yi. Bïo á ï mà kà lée tūiá poni, sabéré mia mu yi.

Bïo 6a háawa ko 6a wé 6ua lè mítén

⁸ Awa, á bún lé bïo ñon á ï wi à há lùà búenbúen yi à 6a nùpua hóoní mí níní dá ho wáayi à fioráa. Ba yí le mí sïa cí mín yi, 6a mún yí zá làa mín à wéràa mu. ⁹ I mún wi à 6a háawa sïa zíló à héha làa bïo mu koráa 6a nùpua búenbúen cón. Ba ko 6a wé dé le kǎnbii mí sïa zíló yi, à wé 6ua mítén sese. Le 6a jún-vǎní wíokaró yí wé bïo na à na ká 6a nùpua wé è loñ 6a yi. Há donkhue-sïa na wó lè ho sǎnú tàá bè-vio búí na yàwá here à 6a wé yí zí. Ba yàá pá yí ko 6a wé zí há sïa na yàwá here dàkhíina. ¹⁰ Εε ká 6a wé sòobá mítén à wéràa há wára na se. Bún lé bïo 6a háawa na le mí wee kǎnbi le Dónbeení ko 6a wé 6ua lè mítén. ¹¹ Ho kǎránló pǎahú á 6a háawa ko 6a wé tété à bé zo à jínáa yïa wee na ho kǎránló cón. ¹² I yí tà le 6a háawa wé kǎrán 6a báawa, tàá à 6a yí pǎnká 6a wán. Ba ko 6a wé kεεní sūuní. ¹³ Mu bon, o Adáma lé yïa le Dónbeení má ho yahó á màhá bò yi mánáa o Εεve. ¹⁴ A mu mún yínǎñ o Adáma lé yïa ó o *Satǎni sūna, o háa lé yïa ó o sūna, á lé wón lé yïa yí bò le Dónbeení bè-bionii yi. ¹⁵ Hàrí bïo mu wó ká á 6a háawa á à kǎní 6a hámu bïo yi, ká 6a dó mí sïa le Dónbeení yi, á le waminí wi 6a yi, á wee 6ua mítén sese làa bïo le Dónbeení le mu koráa.

3

Ba kèrètíewa kuure ya-díwá

¹ Bïo á ï mí ï na mia á láayi wi: Nùpue na wi ò o wé o ya-dí 6a kèrètíewa kuure yi, wón wi ò o sá tonló na se. ² O ya-dí ko ò o zūñ mítén 6uaró à wékheró bïo yí mí léé yi. O ko ò o wé háa yà-kéní 6anso. O wára ko à há wé se, à wé o nùpue na bïo búenbúen ó o wee wé kǎna, á 6a nùpua wee kǎnbi. O mún ko ò o zūñ 6a ñi-hǎní 6uaró, à zūñ 6a nùpua kǎránló.

³ O yí ko ò o wé ja-ju, o mún yí ko ò o wé nùpue na wa fio, òwéé. O sîi ko le wé se, à wé o nùpue na yí wa bíoní. O yí ko ò o sòobá dé mí sîi le wárí yi. ⁴ O ko ò o dàń mí zîi nùpua ɓua, ò o zàwa wé jí a cón, à wé kònbi o. ⁵ Ká a nùpue hía yí dà mí kùrú zîi nùpua máa ɓua, ó o ò wé kaka à dàń ñ ɓuaráa ɓa kèrètíewa kuure? ⁶ O ya-dí yí ko ò o wé nùpue na síidéro o *Krista yi dín yí míana, bèra a na o hía yí yòní mítén mu ɓío yi, à le Dónbeení síiní a jùhú làa ɓío le síiníanaa o Satāni jùhú ɓío síi. ⁷ O ko ò o wé o nùpue na wee ɓua mítén sese à ɓia yínɔń ɓa kèrètíewa wé kònbi o o wén-tentewà ɓío yi, bèra a na à bè-kohó ɓío yí mî léé wo yi, ò o Satāni hía yí yí o ví.

Ba kèrètíewa kuure ton-sáwá ɓío

⁸ Ba kèrètíewa kuure ton-sáwá ko à ɓa wé ɓa nùpua na wee ɓua mítén sese, à yí wé jini jùn ɓànsowà. Ba yí ko ɓa wé ju ho *divén dà mí ní wán, à sòobá dé mí sîi le wárí càró yi. ⁹ Le Dónbeení tûiá poni bíoní na le zéenia hã síadéro le yi dání yi á ɓa ko ɓa wé bè yi lè le yi na wee ce. ¹⁰ Hen ká mi le mi ì lén nùpua á à wé lè ɓa kèrètíewa kuure ton-sáwá à mi loń ɓa ká fianí mía ɓa yi, ká ɓa dà à sá ho tonló mu, à mi wãa ɓua bán. ¹¹ Ba hánání ko à ɓa ɓua mítén sese, à yí wań hã ñ-ju. Ba ko ɓa wé ɓa nùpua na ɓío ɓúenɓúen ɓa wee wé kãja, à láayi kɛń mu ɓío ɓúenɓúen yi. ¹² Ba kèrètíewa kuure ton-sá ko à ɓàn hãa wé ya-kéní, o ko ò o dàń mí zàwa lè mín zîi nùpua ɓua. ¹³ Ba kèrètíewa kuure ton-sáwá na tonló se bán á ɓa nùpua wee kònbi, á ɓa poní á à sɛn á à bíoráa o Yeesu na ɓa dó mí sîa yi ɓío.

Mu ɓío zūnló na wa wee yí o Krista yi cón

¹⁴ I wee leéka à ï ɓuen ũ cón hen làa cínú. Eε ká í wee túa ɓío kà ¹⁵ bèra a na ká í míana ɓuararàa à ũ pá zūn ɓío á ũ ɓuaráa ũten ɓa kèrètíewa kuure yi. Dén kuure so lé ɓa kèrètíewa zî-jùhú na ɓío sã le Dónbeení yi. Le kuure mu lé dño sã ho tûiá poni dínía làa ɓío á hã ɓòròɓòròwa wé sínáa le zîi díní ɓío síi, lé lerén á ho tûiá poni mu dín wán. ¹⁶ Le Dónbeení bè-sànkani na le zéenia làa wɛn wa síadéro o Yeesu yi dání yi ɓèntín lée bè-beeni.

O Krista

ɓueé wó a nùpue,

á le Dónbeení Hácírí vèenia wo zéeniaana le o ɓío bon.*

O o zéenia mítén lè le Dónbeení tonkarowà na ho wáayi.

O ɓío buera nɔn hã síiwà ɓúenɓúen yi.

Ho dímíjá yi á ɓa nùpua dó mí sîa wo yi.

Le Dónbeení yònía wo á dó ho cùkú yi.

4

Le Dónbeení bè-wénia ɓúenɓúen se

¹ Le Dónbeení Hácírí ɓia mu wéréwéré le hen ká ho dímíjá véro khíi dñn á ɓa nùpua ɓúii wãa à khíi á máa dé mí sîa le Dónbeení yi. Ba à yèrémá khíi bè mu ɓiowa na wee khà ɓa nùpua vîiní yi, lè ɓa cínáwa kàránló yi. ² Bán nùpua so wee ti ɓío wi ɓa yiwa yi ká ɓa fûaa hã sabióní à vîiníanaa ɓa nùpua. Ba bè-leekania yi, á ɓa yí zū ɓío se làa ɓío yí se máa hueeka mín yi. ³ Ba wee bío le mu yaamu yí se, á wee hè mu. Ba mún wee hè ɓa nùpua lè mu bè-dínía ɓúii díró ká le Dónbeení jɔń léra mu ho díró ɓío yi, bèra a na à ɓia dó mí sîa o *Krista yi, na zū ho tûiá poni wé dé le Dónbeení bárakà díraa mu. ⁴ ɓío le Dónbeení léra ɓúenɓúen se, á wa ko wa wé tà mu yi à dé le bárakà mu ɓío yi. ⁵ Mu bon, le Dónbeení bíoní lè ho fioró lé ɓún wee wé à mu ɓío ɓúenɓúen ce le Dónbeení yahó.

O Yeesu Krista ton-sá tente

⁶ ɓún ɓiowa so na kà ɓúenɓúen á ũ kàrán lè ɓa kèrètíewa, ɓún ká fo màhá wãa à wé o Yeesu *Krista ton-sá tente na le Dónbeení bíoní wee kàrán féεε ũ síidéro le yi ɓío yi, làa

* 3:16 Mi loń Oroomusa vūahú 1.4

bïo fo bòráa bïo 6a kàráanna làa fo yi bïo yi. ⁷ Hã wàhio na yí máa zéeni mu bè-tente là a nùpue, hĩa yí héhaa lè wa siadéro le Dónbeenĩ yi á ù pí bïo. Bïo fo ko à ù wé lé ho kení ùten làa bïo á fo ò bèráa le Dónbeenĩ yi sese. ⁸ Bïo fo ò kení lè ù sánia lée bïo na dà fo wé è séeni. Èé ká ho sòobá ùten à wé bè le Dónbeenĩ yi sese bűn cűnú wi bïo búenbűen yi, lé bïo á yĩa bò le Dónbeenĩ yi wón le dó mí jii le mí ì na le mukáni binbirĩ yi hĩa làa na kà wán, lè ho yĩró na lua yi. ⁹ Le bionĩ na kà lée bionĩ na láayi wi á 6a nùpua ko 6a tà yi. ¹⁰ Mu bon, wa wee sá à lò be, à sòobá waten lé bïo wa dó wa sia wee lònĩ bïo le Dónbeenĩ na wi fées le mí ì wé. Le lé 6a nùpua búenbűen kánilo, sònkú bĩa dó mí sia le yi. ¹¹ Bűn lé bïo á fo ko à ù bè hení à wé kàrán lè 6a nùpua.

Bïo á fo ko ù 6ua lè ùten

¹² Yí díá le 6a zùan foñ lé bïo á fo lé o háyónza. Èé ká ù màhá 6ua ùten sese à bĩa dó mí sia le Dónbeenĩ yi mi à bè yi: Ù bioní yi, ù wára yi, bïo á fo wa lè 6a nùpua yi, ù siadéro yi lè ù sĩa na wee ce yi. ¹³ Wé sòobá ùten à kàrán le Dónbeenĩ bionĩ vűahũ à na 6a kèrètűewa yi. Wé hení 6a sia à kàrán 6a à paráa í buenlò. ¹⁴ Le Dónbeenĩ Hácirí hãmu na fo yú á ù yí wé làa bïo na jűhũ mía. Fo yú mu á héhaa làa bïo le Dónbeenĩ jii-cúa fээрowà bĩa pűahũ na á 6a kèrètűewa kuure ya-díwá bò mí níní ù wán. ¹⁵ Bïo á ì zéeni làa fo búenbűen á ù wé sòobá ùten à wé wé. Na ùten búenbűen ho tonlò mu yi à 6a nùpua mi bïo á fo wee varáa lè ù yahó. ¹⁶ Pa ùten bïo fo wee guaráa ùten làa bïo fo wee kàrán lè 6a nùpua dání yi. Fára dñn à bè le Dónbeenĩ yi mu búenbűen yi. Ká fo dàrina wee wé làa bűn bïo, á ùnén ù beeré á à káni ùten á mún ñ káni bĩa wee jii ù bioní.

5

¹ Wé yí là heerè làa nĩ-kínle. Fo wé le fo o zéeni a, à ù wé mu lè le kònbii, à keñ lè o lé mĩn maá. Ba yàrówá á ù wé zéeni lè mĩn zàwa bïo síi. ² Ba há-kía ù zűn guaró à keñ lè 6a lé mĩn nuwà. Ba há-yàrówá á ù wé zéeni lè mĩn hĩnni bïo síi, ká ù màhá wé mu lè há yilera na se.

Ba maháawa na wi 6a kèrètűewa kuure yi bïo

³ Wé pa 6a maháawa bïo, sònkú bĩa nùpua na wee loñ 6a yi mía. ⁴ Ká maháa zàwa tàá o mòmánia wi á 6a ko 6a zűn le barén lé bĩa ko à 6a wé loñ mĩn zii-jűhũ bïo. Ká 6a wee wé kà se 6a wee wí bïo á bãn nűwá lè bãn 6uaawa wó non 6a yi khĩna. Bűn lé bïo sí le Dónbeenĩ yi. ⁵ Ká a maháa na nùpue na à loñ wo yi mía, ó o kará mí dòn, wón bïo búenbűen ó o dó le Dónbeenĩ níi yi. O wee fio le Dónbeenĩ yi à bónbóní le le wisoni lè ho tĩnàahũ à máa khí. ⁶ Ká maháa na bèn wee wé bïo sí a yi, wón ka lè o húrun hárí ká a yĩo wi lua. ⁷ Bűn lé bïo á ù hení na 6a yi, bèra à na à wékheró bïo yí mĩ léé 6a yi. ⁸ Ká a nùpue yí máa loñ bĩa làa wo te mĩn yi, sònkú bĩa bïo sã a yi binbirĩ, se bïo ó o le mí dó mí síi o *Krista yi ó o hĩnia món. O yáá sűnsűmána po yĩa yí dó mí síi wo yi.

⁹ O hĩa na lúluio yú ho búarátĩn lé yĩa ko ò o mĩ dé 6a maháawa tiahũ, o ko ò o wé o hĩa na yan le cúekúee. ¹⁰ O ko ò o wé hĩa na 6a nùpua wee kònbii o wén-tentewà na kà bïo yi: O buan mí zàwa sese, o tà á 6a nĩ-háni làara a wán, o seera bĩa bïo sã le Dónbeenĩ yi zení,* o séenia bĩa yú le lònbee lè mí síiwà, hã wén-tentewà lè mí síiwà cèrèe ó o wó.

¹¹ Ká 6a mahá-fia bán ù lén níi. Lé bïo á pűahũ na ká mu yaamu bïo wi 6a yi, à 6a sia bïo wéró wé à 6a bĩnĩ a Krista món. ¹² Ká 6a wó kà, se 6a júná sú lé bïo á bïo 6a dó mí jiní le mí máa ya á 6a yáara.

¹³ Hen ká fo mà 6a dó 6a maháawa jii á 6a wé è héé è vará 6a nùpua jiní ká 6a máa sá dèe. Mu yáá máa kãpa bűn yi mí dòn, 6a lé 6a dàn biorowà, á wee kúee mí jiní hã tũiáwà na bïo yí ciran 6a yi. ¹⁴ Lé bűn búenbűen bïo yi á ì wi à 6a mahá-fia à yaka à te mí zàwa wé loñ yi mí zĩnĩ yi, bèra a na à wa zúkúsa yí yí bín-kora mĩ léé wèn. ¹⁵ Í wee bío

* 5:10 Hã zení seeró: Mu kúará le o tà liinia mĩten á sá non bĩa bïo sã le Dónbeenĩ yi.

bɔ́n lé bǐo á 6a 6úí yàá dèeníá yèrèmaa bò a *Satāni yi. ¹⁶ Ká hǎa 6úí na lé o kèrètíε bǎn temínlowà 6úí lée mahǎawa, ó orén lé yíá ko ò o wé séení 6a, bèra a na à bán bǐo wǎa yí wé sèró 6a kèrètíεwa kuure wán. Bɔ́n ká 6a mahǎawa na séenílowà mía á 6a kèrètíεwa kuure á à dǎn wé è séení.

¹⁷ Ba kèrètíεwa kuure ya-díwá na wee sá mí tonló sese á ko lè le kǎnbii lè le séení, sǎnkú bǐa wee dé mí sòobéε le Dónbeení bióní bueró yi à wé kàrán 6a nùpua làa de. ¹⁸ Le Dónbeení bióní vǎahǔ á bǐo ká túara yi: «Hen ká a nàa wee và ho dǐnló yí à ù yí ca a jii.»† Mu pá bǐnía túara: «O ton-sá ko lè mí sǎánii.»‡ ¹⁹ Hen ká 6a kèrètíεwa kuure ya-dí 6úí ó o 6úí le o wó khon bǐo 6úí bǐo yi à ù le bǎnso sèéràsa nùwǎ jùn tàá nùwǎ tǐn kèí, ká bɔ́n mía à ù yí tà mu. ²⁰ Yíá wé wó khon à ù ve o à bíoráa 6a nùpua yǐo yi. Ká fo wee wé làa bɔ́n á mu ù zǎní bǐa ká á 6a máa dé mítén hǎn wára so yi.

²¹ Bǐo ká lé bǐo á í wee hení ì na foñ le Dónbeení là a Yeesu Krista lè 6a tonkarowà na ho wáayi yahó: Sòobá ùten à bè mu yi, à wé yí hueeka 6a nùpua mín yi. ²² Wé yí zà ù sǐi wán à bè ù níní nùpue wán dérǎa wo ho tonló yi 6a kèrètíεwa kuure yi ká fo yí zǔ bǐo ó o karáa sese. Yí lèé o 6úí bè-kora yi làa wo, le ùnén ù bèere à wé o nùpue na wee ce le Dónbeení yahó.

²³ Wé yí jù jumu mí dòn, ká ù wé jù ho *dǐvén cǐnú ù píohó na wee vá túntún bǐo yi.

²⁴ Ba nùpua 6úí bè-kora na 6a wee wé wee mi denkhεen hǎrí ká 6a yàá dǐn yí cǐtío 6a. Ká 6a 6úí bán 6èn bǐo wee zǔn làa món. ²⁵ Lé làa bɔ́n sǐi á hǎ wén-tentewà wee mináa wéréwéré mu khoomu yi. Hǎ yí máa sǎ yi hǎrí ká hǎ bǐo yí zǔna fù.

6

¹ Bǐa lé 6a wobáaní 6úen6úen ko 6a wé kǎnbi mí júnása, bèra a na à 6a nùpua yí yáa le Dónbeení yèni, à mún yí bío yí khe ho kàránló na wa wee na dǎní yi. ² Ká bǐa júnása dó mí sǐa o *Krista yi à 6a yí leéka le bǐo 6a lé bǎn zàwa 6a sǐadéro bǐo yi á 6a máa wé è kǎnbi 6a. Ba yàá ko 6a wíoka wé sá na 6a yi lè mí sòobéε, lé bǐo á 6a júnása mu na 6a wee sá na yi á dó mí sǐa le Dónbeení yi á 6a wa 6a.

Bɔ́n bǐowa so á ù kàrán lè 6a nùpua à hení 6a sǐa mu wéro yi.

Ho kàránló na bǐo yi bon lè le wǎrí wǎrló bǐo

³ Ká a 6úí wee kàrán bè-vio na wi mí dòn làa bɔ́n, á yí tà wa Núhǔso Yeesu *Krista bióní binbirí yi, á mún yí tà bǐo wa wee kàrán lè 6a nùpua waten buaró dǎní yi, ⁴ se wón bǎnso wee yòoní miten, o yí zǔ hǎrí dèε. Bǐo ò wa lée zǐa làa wǎaní kánló. Bɔ́n wee 6uen lè le yandee lè hǎ zǐa lè hǎ lǎntàa, lè hǎ yile-kora. ⁵ Ba nùpua wé kán mín féε lé bǐo 6a yilera yí se, làa bǐo 6a yí zǔ ho tǔiá poni. Ba wee leéka le ká mí tà bò bǐo sǐ le Dónbeení yi á mí ì yí le wǎrí. ⁶ Mu bon, le sǐidéro le Dónbeení yi cǐnú wi làa sòobéε ká bǐo fo yú á ù sǐi wan bǐo yi. ⁷ Wa wee te ká wa dèε 6úí mía, ká wa khíi wee hí á wa mún máa 6ua dèε 6úí máa lénnáa. ⁸ Lé bɔ́n ká wa yú bǐo wa à dí, á yú hǎ sǐ-zǐnia se bɔ́n á à yí wen. ⁹ Ká bǐa wi à 6a wé ho nǎfòró bǎnsowà konloon bán wee dé mítén mu bè-kora wéro yi, à kèí lòn nùpua na á dádá vǔn. Ba wa mu bǐo na jǔhǔ mía, na wee 6óoní a nùpue yi, à yáa wo 6úen6úen6úen. ¹⁰ Mu bon, le wǎrí wǎrló á wee 6uen lè mu bǐo na yí se lè mí sǐiwà. Ba nùpua 6úí khèra lè le Dónbeení, lé bǐo 6a sòobáa dó mí sǐa le wǎrí càró yi dà, á 6a lò 6èn wee be mu tá làa sòobéε.

Le zéeni na ó o Poole nǎn o Timotee yi

¹¹ Ká ùnén na dó ù sǐi le Dónbeení yi, khèn làa bɔ́n bǐowa so 6úen6úen. Wíoka sòobá ùten à wé wé bǐo téréenna le Dónbeení yahó. Bua ùten làa bǐo mu sǐnǎa le Dónbeení yi. Wé dé ù sǐi le yi féε, à wǎn 6a nùpua, à wé hǐ ù sǐi à mún wé wayi. ¹² Wíoka dé sòobéε ù sǐidéro o *Krista yi làa bǐo ó o dásí wee dérǎa mí sòobéε à firáa hǎ fio bǐo sǐi, à ù yí le mukǎnǐ na máa vé. Lé bɔ́n bǐo yi á le vonnáa fo, á fo bǐa ù sǐidéro le Dónbeení yi bǐo

† 5:18 Mi loí Lándá zéenílo vǎahǔ (Deutéronome) 25.4 ‡ 5:18 Mi loí Luki vǎahǔ 10.7

wéréwéré 6a seéràsa cèrèè yahó. ¹³I wee hení bïo kà á à na foñ le Dónbeení yahó, lerén na wee na le mukāñi mu bïo 6úen6úen yi, í mún wee hení mu ù na foñ o Krista yahó, wón na mà ho tũíá wéréwéré o Pilaate yahó. ¹⁴Wé bè bïo á í bía nən foñ yi sese, wé mu le mu jii sí bèra a na à nùpue yí dàí mĩ wékheró bïo leé foñ fúaa wa Nùhũso Yeesu Krista khíi bĩnía 6uara. ¹⁵O khíi 6uen ho pãahũ na le Dónbeení le mu ko yi:

Lerén Dónbeení na mu bè-tentewà lè mí síiwà wee lé cón,
na dà mu bïo 6úen6úen, á lé le Dónbeení mí dòn.

Le lé 6a bá-zàwa 6úen6úen bée, á lé 6a júnása 6úen6úen Nùhũso.

¹⁶Lerén mí dòn lé ðio wi féeè.

Mu khoomu na le wi yi bàn síi á nùpue yí dà máa sùará yi.

Nùpue ðiñ yí mən le, ó o 6úí mún yí dà máa mi le.

Le ho cùkú lè ho pánká à bïo sí le yi féeè. Amiina!

Ho nàfòró 6ànsowà zéenti

¹⁷Hení mu na ho nàfòró 6ànsowà yi le 6a wé yí yòoní mítén, le 6a yí dé mí sía ho nàfòró na yí máa mía yi, à leéka le ho dà à kání 6a mu bïo 6úen6úen yi, ká 6a dé mí sía le Dónbeení yi, dén na wee na mu bïo 6úen6úen wen à wa sía wa bïo yi. ¹⁸Bïo na 6a yi le 6a wé wé mu bè-tentewà, à wé wé mu cèrèè. Le 6a wé hén mí níní à séení 6a nùpua.

¹⁹Ká 6a wee wé kà síi, se lée nàfòró binbirí á 6a wee bàrá sese ká lè mítén à khíi yíráa le mukāñi binbirí.

Le mǎndén zéenti

²⁰Timotee, bïo le Dónbeení kàràfáa foñ á ù wíoka pa bïo sese. Hã bín-conconwà làa hãa bïo 6úí yí cèéra le Dónbeení yi à ù yí tà bïo. Mu bïo na 6a wee ve làa bïo zũrló ká mu jòn yí bon bàn kàránló á ù mún yí tà bïo. ²¹Bũn bïo zũrló so á 6a 6úí dó mí sía yi lé bũn te bïo á 6a bĩníanáa le Dónbeení mǎn. Le le Dónbeení wé mí sãamu làa mia.

Ho jun nii vūahū na ó o Poole túara nɔn o Timotee yi

Vūahū túaró juhū

Pāahū na ó o Poole wee túa ho vūahū na kà yi ká a wi ho kàsó yi ho Oroomu yi. O lò hía wee be (2.9) à nùpue na à séení a mún mía (4.16).

Bïo ó o Poole mu wee leéka le mí húmú wà ɓueé sùará, ó o bánbáa ò o kenía o Timotee na ó o wa làa sòobéε. O Poole wee dé le Dónbeenĩ bārākà o Timotee mu bïo yi. O wee hení na a yi le o fàrá ðĩn mí s̄idéró o *Krista yi wán, à bánbá wé sá le Dónbeenĩ bín-tente bueró tonló, hàrí ká ɓa nùpua wee beé o lò ho tonló mu sáró bïo yi (1.1–2.13).

O Poole pá b̄inía bía nɔn wo yi le o hè ɓa nùpua na wa hā bín-conconwà bíoró. Lé bïo á mu yí máa na à le Dónbeenĩ tonló va làa yahó, ò o bía nɔn o Timotee yi le o wé làa bïo mínén wee wéráa, à lá ho tūiá poni, lè le waminĩ, lè ho ten liiníló ðání. O mún bía nɔn wo yi le o yí nɔnsā ho kāránlò tente na ó o yú bïo yi (2.14–4.5).

Ho vūahū véení ó o zéenía bïo ó orén mí beere lò bonnáa, làa bïo le Dónbeenĩ séeníanáa wo o lònbee yi (4.6-18).

Le t̄ení

¹ Mu lé ínén Poole, yia le Dónbeenĩ lè mí s̄i bïo á wó á ĩ lé o Yeesu *Krista tonkaro lé mi wee túa ho vūahū na kà. Le tonkaa mi le ĩ bue le mukānĩ binbirĩ na máa vé bïo, ðio le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ĩ na wen wa páaníló là a Yeesu Krista bïo yi. ² I wee túa ho á à na ūnén Timotee na lé ĩ za na ĩ wa làa sòobéε yi. Le o Maá Dónbeenĩ lè wa Nuhūso Yeesu Krista wé mu s̄amu làa fo, à zūn ū makárí, à na ho héerà foñ.

O Poole wee hení a Timotee s̄i

³ I wee dé le Dónbeenĩ bārākà, dén na á ĩ wee sá na yi lè le yi na wee ce làa bïo á wán maáwà fù wee sá nanáa le yi bïo s̄i. Le wisoni lè ho t̄nàahū ká ĩ wee fio, à ĩ mún wé fio na foñ. ⁴ Hen ká ĩ wee leéka le wéε na fo wá bïo pāahū na á ĩ wà día fo yi, à ĩ s̄i vá làa sòobéε à ĩ b̄iní mi ū wán à zāmaka mu bïo yi. ⁵ I mún wee leéka bïo á fo dórāa ū s̄i lè ū sòobéε o Yeesu *Krista yi bïo. Dén s̄idéró so na kera m̄in ɓuāa Loyiisi lè m̄in nu Eniisi yi, á ĩ láa le lé dén b̄an s̄i mún wi ūnén yi. ⁶ Lé b̄un nɔn á mu bïo wéró p̄anká na le Dónbeenĩ nɔn foñ pāahū na á ĩ bò ĩ n̄iní ū wán yi, á ū wíoka dé sòobéε yi. ⁷ Mu bon, le Dónbeenĩ Hácírí na le nɔn wen yínɔn z̄ání Hácírí, ká le màhá wee na ho p̄anká wen, á wee wé à wa wañ ɓa nùpua, à mún ðañ waten ɓua yi.

⁸ Awa, á ū yí n̄iyi o Nuhūso bïo bíoró yi, à ū mún yí n̄iyi bïo á ínén wi ho kàsó yi bïo yi. Ká ū tà à wa páaní le lònbee yi le Dónbeenĩ bín-tente bïo yi, à wé mu lè ho p̄anká na le Dónbeenĩ nɔn foñ. ⁹ Le Dónbeenĩ mu lé ðio k̄anía wen á hueekaa wen à wa bïo s̄i le yi. Mu yínɔn wa wén-tentewà bïo yi á le wórāa mu. Mu lé lerén lè mí s̄amu k̄anía wen làa bïo le lon le mí ĩ wérāa mu. B̄un le f̄era wíokaa wa bïo yi o Yeesu Krista p̄anká yi ká ho ðim̄iná ðĩn yí léra. ¹⁰ Bïo ká wán á mu s̄amu mu bïo wāa wee mi wéréwéré, lé bïo á wa k̄anilo Yeesu Krista ɓuara ɓueé fá mu húmú f̄uhū. O zéenía le ká wa tà le Dónbeenĩ bín-tente bïo, á wa à yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé.

¹¹ Inén le Dónbeenĩ léra á wó lè mí tonkaro, á le ĩ bue mí bín-tente na ɓa nùpua yi à mún kārán ɓa làa de. ¹² Lé b̄un bïo yi á ĩ wirāa le lònbee na kà yi, á mu n̄iyio mún yí dú mi, lé bïo á ĩ zū yia á ĩ dó ĩ s̄i yi, á ĩ láa mu yi le le ðà à pa le bín-tente na le kārāfāa mi bïo. Mu bon, le è pa le bïo fúaa le wisonle na ó o kh̄ii b̄iní ĩ ɓuen yi.

¹³ Ho tũiá poni bíonĩ na á fo jǎ í cǎn á ũ bua, à bè le yi. Wé mu lè le s̄idéro o Yeesu Krista yi à wań 6a nùpua ũ páaniló làa wo b̄io yi. ¹⁴ Mu bè-tentewà na le Dónbeenĩ kàrafáa foń mí Hácírí na wi làa wɛn pánká yi, á ũ pa b̄io.

¹⁵ Fo zũ le ho Azii kǎhũ nùpua na dó mí s̄ia le Dónbeenĩ yi cèrèe pǎ mi día. O Fizee le là a Hεmɔzeene mún wi 6a t̄iahũ. ¹⁶ Le o Núhũso wé mí s̄amu là a Onezifoore z̄i-jũhũ nùpua, lé b̄io ó o wee h̄ĩ í s̄i túntún. B̄io á í wi ho kàsó yi ó o yí máa n̄yi b̄io yi 6a nùpua yahó. ¹⁷ Pǎahũ na ó o buara ho Oroomu yi hen ó o bánbáa ò o cànkaa mi fúaa b̄io ó o yú mi. ¹⁸ Le o Núhũso z̄ũn o màkárí n̄nzoñ na ó o kh̄ii buée cíti 6a nùpua yi. Fo zũ le pǎahũ na á í h̄ia wi ho Efeze lóhó yi ó o s̄enia mi làa s̄obée.

2

O ton-sá ko lè mí s̄anti

¹ Ká ũnén na lé í za, wé yí ũ pánká mu s̄amu na ó o Yeesu *Krista wó làa fo yi. ² B̄io á í kàranna lè 6a nùpua 6a seéràa cèrèe yahó na fo jǎ í cǎn, ũ b̄iní kàrán lè 6a nùpua na láayi wi, b̄ia dà à b̄iní ì kàrán mu lè 6a búii. ³ Le lònbee na wee yí o Yeesu Krista ton-sáwá á ũ tà yi làa b̄io ó o dásí tente wee t̄aràa le lònbee yi b̄io s̄ii. ⁴ O dásí na wi ò o b̄io wé s̄í mí jũhũso yi wón yí máa wé día mítén à bè-vio búii b̄umaka. ⁵ O nùpue na wi h̄a penkaa lùwii yi á mún yí dà máa yí b̄io ko làa wo ká a yí bò 6a lùwílowà làndá yi. ⁶ O v̄aro na wee tà beé mí lò ho v̄aró yi lé ȳia ko ò o wé o yahón nùpue na á à yí mí lònbee c̄ũnú. ⁷ Wé v̄a ũ yi b̄io á í wee bío na foń wán, ó o Núhũso ò wé á fo ò z̄ũn mu búenb̄uen kúará. ⁸ B̄iní leéka a Yeesu Krista na v̄era b̄io, wón na lé o *Daviide m̄nmaníi. B̄ũn lé le b̄in-tente na á í wee bue. ⁹ Lé lerén b̄in-tente mu b̄io yi á 6a cannáa mi dó ho kàsó yi á wee beé lò lòn nùpue na wó khon. Eε ká le Dónbeenĩ bíonĩ dén á nùpue yí can. ¹⁰ Lé b̄ũn n̄n á í wee tà le lònbee lè mí s̄iwà yi b̄ia le Dónbeenĩ hueekaa b̄io yi, bèra a na à bán mún k̄anĩ 6a páaniló là a Yeesu Krista b̄io yi à 6a dàñ zo a c̄ukú na máa vé yi. ¹¹ Le bíonĩ na ká láayi wi:

Ká wa ká lòn nùpua na páanía húrun làa wo,
á wa mún n̄ yí le muk̄anĩ làa wo.

¹² Ká wa wee dàñ h̄ĩ wa s̄ia,
á wa à dí le béenĩ làa wo.

Ká wa pǎ a,
ó orén mún n̄ p̄i wɛn.

¹³ Ká wa yí máa wé b̄io ó o le wa wé,
ó orén yí máa yèrémá mí j̄ii.
Mu bon, b̄io ó o karáa ó o yí dà máa lé wán.

Le Dónbeenĩ bíonĩ bueró na j̄ii tun

¹⁴ Bío na 6a kèrèt̄ewa yi le 6a b̄iní leéka mu b̄iowa na ká b̄io, à hení mu na 6a yi le Dónbeenĩ yahó le 6a wé yí dé mítén le w̄aaníi na j̄ũhũ mía yi. Le yí máa s̄ení b̄ia wee j̄í le ká mu yín̄n̄ 6a yáaró. ¹⁵ S̄obá ũten à wé o nùpue na láayi wi le Dónbeenĩ yahó. B̄ua ũten là a ton-sá na yí máa n̄yi mí ton-sánii b̄io yi b̄io s̄ii, à wé bue ho tũiá poni bíonĩ. ¹⁶ H̄a b̄in-conconwà làa h̄ia b̄io búii yí c̄éera le Dónbeenĩ yi à ũ yí dé ũten yi, lé b̄io á b̄ia wee dé mítén h̄n̄ bíonĩ so s̄ii yi á wee wíoka khèn lè le Dónbeenĩ ká 6a wà. ¹⁷ Bán nùpua so bíonĩ ka lòn c̄aká na wee beeni. O Himenee là a Filēete wi 6a nùpua mu t̄iahũ. ¹⁸ Ba kh̄era lè ho tũiá poni lé b̄io 6a wee bío le 6a n̄-h̄ia v̄era kh̄ína, à v̄inínáa 6a nùpua à 6a b̄inía a Yeesu món. ¹⁹ Eε ká le Dónbeenĩ n̄pomu bán yí máa dèké yi lòn z̄ii na j̄ũhũ f̄ará t̄ina b̄io s̄ii. Mu túara le z̄ii mu j̄ũhũ na f̄ará t̄ina wán ká s̄ii: «O Núhũso z̄ũ b̄ia b̄io s̄a a yi». Mu mún túara le: «B̄ia le mí b̄io s̄a a Núhũso yi lè mí n̄-kéní kéní w̄aa wé yí wé bè-kohó».

²⁰ O n̄af̄oró 6̄anso z̄ii yi á ho d̄ĩnló s̄ia lè mí s̄iwà wi yi. H̄a búii wó lè ho s̄anú, h̄a búii wó lè ho t̄j̄n̄, h̄a búii má lè ho córó, h̄a búii lé h̄a búienĩ á 6a tan. H̄a búii 6a wee s̄aràa h̄a

wizon-beera yi, ká hã 6úi 6a wee sáráa hã wizon-káamáawa yi. ²¹ Hen ká yia wee ceé mítén ho kàránlò mu dǎní yi, wón á à keń lòn dǐnlò dè na 6a wee sáráa le wizon-beenĩ yi bǐo sii. O bǐo á à sǐ mí Núhũso yi, á bǐo ɲúhũ ù keń o cǎn. O wíokaa hã wén-tentewá wéró bǐo yi.

²² Awa, á mu bǐo na yí se na wee vá 6a yàrówá dé mu bè-kohó yi á ù khènnáa. Bánbá á ù wé o nùpue na téréna, à sǐidéro le Dónbeenĩ yi fára tɪn, à wań 6a nùpua, à wé à ho héerá keń ùnén làa ba pǎahũ. A bǐa sǐa wee ce á wee fio wa Núhũso yi à mún wé làa bǐn bǐo sii. ²³ Hã bín-conconwá bíoró á ù yí dé úten yi, fo zǔ le mu wee 6uen lè hã warà. ²⁴ O o Núhũso ton-sá ɲǎn yí ko ò o wé tá warà. O ko ò o wé wé mu tentemu lè 6a nùpua 6úen6úen, à wé dǎn kàrán 6a nùpua. O ko ò o wé o nùpue na mu bǐo 6úen6úen wee kúu yi. ²⁵ Hàrí bǐa yí tà a bǐo ó o pá ko ò o wé wayiráa à kàrán 6a, ɲún-sǐ á le Dónbeenĩ ì wé á 6a sǐa á à yèrémá á à tà ho túiá poni bǐo. ²⁶ Le è wé á 6a à zǔn bǐo se, á à fee mítén o *Satáni nii yi, wón na ka lòn dádá na lá vǔn 6a á 6a wee wé o sii bǐo.

3

Mu biowa na khii wé á ho dímɔ̀ndá à vérdá

¹ Zǔn mu, le ká mu bǐo 6úen6úen véro khii wá 6ueé dǎ, á le lònbee á à keń làa sòobé. ² Lé bǐo mu pǎahũ ká 6a nùpua wé è cà mí kùrú bǐo mí dòn. Ba à wań le wárí á à poń mu bǐo 6úen6úen. Ba wé è khòní mítén, á à yòní mítén. Ba wé è bío hã bín-kora á à lé le Dónbeenĩ yi. Ba zàwa máa wé è ɲí mín nùwá bíoní. Ba nùpua á à wé 6a bè-yízǔnlowá. Bǐo lé le Dónbeenĩ bǐo á 6a máa wé è dé kǎnbii yi. ³ Ba máa wań mín nùpua. Ba máa wé è zǔn nùpue makárí. Ba wé è yáa 6a nùpua yènnáa. Ba máa wé è dǎn mítén máa 6ua yi, 6a à wé 6a ñi-sǔmáa, bǐo se á 6a máa wań. ⁴ Bǐa làa ba lé le ɲii á 6a wé è lé món. Ba máa wé è le mí yiwa máa wéráa mu bǐo. Ba à wé 6a khònlowá, 6a à wań mí sǐa bǐo á à poń le Dónbeenĩ. ⁵ Ba wé è 6ua mítén lè 6a wee wé bǐo sǐ le Dónbeenĩ yi, à le pánká 6a ɲǎn yí tà bǐo. Bán nùpua so á ù khènnáa. ⁶ Ba nùpua mu tǐahũ 6a 6úi wé è lé yi á à zo hã zǐní, á zoó khà 6a hǎawa 6úi na sǐadéro yí fára yí tǐna, á sú lè mu bè-kora, à 6a yèrémá bè 6a bíoní yi. Ba hǎawa mu sǐa wee vá mu bǐo na yí se lè mí sǐiwá wéró yi. ⁷ Ba wee kení mítén fèè ká 6a màhǎ yí dǎnna yí zǔna ho túiá poni. ⁸ Bán nùpua so yí tà ho túiá poni bǐo làa bǐo ó o Zanɛɛsi là a Zǎnberɛɛsi* hǐa yí taráa o *Moyiize bǐo bǐo sii. Ba yilera yí se, 6a yí dó mí sǐa sese le Dónbeenĩ yi. ⁹ Èe ká 6a bǐo màhǎ máa va làa yahó lé bǐo 6a nùpua 6úen6úen zǔ le 6a vǔnun làa bǐo ó o Zanɛɛsi là a Zǎnberɛɛsi vǐlò bǐo hǐa zǔnanáa bǐo sǐi.

Bǐo 6a kenía làa fo, á ù 6ua sese

¹⁰ Èe ká ùnén wón zǔ bǐo á ì wee kàrán lè 6a nùpua, á zǔ bǐo á ì wee 6ua lè ìten. Fo zǔ ì tonlò ɲúhũ, á zǔ bǐo á ì dóráa ì sǐi le Dónbeenĩ yi. Fo mún zǔ bǐo á ì wee hǐnǎa ì sǐi làa bǐo á ì waráa 6a nùpua. Fo zǔ bǐo á ì wee ɲǐnǎa ì yi. ¹¹ Bǐo 6a nùpua ɲíníanǎa ì sǎnǎa, á beera ì lò ho Antiosi lè ho Ikoniyuumu, lè ho Lisitere lórá yi, á fo zǔ. Mu bon, 6a 6èntɪn beera ì lò làa sòobé. Èe ká wa Núhũso màhǎ kǎnǎa mi mu 6úen6úen yi. ¹² Bǐa 6úen6úen na wi 6a 6ua mítén à héha làa bǐo le Dónbeenĩ sǐi vá yi wa páaníló là a Yeesu *Krista bǐo yi, bán 6a à beé lò. ¹³ Ká 6a ñi-sǔmáa lè 6a sabín-fúaalowa, bán sǔnsǔmámu lè 6a sabíoní wé è dé wán ká mu wá. Ba à vǐnǐ 6a nùpua, á 6a nùpua mún ñ vǐnǐ 6arén. ¹⁴ Ká ùnén, bánbá à ù wé bè bǐo á fo kenía yi, à tà mu yi lè ù sǐi 6úen6úen. Ùnén ù beere zǔ bǐa kenía mu làa fo. ¹⁵ Le Dónbeenĩ bíoní vǔahũ á fo zǔ bǐo hàrí ù háyónmu yi. Lé lerén dà à na mu bè-zǔnminí binbirí foñ, bǐo á fo dà à bè yi á à dérǎa ù sǐi o Yeesu Krista yi á à kǎnǎa. ¹⁶ Le Dónbeenĩ bíoní vǔahũ á túara lè lerén mí beere Hácírí pánká. Le bíoní mu bǐo ɲúhũ wi làa sòobé. Lé lerén wee kàrán o nùpue, á wee wé ò o pí bǐo yí bon, lé lerén wee bé o nùpue, le mún wee wé ò o wé wé bǐo téréna. ¹⁷ Lé bǐn ñ na ká le Dónbeenĩ nùpue á à dǎn wé è wé hã wárá na se.

* 3:8 Mi loń Léro vǔahũ (Exode) 7.11-12

4

O Poole mǎndén bǐo na ó o henía

¹ Bǐo ká lé bǐo á ĩ wee hení ì na foñ lè le sòobéε le Dónbeenĩ yahó, là a Yeesu *Krista yahó, wón na khií buen bueé cítí 6a yèn-vèeniasa lè 6a nǐ-hía á mún bueé dí mí béεnĩ. ² Hàrí ho pǎahũ wé se loo, à ho yí wé se loo, à ù wé bue le Dónbeenĩ bíonĩ. Bǐa wé wó khon à ù zééní 6a wékheró bǐo na 6a yi, à hení mu na 6a yi le 6a día mu bè-kora wéró. Wé hení 6a sía. Bǔn búenbúen á ù wé jǐ ũ yi à wé kàrán 6a. ³ Lé bǐo á pǎahũ búí khií dǎ ká 6a nùpua máa wé è jí bǐa wee kàrán 6a lè ho tǔiá poni cǎn, ká 6a wé è wé bǐo sí 6a yi, á wé è jí 6a nǐ-kàránlowà cèrèε na bǐo yí bon cǎn. ⁴ Ba à pǐ ho tǔiá poni bǐo ká 6a à bè hǎ sabíoní mǎn. ⁵ Εε ká ũnén wón zǔrĩ ũten buaró mu bǐo búenbúen yi, tà le lònbee yi. Wé bue le Dónbeenĩ bín-tente na 6a nùpua yi. Sá ho tonló mu sese làa bǐo mu koráa.

⁶ Ká ínén wón húmú sùaráa, ĩ ka lòn yǎ na 6a yan lè le muinĩ wó. ⁷ I sá a Yeesu Krista tonló lè ĩ síi búenbúen lòn nùpue na san ho saró lè mí sòobéε. Bǐo le Dónbeenĩ le ĩ wé á ĩ wó á mu jǐi sú lòn nùpue na lùwa vaá dǎn hen na ó o ko ó o vaa dǎ yi. I síidéro o Yeesu Krista yi á ĩ yí día. ⁸ Bǐo ká wán á ho cǔnú na ko làa mi bǐo á ĩ wó bǐo téréna bǐo yi, á bàrá pan mi ho wáayi. O Nùhũso na lé o cítí fĩ na téréna á à na ho cǔnú mu miĩ pǎahũ na ó o khií cítí 6a nùpua yi. Mu máa wé ínén ĩ dòn ó ò na ho cǔnú yi, ká bǐa búenbúen na wee lòní a bǐnĩ buenló ó o mún ñ na ho yi.

O Poole wi ò o Timotee buen o cǎn

⁹ Bánbá à ù buen ĩ cǎn fùafù. ¹⁰ Lé bǐo ó o Demaasi wà ò o día mi á van ho Tesaloniiki lóhó ho dímǐná bíowa na ó o wa bǐo yi. O Keresǎn wón wà van ho Kalasii kǎhũ, ò o Tiite bèn van ho Dalamatii kǎhũ. ¹¹ O Luki mí dòn lé yǎ wi hen làa mi. Hen ká fo bò o buen à ù fé o Maaki buennáa, lé bǐo ó o dà wee séení mi ho tonló yi. ¹² O Tisiiki wón á ĩ tonkaa ó o van ho Efεεze. ¹³ Fo bò o buen à ù buee lé ho Torowaasi yi à ù lá ĩ báká beenĩ na á ĩ día o Kaapuusi cǎn 6ua buennáa. Fo bò o buen à ù mún khuii ĩ vǎnna, sǎnkú ĩ sǎnna na ho túaró wi wán. ¹⁴ O Alekisǎndere na lé o kháa-liki bènťin wó khon làa mi dàkhĩna. Le Dónbeenĩ á à sǎání a yi á à héha làa bǐo ó o wó. ¹⁵ ũnén mún pa ũten bǐo lé bǐo á bǐo wa wee kàrán lè 6a nùpua ó o yí tà bǐo hùúu. ¹⁶ Bǐo 6a nín-yání buan mi vannáa le cítii finíi, á hàrí nùpue yí bueé tà ĩ jǐi, 6a búenbúen pǎ mi día. Le le Dónbeenĩ sén mu día na 6a yi. ¹⁷ Εε ká a Nùhũso wón pan ĩ bǐo á nǎn ho pànká miĩ á ĩ bueraráa o bíonĩ á bǐa yí zǔ le Dónbeenĩ cèrèε jǎ le. Lé orén kǎnía mi 6a kúdenwà yi. ¹⁸ O Nùhũso á à kǎní mi mu bè-sǔmáa búenbúen yi. O ò kǎní mi á ĩ keń ho wáayi o bá-zǎmu yi. Le ho cùkú à bǐo sí a yi féεε hǎ lúlúio na jǐi mía yi. *Amiina!

Le mǎndén tènĩ

¹⁹ I wee tènĩ a Pirisiiye là a Akilaasi yi. I mún wee tènĩ a Onεzifoore zǐ-jǐhũ nùpua yi. ²⁰ O Erasiite wón kará ho Korεnte yi, ká a Torofimu wón á ĩ día ho Milee yi lé bǐo ó o lò yí here. ²¹ Bánbá à ù buen ká le tènĩ dǐn yí hǐnǎn.

O Ebuluusi, là a Pudēnsi là a Linuusi là a Kolodia lè wàn zàwa lè wàn hǐnni kèrètǐewa na wi hen búenbúen wee tènĩ foñ.

²² Le wa Nùhũso keń làa fo, le o wé mí sǎamu làa mia.

Ho vūahũ na ó o Poole túara nɔn o Tiite yi

Vūahũ túaró jūhũ

O Tiite hĩa lé o Poole nĩ-kenínii. O yínɔn zúifù (Kalasiisa 2.1-3). O hĩa wee bè là a Poole à 6a sá le Dónbeenĩ bín-tente bueró tonló.

Pāahũ na ó o Poole wee túa ho vūahũ na kà á à na a yi, ká a wi ho Kerεete yi á wee loĩ 6a kèrètɛwa kuio na wi hã lórà na bín yi bĩo, à hã wé va lè mí yahó (1.5).

Mu nín-yání ó o Poole zéenia bĩo á 6a kèrètɛwa kuure ya-díwá ko 6a 6ua lè mítén (1.5-16).

Bũn mɔn ó o Poole zéenia o Tiite làa bĩo ó o ko ò o wé kàrán lè 6a kèrètɛwa kuio. Hɔn kuio so lé 6a nĩ-kĩa kuure, lè 6a hã-kĩa kuure, lè 6a yàrówá kuure, lè 6a wobáaní kuure (2).

O mún zéenia bĩo 6a kèrètɛwa ko 6a 6ua lè mítén à dàñ kεenínáa mín wán lè ho hээрà, ká hã zía lè hã bín-zàwa lè ho sankaró mía 6a pāahũ. Bũn mɔn ó o tɛenia 6a yi (3).

Le tɛeni

¹ Mu lé ínén Poole á túara ho vūahũ na kà. I lé le Dónbeenĩ ton-sá là a Yeesu *Krista tonkaro, bèra a na à bĩa le hueekaa à 6a siadéro wíoka fàrá tĩn à 6a zũn ho tũiá poni na à wé á 6a à 6ua mítén á à héha làa bĩo sí le Dónbeenĩ yi. ² Lé bũn ñ na á 6a dà à dé mí sía wé è lòní le mukānĩ binbirĩ na máa vé, ðio le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì na bĩa bĩo sá le yi yi ká bĩo búí ðĩn yí léra. Wa láa mu yi lé bĩo wa zũ le le Dónbeenĩ máa wé fĩ sabéré. ³ Ká bĩo le le mí ì wé pāahũ ðɔn, á le zéenia bĩo le dó mí jii le mí ì wé wéréwéré lè 6a nùpua làa bĩa le tonkaa le 6a bue mí bín-tente jini. Lé hɔn tonló so á wa kãnilo Dónbeenĩ kàràfáa mi.

⁴ Mu lé ínén Poole á túara ho vūahũ mu nɔn ũnén Tiite yi. Fo lé i za binbirĩ wa siadéro le Dónbeenĩ yi bĩo yi. Le wán Maá Dónbeenĩ lè wa kãnilo Yeesu *Krista à wé mí sãamu làa fo à na ho hээрà foñ.

Ho tonló na ó o Tiite ko ò o sá ho Kerεete yi

⁵ I wá à i día fo ho Kerεete kōhũ yi, à ũ wíoka bĩo á ínén làa fo 6ua jūhũ à véení, à mún hueeka 6a nùpua bàráka hã lórà lè mi dà-kéní kéní na 6a kèrètɛwa wi yi à 6a dí 6a yahó. Liinĩ ũ háciri bĩo á i henía nɔn foñ wán. ⁶ O ya-dí ko ò o wé nùpue na á bè-kohó yèni yí máa ve léé yi. O ya-dí ko ò o hãa yà-kéní na ó o yan lé wón mí ðòn ò o kãna yi à yí lé mɔn. O zàwa ko à 6a dé mí sía o Yeesu *Krista yi, 6a mún ko à 6a zũn mítén buaró, bèra a na à bè-kohó bĩo yí mĩ léé 6a yi, à 6a mún yí wé 6a zà-kãania. ⁷ Lé bĩo 6a kèrètɛwa kuure ya-dí lé le Dónbeenĩ ton-sá, lé bũn bĩo yi ó o yí ko à bè-kohó yèni ve léé wo yi. O yí ko ò o wé nùpue na yí máa tà jí bĩa ká cǎn, á síi sùwa. O yí ko ò o wé o nùpue na wee ju ho *divén dàkhíina, á wa hã bíoní. O yí ko ò o wé o nùpue na sòobáa dó mí síi le wáí yi, á wee cà le làa bĩo yínɔn mu. ⁸ Eε ká a màhã ko ò o wé o nùpue na wee hén mí yahó sí 6a nùpua. O ko ò o wañ mu bè-tente wéro. O ko ò o wé o bè-zũrĩminĩ 6ãnsò, á téréna, á wee wé bĩo sí le Dónbeenĩ yi, á dà wee 6ua mítén sese. ⁹ Le Dónbeenĩ bín-tente, ðio lé ho tũiá poni na kàránna làa wo ó o ko ò o wíoka 6ua sese. Ká a wee wé ká síi, o ò dàñ wé è hení bĩa ká sía á 6a à bè ho kàránlò na bĩo bon yi, á mún ñ dàñ ñ zéeni wéréwéré làa bĩa le ho kàránlò mu bĩo yí bon le 6a wee vĩini mítén.

¹⁰ Mu bon, 6a kèrètɛwa cèrèε, sònkú bĩa wee bè ho *kúiiro làndá yi tĩahũ, á yí máa jí ðèε, á wee bío hã bín-conconwá à khàráa 6a nùpua vĩini. ¹¹ Yí día le bãnsowa so wé kàrán 6a nùpua lé bĩo 6a kàránlò mu yí bon, ho wee yáa hã zĩ-jún-kũio. Mu yáa yínɔn bũn mí ðòn, 6a wee wé mu à càráa le wáí. ¹² Ho Kerεete kōhũsa nĩ-kéní búí na 6arén

wee lá làa ñi-cúa fεero á bía bïo kà: «Ho Kerεtesa lé 6a sabín-fúaalowa, 6a sũnsũmána lòn zĩn-búaa, 6a lé 6a paríwà, bïo 6a wa lé ho dará 6a dí.» ¹³ A mu 6èn bon, o ñii mu tũíá sí. Lé bũn ñon, á ù zá làa ba à mì le sòobéε na 6a yi à 6a yèrémá dé mí sía bïo bon yi ¹⁴ à yí tà 6a *zúífùwa hácin-bíoní, làa bíá pǎ ho tũíá poni làndáwá yi. ¹⁵ Yia wee ce le Dónbeenĩ yahó, á làndá yí máa hè làa bïo búí díró. Ká yia yí máa ce le Dónbeenĩ yahó, á yí dó mí síi o Yeesu yi, wón wára búenbúen yí máa ce. Hàrí o yilera yàá yí máa ce. O wó bïo yí se à mu ñiyio máa dí o. ¹⁶ O wee bío wéréwéré le mí zũ le Dónbeenĩ εε ká a wára hñn wee zéeni le mu yí bon. O bïo sũii ló, o yí máa bè le Dónbeenĩ bíoní yi, o yí dà bïo na se máa wé.

2

Bïo 6a kèrètíewa ko à 6a 6ua lè mítén

¹ Εε ká ũnén wón wé kàrán 6a nùpua lè ho kàránló na bïo bon. ² Bío na 6a ñi-kíá yi le 6a wé 6ua mítén yi mu bïo búenbúen yi. Le bïo 6a à 6ua lè mítén à wé à 6a nùpua kñnbi 6a. Ba ko à 6a wé mu bè-zũrminĩ 6ànsowà, à wé 6a nùpua na fàrá tĩna mí síadéró le Dónbeenĩ yi, à wé wañ 6a nùpua làa sòobéε, à wé ñi mí yiwa. ³ A ù mún bío na 6a há-kíá yi le bïo 6a wee 6ua lè mítén à héha làa bïo le Dónbeenĩ síi vá yi. Ba yí ko 6a wé yáa bíá ká yènnáa, à yí sòobá yí dé mítén ho *dĩvén ñuló yi. Ba ko à 6a wé zéeni 6a nùpua làa bïo se. ⁴ Ká 6a wee wé ká síi á 6a à dàñ wé è kàrán 6a há-fla làa bïo 6a ko 6a wañnáa mí bàrání lè mí zàwa, ⁵ á à wé mu bè-zũrminĩ 6ànsowà, á wé è kǎna mí bàrání mí dòn yi, á wé è loñ mí zĩní tonni yi sese, á à wé 6a há-tentewà, á wé è liiní mítén á à na mí bàrání yi. Ká 6a wee 6ua mítén ká síi, á 6a nùpua máa wé è bío há bín-kora máa leε le Dónbeenĩ bíoní yi.

⁶ Mún hení na 6a yàrówá yi le 6a wé mu bè-zũrminĩ 6ànsowà ⁷ mu bïo búenbúen yi. Ũnén ũ bεere ko à ù wé wé há wára na se à bíá ká mi, à bè yi. Dé sòobéε ũ kàránló yi á wé wé ho lè le yi na púaara díá. ⁸ Wé mì ho tũíá poni, hĩa á nùpue yí dà máa kán, bèra a na à há ñiyio dí bíá yí tà ù bïo lé bïo 6a máa dàñ máa bío bín-kohó wa dǎní yi.

⁹ Ba wobáaní bán á ù bío na yi le 6a wé liiní mítén na mí ñúnása yi mu bïo búenbúen yi, à wé wé bïo sí 6a yi, à wé yí kán 6a, ¹⁰ à wé yí kñnbúní 6a níi bïo. Ba yáa ko à 6a wé zéeni le mí láayi wi binbirĩ mu bïo búenbúen yi. Ká 6a wee wé ká síi, á 6a wára búenbúen á à wé á 6a nùpua wé è kñnbi ho kàránló wa kǎnĩlo Dónbeenĩ dǎní yi.

¹¹ Mu bon, le wó mí sãamu á héraráa ho kǎnĩló wñhũ ñon 6a nùpua búenbúen yi. ¹² Mu sãamu mu bïo yi, á le Dónbeenĩ wee kàrán wen á wa pí bïo yí sí le yi lè ho dímíjǎ bïo na wa sía wee vá yi, bèra a na à wa wé mu bè-zũrminĩ 6ànsowà, lè 6a ñi-térénna, lè 6a nùpua na wee wé bïo sí le Dónbeenĩ yi há laà na ká wán. ¹³ Bũn lé bïo wa ko wa wé à dérãa wa sía lòní le wizón-tente na ó o Yeesu *Krista na lé wa Dónbe-beeni á lé wa kǎnĩlo khii 6ueé zéeni mítén mí cùkú yi. ¹⁴ O tà húrún wa bïo yi, bèra a na ò o kǎní wen ho pǎnká na wee ñaa wen dé mu bè-kora lè mí síiwà búenbúen níi yi, à wa wé 6a nùpua na wee ce o yahó, à bïo sí a yi, à há wára na se wéró bïo keñ yi fεεε.

¹⁵ Bío á ï bíá ñon foñ á ù wé kàrán lè 6a kèrètíewa lè ho pǎnká búenbúen na fo yú. Wé hení 6a sía le 6a bè mu yi. Ká bíá yí máa bè mu yi bán à ù wé zaráa. Yí tà le nùpue zùañ foñ.

3

¹ Bíní leéka 6a kèrètíewa le 6a ko à 6a wé liiní mítén 6a bá-zàwa lè ho pǎnká ya-díwá yahó à wé bè 6a bíoní yi, à há wára na se wéró bïo keñ 6a yi. ² Bío na 6a yi le 6a wé yí bío yí khe na nùpue yi, à wé yí fi lè 6a nùpua, à wé 6a nùpua na wayika, à wé yí zùañ 6a nùpua yi. ³ Mu bon, warén mún lá yí máa ñi dèε, á lé 6a ñi-kǎania, á dó wa sía mu bïo na yí bon yi. Bío wa sía wee vá yi búenbúen lé bũn á wa hĩa wee wé á yí dà máa díá. Wa lá lé 6a yi-kora 6ànsowà á wee dí le yandee. Wa lá wee wé à 6a nùpua ñin wen, à warén mún

ɲin 6a. ⁴ Εε ká wa kânílo Dónbeenĩ á zéenia mí tentemu, làa bïo le wa lè 6a nùpua. ⁵ Le kánia wɛn lé bïo á le zūna wa màkárí, ká mu yínɔ́n wa wárá na téréna na wa dàńna wó bïo yi. Le kánia wɛn á ceéra wɛn lè mí Hácírí pànká, á wa yú le mukōn-finle. ⁶ Le Hácírí mu á le Dónbeenĩ nɔn wɛn á le wi wɛn wa kânílo Yeesu *Krista pànká yi. ⁷ Lé bŭn bïo yi á wa dà à yí le mukānĩ binbirĩ na máa ve, ðio wa dó wa sĩa wee lòní. Mu búenbúen dà à wé lé bïo le Dónbeenĩ wó wɛn lè 6a nĩ-térénnia le sãamu pànká yi. ⁸ Hã bíoní na á ï bía nɔn foñ kà á láayi wi.

I wi à ù hení hã bïo làa sòobéε à na 6a nùpua yi bèra a na à bĩa dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi wíoka ca mí kuio mu bïo na se wéró yi. Ho kàránló mu se á ɲúhŭ wi 6a búenbúen cŭn. ⁹ Ká 6a nùpua na wa le wãanĩ na ɲúhŭ mía, làa bĩa wa le nɔnkāni wãanĩ, làa bĩa wa hã zĩa, làa bĩa wa a *Mɔyiize làndá bïo wãanĩ, bán búenbúen à ù khènnáa. Bŭn búenbúen ɲúhŭ mía, mu yí máa séení nùpue. ¹⁰ Yĩa wee khéé 6a kèrètŭewa à ù ve o bíoráa. Ká a yí tà à ù wíoka ve o hã cúa-ɲun ní bíoráa. Ká a pá yí ɲá mu, à ù wé ɲàa wo bání. ¹¹ Mún zŭn mu kénkén le wón nùpue so síi á día ho wã-tente. Mu bè-kora na ó o wee wé wee zéení le o ɲúhŭ sú.

Le mónđen tɛɛnĩ

¹² I ï tonka a Aatemaasi tàá o Tisiiki mi cŭn. Ká 6arén á yĩa 6ueé dŭn mia, á ũnén 6èn bánbá à ù 6uee yí mi ho Nikopoliisi lóhó yi. I wi à ï 6uee kɛɛní bŭn le tɛɛnĩ pãahŭ. ¹³ O Zenaasi na lé ho *làndá zŭnlo là a Apoloosi, à ù bánbá à ù séení mí vɛɛnĩ yi. Yí le dèe búii fòo 6a yi. ¹⁴ Bĩa dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi lè wa bïo síi mún ko 6a ca mí kuio mu bïo na se wéró yi, à wé séení 6a nùpua làa bïo 6a màkóo wi yi, bèra a na à 6a bïo ɲúhŭ kɛnĩ.

¹⁵ Bĩa wi hen làa mi búenbúen wee tɛɛnĩ foñ. Bĩa wa wɛn mí stadéro le Dónbeenĩ yi bïo yi á ũnén mún tɛɛnĩ yi. Le le Dónbeenĩ wé mí sãamu lè mi búenbúen.

Ho vūahú na ó o Poole túara nɔn o Filemɔn yi

Vūahú túaró jūhú

Ho vūahú na kà lé o Poole túara ho á nɔn o Filemɔn yi. O Filemɔn lé o Poole b̄an b̄ɔnlo. O fù lé o nùpue na b̄io jūhú wi 6a nùpua c̄ɔn làa sòobéé, á lé ho Koloosi kèrètɛwa kuure n̄i-kéní. O Filemɔn wobá-n̄ii búii fù wi á lùwa ò o díá a. O yèni 6a le Onɛziimu.

Ho vūahú mu yi ó o Poole t̄ɛnía o Filemɔn làa b̄ia làa wo páanía wi yi (1-3). O Poole dó le Dónbeen̄i b̄arákà o Filemɔn síidéro o Yeesu *Krista yi b̄io yi, làa b̄io ó o wa lè mín zàwa lè mín h̄inni kèrètɛwa b̄io yi (4-7).

B̄io ó o Onɛziimu wà díá mí jūhúso, ó o fò mín là a Poole ká wón wi ho kàsó yi, ó o Poole mu wó ó o tà a Yeesu b̄io, á lé o kèrètɛ. B̄io mu wó kà, ó o Poole le o b̄iní yèrémá va mí jūhúso Filemɔn c̄ɔn. Lé b̄un te b̄io ó o túara ho vūahú nɔn o Filemɔn mu yi, á flora a le ká a Onɛziimu b̄inía buara a c̄ɔn, ò o tà s̄én b̄io ó o wó búenb̄úen díá à na a yi, à bua a sese b̄io ó o w̄áa lé b̄an za mu kèrètɛmu d̄ání yi b̄io yi (8-22).

Le t̄ɛn̄ii

¹ Mu lé ínén Poole, ȳia wi ho kàsó yi o Yeesu *Krista tonló sáró b̄io yi, lé mi wee túa ho vūahú na kà á na ūnén Filemɔn yi. O Timotee na lé w̄an za, wón làa mi páanía wee t̄ɛn̄i foñ, ūnén na làa w̄en páanía wee sá, na wa wa làa sòobéé. ² Wa mún wee t̄ɛn̄i w̄an h̄inló Apia yi, là a Aasiipu, wón mún làa w̄en páanía wee lá le lònbee lè mí síiwà. Ba kèrètɛwa kuure na wee kúee mín wán ū z̄ii á wa mún wee t̄ɛn̄i yi. ³ Le w̄an Maá Dónbeen̄i là a Nūhúso Yeesu *Krista à wé mí s̄amu làa mia, à na ho h̄erà mia.

O Poole s̄ii wan o Filemɔn b̄io yi

⁴ Hen ká í sansan wee fio le Dónbeen̄i yi, à í dé le b̄arákà ū b̄io yi. ⁵ Lé b̄io á ū síidéro o Yeesu *Krista yi á í wee jí b̄io, á mún wee jí b̄io fo wa làa b̄ia búenb̄úen na b̄io s̄a le Dónbeen̄i yi. ⁶ Í wee fio le b̄ia dó mi s̄ia o Krista yi làa fo páaní à p̄anká wíoka keñ á wíoka z̄úñ mu bè-tentewà búenb̄úen, b̄io le Dónbeen̄i wee wé làa w̄en wa páaníló là a Krista b̄io yi. ⁷ Lé b̄io á b̄io fo wa lè w̄an zàwa lè w̄an h̄inni á í j̄á, á í s̄ii b̄ènt̄in wan, á s̄ii h̄a làa sòobéé mu b̄io yi. Mu bon, b̄ia b̄io s̄a le Dónbeen̄i yi á fo h̄ína s̄ia.

O Poole wee fio o Filemɔn o Onɛziimu d̄ání yi

⁸⁻⁹ Lé b̄un te b̄io á í wee flóraa fo le ū wé b̄io fo ko à ū wé. Wa páaníló là a *Krista b̄io yi, á í lá dà à na le j̄ii á à b̄io le ū wé mu. Ée ká í m̄ah̄á pá à fio fo b̄io wa wa làa mín b̄io yi. Awa, á ínén n̄i-k̄inle Poole, ȳia wi ho kàsó yi o Yeesu Krista tonló sáró b̄io yi á pá wee fio fo b̄io wa wa làa mín b̄io yi, ¹⁰ le ū s̄abéré à ū wé b̄io á í ì b̄io ò na foñ o Onɛziimu d̄ání yi, wón na á í wó ó o lé í za mu kèrètɛmu d̄ání yi ho kàsó yi. ¹¹ O b̄io jūhú lá mia ū c̄ɔn b̄un bon, èe ká h̄a làa na kà wán á ínén làa fo ó o b̄io jūhú w̄áa wi c̄ɔn.*

¹² Awa, á í w̄áa à b̄io le o Onɛziimu mu b̄iní buen ū c̄ɔn, o b̄io b̄ènt̄in here mī làa sòobéé. ¹³ B̄io á í wi ho kàsó yi le b̄in-tente b̄io yi, á í yàá lá wi à í díá wo í n̄is̄ání, ò o wé séení mí ū lahó yi. ¹⁴ Ée ká í m̄ah̄á yí wi à í wé b̄io búii o d̄ání yi ká í làa fo yí j̄á mín yi. Lé b̄io á í yí wi à mu tentemu na fo ò wé á à na mī à wé lè í wee k̄ik̄á foñ lè mu wéró, ká mu lé ūnén ū b̄ere yi.

¹⁵ Nún-s̄i á le Dónbeen̄i yàá wó ó o Onɛziimu kh̄era làa fo ho p̄n̄n-za d̄èe yi, bèra a na ká a b̄inía buara ū c̄ɔn, à mi w̄áa páaní keñí féee. ¹⁶ H̄a làa na kà wán ó o yínóñ wobá-n̄ii mí

* **1:11** Onɛziimu: Le yèni mu kúará le «mu jūhú wi».

dòn, o bïo nùhù wi po bün. O wáa lé mìn za kèrètíε, á fo ko à ù wíoka wań wo làa sòobéε. O lé wàn za kèrètíε na á ï bènťin wa làa sòobéε. Á ï mún láa mu yi le fo ò wíoka à wań wo á yàá a poń ínén, bïo ó o bïo sã foń bïo yi, làa bïo mi páanía là a Nùhúso bïo yi.

¹⁷ Awa, ká fo zū le warén lé 6a bónlowà binbirí, ká a bínía 6uara ù cón, à ù 6ua a sese, à keń lè lé ínén ï bεεre. ¹⁸ Ká a wó khon làa fo bïo 6úi yi, tàá ká a ko ò o wí bïo 6úi foń síi, à ù nĩ mu ínén nùhù yi. ¹⁹ Hã ni-cúa na á ï wee túa lè ï nín-bia lé hĩa kà: «Ínén Poole á à wí ù kení na wi o yi». I yí máa bío le fo ko à ù wí bïo 6úi mi, ká fo màhá ko à ù zūń lé ínén lé yĩa zéenia o Yeesu bïo làa fo á fo yúráa le mukāń binbirí. ²⁰ Awa, wàn za Filemɔn, á ï wee fio fo o Nùhúso yèni yi le ù wé bïo á ï wee fio fo le ù wé. Wa páaníló là a *Krista bïo yi, ù yí día le ï yilera lúnka mu bïo yi.

²¹ I láa mu yi le bïo á ï túara ho vūahũ yi le ù wé á fo ò wé kénkén. I yàá zū le fo ò wé yóo puuní bïo á ï le ù wé yi. ²² Mún cà le zii 6úi ká làa mi. Ho fioró na mi wee wé ï bïo yi, á ï láa mu yi le hen làa cínú ká ï yí íten 6ueé 6úεkí mia.

Le mɔndén tɛɛní

²³ O Epafaraasi na làa mi páanía wi ho kásó yi o Yeesu *Krista tonló sáró bïo yi wee tɛɛní foń. ²⁴ O Maaki, là a Arisitaaki, là a Demaasi, là a Luki, bán 6úen6úen na làa wɛn páanía wee sá ho tonló dà-kéní á mún wee tɛɛní foń.

²⁵ Le wa Nùhúso Yeesu *Krista à wé mí sãamu làa mia.

Hebere vūahú

Vūahú túaró jùhú

Yia túara ho vūahú mu á wa yí zū. Bànso túara ho n̄n bía tà a Yeesu yi na le lònbee lè mí síwà yú. O túara ho n̄n 6a yi bèra a na à 6a yí p̄i le Dónbeenì b̄io, ká 6a hení mí sía à fàrá ò, à zūn le b̄io ó o Yeesu wó á po mu b̄io búenb̄uen.

Ho vūahú mu wee zéeni le le Dónbeenì òn mí Za Yeesu wán zéeniánaa miten lè 6a n̄pua á mu vóráa. Le *Dónbeenì j̄i-cúa f̄erowà ó orén b̄io j̄uhú wi po. O po ho wáayi tonkarowà, á po a *M̄oyiize là a Zozue (1-3).

O Yeesu mu b̄io j̄uhú wi po le *Dónbeenì yankarowà na yánkaa wi. Orén lé yia lé le Dónbeenì yankaro binbirì. Lé b̄un te b̄io le Dónbeenì mu wee s̄en 6a n̄pua bè-kora día à k̄ánínaa 6a mu húmú yi o p̄anká yi. B̄io ó o *Isirayēle n̄pomu f̄u wee ya h̄a muini lè 6a bà-kùio na le Dónbeenì yi, lé b̄un f̄u wee zéeni a Yeesu *Krista na 6ueé hí b̄io (4-10).

Ho vūahú lii véenii wee hení 6a k̄erèt̄ewa sía à 6a wíoka ca mí kuio le Dónbeenì b̄io yi. B̄io le Dónbeenì n̄pomu f̄u fàrá ònnaa mí síadéro le Dónbeenì yi á ho vūahú mu bía b̄io. Ho mún wee k̄arán 6a n̄pua à 6a k̄aràfá miten o Yeesu mí òn yi. Le 6a fá mí ȳio wo yi, à h̄i mí sía le lònbee lè mí síwà yi, á fàrá òn fúaa mu véenii (11-13).

Le Dónbeenì òn mí Za wán wee bíoráa

¹ Le Dónbeenì yánkaa òn 6a j̄i-cúa f̄erowà wán á bíaráa lè wán 6uaawa. Le wó mu p̄onna c̄er̄e yi, á le bíoró làa ba mún síwà boo. ² Ēe ká h̄a làa na ká wán h̄a p̄onna vaa véenii, á le òn mí Za wán wee bíoráa làa w̄en. Lé le Za mu le òn wán á léraráa mu b̄io búenb̄uen. Lé orén le wáa dó mu b̄io búenb̄uen níi yi. ³ Orén lé yia le Dónbeenì cùkú beenì wee mi yi. B̄io á le Dónbeenì karáa lé b̄un ó orén mún karáa. O buan mu b̄iowa búenb̄uen ònnaa lè mí bíonì na p̄anká wi. Lé orén le Dónbeenì òn wán á séraráa 6a n̄pua bè-kora día, á 6a wee ce le yahó. B̄un mún ó o yòó kará ho wáayi le Dónbeenì n̄n-t̄iánì, òn na po mu b̄io búenb̄uen.

Le Dónbeenì Za po ho wáayi tonkarowà

⁴ Làa b̄io le Dónbeenì Za po poráa ho wáayi tonkarowà, lé ká síi á le yèni na le wee ve làa wo mún po poráa 6a yèni. ⁵ Le Dónbeenì òn yí bía làa wáayi tonkaro b̄ui le:

«Fo lé í Za.

Ho zuia j̄ii wán á í lé m̄n Maá.»*

Le mún òn yí bía b̄io ká là a 6ui:

«Ínén á à wé 6àn Maá,

ó orén á à wé í Za.»†

⁶ Ká p̄ahú na le Dónbeenì tonkaa mí Za k̄inleso ho òm̄íná yi, á le bía b̄io ká:

«Ho wáayi tonkarowà búenb̄uen ko 6a wé 6uaaní a.»‡

⁷ A le 6èn bía ho wáayi tonkarowà ònnaa yi le:

«Le Dónbeenì wee wé à le tonkarowà k̄en lòn pinpiró,

le wee wé à le ton-sáwá mu k̄en lòn òh̄ú ònnaa.»§

⁸ Ká le màhá bía b̄io ká mí Za ònnaa yi:

«Ūnén Dónbeenì, ū b̄éni ònnaa j̄ii máa f̄i máa mi.

Fo ò pa ū n̄pomu b̄io lè ho t̄erénló.

⁹ Fo wa b̄io t̄erénna, fo j̄ina mu bè-kora.

Lé b̄un n̄n á ínén na lé ū Dónbeenì á kúaa ho j̄iló ū j̄uhú wán

à zéeni le í tà ū b̄io.

Lé b̄un w̄éera ū síi.

* 1:5 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 2.7 † 1:5 Mi loñ Samuwēle cúa-jun níi vūahú 7.14 ‡ 1:6 Mi loñ Lándá zéenióló vūahú (Deutéronome) 32.43 § 1:7 Mi loñ Lení vūahú (Psaumes) 104.4

I dó ho cùkú foñ á po mi ninzàwa na ká.»*

¹⁰ Le pá bíníá bía bïo kà mí Za mu dǎní yi:

«Mu nùhù búakání ká bïo búí ðìñ yí léra, á ùnén Nùhùso lé fo léra ho tá, á lé fo mún léra ho wáayi.

¹¹ Bún bè-lénna so búenbúen khíi vé, ká ùnén á à keñ bín féεε.

Ho wáayi lè ho tá wé è khè lòn sí-zínia.

¹² Fo ò bi mu lòn báká beení á à bàrá,

mu ù yèrémá lòn sí-zínia,

ká ùnén á à ðìñ làa bïo fo karáa, fo ò keñ bín féεε.»†

¹³ Le Dónbeení ðìñ yí bía làa wáayi tonkaro búí le:

«Buee keení í nín-tíání,

fúaa ká í búrá ù zúkúsa ù tá

á ù hò ù zení wán.»‡

¹⁴ Á ɓa tonkarowà na wee lé ho wáayi ɓèn lé ɓa yén? Ba lé le Dónbeení ton-sáwá. Le wee tonka ɓa à ɓa ɓuee séení ɓia á à yí ho kǎníló le Dónbeení cǎn.

2

Mi wa dé ho kǎníló bio le sòobéε yi

¹ Lé bún nǎn á bïo wa jí á wa ko wa ɓua lè wa sòobéε, bèra a na wa yí ví. ² Le Dónbeení nǎ-cúa na ho wáayi tonkarowà mà á bïo lé ho túiá, á nùpue léε nùpue na ɓèn yí hò há yi, wón yú mu ɓàn lònbee na ko làa wo.* ³ Awa, ká warén mún yí dó ho kǎníló na ká ɓàn síi bïo le sòobéε yi, á wa so dà à kǎní waten le lònbee na ko làa wen yi le? Ho kǎníló mu bïo lé o Nùhùso mítén á nín-yání buera mu. A ɓia jí mu á zéénia lè warén le ho bïo bon. ⁴ A le Dónbeení zéénia le bïo ɓa bía bon. Le zéénia mu lè mu yéréké ɓiowa lè mí síwà na wee zéení le pǎnká, lè mu ɓiowa wéró pǎnká na lerén mí bæere Hácírí wee na ɓa nùpua yi làa bïo le síi vá yi.

Le Dónbeení ðìñ o Yeesu wán wee kǎnínáa ɓa nùpua

⁵ Le Dónbeení yí dó ho yǐrón ðímíjí na wa wee bïo ho wáayi tonkarowà níi yi. ⁶ Le Dónbeení bióní vǎahú yi, ó o búí yáá túara bïo ká:

«Éεε Dónbeení! O nùpue léε wée á fo ò leékaráa o bïo?

O nùpue léε wée á fo ò paráa o bïo?

⁷ Fo wó á ho wáayi tonkarowà bïo nùhù wi á po a ho pǎn-za dèε yi.

Bún mǎn á fo bíníá wó ó o yú ho cùkú lè le yèni,

⁸ fo bàrá a mu bïo búenbúen nùhù wán.»†

Bún wee zéení le le Dónbeení wó ó o wi mu bïo búenbúen nùhù wán, á dèε búí yí ká. Éε ká há làa na ká wán á wa ðìñ yí máa mi mu. ⁹ Éε ká bïo ká lé bïo wa zú: Le Dónbeení wó á ho wáayi tonkarowà bïo nùhù wi á po a Yeesu ho pǎn-za dèε yi. A há làa na ká wán á le bíníá wó ó o yú ho cùkú lè le yèni le lònbee na ó o lá á húrunnáa bïo yi. Le wó mu ká síi bèra a na à le sǎamu pǎnká yi, ò o húmú bïo séení ɓa nùpua búenbúen. ¹⁰ Mu bon, mu se à le Dónbeení na léra mu bïo búenbúen, ðio ɓuan mu búenbúen ðíníá à wé ò o Yeesu káa le lònbee yi bèra a na ò o bïo níi sí làa bïo mu lá ko mu wéráa. Le wó ká síi bèra a na à ɓa nùpua cèrèε páaní le cùkú yi làa de. Lé o Yeesu wó á ɓa nùpua cèrèε wé è yíráa ho kǎníló. ¹¹ O Yeesu lé yia wee wé à ɓa nùpua ce le Dónbeení yahó. A ɓia ó o wee wé à ɓa ce bán búenbúen làa wo wáa léε Maá ní-kéní zàwa. Lé bún te bïo ó o Yeesu wee veráa ɓa lè mín zàwa lè mín hínni ká mu nǐyio mía wo yi. ¹² Bïo ká lé bïo ó o bía:

«Dónbeení, í ì zéení ù bïo lè wán zàwa lè wán hínni.

* **1:9** Mi loñ Lení vǎahú (Psaumes) 45.7-8 † **1:12** Mi loñ Lení vǎahú (Psaumes) 102.26-28 ‡ **1:13** Mi loñ Lení vǎahú (Psaumes) 110.1 * **2:2** Le Dónbeení nǎ-cúa na le tonkarowà mà: Mu wee bïo o Mǎyiize làndá bïo dǎní yi. Ba zúífùwa cǎn á le Dónbeení ðìñ ho wáayi tonkarowà wán á bíaráa là a Mǎyiize. † **2:8** Mi loñ Lení vǎahú (Psaumes) 8.5-7

I ì khòoní fo ũ ñipomu búenbúen t̄lahũ.»‡

¹³ O mún bía le:

«Ínén á à dé í síi le Dónbeenĩ yi.»

O pá bínía bía le:

«Lé wɛn na páanía wi, ínén lè ɓa zàwa na fo nɔn mii.»§

¹⁴ Awa, á bïo á bán zàwa so lé ɓa nùpua binbirí, ó o Yeesu mí bæere mún lá ɓa síi, bèra a na ò orén mí bæere húmú pànká yi ò o yí ho pànká o *Satāni wán, yia wee wé à ɓa nùpua hí, ¹⁵ ò o mún kání bïa búenbúen na mu húmú zónló lá can lòn wobáani ɓa síi wizooní búenbúen yi. ¹⁶ O Yeesu mu cén yí ɓuara wáayi tonkarowà séeniló bïo yi. Lé o *Abarahaamu m̀nmanía ó o wà ɓueé séení. ¹⁷ Lé bũn nɔn ó o ko ò o láráa mín zàwa lè mín hínni síi binbirí, bèra a na ò o dàí wé mín zàwa lè mín hínni mu yankarowà ñúhũso, á zũ ɓa nùpua màkárí, á láayi wi le Dónbeenĩ cón, à le Dónbeenĩ wé sɛn ɓa nùpua bè-kora día. ¹⁸ A bïo ó o Yeesu mí bæere káa le lònbee yi á kúará khéra, lé bũn nɔn ó o dà wee séenínaa bïa búenbúen na ho kúará khénló wee yí.

3

O Yeesu bïo ñúhũ wi po a M̄yĩize

¹ Lé bũn nɔn á minén wàn zàwa lè wàn hínni na bïo sã le Dónbeenĩ yi, minén na le mún hueekaa à mi níni kɛí le bïo yi, mi le mi yilera kɛí o Yeesu bïo wán. Lé orén le Dónbeenĩ tonkaa ó o ɓueé wó bïo wa dó wa s̄ia yi wee bío wéréwéré yankarowà ñúhũso.

² Le Dónbeenĩ léra a ò o sá ho tonló mu, ó o mún bò bïo búenbúen na le le o wé yi, làa bïo ó o *M̄yĩize yánkaa wóráa mu lè le Dónbeenĩ ñipomu. ³ Eɛ ká a Yeesu màhá ko lè ho cùkú á po a M̄yĩize, làa bïo á yia son le zii koráa lè ho cùkú á po le zii mí bæere bïo síi.

⁴ Mu bon, zii na wi à nùpue yí son le dén mía. Ká le Dónbeenĩ lé dïo ɓèn wó á mu bïo búenbúen wi làa bïo mu karáa. ⁵ O M̄yĩize yánkaa bò bïo le Dónbeenĩ le o wé yi le zii ñipomu búenbúen t̄lahũ. Wón lé le Dónbeenĩ ton-sá, á bïo ó o wee wé ko mu zéení le Dónbeenĩ ñi-cúa na le è fɛɛ. ⁶ O *Krista mún bò bïo le Dónbeenĩ le o wé yi ká wón ɓèn lé le Za, á le bàrá mí zii ñipomu ñúhũ wán. Bũn ñipomu so lé warén, ká wa wíokaa henía wa s̄ia wee lòní bïo wa dó wa s̄ia yi.

Bïa dó mí s̄ia le Dónbeenĩ yi khi kɛí le v̄ũr̀nà yi

⁷ Lé bũn nɔn le Dónbeenĩ Hácírí bía bïo kà:

«Ho zuia, ká le Dónbeenĩ wee bío làa mia,

⁸ à mi yí wé lòn nùpua na yí wi ɓa ñí dèɛ

làa bïo á mi wóráa mu ho p̄ahũ na mi káa á kh̄šaana le Dónbeenĩ ñii yi ho tá henĩ yi bïo síi.

⁹ A le bía le m̄n ɓuaawa yánkaa kh̄šaana mí ñii yi ho tá henĩ yi

á khéraráa mí kúará

à ɓa ñɔn mɔn bïo mí wó há lúlúio ɓúará-ɱun yi.

¹⁰ Lé bũn te bïo á le síi c̄nàa ɓa yi, á bía bïo kà:

Ba nùpua na kà wee p̄í í bïo f̄ɛɛɛ, le d̄ání na á í wi à ɓa lá á ɓa día.

¹¹ Bïo le síi c̄a ɓa yi, á le báa

le ho lahó na á le wíokaa à ɓa v̄ũn yi á ɓa w̄aa máa zo yi huúu.»*

¹² Wàn zàwa lè wàn hínni, mi pa miten bïo, ò o ɓúi h̄ia yí wé sí-kohó ɓànsò mi t̄lahũ à káa p̄í le Dónbeenĩ día, dïo wi f̄ɛɛɛ. ¹³ Mi wé henĩ mín s̄ia làa wizooní búenbúen, p̄ahũ na wa wi «ho zuia» na le Dónbeenĩ bía bïo. Ká mi wé wé mu bèra a na à mi ñi-kéní woon yí día miten le mu bè-kohó khà v̄iní, à wé lòn nùpua na yí wi ɓa ñí dèɛ bïo síi. ¹⁴ Ká wa f̄ará d̄in bïo wa dó wa s̄ia yi wán mu ñúhũ búɛn̄ní fúaa wa mukān̄í véró, se wa màhá páanía sá là a Krista. ¹⁵ Làa bïo mu bíaráa kà síi:

‡ 2:12 Mi loñ Lení v̄uahũ (Psaumes) 22.23 § 2:13 Mi loñ Ezayii v̄uahũ 8.18 * 3:11 Mi loñ Lení v̄uahũ (Psaumes) 95.7-11

«Ho zuia, ká le Dónbeenĩ wee bío làa mia,
à mi yí wé lòn nùpua na yí wi à 6a jí dèε
làa bío á mi wóráa mu ho pãahũ na mi kãa á khũaana le Dónbeenĩ jii yi bío síi.»†

16 Bĩa jã le Dónbeenĩ bíonĩ à 6a «kãa á khũaana le jii yi» lé 6a yén? Mu so yínɔ́ bĩa búenbúen na ó o Mɔyiize fó lórãa ho *Ezipite kãhũ yi le? 17 Bĩa «le Dónbeenĩ síi cã yi hã lúlúio búará-jun yi» lé 6a yén? Mu so yínɔ́ bĩa wó mu bè-kora ho tá henĩ yi á húrún bĩn le? 18 A bĩa le «bãa le ho lahó na á le wíokaa à 6a vũrĩ yi á 6a wãa máa zo hùúu» lé 6a yén? Mu so yínɔ́ bĩa pã á yí bò bío le bía yi le? 19 Wa 6èn mɔn le 6a yí dàrna yí zon hã vũrnã lahó mu yi, lé bío 6a yí tà yí dó mí sía le Dónbeenĩ yi.

4

1 Awa, á bío le Dónbeenĩ jii na le dó le wa à zo hã vũrnã lahó na le wíokaa ká làa wɛn pá wi bĩn wa bío yi, á mi cén wa pa waten bío à wa yí khe ho lahó mu yi. 2 Mu bon, dén bĩn-tente so á wa jã làa bío á wàn 6úaawa yánkaa jánãa le bío síi. Ká le bíonĩ mu màhã yí séenía 6a, lé bío 6a dó mí sía le bíonĩ mu yi. 3 Ká warén bán ñ zo hã vũrnã lahó mu yi, lé bío wa dó wa sía le bíonĩ mu yi. Ho lahó mu na le bía bío ká dãnĩ yi:

«Bíó á ï síi cã 6a yi, á ï bãa

le ho lahó na á ï wíokaa à 6a vũrĩ yi á 6a wãa máa yí hùúu.»*

Pãahũ na le Dónbeenĩ bía mu yi, à bũn le léra mu bío búenbúen vó. 4 Le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ 6úi yi á bío ká lé bío bía hã wizoonĩ bío hɛɲun níi dãnĩ yi: «Bíó le Dónbeenĩ sá mí tonló búenbúen vó, á le vũrnã hã wizoonĩ bío hɛɲun níi zon.»† 5 A bío ká pá bĩnía bía: «Ho lahó na á ï wíokaa à 6a vũrĩ yi á 6a wãa máa yí hùúu.»

6 Bĩa le Dónbeenĩ nín-yání bía le bĩn-tente mu nɔn yi bán yí zon hã vũrnã lahó mu yi, lé bío 6a yí tà yí dó mí sía le yi. Lé bũn te bío á 6a 6úi dà à zorãa ho lahó mu yi. 7 Lé bũn te bío le Dónbeenĩ bĩnía dó le wizonle 6úi, á wee ve làa «zuia». Le wizonle mu ó o *Daviide bía dãnĩ yi lúlúio cèrèε bũn món lè hã bíonĩ na ká, hãa wa ló wán:

«Ho zuia, ká le Dónbeenĩ wee bío làa mia,
à mi yí wé lòn nùpua na yí wi 6a jí dèε.»‡

8 Ká a Zozue lá dú mu ñipomu yahó á 6a zon hã vũrnã mu lahó yi, se le Dónbeenĩ wãa lá máa bĩnĩ máa bío wizonle 6úi bío. 9 Lé bũn nɔn á hã vũrnã na ka lè hã wizoonĩ bío hɛɲun níi vũrnã bío á le Dónbeenĩ wíokaa bío ká lè mí ñipomu. 10 Mu bon, yĩa zon le Dónbeenĩ vũrnã yi, wón mún sá vó wee vũrĩ làa bío le Dónbeenĩ sá à le vũrnãnaa bío síi. 11 Awa, á mi cén wa dé sòobéε à wa dàrĩ zo hã vũrnã mu yi. Mi wa pa waten bío à wa hĩa yí pí le Dónbeenĩ bío, làa bío á wàn 6úaawa pãnãa le bío bío síi. 12 Le Dónbeenĩ bíonĩ wee na le mukãni binbirĩ, le pãnká wi làa sòobéε po ho khã-tónĩ na yara lé hã bío jun. Le wee zo 6a nùpua khĩi zoo búe 6a sía yi. Le ka lòn khã-tónĩ, á wee fũaa hã hũn-júnã khĩi zoo búe ho sãnbãpiló yi. Bío ó o nùpue síi wee vá yi, là a yilera á le bíonĩ mu wee zũn wéréwéré. 13 Mu bè-lénnia yi á dèε woon yí sà le Dónbeenĩ yi. Mu búenbúen ñin ñenkheεn á le wee mi. Dén Dónbeenĩ so lé ñio wa búenbúen lè wa ñĩ-kénĩ kénĩ ko wa khĩi zéeni bío wa wó à na yi.

O Yeesu lé 6a yankarowà ñúhũso beenĩ

14 Wa yú le *Dónbeenĩ yankarowà ñúhũso beenĩ. Wón khĩina zoó 6ó le Dónbeenĩ mí bæere yi yáá. Ba yankarowà ñúhũso beenĩ mu lé o Yeesu, le Dónbeenĩ Za. Awa, á bío wa dó wa sía yi á mi cén wãa le wa wíoka pa bío làa sòobéε. 15 Ba yankarowà ñúhũso beenĩ na wa yú yínɔ́ nùpue na yí dà máa séenĩ wɛn wa yídãmu yi. Orén mí bæere á ho kúará khénlò lè mí síiwã yáá yú làa bío warén kúará wee khénãa, ká arén màhã yí wó bè-kohó yí mɔn. 16 A mi wãa wa vá vaa búe le Dónbeenĩ na wee wé mu sãamu yi ká zãniĩ

† 3:15 Mi loń Lenĩ vũahũ (Psaumes) 95.7-8 * 4:3 Mi loń Lenĩ vũahũ (Psaumes) 95.11 † 4:4 Mi loń Bío ñúhũ búeenĩ vũahũ (Genèse) 2.2 ‡ 4:7 Mi loń Lenĩ vũahũ (Psaumes) 95.7-8

mía wɛn. Ká wa wó bǔn, á le è zǔrǐ wa màkárí, á à sɛn wa bè-kora à díá. Le è wé mu ho pǎahǔ na mu ko yi.

5

¹ Ba yankarowà ɲúhúso á le Dónbeenǐ léra ɓa nùpua tǎahǔ, ò o wé sá le tonló ɓa bǐo yi. Orén lé yǎa wee na ɓa nùpua mu hǎmu le Dónbeenǐ yi, á wee ya ɓa bè-kora sɛndíaró muiní. ² Ba nùpua na yí zǔ mu bǐo yara, na wee va vǐ, bán ó o yankaro mu zǔ bǐo, lé bǐo ó orén mí bɛɛre mún lé o yídà. ³ Lé bǔn bǐo yi ó o ko ò o wé ya orén lè ɓa zǎamáa bè-kora sɛndíaró muiní. ⁴ Nùpue yí dà máa dé mítén làa yankarowà ɲúhúso mítén. Le Dónbeenǐ lé dǐo wee ve o nùpue à dé ho tonló mu yi, làa bǐo le vonnáa o *Aaron á dó ho yi bǐo síi. ⁵ O *Krista bǐo mún ka kà síi. O yí wó mítén làa yankarowà ɲúhúso. Lé le Dónbeenǐ dó a ho tonló mu yi, á bía bǐo kà nɔn wo yi:

«Fo lé ǐ Za.

Ho zuia ɲii wán á ǐ lé mǐn Maá.»*

⁶ Le Dónbeenǐ pá bǐnía bía bǐo kà:

«Fo lé o yankaro fɛɛɛ

là a Mɛɛkisedɛɛki bǐo síi.»†

⁷ Pǎahǔ na ó o *Krista hǐa wi ho tá wán, ó o flora á ɓónɓónía le Dónbeenǐ lè mí pànká, lè hǎ yèn-caa, dǐo lá dà wee kǎní a mu húmú yi. A bǐo ó o liinía mítén, á tà mu ɓúenɓúen yi, á le Dónbeenǐ ɲá a floró. ⁸ Bǐo ó o lé le Dónbeenǐ Za mí cúee, ò o pá tà le lònbee ɓúenɓúen na yú a yi á keníanáa mítén làa bǐo ó ò bèráa le Dónbeenǐ biónǐ yi. ⁹ Lé bǔn tíra a bǐo ɓúenɓúen ɲii, á nɔn á bía wee bè o biónǐ yi ɓúenɓúen wé è yíráa ho kǎnǐlò na lé le mukǎní na máa vé. ¹⁰ Le Dónbeenǐ dó a wó lè ɓa yankarowà ɲúhúso là a Mɛɛkisedɛɛki bǐo síi.

Héyii! Mi yí pǐ le Dónbeenǐ bǐo

¹¹ Bǐo cɛrɛɛ wi wa cɔn wa dà à bío o Mɛɛkisedɛɛki mu bǐo dǎní yi, ká mu yara zéenǐlò lònbee màhǎ wi, lé bǐo mi yí máa wé ɲí mu bǐo à zǔrǐ yara fùafù. ¹² Mi wǎa lá ko mi wé ɓa nǐ-kàránlowà, à hàrǐ lòn zuia mi màkóo pá wi ɓa wíoka kàrán mia lè le Dónbeenǐ bǐo na nín-yání kàránna làa mia. Mi màkóo pá wi mu yoomu yi, mi yí dà máa dí dǐnlò na ǐ. ¹³ Yǎa màkóo wi mu yoomu yi wón ka lòn kúnkúza. O yí zǔ bǐo se làa bǐo yí se hueekaró mún yi. ¹⁴ ɛɛ ká ho dǐnlò na ǐ hón lé bía dǎn vó te mí dǐnlò. Bán fá, á zǔ bǐo se làa bǐo yí se hueekaró mún yi.

6

¹ Lé bǔn nɔn ó o *Krista nín-yání bǐo na ɓa kàránna làa wɛn á mi wa dà wán, ká wa va làa yahó o bǐo zǔrǐlò yi lòn nùpua na dǎn vó. Bǐo wa zǔ vó á mi yí wa bǐnǐ ɓúa kàránlò ɲúhǔ: Mu lé à pǐ hǎ wárá na yí se, à dé ũ síi le Dónbeenǐ yi, ² làa bǐo ɓa wee wé à ceéráa mítén le Dónbeenǐ yahó,* lè le níi bèrò ɓa nùpua wán, làa bǐo ɓa nǐ-hía á à vèeráa, lè le mónɗén cítii bǐo. ³ Bǔn lé bǐo wa à wé, ká le Dónbeenǐ tà. ⁴ Mi loń. Ba nùpua ɓúí wi bǐn á yú mu khoomu, le Dónbeenǐ hǎn ɓa lè mu bè-tentewà cɛrɛɛ, ɓa mún yú le Dónbeenǐ Hácírí, ⁵ á zǔ le le Dónbeenǐ biónǐ se làa sòobɛɛ. Ho dǐmǐná na ho yǐrò á ɓa zǔ pànká bǐo. ⁶ Bǔn ɓúenɓúen món, à ɓa pá bǐnía wee wé mí bè-kía, á bǐo wǎa bǐnǐ ì wé á ɓa à yèrèmánáa mí yilera lè mí wárá bǔn mía. Bán nùpua so síi ka lè ɓa bǐnía wee ɓúɛɛ le Dónbeenǐ Za ho *kùrùwá wán, á wee zùarǐ wo yi ɓa nùpua yǐo yi.

⁷ Hen ká ho vǐohó wee tè wé se ho tá wán ò o varò dǐnlò be wé se, à le Dónbeenǐ dúɓua ho tá mu yi. ⁸ Ká lé hǎ kíkara lè le ɲí-kora wee sà ho wán, se ho tá mu cǔnú mía. Le Dónbeenǐ hǐa dǎnkání ho, á mu véenǐi ká ho ò cǐí.

⁹ Wán zàwa lè wán hǐnni na wa wa làa sòobɛɛ, hàrǐ ká wa wee bío kà síi, á wa pá láa mu yi le mi bò ho wǎ-tente, hǐa wee va ho kǎnǐlò lahó yi. ¹⁰ Le Dónbeenǐ térénna, le yi

* 5:5 Mi loń Lení vǎahǔ (Psaumes) 2.7 † 5:6 Mi loń Lení vǎahǔ (Psaumes) 110.4 * 6:2 Le Dónbeenǐ biónǐ wǎnna ɓúí yi á mu bía le: Lè hǎ bátɛɛmùwa.

máa sà mi bè-wénia yi, làa bïo mi zééníanáa le mi wa làa de. Le séení na mi wó, làa dïo mi pá lan wee wé 6a kèrètíewa dǎní yi á le zū. ¹¹ Ká wa màhá wi à mi nǐ-kéní kéní ca mi kuio fúaa mu véení, bèra a na à bïo mi dó mi sía wee lóní à wé à jii sí. ¹² Mi cén wáa yí dí pari, ká mi wé lè 6a nùpua na wee dé mí sía le Dónbeení yi féeε bïo síi, à yíráa bïo le dó mí jii le mí ì na.

Le Dónbeení dó mí jii à le máa yèrémá le

¹³ Bïo le Dónbeení hía dó mí jii nǎn o *Abarahaamu yi, á le báa lè mí yèni, lé bïo á nùpue na po le á le è báaráa yèni á mía. ¹⁴ Bïo kà lé bïo le bía: «Ūuu, ì ì wé mu bè-tentewà cèrèε làa fo, ì ì wé á ũ mǎnmánía á à wé boo làa sòobéε.»† ¹⁵ O o Abarahaamu 6èn há mi síi pannáa bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé, á le wó mu nǎn wo yi. ¹⁶ Ká 6a nùpua le mí ì báa, à 6a báa là a búí na po 6a yèni, á nùpue mún máa wé bíní kán bïo 6a báa jii wán. ¹⁷ Làa bún síi á le Dónbeení mún wi à bïa le dó mí jii le mí ì wé lè mu bè-tentewà à zūñ kénkén le le è wé mu. Lé bún te bïo le báa á bò bïo le dó mí jii le mí ì wé wán. ¹⁸ Mu bon, mu biowa bïo jún mu na yí máa yèrémá á le Dónbeení yí máa fí sabéré yi. Awa, á warén na pá mu bïo búenbúen á sía há làa sòobéε wíokaa wee dé wa sía lóní bïo le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé. ¹⁹ Bïo wa dó wa sía wee lóní lé bún 6uan wen dǐnía vǐnvǐn le Dónbeení yahó, á wó á wa dǎnna cúaa ho pǎnsò-beení na sankaa há pǎnsòni bùkú lè há cúa-jún, á yòó zon le *sòobá-lùε 6àn binbiriso yi. ²⁰ Dén sòobá-lùε 6àn binbiriso so ó o Yeesu zon yí dú wa yahó warén wa bèere bïo yi. Mu bon, lé orén lé 6a yankarowà jùhúso féeε là a nǐi na 6a le Mèlekisedεeki bïo síi.

7

O Mèlekisedεeki lé o bée, á lé le Dónbeení yankaro

¹ O Mèlekisedεeki mu lé ho lóhó na 6a le Salεemu bée, á mún lé le Dónbeení na wi mu bïo búenbúen jùhú wán yankaro. Pǎahú na ó o *Abarahaamu hía tá há hía lè 6a bá-záwa á dǎnna 6a, á bïo ó o bínía wee 6uen, ó o Mèlekisedεeki lée sá a yahó, á dú6uaa wo yi.* ² A bïo ó o *Abarahaamu yú há hía téení 6àn cúa-pírú níi ó o nǎn o Mèlekisedεeki yi. Le yèni mu kúará le «térénló bée». A bïo ó o lé ho Salεemu bée, bún kúará le o lé ho «héerà bée». ³ Bàn maá lè 6àn nu á nùpue yí zū. Nùpue yí zū a nǎnkǎni cεení. O teró bïo yí bía yí mǎn, ó o húmú bïo mún yí bía yí mǎn. O bïo 6onmín lè le Dónbeení Za bïo: O lé o yankaro féeε.

⁴ Mi loñ bïo ó o Mèlekisedεeki mu bïo jùhú wiráa. Hàrí wán 6úaa Abarahaamu bïo na ó o yú há hía téení 6àn cúa-pírú níi á wón nǎn wo yi. ⁵ O nǐi na 6a le *Levii mǎnmánía na lé 6a yankarowà ó o Mǎyize làndá nǎn le níi yi le 6a wé fé o *Isirayεele nǐpomu bïo na 6a wee yí 6àn cúa-pírú níi. O o Isirayεele nǐpomu mu jǎn lé 6àn záwa, lé bïo á bán nǎnkǎni mún can o Abarahaamu yi. ⁶ Ká a Mèlekisedεeki wón nǎnkǎni yí can Levii yi, ó o Abarahaamu màhá pá nǎn bïo ó o yú 6àn cúa-pírú níi wo yi. O Mèlekisedεeki mu dú6uaa o Abarahaamu na le Dónbeení dó mí jii nǎn yi. ⁷ A wa zū kénkén le yía wee dú6ua wón bïo jùhú wi po yía 6a wee dú6ua yi. ⁸ O Levii nùwá, bïa ó o Isirayεele nǐpomu wee na bïo 6a wee yí 6àn cúa-pírú níi yi, bán lée nùpua, 6a wee hí. Ká a Mèlekisedεeki na ó o Abarahaamu nǎn mí bïo 6àn cúa-pírú níi yi, wón yǐo wi lua làa bïo le Dónbeení bíoní vūahú bíaráa mu. ⁹ O Levii nùwá lé bïa á mu bïo 6àn cúa-pírú níi wee na yi. Éε ká bïo ó o Abarahaamu na lé 6àn 6úaa á léra mu, bún wee zéení le orén Levii mún wáa léra mu. ¹⁰ Mu bon, pǎahú na ó o Mèlekisedεeki sá a Abarahaamu yahó yi, ká a Levii dǐn yí ton. Éε ká mu pǎahú ká a wi mín 6úaa mu yi.

¹¹ O Isirayεele nǐpomu *làndá yi, ó o Levii zǐ-jùhú lé hía ho yankaró tonló bïo sá yi. Ba lé 6a yankarowà là a *Aaron bïo síi. Éε Ká 6a yankaró tonló jii màhá yí sú. Lé bún nǎn á yankaro veere búí ló na ka là a Mèlekisedεeki bïo, wón yí ló Aaron nǎnkǎni yi. ¹² Ká ho yankaro tonló hía yèrémáa, se ho làndá mún ko ho yèrémá. ¹³ Yía há bíoní mu bía dǎní

† 6:14 Mi loñ Bïo jùhú 6úeníi vūahú (Genèse) 22.16-17

* 7:1 Mi loñ Bïo jùhú 6úeníi vūahú (Genèse) 14.18-20

yi b̄an z̄i-ɲúhú n̄upua yí wó yankarowà yí m̄on. ¹⁴ Wa z̄u le wón na lé wa ɲúhúso á ton o *Zudaa z̄i-ɲúhú yi. A b̄io ó o M̄oyiize wee b̄io ɓa yankarowà b̄io, ó o ɓèn mún yí b̄ia b̄io ɓúí ho z̄i-ɲúhú mu d̄ání yi.

O Yeesu lé o yankaro là a M̄el̄ekised̄eki b̄io s̄ii

¹⁵ A b̄io w̄aa wíokaa n̄on ó o yankaro mu b̄io wee ceráa lé b̄io kà: O yankaro ɓúí ló á ka là a M̄el̄ekised̄eki b̄io s̄ii. ¹⁶ O yí wó yankaro làa b̄io ɓa n̄upua b̄oráa mu b̄io s̄ii. O wó a yankaro le muk̄añi na wi o yi na máa vé máa mi b̄io yi. ¹⁷ B̄io kà lé b̄io le Dónbeen̄i b̄ion̄i v̄uah̄ú b̄ia:

«Fo lé o yankaro f̄éεε

là a M̄el̄ekised̄eki b̄io s̄ii.»†

¹⁸ Le Dónbeen̄i kh̄ínía ho n̄in-yání làndá yi, lé b̄io ho p̄anká m̄ia, ho b̄io ɲúhú m̄ia. ¹⁹ Ho làndá mu lá yí dà máa wé á n̄upue máa térén le Dónbeen̄i yahó. Ká h̄a làa na kà wán á b̄io wa dó wa s̄ia yi wee l̄oní b̄un ɓèn wíokaa s̄taaní. Lé b̄un p̄anká yi á wa wee d̄an̄i vá vaa ɓúeráa le Dónbeen̄i yi.

²⁰ Mu yín̄on̄i b̄un mí d̄on. Le Dónbeen̄i báa mu ɲii wán. B̄ia ká bán wó ɓa yankarowà à le yí báa b̄io. ²¹ Ká a Yeesu wón le Dónbeen̄i wó là a yankaro, á báa b̄o mu wán làa b̄io kà:

«O ɲúhúso á báa mu ɲii wán,
á máa b̄in̄i máa yèrè má mi ɲii.

Fo lé o yankaro f̄éεε.»‡

²² Lé b̄un n̄on á le p̄aan̄i na ó o Yeesu wó á le wi warén lè le Dónbeen̄i p̄ah̄ú á s̄taaní d̄io lè ho yahó.

²³ B̄io pá b̄in̄i wee sanká mu mín yi lé b̄io kà: Ba yankaro c̄èr̄èε kh̄íina, lé b̄io mu húmú yí máa día à ɓa sá lén. ²⁴ εε ká b̄io ó o Yeesu ù keñ b̄in̄i f̄éεε, á ñi-veere máa lá a lahó o yankaró tonló yi. ²⁵ Lé b̄un n̄on ó o dà wee k̄an̄in̄iá b̄ia wee vá ɓuee ɓúe le Dónbeen̄i yi orén p̄anká yi. Mu bon, o Yeesu mu wi f̄éεε, á wee fio le Dónbeen̄i yi ɓa b̄io yi.

²⁶ A wón yankarowà ɲúhúso so na lé o Yeesu lé ȳia á ko làa w̄en. O wee ce le Dónbeen̄i yahó, o bè-yáanii m̄ia, f̄ian̄i m̄ia wo yi, o yí máa p̄aan̄i làa bè-kora wérowà. Le Dónbeen̄i b̄arà a mu b̄io ɓúen̄ɓúen̄i ɲúhú wán. ²⁷ O màkóo m̄ia ò o ya muin̄i làa wizoóni mí bè-kora b̄io yi lè ɓa z̄am̄aa bè-kora b̄io yi làa b̄io ɓa yankarowà ɲúnása na ká wee wéráa mu b̄io s̄ii. Le muin̄i ó o yan cúekúee mí d̄on á mu v̄oráa, á lé orén m̄iten mún wó le muin̄i mu ȳia. ²⁸ Ba yankarowà ɲúnása na ɓa wee d̄in̄i o *M̄oyiize làndá wán à kúeeráa, bán dà à va à v̄i. Ká ho *làndá bèrò m̄on á le Dónbeen̄i báa á b̄arà mí za wó là a yankaro, wón na b̄io ɓúen̄ɓúen̄i ɲii sú f̄éεε.

8

O Yeesu lé ɓa yankarowà ɲúhúso

¹ B̄io wa le wa à b̄io ɓúen̄ɓúen̄i á b̄io ɲúhú wi po b̄io ká lé b̄io kà: Ba yankarowà ɲúhúso na b̄io b̄ia kà lé ȳia á warén yú. O yòó kará ho wáayi le Dónbeen̄i na dà mu b̄io ɓúen̄ɓúen̄i n̄in-t̄iání. ² O wee sá mí yankaró tonló mu le *s̄oobá-l̄ue yi h̄a p̄ons̄oni b̄ukú binbir̄i yi, h̄ia á n̄upue yí tá, lé o ɲúhúso Dónbeen̄i m̄iten tá ho. N̄upue yí tá hón. ³ Yankarowà ɲúhúso lée yankarowà ɲúhúso á lera, bèra a na ò o wé wé mu h̄amu, à ya h̄a muin̄i na le Dónbeen̄i yi. Awa, á warén yankarowà ɲúhúso ɓèn mún ko ò o yí b̄io ɓúí à h̄a lè le Dónbeen̄i. ⁴ O lá wi ho tá wán, se o yàá lá máa wé yankaro. Lé b̄io ɓa ɓúí wi vó á wee h̄a le Dónbeen̄i làa b̄io ó o *M̄oyiize làndá b̄oráa mu. ⁵ Bán yankarowà ɲúnása so tonló na ɓa wee sá lé ho binbir̄i so na wi ho wáayi b̄an kh̄an̄kh̄anáamu. Mu bon, p̄ah̄ú na ó o M̄oyiize h̄ia ko ò o ɓúaká tá h̄a p̄ons̄oni b̄ukú yi, á le Dónbeen̄i b̄ia n̄on wo yi: «Loñ, wé mu ɓúen̄ɓúen̄i làa b̄io á ï z̄éen̄iánáa mu n̄on foñ le ɓúee wán.»* ⁶ Ká h̄a làa na kà wán ó o

† 7:17 Mi loñ Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 110.4 ‡ 7:21 Mi loñ Lení v̄uah̄ú (Psaumes) 110.4 * 8:5 Mi loñ Léró v̄uah̄ú (Exode) 25.40

Yeesu wón le Dónbeenĩ kàràfáa ho tonló yi. Ho bïo ñúhũ wi làa sòobéε, lé bïo le páanii na ó o bò le Dónbeenĩ lè 6a ñupua pãahũ á sũaaní sũaaní ðio lá wi lè ho yahó, lé bïo á bïo le Dónbeenĩ dó mí ñii le mí ì wé è na wen le páanii mu yi bũn sũaaní bïo lè ho yahó.

Le Dónbeenĩ dó mi ñii le mí ì bè le páanii finle

⁷ Ká le *páanii na le Dónbeenĩ bò lè ho yahó á fianí lá mía yi se le lá máa bĩní máa bè páanii 6úi. ⁸ Εε ká lé bïo le Dónbeenĩ ñipomu wó khon làa de á ñon le bíaráa bïo kà:

«Mí loń, lé ínén Ñúhũso Dónbeenĩ bía bïo kà:

Pãahũ 6úi khíi dã, ká ì bè le páanii finle

là a *Isirayεele ñipomu, là a *Zudaa zĩ-ñúhũ ñipomu.

⁹ Dén páanii so á à wé mí ðon làa ðio á ì bò lè 6àn 6úaaawa pãahũ na á ì tò 6a ñii wán lóráa ho *Ezipite kòhũ yi.

Bán yí bò bïo wa bía tò wán yi.

Lé bũn te bïo á ì 6èn mún pã 6a día, lé ínén Ñúhũso bía mu.

¹⁰ Bïo kà món le páanii na á ínén Ñúhũso á à bè là a *Isirayεele ñipomu lé ðio kà:

Ì ì wé á 6a wé è leéka ì làndáwá bïo,

ì ì dé há 6a sĩa yi. Lé ínén Ñúhũso bía mu.

Ì ì wé 6àn Dónbeenĩ,

á 6arén ñ wé ì ñipomu.

¹¹ Ñupue máa bĩní máa kàrán mín za tàá mí ninza le 6a tà ínén Ñúhũso bïo,

lé bïo 6a 6úen6úen á à tà ì bïo,

à lá 6a ñi-kía yi líi 6úe 6a háyúwá yi.

¹² Ì ì sén 6a bè-kora á à día,

á máa bĩní máa leéka 6a wékheró bïo hũú.»†

¹³ Bïo le Dónbeenĩ wee bío le páanii finle bïo, bũn wee zéeni le le càtio le páanii na bò lè ho yahó làa dà-kĩnle. A bïo léé bïo 6èn hĩa kína, se mu ká ho víló.

9

Le ñin-yání páanii bèró

¹ Le páanii na bò lè ho yahó á làndáwá wi wee kàrán 6a ñupua làa bïo le Dónbeenĩ wee 6úaanínaa. A 6a ñupua lè le Dónbeenĩ mu fémínló lahó mún wi ho tá wán. ² Mu bon, há pònsòni bùkú á tá mu bïo yi, á káana lè há cúa-ñun. A ho ñin-yání lahó na 6a wee ve làa sòobá-lùe lé bĩn á le fĩntá-cúaa, lè le tàbárí na ho búurú na bïo sã le Dónbeenĩ yi wi wán, á zoó wi yi. ³ A ho ñun ñii lahó lé hĩa 6a le *sòobá-lùe 6àn binbiriso. ⁴ Lé hón lahó so á mu bïo na sãmu sí cĩnii ðε na wó lè ho sãnú bïo cεéra yi, á le páanii 6onkonĩ na mání lè le yahó wó lè ho sãnú zoó wi yi. Dén 6onkonĩ so á le ðε 6úi wi yi á mu bïo na 6a le *maanε wi yi. O o *Aaron bũn-za na sà há vǎnna mún wi le 6onkonĩ mu yi, à séeni há hue-penlenwá, hĩa le páanii làndáwá na le Dónbeenĩ ñon o *Moyiize yi á túara wán.

⁵ Le 6onkonĩ mu 6àn ñúhũ á ho wáayi tonkarowá na 6a le Serubēnwa wi yi, á wee zéeni le Dónbeenĩ cùkú. Ba mía tàró pon le 6onkonĩ mu ñi-pεε yi, bĩn na 6a ñupua bè-kora wee sén día yi. Εε ká bũn bíoró pãahũ yínón hĩa kà.

⁶ Lé làa bũn á há sĩa mu bàrákaráa. A le *sòobá-lùe lé bĩn le *Dónbeenĩ yankarowá wee zoo sá mí tonló yi làa wizooní. ⁷ Ká le sòobá-lùe 6àn binbiriso dén lé 6a yankarowá ñúhũso mí ðon wee zo le yi. O wee zo bĩn le cúekúee le lúlúure yi lè 6a bùaa na ó o fũaana cãni, à zoo na le Dónbeenĩ yi orén mí bεεre bè-kora séndíaró bïo yi, lè le Dónbeenĩ ñipomu na ká bè-kora séndíaró bïo yi. ⁸ Le Dónbeenĩ Hácíri wee zéeni mu le ká le sòobá-lùe wi bĩn wá, á se le sòobá-lùe 6àn binbiriso ñii yí dà máa hén. ⁹ Bũn biowa so wee zéeni bïo wee wé há làa na ká wán bïo. Mu wee zéeni le mu hãmu na 6a ñupua wee wé, lè há muini na 6a wee ya yí dà máa wé á 6a máa térén le Dónbeenĩ yahó. ¹⁰ Mu lé 6a ñupua

† 8:12 Mí loń Zeremii vūahũ 31.31-34

mí dòn *làndáwá na 6a bò ho dínló, lè mu bè-ḡunii, làa bïo 6a wee sɛɛka lè miten dǎní yi. Hǎ làndáwá mu kera bín fúaa pǎahú na le Dónbeenĩ yèrémáa mu bïowa yi.

O Krista lé mu bè-kora sɛndiaró muini yia

¹¹ O *Krista ɓuara ɓueé wó 6a yankarowà ḡuhúso bèra a na wa yí mu bè-tentewà. Le lùe na ó o sá mí yankaró tonló yi dɛn ḡii mún sú po hǎ pǎnsòni bùkú na yáania tá ho tá henĩ yi. Le yínǎn dèe na á nùpua tá. Le bïo yí sǎ ho dímíḡá yi. ¹² O Krista zon le Dónbeenĩ *sòobá-lùe bàn binbiriso yi le cúekúee mí dòn á mu vóráa. Mu yínǎn bà-kúio cǎni ó o zonnáa, lé o kùrú cǎni lé dïo ó o zonnáa, á wee kǎnínáa 6a nùpua fɛɛɛ. ¹³ O nòn-zúnle na 6a wee cǐ sǎni na 6a wee kúee mu ḡumu yi à wǎa lè 6a nùpua na yí máa ce à héha là a *Mɔyiiize làndá, lè 6a kókówá lè 6a dǎani cǎni, lé bǔn wee ceé 6a à héha lè ho làndá mu. ¹⁴ Ká bǔn wee wé ká sǐi, se o Krista cǎni dɛn bïo ɓèn wíokaa yòo po bǔn. Le Dónbeenĩ Hácírí pànká yi ó o Krista mu tà nòn míten á wó a muini yia na á fiani mía yi. O cǎni lé dɛn á à ceé wa yiwa hǎ wárá na wee ɓua wen varáa mu húmú laho yi yi, bèra a na à wa dǎn sá na le Dónbeenĩ na wi fɛɛɛ yi.

Le cǎni lé le pǎanii na bò fimini

¹⁵ Lé bǔn nòn o *Krista bòráa le *pǎanii finle le Dónbeenĩ lè 6a nùpua pǎahú. O húrun á feníanáa 6a nùpua mu bè-kora na 6a wó le nín-yání pǎanii pǎahú, à bǐa na le Dónbeenĩ von dǎn yí hǎ kǐa na máa vé, hǐa bïo fèra bía día.

¹⁶ Nùpue mǎndɛn ḡi-cúa bïo hǐa wee bío, se ɓanso húrun. ¹⁷ Mu bon, hen ká yia mà hǎ ḡi-cúa mu húrun, à hǎ bïo màhá wé le sòobéɛ. Lé bïo ká a yïo wi lua, à hǎ ḡi-cúa mu bïo máa wé here. ¹⁸ Lé bǔn yàa nòn le cǎni kúaará á bòráa le nín-yání pǎanii. ¹⁹ Bïo ó o *Mɔyiiize kàráanna hǎ làndáwá á nòn o *Isirayɛle nḡomu ɓúenɓúen yi wó, ó o lá 6a nòn-zàwa lè 6a kókówá cǎni na ó o cǎn, á bò mu ḡumu wán. O o lá le vǐndè-za na 6a le *izoo pu lakahó, lè ho yènsé muhú, ò o wee wǎa hǎ làndáwá vǐahú, lè 6a nùpua ɓúenɓúen ²⁰ ká a bío bïo ká: «Dìo ká lé le pǎanii na le Dónbeenĩ bò nòn mia ɓàn cǎni.»* ²¹ Làa bǔn sǐi, ó o mún wǎana hǎ pǎnsòni bùkú lè hǎ sǐa na wi ho yi ɓúenɓúen. ²² Ho làndá vǐahú yi á mu yàa bía le mu bïo ɓúenɓúen wee ceé lè le cǎni, le ká cǎni yí kúaará á bè-kora yí dà máa sɛn máa día.

O Krista nòn miten le cúekúee mu vóráa

²³ Awa, Ká bïo wi ho wáyai ɓàn khǎnkhǎnámamu wee ceé là a *Mɔyiiize làndáwá, á mu ɓàn binbiriso ko mu ceé làa bïo sǐaaní sǐaaní bǔn. ²⁴ O *Krista yí zon hǎ pǎnsòni bùkú na 6a nùpua tá yi. Hón bùkú so lé hen na le Dónbeenĩ wi yi ɓàn khǎnkhǎnámamu, ká ho yínǎn horén mí bɛere. Lé ho wáyai ó o Krista yòora á yòo dǐn le Dónbeenĩ yahó wee yanka le wa bïo yi. ²⁵ Làa lúlúio á le *Dónbeenĩ yankarowà ḡuhúso beenĩ wé zo le sòobá-lùe ɓàn binbiriso yi lè 6a bùaa na 6a fúana cǎni. Ká a Krista wón yí máa wé zoo ya míten làa muini fɛɛɛ. ²⁶ Ká a lá wee wé bǔn fɛɛɛ, se o lò lá wé è be fɛɛɛ à lá ho dímíḡá lénló pǎahú ɓuee ɓúe ho zuia yi. Ɛɛ ká hǎ pǎnna vaa véenii, ó o Krista ɓuara le cúekúee mí dòn á ɓueé wó míten lè le muini yia á ɓóráa mu bè-kohó ḡuhú. ²⁷ Nùpue léee nùpue á à hí le cúekúee mí dòn. Bǔn mǎn á le Dónbeenĩ ì cǐtí o. ²⁸ Lé làa bǔn ó o Krista wóráa míten lè le muini yia le cúekúee mí dòn á ɓóráa 6a minka nùpua bè-kora ḡuhú. O khǐi bǐnì ì ɓuen, ká bǔn màhá máa wé bè-kora ó o ɓueé ɓúe ḡuhú. O ɓueé kǎnì bǐa pan o ɓuenló.

10

O Krista ɓueé ɓó hǎ muini yaró ḡuhú

¹ Bïo ó o *Mɔyiiize làndá wee zéeni yínǎn bïo wi ɓàn binbiriso mí bɛere. Mu lé mu ɓàn khǎnkhǎnámamu. Hón làndá so wee zéeni le hǎ muini dà-kéní kéní mu ko hǎ wé ya làa lúlúio fɛɛɛ. Lé bǔn nòn á bǐa 6a wee ya hǎ bïo yi á hǎ yí dà máa wé á 6a máa téréen le Dónbeenĩ yahó. ² Ká bǔn mía se bǐa 6a wee ya hǎ muini mu bïo yi á bè-kora wǎa lá à sɛn

* 9:20 Mi loń Léró vǐahú (Exode) 24.3-8

á à díá làa cúekúee, á lá máa b́níní máa leéka mí bè-kora mu b́io, á máa ya muiní mu b́io yi. ³ Eε ká búeeé. Làa lúluío ká há muiní mu wee wé à 6a b́níní leéka mí bè-kora b́io. ⁴ Mu bon, 6a nòn-zàwa lè 6a kókówá cāni yí dà máa búe mu bè-kora j́uhú.

⁵ Lé b́níní nòn á b́io ó o *Krista 6uara ho d́imíná yí, ó o b́ia nòn le Dónbeení yi:
«Fo yí tà há muiní lè mu bè-hānii b́io,

à ũ wó á ĩ sánia wi.

⁶ Ba bùaa na 6a f́uaana á ćina le muiní yεenii dèe wán

lè há muiní mu búí na 6a wee ya mu bè-kora séndíaró b́io yi búenb́uen b́io yí wó sína fon.

⁷ A ĩ wáa b́ia: Lé mi na wà à 6uen

6ueé wé ũ síi b́io.

B́níní lé b́io túara ĩ d́ání yí le Dónbeení b́ioní v́uahú yi.»*

⁸ B́io ká lé b́io ó o Krista b́ia lè ho yahó: «Fo yí tà há muiní lè mu bè-hānii b́io. Fo mún yí tà 6a bùaa na 6a wee f́uaa à ćí le muiní yεenii dèe wán, lè le muiní na 6a wee ya mu bè-kora séndíaró b́io yi b́io. B́níní búenb́uen yí máa wa ũ síi.» A há muiní mu j́on wee ya

à héha làa b́io ho *lándá b́oráa mu. ⁹ O Krista t́ín b́ínia b́ia: «Lé mi na wà à 6uen 6ueé wé ũ síi b́io.» O Krista 6ó ho háání muiní j́uhú ò orén mí bεere wó mítén là a muiní ýia dó há lahó yi. ¹⁰ O Yeesu Krista wó le Dónbeení síi b́io. B́io ó o Krista nòn mítén á húrun le

cúekúee á mu vóráa, lé b́níní wó á wa b́io sá le Dónbeení yi. ¹¹ Ba yankarowà búenb́uen wee d́ín ya há muiní dà-kéní kéní mu làa wizooní, à há j́on yí dà máa sén bè-kora máa díá húúu. ¹² Eε ká a Krista yan mu bè-kora séndíaró muiní le cúekúee, ò o yòò kará le

Dónbeení nín-t́iání f́éεε, ¹³ á pan b́io le Dónbeení á à dé o zúkúsa o tá ó ò bè mí zení wán. ¹⁴ Le muiní dà-kéní mí dòn na ó o Yeesu mu yan lé dén wó á b́ia b́io sá le Dónbeení yi t́erénna le yahó. ¹⁵ Lé b́níní le Dónbeení Hácírí mún b́ia. Le b́ia b́io ká lè ho yahó:

¹⁶ «B́io ká lé b́io ó o Núhúso b́ia:

Há wizooní mu kh́íló ḿondén

á dío ká lé le páaní na á ĩ ò bè làa ba.

ĩ ò dé ĩ lándáwá 6a sía yí,

ĩ ò wé á 6a wé è leéka há b́io,

¹⁷ ĩ máa b́níní máa leéka 6a bè-kora lè 6a wékheró b́io húúu.»†

¹⁸ Hen ká mu bè-kora h́ia séra díá, se muiní yaró wáa ḿia b́níní bè-kora so séndíaró b́io yi.

O Krista héra ho wáshú nòn wen

¹⁹ Awa, wán zàwa lè wán h́inni, lé o Yeesu cāni pánká yí á wa láa mu yi le wa à zo le *sòobá-lùe 6àn binbiriso yi. ²⁰ O có ho wá-finle na lé ho wá-binbirí á nòn wen. O héra ho pónsò-beení na ka lè ho lé o sánia á wa wee dàń yòò zo le sòobá-lùe 6àn binbiriso yi.

²¹ Á wa yú 6a yankarowà j́uhúso na wi le *Dónbeení źi-beení j́uhú yi. ²² Mí wáa wa v́a vaa búe le Dónbeení yi lè le yi na púaara díá, lè le síidéró binbirí. Mu b́io na wa wó à mu yí se á mí wa lén wa sía yí à há ce, à mún sεε wa sánia lè mu j́umu na wee ce. ²³ B́io wa dó wa sía yí wee lòoní á mí le wa wé zéení b́io wéréwéré, à yí t́ée wa bàra. Mu bon, le

Dónbeení dó mí j́ii le mí ò wé b́io na, à le wé mu. ²⁴ Mí wa pa mún b́io, à wé hení mún sía le waminí lè há wára na se d́ání yi. ²⁵ Mí yí wa kh́í à wé yí 6uen wa kuure fémínló làa

b́io 6a nń-dòndáa 6úi kh́ú yí máa 6uennáa b́io síi, ká mí màhá wa wé hení mún sía, sónkú b́io wa źú le o Núhúso wizoonle j́àana lua.

²⁶ B́io wa źú ho t́iá wó ká wa wó bè-kora làa cānii, se muiní wáa kún ḿia máa ya b́níní bè-kora so séndíaró b́io yi. ²⁷ B́io ká, lé ho lòoní le cítii lè ho d́á-súmú na à ćí le Dónbeení zúkúsa. ²⁸ Hen ká a 6úi yáara a *Móyiize lándá, ká mu 6àn séérása nùwá j́un tàá nùwá

t́ín wi, á 6ànso ko ò o búe, màkárí źúnló ḿia mu yi. ²⁹ Sónkú ýia zúarína le Dónbeení Za yi, á wó le páaní cāni na ceéra 6ànso lè mu kàakó-b́io, á là le Dónbeení Hácírí sáamusu, wón lònbee so máa poń b́níní le. ³⁰ Ýia b́ia b́io ká á wa źú: «Há yúaa díro b́io sá mii. Ýia ko

* **10:7** Mí loń Lení v́uahú (Psaumes) 40.7-9 † **10:17** Mí loń Zeremii v́uahú 31.33-34

lâa bïo na, á ï wé mu lè òànsò». O mún pá bía bïo kà: «O Núhúso á à fí le cítí mí nípomu wán.»‡ 31 Le Dónbeení na wi féesé á núpue hía zon níi, bún zání wi lâa sòobéé. 32 Mi bíní leéka bïo wó khíina, le páahú na le Dónbeení dó mí khoomu mi wán, á le lònbee yú mia lâa sòobéé. 33 Ba là mia, á beéra mi lò óa núpua búenbúen yïo yi, tàá bíá óa beéra lò lâa bún síi á mi tà jii. 34 Mu bon, mi lò páanía bon lâa bíá wi ho kàsó yi. Hàrí mi níi bïo óa fó á mi yáá pá tà mu lè le sí-wéé, lé bïo mi zū le bïo sã mia á sũaaní sũaaní mu, bún á à kéí bín féesé. 35 Awa, á mi wáa yí titika bïo mi láa yi. Lé lerén síidéro mu bïo yi á mi ì yíráa le sàání na bïo jùhú wi lâa sòobéé. 36 Mi ko mi hí mi sía bèra a na à mi dàí wé bïo le Dónbeení le mi wé. Lé bún ñ na ká mi ì yí bïo le dó mí jii le mí ì na mia. 37 Le Dónbeení bíoní vūahú yi á bïo kà bía:

«Hen lâa cínú tente
ká yíá lua á bueé dā.

O máa mía.

38 O núpue na téréna wón ñ kéí le mukāní binbirí na máa vé yi o síidéro le Dónbeení yi pánká yi.

Éé ká òànsò bíníá ló lè mí món, á ï síi máa wa a bïo yi.»§

39 Éé ká bán na wee lé lè mí món à vī lén á warén mía tīahú. Warén bán dó wa sía le Dónbeení yi, á wi ho káníló wōhú wán.

11

Wán búawa síidéro le Dónbeení yi bïo

1 O núpue síidéro le Dónbeení yi wee zéení le mu bïo na á òànsò dó mí síi wee lóní yíró ó o láa yi. Mu wee zéení le bïo á òànsò yïo yí máa mi ó o láa yi le mu bïo bon binbirí.

2 Lé wán maáwà síidéro le Dónbeení yi nòn á le tàráa óa bïo.

3 Lé bïo wa dó wa sía le Dónbeení yi á nòn wa zūnáa le le léra ho díímíjǎ lè mí bíoní. Lé ká síi wa zūnáa le bïo yí máa mi lé bún le dín wán léraráa bïo wa wee mi. 4 O *Abééle dó mí síi le Dónbeení yi, lé bún nòn le muiní na ó o yan á sũaaní a *Kajéé muiní. Lé o síidéro mu nòn le Dónbeení tà fóráa o hámu, á bía le o téréna. O Abééle húrun, éé ká a síidéro le Dónbeení yi bïo yi, á bïo ó o wó á óa núpua pá wee bío bïo.*

5 Lé o Enóoki síidéro le Dónbeení yi bïo yi ó o búan yòoraráa ho wáayi lè mí yèn-vèení «á núpue yí bíníá yí mòn, lé bïo le Dónbeení búan wo yòoraráa ho wáayi.» Sání ò o búu yòo ho wáayi, á le Dónbeení bíoní vūahú zéeníá mu le «o bïo wó sína le Dónbeení yi.»† 6 A bún jòn bueé wé ká mu yínón le síidéro le Dónbeení yi bïo yi, á núpue bïo yí dà máa wé sí Dónbeení yi húúu. Yíá wee vá vaá búé le Dónbeení yi ko ò o láa mu yi le le wi binbirí, á bíá wee cà óa zūn le á le mún wee sàání yi.

7 Lé o Nòwee síidéro le Dónbeení yi bïo yi á le zéeníánaa bïo wà bueé wé lâa wo. O o Nòwee dó mu le sòobéé yi, ó o wíokaa ho won-beení ó orén là a zii núpua káníánaa. Lé o síidéro mu le Dónbeení yi á síiníá ho díímíjǎ jùhú. A lé o síidéro mu bïo yi á le Dónbeení le o térénnánaa.

8 Lé o *Abaraamu síidéro le Dónbeení yi bïo yi ó o tàráa le veró á wà van ho kōhú na le Dónbeení le mí ì na a yi, à ho bïo sí a yi. O yáá hínnòn wà ká a yí zū hen na ó o wee va yi. 9 O dó mí síi le Dónbeení yi, ó o wà vaá káyáa ho kōhú na le Dónbeení dó mí jii le mí ì na a yi yi, á kéra há pōnsòni búkúwá yi bín là a *Izaaki là a *Zakoobu, bán na á há kía dà-kéní kéní mu bïo mún sã yi.

10 O Abaraamu mu láa wee lóní ho lóhó na jùhú fàrá tína. Hón lóhó so lé le Dónbeení zéeníá bïo ho fàráráa, á lé lerén mún fàrá ho.

11 Lé o Sara síidéro le Dónbeení yi á nòn le wó ó o yúráa o za ká a jòn híana yí máa te, ò o mún kína. Éé ká a màhá láa le ká le Dónbeení dó mí jii le mí ì wé bïo na, à le wé mu.

‡ 10:30 Mi loí Lándá zéeníló vūahú (Deutéronome) 32.35-36 § 10:38 Mi loí Habakuuki vūahú 2.3-4 * 11:4 Mi loí Bío jùhú búéení vūahú (Genèse) 4.3-10 † 11:5 Mi loí Bío jùhú búéení vūahú (Genèse) 5.21.24

¹² Lé bñn nòn á wàn bùaawa ñi-kéní mí dòn, o Abarahaamu, á wó 6a zãamãa bàn maá, ká a húmú yáá lá sùaráa. Mu ñipomu na sã a món á boo lè há mànàayio bño síi, tàá lè le hñnlè na mu yámú ñumu ñii bia bño síi. Nùpue yáá yí dà máa mĩ 6a máa zũñ ñii.

¹³ Bán búenbúen dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi á húrun à bño le dó mí ñii le mí ì wé yí kúaa 6a wán. Εε ká 6a màhá pá khèra mən mu, á 6a sĩa wan mu bño yi, á 6a bía wéréwéré le mi lé 6a kàyáwá ho tá wán. ¹⁴ Bño 6a bía bñn ká sii wee zéení le 6a màkóo wi maá zĩ yi ho wáayi. ¹⁵ Hen ká 6a lá leékaa ho kōhũ na 6a ló día bñi varó bño binbirĩ, se 6a lá à dàñ ñ bñi ì va ho. ¹⁶ Εε ká lé bño le maá zĩ na bño sũaanĩ, ñio wi ho wáayi, lé dén 6a màkóo wi yi. Lé bñn nòn le Dónbeenĩ yi máa ñiyi bño 6a wee ve le le mín Dónbeenĩ bño yi, dén na son ho lóhó ká làa ba.

¹⁷ Lé o Abarahaamu sñidéro le Dónbeenĩ yi bño yi ó o tà le mí ì ya mí za Izaaki lè le muinĩ á à na le yi pãahũ na le le mí ì khén o kúará yi, ká a ñòn zũ kénkén le le Dónbeenĩ mu dó mí ñii nòn wo yi. ¹⁸ Mu bon, le Dónbeenĩ hĩa bía nòn wo yi: «Ba zàwa na á ì dó ì ñii le ì na fon, lé o Izaaki á ì ì ñin wán á fo ò yíráa 6a.»‡ ¹⁹ Εε ká a Abarahaamu lon mí yi, ó o le le Dónbeenĩ dà 6a ñi-hĩa wee vèení. Lé bñn nòn á le Dónbeenĩ mu díaráa o za nòn wo yi, ó o ka lòn yĩa na vèera.

²⁰ Lé o Izaaki sñidéro le Dónbeenĩ yi bño yi ó o dúbuaarãa o Zakoobu là a Ezayuu yi bño wà bueé wé dàñi yi.

²¹ Lé o Zakoobu sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn á bño ó o húmú dñn, ó o dúbuaarãa o Zozεεfu zàwa lè mí ñi-kéní kéní yi, ò o buan mí búini yi á líí búrá ò o bùaanía le Dónbeenĩ.

²² Lé o Zozεεfu sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn ó o húmú pãahũ ó o bíaráa o *Isirayεele ñipomu léro ho *Ezipite yi bño, á zéenia bño 6a à wé là a ñi-hinmu.

²³ Lé o *Moyiize bàn nùwã siadéro le Dónbeenĩ yi bño yi á 6a sankaarãa wo há pñina tñn. Bño 6a mən o za semu, ó o béé bíonĩ 6a yí zãna.

²⁴ Lé o Moyiize sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn á bño ó o hĩa dñn, ó o pã le 6a wé yí ve mí làa Ezipite béé hñnló za. ²⁵ O tà lá le lònbee lè le Dónbeenĩ ñipomu, à bño lá dà à wéé o sñi ho pñn-za yi, bñn na lé mu bè-kora ó o pã día. ²⁶ Ho Ezipite kōhũ nãfòró wi bñn bon. Εε ká a Moyiize cñn, á há làntàa na à là làa wo làa bño 6a wee là làa yĩa le Dónbeenĩ mən léra bño síi á bño ñuhũ wi o cñn làa sòobéé, lé bño ó o khèra mən ho cñnú na pan wo ho yĩró.

²⁷ Lé o Moyiize sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn ó o lóráa ho Ezipite kōhũ yi wà ò o yí zãna bño ho kōhũ mu béé sñi á à cñ a yi. O ka lè o yño wi le Dónbeenĩ na yí máa mi wán, lé bñn te bño ó o fará tñnanãa. ²⁸ Lé o sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn ó o dúráa 6a *zúifúwa sánú na 6a le Paaki, á nòn le ñii le 6a khĩi o Isirayεele ñipomu zĩñi zũajinĩ lè le cãni bèra a na à ho wáayi tonkaro na wee búe 6a nùpua à yí búe 6a hínbii zàwa.

²⁹ Lé o Isirayεele ñipomu siadéro le Dónbeenĩ yi nòn 6a dàña kãanãa mu yámú ñumu bè-muhũ yi lè mí làa lòn tá henĩ bño síi. Εε ká ho Ezipitesa ñòn 6a món bueé zon, á mu ñumu 6ó 6a búenbúen.

³⁰ Lé o *Isirayεele ñipomu siadéro le Dónbeenĩ yi nòn 6a bánbãa ho Zerikoo lóhó há wizoonĩ bño hènun, á ho dándá beenĩ na son kñnia ho lóhó mu yi á tò. ³¹ Lé o hĩa na lá wee yéé mítén, yĩa 6a le Arahaabu sñidéro le Dónbeenĩ yi nòn ó o kãñianãa, ò o yí pãania yí húrun lè le Dónbeenĩ zúkúsa. Lé bño 6a cüiilowà na ló 6a Isirayεelesa cñn ó o buan se.

³² Bño á ì yáá wãa à bñi ì bio lé mu yén. O Zedion, là a Baraaki, là a Samusñn, là a Zεfitee, là a *Daviide, là a Samuwεele lè 6a ñi-cúa fεerowà bño na 6a wó á ì yí dà máa tè yi búenbúen máa véení. ³³ Lé 6a siadéro le Dónbeenĩ yi bño yi nòn 6a dàña 6a bá-zàwa, á wó bño téréna, á yú bño le Dónbeenĩ dó mí ñii le mí ì na 6a yi, á mún dàña tunnáa 6a kúdenwã ñini. ³⁴ Lé le sñidéro mu le Dónbeenĩ yi bño yi nòn 6a dàña 6óráa há dã-sũmãa, á kãnia mítén ho khà-tóni búero yi. Ba buεkaa á lò bñi fá. Ba henía mí sĩa tárãa há

‡ 11:18 Mĩ loñ Bño ñuhũ búeenĩ vñahũ (Genèse) 21.12

hĩa, á dàina n̄n mí zúkúsa h̄n-táwá. ³⁵ Lé 6a h̄awa 6úi siadéro le Dónbeenĩ yi n̄n 6a b̄nía m̄nnáa mín n̄pua na lá húrun lé b̄io 6a vèera.

Ba n̄pua 6úi 6a n̄inía s̄nía 6a siadéro le Dónbeenĩ yi b̄io yi, á 6a p̄a le mí máa k̄nĩ m̄iten á 6a húrun, bèra a na à 6a b̄nĩ vèe à keĩ le muk̄nĩ binbirĩ yi. ³⁶ Ba 6úi n̄a mí yiwa á h̄a làntàa kúio 6a yi. Ba han 6a, á can lè h̄a zúakàríwà kúaa ho kàsó yi. ³⁷ Ba 6úi 6a lèekaa lè h̄a huua 6ó, 6a 6úi 6a kúiora lè h̄a kàràkáràwà, ká 6a 6úi bán 6a 6ó lè ho khà-tónĩ. Ba 6úi bán yí zū hen na 6a à zo, á wee zĩ 6a pia lè 6a via s̄onna. Mu b̄io 6úen6úen fòora 6a yi. Ba beéra 6a lò làa sòobéε. ³⁸ Ho ðimĩná yí ko làa ba, lé b̄io 6a s̄saaní ho. Ba wee h̄éε v̄iná ho tá henĩ lè h̄a 6úaa yi, á wee h̄éε zo h̄a hue-beera p̄nna lè h̄a k̄ana yi.

³⁹ Le Dónbeenĩ tà bán 6úen6úen b̄io 6a siadéro le yi b̄io yi. Éε ká b̄io le Dónbeenĩ mu dó mí n̄in n̄n le mí ì na 6a yi á 6a màh̄á pá yí yú, ⁴⁰ lé b̄io Le Dónbeenĩ lá wíokaa b̄io s̄saaní b̄un á ká lè wa 6úen6úen. Lé b̄un n̄n 6arén mí dòn yí ko 6a b̄io n̄in sí ká warén na ká n̄in ló.

12

Mi wa h̄i wa s̄ia le lònbee lè mi s̄iwà yi

¹ Awa, b̄io á bán seérà-kúii so k̄nía w̄en, á minén mún wa p̄i b̄io 6úen6úen na wee h̄e w̄en wa máa va lè ho yahó, à mu bè-kora na wee b̄umaka w̄en à wa p̄i díá, ká mi wa lùwí lè wa sòobéε vaa d̄a hen na wa ko wa vaa d̄a. ² Mi wa fá wa ȳio o Yeesu yi. Wón lé ȳia wee wé à wa dàñ dé wa s̄ia le Dónbeenĩ yi. Lé orén wee tíi wa siadéro mu n̄in. O tà á 6a 6úaa wo ho *kùrùwà wán ó o húrun, á tà mu bán n̄iyio yi, lé b̄io ó o fèra m̄n le sí-wεε na wi mu m̄n. A h̄a làa na kà wán, ó o 6̄en kará le Dónbeenĩ n̄in-t̄iání.

³ Mi leéka a Yeesu b̄io. Ba bè-kora wérowà h̄in̄n o wán, ká a màh̄á n̄a mí yi mu 6úen6úen yi. A mi w̄aa yí le mi bàra t̄eró à yí p̄anká mi wán. ⁴ Mi wee fi lè mu bè-kora, èε ká mi ðin̄ yí fun làa b̄un yí vaá 6ó mu húmú yi. ⁵ Mi so yiwa s̄a le zéenĩ na le Dónbeenĩ n̄n mia yí lè le zàwa b̄io síi le?

«Ĩ za, hen ká a Nùh̄uso wee bé fo, à ũ yí p̄i.

Hen ká a wee zá làa fo, à ũ yí t̄éé ũ bàra.

⁶ Mu bon, o Nùh̄uso wee wé bé b̄ia ó o wa.

B̄ia ó o zū le 6a b̄io s̄a a yi bán 6úen6úen lé b̄ia ó o wee wé ha.»*

⁷ A lé mi b̄eró b̄io yi n̄n mi lò wee beráa. Le Dónbeenĩ 6uan mia lè mí kùrú zàwa b̄io síi. Lé o za ȳén á bán maá máa wé bé? ⁸ Ká le Dónbeenĩ yí máa bé mia lè mí zàwa na ká 6úen6úen b̄io, se mi lé le z̄ii zàwa, ká mi ȳin̄n̄ le zàwa binbirĩ. ⁹ Wa maáwà fù wee bé w̄en á wa mún fù wee k̄nbi 6a. A mu so yí s̄saaní à wa wé k̄nbi o Maá Dónbeenĩ poĩ b̄un bèra a na wa yí le muk̄nĩ le? ¹⁰ Wa maáwà wee bé w̄en ho p̄n̄-za yi héha lè 6a kùrú yilera. Ká le Dónbeenĩ d̄en wee bé w̄en bèra a na wa b̄io wé se. Le wi à wa ce làa b̄io lerén wee ceráa. ¹¹ Wa b̄eró p̄ah̄ũ á mu máa wé wé sí w̄en, mu wee wé beé wa lò. Éε ká mu véenĩ á b̄ia bó bán lé b̄ia wee wé 6a n̄pua na t̄erénna, bán wee wé keĩ ho h̄éérà yi mu b̄io yi.

¹² A mi cén henĩ mi bàra na tò, mi zenĩ na wee t̄umaka à mi f̄ará ðinĩ. ¹³ Mi bè ho w̄h̄ũ na muina, bèra a na à ȳia lé o lóni b̄io yí dé wán, ká a v̄eεn̄i dàñ t̄erén.

¹⁴ Mi wé à ho h̄éérà keĩ minén lè 6a n̄pua 6úen6úen p̄ah̄ũ, à ceé miten le Dónbeenĩ yahó, ká b̄un mia á n̄pue woon máa mi a Nùh̄uso Dónbeenĩ. ¹⁵ O 6úi yí v̄i v̄i à p̄i le Dónbeenĩ s̄amu na le wee wé na a yi. Mi pa miten b̄io, mi yí díá le b̄io 6úi na yí se à lé mi t̄ah̄ũ lòn v̄ind̄è-h̄εere à d̄éé b̄ia ká. ¹⁶ Mi pa miten b̄io mu koomu lè mí síiwà w̄eró yi. Mi wé yí z̄uañ b̄io b̄io s̄a le Dónbeenĩ yi làa b̄io á ȳia 6a le Ezayuu wóràa mu b̄io síi. Wón m̄n ho ðin̄ló yi á p̄ánáa mí n̄i-k̄inmu n̄n mín f̄εε yi. ¹⁷ A mu vaa véenĩ ó o wi à bán maá dúgua a yi, ká wón màh̄á yí wó mu. O o wá h̄a ȳen-ca-poa san à mu yí dàina yí ȳèrémáa.

* 12:6 Mi loĩ W̄ahio v̄uah̄ũ (Proverbs) 3.11-12

18 Bïo ho fù làa yahó nùpua vá vaá bóráa le búee na 6a le Sinayii yi, búñ na ó o nùpue dà wee túii yi, na lé ho dōhū, lè le tibi-cūaá, lè ho pinpi-beenī, á minén yí vá yí vaá bóráa lahó búii yi làa búñ 6àn síi. 19 Ba ná le búaanī wíló, lè mu tōn-beenī sã, á 6a yí dàrina mu. A 6a le le Dónbeenī yí bīnī yí bío làa mí mīten. 20 Lé bïo á bïo mà nōn 6a yi po 6a. Bïo kà lé bïo mu tãmu bía: «Nùpue léee nùpue túaa le búee mu yi, hàrí ò o wé zàn-yia, á wón nì lèeka lè hã huua á à búe.»† 21 Bïo á bán mōn á zãnia 6a làa sòobéε, fúaa o *Moyiize bía bïo kà: † zãna zãna á wee zà.

22 Εε ká minén bán vá vaá bó le búee na 6a le Sion yi, lè le Dónbeenī na wi fέεε 6a lóhó yi, hón na lé ho Zeruzaleεmu na wi ho wáayi. Mi vá vaá bó 6a nùpua cèrèε na wee dí ho sãnú yi, bán na lé ho wáayi tonkarowà, lè le Dónbeenī hínbii zàwa na yènnáa túara le cón ho wáayi. 23 Mi vá vaá bó le Dónbeenī hínbii zàwa na yènnáa túara le cón ho wáayi yi. Le Dónbeenī na wee fi le cítii 6a nùpua búenbúen wán lé ðio mi vá vaá bó yi, á vá vaá bó 6a nùpua na téréna á bïo jii sú yi. 24 O Yeesu, yia kúaará mí cãni ceérarãa wεn lé wón mi vá vaá bó yi. Lé orén le Dónbeenī ðin wán bōráa le páanii finle làa wεn. O o cãni mún bïo júhū wi po a *Abεεle bïo.

25 A mi cén wé jí yia wee bío làa mia cón sese. O *Isirayεεle nīpomu yáania yí ná yia ná 6a zeñ wán cón, á le lònbee bèn yú 6a. Ká warén bán lé le Dónbeenī wee bío làa wεn ho wáayi. Ká wa tun wa jikōnna le wa máa jí le cón, á le lònbee mún nì yí wεn léee kénkén. 26 Le Dónbeenī yánkaa wee bío à ho tá búenbúen dèké. A ho zuia á bïo kà lé bïo le dó mi jii nōn wεn le mí ì wé: «Í pá à bīnī ì wíoka à dèké ho tá, á mún nì dèké ho wáayi.»‡ 27 Bún kúará le bïo léra na dà wee dèké á khií vé. Ká bïo yí dà máa dèké búñ nì kεñ bīn.

28 Lé búñ nōn á warén bá-zãmu na wa yú á yí dà máa dèké. Bún bïo yi à mi wa zūn le Dónbeenī sãamu na le wó làa wεn bïo, à sá na le yi à héha làa bïo le síi vá yi, lè le kōnbii, lè le ya-hézãni. 29 Mu bon, wán Dónbeenī ka lòn dōhū na wee yáa mu bïo.

13

Bïo le Dónbeenī nīpomu ko 6a 6ua lè mīten

1 Mi wañ mín làa bïo 6a nuzàwa warãa mín bïo síi. 2 Nì-hãni wé huera mi wán à mi 6ua a sese, mi yí le mi yiwa sà búñ yi. Ba nì-dòndãa búii wó mu, á 6a 6uan ho wáayi tonkarowà ká 6a yí zū mu. 3 Mi wé leéka bía wi ho kàsó yi bïo, à kεñ lè mi páania wi ho yi làa ba. Mi mún wé leéka bía 6a wee beé lò bïo, à kεñ lè minén 6a mún wee beé lò.

4 Báawa lè mí hãnaní, mi wé bè bïo le Dónbeenī bía yi mu yaamu ðãní yi. O báa tàá o hãa á yí ko ò o wé hã-fénló tàá bá-fénló. Mi zūn le le Dónbeenī khií síini 6a hã-féwá lè 6a bá-féwá júná.

5 Mi yí le mi sía sòobá wé vá le wári yi dà khií. Mi le bïo wi mi cón à mi sía wa bïo yi. Le Dónbeenī mí bεεre yáa bía bïo kà: «Loñ, í máa día fo ũ dòn, í máa pí fo huúu.»* 6 Lé búñ te bïo wa sía hereka á dà à bíorãa bïo kà: «O Núhūso Dónbeenī wee séeni wεn fέεε,

á wa máa zñn dèε.

Nùpua yí dà dèε búii máa wé làa mi»†

7 Bïa zéenia le Dónbeenī bïo làa mia á mi tà le yi á mi wé leéka bïo. Mi loñ bïo 6a 6uan lè mīten le Dónbeenī bïo ðãní yi vaá húrunnáa. Minén mún 6ua mīten lè 6a bïo síi. 8 Bïo ó o Yeesu *Krista karãa ho hiihū lé búñ ó o mún karãa ho zuia. Lé búñ ó o ò ðinnãa fέεε máa yèremá huúu. 9 Mi pa mīten bïo, á yí día le 6a khà mia vīnī lè ho kàranló síiwá na yí se. Bïo se lé à wa yí ho pánkã le Dónbeenī sãamu na le wee wé bïo yi, Ká yínóñ hã làndáwá na bò ho ðínló wán bïo yi.

† 12:20 Mi loñ Léró vūahū (Exode) 19.12-13 ‡ 12:26 Mi loñ Aazee vūahū 2.6 * 13:5 Le bíoni mu bía bò bïo túara ho Làndá zéenióló vūahū (Deutéronome) 31.6, 8 yi là a Zozue vūahū 1.5 yi. † 13:6 Mi loñ Lení vūahū (Psaumes) 118.6

¹⁰ Warén muini yeení dèe wi. A 6a yankarowà na wee sá 6a *zúifùwa p̄nsòni bùkú yi á yí ko 6a wé dí bïo wi le wán. ¹¹ Ba yankarowà ñúhũso wee 6ua 6a bùaa na 6a f̄aana c̄ani à zoráa le *sòobá-lùe yi mu bè-kora séndiáró bïo yi. Ká 6a bùaa mu bán 6a wee lée c̄í ho donkiahú. ¹² Lé làa b̄n s̄i 6a mún 6uan o Yeesu lóráa ho Zeruzal̄emu lóhó donkiahú á lée 6ó. O bïo wó ká s̄i bèra a na ò o c̄ani p̄nká yi, à 6a ñupua bè-kora s̄en día. ¹³ A mi w̄aa wa lée s̄i a Yeesu mu yahó ho donkiahú, à h̄a l̄antàa na là làa wo 6àn s̄i à wa mún tà yi. ¹⁴ Ho lahó na wa wi yi ho ðimíj̄á yi á máa keñ b̄n f̄éé. Lé b̄n te bïo wa wee càráa h̄ia wa kh̄i keení yí ho ȳíró na lua yi. ¹⁵ Mi wé wa khòoní le Dónbeení f̄éé o Yeesu p̄nká yi, à b̄n wé lòn muini na wa yan ñon le yi. Dén muini so lé wa ñini bè-bionii na wa wé è khòonínaa le. ¹⁶ Mi wíoka wé wé mu bè-tentewà le 6a ñupua, à wé séení mín le mí n̄i bïo. B̄n ka lòn muini, mu bïo s̄i le Dónbeení yi. Mi yí le mi yiwa sá b̄n yi.

¹⁷ B̄ia wi mi ñúhũ wán á mi wé bè bioní yi. Ba wee pa mi bïo, á lé 6arén mún kh̄i zéení bïo mi bïo karáa le le Dónbeení. Ká mi wee bè 6a bioní yi, á 6a wé è sá mí tonló le le sí-wéé. Ká mi yí máa wé b̄n, á 6a wé è sá ho ká 6a s̄ia yí wan, b̄n á c̄nú mía yi.

¹⁸ Mi wé fio na w̄en. Wa láa waten yi, á z̄u le wa yí wó yí khon bïo 6úí yi. A wa mún wi à wa wé wé bïo se f̄éé. ¹⁹ I wee hení mu á à na mia le mi fio le Dónbeení yi bèra a na à ï yí ho w̄hũ b̄ni 6uen mi c̄n f̄uaf̄u.

Hã farà

²⁰⁻²¹ Le le Dónbeení wé à mi dàñ wé bïo se á le s̄i vá yi. Lé lerén lé ho h̄erà 6ànso. Le bò le páanii làa w̄en f̄éé le wa ñúhũso Yeesu c̄ani. Lé lerén v̄enía wo léra mu húmú yi á wó le mí ñpomu paro binbirí. Le o Yeesu *Krista p̄nká yi à le Dónbeení mu wé à wa dàñ wé bïo le s̄i vá yi. Le ho cùkú bïo s̄i a Yeesu Krista yi f̄éé. *Amiina!

Móndén bioní làa t̄enii

²² Wàn z̄awa le wàn h̄inni, h̄a bioní bïo ȳen na á ï túara ká á mi pa bïo sese, ï túara h̄a ñon mia à henínaa mi s̄ia. ²³ Wàn za Timotee á 6a w̄aa léra ho kàsó yi día. Ká a yú 6ueé ð̄n f̄uaf̄u, á wa à bè mín 6ueé 6úéekí mia. ²⁴ Mi t̄ení mi ya-díwá 6úen6úen yi, làa b̄ia bïo s̄a le Dónbeení yi 6úen6úen. Wàn z̄awa le wàn h̄inni na wi ho Italií k̄hũ yi wee t̄ení mia. ²⁵ Le le Dónbeení wé mí s̄amu le mi 6úen6úen.

Ho vūahũ na ó o Zaaki túara

Vūahũ túaró jùhũ

O Zaaki na lé o Yeesu bân za, lé yĩa túara ho vūahũ na kà. O Yeesu húmú là a vèeró món lé bïo ó o tàráa o bïo, á wó a ñi-keníni. O o bïo zééní le o wó ho Zeruzalæmu kèrètíewa kuure ya-dí (Bè-wénia 15). O bïoní yahó sá 6a *zúífùwa na lé 6a kèrètíewa, na saawaa wi hã kã-vio yi (1.1).

Bïo 6a kèrètíewa ko 6a 6ua lè míten lé bñn ó o Zaaki bía bïo mí vūahũ yi. O bía le mu bè-zúrímíní wee lé le Dónbeení cñn. O mún bía ho nàfòró, lè mu khemu, lè ho kúará khénló bïo (1.2-2.13).

O Zaaki bía le le síidéro le Dónbeení yi lè hã wára á lééra (2.14-26). O bía le wa jíní paa ko hã keri (3.1-13). O mún bía mu bè-zúrímíní binbirí bïo (3.13-18). Bía wee kúee 6a nùpua mín yi, làa bía wee jùu mín, lè ho nàfòró bânsowà bán búenbúen ó o ñà zeñ wán (4.1-5.6). O Zaaki vūahũ líi véení, ó o ñà 6a kèrètíewa zeñ wán le 6a wé hĩ mí sía, à wé fio le Dónbeení yi na mín yi.

Le tēnī

¹ Mu lé ínén Zaaki na lé le Dónbeení là a Yeesu *Krista ton-sá á túara ho vūahũ na kà. I wee tēnī a *Isirayēle zì-júná píru jùn ñipomu yi, bía tà a Krista bïo, na saawaa wi ho ñmíj ná yi.

Mi hĩ mi sía le lònbee pāhũ

² Wán zàwa lè wán hĩnni kèrètíewa, ká le lònbee lè mí síwà wé yú mia, à mi zúr le mi júná sí làa sòobé. ³ Hen ká mi síadéro le Dónbeení yi fàrá tína le lònbee pāhũ, lé bñn ñ na ká mi ì wíoka à ñà le lònbee mu. ⁴ Mi ko mi wíoka ca mi kuio à sánsá le lònbee fúaa mu vaa véení. Lé bñn ñ na ká mi ì wé 6a nùpua na bïo búenbúen se, á bè-kohó bïo yí máa mĩ léé yi, á ñéé búí yí fòora yi.

Mi wé dé mi sía le Dónbeení yi à floráa

⁵ Ká a búí wi mi tñahũ á mu bè-zúrímíní fòora yi, à bânso fio mu le Dónbeení cñn, á le è na mu wo yi. Le Dónbeení hii wi, le wee hã 6a nùpua búenbúen, le yí máa wé héhèéka bïo búí yi. ⁶ É ká bânso màhã ko ò o dé mí síi binbirí le Dónbeení yi à floráa, à yí titika. Yĩa wee fio ká a titika bïo ñonmín lòn ñéé búí na ho pinpiró wee yèrémáka làa bïo ho síi vá yi. ⁷ Bânso yí ko ò o leéka le mí ì yí bïo le Dónbeení cñn. ⁸ O yí zū bïo ó o ò dé mí síi yi. O yí dà máa bè bïo dà-kéní món.

O kèrètíe na khon làa yĩa nàfòró wi bïo

⁹ O kèrètíe na khon á bïo jùhũ míá ò o le mí síi wa, lé bïo le Dónbeení cñn ó o bïo jùhũ wi. ¹⁰ O o kèrètíe na lé o nàfòró bânso síi mún dà á wa, lé bïo le Dónbeení zééní làa wo le ká mínén bïo níi míá, se o bïo jùhũ míá. O bïo búenbúen á à vé lè le pñíflè búí síi na máa wé míá ká le di bïo síi. ¹¹ Ká le wii hà á yòò wee jí lè mí sòobé, à le jíní he, à pñíflè di, à semu búenbúen ñééní vñ. Lé ká síi ó o nàfòró bânso bïo khii wéráa. O bïo búenbúen khii ññ ññ á à vé làa cúekúee.

Mu bè-kora wéror yilera wee lé o nùpue yi

¹² Yĩa káa le lònbee lè mí síwà yi, ò o síidéro le Dónbeení yi pá fàrá ññ wón bânso jùhũ sí. Mu bon. Yĩa hã mí síi fúaa mu vaa véení, á le Dónbeení ñ na le mukāñ binbirí na máa vé bânso yi. Dén lé le sáníi na le dó mí jñi le mí ì na bía wa le yi. ¹³ Yĩa síi wé vá mu bè-kora wéror yi, à bânso yí bïo le lé le Dónbeení mu ló yi. Mu bon. Le Dónbeení síi yí dà máa vá bè-kora wéror yi, á lerén mí bæere mún yí máa dé mu wéror yilera o nùpue yi.

¹⁴ Εε κά mu lé wa sía váró mu bè-kora wéró yi, lé bñn wee khà wεn vñini. ¹⁵ Κά yña màhá síi vá mu bño na yí se yi á tà wó mu, à bñn lé bño wé mu bè-kohó. Κά mu bè-kohó hña fára mí naní òanso yi á vivio tña, à mu wé mu húmú.

¹⁶ Wàn zàwa lè wàn hñni na á ĩ wa làa sòobéε, mi yí khà miten. ¹⁷ Mu bè-tentewà búenbúen wee lé le Dónbeenĩ cñn, dén mí dòn na léra mu khoomu. Le Dónbeenĩ ðñn mí ðñnní, le yí máa yèrèmaká lòn tàró. ¹⁸ Le Dónbeenĩ lè mí síi bño á yáá nòn mí mukāñi wεn lè mí bíonĩ na lé ho tñiá poni, á wa wáa dú mu bè-lénna búenbúen yahó lè mu bè-yáa bño síi.

Mi wé wé bño le Dónbeenĩ bíonĩ bia

¹⁹ Wàn zàwa lè wàn hñni na á ĩ wa làa sòobéε, mi zñn bño kà: Mi ñi-kení kení ko à mi wé tá mi jikōnna sese. Mi wé yí cí bíonĩ wán. Mi mún wé yí le mi sía cí fùafù. ²⁰ Mu bon, o nùpue na síi wee cí á yí dà máa wé bño téréna le Dónbeenĩ cñn. ²¹ Lé bñn nòn á bño wee tíi o nùpue yi búenbúen, lè mu sñnsñmámu à mi dí. Mi liinĩ miten à tà le Dónbeenĩ bíonĩ bño, ðño le dù mi yiwa. Dén dà a kñní mia.

²² Κά mi màhá wé yí jí le bíonĩ mu mí dòn. Mi wé wé bño le bíonĩ mu le mi wé. Κά mi yí máa wé bñn, se mi wee khà miten. ²³ Mu bon. Yña wee jí le bíonĩ mí dòn ò o yí máa wé bño le bíonĩ mu le o wé, wón òanso ka lòn nùpue na lá ho zùbálén ò o lora mí yahó. ²⁴ Bño ó o lora mítén vó ò o wà, ó o yi ðεñiá sà bño ó o karáa yi. ²⁵ Κά yña òèn wee cñii le Dónbeenĩ làndá, ho làndá tente na wee wé ò o nùpue wé mítén, á wee tà bè ho yi, wón òanso jñhũ á à wé sí mu bño yi. Òanso yí máa jí ho làndá mu à bñní nōnsā yi. O wee bè ho yi.

²⁶ Hen ká a búii wee leéka le bño mí wee wé lé bño sí le Dónbeenĩ yi, à òanso màhá jñi pèè mía, se o wee khà mítén, se bño ó o le mí wee wé bño sí le Dónbeenĩ yi jñhũ mía. ²⁷ Wàn Maá Dónbeenĩ yahó á bño sí le yi binbirĩ lé à wa séení òa híiminí lè òa màháawa na lò wee be, à mún yí dí le ho ðñmíjásá bño vá wεn dé mu bè-kohó yi.

2

Mi wé yí hueeka òa nùpua mín yi

¹ Wàn zàwa lè wàn hñni, bño mi dó mi sía wa Nùhũso Yeesu *Krista na lé o cùkúso yi, á mi wáa wé yí hueeka òa nùpua mín yi. ² Hen ká a búii lá òuara mi kúeemínwánlò lùè yi síi, á zá mí nín-kíza fibεere na wó lè ho sánú lè mí sí-sení. Mu pñahũ à ñi-khenii búii mún vaá lò òuara ho kúeemínwánlò dà-kení kení mu yi lè mí sí-lèna. ³ A mi kñnbio há sí-sení òanso á bíá nòn wo yi: «Ūñén, òuee kεení le kanmúini wán.» A mi òèn bíá nòn o sí-lèna òanso yi: «Ūñén ðñn ho wáayi», bñn mía à «ũ òuee kεení ho tá yi ĩ ñisñní.» ⁴ Κά mi wee wé bñn, se mi so yí máa hueeka mín le? Κά mi wee wé kà, se lé há yile-kora lé hña mi òuan á wee cítiráa mín.

⁵ Wàn zàwa lè wàn hñni na á ĩ wa làa sòobéε, mi jí bño kà: Mu so yínōñ le Dónbeenĩ hueekaa bíá lé òa ñi-khenia ho ðñmíjásá cñn, à òa dé mí sía le yi le? Dén síidéró so lé ðño lé òa nāfōró binbirĩ. Ba ñini ĩ keñ le Dónbeenĩ béenĩ na le dó mí jñi le mí na bíá wa le yi. ⁶ Εε κά minén bán màhá wee zññ òa ñi-khenia yi. A bíá wee beé mi lò, á wee òua mia varáa le cítii finii lara yi so yínōñ ho nāfōró òansowà le? ⁷ Ho nāfōró òansowà mu mí bæere lé bán mún wee yáa o Yeesu na mi bño sã yi yèni. ⁸ Le Dónbeenĩ bá-zámu làndá na túara le Dónbeenĩ bíonĩ vñahũ yi lé hña kà: «Wññ mi ninza làa bño ūñén ũ bæere waráa ūten bño síi.»* Κά mi wee bè ho làndá mu yi binbirĩ, se mu se. ⁹ Εε κά mi wee hueeka òa nùpua mín yi, se mi wee wé mu bè-kora. Mi jñnà á à sí, lé bño mi yí òo ho làndá mu yi. ¹⁰ Mu bon, ká a búii vñnun bño le Dónbeenĩ òo henía dà-kení búii wán, hàrí ká a òo bño ká búenbúen yi, se lé mu búenbúen ó o pá vñnun wán. ¹¹ Mu bon. Le Dónbeenĩ na bíá le

* 2:8 Mi loñ Levii nùwā vñahũ (Lévitique) 19.18

ũ yí fé báa tàá hãa,† lé dén mún bía le ũ yí búe nùpue.‡ Awa! A ka lè fo yí fó hãa tàá fo yí fó báa, à fo màhã 6ó a nùpue, se fo pá vùnun le Dónbeenĩ làndá wán. 12 Mi zũn le le Dónbeenĩ á à cítí mia lè ho làndá tente na wee wé ò o nùpue wé mítén. Lé bún nòn á mi ko mi bè ho làndá mu yi mi bíoní lè mi wára yi. 13 Mu bon, pãahũ na le Dónbeenĩ khíi cítí 6a nùpua yi, á bía yí zũna mí ninzàwa màkárí á yí wó le hii làa ba, á le Dónbeenĩ mún khíi máa zũn 6a màkárí á máa wé le hii làa ba. Ká yĩa wee zũn mí ninzàwa màkárí à wé le hii làa ba, wón ponĩ á à sèn le cítí fi nònzon.

Le s̀idéró le Dónbeenĩ yi ko mu wé mi hã wára yi

14 Wán zàwa lè wán hĩnni, ká a búii bía le mí tà a *Krista b̃io ò o wára á mu màhã yí máa mi yi, se mu jùhũ so wi le? Bũn so dà a kãní a le? 15 Ka lè m̃n za tàá m̃n h̃nló na lé o kèrèŋe á s̃i-z̃inia tà m̃ia, á bè-d̃inii wee fòo wo yi s̃ii, 16 ó o búii ló mi ŋahũ bía nòn wo yi: «Lén làa héerà, vaa lá ũ t̃enĩ d̃eε z̃i, à vaa yí ho d̃inló dí s̃i.» A 6anso màhã yí h̃n wo làa b̃io ó o màkóo wi yi, se mu jùhũ so wi le? 17 Lé bún á yĩa le mí tà a Krista b̃io à mu yí máa mi a wára yi, se mu jùhũ m̃ia.

18 Mu dà a wé le o búii bía b̃io kà: «Ba búii tà a Krista b̃io mí dòn, à 6a búii 6èn wee wé hã wára na se mí dòn.» Awa! A ũ wãa zéeni ũ Krista b̃io t̃aró binbirĩ na hã wára m̃ia yi làa mi, á ĩnén 6èn ñ zéeni làa foñ lè ĩ wára na se le ĩ tà a Krista b̃io binbirĩ. 19 Fo tà le le Dónbeenĩ lée dà-kéní mí dòn le? A bún se lon. A 6a c̃ináwa mún tà mu yi á wee zà le yahó lè le z̃ánii. 20 Fo lée b̃ónbú le? Fo wi à ĩ zéeni làa fo le o Krista b̃io t̃aró na yí máa mi hã wára yi jùhũ m̃ia le?

21 Mi loĩ wán 6uaa *Abarahaamu. Lée webio nòn á le Dónbeenĩ le o lé o nùpue na téréna? Mu so yíññ b̃io ó o wó b̃io yi le? O tà h̃n mí za *Izaaki lè le Dónbeenĩ le muinĩ ỹeεñii d̃eε wán. 22 Fo yí m̃n le? O s̀idéró le Dónbeenĩ yi á léera là a wára. Lé bún ó o s̀idéró mu j̃ii s̃uráa hã wára na ó o wó b̃io yi. 23 Bũn lé b̃io nòn á b̃io túara le Dónbeenĩ bíonĩ ṽuahũ yi o d̃ání yi á j̃ii s̃uráa: «O *Abarahaamu dó mí s̃ii le Dónbeenĩ yi, lé bún nòn le càtío wo là a nùpue na téréna le yahó,» S̃ á le dú mu b̃ónmu làa wo.* 24 Mi yí m̃n le? O nùpue wára lé hãa wee wé ò o wé o nùpue na téréna, ká mu yíññ o Krista b̃io t̃aró mí dòn. 25 Lé bún ó o hãa búii na hãa wee ỹéé mítén b̃io hãa wóráa. O yèni 6a le Arahaabu.† O hãa téréna le Dónbeenĩ yahó b̃io ó o wó b̃io yi. O hãa tà ó o *Isirayeele ñipomu tonkarowà làara a wán, á séenia 6a á 6a ló ho lóhó yi à nùpue yí m̃n 6a.

26 Mu bon, nùpue mànaká hãa ló a yi ò o hí. Lé bún ó o Krista b̃io t̃aró na yí máa mi hã wára yi á mún ka lòn b̃io na h̃urun.

3

O nùpue ko ò o j̃ii p̃èé wé

1 Wán zàwa lè wán hĩnni, mi búenb̃uen yí cà à mi wé ñi-kàránlowà. Mi zũ le warén ñi-kàránlowà á le cítí khíi wé here wán á à poĩ 6a nùpua na ká. 2 Mu bon, wa búenb̃uen wee wé khe b̃io c̃èrèε yi. Nùpue búii lá yí máa bío khe s̃ii, se wón 6anso lée nùpue na j̃ii tun á dà mí s̃ánia wee 6ua yi.

3 Hen ká wa wi ò o cúa wé bè b̃io wa le o wé yi, à wa dé ho kàràfi o j̃ii yi. Lé bún wa wee wé à dàrnáa o b̃io. 4 Mi mún loĩ ho won-beenĩ na 6a wee ca ho p̃ónsò-beenĩ yi à ho pinpi-beenĩ wé j̃aa. Lée dà-za d̃eε búii p̃énp̃éréké na c̃éera ho m̃n yi, lé dén á yĩa wee pà ho won-beenĩ mu wee wé ki làa ho, à ho va làa hen na ó o le ho va yi. 5 O nùpue j̃ii mún ka ká s̃ii. Le ka c̃inú, ká le màhã wee khòní mítén mu bè-beera na le dà wee wé b̃io yi. Mi loĩ, yíññ ho d̃a-za wee c̃íi le dùu-beenĩ le? 6 O nùpue j̃ii mún ka lòn d̃hũ. Wa s̃ánia b̃iowa búenb̃uen ŋahũ á le j̃ii le d̃io sú lè mu bè-korá á wee d̃éé wa s̃ánia búenb̃uen. Lé

† 2:11 Mi loĩ Léró ṽuahũ (Exode) 20.13 ‡ 2:11 Mi loĩ Léró ṽuahũ (Exode) 20.14 § 2:23 Mi loĩ B̃io Ñuhũ B̃úeenĩ ṽuahũ (Genèse) 15.6 * 2:23 Mi loĩ Ezayii ṽuahũ 41.8 † 2:25 Arahaabu: Mi loĩ Zozue ṽuahũ 2.1-21; 6.22-25

lerén wee yáa wa bïo búenbúen lè ho dōhũ bïo sii. Bũn bè-yáanii so búenbúen wee lé o *Satāni yi.

⁷ O nùpue dà wee mání 6a naɲuwà lè mí síwà, lè mu ɲumu bùaa, lè 6a ɲínzàwa, ó o mún mání 6a. ⁸ Ká le ɲii dén á nùpue yí dà máa hè yi. Le yí se. Le yí dà máa wé tété. Le ka lòn sùró na wi le yi, á wee búe 6a nùpua. ⁹ Lé le ɲii mu á wa wee khòonínaa o Nùhũso Dónbeenĩ na lé wa Maá. A lé lerén ɲii dà-kéní kéní mu á wa mún wee dánkání lè 6a nùpua, bán na le Dónbeenĩ léra à 6a bonmín làa de. ¹⁰ Le khòoní lè hã dánkáa wee lé le ɲii dà-kéní mu yi. Wàn zàwa lè wàn hĩnni, mu lá yí ko mu wé wé kà síi. ¹¹ Mi so ðĩn mɔn à ɲumu na sí làa bïo yí sí á páníá wee lé buii dà-kéní yi le? ¹² Wàn zàwa lè wàn hĩnni, mónkòró vĩndèè so dà a ha ɲia le? A ɲinna so dà a ha mónkòró le? Làa bũn síi, á mu ɲumu na sí yí dà máa lé le buii na ɲumu yí sí yi.

Mu bè-zũrminĩ wee lé le Dónbeenĩ cõn

¹³ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, nùpue na bè-zũrminĩ binbirĩ wi á wi mi t̃ahũ le? A b̃anso wãa zéeni mu làa bïo ó o wee ɓuaráa mítén sese, lè hã wárá na ó o wee liinĩ mítén wé. Lé bũn á à zéeni le o bè-zũrminĩ binbirĩ wi. ¹⁴ Èé ká lé le yandee-sũmúí wi mia, á wee penka làa mín, à mi yí yòoní mítén bïo mi le mi lé mu bè-zũrminĩ b̃ansowà bïo yi. Ká bũn wi mia, se mi p̃á ho t̃úíá poni. ¹⁵ Mu bè-zũrminĩ mu lé ho ðĩmĩɲása bè-zũrminĩ. Mu yí ló le Dónbeenĩ Hácírí cõn. Mu yáa ló a Satāni cõn. ¹⁶ Hen ká le yandee lè hã penkaa wi lùe na yi, à dén lùe so bïo lùnka. Hã wén-kora lè mí síwà wee wé k̃erĩ b̃ĩn. ¹⁷ Èé ká yĩ le Dónbeenĩ bè-zũrminĩ wi yi, wón yi wee ce. O mún wee wé à ho héerà k̃erĩ 6a nùpua p̃aahũ, o wayi, o bionĩ mia. B̃anso zũ mí ninzàwa màkárí. O hii wi á wárá búenbúen se. O yí máa hueeka nùpua mín yi, o lé o húaarà. ¹⁸ Bán wee wé à ho héerà k̃erĩ 6a nùpua p̃aahũ, 6a wárá ka lòn bè-ðĩni, bïo wee lé mu món lée bïo na sí le Dónbeenĩ yi.

4

Bïo á mi s̃ia wee vá wéró yi na yí se á mi khi yi

¹ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, mu wó kaka á mi wee firáa làa mín? Mu so yínɔn mi s̃ia bïo na yí se càró b̃an poni na wee búe mia f̃ééé bïo yi á mu wee wéráa le? ² Mi s̃ia wee vá mu bïo búí yi ká mi màhá yí dà máa yí mu à mi wãa wé búe mín. Le yandee wi mia á bïo mi yí máa yí bïo mi s̃ia vá yi, à mi wãa wé fi làa mín. Mi yí máa yí bïo mi s̃ia vá yi, lé bïo mi yí máa fio mu le Dónbeenĩ cõn. ³ Tàá ká mi flora le Dónbeenĩ cõn á mi máa yí mu, lé bïo á bïo mi leékaa wee floráa yí se. Mi floró ɲúhũ lé à mi yí mu bïo à w̃eráa mi s̃ia cùeéé. ⁴ Mi ka lòn hãa na b̃an báa wi ò o wee fé 6a bá-vio. Mi so yí zũ le yĩ wa ho ðĩmĩɲá bïo se wón ɲina le Dónbeenĩ le? Yĩ wa ò o wañ ho ðĩmĩɲá bïo, á b̃anso b̃en ñ wé le Dónbeenĩ zúkúso. ⁵ Mi so wee leéka le le Dónbeenĩ bionĩ ṽuahũ yi á hã bionĩ na kà bía k̃amáa le? «Le Dónbeenĩ Hácírí na le dó w̃en á le yí wi à le léé yi là a búí huúu.» ⁶ Èé ká le s̃amu na le màhá wee wé làa w̃en á po bũn. Bïo ká lé bïo bía le Dónbeenĩ bionĩ ṽuahũ yi: «B̃ia wee yòoní mítén á le Dónbeenĩ p̃á bïo, ká le màhá wee wé mí s̃amu làa b̃ia wee liinĩ mítén.»* ⁷ A mi cén wé liinĩ mítén le Dónbeenĩ yahó. Mi ðĩn s̃ansá a Satāni, ó o ò lùwí ká à día mia. ⁸ Mi lén va lè le Dónbeenĩ cõn á lerén b̃en ñ sí mí yahó. Minén bè-kora wéròwà, mi khi mu bè-kora wéró yi. Minén na yí máa bè mu bïo dà-kéní món, mi día mítén búenbúen na le Dónbeenĩ yi. ⁹ Mi sè mi yara, à mi wá. Mi día hã konsinĩ à mi wá. Mi día le sí-w̃eé à mi sè mi yara. ¹⁰ Mi liinĩ mítén o Nùhũso yahó ó o ò yòoní mia.

Mi wé yí cítí mín

¹¹ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, mi wé yí ɲùu mín. Yĩ ɲùuna m̃ĩn za tàá m̃ĩn h̃ĩnló, tàá á cítí wo, se b̃anso bía khon le Dónbeenĩ làndá ðání yi, o wee cítí ho. Ká fo h̃ia wee fi le cítí ho làndá wán, se fo wãa yí máa bè ho yi. Fo wee wé ũten lè le Dónbeenĩ làndá cítí-fi.

* 4:6 Mi lon Wáhio ṽuahũ (Proverbs) 3.34

¹² Le Dónbeenĩ mí dòn lé ãio bàrá ho làndá á lé lerén mún lé o cítí-fi. Lé lerén dà à kãni a nùpue, á mún dà à wé ó o bïo á à yáa. A ùnén bèn lé o yén á wee cítíráa mín za?

Minén nãfòró bãnsowà, héyii!

¹³ Awa, mi le ì bío bïo dà-kéní na mia. Mi wee wé bío le ho zuia tàá ho yïró ká mi ì va ho lóhó na kà, á vaá duan le lúlú-kùure, á à yí ho cùnú. ¹⁴ Mi wee wé bío bïn ká mi ñn yí zū bïo pan mia ho yïró. Mi ka lòn bó-khũumu na wé fà à dèení bini khii fùafù. ¹⁵ Mi lá ko mi wé bío bïo ká: «Ká le Dónbeenĩ tà, á wa yïo wi lua ho yïró á séenia wen á wa à wé bïo ká làa bïo ká.» ¹⁶ Εε á bïn mi yí máa wé à mi wee yòoní miten lè mi khòn-bioní. Bïn síi yí se. ¹⁷ Lé bïn ñn, ká yïa zū bïo ó o ko ò o wé ká mu se ò o yí wó mu, se bãnsowó khon.

5

¹ Awa, bïo ká wán lé minén nãfòró bãnsowà á ìwiráa. Mi wá, à wãamaka mu bè-sũmáa na khii yí mia bïo yi. ² Mi nãfòró wee yáa. Mi sí-zínia á ho bènlo wee là. ³ Mi sãnú lè mi tònòn semu wee yáa. Lé bïn wee zéeni le mi wó khon. Lé bïn ñn le Dónbeenĩ cítii fi ñnzoñ, ká mi bïo á à yáa búenbúen làa bïo ho ðhũ wé cínáa mu bïo bïo síi. Cínú ká, ká ho ðmíjã á à vé, à minén pá pan mi nãfòró bïo á bóbókaa ho yi lée webio? ⁴ Mi loí, ba nùpua na wee sá mi manawà yi á mi máa wé dèení sãáni yi. Lé bïn lé mi wékheró, á ñn ba wee zaráa làa mia. A ba zía mu á le Dónbeenĩ na dà mu bïo búenbúen ñá. ⁵ Ho tá wán, á bïo búí yí fòora mia. Mi wee wé bïo mi sía vá yi. Mi wee wéé mi sía. Mi wee ðiiní miten lòn bùaa na ba wee há ho búeró bïo yi ká le cítii filó wizonle dén bèn ñaana lua. ⁶ Bïa yí wó yí khon, á mi síinia ñúná á bó, à ba yáa yí tãmáa hàrí cínú.

Mi wé hĩ mi sía à pa a Nùhũso

⁷ Wán zàwa lè wán hĩnni, lé bïn ñn, á mi hĩ mi sía fúaa ká a Nùhũso biniá buara. Mi loí o vãro. O wee wé hĩ mí síi pa há vi-yáa na ó o ò ðí mí bïo, à mún hĩ mí síi pa há viora na à ðéé o bè-dinii, à bè yi laráa mí ðinlo. ⁸ Minén mún wé hĩ mi sía, mi hení mi sía, lé bïo ó o Nùhũso ò buen hen làa cínú.

⁹ Wán zàwa lè wán hĩnni, mi wé yí le mi sía cĩ mín yi à ñuu mín, ó o Nùhũso máa cítii mia. Hen làa cínú ká a Nùhũso na lé o cítii-fi á à buen. ¹⁰ Wán zàwa lè wán hĩnni, le Dónbeenĩ ñi-cúa fèerowà na bia a Nùhũso Dónbeenĩ yèni yi, á lò bon ká ba pá há mí sía. Minén mún hĩ mi sía le lònbee yi lè ba bïo síi. ¹¹ Mi loí, wa wee bío le bán na tà le lònbee yi, á ñúná sí. A mu bèn bon, mi ñá a Zoobu bïo. O hĩa há mí síi á mu bïo búenbúen kúio wo yi, á mi bèn mən bïo ó o Nùhũso wó ñn wo yi mu va à véení. Túiá poni, o Nùhũso zū le màkãrí làa sòobéε.

Mi wé le ñi-kéní bãnsowà

¹² Wán zàwa lè wán hĩnni, bïo yáa pá wi bïn á ì hení ì na mia lé bïo ká: Mi yí vĩ vĩ yí ðé ðé. Mi yí ðé ho tá, tàá ho wáayi, tàá bè-vio búí. Mi wé le ũuu, à mi ðin bïn wán. Ká mi le búéé, à mi ðin bïn wán. Bïn lé bïo ò na ká le Dónbeenĩ máa síini mí ñúná.

Mi wé séeni mìn ho floró yi

¹³ Hen ká minén ó o búí lò wee be ò o fio le Dónbeenĩ yi. Ká a búí síi wan, ò o sío à khòoní a Nùhũso. ¹⁴ Hen ká minén ó o búí lò yí here, ò o ve ba kèrètíewa kuure ya-ðiwá à bán buee khii ho ñiló làa wo o Nùhũso yèni yi, ká ba fio na a yi. ¹⁵ Ká ba dó mí síi binbirĩ á floraráa, á yïa lò yí here á à wa. O Nùhũso á à wéé wo. Ká bãnsowó bè-kora búí, ó o Nùhũso ò sèn mu ù ðía. ¹⁶ Awa! A mi wãa wé bío mi wékheró làa mín. Mi wé fio na mín yi, bèra a na à mi wa. O nùpue na téréna wón floró pãnká wi. ¹⁷ Mi loí, le *Dónbeenĩ ñi-cúa fèero *Elii hĩa lé o nùpue lè warén bïo síi. A bïo ó o flora lè mí sòobéε bèra a na à

ho viohó yí tèt, á ho ɓèn yí tò á dɓn hã lúluio ɓio tɓn lè mí sanká.* ¹⁸ Bɓn mɓn ó o ɓínía fióra á ho viohó tò á ho tá ɓio na dà wee ha á han mí bia.

Yia vɓnun ɓini ɓuenló

¹⁹ Wán zàwa lè wán hinni, hen ká a ɓúi vɓnun díá le Dónbeenĩ tɓiá poni mi tɓahú, ó o ɓúi ɓuan ɓueé bàrá ho wã-tente wán, ²⁰ à mi zɓn le yia fó a bè-kora wéro ho wã-kohó na ó o lá wi wán, wón kánía wo mu húmú yi. Lé ɓɓn nà na ká le Dónbeenĩ máa ɓini máa leéka ɓànsó bè-kora na ó o wó ɓúenɓúen ɓio.

* **5:17** Mi loń Bá-zàwa nín-yání vūahú (1 Rois) 17-18

Ho nín-yání vūahǔ na ó o Piεre túara

Vūahǔ túaró nǔhǔ

O Piεre nín-yání vūahǔ ó o túara nǎn 6a kèrètɛwa na saawaa wi ho Azii Minεere kǎna 6úi yi. Nún-sí lé o Poole, tàá bǐa làa wo páania sá á zéenia le Dónbeenǐ bǐo làa ba, á 6a tàráa mu yi. Ba nùpua fù wee bàká 6a yi, á wee beé 6a lò bǐo 6a dó mí sǐa o Yeesu yi bǐo yi. Lé bǔn te bǐo ó o Piεre túararáa ho vūahǔ na kà nǎn 6a yi, á henía 6a sǐa, à 6a yara sí a Yeesu *Krista, à wé fàrá tǐn le lònbee pǎahǔ, làa bǐo ó o Yeesu na bǐo nǎn 6a kǎnianáa á wóráa mu. O Piεre leékaa 6a làa bǐo le Dónbeenǐ kǎnianáa 6a, làa bǐo le wó á 6a yúráa le síidéro o Yeesu Krista húmú là a vèeró pánká yi, á dó mí sǐa wee lòní binbirǐ. O henía 6a sǐa bèra a na, à 6a wíoka fání mí yǐo, à 6ua mítén sese 6a páaníló là a Krista bǐo yi. Bǐo ó o Yeesu 6uannáa mítén le lònbee lè mí síiwà na yú a yi, lé bǔn 6àn síi á 6arén mún ko 6a bè yi. O Piεre nǎn le zéení lè mí síiwà 6a yi, bèra a na à 6a zǔn mún 6uaró mu bǐo 6úen6úen yi, à bǐa yi zǔ le Dónbeenǐ wé mi mu, à bán mún tà le Dónbeenǐ bǐo, à wé 6úaaní le.

Le tɛnǐ

¹ Inén Piεre na lé o Yeesu *Krista tonkaro lé mi wee túa ho vūahǔ na kà. I wee túa ho á à na bǐa le Dónbeenǐ hueekaa wó lè mí nǐpomu yi, na saawaa wi mu nǐ-hǎmu yi ho Pǎn, lè ho Kalasii, lè ho Kapadoosi, lè ho *Azii, lè ho Bitinii kǎna yi. ² O Maá Dónbeenǐ hueekaa mia á héhaa làa bǐo le fèra le mí ì wé làa bǔ, á wó mia lè mu nǐpomu na bǐo sǎ le yi mí Hácírí pánká yi. Le wó mu bèra a na ò o húmú ho *kùrùwá wán pánká yi, à mí wé 6a nùpua na wee ce le Dónbeenǐ yahó, à wé wé bǐo ó o Yeesu Krista le mi wé. Le le Dónbeenǐ wíoka wé wé mí sǎamu làa mia, à wíoka wé na mí héerà mia.

Wa síadéro à lòní ho kǎniló bǐo

³ Mi wa 6úaaní le Dónbeenǐ, dén lé wa Nǔhǔso Yeesu *Krista 6àn Maá. Le minka tentemu bǐo yi, á le wó á wa yú le mukǎn-finle o Yeesu Krista na lá húrun na á le vèenia pánká yi. Lé bǔn bǐo yi á wa dó wa sǐa wee lòní làa sòobé, ⁴ á pannáa bǐo bǐo sǎ le nǐpomu yi na le bàrá ho wáyí ká làa mia. Bǔn bǐo so yí máa yáa, timu mía mu yi, mu yí máa yèrémá. ⁵ Bǐo mi dó mí sǐa le Dónbeenǐ yi, á le dànló pan mia, bèra a na à mi yí ho kǎniló, hǐa bǐo wíokaa vó día pan mí zéeníló ho ðímǐjá vé nǎnzoñ. ⁶ Lé bǔn bǐo yi, á mi wee zǎmakaráa làa sòobé, hàrí ká le lònbee lè mí síiwà wee yí mia hǎ làa na kà wán ho pòn-za yi. ⁷ Ho sǎnú yáá lé mu bǐo na wee yáa. É ká ho màhá pá wee wé pá ho dǎhǔ yi, à zǔnnaa le ho lé ho sǎnú binbirǐ. Lé kà síi á minén síadéro le Dónbeenǐ yi na bǐo nǔhǔ wi làa sòobé po ho sǎnú 6àn kúará mún ko lè ho khénló, à zǔnnaa le mi dó mí sǐa binbirǐ le yi. Ká mí síadéro le Dónbeenǐ yi fàrá tǐna, á pǎahǔ na ó o Yeesu Krista khǐi 6ueé zéení mítén yi, á mi ì yí le khòonii, lè ho cùkú, lè le kǎnbii. ⁸ O Yeesu mu á mi yí mǎn, à mi nǎn pá wa a. Hàrí bǐo mi pá ðǐn yí máa mi a mí cúee, à mi dó mí sǐa wo yi. Lé bǔn nǎn á mi wiráa le sí-wεε yi làa sòobé. Dén sí-wεε so bǐo á yí dà máa bǐo. ⁹ Mi wi le sí-wεε yi, lé bǐo mi dó mí sǐa o Yeesu yi ó o kǎnia mia.

¹⁰ Le Dónbeenǐ nǐ-cúa fεerowà yánkaa cinciira ho kǎniló mu bǐo làa sòobé, á fεera hǎ nǐ-cúa na bǐo ciran mu sǎamu na le Dónbeenǐ le mí ì wé làa mia. ¹¹ O Krista Hácírí* kera lè 6a nǐ-cúa fεerowà mu, á le lònbee na ó o ò kǎa yi, lè ho cùkú na ó o ò yí mu 6àn món, á le Hácírí mu fèra zéenia bǐo làa ba. A 6a cà lè mí sòobé à zǔn mu wéró pǎahǔ, làa bǐo mu ù wéráa sí. ¹² A mu zéenia làa ba le mu bǐowa mu 6àn nǐ-cúa na 6a wee fεε á bǐo yí ciran 6arén mí bεere, ká mu lé minén á mu ciran. A lé bǔn á bǐa wee bue le bín-tente hǎ

* **1:11** Krista Hácírí: O Krista Hácírí na bǐo bǐa hen lè le Dónbeenǐ Hácírí lée dà-kéní

laà na kà wán á zéenia làa mia lè le Dónbeení Hácírí na ló ho wáayi pánká. Ho wáayi tonkarowá yaá mún sía vá à 6a zŭn mu bïo mu.

Bïo le Dónbeení nïpomu ko 6a 6ua lè miten

13 Lé bŭn nŕn, à mi wáa fání mi yïo le Dónbeení tonló sáró bïo yi, à zŭn miten 6uaró. Mi dé mi sía làa sòobéε à lòní mu sãamu na le è wé làa mia o Yeesu *Krista bŭn bŭen nŕnzoñ. 14 Bïo mi lá ðŭn yí zŭ le Dónbeení bïo yara á bïo mi sía lá wé vá wéró yi na yí se á mi wáa día, ká mi wé wé bïo le Dónbeení le mí wé. 15 Le Dónbeení na von mia á wee ce, á minén mún wé 6a nùpua na wee ce le yahó mi bïo 6úen6úen yi. 16 Mu bon, mu túara le Dónbeení bïoní vŭahŭ yi ká síi: «Mi keñ mu cem u yi, lé bïo á ïnén wee ce.»†

17 Bïo ká mi wee fio, à mi ve le Dónbeení lè mŭn Maá, dén na yí máa hueeka 6a nùpua mŭn yi, le wee cítí 6a 6úen6úen à héha làa bïo 6a nŭ-kéní kéní wó. Le yí máa hueeka 6a mŭn yi. Awa, á mi 6ua miten à zéení le mi wee kŕnbi le Dónbeení ho pãahŭ na mi ì wé ho tá wán yi. 18 Le Dónbeení léra mi nŭná bïo mi lá wee 6ua lè miten yi, bŭn na mi kenía mŭn maáwà cŕn na nŭhŭ mía. Mi zŭ le mu yŭnŕí le wárí tàá ho sánú na wee yáa á le wó làa bŭ. 19 Bùéé, o Yeesu Krista, yŭa ka lòn muiní pioza na á fianí woon mía yi, lé wón cãni na bïo nŭhŭ wi binbirí pánká yi á le léraráa mi nŭná. 20 Le Dónbeení fèra léra a mu bïo yi, ká bïo 6úí ðŭn yí léra, á hã pŕnna véenii na ká yi, ó o *Krista mu wáa zéenia miten minén bïo yi. 21 Lé o Krista bïo yi á mi dŕráa mi sía le Dónbeení yi, dén na vèenia wo á dó ho cùkú yi. Lé bŭn wó á mi dŕráa mi sía le Dónbeení yi wee lòní bïo le le mí ì wé.

22 Ho tŭiá poni bïoní na mi bò yi lé dén nŕn á mi wee ceráa le Dónbeení yahó, bèra a na à le waminí binbirí keñ mia. Awa, á mi cén wañ mŭn làa sòobéε lè hã yiwa na wee ce. 23 Mu bon, mi wáa bŭnía ton, ká mi mahã yŭnŕí nùpua na ton à bïo sí mu húmú yi. Lé le Dónbeení bïoní na wi bŭn fèεε pánká yi á mi tonnáa, dén na wee na le mukãní binbirí. 24 Mu bon, mu túara le Dónbeení bïoní vŭahŭ yi ká síi:

«Ba nùpua 6úen6úen ka lè le nŭnii bïo síi, á ho cùkú na 6a wee yí ka lè le pŭiílè bïo síi.

Le nŭnii wé he, à le pŭiílè di,

25 ká a Nŭhŭso bïoní dén wi bŭn fèεε hã lúlúio na nŭi mía yi.»‡

Dén bïoní so lé le bŭn-tente na buera nŕn mia.

2

1 Awa, á mi khí mu sŭnsŭmámu lè mí síwà yi. Mi wé yí fŭaa sabioní huúu, mi yí wé nŭ-khàwa, mi wé yí dí yandee huúu, mi wé yí nŭu nùpua à yáa 6a yènnáa. 2 Mi wañ le Dónbeení bïoní mí ðŕn làa bïo 6a kŭnkúzàwa waráa mi nuwà yoomu bïo síi, bèra a na à mi dá le Dónbeení bïo ðání yi mi kãníló bïo yi. 3 Mu bon, mi zŭna bïo ó o Nŭhŭso seráa.

Bïa dó mí sía le Dónbeení yi lé le nïpomu

4 Mi vá 6uee 6úe o Yeesu yi, wón na lé le mukãní 6ãnsò, na ka lòn huee na 6a nùpua pã día, ká lé lerén á le Dónbeení mahã léra, le bïo nŭhŭ wi le cŕn làa sòobéε. 5 Minén mún le mukãní wi yi, á mi mún ka lòn huua. Awa, á mi día le le Dónbeení khuii mia soráa le zŭi na le Dónbeení Hácírí wi yi, à wé le *Dónbeení yankarowà na wé è ya hã muiní làa bïo le Dónbeení Hácírí mu le mu koráa, hã le wé è tà bïo o Yeesu *Krista bïo yi. 6 Mu bon, bïo ká lé bïo túara le Dónbeení bïoní vŭahŭ yi: «Mi loñ, ï léra le huee na wee 6ua ho soró ðŭnii, ðŭo bïo nŭhŭ wi làa sòobéε, á à bàrá ho lóhó na 6a le *Sion yi. Yŭa á à dé mí síi le yi á nŭyio máa dí huúu.»* 7 Awa, á minén na wáa dó mi sía o Yeesu yi, minén á à yí le kŕnbii. Ká bŭa yí dó mi sía wo yi, á mu túara: «Le huee na 6a so-sowa lá pã día lé ðŭo hã bŭnía 6ueé 6uan ho soró ðŭnii.»† 8 A mu mún túara: «Le lé le huee na wee kŕkŕn wán, ho 6úaa hó na wee lŭwá a nùpue».‡ Bán wee kŕkŕn le wán lé bïo 6a pã le Dónbeení bïoní bïo.

† 1:16 Mi loñ Levii nŭwá vŭahŭ (Lévitique) 19.2 ‡ 1:25 Mi loñ Ezayii vŭahŭ 24.25 * 2:6 Mi loñ Ezayii vŭahŭ 28.16 † 2:7 Mi loñ Lení vŭahŭ (Psaumes) 118.22 ‡ 2:8 Mi loñ Ezayii vŭahŭ 8.14

A bñn lé bño mún sã 6a yi. ⁹ Εε κά minén bán lé mu nĩpomu na léra, á lé 6a yankarowá na bño sã a béε yi. Mi lé ho sñĩ na wee ce le Dónbeenĩ yahó. Le Dónbeenĩ wó mia le mí nĩpomu, bèra a na à mi bue le bè-beera na le wó bño, dén na léra mia le tíbírĩ yi á dó mí khoomu na 6àn sii mía yi. ¹⁰ Mi yánkaa lá yínɔ́ Dónbeenĩ nĩpomu, cá hã laà na kà wán á mi wãa lé le nĩpomu. Le Dónbeenĩ lá yí máa wé le hii làa mia, cá hã laà na kà wán á le wee wé le làa mia.

Mi 6ua miten sese bia yi zũ le Dónbeenĩ t̄ahũ

¹¹ Minén na á ĩ wa làa sòobéε, mi lé 6a nĩ-hãní ho tá wán na khii lé á à lén. A ĩ wee henĩ mu ù na mia, à bño 6a nùpua sĩa wee vá yi na yí se, bño wee yáa o nùpue mukãní binbirĩ bño à mi khènnáa. ¹² Mi 6ua miten sese bia yi zũ le Dónbeenĩ t̄ahũ. Mi 6ua miten làa bñn, bèra a na cá 6a wee yáa mi yèni le mi lé 6a bè-kora wérowá, à 6a mi mi wén-tentewá, à dé ho cùkú le Dónbeenĩ yi pãahũ na á dén ñ zéeni miten làa ba yi.

Le k̄nbi na ko le ho p̄anká ya-díwá

¹³ Mi wé liinĩ miten na ho p̄anká ya-díwá 6úen6úen yi mi páaníló là a Núhũso bño yi. Mi wé liinĩ miten na a béε yi, wón á wi 6a 6úen6úen nũhũ wán, ¹⁴ à mún wé liinĩ miten na 6a núnása yi, bán na ó o wee tonka à 6a beé bia wee wé mu bè-kora lò, cá 6a wíoka bia wee wé mu bño na se yènnáa. ¹⁵ Mu bon, bño sí le Dónbeenĩ yi lé à mi wén-tentewá bño yi, à bia wee bío hã bín-conconwá na yí zũ le d̄εε à yí d̄an bío bño 6úi mi d̄aní yi. ¹⁶ Mi 6ua miten le 6a nùpua na wi miten bño síi. Cá mi màhá yí bè bñn yi à wé wéráa mu bè-kora. Mi wé le Dónbeenĩ ton-sáwá binbirĩ. ¹⁷ Mi wé k̄nbi 6a nùpua 6úen6úen, à wañ m̄n zàwa le m̄n h̄inni k̄èr̄t̄εwa. Mi wé h̄ézn le Dónbeenĩ, à wé k̄nbi o béε.

Mi ko mi wé tà le lònbee yi là a Krista bño síi

¹⁸ Minén ton-sáwá, mi wé bè mi núnása bíonĩ yi le le k̄nbi binbirĩ. Mi wé yí wé mu làa bia sĩa se á wayika mí dòn, cá mi mún wé wé mu làa bia lònbee wi. ¹⁹ Mu bon, cá a nùpue wee hĩ mí sii le lònbee na lá yí ko le yí o yi le Dónbeenĩ k̄nbi bño yi, se mu lée bño na se. ²⁰ Cá 6a wee ha mia mu bè-kora na mi wó bño yi á mi hã mi sĩa, se bñn so cùkú wi le? Εε κά 6a wee beé mi lò mu bè-tentewá na mi wee wé bño yi à mi hã mi sĩa, se bñn lée bño na se le Dónbeenĩ yahó. ²¹ Lé bñn wéró bño yi le Dónbeenĩ vonnáa mia, lé bño ó o *Krista mí b̄εere mún lò bon mi bño yi. O wó mu zéeni làa mia, bèra a na à mi bè mu yi. ²² O yí wó bè-kohó yí m̄n, o yí fã sabéré yí m̄n. ²³ Ba nùpua là a, cá arén yí là nùpue. Bia beéra a lò ó o yí là làa h̄εr̄ε, cá a màhá dó mí bño le Dónbeenĩ nii yi, dén wee cítĩ 6a nùpua làa bño t̄ér̄enna. ²⁴ Orén mí b̄εere lò bon wa bè-kora bño yi ho *kùr̄ùwá wán, bèra a na à mu bè-kora d̄aní yi à wa wé lòn nùpua na húr̄un, cá wa k̄n le mukãní yi bño t̄ér̄enna wéró bño yi. Le lònbee na ó o lá lé dén w̄éera mia. ²⁵ Mu bon, mi lá ka lòn pia na v̄un̄un, εε cá hã laà na kà wán á mi wãa yèr̄emáa 6uara mi paro c̄n̄, yĩa wee pa mi mukãní bño.

3

Bño 6a h̄áawa le mí b̄aránĩ ko 6a wé 6ua làa m̄n

¹ Làa bñn sii á minén h̄áawa mún wé liinĩ miten na mi b̄aránĩ yi, bèra a na, cá mi b̄aránĩ 6úi na pã yí dó mí sĩa le Dónbeenĩ bíonĩ yi á m̄n bño mi wee 6ua le miten, à bán dé mí sĩa le yi cá bíonĩ yí bía yí n̄n 6a yi, ² lé bño 6a wee mi bño mi wee 6ua le miten sese, làa bño mi wee k̄nbiráa 6a. ³ Mi yí le miten wíokaró à wé mi s̄anía wíokaró, lòn núná páró, le mu bè-z̄inia na wó le ho s̄anú, le hã s̄i-senĩ z̄iló. ⁴ Cá mi le miten wíokaró à wé mi yiwa wíokaró, bñn na lé le s̄i na máa yáa, na wayi, na wi ho h̄éer̄a yi. Bñn lé bño bño nũhũ wi le Dónbeenĩ c̄n̄ làa sòobéε. ⁵ Lé làa bñn á 6a h̄áawa na dó mí sĩa le Dónbeenĩ yi, na bño sã le yi yánkaa wee wíokaráa mít̄en, 6a yánkaa wee liinĩ mít̄en na mí b̄aránĩ yi, ⁶ là a h̄áa na 6a le Sara bño sii. Wón yánkaa wee bè bño á 6àn báa *Abarahaamu le o

wé yi, á wee ve o le mí ñúhúso. Minén á à wé wón Sara so m̀̀nmanía mu tentemu na mi wé è wé b̃io yi, ká zánii woon yí lúnka mi yilera. ⁷ Minén báawa b̃en mún zūn le mi hánání na mi wiráa á pánkává tà mía. Mi wé ɓua ɓa sese, à wé k̀̀nbi ɓa, lé b̃io ɓarén làa mia á à páaní ì yí mu h̃amu na lé le mukānī binbirī. Mi wé wé kà síi b̃era a na à b̃io ɓúí yí b̃umaka mi floró.

Mi ko mi wé wé b̃io térénna

⁸ Awa, á mi ɓúenɓúen le mi yilera wé dà-kéní, à zūn mín makárí, à wañ mín. Mi wé ɓa nùpua na sía se, à wé liiní miten na mín yi. ⁹ Yia wé wó khon làa mia à mi yí wí mu kee. Yia wé là mia à mi yí là ɓanso. Mu bè-tentewà lé b̃io á mi wé fan na mín yi. Mu bon, le Dónbeenī von mia b̃un b̃io yi, b̃era à na à mi yí mu bè-tentewà na le dó mí ñii le mí ì na mia.

¹⁰ «Mu bon, yia wa ò o keñ le mukānī yi,
à síi wizooní wé se,
à ɓanso khi há b̃in-kora bíoró yi,
à wé yí f̃úaa há sabioní.

¹¹ ɓanso pí mu bè-kora wéró, à wé wé b̃io térénna, à wé cà ho héerà féee.

¹² Mu bon, o Nuhúso wee pa b̃ia wee wé b̃io térénna b̃io,
o wee ñí ɓa floró.

Ká b̃ia wee wé mu bè-kora bán ó o p̃á b̃io.»*

¹³ Ká mi can mi kuio mu bè-tentewà wéró yi, á nùpue so ò wé bè-kora làa mia le?

¹⁴ Hári ká le lònbee á à yí mia b̃io mi wee wé b̃io térénna b̃io yi, se mi ñúná sí. Mi yí z̃ón b̃ia dà à beé mi lò, à mi mún yí lúnka mi yilera. ¹⁵ Ká mi ɓúaaní a *Krista mi sía yi, à zūn le o lé o Nuhúso. Mi wé wíoka miten, b̃era a na ká nùpue wé t̀̀ara mia làa b̃io mi dó mi sía wee lòní b̃io, à mi dan zéení mu yara. ¹⁶ Ká mi màhá wé wayii miten à wéráa mu, lè le k̀̀nbii, lè le yi na yí máa dè, b̃era a na à b̃ia wee bàká mia, na wee là mia lé b̃io mi wee ɓua miten làa b̃io mu koráa mi páaníló là a Krista b̃io yi, à há ñiyio dí. ¹⁷ Mu bon, ká mu lé le Dónbeenī síi b̃io ò o nùpue lò be b̃io ó o wee wé mu b̃io na se b̃io yi, b̃un s̃úaaní b̃io le lònbee á à yí o mu bè-kora na ó o wee wé b̃io yi.

¹⁸ Mu bon, o Krista mí beere lò bon ɓa nùpua ɓúenɓúen bè-kora b̃io yi. Wón na yí wó bè-kohó yí m̀̀n á húrun le cúekúee ɓa bè-kora wérowà b̃io yi, b̃era a na ò o dan ɓua mia varáa le Dónbeenī c̃n. ɓa ɓó a, ká a màhá vèera le Dónbeenī Hácírí pánká yi. ¹⁹ Lé dén Hácírí so pánká yi ó o mún vaá bueraráa le b̃in-tente ñn b̃ia wí ɓa ñi-hía lùe yi lòn kásósa. ²⁰ ɓa lé b̃ia h̃ia p̃á le Dónbeenī b̃io, á dén há mí síi ɓa b̃io yi o Ñwee won-beenī wíokaró p̃ahú. O won-beenī mu á ñi-kúii h̃ia yí zon, lée nùpua nùwá h̃et̃in mí dòn, bán lé b̃ia le Dónbeenī k̃anía mu ñun-beenī yi. ²¹ Mu h̃ia wee zéení ho *bátéèmu na wee k̃aní mia há làa na ká wán b̃io. Ho bátéèmu yíñn wa s̃anía timu á ho wee se lén. Ho wee zéení le wa lé ɓa nùpua na tà bò le Dónbeenī yi lè há yiwa na wee ce. B̃un wó o Yeesu Krista vèeró pánká yi. ²² O Yeesu mu yòora ho wáayi, á yòó wi le Dónbeenī nín-t̃íání. Le Dónbeenī wáayi tonkarowà lè há pánkává ɓúenɓúen lè mí síiwà ó o wi ñúhú wán.

4

Le muk̃n-f̃inle b̃io

¹ B̃io ó o *Krista lò bon mí s̃anía yi ká síi, á minén mún le há yilera mu síi keñ mia. Mu bon, yia s̃anía lò bon, wón wáa b̃inía mía bè-kora wéení. ² A mi síi wizooní na mi ì wé ho tá wán á mi wáa yí ko à mi wé wé b̃io mí sía wee vá yi na yí se, ká mi wé wé b̃io sí le Dónbeenī yi. ³ Mu bon, ho p̃ahú na kh̃ina yi, á mi sòobáa wó b̃ia yí zū le Dónbeenī sía b̃io. Mi lá wee wé mu koomu lè mí síiwà, á wee wé b̃io mí sía wee vá yi na yí se. Mi lá lé ɓa ña-ñuwà lè ɓa d̃andíwá, á lá wee há há w̃nna, b̃un na le Dónbeenī ñina. ⁴ Ká há

* 3:12 Mi loñ Lení ṽuahú (Psaumes) 34.13-17

laà na kà wán á 6a wó coon bïo mi yí leéra mu koomu lè mí sǐwà na 6a wee wé yi làa ba, á 6a wáa wee là mia. ⁵ Eε ká 6a màhá khíi fεε bïo 6a wó tǔiá làa yǐa wíokaa mítén wó 6a yèn-vèeniasa lè 6a nǐ-hía cítíró bïo yi. ⁶ Lé bún bïo yi á le bín-tente mu buera nǎnnaa bǐa húrun yi. Mu lé bǐa húrun mu húmú na 6a nùpua búenbúen ko 6a yí mu bè-kora bïo yi. Le buera nǎn bèra a na à 6a yí le mukǎnǐ binbirǐ le Dónbeenǐ Hácírǐ pánká yi.

Mi ko mi wé zǔrǐ mǐn guaró

⁷ Hen làa cǐnú ká mu bïo búenbúen á à vé. A mi cén fánǐ mi yǐo à zǔrǐ mitén guaró, à mi wé dàń fio. ⁸ Bïo jǔhǔ wi làa sòobéε lé à mi wań mǐn lè mi sǐa búenbúen. Mu bon, mi wé sén mu bè-kora cèrèε díá.* ⁹ Yǐa wé van yǐa cǎn, ò o 6ua a sese, ká a yí khíi mí kíó yi à wéráa mu. ¹⁰ Mu bïo wéró pánká na le Dónbeenǐ nǎn mi nǐ-kénǐ kénǐ yi á mi wé séenǐ làa mǐn. Ká mi wee wé ká sǐi, á mu tentemu lè mí sǐwà na le Dónbeenǐ wó làa mia á mi ì dàń ñ pa bïo sese. ¹¹ Yǐa le bíonǐ bíoró pánká nǎn yi à wón wé bío le Dónbeenǐ bíonǐ na 6a nùpua yi. Yǐa léε ton-sá, à wón wé sá lè ho pánká na le Dónbeenǐ nǎn wo yi, bèra a na à mu bïo búenbúen yi à ho cùkú bïo sǐ le Dónbeenǐ yi o Yeesu *Krista pánká yi, wón na ho cùkú lè ho pánká á bïo sǎ yi há lúlúio na jǐi mǐa yi. *Amiina!

Bǐa lò wee be o Krista bïo yi jǔn-sǐni bïo

¹² Minén na á ì wa làa sòobéε, mi yí le le lònbe-sǔmúí na wee yí mia à bïo wé mia coon, à keń lè le lá yí ko à le yí mia. ¹³ Mi yáa wéε mi sǐa bïo mi lò wee be bïo yi làa bïo ó o *Krista lò bonnáa bïo, bèra a na ká a khíi zéénǐa mítén mí cùkú yi, á mi sǐa mún ñ wa, á à zǎmaka làa sòobéε. ¹⁴ Hen ká 6a nùpua wee là mia o Krista bïo yi, se mi júná sǐ, lé bïo le Dónbeenǐ Hácírǐ cùkúso á wi làa mia. ¹⁵ O búí mi tǎhǔ lònbee jǔhǔ á yí ko à mu wé bïo á 6ànsò lé o nǐ-6úε, tàa kǎnlo, tàa bè-kora wéro, tàa bïo á 6ànsò wee héε dé mí jǐi há tǔiáwà na yí ciran wo yi bïo yi. ¹⁶ Eε ká a búí màhá lò wee be bïo ó o lé o kèrètǔε bïo yi, à 6ànsò yí nǐyi mu bïo yi. Bǎnsò yáa dé le Dónbeenǐ bǎrákà bïo 6a wee ve o là a kèrètǔε bïo yi. ¹⁷ Mu bon, le cítǐí fló pǎahǔ dǎn, á le jǔn ñ búaká lè le Dónbeenǐ nǐpomu. Ká le wee búaká lè warén na lé le nǐpomu, á bǐa pǎ yí dó mí sǐa le Dónbeenǐ bín-tente yi bán bïo 6èn ñ wé kaka coon? ¹⁸ «Ká bǐa wee wé bïo térénnáa wee kǎa le lònbee lè mí sǐwà yi à fennáa, á bǐa yí bò le Dónbeenǐ yi lè 6a bè-kora wérowà bán bïo 6èn ñ wé kaka coon?»† ¹⁹ Awa, á bǐa lò wee be à héha lè le Dónbeenǐ sǐi bïo wíoka wé wé bïo se. Ba wáa díá mí bïo le níi yi, dén na léra mu bïo búenbúen. Hen ká le dó mí jǐi le mí ì wé bïo na, à le wé mu.

5

Ba ya-díwá zéenǐ na nǎn 6a yi bïo

¹ Há laà na kà wán á ì bíonǐ yahó 6èn ñ sǐ 6a ya-díwá na wi mi kuure yi. Inén mún lé o ya-dí lè 6a bïo sǐi. I lé o sééràsò le lònbee na yú a *Krista dǎní yi, ó o cùkú na le Dónbeenǐ khíi zéenǐ á 6a nùpua á à mi á ì keń yi. ² Le Dónbeenǐ nǐpomu na le kǎràfáa mia na ka lòn pi-6oohǔ á mi wé pa bïo sese. Mi wé yí wé mu lòn bïo na 6a kǐkǎa mia le mi wé, ká mi wé wé mu lé bïo mu ló mí sǐa yi, à wé wé mu làa bïo le Dónbeenǐ le mu koráa. Mi mún wé yí wé mu le wǎrǐ cǎró bïo yi, ká mi wé wé mu lè mí sǐa búenbúen. ³ Bǐa le Dónbeenǐ kǎràfáa mia á mi wé yí wé pánká wán lòn bá-zàwa, ká mi wé wé bïo se, à 6a wé mi à bè yi. ⁴ Ká mi wee wé ká sǐi, ká yǐa ka lòn pi-pa na wee pa wa búenbúen bïo khíi 6uara, á mi ì yí le sǎánǐ na cùkú wi, dío máa yáa.

Le zéenǐ na yahó sǎ 6a kèrètǔεwa kuure bïo

⁵ Minén yǎrówá mún wé bè 6a ya-díwá bíonǐ yi, mi búenbúen wé liinǐ mitén na mǐn yi. Mu bon. «Bǐa wee yòonǐ mítén á le Dónbeenǐ pǎ bïo, ká le màhá wee wé mí sǎamu làa bǐa wee liinǐ mítén.»* ⁶ A mi cén liinǐ mitén le Dónbeenǐ na dà mu bïo búenbúen yahó, bèra

* 4:8 Mi loń Wǎhio vǔahǔ (Proverbs) 10.12 † 4:18 Mi loń Wǎhio vǔahǔ (Proverbs) 11.31 * 5:5 Mi loń Wǎhio vǔahǔ (Proverbs) 3.34

a na à le yòoní mia ho p̄ahũ na mu ko yi. ⁷ Mu b̄io búenb̄uen na mi yilera wee lúnka b̄io yi á mi dé b̄io le Dónbeenĩ níi yi, lé b̄io le wee pa mi b̄io. ⁸ Mi z̄úń miten, à fání mi ȳio, mi zúkúso na lé o *Satāni na ka lòn kúden na wé h̄éé wunwún ká a muù, á wee cà ȳia ó o ò yí á à là. ⁹ Mi wíoka f̄ará mi s̄adéró le Dónbeenĩ yi t̄íní, à sánsá a. Mi z̄ũ le m̄in z̄awa le m̄in h̄inni k̄èrèt̄iewa na wi ho d̄im̄j̄á yi mún lò wee be le mi b̄io síi. ¹⁰ Mi lò á à be ho p̄on-za d̄éé yi. Éé ká le Dónbeenĩ ì wé á mi b̄io búenb̄uen b̄íní ì wé se, á mi s̄adéró á à wíoka à f̄ará à t̄in, le è dé ho p̄anká mia, le è wé á b̄io búí máa d̄éké mia máa yí. Lé lerén wee wé mu bè-tentewà le mí s̄íwà. Le von mia bèra a na à mi níni k̄eń le cùkú na n̄ii mia yi mi páaníló là a *Krista b̄io yi. ¹¹ Ho p̄anká á b̄io s̄á le yi f̄ééé. *Amiina!

Le m̄ondén t̄èení

¹² O Siliv̄en, ȳia lé wàn za k̄èrèt̄i na á ĩl̄áa yi, lé wón séení mi túarar̄áa ho v̄on-za na k̄á. I túara ho à henínáa mi s̄ia, à z̄éení làa mia le le Dónbeenĩ s̄áamu binbir̄i b̄un lé b̄io mi wi yi. ¹³ Ba k̄èrèt̄iewa kuure na wi ho *Babiloona yi hen, b̄ia le Dónbeenĩ hueekaa le mi b̄io síi á wee t̄èení mia. I za Maaki mún wee t̄èení mia. ¹⁴ Mi t̄èení m̄in yi sese. Le ho h̄éerà à k̄eń le mi búenb̄uen na páanía là a Krista!

Ho jun nii vūahū na ó o Piere túara

Vūahū túaró jūhū

Ho vūahū na kà lé o Piere túara ho nɔn bīa búenbúen na dó mí sía o Yeesu *Krista yi. Ba nùpua búii zon 6a kèrètíewa kuio yi, á wee vīnii 6a lè ho kàránlò na wi mí dòn lè le Dónbeení bín-tente. Á 6a kèrètíewa mu dó mítén há wára lè mí síiwà na yí se yi. Lé bán nùpua so bío yi nɔn ó o Piere túararáa ho vūahū mu.

O Piere le 6a ko 6a wé 6ua mítén làa bío le Dónbeení le mu koráa, à fàrá òn ho tūiá poni wán, hīa ó o Yeesu tonkarowà kàránna làa ba (1).

O bía le 6a pa mítén 6a nī-kàránlowà kàránlò na bío yí bon yi (2).

O Piere le bīa le o Yeesu máa bīnii máa 6uen á lé 6a sabín-fūaalowa. O le o Yeesu mu há mí síi ò o máa 6uen fūa, lé 6a nùpua bío yi, á wi à hàrí nī-kénii kà à yí vī, ká 6a búenbúen dàñ yí ho pāhū à yèrémá mí yilera lè mí wára, à le Dónbeení kánii 6a (3).

Le tēnii

¹ Mu lé ínén Simɔn Piere na lé o Yeesu *Krista ton-sá là a tonkaro á wee túa ho vūahū na kà. I wee túa ho á à na minén na siadéro o Yeesu yi lée dà-kénii lè warén siadéro wo yi. Būn dàrina wó o Yeesu Krista na lé wán Dónbeení lè wa kánii térénlò pánká yi. ² Le le Dónbeení lè wa Núhúso Yeesu zūnló bío yi, à le Dónbeení wé mu sáamu cèrèè làa mia, à na ho héerà cèrèè mia.

Bío 6a kèrètíewa ko 6a buaràa mítén

³ Le Dónbeení pánká wó á wa yú bío ko làa wén búenbúen na à séení wén á wa à kéí le mukánii yi, á à wéráa bío sí le yi. Mu bon, le wó á wa zūna yīa von wén à wa nínii kéí o cùkú là a tentemu yi. ⁴ Lé làa būn á le Dónbeení dó mí jii wó mu bè-beera na bío jūhū wi làa sòobéè á nɔn wén, bèra a na à mi kánii ho òmíjā bío na 6a nùpua sía wee vá yi na yí se yi, à páaní wé le dà-kénii lè le Dónbeení. ⁵ Lé būn bío yi à mi dé sòobéè mítén yi, à wé 6ua mítén sese, à bè bío mi dó mí sía le Dónbeení yi wán. Mi wíoka zūn le Dónbeení, à bè bío mi wee 6ua mítén sese wán, ⁶ à wé dàñ mítén 6ua mu bío búenbúen yi à bè bío mi zū le Dónbeení wán. Mi yí tée mi bàra à bè bío mi dà mítén wee 6ua mu bío búenbúen yi wán, à wíoka ca tīn le Dónbeení yi à bè bío mi yí máa tée mi bàra wán. ⁷ Mi le mi bío wé sí mín yi à bè bío mi wee ca tīn le Dónbeení yi wán, à waí mín bè bío mi bío sí mín yi wán. ⁸ Mu bon, ká būn búenbúen wi mia làa sòobéè, á wa Núhúso Yeesu *Krista zūnló mi cón cūnú á à kéí, á mi wé è wé mu bío na se. ⁹ Ká bīa á būn bíowa so mía yi, bán yí máa mi bío sese, 6a ka lòn muiiwà. Bío le Dónbeení séra 6a bè-kora na 6a wó khíina díá á 6a yiwa sà yi.

¹⁰ Awa, á minén wán zàwa lè wán hínni, mi wíoka ca mi kuio, bèra a na à bío le Dónbeení von mia á hueekaa bío yi à mi òn wán. Ká mi buan mítén làa būn, á mi máa vī ho wōhū yi máa mi hūú. ¹¹ Lé būn n na ká a Yeesu Krista, wa Núhúso na lé wa kánii béenii na wi fèèè díró á mi nínii á à kéí yi binbirí.

¹² Lé būn bío yi á í pá wé è leéka mia fèèè lè mu bíowa mu bío, hàrí bío á í zū le mu bíowa mu á mi zū vó, á mi mún dó mí sía làa sòobéè ho tūiá poni bíonii na kàránna làa mia yi. ¹³ I wee leéka le ká í yío wi lua, á mu se à í wé bīnii leéka mia lè mu bíowa mu à mi hácírí kéí mu wán. ¹⁴ Mu bon, í zū le hen làa cīnú ká í hí làa bío wa Núhúso Yeesu Krista zéénianáa mu làa mi. ¹⁵ È ká í màhá à bánbá, bèra a na à í húmú móndén, à mi pá wé leéka mu bíowa mu bío fèèè.

O Yeesu Krista cùkú beenii na wa mɔn bío

16 Mu bon, bio wa Nuhũso Yeesu *Krista buara lè mí pànká, á wa yí bía bio làa mia lè ba nùpua hácin-bióní, búeé. Warén wa bæere man wo lè mí cùkú beení. 17 Mu bon, o Yeesu Krista yú a Maá Dónbeení cùkú beení. O cùkú beení bânso Dónbeení bía làa wo kà síi: «Yia kà lé í Za na á ï bò í tàkà wán, o bio sí miì làa sòobéé».* 18 Warén wa bæere jí mu tãmu mu sã ho wáayi ká wa là a Yeesu mu páanía wi le búee na bio sã le Dónbeení yi wán.† 19 Lé bún te bio le Dónbeení ji-cúa færowà bióní láayi wíokaa wiráa wa cón, à mi cén wé pa hã bio sese. Mu bon, hã ji-cúa mu ka lòn flintání na dó hen na mu yuumu wi yi, á pan ò o Yeesu na ka lòn tá-tia mànàayiire à zéení mítén mi sía yi. 20 Mi yàá ko mi zún le le Dónbeení ji-cúa na wi le Dónbeení bióní vūahú yi á nùpue yí dà máa zéení bio yara wéréwéré mitén. 21 Mu bon, le Dónbeení ji-cúa færowà ji-cúa na ba fæera á yí ló barén mí bæere yi. Lé le Dónbeení Hácíri dó hã bióní mu ba jini yi á ba bía le yèni yi.

2

Ba nĩ-kàránlowà na bio yi bon bio

1 Bía le mí lé le Dónbeení ji-cúa færowà à mu yí bon á hĩa wi o *Isirayæele nìpomu tiahú. Làa bún síi á ba nĩ-kàránlowà na bio yí bon á mún ñ keñ mi tiahú. Ba wé è kàrán ba nùpua làa bio yí bon á à yáaráa ba. Hàri o Nuhũso na séra ba bè-kora díá á kánía ba á ba à pí ì díá. Lé bún te bio á ba à dīndīn ñ yáa. 2 Nùpua cèrèè á à tà ba bio á wé è wé mu koomu lè mí síwà na ba wee wé. Lé barén bio yi á ba nùpua wé è yáaráa le Dónbeení tūiá poni wōhú yèni. 3 Le wári càró làa poní bio yi á ba nĩ-kàránlowà mu wé è khà mia lè hã bín-sia. Èé ká ba júná síiníló bio màhá wíokaa vó díá míana, le Dónbeení á à yáa ba máa khi.

4 Hàri ho wáayi tonkarowà na yánkaa wó mu bè-kora á le Dónbeení yàá pá yí díá coon, ká le màhá dó ba le lònbee lahó yi, á can ba le hã zúakàríwà le túbí-cúáá yi pannáa le cítíi fló wizonle. 5 Hàri ho hàání nùpua na yí bò bio le Dónbeení bía yi á le yí díá coon, le dúee be-beení ó ba jùhú. Yia le kánía lé o ñi na ba le Nwewe, wón na fù wee bío lè ba nùpua le ba wé wé bio téréna, lé wón lè ba nùpua nùwã hènun á le Dónbeení kánía. 6 Ho *Sodòmumu lè ho *Komæore lórása á le Dónbeení mún síinía júná, á hã lóra mu lè mí nùpua cã búkúbúkúbúkú. Lé kà síi á le wóráa, à zéení le bía yí máa bè bio le wee bío yi á le mún khi síiní júná làa bún bio. 7 Èé ká a ñi na ba le Loote, yia téréna, wón á le kánía. O ñi mu pãahú nùpua bè-wénia na fù yí se á véénia o yi. 8 Mu bon, o ñi-térénnii mu yi fù wee vá làa sòobéé, lé bio ó o fù wi làa ba, á wee mi bio ba wee wé, á wee jí bio ba wee bío na yí se làa wizoní búenbúen. 9 Lé làa bún ó o Nuhũso wee kánínáa bía can tina a yi le lònbee yi, ká a bèn wee bua bía wee wé mu bè-kora, á pannáa le cítíi fi nònzoñ á à beéráa bán lò. 10 Bía ó o Nuhũso màpáa á à beé lò lé bía wee zuañ le Dónbeení jùhũsomu yi à ba wee wé mí sía bio na yí se.

Ba nĩ-kàránlowà mu láa mítén yi làa sòobéé, ba wee yòní mítén, á yí máa kènbi ho wáayi búaa na cùkú wi. Ba yàá wee là ba. 11 Hàri ho wáayi tonkarowà na pànkáwá yàá wi po po barén pá yí máa bío bín-kora leé ho wáayi búaa mu yi o Nuhũso yahó. 12 Ba nùpua mu ka lòn najuwà á háciira mía, na bio sã ho wíi búeró yi. Ba wee là bio ba yí zū, á ba bèn ñ búe ba làa bio ba wee búeráa ba najuwà bio síi. 13 Lé hón yéréké so ò sá ba yi hã wén-kora na ba wee wé bio yi. Bio ba wee wéé mí sía yi lé hã ñiyi-wará na ba wee wé, hàri le wisoni yi yáa. Hen ká ba páanía wee dí làa mia, à mi yèni wé yáa, à hã ñiyio dí mia, lé bio ba wa mí wará mu. 14 Ho há-fénló á ba dó mí sía yi làa sòobéé. Ba yí máa sa bè-kora wéró tá, á bía pànkáwá mía lé bán ba wee khà dé mítén yi. Ba yío yí máa sí làa bio hùúu, á hã dánkáa bèn wi ba wán. 15 Ba vūnun díá ho wōhú à ba bò a ñi na ba le Bozoore za *Balaamu wára yi, wón na ba yà jii lè le wári le o wé mu bè-kora, ó o mún tà

* 1:17 Mi loñ Matiyé vūahú 3.17 † 1:18 Mi loñ Matiyé vūahú 17.1-5; Maaki vūahú 9.2-7; Luki vūahú 9.28-35

fó le. ¹⁶ Εε κά a wékheró mu màhã bïo mà nɔn wo yi. O sũnpèenĩ na yí máa bío, á bía làa wo lòn nùpue, á hòráa o jì-cúa fεero Balaamu mu o sàá-wárá na ó o lá le mí ì wé yi.

¹⁷ Ba ñi-kàránlowà mu ka lòn jùn-dãa na á jumu mía yi, á mún ka lòn viohó na wee kán lè mí pànká ká ho máa tè. Le Dónbeenĩ á à kúee 6a le tìbí-cúaa lahó yi. ¹⁸ Hã bín-hebúaa na júná mía lè hã ñiyi-wárá na 6a wee wé lé bũn 6a wee hée khà lè 6a nùpua na còonía día bïo na lá vũnun wee wé, à bán mún bĩnĩ wé wé lè 6arén bïo síi. ¹⁹ Ba wee bío na 6a yi le ká 6a tà á 6a à keń miten, à 6arén mí bæere jòn lé 6a wobáani 6a sía bïo na wee yáa 6a níi yi. Mu bon, bïo lée bïo hĩa yú pànká nùpue wán, à 6anso wé mu bïo mu wobá-nii. ²⁰ Ba 6úi zũ a Yeesu Krista, yia lé wa Núhũso á lé wa kãnílo, lé bũn bïo yi á bán wáa día ho ðímíjã bïo na wee vĩinĩ 6a nùpua. Εε κά 6a màhã bĩnía día miten á ho ðímíjã bïo mu yú pànká 6a wán, à 6a bïo wíoka yáa à poń bïo mu fù karáa. ²¹ Mu bon, 6a yáa lá yí zũna bïo le Dónbeenĩ le 6a 6ua lè miten sũaanĩ bïo 6a zũ mu à 6a yí máa bè le Dónbeenĩ mu làndáwá na kàráanna làa ba yi. ²² Mu bè-zúrmini bionĩ na kà lé hĩa bïo sá 6a yi: Bïo ó o buenza lá tãmaa lé bũn ó o bĩnía vaá wee dí, ó o nònbùeenĩ na 6a lá sεera á bĩnía wee zo ho fãncínló yi.

3

O Núhũso bĩnĩ buenlò bio

¹ Minén na á ì wa làa sòobée, bïo ká wáa lé mu cúa-jùn níi ká ì wee túa mia. Hã vónna mu mí bïo jùn yi á ì wee leéka mia, á wee dé pànká hã hácin-tentewà na wi mia yi. ² Mi le mi hácirí keń le *Dónbeenĩ jì-cúa fεerowà jì-cúa na 6a fèra mà wán. Mi mún bĩnĩ leéka a Yeesu tonkarowà bïo na 6a kàráanna làa mia bïo, bũn na lé wa Núhũso lè wa kãnílo bïo na ó o bò henía. ³ Bïo mi ko mi zũn ho yahó lé bïo ká: Ho pãahũ vaa véenii ká 6a nùpua 6úi á à hĩnĩ wé è wé bïo 6a sía vá yi na yí se. Ba wé è yáa mí jini yi á à na mia, ⁴ á wé è bío bïo ká: «Bïo ó o Yeesu wáa dó mí jii le mí ì buen, ó o wen? Wàn 6úaawa húmú jii wán, á mu bïo 6úen6úen pá ðĩn làa bïo mu lá karáa hàrí ho ðímíjã jũhũ 6úeenii.» ⁵ Ba wé è bío bũn lé bïo 6a wee wé le cãni à keń lè 6a yí zũ bïo wó khĩna, le le Dónbeenĩ yánkaa léra ho wáayi lè ho tá, ká mu jumu fù wi hã lù 6úen6úen yi, á le bía á ho tá ló mu jumu yi. ⁶ Lé mu jumu á le Dónbeenĩ mún pá bĩnía véenía lè ho ðímíjã bïo mu na le fù léra. ⁷ Làa bũn síi, á le Dónbeenĩ mún bía le ho wáayi lè ho tá na ho zuia à keń bĩn à pa bïo le khii cítí 6a nùpua yi, á à síinĩ bĩa pá le Dónbeenĩ júná. Mu zoń ká ho wáayi lè ho tá á à cĩ búkúbúkúbúkú.

⁸ Minén na á ì wa làa sòobée, bïo dà-kéní na mi yáa yí ko à mi nɔnsã yi lé bïo ká: O Núhũso cón á le wizonle dà-kéní ka lòn lúlúio khĩa-pírú, á hã lúlúio khĩa-pírú ka lòn wizonle dà-kéní. ⁹ Ba nùpua 6úi wee leéka le o Núhũso wee mía á à wéráa bïo ó o dó mí jii le mí ì wé. Εε κά 6úee. O hã mí síi mi bïo yi, á yí wi à hàrí ñi-kéní vĩ, ká mi 6úen6úen yèrèma mi yilera lè mi wárá.

¹⁰ Εε κά a Núhũso bĩnĩ buenlò wizonle dén pá khii cí 6a nùpua wán là a kònlò bïo síi. Mu zoń ká ho wáayi bïowa á à yáa, ho juuvĩlò sã á à jí pónpón. Ho tá làa bïo wi ho yi 6úen6úen á à vĩ. ¹¹ Bïo á bũn bïowa so 6úen6úen khii wé, á mi cén zũn bïo mi ì 6ua lè miten. Mi 6ua miten làa bïo sí le Dónbeenĩ yi, à ca tĩn le yi. ¹² Mi lòní le wizonle na le Dónbeenĩ ì wé ó o *Krista á à bĩnĩ ì buen yi, à 6ua miten sese bèra a na à le wizonle mu dã fúa fúa. Mu zoń le Dónbeenĩ á à 6úe ho wáayi jũhũ lè ho ðãhũ. A mu bïowa na wi ho yi 6úen6úen á à juu. ¹³ Le Dónbeenĩ dó mí jii le mí ì wé ho tá lè ho wáayi bè-fla, á bïo téréna wé è wé yi. Bũn lé bïo wa wee lòní.

Mi ko mi zũn miten guaró

¹⁴ Awa, minén na á ì wa làa sòobée, á bïo mi wee lòní le wizonle mu, á mi bánbá téréna miten, à wékhe bïo yí mĩ léé mia, à mi keń ho hээрà yi. ¹⁵ Mi zũn le bïo ó o Núhũso jãnaa mí yi ò o máa buen jũhũ lée bèra a na à 6a nùpua fen, làa bïo á wàn za Poole na wa wa

làa sòobéé túararàa mu nɔn mia. O túara mu á héhaa lè mu bè-zũrĩnĩ na le Dónbeenĩ nɔn wo yi. ¹⁶ Lé bũn ó o Poole wee túa mí vɔnna búenbúen yi ká a wee bío mu bío. Hã bíonĩ búu wi hã vɔnna mu yi á jĩlò do. Lé bũn te bío ɔa nùpua búu na yí zũ mu bío yara, na siadéro le Dónbeenĩ yi yí fàrá yí tĩna, á wee yèrè má hã bíonĩ mu kúará. Ba wee yèrè má hã kúará làa bío ɔa wee yèrè má náa le Dónbeenĩ bíonĩ vũahũ bíonĩ búu ɔan kúará. Lé kà síi ɔa wee wé à yáaráa mítén.

¹⁷ Εε ká minén na á ï wa làa sòobéé, ï jà mi zeñ wán vó. Mi yí díá le bíá yí téréna à vĩinĩ mia, mi fàrá tĩn mi siadéro le Dónbeenĩ yi. ¹⁸ Mi wa wé à wa wíoka keñ wa Nũhũso Yeesu *Krista na lé wa kãnílo sãamu yi, à wa zũrĩlò làa wo à wíoka wé dé wán. Le ho cùkú à bío sí a yi hã làa na kà wán lè hã lúlúio na jii mía yi. *Amiina!

Ho nín-yání vūahū na ó o

Zān túara

Vūahū túaró nūhū

O Zān, yia lé o Yeesu nǐ-kenínia nǐ-kéní, lé wón túara ho vūahū na kà. O túara ho à nǐnāa 6a kèrètíewa zeñ wán 6a nǐ-khàwa bǐo yi. O bía mí vūahū mu yi le o Yeesu lé le Dónbeenǐ Za bǐo bon á 6ueé wó a nùpue binbirǐ. O mún zéenia le 6a kèrètíewa lé le Dónbeenǐ zàwa, á 6a ko 6a wé 6ua mítén làa bǐa wi mu khoomu yi bǐo, à mún warǐ mín. Lé bǐo le Dónbeenǐ lé le waminǐ 6ànsò, á mún ka wéréwéré lòn khoomu.

Le Dónbeenǐ bionǐ wee na le mukānǐ binbirǐ

¹ Bǐo á ĩ wee túa á à na mia lé bǐo bǐo ciran yia lé le Bionǐ na wee na le mukānǐ binbirǐ. Mu nūhū 6úeenǐ ká bǐo 6úí ðǐn yí léra ká arén wi féeε. Ká bǐo ká wán wa nǐa a tǎmu, á mǎn wo, á fá wa yǐo wo yi, á 6uan wo yi. ² Yia wee na le mukānǐ binbirǐ á zéenia mítén làa wεn. Wa mǎn wo á wee mǐ ho túiá o nǐi. Wa wee bue le orén na wee na le mukānǐ binbirǐ á wi féeε. O páania wi là a Maá Dónbeenǐ. Ká hǎ làa na ká wán á le Dónbeenǐ wó á wa mǎn wo. ³ Mu bon. Bǐo wa mǎn làa bǐo wa nǐa lé bǐn wa wee bue bǐo á mún ñ na mia, bèra a na à minén làa wεn mún páaní. Warén páania là a Maá Dónbeenǐ lè mí Za Yeesu *Krista. ⁴ I wee túa mu á à na mia bèra a na à wa sǐ-wεε nǐi à sí bǐo wa páania bǐo yi.

Mi 6ua mítén làa bǐa wi mu khoomu yi bǐo sǐi

⁵ Ðio ká lé le bionǐ na wa nǐa o Yeesu *Krista cǎn, ðio wa à bue á a na mia: Le Dónbeenǐ ka wéréwéré lòn khoomu. Hàrí bǐo 6úí yùíi lòn tǐbírǐ á mía le yi. ⁶ Ká wa le wa páania làa de à wa pá wee 6ua waten làa bǐa wi le tǐbírǐ yi bǐo sǐi, se wa lé 6a sabín-fūaalowa, á yí máa bè le Dónbeenǐ túiá yi. ⁷ εε ká wa wee 6ua waten làa bǐa wi mu khoomu yi bǐo, làa bǐo le Dónbeenǐ mí bæere karáa wéréwéré lòn khoomu, se wa wǎa páania, á le Dónbeenǐ Za Yeesu cǎni á wé è ceé wεn wa bè-kora búenbúen yi. ⁸ Ká wa le wa yí máa wé bè-kora, se wa wee vǐnǐ waten, á yí tà le Dónbeenǐ túiá poni bǐo. ⁹ εε ká wa wee tà bǐo wéréwéré le wa wó khon, á le Dónbeenǐ na téréna á yí máa yèrémá mí nǐi, dén á à sén wa bè-kora á à día, á à ceé wεn bǐo wa wó khon yi búenbúen. ¹⁰ Ká wa le wa yǐnǎnǐ bè-kora wérowà, se wa wee lá le Dónbeenǐ lòn sabín-fūaalo, se wa yí tà bǐo le bía yi.

2

Wa séenilo lé o Yeesu Krista

¹ I zàwa, ĩ túara bǐo kà, bèra a na à mi yí wé mu bè-kora. Ká a 6úí pá khií vǎ vǎ wó bè-kohó, á wa séenilo wi o Maá Dónbeenǐ nǐsǎnǐ. Wón lé o Yeesu Krista, wón na téréna. ² Mu bon, o Yeesu *Krista wó wa bè-kora séndíaró muinǐ yia. O yí wó mu warén wa dòn bǐo yi. O mún wó mu ho ðímínása búenbúen bè-kora bǐo yi.

³ Hen ká wa wee bè bǐo le Dónbeenǐ bò henía yi, se wa wǎa zū le wa zū le Dónbeenǐ binbirǐ. ⁴ Ká a 6úí le mí zū le, ò o yí máa bè bǐo á le bò henía yi, se wón lée sabín-fūaalo á yí tà le Dónbeenǐ túiá poni bǐo. ⁵ Ká yia mǎhǎ wee bè le bionǐ yi, wón wee zéení le mí wa le Dónbeenǐ bǐo bon. Lé ká sǐi á wa à zǔrnáa le wa páania làa de. ⁶ Yia le minén lè le Dónbeenǐ páania, á 6ànsò 6èn mún ko ò o 6ua mítén làa bǐo ó o Yeesu 6uannáa mítén bǐo sǐi.

Mu bè-finle na le Dónbeenǐ bò henía

⁷ Minén na á ĩ wa làa sòobéε, bǐo ká yǐnǎnǐ bè-finle na le Dónbeenǐ bò henía á ĩ wee túa á à na mia, 6ueé. Mu lée bè-kǐnle na mi nǐa pǎahū na 6a 6ueé buera le Dónbeenǐ bǐn-tente nǎn mia yi. Bǐn bè-kǐnle so lé le bionǐ na mi nǐa mu pǎahū. ⁸ εε ká mu mún lée bè-finle á ĩ

wee túa á à na mia. Mu bè-finle mu bïo bon binbirì. Mu wee mi a Yeesu *Krista lè minén mi bæere yi. Lé bïo á bïo yùíí lòn tìbírí búakáa wee ví, á le Dónbeení tũíá poni na ka lòn khoomu á 6a nùpua dènia wee mi. ⁹ Yia le mí wi bún khoomu so yi ò o òina mín za tàá mín hínló kèrètíe, se 6anso pá wi le tìbírí yi. ¹⁰ Yia wa mín zàwa lè mín hínni kèrètíewa, wón wi mu khoomu yi. Wón 6anso á bïo na dà wee vîiní mia yi. ¹¹ Ká yia òina mín za tàá mín hínló kèrètíe, wón wi le tìbírí yi. O wee varáka le yi, ó o yí zū hen na ó o wee va. Lé bïo le tìbírí wó a là a muíi.

¹² I zàwa, í túara mia lé bïo mi bè-kora séra díá o Yeesu Krista pánká yi.

¹³ Minén nǐ-kíá, í túara mia lé bïo á yia wi bún ká bïo 6úi ðín yí léra á mi zū.

Minén yàrówá, í túara mia lé bïo ó o Satāni fūuhǔ á mi fá.

¹⁴ I zàwa, í túara mia lé bïo ó o Maá Dónbeení á mi zū.

Minén nǐ-kíá, í túara mia lé bïo á yia wi bún ká mu bïo 6úi ðín yí léra á mi zū.

Minén yàrówá, í túara mia lé bïo mi sładéro o Yeesu yi pánká wi, á pan le Dónbeení bióní bïo, ó o *Satāni fūuhǔ á mi fá.

¹⁵ Awa, lé mi búenbúen á í wee bío bío ká á à na yi: Mi yí wań mu bïowa na bïo sã ho ðímíjǎ yi. Ká a 6úi wa ho ðímíjǎ bïo, se 6anso yí wa a Maá. ¹⁶ Lé bïo le síi na wé vá mu bïo na yí se yi, làa bïo hã yïo wé lé 6àn yíró poni, lè ho nãfòró yíró na wee wé ò o nùpue yòoní mítén, bún búenbúen yí ló a Maá yi, mu bïo sã ho ðímíjǎ yi. ¹⁷ A hón ðímíjǎ so lè ho bïowa na yí se na 6a nùpua sía wee vá yi á òn wee kǐí. Ká yia wee wé bïo le Dónbeení síi vá yi, wón á à kèí bún fèe.

O Krista zúkúsa á wi

¹⁸ I zàwa, hen làa cínú ká hón ðímíjǎ so á à vé. Mi òá le o *Krista zúkúso á à zéení mítén. Ee ká hã làa na ká wán yáá, ó o Krista zúkúsa á wi. Lé bún òn á wa zúnáa le hen làa cínú ká hón ðímíjǎ so á à vé. ¹⁹ O Krista zúkúsa mu lá wi wa tǐahǔ ká 6a 6èntín lá yí tà a bïo, lé bún òn 6a lóráa wa tǐahǔ. Mu bon, ká 6a 6èntín lá tà a bïo, se 6a yí ló wa tǐahǔ á yí wà. Ee ká bïo 6a ló wa tǐahǔ wà, bún wee zéení le 6a 6èntín lá yí tà a Krista bïo. ²⁰ Ee ká minén bán ó o Yeesu Krista wó á mi yú le Dónbeení Hácírí, á mi búenbúen mún zū ho tũíá poni bïo. ²¹ I wee túa mia yínǎn bïo mi yí zū ho tũíá poni, 6ueé. Ho tũíá poni á mi zū, á zū le ho tũíá poni á sabéré mia yi.

²² Awa, á yia wáa lé o sabín-fúaaló lé o yén? Mu so yínǎn yia le o Yeesu yínǎn *Yia le Dónbeení mǎn léra le? Mu bon, yia wee bío bún wón lé yia lé o Krista zúkúso. Wón pǎ a Maá Dónbeení lè mí Za Yeesu bïo. ²³ Nùpue léee nùpue na pǎ le Dónbeení Za Yeesu bïo, se 6anso yí páanía là a Maá Dónbeení. Nùpue léee nùpue na tà le Dónbeení Za Yeesu bïo, se 6anso páanía là a Maá Dónbeení. ²⁴ Lé bún òn á bïo mi òá pǎahǔ na 6a 6ueé buera le Dónbeení bín-tente òn mia yi á mi pan bïo lè mi sòobé. Ká mi pan bïo mi òá bïo pǎahǔ na 6a 6ueé buera le Dónbeení bín-tente òn mia yi, á minén mún ò páaní lè le Dónbeení Za Yeesu là a Maá Dónbeení. ²⁵ Ká wa páanía ká síi, á wa à yí le mukǎn binbirí na máa vé, ðío ó o Yeesu dó mí òi le mí ò na wén.

²⁶ Bïo òn á í túararáa bún bïowa so òn mia, lé 6a nùpua na wi 6a wé khà mia vîiní bïo yi. ²⁷ Ee ká minén bán ó o Yeesu wó á mi yú le Dónbeení Hácírí á le wi làa mia. A mi màkóo yáá wáa bíníá mia nǐ-karánlo veere yi. Mu bon, le Dónbeení Hácírí wé è karán mia lè mu búenbúen. Bïo le Hácírí mu wé è karán làa mia lé ho tũíá poni, le yí máa fí sabéré. A mi cén páaní là a Yeesu Krista làa bïo le Hácírí mu káránnaanáa mu làa mia.

Yia páanía là a Yeesu yi ko ò o wé bè-kora

²⁸ Awa, í zàwa, mi cén páaní là a Yeesu Krista bèra a na ká a khii lua, á wa sí a yahó ká wa yiwa yí máa dè, à òyio yí dí wén.

²⁹ Mi zū le o Yeesu *Krista á térénna. Bún bïo yi à mi mún zún le nùpue léee nùpue na wee wé bïo térénna le Dónbeení yahó, se wón 6anso mún lé le Dónbeení Za.

3

¹ Eee! Mi loñ bïo ó o Maá Dónbeenĩ waráa wen! O Maá Dónbeenĩ wa wen làa sòobéé, ó o wee ve wen le mí zàwa, á wa bèn lé le zàwa bïo bon. Éé ká ho ðímínáa bán yí zū le wa lé le Dónbeenĩ zàwa lé bïo á 6a yí zū le. ² Awa, minén na á ĩ wa làa sòobéé, wa wáa lé le Dónbeenĩ zàwa vó. Ká bïo wa khíi keínáa bún á le Dónbeenĩ ðĩn yí zééníà làa wen. Bïo á wa zū lé bïo kà: Hen ká a Yeesu *Krista khíi lua, á wa à mi a làa bïo ó o karáa, á warén mún ñ yèrémá à keín là a bïo. ³ Bïa búenbúen na dó mí sïa wee lòní bún ko 6a wé ceé mítén làa bïo ó orén mí bæere wee ceráa bïo sïi.

⁴ Nùpue lée nùpue na wee wé mu bè-kora, se bânso pá le Dónbeenĩ làndá. Mu bè-kora wéró lé le Dónbeenĩ làndá píló. ⁵ A mi mún zū le o Yeesu Krista buara à sén 6a nùpua bè-kora día. A mi mún zū le o yí máa wé bè-kohó huúu. ⁶ Lé bún ñon á yïa páanía làa wo á mún yí ko ò o wé bè-kora. A yïa wee wé mu bè-kora wón yí mún wo á mún yí zū a.

⁷ I zàwa, mi yí día mitén le nùpue khà vīnī. O nùpue na wee wé mu bïo na téréenna le Dónbeenĩ yahó, wón téréenna làa bïo o Yeesu Krista téréennána. ⁸ Ká yïa wee wé mu bè-kora, wón bïo sã a *Satāni yi. Lé bïo ó o Satāni wee wé mu bè-kora hàrí ho ðímínáa jùhũ búééníi. Lé bún ñon le Dónbeenĩ Za Yeesu Krista buara bèra a na ò o búee yáa o Satāni bè-wénia. ⁹ Yïa wó le Dónbeenĩ za wón bânso yí ko ò o wé bè-kora. Mu bon, le mukānĩ binbirĩ na wee lé le Dónbeenĩ cǎn á wi bânso yi. O yí dà máa wé è wé bè-kora, lé bïo ó o lé le Dónbeenĩ za. ¹⁰ Lé ká sïi á le Dónbeenĩ zàwa lè le Satāni zàwa wee hueekaráa mín yi: Yïa yí máa wé bïo téréenna le Dónbeenĩ yahó á yí wa mín za tàá mín hĩnló kèrètíe, wón bïo yí sã le Dónbeenĩ yi.

Bïo bia 6a kèrètíewa mín yi waminĩ dǎni yi

¹¹ Dïo ká lé le bionĩ na mi jǎ páahũ na 6a búee buera le Dónbeenĩ bín-tente ñon mia yi: Mi wa wañ mín. ¹² Minén tǎhũ ò o búii yí bè bïo ó o *Kǎneé wó bân sïi yi, wón bïo sã a Satāni yi, á ñon ó o bóráa mín fēe. A lée webio ñon ó o bóráa wo? Lé bïo ó orén lé o ñi-sūmú à bân fēe wó bïo téréenna le Dónbeenĩ yahó.

¹³ Wàn zàwa lè wàn hĩnni, lé bún ñon ká ho ðímínáa jina mia, à mi yí le mu wé mia coon. ¹⁴ Warén zū le wa bïo wáa yí sã mu húmú yi, le wa yú le mukānĩ binbirĩ. Wa zū mu lé bïo wa wa wàn zàwa lè wàn hĩnni kèrètíewa. Yïa yí wa mín za tàá mín hĩnló, wón bïo sã mu húmú yi. ¹⁵ Mu bon. Yïa jina mín za tàá mín hĩnló kèrètíe wón ka lòn ñi-búe. A mi zū le o ñi-búe ñi-kéní ká á máa yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé.

¹⁶ Bïo ká lé bïo wa zūnáa le waminĩ: O Yeesu *Krista wa wen, á dó mí mukānĩ ñon wa bïo yi. Lé làa bún sïi á warén mún ko wa déráa wa mukānĩ na wàn zàwa lè wàn hĩnni kèrètíewa bïo yi. ¹⁷ Hen ká a búii á bïo wi cǎn sïi, à bân za tàá bân hĩnló kèrètíe búii bèn khon, ó o yí zūna a makári, á yí séénia wo, se bïo le Dónbeenĩ le o wañ lè 6a nùpua ó o so wa làa ba le? ¹⁸ I zàwa, mi yí lè wa wán mín lè hã bionĩ na wa wee bïo na mín yi mí dòn. Mi lè wa waminĩ à wé mi wa wárá yi. Bún lé bïo á à zééní le wa wa mín binbirĩ.

¹⁹ Lé ká sïi wa à zūrnáa le wa bïo sã ho tūiá poni yi. A wa sïa á à keín ho hээрà yi le Dónbeenĩ yahó. ²⁰ Hàrí ká wa sïa le wa wó khon kaka, á le Dónbeenĩ dén pá dà po wa sïa. Le zū mu bïo búenbúen.

²¹ Minén na á ĩ wa làa sòobéé, hen ká wa sïa yí le wa wó khon, se wa poní séra kúaará le Dónbeenĩ yahó. ²² Bún ká wa flora bïo lée bïo le cǎn á le è na mu búenbúen wen, lé bïo wa bò le bionĩ yi, á wee wé bïo sí le yi. ²³ Bïo ká lé bïo á le bò henía: Le wa dé wa sïa mí Za Yeesu *Krista yi, à mún wañ mín làa bïo ó orén mí bæere bóráa mu henía. ²⁴ Yïa bò le Dónbeenĩ bionĩ yi wón páanía làa de, á le mún páanía lè bânso. Le Dónbeenĩ ñon mí Háciri wen. Lé bún ñon á wa zūnáa le le páanía làa wen.

4

Yïa le Dónbeenĩ Háciri wi yi á wee zūn kaka

¹ Minén na á ĩ wa làa sòobéε, mi pa miten bïo. Bïa búenbúen na le le Dónbeenĩ Hácírí wi làa mí á mi wé yí dèení dé mi sĩa yi. O búí le mí wee bío lè le Dónbeenĩ Hácírí pánká, à mi cūii òanso bíoní à khénnáa o kúará loń le mu so bon le. Lé bïo á bïa le mí lé le Dónbeenĩ ñi-cúa fεerowà à mu yí bon á wi ho ðímíjńá lùà búenbúen yi. ² Mi dà a zūń bïa le le Dónbeenĩ Hácírí wi làa mí làa bío kà: Yia bía wéréwéré le o Yeesu *Krista òueé wó a nùpue bío bon, se wón le Dónbeenĩ Hácírí wiráa. ³ Ká yia yí tà le mí ì bío wéréwéré le o Yeesu Krista òueé wó a nùpue, se Dónbeenĩ Hácírí mía làa wón òanso. Lé o Krista zúkúso hácírí wi làa wo, ðio búenlò bío á mi ñá. Awa, á lé ðen hácírí so wáa wi ho ðímíjńá yi hã laà na kà wán. ⁴ εε ká minén na lé ĩ zàwa, minén bío sã le Dónbeenĩ yi á bán na le mí lé le *Dónbeenĩ ñi-cúa fεerowà à mu yí bon á mi ðàńna á fáara fúna. Mi ðàńna òa lé bío á le Hácírí na wi lè minén pánká wi po ðio wi ho ðímíjńá yi. ⁵ Ba ñi-cúa fεerowà mu bío sã ho ðímíjńá yi, lé búń nɔn òa wee bíoráa ho ðímíjńása bíoní, á bán mún wee ñí òa cón. ⁶ Ká warén òèn bío sã le Dónbeenĩ yi, á bïa zū le wee ñí wa cón. Ká yia bío yí sã le Dónbeenĩ yi wón yí máa ñí wa cón. Lé làa búń á wa dà a hueekaráa yia le Dónbeenĩ Hácírí na lé ho tũíá poni wi yi á à lén mín yi làa yia ó o Satāni na lé o sabín-fúaalò hácírí wi yi.

Le waminĩ ló le Dónbeenĩ yi

⁷ Minén na á ĩ wa làa sòobéε, mi le wa wań mín, lé bío le waminĩ ló le Dónbeenĩ yi. Ká mi wa mín se mu wee zéeni le mi lé le Dónbeenĩ zàwa, á zū le Dónbeenĩ. ⁸ Bïa yí wa mín, bán yí zū le Dónbeenĩ, lé bío le Dónbeenĩ lé le waminĩ òanso. ⁹ Bío ká lé bío le Dónbeenĩ zéeni le mí wa làa wen: Le tonkaa mí Za kéní ó o òuara ho ðímíjńá yi, à wa ðań yí le mukāń binbirĩ o pánká yi. ¹⁰ Bío ká lé bío wee na à wa zūńnáa le waminĩ bío: Mu yínɔń bío warén wa lè le Dónbeenĩ. Ká lé bío lerén wa làa wen, á tonkaa mí Za ó o òueé wó wa bè-kora séndíaró muinĩ yia. ¹¹ Minén na ĩ wa làa sòobéε, á bío á le Dónbeenĩ wara wen lè mí sòobéε ká sii, á warén mún ko à wa wań mín. ¹² Nùpue na ðĩn mɔn le Dónbeenĩ wón mía. εε ká wa wa wa mín, á le è keń làa wen, á bío le Dónbeenĩ wa lè òa nùpua á à mí wéréwéré wa t̄iahũ.

¹³ Bío nɔn wa zū le warén páanía làa de á lerén mún páanía làa wen, lé bío le nɔn mí Hácírí wen. ¹⁴ O Maá Dónbeenĩ tonkaa mí Za ò o òuee kání ho ðímíjńása. Warén mɔn mu á lé mu sɛéràsa. ¹⁵ Nùpue na bía wéréwéré le o Yeesu lé le Dónbeenĩ Za, wón òanso le Dónbeenĩ páaníánaa, ó o mún páanía lè le Dónbeenĩ. ¹⁶ Warén bán zū bío le Dónbeenĩ wa làa wen, á mún dó wa sĩa mu yi. Le Dónbeenĩ lé le waminĩ òanso. O nùpue na wa le Dónbeenĩ á wa òa nùpua, wón páanía lè le Dónbeenĩ, á le Dónbeenĩ mún páanía làa wo. ¹⁷ Bío nɔn wa poní á à sénnáa le cítii fĩ nɔnzòń lé bío wa zū le bío le Dónbeenĩ wa làa wen á wee mi wéréwéré wa t̄iahũ. Wa poní á à sɛn le Dónbeenĩ yahó lé bío wa páanía làa de ho ðímíjńá yi làa bío ó o Yeesu *Krista páaníánaa làa de ho yi. ¹⁸ Yia zū le le Dónbeenĩ wa mí, wón á zánii mía yi. Mu bon, yia zū le le Dónbeenĩ wa mí binbirĩ, wón á zánii yí dà máa keń yi hùúu. O nùpue na zána lé yia wee leéka le le Dónbeenĩ á à síiní mí ñúhũ. Lé búń nɔn á yia le zánii wi yi yí máa mi bío le Dónbeenĩ wa làa wo wéréwéré.

¹⁹ Warén wa mín lé bío le Dónbeenĩ nín-yání wara wen. ²⁰ O búí lá le minén wa le Dónbeenĩ ò o ñina mín za tàá mín hĩnlò kèrèt̄t̄ε, se òanso lé o sabín-fúaalò. Mu bon, òan za tàá òan hĩnlò na ó o wee mi ó o yí wa, ó o òèn ñ wé kaka à wańnáa le Dónbeenĩ, ðio ó o yí máa mi? ²¹ Le Dónbeenĩ mún bò mu henía le yia wa minén Dónbeenĩ, á òanso mún ko ò o wań mín za tàá mín hĩnlò kèrèt̄t̄ε.

5

Le Dónbeenĩ zàwa yú le sée ho ðímíjńá wán

¹ Nùpue léé nùpue na tà le o Yeesu lé *Yia le Dónbeenĩ mɔn léra bío bon, se wón òanso á le Dónbeenĩ wó lè mí za. A nùpue léé nùpue na wa yia lé o maá, ó o mún ñ wań o maá mu zàwa. ² Ká warén wa bæere wa le Dónbeenĩ á wee bè bío le bò henía yi, lé búń wa à zūńnáa le wa wa le Dónbeenĩ zàwa. ³ Mu bon, ká wa wa le Dónbeenĩ, á wa wé è bè

bïo le bò henía yi. A bïo le Dónbeenĩ bò henía á máa wé sèró na ò wɛn, ⁴ lé bïo á bïa lé le Dónbeenĩ zàwa búenbúen á yú le sée ho ðímíjǎ wán. A bïo nɔn wa yúráa le sée ho ðímíjǎ wán lé wa sǎdéró o Yeesu yi bïo yi. ⁵ Yia yú le sée ho ðímíjǎ wán lée wée? Mu lé yia tà le o Yeesu *Krista lé le Dónbeenĩ Za bïo bon.

Ho tũíá na mà o Yeesu Krista ðǎní yi

⁶ O Yeesu *Krista mu lé yia ðueé kǎa ho *bátèèmu òumu yi, á kúaará mí cǎni húrunnáa. O yí kǎa ho bátèèmu òumu yi mí dòn, o kǎa ho bátèèmu òumu yi ó o mún kúaará mí cǎni húrunnáa. A yia wee mǐ mu tũíá lé le Dónbeenĩ Hácírí, lé bïo le Hácírí mu lé ho tũíá poni ðànso. ⁷ Bïo wee zéení le mu bon lée bïowa bïo tǐn: ⁸ Le Dónbeenĩ Hácírí, lè mu òumu, lè le cǎni. A mu mí bïo tǐn wee zéení mu bïo dà-kéní mu. ⁹ Hen ká wa wee tà ho tũíá na ða nùpua wee mǐ yi, á le Dónbeenĩ tũíá na le wee mǐ po ða nùpua tũíá, hón wa mún ko wa tà yi. Ho tũíá na le wee mǐ lé hǎa bïo ciran le Za. ¹⁰ Yia tà le o Yeesu lé le Dónbeenĩ Za, wón láa ho tũíá mu yi. Yia yí tà ho tũíá mu bïo, wón wee wé le Dónbeenĩ làa sabín-fũaalo. Lé bïo ó o yí tà le ho tũíá na le Dónbeenĩ wee mǐ mí Za ðǎní yi á bon. ¹¹ Ho tũíá mu lé hǎa kǎ: Le Dónbeenĩ nɔn le mukǎni binbirí na máa vé wɛn. Lé le Za á le ðín wán á nɔnnáa le. ¹² Yia páanía lè le Dónbeenĩ Za, se wón yú le mukǎni binbirí na máa vé. Yia yí páanía lè le Dónbeenĩ Za, se wón yí yú ðén mukǎni so.

Le mukǎni binbirí na máa vé bïo

¹³ Bïo kǎ búenbúen á ï túara nɔn minén na tà le Dónbeenĩ Za Yeesu yèni pǎnká bïo, bèra a na à mi zǔn le mi yú le mukǎni binbirí na máa vé. ¹⁴ Bïo nɔn wa poni sérarǎa le Dónbeenĩ yahó lé bïo kǎ: Hen ká wa flora le Dónbeenĩ yi bïo búí ðǎní yi ká mu lé le sǐi bïo, à le òí wa cǎn. ¹⁵ A bïo wa zǔ le le wee òí wa cǎn, á wa mún zǔ le bïo wa flora bïo yi á le wó wó.

¹⁶ Hen ká a búí mɔn mín za tàá mín hǐnló kèrètɛ búí ò o wee wé mu bè-kohó na yí máa wé ò o hí mu húmú binbirí, á ðànso ko ò o fio le Dónbeenĩ yi na a yi, á le è na le mukǎni binbirí wo yi. Le bioní mu bïo ciran bïa wee wé mu bè-kohó na yí máa wé à ða hí mu húmú binbirí. Èé ká mu bè-kohó búí wee wé ò o nùpue hí mu húmú binbirí. Yínɔí bún á ï le mi fio bïo yi. ¹⁷ Wékheró lée wékheró búenbúen lée bè-kohó bún bon. Èé ká bè-kora búenbúen màhá yí máa wé ò o nùpue hí mu húmú binbirí.

¹⁸ Wa zǔ le yia wó le Dónbeenĩ za á máa wé è wé mu bè-kora, lé bïo le Dónbeenĩ Za Yeesu wee kǎni a mu wéró yi. O o *Satāni mún yí dà máa wé o làa ðèè woon. ¹⁹ Warén bán zǔ le wa bïo sǎ le Dónbeenĩ yi. Ká ho ðímíjǎsa na yí zǔ le Dónbeenĩ bán búenbúen ó o Satāni pǎnká wi wán. ²⁰ Wa mún zǔ le le Dónbeenĩ Za Yeesu lé yia ðueé wó á wa zǔnáa le Dónbeenĩ binbirí. A wa páanía lè le Dónbeenĩ binbirí wa páaníló lè le Za Yeesu *Krista bïo yi. Lerén lé le Dónbeenĩ binbirí, á lerén mí dòn lé ðío mún wee na le mukǎni binbirí na máa vé. ²¹ Ì zàwa, mi pa miten bïo à mi yí búaaní hǎa ðofina na yínɔí le Dónbeenĩ binbirí.

Ho pūn nī vūahū na ó o Zān túara

Vūahū túaró pūhū

O Zān, yīa lé o Yeesu nī-keninia nī-kéní, lé wón túara ho vūahū na kà. Ho vūahū mu yí, ó o von mīten làa nī-kínle. O túara ho nōn 6a kèrètíewa kuure 6úí yí.

Ba kèrètíewa kuure mu ó o wee ve làa háa lè mí zàwa. O wíokaa bíá 6a nī-khàwa lè le waminí bío, á mún bíá le 6a sòobá mīten à wé bè le Dónbeení tūiá poni yí.

Vūahū nīn-yáni bioní

¹⁻² Inén na lé o nī-kínle, lé mi wee túa ho vūahū na kà. I wee túa ho á à na a háa na le Dónbeení léra yí, orén lè mí zàwa. I wa mi 6úen6úen làa sòobéε, lé bío le Dónbeení tūiá poni na le zéenia làa wén á wa tà yí á ho wi wa yiwa yí féeε. Mu yínón inén í dòn wa mia. Bíá 6úen6úen na tà ho tūiá mu bío á mún wa mia. ³ Le o Maá Dónbeení lè mí Za Yeesu *Krista à wé mu sáamu lè le hii làa wén, à 6a na ho héerá warén na tà ho tūiá poni bío á wa mín yí.

Mi wa warí mín à pī ho kàránló na yí bon bío

⁴ Ū zàwa 6úí á í ná bío le 6a tà bò le Dónbeení tūiá poni yí làa bío ó o Maá Dónbeení heníanáa mu nōn wén, á í sīi 6èntín wan mu bío yí làa sòobéε. ⁵ Háa mu, há laà na kà wán, á bío á í hení ì na foné lé bío kà: Mi wa warí mín. Le bíoní mu yínón bín-finle na bò henía á í túara nōn mia, 6úeé. Le bío mà nōn wén ho pāahū na wa 6úakáa á ná le Dónbeení bíoní yí. ⁶ Hen ká wa wee bè bío le Dónbeení bò henía yí, lé bún á à zéení le wa wa le Dónbeení. Bío le Dónbeení bò henía pāahū na wa 6úakáa ná le Dónbeení bíoní yí lé bío kà: Mi warí mín.

⁷ I wee bío kà sīi lé bío 6a nī-khàwa wáa bera fò há lùà 6úen6úen. Ba wee bío le bío ó o Yeesu *Krista 6ueé wó a nùpue á yí bon. Ba lé 6a nī-khàwa, 6a lé o Krista zúkúsa. ⁸ A mi cén pa mīten bío, à bío mi wó 6úen6úen le Dónbeení bío yí á mi yí tē yí, ká mi yí mu cūnú à ho pīi sí.

⁹ Yīa yí máa tà bè ho kàránló na bío ciran o Krista yí, ká a báará díá ho, se wón yí zū le Dónbeení. Ká yīa wee tà bè ho yí, wón páanía là a Maá Dónbeení lè mí Za. ¹⁰ Ká nùpue 6úí na yí máa tà bè ho kàránló na bío ciran o Krista yí wé 6uara mi cón, á wi ò o kàrán mia, à mi yí tà le o làa mi wán. Mi yí hén mi yara sí 6ànso. ¹¹ Yīa héra mí yahó sá a nùpue mu sīi, se 6ànso làa wo lééra há wén-kora na ó o wee wé yí.

Vūahū mǎndén bioní

¹² Bío cèrèε á í wi à í bío làa mia, ká í mǎhá yí wi à í túa mu vūahū yí. I wi à í 6uen mi cón íten á wa 6ueé páaní ì tà há láakáwá. Ká bún wó, á wa sí-wεε pīi mǎhá à sí.

¹³ Mín hínló na le Dónbeení mún léra, wón lè mí zàwa wee tēní mia.

Ho tīn níí vūahú na ó o Zān túara

Vūahú túaró nūhú

O Zān, yīa lé o Yeesu nī-kenīnia nī-kéní, lé wón túara ho vūahú na kà. Ho vūahú mu yi, ó o von mítén làa nī-kínle. O túara ho nōn 6a kèrètíewa kuure ya-dí 6úí na 6a le Kayuusi yi. O wíokaa o Kayuusi là a Demetiriyuusi yènnáa bío 6a wó bío yi.

Ká a Dioterēfu wárá hōn ó o yí wa, ó o le 6a kèrètíewa yí bè hā yi.

Le tēnī

¹ Kayuusi, mu lé ínén na lé o nī-kínle á wee túa ho vūahú na kà á a na foñ. I wa fo làa sòobéé. ² Unén na á i wa làa sòobéé, i wee fan à ù bío búenbúen wé se. Bío á únén lè le Dónbeení buannáa mín sese, lé bñn 6àn síi à ù sánia lò mún wé hereráa. ³ Wàn zàwa kèrètíewa 6ueé bíá nōn mī le le Dónbeení tūiá poni bío á fo henía, á fo mún wee bè ho yi. Bío á i ná mu, á i síi wan làa sòobéé. ⁴ Bío á i síi á à bñn i wa yi á à poñ bío á i ná à 6a le i zàwa mu kèrètíemu dání yi bò le Dónbeení tūiá yi, bñn mía.

O Kayuusi bò le Dónbeení yi sese

⁵ Unén na á i wa làa sòobéé, wàn zàwa kèrètíewa á fo wee 6ua sese, hárí bíá lé 6a nī-hānī á fo pá wee 6ua sese. Bñn lé bío wee zéení le fo 6èntín bò le Dónbeení yi. ⁶ Bío fo wa làa ba á 6a mà tūiá nōn 6a kèrètíewa kuure yi. Ká bán nùpua so síi fo wee séení 6a varáa yi làa bío le Dónbeení le mu koráa, se mu se. ⁷ Mu bon, mu lé o *Krista tonló bío yi á 6a lóráa, à 6a yí fó hárí dèé bíá yí zū le Dónbeení cón. ⁸ Awa, á mu sá warén yi à wa wé séení bán nùpua so síi. Ká wa wee séení 6a, bñn ká wa mún páanía làa ba á wee zéení le Dónbeení tūiá poni bío.

O Dioterēfu là a Demetiriyuusi bío

⁹ I túara ho vñn-za nōn mī kèrètíewa kuure yi. Éé ká a Dioterēfu na wa ò o wé dí mu bío búenbúen yahó á yí máa catí i bíoní. ¹⁰ Ká i 6uara, á hā wén-kora na ó o wó, lè hā sabíoní na ó o fūaana i nīi á i 6ueé bío bío làa mía. Bío ó o bñnía wee wé yáá po bñn. O yí máa tà à wàn zàwa kèrètíewa làa o wán. A bíá mún tà le 6a wé làa mí wán ó o hò. A bíá 6a wee làa wán ó o wee na lén 6a kèrètíewa kuure yi.

¹¹ Unén na á i wa làa sòobéé, fo wé mōn 6a nùpua na wee wé bío yí se à ù yí bè 6a wárá yi. Éé ká fo wé mōn 6a nùpua na wee wé bío se à ù bè bán wárá yi. Yīa wee wé bío se wón bío sá le Dónbeení yi. Yīa wee wé bío yí se wón yí zū Dónbeení.

¹² O Demetiriyuusi wón 6a nùpua búenbúen 6èn wee wíoka yèni. Bío ó o wee 6ua mítén héha lè le Dónbeení tūiá poni lé bñn wee zéení le o lé o nī-tente. Inén mún wee wíoka a yèni, á ù zū le bío á i wee mī búenbúen lé ho tūiá.

Le mōndén tēnī

¹³ Bío cèrèé á i wi à i bío làa fo, ká i màhá máa túa mu vūahú yi. ¹⁴ I wi à i buen ù cón hen làa cñnú, á wa 6ueé páaní i tà hā láakáwá. ¹⁵ Le ho héerà à keñ làa fo. Mín bñnlowà na làa wén páanía wi á wee tēení foñ. Mún tēení wàn bñnlowà na làa fo páanía wi yi lè mí nī-kéní kéní.

Ho vūahũ na ó o Zude túara

Vūahũ túaró nūhũ

O Zude lé yia túara ho vūahũ na kà á nɔn le Dónbeenĩ nĩpomu búenbúen yi. Ho vūahũ mu bioní ló mín là a Piere nũn nĩ vūahũ na á wón túara. Hã vōnna mu mí bĩo nũn wee nĩ ɓa kèrètɛwa zeñ wán le ɓa pa míten bĩo ɓa nĩ-kàránlowà na bĩo yí bon bĩo yi, bán na wee wé hã wára na ɓa sĩa wee vá yi na yí se.

O Zude mu bía le ɓa nĩ-kàránlowà mu wee wé mu bĩo na yí se làa sòobéε. O bía le le Dónbeenĩ á à síiní ɓa núná. O mún bía le ɓa kèrètɛwa wíoka wé bánbá à wé le dà-kéní là a Yeesu, à dé mí sòobéε le Dónbeenĩ bĩo yi le Dónbeenĩ mu Hácírí pànká yi, à wañ mín, bèra a na ò o Yeesu *Krista pànká yi à ɓa yí le mukānĩ binbirĩ na máa vé.

Le tēnĩ

¹ Mu lé ínén Zude, o Yeesu *Krista ton-sá, ínén na lé o Zaaki ɓàn za, lé mi wee túa ho vūahũ na kà. I wee túa ho á à na bĩa ó o Maá Dónbeenĩ hueeka yi, á wa, bĩa ó o Yeesu Krista wee pa bĩo. ² Le o Nūhũso wé mu tentemu cèrèε làa mia, à na mí hээрà mia, á wíoka wañ mia.

Ba nĩ-kàránlowà na wee v̄tini ɓa nùpua bio

³ Minén na á ĩ wa làa sòobéε, ĩ s̄i b̄ent̄in lá vá làa sòobéε à ĩ túa mia ho k̄an̄iló na bĩo ciran wa búenbúen d̄an̄i yi. Hã làa na kà wán á mu w̄aa léε konloon à ĩ wé mu, bèra a na à ĩ hení mi sĩa à mi f̄ar̄á t̄in mu bĩo na mi tà yi, bĩo le Dónbeenĩ nɔn bĩa bĩo s̄a le yi le cúekúεε á mu v̄or̄aa. ⁴ I wee túa mia lé bĩo ɓa nùpua búi na pá le Dónbeenĩ, á tun míten yi zonnáa mi t̄ia hũ. Ba wee yèrémá w̄an Dónbeenĩ s̄aamu b̄ion̄i kúar̄á à dàñ wér̄aa mí sĩa wára na yí se. Lé b̄un̄ ɓa wee wé à p̄in̄aa o Yeesu Krista, wón mí d̄on̄ na lé wa ya-dí le wa n̄uhũso. Mu f̄era túara le le Dónbeenĩ á à síiní ɓa núná.

⁵ I zū le bĩo á ĩ b̄io ò na mia kà búenbúen á mi zū, ká ĩ m̄ah̄á pá b̄in̄ia wee leéka mia làa b̄ũ. Mi zū b̄io ó o Nūhũso k̄an̄ianáa o *Isirayεεle nĩpomu ho *Ezipite k̄oh̄ũ yi. Ká b̄ia pá yí dó mí sĩa le yi bán le wó á ɓa h̄urun. ⁶ Mi b̄in̄i leéka ho w̄aayi tonkarowà búi b̄io, bán na ȳio yí s̄u ho p̄anká na le Dónbeenĩ nɔn ɓa yi á ɓa ló hen na ɓa lá wi yi. Lé b̄un̄ te b̄io le Dónbeenĩ can ɓa kúaar̄aa le t̄ib̄i-c̄uaá yi á pannáa le wizonle na le kh̄ii f̄i le cít̄ii yi. ⁷ Mi mún b̄in̄i leéka ho *Sod̄om̄u le ho *Kom̄ore lór̄asa b̄io, le hã lór̄a na s̄uar̄akaa yi làa ba b̄io. Hã lór̄a mu nùpua dó míten mu koomu wára le mí síiwà yi, á wi ɓa wé da le ɓa z̄an-b̄uaa. A b̄io kà wán ɓa wi ho d̄oh̄ũ na wee c̄i f̄éεε yi. Mu wó kà à n̄in̄aa ɓa nùpua zeñ wán.

⁸ Lé h̄n̄ wára so síi lé h̄ia á ɓa nùpua mu na wi mi t̄ia hũ á mún wee wé. Ba h̄aciira bò mu b̄iowa na yí bon wán, á mu b̄io na sí ɓa yi na yí se lé b̄un̄ ɓa wee wé. Le Dónbeenĩ n̄uhũsomu ɓa wee z̄uañ yi, á wee là ho w̄aayi b̄uaa na c̄ukú wi. ⁹ H̄ar̄i ho w̄aayi tonkarowà n̄uhũso na ȳeni ɓa le Misεεle yaá pá yí henía mí s̄ii yi wó b̄un̄. Wón n̄on̄ là a *Sat̄ani khon mín yi o *M̄oyiize n̄i-h̄in̄mu wán, ká a m̄ah̄á yí là a. B̄io kà lé b̄io ó o b̄ia: «Le o Nūhũso beé ũ lò». ¹⁰ Eε ká ɓar̄én̄ nùpua mu bán wee là b̄io ɓa yí zū, ɓa yí máa le mí yiwa wér̄aa mu b̄io lòn n̄ajuwà, lé b̄un̄ yaá wee yáa ɓa. ¹¹ Ho yéréké á à sá ɓa yi. Ba wee wé là a n̄ii na ɓa le *K̄ar̄εε b̄io síi. Le w̄ar̄i càr̄ó b̄io yi á ɓa wó khon làa b̄io ó o n̄ii na ɓa le *Balaamu wór̄aa mu b̄io síi. Ba b̄io yáara, lé b̄io ɓa k̄aa là a n̄ii na ɓa le K̄oree b̄io síi. ¹² Hen ká mi ɓun̄ɓua-d̄in̄l̄ó á ɓa páan̄ia wee dí làa mia, à mi d̄in̄l̄ó díró ȳir̄aa k̄eñ. Ba wee dí b̄uubaa ká mu n̄iyio máa dí ɓa, ɓa wee leéka míten b̄io mí d̄on̄. Ba ka lòn viohó na wee kán le mí p̄anká ká ho máa tè. Ba ka lòn v̄ins̄ia na yí máa ha mí haró p̄ah̄ũ, na ɓa d̄εera kúar̄á á hã h̄urun. ¹³ Ba n̄iyi-wára wee mi làa b̄io ho mu-beenĩ n̄umu ȳan̄b̄on̄l̄ó

khùankhúá wee léé kúia mináa bïo síi. Ba ka lòn mànáayio na la-kéní mía, á le Dónbeení bèn ká ho lahó làa ba le tibi-cúáá yi, á ba khii keí yi féeε.

¹⁴ O Enᵒᵒki, yïa lé wàn maáwà nùwā hènun níi à lá a Adāma jii wán, á yánkaa fεεra le Dónbeení jii-cúá áarén dǎní yi mún ká sii: «Mi loí, lé o Núhúso na bò ò buen lè ho wáayi tonkarowà cèrécèrécèré, ¹⁵ á buéé cíí ba nùpua búenbúen. Ba bè-kora wérowà búenbúen na káa á pǎ le Dónbeení ó ò síiní júná ba bè-kora na ba wó lè há bín-kora na ba bía le Dónbeení dǎní yi bïo yi».

¹⁶ Ba nùpua mu sía yí máa wa mi. Ba wee wírí mítén bïo yi làa wizooní búenbúen. Ba sía bïo na yí se lé bún ba wee wé. Ba wee khòn lè mí bíoní, á wee wíoka ba nùpua yèni à càráa mu bïo.

Le zéeni na nᵒn ba kèrètíewa bïo yi

¹⁷ εε ká minén na á ï wa làa sòobée, mi bíní leéka wa Núhúso Yeesu *Krista tonkarowà jii-cúá bïo. ¹⁸ Ba bía le: «Há pǎnna vaa véení, ká ba nùpua wé è yáa mí jini yi á à na mia. Ba wé è wé mí sía bïo na yí se, á à pǎ le Dónbeení bïo». ¹⁹ Lé áarén wee khéé ba nùpua. Ba leékaa bïo na, à ba wé. Dónbeení Hácírí mía ba yi. ²⁰ εε ká minén na á ï wa làa sòobée, mi dǎn mi síadéro le Dónbeení yi wán à séenínáa mín, à mi wíoka va làa yahó. Mi wé fio lè le Dónbeení Hácírí pánká. ²¹ Mi bua mín làa bïo le Dónbeení wa làa mia, à dé mi sía lòoní le mukānī na máa vé, dío wa Núhúso Yeesu *Krista á à na mia o tentemu bïo yi. ²² Bïa síadéro yí fǎrá yí tina sese le Dónbeení yi á mi zún màkárí. ²³ Mi kǎní ba há júná síiníló yi. Mi mún zún bïa ká màkárí, ká mi màhá pa mítén bïo. Mi jin ba wára, hàrí ba sí-zínia á mi yáá pá yí túii yi ba wén-kora bïo yi.

Móndén jii-cúá

²⁴⁻²⁵ Le Dónbeení dà, le è pa mia á mi máa díá ho wǎhú, le è wé á mi ì dǎn le yahó ká bè-kohó bïo máa mǐ máa léé mia. Le è wé á mi ì zámaka le yahó le cùkú beení yi. Mi wa khòoní le Dónbeení na lé le dà-kéní, le lé wa kǎnílo wa páaníló là a Yeesu *Krista bïo yi, wón na lé wa Núhúso. Le ho cùkú, lè mu beemu, lè ho pánká búenbúen na bïo sǎ a yi féeε à bïo pá sí a yi há làa na ká wán à lén féeε. *Amiina!

Le Dónbeenì Bè-sànkani na le zéénia là a Zán

Vūahū túaró jūhū

Yia túara mu bè-sànkani vūahū lé o Zán na lé o *Krista tonkaro. Pāahū na ó o wee túa ho yi ká bīa tà a Krista bīo á ho Oroomu béε wee beé lò làa sòobéε. O túara ho pāahū na 6a hīa wīira a 6uan zoó díá ho kōhū na wi mu jumu tīahū, hīa 6a le Patimɔasi yi. O túara ho á heníanáa bīa tà a Krista bīo sía. O le 6a wíoka dé mí sía o Yeesu yi lé bīo ó o dàrna mu bīo búenbúen. O vūahū mu yi á le Dónbeenì páanii kīnle vūahū bīo cērèε wee mi yi.

O Zán bīa mí vūahū yi le o Yeesu zéénia míten làa mí. A lé o Yeesu mu mún bīa le o túa bīo ó o mɔn búenbúen (1). O o Zán bèn túara há vōnna bīo hējun á nɔnka 6a kèrètīewa kuio bīo hējun na wi ho Azii kōhū yi (2-3). O zéénia bīo ó o mɔn ho wáyai, lè ho sò-mánu firó, lè há bīaaní bīo hējun, lè mu bīowa bīo hējun, lè há lánpórá bīo hējun bīo (4-16). Ho ló-beenì *Babiloona cíló là a Satāni lè mí ton-sáwá yáaró bīo (17-20). Būn món ó o mɔn ho dímíjǎ finle na le Dónbeenì léra. O bīa le hen làa cínú ká a Yeesu á à bīnì ì buen (21-22).

Bīo ho vūahū wee zéeni

¹ Bīo wi ho vūahū na ká yi lé le Dónbeenì bè-sànkani na le zéénia là a Yeesu *Krista á wón zéeni na mí ton-sáwá yi, à 6a zūn bīo ò wé hen làa cínú. O o Yeesu tonkaa mí tonkaro na ló ho wáyai nī-kénì, ò o buee lii zéeni mu lè mí ton-sá na 6a le Zán. ² Bīo ó o Zán mu mɔn búenbúen ó o mà tūiá. O zū le mu lé le Dónbeenì jī-cúa, á zū le lé o Yeesu Krista zéénia mu. ³ Bīa wee kàrán le Dónbeenì jī-cúa na túara ho vūahū na ká yi, làa bīa wee jí há à pa há bīo bán júná bènfin sí, lé bīo mu bīowa mu wéró á sàaráa.

O Zán tēénia 6a kèrètīewa kuio bīo hējun yi

⁴ Ho vūahū mu lé ínén Zán wee túa ho á à na ho Azii kōhū lórá bīo hējun kèrètīewa kuio bīo hējun yi. Le le Dónbeenì, dío wi féεε, na wi ká bīo búí díñ yí léra na bò ò buen, à wé mu sáamu làa mia, à na ho hээрà mia. Le há háciira mí bīo hējun,* hīa díñ le Dónbeenì bá-zámu kanmúiní yahó à mún wé mu sáamu làa mia, à na ho hээрà mia. ⁵ Le o Yeesu Krista, yia wee mí ho tūiá le Dónbeenì jii, yia láayi wi, yia nín-yání vèera ló 6a nī-hía tīahū, yia wi 6a bá-záwa búenbúen jūhū wán à mún wé mu sáamu làa mia, à na ho hээрà mia.

Lé orén wa wɛn, á húrún cāni kúaará káníanáa wɛn wa bè-kora yi, ⁶ á wó á wa lé le *Dónbeenì yankarowá nīpomu na wee sá bān Maá Dónbeenì tonló. Le ho cùkú lè ho pánká à bīo sí a yi féεε há lúlúio na jii mía yi. *Amiina!

⁷ Mi loń! Nín-yia há dùndúio yi bò ò buen. Ba nùpua búenbúen á à mi a, hárí bīa cú a. Ho dímíjǎ kána síiwà búenbúen á à tà le wée o bīo yi. Lé būn mu ù wéráa. *Amiina! ⁸ O Nuhúso Dónbeenì, dío wi féεε, na wi ká bīo búí díñ yí léra, na bò ò buen, dío dà mu bīo búenbúen á wee bío: «Lé ínén á búá mu bīo búenbúen jūhū, á lé ínén mún ñ véeni mu bīo búenbúen.»

O Zán mɔn o Krista lè mí cùkú beenì

⁹ Inén lé o Zán na lé mīn za wa páaníló là a Yeesu bīo yi. I làa mia páanía le Dónbeenì bá-zámu yi, á léera mi lò beéró làa bīo mi wee hīnáa mi sía yi làa mia. Lé ínén 6a hīa wīira á 6uan zoó díá ho kōhū na wi mu jumu tīahū, hīa 6a le Patimɔasi yi. Ba zoó díá mi bīn lé bīo á ì buera le Dónbeenì bioní á zéénia ho tūiá na ó o Yeesu mà. ¹⁰ O Nuhúso wizonle

* **1:4** Há háciira mí bīo hējun: Mu bīo hējun wee zéeni mu bīo na jii sú bīo. Hen ká á há háciira bīo hējun lé le Dónbeenì Háciri á mu wee zéeni bīo.

zon,† á le Dónbeení Hácírí pànká kera í wán, á í ná tãmu búí sã pónpón lòn búaaní tãmu í món. ¹¹ A mu tãmu mu bía làa mi: «Bìo fo wee mi à ù túa ho vūahú yí na há lórá bìo hẹ̀n na kà kèrètíewa kuio bìo hẹ̀n yí: Ho Efeze, ho Simiina, ho Pekaamu, ho Tiatire, ho Saade, ho Filadelfií, là ho Lawodisee.» ¹² Bìo á í ná mu tãmu mu sã, á í yèrèmaa le í khíí loń yía bía làa mi, á í khíí mɔn fíntá-cúaaawa bìo hẹ̀n na wó là ho sánú. ¹³ O o búí lòn nùpue‡ á zoó wi há t̄ahú. Bànsò z̄á ho báká tóní, á can míten là le nín-kení na t̄á là ho sánú. ¹⁴ O nún-vání ka p̄iáp̄iia lòn yènsé. O yío ka lòn d̄ohú denle, ¹⁵ á zení wee nuiíka k̄iák̄iá lòn t̄ɔ̀n na ba p̄á á wíokaa. O tãmu sã wee ní lòn nún-beení v̄análó. ¹⁶ Há mànàayio bìo hẹ̀n ó o buan là mí nín-tiání. Ho khà-tóní yara núnso na nia wi á wee lé o nii yí. O yahó ka c̄nc̄n lòn wiso-hád̄ohú.

¹⁷ Bìo á í mɔn wo kà, á í lùwá a tá díá, á yí máa kànkán lòn nùpue na húrun. O o líí bò mí nín-tiání í wán ò o bía: «Yí z̄ón wà. Lé ínén á búá mu bìo búenbúen n̄uhú, á lé ínén mún khíí véení mu bìo búenbúen. ¹⁸ Inén lé yía le mukānī binbirī wi c̄n. Í lá húrun, á lé mi na w̄á wi le mukānī yí f̄eε há lúlúio na nii mia yí. Mu húmú á í pànká wi wán, á ho n̄-hónbó-lóhó á í pànká mún wi wán. ¹⁹ Awa, á bìo fo wee mi, bìo wi làa bìo bueé wé mu món, bún búenbúen à ù túa. ²⁰ Ká mu lé há mànàayio bìo hẹ̀n na á í buan là í nín-tiání, là há fíntá-cúaaawa bìo hẹ̀n na wó là ho sánú, bún b̄an kúará á í ì zéení làa fo: Há mànàayio bìo hẹ̀n h̄n bìo wee zéení le Dónbeení tonkarowà na wee pa ba kèrètíewa kuio bìo hẹ̀n yí bìo. Ká há fíntá-cúaaawa bìo hẹ̀n, h̄n bìo b̄en wee zéení ba kèrètíewa kuio bìo hẹ̀n bìo.»

2

Bìo mà n̄n ho Efeze kèrètíewa kuure yí

¹ «Há n̄i-cúá na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro yí, yía wee pa ho Efeze lóhó kèrètíewa kuure yí:

«Yia buan há mànàayio bìo hẹ̀n là mí nín-tiání, na wee varáka há fíntá-cúaaawa bìo hẹ̀n na wó là ho sánú t̄ahú, lé wón wee bío bìo kà: ² Í zū bìo mi wee wé, mi tà le lònbee yí mu bìo yí, á mún wee hí mi s̄a mu yí. Í zū le b̄ia lé ba n̄-sūmaa á mi p̄á bìo. Ba búí na le mí lé o *Krista tonkarowà à mu yí bon, á mi khéra kúará, á zū le ba lé ba sabín-f̄uaalowa. ³ Mi wee tà hí mi s̄a, à tà le lònbee yí í bìo yí, mi yí máa t̄é mi bàra. ⁴ Eε ká í mah̄á à zá làa mia bìo búí na á í mɔn mia à mu yí se bìo yí. Bìo mi wa làa mi p̄ahú na mi búakáa dó mi s̄a mií á mi díá. ⁵ Awa! A mi cén và mi yiwa bìo mi fù karáa wán, à z̄n le mí ló là ho món. Mi cén yèrèma mi yilera là mi wára à wé làa bìo mi fù karáa bìo. Ká mi yí yèrèmaa, á í bueé lá mi fíntá-cúaa á à lén b̄n. ⁶ Ká í mah̄á mún wee búá mia. Lé bìo á bìo ba Nikolayitewa wee wé á mi n̄ina, làa bìo á ínén mún n̄inaná mu.

⁷ «Yia wee ní bìo, à b̄ansò ní bìo le Dónbeení Hácírí wee bío na ba kèrètíewa kuio yí. Yia d̄anna ho f̄uhú fá, á le Dónbeení v̄ns̄ia buahó v̄nd̄e na wee na le mukānī ba nùpua yí, á b̄ansò á í na dén b̄an b̄ere díró ní yí.»

Bìo mà n̄n ho Simiina kèrètíewa kuure yí

⁸ «Há n̄i-cúá na kà á ù túa à na le Dónbeení tonkaro yí, yía wee pa ho Simiina lóhó kèrètíewa kuure yí:

«Yia búá mu bìo búenbúen n̄uhú, á mún khíí véení mu bìo búenbúen, yía lá húrun á v̄era, lé wón wee bío bìo kà: ⁹ Í zū mi lò beéró bìo, á zū mi khemu bìo, à ho n̄àfòr binbirī n̄n wi mí c̄n. A b̄ia le mí lé ba *zúifùwa à ba yín̄n ba zúifùwa binbirī bìo ba

† 1:10 O N̄úh̄tso wizonle: Le wizonle mu lé o Yeesu v̄eró wizonle. Le lé ho dimaasi. ‡ 1:13 Mu k̄eεkimu yí á mu bía: «Lòn nùpue za. Mu bìo wee zéení yía ó o Daniyele mɔn (Daniyele v̄ahú 7.13-14; 10.5-6). Ba zúifùwa c̄n ó o nùpue za mu lé Yia le Dónbeení mɔn léra.

wee yáa lè mi yèni á ì mún zū. Ba nùpua mu kuure bïo sã a *Satāni yi. ¹⁰ Le lònbee na à yí mia á mi yí zón. Mi loń, o Satāni á à wé á mi búí 6a à kúee ho kàsó yi á à khénnáa mi kúará. Le lònbee á à yí mia hã wizooní bïo píru yi.* Mi fára đĩn mi s̄adéro miĩ wán, hãrí 6a búe mia, á ì ì na le mukāñi binbirĩ mia.

¹¹ «Yia wee jí bïo, à 6ãnsó jí bïo le Dónbeenĩ Hácírí wee bío na 6a kèrètíewa kuio yi. Yia dàrna ho fũuhũ fá, wón 6ãnsó á mu húmú cúa-ɲun níi máa yí.»

Bionĩ mà nɔn ho Pɛkaamu kèrètíewa kuure yi

¹² «Hã ɲi-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeenĩ tonkaro yi, yia wee pa ho Pɛkaamu kèrètíewa kuure yi:

«Yia ho khà-tóní yara ɲunso na ɲia wi á wee lé ɲii yi, lé wón wee bío bío kà: ¹³ I zū le ho lóhó na fo wi yi lé o *Satāni béenĩ díníi. Mi yí binía ì món à mi fára đĩn mi s̄adéro miĩ wán. Hãrí p̄ahũ na 6a 6ó a ɲii na 6a le Antipaasi yi mi c̄n hen na ó o Satāni mu wi yi, á mi pá wíokaa dó mi s̄a miĩ. O Antipaasi mu lé wón mà ho tũíá ì ɲii binbirĩ. ¹⁴ Eε ká ì màhã à zá làa mia c̄inú bïo á ì m̄on mia à mu yí se bïo yi. Ba búí wi làa mia na bô a ɲii na 6a le *Balaamu kàránló yi. Wón na zéenia o *Isirayεele ɲipomu khà v̄iníló là a ɲii na lé o béε, yia 6a le Balaaki† á bán là hã w̄onna taa, á wó ho há-fénló le ho bá-fénló le mí síwà. ¹⁵ Lé ká síi 6a búí mún wi làa mia á b̄oraa 6a Nikolayiitewa kàránló yi. ¹⁶ A mi cén yèrémá mi yilera le mi wára. Ká mi yí yèrémáa, á hen làa c̄inú ká ì buen, á bueé fi làa bán nùpua so le ho khà-tóní na wee lé ì ɲii yi.

¹⁷ «Yia wee jí bïo, à 6ãnsó jí bïo le Dónbeenĩ Hácírí wee bío na 6a kèrètíewa kuio yi. Yia dàrna ho fũuhũ fá, á ho *maane na 6a s̄ankaa á ì ì na a yi ó o ò là. I mún ñ na le hue-poni 6ãnsó yi. Le huee mu á ì w̄ncí le yèn-finle wán á à na 6ãnsó yi. Nĩ-veere yí dà máa zūn le yèni mu ká yínɔn yia le hue-poni mu n̄on yi.»

Bío mà nɔn ho Tiatire kèrètíewa kuure yi

¹⁸ «Hã ɲi-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeenĩ tonkaro yi, yia wee pa ho Tiatire lóhó kèrètíewa kuure yi:

«Yia lé le Dónbeenĩ Za, na yïo ka lòn d̄ohũ denle, á zení wee ɲuĩka lòn t̄ɲn̄n, lé wón wee bío bío kà: ¹⁹ Bïo mi wee wé á ì zū. A le waminĩ na wee mi mia, làa bïo mi yí máa biní ì món, làa bïo mi wee wé na 6a nùpua yi, làa bïo mi wee h̄ináa mi s̄a, mu búenbúen á ì zū. I mún zū le hã làa na kà wán, á bïo mi wee wé á po bïo mi wó p̄ahũ na mi búakaa dó mi s̄a o Yeesu yi. ²⁰ Eε ká ì màhã à zá làa mia bïo búí na ì m̄on mia à mu yí se bïo yi. O hãa Zezabεele‡, yia le mí lé le *Dónbeenĩ ɲi-cúa fεero à mu yí bon á mi wee día ò o khà ì ton-sáwá v̄iní. O wee ɲaa 6a dé ho bá-fénló le ho há-fénló le mí síwà wéró yi, le hã w̄onna taa làró yi. ²¹ A ì n̄on ho p̄ahũ wo yi, ò o yèrémá mí yilera le mí wára, ká a màhã yí tà le mí ì día mí koomu wára. ²² Awa! I ì wé ó o ò t̄e mu v̄amú á b̄ia làa wo wee páani búenbúen á ì beé lò làa s̄obéε, se 6a b̄en yèrémáa, á día a koomu wára. ²³ B̄ia bô a yi búenbúen á ì ì búe. Ká mu wó kà, á 6a kèrètíewa kuio búenbúen á à zūn le ìnén lé yia á zū a nùpue yilera, làa bïo ó o s̄i vá yi. I ì s̄aání mi ñ-kéní kéní yi á à héha làa bïo mi wee wé.

²⁴ «Ká minén Tiatire kèrètíewa kuure nùpua na ká, na yí tà yí bô ho kàránló mu yi, á mún yí wi mi zūn bïo 6a wee ve là a *Satāni bïo na s̄a yi, bán á ì ì bío bío kà á à na yi: I máa biní máa hení bïo búí wéró máa na mia, ²⁵ ká bïo mi dó mi s̄a miĩ lé b̄un mi fára đĩn wán làa bïo mi wee wéráa mu fúaa ì biní buenló.

²⁶⁻²⁸ «Yia dàrna fá ho fũuhũ, á bô bïo á ì ì wee zéeni yi fúaa mu véeni, wón á ì ì na ho p̄anká yi ó o ò wé hã síwà búenbúen ɲuhũ wán làa bïo á ìnén mún yúráa ho p̄anká ì

* **2:10** Hã wizooní bïo píru: B̄un wee zéeni le le lònbee mu máa mia. † **2:14** Balaamu làa Balaaki: Mi Loń Miló v̄uahũ (Nombres) 22-24; 25.1-3; 31.16 ‡ **2:20** Zezabεele: Mi loń Bá-zawa n̄in-yání v̄uahũ (1 Rois) 16.31; 19.1-2

Maá cón bïo sii. O o ò sùwaní mí pànká 6a wán làa sòobéε, á wé è fi 6a lòn sïa na má làa córó. Bànsó á ì ì na hã tá-tïa mànàayiire yi. §

²⁹ «Yïa wee jí bïo, à bànsó jí bïo le Dónbeenï Hácírí wee bío na 6a kèrètïewa kuio yi.»

3

Bïo mà nɔn ho Saade kèrètïewa kuure yi

¹ «Hã jí-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeenï tonkaro, yïa wee pa ho Saade lóhó kèrètïewa kuure yi:

«Yïa hã hácíira bïo hɛɲun na bïo sã le Dónbeenï yi wiráa, na hã mànàayio bïo hɛɲun wi ní yi, lé wón wee bío bïo kà: Bïo mi wee wé á ì zũ. Ba nùpua wee leéka le mi yú le mukāni binbirí, à mi ɲɔn húrun le Dónbeenï yahó. ² Awa, á mi cén fání mi yïo, à dé pànká miten yi, à bïo ká mia ɲúhú hïa yí 6úe. Mu bon. I zũ le bïo mi wee wé á ɲii yí sú ì Maá Dónbeenï yahó. ³ Awa, á mi bíní leéka mi yiwa bïo mi ɲá lè le Dónbeenï bíoní á tà le yi bïo. Mi yèrémá mi yilera lè mi wára, à wé bè le bíoní mu yi. Ká mi yí fánía mi yïo, á ì 6ueé yòoka mi wán là a kònló bïo. Mi máa dàñ máa zúñ ì 6uenló mi cón pāhú. ⁴ εε ká 6a 6úí màhã wi mi cón ho Saade mu lóhó kèrètïewa kuure tïahú á 6uan mítén sese le Dónbeenï yahó lòn nùpua na sï-zínia wee ce wéréwéré. Bán á à bè làa mi ká 6a zã hã sï-poa, lé bïo 6a ko làa bũ.

⁵ «Làa bũn sii á yïa dàña ho fũuhú fá, á wón ñ zíní lè hã sï-poa. O yèni á ì máa lén bïa yú le mukāni binbirí yènnáa vūahú yi hùúu. I ì ãñ ì Maá lè mí tonkarowà yahó á à bío le bànsó bïo sã mi.

⁶ «Yïa wee jí bïo, à bànsó jí bïo le Dónbeenï Hácírí wee bío na 6a kèrètïewa kuio yi sese.»

Bïo mà nɔn ho Filadɛlifí kèrètïewa kuure yi

⁷ «Hã jí-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeenï tonkaro na wee pa ho Filadɛlifí lóhó kèrètïewa kuure yi:

«Yïa na bàn sii mía, na lé ho tũíá poni bànsó, yïa ó o *Daviide béenï díró ní naló pànká wi ní yi lòn woohú won-za, yïa héra mu bïo ɲii à nùpue máa dàñ pe mu ɲii, na mún pon mu bïo ɲii à nùpue máa dàñ hén mu ɲii, lé wón wee bío bïo kà: ⁸ Bïo mi wee wé á ì zũ. I zũ le 6a nùpua yí máa kònbí mia sese, εε ká mi màhã pá wee bè ì bíoní yi, mi yí pã ì bïo 6a nùpua yahó. Awa, ì héra ho zũajii nɔn mia. A nùpue na mún dà à bíní ì pe ho á mía. ⁹ Mí loñ, bïo kà lé bïo á ì wé làa bïa bïo sã a Satāni yi, bán na wee fūaa hã sabíoní le mí lé 6a *zúífúwa à mu ɲɔn yí bon. I ì wé á 6a 6ueé fára mí nɔnkóɲúná wán mi yahó, á 6a à zúñ le ì wa mia. ¹⁰ Bïo á ì henía nɔn mia le mi hĩ mi sïa á mi tà bô yi. Lé bũn nɔn á le lònbee na 6ueé khén ho ãmíɲá nùpua 6úen6úen kúará á ìnén 6èn mún ñ kání mia yi. ¹¹ Hen làa cínú ká ì 6uen. Bïo mi dó mi sïa mi lé bũn mi fára ãñ wán làa bïo mi wee wéráa mu, bèra a na ò o 6úí hïa yí fé mi bïo na wee zéeni le mi fá ho fũuhú.

¹² «Yïa dàña ho fũuhú fá, wón ñ kɛñ lòn bòròbòrò ì Maá *Dónbeenï zï-beenï yi féεε. Bànsó ò kɛñ le zïi mu yi féεε. I Maá Dónbeenï yèni, lè le lóhó yèni á ì ì túa bànsó wán. Hón lóhó so lé ho Zeruzalɛmu finle na à lé ho wáayi le Dónbeenï cón á à lii. Ìnén yèn-finle á ì mún ñ túa bànsó wán.

¹³ «Yïa wee jí bïo, à bànsó jí bïo le Dónbeenï Hácírí wee bío na 6a kèrètïewa kuio yi sese.»

Bïo mà nɔn ho Lawodisee kèrètïewa kuure yi

¹⁴ «Hã jí-cúa na kà á ù túa à na le Dónbeenï tonkaro yi, yïa wee pa ho Lawodisee lóhó kèrètïewa kuure yi:

§ 2:26-28 Tá-tïa mànàayiire: Le mànàayiire mu wee zéeni le sée yíró bïo. Le mún wee zéeni a Krista bá-zámu 6úákáró bïo. Mí loñ Lení vūahú (Psaumes) 2.8-9; Míló vūahú (Nombres) 24.17; Bè-sànkani vūahú 22.16

«Yia yèni 6a le *Amiina, yia wee mĩ ho tũia poni le Dónbeenĩ jii, yia láayi wi, yia lé ho tũia poni 6anso, na le Dónbeenĩ ãn wán léraráa mu bĩo 6úen6úen, lé wón wee bĩo bĩo kà: ¹⁵ Bĩo mi wee wé á ã zũ. Le Dónbeenĩ bĩo yi, á mi yĩ sùwa, á mi mún yĩ wan. Mi lá ka lè mi sùwa tàá mi lá wan, se bũn pá wãa sũaanĩ. ¹⁶ Ká bĩo mi yĩ sùwa á mi mún yĩ wan, à mi ka tũn, á ã ã kũn mia á à kũia. ¹⁷ Mi wee bĩo le mi níi bĩo wi, le mi bò miten mi nãfòró wán, bĩo 6úí yĩ fòora mia, tàá. A mi yĩ zũ ká mi lé 6a yinyio 6ansowà á bĩo màkárí wi. Mi lé 6a nĩ-khenia. Mi lé 6a muiiwà á wee vará mi bĩo. ¹⁸ Awa, á mi día le ã zéeni mia: Ho sãnú binbirĩ na ceéra ho dũhũ yi á mi wãa 6uee yà ã cõn. Lé bũn ñ na ká mi ã wé mu bĩo 6ansowà binbirĩ. Mi 6uee yà hã sĩ-poa ã cõn à zĩ sàráa mi nĩyio. Mi mún 6uee yà hã yĩo tĩni ã cõn à váani lè mi yĩo à mi wé mi. ¹⁹ Bĩa á ãnén wa ká 6a wó khon, à ã zá làa ba, à bé 6a. Mi cén bĩnĩ dé sòobéε miten yi, à yèrémá mi yilera lè mi wárá. ²⁰ Mi loĩ, ã ãn ho zũajii á wee tènĩ. Ká yia jã ã sã á tà le ã 6uee zo, á ã zo 6anso cõn á wa à páani ã dí.

²¹ «Yia dàina ho fũuhũ fá, á ã wé á 6anso ò kεeni mu bá-zàmú kanmúini wán ã nĩsãni, làa bĩo á ãnén mún fá ho fũuhũ á kararáa ã bá-zàmú kanmúini wán ã Maá nĩsãni.

²² «Yia wee jí bĩo, à 6anso jí bĩo le Dónbeenĩ Hácíri wee bĩo na 6a kèrètíewa kuio yi sese.»

4

Le khònti na le Dónbeenĩ wee yi ho wáyí

¹ Bũn món, á ã bĩnia mɔn à ho wáyí jii héra. A mu tãmu na lá bía làa mi lè ho yahó, na sã wee jí lòn bũaanĩ, lé bũn tĩn wee bĩo làa mi: «Buee yòo hen, á ã ã zéeni bĩo 6ueé wé làa fo.» ² Mĩ lahó yi, á le Dónbeenĩ Hácíri pánká kera ã wán, á ã mɔn mu bá-zàmú kanmúini 6úí ho wáyí ò o 6úí kará le wán. ³ Bãnsò semu ka lè hã *hue-seni 6úí na 6a le zasipu làa saaduana ciaciakaró bĩo síi, á wee juiika kũiakũia. Le bon-khónle mún ló kĩnia mu bá-zàmú kanmúini mu yi á wee juiika lòn *hue-seni na 6a le emeroode. ⁴ Mu bá-zàmú kanmúini mu 6àn sii 6óni làa bĩo náa kĩnia le yi, á 6a nĩ-kĩa 6óni làa nũwã náa kará wán. Ba 6úen6úen zã hã sĩ-poa, á 6úra mu bá-zàmú khònlúaa na wó lè ho sãnú. ⁵ Mu bá-zàmú kanmúini mu á ho viohó juiikaró wee lé yi, á ho nãmakaró sã mún wee jí le yi. Hã fĩntã-cúaaawa bĩo hẽjũn zãnia yèen bàrá le yahó. Hón lé hã háciira bĩo hẽjũn na bĩo sã le Dónbeenĩ yi. ⁶ Bĩo 6úí lòn saahó na jumu wee ce wéréwéré lòn mákã dũuhũ á mún wi mu bá-zàmú kanmúini mu yahó.

Búaa búaa náa 6úí mún ãn kĩnia le kanmúini mu yi. Ba yara lè 6a máa 6úen6úen léé yĩo. ⁷ O nín-yáni yia ka lòn kúden. O jũn níi yia ka lòn dãa-za. O tĩn níi yia yahó ka lòn nũpue yahó. O náa níi yia wón ka lòn duió na déera wá. ⁸ Ba mí búaa náa 6úen6úen á mía bĩo hẽzĩn hẽzĩn wi. Hã 6úen6úen vó lè hã yĩo. Bĩo ká lé bĩo 6a wee bĩo le wisoni lè ho tĩnãahũ fẽεε:

«O Nũhũso Dónbeenĩ 6àn sii mía.

O dà mu bĩo 6úen6úen.

O wi ká bĩo 6úí ãn yĩ léra.

O wi fẽεε, o bò ò buen.»

⁹ Hen ká 6a búaa mu sansan wee bĩo yia kará mu bá-zàmú kanmúini wán beemu bĩo á wee khòni a, á wee dé o bákã, wón na wi fẽεε hã lúlúio na jii mía yi, ¹⁰ à 6a nĩ-kĩa 6óni làa nũwã náa líi búrá yia kará mu bá-zàmú kanmúini wán na wi fẽεε hã lúlúio na jii mía yahó à búaanĩ a. Ba wee wé hén mí sãnú khònlúaa líi kũia mu bá-zàmú kanmúini yahó ká 6a à bĩo bĩo kà:

¹¹ «Nũhũso, wa Dónbeenĩ,

fo ko lè ho cùkú.

Fo ko lè le khòni.

Ho pánkã 6úen6úen bĩo sã foñ.

Lé bïo ùnén lé yïa léra mu bïo búenbúen.
 Ùnén lé yïa le mu kení,
 á mu bèn wi.»

5

O Pioza mí dòn lé yïa ko lè ho vūahū benlō

¹I bíníá le í loń, á ĩ mən à yïa kará mu bá-zàmu kanmúiní wán buan vūahū búí lè mí nín-tíání. Ho vūahū mu yahó lè ho mání búenbúen á ho túaró wi wán, á bun. Ho jii lan lè ho sò-mánu há zen cúa-hèjun. ²I mún mən wáayi tonkaró búí na pànká wi, ò o wee bío bío kà pónpón: «Yïa ko lè ho sò-mánu na lan lè ho vūahū mu jii firó à ben ho lé o yén?» ³Ká yïa màhá ko lè ho benlō à kàrán ho á yí ló. Bànso mía ho wáayi, o mún mía ho tá wán, á ho tá fíkōhū ó o mún mía yi. ⁴Á ĩ bènfin wá mu bío yi làa sòobéé, lé bío á yïa ko lè ho benlō à kàrán ho á yí ló. ⁵A 6a nĩ-kíá bóní làa nùwā náa nĩ-kéní búí á wee bío làa mi: «Yí wá bío. Loń, yïa 6a wee ve làa Zúdaa zĩ-júhū nùpua kúden, o bée *Daviide mènmaní, á fá ho fūuhū.* Wón lé yïa ko lè ho sò-mánu na lan lè ho vūahū mu jii firó, à ben ho.»

⁶I bíníá le í loń, á ĩ mən Pioza búí na ka lòn yïa na 6a fā yan làa muiní, ká a đin le béení kanmúiní sii yi, 6a búa búa náa, lè 6a nĩ-kíá bóní làa nùwā náa tīahū. O Pioza mu wāa là a yio lé mu bío hèjun hèjun. Hón yio so lé há háciira bío hèjun na le Dónbeení tonkaa ho đimíjā kùarāa búenbúen yi. ⁷O Pioza mu vá vaá bó yïa kará mu bá-zàmu kanmúiní wán, ò o fó ho vūahū na á wón buan lè mí nín-tíání. ⁸Bío ó o fó ho buan, á 6a búa búa náa lè 6a nĩ-kíá bóní làa nùwā náa á bueé búrá a Pioza mu yahó. Ba búenbúen buan há kòncówá, á mún buan há lánpórá na wó lè ho sánú, na mu bío búí na sámu sí sú á wee cí yi. Bún bío so wee zéeni bío bío sã le Dónbeení yi floró bío. ⁹A 6a búa búa náa lè 6a nĩ-kíá bóní làa nùwā náa wee sío le len-finle na ká:

«Ùnén lé fo ko lè ho vūahū mu féro.

Fo ko lè ho vūahū mu féro à fi ho sò-mánu na lan ho jii.

Lé bío ùnén lé fo 6a yan lè le muiní.

U cāni lé đio yā 6a nùpua á 6a bío sã le Dónbeení yi.

Ba ló ho đimíjā kána nùpua lè mí síiwá búenbúen yi,

hàrí 6a wé lùe lée lùe,

hàrí 6a bío bíoní lée bíoní.

¹⁰Fo wó á 6a lé wán *Dónbeení yankarowá nípomu,

à 6a wé sá na le yi.

Ba à dí le béení ho tá wán.»

¹¹I bíníá le í loń, á ĩ jā ho wáayi tonkarowá sã. Ba ka cèécèécèré, á kíniá mu bá-zàmu kanmúiní, lè 6a búa búa náa, lè 6a nĩ-kíá bóní làa nùwā náa yi.† ¹²Bío ká lé bío 6a wee bío pónpón:

«O Pioza na 6a lá fá

á ho dànló, lè ho náfòró, lè mu bè-zūnminí, lè ho pànká á bío sã yi.

O ko lè le kònbii.

O ko lè ho cùkú.

O ko lè le khòoníi.»

¹³A mu bè-lénnia búenbúen, bío wi ho wáayi làa bío wi ho tá yi, bío wi ho tá fíkōhū, làa bío wi mu jumú yi, mu búenbúen na wi há kùarāa búenbúen yi, á ĩ jā sã à mu wee bío bío ká:

«Le khòoníi, lè le kònbii, lè ho cùkú, lè ho pànká

á bío sã yïa kará mu bá-zàmu kanmúiní wán,

là a Pioza yi féeé há lúlúio na jii mía yi.»

* 5:5 Zúdaa zĩ-júhū nùpua kúden là a bée Daviide mènmaní: Mi loń Bío Núhū Búeení vūahū (Genèse) 49.9; Ezayii vūahū 11.1, 10 † 5:11 Mi loń Daniyeele vūahū 7.10

14 A 6a bùaa bùaa náa le: Amiina! A 6a ñi-kíá 6óní làa nùwā náa 6èn líí 6úrá à 6a 6ùaaníá 6a.

6

O Pioza fù ho sò-mánu bíò hèzín

1 I bíníá le í loń, á í mən ò o Pioza fù ho nín-yání sò-mánu na lá lan ho vūahú jii. A í já 6a bùaa bùaa náa yà-kéní sá ò o béra lòn viohó na ná: «Buee khíí lén!» 2 A í le í loń, à léé cón-poni na. Yíá yòora a á 6uan le tée. O 6úi nən mu bá-zàmu khònlúee wo yi ó o 6úra á wàráa lòn san-béé á tìn wà vaá fá ho fūuhú.

3 O o Pioza fù ho jùn níi sò-mánu na lá lan ho vūahú jii. A í já 6a bùaa bùaa náa jùn níiso sá ò o béra: «Buee khíí lén!» 4 O o cúa 6úi zoó ló hùεεn lòn dōhú. Yíá kará a wán ó o 6úi nən ho pánká yi, ò o wé à ho hээрà yí keń ho tá wán, à 6a nùpua wé 6úe mín. O 6úi nən ho khà-tó-tóní wo yi ó o 6uan.

5 O o Pioza fù ho tìn níi sò-mánu na lá lan ho vūahú jii. A í já 6a bùaa bùaa náa tìn níiso sá ó o béra: «Buee khíí lén!» A í le í loń, à léé cón-bírí na lua. Yíá kará a wán á 6uan le dèe na 6a wee mənzá lè mu bíò línlimu. 6 A í já bíò 6úi sá lòn nùpue tãmu 6a bùaa bùaa náa síi yi à mu wee bío: «O nùpue wizon-kùure sámú sàáníi lé hã daa làn pámuárè dà-kéní yàwá. Ká mu lé hã sío, se léé làn pámuárè bíò tìn ho yàwá dà-kéní mu yi. Ká ho jiló lè ho *dívén bún à ù díá mí yàwá yi.»

7 O o Pioza fù ho náa níi sò-mánu na lá lan ho vūahú jii. A í já 6a bùaa bùaa náa níiso sá ó o béra: «Buee khíí lén!» 8 A í le í loń à léé cón-khúuní na lua. Yíá kará a wán yèni 6a le Húmú. Ho ñi-hónbó-lóhó bò a món. Ho ñimíjá nùpua 6úen6úen sankanən cúa-náa níi bíò dó 6a níi yi, à 6a 6úe 6a lè ho khà-tóní, lè le híni, lè mu wámú, lè 6a zín-búaa.

9 O o Pioza fù ho hònú níi sò-mánu na lá lan ho vūahú jii, á í mən hã mànákáwa 6úi le muini yεeni tá. Bía bò le Dónbeení bíoní yi, á mà ho tũíá le jii á 6a 6ó, lé bán te mí mànákáwa. 10 Bíò kà lé bíò hã mànákáwa mu wee bío pónpón: «Núhúso Dónbeení na 6àn síi mía, yíá lé ho tũíá poni 6ànso, lé ho pãahú yén fo ò pa á à síinínáa ho ñimíjá nùpua júná á à ñíráa hã yúaa wa 6úeró bíò yi coon?» 11 A le Dónbeení nən hã sí-poa 6a ñi-kéní kéní yi, à le bía nən 6a yi le 6a hí mí sía cínú à paráa 6a ninzáwa ton-sáwá, 6àn zàwa lè 6àn hínni na 6a à 6úe lè 6arén bíò síi jii síró.

12 I bíníá le í loń, á í mən ò o Pioza fù ho hèzín níi sò-mánu na lá lan ho vūahú jii, á ho tá dèkíó lè mí pánká. A le wii yèrémáa ka kúirikúirikúiri, à ho píihú hón mùia hobobo lòn cāni. 13 Hã mànáyio wee tè líi lòn hánbíó na ho pinpi-beení wee díí. 14 Ho wáyí bun zon mín yi lòn pãhú á vūnun, á hã 6úaa lè hã táwá na mu jumu kíniá yi, bún 6úen6úen lóka mí lara yi á vūnun. 15 Ho ñimíjá 6úen6úen bá-zàwa lè 6a júnása, 6a dásíwá júnása, ho náfóró 6ànsowà, bía pánkáwá wi, 6a wobáani làa bía wi mítén, 6a 6úen6úen hээрa sà mítén hã kání yi lè hã 6úaa hue-beera pònna. 16 A 6a wee bío lè hã 6úaa lè mí hue-beera: «Mí jñ wεn, à yíá kará mu bá-zàmu kanmúini wán à yí mí wεn, ò o Pioza síini wa júná. 17 Lé bíò á yíá kará mu bá-zàmu kanmúini wán là a Pioza wizon-beení na 6a à fí le cítíi yi wáa dōn. A yíá dà à kání mítén le wizonle mu yi wón mía.»

7

Le Dónbeení bò le fímini mí ton-sáwá 6uráa wán

1 Bún món, á í mən le Dónbeení tonkarowà nùwā náa à 6a ñin ho ñimíjá sáa mí bíò náa yi á hò ho pinpiró hen na 6a ñinka yi, à ho yí và ho tá, lè mu jùn-beera, lè hã vñsía wán. 2 A í bíníá le í loń, á í mən le Dónbeení tonkaro veere ò o ló lè le wii hènii. Le dèe na le Dónbeení, ñio lé le mukāni 6ànso, á wee bè lè mí fímini ó o 6uan. O o bía bíò kà pónpón lè le Dónbeení tonkarowà nùwā náa mu, bía le nən ho pánká yi à 6a yáaráa ho tá lè mu jùn-beera: 3 «Ho tá lè mu jùn-beera lè hã vñsía á mí ñin yí yáa ká wa yí bò le fímini wán Dónbeení ton-sáwá 6uráa wán yí vó.» 4 A bía le fímini mu bò wán á 6a

zéenía jii làa mi. Ba búenbúen wó nùpua muaaseé búará-hèjùn làa muaaseé náa. Ba ló a *Isirayele nìpomu zì-júná búenbúen yi. ⁵⁻⁸ O *Zudaa zì-júhú nùpua na le flimini mu bò wán lée muaaseé píru jùn. O o Urubèn, là a Kaade, là a Azere, là a Nefutalii, là a Manasee, là a Simion, là a Levii, là a Izakaare, là a Zabulon, là a Zozeefu, là a Bènzamee, bán búenbúen zì-júná nùpua muaaseé píru jùn jùn á le flimini mu bò wán.

Ba zãamá-kúii ðín o Pioza yahó

⁹ Bún món, á ì le ì loí, à lée minka zãamá-kúii na. Ba jii yí dà máa zúí. Ba ló ho ðímíjã kãna nùpua lè mí síwà búenbúen yi, hàrí 6a wé lùe lùe, hàrí 6a bío bíoní lée bíoní. I mɔn 6a à 6a ðín mu bá-zàmu kanmúiní yahó, là a Pioza yahó. Ba zã há sí-poa, á buanka há yúkúio vɔnna à zéení le mí sía wan. ¹⁰ Bío kà lé bío 6a wee bío pɔnpɔn:

«Wàn Dónbeení na kará mu bá-zàmu kanmúiní wán là a Pioza, lé bán kãnía wɛn.»

¹¹ A ho wáayi tonkarowà búenbúen ðín kɔnía 6a nì-kíá 6óní làa nùwã náa, lè 6a bùaa bùaa náa na ðín kɔnía mu bá-zàmu kanmúiní yi á líí búrá le yahó, á wee bùaaní le Dónbeení ¹² ká 6a a bío:

*Amiina!

Mu bè-zúrminí lè ho dànló lè ho pànká á bío sã wàn Dónbeení yi.

Le ko lè le kɔnbii lè ho cùkú.

Wa ko wa khòoní le à dé le bárakà fɛɛ há lúlúio na jii mía yi.

*Amiina!

¹³ A 6a nì-kíá nì-kéní wáa tùara mi: «Ba sí-poa 6ànsowà mu á fo zú le? Ba wee lé wɛn?»

¹⁴ A ì bíá nɔn wo yi: «Wàn maá, ùnén lé fo zú 6a.» O o nì-kɔnle mu bíniá bíá: «Bìa kà lé bíá káa le lònbe-be-beení* yi. Ba sɛera mí sí-zínia o Pioza cãni yi á há wee ce púiapúia. ¹⁵ Lé bún te bío 6a ðinnáa le Dónbeení bá-zàmu kanmúiní yahó. Ba wee sá na le Dónbeení yi le wisoní lè mí tɔnàahú fɛɛ le zì-beení na bío sã le yi yi. A le Dónbeení, ðio kará mu bá-zàmu kanmúiní wán á à kɛn láa ba, á à pa 6a bío.

¹⁶ Hini làa ju-hãní máa bíni máa dàh 6a.

Wii máa bíni máa jí 6a,

á wunwuró mún máa bíni máa beé 6a lò.

¹⁷ Lé bío ó o Pioza na wí mu bá-zàmu kanmúiní síi yi á à pa 6a bío làa bío ó o pi-pa wee wé paráa mí pia bío. O wé è dí 6a yahó á à varáa le jùn-ðání yi, ðio wee na le mukãní binbirí, á le Dónbeení á à sùuka 6a yèn-caa búenbúen.»

8

O Pioza fù ho hèjùn níi sò-mánu

¹ Bío ó o Pioza màhá fù ho hèjùn níi sò-mánu na lá lan ho vūahú jii, á bío ho wáayi búenbúen wó tétété á dó mí yi. ² A ì le ì loí, á ì mɔn le Dónbeení tonkarowà nùwã hèjùn na ðín le Dónbeení yahó. A 6a nɔn há bùaaní dà-kéní kéní 6a yi. ³ A le Dónbeení tonkaro veere búí ló á bueé ðín le *ãnsã cɔnii dèe nísãní. O buan ho lánpóhó na 6a wee wé cɔí mu bío na sãmu sí yi. Ho wó lè ho sãnú. A 6a nɔn mu bío na sãmu sí cèrèe wo yi ò o cɔí mu ho yi ho *ãnsã cɔnii dèe na wó lè ho sãnú wán, ðio wí mu bá-zàmu kanmúiní yahó. A mu bío mu làa bío sã le Dónbeení yi floró ò o páaní na le Dónbeení yi. ⁴ A mu bío na sãmu sí na wee cɔí ho lánpóhó na ó o buan yi yiíní làa bío sã le Dónbeení yi floró á páanía yóò ðɔn le Dónbeení. ⁵ Bún món ó o wáayi tonkaro mu khá há donfūaa ho *ãnsã cɔnii á kúaa ho lánpóhó mu yi á kónkúaa kúaa ho tá wán lè mí pànká. Bío ó o kónkúaa há kúaa kà síi, á ho viohó juiíkaa á nãmakaa, á ho tá ðékio lè mí pànká.

Hã bùaaní bío náa na nín-yání wã

* **7:14** Le lònbe-be-beení: Mí Loí Matiye vūahú 24.21; Maaki vūahú 13.19

⁶ A ho wáayi tonkarowà nùwā hẹ̀nùn na ɓuan hã bũaani wãa wíokaa mítén hã wíló bïo yi.

⁷ O o nín-yání tonkaro wãa wã mí bũaani. Bïo ó o wã le, á ho viohó mànàayio, lè ho dšhũ, lè le cāni lunkaa mín yi á dīndīn tò ho tá yi. A ho tá lè mí vīnsīa lè mí jíní bïo na cāka búenbúen á à yí mu ɓàn sankanèn cúa-tín.

⁸ O o ɓun ní tonkaro á wã mí bũaani. A bïo ɓúí lòn ɓúe-beeni na zà, á ɓa lèera dó mu yámú ɓumu yi, á bïo yèrémáa wó le cāni á à yí mu ɓàn sankanèn cúa-tín. ⁹ A ɓa búa na wi le cāni mu yi á húrún. A hã wonna na wi le yi mún fù.

¹⁰ O o cúa-tín ní tonkaro wã mí bũaani. A le mànàayi-be-beeni ɓúí zà wó ho dšhũ kùera lion hã vūna lè hã ɓun-dǎa ɓàn sankanèn cúa-tín tīn wán. ¹¹ Le mànàayiire mu yèni ɓa le Hεnheró. A hã vūna lè hã ɓun-dǎa ɓumu, á bïo yèrémáa wó mu ɓun-hia á à yí mu sankanèn cúa-tín. A ɓa nùpua cèrè húrún lé bïo ɓa ɓun mu ɓun-hia mu.

¹² O o cúa-náa ní tonkaro wã mí bũaani. A le wii, lè ho pīihũ, lè hã mànàayio sankanèn cúa-tín tīn ní á ɓooniá yi, á mu ɓàn khoomu sankanèn cúa-tín tīn ní á wó. A le wisoni lè ho tīnàahũ sankanèn cúa-tín tīn ní wó le tībírí cikoón.

¹³ A ì le ì loń, á ì mɔn duio ɓúí ò o yòò wee dèe ho wáayi firicírí á wee bío bío kà ɓónɓón: «Yéréké loo! Yéréké! Ho yéréké á à sá ho dīmíjǎ nùpua yi lé bïo le Dónbeeni tonkarowà nùwā tīn na ká á à wí mí bũaani.»

9

Bïo wó hã bũaani bïo hònú ní wíló mán

¹ O o cúa-hònú ní tonkaro wã mí bũaani. A ì mɔn mànàayiire ɓúí na kùera lion ho tá yi. Ho kšhũ na nàyiló jii mía jii won-za á ɓa nɔn le yi. ² A le ɓueé héra ho kšhũ na nàyiló jii mía jii, á le minka yīnī ló ho yi kúntùn, á pon ho tá búenbúen yi á mu wó le tībírí á le wii yí máa mi. ³ A ɓa kòoyówá ló le yīnī mu yi á ɓera fò ho tá. Ba nɔn ho pánká ɓa yi á ɓa wé táa ɓa nùpua lè ɓa naawà bïo síi. ⁴ A ɓa bía nɔn ɓa yi le le jíní, lè hã vīnsīa, làa bïo lée bïo na wee sà hã vōnna à ɓa yí tūii yi. Ká ɓa nùpua na le Dónbeeni flimini mía wán lé bán mí dòn à ɓa wé táa. ⁵ Ba yí nɔn le ní ɓa yi le ɓa ɓúe ɓa nùpua mu, ká ɓa màhǎ à beé ɓa lò làa sòobèe á à dǎ hã pīina bïo hònú. Bïo ɓa wee beé là a nùpue lò á ka lòn naa táró vía bïo síi. ⁶ Pǎahũ na á ɓūn ñ wé yi ká ɓa nùpua wé è bío le mí lá húrún se mu sūaani. Èe ká ɓa màhǎ máa hí. Ba sía wé è vá mu húmú yi. Èe ká ɓa máa yí mu.

⁷ Ba kòoyówá mu ka lòn cúaawa na ɓa wíokaa hã hĩa táró bïo yi. Ba búenbúen ɓúná á mu bïo ɓúí ponka yi lòn bá-zámu khònlúaa na wó lè ho sǎnú. Ba yara ka lòn nùpua yara, ⁸ á ɓún-vání túeeka lòn hǎawa ɓún-vání. Ba jia ka lòn kúdenwà jia. ⁹ Ba kosía ka lè hã ponka yi làa hōnló bïowa ɓúí. Ba mía sǎ wee jí wùrùwárí wùrùwárí lòn wòtórówa lè mí cúaawa na lùwa bò ò va hã hĩa. ¹⁰ Ba zūaa wi á ka lòn naawà zūaa. Lé hōn zūaa so á ɓa à beé lè ɓa nùpua lò hã pīina bïo hònú yi. ¹¹ Ba kòoyówá mu béè lé o tonkaro na pan ho kšhũ na nàyiló jii mía yi. O yèni lè mu heberemu ɓa le Abadon, ká mu kεεkimu á ɓa wee ve o làa Apoliyon, mu kúará le «Bè-yáaro.» ¹² ɓūn lé ho nín-yání yéréké na wó khíina. Yérékéwá bïo ɓun á pá à ɓíní ì wé á à sí ɓūn yi.

Bïo wó hã bũaani bïo hēzīn ní wíló mán

¹³ ɓūn mán ó o cúa-hēzīn ní tonkaro á wã mí bũaani. A ho *ánsán cīnī dèe na wó lè ho sǎnú, dīo wi le Dónbeeni yahó á tǎmu ɓúí ló kónbúaa mí bïo náa yi á ì jǎ sǎ. ¹⁴ Mu tǎmu mu bía nɔn o tonkaro cúa-hēzīn ní na ɓuan mí bũaani yi: «Ba tonkarowà na ló ho wáayi nùwā náa na ɓa can ho muhũ na ɓa le Efaraate jii à ù fee kúia.» ¹⁵ O o feera ɓa kúaarǎ à ɓa ɓúe ho dīmíjǎ nùpua sankanèn cúa-tín ní júhũ. Ba lá wíokaa ɓa día á pannáa dén lúlúure so, hón pīihũ so, dén wizonle so, hón ɓón-kéní kéní so. ¹⁶ Barén hīn-táwá na yòora ɓa cúaawa á ɓa zéenia jii làa mi. Ba le ɓa lé ho muaaseé khiá-pírú pírú ɓúná khiá-ɓun. ¹⁷ Bïo á ì mɔn lè ɓa síí lé bïo kà: Ba búenbúen mu bïowa ponka kosía yi. Mu ɓúí ka hùeεn lòn dšhũ. Mu ɓúí lé mu bè-búrán. Mu ɓúí lé mu bè-dondó. Ba cúaawa

ɲúná ka lòn kúdenwà ɲúná. Ho dǎhú lè le yíini lè ho kíríbi wee lé lè 6a ɲiní. ¹⁸ Mu bè-súmáa bío tɛn mu, ho dǎhú lè le yíini lè ho kíríbi na wee lé lè 6a ɲiní lé bío bóka ho ɔ́míɲá nùpua. Bía mu bó búenbúen á à yí 6a sankanèn cúa-tɛn. ¹⁹ Ba cúawa mu pànkáwá wi 6a ɲiní lè 6a zúaa yi. Mu bon, 6a zúaa ɲúná wi á ka lòn háwá, lé hǎn 6a wee bóonínáa 6a nùpua yi.

²⁰ Ká 6a nùpua na mu bè-súmáa á yí yú yí bó, bán pá yí yèrémáa yí día mí wǎnna hǎló. Ba pá wee búaaní 6a cínáwa. Há wǎnna na wó lè ho sǎnú, làa hǎa wó lè le wén-hǎnló, làa hǎa wó lè ho tǔɲòn, làa hǎa wó lè há huua lè há búɛɛní, bún na yí máa mi mu bío, á yí máa jí mu bío, á yí dà máa wé dɛɛ, lé bún á bán pá wee búaaní. ²¹ Ba nùpua búeró, lè mu nín-símú wéró, lè ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwá, lè ho kǎnló, bún búenbúen á 6a pá yí yèrémáa á yí día wéró.

10

Ho vǎn-za na á ho wáyí tonkaro buan

¹ A í bɛnía le í loń, á í mǎn le Dónbeení tonkaro búí na pànká wi, ò o ló ho wáyí wee líi. Le dùndúure pon wo yi lòn dà-zínii. A le bon-khǎnle bánbáa o ɲúhú. O yahó wee ɲuíka lòn wii, á zení ka lòn dǎhú bǎrǎbǎrǎwa. ² Vǎn-za búí na héra ó o buan. O nín-tiánɛn zeń ó o bó mu yámú ɲumu wán, ká a nín-káahón zeń ó o bó ho tá wán, ³ ò o béra pǎnpǎn lòn kúden. Bío ó o béra ká síi, á ho viohó nàmakaró bía há zen cúa-hèɲun. ⁴ Bío á hón viohó so nàmakaa khíina, á í wi à í túa bío ho nàmakaró mu bía, á í ɲá tǎmu búí sǎ ho wáyí à mu bía: «Ho viohó mu nàmakaró bán ɲi-cúa á ũ bua ũ dòn. Yí túa há.» ⁵ O o tonkaro na á í mǎn ò o ɔ́n mu yámú ɲumu lè ho tá wán, á hónía mí nín-tiánɛn ní dá ho wáyí, ⁶ ò o báa lè le Dónbeení yèni, ɔ́o wi bɛn féɛɛ há lúlúio na ɲii mía yi, na léra ho wáyí làa bío wi ho yi búenbúen, lè ho tá làa bío wi ho yi búenbúen, lè mu yámú ɲumu, làa bío wi mu yi búenbúen. O bía: «Mu wǎa máa bɛnía máa mía. ⁷ Nǎnzǎ na ó o hèɲun níi tonkaro á à wí mí búaaní yi, bún zoń ká le Dónbeení bío na le lá le mí ì wé na sà yi á à wé á ɲii ì sí, làa bío le mǎnáa mu nǎn mí ton-sáwá na lé le ɲi-cúa féɛrowá yi.» ⁸ A mu tǎmu na á í lá ɲá sǎ ho wáyí á tɛn bɛnía bía bío ká nǎn mii: «Vaa fé ho vǎhú na ó o tonkaro na ɔ́n mu yámú ɲumu lè ho tá wán buan.» ⁹ A í bèn vaá bó a yi, á fíora a le o na ho vǎn-za mu mii. O o bía nǎn mii: «Nín-hǎa, wǎa fé ho là. Ho líi wé hɛɛ ũ píohó yi hàrí ká ho lá ka lòn sǎrǎ ũ ɲii yi.» ¹⁰ A í fó ho vǎn-za mu á là. Ho yoo bóòò lòn sǎrǎ. Bío á í là ho wó, á ho wó mu bè-hia í píohó yi. ¹¹ A 6a bía bío ká nǎn mii: «Fo ko à ũ pá bɛnía bue bío le Dónbeení le mí ì wé lè ho ɔ́míɲá kǎna nùpua lè mí síwá cèrɛɛ, hàrí 6a bío bíoní léé bíoní, lè 6a bá-záwa cèrɛɛ.»

11

Ba nùwǎ ɲun na wee mǐ ho túiá le Dónbeení ɲii

¹ O o búí nǎn le kǎaní na 6a wee mǎnzǎ lè mu bío mii, ò o bía làa mi: «Vaa mǎnzǎ le *Dónbeení zǐ-beení, à mǎnzǎ ho *ǎnsǎn cǐnii dɛɛ. Ba nùpua na wi le Dónbeení zǐ-beení mu yi á wee búaaní le, á ũ mǐ à zǔn ɲii. ² Ká le zǐ-beení mu bán lún á ũ yí mǎnzǎ. Hón día nǎn bía yí zǔ le Dónbeení yi. Ba à yonka ho lóhó na bío sǎ le Dónbeení yi há ɲiina búarǎ-ɲun làa bío ɲun yi. ³ Ba nùwǎ ɲun na wee mǐ ho túiá í ɲii á í ì tonka à 6a buéé féɛ í ɲi-cúa. Ba à zǐ há sía na wee zéeni le mu yúmú wó 6a wán á à féɛráa í ɲi-cúa mu há wízoní khía-pírú ɲun làa búarǎ-tɛn yi.» ⁴ Bán nùwǎ ɲun so lé há Olivewa vǐnsíla bío ɲun lè há fíntǎ-cúawa bío ɲun, háa bío bía hàaní.* Ba ɔ́n o Núhúso na wi ho ɔ́míɲá búenbúen ɲúhú wán yahó. ⁵ Ká a búí le mí ì wé 6a làa bè-kohó, á ho dǎhú ù lé lè 6a ɲiní léé cǐ 6a zúkúsa á à búé. Lé ká síi á yǎ le mí ì wé 6a làa bè-kohó á à híráa. ⁶ Ba yú ho pànká á à héréa ho viohó á ho máa tɛ, pǎahú na 6a wee féɛ le Dónbeení ɲi-cúa yi. Ba dà

* 11:4 Mi loń Zakari vǎhú 4.3, 11-14

à yèrè má mu ò mu á mu ù wé le cāni. Ba dà à wé á mu bè-sūmáa lè mí síwà wé è sá ho ðímíjǎ yi túntún ho pǎahǔ na sí ǎa yi.

⁷ Ká hǎ òi-cúá na ǎa ko ǎa fεε á fεera vó, ó o yǎa búí á à lé ho kǎhǔ na nǎyiló jii mǎa yi á léé fi làa ǎa. O ò dàǎ ǎa, á à búé ǎa. ⁸ A ǎa òi-hínmu ǎa à kúia ǎa nùpua fémínló lahó yi, ho ló-beení na ǎa búaa ǎa Núhúso yi ho *kùrùwá wán á bó. Ho ló-beení mu yèn-wàahǔ ǎa le *Sodǎumu tàá *Ezipite. ⁹ Ba nùpua na ló ho ðímíjǎ kǎna nùpua lè mí síwà búenbúen yi, hàrí ǎa wé lùe léé lùe, hàrí ǎa búo búoní léé búoní, tǎhǔ á búee ðín á à loǎ ǎa nùwǎ òun mu òi-hínmu hǎ wizooní búo tǎn lè mí canko yi, á à pí le ǎa mǎa nù. ¹⁰ Ba nùpua na ho ðímíjǎ yi síá á à wa búo ǎa húrun búo yi. Ba à dí mu sǎnú á à hǎ mín lè mu búo, lé búo ǎa òi-cúá fεerowá nùwǎ òun mu á beérarǎa ǎa lò làa sòobéε.

¹¹ Ká hǎ wizooní búo tǎn lè mí canko mu khǎina, á le Dónbeení kúaa mí sǎnsǎmu na wee na le mukǎní ǎa yi á ǎa vèera hínǎn. A bǎa mu wó yǎo yi búenbúen zǎna làa sòobéε. ¹² A ǎa nùwǎ òun mu jǎa tǎmu búí sǎ pǎnpǎn ho wǎayi à mu wee búo làa ǎa: «Mí búee yòo hen.» A ǎa hínǎn yòo wá hǎ dùndúio wán ká ǎa zúkúsa ðín wee loǎ. ¹³ Ho pǎn-kéní mu yi à búǎ ho tá dèkíó lè mí pǎnká, á fù ho lóhó sankanǎn cúa-pírú ní. Nùpua na húrun mu yi léé muaaseé hènun. Bǎa fera yí húrun bán zǎnkǎa, á ǎa búaanía le Dónbeení na wi ho wǎayi.

¹⁴ Ho cúa-òun ní yéréké khǎina, á hen làa cǎnú ká ho cúa-tǎn ní ò búen.

Búo wó hǎ búaaní búo hènun ní wǎló mǎn

¹⁵ O o hènun ní tonkaro wǎ mí búaaní, á tǎmu cèrèε bǎa pǎnpǎn ho wǎayi:

«Wa Núhúso Dónbeení làa *Yǎa ó o mǎn léra
á ho ðímíjǎ béení búo màhǎ wǎa sǎ yi binbirí,
á le Dónbeení á à dí le béení fεεε hǎ lúlúio na jii mǎa yi.»

¹⁶ A ǎa òi-kǎa búoní làa nùwǎ náa na kará mí bá-zǎmu kanmúiní wán le Dónbeení yahó á líí búrá à ǎa wee búaaní le Dónbeení ¹⁷ ká ǎa à búo:

«Núhúso Dónbeení,
únén na dà mu búo búenbúen,
na wi fεεε á wi ká búo búí ðín yí léra,
wa wee dé ũ bǎrákǎ,
lé búo á ũ pǎnká na jii mǎa lé hón fo lá lè ũ béení.»

¹⁸ Ho ðímíjǎ kǎna nùpua síá cǎ foǎ,
èε ká únén lé yǎa síi wǎa wee cǎ ǎa yi.
Ho pǎahǔ ðǎn à ũ fi le cítii bǎa húrun búenbúen wán.
Ho pǎahǔ ðǎn à ũ sǎání ũ ton-sǎwá na lé ũ òi-cúá fεerowá,
làa bǎa búo sǎ foǎ yi, bán na wee kǎnbi fo,
bǎa búo òuhǔ wi làa bǎa búo òuhǔ mǎa.
Ho pǎahǔ ðǎn à ũ yǎa bǎa wee yǎa ho ðímíjǎ nùpua.»

¹⁹ Búo ǎa bǎa vó, á le *Dónbeení zǎ-beení na wi ho wǎayi jii héra. A le páaníi búonkóní díá wee mí. A ho viðhó òuiíkaa á nǎmakǎa. Ho tá dèkíó lè mí pǎnká á ho viðhó mànǎayio tò cèrèε.

12

Búo ó o hǎa là a yǎa wó làa mǎn

¹ Búǎ mǎn á yéréké bè-beení búí zéénía mítén ho wǎayi. O léé hǎa, á le wii pon yi lòn dà-zǎnii á bò mí zení ho píihǔ wán. O búura mu bá-zǎmu khǎnlúee na wó lè hǎ mànǎayio píru òun. ² O sǎní ðǎn á wee búé, ó o wee wá pǎnpǎn. ³ A yéréké bè-veere búí búnia zéénía mítén ho wǎayi. Mí loǎ, o léé jǎa be-beení búí síi á ka hùεεn lòn ðǎhǔ. O òuná léé búo hènun, ká a wǎa léé búo píru. O òuná mí búo hènun á mu bá-zǎmu khǎnlúe-zǎwa búura yi. ⁴ O sǎara hǎ mànǎayio sankanǎn cúa-tǎn ní lè mí zǎnii á kúaa ho tá yi. O jǎa be-beení

mu ò hã na sãní wee búe yahó. O wi ká a ton ò o lá a za ví. ⁵ O o hã mu ton mí za báa. O za mu khií sùwaní mí pànká ho òmíjǎ kǎna nùpua búenbúen wán. Bío ó o ton, ó o za òmíjǎ fò búen wán á buan yòora le Dónbeení lè mí bá-zàmu kanmúiní cǎn. ⁶ Ká a hã wón lùwa van ho lahó na le Dónbeení wíokaa ká làa wo yi le dùure yi. Lé bín ǎa à pa a bío yi hã wízoní khiá-pírú òun làa búarǎ-tín pǎahú.

⁷ A hã fio wǎa cǎana ho wáayi. Le Dónbeení tonkarowà lè mí òmíjǎso Misεεle á fun là a òmíjǎ be-beení mu lè mí tonkarowà, ⁸ á òmíjǎna ǎa á ǎa lahó wǎa mía ho wáayi. ⁹ Ba òmíjǎ wo lè mí tonkarowà léra bín. O òmíjǎ be-beení mu lé o hãa na wi bín hàání.* Ba wee ve o làa Ní-bàkáló tàá Satáni. Lé orén wee khiá ho òmíjǎ nùpua búenbúen vǎiní. Ba òmíjǎ orén lè mí tonkarowà búenbúen kúaa ho tá yi.

¹⁰ A òmíjǎ támu búí sǎ ho wáayi à mu wee bío bío ká pǎnpǎn:

«Le Dónbeení wǎa kǎnía wɛn hã làa na ká wán.

Le zéénía le mí dà mu bío búenbúen,

le mí lé o bée.

Le zéénía le yǎ le mǎn léra á ho pànká búenbúen nǎn yi.

Lé bío á yǎ lá wee òmíjǎ wán Dónbeení yahó à bàkǎ wán zàwa lè wán hínni yi

le wisoni lè ho tǎnǎahú le ǎa wó khon á ǎa òmíjǎ léra ho wáayi.

¹¹ Wán zàwa lè wán hínni á òmíjǎna a o Píozǎ cǎni pànká yi, làa bío ǎa mà le le Dónbeení bíoní lé ho tǎnǎa òmíjǎ pànká yi.

Ba mukǎní bío yí here ǎa yi, á ǎa yí zǎna mu húmú.

¹² Lé búen nǎn á minén na wi ho wáayi búenbúen wǎa zǎmaka.

εε ká minén na wi ho tá wán làa bíá wi mu òmíjǎna yi á ho yéréké bèn nǎ sǎ yi.

Lé bío ó o Satáni lion mi cǎn. O síi cǎ lè mí sòobée lé bío ó o zǔ le ho pǎahú na ká a yi ka cǎinú.»

¹³ Bío ó o òmíjǎ be-beení zǎna le ǎa òmíjǎna wo dó ho tá yi wó, ó o bò a hã na ton o za báa yi wee òmíjǎ. ¹⁴ A ǎa òmíjǎna hã mía búí o hãa mu yi lòn òmíjǎna be-beení mía, ó o òmíjǎna vannáa le dùure yi, ho lahó na le Dónbeení wíokaa ká làa wo yi. Lé bín ǎa à pa a bío yi hã lúlúio bío tǎn lè mí sankǎ pǎahú. O o òmíjǎna be-beení na mún lé o hãa mu na wi bín hàání máa yí o máa wé làa òmíjǎ. ¹⁵ O o hãa mu kǎna mu òmíjǎna á mu vǎnǎ lòn muhú òmíjǎna á bò a hãa mún wà vaá lá a. ¹⁶ Ká ho tá màhǎ séeénía o hãa á héra mí òmíjǎna à ho òmíjǎna vǎ mu òmíjǎna mu búenbúen véénía. ¹⁷ Bío mu wó ká, ó o òmíjǎna be-beení mu síi cǎ a hãa yi, ó o bínía wà vaá wee fi là a zàwa na ká. Bán zàwa so lé ǎa nùpua na wee bè bío le Dónbeení bò henía yi, á bò ho tǎnǎa òmíjǎna na ó o Yeesu zéénía làa ba yi. ¹⁸ O òmíjǎna be-beení mu wà vaá òmíjǎna mu yámú òmíjǎna.

13

O yǎ na ló mu yámú òmíjǎna yi bío

¹ A òmíjǎna bínía le òmíjǎna ló á òmíjǎna yǎ búí ò o ló mu yámú òmíjǎna yi. O òmíjǎna lée bío hènun, á wǎa lée bío pírú. Hã wǎa mu mí bío pírú zǎinía lè mu bá-zàmu khǎnlúe-zàwa. Hã òmíjǎna mu á ǎa túara hã yènnáa wán á là lè le Dónbeení. ² O yǎ mu ka lòn manèn mùindaa. O nín-khonna ka lòn búe-khá nín-khonna, á òmíjǎna ka lòn kúden òmíjǎna. O o òmíjǎna be-beení á òmíjǎna mí pànká bǎn síi wo yi, á òmíjǎna mí bá-zàmu bǎn síi wo yi. ³ O yǎ mu òmíjǎna dà-kéní ka lè ǎa hà ho ó o lá à hí. εε ká ho màhǎ bínía wan. Bío mu wó ká á ho òmíjǎna òmíjǎna búenbúen wó coon mu bío yi, á ǎa tà a yǎ mu bío. ⁴ A ǎa wee búaaní a òmíjǎna be-beení lé bío ó o òmíjǎna mí pànká bǎn síi wo yi. Ba mún wee búaaní a yǎ mu ká ǎa à bío: «Yǎ á à tée là a yǎ mu wón mía. Yǎ dà a mía.»

⁵ O yǎ le níi ò o wé yáa mí òmíjǎna yi ká a là le Dónbeení. Bún bǎn wéró níi òmíjǎna wo yi hã pǎina búarǎ-òmíjǎna làa bío òmíjǎna yi. ⁶ O o wee bío hã bín-kora léé le Dónbeení yi ká a là le

* 12:9 Mi Loñ Bío òmíjǎna Búeení vǎahú (Genèse) 3.1-15

yèni, làa hen na le wi yi, làa bĩa wi ho wáayi. ⁷ O yú le níi o ò fi làa bĩa bĩo sã le Dónbeenĩ yi à dàń 6a. O yú ho pànká ho ðímíjńá kãna nùpua lè mí síwà búenbúen wán, hàrí 6a keń lùe lée lùe, hàrí 6a bío bíonĩ lée bíonĩ. ⁸ Ho ðímíjńá nùpua búenbúen á à búaaní a. Bán na yennáa yí túara hàrí ho ðímíjńá jùhũ búεni bĩa yú le mukãni binbirĩ yennáa vūahũ yi, hĩa ó o Pioza na 6a 6ó te, lé bán á à búaaní a.

⁹ Yĩa wee jí bĩo, à bਾਂso jí bĩo á à bío: ¹⁰ Yĩa ho kàsó zoró sã yi, wón ñ zo ho. A yĩa ho khà-tóní hùmú sã yi, wón 6a à búe làa ho. Lé bũn á bĩa bĩo sã le Dónbeenĩ yi ko 6a hĩ mí sĩa yi, à wíoka dé mí sĩa le Dónbeenĩ yi.

O yĩa na ló ho tá yi bĩo

¹¹ A ĩ bĩnía le ĩ loń á ĩ tĩn m̄n yĩa búí ò o líí ló ho tá yi. O wãa lé mu bĩo jũn á ka lòn Pioza wãa. Ká a màhá wee bío là a jĩa be-beeni bĩo síi. ¹² O nín-yání yĩa pànká bਾਂ sĩa ó o yú bèra a na ò o wé sá a yahó. O wee kíká ho ðímíjńá nùpua búenbúen yi à 6a búaaní a nín-yání yĩa na 6a hà ó o lá à hí ká a màhá bĩnía wan. ¹³ O wee wé mu yéréké bè-beera. O yáa wee wé à ho dōhũ lé ho wáayi líi à 6a nùpua búenbúen mi. ¹⁴ O wee vĩnĩ ho ðímíjńá nùpua lé bĩo ó o yú le níi à wéráa bũn yéréké bĩowa so o yĩa na ló mu yámú jũmu yi yahó. O wee bío le o yĩa na 6a hà lè ho khà-tóní ó o yí hũrun, à 6a mí bਾਂ kansi à déráa ho cùkú wo yi. ¹⁵ O yú ho pànká ò o dé le mukãni o kansi mu yi ò o wé dàń bío, ò o mún dàń búe bĩa búenbúen na le mí máa búaaní a kansi mu. ¹⁶ Bĩa bĩo jùhũ wi làa bĩa bĩo jùhũ mía, ho nãfòró bਾਂsowà lè 6a ñi-khenia, 6a nùpua na wi míten lè 6a wobáaní, bán búenbúen ó o yĩa mu wee kíká yi à 6a bè le fliminĩ mí nín-tĩnĩ níni wán tàá mí buráa wán. ¹⁷ Ká le fliminĩ mu mía nùpue wán, á bਾਂso yí dà bĩo máa yà, ó o mún yí dà bĩo máa yèé. Le fliminĩ mu lé o nín-yání yĩa yèni, tàá ho mĩló jii na màa lè le yèni mu.

¹⁸ Ba nùpua ko 6a le mí yiwa hen sese: Yĩa zũ mu bĩo, á bਾਂso dà à zũn o yĩa mu yèni mĩló jii bਾਂ kúará. Mu wee zéeni a nùpue bĩo. Hã jii lée 666.

14

O Pioza làa bĩa le Dónbeenĩ yà bĩo

¹ A ĩ bĩnía le ĩ loń à lée Pioza na le búee na 6a le Sion búee wán. Ba nùpua muaaseé búará-hèjũn, làa muaaseé náa páanía wi le wán làa wo. Ba nùpua mu ó o Pioza lè mín maá yennáa túara buráa wán. ² A ĩ jńá tãmu búí sã ho wáayi lòn jũn-beeni vãnáló. Mu sã mún wee jí lòn vlohó na wee nãmaka lè mí pànká. Mu sã wee jí lòn kòncówá na 6a wee búá. ³ Ba nùpua mu búenbúen ðĩn mu bá-zamu kanmúini, lè 6a búa búa náa, lè 6a ñi-kĩa yahó à 6a wee sío le len-finle. Nùpue na dà le leni mu á à sío mía ká mu yĩnĩ 6a nùpua muaaseé búará-hèjũn làa muaaseé náa mu na le Dónbeenĩ yà ho ðímíjńá nùpua tĩahũ. ⁴ Bán á yí páanía làa hãawa yí m̄n hũúu á 6a wee ce le Dónbeenĩ yahó. Ba wee bè o Pioza yi à varáa hã lùe búenbúen na á wón wee va yi. Ho ðímíjńá nùpua tĩahũ á 6arén lé bĩa le Dónbeenĩ yà á 6a bĩo sã lerén là a Pioza yi lòn bè-yáa bĩo síi. ⁵ Ba yí fã sabéré yí m̄n hàrí lòn wizon-kéní. Wékheró bĩo yí dà máa mĩ máa léé 6a yi.

Ho wáayi tonkaro búí wee bĩo le Dónbeenĩ cĩti bĩo

⁶ A ĩ bĩnía le ĩ loń á ĩ m̄n wáayi tonkaro búí ò o yòó wee déε ho wáayi firĩcĩrii. O wà bueé bue le bĩn-tente na wi bĩn féeε á jii mía á à na ho ðímíjńá kãna nùpua lè mí síwà búenbúen yi, hàrí 6a keń lùe lée lùe, hàrí 6a bío bíonĩ lée bíonĩ.

⁷ O wee bío bĩo kã p̄n̄p̄n̄: «Mĩ wé k̄n̄bi le Dónbeenĩ à lén le yèni. Lé bĩo le Dónbeenĩ cĩti fló p̄ahũ ð̄n̄. Mĩ wé búaaní le Dónbeenĩ na léra ho wáayi, lè ho tá, lè mu jũmu búenbúen.»

⁸ Ó o jũn níi wáayi tonkaro na bò a nín-yání tonkaro m̄n, á wee bío bĩo kã: «Ho *Babiloona beeni bĩo yáara loo! Ho bĩo yáara! Ho d̄éera ho ðímíjńá nùpua búenbúen lè ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí síwà làa sòobéε lòn *d̄iv̄én na ho juiina làa ba.» ⁹ Bũn m̄n ó o tĩn níi wáayi tonkaro na bò a jũn níi m̄n, á bĩa bĩo kã p̄n̄p̄n̄: «Yĩa wé è búaaní

a yia na ló mu yámú ñumu yi lè mí kansí, ká ònso ó o yia mu flimini wi òuure tàá o ní wán, ¹⁰ á wón le Dónbeení sí á à cǐ yi làa sòobéε. Mu ù wé lòn òwén na here á le Dónbeení ñuina lè ònso. O lò á à be làa sòobéε ho kíribi na wee cǐ yi òa tonkarowà na bǐo sǎ le Dónbeení yi là a Pioza yahó. ¹¹ A ho òhú na wee beé o lò á máa hí máa mi. Ho yini wé è lé féε há lúluo na ñii mía yi. Mu bon, bán na wé è òuaaní a yia lè mí kansí, na òa à bè o yia mu flimini wán, bán lò khii wé è be le wisoni lè ho tinaahú féε.»

¹² Lé bún á bǐa bǐo sǎ le Dónbeení yi, bǐa wee bè bǐo le òò henía yi á yí bǐnía o Yeesu món, á ko òa hí mí sía yi. ¹³ I ñá tǎmu búii sǎ ho wáyí, à mu bǐa: «Túa bǐo kà: Bǐa wee hí ká òa páanía là a Nuhúso bán ñúná sí bǐo kà wán.» A le Dónbeení Hácírí le úuu le bán ñúná sí. Le òa à vún le lònbee na òa lá bǐo yi. Ba bè-wénia wee zéeni le òa tonló sá se.

Lé mu bǐo khèró pǎahú wǎa òn

¹⁴ A í bǐnía le í loí à léé dùndúure òa-poni na, ò o búii lòn òupue kará le wán. O búra mu bá-zàmu khònlúee na wó lè ho sǎnú, á òuan le khònlé na ñia wi. ¹⁵ O o tonkaro búii zoó ló le *Dónbeení zǐ-beeni na ho wáyí yi á wee bǐo pǎnpǎn làa yia kará le dùndúure wán: «Lá ú khònlé à ú khè mu bǐo ho tá wán, mu khèró pǎahú òn.» ¹⁶ A yia kará le dùndúure wán wǎa khò mu bǐo ho tá wán búenbúen véenia. ¹⁷ O o tonkaro búii bǐnía zoó ló le Dónbeení zǐ-beeni yi ho wáyí, á mún òuan le khònlé na ñia wi. ¹⁸ O o tonkaro búii na wee loí le muini yéni òhú bǐo á zoó ló ho *ǎnsǎn cǐni lùe yi. O wee bǐo bǐo kà pǎnpǎn làa yia òuan le khònlé na ñia wi: «Lá ú khònlé à ú lii khé ho èrèzén na ho tá wán búenbúen, ho wǎa bon.» ¹⁹⁻²⁰ O o wáyí tonkaro mu líi khó ho èrèzén búenbúen á léé kúaa le òa-beeni na òa wee ñaa ho yi ho donkǎhú. Le òa-beeni na ho èrèzén wee ñaa yi á wee zéeni le Dónbeení sí-cǐlè bǐo. Ba léé ñaana ho èrèzén mu, á mu wó le cǎni vǎnaa yú há kilométerewa khía-tin síi, ká le booró wee dé o cúa à ká a ñuhú.

15

Le Dónbeení tonkarowà lè mu bè-súmáa bǐo

¹ A í bǐnía le í loí á í mǎn yéréké bè-beeni búii ho wáyí na wó mi coon. I mǎn Dónbeení tonkarowà òwǎ hènun, á òuanka mu bè-súmáa bǐo hènun. Bún bè-súmáa so lé bǐo á à tíi le Dónbeení sí-cǐlè ñii. ² A í bǐnía le í loí á í mǎn bǐo búii lòn saahó na ñumu wee ce wéréwéré lòn máká òuhú á ho òhú mún wi yi. Bǐa òanna a yia lè mí kansí lè ho mǐlò ñii na màa là a yèni, lé bán òn ho saahó mu wán. Ba òuan há kòncówa na le Dónbeení òn òa yi, ³ á wee sío le Dónbeení ton-sá *Moyiize là a Pioza leni:

«Nuhúso Dónbeení na òa mu bǐo búenbúen,
 bǐo fo wee wé búenbúen lé mu bè-beera, mu wee wé òa òupua coon.
 Ìmí ñá kǎna búenbúen béε,
 bǐo fo wee wé búenbúen á téréna, mu òn ho túia òni wán.

⁴ Yia máa kǎnbi fo

wón mía.

Yia á à pí máa òuaaní fo

wón mía.

Fo lé le Dónbeení ú òn, ú síi mía.

Ho òmí ñá kǎna òupua búenbúen á òueé òuaaní fo

lé bǐo á ú wee wé bǐo téréna à òa mi.»

⁵ Bún món á í mǎn à le zǐ-beeni na ho wáyí ñii héra. A há pǎnsòni búkú na wee zéeni le le Dónbeení wi lè mí òipomu á zoó òia wee mi. ⁶ A le Dónbeení tonkarowà òwǎ hènun mu na òuan mu bè-súmáa bǐo hènun á zoó ló le zǐ-beeni mu yi. Ba zǎ há báká túa bè-poa pǐiapǐia, á canka mǐten lè há òin-kéníwà na tá lè ho sǎnú. ⁷ A òa òuaa òuaa náa na kínia mu bá-zàmu kanmúini yi yà-kéní á òn há lánpóra bǐo hènun na wó lè ho sǎnú ho wáyí tonkarowà òwǎ hènun mu yi. Há lánpóra mu sú lè le Dónbeení na wi féε há lúluo na

jii mía yi sí-cíílè. ⁸ A le *Dónbeení zí-beení wáa sú lè le yiini. Le yiini mu wee zéeni le Dónbeení cùkú lè le dànló bïo. A nùpue yí dà máa biní máa zo le, ká mu bè-sùmáa bïo hènun na 6a tonkarowà mu ßuan á yí khíina.

16

Mu bè-sùmáa bïo hènun bïo

¹ A ï já tãmu ßúi sã pónpón zoó le *Dónbeení zí-beení yi à mu bía bïo kà nòn 6a tonkarowà nùwá hènun mu yi: «Le Dónbeení sí-cíílè na wi há lánpórá mu yi á mi kónkó kúia ho tá wán.»

² O o nín-yání tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaará. A mu hínòn wó há càkásùmáa bïa búenbúen na ó o yia flimini wi wán, bïa wee ßuaaní a yia mu kansí.

³ O o ñun níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaa mu yámú ñumu yi, á mu yèrémáa ka lòn ní-hío cãni. A 6a ßuaa na wi mu yi búenbúen húrun.

⁴ O o tìn níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaa há vûna lè há ñun-dãa yi, á há ñumu yèrémáa wó le cãni. ⁵ A ï já ò o tonkaro na mu ñumu bïo wi níi yi á bía:

«Ûnén na wi fèèè á wi ká bïo ßúi ðìñ yí léra, ù síi mía.

Bïo fo fá lè ù cítii á téréenna.

⁶ Ba nùpua kúaará ù ñi-cúa fèerowà cãni làa bïa bïo sã foñ na ká cãni, á fo ßèn nòn le cãni 6a yi le 6a ñu. Mu yú 6a.»

⁷ A tãmu ßúi ló ho *ãnsán cínii, á ï já. Mu bía: «Mu bon, Núhúso Dónbeení na dà mu bïo búenbúen, bïo fo wee fí lè ù cítii á téréenna, mu ðìñ ho túiá poni wán.»

⁸ O o náa níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaará le wii wán. A le wii yú le níi wee cíkaraa 6a nùpua lè mí dshú, ⁹ á le cíkaraa 6a làa sòobéè. A 6a wee là le Dónbeení, dén na pánká wi mu bè-sùmáa mu wán. Ba yí tà à yèrémá mí yilera lè mí wára à dérää ho cùkú le Dónbeení yi.

¹⁰ O o hònú níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaará a yia bá-zàmu kanmúini wán. A há kãna na ó o wi ñuhú wán á le tibi-cúaa dó wán. A 6a nùpua wee cúaaka mí ðenni lé bïo 6a lò wee berää. ¹¹ A 6a wee là le Dónbeení lé bïo há càkává wee beerää 6a lò à 6a pá yí tà yí yèrémáa yí día mí wén-kora wéro.

¹² O o hènín níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaa ho muhú na 6a le Efaraate yi, á ho ñumu vã bèra a na à 6a bá-zàwa na ló lè le wii hènii ßuee dàñ khíi. ¹³ A ï binía le ï loñ á ï mòn cínáwa ßuaa tìn ßúi à 6a wee lé 6a ßuaa ßuaa tìn ñini yi. Ba ka lòn béewa. O yà-kéní wee lé o ñia be-beení jii yi, ká a ßúi wee lé o yia na ló mu ñumu yi jii yi, ká a yà-kéní wee lé yia na wee fèè há ñi-cúa na yí bon jii yi. ¹⁴ Ba lé o *Satani tonkarowà na wee wé mu yéréké bïowa. Ba à híní ì tè ho ðimíjá búenbúen bá-zàwa yi á à ve, à 6a ßuee tá há hía lè le Dónbeení, dén na dà mu bïo búenbúen, le Dónbeení mu wizon-beení zoñ.

¹⁵ O o Núhúso bía: «Mi loñ! I ßueé yòoka mi wán là a kònló bïo. Yia fánia mí yio, á wee zí mí sía fèèè bèra a na ò o yí vará mí birí ï ßuenló pãahú à há ñiyio dí, wón ßanso ñuhú sí.»

¹⁶ Ba cínáwa mu von ho ðimíjá bá-zàwa búenbúen kúaa mín wán ho lahó na 6a le Haamakedon lè mu heberemu yi.

¹⁷ O o hènun níi tonkaro kónkúaa mí lánpóhó yi bïo kúaa ho pinpiró yi. A tãmu ßúi ló mu bá-zàmu kanmúini yi zoó le *Dónbeení zí-beení yi, á bía pónpón: «Mu wáa vó.» ¹⁸ Ho viohó ñuiíkaa á nãmakaa, á ho tá ðékio lè mí pánká. A lá 6a nùpua lénló jii wán ßuee ßúe ho pãahú mu yi á ho tá ðékéro mu ßàn síi ðìñ yí wó yí mòn. ¹⁹ A ho ló-beení bénkãa lè há cúa-tìn, á ho ðimíjá kãna lóra búenbúen fù. Le Dónbeení yí céra ho ló-beení *Babiloona yí día. A ho ðivén na wee zéeni le le Dónbeení síi cã lè mí sòobéè bïo á le kíkãa ho yi á ho ñun. ²⁰ Há kãna na mu ñumu kínia yi lè há ßuaa búenbúen vùnun, á nùpue yí máa mi. ²¹ Ho viohó mànáayi-beera tò lion 6a nùpua wán. Le mànáayiire dà-kéní líró dà à yí

kiloowa búarà-ɲun làa píru síi. A ɓa nùpua là le Dónbeení le minka lònbee na yú ɓa há mànaayo mu ɓio yi. Le lònbee mu ɓàn síi mía.

17

O hãa na sòobáa wee yèé miten ɓio

¹ Bún mɔn á ɓa tonkarowà nùwã hɛɲun na ɓuan há lánpóra ñi-kení vá ɓueé ɓó mi ò o bía: «Buen le í zéeni ɓio á ñi síinínaa o hãa na sòobáa wee yèé miten dàkhíina ɲúhú làa fo, yia kará mu ɲun-beera ɲii. ² Ho ñimíɲá kãna bá-zàwa wee fé o. Ho ñimíɲá nùpua mún wee fé o làa sòobéε, ó o ɓio wee khéeni ɓa lòn *divén na ɓa ɲun.» ³ A le Dónbeení Háciri pànká kera í wán, ó o tonkaro mu ɓuan mi vannáa le dùure yi. A ñ mɔn hãa ɓúí le dùure mu yi ká a kará a yia yà-muhú ɓúí wán. O yia mu ɲúná lé há ɓio hɛɲun á wãa lé há ɓio píru. O sãnia ɓúenɓúen vó le há yènnáa na wee là le Dónbeení. ⁴ O hãa mu na kará a wán zá le dà-muhú cūencūen. O bè-zínia á wó le ho sánú, le há *hue-sení le mí síiwà na yàwá here. O ɓuan le ɲuuní dèe na wó le ho sánú. Le sú le mu ɓio na wee zéeni a yirá-wará là a bá-fénló na ó o wee wé. ⁵ Le yèni ɓúí na kúará sà yi á túara a ɓuure wán, le

«Babiloona BEENI,

HÁAWA NA WEE YÈÉ MITEN LÈ HO ÑIMÍɲÁ YIRÁ-WARÁ ɓÀN NU.»

⁶ Í mɔn o hãa mu ò o ɲun le cãni á sù wee khée. Bía ɓio sã le Dónbeení yi, bía mà ho túiá o Yeesu ɲii lé bán te mí cãni.

ɓio á ñ mɔn wo kà, ó o ɓio wó mi coon làa sòobéε. ⁷ O o tonkaro mu bía le lée webio nɔn ó o hãa mu ɓio wórãa mi coon. O bía: «Bío ó o hãa mu, là a yia na ó o kará wán ɓio karáa á ñi benka à na foñ. O yia mu lé o yia na ɲúná lé há ɓio hɛɲun, á wãa lé há ɓio píru. ⁸ O yia mu na fo mɔn á yio lá wi lua, ká ɓio ká wán ó o húrun. O ko ò o vèe lé ho kǎhú na náyiló ɲii mía yi, à ɓio lée yáa ɓúenɓúenɓúen. Ba nùpua na yènnáa yí túara hãri ho ñimíɲá ɲúhú ɓúeeníi bía na yú le mukãni binbirí yènnáa vūahú yi á à mi a ká ɓa à wé coon. Ba à wé coon lé ɓio ó o yio lá wi lua, á húrun, á ɓinía mɔn wán.

⁹ «Ba nùpua ko ɓa le mí yiwa hen sese à zūrnáa mu ɓiowa mu ɓàn kúará. Há ɲúná ɓio hɛɲun wee zéeni há ɓúaa ɓio hɛɲun na ó o hãa na ɓio bía á kará wán. Há mún lé ɓa bá-zàwa nùwã hɛɲun. ¹⁰ Ba bá-zàwa mu tiahú á ɓa nùwã hɔnú béeni vó. Ká a ñi-kení wee dí mí béeni, ká yia so béeni díró wi làa mɔn. O khii lá le, ó o máa dí le máa mía. ¹¹ Ká a yia na yio lá wi lua ká ɓio ká wán ó o húrun, wón mí ɓere lé ɓa bá-zàwa nùwã hɛɲin níi. O mún ló ɓa nùwã hɛɲun tiahú. Wón ɓio á à yáa ɓúenɓúenɓúen.

¹² «Hã wãa ɓio píru na fo mɔn hñn ɓèn lé ɓa bá-zàwa nùwã píru na ñin yí lá mí béeni. Ba à yí ho pànká á à dí le béeni là a yia ho pɔn-za dèe cīnú mí dòn yi. ¹³ Ba à wé le ɲii dà-kení á à sá à nanáa o yia mu yi le mí pànká ɓúenɓúen. ¹⁴ Ba à fi là a Pioza, ká wón màhá à dàni ɓa, lé ɓio ó o wi ɓa ɲúnása ɓúenɓúen ɲúhú wán, á wi ɓa bá-zàwa ɓúenɓúen ɲúhú wán. Bía ó o von á hueekaa, bía siadéro wo yi fàrá ñin, lé bán là a Pioza mu á à páani ñ fá ho fūuhú.»

¹⁵ O tonkaro mu pá ɓinía bía ɓio ká làa mi: «Mu ɲun-beera mu na fo mɔn, ɓio ó o hãa na wee yèé miten kará ɲii, bún lé ho ñimíɲá kãna minka nùpua, hãri ɓa wé lùe lée lùe, hãri ɓa bío bíoni lée bíoni. ¹⁶ Ká há wãa ɓio píru na fo mɔn là a yia mí ɓere bán á à ɲin o hãa mu. Bío wi o cñn ɓúenɓúen ɓa à ɓúe ɲúhú ká ɓa à día wo mí kãamãa. Ba à là a taa ká ɓio ká ɓa à cīi. ¹⁷ Mu bon. Le Dónbeení dó ɓio le le mí ñ wé wéro ɓa sia yi á ɓa à wé le ɲii dà-kení á à sá à nanáa o yia mu yi le mí pànká ɓúenɓúen fúaa ɓio le bía à ɲii sí. ¹⁸ Ká a hãa na fo mɔn, wón lé ho ló-beeni, hia yú ho pànká ho ñimíɲá kãna bá-zàwa ɓúenɓúen wán.»

18

Ho Babiloona lóhó cīló ɓio

¹ Bũn mɔ̀n á ĩ bĩnía mɔ̀n le Dónbeenĩ tonkaro búí ò o yòó ló wee lii. O yú ho pànká beenĩ á cùkú khon-beenĩ líí kúaará ho ðímíjǎ kúaráa búenbúen yi. ² O tonkaro mu bía bĩo kà pǎnpǎn: «Ho *Babiloona beenĩ bĩo yáara loo! Ho bĩo yáara! Ho wáa lé 6a cínáwa lóhó. Ba cínáwa lè mí sǐwà kará ho yi. Ba jǐnzàwa na yí máa là* na 6a nùpua jina, bán búenbúen wi ho yi. ³ Ho ðéera ho ðímíjǎ nùpua búenbúen lè ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí sǐwà làa sòobéè lòn ðivén na ho juiína làa ba. Ho ka lòn háa na wee yéé mítén á ho ðímíjǎ bá-zàwa wee fé. Ba duanlowà wó ho nàfòró 6ànsowà mu minka bĩo na á ho lóhó mu sa sǐa wee vá yi bĩo yi.»

⁴ A ĩ bĩnía jǎ tǎmu búí sǎ ho wáayi à mu bía: «Minén na lé ĩ nǐpomu, mi lé ho lóhó mu yi, bèra a na à mi níní yí keń mu bè-kora na ho wee wé yi, à mu bè-sũmáa na à yí ho à yí yí mia. ⁵ Mu bè-sũmáa á à yí ho lé bĩo mu minka bè-kora na ho wee wé á jà mín wán yòó 6ó le Dónbeenĩ yi, á le yí céra ho yí día. ⁶ Há wén-kora na ho wó lè 6a nùpua lé hǎn 6àn sǐi à mi mún wé làa ho. Bĩo á ho wó lé bũn 6àn sǐi cúa-jun à mi wé làa ho. Ho wén-kora na ka lòn *ðivén á ho juiína lè 6a nùpua lé hǎn hereló 6àn sǐi cúa-jun à mi mún juií làa ho. ⁷ Hen na ho 6úaanía mítén vaá 6ó yi, lè mu minka bè-sení na ho wéera lè mí sǐi, lé kà sǐi à mí mún beé lè ho lò à véenĩ ho yi. Ho wee bío mí yi le mí lé o béé, le mí yínǎí maháa á mí yi máa vá máa mi hùúu. ⁸ Lé bũn nɔ̀n á wizon-kéní búí ká mu bè-sũmáa á à yí ho. Bũn lé mu húmú, lè le yi véé, lè le hĩn-sũmú. Horén mí beere á à cǐ ho ðǎhũ yi dúkúdúkúdúkú. Lé bĩo ó o Núhũso Dónbeenĩ na sǐinía ho júhũ á pànká wi.»

⁹ Mu nɔ̀nzon á ho ðímíjǎ kǎna bá-zàwa na lè ho lóhó mu léera ho bá-fénló lè ho há-fénló lè mí sǐwà lè ho minka bè-sení na wéera ho sǐi yi á à mi ho cǐló yǐiní. Ká 6a mɔ̀n le á 6a à wá à kúaará ho bĩo yi. ¹⁰ Mu zon ká 6a à khèn á à ðĩn lé le zǎnii bĩo wee wé ho yi bĩo yi, ká 6a à bío bĩo kà:

«Yéréké loo, yéréké!

Ho *Babiloona beenĩ na lá yí máa sǐ yí,

nín-hĩa júhũ ðeenía sú ho pǎn-za ðéé yi.»

¹¹ Ba duanlowà búenbúen mún ñ tà le wéè lòn yúmú wó 6a wán lé bĩo á yǐa wé è yà 6a bĩo á wáa mía. ¹² Bũn bĩowa so lé ho sǎnú, lè ho tǎjɔ̀n, lè há *hue-sení lè mí sǐwà na yàwá here, lè há pǎnsò-sení bè-poa, lè há pǎnsò-muna na yàwá here lè há sǐiina, lè há búeenĩ búí sǐwà na yàwá here. Ba mún wee yéé há donkhue-sǐa lè mí sǐwà. Há búí wó lè 6a sǎmáwà pia, há búí lé há búeenĩ búí sǐwà na yàwá here, há búí lé ho hǎnló, há búí lé ho tǎjɔ̀n, há búí lé há *hue-sení búí sǐi. ¹³ Ba mún wee yéé mu bĩowa na sǎmu sǐ á yàwá here. Bũn lé le vǐndèé búí donkuua, lè há vǎn-zàwa búí, lè ho jiló na sǎmu sǐ, lè ho míire. Ba mún wee yéé ho ðivén lè ho jiló, lè mu ðũmu lè ho ðĩnló lè mí sǐwà. Ba mún wee yéé 6a nàwa, 6a pia, 6a cúawa lè mí wòtórówa. Ba mún wee yéé 6a nùpua. ¹⁴ Ba wé è wá ká 6a à bío bĩo kà: «Mu minka bè-sení na ũ yǐo lá wee lé á yáara wó búenbúen. ũ nàfòró lè ũ semu búenbúen wó. Fo máa bĩnĩ máa yí mu hùúu.»

¹⁵ Ba duanlowà na duara ho yi wóráa ho nàfòró 6ànsowà á à khèn á à ðĩn lé le zǎnii bĩo wee wé ho yi bĩo yi. Ba à tà le wéè lòn yúmú wó 6a wán ¹⁶ ká 6a à bío bĩo kà:

«Yéréké loo, yéréké!

Ho ló-beenĩ yáara wó!

Ho lá ka lòn háa na wee ñ há pǎnsò-sení bè-poa,

lè há pǎnsò-muna na yàwá here,

á wee zǐ mu bĩowa na wó lè ho sǎnú,

lè há *hue-sení lè mí sǐwà na yàwá here.

17-18 Ho ló-beenĩ mu nàfòró búenbúen ðeenía yáara wó ho pǎn-za ðéé yi.»

* 18:2 Ba jǐnzàwa na yí máa là: Mi loń ho Lándá zéeniló vūahũ (Deutéronome) 14.12-18

Hã won-beera ñúnása, làa bĩa wee pà hã, làa bĩa wee zo hã, làa bĩa wee yí mí ñii ðínló mu yámú ñumu wán, bán búenbúen ká ba mɔn ho ló-beeni mu c̄lóló yíini á ba à khèn á à ðin, á à bío bío ká p̄n̄p̄n̄: «Ho ló-beeni mu bán síi lá mía.» ¹⁹ Ba à tà le wéé á wé è khuii le t̄ini á à kúee mí wán lòn yúmú wó ba wán, ká ba à bío bío ká p̄n̄p̄n̄:

«Yéréké loo, yéréké!

Lé ho ló-beeni mu minka nàfòró bío yi á hã won-beera bànsowà á nàfòró wiráa.

Lé bún búenbúen d̄eniá yáara vó ho p̄n̄-za d̄e yi.»

²⁰ Minén na wi ho wáayi, mi zámaka ho yáaró bío yi.

Minén na bío sã le Dónbeeni yi,

là a Yeesu tonkarowà lè le Dónbeeni ñi-cúa f̄erowà, minén mún zámaka.

Lé bío le Dónbeeni siiniá ho ñúhú bío ho wó làa mia bío yi.

²¹ A ho wáayi tonkaro búii na pànká wi wã lá le hue-be-beeni búii á lèeráa dó mu yámú ñumu yi ò o bía: «Lé ká síi á ba khii lèeráa ho ló-beeni *Babiloona lè mí pànká cúekúee wán, á nùpue yère máa b̄ini máa dá ho wán. ²² Ʋ kòncó búawá, lè ù len-béwá, lè ù pòròp̄i-wíwa, lè ù búaa-wíwa á sã máa b̄ini máa jí hùúu. Ʋ níi ton-sáwá á nùpue yère máa b̄ini máa dá wán. Ʋ bío niló sã máa b̄ini máa jí. ²³ Khoomu máa b̄ini máa dé foñ. Yaamu máa b̄ini máa ca foñ. Bún búenbúen á à wé foñ, lé bío á ù duanlowà bío wi po ho ðimíjã duanlowà búenbúen. Fo mún khà ho ðimíjã nùpua búenbúen v̄iniá lè ù nín-símú wárá. ²⁴ Le Dónbeeni ñi-cúa f̄erowà, làa bĩa ká na bío sã le yi na ba bó, lè ba nùpua na ba bó búenbúen, bún búenbúen ñà ho ló-beeni mu ñúhú yi. Lé bún te bío le Dónbeeni á à siiniáa ho ñúhú.»

19

¹ Bún món, á ñjã tãmu búii sã ho wáayi lòn zãamá-kúii na wee bío:

«Mí khòoní le Dónbeeni.

Lerén lé ðio wee fení ba nùpua.

Ho cùkú lè ho pànká á bío sã wàn Dónbeeni yi.

² Bío le wee fi lè le cítii á téréna, mu ðin ho t̄iiá poni wán.

Mu bon, lerén lé ðio siiniá a hãa mu na sòobáa wee yéé mítén ñúhú,

yia wó á ho ðimíjã nùpua páaniá làa wo á yáararáa ba.

Le Dónbeeni ton-sáwá na húmú bío ló a níi yi á le dù yúaa.»

³ Mu tãmu pá b̄iniá bía:

«Mí khòoní le Dónbeeni!

Ho ló-beeni mu c̄lóló ð̄hú máa hí máa mi.

Ho yíini á à lé f̄éé hã lúlúio na ñii mía yi!»

⁴ A ba ñi-kia bóni làa nùwã náa, lè ba búaa búaa náa á líi búrá le Dónbeeni na kará mí bá-zàmu kanmúini wán yahó, à ba wee bío:

«*Amiina! Mí khòoní le Dónbeeni!»

O Pioza yaamu s̄nú ðiró bío

⁵ A ñjã tãmu búii sã lè mu bá-zàmu kanmúini c̄n à mu bía:

«Minén na lé le Dónbeeni ton-sáwá na wee k̄nbi le,

bĩa bío ñúhú wi làa bĩa bío ñúhú mía, mi khòoní wàn Dónbeeni.»

⁶ A ñ b̄iniá ñjã tãmu búii sã ho wáayi lòn zãamá-kúii tãmu. Mu sã ñjã lòn ñun-beeni v̄análó, mu sã ñjã lòn viohó na nà lè mí pànká bío síi, á bía bío ká:

«Mí khòoní le Dónbeeni

lé bío á wa ñúhúso Dónbeeni na dà mu bío búenbúen á wi mí béeni yi.

⁷ Mi le wa sía wa, mi wa zámaka, mi wa dé ho cùkú le yi,

lé bío ó o Pioza yaamu s̄nú ðiró á ðn.

Bàn f̄uaalè wón wíokaa mítén vó.

⁸ Le Dónbeeni n̄n hã sí-z̄inia bè-seni bè-poa p̄iapiia wo yi.»

Hón sǐ-poa so bǐo wee zéeni bǐo téréna na á bǐa bǐo sǎ le Dónbeenǐ yi wó.

⁹ A le Dónbeenǐ tonkaro wǎa bǐa nǎn mi: «Túa bǐo kà: Bǐa 6a von o Pioza yaamu sǎnú dǐini ǒntǐn júná sǐ.» O o bǐnǐa bǐa: «Bǐo bǐa lé le Dónbeenǐ túiá na á le mà.» ¹⁰ A ǐ wǎa lí búrǎ a tá le ǐ 6úaanǐ a, ká a màhá bǐa nǎn mi: «Ébé! Yí wé bǔn. Inén wee sǎ le Dónbeenǐ tonló lè únén lè mǐn zǎwa lè mǐn hǐnni bǐo sǐi, minén na bò ho túiá poni na ó o Yeesu zéeniá yi. Le Dónbeenǐ lé ǒo à ǐ 6úaanǐ. Mu bon, ho túiá poni na ó o Yeesu zéeniá, lé hón á le Dónbeenǐ ji-cúa fεerowà ji-cúa fǎrá wán.»

Bǐo á yǐa yòora a cón-poni á à wé

¹¹ A ǐ bǐnǐa le ǐ loǐ, á ǐ mǎn à ho wǎayi jii héra. A ǐ le ǐ loǐ à lée cón-poni na. Yǐa yòora a yèni 6a le «Yǐa láayi wi á lé ho túiá poni 6ànso.» O wee sǐini 6a nǔpua júná, à tá há hǐa làa bǐo téréna. ¹² O yǐo ka lòn dǒhǔ denle. Mu bá-zǎmu khònlúe-zǎwa cèrèe á 6úra a jǔhǔ yi. Yèni 6úi á túara a wán. Nǔpue yí zǔ le ká mu yǐnǎn orén mí dòn. ¹³ O kǎnbun na ó o zǎ á zǐira le cǎni yi. O yèni 6úi 6a le «Dónbeenǐ bǐoni.»

¹⁴ Ba hǐn-tǎwǎ na ló ho wǎayi á yòora 6a cón-poa bò a yi. Ba zǎ há sǐ-poa bè-seni pǔiapǔia. ¹⁵ Khà-tóni yara junsó na jia wi á wee lé o jii yi. Hón khà-tóni so lé hǐa ó o ò firáa lè ho ǒmǐná kǎna nǔpua, á à dàrǐ 6a. O o ò sùwanǐ mí pǎnká 6a wán làa sòobé. O ò fi 6a làa bǐo 6a wee firáa ho Erézén bia à jaa bǐo sǐi, à zéeniáa le Dónbeenǐ na dà mu bǐo 6úen6úen sǐ-cǐlè. ¹⁶ Bǐo kà lé bǐo túara a kǎnbun là a buzòohǔ wán:

«BÁ-ZÁWA 6ÚEN6ÚEN BÉ, NÚNÁSA 6ÚEN6ÚEN NÚHÚSO.»

¹⁷ A ǐ bǐnǐa le ǐ loǐ, á ǐ mǎn le Dónbeenǐ tonkaro 6úi ò o zoó ǒn le wii yi, á wee bǐo bǐo kà pǎnpǎn lè 6a jǐnzǎwa na wee khǐi yòo dée firǐcǐrii ho wǎayi: «Mí 6uee kúee mǐn wán à mí dí ho sǎnú, hǐa le Dónbeenǐ wíokaa bǐo. ¹⁸ Bǐa 6úen6úen na húrún á mí 6uee dí sǎniá: Ba bá-zǎwa, 6a dǎsǐwǎ júnása, 6a cúawa làa bǐa wee yòo 6a, 6a nǔpua na wi mǐten lè 6a wobáani, bǐa bǐo jǔhǔ mía làa bǐo jǔhǔ wi.»

¹⁹ A ǐ bǐnǐa le ǐ loǐ á ǐ mǎn o yǐa, lè ho ǒmǐná bá-zǎwa lè mí hǐn-tǎwǎ, à 6a kúaa mǐn wán à firáa làa yǐa yòora a cón-poni lè mí hǐn-tǎwǎ. ²⁰ A 6a wǐira a yǐa mu, á wǐira yǐa fεera há ji-cúa na yí bon na wó mu yéréké biowa o yǐa mu yahó. O wó kà sǐi á khàráa 6a nǔpua vǐiniá, bán na ó o yǐa mu fǐimini bò wán, bán na 6úaanǐa o kansi. O yǐa mu là a ji-cúa fεero mu á 6a kúaa ho kǐribǐ dǎ-be-beeni yi lè mí yèn-vèni. ²¹ O o yǐa mu hǐn-tǎwǎ na ká bán á yǐa yòora a cón-poni 6ó lè ho khà-tóni na wee lé o jii yi, á 6a jǐnzǎwa 6úen6úen 6ueé dú 6a sǎniá, á sù.

20

Bǐo wó há lúlúio khǐá-pírú pǎahǔ

¹ A ǐ bǐnǐa le ǐ loǐ á ǐ mǎn le Dónbeenǐ tonkaro ò o ló ho wǎayi wee lii. O 6uan ho kǒhǔ na nǎyiló jii mía 6àn zǔajii won-za, á 6uan ho zúakúarǐ na 6úaa. ² O tonkaro mu wǐira a jǐa be-beeni. O jǐa mu lé o háa na wi bǐn hàani. Ba wee ve o làa Nǐ-bákálo tàá Satǎni. O wǐira a can lè ho zúakúarǐ ò o mía dǎ há lúlúio khǐá-pírú. ³ O can wo lío dó ho kǒhǔ na nǎyiló jii mía yi, á dó jii, á bò le Dónbeenǐ fǐimini wán. O wó bǔn bèra a na, ò o wǎa yí bǐni yí dàrǐ khà 6a nǔpua vǐini ká há lúlúio khǐá-pírú mu yí khǐina. Ká hón khǐi khǐina, ó o ko ò o lén lée fee día o ò wé ho pǎn-za dée.

⁴ A ǐ bǐnǐa le ǐ loǐ á ǐ mǎn bá-zǎmu kanmúini. Bǐa kará há wán á le béeni díró pǎnká nǎn yi. ǐ mún mǎn bǐa 6a kúiora júná mànakáwa. Ba kúiora 6a júná lé bǐo 6a zéeniá ho túiá na ó o Yeesu mà, á buera le Dónbeenǐ bǐoni. Bán yí 6úaanǐa o yǐa, á yí 6úaanǐa o kansi. O fǐimini mún mía 6a 6uráa lè 6a nǐni wán. Ba vèra á à pǎani ò dí le béeni làa yǐa le Dónbeenǐ mǎn léra á à dǎ há lúlúio khǐá-pírú. ⁵ Bǔn lé ho nǐn-yáni vèeró. Ba nǐ-hía na ká bán máa vèe ká há lúlúio khǐá-pírú jii á yí sù. ⁶ Bǐa nǐn-yáni vèera bán júná sǐ, 6a bǐo sǎ le Dónbeenǐ yi. Mu cúa-jun nǐi húmú máa yí pǎnká bán wán. Ba à wé le Dónbeenǐ làa yǐa le mǎn léra yankarowà. Ba à dí le béeni làa wo á à dǎ há lúlúio khǐá-pírú.

O Satāni bïo yáara

⁷ Ká hã lúlúio khiá-pírú mu khiína, á 6a à lén o Satāni á lée fee á à díá ⁸ ó o tñn ì hñn wé è khà ho ðímíjǎ kǎna búenbúen nùpua á à vñiní. Hñn kǎna so 6a wee ve làa Kooki làa Makooki* O o ò ve 6a à kúee mín wán hã hĩa tǎró bïo yi. Ba à wé boo lòn yámú jumu jii hñnlè bia bïo síi. ⁹ I mǎn 6a à 6a ló ho ðímíjǎ kùarǎa búenbúen yi jàana lua á ðueé dó kǐnía ho lóhó na le Dónbeení wa làa sòobéε yi, hĩa le nìpomu wi yi. Ká ðǎhũ búí màhã ló ho wáyai á líí 6ó 6a jùhũ. ¹⁰ O Satāni na lá wee khà 6a vñiní wón 6a wñira dó ho kírìbì dǎ-be-beení yi, hen na á 6a kúaa o yǎ làa yǎ fεera hã jì-cúa na yí bon yi. Ba lò á à be bñn fεεε le wisoni lè ho tñnàhũ hã lúlúio na jii mía yi.

Le Dónbeení cítio ho ðímíjǎ nùpua búenbúen

¹¹ A ì bñnía le ì loñ á ì mǎn bá-zàmu kanmúí-beení dà-poni làa yǎ kará le wán. Ho tá lè ho wáyai jnuuna vñnun o yahó, á máa bñnía mía mi. ¹² A ì bñnía le ì loñ á ì mǎn 6a ñi-hía, bña bïo jùhũ wi làa bña bïo jùhũ mía, à 6a ðñn mu bá-zàmu kanmúíni mu yahó. O o búí hénkaa hã vǎnna na 6a nùpua bè-wénia túara yi. O o búí mún lá ho vñahũ búí héra. Hón á bña yú le mukǎnì binbirí yènnáa túara yi. A le Dónbeení fǎ le cítii 6a ñi-hía wán á héhaa lè 6a bè-wénia na túara hã vǎnna mu yi. ¹³ Bña húrun mu jumu yi céra á mu jumu díá á 6a ló. Hàrí mu húmú lè ho ñi-hónbó-lóhó á díá mí ñi-hía á 6a ló. A le Dónbeení cítio 6a ñi-hía búenbúen á héhaa làa bïo 6a ñi-kéní kéní wó. ¹⁴ A mu húmú lè ho ñi-hónbó-lóhó á 6a dóra kúaa ho dǎ-be-beení yi. Hón dǎ-be-beení so lé mu húmú cúa-jun níi. ¹⁵ Nùpue lée nùpue na yèni mía ho vñahũ na á bña yú le mukǎnì binbirí yènnáa túara yi, bán búenbúen 6a mún dóra kúaa ho dǎ-be-beení mu yi.

21

Ho wáyai finle lè ho tá finle

¹ A ì bñnía le ì loñ á ì mǎn ho wáyai finle lè ho tá finle. Ho wáyai lè ho tá na lá wi lè ho yahó á jnuuna vñnun. Mu yámú jumu wǎa mía. ² A ì mǎn ho Zeruzalεemu lóhó dà-finle, hĩa bïo sǎ le Dónbeení yi. Ho ló ho wáyai le Dónbeení cǎn wee lii. Ho se làa sòobéε lòn há-fla na wíokaa mítén mí yaamu bïo yi. ³ A mu tǎn-beení búí sǎ jǎ lè mu bá-zàmu kanmúíni cǎn á bía: «Mi loñ, bïo kǎ wán á le Dónbeení páanía kará lè 6a nùpua. Le páanía kará làa ba, á 6a lé le nìpomu. Le Dónbeení mí bæere wi làa ba. ⁴ Le sùukaa 6a yèn-caa búenbúen. Mu húmú lè le yi véε lè le wéε, lè le lònbee á wǎa vó, lé bïo á mu bè-kía búenbúen vó.»

⁵ A yǎ kará mu bá-zàmu kanmúíni wán wǎa bía: «Mi loñ, ì wó mu bïo búenbúen lè mu bè-fla.» O bía: «Túa bïo á ì bía, lé bïo hã bioní mu lé ho túiá poni á láayi wi.»

⁶ O o bñnía bía: «Mu jii wǎa sú. Lé ñén á 6úa mu bïo búenbúen jùhũ, á lé ñén mún ñ véení mu bïo búenbúen. Ì lé mu bïo búenbúen jùhũ búεení, á mún lé mu véení. Yǎ le ju-hǎní dà, á mu jumu na wee lé le mukǎnì binbirí jun-ðǎní yi á ñén ñ na 6ànso yi làa kǎamáa ó o ò ju. ⁷ Bñn búenbúen lé hã kía na bïo á à sǎ yǎ fá ho fñuhũ yi. A ì wǎa à wé 6ànso 6àn Dónbeení, á 6ànso wǎa à wé ì za. ⁸ Ká 6a zǎnlowà, làa bña pǎ le Dónbeení bïo, lè hã yǎrá-wará wérowà, lè 6a ñi-búewá, làa bña wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síiwà, lè 6a ñi-cíwa, lè 6a wǎn-hǎwà, lè 6a sabín-fñaalowa, bán búenbúen á à kúee ho kírìbì dǎ-be-beení yi á bñn 6èn ñ wé bán bïo na sǎ 6a yi. Bñn lé mu húmú cúa-jun níi.»

Ho Zeruzalεemu lóhó dà-finle

⁹ A le Dónbeení tonkarowà nùwǎ hèjrun na 6uan hã lánporá bïo hèjrun na mu bè-súmáa wi yi ñi-kéní á ðueé bía nǎn miñ: «Buen le ì zéení a Pioza 6àn há-fla làa fo.»

¹⁰ A le Dónbeení Hácírí pǎnká kera ì wán ó o tonkaro mu lá mi yòorarǎa le búee búí na 6úaa á ðñn làa sòobéε wán. O zéení ho Zeruzalεemu lóhó na bïo sǎ le Dónbeení yi làa mi

* **20:8** Kooki làa Makooki: Hã bïo wee zéení bña lé le Dónbeení zúkúsa bïo ho pǎahũ vaa véení. Loñ Ezekiyεε le vñahũ 38-39

ká ho ló ho wáayi le Dónbeenĩ cǎn wee lii. ¹¹ Ho lóhó mu wee ɲuiíka kǎiákǎiá lè le hue-senĩ na yàwá here na ɓa le zasipu bǐo sǐi. Ho wee ce wéréwéré lòn máká dǔuhǔ. Bǐo ho wee ɲuiíkaráa wee zéeni le Dónbeenĩ cǔkú. ¹² Ho lóhó mu dándá na bánbáa ho á ɓúaa, á mún dǎn. Hã zǔaɲiní na wi ho dándá mu yi á léee píru ɲun. A hã lè mí dà-kéní kéní á le Dónbeenĩ tonkarowà nǐ-kéní kéní pan yi. O o *Isirayele zǐ-ɲúná píru ɲun yènnáa túara hã zǔaɲiní mu mí dà-kéní kéní wán. ¹³ Hã zǔaɲiní bǐo tǐn wi lè le wii hènǐi, bǐo tǐn wi lè le wii hènǐi ɓàn nín-tǎnǐ, bǐo tǐn wi lè le wii hènǐi ɓàn nín-káahó, ká hã bǐo tǐn wi lè le wii tènǐi. ¹⁴ Ho dándá mu ɲuhǔ bàrá hã hue-be-beera píru ɲun wán. O Pioza tonkarowà píru ɲun yènnáa túara hã hue-be-beera mu dà-kéní kéní wán.

¹⁵ O o tonkaro mu na wee bǐo làa mi á ɓuan le dèe ɓúii na wee mǎnzá lè mu bǐo. Le wó lè ho sǎnú. Dén lé dǐo ó o ò mǎnzá lè ho lóhó, lè ho zǔaɲiní, lè ho dándá. ¹⁶ Ho lóhó mu sǎa léee bǐo náa, á mǎa mín. O o tonkaro mu wǎa mǎnzáa ho lóhó mu á ho yú mu bǐo mǎnzánǐi cúa-muaasee píru ɲun na à yí hã kilomēterewa muaasee ɲun làa khiá-náa sǐi. Ho dǎamu á mún mǎa mín lè ho sǎnǐ dà-kéní tóntómú. ¹⁷ O mún mǎnzáa ho lóhó mu dándá làa bǐo ɓa nǔpua wee mǎnzá lè mu bǐo á ho yú nín-kókónǐi cúa-ɓúará-hèɲun làa bǐo náa. ¹⁸ Ho dándá mu son lè hã *hue-senĩ ɓúii na ɓa le zasipu. Ho lóhó mí beere hón son lè ho sǎnú binbirǐ, á wee ce wéréwéré lòn máká dǔuhǔ. ¹⁹ Hã hue-be-beera píru ɲun na ho dándá ɲuhǔ bàrá wán á donkhueékaa lè hã hue-senĩ píru ɲun.

Le nín-yání hue-be-beenĩ á donkhueéra lè le hue-senĩ na ɓa le zasipu.

Le ɲun nǐi donkhueéra lè le hue-senĩ na ɓa le safiire.

Le tǐn nǐi donkhueéra làa dǐo ɓa le kaliseduana.

Le náa nǐi donkhueéra làa dǐo ɓa le emeroode.

²⁰ Le hònú nǐi donkhueéra làa dǐo ɓa le saaduana.

Le hènǐn nǐi donkhueéra làa dǐo ɓa le koronaliina.

Le hènɲun nǐi donkhueéra làa dǐo ɓa le korisoliite.

Le hènǐn nǐi donkhueéra làa dǐo ɓa le beeriile.

Le dènú nǐi donkhueéra làa dǐo ɓa le topaaze.

Le píru nǐi donkhueéra làa dǐo ɓa le korizoparaze.

Le píru dòn nǐi donkhueéra làa dǐo ɓa le turikuaaze.

Le píru ɲun nǐi donkhueéra làa dǐo ɓa le amitisiite.

²¹ Hã zǔaɲiní píru ɲun na lénkaa ho lóhó mu dándá yi wonna lè mí dà-kéní kéní á wó lè hã hue-poa ɓúii sǐi bè-senĩ dà-kéní kéní na yàwá here. Ho lóhó mu wǎ-beenĩ hón wó lè ho sǎnú, á wee ce wéréwéré lòn máká dǔuhǔ.

²² Ho lóhó mu á ÿ yí mǎn *Dónbeenĩ zǐ-beenĩ yi. Ho màkóo mía le yi, lé bǐo ó o Nuhǔso Dónbeenĩ na dà mu bǐo ɓúenɓúen là a Pioza lé bán mí beere á wi bǐn. ²³ Ho lóhó mu màkóo mía le wii lè ho píihǔ khoomu yi. Le Dónbeenĩ cǔkú ka lòn khon-be-beenĩ á dó ho wán. O o Pioza mún dó mí khoomu ho wán. ²⁴ Lé bǐn khoomu so á ho dǐmǐjá kǎna nǔpua á à keɲ yi. A ho dǐmǐjá bá-zàwa á à ɓua mí nǐi bǐo ò ɓuennáa ho yi. ²⁵ Ho lóhó mu dándá zǔaɲiní á mǎa bǐnǐ mǎa pe le wisoni yi. Mu bon. Hã mǎa bǐnǐ mǎa pe, lé bǐo á tá mǎa bǐnǐ mǎa hí. ²⁶ Ho dǐmǐjá cǔkú lè ho bè-senĩ ɓúenɓúen á ɓa wé è ɓua à ɓuennáa ho lóhó mu yi. ²⁷ Bǐo na yí mǎa ce le Dónbeenĩ yahó mǎa zo ho lóhó mu hùúu. Hã yǐrá-wará wérowà lè ɓa sabín-fǔaalowa mún mǎa zo ho lóhó mu hùúu. Bǐa yènnáa túara bǐa yú le mukǎnǐ binbirǐ yènnáa vǔahǔ yi, hǐa ó o Pioza te, lé bán mí dòn zoó keɲ ho lóhó mu yi.

22

¹ O o tonkaro mu zéeni ho muhǔ ɓúii làa mi. Ho ɲumu wee na le mukǎnǐ binbirǐ ɓa nǔpua yi. Mu wee ɲuiíka lòn máká dǔuhǔ. Mu wee lé le Dónbeenĩ là a Pioza bá-zàmu kanmúinǐ cǎn, ² à vǎná ho lóhó mu wǎ-beenĩ sǐi yi. A le vǐndèe na wee na le mukǎnǐ binbirǐ á wi ho muhǔ mu sǎa mí bǐo ɲun yi. Le wee ha hã cúa-píru ɲun le lúlúure yi. Píihǔ léee píihǔ à le ha. Le ɓàn vǎnna lé le tǐni á ho dǐmǐjá kǎna nǔpua wee vǎanǐ lè mítén. ³ Bǐo ɓúii na le Dónbeenĩ dǎnkánǐa á mǎa bǐnǐ mǎa keɲ ho lóhó mu yi. Le Dónbeenĩ là a Pioza bá-zàmu kanmúinǐ wi ho yi, á le Dónbeenĩ ton-sáwá wé è ɓuaanǐ le Dónbeenĩ.

⁴ Ba à mi le Dónbeenì yahó, le yèni á à túa 6a 6uráa wán. ⁵ Ho tá máa bíní máa hí. Nùpua màkóo máa bíní máa keń fíntání làa wii khoomu yi, lé bio ó o Nùhúso Dónbeenì á à dé mí khoomu 6a wán. Ba à dí le béenì fée hã lúluío na jii mía.

O Yeesu le hen làa cínú ká mí ì bíní ì buen

⁶ Bún món, ó o tonkaro mu bíní bía nòn mi: «Hã bioní na fo já lé ho tũíá poni á láayi wi. O Nùhúso Dónbeenì lé yia wee dé mí Hácírí mí jì-cúa fεerowà yi. Orén lé yia tonkaa mí tonkaro ò o buee zéeni bio á à wé hen làa cínú lè mí ton-sáwá.»

⁷ O Yeesu bía: «Loń, í ì bíní ì buen hen làa cínú. Yia wee tà bè le Dónbeenì jì-cúa na fεera ho vūahũ na kà yi 6èntín jùhũ sí.»

⁸ Lé ínén Zãn á mòn mu biowa mu, á já bio bía búenbúen. Bio á í mòn mu á já mu vó, á í líi 6urá o wáayi tonkaro mu tá le í 6úaaní a. ⁹ Ká a màhá bía nòn mi: «Ébé! Yí wé bún. Inén wee sá le Dónbeenì tonló lè ũnén lè mìn zàwa lè mìn hínni bio sí, minén na lé le *Dónbeenì jì-cúa fεerowà làa bía wee tà bè ho vūahũ na kà bioní yi. Le Dónbeenì lé ðio à ũ 6úaaní.» ¹⁰ O o pá bíní bía: «Hã jì-cúa na fεera ho vūahũ na kà yi á ũ yí 6ua ũ ðòn. Mu bon, bio hã zéeni wéró á sàaráa. ¹¹ Yia yí téréna, à wón wé wé bio yí téréna. Yia yí máa ce le Dónbeenì yahó, à wón wé wé bio yí máa ce le Dónbeenì yahó. Yia téréna, à wón wé wé bio téréna. Yia bio sã le Dónbeenì yi, à wón wé wé bio sí le Dónbeenì yi.»

¹² O Yeesu bíní bía: «Loń, í ì bíní ì buen hen làa cínú. Bía wó se làa bía yí wó yí se lè mí nì-kéní kéní á í buan bio na ko làa ba wà buee na yi. ¹³ Lé ínén á 6ua mu bio búenbúen jùhũ, á lé ínén mún ñ véeni mu bio búenbúen. Í lé mu bio búenbúen jùhũ búεnii, á mún lé mu véeni.»

¹⁴ «Bia sεera mí sí-zinia á hã wee ce wéréwéré bán júná sí. Ba à ðán ñ zo ho lóhó mu yi á zoó dí le vīndεε na wee na le mukāni binbirí bia. ¹⁵ Ká bia lé 6a booní* lè 6a nì-cíwa, làa bía wee wé ho há-fénló lè ho bá-fénló lè mí síwà, lè 6a nì-6úewá, lè 6a wòn-hāwà, làa bia wa hã sabioní, bán búenbúen á à keń ho khūhũ.»

¹⁶ «Inén Yeesu lé mí tonkaa í tonkaro na ló ho wáayi ò o buee zéeni mu biowa mu bio lè minén kèrētεewa mi kuio yi. Í lé o béε *Daviide mòmànii, í ka lòn tá-tia mànāyire† na wee juiika.»

¹⁷ Le Dónbeenì Hácírí là a há-fia páanía wee bio le: «Buen.» Bía búenbúen já bio bía à bán mún bio le: «Buen.» Bía le ju-hāní ðà, à bán buen. Bía wi à 6a ju mu jumu na wee na le mukāni binbirí à 6a buee ju mu làa kāmáa.

¹⁸ Minén búenbúen na wee jí le Dónbeenì jì-cúa na fεera ho vūahũ na kà yi á ínén Zãn wee mí bio kà làa sòobεε á à na yi: Hen ká nùpue bò bio ho vūahũ mu jì-cúa na fεera wán, á le Dónbeenì ì wé á mu bè-sūmáa na bio bía ho vūahũ mu yi á à yí 6ànso. ¹⁹ Ká yia 6èn mún léra bio 6úi ho vūahũ mu jì-cúa na fεera yi, á le Dónbeenì á à lén 6ànso ní le vīndεε na wee na le mukāni binbirí bia ðiinii, lè ho lóhó mu zoró yi, làa bio mu zéeniánaa ho vūahũ mu yi.

²⁰ A yia na zéeni bio bía ho vūahũ na kà yi bio wee bio bio kà: «Hen làa cínú ká í bíní ì buen léé kénkén.»

«*Amiina! Nùhúso Yeesu, buen!»

²¹ Le o Nùhúso Yeesu wé mí sāamu lè 6a búenbúen.

* 22:15 Ba booní: Ba zúifúwa cón á 6a booní bio wee zéeni 6a nùpua na yí máa ce le Dónbeenì yahó. † 22:16 Tá-tia mànāyire: Mi loń 2.26-28